
HARVARD LAW LIBRARY
3 2044 056 988 736

PRÁVNÍK.

ČASOPIS VĚNOVANÝ VĚDĚ PRÁVNÍ I STÁTNÍ,

JEJŽ VYDÁVÁ

PRÁVNICKÁ JEDNOTA V PRAZE.

ODPOVĚDNÍ REDAKTOŘI:

JUDR JAN HELLER, JUDR JOS. LUKÁŠ,
JUDR EMANUEL TILSCH.

ROČNÍK XLVII.

V PRAZE.
NÁKLAD JEDNOTY PRÁVNICKÉ. — KNIHTISKÁRNA DR. GRÉGR A SYN V PRAZE.
1908.

OBSAH.

Pojednání.

Praktické případy.

Z obecného práva občanského.

Str.

Z řízení soudního a předpisů o příslušnosti soudů ve věcech sporných.

Z práva a řízení knihovního.

Z řízení nesporného vůbec.

Str.

Z práva obchodního, směnečného i společenstevního

Z práva a řízení konkursního a odpůrčího.

Z práva a řízení trestního.

Z práva a řízení správního.

Hovorna.

Literární zprávy.

Obecné zprávy.

Denník.

O preventivní a repressivní ochraně volebního tajemství.

Píše Dr. Emil Spira, universitní professor v Ženevě.

Boj, trvající od desítiletí mezi stoupenci tajného a obránci veřejného práva volebního, vstoupil ustanovením §u 11. zák. ze dne 26. ledna 1907, č. 18 ř. z. do rozhodného stadia. Jakmile porušení volebního tajemství podléhá trestním ustanovením, znamená to rozhodné vítězství tajného volebního práva a uznání jeho jakožto nejjistější záruky svobodného provádění volebního nároku.

Oba systemy byly ode dávna hájeny i potírány se stejnou horlivostí. Původně bylo to ovšem veřejné hlasování, jež nalezlo nejznamenitějšího obhájce. Nikdo menší než Stuart Mill byl jeho mluvčím. Ve svých »Considerations on representative government« prohlásilť on požadavek veřejného hlasování za důsledek veřejnoprávního rázu volebního práva: veřejnost má prý právo kontrolovati způsob, jak voličové provádějí funkci sobě svěřenou. Tajné právo volební může se naproti tomu státi pařeništěm bezohledného sobectví, jehož našeptávání snadno svedou toho, kdo je k volbě oprávněn. Později setkáváme se často s názorem, že od veřejného volebního práva lze očekávati hlavně mravní prospěch, který je větší než eventuální škodlivé účinky jeho veřejnosti: kontrolu politické zdatnosti smýšlení, všeobecně usnadněný dozor nad politickou poctivostí voličů a stížení občanské neupřímnosti, jež štítí se denního světla. Každý svobodný občan, tak se tvrdilo, má mužně hájiti své vlastní mínění. Veřejné volební právo bylo takto prohlášeno za požadavek vážnosti všeho konstitučního života.

Byť se i nedalo popřít, že tajné volební právo je nezřídka pláštěm politické zbabělosti, nelze přece neuznati, že volební morálka bývá o mnoho elastičtější než ethické zásady, jimiž se v oby-

čejném životě dává občan vésti ve svém konání, a že účinnost veřejné kontrolly bývá značně seslabena korrumpovanými, ne právě nejvybranějšími společenskými živly, volební agitaci provádějícími. Vada oné lepozvučné theorie spočívá ostatně již v nesprávném předpokladu. Je skutečně každý svobodný občan úplně svoboden v projevu svého politického vyznání? Na druhé straně, náleží as opravdu politická odvaha k nejpřednějším úkolům voličovým? V parlamentárních sborech zastupitelských bývá prohlášeno hlasování dle jmen za kriterium politické o d v a h y. Jak často děje se to na úkor politické r o z v a h y, je s dostatek známo. Byť i byla žádoucna, není přece odvaha nezbytným průvodním zjevem občanské ctnosti. Jak mnoho máme poctivců, které vyznačuje právě ve společenském životě jistá úzkostlivost a kteří by se při zavedení ústní volby raději voleb zdrželi!

Namítává se dále proti tajnému volebnímu právu, že podporuje podplácení voličů, že hlavně na jeho půdě bují jedovatá rostlina čachrování s hlasy. Dle tohoto názoru zastírá právě tajné volební právo ta nejnestoudnější dohodnutí. Zdálo-li se již starému Ciceronovi, že tajné hlasování má vlastnost znemožniti kupování hlasů, ježto volitel je s to oklamati kupovatele, namítává se proti tomu, že důvtip kupovatele hlasů nalezne vždy prostředky, jak se přesvědčiti o způsobu hlasování toho, jejž podplatil. Ale od té doby, co i L e f è v r e - P o n t a l i s, jeden z nejzkušenějších znalců volebních mravů, vyslovil podobné obavy, volební akt ve většině států zahrnut byl péčí, která znemožňuje podplatiteli spolehnouti se na takové dorozumění a do značné míry zaručuje voliteli svobodu volební. Třeba ovšem přiznati, že, chce-li kdo kupčiti se svým hlasem, snadno lze mu bude, by dal kupci na jevo, jakým způsobem hlasoval. Není ostatně nic nového, že opatrní kupci hlasů činí nezřídka kup svůj závislým na konečném výsledku volby, aby, jak se říká, nekoupili zajíce v pytli. Pokud je v povaze volebních nemravů, že prodavači hlasů nabízejí beze studu hlasy své na prodej těm, kdo za ně více podá, nedovedlo by ani ústní hlasování učiniti přítrž jejich smělým machinacím. Přečasto projevené úsilí podplaceného dáti podplatiteli vzdor zákonné tajnosti hlasování smluveným znamením jistotu o tom, kterak hlasoval, je spíše dokladem toho, že ani ústní volba neuvarovala by se korrupce.

Dle mého soudu jest tudíž otázka tajného neb veřejného

hlasování úplně lhostejnou, pokud jde o kupčení s hlasy. Vyskytují-li se lidé, kteří za hlasy nabízejí peníze, najdou se vždy i tací, jimž kupčení toto je vítáno. Abychom je vyplenili, museli bychom dříve vykořeniti lidskou zištnost. Proto vládne na t o m t o poli nejmenší možnost použíti příslušné prevence, a jen nejdůraznější repressí trestních ustanovení podaří se očistiti politické mravy od této skvrny. Zkušenost dokázala ovšem nesprávnost názoru, že právě tajné hlasování podporuje nejvíce volební korrupci. Když mělo býti v Anglii zavedeno tajné hlasovací právo, namítali odpůrci jeho hlavně, že by mohlo míti v zápětí stížení u pronásledování volební korrupce. Tato obava se nikterak nepotvrdila, naproti tomu ukázaly se naprosto oprávněnými nejsmělejší naděje, které s jeho zavedením spojovali přívrženci tajného hlasování.

Ale ani nejzuřivější odpůrci tajného práva volebního nemohli popříti faktu, že není jistějšího prostředku, jak chrániti voliče před neoprávněným nátlakem. Ani sebe zdárnější politická výchova nebude moci zabrániti tomu, aby nebyl stále ve státě značný počet takových voličů, pro něž by veřejné odevzdání jejich hlasů nebylo spojeno s nejcitelnější škodou hledě k jejich společenské odvislosti.

Tajné hlasování je v první řadě povoláno ,aby zaručilo svobodu voličům sociálně a hospodářsky odvislým a chránilo je před nátlakem silnějších. Ochrana, kterou takto poskytuje slabému, dokazuje s dostatek jeho oprávněnost. Sociální atmosféra naší doby plna jest tlaku a protitlaku. Čím směleji a houževnatěji právě odvislé vrstvy lidu bojují za svobodu, tím tvrdošíjnější bývá často odpor, který kladen bývá jejich snahám se strany mocnějších. Jest arci spíše požehnáním, že vyrovnávání těchto nepřátelských sil děje se jen znenáhla: odehrávát se tím smírněji a bude asi tím stálejším. Co se pak týká zvláště veřejného života, není dnes věru takořka žádné důležité otázky, která by nepodléhala veřejnému projednávání nejširších lidových mass. Pro a proti bývá vysloveno před forem veřejnosti se stejnou otevřeností. Stoupenci stejných politických ideí, zastanci podobných zájmů sestupují se v pevné skupiny, dávajíce takto na jevo své politické smýšlení. Jesti tu beze vší pochyby znamenati aspoň jednu světlou stránku třídní politiky, že totiž aspoň zde nemusí se vlastní přesvědčení štítiti denního světla a že se tuží politická odvoha. Proto je vlastně dnes spíše

skutečnou zvláštností, nevcházejí-li naše politické názory do všeobecné známosti. Jak značný je však přes to vše ještě počet těch, kteří mají proč tajiti své politické přesvědčení, nechtějí-li ohroziti své nejdůležitějši životní zájmy a zmařiti existenci svých rodin! Vzrůstá-li, jak jest nepochybno, všeobecný blahobyt hospodářský, vzrůstá přes to také značně počet materielně odvislých. Oproti velkokapitálu, nahromaděnému poměrně v nečetných rukách, oproti obrovským industrielním podnikům, oproti vždy komplikovanějšímu státnímu byrokratickému organismu stojí miliony existencí, jež mohou i se svými příslušníky býti vydány v šanc bidě a zoufalství již z pouhého rozmaru svého chlebodárce nebo představeného. Vezměme na př. venkovského učitele: jak velká je řada všech těch, počínaje místním farářem a snad ještě níže, jimž musí hleděti, by v každém ohledu vyhověl, nemá-li býti ohrožen ve své existenci! Požadovati politickou samostatnost nebo dokonce hrdinnou neohroženost od takovýchto slabochů ve společenském životě znamenalo by požadovati něco nadlidského.

Ochrana tajného volebního práva nezdá se však býti zbytečnou ani pro neodvislé voliče vůči mnohým spoluobčanům, v jichž pojmu svobody chybí úcta před svobodou druhých. Že ona záruka jest takořka nezbytnou pro úředníky odvislé od veřejné moci, to zkušenosti v různých státech až tuze často dokazují. Bylo by velmi smutným úkazem, kdyby v právním státě právě u posledně jmenovaných důvěra v právní bezpečnost měla býti otřesena. V politických věcech může tedy jedině tajnost volebního výkonu uskutečniti nezbytné ono dílo sociálního vyrovnání. Znamenáť ona v nesčetných případech jediné východisko, kterým lze vyváznouti z trapného rozporu mezi vlastním mravním svědomím a materielním zdarem, aniž by bylo nutno utrpěti v tom či onom nejtěžší újmy.

Jest tedy dle názoru dnes takořka běžného pojem tajnosti politických voleb nerozlučně spojen s pojmem svobody hlasovacího práva. Požehnání tajného práva volebního záleží hlavně v tom, že maří zlořádnou zvědavost nepovolaných spoluobčanů právě vůči hlasům oněch odvislých voličů, na jejichž zjištění jim obzvláště záleží.

Jedním z nejpádnějších důvodů pro nezbytnost tajného práva hlasovacího je také faktum, že právě nižší vrstvy lidové, které zajisté mají nejlepší porozumění pro vlastní potřeby, nále-

žejí k nejhorlivějším jeho stoupencům. Proto vidíme také skutečně, že tajné hlasování proniklo nejdříve do demokratických států. Je známo, že již římští tribunové prohlásili tajnou volbu za záruku svobody, tabella vindex libertatis. Dějiny parlamentů podávají často důkaz, že státy tím dříve se odvrátily od veřejného hlasování, čím více byly proniknuty pravým duchem svobody. Naopak učí nás dějiny, že návrat od tajného k ústnímu hlasování kráčel ruku v ruce s pronikající reakcí.

Již dle řádu ze 24. ledna 1789 byli voleni poslanci do États généraux tajným hlasováním, tak že každý volitel sám vložil svůj hlasovací lístek sbalený do osudí, postup, se kterým setkáváme se dosud jen v nejpokročilejších zákonech volebních. Jenom volitelé sami voleni byli veřejně.

Dle červnové ústavy 1793 mohl volič vykonati volbu dle libosti ústně nebo tajně pomocí hlasovacího lístku. Avšak dobrodiní volebního tajemství seslabeno bylo tím, že dříve musela se složiti přísaha věrnosti na platnou ústavu. Toto fakultativně tajné volební právo, jež tu a tam dosud je v platnosti, na př. ve vévodství hanoverském, — v Rakousku je známo z prozatímných volebních řádů z r. 1848 — dnes na štěstí je na vymření. Znamenajíc jen polovičaté opatření není nikterak s to, aby udrželo nátlak proti voličům v žádoucích mezích. Bylo-li by na jedné straně zavedení ústního hlasování jen vítaným prostředkem kupovačům hlasů, aby vnucujíce je podplaceným voličům nabyli od nich žádané jistoty, musil by se na druhé straně poctivý občan štítiti použíti způsobu hlasování, jenž by byl užíván hlavně od podplacených a odvislých, což nezbytně mělo by jen v zápětí hojné zdržování se voleb.

Ve smyslu ústavy z r. III. měly se volby odbývati tajným hlasováním. Naproti tomu je význačno, že Bonaparte po státním převratu z 18. brumairu, jak známo, přikročil k veřejnému plebiscitu.

Všeobecné přímé a tajné hlasovací právo bylo ve Francii prohlášeno ústavou ze 4. června 1848. Je však všeobecně známo, jakým nestoudným způsobem dobrodiní tajného hlasování zvrhlo se za Napoleona III. následkem zlořádu officielních kandidatur.

Stále pokračující demokratisace jednotlivých státních ústav má za následek, že ústní hlasování dnes vždy více náleží k výjimkám. Musiť tajnost hlasování kráčeti ruku v ruce se všeobecněním volebního práva již proto, že jeho zavedením počet

voličů odvislých značně vzrůstá. Dnes trvá ústní hlasování ještě jen v jednotlivých německých státech, jako v Prusku, vévodství brunšvickém a šleswig-holštýnském, ve švýcarských kantonech zuryšském a appenzellském a v Uhrách. Kterak ústní hlasování v Prusku kazí veřejný život a znetvořuje obraz pravého mínění lidu, o tom podaly křiklavý důkaz právě pruské volby sněmovní. Titíž pruští voličové, již, volíce tajně do říšského sněmu, vyslali sem poslance opposiční, odevzdali v téže době při volbě do zemského sněmu, kam zástupcové lidu volí se ústně, hlasy své lidem vládním.

Naproti tomu je v Bavořích od roku 1881 v platnosti tajné hlasovací právo, ovšem s povážlivým omezením, ježto voliči jak prvého, tak druhého stupně složiti musejí dnes ovšem již anachronistickou přísahu věrnosti, respektive přísahu loyální a samostatné volby.

Do říšského sněmu volí se v německé říši tajně teprve od r. 1903. System hlasovacích lístků vystavených úřady a zařízení isolačních kabin, v nichž volič vkládá svůj hlasovací lístek do obálky, rovněž opatřené úředním razítkem, načež obálka se svým obsahem, ovšem jen od předsedy volební kommisse, vložena jest do urny, zaručuje v Německu volební tajemství ve značné míře. Nikdy nebyli by němečtí sociální demokrati dobyli známého překvapujícího vítězství ve volbách roku 1903, kdyby nebyly bývaly uzákoněny několik týdnů před tím uvedené záruky tajné volby.

V Anglii, jak známo, zavedeno bylo tajné hlasovací právo po dlouhém putování z dolní do horní sněmovny b a l l o t a c t e m z r. 1872, nejprve na zkoušku, potom však bez přetržení. Hlavní zásluha o ně náleží Gladstonovi, vedle něhož O'Connel a Bright byli jeho nejlepšími zastanci.

Zavedením tajného hlasování nebylo však ještě nikterak úplně zajištěno tajemství voleb. Výbojná lest a vynalézavost volebních agitátorů dovedly proraziti do ochranných zdí tajného volebního práva mnohý povážlivý otvor. Proto mnohé volební řády musely záhy sáhnouti ku preventivním prostředkům, aby se předešlo vhodnými opatřeními častému porušování zákonem stanoveného volebního tajemství. Takovou, co do její hodnoty ovšem problematickou normu stanovil známý francouzský dekret z 2. února 1852 ve čl. 31., dle něhož volební lístky mají býti spáleny ihned po sečtění hlasů. Tím má býti zmařena možnost stano-

viti původ lístků i po provedeném skrutiniu. Zákonodárné sbory ztrácejí tím ovšem drahocenný materiál pro verifikaci voleb.

K nejobyčejnějším prostředkům, jimiž bývá porušováno volební tajemství, náleží označení odevzdaných lístků, do sytosti ve všech státech známé, ať již značkami s voličem smluvenými, nebo lstivými označeními skrze členy volební komisse. Volební agitátoři neb i kandidáti opatřují hlasovací lístky, jež odevzdali jednotlivým voličům, jistými značkami, které pak bývají poznány od do důvěry vzatých stranníků ve volební kommissi. Tím zjednávají si jistotu, zda jednotliví od nich verbovaní voličové také skutečně použili dodaných jim hlasovacích lístků. Anebo bývají hlasovací lístky opatřeny od volebních agentů různými vnitřními, jen po jejich otevření viditelnými značkami, tak že zasvěcení členové volební kommisse, nenaleznou-li takových lístků hlasovacích při skrutiniu, mohou se snadno přesvědčiti, kdo ze získaných voličů, jimž takové hlasovací lístky od strany byly odevzdány, jich nepoužil a tak straně odepřel nohsledství. Nápadné inkoustové skvrny, čárky, formát volebních lístků, jejich barva, jakož i barva inkoustu, ráz písma, způsob složení, ba i pravopis, všechny tyto ve své důvtipnosti prosté, ale přece spolehlivé prostředečky jsou právě s dostatek známy jako rozmanité od předsedy volební kommisse tu a tam použité hodně primitivní pomůcky, jimiž přesvědčiti se lze vhodným znamením na hlasovacích lístcích určitých voličů, pro koho tito hlasovali. Kronika volebních skandálů vypráveti by mohla leckterý zajímavý kousek o obratně způsobených mastných nebo inkoustových skvrnách, jakož i o zabarvených nehtech jednotlivých důstojných předsedů volebních kommissí. Přes to nezřídka takové značky bývají tak málo nápadnými, že, ucházejíce pozornosti ostatních členů volební kommisse, nebudí při skrutiniu žádných pochyb.

Mezi zákonnými opatřeními, k nimž takto zavdán byl podnět, jmenujeme tu na prvním místě zvláště důležité povolání důvěrníků při volbě účastněných stran po čas volebního výkonu. Kromě účinného dohledu po čas sčítání hlasů umožňuje se tím vydatná kontrola každého nekalého počínání při přejímání hlasovacích lístků se strany volební kommisse. Jakkoli přibrání takových svědků slouží v první řadě, by předešlo se tak znásilňování voličů, jakož i zamezení a falšování voleb, jest ono přece také značnou měrou způsobilým učiniti přítrž porušení volebního tajemství. Osvědčiloť se znamenitě zejména v Belgii, kde

tvoří jednu z nejcennějších záruk čistoty celého volebního výkonu. —

Tak i rakouský volební řád pro radu říšskou ze dne 26. ledna 1907 č. 17 ř. z. obsahuje toto ustanovení:

»K volebnímu výkonu přibráni buďtež ze středu k volbě oprávněných na přání stran kandidujících dva až pět, ve větších městech až deset důvěrníků, kteří jsou oprávněni býti přítomnu volebnímu aktu až do ohlášení výsledků sčítání hlasů.

Kandidující strany ohlásí před volbou tyto důvěrníky politickému okresnímu úřadu, jenž ustanoví příslušný počet ze středu navržených, při čemž dle možnosti vezme ohled na všechny kandidující strany.

Důvěrníkům náleží toliko býti činnými jako svědkové volebního děje, aniž mají kromě zakročení přiznaného voličům dle § 21. lit. a) i c) dalšího vlivu na průběh volebního výkonu.«[1])

Další neobyčejně cennou zárukou pro ochranu netoliko volebního tajemství, ale i správnosti voleb vůbec, tvoří vydání hlasovacích lístků opatřených úřední pečetí, vedle nichž každý jiný hlasovací lístek, jenž nebyl vydán úředně, pokládán jest za neplatný.

Nový rak. volební řád pro říšskou radu ustanovuje v § 15. odst. 1.:

»Ku provedení voleb poslanců vydají se voličům zároveň s legitimací hlasovací lístky, které musejí býti opatřeny úředním razítkem zeměpanského politického úřadu uvedeného v § 14., odst. 1., nebo razítkem obecního úřadu vyhotovujícího legitimace (§ 14., odst. 3.) a kromě toho ještě poznámkou, že každý jiný hlasovací lístek, jenž nebyl vydán úřady, bude prohlášen za neplatný.«

Tamtéž v odst. 3.:

»Volební kommisař vydá také hlasovací lístky potřebné ku provedení užší volby.«

Aby tato péče měla žádoucí účinek, bylo by ještě potřebí dáti těmto úředním hlasovacím lístkům další jistotu, t. j. vydati hlasovací lístky s vytištěnými již, a to dle jediného tiskového typu, jmény kandidátů. Toto nápodobení hodné zařízení existuje již po delší dobu v některých volebních zákonech

---

[1]) Také zde osvědčuje se pravda: nihil novi sub sole. V římských komitiích odbývalo se vložení hlasovacích tabulek do cisty v přítomnosti t. zv. rogatores a pod dozorem custodů, kteří bývali důvěrníky kandidátů.

a osvědčuje se tu nad očekávání. Předpokládá ovšem úřední ohlášení kandidatur až do určité lhůty.[2]) Při hlasování smí volič použíti jen jisté barevné tužky, aby označil jméno kandidáta jím voleného.

Pokud se nesáhne k tomuto systemu, mohou jednotliví členové volební kommisse při sečítání hlasů, buďto na základě osobní znalosti jednotlivých rukopisů, nebo pomocí smluveného, pro nezasvěcence zcela nenápadného písma poznati, zda ten který přemlouvaný odvislý volič nebo vůbec některý přívrženec strany hlas svůj odevzdal čili nic, a kterak volil.

Další opatření oblíbené v moderních demokratických zařízeních je zavedení zvláštních isolovaných komor, kde volič chráněn před zvědavými zraky nepovolaných může vyplniti svůj volební lístek, než vloží jej do urny.[3]) Zařízení to sestává v Belgii z jednoduché španělské zdi se dvěma postranními křídly, v Německu dokonce z jednoduché záclony, upevněné na bidle v rohu volební síně. Uvážíme-li, jakým drzým způsobem v mnohých státech zraky dotěrných volebních agitatorů provázejí sociálně odvislého občana až k osudí, a kterak volič musí nezřídka raziti si cestu jejich dotěrným špalírem, jest účelnost takového úkrytu na biledni.[4])

Má-li však toto zařízení vyhověti úplně svému účelu, a má-li býti tajemství volební zajištěno před porušením i po čas skrutinnia, musí nezbytně býti doplněno systemem hlasovacích lístků nahoře zmíněných, jež byly úředně vystaveny s tištěnými již jmény přihlášených kandidátů. Isolační úkryt byl by málo platným, kdyby bylo přes to možno opatřiti si při sčítání hlasů žádanou znalost, jak kdo hlasoval.[5])

---

[2]) Úřední ohlašování kandidatur jest zavedeno mezi jiným v Anglii, Belgii, Recku a Nizozemí. Ono podporuje nepochybně také zmírnění volebního boje, znemožňujíc známá překvapení, jako na př. neočekávané vynoření se nového kandidáta v posledním okamžiku, jež způsobuje mnoho trpkostí a zostřuje stávající protivy.

[3]) Komůrky tyto zavedeny byly nejdříve v anglických osadách australských r. 1856, když veřejné mínění vzepřelo se proti neslýchanému terroru volebnímu. Zároveň připadlo se tu na úřední hlasovací lístky se jmény všech kandidátů včas přihlášených.

[4]) V poslední době byla to francouzská sněmovna, která v sezení 21. května 1907 vyslovila se pro hlasování v isolačním zařízení.

[5]) V jednom případě arci tajnost volebního práva nikterak neujde porušení. Slepci, nuceni jsouce dáti vyplniti svůj hlasovací lístek třetí osobě, ne-

Odpůrci tajného práva volebního rádi potírají je i jiným, ovšem vážným argumentem. Je nepochybně v rázu tajného hlasování, že ve svrchované míře způsobilým jest podporovati jeden z nejtěžších volebních přečinů, totiž falšování voleb. Ústní volby musily by arci zasaditi smrtelnou ránu rozmanitým podvodným manevrům a všem podobným praktikám, pomocí jichž ztrácejí se jednotlivé hlasy, nebývají čítány, neb jsou čítány špatně, přijímají se dvojí neb i několikonásobné hlasovací lístky, nebo volební osudí předem vyplněno bývá lístky volebními. Ale různá právě vyložená opatření preventivní, která si znenáhla vymáhají vstup do volebních řádů moderních států, jsou na štěstí s to oslabiti i nejúzkostlivější obavy tohoto druhu. Řada preventivních prostředků není tím ostatně ještě nikterak vyčerpána. Tak na př. žádá se často, jak již zmínka se stala, aby byly zavedeny též úřední neuzavřené obálky, do nichž vloží se volební lístek vyplněný v hlasovací komůrce, jenž pak s obálkou vhodí se do volební urny.[6])

Opatření, jež pokládám za zvláště doporučení hodné, ježto zaručuje kromě volebního tajemství také volební svobodu, anoť současně je s to, aby chránilo voliče před nízkým terrorem, zdá se mi záležeti v tom, že volební lístek úředně potištěný vydán býti má voliči teprve ve volební místnosti proti výkazu volební legitimace, tedy teprve bezprostředně před jeho vyplněním v hlasovací cele.

Jsou-li různá dosud vytčená preventivní opatření, zejména vyskytují-li se združena, nepochybně s to, aby s úspěchem zabezpečila tajemství volebního výkonu, vyskytnou se přece vždy případy, kdy politická vášeň nedá se nikterak odstrašiti, aby opováž-

---

chtějí-li se vůbec zdržeti volby, budou i nadále] vystavováni porušování volebního tajemství. Toto nezbytné zlo dalo by se nejjistěji tím způsobem zmírniti, že předseda volební komise odebral by se se slepcem do hlasovací komůrky a zde vyplnil by jeho hlasovací lístek dle jeho přání. Totéž platí o analfabetech pokud jako pohříchu u nás nejsou z volebního práva vyloučeni. Vedlo by příliš daleko, chtěl-li bych tu ostatně svůj návrh šíře rozvésti, dle něhož by v zájmu svobody voleb za předsedy volební komise měly býti brány vůbec jen osoby soudní.

[6]) V Italii užívá se k odevzdání hlasovacích lístků průhledných skleněných uren. V některých státech vedl úzkostlivý strach o volební tajemství k přehnaným mnohdy podrobnostem, jakého rázu má býti hlasovací lístek. Tak na př. v Kanadě stanovena byla zákonem z r. 1887 jakost, velikost, ba dokonce i váha hlasovacích lístků, ano i rozměry tiskových písmen.

livě neporušila tajemství to a zejména, mstivý činíc nátlak, nebude se štítiti žádného prostředku, aby poznala votum jednotlivých voličů.

Z toho důvodu je zcela účelno, když i trestní část volebních ustanovení všimne si tohoto zlořádu, stíhajíc protiprávné porušení volebního tajemství. Můžeme tedy jen vítati, že také rak. zák. ze dne 26. ledna 1907 č. 18 ř. z. jednající o trestních ustanoveních na ochranu volební a shromažďovací svobody podle příkladu belgického, španělského a posléze také po příkladu švýcarského předběžného návrhu trestního zákonníka, obrací zřetel na porušení volebního tajemství. Zákon ten obsahuje v § 11. toto ustanovení:

»Kdo u příležitosti tajné volby úmyslně protiprávným prostředkem opatří si vědomost o způsobu hlasování jednotlivých voličů, trestán bude pro přestupek vězením od jednoho týdne do tří měsíců.«

V praxi vyskytnou se asi ovšem obtíže, pokud jde o otázku, které prostředky nutno pokládati za protiprávní opatření oné vědomosti. Znění předpisu zákona právě v této důležité otázce pokládati jest za nezdařené. Dopouštít se tu téže chyby, jako švýcarský předběžný návrh trestního zákonníka, který taktéž trestá opatření si vědomosti protiprávními machinacemi (»durch rechtswidrige Veranstaltungen« čl. 191, odst. 4, znění 1903). Takovým nepřesným zněním tím spíše vyhnouti se třeba, ježto vůbec trestní stíhání porušení volebního tajemství naráží tu a tam ještě na odpůrce. Nehledě k tomu, že zahrnutí pojmu protiprávnosti ve skutkové povaze trestního činu třeba jest se stanoviska zákonodárného se uvarovati, zdá se mi, že hrozba na vyzvědění tajemství pomocí »protiprávního prostředku« takto nepřesně označeného přepíná až tuze oprávněnost trestní. Záleží-li protiprávnost takového vyzvědění v těžším trestním činu, pak skutková povaha porušení volebního tajemství v tomto těžším činu trestním úplně zaniká, jako na př. vydírání přiznání voličova ohrožováním téhož, ježto v § 1. uvedeného zákona výslovně vytčena jest subsidiární platnost trestních ustanovení na ochranu volebního práva. Tam, kde protiprávnost prostředku není odůvodněna trestním činem, nebude často lze určiti hranici přípustného při dotčeném opatření si vědomosti. Je-li asi trestno, když A. vyzvídá od manželky svého dlužníka B. v jeho nepřítomnosti, jak volil její muž? Podobné případy, třebas i náležely výhonkům

agitatorských volebních nemravů, vymykají se zajisté působnosti trestních ustanovení.[7]) Po mém soudu musily by nedovolené prostředky, jimiž si někdo získává vědomost o způsobu hlasování, mají-li býti trestnými, směřovati proti hlasovacím lístkům samým. Tak bylo by na př. trestno, kdyby někdo neoprávněně otevřel hlasovací lístek, trestu propadl by předseda volební kommisse, jenž by hlasovací lístek jemu odevzdaný sbalil nápadným způsobem, skroutil nebo vůbec nějak označil, aby pak poznal, jak dotčený volič hlasoval,[8]) kdo by při skrutiniu nebo po provedeném sčítání hlasů volební lístek ofotografoval, aby se po písmu dopátral jeho původce. V takových případech jevilo by se také přijetí t. zv. ideální konkurrence — užíváme jen neradi tohoto označení — s jinými volebními delikty přípustným, jako na př. s přečinem překažení volby dle § 10. téhož zákona, spáchaným tím, že by kdo odstranil nebo rozházel hlasovací lístky.

Ještě po jiných dvou stránkách vykazuje zákon mezery. Netresce především toho, kdo by nějakým protiprávným způsobem zpravil někoho jiného o tom, jak ten který volič hlasoval. Někdo odložil by na př. stranou po sečtění hlasů, při čemž se tedy nejedná o skutkovou povahu překažení volby dle §. 10., určitý hlasovací lístek za tím účelem, aby jej zaslal kandidátu, jemuž tím míní se zavděčiti, by si tento opatřiti mohl kýženou znalost dotčeného hlasovacího lístku nebo jeho původce.

Dále bylo by žádoucno stíhání voliče samého, jenž dává způsob svého hlasování na jevo jednotlivým členům volební kommisse srozumitelnými znameními, tak na př. jestli, jak jsme již uvedli, stoupenci jistého kandidáta se smluví, že své hlasovací lístky sbalí nebo vyplní určitým způsobem, což zvláště přihází se od podplacených voličů, aby poskytli kupovači hlasů jistotu, z čehož pak zasvěcení členové volební kommisse poznají, pro koho voličové ti hlasovali. Volič sám není zajisté nikterak zavázán, aby způsob svého hlasování choval v tajnosti. V uvedeném

---

[7]) Proto musíme odporovati Handlově mínění (komentář k zák. ze dne 26. ledna 1907 jednající o trestních ustanoveních na ochranu volební a shromažďovací svobody v Österr. Richter-Zeitung 1907), dle něhož lest, ba i zneužití autority náleží k takovým protiprávním prostředkům trestného vyzvědění.

[8]) Prozatím nevěříme, že by rak. praxe odhodlala se, vzdor mínění vyslovenému ve zprávě ku vládní předloze našeho zákona, stíhati případy ty co zločin zlého užívání moci úřední dle § 101 trest. zák.

případě nejedná se však o právo voličovo, nýbrž o svobodu a čistotu voleb, jichž porušení právě tak na voliči, jako proti každému jinému ve veřejném zájmu stíháno budiž.[9]) Počínání ono jest nepochybně s to, poškoditi svobodu voleb, ono způsobilé jesti netoliko obejíti zákaz znásilňování voličů, nýbrž také s úspěchem podporovati může podplácení voličů a z toho důvodu třeba litovati, že neupoutalo na sebe pozornost zákonodárcovu.

Shrnujíce předchozí vývody jsme přesvědčeni, že tajné hlasování, tato nejspolehlivější ochranná bašta proti terrorisování voličů, může býti účinně zabezpečeno v přední řadě preventivními opatřeními volebních řádů. Přáti si jest uskutečnění obligatorního tajného hlasování v isolační cele pomocí stejnotvárných tištěných volebních lístků, úředně vystavených a obsahujících jména všech kandidátů včas přihlášených, a v nichž by volený byl označen jen jediným přípustným způsobem, na př. touže barevnou tužkou. Tyto lístky doručovaly by se voliči teprve při vstoupení do volební místnosti proti výkazu voličské legitimace, načež volič po vyplnění jich v uvedené isolační komůrce vložil by je vlastnoručně a rovněž v úřední obálce do průhledné urny. Vedle těchto preventivních opatření připadá jen sekundární úloha repressivní ochraně volebního tajemství, kteráž ovšem, má-li býti účinna, musí se vším důrazem obrátiti ostří své nejen proti každé třetí osobě, nýbrž v zájmu svobodné a čisté volby i proti voliči samému.

O právní povaze pojišťovatele dle zákona ze dne 10. prosince 1906 č. 1. ř. z. z r. 1907.*)

Napsal prof. Dr. Josef Lukáš.

I. Jednou z nejvážnějších zásadních změn, které provedeny byly činiteli zákonodárnými na vládní osnově o pen-

[9]) Jen pokud nepřípustno jest pátrání po způsobu hlasování voličova, jak před volbou, tak i po provedení volby, vzniká i pro tohoto nárok ze zákonem stanovené volební tajnosti. Nesmí tedy volič v žádném průkazném řízení býti nucen je prozraditi.

Podle francouzské právní praxe odporuje zákonu, ukáže-li kdo veřejně vlastní hlasovací lístek, vyplněný a značný počet zřejmých hlasovacích lístků měl již za následek annulování volby.

Ve čl. 30. známého dekretu 1852 jsou ostatně hlasovací lístky, v nichž voličové dávají se poznati, prohlášeny za neplatné.

*) Dle přednášky v Právn. Jednotě ze dne 21. listopadu 1907.

sijním pojišťování zřízenců ve službách soukromých a některých ve službách veřejných, týkají se organisace tohoto oboru pojišťovacího. Nynější zákon ze dne 16. prosince 1906 č. 1 ř. z. z r. 1907 jest ve směru tomto výsledkem kompromisu mezi krajními snahami, a to čistě centralisačního stanoviska vládního a autonomního stanoviska většiny sněmovny poslanecké.*)

Kdežto totiž dle osnovy vládní pojišťování v tomto zákoně předepsané díti se mělo ústavem pensijním k cíli tomu zřízeným, uzákoněno bylo ustanovení, že pojišťování tímto zákonem upravené bude provedeno zřízeným k tomu účelu pensijním ústavem a jeho zemskými úřadovnami.

Abychom dobře rozeznali stav nynější od stanoviska, na němž stála osnova vládní, bude dobře, poukážeme-li na organisaci, jak zamýšlena byla v osnově této. Dle ní tedy, jak uvedeno, pouze jediný ústřední ústav pensijní pověřen byl pojišťováním soukromých zřízenců (§ 40. osn.), kdežto k usnadnění provedení úkolů pensijnímu ústavu příslužejících sloužiti měly zvláštní svazy místní vzniklé spojením členů ústavu dle jich místa pobytu (§ 54. osn.). O jednotlivých zemích korunních jakožto hmotného historického základu zemské autonomie osnova vládní vůbec nemluví, čili jinými slovy v ústavě pensijním soustředěny a přímo podřízeny byly by všecky místní svazy v obvodech jednotlivých okresů politických zřízené. Dle § 57. osn. nemají místní svazy samostatného oboru působnosti, nýbrž ony obstarávají jenom v přeneseném oboru působnosti jménem pensijního ústavu ty úkony, které jim tento byl přikázal. Přikázání těchto úkolů mělo býti jenom fakultativné, ježto dle § 58. osn. jim úkony tam blíže uvedené mohly býti přeneseny.

Na stanovisku valně odchylném stojí platný zákon. Ten ponechal sice v platnosti ústřední ústav pensijní, než po bok jeho postavil zemské úřadovny pensijního ústavu s určitou jich samo-

---

*) Systematicky spracován zákon tento od Dr. Huberta Korkische, Die Pensionsversicherung der Privatbeamten. System. Darstellung des Ges. vom 16. Dezember 1906. Rgbl. Nr. 1 ex 1907, betreffend die Pensionsversicherung der in privaten Diensten und einiger in öffentlichen Diensten Angestellten. Manz 1907. — Viz též Dr. Albin Bráf: Die Pensionsversicherung der Privatangestellten ve Wolfově Ztft. f. Socialwissenschaft 1907, str. 542, jakož i Das Gesetz über die Pensionsversicherung der Privatbeamten v Plenerově Ztft. f. Volksw., Soc.-Pol. u. Vwltg. 1907 seš. IV./V. str. 458 sq. a Dr. Vilém Berliner: Das Gesetz über die Pensionsversicherung der Privatangestellten v Schmidově Oesterr. Verwaltungsarchiv, seš. 9./10. str. 430 sq.

statnosti i samostatným oborem působnosti, při čemž přirozeně vzat byl zřetel na jednotlivé země korunní, které v organisaci pensijního pojišťování přišly k náležité platnosti.

Zákon nemluví o zemských úřadovnách pensijního ústavu vůbec jako o nějakém pomocném orgánu ústavu pensijního, nýbrž působnost jejich stanovena přímo zákonem, pokud se týče řádem jednacím; nezávisí tedy působnost ta pouze na dobré vůli ústavu pensijního, byť i k usnesení se valné hromady úřadovny zemské na tomto řádu jednacím třeba bylo přivolení ústavu pensijního a schválení státního (§ 63. č. 3 pens. z.). Z příčiny té změněno v podstatě znění §u 58. osn. ve znění §u 55. zák.*)

Co do organisace pojišťování pensijního, tož z pravidla zřídí se v každé zemi jedna zemská úřadovna pensijního ústavu se sídlem v příslušném hlavním městě zemském. Jako protiváha této zemské autonomie položena i zásada autonomie národní, ježto dle potřeby může ministr vnitra, slyšev příslušné zemské výbory, nařiditi, aby v některé zemi zřízeno bylo dvé nebo více zemských úřadoven pensijního ústavu, nebo aby zřízena byla jediná úřadovna pro dvé nebo několik zemí. Za stejného postupu mohou obvody zřízených úřadoven zemských po vyslechnutí jich později býti rozděleny a pro každý z nich může zřízena býti zvláštní úřadovna zemská nebo mohou zřízené úřadovny zemské býti sloučeny (§ 53. zák. pens.).**)

Správu pensijního ústavu obstarává představenstvo a valná hromada (§ 43.). Představenstvo skládá se z předsedy a 20 členů, ze kterých jedna polovice náležeti má ke skupině zaměstnavatelů a druhá ke skupině pojištěnců (§ 44.). Záležitosti (die Geschäfte) zemských úřadoven obstarává opětně dvé orgánů: výbor a hlavní shromáždění a jen

*) § 58. osn. stanovil: Den Localverbänden können folgende Geschäfte übertragen werden, kdežto § 55. zákona stanoví: Den Landesstellen obliegt der gesamte Verkehr mit ihren Mitgliedern. — Insbesondere kommen ihnen folgende Geschäfte zu.

**) Praecedenc tohoto ustanovení sluší hledati v podobném předpise §u 9. al. 2 a 3 zák. úraz. a §u 12. al. 2 zák. nemoc., a stejně i vládní osnova pens. zákona obsahovala ustanovení (§ 55. osn.), že dle potřeby mohou se svolením zemské vlády (Landesstelle) v jednom politickém okresu býti zřízeny i dva nebo více svazů místních, nebo jeden místní svaz pro dva nebo několik politických okresů, po případě mohou za stejného předpokladu stávající místní svazy po slyšení jich býti spojeny nebo rozděleny.

k usnadnění styku se stranami m o h o u býti zřízena místní jednatelstva (§ 56.).

P ř e d s e d a (Praesident) pensijního ústavu jmenován stejně jako s t a r o s t a (Obmann) úřadovny zemské ministerstvem vnitra na dobu 5 let, starosta nad to po slyšení zemského výboru, pokud se týče zemských výborů. Oba musí býti rakouskými státními občany práva znalými, předseda pensijního ústavu musí n u t n ě sídliti ve Vídni, starosta zemské úřadovny jen pokud možná v sídle její, ale každým způsobem v její obvodu, ani ten ani onen nesmějí býti členy ústavu pensijního (§§ 45., 58.) a důsledkem toho ani členy příslušné úřadovny.

Pokud pak jde o působnost ústavu pensijního, tož určena je tato stanovami ústavními a vztahuje se dle § 42.: 1. na způsob volby a trvání funkční doby delegátů k valné hromadě, jakož i náhradníků delegátů; 2. na způsob svolání, podmínky způsobilosti k usnášení, způsob usnášení a působnost valné hromady (§ 51.); 3. na dosazování členů, složení, způsobilost k usnášení, způsob usnášení a působnost představenstva jakož i trvání jeho mandátu, pak způsob, jak se náhradníci povolávají na uprázdněná místa (§ 44.); 4. na způsob sestavování a zkoušení ročního účtu; 5. na zastupování pensijního ústavu na venek a na stanovení forem právně závazných aktů; 6. na stanovení formy, kterou se mají konati vyhlášky ústavu; 7. stanovení formy pro legitimaci představenstva a úředníků ústavu; 9. přihlášek a odhlášek (§ 73.); 7. na zařízení a užívání fondu ku podpoře nuzných osob bez místa (§ 86.). Vedle toho může obor působnosti ústavu pensijního vztahovati se ještě na ustanovení, 10. za kterých podmínek může býti odmítnuta volba za delegáta nebo za člena představenstva, 11. zdali a v jaké míře může býti přiznána členům představenstva ze skupiny pojištěnců náhrada za ušlý výdělek a 12. zdali a jak má býti organisováno zprostředkování míst.

Z výpočtu tohoto jinak dosti obšírného zjevno, že obor tento jest vymezen velice úzce, ovšem vzhledem k určení ústavu zcela přiměřeně.

Ještě význačnějším způsobem jeví se tato obmezenost působnosti, pokud jde o jednotlivé správní orgány ústavní.

Kdežto v a l n é h r o m a d ě dle § 51. zák. vyhražena každým způsobem volba členů představenstva, usnesení o výroční zprávě představenstva a o jeho absolutoriu, usnesení o změnách

stanov, dále stanovení odměny pro zřízence ústavu pensijního i zemských úřadoven, jakož i případné náhrady delegátům a usnášení se o nabytí a zcizení nemovitostí, náleží představenstvu (§ 47.) zastupování pens. ústavu a vedení obchodů, pokud nejsou k tomu příslušny valná hromada a zemské úřadovny, zejména náleží představenstvu také usnášeti se o trvalém zúročném ukládání volného jmění ústavu.

Jak zřejmo, z úkonů tuto valné hromadě a představenstvu uložených resp. vyhrazených nedá se na první pohled souditi, že by orgánové tito spravovali pojišťovací ústav takového rozsahu a takové důležitosti, jakým má býti pensijní ústav pro sedmnáct korunních zemí rakouských, ježto v celém výpočtu funkcí slovo »pojišťovati«, »pojišťování« a pod. vůbec ani se nevyskytuje. Pojmenování funkcí zde vyjmenovaných mohlo by směle týkati se nějakého jiného ústavu, jehož působnost týče se všeho jiného, jenom ne obchodů pojišťovacích.

Za to do samostatného oboru působnosti úřadoven zemských náleží již po zákonu (§ 55.) v první řadě veškeré jednání s jich členy, zejména přísluší jim 1. přijímati přihlášky týkající se pojišťovací povinnosti a kontrolovati pojišťovací a přihlašovací povinnost; 2. chovati v evidenci osoby pojištěním povinné vedením pojišťovacího katastru; 3. předpisovati a vybírati premie; 4. přijímati nároky od pojištěnců vznesené a přikazovati je rentové komisi (§ 60.); 5. chovati v evidenci důchodníky vedením rentového katastru a kontrolovati oprávněné požitníky rent; 6. zastavovati výplaty rent, jakož i odmítati renty a podpory řízením od rentové komise prováděným (§ 60.). Kromě toho přísluší zemským úřadovnám činiti návrhy, jak by kapitály měly býti uloženy (§ 47. al. 1, § 88. al. 3).

Náleží proto do oboru působnosti zemských úřadoven veškeré jednání v příčině přijímání přihlášek a kontrola pojišťovací a přihlašovací povinnosti. Zaměstnavatelům uloženo jest přihlašování i odhlašování osob do služeb jich vstupujících, pokud se týče z nich vystupujících spolu se všemi daty pro pojištění potřebných, dále zejména oznamování změny služby, služného, konečně okolností pro pojišťovací poměr rozhodných. Poslednější povinnost, totiž kdykoli podávati zprávu politickým úřadům, jakož i zemským úřadovnám o všech okolnostech pro pojišťovací poměr rozhodných, postihuje i pojištěné zřízence samotny. Zaměstnavatelé jsou mimo to povinni dáti nahlédnouti na

místě samém k tomu výslovně legitimovaným orgánům pensijních ústavů (sc. zemských úřadoven)*) a politickým úřadům do těch zápisků, kterých je třeba k vyšetření pojišťovacího poměru (§§ 55. č. 1, 73. al. 1—3). Zemská úřadovna přijímá dále všecka oznámení, která dle § 73. al. 4. činiti musejí osoby požívající některé z dávek v zákoně o pojišťování pensí soukr. zřízenců stanovených a každé změny jich oprávnění nebo bydliště se týkající.

Jsou tedy úřadovny zemské výhradně kompetentní k přijímání přihlášek, než zároveň i k rozhodování o nich, ježto dle § 74. al. 1 nároky na dávky zákonem pensijním zavedené sluší vznášeti u zemské úřadovny s doložením potřebných průkazů. Zákon sice o tom výslovně nikterak se nevyslovuje, než plyne to jednak z toho, že současně má zemská úřadovna povinnost, chovati v evidenci osoby pojištěním povinné vedením zvláštního pojišťovacího katastru (§ 55. č. 2); tento katastr musí tedy doplňovati a měniti, což může státi se pouze tím, že úřadovna zemská svým rozhodnutím uzná, zda ta která osoba, majíc zákonné pojistné náležitosti, do katastru toho patří či pozbyvši jich, vystoupí, pokud se týče, může **) býti vyloučena. Na druhé straně nespadají záležitosti tyto vůbec do kompetence ústavu pensijního, tak že zemské úřadovny, pokud se týče jich výbory (§ 63. a contr.) bez jakékoli ingerence ústavu pensijního o záležitostech těchto rozhodují.

Pouze pokud jde o rozhodování o rentách a vychovacích příspěvcích není zde příslušným výbor té které zemské úřadovny, nýbrž zvláštní komise ze středu tohoto výboru složená, t. zv. komise rentová. Tato komise skládá se ze starosty výboru, pokud se týče jeho náměstka jako předsedy a dvou členů volených po jednom z obou skupin výboru (zaměstnavatelů i zaměstnanců). Komise tato rozhoduje pouze o rentách, tedy rentě invalidní, starobní a vdovské, jakož i o vychovacích příspěvcích, nikoli tedy o posledním předmětu pojištění, totiž o čáce na odbytné jednou pro vždy pro pozůstalou vdovu, po případě pro děti dle § 4. č. 4 pens. zák.; i o tomto odbytném rozhoduje výbor úřadovny zemské.

---

*) Viz níže na str. 16.

**) Zákon pensijní připustil totiž též pojištění dobrovolné vedle ustanovení VIII. hlavy uvedeného zákona.

Při hlasování rentové komise hlasuje předseda spolu a musí býti docíleno jednohlasného usnesení, má-li nárok na rentu neb její výměru rentovou komisí býti přiznán nebo odmítnut, nebo má-li renta býti odňata rentovou komisí. Jinak musí býti záležitost předložena k rozhodnutí představenstvu ústavu pensijnímu.*)

Pokud tedy usnesení rentové komise stane se jednohlasně, jest záležitost tato ve správním řízení (autonomně) definitivně vyřízena.

Dle toho náleží tedy zemským úřadovnám pensijního ústavu vesměs úkony, které za jiných okolností předsebeřou samostatní činitelé pojišťovací, tedy samostatní pojišťovatelé; v nich tedy spočívá vlastní činnost pojišťovatelská a v nich též přicházejí v první řadě k platnosti práva a povinnosti příslušníků ústavu pensijního, pokud se týče, jak níže bude řečeno, členů těch kterých zemských úřadoven. (Dokončení.)

Praktické případy.

Přiznal-li prodavatel na reklamaci kupitelovu vady domnělé, jest práv z nastalé škody, jakoby vady bývaly skutečné, dle § 932. obč. z. Případ omylu dle § 876. obč. z.

Professor A. a Dr. B. jeli do Cařihradu, zakoupivše si sešitové jízdní lístky v cestovní kanceláři firmy C. v Praze. Ve vlaku před Peští sdělil jim uherský konduktér při prohlížení lístků, že lístky v jejich sešitech pro trať z Bělehradu do Cařihradu jsou neplatny. Cestovatelé telegrafovali bez dalších informací z Pešti firmě C., že dotyčných lístků nelze užiti, a žádali za odpověď do Szegedinu, co mají činit. Firma domnívajíc se, že při vydávání lístků byla snad opomenuta nějaká formalita, odpověděla, aby lístky ony byly jí vráceny a koupeny jiné, což také se stalo, načež firma vrátila za lístky ty přijaté peníze.

Po návratu podali oba cestovatelé na firmu C. žalobu na náhradu

*) Rozhodnutí představenstva nestane se k žádnému opravnému prostředku zúčastněných stran, nýbrž předseda rentové komise na základě výsledku hlasování předloží z úřední povinnosti spis představenstvu ústavu pens. k rozhodnutí § 60.

škody z důvodu, že firma vydáním neplatných lístků zavinila, že za obyčejné lístky musili platiti více. — V průvodním řízení zjistil však znalec, že dotyčné lístky byly zcela správné a platné, a sdělení konduktéra tedy nesprávné, že však opomenutí nějaké formality (data, razítka) při vydávání lístků má jinak za následek neplatnost jejich. Ačkoli žalobci ani potom nezměnili žalobní důvod, bylo přece rozsudkem c. k. okresního soudu obchodního v Praze ze dne 22. dubna 1907 č. C III 92/7-5 žalobě vyhověno z těchto důvodů:

Ježto telegram z Pešti byl poslán, musilo žalované firmě, která ve věcech cestovních dle svého povolání zvláštní zkušenosti míti musí (§ 1299. o. z.), býti známo, že žalobci se dotazují dříve, než setkali se se železničními orgány sporné trati. Při náležité úvaze nemohla v omyl, že by lístky pro formalní vadu byly neplatny, býti vůbec uvedena, a mohla se ostatně žalobců po důvodu dotázati. Davši však jim nesprávnou radu, je povinna škodu hraditi.

K odvolání žalované firmy, opírajícímu se jednak o to, že právní důvod žaloby změněn nebyl, jednak že firma splnivši řádně svou smluvní povinnost k udílení rad nebyla povinna, a musila by se jí dokázati buď úplatnost rady nebo obmyslnost (§ 1300 o. z.), dále, že vina spadá ne-li úplně (§ 1296. o. z.), tedy aspoň z části (§ 1304 o. z.) na žalobce, že uvěřili tak nehodnověrné informaci odporující tomu, co na lístcích samých bylo vytištěno, změnil c. k. obchodní soud v Praze jako soud odvolací dne 18. června 1907 č. Bc 27/7-10 rozsudek 1. stolice, žalobu zamítl a žalované přisoudil útraty s odůvodněním: Žalobci tvrdí porušení smluvené povinnosti, kterýžto právní důvod žaloby nezměnili ani po posudku znalce, jenž zjistil, že informace jejich byla špatná. A k jinému plnění než k vydání platných lístků firma, majíc koncessi dle min. nař. z 23. listopadu 1895 č. 181 ř. z., jakožto cestovní kancelář, dle smlouvy povinna nebyla (§ 2. téhož nař.).

První soudce nabyl naproti tomu přesvědčení, že zavinění kotví mimo smlouvu (§ 1295. o. z.) v nesprávné radě. V tom spočívá však nesprávné právní posouzení, a netřeba zabývati se ani otázkou práva processního, zda bylo přípustno zažalovanou sumu přisouditi z jiného právního důvodu, nežli na základě jehož bylo žalováno. Při obyčejné míře opatrnosti a pozornosti (§ 1297. o. z.) nespokojí se cestující prohlášením konduktera a obrací se a přednostu stanice, což žalobcům bylo tím snazší, že nesprávnou informaci obdrželi ještě před Peští. Telegram žalobců pak byl tak stručný, že nemohla žalovaná odpověděti jinak, než učinila, ač splnivši smluvní povinnost k udílení rady ani povinna nebyla. Vždyť měla jen dvojí možnost: buď se objeví zavinění její při vydání lístků,

a potom věděla, že bude musit škodu nahradit, anebo žalobcům jízda byla bezdůvodně odepřena, a pak že budou se tito domáhati náhrady škody na dráze. Telegrafickým dotazováním po důvodech, k němuž povinna nebyla, přivodila by si ještě nebezpečí, že činěna bude zodpovědnou za prodlení žalobců. Rozhodna je tudíž domněnka § 1296 o. z.

K dovolání žalobců změnil však nejvyšší soud rozsudek soudu odvolacího, obnovil rozsudek I. instance a přisoudil žalobcům útraty všech instancí. V důvodech se praví: Ježto vydávání sešitů jízdních lístků jest jednání úplatné, bylo dle § 922. o. z. firmě ručiti za to, že smluvní předmět má vlastnosti výslovně vymíněné nebo obyčejně předpokládané. Dle povahy obchodu nesl se úmysl smlouvajících stran k tomu, aby žalobci na základě koupených jízdních lístků se dostali na cíl své cesty bez závady a dalšího připlácení.

Na cestě byli zastaveni, byť i, jak se dodatečně ukázalo, neoprávněně. Oznámili toto zastavení firmě jako svému spolusmluvníku, aby se od něho dověděli, zda vysvětlení konduktérovo je správné. Odpověď žalovanou firmou na to danou nazývá I. stolice nesprávně radou, a žalovaná v odvolání ohražovala se ovšem ať již právem či neprávem pro nedostávající se náležitost úplatnosti po rozumu § 1300 o. z. proti tomu, aby za radu tu byla činěna zodpovědnou jako znalkyně. Nebyla to však rada, nýbrž prohlášení na sdělení vad žalobci, k němuž žalovaná firma dle zákona byla povinna; na místo aby namítala, že oznámená vada neexistuje, submittovala na oznámení o vadách, sporná otázka, zda vada tu byla či nic, byla rozluštěna a nemůže ve sporu býti nově vyvolávána. Neboť za nic jiného než za submissi na oznámení o vadách nelze pojímati obsah dané odpovědi. Stala-li se tato submisse z omylu, jest tu přece dle § 876. o. z. po právu, neboť nic nenasvědčuje tomu, že žalobcům omyl z okolností musil býti zjevný. Tím žalovaná submittovala však též na právní následky § 932 o. z., že si možno to, co schází, doplniti, což koupením nových lístků bylo možno, a jest tedy žalovaná firma povinna nahraditi žalobcům doplatek, v němž právě záleží škoda žalobců.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. srpna 1907, čís. 10.352. *Dr. Krippner.*

Námitka kompensace proti nároku na výměnek není přípustna.

Rozsudkem c. k. okr. soudu v Jičíně ze dne 8. července 1907 čj. C II 161/7-4 byli žalovaní V. a B. B. povinnými nalezeni, aby žalujícímu V. B.

122 K 21 h s přísl. jako dlužné dávky z výměnku, na dobu od 1. listopadu 1906 do 1. listopadu 1907 připadající zaplatili. Námitku kompensace útrat v obnosu 107 K 2 h, které žalovaným ze sporu C II 339/6 proti žalobci příslušejí, první soudce nepřipustil.

Důvody. Zažalovaná pohledávka jest pohledávkou z výměnku. Výměnek, pokud nepřesahuje 600 K, jest dle § 330. odst. 2 ex. ř. z exekuce vyjmut. Poněvadž z § 330. ex. ř. jde patrně na jevo, že nutno ponechati volných 600 K jako existenční minimum k výživě dlužníka a poněvadž zjištěno v tomto případě, že výměnek nedosahuje obnosu toho, nelze připustiti kompensaci proti této pohledávce, ježto by tím obcházena byla přípustnost exekuce na výměnky, které by tímto způsobem byly výměnkům odejímány.

Odvolání žalovaných nebylo c. k. kraj. soudem v Jičíně vyhověno.

Důvody. Soud odvolací jest náhledu, že první soudce kompensaci proti nároku žalobcovu právem nepřipustil. Nelze sice pochybovati, že tu jsou veškeré náležitosti, jichž obč. zákon v §u 1438. ku kompensaci vyžaduje, kompensace není ovšem totožná s exekucí, však výsledky obou jsou stejné. Tu i tam jedná se věřiteli o to, aby ze jmění dlužníka dosáhl zaplacení své pohledávky. Kompensováním pohledávky z útrat rozsudkových s pohledávkou z dávek výměnkových, které přece jsou určeny k tomu, aby výměnkář živobytí své uhájil, nebylo by dosaženo tohoto jich určení. A duch zákona, který v §u 290. a násl. a v §u 330. ex. ř. jisté pohledávky buď zcela neb částečně z exekuce vylučuje, směřuje k tomu, aby dlužníku bylo ponecháno tolik, co ku svému živobytí nezbytně potřebuje. Tak sluší tedy nyní hleděti na ustanovení občanského zákona o kompensaci.

Dovolání žalovaných vyhověno nebylo. Neboť v případě tomto jedná se o rozebrání otázky, zdali jest přípustnou námitka kompensace proti nároku na výměnek, byť tu i bylo podmínek ustanovení § 1438. obč. z.

Právem zodpovídali oba soudové nižší otázku tu záporně. Jestiť zjištěno, že žalobci proti žalovaným po srážce splaceného obnosu 74 K 7 h přísluší relutum za výměnek ve výši 122 K 21 h, kterémuž nároku chtějí žalovaní compensando namítati svoji pohledávku nákladů soudních.

Ježto však stanoveny jsou v § 330. ex. ř. naznačené podmínky, za kterých na výměnek nelze exekuci vésti, a zákonité ustanovení to, jež sleduje účele sociálně politické, co také požívá absolutní účinnosti, nemohou žalovaní pro vzájemnou pohledávku svoji vésti exekuci na nárok žalobcův na výměnek, z čehož plyne, že též nemohou tuto svoji pohledávku oproti nároku z výměnku přivésti ku platnosti, an by tím bylo obmezení exekuce v § 330. ex. ř. uvedené, k němuž sluší přihlížeti z moci úřadu, zmařeno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 1907 čís. 14.689. *Ot. Kasalický.*

Může-li poručenský soud rozkázati poručenstvu, aby pro obchod nezletilců zavedlo podvojné účetnictví?

Obchodní soud v Praze uložil poručenstvu nezl. majitelů firmy F. A. P. nást. v Praze, aby pro obchod zavedlo podvojné účetnictví, poněvadž účet o zisku a ztrátě, jehož předložení v § 206. cís. pat. z 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. výslovně je nařízeno, jinak prý sestaviti nelze a bez takového účtu správnost a účinnost vedení obchodu rozměrů dosti značných prý posouditi nelze.

Rozkladu poručenstva nezl. majitelů fy. F. A. P. nást. do usnesení tohoto podanému obchod. soud v Praze nevyhověl z důvodů v usnesení v odpor vzatém uvedených a v uvážení, že dle dobrozdání znaleckého účet ztráty a zisku při jednoduchém účetnictví mohl býti na straně ztráty sestaven jen z příruční knihy pokladní vykazující jednotlivé denní příjmy a vydání a z obou pokladních knih a vyrovnán odpisy a čistým ziskem, a ježto není zavedeno podvojné účetnictví, že nevykazuje hlavní kniha ve příčině té ničeho a že nelze také předložený účet ztráty a zisku proto s knihami porovnati do podrobností; předložena byla proto stížnost c. k. vrchnímu zemskému soudu pro král. České k rozhodnutí. Tento rekursu do usnesení v odpor vzatému vyhověl a naříkané usnesení prvého soudu změnil v ten smysl, že se rozkaz ten odvolává a poručenstvu toliko ukládá, aby každoročně předkládalo rozvahu, vyhovující §u 296. cís. pat. z 9. srpna 1854 č. 238 ř. zák.

Odůvodnění: § 206. cís. pat. z 9. srpna 1854 č. 208 ř. zák. toliko žádá, aby roční rozvaha souhlasila s obchodními knihami, jež řádně vedeny býti musejí. Že obchodní knihy v přítomném případě řádně jsou vedeny, nemůže býti na základě znaleckého posudku pochybno.

Není však v zákoně nikde ustanovení, vedle něhož by se kupci mohlo uložiti, jakým způsobem má vésti obchodní knihy, tedy není kupec k ničemu jinému povinen, než co mu ukládá čl. 28 obch. zák., a že by v přítomném případě obchodní knihy rekurentů nevyhověly tomu požadavku, podle znaleckého posudku nelze tvrditi.

Tvrzení, že účet o zisku a ztrátě jinak sestaviti nelze než při podvojném účetnictví, neodpovídá tedy skutečnosti, neb znalec i při vedeném jednoduchém účetnictví dospěl k posudku, že předložený účet ten jest také správným. Ovšem se při podvojném účetnictví děje zkoumání takového účtu snadněji a spolehlivěji, avšak to ještě neopravňuje soud od poručenstva více žádati, než co požaduje čl. 28 obch. zák., a poněvadž, jak z účtů a bilancí let minulých jest zřejmo, bilanci, jakou § 206. cís. pat. z 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. žádá, sestaviti lze i na základě jednoduchého účetnictví, nelze naříkané usnesení oproti vůli rekurentů udržeti v platnosti, a to tím

méně, poněvadž není žádného exekučního prostředku, kterým by mohlo býti poručenstvo donuceno, aby knihy vedlo podvojným účetnictvím aneb jiným nějakým způsobem.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zem. v král. Českém ze dne 27. srpna 1906 Č. j. R III. 82/6-62. *Dr. Jaromír Hurych.*

Zprávy o schůzích Právnické jednoty v Praze.

Schůze dne 7. listopadu 1907.

Předseda: starosta Jeho Excellence pan ministr m. s. Dr. Antonín rytíř Randa.

Zapisovatel: II. jednatel Dr. Vilém Pospíšil.

Přítomno: 42 členové a jako host pan Fr. Portík, člen dozorčí rady nad Pražskou městskou pojišťovnou.

Jednatel sděluje, že dle usnesení valné hromady pracuje se v knihovně na novém vydání katalogu, který během jara 1908 vyjde. Knihovna od doby prvého vydání katalogu velice vzrostla, zejména bohemica její doznala nemalého rozšíření, a ředitelství těší se naději, že nové vydání katalogu přispěje k zvýšenému používání knihovny. V katalog pojaty budou též knihy daru Randova, jež — opatřeny jsouce štítky zhotovenými dle návrhu akademického malíře Bendy — tvoří zvláštní »oddělení Randovo«.

Na to referuje jednatel o tom, že spis »Živnostenské provozovny dle rakouského práva živnostenského« z péra c. k. sekčního rady Jakuba Souška, jejž valná hromada usnesla se vydati nákladem Jednoty, vyšel.

Noví členové: p. Dr. Theodor Bastl, úředník c. k. ministerstva financí, p. Dr. Alois Kotrbelec, koncipista Zemského výboru král. Českého, a p. Dr. Lengsfeld, kandidát advokacie.

Tato sdělení vzata na vědomí a J. E. pan starosta udělil po té slovo p. JUDru Karlu Svobodovi, koncipistovi Pražské městské pojišťovny, k přednášce o ohlášeném thematě, totiž o historickém vývoji a nynějším stavu zřízení zemské pojišťovny.

Přednáška, kterou pan přednášející v těchto listech otisknouti míní, byla kvitována hlučným potleskem.

K slovu přihlásil se p. JUDr. Karel Polák, c. k. místodržitelský tajemník a instruktor živnostenských společenstev s č. ř. j., a poukázal na význam komunalisování pojištění malých důchodů pro zdravou středostavovskou politiku.

Poděkováním J. E. pana starosty p. přednášejícímu za pilnou a účinně přednesenou rozpravu schůze skončena. *Dr. Vilém Pospíšil.*

Týdenní schůze ze dne 5. prosince 1907.

Předseda: Starosta Jeho Excellence pan ministr m. s. Dr. Antonín rytíř Randa.

Zapisovatel: II. jednatel Dr. Vilém Pospíšil.

Přítomno: 65 členů a řada hostí najmě z kruhů živnostenských, m. j. též redaktoři p. Rajmund Cejnek a J. Vejvara, členové výboru Spolku českých žurnalistů.

Za člena přihlásil se p. Dr. Antonín Friš, kandidát advokacie v Praze.

J. E. pan starosta zahajuje schůzi, vyslovuje potěšení nad tak četným účastenstvím a udílí slovo panu JUDru Janu Javůrkovi, jenž ohlásil přednášku

O právním postavení žurnalistů a o významu osnovy zákona o kupeckých pomocnících pro ně.

P. Dr. Javůrek nastiňuje důležitost předmětu po stránce sociální i její zajímavost po stránce právnické. Praktickou cenu má řešení otázky právního postavení žurnalistů najmě hledě ke lhůtě vypovídací.

Především zajisté platí, co mezi stranami bylo ohledně výpovědi ujednáno.

Pokud není ujednání stran, platí zákonné předpisy, a tu dlužno především k tomu poukázati, že specielně o žurnalistech žádných zvláštních předpisů není a že všeobecné předpisy obč. zák. pro smlouvu pracovní neb námezdní a pro smlouvu plnomocenskou vůbec žádné výpovědní lhůty neustanovují.

Engagement žurnalisty v pravidelném a obvyklém slova smyslu se strany podnikatele časopisu jest dle řečníkova náhledu totiž smlouvou pracovní a sice pravidelně námezdní dle ustanovení obč. zák. (§ 1163.).

Smlouvy nakladatelské, která ostatně jest jen pouhým druhem smlouvy pracovní a záleží v tom, že spisovatel udělí jinému právo, aby jeho spis tiskem rozmnožil a odbyl, při žurnalistických podnicích pravidelně není, a pokud by byla, ve směru výpovědním by to nečinilo žádného rozdílu.

Za jistých okolností arciť, na příklad při chefredaktorech a při zodpovědných redaktorech, může engagement obsahovati též zároveň smlouvu plnomocenskou, kterou se engažovaný žurnalista opravňuje k zastoupení vydavatele neb nakladatele v určitém oboru výkonů.

Avšak ani při smlouvě námezdní, ani při smlouvě plnomocenské zákon výpovědní lhůty neustanovuje. Při první jest pouze vysloveno, že nesmí býti námezdní poměr přerušen bez právního důvodu ani z jedné ani z druhé strany předčasně tehdáž, pakliže byl uzavřen na určitou dobu neb k provedení jistého díla (§ 1160.).

Takovéto případy jsou ale při žurnalistech výjimkou, totiž aby byl někdo engažován na pevnou dobu aneb na provedení určité práce.

Tedy v takových výminečných případech končí kontraktní poměr dle povahy věci: buď uplynutím určené doby aneb skončením objednané práce.

Jinak při smlouvě pracovní čili námezdní lhůta není žádná a mohl by — pokud by se, jak níže uvedeno, žurnalista nemohl přiřaditi takovým pracovníkům, pro které dle § 1163. platí zvláštní předpisy — žurnalista vypověděti aneb vypovězen býti, jestliže tomu smlouva (zejména také způsob splatnosti honorovaných lhůt) neb povaha objednané práce nevadí, kdykoliv hned. Toť známkou: jednak výhodou, jednak ale nebezpečím samostatných svobodných povolání v § 1163. obč. z. uvedených.

Co pak se týče smlouvy plnomocenské, pokud jí u žurnalistů (chefredaktorů, zodpovědných redaktorů a pod.) lze předpokládati, ani tu není žádné výpovědní lhůty, poněvadž plná moc kdykoliv může býti odvolána i vrácena a ustanoveno jest pouze, že ta strana musí dát náhradu, která přerušila plnomocenský poměr předčasně před dobou, na kterou byl uzavřen, aneb před splněním daného a přijatého úkolu.

Občanský zákon v § 1163. uvádí, že tam, kde existují zvláštní předpisy, platí tyto. Ohledně výpovědní lhůty takovéto zvláštní předpisy existují:

1. u čeledi dle řádů čeledních,
2. u živnostenských pomocníků dle řádu živnostenského,
3. u obchodních pomocníků dle zákona obchodního.

Čeledních řádů, předpokládajících nejnižší služby bez vědecké průpravy, ani živnostenského řádu nelze užiti, tohoto z té příčiny, poněvadž čl. V. odstavec c) a p) úv. zák. k živnostenskému řádu výslovně ustanovuje, že předpisy jeho se nevztahují ani na činnost literární, ani na podniky periodických časopisů.

Možno tudíž jedině přihlédnouti k ustanovení zákona obchodního, které ustanovuje, že pracovní poměr obchodníka a jeho zřízence, pokud ze smluvy nic jiného neplyne, zrušen býti může koncem každého kalendářního čtvrtroku, po předcházející nejméně 6nedělní výpovědi (čl. 61 obchod. zák.).

Aby tohoto ustanovení bylo lze užiti při žurnalistech, k tomu jest zapotřebí zkoumat, zdali a pokud jim lze přiděliti právní kvalifikaci obchodních zřízenců a pomocníků. V tom není nic disqualifikujícího, poněvadž za obchodní zřízence dlužno pokládati také veškeré úřednictvo v obchodu, prokuristy, disponenty, řiditele továren a pod.

Avšak má to jeden a týž předpoklad: aby totiž principál čili objednatel, s nímž vešel žurnalista v kontraktní poměr, sám byl obchodníkem, kupcem a aby ustanovení žurnalisty stalo se v živnosti obchodní. Neboť když obchodník

má vedle obchodní živnosti ještě jiný zdroj výdělku, na příklad statek, není jeho hospodářský správce zřízencem obchodním.

Pakliže smí podnikatel novin býti pokládán za obchodníka a každý takový podnik za obchod po živnostensku, totiž za stálým výdělkem provozovaný, pak jest také každý pro podnik ten engažovaný žurnalista obchodním pomocníkem a platí pro něho ustanovení čl. 61 obchod. zákona.

Tam, kde objednatel (vydavatel, nakladatel neb majitel) není a nemůže se za obchodníka pokládat, tam žurnalista od něho engažovaný nemůže se také pokládat za obchodního zřízence a tam také neplatí výpovědní lhůta obchodního zákona.

Proto dlužno především k tomu poukázati, že nelze všechny žurnalisty bez výjimky posuzovati ohledně výpovědní lhůty stejně, nýbrž vždycky podle konkretního případu, hlavně ale podle obchodnické nebo neobchodnické kvalifikace principála. Zpravidla pokládati lze za to, že podnikatel novin jest obchodníkem, že engagement žurnalisty děje se pro tento jeho podnik, že tudíž žurnalista obchodním pomocníkem ve smyslu čl. 61 obchod. zák. jest a že smí — není-li smlouva neb právní povaha nějakého zvláštního mimořádného poměru tomu na újmu — toliko ku konci kalendářního čtvrtroku předcházející nejméně šestinedělní výpovědi se strany jedné i druhé engagement jeho býti skončen.

Podnik novin lze zařaditi pod obchod nakladatelský (čl. 272 ad 5 obchod. zák.) předpokládaje ovšem, jak obchodní zákon ve článku 272 předpisuje, že se to děje buď po živnostensku aneb se strany někoho, koho lze vůbec pokládati za obchodníka (na příklad knihkupcem, knihtiskařem). Po živnostensku: neznamená zde snad dle živnostenského řádu, ježto podnik periodického časopisu vůbec jest z předpisu řádu toho vyloučen, nýbrž znamená, že se to děje s úmyslem spekulačním, totiž za stálým výdělkem.

Žurnalista engažovaný ať si u nějaké obchodní společnosti, či u společenstva, či u jednotlivce, který provozuje obchod knihtiskařský a nakladatelský, třeba toto nakládání záleželo jenom v trvalém a ovšem spekulačním nákladu periodického časopisu, nalézá se ve službách obchodníka, zaměstnává se v obchodní jeho živnosti a jest tudíž obchodním pomocníkem. Nesejde na tom, zdali podnikatel novin v obchodním rejstříku jest protokolován, poněvadž předpisy o obchodních pomocnících ve smyslu čl. 10 obchod. zák. vztahují se také na živnosti neprotokolovaných obchodníků.

Náš přední učitel obchodního zákona Randa vůbec prohlašuje náklad novin a co s tím souvisí za obchod a redaktory novin za obchodní pomocníky (obchodní právo V. vydání str. 57 a 163), naproti tomu ale nejvyšší soud náš ve svém rozhodnutí ze dne 12. října 1892 č. 10.773 upřel obchodní kvalifikaci podniku novinářskému, ačkoliv v případě tom byl to prot. knih-

tiskař a knihkupec, který podnik založil a provozoval a který s redaktorem smlouvu uzavřel.

Konečně nutno ještě k něčemu poukázati:

Námezdný poměr platí jen mezi tím, kdo služby objednal, a tím, kdo se k nim propůjčil. To jest nejen důležito pro otázku, na kom smí žurnalista požadovat ujednaný honorář, nýbrž právě také ve směru posouzení, zdali se jedná o obchodní poměr čili nic.

Pouze nakladatelství jest podnikem obchodním, vydavatelství jest obchodnímu právu cizím, avšak v zákoně tiskovém i v zákoně o literárním vlastnictví (26. prosince 1895 č. 197 ř. z.) mluví se při podniku periodického časopisu právě především o v y d a v a t e l i, jenž platí tenkráte také za nakladatele, když zvláštní nakladatel nebyl při oznámení podniku ohlášen. Dle tiskového zákona by se ovšem mohlo za to míti, že vydavatelství má význam pouze vůči tiskovým úřadům a vůči soudu, avšak zákon o právu autorském přiděluje mu právě při periodických časopisech i materiální právo, totiž právo autorské nad časopisem co celkem, ba i jisté právo nad jednotlivými příspěvky, třeba že právo autorské k těmto náleží přispivatelům samým (§ 9.). —

Je-li vydavatel, jímž byl žurnalista engažován, zároveň nakladatelem, není žádné pochyby, že obchodnická neb neobchodnická kvalifikace tohoto rozhoduje také pro kvalifikaci žurnalisty co obchodního zřízence. Rovněž by nebylo žádnou zvláštností, kdyby sice nakladatelství a vydavatelství bylo od sebe odděleno, ale také vydavatel byl obchodníkem.

Když ale nakladatelství jest od vydavatelství odděleno a když žurnalista engažován byl nikoliv nakladatelem, nýbrž vydavatelem, nastává otázka, zdali se řídí kvalifikace jeho poměru dle osoby nakladatele obchodníka, či dle vydavatele snad neobchodníka?

Zde nerozhodují názvy a zejména těmito názvy zamýšlená neb zákonem požadovaná zodpovědnost vůči úřadům, nýbrž zde dlužno přihlédnouti k soukromoprávným poměrům. Zde musí se uvážiti, zdali vydavatel přijal žurnalistu ve vlastním jménu a pro sebe, zdali jest on principálem a služebním pánem, či zdali engažoval ho pro podnik co takový, jako tohoto a jeho vlastního podnikatele zástupce, plnomocník, representant, třeba i společník. Dle toho pak dlužno rozhodnouti. V posledním případě rozhoduje pro možnost použití obchodního zákona a lhůty výpovědní v něm ustanovené obchodní kvalifikace vlastního podnikatele a majitele.

Totéž platí, pakliže chefredaktor má pouvoir přijímati a propouštěti členy redakce.

V tomto smyslu znělo též dobré zdání, které počátkem r. 1907 k žádosti výboru Spolku českých žurnalistů řečník podal, a které spolu s dobrým zdá-

ním † dvor. rady p. prof. Dr. Stupeckého a p. Dr. Tom. Černého otištěno bylo ve výroční zprávě tohoto spolku za rok 1906. Dr. Černý stručně vyslovil své mínění v ten rozum, že platí pro žurnalisty šestinedělní výpověď. Prof. Stupecký, poukázav na panující arciť v rakouské literatuře a judikatuře výklad pojmu obchodních pomocníků v širším významu (jak ho též p. přednášející se přidržel), přidal se k mínění druhému, jež v judikatuře a literatuře německé bylo panujícím, a k němuž také mnozí spisovatelé rakouští se hlásí, obmezuje pojem obchodního pomocníka na osoby služebné, jež v živnosti obchodní konají služby kommerciální, vylučujíc tedy osoby takové, které konají toliko služby technické. Prof. Stupecký má za to, že »s vlastním významem slov«, k němuž interpretace hleděti má (§ 6. obč. zák.), s významem, s nímž dotčených slov v řeči se užívá, tento výklad užší lépe se srovnává. Při revisi obchodního zákona v říši německé byl nyní pojem obchodního pomocníka definován a to tak, že obchodní pomocník jest ten, kdo v obchodní živnosti ku konání služeb kupeckých za plat jest ustanoven. —

Podle tohoto druhého mínění žurnalisté nejsou obchodními služebníky právě tak, jako jimi nejsou ředitel továrny nebo ingenieur.

Jiných předpisů zákonných, z nichž by žurnalisté podobné lhůty výpovědní mohli sobě dováděti, není. Na žurnalisty bylo by vztahovati předpisy občanského zákonníka (§ 1163.), a tyto předpisy nechrání pracovníků, kteří nebyli zjednáni na určitý čas, zvláštní lhůtou výpovědní.

Je zjevno, — končí prof. Stupecký své dobré zdání — že pro žurnalisty šestinedělní lhůta výpovědní nemá základu nezvratného. Praxis nynější mohla by se obrátiti snadno, obrat není ani stížen nálezem zapsaným do knihy judikátní. —

Mezi tím předložila vláda návrh zákona služebních poměrů obchodních pomocníků a jiných pracovníků (Dienstnehmer) v podobném postavení, který — to dlužno uznati — spravedlivým sociálním požadavkům této vrstvy občanstva měrou slušnou hoví.

Zákon ten má se vztahovati na osoby ustanovené:

1. u kupců převážně k vykonávání kupeckých služeb anebo vyšších, nikoli však kupeckých služeb;

2. převážně ku konání kupeckých anebo jiných služeb v podnicích vůbec, třeba podnikatel nebyl kupcem ve smyslu obchodního zákona;

3. v podnicích, na něž platí živnostenský řád;

4. v úvěrních ústavech, spořitelnách, záložnách, pojišťovnách;

5. ve správě nebo odbytu periodických tiskopisů.

Právní poměr novinářů není tímto návrhem zákona řešen, dualismus dosavádní trval by dále a v jistém smyslu i zatemnění pojmu by přivodil.

P. přednášející jednal v té věci s ministerským referentem, který sdílel tento názor a vyslovil se, že by byl povděčen, kdyby z lůna kruhů žurnalistických seznal mínění u nich převládající. To by se mohlo státi tím, že by v § 2. bod 3. se textoval: »in der Verwaltung, Schriftleitung oder dem Verschleisse von periodischen Druckschriften«.

Spolek českých žurnalistů se usnesl domáhati se vesměs u všech vydavatelů novin, aby novinářům koncedovali lhůtu výpovědní tříměsíční, a pak obrátiti se na poslance, aby působili, aby osnova uvedená rozšířena byla na ně, což by bylo vzhledem k sociálně-politickým stanoviskům, která v osnově jsou uzákoněna, záhodno.

Když se utišil hlučný potlesk, jímž vývody p. Dra Javůrka byly odměněny, uchopil se slova J. E. pan starosta rytíř Randa.

Týž pravil:

Jest otázkou, jaké prameny mohou pro posouzení naší otázky býti rozhodny: občanský zákonník, po případě živnostenský řád, eventuelně obchodní zákonník co do tit. VI. prvé knihy, jednajícího o obchodních pomocnících. Bylo by pro dotyčné kruhy velmi žalostno, kdyby se měla věc posuzovati dle obč. zák., poněvadž není žádná kapitola jeho tak nedostatečna a tak málo vyhovující skutečným poměrům v přítomnosti jako tato. Již ta okolnost, že obč. zák. ani lhůty výpovědní nezná, je ohromnou mezerou, která zavinila, že literatura i judikatura k otázce této velmi různým způsobem odpovídala. Někteří mají za to, že tu vůbec žádné lhůty potřebí není a že se může dáti okamžitě výpověď. To jest poměr v sociálním ohledu hrozný. Že živnostenský řád na žurnalisty nemá vztahu, je patrno. Jinak jest se zákonem obchodním. Titul VI. mluví o obchodních pomocnících a praví ve formě, arciť dosti záhadné, že se vztahuje na veškeré pomocníky, kteří v obchodě služby konají. O vymezení pojmu »Handlungsdiener« vznikla kontroversa. Název sám nikoho neurážejž. Jest to generální název všech osob v jistém podniku zaměstnaných a mohlo by se beze všeho zůstat při něm. Nyní jest otázkou, je-li novinářský podnik podnikem obchodním. Provozuje-li se podnik novinářský po živnostensku, t. j. takovým způsobem, že směřuje ke stálému zisku, — a to jest pravidlem — pak je to obchodní závod. Že se na tento závod nevztahují předpisy živnostenského řádu, je arciť otázka jiná; to má jisté policejní důvody.

Jinak jest tomu, nejedná-li se o takovou po živnostensku provozovanou, k zisku směřující činnost (učené společnosti, jiné podobné korporace vydávající svůj časopis). To jsou arciť řídké případy, nicméně vykazuje i nová osnova zákona o úpravě služebního poměru obchodních pomocníků v tomto směru mezery, a bylo by správno případným způsobem ji odstraniti, na př.

dodatkem, vyslovujícím, že se předpisy ty vztahují i na podniky, které nejsou rázu živnostenského.

Ale nyní je další otázka, zda-li i tehdy, když je tu závod ve smyslu obch. zák., zda novináři jsou pomocníky obchodními ve smyslu obch. zák. Uvedl již pan přednášející, že jest velmi spornou otázka, zda se titul VI. vztahuje toliko na osoby, které kupecké služby konají, či zda se vztahuje na všechny, kteří v podniku jsou zaměstnáni, jakmile jen ten podnik za obchodní se uznává. Přes to, že panující mínění v literatuře k širšímu výkladu se přidává, judikatura rakouská kolísá, a okolnost, že nový německý zákon titul ten omezuje na osoby kupecké služby konající, jistě také působí vlivem svým, že judikatura nejvyššího soudu počíná se kloniti k názoru, že pojem »Handlungsdiener« má se bráti v užším smyslu.

V posledním (42.) svazku rozhodnutí pod č. 2955 vykládá nejvyšší soud pojem »Handlungsdiener« již v tomto smyslu. Jednalo se o dílovedoucího (Gussmeister) a byla otázka, jakou výpověď dlužno mu přiznati. Nejvyšší soud rozřešil otázku co do věcné stránky uspokojivě, jinak ale dosti podivným způsobem, řka, že, ačkoli zřízenec tento není pomocníkem ve smyslu obch. zák., musí se poměr jeho posuzovati dle analogie tit. VI., a že platí výpověď šestinedělní. Tuším, že by bylo přiměřenější, sáhnouti k výkladu širšímu a dojíti k témuž cíli cestou přímější.

Osnova zákona o obchodních pomocnících je dle mého soudu dosti nedostatečnou a snesla by mnohé opravy a leckterého doplňku. Sociální a humánní ohledy vyhledávají toho, aby velká mezera obč. zák. v příčině námezdních smluv byla doplněna. Poněvadž však také zmíněná osnova béře pojem »Handlungsgehilfen« v užším smyslu, nezbývá než dodati, že se vztahuje i na »Dienstnehmer in anderer Stellung«, a to i tehdy, když ten který podnik není obchodním a podnikatel není obchodníkem. Novela byla by zajisté důležitým doplněním občanského zákona. Ovšem ne jediným, neboť, jak známo, podala vláda již osnovu zákona o zemědělských a lesnických pomocnících. Osnova sama pak poukazuje k tomu, že se pracuje na návrhu zákona, směřujícího k úpravě služebních poměrů veškerých ostatních pomocníků. To by byla novela, která by vstoupila na místě předpisů občanského zákona o smlouvě námezdní. Pak bychom kromě toho měli specielní zákon, novelu, o obchodních pomocnících a pak specielní zákon o zemědělských a lesnických pomocnících. Jak seznáváme, jest legislace v tom směru velmi rozsáhlá. —

Že novela o obchodních pomocnících potřebovala by doplňku, jsem již naznačil. Text jeho v bodu 3. § 2. »in der Verwaltung oder in dem Verschleisse einer periodischen Druckschrift« prozrazuje ostatně, že referent přehlédl, že vlastně již dle nynějšího zákona vydavatel, resp. nakladatel jest

obchodníkem (čl. 272. č. 5. obch. z.). To nebylo ani v německé literatuře pochybno. Měla-li by se ustanovení novely správně textovati, bylo by i k tomu nutno přihlížeti.

Co pak se dle nynějšího práva předmětu dnešní diskuse týče, jest tedy věc ta, že dle mého náhledu, ku kterému se velká část judikatury nejvyššího soudu přimyká, jsou žurnalisté z největšího dílu obchodními pomocníky. Avšak i když nejvyšší soud, jak v rozhodnutí mnou uvedeném učinil, postaví se na mínění opačné, bere sice pojem obchodních zřízenců ve smyslu užším, při tom však per analogiam zřízencům jiné než ryze kupecké služby konajícím poskytuje výhody, stanovené pro obchodní pomocníky, bude praktický výsledek týž. A poněvadž jest nález ten zapsán v knihu judikátů, nelze za to míti, že by se nejvyšší soud od něho uchyloval. (Hlučný, dlouho trvající potlesk.)

P. profesor Dr. Herrmann šl. Otavský: Mohu říci, že celkem souhlasím s výsledky, k nimž p. přednášející cenným svým rozborem došel; rovněž sdílím stanovisko, jež zaujal J. Exc. pan předseda ve skvělém svém výkladu, za nějž jsme mu zajisté vřele povděčni a který nám připomenul ony krásné doby, kdy jsme — vesměs jeho žáci — výkladům jeho v posluchárnách s obdivem naslouchali. Dovoluji si jen ještě poznamenati, že extensivnímu výkladu svědčí i celá tendence rozvoje zákonodárství obchodního, a to jak v cizině, tak i u nás. V rozvoji tom jeví se jistá rozpínavost práva obchodního a to v tom směru, že přibývá případů, kdy poměry a útvary, vlastně neobchodní, podrobují se přece úpravě obchodně právní. Je to úkaz t. zv. formalisace obchodu, jenž je význačným pro moderní rozvoj obchodního práva, a zejména i v našem právu se uplatňuje, tak na př. zákonem o společnostech s ručením obmezeným, kteréž vůbec ani obchody provozovati nemusí a přece za obchodní společnosti se prohlašují. — Co do osnovy souhlasím s rozšířením §u 2. č. 3. i na redaktory.

Po závěrečné poznámce p. Dr. Javůrka a J. E. p. starosty ryt. Randy (jenž souhlasí s dodatkem »Redigierung«) a poukazu p. Dr. Boučka k terminologii práva francouzského (»domestiques ou ouvriers« má jistě ještě horší zvuk než »Handlungsdiener«) byla tato velmi zdařilá schůze skončena projevem díku p. přednášejícímu za jeho všestranný a předmět vyčerpávající důkladný referát. *Dr. Vilém Pospíšil.*

Literární zprávy.

Dr. Anton Ritter von Randa: **Die Schadenersatzpflicht nach österreichischem Rechte** mit Bedachtnahme auf ausländische Ge-

setzgebungen. Mit einem Anhange über Automobilrecht. — Ve Vídni, 1907, Manz. — 237 str.

Otázka náhrady škody de lege lata i de lege ferenda patří mezi moderní problemy civilního práva (srv. Právník 1907, str. 294). Příčinu toho, že v přítomné době v příslušných kruzích obyvatelstva jeví se značný zájem o tuto otázku civilního práva, vytýká slavný autor již v předmluvě; jest to mohutný rozvoj průmyslu, obchodu a prostředků dopravních. Autor již záhy touto materií se zabýval, obsáhle systematicky poprvé v těchto listech, v ročníku 1879. Pojednání tu uveřejněná jsou východiskem známého samostatného spisu: »O závazcích k náhradě škody«, jehož šesté vydání (1899) tvoří základ přítomného spisu německého. Spis tento jest však značně rozšířen, což již zevně se jeví více než dvojnásobným objemem; ještě více vychází to z vnitřního obsahu, některé partie jsou zcela přepracovány, všude přihlíženo k nové legislaci, judikatuře a literatuře, zejména k novému německému občanskému zákonníku s jeho obsáhlou literaturou a k publikacím českého sjezdu právnického z r. 1904, jehož práce tím učiněny známými nejširší vědecké veřejnosti.

Úvod. Zákonodárství a literatura. Autor vytýká nejdříve zásady práva římského, na němž spočívají nová práva kontinentální. V římském právu nebylo všeobecného předpisu o povinnosti k nahražení každé zaviněné škody, nýbrž byly stanoveny určité případy: actio furti, de pauperie atd. a zejména širší actio legis Aquiliae, ale v těch přece pravidelně zavinění bylo rozhodující; škoda nezaviněná naproti tomu pravidelně se nenahražovala. Moderní kodifikace přijaly z římského práva, že jen za zaviněnou škodu se ručí, a vyslovily to zároveň všeobecně v ten smysl, že se ručí za každou škodu zaviněnou (na př. § 1295. obč. zák.); zvláštnosti jednotlivého případu ustupují tu do pozadí. (Takto liší se římské právo i moderní kodifikace od práva německého, jež zásadně činilo zodpovědným za každou škodu způsobenou, bez ohledu na zavinění.) Krátké a jednotné upravení občanského zákonníka postačilo pro dobu publikace, ale příčiny již svrchu vytčené vedly k snahám po reformě kapitoly o náhradě škody a r. 1880 podali Pfaff, Randa a Strohal svoje známá tři dobrozdání v této věci. R. 1904 pak zabýval se touto látkou sjezd českých právníků, jak čtenářstvu našemu známo. Z novější literatury probírá autor v tomto úvodě zejména tyto spisy: Mataja, Das Recht des Schadenersatzes; Menger, Das bürgerl. Recht u. die besitzlosen Klassen; Steinbach, Die Grundsätze des heutigen Rechts über den Ersatz von Vermögensschäden; Unger, Handeln auf eigene Gefahr; Unger, Handeln auf fremde Gefahr; příspěvky a referáty podané českému sjezdu právnickému Pavlíčkem (srv. Právník 1907, str. 288), Lukášem, Klinebergrem, Žaludem, Löfflerem, Krčmářem a mnou; konečně spis Mauczkův, Der Rechtsgrund des Schadenersatzes (srv. Právník 1907, str. 168).

I. Jak vzniká závazek k náhradě škody. Dle práva rakouského platí zásada, že každý jest zavázán nahraditi škodu, kterou způsobil jinému na jmění, právech neb osobě (§ 1295.). V tom zahrnuty jsou i držba i čest (srv. margin. rubr. k §§ 307., 1330.); znění obč. zák. jest tu šťastnější než znění nového německého obč. zák. § 823. Přítomný spis týká se jen škod, které vznikají jinak než porušením povinnosti ze smlouvy neb z jiného právního jednání, tedy škod, jež vznikají dle obvyklého způsobu řeči ex delicto a quasi ex delicto. Pravidelnými náležitostmi, aby vznikl takový závazek k náhradě škody, jsou: 1. čin o sobě bezprávný, 2. vznik škody majetkové, 3. příčinná spojitost mezi činem a škodou, 4. zavinění škůdcovo. Autor podrobně pak probírá tyto jednotlivé náležitosti. Z toho budiž tu uvedeno:

1. Pojednání o bezprávnosti činu obsahuje velice zajímavý oddíl o právu sousedském, velice obtížné to partii vzhledem k maximě §u 1305. (qui jure suo utitur, neminem laedit) se strany jedné a ustanovení §u 364. (že výkonem vlastnictví nesmí býti vsahováno do práv osob třetích) se strany druhé. Randa rozeznává tu mezi vsahováním přímým a nepřímým. Občanským právem zakázány jsou jen přímá vsahování a to jmenovaným §em 364; o nepřímém nemá občanský zákonník ustanovení, ale v těch případech, jež jsou skutečně prakticky závažny, platí tu předpisy práva veřejného, na př. § 25. živn. ř. o tom, že k zařízení podniku, jenž ohrožuje neb obtěžuje sousedy, je třeba zvláštního povolení, a pod. O ručení podniků z ohrožování, zvláště důležité to látce, je tu dále pojednáno velice zevrubně a srovnáno zejména právo německé a jeho literatura. Konečně jest tu pojednáno i o zvláštních předpisech, jež platí, způsobil-li škodu úředník státní u výkonu svého úřadu.

2. Škoda je buď damnum emergens aneb lucrum cessans.

3. Příčinná spojitost může zejména býti pojímána dvojím způsobem. Buď považuje se za postačitelné, že by v konkretním případě bez škodicí události škoda nebyla nastala (theorie podmínky) aneb se vyžaduje ještě, aby škoda byla pravidelným následkem škodicí události (theorie o adaequatní příčině). Randa, s odvoláním na § 1311. obč. zák. považuje za správný náhled, i v římském právu hájený, že adaequatního působení je třeba jen pro první, bezprostřední škodu, kdežto pro škody další, nepřímé, stačí poměr podmínky. Předmět dalšího badání jest tu význam jednání poškozeného aneb třetí osoby, zasahujícího do kausální řady.

4. Pravidelnou náležitostí je konečně zavinění škůdcovo. Autor vykládá různé stupně jeho a význam jich. Velice zajímavé jsou v tomto oddílu výklady o nekalé soutěži (concurrence déloyale), o zavinění poškozeného sa-

mého a o škodách, jež způsobeny byly osobami nepříčetnými. Zevrubného výkladu dochází též otázka, jak osoby právnické ručí za zavinění svých zástupců. Velice poučný jest zvláštní historický a literární dodatek k tomuto oddílu, v němž provedeno, že již v předběžných pracích kodifikačních byl uznáván princip zavinění a nikoli princip pouhého způsobení a že i občanský zákonník sám na onom principu spočívá.

II. Náležitosti ručení za škodu způsobenou osobou třetí. Oddíl ten rozdělen jest dle podstatného kriteria na dvě části; rozeznávají se totiž: 1. případy, kdy ručení takové zakládá se v zavinění ručitelově, a 2. případy, kdy ručí se bez ohledu na zavinění ručitelovo. Případy první jsou jen důsledkem principu zavinění, kdežto případy druhé jeví se nám jako výjimky z principu toho.

1. Z případů prvních jest nejdůležitější ručení principála za pomocníky. Dle práva rak. ručí principál dle vzoru práva římského zásadně jen tehdy, dopustil-li se zavinění ve výběru a dohledu (culpa in eligendo et inspiciendo); slovo »vědomě« v první větě §u 1315. sluší tu vztahovati také na druhou větu. Není ovšem pochyby, že de lege ferenda je potřeba po rozšíření závaznosti principalovy, což jeví se i v tom, že soudové nejrůznějšími způsoby hledí odůvodňovati přísnější ručení; avšak de lege lata jen v případech dotčených sub 2. je přísnější ručení odůvodněno.

2. Bez ohledu na zavinění ve výběru neb v dohledu, pouze na základě právního vztahu, že škůdce je zřízencem principálovým, ručí plavci, povozníci (i železnice) a hostinští dle předpisů obch. a obč. práva. Mimo tyto případy existuje ještě značná řada jiných, v nichž ručení za osoby třetí bez ohledu na vinu ručitelovu nastává, jež vesměs tu velice přehledně a podrobně s mnohými cennými detaily jsou probrány.

III. Ručení za škodu nahodilou. Za škodu nahodilou sluší považovati takovou, jež nenastala zaviněním osoby. Tu platí zásada, že za takovou škodu se neručí. Z této zásady máme důležité výjimky. Nejdůležitější výjimku obsahuje známý zákon o povinném ručení železnic z r. 1869, jenž zákonem z r. 1902 rozšířen byl na všechny železnice hnané silou živelní. Hlavními otázkami tohoto zákona jsou: pojem vyšší moci, pojem příhody u provozování železnice. Mezi různými náhledy, které se tu vyskytly, Randa pevnou rukou rozhoduje a oba pojmy stanoví tak přesně, jak jen možno. Velice zajímavá a různě posuzována jest též otázka, zda nepříčetnému poškozenému (na př. dítěti) může drahou býti namítáno vlastní jeho zavinění. Vůbec důležitý oddíl o ručení železnic, o němž autor hned po vydání zákona delší pojednání byl napsal, je značně rozšířen a na nejnovější dobu přiveden. Případů, v nichž se ručí za škodu nahodilou ve smyslu svrchu řečeném, je ještě značné množství, o každém je tu zevrubně pojednáno.

IV. Způsob a rozsah povinnosti k náhradě. V tomto oddíle pojednává se zejména o otázce, kdy sluší hraditi t. zv. škodu immateriální, o náhradě za poškození na těle, o bolestném, o náhradě za svedení, o bojkotu. Pro rozsah jsou dle rak. práva, jinak než dle římského, rozhodny stupně viny.

V. Domáhání se náhrady. Předmětem tohoto oddílu je pojednání způsobem, jakým je třeba domáhati se náhrady. Pravidelně děje se to sporem u civilního soudu. Některé případy jsou odňaty soudům civilním. Zevrubně pojednáno o adhesi v řízení trestním, o žalobách syndikátních, o škodách honebních, o úrazech v podniku súčastněném v úrazovně dělnické a j.

VI. Promlčení práva na náhradu škody. Sedes materiae je tu § 1489. obč. zák., jenž došel různého výkladu pro počáteční svá slova: »Každá žaloba o náhradu . . .« Randa zastává z důvodů jazykových, historických a zejména systematických náhled, že tříleté promlčení vztahuje se jen na žaloby ex delicto a quasi ex delicto, nikoli tedy na žaloby o náhradu škody pro nesplnění smlouvy.

Dodatek. O ručení za škodu, způsobenou automobily. Obsah tohoto oddílu shoduje se celkem s pojednáním uveřejněném v Právníku 1907 str. 145; přidáno jest i znění rak. osnovy o tomto předmětě. —

Podrobný systematický obsah a rejstříky abecední a chronologický usnadňují každému nalezení hledané látky.

Šířiti se o přednostech spisu Randova musí zajisté zdáti se zbytečným; známá jasná dikce, přesné vytknutí rozhodujících momentů, všestranná svědomitost, stálé přihlížení k judikatuře a k potřebám praxe vyznamenávají i tento nejnovější spis našeho slavného učitele. &.

Hovorna.

Osnova zákona o odnětí svéprávnosti (Entmündigung).

Osnova tato, podaná vládou poslanecké sněmovně říšské rady (příloha č. 687 sten. protokolů XVIII. sesse 1907), jest výsledkem závažných hlasů, volajících po žádoucí úpravě, zejména co do nakládání s osobami choromyslnými. Kdežto dle dosavadního práva jsou osoby duševně choré úplně nezpůsobilé k právním činům, osnova řečená, majíc snahu pokud možno individualisovati, nechce jíti při duševně slabých a při lehčích duševních poruchách dále, než toho vyžaduje ochrana chorého. Po vzoru práv cizích, hlavně francouzského (čl. 499 cod. civ.), též německého (§ 114. obč. zák.

pro říši něm.), zavádí osnova vedle úplného odnětí svéprávnosti (volle Entmündigung § 1.), nastupující na místo dosavadního uvalení opatrovnictví pro šílenost neb blbost ve smyslu § 273. obč. z., jemuž podrobeny býti mohou i osoby pro nedostatek věku k právním činům obmezeně způsobilé, částečné odnětí svéprávnosti (beschränkte Entmündigung § 2.), uvalující na osoby zletilé částečnou nezpůsobilost k právním činům. Částečnou způsobilost k právním činům ponechává osnova (§ 3.) i marnotratníkům, za které a contr. § 273. obč. z. ve shodě s § 6. č. 2. obč. zák. něm. považuje ty, kdo marnotratností sebe neb svoji rodinu vydávaji v nebezpečenství nouze. Novým jest, že dle § 3. ad 2 osn. mohou za podmínek tam vytčených i pijáci ze zvyku a lidé oddaní požitku nervových jedů (morfium, opium) býti prohlášeni za osoby jenom obmezeně k právním činům způsobilé. Právní účinek úplného odnětí svéprávnosti jest úplná nezpůsobilost k právním činům; kdo byl s plným účinkem zbaven svéprávnosti, postaven jest na roveň dítěti nedosáhnuvšímu 7 let věku (§ 4. osn.). Komu odňata byla svéprávnost jenom z části, považován jest jako dospělý nezletilec 14 rok věku dokonavší; marnotratníci, pijáci a ti, kdo pro požívání nervových jedů byli zbaveni svéprávnosti, mohou mimo to pořizovat jen o polovici svého jmění (§ 568. obč. z.) a podrobeni jsou i ustanovení § 1210. obč. z. (vyloučení z výdělkové společnosti). Tomu, kdo byl úplně zbaven svéprávnosti, zřizuje se jako dosud opatrovník jako jeho zákonný zástupce; člověku jen částečně svéprávnosti zbavenému přidává se ochránce, podpůrce čili rádce*) (Beistand, conseil), jenž jako poručník dílem ho zastupuje, dílem jeho právní vůli při podstupování závazků doplňuje (§ 865. obč. z.). Soud zřizující opatrovníka neb ochránce není vázán na předpisy, dle nichž jisté osoby mají přední nárok na převzetí tohoto úřadu (§§ 4.—8. osn.). V § 9. osn. dány jsou předpisy o správě jmění osob svéprávnosti zbavených, jež, jsouce v celku shodné s předpisy dosavadního práva o správě jmění poručníkem, dávají pro praxi některé pokyny vzhledem k vedení domácnosti, výživě rodiny a výchově dětí.

Právní účinky odnětí svéprávnosti počínají se právní mocí soud. rozhodnutí (§ 10. osn.). Avšak již i před tím může se jeviti potřeba prozatimného opatření, hrozí-li škoda osobě neb jmění toho, kdo svéprávnosti zbaven býti má. Za této podmínky připouští osnova zříditi prozatimného opatrovníka osobě svéprávné, která přijata byla do ústavu choromyslných, neb proti které zahájeno bylo řízení k odnětí svéprávnosti. Trvání úřadu prozatimného opatrovníka i jeho působnost jest ovšem obmezena účelem, proč byl zřízen; týž má v podstatě postavení poručníkovo a

*) Není nás tajno, že žádný z navržených výrazů úplně nepřiléhá. Praxe bude si museti správný výraz teprve utvořiti. Pokyny v tom směru budou nám vítány.

soud ho zřídivší může ještě úžeji vymeziti obor jeho působnosti (§§ 11.—14. osn.). S dodáním osoby duševně choré do ústavu choromyslných nelze z důvodů jednak zdraví jejího, jednak bezpečnosti jiných osob se týkajících vyčkávati, až jí pravoplatně odňata bude svéprávnost, avšak jest přece možno i tomuto zdravotně policejnímu opatření opatřiti žádoucí právní záruky proti možnému přehmatu předběžným soudním zjištěním, že jest zadržení chorého proti jeho vůli v ústavu choromyslných odůvodněno. Řízení k tomu směřující (§§ 20.—29. osn.) zahajuje okr. soud, v jehož obvodu ústav leží, z moci úřední na obligatorní oznámení správce ústavu (veřejného i soukromého) o každém nemocném proti jeho vůli tam dodaném, i když jest nezletilý a o nemocném přijatém sice po vlastní vůli, avšak obmezeném ve volnosti pohybu neb styku se zevnějším světem. Oznámení staniž se do 24 hodin pod pořádkovým trestem soudem uloženým neb pod odstraněním správce soukr. ústavu neb dokonce ztrátou koncesse (vyslovuje správní úřad). Soud rozhodne zpravidla do 3 neděl o tom, je-li další zadržení osoby v ústavě přípustno či má-li osoba tam dodaná jako duševně zdravá býti propuštěna. Rozhodnutí předcházejž kromě jiných obvyklých šetření výslech osoby zadržené soudcem a její ohledání jedním neb dvěma znalci psychiatry. Usnesení o přípustnosti dalšího zadržení nemocného v ústavě jest časem obmezené, platíc nejdéle po 1 rok; prodloužiti lhůtu onu lze jen po opětovném šetření.

Vlastní řízení k odnětí svéprávnosti směřující zahajuje se, pokud jde o duševně choré, z moci úřední neb k návrhu podanému příbuznými neb i státním zástupcem; pokud jde o marnotratníky a pijáky, jen k návrhu příbuzných neb veřejných korporací chudinských. Ochranou proti zneužití práva činiti dotyčný návrh jest jednak ustanovení, že soud může soukromému navrhovateli uložiti, aby předložil lékařské vysvědčení o nemocném (§ 33. osn.), jednak ručení navrhovatele za náklady řízení zamítnutím jeho návrhu skončivšiho (§ 69. odst. 2 osn.).

Řízení samo ovládáno jest zásadami řízení nesporného modifikovanými některýci ustanoveními civ. s. ř. Zásada officiálnosti ovšem převládá. Podstatnou jeho částí jest kromě jinakého šetření výslech osoby, o niž jde, soudem a její ohledání jedním neb dvěma znalci psychiatry, za kterýmž účelem může soud i naříditi dodání osoby vyšetřované do nějakého ústavu na dobu nejdéle 6 neděl. Avšak, osoba, o niž jde, nemá býti jen pouhým předmětem vyšetřování, osnova snaží se jí spíše zajistiti postavení strany, soud v jeho činnosti podporující a kontrolující. Ona, její plnomocník neb i pouhý důvěrník, k jehož zřízení zvláštní formy netřeba, buďtež ke všem soudním úkonům obesíláni a o návrzích a o skutečnostech vyšetřených slyšeni; sami mohou činiti návrhy a ve spisy soudní nahlížeti (§§ 34.—39. osn.). Soud

rozhoduje usnesením řádně odůvodněným, vyslovujícím, z kterého důvodu uznáno bylo na úplné neb částečné odnětí svéprávnosti. Jsou-li dány podmínky, aby někomu pro opilství neb požívání nervových jedů odňata byla svéprávnost, může soud, lze-li se naditi polepšení osoby takové, své rozhodnutí odložiti, stanoviv zkušební lhůtu, nejméně roční, při čemž po případě může přičiniti další podmínku, aby se osoba taková po dobu 6—12 měsíců podrobila léčení v ústavu, kde by zhoubnému požitku odvykla. Ukázalo-li se opatření to marným, může soud třebas i před uplynutím stanovené doby zkušební osobu takovou svéprávnosti zbaviti (§ 40. osn.).

K provedení vylíčeného právě řízení příslušným jest zpravidla soud okresní (§ 15. osn.) a to (proti dosavadním předpisům) soud, kde má osoba, o jejíž svéprávnost jde, svůj stálý pobyt, a lze zahájené již řízení přenésti na onen okresní soud, do jehož obvodu se osoba ta mezi řízením k stálému pobytu odebrala. Schválení usnesení okresního soudu sborovým soudem prvé stolice ve smyslu § 109. odst. 2 j. n. odpadá, avšak dvojím způsobem dostati se může věc před sborový soud prvé stolice. Již během řízení u okresního soudu zahájeného může kromě navrhovatele každý účastník, tedy zejména osoba, o jejíž svéprávnost jde, její plnomocník neb i jen důvěrník svým odporem (Einsprache § 39. osn.) docíci toho, že okresní soud řízení přeruší a věc nadřízenému sborovému soudu stolice prvé k jednání a rozhodnutí odstoupí. Tento dá vykonati potřebná šetření soudcem z příkazu činným dle předpisů daných civ. řádem soudním o řízení přípravném (§ 64. osn.) a potom rozhodne po ústním veřejném jednání. Téhož docíliti lze i po skončeném řízení, vznese-li kromě navrhovatele některý účastník proti usnesení okresního soudu do 14 dnů opravný prostředek námitek (Widerspruch). O námitkách mohou se osoby, které podaly návrh na odnětí svéprávnosti, prohlásiti, načež okresní soud předloží spisy nadřízenému sborovému soudu prvé stolice. Řízení před tímto zůstává officiální, avšak zpětvzetí námitek má v zápětí ztrátu opravného prostředku a povinnost k náhradě útrat těm, kdo podali prohlášení o námitkách. Řízení při veřejném ústním jednání, při němž není nuceného zastoupení advokáty, ač strana chudá má nárok na přidání zástupce chudých, jest nápodobeno ústnímu odvolacímu jednání ve věcech sporných s tím, že se soud neobmezuje na materiál, který měl po ruce okresní soud, nýbrž vydá rozhodnutí po případě na novém základě, který si sám provedením šetření zjedná (§§ 41.—50. osn.). Proti usnesení jeho, které může při pijácích atd. býti i za současného stanovení zkušební doby k polepšení odloženo ve smyslu shora vylíčeném, připuštěn jest jenom rekurs na nejvyšší soud a to jen účastníkům, kteří námitky vznesli neb prohlášení podali, a těm, jimž uložena byla náhrada útrat. Proti usnesení sborového soudu, jenž v první instanci následkem poda-

ného odporu rozhodl, dán jest rekurs na vrch. zemský soud a jen proti změňujícímu rozhodnutí tohoto rekursu na nejvyšší soud (§ 75. osn. a motivy k němu).

V obou uvedených případech sesílen jest senát sborového soudu prvé stolice, složený z předsedy a dvou soudců z povolání, elementem laickým, dvěma přísežnými*) (Schöffen, konšely). (§ 39., 48. osn.) Podrobná ustanovení o přísežných má osnova v §§ 51.—56. Vybírají se losováním z náhradní listiny porotců.

Odpadnou-li skutkové předpoklady pro odnětí svéprávnosti, zejména ozdraví-li choromyslný neb změní-li marnotratník, piják a pod. svůj způsob života, pak budiž jim odňatá svéprávnost zase vrácena neb alespoň úplné odnětí svéprávnosti změněno pouze v částečné. K řízení, jež děje se při odnětí svéprávnosti pro duševní choroby, z moci úřední, v jiných případech jen k návrhu účastníků, příslušným jest výlučně soud okresní (odporem nelze věc vznésti na sborový soud) a sice soud, kde má osoba svéprávnosti zbavená, svůj stálý pobyt, třebas to byl jiný soud, než ten, který jí svéprávnosti zbavil. Pro řízení samo platí v podstatě tytéž předpisy, jako pro řízení k odnětí svéprávnosti směřující; výslech osoby svéprávnosti zbavené soudem a při chorobách duševních i ohledání její znalci jest i zde podstatnou jeho součástkou. Totéž platí i pro řízení před sborovým soudem prvé stolice, když proti zamítavému usnesení okresního soudu vznesen byl účastníky opravný prostředek námitek. Aby zabráněno bylo zneužívání, zejména se strany kverulantů, může se sborový soud usnésti, že nový návrh na vrácení odňaté svéprávnosti po určitou dobu (nejdéle 1 rok) podán býti nesmí (§§ 58.—62. osn.). Z ustanovení osnovy o nákladech řízení (§§ 66.—72.) bylo se některých již shora dotknuto. Závěrečná a přechodná ustanovení dána jsou v §§ 76.—82. osn.

Jak viděti, jest základní myšlénkou navrhované opravy, aby rychle poskytnuta byla ochrana těm, kdož ji potřebují, za všemožné záruky proti přehmatům, a aby odnětí svéprávnosti obmezeno bylo jenom na nutnou potřebu. K tomu přichází, že tomu, o koho jde, přiznána vlastnost strany a že za jistých podmínek dosíci lze i veřejnosti řízení, jež kromě toho postaveno pod kontrolu laickou. Všeho toho troufá si osnova dosáhnouti bez rozmnožení nákladů a bez dalšího obtížení soudů! —j—

Lhůty promlčecí dle osnovy novelly k zákonníku obč.

V rozpravných článcích na str. 285 a 321. a násl. těchto listů z r. 1906 pojednáno o povaze a podstatných známkách právních jednání všedního ži-

*) Tak Storch, Řízení trestní zák. I.

vota a poukázáno k tomu, že podle vzoru starých zvyklostí (coutumes) francouzských code civil byl prvním zákonem evropským, jenž pro nároky z takových smluv zavedl velmi krátké lhůty promlčecí v čl. 2271, 2272 a 2273 — a sice šestiměsíční, jednoroční a dvouleté. Ukázáno dále k tomu, že nejdříve v P r u s k u pocítěna potřeba podobných krátkých lhůt promlčecích a že zavedena tam poprvé zvláštním zákonem z 31. března 1838 G. S. S. 240 — a konečně v našich dobách novým něm. zák. obč.

Neodbytné potřebě takových kratších lhůt promlčecích hledí konečně také v Rakousku vyhověti osnova novelly k rak. zák. obč., jakáž podána v sněmovně panské pod N. 19/H. H. a jest 19. přílohou sten. prot. XVIII. sesse 1907.

O promlčení pojednává poslední 9. oddíl této osnovy v §§ 194.—199. Co nová, proti ustanovením zák obč. kratší lhůta zavádí se toliko j e d i n á — a sice t ř í l e t á lhůta promlčecí v odstavcích 1 až 11 včetně a sice v p o d s t a t ě pro tyto nároky:

Pro nároky za dodání zboží a konání prací u provozování živností obchodních a řemeslných, za dodání plodin hospodářských neb lesních, pro nároky za jízdné, fracht a tím spojené náklady, pro nároky hostinských za dodané nápoje a pokrmy a poskytnutý byt (1—4), dále (5—11) pro nároky za vyučování, vychovávání, strávné, bytné a tím spojené nároky; pro nároky za nájemnou činži; pro nároky obchodních a živnostenských pomocníků, dělníků, čeledi naproti mistrům, pánům a naopak; pro nároky lékařů, lékárníků, pomocnic ku porodu a podniků léčebních, vychovávacích a vyučovacích i s náklady; dále pro nároky advokátů, notářů, patentních zástupců, veřej. agentů, inženýrů, architektů, geometrů, za jejich pohledávky za výkony jejich povolání i s náklady; pro nároky na alimenty a dávky výměnkové a na splátky annuitní; konečně pro nároky pojišťoven na pojišťovací premie.

Ustanovení této nové tříleté lhůty promlčecí v případech 1—11 osnovy proti dosavadnímu stavu jest rozhodným pokrokem. Osnova se tu opírá celkem o ustanovení § 1017. saského zákonníka z r. 1863. Přece však naskytá se otázka, neměla-li rakouská osnova, vydaná m á l e m p ů l s t o l e t í p o o n o m z á k o n u s a s k é m, dbáti více p o k r o k u asi směrem tímto:

Přihlížíme-li k prvým čtyrem případům § 194. osnovy, shledáme, že podrobeny tříletému promlčení nároky z toho vzniklé, když se dám holičem oholiti neb ostříhati, neb koupím-li na zimu několik pytlů bramborů, neb metrů dříví, neb nezaplatím-li fiakrovi aneb v hostinci za útratu. Takovým nárokům osnovou zcela na roveň postaveny a stejnému tříletému promlčení podrobeny býti mají nároky za vychování neb výživu osob třeba léta trvající, neb nároky z trvalého služebního poměru na služné, mzdu atd.; neb nároky

advokáta a lékaře, jenž nemocného třeba léta zastupoval neb léčil. Máme za to, že tyto dvě skupiny nároků, totiž ony v § 194. osnovy pod 1—4 uvedené a v ostatních odstavcích 5—11 vypočtené nedají se srovnati a neměly by tudíž podrobeny býti stejnému osudu; neboť nároky prvé skupiny zřejmě jeví ráz nahodilosti, drobnosti a ojedinělosti — jsouce pravými nároky všedního života, kdežto právní jednání druhé skupiny zřejmě vyznačují se delším trváním, větší stabilitou a zakládaji proto také trvalé právní účinky, o čemž pro nedostatek místa nelze nám dále se rozepisovati.

Proto pro skupinu případů 1—4 měla by se voliti kratší lhůta promlčecí — snad dvouletá — pro případy 5—11 pak (ne-li navrhovaná lhůta tříletá) o něco delší — snad 4letá lhůta — podobně jak francouzský zákon a onen pruský z roku 1838 učinily — což dobře se osvědčilo. Osnova však, jak vidno z motivů, chtěla zachovati kontinuitu s tříletou lhůtou v zákoně již obsaženou — a proto nepřihlížela k vytknuté různorodosti všech pod jeden § zahrnutých nároků.

Denník.

Úmrtí. Dne 1. ledna 1908 zemřel náhle dr. František Voldan, advokát v Českém Brodě. Narodil se dne 29. listopadu 1845 v Hlinsku a od r. 1880 působil v Českém Brodě, kdež účastnil se horlivě života veřejného. Působil i literárně. R. 1873 vydal komentovaná vydání trestního zákonníka a řádu stavebního. R. 1888 napsal do našeho časopisu pojednání o právovarečných měšťanstvech, a když český sjezd právnický r. 1904 vypsal mezi svými thematy i otázku o právní povaze právovarečných měšťanstev, podal dr. Voldan sjezdu zevrubný spis o tomto předmětě, jenž vyšel i o sobě. Spis tento našemu čtenářstvu zajisté dobře známý, jest velice záslužný a cenný již proto, že v něm snesen rozsáhlý materiál o všech jednotlivých právovarečných měšťanstvech českých a moravských. Budiž mu vděčná památka!

První desítiletí zákonů processních uplynulo dnem 31. prosince 1907. Časopis náš uveřejní v některém z příštích čísel tohoto ročníku pojednání, vztahující se k tomuto jubileu.

Osnova novelly k občanskému zákonníku, o níž již se stala zmínka (1907 str. 881), obsahuje devět oddělení se 199 paragrafy. Jednotlivá oddělení obsahují: I. Ustanovení k právu osob (ochrana jména, lhůty k prohlášení za mrtvého, způsobilost žen k svědectví). II. Ustanovení k právu rodinnému (odpírání manželskému zrození, poručenství, opatrovnictví, péče o děti při rozvodu a rozloučení manželství a o děti nemanželské,

nároky nemanželské matky a j.). III. Ustanovení k právu věcnému (zákazy zcizení, obnovení hranic, hypoteka vlastníkova, postoupení přednosti a j.). IV. Ustanovení k právu dědickému (zákonné právo dědické příbuzných manželských, dětí nemanželských, pozůstalého manžela a j.). V. Ustanovení k právu obligačnímu (1. všeobecná ustanovení o projevech vůle a o smlouvách, 2. uzavření smluv, 3. nedostatek souhlasné vůle a omyl, 4. neplatné smlouvy, 5. forma smluv, 6. čas a místo plnění, 7. smlouvy ve prospěch třetích, 8. nesplnění smluv úplatných, 9. správa pro vady dobytčat). VI. Činy nedovolené. VII. Smlouva služební. VIII. Poukaz a převzetí dluhu. IX. Promlčení a vydržení. — Jakožto ukázka buďtež tu prozatím uvedena některá ustanovení o zákonném právu dědickém pozůstalého manžela: »§ 96. § 757. obč. zák. má zníti: Manžel, jenž zůstavitele přečká, jest zákonným dědicem vedle dětí zůstavitelových a jejich potomků ke čtvrtině, vedle rodičů zůstavitelových a jejich potomků aneb vedle dědů a báb k polovici. Setkají-li se dědové a báby s potomky zemřelých dědů a báb, obdrží manžel nad to ještě z druhé polovice pozůstalosti podíl, jenž dle §§ 739. a 740. obč. zák. by připadl potomkům dědů a báb. Není-li tu ani zákonných dědiců první nebo druhé linie, ani dědů a báb, obdrží pozůstalý manžel celou pozůstalost. — § 97. § 758. obč. zák. má zníti: Pozůstalému manželu připadnou mimo podíl dědický jakožto praelegat movité věci, jež patří k manželské domácnosti. — § 100. § 765. obč. zák. má zníti: Za povinný díl vyměřuje zákon každému dítěti a manželu polovici toho, co by ze zákona mu bylo připadlo.« — Z předpisů práva obligačního důležity jsou zejména, že ustanovení § 862. obč. zák. nahražuje se ustanovením, jež je podobno čl. 318 a 319 obch. zák. a že ustanovení § 919. obč. zák. nahražuje se ustanoveními, jež jsou podobna čl. 355—357 obch. z. V oddílu o promlčení jest pro značný počet nároků zkrácena lhůta promlčecí na tři roky, zejména pro všechny nároky z dodávek zboží neb vykonání prací, jež staly se u provozování živnostenského neb obchodního závodu, pak pro nájemné, pro nároky lékařů, lékárníků, advokátů, notářů (viz shora str. 40 sq.).

Podivný případ podvodu. Na str. 662 z r. 1907 podali jsme zprávu o tom, že obchodník, jenž vrátil koresp. lístek bez frankace, odsouzen byl pro podvod. Jiný pochybný případ podvodu, při němž jde rovněž o nepatrnou sumu, zaznamenává (hanov.) časopis Das Recht (1907 č. 17). Pachatel použil na předměstské dráze jízdního lístku za 5 feniků (= 6 hal.) jako vstupenky na perron, jež stojí 10 feniků (= 12 hal.); on totiž jednoduše s jízdním lístkem, jenž opravňuje k jízdě a za tím účelem ovšem též ke vstupu na perron, vyšel na perron, ale nejel, nýbrž vrátil se po odjezdu vlaku východem nádraží zpět. První instance jej osvobodila; vrchní zemský soud v Kasselu jej však uznal vinným pod-

vodu, podstatně z těchto důvodů: Fiskus podporuje jízdu do předměstí a z nich z důvodů sociálně-politických (otázka bytová atd.), naproti tomu snaží se oddáliti osoby necestující z nádraží, protože tam stěžují orgánům železničním přehled a jenom překážejí. Proto poskytuje fiskus cestujícím do předměstí a z nich velice lacinou jízdu za 5 feniků, kdežto na necestujících žádá za příčinou odstrašení poměrně velkou cenu 10 fen. Pachatel konkludentními činy předstíral, že je cestující a poškodil tím fiskus o 5 fen. (První instance řekla, že byl oprávněn vstoupiti na perron se svým jízdním lístkem a potom vzdáti se svého práva na jízdu.)

Ze Spolku českých advokátů v království Českém. Schůze výboru ze 27. prosince 1907. Uctěna památka zemřelého člena p. JUDra Josefa Netíka, advokáta v Karlíně. — Projednána usnesení schůze členské z 21. prosince 1907 v záležitosti ochrany práv českého jazyka u soudů, usneseno provolání ke členům spolku a českým advokátům vůbec, aby vždy a všude hájili práva ta a každý případ, kde byla porušena, oznamovali neprodleně Spolku českých advokátů v král. Českém, by u věci té zachován byl správný postup. — Pro záležitosti jazykové ustaven komitét, jemuž náležejí členové výboru Dr. Kasanda, Dr. Koerner a Dr. Valenta a mimo výbor Dři Nesý a Žalud. — Časopis »Den« požádán za opravu zprávy přinesené dne 23. pros. 1907, ve které činěny byly Spolku českých advokátů v král. Českém nedůvodné výtky v této věci. — Usneseny další důvěrné kroky. — Dle usnesení schůze členské konané koncem prosince 1907 o ochraně proti soustavnému porušování práv jazyka našeho některými c. k. soudy v království Českém vybízí Spolek českých advokátů své členy i advokáty české vůbec, aby vždy a všude do krajnosti hájili jazyková práva své i stran svých. Každý případ, kde práva ta byla porušena, buď oznámen neprodleně Spolku českých advokátů v království Českém (do rukou předsedy JUDra Ladislava Valenty, advokáta v Praze-II., Spálená 3a), neboť jednou z podmínek zdaru právních kroků podnikaných v této veledůležité věci, která sahá přímo na kořen našeho právního i politického života, jest požadavek, aby u věci té zachován byl souhlasný a záměrný postup.

Dobročinnost. Pan Dr. Karel Stehlíček, advokát v Hořovicích, věnoval opětně svůj honorář za praktické případy v Právníku, jím uveřejněné, v částce 25 K 24 h ve prospěch pomocného spolku Nadace Jonákovy. K témuž účelu učinil tak rovněž opětně p. Dr. Ludvík Lederer, advokát v Jaroměři, částkou 2 K 62 h.

Projev smluvního konsensu podle vládních předloh o reformě všeobecného zákonníka občanského a o smlouvě pojišťovací.

Uvažuje prof. Dr. Karel Herrmann šl. Otavský.

Předlohami panské sněmovně v prosinci min. roku vládou podanými posunuty v aktuelní stadium důležité otázky reformy soukromého práva, jež uskutečněna býti má jednak pozměnami a doplněními — valnou měrou jen fragmentárními — jednotlivých ustanovení všeob. zákonníka občanského, jednak novou celkovou úpravou soukromého práva pojišťovacího. O potřebě zákonodárné akce ve směru tom není pochybnosti a uvítati možno s hlediska toho urychlení občanskoprávní reformy se strany vlády, jež rozhodla se, jak v úvodu vysvětlivek k osnově první uvádí, »sama vybrati ony otázky, jejichž řešení jest nutkavé, možné a nepochybné, aneb o nichž co do nutnosti, směru a merita reformy nestává různosti náhledů, a jejichžto řešení zároveň provésti lze bez příliš hlubokých zasažení v zájmy stávající«.

Vzhledem k tomu, že — jak se proslýchá — zamýšlen jest i urychlený postup v parlamentárních poradách o reformě, nastává kruhům právnickým důtklivá úloha, zabývati se obsahem předloh, zkoumati a oceniti dosah norem navržených, a — pokud se to žádoucím objeví — domáhati se jejich pozměny. Chceme z tohoto hlediska posouditi předpisy v předlohách obsažené o uzavírání smluv, resp. o právních účincích vad při uzavírání sběhlých.

I.

Z předlohy o reformě zákona občanského hledí sem §§ 119.—126. obsažené v titulech 2. a 3. pátého oddílu před-

lohy, nadepsaných: »Uzavírání smlouvy« (§§ 119.—121.) a »Nedostatek shody vůle a omyl« (§§ 122.—126.).

A. Přihlédneme v popředí k ustanovením skupiny první (t. j. 2. titulu) »o uzavírání smlouvy«. V §§ 119. a 120. dostati se má nového obsahu ustanovením §§ů 862. a 864. vš. zák. obč. Bude záhodno uvésti tu navržené znění nové v původním textu předlohy:

§ 119.

»§ 862. a. b. G.-B. hat zu lauten:

Damit ein Vertrag zu Stande komme, muss der Antrag zum Vertragsschlusse innerhalb der vom Antragsteller bestimmten Frist, in Ermangelung einer solchen der einem Anwesenden oder mittels Fernsprechers von Person zu Person gemachte Antrag sogleich, der sonst einem Abwesenden gemachte Antrag längstens bis zu dem Zeitpunkte angenommen sein, in welchem der Antragsteller bei rechtzeitiger und ordnungsmässiger Absendung der Antwort deren Eintreffen erwarten darf; widrigen Falles ist der Antrag erloschen. Vor Ablauf der Annahmefrist kann der Antrag nicht zurückgenommen werden.

Wenn eine Annahmeerklärung nach der Natur des Geschäfts oder der Verkehrssitte nicht zu erwarten ist oder wenn vom Antragssteller darauf verzichtet wurde, so gilt der Vertrag als geschlossen, wenn der Antrag innerhalb der hiefür bestimmten oder den Umständen angemessenen Frist nicht abgelehnt ist.«

§ 120.

»§ 864. a. b. G.-B. hat zu lauten:

Als rechtzeitig gilt die Annahmeerklärung, wenn sie innerhalb der Annahmefrist dem Antragsteller zugekommen ist. Trotz ihrer Verspätung kommt jedoch der Vertrag zu stande, wenn der Antragsteller erkennen musste, dass die Annahmeerklärung rechtzeitig abgesendet wurde, und gleichwol seinen Rücktritt dem andern nicht unverzüglich angezeigt hat.«

Jak již na první pohled patrno, jest základní myšlenkou obou předpisů citovaných rozšířiti zásady již v právu obchodním platné ve směrech uvedených na právo občanské, jest to tedy kus zamýšlené »kommercialisace« občanského práva. Arci přenášejí se tu dotčené normy obchodně-právní jen z části a i to s jednotlivými odchylkami. K bližšímu ocenění navržených předpisů dlužno uvésti:

1. K §u 119. odst. 1.: Není sporu o tom, že ustanovení § 862. obč. zák. potřebám moderního života — a to i neobchodního — nikterak nevyhovuje, stanovíc dobu vázanosti offerenta k offertě mezi nepřítomnými (není-li offerentem samým lhůta určena) pevnou časovou výměrou, a to ještě způsobem, jenž daleko zůstává za nynějším rozvojem kommunikace zpráv. Ve směru tom význačně vystupuje přednost obchodního zákona, jenž pružným ustanovením čl. 319. dopouští vyhověti zájmům účastníků v případě konkretním.[1]) I dlužno zajisté plně souhlasiti s navrženou recepcí ustanovení toho i pro právo občanské.

Zbývá tu jen ještě otázka, zdali textování §u 119. odst. 1. jest dosti zdařilým. Nezdá se nám; zásada o sobě správná vyjádřena tu formulací příliš těžkopádnou a spletitou. Nebylo zajisté potřebí použiti tu jediné věty pro úpravu několika různých případů. Mohlo se zcela dobře převzíti znění čl. 318. a 319. zák. obch., s připojením dodatku zajisté správného, že bezprostřední nabídka telefonická pokládá se za učiněnou mezi přítomnými.[2]) Komplikovaná a i syntakticky nezdařilá dikce §u 119. odst. 1. by se právě v našem zákonníku občanském, jenž celkem vykazuje textování jasné a průhledné, nedobře vyjímala.

2. K §u 119. odst. 2.: Vzhledem k cit. znění jeho jest nejspíše na snadě spatřovati v předpisu tomto stanovení podmínek, za kterých prosté passivní zachování se oblatovo, tedy jeho mlčení již po zákonu za akceptaci se pokládá, podobně jak tomu jest ve případě mandátní offerty kupci učiněné dle čl. 323. odst. 1. obch. zák.

Různiti jest v něm případ dvojí, kdy prostým »nezamítnutím« do lhůty offerentem stanovené nebo okolnostem přiměřené smlouva za uzavřenou platí, totiž:

---

[1]) Pojem »rechtzeitig« v čl. 319 neznačí časovou bezodkladnost, nýbrž zůstavuje se jím, by soudce volnou úvahou přihlédl i k momentům, které in concreto — zejména se zřetelem k obsahu učiněné offerty — podmiňují delší vázanost offerenta.

[2]) Prosté a průzračné jest na př. znění sem hledícího ustanovení německého zákona občanského, §u 147., jenž v příčině dodatku o telefonické offertě byl patrně pro předlohu vzorem. § 147. zní: »Der einem Anwesenden gemachte Antrag kann nur sofort angenommen werden. Dies gilt auch von einem mittelst Fernsprechers von Person zu Person gemachten Antrage. Der einem Abwesenden gemachte Antrag kann nur bis zu dem Zeitpunkt angenommen werden, in welchem der Antragende den Eingang der Antwort unter regelmässigen Umständen erwarten darf.«

a) když akceptačního prohlášení dle povahy jednání nebo dle zvyklosti není očekávati;

b) když offerent se »toho« (darauf) — t. j., jak ze souvislosti nepochybně plyne, akceptačního prohlášení o nabídce své — vzdal.

Obchodní zákon uplatňuje zásadu, dle níž mlčení oblatovo již o sobě za akceptaci jest pokládati, v míře velmi obmezené, totiž jen oproti kupci při offertě mandátní za podmínek v zákoně přesně vytčených (čl. 323. obch. z.). Jest to také pochopitelno; vždyť pouhé neodmítnutí offerty nikterak není ještě průkazem o vůli offertu přijati; má-li nicméně oblátovi passivně se zachovavšímu zákonem odňata býti možnost dovolávati se toho, že offertu přijati nechtěl, musí tomu zajisté svědčiti závažné důvody vhodnosti. Takové shledává zákonodárce v zájmech offerentových za podmínek čl. 323. obch. zák., a jenom za podmínek těchto.

Dalších případů takových právo naše posud nezná; dovolával-li by se offerent, jenž výslovného vyjádření oblátova o offertě své neobdržel, existence smlouvy, musil by — nejsou-li tu podmínky čl. 323. — tvrditi a po případě prokázati skutečnosti, jež dopouštějí spatřovati v oblátově (třebas passivním) chování se konkludentní přijetí offerty. Uzákoněním navrženého textu §u 119. odst. 2. vládní předlohy došly by nyní v právu našem uznání další případy, kde oblátovo mlčení — prosté neodmítnutí offerty do určité lhůty — již o sobě zakládá poměr smluvní, a to za podmínek mnohem volnějších než stanoví čl. 323. obch. zák. Zásada »qui tacet, consentire videtur« uplatňuje se tu v plném ostří i v poměrech neobchodních, oproti nekupcům, při offertách i jinakých než příkazních, prostě za předpokladů výše pod lit. a) a b) vytčených, jež nikterak nezdají se nám býti dostatečným důvodem pro ustanovení vůči oblátovi tak příkré.

Již pro případ lit. a) vzchází vážná pochybnost o vhodnosti předpisu toho, zejména se zřetelem k tomu, že i tam, kde dle povahy jednání nebo zvyklosti akceptace výslovně se neprojevuje, přece vůle akceptační nepřímého projevu docházívá, totiž bezodkladným provedením, realisací offerty.[8]) Pravda jest, že

[8]) Právě k takovýmto případům poukazují též vysvětlivky k předloze připojené (str. 123.), jako na př. k udělení příkazů, objednání prací, dodávkám.

ve případech takovýchto offerent výslovné akceptace vůbec neočekává, aniž však oblát jí — ježto nabídku ihned provádí — za potřebnou pokládá; nicméně by to zajisté nevyhovovalo intenci obláta, kterýž nechce nabídku přijati resp. provésti, aby mlčení jeho se za přijetí nabídky pokládalo; v těchto — zajisté častých případech — by založení smluvního poměru nastávalo zcela proti jeho vůli. Význačno jest ve směru tom, že ani občanský ani obchodní (nový) zákonník německý nerozšířil zásadu čl. 323. na případy další, nýbrž obmezeno se pouze na převzetí normy čl. 323. v § 362. nov. zák. obch.

Jeví-li se navržené ustanovení již pro případ lit. a) málo vhodným, nelze je pro případ pod b) vytčený označiti jinak než za svrchovaně povážlivé. Došlo by se jím totiž k výsledku pro poměry neobchodní i obchodní stejně závadnému, že by offerent prostým k offertě připojeným vzdáním se akceptačního prohlášení, tedy disposicí zcela jednostrannou, uvaliti mohl na obláta »povinnost« prohlásiti se o offertě jeho pod sankcí založení poměru smluvního. Tato »prohlašovací povinnost« mohla by státi se obecenstvu břemenem velmi obtížným. Pomysleme na časté případy zasílání vzorků zboží, losů, knih s nabídkou, čísel časopisů s pozváním ku předplacení a pod.; prohlásil-li tu offerent, že nereflektuje na akceptační prohlášení, pak by veskrz oblátovo »neodmítnutí« nabídky do lhůty offerentem určené neb okolnostem přiměřené přivodilo uzavření smlouvy. Arci uvede se snad, že oblát bez obtíží může nabídku takovou odmítnouti, na př. vrácením zásilky poště a pod.; nezapomínejme však, že, třeba vrácení obtíží nepůsobí, přece snadno zůstává došlá nabídka resp. zásilka v proudu a chvatu denní práce nevrácena a bez odpovědi, ač tu ni v nejmenším není úmyslu ji akceptovati; mimo to však na váhu padá, že celá tato situace vyvolána jest offerentem, jenž při tom vlastní zájmy sleduje a tudíž také, jak spravedlivo, i risiko její nésti má.

Docházíme tudíž v příčině navrženého předpisu § 119. odst. 2. výsledku, že tak, jak zní, vedl by k důsledkům závadným, ano z části i velmi povážlivým, a dlužno tudíž zaujati vůči němu stanovisko rozhodně odpíravé.[4]) —

---

[4]) Tento dosah navrženého předpisu docela přehlíží Bartsch (v »Allg. österr. Gerichts-Ztg« 1908, č. 3. str. 22.), spatřuje také v něm prosté rozšíření obchodně-právních norem na poměry neobchodní.

Nebudiž arci přehlédnuto, že z vysvětlivek vyzírá jiné pojetí předpisu toho, odchylné od smyslu, který z textování jeho výše byl dovozen, a který jsme právě podrobili úvaze kritické; jest to však pojetí, jež ve znění předpisu navrženého výrazu nedochází a tudíž by také pro výklad jeho nemohlo rozhodným býti. Nicméně chceme i k pojetí tomuto blíže přihlédnouti, ježto povede nás k další otázce, která právě dle intence vypracovatelů osnovy měla úpravy dojíti.

Ve vysvětlivkách (str. 123.) se totiž se zřetelem ku případům v §u 119. odst. 2. upraveným podotýká: »Da in solchen Fällen der Antragsempfänger nicht eine Erklärung abgeben, sondern in der hiefür bestimmten oder den Umständen angemessenen Frist dem Antrag entsprechend handeln soll, wird in der Regel der Antrag als abgelehnt anzusehen sein, wenn nicht durch die Ausführung der Annahmewille betätigt wird.« Patrno z toho, že ustanovením oním nemělo býti mlčení oblátovo prohlášeno na jeho úkor za akceptaci, nýbrž naopak, mělo v zájmu obláta vysloveno býti, že za podmínek tam vytčených není s jeho strany akceptačního prohlášení zapotřebí, nýbrž dostačí k uzavření smlouvy prosté provedení nabídky. Měly tu patrně — ač to arci v obsahu navrženého předpisu výrazu nedošlo — upraveny býti případy t. zv. »tiché« akceptace, jež došly též úpravy v německém občanském zákonníku, arci formulováním zřetelným. Stanoví § 151 něm. obč. zák.: »Der Vertrag kommt durch die Annahme zu Stande, ohne dass die Annahme dem Antragenden gegenüber erklärt zu werden braucht, wenn eine solche Erklärung nach der Verkehrssitte nicht zu erwarten ist, oder der Antragende auf sie verzichtet hat.«

S předpisem takového obsahu možno se zajisté spřáteliti; sankcionují se jím výsledky již doktrinou a z části i judikaturou hájené a zájmům tu súčastněným přiměřené.[6]) Norma rázu tohoto, jež, jak se zdá, autorům osnovy tanula na mysli, změněna však textováním §u 119. v normu zcela jinou, normu to obdobnou článku 323. obch. zák.

Výsledkem úvah našich jest, že 2. odstavec nového znění

[6]) Srv. v tom směru zejména Cosack, Lehrb. d. deutschen bürgerl. Rechts I. str. 179. sl., Kohler, Lehrb. d. bürg. Rechts I. str. 548. sl.

navrženého §em 119. předlohy pro § 862. obč. zák. nutně vyžaduje korrektury, a to asi textováním tímto:

»Wenn eine Annahmeerklärung an den Antragsteller nach der Natur des Geschäfts oder der Verkehrssitte nicht zu erwarten ist, oder wenn vom Antragsteller darauf verzichtet wurde, so genügt es zum Vertragsschlusse, wenn der Annahmewille des Antragsempfängers in anderer Weise zur Äusserung gelangt.« —

3. K §u 120: S ustanovením tímto možno souhlasiti. Zavádějí se jím ve právo občanské zásady obchodního práva co do perfekcionování smlouvy. Věta 1. §u 120. jest výrazem t. zv. dodavací theorie (Empfangs- resp. Zustellungstheorie), jížto se zákon obchodní zřejmě přidržuje, a kteráž — však ne bez pochybnosti — i z předpisů občanského zákonníka bývá dovozována.[6]) Druhou větou převzat materielní obsah čl. 319., odst. 2. obch. zák., s dodatkem jen tím, že se tu výslovně klade požadavek, aby offerentu bylo znatelno, že akceptace opozdĕně došlá v čas byla odeslána.[7])

Podotknouti ještě jest, že §em 120. předlohy se odstraňuje posavadní text §u 864., jednající o otázce zcela jiné, totiž o rozdílu smluv jedno- a oboustranně závazných, resp. úplatných a bezplatných; ve vysvětlivkách odůvodňuje se to zbytečností předpisu toho, ježto obsahuje jen větu naukovou, a ostatně pojem jednání úplatných beztoho v §u 921. obč. zák. s dostatek je vytčen. Arci upozorniti jest na to, že pak (čehož v předloze opominuto) z § 921. vymýtiti dlužno citaci §u 864., ježto by při novém znění §u tohoto byla nemístnou. (Dokončení.)

O právní povaze pojišťovatele dle zákona ze dne 10. prosince 1906 č. 1. ř. z. z r. 1907.*)

Napsal prof. Dr. Josef Lukáš. (Dokončení.)

Než i v ostatním řízení správním nemá na rozhodnutí zemské úřadovny ústav pensijní žádného vlivu, nýbrž rozhodují zde

[6]) Srv. Hasenöhrl, Obligationenrecht I. str. 609 sl., Krainz-Pfaff, System (2. vyd.) II. § 313, Schuster-Bonnott, Grundriss d. Obligationenrechts str. 17.

[7]) Tak výslovně i § 149. něm. zák. obč.

v dalším postupu samostatně úřadové političtí. Pokud jde totiž o výměry o pojišťovací povinnosti (§ 1. al. 4), o vřadění do tříd služného (§ 3. al. 4) a o stanovení hlavního zaměstnání osoby pojištěním povinné (§ 3. al. 7), tedy o věcech, které dle § 55. přísluší výhradně zemským úřadovnám, lze podati proti výměrům těm námitky u polit. úřadu okresního. Proti vydaným o tom rozhodnutím polit. úřadu okresního, jakož i proti všem ostatním výměrům, pokud se jimi povinnosti ukládají, nebo pokud se dotýkají stávajících práv, může býti podán rekurs ku polit. úřadu zemskému, v jehož správním obvodu zemská úřadovna, ku které příslušný člen náleží, sídlí, a proti rozhodnutím polit. úřadu zemského stížnost k ministerstvu vnitra. § 75. al. 3. a 4. —

Z toho lze seznati, že obor působnosti zemských úřadoven pensijního ústavu jest širší a intensivnější nežli obor působnosti pensijního ústavu samotného. Pouze v jednom směru mají zemské úřadovny menší m o ž n o s t jednání nežli ústav pensijní, a to pokud jde o působení usnášejícího se orgánu jejich, totiž hlavního shromáždění. Kdežto totiž hlavní shromáždění ú ř a d o v e n těchto svoláno býti má alespoň jednou za volební periodu (pěti let), má se valná hromada ú s t a v u pensijního konati aspoň jednou ročně. Změna tato provedená sněmovnou panskou stala se jednak z důvodů úsporných, aby odpadla pravidelná roční náhrada delegátům hlavního shromáždění se účastňujících, jednak vzhledem na agendu těchto valných shromáždění. Neboť má-li takovéto hlavní shromáždění dle § 63. za úkol pouze volbu členů výboru, volbu přísedících a náhradníků pro soud rozhodčí dle § 76. s t á l e zřízený, dále usnášeti se o jednacím řádu a stanoviti náhrady, které by měly býti dány delegátům: zřejmo, že změna, která panskou sněmovnou byla předsevzata, jest účelnou. Ostatně veškeré těžisko agendy pojišťovací spočívá na bedrách výboru úřadovny zemské podle zákona a řádu jednacího, tak že nemusí a po zákonu též nemůže ku svému rozhodování bráti potaz u shromáždění valného.

Jinak tomu u valné hromady ústavu pensijního; náleží-li do její působnosti mezi jiným (§ 51.) usnášení se o v ý r o č n í zprávě představenstva a o jeho absolutoriu a usnášení se o nabytí a zcizení nemovitostí, je na jevě nutnost svolávání její každým rokem.

Než i v záležitostech samosprávného soudnictví znamenati

sluší výhradnou kompetenci zemských úřadoven. Po příkladu zákonodárství úrazového zřízen bude v sídle každé úřadovny zemské stálý soud rozhodčí, skládající se ze stálého předsedy jmenovaného z kruhu soudcovských úředníků státních a ze čtyř přísedících a potřebných náhradníků. Výlučný vliv na sestavení soudu rozhodčího má orgán zemské úřadovny, totiž hlavní její shromáždění, jež volí všecky přísedící (§ 63. č. 2 pens. z.) a to po dvou ze skupiny zaměstnavatelů a po dvou ze skupiny zaměstnaných. Třeba členové soudu rozhodčího nesměli býti ani v představenstvu pensijního ústavu nebo ve výboru zemské úřadovny ani ve službách pensijního ústavu, přece zmíněný vliv na volbu přísedících na ústavu pensijním naprosto nezávislý dodává rozhodčímu soudu povahu orgánu sice samostatného, ale přece jenom jakožto části těla zemské úřadovny.

II. Jaká jest nyní právní povaha obou ústavů, jak ústavu pensijního, tak i úřadoven zemských? Předem pokusíme se zodpověděti otázku, zda sluší pokládati toho kterého činitele za samostatné subjekty právní, a po té trvá-li snad jakýsi vztah mezi ústavem pensijním a těmi kterými úřadovnami zemskými a jaký.

Že poslanecká sněmovna měla snahu postaviti úřadovny zemské na půdu samostatnější, na nohy nikoli cizí, plyne již z uvedených zásadních změn, které oproti osnově vládní sněmovnou touto a radou říšskou vůbec byly provedeny. Zákon nemluví více o příčině a o důvodu, proč zřizovány býti mají zemské úřadovny, nejméně pak o tom, že úřadovny tyto zřízeny býti by měly k usnadnění provádění úkolů pensijnímu ústavu příslušejících, jak tomu chce § 54. osn., a stanoví pouze, že úřadovny zemské obstarávají jménem ústavu pensijního úkoly, jež jim zákonem, pokud se týče řádem jednacím byly přikázány (§ 52. zák. pens.), při čemž ovšem osnova užila pro pojmenování pomocných orgánů těchto výrazu místní svazy (Localverbände).

Že pensijnímu ústavu právnickou osobnost upříti nelze, tvrditi nebude nikdo. Výslovně praví tak § 40. zák. pens. řka, že ústav pensijní jako takový je ku právům způsobilý a může proto svým jménem práv nabývati a se zavazovati, před soudem žalovati a žalovánu býti. Zřízení jeho děje se bezprostředně mocí státní (§ 39. zák. pens.), stejně sdělání stanov, jimiž ústav pensijní musí býti opatřen. První stanovy pensijního ústavu vydá totiž ministr vnitra nařízením, tedy bezprostředně vládní mocí

(§ 93.), kdežto teprve každá jich změna přísluší usnesení valné hromady pensijního ústavu (§ 51.) za schválení státního. Tím dá se vysvětliti pouze zdánlivý odpor mezi § 42. a § 93. pens. z. Neboť potřebují-li stanovy jakož i každá jich změna státního schválení (§ 51. a 42.) a dle § 93. vydá první stanovy, tedy stanovy vůbec, ministr vnitra, nastane postup, jaký dál se při sdělávání stanov úrazových pojišťoven dělnických (§§ 12. a 13. úr. zák.).*) První stanovy vydané dle § 93. jsou pouhými stanovami prozatímními, jak tomu svědčí již i nadpis odstavce XXV. pens. zák. (»ustanovení přechodná«), a na valné hromadě pensijního ústavu záleží, aby na tomto základě na stanovách se usnesla, anebo vypracovala, pokud se týče, usnesla se na stanovách nových, jež by nahradily stanovy první teprve, až by státní správou byly schváleny. Tomu svědčí i slovo »první« stanovy v § 93. Rovněž svědčí tomu i prozatímné jmenování členů prvního představenstva ministerstvem vnitra, ježto funkční doba těchto jmenovaných členů skončí se volbou představenstva od první řádné valné hromady vykonanou.

Jinak sluší pensijní ústav pokládati za korporaci, jejíž členové jsou všichni u ústavu**) pojištění zřízenci a jich zaměstnavatelé (§ 41.) a jichž vůle přichází k bezprostřední platnosti ve valné hromadě (§§ 43. a 46.). Rovněž sluší novou korporaci tuto pokládati za korporaci veřejnoprávní podobně jako

---

*) Srv. Menzel: Die Arbeiterversicherung nach oest. Rechte. str. 78, 211, dále Ulbrich: Lehrbuch des oesterr. Verwaltungsrechtes, 1904, str. 234.

**) Rčení toto nezdá se nám býti vzhledem k nucenosti pojišťování pensijního dosti přesným; neboť pojišťování obligatorní neděje se tím kterým ústavem, ty které osoby nejsou u těchto ústavů pojištěny, nýbrž pojištění takové vzniká samo sebou, jakmile dostaví se určité, zákonem stanovené náležitosti. Rčení uvedené přivádí nás na myšlenku, jako by to záviselo na vůli ústavu, má-li tu kterou osobu pojistiti; tomu tak není; je totiž členem ústavu každý, kdo v obvodu působnosti tohoto zákona zaměstnán je jako soukromý úředník za náležitostí zákonem tímto stanovených. Lépe vystižen byl vznik a povaha pojištění v § 39. zák. pens., kde se praví: »Die Durchführung der in diesem Gesetze vorgeschriebenen Versicherung erfolgt . . . durch die zu diesem Zwecke zu errichtende Pensionsanstalt und deren Landesstellen.« Změna tato správným způsobem provedena byla sociálně politickým výborem v § 40. osn., kde bylo řečeno: »Die in diesem Gesetze vorgeschriebene Versicherung erfolgt . . . durch die zu diesem Zwecke zu errichtende Pensionsanstalt.« Úplně jasné a správné rčení obsahuje § 54. zák. pens.: Der Landesstelle der Pensionsanstalt gehören die im Sprengel derselben beschäftigten Versicherten und deren Dienstgeber an.

ústavy dělnického pojišťování *) již z toho důvodu, že jim vyhrazeny jsou stejné výhody a stejná práva, jako ostatním veřejnoprávním korporacím; tak lze zadrželé praemie osob povinně pojištěných vymáhati politickou, třeba-li toho, soudní exekucí a požívají za konkursu přednostního práva nedoplatků daňových (§ 38. odst. 1.), pensijní ústav jest dále osvobozen od daně výdělkové a rentové (§ 87. věta 1.) a všecka jednání a listiny, kterých je třeba, aby byly právní poměry mezi pensijním ústavem se strany jedné a jeho členy (zaměstnavateli a zřízenci) se strany druhé založeny a vyřízeny, jsou prosty poplatků a kolků a ku pensijnímu ústavu vztahují se ustanovení zákona ze dne 15. dubna 1885 ř. z. č. 51, pokud obsahují úlevy vzhledem ku kolkům a bezprostředním poplatkům. Pokud pak jde o majetkoprávní i trestněprávní ochranu úředníků pens. ústavu dle zákona ze dne 21. dubna 1882 č. 123 ř. z., resp. dle § 312. a § 68. ob. tr. z., sluší právem domnívati se, že by se v případě potřeby nejvyšší i jako zrušovací soud postavil na stejné stanovisko, jaké svého času zaujal v příčině úředníků dělnických úrazoven, pokud se týče okresních pokladen nemocenských. **)

V působnosti pensijního ústavu sluší shledávati jakousi majetkoprávní výlučnost plynoucí zejména z ustanovení § 47. pens. z., kde představenstvu náleží usnášení se o trvalém zúročném ukládání volného jmění ústavu, při čemž i kapitály těch kterých úřadoven zemských pokládají se za jmění společného subjektu pojišťovacího (arg. citování §u 55. posl. odst. v § 47.). Zemským úřadovnám přísluší činiti pouze návrhy, jak by kapitály měly býti uloženy; přes to, že § 55. posl. odst. zní v příčině té dosti všeobecně a zejména že cituje i § 47. odst. 1., budou návrhy té které zemské úřadovny týkati se pouze ukládání těch kapitálů, jež u ní byly složeny, čemuž svědčí i citování §u 88. odst. 3., dle něhož při trvalém zúročném ukládání volného jmění přihlédáno býti má také ku příslušným ukládacím papírům v obvodech jednotlivých zemských úřadoven v poměru praemií jednotlivými zemskými úřadovnami v posledním účetním roce vybraných k úhrnnému příjmu praemií a podle návrhů zemských

---

*) Srv. Menzel na u. m. str. 73. Ulbrich str. 233 sq.

**) Srv. rozh. c. k. nejv. s. ze dne 10. září 1890 č. 10165 (V. Bl. 1890, str. 119. a Gl. U. W. 13391) a c. k. nejv. jako soudu zrušovacího ze dne 12. dubna 1892, č. 4215 cit. u Menzla str. 74, p. 9. a 10.

úřadoven, při čemž opětně cituje se § 55. posl. odst. Tato majetkoprávní výlučnost plyne dále z ustanovení §u 51. č. 4., kde pensijní ústav stanoví i odměny pro funkcionáře*) zemských úřadoven a z § 61. al. 2., dle něhož pensijní ústav po slyšení výboru zemských úřadoven jmenuje a propouští definitivní úředníky, kde tedy jmenování nebo propuštění má značný vliv na celkovou majetkovou stránku ústavu. Že subjektem všech práv majetkových jest ústřední ústav pensijní, plyne konečně z ustanovení §u 72., dle něhož pensijní ústav oprávněn k regresním nárokům, které podle zákona příslušejí osobám pojištění podrobeným, pokud se týče k nároku nebo k vybírání oprávněným následkem škody vzniklé jejich invaliditou, pokud se týče smrtí manžela (manželky) nebo rodičů naproti osobám třetím. Pensijní ústav nese konečně dle § 76. posl. odst. výdaje spojené se zařízením a jednáním stálých rozhodčích soudů.

Existuje tu tedy ústav pensijní jako jediný majetkový subjekt, jehož pojišťovací obchody jako nezbytného základu nutně potřebují, a proveden tu způsob organisace pensijního pojišťování, jehož se stanoviska techniky pojišťovací nelze ani sdostatek oceniti. Neboť tím uskutečněna zásada, že nebezpečí z dostavení se nepříznivých okolností rozvrhne se pokud možno na největší počet případů, v nichž stejné nebezpečí hrozí, kde však současně nebezpečí to nenastane, zmírňuje se tím tedy značně risiko pojišťovací. Snaha i požadavek tento uskutečněn proto v provedení jednotné hospodářské organisace, v hospodářské jednotce, v jednotném subjektu pojišťovacím, ve společném nedílném fondu, společném všem, kdož dle zákona pensijního jsou i budou pojištěni, kdož všichni v území jeho působnosti budou zaměstnáni.

III. Jak tomu je nyní se zemskými úřadovnami ústavu pensijního?

Existence jejich vzniká opětně bezprostředně mocí státní (§. 39. z. pens.); jednací řády sdělávají si samy (§ 52. odst 2. a § 63. č. 3. z. pens.), třeba snad s výhradou souhlasu představenstva ústavu pensijního a státního schválení.

Než přes to, že pensijní ústav již po zákonu jest jediným pojišťovatelem a zejména v otázce finanční jediným nedělitelným subjektem pojišťovacím, jsou zemské úřadovny i v otázce posled-

---

*) Český překlad praví »zřízence«, jimiž ovšem nejsou úředníci; cituje se tam § 48.

nější v některých případech samostatnými Tak na př. (arg. a contr. § 61. odst. 2.) zemské úřadovny jmenují a propouštějí úředníky provisorní; tím však dána zemským úřadovnám nepřímo i možnost vlivu na ustanovení definitivní, nejen proto, že před udělením definitiva musí býti zemské úřadovny slyšeny, nýbrž že definitivní úředníci bráni budou zpravidla ze statu urednictva prozatímného. Poněvadž pak není nic jiného ustanoveno, vyhrazeno zemským úřadovnám i stanovení počtu a kategorie úředníků bez ohledu na svolení ústavu pensijního. Pouze jmenování a propuštění řídícího úředníka a zodpovědného pojišťovacího technika, třeba i prozatímní nebo prozatímně ustanoveného, potřebuje dle § 49. al. 2. schválení ministerstva vnitra. Rovněž i běžnou pokladniční službu obstarává zemská úřadovna pensijního ústavu ve svém obvodě samostatně, ovšem podle úpravy řádem jednacím § 88. al. 4. Dle toho mají zemské úřadovny i ve věcech správy majetkové určitou samostatnou úlohu, abychom tak řekli jakousi samostatnou hospodářskou osobnost. Okolnost tato dochází zvláštního výrazu v § 78. pens. z., jenž uznává samostatné hospodaření jejich a je podrobuje zvláštnímu dozoru státnímu. Hospodaření toto jest dle paragrafu tohoto předmětem samostatného prozkumu se strany státní správy po rozumu ustanovení §§ů 38. a 39. poj. regul. Právě tato okolnost, že zemské úřadovny v ohledu tomto po zákonu nepodléhají zvláštnímu dozoru ústavu pensijního, nýbrž že mohou o sobě přímo odbornými technickými zřízenci ministerstva vnitra co do svého hospodaření revisi býti podrobeny, svědčí tomu, že zemské úřadovny ve věcech správy své jsou úplně samostatnými, pokud ovšem správu tu vykonávají v mezích zákona pensijního, zejména tedy v mezích stanov a specialných svých řádů jednacích.

Zvláštní zmínky zasluhuje ustanovení o členech zemských úřadoven pensijního ústavu. V příčině této zákon pensijní osvojil si sice v § 54. znění §u 56. osn., řka že k zemské úřadovně pensijního ústavu náležejí pojištěnci v obvodu její zaměstnaní a jich zaměstnavatelé, ale opomíjí stejně jako § 56. osn. udati, zda osoby tyto náležejí k úřadovně zemské jako členové. Kdežto však osnova v dalším svém znění na tomto nerozhodném stanovisku setrvala, vsunuta do § 55. zák. (§ 58. osn.) neklamným způsobem tato vlastnost pojištěnců a zaměstnavatelů, tedy jako členů úřadovny zemské. Osnova v § 58. v příčině té pouze praví: Den Localverbänden können folgende Geschäfte über-

tragen werden, § 55. zákona pens. nahradil však slova tato slovy: »Den Landesstellen (sc. der Pensionsanstalt) obliegt der gesamte Verkehr mit ihren Mitgliedern«, z čehož nade všecku pochybnost plyne, že zemské úřadovny pensijního ústavu mají své členy, členy samostatné, od členů pensijního ústavu do jisté míry rozdílné. Rozdíl zajisté podstatný záleží v tom, že sice každý člen té které úřadovny zemské jest současně členem ústavu pensijního, než každý člen ústavu pensijního přirozeně není a nemůže býti členem té které zemské úřadovny. Pouze zaměstnavatelé, kteří mají podniky své v obvodu několika zemských úřadoven, náležejí ke všem těmto zemským úřadovnám; okolnost tato nesměšuje nikterak jich členství, tak že práva i povinnosti zaměstnavatelů těch jako členů jedné zemské úřadovny jsou jiná nežli práva i povinnosti jich jako členů úřadovny druhé (§ 54. al. 3. pens. z.).

Opakujeme-li nyní v příčině členství to, co jsme řekli při korporativní povaze ústavu pensijního, že totiž podstatnou známkou korporace jsou členové její, jichž vůle přichází k platnosti ve zvláštních orgánech korporačních, valných hromadách a p., musili bychom z uvedeného ustanovení zákona pensijního usuzovati na stejnou korporativní povahu i zemských úřadoven ústavu pensijního.

Než zemské úřadovny tyto nelze přes existenci jich samostatných členů a přes uvedenou zevnější samostatnost, pokládati za samostatné, tím méně stejnorodé subjekty právní s ústavem pensijním. Neboť obsah ustanovení §u 40. není opakován v odstavci jednajícím o zemských úřadovnách, nejsou tedy tyto způsobilými k právům a nemohou svým jménem práv nabývati a se zavazovati, před soudem žalovati a žalovánu býti. Pokud obstarávají záležitosti jim zákonem pensijním pokud se týče jednacím řádem jim přidělené, činí tak jménem ústavu pensijního. § 52. al. 1. Vše tedy, co zemské úřadovny v mezích své působnosti vykonávají, neděje se tak jménem vlastním, nýbrž jednají jménem onoho všem úřadovnám zemským společného majetkoprávního subjektu, ústavu pensijního. Jednáním svým zavazují pouze ústav tento i tenkráte, když by povinnost k plnění určitému dle znění zákona nepostihovala ani výslovně ani mlčky ústav pensijní, nýbrž kde by dle doslovu zákona přímo zemská úřadovna výslovně k plnění dotčenému byla povinnována. Tak na př. má-li býti prokázána invalidita za účelem povolení renty

invalidní, musí se tak státi dle § 74. al. 2. lékařským vysvědčením žadatelem předloženým. Náklady lékařského vysvědčení tohoto nahradí dle § 74. al. 3. zemská úřadovna přiměřeným obnosem, byl-li nárok uznán. Po našem soudu správně státi by zde mělo, že náklady ty nahradí ústav pensijní; vzhledem k tomu, že úřadovna zavázati se nemůže jménem vlastním, stihá ovšem i zde závazek ústav pensijní.

V záležitostech, které nespadají do působnosti zemských úřadoven, tyto rovněž zavázati se nemohou, nejsouť k právům způsobilými, nemohou proto ani mimo obor své působnosti v nějaké závazky vcházeti.

Co se tedy týče členství zemských úřadoven ústavu pensijního, sluší za to míti, že se jedná jen o nejasné a nepřesné označení příslušníků té které úřadovny; poněkud jasněji vyslovuje se ve směru tomto § 59. al. 2. z. pens., kde nemluví se o členech úřadovny zemské, nýbrž o členech pensijního ústavu náležejících k zemské úřadovně. Přes to s členy úřadoven sluší ovšem počítati.

Znění zákona není ostatně přesné ani co do pojmenování pojišťovatele samotného. Tak užívá se slova »Pensionsanstalt« promiscue pro oba ústavy, ústřední i zemský. V § 73. al. 3. pens. z. uložena totiž zaměstnavatelům povinnost, »dáti nahlédnouti na místě samém k tomu výslovně legitimovaným orgánům „pensijních ústavů" a politickým úřadům do těch zápisků, kterých je třeba k vyšetření pojišťovacího poměru«. Že se těmito pensijními ústavy myslí pouze úřadovny zemské, plyne jednak ze souvislosti s předchozím doslovem zákona, kde se mluví o úřadovnách zemských, a mluví se zde o ústavech pensijních, tedy v čísle množném, jednak i z toho, že přihlášky osob k pojišťování povinných, jakož i případné šetření za účelem zjištění poměru pojišťovacího náleží dle § 55. a § 73. posl. odst. do kompetence úřadoven zemských.*) Rovněž i význam »Landesstelle« jest do té míry nejasný, že jím stejně označuje se politický úřad zemský, jak se to na př. stalo v § 55. vládní osnovy pens. zák. (bez přídavku politische...). Snad by se byly lépe zamlouvaly výrazy Central-Pensionsanstalt a Landes-Pensionsanstalten. Úřední překlad: »zemská úřadovna pensijního ústavu« nejasnosti tytc

*) Slova ... »den hiezu ausdrücklich legitimierten Organen der Pensionsanstalten und den politischen Behörden« vsunuta byla do § 73. komisí panské sněmovny (srv. příl. 359 ad § 73 str. 10.).

ovšem nezmenšil; nevystihujeť ani význam originálu, tím méně to, čím úřadovny vlastně jsou.

Co se týče nyní vzájemného vztahu mezi zemskými úřadovnami a ústavem pensijním, pokud se týče zevnějšího přímého vlivu tohoto na správu úřadoven, tož jest vlivu takovéhoto dosti na mále. Představenstvo ústavu pensijního funguje totiž, jak již výše uvedeno, jako druhá instance při rozhodování o přiznání nebo odmítnutí nároku na rentu neb o jeho výměře, konečně o odnětí renty, nedocílí-li se v rentové komisi jednohlasného usnesení (i s hlasem předsedy komise rentovní). Na druhé straně jest dokonce i složení orgánu pensijního ústavu, totiž valné jeho hromady závislo na zemské úřadovně ústavu pensijního. Výbor zemské úřadovny vykonává totiž volbu delegátů do valné hromady (§ 50. al. 2.), jinak řečeno, výbor zemské úřadovny vysílá ze svého členstva určitý počet zástupců do valné hromady ústavu pensijního, při čemž při dosazování členů představenstva pensijního ústavu musí hleděti se k tomu, aby byly obvody jednotlivých zemských úřadoven zastoupeny (§ 42. č. 3.).

V této příčině budou některé zemské úřadovny značně zkráceny. Neboť má-li dle § 44. představenstvo sestávati ze 20 členů, polovicí ze skupiny zaměstnavatelů a polovicí ze skupiny pojištěných, dle § 46. al. 2. pak dvě pětiny členů představenstva musí bydleti v Dolních Rakousích, případne — je-li oprávněna domněnka, že obvody úřadoven zemských budou asi stejné jako obvody sedmi pojišťoven úrazových — na každou úřadovnu jen po jednom zástupci z každé skupiny, a přece na př. úřadovna česká bude jednou s největším počtem členů.

Co do významu slova »jménem« (im Namen) nastává otázka, jaký vlastně poměr je po té mezi ústavem pensijním a tou kterou zemskou úřadovnou? Ustanovení zákona občanského užiti zde nelze, ježto obor působnosti a vzájemný vztah jak ústavu pensijního, tak úřadovny zemské vymezen jest zákonem pensijním. Vedle toho, i kdyby tomu tak bylo, právní jednání zákona obč. předpokládají způsobilost ku právům na obou stranách, této však, jak jsme slyšeli, u zemských úřadoven pensijního ústavu postrádáme. Nemůže proto býti řeči o tom, že by poměr mezi oběma subjekty byl z kategorie mandátu nebo plnomocenství.

Pokládáme proto úřadovny zemské za součásti pensijního ústavu, za zvláštní jeho odbory, za zákonné generální plnomoc-

níky, jimž plná moc nikoli pensijním ústavem, nýbrž zákonem pensijním samotným byla udělena a která nejvýše jednacím řádem, na jehož obsah do jisté míry ústav pensijní má vliv (§ 63. č. 3), může býti doplněna, nikoli však obmezena proti ustanovení zákona pensijního. Dle toho, co jsme řekli, že zemské úřadovny obstarávají veškeru agendu pojišťovací, tedy vše, co vlastně přísluší do kompetence samotného pojišťovatele, ba i správu pokladní za bezprostředního dozoru ministerstva vnitra dle ustanovení §§ 38. a 39. poj. regul., pokládati můžeme tuto působnost úřadoven zemských oproti ústavu pensijnímu za jakousi v e ř e j n o p r á v n í p r o k u r u, prokuře práva obchodního již v tom směru tolik podobnou, že zemské úřadovny nemohou činiti opatření v příčině nabytí a zcizení nemovitostí, nýbrž opatření takové dle § 51. č. 5 pens. z. vyhrazeno jest valné hromadě ústavu pensijního.

Že zemské úřadovny jsou pouhými částmi pensijního ústavu, plyne z toho, že v zákoně není naprosto žádných ustanovení o následcích případného překročení nebo nedodržení práv a povinností úřadoven zemských, není zde zákonné sankce na eventuálné přehmaty jejich, zejména snad i rentové komise, která, pokud jde o jednohlasné usnesení, jest ve svém rozhodování svrchovanou. Zákonem stanoven byl jeden jediný subjekt právní, jediný nositel pensijního pojišťování, než současně některé funkce jeho rozděleny byly pomocným rukám tohoto tělesa, jednotlivým zemským úřadovnám, které po zákonu jej zastupují a jeho jménem zaň jednají. Domnělá samostatnost zemských úřadoven jest jenom zdánlivá a činností jejich d o p l ň u j e s e o s o b n o s t — abychom užili slov S t e i n b a c h o v ý c h*) — ústavu pensijního, jehož centrálním orgánům, totiž představenstvu a valné hromadě, vyhrazena vrchní správa, zejména disposice s fondem pojišťovacím, jakožto hmotným základem pojišťování vůbec a pojišťování pensijního zvlášť.

Zákon utvořil tedy ústav jednotný, jenž by z pochopitelných pojistně technických příčin poskytoval plnou záruku náležitého plnění nároků pojistných, a chtěl tím předejíti možným nedostatkům, jimiž by hrozilo zřízení decentralisovaných menších ústavů pojišťovacích. Než s druhé strany byl nucen utvořiti zvláštní subjekty s určitou samostatnou pravomocí, aby prová-

*) Rechtsgeschäfte str. 7.

dění pojišťování na tak rozsáhlém territoriu bylo snadné a účelné a poměrům místním vyhovující.

Na druhé straně zemské úřadovny se samostatným členstvem, s rozsáhlou vnitřní samosprávou o zákonná ustanovení se opírající, a s rozhodným vlivem na ustanovení řádu jednacího poskytují dostatečné záruky, že vliv na správu pensijního ústavu nebude vykonáván centralisticky jednostranně, nýbrž že zejména národní individualita členstva příslušných zemských úřadoven přijde k žádoucí platnosti. Tímto způsobem po našem soudu šťastně obepluto úskalí, jež v našich zemích hrozí objemným a obsáhlým hospodářským organisacím z ústřední správy, která skutečným poměrům posud vyhovovati nedovede.

IV. Ústav pensijní a jeho zemské úřadovny nejsou však jediným pojišťovatelem, jemuž svěřeno provádění pojišťování v našem zákoně předepsané, nýbrž dle výslovného znění §u 39. náležejí sem též případy §u 64. a násl. Pojišťovací povinnosti učiní se totiž zadost též pojištěním u některého n á h r a d n í h o ú s t a v u (§ 65.) nebo n á h r a d n í m i s m l o u v a m i (§ 66.).

Za náhradní ústavy uznají se pensijní ústavy, pensijní a provisní pokladny a podobné pokladny, jakož i zřízené již — nikoli tedy nové — zapsané pomocné pokladny, vyhoví-li se podmínkám pojišťovacím uvedeným v § 65. pod č. 1—8.

Za náhradní smlouvy uznají se pak pojišťovací smlouvy s tuzemskými pojišťovnami nebo s cizozemskými pojišťovnami k obchodování v tuzemsku připuštěnými, jakož i služební smlouvy se zeměmi, zastupitelskými okresy a obcemi, kterými jsou zajištěny zřízencům ku pojištění povinným a osobám po nich pozůstalým naproti korporaci nároky bezprostředně nebo prostředně pomocí fondu od korporace zcela nebo částečně vydržovaného, nikoli samostatně existujícího, a to v obou případech za splnění určitých podmínek v § 66. sub *a*) (§ 65. č. 1, 2 a 3), pokud se týče sub *b*) (§ 65. č. 1, 2, 3 a 5) označených. Za podmínek poslednějších lze pokládati za náhradní smlouvy také služební smlouvy s jinými zaměstnavateli, když se tito zaručí za své právně závazné sliby.

Ve všech těchto případech nastupují tedy na místo pensijního ústavu a zemských jeho úřadoven činitelé zcela jiní, aby nahradili ten úkol, jímž zákon pensijní pověřil pojišťovatele zvláštního, uvedený ústav pensijní a jeho úřadovny zemské. Že tato náhradní zařízení mají plnou povahu pojišťovatele zákona pensij-

ního, plyne z ustanovení §u 64. odst. 1., dle něhož pojišťovací povinnost (§ 1.) se splní, když osoba dle zákona pensijního pojištění podrobená tohoto zařízení, ovšem za šetření uvedených zákonných podmínek, použije.

Jaké povahy jest nyní právní poměr soukromých úředníků, kteří používajíce ustanovení §§ 65. a 66. nestávají se členy ústavu pensijního a členy té které zemské jeho úřadovny, nýbrž pojistí se náhradou za to u náhradního ústavu nebo uzavrou náhradní smlouvu s pojišťovnou tu- nebo cizozemskou nebo se svým zaměstnavatelem, anebo jsou účastněni jako osoby obmyšlené, favorisované na smlouvách pojišťovacích, jež v jejich prospěch uzavřeli jich zaměstnavatelé s těmi kterými pojišťovnami.

Poměr tento říditi se bude povahou toho kterého náhradního zařízení, tak že, bude-li jím na př. zapsaná pokladna pomocná, bude dlužno poměr dotčený dle zákona ze dne 16. července 1892 č. 202 ř. z. posuzovati a kde bude náhradním zařízením smlouva pojišťovací nebo nějaká smlouva služební, ať již při ní vystupují soukromí úředníci jako strany či pouze jako osoby obmyšlené, v jichž prospěch dotčená smlouva byla uzavřena, sluší poměr ten opětně posuzovati dle právních norem, na základě jichž ty které smlovy byly uzavřeny, tedy dle norem práva soukromého.

Neboť podnětem pro uzavření na př. náhradní smlouvy s tuzemskou společností pojišťovací dle § 66. *a*) pens. z. bude sice dostavení se zákonných náležitostí zakládající pojistnou povinnost dle zákona pensijního, než rozhodnou zde bude zároveň vůle osoby takto k pojištění pensijnímu povinné, použiti ustanovení §u 64. a vyhověti pojistné povinnosti způsobem dle zákona pens. přípustným. Kdežto však poměr členů ústavu pensijního jest poměrem práva veřejného, nezmění se v ničem právní poměr osoby, která z dobré vůle uzavřela smlouvu s pojišťovací společností, třeba tím ušla povinnosti veřejnoprávní, býti totiž nutně členem ústavu pensijního. Ústav pensijní, ústav práva veřejného, nahrazen je společností pojišťovací, tedy ústavem práva soukromého, nahrazuje proto i poměr soukromoprávní, vzniklý smlouvou pojišťovací, poměr veřejnoprávní. Úplnou záměnou členství ústavu pensijního za členství soukromoprávní společnosti pojišťovací zamění se i poměr veřejnoprávní v poměr práva soukromého, ježto dle § 68. pens. z. jest přípustno, aby osoba pojištěním povinná přestoupila k některému ústavu ná-

hradnímu, tedy v některých případech k ústavu práva soukromého (§ 67. al. 1.). Pouze účinky, totiž nárok na nezkrácené požitky pojišťovací, zůstávají nezměněny (§ 68. posl. odst.). K ochraně těchto účinků slouží ustanovení §u 70., dle něhož ku převodu pojišťovací podstaty některého náhradního ústavu (§ 65.) nebo veškerých zaopatřovacích nároků pocházejících ze smluvního poměru zaměstnavatelova v § 66. vytčeného na pensijní ústav nebo na jiný náhradní ústav jest třeba státního schválení, jakož i ustanovení o státním dozoru dle pojišťovacího regulativu ze dne 5. března 1896 č. 31 ř. z. a § 78. zák. pens. Těchto opatření se strany státní správy jest tím spíše třeba, ježto přejímající ústav, tedy ať ústav pensijní či ústavy náhradní, nastupuje ve všecka práva i závazky převodce, jenž po té jest jich sproštěn (§ 70. posl. odst.).

Při této příležitosti sluší poukázati na zvláštní význam a vliv, jaký má zákonný závazek dle zákona pensijního na samostatné smluvní závazky zaměstnavatele nebo jiných osob vůči osobám dle zákona pensijního k pojištění povinným. Zákonem pensijním nejsou totiž dotčeny právní poměry, které trvají mezi některou osobou pojištěním povinnou a samostatnými pojišťovnami, samostatnými podpůrnými, provisními a podobnými pokladnami, konečně zaměstnavateli bezprostředně, pokud jde o nějaký nesamostatný fond od nich zcela nebo částečně udržovaný.

Pokud pak takováto zařízení nebyla uznána za náhradní ústavy, pokud se týče, nebyla jim dle § 66. na roveň postavena, nemění se přirozeně ničeho na poměru osob k pojištění povinných i zaměstnavatelů k ústavu pensijnímu a jeho zemským úřadovnám. Než zákonná plnění zaměstnavatele mohou v těchto případech započtena býti na smluvní plnění zaměstnavatele v tom poměru, ve kterém tento přispíval k úhradě plnění zákonných. Jinými slovy poměrným placením zákonných příspěvků zmenšovala by se poměrně jeho plnění smluvní, aniž by osoby u něho zaměstnané a tímto způsobem na svých smluvních nárocích zkrácené měly jakéhosi nároku proti zaměstnavateli pro zkrácení toto (§ 69. pens. z.). Rozumí se, že důsledkem toho musí sobě dáti líbiti změnu dotčené smlouvy v tomto směru i ústav pojišťovací, s nímž po případě zaměstnavatel smlouvu ve prospěch svých zaměstnanců uzavřel, ježto zaměstnavatel, měně takovouto smlouvu, vykonává pouze právo, které mu § 66. pens. z. propůjčil.

Ustanovením o náhradních ústavech, pokud se týče o náhradních smlouvách dle §§ 65. a 66. pens. zák. prolomena vážným způsobem a měrou velice značnou pojistně-technická zásada, aby všechny po zákonu pojištěné osoby pojištěny byly u j e d i n é h o pojišťovatele a tím byly účastnými společného hospodářského jeho života, tedy sdílely s ním nejen všecky výhody, nýbrž zúčastnily se i možných snad nedostatků a vad, zároveň však aby přispívaly stejnou měrou k odstranění nebo zmírnění jich. Prolomení této zásady tím je nápadnější, že právě scentralisováním ústavu pensijního jakožto jediného fondu pojišťovacího a jediného pojišťovatele aspoň pro foro externo zásadě této mělo se vyhověti. Po našem soudu nebylo správným, že tyto závažné výjimky byly připuštěny a to nejen na újmu zmíněného stanoviska pojistně-technického, nýbrž i se stanoviska právní*) a majetkové ochrany, což ostatně i se stanoviskem prvějším úzce souvisí. Nebylo-li lze prostě pominouti posavadní četné soukromoprávní závazky zaměstnavatelů, pokud se týče i osob po zákonu pensijním pojištěných na základě smluv před platností tohoto zákona uzavřených, mělo ponechání tohoto stavu býti aspoň povahy pouze přechodné. Neboť značným rozpjetím těchto ústavů náhradních, zejména však náhradních smluv, může dokonce i trvale býti ohromena úspěšná činnost ústavu pensijního. Majetkové zájmy osob používajících náhradných ústavů a náhradných smluv chráněny jsou sice předpisy pojišťovacího regulativu, pokud se týče předpisy samotného zákona pensijního, zejména ustanovením §u 67. v příčině eventualného složení přiměřené jistoty, než tím zajistí se pensijní nároky osob užšího kruhu soukromých úředníků a zpravidla úředníků již beztak majetkově lépe postavených. Pensijní zákon má však za účel poskytnouti pensijní opatření nejširším vrstvám této třídy společenské a bylo by proto pro lepší zdar tohoto oboru pojišťovacího, aby třídy majetkově resistentnější ze součinnosti s třídami v každém ohledu slabšími vylučovány nebyly. —

*) Třeba i rozhodování sporů o statutárních nárocích a o jejich výši bylo vybrazeno rozhodčímu soudu podle sídla náhradního ústavu místně příslušnému nebo řádnému soudu (§ 65. č. 5 a § 76. pens. z.).

Praktické případy.

Kniha judikátů čís. 181.

Není dovoleno, aby se nuceně zabavené koncese ku provozování živnosti hostinské a výčepnické aneb koncese, jež slouží zabavenému podniku hostinskému a výčepnickému za základ, podle § 331. odst. 2. exek. ř. podpůrně (§ 332. exek. ř.) na ten způsob nuceně zpeněžila, že by se tomu, jenž by v dražbě nejvíce podal (vydražiteli), zajistilo vzdání se koncese vůči živnostenskému úřadu, podmíněné udělením koncese k živnosti hostinské a výčepnické jemu (vydražiteli), a že by se účinek příklepu učinil závislým na tom, nastane-li podmínka ta.

Dopisem ze dne 11. března 1907 č. 31.061/6 požádalo c. k. ministerstvo práv podle § 16. lit. f) císařského patentu ze dne 7. srpna 1850 č. 325 ř. z. praesidium c. k. nejvyššího soudu, aby předložilo plenárnímu senátu nejvyššího soudu ku rozhodnutí tuto právní otázku:

»Může-li nuceně zabavená koncese ku provozování živnosti hostinské a výčepnické aneb koncese, jež slouží zabavenému podniku hostinskému a výčepnickému za základ, býti podle § 331. odst. 2. exek. ř. podpůrně (§ 332. exek. ř.) na ten způsob nuceně zpeněžena, že by se tomu, jenž by v dražbě nejvíce podal (vydražiteli), zajistilo vzdání se koncese vůči živnostenskému úřadu, podmíněné udělením koncese k živnosti hostinské a výčepnické jemu (vydražiteli), a že by se účinek příklepu učinil závislým na tom, nastane-li podmínka ta?«

Následkem toho se sestoupivší plenissimární senát c. k. nejvyššího soudu usnesl se, aby zapsána byla svrchu uvedená právní věta do knihy judikátů.

D ů v o d y: Právní otázka v judikátě rozhodnutá řešena byla v praxi i v literatuře různě. Pro přisvědčení k otázce té bylo uváděno, že každý majetkový předmět dlužníkův jakéhokoliv druhu jest možným předmětem exekuce. Uznávala se sice nezcizitelnost koncese, avšak byl sestrojen scizitelný obsah její tím způsobem, že byla volnost oprávněného, plynoucí z každého práva, že může se práva svého vzdáti, povýšena na samostatné subjektivní právo a že se chtělo, aby oprávnění to zpeněženo bylo jakožto »právo ku vzdání se koncese.« Toto právo mělo býti podrobeno nucenému prodeji na ten způsob, že se podle dražebních podmínek nejvyšší podání

složí ihned v hotovosti k soudu a že se vydražiteli soudem udělí svolení, aby se koncese jménem dlužníkovým u živnostenského úřadu vzdal, že právní účinnost příklepu jest podmíněna propůjčením uprázdněné koncese vydražiteli, jenž by o ní zažádati musel, že by se právoplatným zamítnutím žádosti o koncessi stalo udělení příklepu právně bezúčinným a složený obnos že by se vrátil.[1])

K tomu bylo s jiné strany připomenuto, že v takovémto postupu nelze sice spatřovati zcizení koncese, ovšem však jinaké zpeněžení její po rozumu § 332. exek. ř.[2]) Avšak k takovémuto způsobu právní konstrukce nelze přisvědčiti. Právo z udělené koncese ku provozování živnosti hostinské a výčepnické nabyté dlužno nehledíc k případům podle zvláštních předpisů snad jinak upraveným, dle dočasného stavu zákonodárství považovati za subjektivní právo veřejné; jest právem na osobě lpícím, jež již o sobě nedopouští převodu nebo zcizení. To vyplývá neklamně z četných ustanovení řádu živnostenského. Tak ustanovuje zejména § 1. řádu živnostenského, že se ony živnosti, při nichž příčiny veřejné toho vyhledávají, aby provozování jich závislým učiněno bylo na zvláštní povolení, pokládají za živnosti koncesované; § 15. č. 15 počítá živnost hostinskou a výčepnickou mezi takovéto živnosti, pro které se tedy vyhledává požadavků § 23. živn. ř.[3])

Propůjčená koncese zjednává oprávněnému hospodářské prospěchy, umožňuje mu výživu a nabytí statků. Požitky plynoucí z provozování koncese pro majitele její mohou býti dle práva soukromého zabrány buď nuceným propachtováním, aneb vnucenou správou. Tím není a nesmí býti dotčeno na osobě lpící právo samo, jež propůjčeno bylo udělením koncese, poněvadž by v tom spočívalo vsáhnutí v obor práva veřejného, jež by dle zákona bylo netoliko nepřípustné, nýbrž proto bezúčinné, poněvadž nelze úřad, jemuž přísluší právo ku propůjčování koncese, exekučním řízením zkracovati v právu volného rozhodování. To se všeobecně uznává.

Avšak ani po stránce subjektivního oprávnění majitele koncese nelze shledávati takový právní obsah práva z koncese, jehož by exekucí bylo lze zpeněžiti. Neboť i při každém subjektivním právu soukromém jest oprávněnému kromě různého právního obsahu positivního druhu možna volnost, aby se práva svého vzdal. Toto oprávnění nelze však pokládati za zpeněžení práva, poněvadž výkon jeho, aniž by snad právo hospodářským

---

[1]) Srovnej: Fischböck, Exekution auf konzessionierte Gewerbe, Ger.-Ztg. z r. 1902, č. 30 a násl.

[2]) Srovnej: v. Ohmeyer, Die Zwangsversteigerung konzessionierter Unternehmen, Ger.-Ztg. z r. 1906, č. 48 a násl.

[3]) Na zásadě, že propůjčená koncese jest rázu čistě osobního, trvá i správní dvůr soudní (rozhodnutí spr. dv., Budwinski 9574, 9615, 14013).

převodem bylo ve svém trvání zachováno, směřuje k tomu, aby právo bylo zničeno a zrušeno. Byť tedy toto zničení práva z koncese mělo pro vydražitele tu cenu, že se jeho soutěži o koncesi v osobě dlužníkově zrušenou uvolní cesta, nelze ve zničení práva spatřovati hospodářský výkon práva. Proti tomu nemůže platným důvodem býti ani ta okolnost, že by podle okolností předsebrání takovéhoto činu mohlo býti předmětem úplatné smlouvy. Dobrovolné transakce při právních jednáních nejsou vždy rovnoběžné, pokud jde o jejich sestrojení, s formami, v jakých provádí se exekuce. Dalo by se ukázati na mnohé závazky dle smlouvy vykonatelné, jichž splnění může býti pro odpůrce valné ceny, a tím, že vůle dlužníkova smlouvou jest vázána, vynuceno být může, avšak není-li tu smlouvy k tomu směřující, nelze z dosahu vůle dlužníkovy nuceně vybavovati jednání a je, protože mají pro třetí osobu jistou cenu, činiti předmětem donucení a nahražování soudcem.

Ačkoliv tedy má koncesse pro její majitele hmotnou cenu, nenásleduje z toho ještě, že právo z koncese samo, pokud se týče oprávnění ku vzdání se koncese, jest hospodářským statkem jsoucím v právním obchodu, jenž by mohl podle § 331. exek. ř. býti podroben exekuci.[4])

Zpeněžení koncese dlužníkovy ku provozování živnosti hostinské a výčepnické nemůže se tudíž za dočasného stavu zákonodárství, nehledíc k výjimkám na základě positivních předpisů snad stávajícím, díti jinak, nežli vnucenou správou a nuceným propachtováním, nikterak však cestou exekuce provedením vzdáním se koncese.

Plenissimární usnesení c. k. nejvyššího soudu ze dne 30. října 1907 č. 128 praes. *J. Št.*

I.

Exekuce na živnost provozovanou dlužníkem jako schváleným pachtýřem je přípustna a zahajuje se zabavením živnosti.

Usnesením rekursního soudu R I 193/7-1 ku stížnosti dlužníkově změněno usnesení prvního soudce a zamítnut návrh vymáhajícího věřitele na zabavení živnosti hostinské dlužníkem provozované, poněvadž úředním vysvědčením c. k. okresního hejtmanství prokázáno, že dlužník není ma-

[4]) Srovnej: Schuster, österr. Zivilprozessrecht, 4. vydání, str. 693; Neumann, Kommentar zur Exekutionsodnung, str. 31; Walker, Grundriss des Exekutionsrechtes, str. 123.

jitelem, nýbrž toliko schváleným nájemcem hostinské živnosti, jejíž majitelkou je M.

Vymáhající věřitel si nestěžoval, ale podal nový návrh na propachtování hostinské živnosti dlužníkovy: návrh byl zamítnut s odůvodněním uvedeným v rozhodnutí rekursního soudu.

Opětné stížnosti vymáhajícího věřitele rekursní soud vyhověl, zájem živnosti dlužníkovy povolil, dlužníku jakékoli nakládání zabavenou živností zakázal a prvnímu soudci rozhodnutí o navrženém propachtování živnosti dle §§ 341. a 331. odst. 2. ex. ř. uložil s tímto odůvodněním:

Z obsahu návrhu exekučního, z dopisu c. k. okresního hejtmanství jako úřadu živnostenského a z prohlášení dlužníka vychází, 1. že vymáhající věřitel nevede exekuci na koncessi hostinské živnosti, 2. že dlužník jest schváleným pachtýřem hostinské a výčepnické živnosti v hostinci, jejž mu pivovar propachtoval, a 3. že majitelkou koncesse, na jejíž základě dlužník živnost hostinskou jako pachtéř provozuje, je M. Není tedy předmětem navržené exekuce koncesse hostinská, nýbrž živnost hostinská, tedy podnik živnostenský, jejž provozuje dlužník samostatně mocí práva pachtovního.

Souhrn oprávnění z tohoto poměru vyplývajících representuje nezvratně majetkové právo, které v tomto podniku hospodářském soustředěn jest, tedy určitou hodnotu má a které samotnému dlužníku přísluší, poněvadž propachtující pivovar koncesse nemá a majitelka jí nevykonává.

Kryje se tedy objem majetkového práva dlužníku příslušejícího s vykonáním živnostenského podniku, totiž živnosti hostinské.

Exekuci na majetková práva regulují ustanovení §§ 330.—345. ex. ř. a zahajují ji vydáním příkazu dlužníku, aby se všelikého nakládání zdržel (zabavením), a normální způsob vedení exekuce na podniky živnostenské je opětně propachtování aneb vnucená správa, — ač i jiný způsob vyloučen není, což plyne ze slov §u 341. ex. ř. »na podniky může vedena býti exekuce vnucenou správou neb propachtováním«.

Avšak i použití tohoto exekučního prostředku dle § 341. ex. ř. musí předcházeti zákaz dle § 331. ex. ř., aby zamezil zmaření vedení exekuce, odňal dlužníku disposiční práva k předmětu exekuce a umožnil pak další rozhodnutí o zpeněžení.

V případě přítomném vymáhající věřitel slov »zájem živnosti hostinské« sice výslovně nepoužil, avšak žádá exekuci propachtováním uvedené živnosti. Tím je vyhověno zákonným ustanovením, poněvadž návrh na propachtování, návrh na zákaz s věcí nakládati, který zákaz jmenuje zákon »zabavením«, v sobě zahrnuje.

Odvolávání se soudce prvého na to, že se na stavu věci, jaký byl při rozhodnutí čís. jedn. R I 193/7-1 zjištěn, ničeho nezměnilo, není případné,

poněvadž známo nebylo, že má dlužník hostinec od pivovaru najatý a samostatně v něm živnost, i když na cizí koncesi, provozuje.

Nejvyšší soud dovolacímu rekursu nevyhověl poukázav k odůvodnění rekursního soudu v podstatě správnému s dodatkem, že nový návrh vymáhajícího věřitele rozhodnutím čís. jedn. R I 193/7-1 vyloučen není a že zájem práv pachtovních je přípustným, poněvadž práva ta zpeněžiti lze přenecháním vykonávání jich osobám třetím.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 1907 čís. 16.197. *B.*

II.

Zabavení koncesse hostinské.

K návrhu vymáhajícího věřitele povolil okresní soud zabavení živnosti hostinské a výčepnické dlužníkem provozované, avšak zamítl další návrh na zabavení koncese hostinské dlužníku příslušející, poněvadž koncese jako oprávnění pouze osobní nemůže býti předmětem exekuce. C. k. zemský soud v Praze jako soud rekursní vyhověl stížnosti vymáhajícího věřitele, zabavení koncese povolil a dlužníku zakázal, aby s koncesí jakýmkoli způsobem nakládal a zejména se jí vzdal. V důvodech se praví:

Koncese hostinská je podkladem vykonávání živnosti hostinské, ona zakládá oprávnění dlužníka, aby tento živnost hostinskou provozoval, a proto zabavení koncese, jako následek zákazu s koncesí jakkoliv nakládati, jeví se býti účinným prostředkem k dosažení práva věřitelova.

Aby dlužníku, jakožto podmětu práva majetkového disposice s právem majetkovým byla odňata a toto zachováno pro věřitele, třeba jest zákazu dlužníku ve smyslu § 331. ex. ř., aby se zdržel s koncessí jakkoliv nakládati.

V následujících pak článcích (§ 332. a násl.) exekučního řádu uveden je způsob, jakým dle § 331. ex. ř. vydobyté právo zpeněženo býti může, kdežto v § 341. a násl. ex. ř. obsaženy jsou zvláštní ustanovení o exekuci na podniky živnostenské.

Jelikož ale, jak již uvedeno bylo, koncese hostinská je základem pro provozování živnosti hostinské, musí zabavení koncesse předcházeti zabavení živnosti hostinské, aby pak o způsobu zpeněžení rozhodováno býti mohlo. —

Když tedy první soudce exekuci zabavením koncese z důvodu, že jako oprávnění osobní nemůže býti předmětem exekuce, zamítl, nejednal správně, protože, byť i koncese byla oprávněním osobním, za jistých obmezení (§ 19. živn. ř.) přece přenesena býti může a muselo proto usnesení jeho v této části změněno a žádaná exekuce zabavením koncese hostinské jako podkladu

zároveň žádané exekuce zabavením hostinské živnosti povolena býti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolací stížnosti dlužníkově a poukázal na správné důvody usnesení rekursního soudu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 1907 čís. 15.786. *B.*

Odpůrce odvolatelův, jenž nepodal sdělení dle § 468. odst. 2. c. s. ř., nemůže žádati náklady řízení odvolacího, bylo-li odvolání zamítnuto v sezení neveřejném. Platí tu § 54. c. ř. s., nikoli analogie § 484. odst. 3. c. ř. s.

C. k. krajský soud v P. jako soud odvolací zamítl v neveřejném sezení odvolání žalovaného, na kteréž odpůrce odvolatelův sdělení nebyl podal; usnesení to doručeno odpůrci odvolatelovu dne 29. dubna 1907, načež týž podal přímo u odvolacího soudu návrh na přisouzení útrat vzniklých mu podáním a zamítnutím odvolání dne 3. května 1907. Návrh tento c. k. krajský soud zamítl a to z toho důvodu, že nebyl podán ve lhůtě stanovené §em 468. c. ř. s. dané pro sdělení na spis odvolací, čímž také navrhovatel pozbyl na náhradu nákladů oněch ve smyslu § 54. c. ř. s. nároku.

Proti usnesení tomu podal navrhovatel rekurs přímo u odvolacího soudu k nejvyššímu soudu, dovozuje, že ustanovení §u 54. c. ř. s. nebylo lze užíti, ježto § ten stanoví praeklusi nároku na náhradu nákladů toliko ve 2 případech a to:

1. když předchází jednání před rozhodnutím o nároku na náhradu nákladů (kdež likvidovati je náklady před koncem jednání) a

2. když před rozhodnutím jednání předcházeti nemá (kdež jest likvidovati náklady buď při slyšení nebo současně s návrhem, o němž se má státi usnesení), kdežto daný případ, kdy k jednání dojíti mělo, však nedošlo, není rozřešen §em 54. c. ř. s. a spíše sluší tu užiti analogie §u 484. c. ř. s. o zpětvzetí odvolání před rokem (zde zamítnutí odvolání před rokem) a připustiti likvidaci nákladů v 8denní lhůtě po vyrozumění odpůrce odvolatelova o zamítnutí odvolání v sezení neveřejném.

Nejvyšší soud rekursu tomu nevyhověl, poukázal toliko na správné odůvodnění v odpor vzatého usnesení soudu odvolacího a doložil, že §u 484. c. ř. s. užiti nelze, ježto odvolání nebylo vzato zpět.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. června 1907 č. j. 7608. *Dr. Liška.*

Literární zprávy.

JUDr. Jan Kapras: **Kniha svědomí města Nového Bydžova** z l. 1311—1470. S výsadami a akty o výkupu svobody. S tabulkou světlotiskovou. — V Novém Bydžově 1907, nákladem obce. — LXVI. a 305 str.

Kniha svědomí města Nového Bydžova jest po Staroměstské knize pražské nejstarší kniha městská v Čechách a na Moravě. Když koncem r. 1905 schýlilo se nepochybně šesté století založení města, usneslo se městské zastupitelstvo k návrhu pana Jana Kaprasa, professora gymnasia tamnějšího že k jubileu tomu vydá tuto knihu. Vydání to obstaral ochotně bez remunerace syn navrhovatelův, dr. Jan Kapras, soukromý docent českých právních dějin a německého práva na české universitě, připojiv historický úvod, v němž otištěny jsou i privilegia Novobydžovská z l. 1305—1796 a akta o výkupu z l. 1568—1570.

Tento úvod jest zajímavý i pro širší obecenstvo, protože se v něm podává typická historie českého města.

První zaručená zpráva o osadě Bydžově (Buitsow) jest z r. 1186; byla to ves trhová.

Nedlouho před r. 1305 (k tomuto roku vztahuje se jubileum) král Václav II. přenesl osadu tu na místo nynějšího města, čímž povstalo město »Nový« Bydžov. Město to bylo z počátku městem villikačním, jež lišilo se od královského ve vlastním smyslu tím, že postaveno bylo pod vladaře (villicus) správního okrsku (villikace) Hradeckého.

Královským městem villikačním zůstalo však jen krátkou dobu, neboť mrhavý král Jan Lucemburský daroval je r. 1325 z neznámé příčiny Benešі z Vartmberka; tím dostalo se město na delší dobu z rukou královských a nabylo úplně rázu města panského (poddaného).

R. 1567, když poslední držitelé (z Valdštýna) bez dědiců zemřeli, spadlo panství Bydžovské jako odúmrť na krále Maximiliána, s nímž město r. 1569 ujednalo smlouvu o výkup za 10.000 kop českých. Tímto výkupem stal se Nový Bydžov královským věnným městem s povinností platiti do komory královny české 50 kop českých šosovného na každého sv. Jiří; tato dávka platí se dosud (50 kop českých = 100 kop míšenských = 116 zl. 40 kr. rýnských = 116 zl. 40 kr vídeňského čísla = 49 zl. rakouského čísla = 98 korun).

Když r. 1751 zrušeno bylo starodávné zřízení krajské, dle něhož v jednotlivých 12 krajích Čech správu vedli hejtman stavu panského

a hejtman stavu rytířského, z nichž každý sídlil na svém statku v kraji, a zavedeno bylo postátnění 16 krajů českých, ve kterých správu vedl hejtman krajský s několika úředníky a zřízenci státními, stal se Nový Bydžov stálým sídlem krajského úřadu kraje Bydžovského, jímž však zůstal jen až do r. 1784, kdy přeloženo sídlo do Jičína, ač pojmenování kraje bydžovského zůstalo i na dále. R. 1782 potvrdil císař Josef privilegia městská (vztahují se na čtyři jarmarky a úterní trhy obilní), ale s výhradou jakéhokoli obmezení ve své zákonodárné moci (salvo jure nostro regio und deren Rechten und Ordnungen Unseres Erbkönigreichs Böheim unbeschadet, folglich insoweit solche der jetzigen und künftigen Landesverfassung nicht zuwider sind). Podobná klausule nalezá se i v potvrzení privilegií cís. Františkem II. z r. 1796 (salvo jure regio dominicali et cujuscunque tertii . . . mit dem Vorbehalte solche nach Zeit und Umständen zu vermehren, zu verändern oder gar aufzuheben).

Když r. 1848 zrušeno bylo poddanství a poddaní měli se vykoupiti, pozbyl tímto výkupem i Bydžov právomoci vrchnostenské, jež přenesena na státní úřady politické a soudní. R. 1849 zanikl i název kraje Bydžovského.

Městská kniha sama (liber consciencie), jež tu jest vydána, sestává z pergamenových listů malého podlouhlého formátu (17×13 cm.) a má 460 stran. Založení knihy dálo se slavnostně u přítomnosti celé obce dne 13. prosince 1311, poslední zápis má datum 18. května 1470. Obsah zápisů jsou právní jednání, zejména o nemovitostech. Kniha je psána většinou latinsky, první zápis částečně český je z r. 1405, první celý český z r. 1410, po r. 1450 jsou české zápisy pravidlem.

Příklad českého zápisu (čís. 769): »Zápis Antoše herynkáře od brány. My Dušek rychtář, Mandelík purgm. času toho, Havránek, Leska, Matěj Pišpivo, Vaněk Dchořík, Brychcík i jiní t. č. konšelé, že Antoš od brány přišed před zahájený súd . . . vpisuje v knihy čtvrt role podle Nedostrčilovy meze s jedné strany a podle Antoše Černého meze s druhé strany a to po své smrti, tak aby bylo na tré děleno, prvá stránka na špitál, druhá na víno a třetí na kněze, kterýž bude s tú obcí pracovati a to budúcně, a od tohoto záduše této obce aby nebylo nikdy odjato. A. d. MCCCCXXXIX ista acta sunt etc.« &

Hovorna.

Osnova novelly k zákonníku občanskému.

Z ustanovení novellovou osnovou občanského zákonníka chystaných sdělíme dnes podrobněji ta, která se dotýkají práva dědického.

Vzdání se dědictví (§ 551. obč. z.) ponechává osnova § 79. v platnosti, avšak poukazujíc k důležitosti právního jednání, o něž tu jde, žádá po příkladu § 2348. něm. zák. obč., aby se stalo smlouvou se zůstavitelem učiněnou, jejíž platnost nad to podmíněna jest listinným osvědčením soudním protokolem neb spisem notářským. Vzdání se dědictví působí jako posud i pro potomky strany dědictví se vzdávající, »ač nebylo-li« — dodává nově osnova — »nic jiného umluveno«.

V § 81. odstraňuje osnova pochybnost v praxi stávající o podpisu svědků na testamentum allographum. Svědek nechť se na listině podepíše s dodatkem na jeho vlastnost jako svědka odkazujícím. Připsání slov: »jako svědek poslední vůle« není podmínkou platnosti posledního pořízení. V případě § 581. obč. z. může ten, kdo poslední vůli psal, býti zároveň svědkem, jest však vyloučen z předepsaného předčítání listiny (§ 82. osn.). Sem spadá i ustanovení do § 5. osn. pojaté, dle něhož jsou a contr. dosavadního ustanovení § 591. obč. z. ženy způsobilými svědky poslední vůle.

Kontroversa o účinku smrti poddědice nastalé před tím, než nastal případ substituce, rozluštěna jest v § 84. osn. návrhem dodatku k § 615. obč. z.: »Pokud se nedá jiná vůle zůstavitelova předpokládati, přechází právo poddědicovo i tehdy na jeho dědice (§ 537.), když se nastalé substituce nedožil.« Ustanovení zcela shodné s §em 2108., odst. 2. něm. zák. obč.

Jako nevhodné ruší osn. v § 86. ustanovení § 716. obč. z. o klausuli derogatorní při testamentech. Doložka: že každé poslední pořízení vůbec, aneb nebylo-li by opatřeno jistým znamením, má býti neplatné a ničím, budiž považována, jako by připojena nebyla.

Nejpronikavější změnou, která se chystá, jest obmezení zákonné posloupnosti dědické na manželském příbuzenstvu založené. Kdežto obč. zák. §§ 730.—750. poskytuje zákonné právo dědické manželským příbuzným až do šestého pokolení, obmezuje osnova jich zákonnou posloupnost dědickou toliko na první tři parentely a na praděd a prabáby z parentely čtvrté, poukazujíc k tomu, že za nynějších poměrů životních nejde za tyto meze zpravidla vědomí příbuzenské

pospolitosti a že v případech mimořádných právo testovati tvoří vydatný korrektiv ustanovení zákonných. Proto má § 751. obč. z. na příště zníti: Na tato čtyry pokolení manželského příbuzenstva obmezeno jest právo dědické posloupnosti ve jmění zpupné. Kdo jsou jenom skrze pradědy a prabáby se zůstavitelem v pobočné linii příbuzni, a ještě vzdálenější příbuzní zůstavitelovi, jsou ze zákonné posloupnosti dědické vyloučeni (§§ 88.—91. osn.).

Za to navrhované rozšíření zákonného práva dědického na n e m a n ž e l s k é m příbuzenstvu se zakládajícího uvítáno bude příznivě. Příslušnou změnou krutých ustanovení §§ 754., 756. obč. z. dostati se má zákonného práva dědického dětem nemanželským v celé rodině matčině a navzájem matce a jejím příbuzným práva dědického ve jmění dítěte nemanželského (§ 93.—95. osn. § 1705. něm. zák. obč.).

Úprava m a n ž e l o v a zákonného práva dědického a jeho nároku na díl povinný stala se v podstatě podle vzoru německého zák. obč. (§ 1931., 2303.). Důležitější ustanovení osnovy sem spadající byla na str. 43. tohoto listu již v překladu sdělena. Dle nich jest pozůstalý manžel, jenž nebyl svou vinou rozveden neb proti němuž zůstavitel nezahájil ještě za svého živobytí o rozloučení neb rozvod manželství z jeho viny spor patrně odůvodněný, zákonným dědicem, a) jsou-li tu děti, ke čtvrtině pozůstalosti druhého manžela, b) není-li tu dětí, ale jsou-li zde příbuzní druhé parentely neb z třetí parentely dědové a báby, k polovici pozůstalosti, c) mělo-li by vedle dědů a báb dojíti i na potomky těchto, ještě k onomu dílu z druhé polovice pozůstalosti, který by byl těmto potomkům připadl, d) není-li tu dědiců pod b) udaných k celé pozůstalosti. Při tom připadnou pozůstalému manželu za podmínky shora naznačené vždy, třebas tu byly děti — a v tom kuse jde osnova dále, než její vzor § 1932. něm. zák. obč. — jako zákonný přední odkaz movité věci k manželské domácnosti náležející (§ 96. až 98. osn.). Manžel má se však státi též dědicem nepominutelným. Dle § 99., osn. má § 762. obč. zák. příště zníti: Osoby, které zůstavitel v posledním pořízení dílem dědickým obdařiti musí, jsou jeho děti a jeho manžel a nemá-li dětí, jeho rodiče a (rozumí se, to osnova patrně nedopatřením vynechala), jeho manžel. Povinný díl manželův má obnášeti polovici jeho dílu dědického (§ 100. osn.). Byl-li zůstavitel oprávněn, žádati za rozloučení manželství neb za rozvod z viny pozůstalého manžela, jest to spravedlivý důvod k vydědění manžela (§ 101. osn.). Vedle toho všeho zachovává osnova (§ 102.) v platnosti i nárok nuzného manžela na slušnou výživu v § 796. obč. z. stanovený, řešíc zároveň ve

prospěch manželův spornou otázku o poměru jeho alimentačního nároku k jeho posloupnosti zákonné tímto navrhovaným zněním § 796. obč. z.: Pozůstalému manželu náleží, pokud nevejde v druhé manželství, slušná výživa, jíž se mu nedostává, pokud není uhražena zákonným neb povinným dílem dědickým, aneb dostatečným*) zaopatřením pro případ přežití smluveným neb poslední vůlí zůstaveným (§ 102. osn.).

Vycházejic z myšlénky, že dědicû nepominutelných bez rozdílu třeba chrániti před zkrácením jich povinného dílu darováním mezi živými učiněným, kteroužto ochranu dnes jenom descendentům měrou neúplnou a způsobem nedokonalým poskytuje ustanovení § 951. obč. z., nařizuje osnova, že na žádost dědicû nepominutelných mají při vypočtení povinného dílu do aktiv pozůstalostních býti vřaděna též darování, která byl zůstavitel učinil mezi živými v době, kdy měl nepominutelné dědice, osobám, jež nemají nároku na povinný díl, pokud se nestala více než před 5 lety od nápadu dědického zpět počítaje, a nepominutelným dědicům, nechť se stala kdykoliv, leč by šlo o dary poskytnuté bez újmy jeho kmenového jmění z běžných příjmů, zejména o obvyklé dary příležitostné hodnoty poměrně nepatrné neb o dary poskytnuté z mravní povinnosti neb z ohledů slušnosti. Cena dávek řídí se dosavadním předpisem § 794. obč. z. (nemovitosti dle ceny v čas jich odevzdání, movitosti v čas dědického nápadu). Záloha rodičům poskytnutá včítejž se potud, pokud nebyla dána na jejich podporu zákonem předepsanou (§ 154. obč. z.). Ustanovení § 951. obč. z. takto se mění: Vpočítají-li se při stanovení povinného dílu darování mezi živými učiněná, pozůstalé jmění však k uhražení povinného dílu nestačí, může zkrácený nepominutelný dědic na obdarovaném žádati, aby vydal dar k uhražení toho, co se nedostává. Obdařený může vydání daru odvrátiti zaplacením nedostávajícího se obnosu. Má-li obdarovaný sám nárok na povinný díl ručí za doplnění povinného dílu ostatních dědiců nepominutelných potud, pokud darováním obdržel více, než obnáší povinný díl naň při vpočtení darování vypadající.**) Mezi několika obdarovanými ručí ten, kdo obdařen byl dříve jen, pokud pozdější obdarovaný není vázán plniti neb pokud plniti nemůže. Ti, kdo současně byli obdařeni, ručí poměrným dílem (§§ 105.—108 osn.).

Obmezením zákonného práva dědického, jak nahoře bylo vylo-

*) I v tom jest pokud jde o smlouvy svatební, proti dosavadnímu právu změna čelící přímo proti pravidlu: pacta dant legem.

**) Tedy jinak, než při vpočtení do dílu dědického ze zákona dle § 793 obč. z., kde dědic přebytek vraceti nemusí.

ženo, nabudou odúmrtí značného významu. Osn. v § 104. navrhovanou změnou § 760. obč. z. ustanovuje, že »není-li zde v čas dědického nápadu nikoho k dědické posloupnosti oprávněného anebo nenabude-li nikdo dědictví, spadá pozůstalost jako odúmrť na stát«, a aby prý úmysl zákonodárcův nebyl špatně vykládán, dodává: to na podporu úkolů, které státu co do péče o výchovu, sociálního pojisťování a jiných obecně užitečných humánních účelů plniti náleží.« Zmíněný dodatek, do zákona o právu občanském málo se hodící, zní spíše jako vějička na strany parlamentární políčená. Alternativu, že odumřelé statky připadnouti mohou kromě fisku »těm, kdo dle nařízení politických mají právo na odúmrť«, osnova z § 760. obč. z. chce vymýtiti, čímž by ovšem právo caducity některým městům (i Praze) propůjčené, které přes ministerské výnosy a soudní nálezy dosud za sporné platí, na dobro za své vzalo.

Konečně zabývá se osnova (§§ 110.—113.) právem věřitelů dědicových před odevzdáním pozůstalosti. Exekuce pro jejich pohledávky připouští, že před odevzdáním pozůstalosti jen výjimkou na ony kusy jmění pozůstalostního, které soud pozůstalostní vedle § 145. odst. 2. pat. o nesp. říz. dědici dal k volnému nakládání. Těm věřitelům, kteří osvědčivše své pohledávání za to žádali, doruč soud pozůstalostní opis svého usnesení ve smyslu § 145. odst. 2. pat. o nesp. říz. vydané a později i opis odevzdací listiny a to současně s doručením originálů listin těch dědici, aby věřitelé v čas za exekuci žádati mohli. V náhradu za ustanovení § 822. obč. z., které se zrušuje, mohou před odevzdáním pozůstalosti věřitelé dědicovi k zajištění svých pohledávek vymoci si prozatímních opatření za podmínek § 379. odst. 2. ex. ř. a voliti si dle účelu, jenž dosažen býti má, bez ohledu na předmět svého pohledávání, kterýkoliv ze způsobu zjištění v §§ 379. a 382. ex. ř. uvedených. —j—.

K názvosloví osnovy o odnětí svéprávnosti.

K poznámce pod čarou na str. 37. bylo nám s několika stran doporučeno slovo »zastance« jako překlad český názvu »Beistand«. P. adj. F. Novotný v Boskovicích připojil k svému listu toto odůvodnění: Kryjeť se tento výraz i pojmem svým, hledě k úkolům zastanci v osnově přiděleným, i etymologií svou s názvem »Beistand«. Neboť pojmenování německé Beistand v konkrétním slova smyslu — abstraktně znamená pomoc, přispění — označuje toho, kdo jinému stojí po boku a jest mu tudíž radou a pod. nápomocen. V češtině ochranu znázorňuje předložka za (bojovati za vlast, státi za někým = zastávati někoho). Kdo tudíž v češtině za někým stojí (v němčině stojí někomu po boku).

jest jeho zastancem. Slovo toto jest v nové češtině utvořeno příponou ce, analogicky jako ochránce, obránce, obhájce a pod., a jest snad lépe je psáti krátce nežli dlouze (nežli zastánce).

Denník.

Sborník věd právních a státních. První sešit ročníku VIII., prvního po úmrtí zakladatele Sborníku, prof. Riegra, vyšel prostředkem ledna 1908 redakcí dv. r. prof. Bráfa, prof. Kadlce, prof. Krčmáře a doc. Vavřinka. — Posmrtnou vzpomínku na prof. Riegra, jehož podobiznou sešit je ozdoben, napsali čtyři autoři. Prof. Krčmář podává vzpomínky ze života jeho a oceňuje jeho zásluhy o universitu a rozvoj české literatury právnické; prof. Kadlec píše o Riegrovi jako českém historiku právním; doc. Stieber vyličuje jeho činnost jako říšského historika rakouského a doc. Vavřinek jeho činnost jako historika a kritika moderní rakouské ústavy. Stejný počet spisovatelů sepsal i posmrtnou vzpomínku na dv. r. prof. Stupeckého. Prof. Krčmář oceňuje jeho činnost jako právnického spisovatele a učitele akademického; —r jeho zásluhy o české záložny; dr. H. vyličuje jeho význam pro výtvarné umění; prof. Herrmann obírá se jeho činností v oboru práva obchodního a autorského a podává ke konci karakteristiku osobnosti Stupeckého. — Další obsah sešitu jest tento: Dv. r. prof. Storch, O zabavení v právu tiskovém; Habilitační přednáška dr. V. Hory, Veřejná obchodní společnost v processu; Dr. Vratislav Černý, Ústava knížectví Černohorského; Přehled literatury civilního řízení za r. 1906 (Popel); Oznámení spisu: Sartorius, Das wirtsch. Syst. der Kapitalanlage im Auslande (Schindler); Referát o Zitelmannově přednášce o radostech jurisprudence od doc. Hobzy. Roční předplatné 9 K; pro členy Právnické Jednoty, objednají-li přímo u nakladatele (Bursík & Kohout v Praze), 6 K 75 h. Sešit 2. vyjde v květnu 1908.

Curatrix. Pod tímto názvem píše prof. Wenger ze Št. Hradce v posledním svazku Zt. d. Savigny-Stiftung, rom. Abth. XXVIII. 1907 o nálezech papyrových, z nichž dle něho vychází (ale věc nezdá se býti zcela jasná), že již za dob římské říše byla možna kuratela, již opatřovala žena. Protože v osnově novelly k obč. zák., jež byla podána panské sněmovně, jest ustanovení o tom (§ 12.), že ženy mohou býti zřízeny za poručnice i opatrovnice, má onen nález jistou zajímavost. 1. Papyrus Tebtunis II. 378 (publikovaný 1907) obsahuje offertu pachtovní smlouvy se strany pachtýře propachtujícím sourozencům Aureliovi a Aurelii. Strany jsou řím-

skými občany. Dle jiných listin by se prima facie myslilo, že Aurelius jedná jako zástupce neb aspoň κύριος své sestry. Zde jest tomu však právě naopak. Sestra výslovně uvádí, že jedná bez kyria, a mimo to jedná za bratra jako κηδέστρια, což zde v souvislosti se vykládá jako curatrix. Za důvod kuratelky nad bratrem se uvádí, že jest παρῆλιξ, což může znamenati stářím sešlý neb slabomyslný neb vůbec infirmus. S tím souhlasí i podpis na jiném zkomoleném papyru Teb. II. 588, jenž obsahuje duplikát oné listiny s podpisem propachtujících, podepsána jest pouze sestra, resp. za ni, ne za ně (ὑπὲρ αὐτῆς ἀγραμμάτου) podepsala osoba třetí. 2. Druhý případ autorem citovaný jest papyrus Oxy. III. 495, jenž obsahuje zkomolený testament. Tu jde o peregriny. Zůstavitel ustanovuje v něm za dědice svého nezl. syna Epinika, část jmění dává dceři s povinností zaplatiti dluhy pozůstalostní, zároveň určuje, aby ona spravovala jmění bratra i starala se o jeho osobu a při tom zbavena byla kladení účtu, vše to do té doby, až dosáhne její bratr věku dvaceti let. 3. Autor tvrdí dále, že v souvislosti s těmito nálezy nabývá zvláštního významu l. 32, § 6. D. 33, 2 (Scaevola), jež obsahuje rovněž testament, v němž obrací se testator ku své dceři slovy: petoque a te, Publia Clementiana, uti fratrem tuum Julium Justum alas tuearis dependas pro eo, pro quo tibi usum fructum portionis ejus reliqui, donec mentis compos fiat et convalescat.

Označování rozhodnutí nejvyššího soudu děje se od nového roku podobným způsobem jako u soudů nižších. Jednotný protokol podací byl zrušen, zavedeny podatelna a rejstříky. Rejstříky vedou se dle oddělení, jež souhlasí s obvody vrchních soudů. Věci, jež došly z obvodu vrchního soudu vídeňského, označují se jako odd. I., pražského II., brněnského III., krakovského IV., lvovského V., hradeckého VI., inšpruckého VII., terstského VIII. a zaderského IX. Jednotlivé rejstříky jsou: Rv pro revise civilní, R pro rekursy, Bc pro odvolání ve věcech syndikátních, Cg pro žaloby přímo podané, Kr pro právní prostředky ve věcech trestních, Ds pro věci disciplinární, Nd pro delegace a určení kompetence, Na pro oznámení od advokátních komor, N pro ostatní věci. Označení: Rv V 12/8 znamená tedy dvanáctý případ revise civilní, jenž došel roku 1908 z obvodu lvovského vrchního soudu. (Bližší obsahuje věstník min. sprav. ze dne 30. pros. 1907 kus XXIV.)

Reforma justice v Číně. Po přestávce téměř třistaleté (poslední svod zákonů čínských, obsahující právo civilní, fiskální, vojenské trestní atd. a zvaný prostě »zákonník«, datuje z r. 1646) viděla se Čína nucenu k obsáhlejším kodifikacím. V obchodních smlouvách s Anglií, Amerikou a Japonskem z let 1902, 1903 a 1904 projevila Čína svou ochotu, reformovati svůj systém judiciální a uvésti jej v sou-

hlas se systémem národů západních; mocnosti ony naproti tomu přislíbily svou podporu při této reformě a prohlásily ochotu zříci se práv exterritoriality, (čili t. zv. kapitulací, hlavně práva na výkon soudnictví vlastními konsuly) bude-li to dle stavu čínského zákonodárství možno. Následkem toho skutečně byly již vydány: části cís. čínského zákonníka obchodního r. 1904 (obsahující všeobecná pravidla o kupcích a pravidla o obchodních společnostech); regulativ železniční z r. 1903; konkursní řád z r. 1906; zákon horní ze dne 20. září 1907. Hotovy jsou dále a uveřejněny návrh zákona o známkách ochranných, návrh říšského trestního zákonníka a návrh policejního trestního zákonníka. Zřízena byla komise ve věcech zákonodárných, jíž uloženo, aby do tří roků vypracovala návrhy občanského zákonníka, úplného obchodního zákonníka, soudního řádu civilního a trestního. Komisi zákonodárné je volno přibírati cizí právníky k poradě. Jako pomůcky jsou již přeloženy do čínštiny: trestní zákonníky a řády francouzský, holandský, ruský, belgický, německý, amerikánský, švýcarský a finský, občanský zákonník německý, civilní soudní řád německý atd. Ediktem ze dne 1. září 1906 slíbena byla nová organisace úřadů justičních, která předcházeti má zavedení ústavy; vůdčí myšlenkou je oddělení justice od správy, což dosud v Číně je neznámo. Dosud byla justice v rukou orgánů správních a bylo množství instancí: místní soud (samosprávný), úřad okresní, prefekt, provinciální soud, guvernér, nejvyšší soud, císař. Nyní má býti zaveden systém soudů na způsob evropský: okresní soudové se soudci jednotlivými, sboroví soudové první instance, vrchní soudové zemští, nejvyšší soud. Proveden je tento systém již v Mukdenu a Tientsinu. Soudcové okresní jsou v 7. třídě s platem asi 3200 K, radové u sborových soudů v 6. třídě s platem asi 4400 K. V prefektuře Tientsinu platí již guvernérem vydaný (guvernér má provinciální právo zákonodárné) soudní řád, úzce přiléhající k německému soudnímu řádu. (Zpráva tato podána jest dle pojednání, jež napsali dr. Chung Hui Wang v Šanghai do Jahrb. d. internat. Vereinigung 1907 VIII. 2 a Dr. H. Betz, něm. konsul v Pekingu, do Bl. f. vergl. R. Wiss. 1907 listop.)

Knihopis. Prof. dr. Karel Kadlec vydal zvláštní otisk svého pojednání: »Ústavní dějiny Polska podle nových badání« z čas. musea král. Českého 1908 (85 str.). — Právnická fakulta v Štýrském Hradci vydala »Äusserungen von Mitgliedern der jurist. Fak. in Graz über die Frage der Neugestaltung der rechts- und staatswissenschaftlichen Studien«. (V Št. Hr. 1908, 48 str.) —

Směnka a šek

dle rakouského zákona ze dne 3. dubna 1906 č. 84. ř. z. se zřetelem k cizímu zákonodárství.

Napsal Dr. Antonín Pavlíček, advokát, řádný člen České akademie.

I.

Papíry, šeku příbuzné jsou hlavně poukázka, směnka a bankovka (Srovn. můj spis § 4.).[1] Důležitý jest pak zejména rozdíl šeku od směnky.

Hospodářsky různí se především šek od směnky podstatně tím, že šek dle svého účelu má sprostředkovati placení hotovými a to z fondu u šekovníka k disposici vydatelově se nalézajícího, záležejícího buď v hotovosti, nebo v pohledávce saldovní neb i v úvěru poskytovaném.

Tomuto účelu přiměřeně musí pak býti též zařízena doba životní neb oběh šeku. Placení vyžaduje nutně brzkou realisaci: proto musí býti doba životní šeku krátká, oběh jeho co do času obmezený a proto zní šek jednak vždy na viděnou, a též lhůty praesentační jsou velice krátké.

Naproti tomu směnka určena jest k oběhu, je to spíše papír cirkulační, a již proto bývá doba životní, oběh směnek delší.

Šek tedy dle účelu svého má sprostředkovati placení hotovými, proto musí, má-li účelu svému vyhověti, placení jím zamýšlené býti též zajištěno; neb jest zajisté stěžejným základem ústavu a obchodu šekovního, aby byla tu odůvodněná

---

[1]) Srovn. mé spisy »Šek ve vědě a v zákonodárství« (nákladem Č. Akademie, 1902), a dodatek vůči zák. rak. z 3. dubna 1906, č. 84. ř. z. (1906, též nákladem Č. Akademie), pak »Der Scheck«. Eine vergleichende Studie (ve Vídni u Manze, 1898) (hlavně §§ 4. a 5.).

důvěra, že šek účelu svého dosáhne, že jednání šekovní dojde řádné realisace, že bude šek řádně vyplacen.

Proto jest nutno, aby vydání šeku zakládalo se na fondu, který u trassáta neb šekovníka pro vydatele složen jest, a jímž tento volně může nakládati, a to tím spíše, poněvadž tu přijetí (akcept) rozdílem od směnky pravidlem dle novějších zákonů a osnov místa nemá. (Srovn. můj spis §. 7. k § 8. zák. o šeku, kde veškeré cizozemské zákonodárství.) Jinak v příčině směnky Směnka pravidlem není určena k tomu, aby sprostředkovala placení hotovými, nýbrž opakem jest to papír úvěrní a oběžní (kreditní a cirkulační), který obíhá pravidlem z ruky do ruky k zabezpečení cirkulace své a k své úplnosti potřebí má směnka právě přijetí (akceptace) se strany směnečníkovy (trassátovy).

Význam směnky jakožto papíru úvěrního a oběžního záleží právě v tom, že podporuje úvěr soukromý.

Směnka jest v první řadě papírem úvěrním; základem jednání směnečného jest důvěra ve způsobilost k placení osob při jednání směnečném zúčastněných, zejména příjemce.

Kdežto tedy jest účelem vydání šeku, aby sprostředkoval hotové zaplacení, jest účelem směnky opak toho: směnka má placení zdržeti poskytnutím úvěru, má placení pošinouti.

Zejména jest pak nepřijatá směnka vydaná šeku velice podobna a zdá se příbuznost ta býti tím bližší, uváží-li se, že též v příčině šeku i dle obyčeje obchodního i dle zákonů a osnov (srov. čl. 7. mého spisu) jest přijetí pravidlem vyloučeno.

Kdežto směnka, tedy též a tím více směnka (dosud) nepřijatá postrádá všeho realného krytí, zakládajíc se pouze a jedině na úvěru osobním, nalézá šek svého krytí v pohledávce pro vydatele u trassata či šekovníka, volné, ano dle některých zákonů a osnov podléhá vydání šeku bez krytí takého trestům (srov. čl. 5. a 15. mého spisu), ano dle některých zákonů (srov. hlavně § 2. ad. 5 rak. zák. a osnovu německou 1 ad 2), musí býti též v kontextu šeku výslovně ku krytí tomu poukázáno. (Srovn. můj spis § 5 ad 5 a můj článek o nové něm. osnově v a. öster. Ger. Zeit. č. 47. ex 1907.)

Důležité jsou též prospěchy, kterých poskytuje ústav šeku nejen jednotlivci, nýbrž i všeobecnosti v ohledu národohospodářském.

Jednotlivci skytá šek zejména prospěch tím, že jej sprošťuje nutnosti a risika správy pokladniční, že zmírňuje nepříjemností i nebezpečí, jež spojena jsou s placením hotovými, a též chrání před ztrátou úroků, jež z toho plyne, jestli vůči nastávajícím platům nutno míti zásobu hotových peněz v záloze. (Srovn. též motivy rak. zák. str. 14.)[2])

Významnější však jsou prospěchy, jež skýtá šek všeobecnosti v ohledu národohospodářském.

Šek vyvinuje své tak značné přednosti a prospěchy teprve v obchodu žírovním a odúčtovacím.

Banka žírovní sprostředkuje placení, vyrovnání mezi zákazníky zejména tím způsobem, že vespolné jich platy odpisy a přípisy ve svých knihách provádí. Zřejmo pak z toho, že takto ústav šeku ve spojení se zařízením žírovním způsobuje zmenšení a ušetření nutných a hotových prostředků platebních, čímž se opět čelí krisím peněžním; mimo to se takto množství menších kapitálů, které by v držení jednotlivce byly úplně bezúročitelnými, následkem toho, že není třeba míti značné hotovosti po ruce, přivádí k produktivnímu uplatnění. (Srovn. též rak. motivy str. 14.—16.)[3])

V Rakousku byla již roku 1872 zařízena banka žírovní ve Vídni (Wiener Giro-und Kassenverein); mimo to jsou dnešního dne banky žírovní v Praze, v Terstu, ve Lvově a v Štýrském Hradci. Též při c. k. poštovní spořitelně byl r. 1883 min. nař. z 29. října 1883 č. 166 ř. z. a nař. pošt. úřadu spoř. z 1. prosince 1883) žírovní obchod zaveden.

Avšak tento prospěch národohospodářský dochází vrchole svého teprve zařízením odúčtovacím. (Clearingverkehr.)[4])

---

[2]) Zejmena v Anglicku, jak známo, takřka patří k dobrému tónu, aby se veškeré platy konaly prostřednictvím šeků.

[3]) O žírovním obchodě srov. mimo jiné Bubeník »Die Technik der Giroverkehrs bei der öster.-ung. Bank.« (Vídeň 1888.) Kanitz »Die Bedeutung des Giroverkehrs« (Vídeň 1894); zejména pak Hammerschlag v Ulbrichově a Mischlerově slovníku státoprávním, 2. vyd. (1906), 10. sešit (kde též literatura).

[4]) Srov. hlavně Koch »Abrechnungsstellen in Deutschland und deren Vorgänger« (Stuttgart, 1883). Hammerschlag v rak. slovníku státoprávním (2. sešit, str. 18. a násl.), kde též literatura.

Též Cohn v Endemannově přír. kn. obch., III., § 448; Rauchberg »Der Clearing-Verkehr« (Vídeň 1886).

Koch l. c. podotýká k pojmenování »místa odúčtovacího«, že jest to vlastně nedosti vhodný překlad anglického výrazu »Clearinghouse«.

Místo odúčtovací (Clearinghouse, Abrechnungshaus, chambre de la compensation, stanze di compensazioni, srov. můj spis § 3., hlavně Anglicko, Francii a Italii) — jest pak zařízení, kde se banky a bankéřové, uzavřevše spolek v příčině šeků (též směnek a poukázek) na ně znějících ve pravidelných schůzích k cíli vyrovnání vespolných pohledávek zúčtují, tak že tyto pohledávky bez hotového placení (skontrací) nalézají svého vyrovnání. Zbytky nevyrovnané z pohledávek saldovních zanášejí se do kněh ústavu bankovního, který spolku tomuto vévodí (v Rakousku to je rak.-uherská banka. Srovn. též min. nař. ze dne 14. června 1906 č. 125 ř. z.).

Tak jakož při obchodu žírovním vyrovnávají se vespolné pohledávky zákazníků banky žírovní odpisem a připisem, tak děje se na místě odúčtovacím v příčině pohledávek různých ústavů. (Srovn. hlavně Hammerschlag l. c. str. 568.)

Nejstarším místem odúčtovacím jest Londýnský »Clearing-house«, zřízen byv již v létech sedmdesátých 18. století. Též v jiných obchodních městech anglických jakož i v městech severoamerických nalézají se místa odúčtovací, z nichž New-Yorkské se téměř vyrovná Londýnskému[5]).

V Rakousku[6]) bylo již r. 1864 místo odúčtovací zařízeno a to ve Vídeňském spolku saldovním. Dle vzoru tohoto byla pak r. 1888 zařízena odúčtovna v Pešti a r. 1895 v Praze a v Brně.

Stanovy těchto spolků obsahují ustanovení, nařízením nového rak. zákona o šeku odpovídající, zejména:

a) že zadání papíru u odúčtovny pokládá se za předložení k placení (srovn. § 10 zák. o šeku a min. nař. ze dne 14. VI. 1906 č. 123 ř. z., jímž bylo ustanoveno, že místy odúčtovacími ve smyslu zákona o šeku mají býti odúčtovací sdružení (Saldierungsvereine) ve Vídni, v Praze a v Brně, řízena rakousko-uherskou bankou),

---

[5]) V jednom týdnu r. 1904 obnášel obchod v new.-yorkské odúčtárně okolo 2245 millionů dollarů, proti 14 millionům ve vídeňské odúčtárně a dle zprávy vídeňského spolku odúčtovacího za r. 1906 a 1907 obnášel tam obchod v r. 1906 4.579.437.770 K 45 h, r. 1907 pak 6.095.901.800 K 67 h.

[6]) K dějinám o vývoji žirovního a odúčtovacího obchodu, zejména též v Rakousko-Uhersku a v německé říši srovn. hlavně Hammerschlag v uvedeném slovníku státoprávním.

b) že vyrovnání zúčtováním se jest zaplacením po rozumu nařízení ob. z. obč. (srov. § 10 a § 22 z. o šeku).

Dle toho zastupuje tedy šek v obchodu žirovním a odúčtovacím úplné placení hotovými a jest tudiž pravým surogátem peněz hotových a zejména bankovky.

Rozhodně nabývá tedy takto šek ústavy odúčtovacími významu vynikajícího v ohledu národohospodářském. Majitel šeku zadá papír, jemu místo zaplacení hotovými odevzdaný své bance, u které se takto nashromáždí větší počet šeků od zákazníků téže jí odevzdaných, které zní na různé banky a bankéře; banka výše uvedená pak předloží veškeré tyto šeky v odúčtovně, kde docházejí šeky ty odpisem a připisem vyrovnání, aniž by bylo potřebí placení hotovými. Tím ale zajisté způsobuje se, že byť se i jednalo o platy velké a četné, není k tomu potřebí hotovosti, a že tedy takto počet bankovek, k placení v oběhu nutných se velice zmírní. Takto pak opět bance, k vydání bankovek oprávněné se umožní, aby krytí, k zajištění bankovek v oběhu jsoucích předepsané zmenšila, čímž se zajisté způsobuje, že značné obnosy, které by jinak ku krytí bankovek v oběh daných nutny byly, produktivnímu uplatnění přivésti lze. (Srovn. Otto Heyn v Bank-Archivu 3 ročn. č. 7 a Walter Konrad v Holdheimově časop. č. 9 z r. 1903, na kterých místech též zajímavá statistická data zejména o možnosti a následcích zmenšení krytí pro bankovky předepsaného uvedena jsou).

Ovšem platí prospěchy tyto jakož jsme již svrchu poznamenali, v národohospodářském ohledu přivedené, též v přičině směnky a poukázky, avšak zajisté u vyšší míře v příčině šeku, jehož účelem právě jest, aby sprostředkoval placení, a kterýž tedy jest pravým zástupcem placení hotovými, surrogatem to bankovky.

II.

Šek jest zajisté zvláštní kvalifikovanou poukázkou[7]) upraven jsa jednak zvláštními, specialně šeko-

[7]) Srovn. obšírně v mém spise § 4. Tak i dle zákona rak. ze dne 3. dubna 1906, č. 84. ř. z., srovn. motivy, str. 14. a násl., též §§ 2., ad 5., 6., 19. a j. v. zákona toho. A podobně i dle osnovy něm., a zejména dle nové

právními ustanoveními, odpovídajícími zejména zvláštnímu účelu šeku jednak pak nařízeními z práva směnečného (srovn. můj spis § 4 na str. 43 a násl.).

Zejména pak z práva směnečného jsou ve všech zákonech a osnovách o šeku přijata velmi četná ustanovení, ano některé zákony o šeku se odvolávají vůbec na zákon směnečný, majíce pouze docela stručná zvláštní šekovní nařízení, tak obzvláště zákon anglický v čl. 73, dle něhož jest šek »pouze směnka vydaná na bankéře a na viděnou splatná« a jenž pak v čl. 73 odst. 2 výslovně nařizuje, »že platí pro šeky veškerá ustanovení zákona směnečného, pokud zákon ničeho zvláštního nenařizuje. Zvláštní taková ustanovení však obsahuje zákon anglický vlastně pouze v čl. 74 a 75, kdežto ostatní články 76—82 týkají se šeků křižovaných. A podobně nařizuje švýcarský zákon v čl. 836, že veškerá ustanovení zákona směnečného platí i pro šeky potud, pokud není v zákonu o šeku nařízení zvláštního)[8]) a podstatně souhlasně nařizuje též zákon portugalský v čl. 343.

Jiné zákony o šeku pak prokazují výslovně buď obecně na jednotlivé ústavy o zákonu směnečném neb podrobně na nařízení práva směnečného, která v příčině šeku přicházejí k platnosti, tak zejména nový zákon japonský v čl. 537, zákon italský v čl. 348, zákon francouzský v čl. 4,

osnovy uherské z r. 1907. Jinak Cannstein, jenž (ve spise Der Scheck nach dem österr. Ges.), má za to, že šek dle rak. zák. z 3. dubna 1906, jest směnkou vydanou na banku neb bankéře a splatnou na viděnou, tak jakož čteme v zák. Angl. § 73., odst. 1. Zajisté neprávem. Ostatně poukazuje již Thöl (Handelsrecht, I., 2., § 331., str. 500.), k tomu, že směnka vydaná není též nic jiného, než zvláštní druh poukázky.

Jak známo, jedná se nejnověji o to, aby šekový zákon německý i uherský byly alespoň co do podstatných ustanovení se zákonem rak. v souhlas uvedeny, a byla dne 8. a 9. listopadu v příčině té odbývána v Pešti konference delegátů středoevropských spolků hospodářských z Německa, Uher a Rakouska. Materialie (vydané v Pešti 1907), o konferenci té obsahují novou osnovu uherskou o šeku, která se v četných nařízeních přizpůsobila zák. rakouskému. (O starší uherské osnově srovn. můj článek v A. Ö Ger. Z., č. 39, z r. 1905.) Tato nová uherská osnova výslovně nazývá vydatele šeku assignantem, šekovníka assignatem a remittenta assignatářem (srov. hl. §§ 1., 2., 3., 12. a j. v.).

[8]) V osnově nové z r. 1905 ustanovení čl. 836. zák. o šeku vynecháno.

belgický v čl. 3, a zákon skandinavský čl. 3[9]) kdežto nová osnova německá v čl. 7, 15, 16 (a podobně i starší osnovy německé) nová osnova uherská v čl. 21 a rakouský zákon v čl. 7, 17, 20, 21, též 11 a 18 podobne uvádějí články ř. směn. v příčině šeku platné[10]).

Vedle ustanovení rakouského zákona ze dne 3. dubna 1906 č. 84 ř. z. dlužno tu uvažovati:

A) Která ustanovení o. ř. směn. (cís. pak. ze dne 25. ledna 1850 č. 51 ř. z.) mají obdobně platnost též dle zákona o šeku a to buď zúplna, beze změny aneb se změnami, dle povahy a účele šeku nutnými a

B) která ustanovení směnečná jsou v příčině šeku dle r. zák. o šeku vyloučena.

Ad A. Dle zákona z 3. dubna 1906 č. 84 ř. z. (§§ 7., 17. 20., 21., též 11., 18.) mají následující ustanovení řádu směn. ze dne 25. ledna 1850 čís. 51 ř. z. obdobně platnost též v příčině šeků.

1. Ustanovení čl. 3 ř. směn., dle něhož v případě, jsou-li na směnce vedle podpisů osob směnečně nezpůsobilých též podpisy osob směnečně způsobilých, nemá to na závazek osob směnečně způsobilých a zavázaných žádného vlivu (podobně čl. 21 ad 1 nové osnovy uherské srovn. o tom dále),

2. v příčině ustanovení čl. 5 ř. z., že platí totiž, je-li peněžitá suma ve směnce naznačena písmem i číslicemi, v případě rozdílnosti obou sum písmem naznačená a je-li pak suma vícekráte písmem aneb vícekráte číslicemi psaná, platí v případě rozdílnosti menší suma (tak i dle nove osnovy něm. ad 4 a nové osnovy uherské č. 21 ad 2),

3. čl. 11—13 a čl. 15 ř. směn. v příčině formy indossace a zákazu k další indossaci, s tou však odchylkou dle § 7. zákona o šeku, že musí indossament napsán býti na prvopisu šeku a nikoliv též na opise, jako dle čl. 11 směn. řádu (tak i dle čl. 21 ad 3 nové osnovy uherské a dle § 71. nové osnovy německé[11]).

4. Čl. 17. ř. směn. v příčině indossamentu »in procura« (podobně nová uherská osnova § 21. ad 3, kde čl. 15 uh. ř. sm.

---

[9]) O ruské osnově srov. můj spis, str. 28. a násl.

[10]) Srovn. k tomu též můj spis, §§ 3. a 4.

[11]) Srovn. obšírně můj spis, § 6., kde veškeré cizí zákonodárství.

uveden, odpovídající čl. 17 ob. ř. směn. Nová něm. osnova ustanovení to nepřijala).

5. Čl. 36, týkající se legitimace majitele směnky (tak i uh. osnova § 21. ad 3 a nová něm. osn. § 7.).

6. Čl. 39 ř. směn. v příčině kvitování při placení a při dílečném placení, avšak se změnami v čl. 11 rak. zák. o šeku obsaženými, dle něhož šek, nezní-li majiteli, musí k žádosti šekovníka býti kvitován a dle něhož dále není majitel povinen částečné placení přijmouti, přijal-li je však, dlužno je na šeku odepsati a šekovníku o tom kvitanci vydati. (O vyloučení čl. 38 ř. směn. srovn. též dále ad 13, jakož i můj dodatek ke spisu o šeku v pozn. 1.) Též dle nové uherské osnovy není majitel šeku povinen, částečné placení přijmouti. Německá nová osnova nemá (jakož již osnova spolkové rady) ustanovení v příčině částečného placení, čl. 38 ř. sm. v čl. 10 osnovy není uveden a platí tedy totéž, jako dle rak. z. a uherské osnovy. Srovn. § 266. něm. obč. zák. (Jinak Kohn v čas. pro srovn. pravovědu XII., str. 101, srovn. můj spis § 9., str. 7 v pozn.) [12])

7. Čl. 45—52, 54 a 55 v příčině zpravení předchůdce o učiněném protestu pro nezaplacení, o právu k zaplacení (čl. 45—47), o vrácení listin (48), o návrhu postížném (čl. 49), o obsahu nároku toho (čl. 50—52), o tom, jaké listiny musí býti postižníku při zaplacení vráceny (čl. 54) a o právu každého indossovatele, který jednomu ze svých nástupců zaplatil, aby přetrhl svou a svých nástupců indossaci (čl. 55). Podobné ustanovení srovn. v nové uh. osnově čl. 21 ad 6 až ad 10 a v nové něm. osnově § 16. Ostatní starší cizí zákony srovn. v mém spise §§ 11. a 13.

8. Čl. 73 odst. 2. řádu směn. v příčině amortisace šeku srovn. čl. 21 a 22 zák. o šeku) s tou změnou, že lhůta v ediktu má se určiti na třicet dnů (místo 45 dle čl. 73 ř. směn.). Podstatně souhlasně nová uh. osnova §§ 19. a 20. — podobně též nová něm. osnova §§ 25. a 26., kdež však lhůta ediktální na 2 měsíce vyměřena jest.

9. Čl. 74 řádu směn. o povinnosti k vydání směnky, tak že kdo nabyl šeku bezelstně, nabývá vlastnictví téhož a všech práv z listiny (tak i nová osnova uherská § 21. ad 11

[12]) Srovn. obšírně můj spis, § 7., kde i veškeré cizozemské zákonodárství.

kde čl. 80 uh. uveden jest, jakož i nová něm. osn. § 7., kde est čl. 74 o. ř. sm. citován).

Čl. 75 a 76 řádu směn. v příčině falešných a zfalšovaných směnek, s dodatkem v čl. 20 ad 4 zák. o šeku uvedeným. Též nová osnova uherská přijala podstatně souhlasné ustanovení v § 22., kdežto nová něm. osnova obsahuje v § 23. pouze nařízení, že zůstanou osoby, jichž podpisy na šeku jsou pravé, zavázány, byť i podpis vydatelův nebo rubopisců byl falešný neb zfalšovaný. (Srovn. k tomu dále a k cizému zákonodárství i vůbec k otázce té můj spis § 13.)

Ustanovení čl. 78 a 79 řádu směn., o promlčení souhlasí podstatně s čl. 18 zák. o šeku s tou pouze změnou, že nároky postižné proti vydateli a předchůdcům promlčují se v 3 měsících, je-li šek v Evropě splatný, jinak v 6 měsících. Tak i dle nové osnovy uherské § 18. a § 21. ad 13 dle nové něm. osnovy § 19. Ostatní starší zákonodárství srovn. v mém spise § 12.

12. Čl. 80 »jak se promlčení přetrhuje«, jakož i čl. 8 řádu konkursního. Podobně dle § 21. ad 13 nové uherské osnovy, kde uvedeny čl. 80 ř. směn. V Německé říši bylo ustanovení čl. 80 ř. sm. o přetržení promlčení zrušeno. Srovn. pamětní spis k novému něm. obch. zák. str. 290. Platí tu nyní ustanovení nového obč. zák. v §§ 208. a násl. »pokud nařízen) práva směnečného a konsekvence jich tomu neodporují« (srovn. Staub, Wechselrecht, Berlin 1901, 4. vydání, str. 188 a násl. Přetrhuje se tedy směn. promlčení zejména dle § 208. obč. z. uznáním, pak žalobou a surrogáty žalobními dle § 209. obč. z. (tak: doručením platebního příkazu, v řízení upomínacím, přihlášením ke konkursu, ohlášením rozepře, kompensací, uvedeném při přelíčení u soudu návrhem na exekuci § 209. odst. 2. obč. z.). Jak Staub l. c. uvádí, není stav právní, zrušením čl. 80 ř. sm. takto zařízený uspokojující — neb jest zejména sporno, zda-li se uznáním směnečné promlčení přetrhuje. Srovn. str. 188. Další ustanovení o přetržení promlčení směnečných nároků vedle čl. 45 uvozov. zák. k ř. soudu, a čl. 232 ř. soud. nebyl přehlédnutím v zákonu šek. ze dne 3./IV. 1906 § 20. ad 5 uveden. Srovn. dodatek k mému spisu o šeku k čl. 20 ad 5, pak můj článek v a. ö. Ger. Z. č. 39—41 z r. 1905 a k tomu Jur. Vierteljahrschrift z r. 1907.

13. Ustanovení čl. 81 odst. 2. a 3. o obsahu práva postiž-

ného, tak i dle nové uherské osnovy čl. 21 ad 14 (čl. 91 ř. směn.) a podstatně též dle § 17. něm. osnovy.

14. Čl. 82 v příčině námitek dlužníka směnečného. Souhlasně dle osnovy uherské čl. 21 ad 14 vedle čl. 92 uh. ř. sm. Něm. osnova obsahuje v čl. 17. ustanovení podobné (souhlasné s čl. 301 zák. obch.), dle něhož přísluší dlužníkovi námitky ze šeku vyplývající nebo mu přímo proti žalobci příslušící. Srovn. k tomu můj spis § 13. in fine.

15. Čl. 85 a 86 řádu směneč. o podstatných náležitostech směnky v cizozemsku vydané, pak o formě jednání, jež jest se směnkou k vykonání a zachování práva v cizozemsku předsevzíti; podobně dle § 21 ad 15 uherské osnovy vedle čl. 96 a 17 uh. ř. sm. Uh. osnova přijala též ustanovení v čl. 23 ad 15 čl. 95 uh. ř. sm., odpovídajícího čl. 84 v. ř. sm. (srovn. dále ad B.). Souhlasně s uh. osnovou též něm. osnova ve čl. 24.

16. Čl. 87, 88 č. 1—4 a č. 6, čl. 89 a 90 v příčině protestu. Podstatně souhlasně čl. 21 ad 16 uherské osnovy dle čl. 98 a 99 a čl. 100 a 101 ř. sm., jakož i dle něm. osnovy čl. 15 ad 1.

17. Čl. 91 a 92 o místu a době pro praesentaci a jiná jednání, jež se při směnečných obchodech naskytnou; souhlasně čl. 21 ad 17 uh. osnovy dle čl. 102 a 103 uh. ř. směn., podobně dle čl. 15 ad 1 něm. osnovy s vynecháním čl. 92 ř. sm.

18. Cl. 94 a 95 jakož i § 1. zák. ze dne 19. června 1872 č. 88 ř. z. o nedostatečných podpisech směnečných prohlášení. Podobně dle osnovy uherské čl. 21 ad 18 k čl. 104 a 105 ř. sm. Zákon o šeku z 3. dubna 1906 nezmiňuje se výslovně o tom, platí-li též v příčině šeku ustanovení o čl. 1. řádu směneč., o způsobilosti ku směnkám. Jest však nade všechnu pochybnost jasno, že ustanovení to i v příčině šeku platnost má a že pouze jako samosrozumitelné nebylo v zákoně o šeku výslovně uvedeno. Nová uherská osnova v § 21. toto ustanovení § 1. uherského ř. sm. výslovně uvádí. (O způsobilosti aktivní a passivní srovn. můj spis § 5.)

19. Dle § 24 rak. zák. šek. platí pro soudní provedení postihových nároků dle práva šekovního (nikoliv pro nároky dle § 23. na odškodnění a dle § 19. z. o šeku z právního poměru vydání neb převedení šeku za základ sloužícího; srovn. § 24. odst. 2. a 3. o šeku) předpisy o příslušnosti a soudním

řízení vydané pro věci směneční. Jest tedy dle § 51. (§§ 66., 89., 93., jurd. normy z 1. srpna 1895, č. 111 ř. z. povolán pro nároky postihové obchodní soud (neb senát obchodní) a může žaloba býti podána buď u všeobecného soudu žalovaného neb u soudu místa platebního a sice na všecky z šeku zavázané (§§ 89), 93.). V příčině řízení pak platí ustanovení §§ 555 až 559 ř. soudního z 1. srpna 1895, č. 113 ř. z. o řízení směnečném a (dle § 559.) ustanovení §§ 550.—554. o řízení mandátním. Může tedy žalobce žádati za vydání platebního rozkazu (§ 557. ř. z.) žalovaný může do 3 dnů podati své námitky proti platebnímu rozkazu (§ 557.), žalobce může však v případě tom žádati za exekuci k zajištění (§ 371. ex z.). V rozsudku o podaných námitkách vydaném musí soud uznati, zdali se platební rozkaz potvrzuje, neb zdali a pokud se ruší (§ 533. a 559.). Lhůta k prostředkům opravným obnáší 8 dnů (§ 555.). Srovn. můj dodatek ke spisu o šeku str. 30., Ott (úvod ve studium s. ř.) I. str. 100, III. 184, Neumann s. ř. str. 1173, 1192, 2014, též můj článek v a. ö. Ger. Z. č. 3 z r. 1898. (Pokračování.)

Projev smluvního konsensu podle vládních předloh o reformě všeobecného zákonníka občanského a o smlouvě pojišťovací.

Uvažuje prof. Dr. Karel Herrmann šl. Otavský.

(Dokončení.)

B. Ve třetím titulu 5. oddílu předlohy (§§ 122.—126.) navrženo pod heslem »Nedostatek shody vůle a omyl« několik pozměn v ustanoveních občanského zákonníka o materielních podmínkách smluvního konsensu a projevu jeho.

1. V §u 122. předlohy navržena změna v textování §u 869. zák. obč. Uvádíme tu znění §u 122. s prokladem dvou vložek, zamýšlenou změnu tvořících:

§ 122.

»§ 869. a. b. G.-B. hat zu lauten:

Die Einwilligung in einen Vertrag muss frei, ernstlich, bestimmt und verständlich erklärt werden. Ist die Erklärung unverständlich, ganz unbe-

stimmt oder erkennbarerweise nicht ernstlich gemeint (§ 916.), erfolgt die Annahme unter anderen Bestimmungen, als unter welchen das Versprechen geschehen ist, oder werden mehrdeutige Ausdrücke gleichlautender Erklärungen von beiden Teilen in verschiedenem Sinne verstanden, so entsteht kein Vertrag. Wer sich, um einen anderen zu bevorteilen, undeutlicher Ausdrücke bedient oder eine Scheinhandlung unternimmt, leistet Genugtuung.«

V příčině vložky první (»erkennbarerweise nicht ernstlich gemeint«) nenalézáme ve vysvětlivkách zmínky; má, jak patrno, objasniti dosah pojmu »ernstlich« z věty první, a to v tom směru, že nedostatek opravdovosti jest závadou pro vznik smlouvy, jen když jest znatelným; není-li tomu tak, platí, co bylo projeveno; smlouva přichází k místu, a to bez rozdílu, ať projevující utajením pravé vůle své protistranu chtěl oklamati (reservatio mentalis), ať třebas bez úmyslu klamavého jednal, na př. sice žertem, ale za okolností takových, že žertovný ráz projevu protistraně zůstal nepoznatelným. K těmto zajisté správným výsledkům dospěla doktrina již pro právo obecné, tím spíše podávají se i pro právo naše, jež se v ustanoveních svých nejvíce blíží výsledkům t. zv. theorie projevu[8]) (Erklärungstheorie); i možno zajisté schváliti, že dojíti mají nyní i výslovné opory zákonné. Vypadnouti by měl jen citát §u 916.; tento jedná sice rovněž o jednání »pokrytném«,[9]) avšak — jak se ze znění podává — jen o zvláštním případu jeho, totiž o smlouvě na oko uzavřené (»... ein Geschäft ... nur zum Scheine verabredet«), tedy o simulaci oboustranně souhlasné, kdežto § 869., resp. jeho dodatek zastihuje právě případy, kde projevu jedné strany nedostává se opravdovosti, aniž to protistraně jest známo, — možno tedy říci, případy simulace jednostranné.[10])

---

[8]) O zásadním stanovisku rakouského práva srov. Randa, Eigentumsrecht, 2. vyd. § 11., zejm. pozn. 21.; Pfersche, Irrtumslehre, str. 15 násl.

[9]) Termín volený zemř. prof. Stupeckým z čes. překladu kodexu Tereziánského (srv. Čas. čes. musea 1903 str. 338.)

[10]) Simulací v běžném smyslu doktriny míní se arci případ projevu v oboustranném souhlase neopravdového. — Též z prací přípravných podává se jasně, že §em 916. míněn případ smlouvy souhlasně s obou stran simulované; vznikl § ten generalisací normy §u 181. III. dílu »Urentwurf«, jenž týkal se jednání bezplatného zastřeného zevnějším rouchem smlouvy trhové. Srv. Ofner, Urentwurf u. Beratungsprotokolle, II., str. 87. —

Druhá vložka (v textu prokladem vytčená) týče se, jak vysvětlivky uvádějí, t. zv. dissensu čili nedorozumění, a to skrytého. Také toto doplnění §u 869. lze akceptovati; jest rovněž v souhlase se zásadním stanoviskem občanského zákonníka výše vytčeným.[11])

2. Pro § 870. obč. zák. navržena změna v podstatě v tom záležející, že zahrnut sem i t. zv. dolus causam dans. Praví § 123. vládní předlohy:

»§ 870. a. b. G.-B. hat zu lauten:

Wer von dem anderen Teile durch Arglist, oder durch ungerechte und gegründete Furcht (§55) zu einem Vertragsschlusse veranlasst worden, ist ihn zu halten nicht verbunden.«

Tuto pozměnu rovněž schváliti dlužno; dostávát se v ní opory pro správné řešení otázky dle posavadního práva kontroversní, jak působí na smlouvu omyl kontrahentův dolósním jednáním protistrany vzbuzený, zda-li totiž povždy má za následek celkovou neplatnost smlouvy, či po případě — týče-li se momentů nepodstatných — neplatnost jen partielní, resp. nárok náhradní. Správně přijat tu předlohou názor v doktrině též již hájený, že kontrahent protistranou dolósně oklamaný »není ke smlouvě vázán«, bez rozdílu, čeho se omyl jeho týče.[12])

3. Bližší úvahy vyžaduje navržená reforma §§u 871., resp. 876. obč. zák.; zasahuje se jí totiž ve platné naše normy omylové dosahem pronikavějším, než jak motivy za to mají. Hledící sem předpisy jsou:

---

[11]) Malá pozměna odporučuje se i v této druhé vložce: lépe bylo by říci »in ihrem verschiedenen Sinne verstanden«, neboť dissens by tu nebyl, kdyby rčení objektivně více významné pojímáno bylo kontrahentem ve smyslu, jenž neodpovídá žádnému z významů objektivně rčení onomu přikládaných; případ takovýto bylo by totiž posuzovati prostě dle norem o vlivu omylu kontrahentova na smlouvu. Navrženým námi obratem »in ihrem verschiedenen Sinne« zabránilo by se nesprávné subsumpci takovýchto případů pod § 869.

[12]) Vysvětlivky zastávají pro posavadní právo názor, že dolosně způsobený klam jen tenkráte opodstatňuje odpíratelnost smlouvy, když omyl tím vzbuzený týká se podstatné součástky smlouvy (§ 871.). To však není názor obecně zastávaný. Tak zejména Randa (v Eigentumsrecht, § 11., str. 276., zejm. k pozn. 25.), hájí již pro nynější právo (s applikací na tradici), že dolus causam dans a stejně i podvodné použití omylu protistrany působí relativní neplatnost smlouvy, dovolávaje se §§ů 1270, 1291, 1387, obdoby § 870 a genetické souvislosti se starší doktrinou.

§ 124.

»§ 871. a. b. G.-B. hat zu lauten:

War ein Theil über den Inhalt der von ihm abgegebenen oder dem anderen zugegangenen Erklärung in einem wesentlichen Irrtum befangen, so entsteht für ihn keine Verbindlichkeit, falls der Irrtum durch den anderen veranlasst war oder diesem aus den Umständen offenbar auffallen musste, oder ihm noch rechtzeitig aufgeklärt wurde.«

§ 125.

»§ 876. a. b. G.-B. hat zu lauten:

Wenn der versprechende Theil selbst und allein an seinem wie immer gearteten Irrtum schuld ist, so besteht der Vertrag.«

Textování toto má, jak se ve vysvětlivkách poznamenává, účel jednak přehledněji a přesněji formulovati normy o vlivu omylu, jednak i upraviti některé otázky v zákoně před tím nedotčené.

Úkolu prve zmíněnému slouží shrnutí případů omylu působícího celkovou neplatnost smlouvy — vytčených posud v §§ 871. a 876. — v ustanovení jediné, při čemž se též kvalifikace omylu, jakož i podmínka provenience jeho od protistrany novým zněním formuluje. Proti shrnutí obou zmíněných případů omylu v jediný předpis (§ 871.) nelze činiti námitky; naproti tomu jeví se nové formulování textu ve dvou směrech, jak za to máme, vadným:

a) Podmínka provenience omylu od protistrany, jež dosud v §u 871. vytčena obratem »wenn ein Theil von dem andern Theile durch falsche Angaben irregeführt worden«, formuluje se nyní slovy »falls der Irrtum durch den anderen veranlasst war«. Děje se to dle svědectví vysvětlivek proto, aby zněním tím podepřen byl náhled posud ne zcela bezpečný, že i omyl protikontrahentem beze všeho zavinění způsobený vede k odpíratelnosti smlouvy. Názor ten je doktrinou za správný uznán, a v tom směru lze s motivy souhlasiti; arci však jest otázkou, zdali odůvodněna jest tím naprostá eliminace obratu »durch falsche Angaben«. I když nesupponujeme tu jednání dolósní nebo zaviněné, přece ještě z pojmu tohoto zbývá kvalifikační moment pro jednání omyl vzbuzující; ne že by činnost tato musila se jeviti jako »udaje«, tedy činnost sdělovací — zajisté uvádějí se tu »Angaben« jen jako význačný příklad — avšak v attributu »f a l s c h e« dlužno kvalifikační moment pro činnost protistrany

shledati; předpokládati jest zde totiž, jak za to máme, činnost resp. chování, kteréž — třeba jest všeho zavinění prosto — nicméně již objektivní povahou svou vzbudilo nepravou představu o momentech pro protikontrahenta rozhodných, jevíc se býti ne-li přímo jako zfalšování, tož při nejmenším aspoň jako zastření, utajení pravého stavu věcí.[13])

b) Druhý nedostatek shledáváme v poměru §u 871. nového textování k §u 872. obč. zák., jenž zůstati má beze změny. Oba §§ citované upravují v nynějším znění svém případy omylu, pro nějž v doktrině ustálil se název omyl »podstatný« (wesentlicher Irrtum), jenž karakterisuje se tím, že týká se momentů smluvního obsahu, a contrario omylu v pouhém motivu, jenž jeví se býti dle zmíněné terminologie »nepodstatným« (ausserwesentlich), an o sobě na platnost smlouvy vlivu nemá. Občanský zákon specifikuje případy tohoto »podstatného« omylu v §§ 871. až 873., z nichž podává se pak různění jeho podle dělidla jiného, totiž v omyl hlavní (Hauptirrtum) a vedlejší (Nebenirrtum), rozdíl to, jenž důležitým jest pro právní účinky omylu toho na smlouvu.[14])

Na tuto terminologii v doktrině užívanou však předloha vládní nebéře zřetele, mluvíc v §u 871. o »podstatném« omylu »o obsahu smluvním«; je to s hlediska terminologie doktriny pleonasmem, resp. tautologií, jež jest potud na pováženou, že by z ní vzniknouti mohl názor, jakoby každý omyl obsahu smlouvy se týkající podléhal §u 871. (relativní neplatnost smlouvy), kdežto správně omyl jen vedlejších momentů

---

[13]) Kausální nexus mezi omylem kontrahenta a jednáním neb chováním se protistrany o sobě nestačí tedy k odpíratelnosti smlouvy; bylo-li chování to správné, nikoli v odporu s pravdou, pak nese následky omylu — třebas tím vzbuzeného — mýlící se kontrahent sám. — Dovoleno budiž odkázati o těchto otázkách též k autorovu spisu »Die rechtl. Verantwortlichkeit des Versicherers für seine Agenten (1897), str. 96. k pozn. 15.

[14]) Omyl »podstatný« ve smyslu výše vytčeném odpovídá »nepravému« omylu (unechter I.) ve smyslu Savignyho. — Srv. k tomu z literatury Randa, Eigentumsrecht, § II., str. 272. násl.; Hasenöhrl, Oblig. R., § 45., Burckhard, System d. ö. Priv. R., II., str. 289., Pfersche, Irrtumslehre, str. 38., 168.; pro římské právo Heyrovský, Dějiny a systém soukr. pr. řím. (3. vyd.), str. 207. — O různění omylu hlavního a vedlejšího srv. pro právo naše již Zeiller, Komm., III., str. 35., Pfaff, Zur Lehre vom Schadenersatz, str. 63., Krainz-Pfaff, System, I., str. 244., Pfersche, n. u. m., str. 141.

smluvního obsahu se týkající (tedy dle terminologie doktriny: omyl podstatný, ale vedlejší) dle §u 872. má za následek jen nárok na »angemessene Vergütung«. Oprava státi by se mohla způsobem tím, že by se § 871. zněním svým obmezil na případ »podstatného omylu hlavního«, na př. obratem: »War ein Theil über wesentliche Bestandtheile der . . . Erklärung im Irrtum befangen . . .«

Nově docházejí úpravy v navrženém textu §u 871. dva případy v posavadním právu přímo nerozhodnuté:

a) zkomolení smluvního projevu na dopravě; obratem »oder dem anderen zugegangenen Erklärung« podřaďuje se případ ten prostě normám omylovým, čímž se uvaluje nebezpečí porušení projevu na dopravě (zvláště na př. při zprávách telegrafických) na prohlašujícího;

b) případ, že kontrahent v omylu podstatném jsoucí, i když tu nejsou podmínky odpíratelnosti posud uznané, může smlouvě odpírati, jestliže se omyl ten protikontrahentu »ještě v čas« objasní (aufgeklärt wurde). Jak motivy svědčí, značí tu obrat »ještě v čas« období, pokud uzavření smlouvy při protistraně projevu smluvnímu důvěřující ještě účinků nevzbudilo, když tedy protistrana vzhledem k uzavření smlouvy ještě ničeho nevykonala, co by nemohlo beze škody býti odčiněno, a když také následkem uzavření smlouvy ničeho neopominula, co by jinak byla provedla (na př. jinaké disposice předmětem smlouvy).

V obou těchto případech (a i b) jest ve věci s návrhy předlohy souhlasiti.[15])

II.

Předloha vládní o smlouvě pojišťovací souhlasí v předpisech o uzavírání smlouvy alespoň v podstatě s osnovou ministerskou v r. 1905 vypracovanou, jež se referáty a posudky časopiseckými též veřejnosti stala přístupnou. O některých ustanoveních osnovy té měli jsme příležitost vyjádřiti se v dobrém zdání od ministerstva práv vyžádaném, kteréž z části — zejména

[15]) Co do dikce odporučuje se nahraditi slovo »aufgeklärt« výrazem případnějším. Termín ten hodí se na vysvětlení omylu vůči osobě, která v omylu jest, tedy na vyvedení její z omylu; v našem případě jde však jen o informaci o tom, že protikontrahent v podstatném omylu byl. Lépe by tu přiléhal obrat »zur Kenntniss gebracht«.

pokud jde o předpisy o uzavírání smlouvy pojišťovací — uveřejněno v těchto listech (1906 str. 1 a 41 sl.).

Tuto hodláme podjati se posouzení předpisů citovaných z hlediska norem výše pod č. I. uvažovaných, tedy ve vztahu jich ku všeobecným normám o uzavírání smlouvy platným, resp. předlohou občanskoprávní navrhovaným. Seznáme pak, že osnova pojišťovací obsahuje ve směru tom normy, jež obsahem svým jsou v odporu — a to z části příkrém — se základní tendencí norem všeobecných. Odchylnost norem speciálních bývá arci odůvodněna zvláštnostmi upravovaných jimi poměrů; jest jen otázkou, zdali a pokud tak pronikavých odchylek jest v tom kterém případu potřebí. Blíže jest uvésti:

1. Náleží sem hned předpis §u 1. předlohy; upravuje vázanost navrhovatele k návrhu pojistnému ve případě, že činí se návrh k pojistiteli písemným formulářem všeobecné podmínky pojišťovací obsahujícím, anebo že jde o návrh pojistníka na prodloužení nebo změnu stávající již smlouvy pojišťovací. Pro vázanost navrhovatele stanoví se pevná časová výměra (jen za striktních podmínek prodlužitelná), a to zpravidla na 14 dní, má-li pak předcházeti lékařská prohlídka, na jeden měsíc.

Se zřetelem k normám obchodního práva určujícím vázanost offerenta k offertě inter absentes relativní časovou výměrou, — normám to, které, jak výše jsme shledali, mají nyní v podstatě přejíti i ve právo občanské — jest tento předpis osnovy tím nápadnějším. A přece nelze proň shledati příčin nutkavých. Máme totiž za to, že i potřebám života pojišťovacího vyhovuje celkem úprava vázanosti offerentovy dle čl. 319. obch. zák., předpisu to pro offerty k smlouvě pojišťovací vůbec rozhodnému;[16]) při posouzení momentu »včasnosti«, resp. »řádnosti« odeslání dle čl. 319. jest soudci uvážiti specielně i obsah offerty, zvláště také v tom směru, zdali připouští brzkého rozhodnutí se oblatova či jeví-li se potřebným předchozí šetření; ve případě takovémto bude pak lhůta vázanosti přiměřeně za delší uznána. Applikace zásady této povede tudíž — i když není v návrhu samém lhůta vázanosti navrhovatele, jak to často bývá, přímo vytčena — zpravidla zajisté k výsledku súčastněným zájmům přiměřenému.

---

[16]) Dle §u 158. osnovy má na smlouvy pojišťovací v ní upravené, pokud sama předpisů nemá, použito býti ustanovení zákona obchodního.

Zejména pak příliš přísným shledáváme ustanovení 2. odstavce v §u 1., že k delší vázanosti navrhovatele nestačí ani vlastní prohlášení jeho — což rovněž jest zase ve příkré protivě k zásadnímu stanovisku obchodního i občanského práva; připouští se prodloužení to jen, když šetření pojistitelova tu potřebná nemohla ve lhůtě zmíněné skončena býti a při tom lhůta vázanosti se za souhlasu navrhovatele písemně stanoví kalendářovým vytčením posledního jejího dne.[17]) Máme za to, že se tu snaha obmeziti volnost účastníků přepíná; tak dalekosáhlého poručníkování nevyžadují zájmy navrhovatelů. K ochraně jich by dostačilo, kdyby se příliš dlouhé lhůty vázanosti — na př. přes jisté maximum — podmínily zvláštním písemným prohlášením navrhovatele.

2. Též ustanovení §u 2. vyzývá k bližšímu posudku. Hlavním svým obsahem převzato rovněž z první osnovy. Týče se případu, že v pojistce, resp. akceptačním prohlášení pojistitelově se návrh pojistný v podstatných směrech v zákoně přesně vytčených[18]) mění nebo doplňuje; smlouva vzchází tu pak jen, když navrhovatel opomine do osmi dnů po obdržení projevu onoho smlouvu odmítnouti; ovšem ukládá se tu pojistiteli, aby zvláštním písemným sdělením spolu při zaslání neb odevzdání pojistky, resp. akceptace navrhovatele upozornil na změny ony neb doplňky, s vytčením, že může navrhovatel pro změny a doplňky ony smlouvu odmítnouti, že však pokládají se za schváleny, neučiní-li tak do osmi dnů. Nebylo-li předpisu tomu vyhověno, nemůže se pojistitel dovolávati oněch změn a doplňků, třebas navrhovatel smlouvu neodmítl; platí pak ustanovení návrhu. Zachoval-li se pojistitel dle předpisu toho, a navrhovatel smlouvu neodmítl, přichází tato k místu a pojistník nemůže se již dovolávati neshody mezi návrhem a pojistkou, resp. akceptací.

Předloha se tu opět značně uchyluje od základních zásad pro uzavírání smlouvy platných; nastati tu má dvojí průlom ve pravidlo §u 869.: »erfolgt die Annahme unter anderen Bestim-

[17]) Poznamenati jest, že dle §u 3. osnovy jsou neplatna ujednání od předpisů §§ 1. a 2. se odchylující, že tudíž podmínky pro prodloužení vázanosti offerentovy mají ráz absolutní.

[18]) Rčení osnovy první »in wesentlichen Belangen« bylo ve předloze nahraženo výpočtem podstatných momentů: obnos pojistný, předmět pojištění, objem ručení, trvání pojištění, výše premie, závazky pojistníkovy v podmínkách neobsažené.

mungen, als unter welchen das Versprechen geschehen ist, so entsteht kein Vertrag.« Uvažme blíže důvodnost navrženého předpisu.

Případ jest tento: K návrhu pojistnému dojde navrhovatele pojistitelova »akceptace«, resp. pojistka v některém podstatném kuse[19]) odchylná; přes to po případě přichází smlouva k místu, a to

a) podle návrhu, když pojistitel opominul písemného sdělení výše vytčeného;

b) podle prohlášení pojistitelova, když navrhovatel sdělení ono obdrževší do 8 dnů se odmítavě neprohlásí.

Hodnota předpisu navrženého jest v obou případech různá: Ve případě lit. *a*) nevede k důsledkům příkrým; pojistitel, jenž přistoupiti chce na návrh jen s odchylkou, a to podstatnou, má to vlastně prohlásiti navrhovateli jako svůj protinávrh; prohlásí-li to však jakožto »projev přijímací« nebo jako »pojistku«, neupozorňuje při tom na odchylky, uvádí tím — alespoň ve průměrných případech — navrhovatele v domnění, že smlouva podle návrhu byla uzavřena; i jest tudíž také přiměřeno, aby smlouva se tu za uzavřenou pokládala, a to podle obsahu návrhu.

Jinak jest tomu však ve případě lit. *b*). Tu byl by předpis zamýšlený pro navrhovatele přímo nebezpečným. Přes to, že dostalo se mu písemného upozornění na odchylky projevu pojistitelova, jest po našem soudu velmi povážlivo jeho mlčení do průběhu osmi dnů pokládati za schválení změn a doplňků rázu tak podstatného, o jakých se cit. předpis zmiňuje: pomysleme na změnu záležející ve zvýšení prémie návrhem vymíněné nebo tarifní, na odchylně stanovený objem ručení pojistitelova, na změnu navržené doby pojistné, na vytčení zvláštních, podmínkami neuvedených, povinností pojistníkových! Tu by vesměs prostým neprohlášením se do osmi dnů pojistník byl vázán smlouvou, jež se mu v novém tomto obsahu stane třebas tížívým břemenem. Uvážiti sluší dále, jak snadno promeškati může navrhovatel onu osmidenní lhůtu, zvláště je-li nerutinovaný, nemá-li dosti prázdně, aby změny a dodatky pojistitelovy řádně uvážil nebo si poučení zjednal. Není pochyby, že by v četných případech předpis takový vésti mohl k citlivému poškození zájmů navrhovatelových. Ve směru tom pokládáme korrekturu za nutně potřebnou. Nikoli mlčení, nýbrž naopak teprve projev souhlasu navrhova-

[19]) Viz výše poznámku předcházející.

telova s odchylkami jemu sdělenými založiti může smlouvu; pokud souhlas takový projeven nebyl — ať výslovně, ať konkludentně (na př. zaplacením prémie ve vyšším od pojistitele vyměněném obnosu) — nelze smlouvu pokládati za uzavřenou.

3. Modifikaci norem obecných shledáváme též v §.§ 4.—7. osnovy jednajících o vlivu nesprávných neb neúplných údajů při uzavírání smlouvy navrhovatelem pojistiteli učiněných. Jak již jinde poznamenáno (Práv. 1906 str. 42), schváliti jest, že nezavádí předloha instituci zvláštní t. zv. »oznamovací povinnosti«, nýbrž praecisuje jen právní účinky nesprávných údajů nebo zatajení pojistníkových na platnost, resp. účinnost smlouvy.

V nedostatku předpisů zvláštních spadaly by otázky sem náležející pod normy o vlivu omylu resp. podvodu na smlouvu. Zvláštní předpisy tu dané však zajisté vylučují použití norem všeobecných v oboru dosahu svého. To jest též poměr §§u 4.—7. předlohy vůči normám §.§ů 870.—876. všeob. zák. obč.

Podrobnější úvaha cit. předpisů vedla by příliš daleko. Obmezíme se na stručné vytčení, že § 4. jednající o nesprávnostech a neúplnostech při zodpovídání dotazníku vylučuje normy občansko-právní, pokud jde o posouzení pojistitelova omylu udaji v dotazníku buď vzbuzeného, buď zneužitého; §em 5. pak výlučně upraveny účinky omylu pojistitelova, jinak než dotazníkem, a to dolósně neb hrubým zaviněním od pojistníka vzbuzeného resp. zneužitého. Naproti tomu zůstávají obecné normy občanskoprávní rozhodnými pro případy v dosah cit. předpisů nespadající.

Předloha upravuje otázky sem náležející s opatrným zřetelem ke kollidujícím tu zájmům obou stran; v podstatě prohlásiti ji lze za vyhovující, s výhradou jen některých jednotlivostí.

Předcházející úvahy o ustanoveních upravujících projev smluvního konsensu vedly — sledujíce účel kritický — k tomu, že zaujali jsme vůči některým návrhům stanovisko odpíravé. Zejména v osnově zákona o smlouvě pojišťovací shledali jsme nedostatky, tím ostřeji vystupující, že jde tu o normy jevící se jako úchylky od zásad všeobecných, tudíž normy, jež odporučují se jen při zcela nepochybné potřebě zvláštní úpravy těch kterých otázek. Avšak i ve předpisech vládní předlohy o reformě občanského zákona, pokud byly předmětem této úvahy, nalezli

jsme některé závady, zejména ustanovení 2. odstavce nového textu pro § 862. navrženého.

Přes to však nebudiž podceňována záslužnost reforemních kroků státní správou zahájených, jež — povedouce k cíli — zajisté právnímu životu našemu platně mohou prospěti. Arci bylo by si v zájmu věci přáti, aby raději setrvalo se při postupu, jaký již zprvu byl zahájen pro přípravu reformy občansko-právní, totiž, aby zabezpečeno bylo pořízení dalších osnov potřebných revisní kommissí samou, která již složením svým — majíc ve svém středu nejčelnější naše civilisty — zaručuje zdárný výsledek. Urychlení reformy jest o sobě zajisté vítati, dlužno však hleděti k tomu, aby nebylo na ujmu její hodnotě.

Praktické případy.

Všecky soudy v Čechách jsou povinny přijímati podání v obou jazycích zemských a vyřizovati je v jazyku podání (Výklad § 13. vš. ř. s. a čl. 19. st. zákl. zák. z 21. prosince 1867. č. 142. ř. z.)

Českým usnesením ze dne 18. října 1907 č. j. Cw IV 1152/7-2 povolil c. k. obchodní soud v Praze českému velkoobchodníku J. B. v Praze, zast. Dr. K. Š., proti českému podnikateli staveb J. W. na Žižkově, pro K 450·49 s přísl. exekuci nuceným zřízením práva zástavního na nemovitostech v Oberschönu v obvodu c. k. okr. soudu chebského. O výkon povoleného vkladu práva zástavního dožádán byl týmž usnesením c. k. okresní soud v Chebu jako soud knihovní a exekuční. C. k. okresní soud v Chebu vydal nařízení o výkonu ze dne 21. října 1907 č. j. E 892/7-1 jazykem německým. Českým podáním, označeným jako »rozklad po případě stížnost«, žádal Dr. Š., aby usnesení o výkonu bylo mu vydáno a doručeno jazykem českým. Toto české podání vrátil c. k. okresní soud v Chebu Dru Š. následujícím usnesením ze dne 30. října 1907 č. j. E 892/7-2, sepsaným v jazyku německém:[1])

---

[1]) K usnesení tomu použito bylo úředního formuláře č. 8. (Civ. Proc. Form. Nr. 8. Rückstellung von Schriftsätzen zur Verbesserung von Formgebrechen.)

»Pana JUDra K. Š., jakožto právního zástupce pana J. B., vyzývám, aby přiložené podání — (které nevyhovuje předpisům §u 13. vš. ř. s., čl. I. uv. z. k c. ř. s. a §u 78. ex. ř., dle nichž strany ve svých podáních mají užívati jazyka v zemi obvyklého) — dal vyhotoviti jazykem německým — a aby je do 5 dnů opět předložil, jinak by podání nemohlo býti pokládáno za podané v den, kdy poprvé došlo. Prodloužení této lhůty jest nepřípustno. Toto nařízení nemůže býti bráno v odpor samostatným prostředkem opravným.«

Druhým rekursem, rovněž česky sepsaným, domáhal se Dr. Š. zrušení tohoto usnesení, navrhuje zároveň, aby rekursní soud nařídil prvnímu soudci, aby první rozklad, pokud se týče rekurs, zákonným způsobem vyřídil. Zároveň nastoupil Dr. Š. cestu stížnosti dohlédací pro odepírání spravedlnosti (§ 74. a násl. z. o org. s.).

C. k. okresní soud v Chebu nepředložil vůbec tento druhý rekurs rekursnímu soudu, nýbrž indorsátním usnesením ze dne 6. listopadu 1907 č. j. 892/7-3 jej a limine odmítl a rekurrentovi »jakožto nepřípustný« vrátil.

Proti tomuto indorsátnímu výměru podal Dr. K. Š. další, třetí rekurs a zároveň dohlédací stížnost pro odepírání spravedlnosti ve smyslu §u 78. z. org. s. k c. k. krajskému soudu v Chebu.

Usnesením ze dne 24. listopadu 1907 č. j. R IX 382, 383, 384/7-6, jež sepsáno jest jazykem německým, c. k. krajský soud v Chebu I. vyhověl rekursu do usnesení z 6. listopadu 1907 č. j. E 892/7-3, kteréž zrušil; II. nevyhověl rekursu do usnesení z 30. října 1907 č. j. E 892/7-2, pokud jím vymáhající věřitel byl vyzván, aby své podání dal vyhotoviti jazykem německým; naproti tomu vyhověl rekursu do téhož usnesení, pokud jím pod sankcí §u 85. odst. 2. c. ř. s. bylo vysloveno, že není samostatného opravného prostředku, proti nařízenému znovupředložení ve lhůtě pětidenní, a usnesení prvého soudce v tomto kuse zrušil; III. odmítl jako takový rekurs do usnesení z 21. října 1907 č. j. E 892/7-1, přijal jej jako stížnost dohlédací, kterou však zamítl jako bezdůvodnou; IV. zamítl návrhy na přisouzení kolků a porta proti prvému soudci účtovaných.

Důvody: »Rekurs do usnesení z 6. listopadu 1907 E 892/7-3 jest odůvodněn. Usnesení z 30. října 1907 E 892/7-2, proti němuž se obrací rekurs odmítnutý usnesením z 6. listopadu 1907 E 892/7-2, netýká se žádné vady formální ve smyslu §§ 84. a násl. c. ř. s., poněvadž těmito ustanoveními mohou býti míněny jen takové vady formální, které jsou pochybením proti předpisům civilního řádu soudního, civilní řád soudní však neobsahuje předpisu o užívání jazyka stranami před soudem, a samo usnesení z 30. října 1907 E 892/7-2 opírá se pouze o předpisy §u 13. vš. ř. s. a článku I. uv. z. k civ. ř. s., nikoliv tedy o předpisy civilního řádu soudního. Odmítnutí re-

kursu do usnesení z 30. října 1907 č. j. E 892/7-2, jež stalo se usnesením z 6. listopadu 1907 č. j. E 892/7-3, nelze tudíž ustanovením §u 85. odst. 3. c. ř. s. odůvodniti. Ježto není předpisu, který by vylučoval rekurs proti usnesením, které se týkají užívání jazyka stranami před soudem, ať v řízení sporném, ať v řízení exekučním, musí také rekurs do usnesení z 30 října 1907 E 892/7-2 býti prohlášen za připustný. Bylo tudiž tomuto rekursu vyhověti a usnesení z 6. listopadu 1907 E 893/7-3 jakožto ustanoveními §ů 526. odst. 2. c. ř. s. a 78. ex. ř. neodůvodněné zrušiti.

Ježto s tímto rekursem předloženy byly i oba předchozí rekursy, přezkoumal je rekursní soud ihned, aniž musil dle §u 522. odst. 2. c. ř. s. předložení jich nařizovati a aby zabránil dalšímu průtahu věci.

Rekurs do usnesení z 30. října 1907 E 892/7-2 není odůvodněn, pokud se obrací proti nařízení v usnesení tom obsaženému, aby současně vrácený rekurs do usnesení z 21. října 1907 E 892/7-1 předložen byl v jazyce německém, a to proto, poněvadž toto nařízení odpovídá §u 13. vš. ř. s. z 1. května 1789 č. 13 sb. z. s., a platnost tohoto předpisu dle čl. I. uv. z. k c. ř. s. novým civilním řádem soudním nebyla dotčena.

Ježto dle §u 13. vš. ř. s. strany před soudem užívati mají jazyka v zemi obvyklého (der landesüblichen Sprache), čímž, jak vychází z §u 14. západohal. s. ř., rozuměti jest pouze jazyk obvyklý v zemi u soudu (die im Lande bei Gericht übliche Sprache),[2]) a jak u soudu jest známo (gerichtsbekannt) v obvodu okresního soudu chebského, tudiž také u tohoto samotného pouze německý jazyk zemský jest obvyklým, měl rekurrent, podávaje svůj rekurs do usnesení z 21. října 1907 E 892/7-1 užiti zemského jazyka německého.

Ministerské nařízení z 19. dubna 1880 č. 14 z. z. a ze 14. října 1899 č. 59 z. z., na něž se rekurrent sice neodvolával, jichž by se však k odůvodnění opačného mínění mohlo býti dovoláváno, nemohou na tomto právním názoru rekursního soudu právě tak ničeho změniti jako nejvyšší resoluce z 8. dubna 1848 a cirkulární nařízení českého soudu appellačního z 30. května 1848 č. 9535, poněvadž zmíněná ministerská nařízení již dle čl. 11. st. zákl. z. z 21. prosince 1867 č. 145 ř. z. nemohou činiti nároku, aby byla uznána platnými, a zmíněné druhé akty dle státního práva platného za doby jich vydání z nedostatku formy, jež tehdy pro zákony byla obvyklá, nemohou za zákony býti považovány. — Dle §u 9. obč. z. musí tudiž býti za to pokládáno, že § 13. vš. ř. s. dosud ještě má plnou platnost.

---

[2]) Citace krajského soudu není zcela správná, neboť v §u 14. z. ř. s. čteme »beim Gerichte«.

Pokud se tedy rekurs obrací proti nařízení první instance, aby vrácený rekurs proti usnesení z 21. října 1907 č. j. E 892/7-1 v jazyce německém byl vyhotoven, jest rekurs neodůvodněn, a tuto část usnesení prvního soudce bylo potvrditi.

Naproti tomu bylo následkem rekursu zrušiti druhou část usnesení prvního soudce, která se týká stanovení pětidenní lhůty pod sankcí §u 85. odst. 2. c. ř. s. a výroku, že tomuto nařízení nemůže býti odporováno samostatným prostředkem opravným, a to z toho důvodu, poněvadž — jak již svrchu bylo vyvozeno — usnesení z 30. října 1907 č. j. E 892/7-2 nevztahuje se na formální vadu dle §§ů 84. a násl. c. ř. s., tudíž není zde předpokladů pro opatření ve smyslu §u 85. odst. 2. c. ř. s., a proto také měl odpadnouti výrok o tom, že zmíněnému nařízení samostatným prostředkem opravným odporovati nelze.

Rekurs do usnesení z 21. října 1907 č. j. E 892/7-1 bylo zamítnouti, poněvadž usnesením tímto bylo vyhověno dožádání c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 18. října 1907 č. j. Cw IV 1152/7-2 v souhlase s exekučním návrhem rekurrenta, kterýž v písemném návrhu exekučním neučinil na soud první instance žádného formálního návrhu, aby usnesení o výkonu vydáno bylo v jazyku českém, a tudíž se stanoviska exekučního řádu nestalo se žádné porušení práva strany rekurrentovy, když usnesení o výkonu vydáno bylo jazykem německým.

Rekurs jest však také neodůvodněn, považuje-li se za stížnost dohlédací ve smyslu §u 74. z. o org. s., a bylo jej proto zamítnouti, poněvadž vydání usnesení o výkonu v jazyce německém jest v souhlase s ustanovením §u 13. vš. ř. s., a není zde tudíž opomenutí všeobecné úřední povinnosti se strany soudce ve smyslu §u 46. c. pat. z 3. května 1853 č. 81 ř. z. (§ 19. z. o org. s.).

Návrhy rekurrentovy na přisouzení útrat rekursů do usnesení z 30. října a 6. listopadu 1907 proti soudci . . . bylo pro nedostatek předpokladů §u 51. odst. 2. c. ř. s. zamítnouti.

Jelikož také soud rekursní dle toho, co shora bylo řečeno, stojí na stanovisku, že u okresního soudu v Chebu jest obvyklým pouze německý jazyk zemský, vydává také toto vyřízení rekursní důsledně pouze v jazyku německém.«

Proti tomuto rozhodnutí soudu rekursního, pokud v posledním odstavci svém obsahuje nový samostatný výrok, podal Dr. Š. revisní rekurs, správně rekurs ve smyslu dobrozdání min. sprav. k §u 428. c. ř. s. (příl. k min. nař. z 3. prosince 1897 č. 44).[3])

---

[3]) Současně domáhal se Dr. Š. opět nápravy cestou dohlédací u praesidia vrchního soudu zemského, kteréž rozhodlo dne 27. pros. 1907 Praes. 27482-17-7

C. k. nejvyšší soud rekursu částečně vyhověl a zrušil výrok obsažený na konci usnesení c. k. krajského soudu v Chebu ze dne 24. listopadu 1907 č. j. R IX 382, 383, 384/7-6, že vyřízení rekursu Dra Šebesty proti usnesením c. k. okresního soudu v Chebu ze dne 21. října, 30. října a 6. listopadu 1907 č. j. E 892/7-1, 2 a 3 vyhotoveno býti má jen v jazyku německém.

Důvody: »Zmíněný výrok neodpovídá zákonným předpisům a prováděcím nařízením, o ně se opírajícím.

Neboť čl. 19. odst. 2. státního základního zákona ze dne 21. pros. 1867 ř. z. čís. 142. uznává v souhlase se zásadou, jež vyslovena jest pro soudy v § 13. všeob. soudního řádu, rovnoprávnost všech jazyků v zemi obvyklých ve škole, v úřadě a veřejném životě. Toto zákonné ustanovení má, jak vyslovil říšský soud již rozhodnutím ze dne 15. dubna 1905 č. 115, pro Čechy význam ten, že každý z jazyků v této zemi obvyklých stejně oprávněn je netoliko ve svém obvodu, nýbrž v celé zemi.

Tato norma, která především váže úřady této země, totiž přijímati a vyříditi podání, sepsaná v jednom z obou jazyků zemských bez rozdílu, je-li dotyčný jazyk v části země, ve které má úřad své sídlo, obvyklým dubna 1880 zem. zák. pro Čechy č. 14, jež obnoveno bylo nařízením ze dne

---

takto: »Stížnost, kterou dne 6. listopadu 1907 zde podal pan Dr. K. Š., advokát v Praze, v zastoupení pana J. B.... na c. k. okr. soud v Chebu pro odepření přijetí a vyřízení českého rozkladu a rekursu E. 892/7-2 došla vyřízení usnesením c. k. krajského soudu jako rekursního soudu v Chebu ze dne 24. listopadu 1907 čj. R. IX. 382, 383; 384/7-6 v této záležitosti . . . učiněným. Pokud pak jde o stížnost dohlédací proti tomuto usnesení soudu rekursního dne 12. prosince 1907 podanou, nelze o této stížnosti ani c. k. vrchnímu soudu zemskému ani jeho předsednictvu v právní záležitosti, která již v řádném pořadu práva (§ 3. jur. nor.) právoplatně (§ 78. ex. ř., § 528. c. ř. s.) vyřízena byla, úkonem práva dohlédacího ničeho zaříditi.« — Rozhodnutí toto nelze považovati za správné zejména z toho důvodu, poněvadž právo dozorčí jest od pořadu instančního nezávislé, dále proto, že usnesení krajského soudu chebského ve skutečnosti právoplatnosti nenabylo, a to jednak ani formálně, poněvadž podán byl proti němu rekurs, jednak ani materielně, poněvadž nemůže právoplatnosti nabýti výrok soudu ohledně otázky veřejnoprávní, a dále proto, že výrok ten dle povahy své jest vlastně odepřením práva. Z těchto důvodů podal Dr. Šebesta další dohlédací stížnost k ministerstvu spravedlnosti a současně učinil bezprostřední podání na c. k. nejvyšší soud, v němž navrhl, aby ve smyslu §§ 76. a 77. z. o org. s. vady, které se během tohoto řízení vyskytly, byly soudům vytčeny a aby ministerstvu sdělena byla opatření k příštímu zabránění takových vad. — »Usnesením z 21. ledna 1908 čj. R. II. 20/8-1+2 prohlásil c. k. nejvyšší soud, že vzhledem k ustanovení § 78., z. o org. s. neshledává důvodů, aby o připojeném podání opatření učinil.« (Intim. praesidia c. k. vrch. soudu zemského ze 4. února 1908 Praes. 2200-17/8.)

14. října 1899 zem. zák. pro Čechy č. 59, které, jak to opět a opět vyslovil nejvyšší soud a také říšský soud ve zmíněném rozhodnutí, pokládati dlužno za jeden z možných způsobů provedení uvedeného státního základního zákona pro Čechy, bližší ustanovení, že jsou podle vytknuté zásady o jazykové rovnoprávnosti všichni političtí, soudní úřadové a státní zastupitelstva v zemi povinni vyhotoviti vyřízení, jež se stranám ku přijetí ústní žádosti aneb písemnému podání vydati mají, v tom z obou zemských jazyků, v kterémž žádost se přednesla, aneb v němž podání sepsáno jest (§ 1. nařízení ze dne 19. dubna 1880 zemsk. zák. pro Čechy číslo 14.).

Z řečeného vysvítá, že krajský soud, poněvadž rekurs sepsán byl v jazyku českém, byl povinen vyhotoviti také vyřízení o něm v jazyku českém.

V tomto směru slušelo tudíž rekursu vyhověti a dotčený výrok zrušiti.

Pokud se stížnost dále toho domáhá, by usnesení soudu rekursního ještě jednou bylo vyhotoveno, jest bezpředmětná a nebylo třeba ve směru tom dále čeho nařiditi, hledíc k tomu, že opatření c. k. krajského soudu v Chebu se již stalo a s úspěchem v odpor vzato bylo.«[4])

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. ledna 1908 č. j. R II 20/8. *Jan Löwenbach.*

K výkladu poznámky 1. při pol. saz. 106 B. e. tarifu popl. (ekvivalent poplatkový společností výdělkových). — §§ 23. resp. 31. nařízení min. fin. ze 14. června 1900 č. 120 ř. z. příčí se zákonu a nemají proto právní moci.

V r. 1877 vstoupil A. s 5 jinými osobami ve veřejnou obchodní společnost na dobu 6 let. Po této době, kdyby smlouva ani na určitý čas prodloužena ani vypovězena nebyla, měla se pokládati za uzavřenou na dobu neurčitou. Ve smlouvě bylo stanoveno: Zemře-li některý společník za trvání společnosti, mohou nezletilí jeho dědicové vstoupiti jen se svolením většiny společníkův dle hlav čítané; zletilí nemohou býti vyloučeni.

---

[4]) Místa proložená jsou v textu rozhodnutí podtržena. — Intimát sepsán jest jako obyčejně v obou jazycích zemských. Došel však v obálce s německým označením soudu a s německou adresou; také intimační klausule (»Von dieser Entscheidung . . . wird der betreibende Gläubiger . . . verständigt«) a podpis okresního soudu chebského jsou pouze německé. Dr. Š. podal proto dohlédací stížnost.

A. zemřel a dle dodatečné smlouvy z r. 1880 vstoupili do společnosti synové jeho. V r. 1892 přibyl postupem další společník.

V r. 1897 byla původní smlouva doplněna, resp. pozměněna v ten smysl, že společnost má trvati po dobu neurčitou, že každý společník může dáti výpověď, ovšem teprve po uplynutí 6 let. Bylo dále stanoveno, že společnost na neurčitý čas trvající obmezuje se na dosavádní společníky a platí pro čas života jejich a pro jejich dědice. Nějakého svolení společníků ke vstupu dědiců zemřelého do společnosti není třeba; společnost nekončí smrtí společníka, nýbrž trvá na dále s jeho dědici.

Výměrem c. k. okres. fin. ředitelství v Ch. bylo společnosti v r. 1901 přiznáno osvobození od poplatkového ekvivalentu; výměrem téhož úřadu z r. 1904 bylo osvobození to odvoláno.

Stížnost společnosti do tohoto odvolání podaná byla ve všech instancích zamítnuta.

Správní soud však stížnosti společnosti Drem P. podané vyhověl z těchto věcných důvodů:

Povinnost platiti ekvivalent, uložená zásadně pol. saz. 106 B e) Q tar. akciovým a jiným společnostem výdělkovým, jichž účastníci mají podíl na kmenovém jmění, přestává dle poznámky 1 k cit. pol. saz. tenkráte, byla-li smlouva společenská zřízena toliko na dožití účastníků či také jejich dědiců, nebo na dobu určitou, avšak kratší 15 let. — Toto ustanovení spojuje tedy osvobození od poplatku se smluvním obmezením trvání společnosti; a sice může ono obmezení býti dvojího způsobu: buď že se stanoví jako nejzazší meze pro trvání smlouvy dožití kontrahentů či jejich dědiců, v kterémžto případě dle čl. 123. obch. zák. jest smlouva učiněna na dobu neurčitou a může tedy každým společníkem býti vypovězena, — buď že společníci sestupují se ve společnost na dobu předem stanovenou, 15 let kratší.

Ježto tedy momentem podmiňujícím osvobození od poplatku jest toliko vymezení doby smluvní, tento moment však je tu zcela stejně, ať si smluvníci k jeho označení použili výrazu, že smlouva se činí »na dožití« nebo »na dobu neurčitou« — jest vzájemný poměr obou případů osvobození poplatkového uvedených v poznámce 1. (totiž jednak společenská smlouva na dobu neurčitou, jednak společenská smlouva na dobu určitou kratší 15 let), ten, že společnosti na dobu neurčitou nejsou vůbec povinny platiti ekvivalent, kdežto společnosti uzavřené na dobu určitou jenom tehdy musí jej platiti, jsou-li uzavřeny na dobu delší 15 let, — což jiného smyslu nemá než, že vůbec jenom společnosti uzavřené na dobu delší 15 let musí platiti ekvivalent poplatkový!

Momentem určujícím povinnost platiti ekvivalent jest tedy kvalifikována právní vázanost jmění společenského na dobu 15 let, totiž vá-

zanost taková, že vůle společníků nemůže ji zrušiti jiným způsobem, než jakým ji původně stanovila, totiž shodnou vůlí všech. Od této vázanosti právní lišiti jest pouhé skutečné trvání společnosti na tom se zakládající, že společníci nepoužili svého práva a nedali výpovědi.

Pro povinnost platiti ekvivalent nestačí právě, že určité jmění po určitou dobu skutečně nezměnilo držitele, jinak musil by se ekvivalent platiti i ze jmění takových osob fysických, jež žijí nad průměrnou dobu životní, takže státu ucházejí poplatky dědické, které by jinak pravidelně byl obdržel.

Naopak žádá se od výdělkových společností ona zákonem stanovená nejmenší míra vázanosti, kteráž jisté jmění kvalifikuje jako jmění mrtvé ruky. —

Sečte-li se pouze několik po sobě jdoucích period smluvních, jež dle smlouvy měly určité neb neurčité kratší trvání, vychází z toho pouze tolik, že určité jmění ve skutečnosti zůstalo v jedné ruce — kterážto skutková okolnost k založení poplatkové povinnosti nedostačuje, — nelze však sčítáním takovým nikterak založiti onu svrchu zmíněnou kvalifikovanou právní vázanost jmění společenského na minimální zákonnou dobu 15 let, kteráž teprve přivádí s sebou povinnost platiti ekvivalent.

Pokud tedy nařízení min. fin. ze 14. června 1900 č. 120 ř. z. (§§ 23. a 31.) nesouhlasí s právě vyloženým názorem právním, nemohla mu v tomto případě býti přiznána moc právně závazná.

Při posuzování povinnosti platiti ekvivalent jest tedy rozhodna jenom ona doba trvání společnosti, na kterouž společnost původně byla zřízena, která při zřizování byla smluvena. Jestli však zřízením nové smlouvy společenské — (jakož se stalo v tomto případě mezi společníky v r. 1897) — bylo původní smluvené trvání společnosti změněno, může nyní při posuzování povinnosti ku placení ekvivalentu býti rozhodno toliko změněné nové ustanovení smluvní, nikoliv ustanovení smlouvy původní. Neboť povinnost poplatková může se říditi jenom dle toho právního stavu, jaký tu byl při početi onoho decenia, pro kteréž ekvivalent má býti předepsán.

Poněvadž pak smlouva z r. 1897 učiněna byla toliko na 6 let, není společnost povinna platiti ekvivalent.

Rozhodnutí c. k. správního soudu ze dne 28. května 1907 č. 5015. *Dr. St. Zima.*

Zprávy o schůzích Právnické jednoty v Praze.

Schůze dne 16. ledna 1908.

Předseda: I. náměstek starostův p. Rudolf Vyšín, c. k. rada vrchního soudu zemského v Praze.

Zapisovatel: II. jednatel Dr. Vilém Pospíšil.

Členů přítomno: 26.

Zahájiv schůzi, věnoval p. předsedající vřelou pohrobní vzpomínku zesnulému Dru Františku Voldanovi, advokátu v Českém Brodě, oceniv záslužnou působnost jeho co právníka praktického i co právnického spisovatele, jenž zejména pracemi svými o právní povaze společností pravovárečných upoutal na sebe pozornost, zvláště pak podav o thematě tomto obšírnou práci k prvnímu vědeckému sjezdu českých právníků. Slova p. přednášejícího vyslechlo shromáždění stojíc.

Za členy se přihlásili pánové: František Heric, konceptní praktikant c. k. universitní knihovny v Praze; Dr. Otto Jelínek, úředník c. k. korespondenční kanceláře v Praze; Jan Komers, c. k. notář v Praze; JUC. Hugo Palme, c. k. místodržitelský konceptní praktikant v Semilech; Dr. Pravoslav Wilt, advokátní koncipient v Praze; Dr. Norbert Zavadil, advokát v Praze.

Přijati.

Na to udělil p. předsedající slovo p. JUDru Ignátu Arnsteinovi, advokátu v Praze, k ohlášené přednášce

o všeobecné klausuli v osnově nového zákona proti nekalé soutěži.

Pan přednášející uvedl v podstatě*) toto:

Jednou z nejspornějších otázek ukázala se v posudcích o chystaném zákoně proti nekalé soutěži otázka, má-li se vedle speciálních předpisů, namířených zejména proti nekalé reklamě, proti způsobování záměn v obchodě, proti zlehčování cizích podniků a proti zneužití obchodních tajemství pojmouti do zákona norma všeobecná. Norma, kterou by soudci dána byla možnost, aby zabránil na zakročení ohrožených soutěžníků, resp. jich zastupitelstev zájmových také všem jiným zjevům soutěži, které by uznal za nekalé.

Vláda sama v tom směru kolísala. V první roku 1901 publikované osnově všeobecnou klausuli odmítala. V druhé roku 1906 poslanecké sněmovně předložené osnově vtělila ji podrobujíc se zejména většině došlých posudků v dosti obsáhlý § 16.

Poslanecká sněmovna — ještě v starém kuriátním složení svém —

*) V plném znění uveřejněna jest přednáška tato v »Právnických Rozhledech«.

osnovu tu s některými nevelkými, všeobecné klausle se netýkajícími změnami schválila.

Tím však otázka nerozhodnuta. Proti všeob. klausuli i potom ozvalo se mnoho varovných hlasů, obávajících se, že by klausulí tou v bludné praxi stižena byla místo nekalé soutěže nebo vedle ní soutěž poctivá. Na druhé straně však ve prospěch její vystoupili vážní obranci — mezi nimi i Randa ve svém něm. spise o náhradě škody.

Panská sněmovna v posledním zasedání osnovu neprojednala, v novém ji vláda ohlásila, ale posud nepodala. Zjeví-li se v osnově nově chystané všeob. klausule vůbec neb aspoň v tom znění, jak ji podával § 16. poslední osnovy, obecně známo není.

Přednášející vyslovuje se v zásadě pro všeob. klausuli.

Dokazuje především její potřebu. Již nyní jest mnoho zjevů soutěžních, proti kterým se s četných stran ochrany žádá, a které pod specielní normy osnovy subsumovati nelze.

Sem řadí se loterní lákadla — proti kterým již poslanecká sněmovna zvl. předpis do zákona pojmouti chtěla, užívání služeb cizího cestujícího za zády chefa jeho (podnět pražské obch. komory), hromadné odloudění zřízenců, podplácení jich, přijímání zřízenců, kteří jinde smlouvu porušili. Za jistých okolností úmyslné prodávání pod vlastní cenou nákupní neb výrobní, aby zničen byl konkurent, svádění cizích zákazníků k porušení smlouvy, po příp. také t. zv. rabatový systém úsporný a j.

Nestačí-li však specielní předpisy osnov pro přítomnost, stačí tím méně pro budoucno. Také vývoj německý tomu nasvědčuje. Neboť tam hned po vyhlášení zákona z r. 1896 voláno po všeob. klausuli, a vláda osnovou právě publikovanou chce surogátům, jež praxe pro klausuli tu vytvořila, dáti sankci zákonnou.

Přecházeje k námitkám proti všeob. klausuli pronášeným, zmínil se přednášející zejm. o častém poukazu na škody vzniklé zejm. v prvních letech z vadné praxe zákona o potravinách. Ukazuje, že tam šlo o zákon trestní, § 16. osnovy, ale že stanovil výhradně sankce civilně právní a že i v nich docela pro účely své zmírnil i předpisy ob. zákona obč. Připouštíť nárok na jakoukoliv náhradu jen při činech dolosních, jinak jen nárok negatorní. Přijme-li se návrh Randův, bude mimo to i nárok negatorní předpokládati nejen, jak již osnova toho žádá, h r u b é porušení dobrých mravů, nýbrž i z n a č n é ohrožení soutěžníků.

K tomu osnova všechny otázky nekalé soutěže soustřeďuje u soudů, resp. senátů obchodních, věci nesborové pak z celého kraje u okresního soudu, jenž se nalézá v sídle sborového soudu — je-li tam zvl. okr. soud obch., tož u tohoto.

Soustředěním usnadní se vytvoření jednotné praxe pomocí soudců odborně cvičených. Mimo to osnova v otázkách nekalé soutěže vylučuje řízení bagatelní, aby bylo možno vždy dovolati se II. i III. stolice.

Již pro kautely ty zasluhuje všeob. klausule přednost před stavem, jaký by jistě bez ní nastal, až by praxe potřebou nucená začala ji dle vzoru německého (i francouzského) §§y kautel takových prostými 1295. a 1324. ob. zák. obč.

Vzdor tomu hledati jest dle možnosti ještě opatření další proti nesprávnému výkladu pojmu nekalé soutěže.

P. přednášející zejm. odporučuje:

1. Aby se § 16. osnovy doplnil jasným předpisem, kterým by se vyloučilo směšování otázek nekalé soutěže s diferencemi vznikajícími z toho, jak ohraničena oprávnění živnostenská dle živnost. řádu — (§ 16. sice větu k tomu směřující má, však nepřesnou a tak umístěnou, že by směšování ono vylučovala jen při nároku negativním, nikoliv také při otázkách náhrady škody).

2. Aby předpis §u 114. lit. o) loňské novely živn. řádu při vydání zákona proti nek. soutěži byl zrušen, nebo aby přísl. funkce společenstev nejen řádně obmezeny, nýbrž zároveň na živnostenská zastupitelstva vyššího řádu byly přeneseny. (§em tím společenstvům dáno právo odklizovati zvyky, obyčeje a novoty překážející poctivé soutěži mezi členy společenstva. Předpis ten jest nebezpečný, způsobil již četné spory a vedl by ke kolisím mezi judikaturou soudní a usneseními majorit společenstevních.)

3. Aby všeob. klausule nabyla po příp. působnosti o půl roku neb o rok později než ostatní speciální předpisy zákona.

4. Aby se po vyhlášení zákona pro začátek pro soudce, jimž provádění zákona má býti svěřeno, zavedly kursy, v nichž by se na základě literatury a praxe něm. a franc. seznámili podrobněji s otázkami nek. soutěže.

5. Za nejdůležitější pokládá přednášející, aby se pro otázky nekalé soutěže zřídily zvláštní sbory znalecké, podobné, jako pro otázky autorského práva zřízeny na zákl. §u 63. zákona o právu autorském. Sbory ty, o jichž organisaci přednášející zevrubněji se zmiňuje, měly by se zříditi pro větší oblasti, na příkl. pro obvod každého vrchního zemského soudu. Soud pak by měl býti ve všech otázkách pod všeob. klausuli spadajících přímo vázán vyžádati si před rozsudkem votum sboru znaleckého. Ve všech ostatních otázkách nekalé soutěže mohlo by mu dáno býti právo, aby si posudek ten po příp. i bez návrhu stran vyžádal.

Výklad p. Dra Arnsteina, poutavě přednesený, odměněn byl hlučným potleskem posluchačstva.

K slovu přihlásil se p. profesor Karel Herrmann šlechtic Otavský uváděje, že v hlavních rysech s vývody p. přednášejícího plně souhlasí. Co se specielně týče důležité otázky znaleckých kolegií, zdají se mu důvody p. Drem Arnsteinem pro jejich zavedení uvedené dosti závažnými. Bude se tu jednati o otázky odborné a choulostivé, a soudce často se tu ocitne před problémem, s který se svou průpravou nebude, a při nichž bude hledati úsudek znalecký. Že pro tyto případy by byla stálá kolegia znalecká nejlepším faktorem, o tom nelze pochybovati. V oboru práva autorského se kolegia tato dosti osvědčují. Také ve věcech nekalé soutěže nebyly by zajisté výroky znalecké závaznými pro soudce. Soudce i tu měl by možnost dle povahy případu od podaného úsudku se odchýliti, ale vždy by to bylo proň vítanou oporou.

Pokud se stanovení generální klausule týče, kloní se řečník spíše k hlasům, jež žádají, aby byla podržena. Pochybnosti, které se vůči ní vyslovují, nelze arciť naprosto odmítnouti, avšak soudí, že škody, které by mohly nastati při pouze taxativním výpočtu případů nekalé konkurence, by byly asi větší nežli ty, které by mohla přivoditi generální klausule. Ovšem bylo by potřebí asi přesnější stylisace. a měly by zajisté v tom ohledu návrhy Randovy přijíti v úvahu. (Potlesk.)

Poněvadž se dále nikdo ke slovu nehlásil, poděkoval p. předsedající p. Dr. Arnsteinovi srdečnými slovy za jeho důkladnou a podnětivou přednášku a ukončil schůzi. *Dr. Vilém Pospíšil.*

Literární zprávy.

Prof. Dr. Moritz Wellspacher: **Die Zukunft der oesterreichischen Privatrechtswissenschaft.** Eine akad. Antrittvorlesung, gehalten an der Univers. Wien am 4. Novem. 1907. — Vídeň 1907, Manz.

J. Exc. pan dr. Ant. rytíř Randa nám píše:

O této, v různém směru podivné úvodní přednášce vídeňského professora přináší »Przegląd prawa a admin.« v posledním sešitu z pera slovutného lvovského prof. Tilla, známého autora znamenitého systematického výkladu: »Prawo prywatne austr.«, následující kritickou úvahu, s kterouž plně souhlasím a kterouž pro správnost posudků v ní projevených posílám v překladě (jejž pořídil dr. Zítek):

»Velebě veliké zásluhy Ungrovy, kterých si získal tím, že dílem svým přerval epochu bezmyšlenkové stagnace v nauce rakouského práva soukromého a postavil ji na stupeň, na kterém v Německu již delší čas před tím se nalézala, přiznává Wellspacher, že směr inaugurovaný Ungrem

byl velmi římský, ano rovnal se téměř recepci práva římského, ne sice v zákonodárném, leč ve vědeckém smyslu.

Avšak obavami o budoucnost vědy rakouského práva soukromého naplňuje přednášejícího publikace nového zákonníku německého. Věda německá odvrátila se od práva obecného a jde ve šlépějích nového zákonníka a v tom shledává autor nebezpečenství, že věda rakouská pozbude souvislosti s vědou německou.

Symptomem tohoto ubývání souvislosti po náhledu přednášejícího, jest judikatura nejvyššího soudu. Nejvyšší soud ovšem rozhoduje zpravidla spravedlivě, avšak motivy jeho postrádají theoretického podkladu. Spokojuje se přesvědčením, že při rozhodl spravedlivě, o motivy však se již nestará. Motivy jeho — dle mínění autorova — jsou často povrchní, ad hoc vyhledané a neohlížejí se na souvislost zásad právních a jednolitost judikatury, z čehož právě pocházejí nesčetné rozpory, do jakých se dostává, a úplná nejistota právní. (?)

Z toho vyvozuje autor, že soudům nedostává se síly, aby zdolaly theoretickou práci, které je třeba, aby vývoj právního života přizpůsobil se textu zákona, nedostává se sil k jednolitému vytváření a právnickému ovládání zákona.

Úkazu tohoto dlužno se vedle mínění autorova tím více obávati, ježto nalézá opory v nejnovějším směru, jehož heslem je t. zv. svobodná tvorba práva (freie Rechtsfindung). Nenajde-li jurisprudence rak. v sobě síly k theoretickému spracování nových právních myšlenek, které život v nevyčerpatelné hojnosti vytváří, musí judikatura — dle mínění přednášejícího — státi se libovolnou, impressionistickou a na konec zahodí vědu jako zbytečný balast. — Prostředkem proti tomu bylo by vydání nového zákona dle vzoru německého kodexu sepsaného, — leč není vyhlídky, že by taková kodifikace mohla se státi skutkem.

Z toho dospívá přednášející k závěru, že jedinou odpomocí bylo by opříti se o německou theorii nového občanského zákonníka, »která vědě práva rak. má se státi tím, čím byla druhdy theorie vytvořená v právu obecném školou historickou«.

Toto přiznání malomoci je pro vědu rak. práva velice pokořujícím, zvláště v ústech professora práva občanského a nástupce Leopolda Pfaffa, který svými pracemi vědu tu učinil nezávislou na vědě německé, postaviv ji na samostatný vědecký základ historický a dogmatický a ukázav takto mladším silám cestu, kudy se mají ubírati.

Avšak je takový pesimismus vůbec odůvodněn? Pokládá-li přednášející nedostatek vědecké motivace rozsudků nejvyššího soudu za symptom

svědčící o tom, že judikatura bez pomoci Němců sbloudí na dráhu »einer gemütlichen Rechtsduselei« (sic — str. 16), — tož dlužno uvážiti — aniž bychom tím snad chtěli se ujímati nejvyššího soudu, který dle n. mínění výtky takové nezasluhuje a naší obrany nemá zapotřebí — že odůvodnění dnešních rozhodnutí — všeobecně vzato — nejsou dokonce o nic horší, než byly motivy z oněch dob, kdy německá věda práva obecného tekla do nás plným žlabem.

Dnešní soudcové nejvyššího soudu jsou lidmi, kteří právnického vzdělání nabyli v době výlučného panování německých theorií na našich universitách; nedostává-li se tudíž jejich motivacím vědeckosti, vidno, že věda německá málo tu pomáhala. — Přednášející přiznává nynějším soudcům, že, ačkoliv motivy jejich jsou nevědecké (?), rozsudky jich přes to jsou spravedlivy. Je-li tomu tak, pak po mém soudu nemá přednášející příčin do nářku. Úkolem nejvyššího soudu není spisování vědeckých pojednání, nýbrž vydávání spravedlivých rozsudků. — Povšechná výtka nejvyššímu soudu činěná je nesprávná. Některé rozsudky jsou lépe, jiné hůře odůvodněny: leč zdali je tomu v Německu či někde jinde jinak? Což nezahnizďuje se právě v Německu a sice způsobem přímo obavy vzbuzujícím ona »Rechtsgefühlduselei« — a to nejen u soudů, ale i na katedrách universitních — a odporující si rozhodnutí neexistují pouze v zemích rakouských, ale také v Německu a existovati budou všude, kde vůbec existují soudy a soudcové.

Do jisté míry dlužno dáti autorovi za pravdu, pokud stěžuje si do toho, že rakouské právo soukromé ve své celistvosti dosud nebylo spracováno systematicky. A skutečně existuje v německém jazyku pouze jediný systém (Krainzův), který teprve v posledním (4.) vydání může býti pokládán za systém vědecký stejnoměrně spracovaný. — Však tvrzení autorovo, že nedostatku tomu monografie odpomoci nemohou, pokládati dlužno za podivné. Neboť posunutí vědy ku předu lze nadíti se vlastně pouze od monografií; úkolem systému pak je hlavně sebrání a uspořádání resultátů dosažených pracemi monografickými. A takových prací přece není v literatuře rakouského práva občanského nedostatek. Nemluvě ani o starších velikánech vědy, jako jsou Unger, Randa, Pfaff, Hofman, Exner — věda občanského práva rakouského může honositi se celou řadou autorů (počítáme k nim i přednášejícího) — kteří dokonce neustupují do pozadí před zahraničnými německými a jsou onde, právě tak jako u nás, vysoko ceněni — a jejichž práce úplně vyčerpávají — s malými jen mezerami — systém občan. práva rak. Nezdá se mi tedy, že by pesimismus a beznadějnost, jimiž přednáška řečená se vyznačuje, byly skutečně odůvodněny.

V civilistice rakouské koluje život pod vlivem převládajícího přesvědčení o nutnosti vědeckého podkladu práce literární. Ovšem že výlučně ně-

mecké stanovisko autorovo nedovoluje mu všímati si ruchu, který se jeví v jiných jazycích mimo německý. Leč byť i jen na německou produkci literární, dosud — jen co je pravda — nejbohatší, se obmezil, nemá žádné příčiny si zoufati a vydávati se na milost a nemilost učenců »aus dem Reiche«.

Po vývodech přednášejícího mohlo by se mysleti, že mimo Německo na poli práva jest již jen veliké nic. Avšak on zapomíná, že jurisprudence francouzská a vlašská representuje se právě tak důstojně jako německá, že tedy také extra Germaniam existuje právo a literatura vědecká a že by Němcům dokonce nebylo na škodu, kdyby se podívali také za své hraniční sloupy, a neuzavírajíce se více proudům obecným, kterým až dosud u velké míře zbytečně se bránili, kráčeli za příkladem Francouzů, kteří nyní velice mnoho z vědy německé kořistí.

Nelze pominouti mlčením, že prelegent ve vývodech svých upadá v různé rozpory. Tak čteme na př. na str. 10., že jediným prostředkem proti neplodnosti jurisprudence je: »ein juristisch-technisch hochstehendes, auf streng wissenschaftlichen Grundsätzen aufgebautes Gesetz nach dem Muster des deutschen b. G.-B. —«; po tomto výroku mohl by se někdo naditi toho, co čteme na str. 16.: »auch ich würde es nicht begrüssen, wenn wir ein neues Gesetzbuch nach dem Muster des deutschen b. G.-B. erhalten würden«?

Nikdo nemůže popírati, že věda práva rakouského má mnoho vědě německé co děkovati, a nikdo také nemůže raditi k tomu, abychom se úplně uzavřeli v hranicích zemí na říšské radě zastoupených; ale s druhé strany nelze zapomínati, že Němci v Rakousku nejsou samotni, ba že nejsou ani ve většině a že tedy zbytečné akcentování národního karakteru vědy německé poměry u nás panujícími nijak není odůvodněno. Také ani nemá takové výlučně německo-národní stanovisko žádného historického oprávnění. A vyslovuje-li přednášející na konci svého výkladu s jakousi emfasí přání, aby zákon rak. »zůstal tím, čím až dosud byl, t. dílem německého ducha a výtvorem německé kultury«, tu patrně nechce si vzpomenouti na to, že zákon ten opírá se převalnou měrou o právo římské a tedy o původ románský, jemuž nejenom Němci, ale i jiní národové za kulturu svou děkují.

E. Till.«

The Laws of England being a Complete Statement of the Whole Law of England. By the Right Honourable the Earl of Halsbury, Lord High Chancellor of Great Britain, and other Lawyers. Vol. I. — London, Butterworth & Co., 1907. — CCXVIII, 648 a 68 str.

Jest to první svazek velkého díla, rozpočtěného na více než dvacet svazků, jež má dle titulu a předmluvy obsahovati úplné zjištění celého práva

anglického, nyní platícího. Dílo to vydáváno jest komissí, v jejímž čele je býv. lord kancléř hrabě Halsbury, a jest věnováno králi Edvardu VII. s jeho dovolením, jak výslovně uvedeno. Pozoruhodno jest, že redaktory jsou vesměs praktičtí právníci; také příspěvky v tomto prvním díle jsou vesměs psány praktickými právníky.

V předmluvě sepsané lordem Halsburym poukazuje se zejména na výhody přesného zjištění práva a na výhody kodifikace. Dovídáme se tu, že v Anglii v r. 1866 byla zřízena komisse, jež měla se pokusiti o zjištění celého práva anglického a vyložení ho v stručné a klassické formě. Tato komisse konstatovala, že mimo spoustu jednotlivých zákonů sluší prozkoumati více než třináct set svazků rozhodnutí se stem tisíc jednotlivých případů asi, na nichž právo anglické spolu spočívá, a odporučovala sestavení »zhuštěného obsahu« (condensed summary) práva v systematickém pořádku s určitě formulovanými větami, při nichž by byly udány prameny (tedy měla to býti jakási »hlavní kniha«). Po vydání první své zprávy v květnu 1867 komisse však zdá se, že přestala pracovat, aspoň nebylo o ní dále slechu. S této strany tedy není předběžných prací. Existuje však z dřívějších dob ještě podrobný seznam zákonů a monumentální vydání zákonů, uložené v parlamentu, jež sahá sice pouze do panování královny Anny (1702—1714), přes to však má dosud velkou praktickou důležitost, jak z dalšího bude vidno.

Vydavatelé tohoto díla chtějí provésti to, co bylo úkolem komisse z r. 1866, totiž zjištění veškerého práva, děje se to však způsobem různícím se částečně od způsobu navrhovaného onou komissí. Zvolena střední cesta mezi úplným systemem a uspořádáním slovníkovým. Určeny větší části látky a ty pro sebe zpracovány systematicky a pak abecedně sestaveny; bude tedy dílo toto sbírka monografií dle abecedy seřaděných. První tento svazek obsahuje jedenáct takových oddílů: Action (žaloba), Admiralty, Agency, Agriculture, Aliens (cizinci), Allotments (menší statky), Animals, Arbitration (rozhodčí), Auction, Bailment (svěření věci), Bankers. Mimo toto rozdělení jde celou knihou bez přestání ještě číselné označování jednotlivých odstavců (jaksi paragrafů), jichž je 1302. Pod čarou jsou citovány zákony, rozhodnutí a staré autoritativní spisy právnické (jež požívají téměř moci zákona) jako doklady. Podrobné indexy usnadňují vyhledání každého detailu.

Z indexu zákonů vychází na jevo, že nejstarší tu citovaný zákon je Magna Charta (z r. 1215, resp. obnovení z r. 1224); jelikož je to základní zákon ústavní, není ještě na tom nic tak podivného, ale zajisté každý kontinentální právník se podiví, že na př. na str. 252 k odůvodnění věty, že ovce jsou vyňaty z obstávky a z exekuce (jsou-li tu jiné věci postačitelné), citován je zákon z r. 1266 (De districtione scaccarii), jakožto dosud platný,

nebo že na str. 52. zákaz quaerulantství (v článku o žalobě) odůvodněn je zákonem z r. 1275 (Maintenance), nebo na str. 294 nedělní klid zákonem z r. 1667 (Sunday Observance Act) atd. Podobně rozhodnutí, jež citují se dle jmen stran (na př. Miller versus Smith) sahají do starých a nejstarších dob, z XVI. a XVII. století nejsou již ani příliš řídká. Důvod toho záleží v tom, že hlavní základ práva anglického je právo obyčejové (common law), zákony (statutes) existují jen o jednotlivostech, obsáhlých kodifikací není a scházejí tedy zejména generální derogatorní klausule, obyčejně v kodifikacích obsažené, jimiž staré právo o předmětu kodifikace v celém rozsahu šmahem se zrušuje (jako na př. čl. IV. vyhlaš. pat. k obč. zák. nebo odst. III. vyhlaš. pat. k josef. soudnímu řádu a pod.).

V prospektu, k tomu dílu připojeném, uveden jest též tento zajímavý passus: Dílo není ve své formě zákoníkem, ale na možnost, že budoucně někdy mohlo by dojíti ke kodifikaci, bylo veskrz pomýšleno a jest se nadíti, že budoucí kodifikator nalezne zde materiál pro svou práci ve vhodném pořádku. &.

Hovorna.

Odpomoc proti nesprávné jazykové praxi některých německých soudů v Čechách.

V době poslední opakovaly se případy, že soudy v t. zv. uzavřeném území odmítaly česká podání, ježto prý nejsou sepsána jazykem u soudu obvyklým.

Není úkolem této úvahy prokázati materiální nesprávnost usnesení takových. Že čeština na základě zákonných předpisů a nařízení secundum legem vydaných jest u všech soudů království Českého jazykem obvyklým, bylo již četnými spisy prokázáno a stálou judikaturou vrchního zemského soudu i známým plen. rozh. nejv. soudu ze dne 13. prosince 1898 čís. 14.934 dotvrzeno. Netřeba zde touto thesí dále se obírati.**)

Naproti tomu zdá se, že úvaha o formálním postupu soudů v otázce zmíněné bude časovou. Ukáže nám i cestu k možné nápravě.

Podotknouti sluší, že opravné prostředky v případech doby novější neměly úspěchu. Sluší čítati s faktem, že i sborové soudy — pokud jsou instancemi rekursními — sdílejí někdy nesprávný náhled stolice prvé a že odpomoci nadíti se lze jen u vrchn. soudu zem., jeho presidia, u soudu nejvyššího***) — a u ministerstva spravedlnosti, jež jest v prvé řadě povoláno,

*) Viz Právník 1899 str. 10. *Pozn. redakce.*

**) Zevrubné vylíčení materiální stránky podal p. doc. dr. Hora v přednášce v Právnické Jednotě, k erouž přineseme příště. *Pozn. redakce*

***) Srv. rozhodnutí na str. 101. tohoto čísla. *Pozn. redakce.*

aby vlastní své výnosy ve věcech jazykových hájilo a jich provedení zabezpečilo.

Pokud totiž ze zpráv veřejnosti přístupných souditi lze, uznávají uvedené vyšší instance platnost a závaznost minist. nařízení ze dne 19. dubna 1880 z. z. č. 14 (Stremayerových). Pochybnosti vznikly pouze, pokud se týče kompetence úřadů těch a dosahu její.

Projevy stran, jež jsou základem soudního vyřízení, roztříditi lze na tyto skupiny:

I. Projevy písemné, t. j. podání.

II. Projevy ústní, jež soud protokolem nebo záznamem v písemní formu uvádí, a jež v této formě slouží vyřízení za podklad.

III. Projevy ústní, prohlášení, jež jako taková jsou podkladem dalšího jednání.

I. Podání. Všeobecné náležitosti podání v řízení sporném vytknuty v §§ 75. a násl. c. ř. s. Předpisy ty platí i v řízení exekučním (§ 78. ex. ř.).

Pro řízení nesporné obsažen příslušný předpis v § 4. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854, ř. z. č. 208, jehož užíti sluší i ve věcech konkursních a knihovních (pokud kn. zák. úchylek neobsahuje).

Trestní řád — nehledě ku předpisu § 100. — nestanoví všeobecných náležitostí pro podání.

Zvláštní náležitosti pro podání určitého druhu (žalobu, opravné prostředky atd.) vytčeny jsou na jednotlivých místech zákonů uvedených a nemají pro naši otázku zásadného významu.

Všeobecné náležitosti jsou buď

a) formální — dle pojmu slova toho takové, jež týkají se zevní úpravy podání, buď

b) materiální, jež vnitřního obsahu se týkají. (Ministerstvo spravedlnosti v odpovědech svých [k § 84. c. ř. s.] rozšiřuje pojem formálních vad i na některé vady, jež nepochybně leží v obsahu podání. Tím patrně má býti řečeno, že vady takové napraviti dlužno stejnou cestou jako vady formální).

Platné zákony formalismu nikterak nepřejí.

Pokud formální vady nejsou s to, aby překazily řádné úřední vyřizování, zůstaňtež nepovšimnuty (§ 84. vš. ř. s., § 8., 10. nesp. pat., § 89. jedn. ř.).

Pokud řádnému vyřizování překážeti mohou, buďtež z úřední moci, způsobem co nejjednodušším, odstraněny (srv. ustanovení právě uvedená).

Není-li podání sepsáno jazykem soudním, považovati jest nedostatek ten za vadu formální.

To plyne již z pojmového vymezení vad formálních a materiálních, jak shora ad a) a b) bylo podáno. Neboť nedostatek ten týče se pouze zevní úpravy podání — jež obsahem svým může zcela vyhovovati zákonným předpisům. — Je to nedostatek na prvý pohled patrný. Soudce jej sezná, třeba s obsahem podání ani se neobeznámil.

Že zákon řadí zmíněný jazykový nedostatek k vadám formálním, plyne nade vší pochybnost z § 4. nesp. pat., neboť tu pod nápisem »F o r m der Gesuche« uvedeny též náležitosti jazykové.

Civ. ř. soudní ovšem podobného ustanovení neobsahuje, neboť otázce jazykové úzkostlivě se vyhýbá. Netřeba však blíže dovozovati, že zákon nemůže různým způsobem pohlížeti na jazykové nedostatky v řízení nesporném a sporném. Analogie § 4. nesp. pat. pro řízení sporné a exekuční podává se sama sebou.

Ostatně posud platné §§ 13. josef. s. ř. a 14. záp. hal. s. ř. uvádějí v téže větě náležitosti jazykové vedle jiných náležitostí formálních (stručnosti atd.), čímž obé do téže kategorie kladou. Odstavec druhý § 84. c. ř. s. pak výslovně připouští, že jsou ještě jiné vady formální, než takové, jež by z porušení předpisů §§ 75. a 77. c. ř. s. plynuly. (Slovo: insbesondere.)

Konečně i § 13. not. ř. uvádí mezi formálními náležitostmi pečetě notářské její jazykové znění.

Z okolnosti, že jazyková »vada« podání jest ve smyslu zákona vadou formální, plynou důležité důsledky pro způsob, jakým soud nakládati má s podáním, jež není učiněno v jazyku soudním.

Dle uvedených předpisů §§ 84. c. ř. s., 2. č. 8, 10 nesp. pat. a § 89. jedn. ř. nesmí soudce podání prostě o d m í t n o u t i, poněvadž sepsáno není jazykem soudním.

Náleží mu naopak, aby buď stranu (do kanceláře soudní) předvolati a tam poučiti dal (§ 85. c. ř. s., § 89. j. ř. — postup v daném případě méně praktický), buď aby podání vrátil s návodem, že sepsáno býti má řečí v zemi obvyklou. (§ 85. c. ř. s., § 2. č. 8, 10 nesp. pat.) Měla-li lhůta býti dodržána, určena buď pro opětné vznesení lhůta nová.

V r á c e n í takové není nikterak identické s o d m í t n u t í m.

Odmítaje podání, odpírá soud vůbec úřední úkon, k němuž podání směřuje. Odmítnouti sluší ku př. žalobu na nepříslušný soud vznesenou (§ 43. j. n., § 230. odst. 2. c. ř. s.) neb opravný prostředek pozdě vznesený (§ 468., 523. c. ř. s.), neb opravný prostředek nepřípustný (§ 523., 528. c. ř. s.) a j.

(Pokračování.)

Denník.

Římské právo a právo pandektové jest název spisu, v němž prof. Litten v Halle vykládá nynějši stav otázky studie římského práva v Německu. (Ref. Ermanův v Z.-Bl. f. R. Wiss. 1907.) Věda římského práva, nejsouc již vázána na právo obecné (jež pozbylo r. 1900 úplně praktické platnosti), pořád více a více obrací se ke klassickému právu římskému, jež pomocí palingenesie (rekonstruování spisů klassických právníků sestavováním excerpt z jich spisů, jež zachována jsou v Justinianových digestech) a nálezů inskripčních a papyrových důkladněji hledí poznati. Naproti tomu méně se nyní obrací zájem k právu t. zv. pandektovému, to jest k právu římskému, jak pojímáno bylo ve středověku a novověku za příčinou praktického užívání jeho v době moderní. Spisovatel má za to, že však je třeba romanisticko-germanistického kollegia o vývoji pojmů, počínajícího glossou a končícího německým občanským zákonníkem, čímž jen lze dosíci vědeckého proniknutí tohoto zákonníka. V mezích práva pandektového ve smyslu udaném možno zase rozeznávati v dějinách recepce hlavně dva směry. Směr, jenž dává přednost vlastním zákonodárným částem corpus juris: kodexu, institucím a novellám (justinianismus) před digesty, obsahujícími excerpta z klassických právníků, ovládá dějiny římského práva od doby glossatorů. Jen humanistická škola francouzská (Cujacius), a obnovujíc tradici této, historická škola německá (Savigny) dávaly přednost digestům před kodexem, klassickému před justinianskými.

Plavba vzduchem a právo. V (hanov.) časopise Das Recht 1907 č. 23 naznačuje rada voj. soudu Grünwald v Postupimi, odvolávaje se na svůj spis: Das Luftschiff in völkerrechtlicher und strafrechtlicher Beziehung, otázky právní, k nimž dává podnět moderní rozvoj plavby vzduchem. Jde tu hlavně o otázky práva mezinárodního (státního i soukromého a trestního), v nichž rozhoduje území, kde nějaká právnická skutečnost (na př. trestní čin) se stala. Patří vzduchový prostor nad územím státním do neobmezené výše k tomuto území státnímu? Autor přisvědčuje (ale nepřiznává státu se stanoviska práva mezinárodního právo, aby úplně zamezil ve svém vzduchovém prostoru mezinárodní styky). V jakém území stal se čin, jenž udál se v baloně nad širým mořem neb nad krajinou, jež není státem (na př. Saharou zeměmi kolem točen)? Je tu připustna analogie lodí na širém moři a sluší tu rozeznávati mezi balony státními a soukromými? Autor i tuto analogii připouští a přimlouvá se za registrování soukromých balonů, jak se to děje u lodí, aby zjištěna byla jejich země domovská.

První zvláštní soud pro mladistvé delinkventy v Německu ustavil se od 1. ledna 1908 ve Frankfurtě nad M. Založen jest pod dozorem praesidia vrchního zemského soudu hlavně na zásadách těchto: Vynášení rozsudků svěřeno soudci vyzkoušenému soudem vrchnoporučenským. Soudci tomuto svěřeno také vedení poručenstva odsouzených mladistvých delinkventů. Ku přelíčení povoláni jsou poručníkové neb jiné osoby, činné v péči o mladistvé osoby. Soud odbývá se ve zvláštní místnosti rozdílné od ostatních síní jednacích. Ustanovení tohoto zvláštního soudu bylo ohlášeno v sezení právnické společnosti ve Frankfurtě n. M. dne 21. listop. 1907, ve kterém současně odbývána přednáška prof. Freudenthala o soudech nad mladistvými delinkventy. Přednášející poznal tyto soudy v Americe a přičiňoval se pak v Německu o jejich zavedení. Frankfurtský soud založen, jak již podotknuto, hlavně na zásadách, jež byl přednášející vytknul, a zasluhuje zmínky, že také na to váha kladena, aby přelíčení s mladistvými delinkventy nebylo zaměňováno s nějakým divadelním představením, pročež zbaveno býti má rázu dramatického, jímž se veřejná přelíčení bohužel často vyznamenávají. Mladiství delinkventi trvale mají býti od starších zločinců odděleni — čemuž rozumíme tak, že toto oddělení má se jeviti netoliko při soudě — ale hlavně při výkonu trestu, zřízením zvláštních trestnic. (Podle Deutsch. J. Z. z 1. ledna 1908 N 1.)

Umenšená věrohodnost čili průvodní moc svědků, 14. roků nedokončivších, vyslovena naším tr. ř. § 170., podle něhož svědkové, v čas slyšení 14. roku nedovršivší, nemají býti vzati do přísahy. Poněvadž však přes to zůstává v platnosti volná theorie průvodní, ponecháno vlastně soudu, kolik víry takové třeba nepřísežné výpovědi svědečné přiznati míní.

Proto výpovědi takových nedospělých svědků pro konání spravedlnosti jsou na nejvýš nebezpečné, k čemuž známý Prof. Stern v Berlíně opětně ukazuje, posléz v článku »zur Psychologie der Kinderaussagen« v. D. Jur. Zeitg. z 1. ledna 1908 N. 1. Právem k tomu ukazuje, že děti pro svou vyšší vnímavost a zvědavost jsou sice výbornými pozorovateli, avšak že svoje pozorování velmi často chybně neb nesprávně sobě vykládají; dále že právě vyšší vnímavost a obrazotvornost dětí má za následek jejich náchylnost k tomu, aby za to pokládaly, že samy na vlastní oči viděly, co jim bylo jenom způsobem více méně vábným a zajímavým vypravováno; konečně ukázáno k tomu, že dítě podrobeno ve veliké míře vnějším vlivům tak, že odpověď jeho často dána jest již samým způsobem otázky, přízvukem i slovosledem její atd. Proto Stern má za to, že zvlášť první výslech dětských svědků má díti se soudcem pro výslech dětí zvlášt vyškoleným, jenž sobě osvojil znalost psychologie dítěte a citu vychovatelského.

Rozumí se, že **způsob výslechu** dítěte musí býti **zcela jiný**, než výslech dospělého člověka. V tom ohledu dovolujeme sobě podotýkati, že naši předsedové líčení — pokud jsou sami i otcové rodin, většinou volí velmi dobře onen zvláštní ton, jehož třeba zachovati při výslechu dětí; naučili se tomu ve vlastní rodině, kdežto starý mládenec, trávivší život stále v kancelářích, v kavárnách a hostincích, málo se k tomu hodí. Konečně Stern navrhuje povolání psychologických znalců, v čemž srovnává se s prof. Grossem.

Každým způsobem otázka věrohodnosti dětí pro kriminalistu jest na nejvýš důležita, zvlášť také při zločinech sexuálních na dětech spáchaných, kde dosti často celá existence osoby jinak zachovalé závisla jest na věrohodnosti výpovědí dětských.

Soudnictví v Egyptě. V posledním svazku Law Quarterly Review 1907 uveřejňuje H. Goudy zajímavou studii o správě soudnictví v Egyptě, srovnávaje tamnější poměry s poměry v starém Římě. Kompetence egyptských soudů řídí se dle státní příslušnosti stran. Jsou soudové trojího druhu: 1. Soudové konsulární jednotlivých cizích států pro záležitosti rodinné svých příslušníků, pozůstalostní po svých příslušnících a pro spory majetkové mezi svými příslušníky; tito soudové mají funkcionáře svých států a soudí dle svého práva. 2. Soudové smíšení (tribunaux mixtes) pro majetkové spory mezi cizincem a domácím aneb mezi cizinci různých států; tito soudové mají funkcionáře z různých příslušníků, a soudí dle zvláštního společného práva, kodifikovaného v t. zv. smíšených zákonnících (codes mixtes) z r. 1876, jež sdělány jsou po vzoru zákonníků francouzských (zák. obč., obchod. atď.) a jsou též francouzsky sepsány. Řečí u soudů smíšených obvyklou je rovněž frančina (připuštěny jsou i angličina, italština a arabština, ale fakticky se pleďuje jen francouzsky). 3. Soudové domácí (tribunaux indigènes) pro rodinné záležitosti domácích a pro majetkové spory domácích mezi sebou; tito soudové mají funkcionáře domácí a soudí dle domácího práva (obyčejového i zákonného). Podobnost se starým Římem spočívá v tom, že funkci soudů smíšených zastával v Římě praetor peregrinus (a zákonníků smíšených jus gentium), funkci soudů domácích praetor urbanus (a práva domácího jus civile). Podotknouti sluší, že i trestní kompetence v Egyptě je různá dle státní příslušnosti pachatelovy.

Státní zkoušky judiciální a státovědecké v roce 1907. Před pražskou komissí theoretických státních zkoušek oddělení judiciálního a stá-

tovědeckého podrobilo se v r. 1907 zkoušce celkem*) 389 (365) kandidátů, z nichž 259 (263) skládalo zkoušku v obou jazycích zemských a 130 (102) pouze jazykem německým. Výsledky byly tyto:

Výsledek zkoušky	Oběma jazyky	Jazykem německým	Dohromady
Dobrý s vyznamenáním ze všech oborů	2(—)	1(1)	3(1)
Dobrý s vyznamenáním z jednoho neb více oborů	38(42)	13(19)	51(61)
Dobrý	104(90)	41(29)	145(119)
Dostatečný	94(113)	50(46)	144(159)
Suma aprobovaných	238(245)	105(95)	343(340)
Reprobovaní	21(18)	25(7)	46(25)
Suma zkoušených . . .	259(263)	130(102)	389(365)

Knihopis. Nákladem Právnické Jednoty v Praze (1907) vyšel spis: Živnostenské provozovny dle rakouského práva živnostenského, jejž napsal Jakub Soušek, sekční rada v ministerstvě obchodu (122 str.). — Nákladem Fr. Řivnáče v Praze (1907) vyšel spis: O tiskové opravě, podává dr. V. (na obálce: dr. Vorel; 115 str.). — Články: »Pfarrer, Religionsgesellschaften, Religionsunterricht«, jež napsal prof. dr. Kamil Henner do Ö. St. Wb. vyšly ve zvláštním otisku (15 str.).

K reformě bytové. »Český zemský spolek pro reformu bytovou v království Českém« ustavil se v Praze dne 27. října 1907. Účelem spolku jest: vědeckou a agitační činností, zřizováním a podporováním účelných organisací, jakož i jinými vhodnými prostředky působiti k zlepšení poměrů bytových a osadních v království Českém. Mezi prostředky k dosažení účelu spolku jsou v stanovách též uvedeny: zřizovati pobočné spolky, organiso-

*) Čísla v závorkách týkají se státních zkoušek státovědeckých.

vati a podporovati všeobecně prospěšnou stavební činnost a úvěr pro ni, podávati žádaná vysvětlení zájemníkům. Sídlo spolku je v Praze (Chotkova silnice, č. p. 536-III.).

Ochrana dětí. V Praze utvořila se předešlého roku »Zemská komisse pro ochranu dětí a péči o mládež«, jež obrala si za úkol, vyšetřiti všechny otázky spadající do oboru ochrany dětí a péči o mládež v království Českém, zřizovati a udržovati ústavy za tímto cílem a ústavy neb svazy již existující podporovati. Zemská komisse je dle národnosti rozdělena na dvě sekce. Dary, o nichž budiž vysloveno, které sekci jsou věnovány, přijímá presidium místodržitelství v Praze. Adressa komitétu, jenž podá bližší zprávy, jest: v Praze-III., Letenská ul. 123.

Ze Spolku českých advokátů v království Českém. — Schůze výboru ze 6. února 1908. Uctěna památka zemřelých členů pp. JUDra M. Brandejského, advokáta v Náchodě, JUDra Vojtěcha Horáka, advokáta v Pardubicích, JUDra Antonína Kvíčaly, advokáta v Praze, a JUDra Josefa Postlera, advokáta v Jaroměři. — Vzata na vědomí zpráva komitétu v záležitosti ochrany práv jazyka českého u soudů v kraji chebském. Ve schůzi ze 7. ledna 1908 projednal komitét zásady memoranda určeného pro politické zástupce národa českého na radě říšské, načež memorandum to vypracováno a dne 11. ledna 1908 jménem Spolku předloženo. Předseda Spolku súčastnil se též rokování o věci této ve schůzích Národní rady české z 13. a 27. ledna 1908 i při schůzi Právnické jednoty, konané 23. ledna 1908, a učinil v obou korporacích příslušné projevy. Dále opatřil komitét Spolku českých advokátů v král. Českém písemná dobrá zdání všech členů komitétu, dle nichž vypracováno bude pojednání o této důležité věci. — Usneseno svolati řádnou valnou hromadu Spolku na 15. února 1908. — Rokováno v záležitostech osnovy zákona o depositech soudních a učiněny v dohodě se Spolkem českých advokátů v markrabství Moravském vhodné kroky proti tomu, aby byla uzákoněna. — Rokováno o změnách branného zákona na podnět vyšlý z Moravy. — Pro záležitost tuto i pro kroky proti nešvaru německých oznámení četnictva ve věcech trestních zvolen referent. — Rokováno o právní pomoci osobám nemajetným, ve kteréž věci obrátil se na nás Ústřední spolek českých žen. — Spolek českých advokátů v král. Českém odporučí vhodné místo pro advokáta v českém okresním městě, z něhož hodlá jediný advokát se odstěhovati.

O právní stránce jazykové otázky u soudů.

Přednáška, již měl v Právnické Jednotě docent dr. Václav Hora.

Otázka jazyková — tento bolestín říše rakouské — mocně zvířila opět v posledním čase již tak dost neklidné vlny našeho života veřejného. Otázka tato má za stálých dnešních bojů národnostních zajisté především ráz politický.

Z tohoto důvodu upřímně litovati sluší, že to byly zase soudy, jež otázku jazykovou rozvířily. Litovati jest toho proto, že stav soudcovský, povolaný ku vykonávání úřadu nejenom nejvznešenějšího, ale i nejzodpovědnějšího, stav, jenž tvořiti má základní pilíř veškerého organismu státního a býti záštitou i chloubou veškerého obyvatelstva, zatahován je tím do popředí života politického, ačkoliv má býti již dle samého pojmu svého úřadu ze vřavy politické naprosto vyloučen a státi povždy a všude v pravém slova toho smyslu »nad stranami«.

Nám nepřísluší sice zabývati se politickou stránkou otázky jazykové; avšak poněvadž otázka tato má i vážné pozadí právnické a dalekosáhlý význam pro celý život právní, jest české právnictvo zajisté nejen oprávněno, nýbrž i přímo povinno prozkoumati tuto čistě právnickou stránku případů, o něž se jedná. —

Případy, o něž jde, jsou z denních listů známy.

Soudy chebské (okresní i krajský) a po nich už i soudy jiné (šluknovský, jáchymovský) odmítají podání v jazyku českém sepsaná buď vůbec, anebo vyřizují je jazykem německým, nepřipouštějí ani ústní projednávání sporu v jazyku českém, a to z toho důvodu, že jazyk český není v obvodech jejich jazykem obvyklým.

Orgány pak dozorčí, stranou stíženou z důvodu vykonávání dohledu pro odpírání výkonu soudnictví dovolané, poukazují na to, že jedná se při řešení otázky, v jakém jazyku podání u soudů a projednávání státi se má, o výkon judikatury, a že tedy nemohou do výkonu tohoto nijak zasahovati, jelikož jsou soudové při vykonávání svého úřadu soudcovského dle čl. VI. zákl. zákona z 21. prosince 1867 č. 144 ř. z. o moci soudcovské samostatní a neodvislí.

Takto vzniklá otázka je důležitosti tak veliké, že vyžaduje důkladnějšího rozboru, jenž spočívaje na podkladě věcném i střízlivém přispěti má ku posouzení, zdali a pokud stanovisko jednak soudů zmíněných, jednak orgánů dozorčích je zákonem odůvodněno. Při řešení otázky této stýkají se dva momenty: věcný, jenž týká se odůvodnění odmítání řeči české soudy nižšími, a processuální, jenž týče se zmíněného stanoviska orgánů dozorčích.

Obojí tyto momenty dlužno zevrubnější úvaze podrobiti, důvody pro ně uváděné bedlivě uvážiti, abychom tak ku vlastnímu názoru dospěti mohli.

I.

Soudy chebské odůvodňují odmítání jazyka českého tím, že prý dle § 13. všeob. soudního řádu z r. 1781, jenž článkem I. uvoz. zákona k civilnímu soudnímu řádu z r. 1895 v platnosti byl zachován, mají strany užívati před soudy řeči v zemi obvyklé (landesübliche Sprache). Řečí v zemi obvyklou však jest prý rozuměti toliko řeč u toho kterého soudu obvyklou, což vychází prý z § 14. západohaličského soudního řádu. Poněvadž je však soudu chebskému známo, že jazykem u něho obvyklým je toliko řeč německá, sluší veškerá podání činiti u něho jenom v jazyku německém. Jazyková nařízení vydaná minist. nařízením z 19. dubna 1880 č. 14 zem. zák. a ze 14. října 1899 č. 59 ř. z. soud neuznává platnými; rovněž nemá prý nejvyšší kabinetní list ze dne 8. dubna 1848 a na základě jeho vydané cirkulární nařízení čes. soudu appelačního ze dne 30. května 1848 č. 9535 povahy zákona pro nedostatek formy dle tehdejšího práva státního obvyklé. Platným a rozhodným je tu prý toliko § 13. soudního řádu z r. 1781. —

Při prozkoumání těchto důvodů začneme s § 13. josef.

soudního řádu, jemuž soudy chebské samy platnost přiznávají a o nějž právě odmítání jazyka českého opírají.

§ tento zní: »Beide Teile sowohl als ihre Rechtsfreunde haben sich in ihren Reden der landesüblichen Sprache zu gebrauchen« . . .

Již všeobecná a základní pravidla vykládací (§ 6. obč. zák.) musí vésti ku přesvědčení, že slova »landesübliche Sprache« mohou jedině znamenat právě to, co vyslovují, tedy řeč »v zemi obvyklou«. A poněvadž Cheb leží v království či zemi České, v této je ale i řeč česká »obvyklou«, jsou právě §em 13. všeob. soudního řádu z r. 1781, jenž, jak soudy chebské samy správně uvádějí, posud platným zákonem je — veškeré soudy v království Českém zákonem vázány přijímati i vyřizovati podání a připouštěti jednání i v jazyku českém. Tento výklad §u 13. josef. s. ř. vyhovuje nejenom znění zákona, nýbrž i potřebám života, jelikož národy touž zemi obývající jsou spolu ve stálém hospodářském i osobním styku a musí jim již tedy z toho důvodu býti poskytnuta ničím nezkrácená možnost, domáhati se ochrany právní u každého v téže zemi ležícího soudu.

Než soudy chebské tvrdí, že tento § 13. josef. soudního řádu došel authentické interpretace §em 14. patentu ze dne 19. prosince 1796 č. 329 sb. z. s., jímž prohlášen byl soudní řád západohaličský. Těžko věru pochopit, jak může býti tento zákon brán za základ argumentace a jak v něm může býti spatřována authentická interpretace §u 13. josef. soudního řádu, když jednak ustanovení §u 13. josef. s. ř. je při výkladu nepředpojatém, jak shora pověděno, naprosto jasným a k důvodným pochybnostem nijakého podnětu nezavdává,, jednak však, když západohaličský soudní řád nikdy v zemích českých platnosti nenabyl. Již z toho jde na jevo, že je již samo dovolávání se §u 14. západohaličského soud. řádu při výkladu §u 13. josef. soud. řádu pochybeným. Ale i kdyby dovolávání se soudního řádu západohaličského bylo přípustným, jest naprosto nesprávným výklad, jejž soudy chebské jeho §u 14. dávají, a na základě něhož »authentickou interpretaci« pro § 13. josef. soudního řádu konstruují. Abych správnost svého tvrzení dokázal, uvedu i tu znění § 14. západohalič. soudního řádu; § 14. zní: »Beide Teile sowohl, als ihre Rechtsfreunde haben sich in ihren Reden der im Lande beim Gerichte üblichen Sprache zu gebrauchen« . . . Bylo již s jiné strany (Rohan) k tomu

poukázáno, že by bylo naprosto nevysvětlitelno, proč by tu zákon mluvil o »der i m L a n d e beim Gerichte üblichen Sprache«, když by se tím měla rozumět řeč u t o h o k t e r é h o soudu obvyklá, poněvadž přece každý soud jisté země v této zemi leží; týmž spisovatelem bylo dokázáno, že v ú ř e d n í c h latinských překladech západohaličského soudního řádu z r. 1797 a 1815 byla ona slova §u 14. přeložena »lingua i n f o r i s provinciae recepta et solita (utantur)«, z nichž jde jasně na jevo, že se tu nejedná o obvyklost té které řeči u dotyčného soudu, nýbrž o obvyklost v t é k t e r é z e m i u soudů vůbec.

Tedy slova §u 13. josef. soudního řádu »landesübliche Sprache« a slova §u 14. západohaličského soud. řádu »der im Lande beim Gerichte üblichen Sprache« znamenají jedno a totéž: řeč v z e m i a nikoliv u toho kterého soudu obvyklou.

To dokázati lze ještě z okolnosti jedné, dle náhledu našeho velice závažné, ba rozhodné, avšak i soudy chebskými, i německými spisovateli, kteří se o věci vyslovili a jejichž výklad si právě soudy chebské osvojily (F i s c h e l, K o h n, R i n t e l e n), ku podivu naprosto ignorované. Západohaličský soudní řád uveden byl totiž v platnost také v Dalmacii a Istrii cís. patentem ze dne 24. dubna 1815 č. 1147 sb. z. s. a sice, jak tento patent praví »in derselben Art, in welcher sie 1803 zu Wenedig erschien«, tedy v překladu italském; § 14. tohoto italského překladu západohal. soud. řádu předpisoval však — odchylně od shora citovaného § 14. západohaličského soudního řádu — že strany i jich zástupci mají užívati před soudy řeči italské (servirsi dell' idioma italiano). Text italského překladu soudního řádu západohaličského byl tedy právě co do § 14. nesprávný, nejsa ve shodě se svým originálem, takže postupem času stala se oprava textu tohoto § 14. soudního řádu (pro Dalmacii a Istrii platného) nutnou. Ku opravě této došlo však teprve zákonem ze dne 25. května 1883 č. 76 ř. z., tedy v době poměrně nedávné a — což velice důležito — p o debatách jazykových, jež v říšské radě v květnu 1880 po vydání jazykových nařízení zv. Stremayerových poslanci německými vyvolány byly (srv. bližší o těchto debatách v odst. 6 interpellace posl. prof. Dra Čelakovského ze dne 11. prosince 1907).

Vzhledem k tomu, že soudní řád pro Dalmacii a Istrii platný, o jehož opravu v otázce jazykové a uvedení v souhlas s §em 14. západohal. s. ř. se tehdy jednalo, byl jinak totožný se

západohaličským soudním řádem, vzhledem dále k tomu, že právě tento západohal. soudní řád mluvil o »der im Lande beim Gerichte üblichen Sprache«, a vzhledem konečně k tomu, že tato slova mají dle výkladu soudů chebských a i shora zmíněných spisovatelů tentýž smysl, jako »der bei dem betreffenden Gerichte üblichen Sprache«, bylo by lze s naprostou jistotou očekávati, že zákonodárce použil v r. 1883 — když se jednalo o opravu textu §u 14. soudního řádu pro Dalmacii a Istrii platného — příležitosti se naskytnuvší a opravil text tohoto ustanovení nejen v souhlasu se zněním §u 14. západohal. soudního řádu, nýbrž — ku zamezení všelikých nedorozumění — ve smyslu výkladu soudů chebských. Zatím však ustanovuje zákon ze dne 25. května 1883 č. 76 ř. z., že text §u 14. soud. řádu pro Dalmacii a Istrii se opravuje — nikoli snad mění — a že má § tento zníti takto: »Jeder der beiden Teile und deren Rechtsfreunde haben sich in ihren Reden einer der landesüblichen Sprachen zu bedienen« . . .

Tento zákon z r. 1883 jest právě v otázce výkladu §u 14. západohal. s. ř. nejen velice poučným, nýbrž i rozhodujícím.

Neboť: 1. došel právě § 14. západohal. s. ř. tímto zákonem authentické interpretace;

2. vysloveno tu zcela jasně, určitě a způsobem vížícím, že slova §u 14. západohal. s. ř. »der im Lande beim Gerichte üblichen Sprache« znamenají právě tolik, jako »einer der landesüblichen Sprachen«.

Z toho tedy jde, že § 14. západohal. s. ř. nemá smyslu, jaký mu dávají soudy chebské, nýbrž naopak, že i dle něho mohou strany před soudy použiti kterékoli řeči v zemi obvyklé (einer der landesüblichen Sprachen), nikoli toliko řeči u tohoktérého soudu obvyklé, tedy že § 14. západohal. s. ř. má tentýž smysl jako § 13. josef. s. ř.

Tím pozbývá také jediný důvod, o nějž soudy chebské odmítání jazyka českého opírají, svého základu.

I když bychom tedy sdíleli názor soudů chebských, že v otázce jazykové je jedině platným a rozhodným § 13. josef. soudního řádu, musí rozhodnutí otázky, možno-li v Chebu neb u jiných soudů v království Českém úřadujících činiti podání v jazyku českém a možno-li v témže jazyku před nimi projednávati, zníti ve prospěch jazyka českého. —

Bylo již svrchu řečeno, že znění §u 13. josef. soudního řádu je tak jasné a všeliké pochybnosti vylučující, že ku správnému výkladu jeho nějaké authentické interpretace věru ani zapotřebí není. Zvláštnost poměrů politických však ku konci první polovice minulého století v Čechách se vytvářivších způsobila, že opravdu k authentické interpretaci ustanovení §u 13. josef. soudního řádu došlo. Stalo se tak, jak s dostatek známo, nejvyšším kabinetním listem ze dne 8. dubna 1848, jenž sloužil za podklad cirkul. nařízení appelačního soudu ze dne 30. května 1848 č. 9535, vydanému na základě příkazu ministerstva práv a s výslovným jeho svolením a uveřejněnému v provinciální sbírce zákonů (r. 1848, sv. 30, č. 119). Tímto nařízením bylo stranám ponecháno na vůli, aby podání soudní, bez rozdílu o jaké podání se jedná, učinily buď v řeči německé nebo české, a byla všem soudům uložena povinnost, aby sepisovaly protokoly o soudních úkonech a o ústních jednáních všeho druhu v onom jazyku zemském, jehož je strana, s níž se protokol sepisuje, mocna, dále aby vydávaly vyřízení písemných podání, soudních protokolů, jakož i veškeré nálezy v onom jazyku zemském, jehož je strana, jež podání učinila neb s níž protokol byl sepsán a pro niž je vyřízení neb nález určen, mocna.

Zde tedy máme authentickou interpretaci §u 13. josef. soudního řádu — ale opět jen ve prospěch jazyka českého.

Ovšem chebské soudy nařízení toto za zákon neuznávají, poněvadž prý nebylo vydáno ve formě pro zákony dle tehdejšího práva státního platné. Toto tvrzení chebského soudu, tak dalekosáhlé, vyžadovalo zajisté bližšího, důkladného a svědomitého odůvodnění, a to už proto, že nejv. soud ve svém rozhodnutí ze dne 13. prosince 1898 č. 14.934 (Gl. U. č. 407, I. sv. n. ř., Právník 1899, str. 10.) výslovně uznal, že toto nařízení je ve smyslu tehdejšího státního práva zákonem, jenž posud zrušen nebyl; bez tohoto odůvodnění jest a zůstává však tvrzení soudů chebských pouhou pohodlnou a bezcennou frází.

Důkaz o tom, že citovaná nařízení moc a sílu zákona měla a posud mají, ponechávám síle povolanější, a obmezím se za účelem vyvrácení tvrzení chebského soudu na slova, napsaná právě vzhledem ku zmíněnému nařízení již v r. 1881 autoritou jak v oboru právní historie, tak v oboru práva processního stejně věhlasnou (Ott): »Vzhledem na výslovné schválení této normy ministerstvem práv a se zřetelem na dvorní

dekret ze dne 4. srpna 1818 č. 12.920, jímž prohlášeno bylo Nejvyšší rozhodnutí ze dne 17. července téhož roku o významu přijetí jistého nařízení do sbírky zákonů provinciálních, nemůže býti důvodně pochybováno o tom, že zmíněné nařízení cirkulární českého soudu appelačního má právně závaznou moc a že musí býti považováno za authentickou interpretaci §u 13. všeob. s. ř. (Srv. Unger, System des öst. allg. Privatrechtes, I. Band, S. 26.)« [Viz Allg. öst. Gerichts-Zeitung, 1881, str. 56 násl. a co do autorství Ott, Soust. úvod, I., 299.]

II.

Z toho, co bylo posud uvedeno, vyplývá, že rozhodnutí soudů chebských je po stránce věcné naprosto nesprávné a protizákonné. Strany mají v celém království Českém, u všech jeho soudů, právo, činiti podání a projednávati v jazyku v zemi obvyklém, tedy buď v jazyku českém nebo německém. Toto právo stran je stanoveno a zaručeno zákony (§ 13. josef. soudního řádu, kabinetní list z 8. dubna 1848 a cirkul. nař. appel. soudu českého ze dne 30. května 1848 prov. sbírka zák. sv. 30, č. 119, čl. 19 st. zákl. zák. z 21. prosince 1867 č. 142 ř. z.) a odpovídá mu nutně povinnost soudů, přijímati od stran podání, projednávati a vyřizovati v jazyku českém neb německém dle toho, v jakém jazyku strana podání učinila neb před soudem jednala. Odůvodňovati blíže tuto povinnost soudů, bude se zdáti snad zbytečným; vzhledem však k tomu, že orgány dozorčí sice shora zmíněné právo stran plně uznávají, avšak účinné zasahování do otázky této, jak již v úvodu bylo poznamenáno, odpírají, odvolávajíce se na to, že se tu jedná o úkon judikatury, bude přece zapotřebí shora dotčenou povinnost soudů blíže odůvodniti i charakterisovati, z právní existence její příslušné důsledky vyvoditi a zmíněné stanovisko dozorčích orgánů kriticky osvětliti.

Shora zmíněná povinnost soudů vyplývá z povahy jejich jakožto orgánů povolaných ku konání spravedlnosti ve státě; stát sám, prohlásiv svépomoc za nedovolenou a nutě občanstvo, aby domáhalo se svých práv v jistých, jím stanovených formách a toliko u jistých, jím k tomu zvláště určených orgánů — soudů — převzal tím také povinnost, aby práva soukromá u těchto orgánů řádné ochrany došla. To znamená, že stát ja-

kožto nositel civilní pravomoci soudní musí býti především p o v ž d y o c h o t e n, svými zmíněnými orgány (soudy) ochranu právu soukromému poskytovati, a dále, že stát musí poskytovati z á r u k y toho, aby rozhodnutí, jež naň obyvatelé jeho o svých navzájem si odporujících nárocích soukromoprávných vznáší, bylo s p r a v e d l i v é, t. j., aby rozhodnutí soudu v tom kterém konkretním případě souhlasilo s právem objektivním.

Tedy povinnost dvojího druhu, jež sluší pečlivě rozlišovati.

Ona na prvém místě zmíněná povinnost orgánů soudních ku poskytování ochrany právní ve státě jest rázu abstraktního, všeobecného a bezvýminečného, něčím se soudy nerozlučně spojeným, jim inhaerentním: ona zahrnuje v sobě zejména naprostou a bezvýminečnou povinnost soudů, aby podání v některém jazyku v zemi obvyklém u nich učiněná — dříve nežli je vyřídí — p r o z k o u m a l y, a stranu, pokud toho třeba, o vyřízení svém vyrozuměly; s povinností touto souvisí však i další povinnost, totiž, aby vyrozumění toto stalo se v jazyku strany samé, poněvadž může strana jenom tenkrát, když tomu, co jí soudem je řečeno, rozumí, svých zájmů plně hájiti, a poněvadž tedy t e p r v e t í m stát své povinnosti ku poskytování právní ochrany úplně vyhověl — a sice vyhověl i tenkrát, kdyby znělo to které vyřízení ve případě konkretním pro stranu nepříznivě.

Tato všeobecná povinnost soudů ku poskytování ochrany právní, povinnost »ku přisluhování právem«, je zde v zájmu c e l k u s t á t n í h o, na řádném splnění jejím je tedy také v e š k e r e n s t v o stát tvořící co nejživěji interessováno. Z toho tedy jde, že nemůže a nesmí — nemá-li býti celek přímo ohrožen — býti ponecháno rozhodnutí otázky, chce-li zmíněnou ochranu právní poskytnouti neb ne, tomu kterému soudu. Otázka tato je rázu eminentně veřejného, na ní je interessován stát sám jako celek, při ní ustupuje zájem soukromoprávný naprosto do pozadí.

Poněvadž ale je stát na poskytování ochrany právní, jež se dotýká samých základů právního pořádku ve státu, tak živě súčastněn, musí míti také d o s t a t e č n é m o c i i p r o s t ř e d k ů, aby si splnění t é t o povinnosti soudů, bude-li toho třeba, na orgánech soudních i v y n u t i l. Tuto moc také zákonodárce orgánům justiční správy jakožto orgánům dozorčím poskytl v § 78. zákona o organisaci soudů.

Máme-li to, co posud bylo řečeno, na mysli, dojdeme ku přesvědčení, že rozhodování otázky, je-li ta která v zemi obvyklá řeč připustnou u toho kterého soudu v téže zemi se nalézajícího, vůbec soudům nepřísluší, že tedy také rozhodování o otázce této — stalo-li se přece — nemůže býti zahrnováno v obor judikatury soudní, a že nepřipuštění řeči v zemi obvyklé je hrubým porušením oné prv zmíněné povinnosti orgánů soudních, jsouc totožným s odepřením právní ochrany vůbec.

Ku poznání tomuto dospěli jsme, vycházejíce z povahy soudů, jakožto orgánů ku vykonávání spravedlnosti výlučně povolaných, a majíce na zřeteli úkol, jejž soudy v životě státním plniti mají.

Ale ku témuž poznání lze dojíti i cestou jinou, snad pohodlnější, nicméně však stejně správnou, totiž tím způsobem, když akceptujeme ad hoc mínění opačné, dovodíme z tohoto mínění přesné důsledky, k jakýmž vésti musí, a posoudíme pak jich účinky na život právní.

Mínění opačné tedy tvrdí, že otázka, je-li ten který jazyk — třeba by byla jeho obvyklost v zemi nad slunce jasnější a nepopřenou — u toho kterého soudu přípustný, je věcí judikatury, že orgánům justiční správy jakožto orgánům dozorčím tedy nepřísluší v otázce této pražádný vliv, jelikož jsou soudcové u vykonávání svého soudcovského úřadu samostatní a neodvislí. Rozhodování o otázce jazykové že přísluší tedy výlučně soudům řádným a že lze ve případech stížnosti rozhodovati o ní jen pořadem instancí.

Je-li pořad instancí vyčerpán, je prý otázka zmíněná ve smyslu předpisů processního práva definitivně vyřízena, rozhodnutí o ní formálně právoplatným.

Důsledky tohoto názoru vystoupí obzvláště markantně na jevo, když přihlédneme ku řízení ve věcech t. zv. bagatellních.

Ve věcech těchto je možnost opravných prostředků značně obmezena; odvolání přípustno je jen z důvodů zmatečnosti v § 477., č. 1.—7. c. ř. s. uvedených, rekurs je připuštěn toliko z důvodů v § 517. c. ř. s. taxative vypočtených, revise je pak naprosto vyloučena (§ 502. c. ř. s.).

V otázce naší, o níž by mohlo býti rozhodnuto jen usnesením, zajímá nás hlavně § 517. c. ř. s. V §u tomto usnesení o otáz-

ce jazykové uvedeno není; ustanovení § 517., č. 1. c. ř. s., jenž mluví o odepření zahájení zákonného řízení a jehož by se snad užiti dalo, když by žaloba bagatellní byla z důvodu jazykového a limine odmítnuta, nebude lze zajisté použiti tenkrát, jestliže řízení sice zahájeno, ale strana při ústním líčení ku jednání ve své řeči připuštěna nebude, aneb když by podání její během jednání, ať druhu jakéhokoliv (návrhy na odročení, předvolání svědků, navrácení v předešlý stav a pod.), byla z téhož důvodu odmítána. Jest tedy v takovýchto případech ve věcech bagatellních stížnost (rekurs) naprosto vyloučena. Již tento výsledek zaráží, jelikož povahou věcí bagatellních, jakožto věcí nepatrné ceny majetkové, dá se ospravedlniti sice obmezení opravných prostředků ve smyslu § 517. c. ř. s., nedá se však nikterak ospravedlniti vyloučení rekursu ve věcech těchto při rozhodování o otázce jazykové, jež ku majetkové ceně sporného předmětu nestojí přece v pražádném poměru, majíc cenu pro sebe, cenu jinou, vyšší, ideální.

Jestliže tedy již tento důsledek mínění opačného zaráži, dlužno přihlédnouti, k jakým výsledkům dojdeme, dovodíme-li z něho důsledky další.

Z výsledku shora zjištěného vyplývá především ten praktický důsledek, že může soudce německý ve věcech bagatellních odmítati řeč českou, jakožto u soudu neobvyklou, jako zase může soudce český odmítati řeč německou z téhož důvodu a že proti těmto usnesením stranám vůbec nijaký opravný prostředek nepřísluší.

Nuže, jděmež ještě o krok dále a představme si poslední konsekvenci názoru opačného: co bude lze justiční správě podniknouti — při názoru, že se tu jedná o úkon judikatury — tenkrát, když by se našel v Čechách soudce, jenž by odmítl jak českou, tak německou řeč (ve věcech bagatellních), ať již z důvodů sebe nesmyslnějších, anebo vůbec bez důvodů? (§ 477, č. 9. c. ř. s. nemá vůbec při věcech bagatellních platnosti.) A což kdyby tam, kde stížnost je přípustnou, soud rekursní usnesení první instance — třebas monstrosní — potvrdil, takže stížnost další je naprosto vyloučena (§ 528. c. ř. s.)?

Dle mínění, proti němuž tu vystupujeme, chce-li býti důsledným, nebylo by lze justiční správě ani ve případech tako-

výchto ničeho podniknouti, poněvadž je i toto rozhodnutí dle něho úkonem judikatury a stížnost tedy dle § 517., resp. § 528. c. ř. s., vyloučena.

K týmž důsledkům dospějeme, když přihlédneme ku případům těm, kdy na české podání vydá soud německé vyřízení, nebo naopak soud český na německé podání vyřízení české z důvodu toho, že jazyk český, resp. německý není u soudu obvyklý. Postup tento jest — mimochodem řečeno — již z toho důvodu pochybený, poněvadž, jedná-li se o podání v jazyku v zemi neobvyklém (dle výkladu soudů chebských v jazyku u soudu neobvyklém) učiněné, je na místě toliko i g n o r o v á n í tohoto podání a odmítnutí jeho bez předchozího přihlédnutí ku jeho obsahu. Ale poněvadž se i takovýto postup de facto stal, sluší i k němu přihlédnouti.

Dle toho, co jsem již dříve uvedl, je i takovéto počínáni soudů ve příkrém odporu se všeobecnou p o v i n n o s t í soudů ku poskytování právní ochrany, poněvadž strana má z á k o n e m zaručené právo na vyřízení v jazyku svém, poněvadž dále strana jen tehdy, když se jí dostane vyřízení srozumitelného, svých zájmů plně hájiti může takže soud jen tím, že dá straně vyřízení v jazyku, v jakém podání učinila, zmíněné své povinnosti plně vyhověl. Také o tomto počínání platí důsledky, jež jsem se pokusil z mínění opačného dovoditi, takže by tu justiční správa — dle tohoto mínění — nemohla zakročiti ani tehdy, když by na př. soudce vydal ve věcech bagatellních ať na české, ať na německé podání vyřízení v řeči v Čechách vůbec neužívané. Tu by bylo zajisté i použití § 517. č. 1. c. s. ř. p o v ž d y vyloučeno.

Namítne se snad, že v těchto případech, jež jsem jakožto krajní důsledky mínění opačného uvedl, musí býti přece odpomoc, že by jinak nastala ve státě pravá anarchie, jež by na celý organismus státní přímo zhoubný vliv míti musila.

Ano, námitka zajisté vážná; ale dokud trváme na stanovisku, že soudce je oprávněn rozhodovati o tom, je-li ta která v zemi obvyklá řeč přípustnou také u toho kterého, v téže zemi úřadujícího soudu, dokud rozhodování toto považujeme za úkon úřadu s o u d c o v s k é h o a vztahujeme naň privilegia neodvislosti a samostatnosti soudcovské, dotud marně ohlížíme se po pomoci proti nebezpečí naznačenému; je-li rozhodování o otázce jazykové úkonem judikatury soudní, pak by nesměla justiční

správa ani takovéto výstřelky této »judikatury« korrigovati. Justiční správa snad by tu mohla dotyčného soudce pohnati před disciplinární soud, poněvadž tu porušil zákon (§ 46. II. soudní instr. ze dne 3. května 1853, č. 81. ř. z.) i svou služební přísahu (§ 2. zák. z 21. května 1868, č. 46. ř. z.), ale n a v ě c i s a m é nesměla by justiční správa ničeho změniti, takže by se musily strany i takovému rozhodnutí, jakmile je proti němu dle předpisů c. ř. s. stížnost buď naprosto vyloučena neb rozhodnutí ono jinak formelní právoplatnosti nabylo, bezvýminečně podvoliti. Důsledek to, jenž poráží theorii tuto zajisté sám o sobě.

Kdežto tedy při trvání na názoru, že jest rozhodování otázky, je-li ten který v zemi obvyklý jazyk přípustným také u toho kterého soudu, v téže zemi úřadujícího, nesměla by justiční správa ani proti takovéto v pravdě anarchii přímo zakročiti, poskytuje při názoru našem snadnou odpomoc ve všech případech již citovaný § 78. zák. o organisaci soudní, jenž připouští ve všech případech odpírání výkonu spravedlnosti stížnost dozorčí a zakročení orgánů dozorčích, a poskytuje orgánům těmto i moc, příkazy jimi vydané po případě prostředky disciplinárními vynutiti.

Pokusiv se takto dokázati jak z povahy a úkolu soudnictví ve státě, tak z osudných přímo v dosahu svém důsledků názoru opačného nejenom přípustnost, ale i nutnost použití §u 78. zák. organ., pokusím se nyní jednak vyvrátiti námitky proti užití předpisu tohoto zastanci mínění opačného uváděné, jednak odbyti výtky, jež spatřují v hájeném námi použití §u 78. cit. z. příkré porušování samostatnosti a neodvislosti stavu soudcovského.

Námitku, že se připouštěním stížnosti dohledací v našem případě zasahuje do kompetence soudů a že stížnost dohledací nesmí míti účinku na obsah rozhodnutí, není věru nesnadno vyvrátiti.

Vždyť tu orgán dozorčí nenařizuje soudům, j a k mají ve věci samé rozhodnouti, nýbrž nařídí jim toliko, a b y rozhodly — odpírají-li z důvodu jazykového rozhodnutí vůbec — po případě, aby rozhodly v jazyku strany, vydaly-li rozhodnutí v jazyku straně cizím. Nařízení orgánu rozhodčího nebude míti tedy nikdy účinku na o b s a h rozhodnutí nižších instancí. Nemůže býti přece vážně tvrzeno, že nařízení o tom, v jakém jazyku vyřizovati se má, dotýká se o b s a h u soudního roz-

hodnutí; nařízení toto týká se jen zevnějška, jen formy, v jaké rozhodnutí vydati se má, ovšem ale formy, jež nesmí z důvodů již dříve zmíněných býti házena do jednoho koše se všeobecnou zevnější formou připravných podání nebo s počtem exemplářů těchto podání.

Také domnělé obtíže, vznikající prý připuštěním stížnosti dozorčí z kollise, v níž se zasahování orgánu dozorčího se zásadou formální právoplatnosti octnouti může, v pravdě neexistují.

O nějaké formální právní moci nemůže býti především nikde tam řeči, kde podání strany bylo z důvodu jazykového vůbec odmítnuto, a kde tedy dotyčné rozhodnutí soudní do právní sféry osob jiných vůbec ani nezasáhlo. Neboť rozhodnutí otázky jazykové není vůbec úkonem judikatury a nemůže býti tedy také účastno výhod formální právoplatnosti. Bude tedy lze žalobci z důvodů jazykových a limine odmítnutému povždy dozorčí stížnost podati.

Ani tam však, kde byl vydán k žalobě české platební rozkaz německý (neb naopak), a ku stížnosti žalobce nařízeno soudu, aby vydal platební rozkaz český (neb naopak), nemůže být o nějaké kollisi se zásadou formální právoplatnosti řeči. Vždyť tu soud dle zásad dříve naznačených své povinnosti ku poskytování ochrany právní vůbec nedostál, a nemůže tedy také činiti nároku na to, aby jeho vyřízení, jež v sobě nese tak křiklavý znak nezákonnosti, byla účastna formální právní moci. Teprve vydáním platebního rozkazu v té řeči, v níž podána byla žaloba, mohou účinky právoplatnosti nastati.

Názor tento nepřichází do rozporu se zásadami, na nichž princip právoplatnosti spočívá. Bezpečnost právní, jež přijetím principu právoplatnosti má býti zajištěna, nemůže býti zajisté ohrožena tam, kde se žalovanému — třeba po uplynutí lhůty k námitkám neb odporu, počítané od doručení prvního platebního rozkazu — doručí týž platební rozkaz, avšak sepsaný v jazyku žaloby, od jehož doručení vlastně počne teprve běžeti ku námitkám lhůta nová. Tím se přece neděje žalovanému pražádná újma, a týž není vydán také nijakému nebezpečí; ani žalobce se však tímto důsledkem nebude cítiti stiženým, poněvadž o toto doručení českého platebního rozkazu sám usiloval.

Zájem veřejný — jenž v druhé řadě přijetí zásady právoplatnosti způsobil — nemůže tu býti dotčen, poněvadž byl vy-

vadž dle čl. 5 r. zák. šek zní vždy na viděnou a nelze tedy též již proto o lhůtách k placení mluviti. Dále však nařizuje čl. 2 ad 5 zákona o šeku striktně, že vyzvání vydatelovo šekovníku dané musí zníti na určitou sumu peněz, o šeku však, který by obsahoval závazek k zúrokování aneb ve kterém by byly vyznačeny lhůty platební, nelze tvrditi, že by zněl na určitou sumu peněz. (Srovn. též můj spis český str. 71 a něm. str. 49.)

Jak jsme již seznali, jsou některá ustanovení zákona směnečného, která mají též v příčině šeku platnost, vedle účelu a právní podstatě šeku přiměřeně pozměněna neb doplněna. Mimo již uvedená (hl. čl. 31, 75, 76, 78, 79 ř. sm.) zejména též tato:

Čl. 41 řádu směn. vedle čl. 16 zák. o šeku v příčině toho, čeho se k výkonu práva postižného proti vydateli a rubopisům vyhledává. (Srovn. o tom též dále ad III.) Úplně souhlasně též nová uherská osnova v čl. 16, kdežto starší osnova uherská nařizovala, že protest lze vykonati jen tehdy, když vyjádření šekovníkovo neb vysvědčení odšekovny nebylo lze dosíci. Souhlasně též čl. 16 definitivní něm. osnovy; starší cizí zákony srovn. v mém spise § 11. a § 12. Dle zatímní něm. osnovy nebyly imperativně pouze tyto 3 způsoby všeobecně předepsány.

Čl. 81 ad 1 řádu směn. v příčině osob, proti kterým přísluší majiteli směnky nárok z práva směnečného, ustanovením v § 15. zákona o šeku, zejména vzhledem k tomu, že přijetí šeku, jakož i indossování kopie jest vyloučeno. Srovn. čl. 21 ad 14. uherské osnovy a čl. 17 něm. osn. (srovn. též svrchu ad 13).

Ad B. Vyloučena jsou pak ustanovení ř. směn., která se buď s účelem a podstatou šeku nesrovnávají aneb výslovnému nařízení zákona o šeku odporují, a to zejména tato ustanovení ř. směnečného:

a) Ustanovení čl. 16 ř. směn. v příčině rubopisů po době splatnosti. Podobně dle uherské osnovy čl. 21 ad 3, kdež čl. 14 uh. ř. sm. vynechán jest a tak i dle něm. osnovy čl. 7. (Srovn. též § 6. zák. o šeku a můj spis § 6.)

b) Vůči ustanovení čl. 8 zákona o šeku, dle něhož přijetí (akcept) šeku nemá místa,[13]) veškerá ustanovení ř. směn., která

[13]) S ustanovením čl. 8. rak. zák. o šeku souhlasí uherská osnova, čl 6., i něm. osnova, čl. 8. Starší zákony a osnovy srovn. dále ad III. a obšírně v mém spise, § 7.

se týkají přijetí (akceptu) a příjemce (akceptanta), zejména tedy:

α) ustanovení čl. 18—29 ř. směn. v příčině praesentace k přijetí (čl. 18–20), přijetí (čl. 21—24) a postihu k pojištění (čl. 25—29);

β) ustanovení čl. 40, 42, 43, 44 řádu směn. v příčině práva příjemce směnky k deponování sumy směnečné a v příčině prominutí protestu proti příjemci směnky. Srovn. též str. 24.

γ) Odst. 3. čl. 73 řádu směn. o deponování sumy směnečné následkem žádosti o amortisaci směnky. (Srovn. k čl. 21 zák. o šeku).

δ) Čl. 77 řádu směn. o promlčení žaloby proti příjemci směnky. Zřejmo, že i dle uh. osnovy i osnovy německé vůči ustanovení čl. 6 a čl. 8 o vyloučení akceptace šeku platí totéž (srovn. čl. 21 uh. osn. a čl. 7. něm. osn.)

c) Cl. 30—35 řádu směn. o dni splatnosti, poněvadž šek jest vždy splatný na viděnou (čl. 2 zák. o šeku); Podobně i dle nové uh. a nové něm. osnovy (čl. 4 a 21 uh. osn., čl. 6 něm. osn.). Starší zákony a osnovy srovn. v mém spise § 5.

d) Čl. 37 ř. směn. zajisté vůči ustanovení čl. 336 zák. obch. Souhlasně něm. osnova, kdežto uherská osnova v čl. 21 a 25 čl. 37 ř. sm. výslovně uvádí.

e) Čl. 53 řádu směn. o směnce návratní (srovn. § 11 spisu.) Souhlasně nová osn. uherská čl. 21 a nová osn. německá čl. 16.

f) Cl. 56—65 řádu směneč. o přijetí směnky pro čest a o zaplacení pro čest (srov. § 12 spisu) a tudíž i ustanovení čl. 88 ad 6 ř. směn. o poznámce týkající se přijetí a zaplacení pro čest v protestu. (Srovn. můj spis § 13 ad § 20 rak. zák.) Tak i osnova uherská § 21 a osnova něm. § 7 a § 16.

g) Čl. 66—72 o duplikátech a přepisech směnky. Souhlasně osnova uherská § 21 a osnova německá čl. 1 a 16.

h) Čl. 84 řádu směn. o způsobilosti cizince k směnečným závazkům. Platí tudíž v příčině šeku ustanovení o. z. obč.

i) Čl. 38 ř. sm., dle něhož musí věřitel částečné placení přijmouti dle čl. 11 z. o šeku. Tak i nová uherská osnova čl. 9, německá osnova nemá ustanovení, platí tu však dle § 266 něm. obč. zák. totéž (srovn. též svrchu A ad 6).

k) Čl. 93 v příčině všeobecných dnů platebních.

l) Čl. 96—100 o směnce vlastní.

m) Pochybné jest, má-li též ustanovení cís. nař. ze dne 3. července 1852 č. 138 ř. z. o nezpůsobilosti skutečných jak aktivních tak do pense daných důstojníků a mužstva branného stavu k smě-

nečným závazkům, zejmena vůči ustanovení § 15 zák. šek v příčině šeku platnost. Poněvadž v zákoně o šeku c. nař. to uvedeno není, šek dle rak. zák. není směnkou, nýbrž zvláštní poukázkou (str. 14 motivů), musí se míti za to, že nařízení to v příčině šeku neplatí.

III.

Nejdůležitější rozdíly šeku od směnky jsou tedy dle rak. zákona ze dne 3. dubna 1906 č. 84 ř. z.[14]) celkem tyto:

Šek vyžaduje k platnosti své podobně jako směnka, určitých náležitostí,[15]) které se však od náležitostí směnečných v mnohých bodech podstatně liší (Srovn. čl. 4. ř. sm. a čl. 1—5 zák. o šeku).

Především musí šekovník míti náležitost v § 1 zák. o šeku vytčenou t. j. musí to být buď poštovní spořitelna neb ústav bankovní, který jest podle stanov oprávněn přijímati peníze na cizí účet neb bankéř v obchodní rejstřík zapsaný. (Srovn. proti tomu čl. 4 ad 7 řádu směn.) Souhlasně dle nové něm. osnovy § 2. Dle nové uh. osnovy čl. 1 ad 2 musí šekovník být firma, která dle zápisu v obchodním rejstříku obchody bankéřské provozuje.

Jako musí být směnka (čl. 4 ad 1) ř. sm. v kontextu listiny jako taková výslovně vyznačena, musí též šek býti jako takový v kontextu listiny naznačen (čl. 2 ad 1)z. š. š.) Tak i dle uherské osnovy § 1 ad 1 a něm. osnovy čl. 1 ad 1.

Rak. zákon o šeku v § 2. ad 1 (a tak i něm. osnova § 1. ad 1 a uherská osn. § 1. ad 1) nepřijal v příčině klausule šekové přídavek v čl. 4 ad 1 ř. směn. obsažený, dle něhož v případě, je-li směnka v cizí řeči vydána, slovo směnka musí nahraženo býti vyznačením, slovu směnka v této cizí řečí odpovídajícím. Z toho odvozováno (Beisser v a. ö. Ger. Z. č. 40, r. 1906, Cannstein »Šek« (Berlin 1906), str. 88, Frankl v Gellerově centr. listu č. 2 r. 1908), že musí nutně vždy býti užito slova »Scheck«. Souhlasíme, že nelze užiti vůbec jen slova v cizí řeči významu šek odpovídajícího, avšak nepadá naprosto

[14]) V příčině zákonů a osnov cizích srovn. mé spisy v pozn. 1., a k nové uherské i k nové něm. osnově též ad II., k osnově německé z 13. července 1907 srovn. též můj článek v a. ö. Ger. Z., č. 47. z r. 1907.

[15]) O náležitostech šeku srovn. můj spis, § 5., kdež i veškeré cizí zákonodárství, pak pozn. 19.

na váhu, jakým způsobem slovo šek jest psáno, zdali Scheck neb check, chek, chèque, šek neb i csekk. Neplatný byl by tedy dle § 2. ad 1 rak. z. šek, v němž by znělo označení k. př. l'assegno bancario (čl. 339, 340 ital. z.) neb »Kassiererbrief« § 221. zák. holl. K tomu poukazuje zajisté i ustanovení v § 1. ad 1, nové uherské osnovy šekové — kdežto totiž v starší osnově zněl § 1. ad 1 stejně jako rak. zák. § 2. ad 1 (a něm. osn. § 1. ad 1) nařizuje § 1. ad 1 nové uh. osnovy (německý text): »V textu listiny samé označení jako scheck (csekk, chèque, check).«

Kdežto na směnce musí být (čl. 4 ad 3 ř. směn.) osoba neb firma pojmenována, které se směnka vyplatiti má, není dle rak. zák. šek. § 3 označení remittenta podstatné, ano může šek zníti též majiteli neb i obsahovat alternativní klausuli (§ 3 z. o. š.) Šek zní též pravidlem majiteli, kdežto směnka zní pravidlem na řád a nesmí svědčiti nikdy dle o. ř. směn. majiteli. Není-li v šeku remittent uveden, má se za to, že svědčí šek majiteli. Též může v šeku jako ve směnce (čl. 6 odst. 1 ř. sm.) vydatel sama sebe za příjemce platu označiti (čl. 3. z. o šeku) naopak nemůže vydatel šeku sebe označiti jako šekovníka (čl. 7 odst. 2 ř. směn. čl. 3 z. š.) Souhlasně s rak zák. osnova uherská § 23; dle zatímní osnovy německé může též zníti šek majiteli neb obsahovati klausuli alternativní, jest však udání remittenta náležitostí podstatnou dle § 1 ad 3. Definitivní něm. osnova souhlasí s rak. z.

Kdežto směnka má základ v úvěru osobním, předpokládá šek nutně fond (pohledávku) u šekovníka k volné disposici vydatele se nalézající, ano musí též výslovně ve vyzvání vydatelově k šekovníku v šeku učiněném býti vyznačeno, že má týž zaplatiti určitou sumu v šeku uvedenou z pohledanosti vydatele. (§ 2 ad 5 zák. o šeku). Tak i dle osnovy něm. § 1 ad 2, kdežto uh. osnova nevyžaduje, aby v šeku poukázáno bylo k pohledávce vydatelově čl. 1 ad 3.

O otázce té veledůležité a o následcích nekrytí šeku srovn. obšírně můj spis §§ 5 a 15.

Ve směnce musí být čas, kdy se má tatáž vyplatiti, vyznačen způsoby v čl. 7 ad 4 uvedenými, šek však zní vždy na viděnou a to i tehdy, vyznačena-li v něm jiná doba platebni neb žádná (čl. 5 z. o š.). Doslovně souhlasí uherská osnova § 4, dle

něm. osnovy § 6 musí taktéž zníti šek vždy na viděnou, je-li však v něm udána jiná doba platební, jest šek neplatný.

Směnka musí dle čl. 4 ad 8 obsahovati udání místa platebního, a pokládá se, není-li udáno zvláštní místo platební místo u jména směnečníka udané i za jeho bydliště i za místo platební.

V šeku není třeba, aby bylo udáno místo platební (§ 7. z. o š.). Avšak může se za místo platební v šeku udati toliko místo, na kterém má šekovník obchodní závod (neb závod pobočný) aneb na kterém jest odúčtovna, při níž jest šekovník zastoupen.

Může též býti platební místo jiné než místo vydání. Není-li udáno místo platební, aneb nevyhovuje-li udané místo ustanovení zákona, pokládá se šek za splatný v tom místě, kde ústav, na který jest šek vydán, má své sídlo neb šekovník svůj hlavní závod.

Může tedy šek býti též dle rak. z. umístěn, avšak toliko potud, pokud na místě platebním jest závod pobočný šekovníka neb odúčtovna, při níž tentýž jest zastoupen. Dle uherské osnovy § 3. a dle něm. osnovy § 3. platí v příčině místa platebního ustanovení ř. směn. v čl. 4. ad 8. Je-li jiné místo platební uvedeno, jest dle uh. osnovy naznačení to neúčinné a dle něm. osnovy jest šek neplatný.

Nelze tedy dle osnov těch šek umístiti.

Směnku lze rubopisem převésti,[16]) není-li převedení od vydavatele na směnce zakázáno (čl. 9. ř. směn.). Šek lze jen tehdy rukopisem převésti, zní-li týž na řád. (Čl. 6. z. o šeku. Podobně jako čl. 301. z. obchod. v příčině poukázky kupecké.) Tak i dle osnovy uherské § 5., kdežto osnova něm. v §. 7. přijala ustanovení o. ř. směn. v čl. 9.

Směnku lze též dle čl. 10. řádu směn. převésti na směnečníka, který ji pak dále indossovati může; rubopis šeku však na šekovníka pokládá se za kvitanci a rubopis šekovníka jest neplatný (čl. 6. odst. z. o š.). Tak i dle osnovy uherské § 5., kdežto dle § 7., in fine něm. zatímní osnovy jest indossament na šekovníka (pozměněno nyní v definitivní něm. osn.) a rovněž indossament šekovníka neplatný.

Směnku lze i po době splatnosti s výsledky v čl. 16. řádu

---

[16]) Srovn. o otázce té můj spis, § 6., kdež i veškeré zákonodárství.

směn. naznačenými indossovati; v příčině šeku ustanovení čl. 16. ř. směn. neplatí (čl. 7. zák. o šeku). Tak i dle uherské i německé osnovy §§. 5.. 21. uh. osn. §. 7. něm. osn.

Indossace směnky může se státi též na přepise (čl. 11. řádu směn.) rubopis na opisu šeku psaný nemá dle čl. 7. zák. o šeku účinku dle práva šekovního. Podobně dle uh. osn. § 5. a něm. osn. § 7., dle uh. osnovy § 5 jest indossament na na opise šeku psaný bez účinku, dle něm. osnovy § 7. jest indossament takový neplatný.

V příčině šeku dle čl. 8. zák. o šeku nemá přijetí (akceptace) místa. Poznamenání, že byl šek přijat, pokládá se za nepsané. Souhlasně i uherská osnova § 6. i osnova něm. § 8.

O otázce té veledůležité a rozřešení jejím v cizím zákonodárství srovn. obšírně můj spis § 7.

Zde budiž jen stručně uvedeno, že pouze v některých nečetných zákonech jest přijetí šeku výslovně vyloučeno, tak zejména (mimo rak. zákon a nové osnovy uherské a něm.) dle zákona švýcarského čl. 834, dle zákona italského čl. 341. a rumunského, dle vzoru italského zákona sdělaného, tak dle zákona skandinavského čl. 8 a dle nového zákona japonského čl. 537. Zákon portugalský, ač dle italského sdělaný, nemá výslovného ustanovení.

Dle angl. zák. čl. 73. jest, jak uvedeno, šek toliko směnkou vydanou na bankéře a splatnou na viděnou, a poněvadž není v zákoně ustanovení v příčině té, není přijetí šeku vyloučeno.

Též ruská osnova se o přijetí šeku nezmiňuje. (Srovn. můj článek o osnově té v Právníku z 15. května 1904.)

Ve Francii není též ustanovení v příčině té a není tedy přijetí šeku vyloučeno, avšak není obvyklé.

V Belgii není též zvláštního v příčině té ustanovení, jest tu tedy akceptace připuštěna a též v obyčeji, má však účinky dle práva směnečného. (Srovn. můj spis z § 7.) V Hollandsku jest akceptace připuštěna a též obvyklá, jakož z čl. 214. výslovně vychází. O rozdílu akceptace vlastního šeku (čl. 221., 224), a tak zv. »assignatie« (čl. 210.—220.) srovn. můj spis § 7. str. 87.

Dle osnovy nizozemské čl. 4. nelze přijetí šeku žádati, byl-li však přijat, má to účinek jako přijetí směnky. Dle argentinského zák. čl. 840 není potřebí, aby byl šek přijat.

Ze starších německých osnov připouští přijetí šeku osnova

Brunšvická ad IV. a Mannheimský ad IV. Funkova rak. osnova v čl. 10. rozhodně se vyslovuje proti přijetí šeku. Ve Spojených Státech severo-amerických není přijetí šeku obvyklé, za to však jsou v obyčeji tak zvané surrogaty akceptace, zejména certifikace. O těchto surrogátech přijetí (certifikace marking, cancelling, visum, agnosce) velice rozšířených, srovn. můj spis § 7. a též můj dodatek k rak. zákonu.

Kdežto směnka jest papírem cirkulačním, anať jako papír úvěrní musí míti dle tohoto účele svého další oběh, přecházejíc z ruky do ruky — jest, jakož seznali jsme (ad I.) účelem vydání šeku, aby sprostředkoval placení hotovými, jest tedy šek papír platební a vyžaduje rychlé realisace. Proto jest oběh šeku kratičký a jsou též dle čl. 9. zák. o šeku lhůty k předložení šeku k zaplacení předepsané krátké (5 dnů pro šek místní a 8 dnů pro šek distanční).

(Dle nové něm. osnovy § 9. sedm dnů, dle nové uherské osnovy § 7. 8 dnů pro šeky v Uhrách vydané, 15 dnů je-li šek v jiném evropském státě a 30 dnů je-li mimo Evropu vydán. V příčině starších zákonů cizozemských srovn. můj spis § 7.)

Směnku lze, není-li dosud přijata, odvolati, šek však jednou vydaný jest dle čl. 13. zák. o šeku pravidlem neodvolatelný (mimo dvě výjimky v čl. 13. uvedené). Souhlasně i co do obou výjimek, nová uherská osnova § 14. — dle § 11. nové něm. osnovy lze šek pouze po projití doby praesentační odvolati. Celkem lze tvrditi, že jest šek dle všech zákonů a osnov pravidlem neodvolatelný. Pouze dle angl. zák. § 75. ad 1 jest odvolání přípustné. Srovn. podrobně můj spis § 10.

Majitel směnky jest dle čl. 38. řádu směn. povinen též částečné zaplacení mu nabízené přijmouti; majitel šeku však není povinen přijmouti placení částečné (čl. 11. odst. 2. zák. o šeku). Tak i dle čl. 9. nové uh. osnovy — něm. osnova se o případu tom výslovně nezmiňuje, poněvadž ale čl. 38. ř. sm. v § 11. uveden není, platí dle § 266. něm. obč. zák. totéž. Srovn. též svrchu ad II. B. 6 a ad B. i a obšírně můj spis § 9.

Čestné přijetí (čl. 56. a násl. řádu směn.) a čestné zaplacení (čl. 62. a násl. ř. sm.) nemá v příčině šeku místa (čl. 20. zák. o šeku).

V příčině cizích zák. srovn. svrchu ad B.

Podobně nelze, jakož možno v příčině směnky dle čl. 66. a násl. ř. směn., žádati vydání duplikátu šeku (čl. 20. zák.

o šeku). A podobné i v příčině přepisu šeku (čl. 64. ř. směn.) Srovn. ad B. g.

Neb ustanovení čl. 39. řádu směn., že směnečný dlužník, jenž zaplatil jen částečně, má právo žádati, aby zaplacení na směnce odepsáno bylo a aby jemu na přepisu směnky byla dána kvitance, nemá dle čl. 11. zák. o šeku místa, poněvadž čl. 11. odst. 3. jen ustanovuje, aby bylo částečné placení, přijal-li je majitel šeku, na šeku odepsáno a šekovníku dána kvitance. (Jinak Cannstein »Der Scheck« str. 138.)

Postih k zajištění (čl. 25. ř. směn.) nemá v příčině šeku místa, vůbec veškerá ustanovení, souvisící s přijetím směnky (srovn. svrchu ad II. B.).

Konsekventně tedy též s nařízením čl. 8. zák. r., dle něhož jest přijetí šeku vyloučeno, ustanovuje zákon o šeku v §§. 14. a 15., že postihový nárok přísluší majiteli šeku toliko proti vydateli a rubopiscům, aneb proti tomu, kdo šek neb rubopis jako rukojmě podepsal (§ 15. zák.), kdežto šekovník (dle § 14. zák.) neručí majiteli šeku, nýbrž toliko vydateli podle smluvního poměru mezi nimi jsoucího (Scheckvertrag § 11. mého spisu), tedy nikoliv právem postihovým. Srovn. k této důležité a velice sporné otázce můj spis § 11. ad B., pak zejména můj článek v Goldschmidtově čas. pro právo obch. svazek 61. (1907), § 11. nové zatímní něm. osnovy šekové ze dne 13. července 1907 a k tomu můj článek v ö. Ger. Z. č. 47 z r. 1907, pak poznámku v předmluvě o nové definitivní něm. osnově. Zákony o šeku se o této otázce nezmiňují, mimo zák. rak. §§. 14. a 15. a osnovu uherskou § 12. a 15., dle kterých proti šekovníku nepřísluší majiteli šeku nárok žalobní, pak zatímní osnovu něm. § 11., kde nařízeno, že přísluší majiteli šeku proti šekovníku tatáž práva, která příslušela vydateli v době praesentace šeku. Kde však zákony o šeku odvolávaj se na ustanovení zákona směnečného (jakož zejména čl. 342. zák. italského, čl. 836. zák. švýc., čl. 343. z. portug. a j. v.), pokud není v zákoně o šeku zvláštního ustanovení, nelze k těmto pro náš případ proto přihlížeti, poněvadž se nejedná o šek přijatý. Anglický zákon má sice v čl. 74. ustanovení sem spadající, avšak pravý význam ustanovení toho jest velice sporný. A podobně zák. hollandského čl. 224., kde se ovšem v praxi, jako ve Francii, Belgii a částečně v Italii majiteli šeku žalobní nárok proti šekovníku připouští. Ve Francii

(a podobně v Belgii a částečně v Italii) platí totiž fikce právní, že odevzdáním šeku přechází vlastnictví k úhradě vydateli patřící na majitele. Náhled ten dochází opory v ustanovení ř. směn. o úhradě (De la provision č. 107—115 Code de Commerce, a zák. z 14. března 1817, jímž byl čl. 105. z. směn. pozměněn).

A podobně hledí obhájci náhledu toho a zejména Canstein, nejčelnější zastánce přímého nároku majitele šeku proti šekovníku, tento náhled odůvodniti, uvádějíce, že šek jest jakýmsi druhem listiny, určené k převodu vlastnictví, podobně jako tak zv. papíry tradiční (list skladní, nákladní a j., srovn. hlavně Randa, právo vl.. 319. a násl.). Avšak náhled ten nelze schvalovati, šek má sprostředkovati placení, vůle stran, zejména vydatele, čelí k tomu, aby platil ze svého pohledávání, nikoliv ale aby pohledání své postoupil majiteli šeku.

A podobně nelze souhlasiti i s ostatními pro nárok ten přivedenými důvody (smlouva ve prospěch osoby třetí, neb i plná moc udělená od trassata vydateli, aby na prvého šeky vydával a j. srovn. obšírně v mém spise § 11. ad A, a B). Nárok přímý majitele šeku proti šekovníku právnicky odůvodniti nelze a rovněž i z důvodů opportunity se nárok ten nezamlouvá. Týž byl také v definitivní osnově něm. vyloučen. Srovn. můj spis l. cit. a články uvedené. S náhledem námi hájeným souhlasí též Randa v Právníku z října 1898 (oznámení mého spisu).

Kdežto k výkonu práva postižného proti vydateli a rubopisci a dle ř. směn. čl. 41, jest potřebí mimo předložení směnky k placení též vždy protestu o včasném předložení a nezaplacení, a to nejdéle druhého dne všedního po dni platebním učiněného, musí dle § 16. zák. o šeku býti šek ve lhůtě (5—8 dnů) v § 9. vyměřené k placení předložen a dlužno i tuto včasnou praesentaci, i nezaplacení prokázati buď protestem, nebo též prohlášením šekovníka na šeku neb i potvrzením místa odúčtovacího, avšak výkony tyto musí se státi nejpozději prvního dne všedního po vykonané praesentaci. (Tak i uherská osnova § 16. a definitivní něm. osn. § 15.).

Prominutí protestu, dle čl. 42 ř. směn. nemá v příčině šeku místa. (Tak i dle uherské osn. § 21. a něm. osn. § 16.).

Postihové nároky proti vydateli a ostatním předchůdcům promlčí se dle čl. 78 a 79 ř. směn. v 3, 6 neb 18 měsících; dle čl. 18 zák. o šeku pak buď ve 3 neb v 6 měsících, dle toho, je-li šek v Evropě neb jinde splatný. Tak i dle uh. osn. § 18. a dle něm. osn. § 19. srovn. též svrchu II. A. ad 11.

Dle čl. 80 řádu směn. přetrhuje se promlčení dodáním žaloby a jen proti tomu, na němž žaloba byla podána aneb i ohlášením rozepře (čl. 21 řádu soud.), pak dle čl. 8 konk. řádu přihlášením ke konkursu a konečně dle čl. 45 uvoz. zák. k novému soud. řízení a dle § 232 soud. ř. přivedením nároku směnečného při veřejném líčení pře k platnosti.

Dle § 20. ad 5 zák. šek. přetrhuje se promlčení postihových nároků šekových též dle ustanovení čl. 80 řádu sm. a dle § 8. ř. konk. řádu, nikoliv však dle § 45. uv. z. zák. k ř. soud. a § 232. ř. soud.

Ustanovení toto posledně jmenované bylo bohužel jak již svrchu podotknuto v zákonodárných sborech přehlédnuto.[17]) (Souhlasně s rak. zák. též osn. uherská § 21. ad 13., k něm. osnově srovn. svrchu II. A. ad 12.).

Žaloba z obohacení dle čl. 83 ř. sm., která v případě, že právo směnečné proti vydavateli neb příjemci promlčením neb obmeškáním pominulo, majiteli proti těmto přísluší, nemá dle čl. 19 zák. o šeku místa; neb přísluší majiteli šeku i po nastalém zaniknutí práva postižného promlčením neb obmeškáním žaloba z právního poměru, který jest mezi ním a vydatelem neb bezprostředním předchůdcem a byl základem pro vydání neb převod šeku. Žaloba tato přísluší majiteli, není-li výslovně jinak ujednáno i vedle práva postihového, tak že může majitel šeku vedle své volby vykonati buď právo postihové, aneb vrátiv šek, právo žalobní z právního poměru vydání neb převedení šeku za základ sloužícího. Pouze musí sobě majitel v případu, že pozbyl práva postihového, nechati odečísti ztrátu, kterou utrpěl vydatel u šekovníka následkem opomenuté neb opozděné praesentace. (Srovn. obšírně můj spis §§ 11. a 12. a § 19. rak. zák.)

---

[17]) Srovn. Jur. Vierteljahrschrift z r. 1907, kde se výslovně uvádí, že tato mezera v zákonu o šeku stala se, ač Dr. Pavlíček v a. ö. Ger. Zeit., č. 39. až 41., výslovně k tomuto ustanovení zákona poukazoval. Podobně poukázal Dr. Pavlíček k ustanovení tomuto ř. soud. již ve svém spise něm. i českém k 20. ad 5. rak. osnovy o šeku.

Dle něm. osnovy čl. 21 přísluší majiteli v případě že bylo promlčením neb zmeškáním právo postižné pominulo, žaloba z obohacení proti vydateli a má se za to, že jest vydatel až do obnosu v šeku vyznačeného obohacen (praesumce ta v definitivní osnově vypuštěna).

Uherská nová osnova přijala v čl. 17 ustanovení rak. zákona výše uvedené (dle čl. 19) avšak s přídavkem: »že v případě, když majiteli šeku nepřísluší proti vydateli nárok z právního jednání, vydání neb převodu šeku za základ sloužícího, jest vydatel zavázán potud, pokud by se ke škodě majitele obohatil«. K čl. 19 rak. z. a vůbec k otázce a zákonodárství o žalobě z obohacení srovn. můj spis § 11. a 12.

O amortisaci šeku ztraceného neb zničeného nařizuje čl. 21 zák. o šeku, jako čl. 73 řádu sm. odst. 1, že může majitel šeku žádati u obchodního soudu (senatu) místa platebního za amortisaci (srovn. § 115. jur. Normy ze dne 1. srpna 1895 č. 111 ř. z.) a že pro amortisaci šeku platí ustanovení čl. 73 odst. 2 ř. smén. s tím rozdílem, že místo lhůty edikťální 45 denní má se určiti v příčině šeku lhůta toliko 30 denní. Neb jak seznali jsme není šek papírem úvěrním a cirkulačním jako směnka, nýbrž má zprostředkovati hotové zaplacení a jest tudíž brzká realisace výkonu platebního žádoucna. Odst. 3 čl. 73 řádu směn., jenž týká se příjemce směnky, od něhož může žádati majitel zaplacení neb deponování sumy směnečné k soudu, nemá tudiž v příčině šeku místa. Dle odst. 3 § 21. zák. o šeku může soud, zaváděje amortisační řízení k návrhu majitele šeku zakázati šekovníku prozatímním opatřením dle čl. 389—403 exek. ř. výplatu šeku a jest vyplacení šeku proti tomuto zákazu vykonané proti navrhovateli bezúčinné. (Srovn. obšírněji můj spis a dodatek k § 21. zák. o šeku.) O osnově uherské a německé, srovn. svrchu ad II. A 8.

Důležité ustanovení nalézáme v § 20. ad 4 zákona o šeku v příčině falešných a zfalšovaných šeků.

Tu platí sice obdobně ustanovení čl. 75 a 76 ř. směn. dle nichž jednak v případě, že by podpis vydatele byl falešný neb zfalšovaný, podrží pravé podpisy rubopisců účinku a dle něhož z šeku, opatřeného falešnou neb zfalšovanou indossací, zůstanou všichni indossovatelé i vydatel, jichž podpisy jsou pravé,

zavázáni — avšak s tím veledůležitým dodatkem, že škoda vyplacením falešného neb zfalšovaného šeku vzniklá, stihne udánlivého vydatele falešného neb vydatele zfalšovaného šeku, pokud osobám těm lze přičísti vinu vzhledem k falšování neb zfalšování, nebo pokud falšování neb zfalšování bylo spácháno jejich zřízenci, kteří byli zaměstnáni [18]) při zacházení s šeky, jinak má šekovník nésti škodu; úchylná úmluva nemá právního účinku. (Srovn. k této velice důležité a sporné otázce obšírně můj spis něm. i český § 13. k § 20. rak. osnovy, kdež i zákonodárství i dodatek k § 20. ad 4 k zák. o šeku, pak mé články v D. Jur. Z. č. 7 z r. 1906 v a. ö. Ger. Z. č. 39—41 z r. 1905, v Právníku z r. 1906, v Goldschmiedově čas. pro pr. obchod. z r. 1906, jakož i můj článek v č. 47 a. ö. Ger. z r. 1907 k něm. osnově. K ustanovení nové něm. osnovy v § 23. srovn. svrchu ad II. A. 10.)

Nová uherská osnova přijala v čl. 22 podstatně souhlasné ustanovení s čl. 20 ad 4 rak. zák. Pouze nalézáme v uherské osnově přídavek: »Byl-li šek falešný neb zfalšovaný vyplacen bez viny šekovníka neb jeho zřízence . . .«, kdežto rak. zákon v § 20. ad 4 přihlíží výslovně toliko k zřízencům vydatelovým, kteří se zfalšování neb falšování šeku dopustili (a kteří byli zaměstnáni při manipulaci s šeky . . .). Ustanovení toto rozdílné osnovy uherské má jen význam potud, pokud se jedná o konkurenci zavinění šekovníka a vydatele.

Neb jinak, nelze-li vydateli (neb jeho zřízencům) viny přičítati, nese šekovník sám škodu z vyplacení šeku způsobenou. Ostatně dlužno též uvážiti, že zajisté povždy spravuje pokladnu zejména výplaty, zřízenec bankovního ústavu a asi téměř vždy taktéž zřízenec bankéře jako šekovníka, takže přídavek

---

[18]) Správněji »jimž bylo svěřeno zacházení s šeky« — srovn. mé články dále uvedené, kde i cizozemské zákonodárství.

Též nová uherská osnova v čl. 23. poukazuje v příčině falešných šeků pouze k zřízencům, nezmiňujíc se o příbuzných, členech domácnosti a pod., jakož bylo připomenuto v rak. říšské radě (Drem Ofnerem), že totiž ustanovení § 20 ad IV. rak. zák. šek. jest příliš úzké, poněvadž může býti též příbuznými a pod., kteří byli zaměstnáni při manipulaci s šeky, šek zfalšován. Zástupce vlády podal k tomu vysvětlení, že pod zřízenci dlužno rozuměti osoby, které v živnosti buďsi úplatně neb bez úplaty stálou neb i jen dočasnou jakous funkci vykonávají. Bude se tedy zajisté lze ve všech těchto případech, a to i tenkrát, když vydatel živnosti vůbec neprovozuje, obdobou táhnouti k ustanovení § 20. ad 4. zák. o šeku.

ten byl jako samo sebou srozumitelný v rak. zák. vynechán. K tomu zajisté i dle rak. obč. zák. již de lege lata (§§ 1010, 1161, o. z. obč.) ručí v případu tom principál za zavinění svého zástupce bezvýminečně. (Srovn. čl. 278 něm. obč. zák.)

Seznali jsme, že směnka jest papírem úvěrním, šek však papírem platebním, který vyžaduje dle výslovného ustanovení zákona v § 2. ad 5 fondu platebního, k vydatelově disposici u šekovníka se nacházejícího.

Nařizuje pak § 23. zák. o šeku, že v případě, když šek nebyl vyplacen, poněvadž vydatel v den praesentace šeku neměl u šekovníka žádné pohledávky, ke krytí šeku upotřebitelné neb pouze pohledávky nedostatečné, stihne vydatele pokuta pořádková ve výši 3% neuhraženého obnosu šekovního, leč by vydatel při vydání šeku s důvodem mohl pokládati za to, že bude v čas praesentace úhrada dostatečná. Na pokutu tu uzná soudce civilní buď z úřední povinnosti, sezná-li z rozepře u něho provedené nedostatečnost úhrady neb k návrhu majitele šeku, který musí býti učiněn nejdéle před uplynutím 3 měsíců po presentaci šeku a odpadá i řízení z úřadu po uplynutí 6 měsíců od praesentace šeku. Byla-li pokuta pořádková vydateli uložena, přísluší majiteli šeku mimo nároky dle § 19. zák. též nárok na náhradu škody nezaplacením neb neúplným zaplacením způsobené.[19])

[19]) Otázka, má-li se vydání šeku nekrytého neb neúplně krytého (trestně neb alespoň civilně pořádkovou pokutou) stihati, jest velice sporna.

Zákon francouzský ze dne 11. června 1865 hrozí vydateli šeku nekrytého (l'émision d'un chéque sans provision préalable) značným trestem peněžitým a novella ze 17. února 1874 ještě ustanovení to zostřila, vyžadujíc »provision préalable et disponible.«

Podobně i belgický zákon z 22. března 1873. čl. 5. a italský zákon v čl. 344, kdežto švýcarský zákon (čl. 837.) a nový japonský zákon v čl. 536. mají podobné ustanovení jako zákon rakouský. Osnovy něm. (vládní a spolkové rady), z r. 1892, hrozily (v čl. 20. a 27. — 20. a 28.), přísnými tresty vydateli šeku nekrytého.

Následkem opposice z četných stran nová zatímní německá osnova, která se ostatně celkem až na 4 značnější odchylky zakládá na osnově rady spolkové. (Srovn. můj článek v a. ö. Ger. Z., č. 47. z r. 1907, a v Goldschmidtově čas. 61. sv.), vypustila ustanovení osnovy rady spolkové z r. 1892 v §§ 20. a 28., jimiž bylo na vydání šeků nekrytých neb neúplně krytých pohroženo stíháním v cestě trestní, aniž by byla přijala i jen podobné ustanovení jako rak. zákon. v § 23., dle něhož se hrozí v případě tom jen pokutou pořádkovou, na kterou též jen soudce civilní uzná.

Dle čl. 22. rak. zák. může vydatel a každý indossovatel poznámkou na první stránce šeku zakázati, aby byl šek hotově vyplacen. Šeku takového může býti jen k zúčtování použito. (Tak i uh. osn. § 18. a defin. něm. osn. § 14.) Srovn. o tom můj spis § 5. str. 70 a § 14.

Rak. zákon ustanovuje v čl. 25. v příčině šeku zvláštní výhody poplatkové. Podobně § 23. uherské osnovy a § 28. něm. osnovy. Srovn. o otázce té obšírně můj spis § 16., kde též cizozemské zákonodárství.

Zprávy o schůzích Právnické jednoty v Praze.

Schůze dne 23. ledna 1908.

Předseda: starosta Jeho Excellence pan ministr m. sl. Dr. Antonín rytíř Randa.

Zapisovatelé: jednatelé Dr. Josef V. Bohuslav a Dr. Vilém Pospíšil.

Členů a hostí přítomno 112; mezi nimi dostavil se též Jeho Excellence pan ministr m. sl. Dr. Josef Fořt, p. Fr. Rinesch, vicepresident c. k. vrchního soudu zemského v království českém, zástupci kr. hl. města Prahy a obcí předměstských, představenstva »Spolku českých advokátů«, »Klubu státních úředníků«, jednot kandidátů advokacie a notářství, poslanci atd.

Schůzi zahájil Jeho Excellence pan starosta poukazem na důležitost předmětu porady, jímž byla

právní stránka jazykové otázky u soudů,

a udělil slovo zpravodaji p. JUDru Václavu **Horovi,** c. k. soudnímu adjunktu a soukromému docentovi soudního řádu při právnické fakultě c. k. české university Karlo-Ferdinandovy v Praze. Pojednání toto najde čtenář v části rozpravné tohoto sešitu (str. 125).

Přednáška vyslechnuta byla posluchačstvem za hlubokého ticha s napjatou pozorností a vyvolala bouři dlouhotrvajícího potlesku.

Na to zahájena p. starostou rozprava.

Pan Dr. Antonín **Schauer,** advokát a zemský poslanec v Praze:

A podobně i v nové osnově uherské nenalézáme vůbec ustanovení trestního v příčině vydání šeků nekrytých, neb neúplně krytých. Vydání šeků nedatovaného neb nesprávně datovaného jest dle § 23. nové uherské osnovy přestupkem poplatkovým (podobně dle § 25. rak. zák.). (Srovn. ostatně k otázce této obšírně můj spis § 5. k § 2. ad 5. rak. zák. a § 15. k § 23. rak. zák.)

Jsme z duše vděčni p. zpravodajovi — a nejen my čeští právníci, ale také čeští politikové a i širší kruhy české — za to, že způsobem věcným, vědeckým, přesvědčivým, železně logickým odůvodnil stanovisko na obranu dobrého našeho práva. S velkým zájmem vyslechl jsem zejména tu část jeho výkladu, kde dovolává se momentu nového, který po mém soudu dosud vůbec k platnosti přiváděn nebyl, totiž onoho zákona z 25. května r. 1883 čís. 76 ř. z., jímž § 14. západohaličského soudního řádu pro vydání pro Dalmacii a Istrii se opravuje.

Mám za to, že mezi námi nebylo sporu o tom, kde jest dobré právo, a tento důvod mluví jako argumentum ad hominem — i doufám, že nebude oslyšán ani na těch místech, které sice nejsou nám přátelské, avšak kde nevymizel dosud smysl pro spravedlnost a objektivnost.

Co se týče otázky samé, jednalo se o to, zdali otázka užívání jazyků před soudy jest věcí judikatury či věcí justiční správy. Jsem panu referentovi za jeho výklad velmi vděčen, neboť — a nebudiž mi to vykládáno za neskromnost — tím dochází zejména potvrzení náhled můj, který jsem od prvopočátku hájil. Již v prvních dnech říjnových 1907 podal jsem na zemském sněmu interpelace pro první nový případ porušení práv našeho práva u chebského soudu a volal jsem tehdy po zralé úvaze po disciplinování dotyčného soudce. Bylo mně kdesi vytknuto, že není to dosti liberální, jestliže my, čeští právníci voláme po disciplinování. Vše mně to připadá skoro tak, jako kdyby někdo byl přepaden, svázán a olupován, kdyby se mu jako neliberálnost vytýkalo, že v takové situaci volá o pomoc, aby vinník byl potrestán. Mínění to dochází dnes potvrzení, abych tak řekl, způsobem slavnostním. To přesvědčení máme všichni, že nebude-li zde učiněno právu zadost, budou důvodné pochybnosti, zda existuje v. tomto státě ještě nějaká spravedlnost.

Přihlédaje k tomu, že tato přednáška o této tak důležité otázce k řadě důležitých momentů poukázala a situaci se stanoviska právního přímo mistrně rozebrala, navrhuji, aby byla s největším urychlením rozmnožena a zaslána povolaným činitelům, zejména ministru spravedlnosti, ministru krajanu, předsedovi Národního klubu na říšské radě, a j. aby kruhy tyto viděly jak spolek, jemuž nelze vytýkati žádné vášně, věcně, střízlivě a na vědeckém podkladu o věci soudí. Děkuji ještě jednou panu referentovi z celé duše za jeho přednášku, za kterou mu i budoucnost bude vděčna. (Hlučný potlesk.)

Pan Dr. Josef **Hliňák**, advokát v Liberci: I já děkuji co nejvřeleji panu přednášejícímu za to, že obhájil způsobem tak důkladným stanovisko, že záležitost ochrany práv jazykových při soudě na základě platného práva jest věcí správy justiční, a vděčím mu za poučení, které nám,

praktickým právníkům dal ohledně různých těch mimořádných prostředků opravných a stížností dozorčích. V tom ohledu jsme tápali ve tmách.

Co se týče výkladu § 13. dovoluji si se své strany poukázati na některé momenty, které mluví proti stanovisku německému. I kdyby bylo přípustno odvolávati se na analogický § 14. západohaličského soudního řádu, jest otázka, co chtěl říci zákonodárce slovy »im Lande beim Gerichte«. Jedině to, že těmi slovy mají býti vyloučeny z užívání jazyky, které jsou obvyklé »im Lande«, avšak ne »beim Gerichte«. Vždyť známo, že v Haliči byl v zemi obvyklým jazyk židovský, ale jako řeč soudní nebyl tento jazyk obvyklý. Co ale má tento výklad co činiti s poměry v naší zemi, kde západohaličský zákonník nikdy nebyl publikován, kde nebylo nikdy jazyka, který by byl obvyklý v zemi a nebyl obvyklý u soudu? (Souhlas.)

Jest dále velmi důležito na to poukázati, že obnovené zřízení zemské statuuje rovnoprávnost ne podle systému territoriálního, jako jest tomu v Belgii a ve Švýcarsku, nýbrž podle systému personálního. Podle historického vývoje jest stav ten, že platí rovnoprávnost personální v celých Čechách, a že má Čech právo užívati svého jazyka v celé zemi.

Pan přednášející poukázal velmi krásně k tomu, že § 13. s. ř. byl r. 1848. authenticky vyložen. Já dovoluji si ještě k tomu podotknouti, že byl authenticky vyložen již dříve, a sice dle zprávy v časopisu »Politik« uveřejněné podala authentický výklad »Oberste Justizhofstelle« r. 1803 vykládajíc, že dle § 427. tehdejšího řádu soudního jest každému žalobci volno podati žalobu ve stejně v zemi obvyklé německé neb české řeči s tím odůvodněním, že v písemném řízení mu tak jako tak právní přítel po boku stojí, v jiných věcech pak že věcí soudce jest dáti potřebná vysvětlení.

Odůvodnění toto jest pro nás i tím zajímavější, že zřetelně stojí na stanovisku, že jak advokáti, tak soudci v celé zemi mají býti znalí obojího jazyka. Řečník odvolává se na vývody spisovatele R o h a n a, který případně byl dovodil, že citovaná slova §u 14. západohaličského soudního řádu znamenají ne »bei dem betreffenden Gerichte«, nýbrž »bei dem Gerichte überhaupt«.

Ke konci svých vývodů vzpomíná řečník, že v letech 60. podobná praxe na Moravě justiční správou jako nešvar z rozhodujících míst byla kárána. Co na Moravě v tehdejších poměrech v letech 60. jako nešvar bylo odstraněno, to by mělo nyní v Čechách býti právem?

Naše stanovisko v této věci tedy jest, že dozorčí stížnost místo má a že nespadá do soudcovské působnosti zabývati se otázkou, zdali v tom jakém jazyku u některého soudu jednati sluší. (Výborně! Potlesk.)

Pan Dr. J a n **Javůrek,** advokát v Praze: K vynikající přednášce p. Dra Hory, která byla vyvolána názorem, který já a mnozí ze starších

Však co se týče správních či administrativních funkcí, zejména otázky jazykové, zvláště otázky, v jakém jazyku to které usnesení vydati se má, tu rozhodnouti dlužno soudci pořadem správy justiční, a tu průchod má dozor správní povolaných instancí.

Chci upozorniti na jednu okolnost, kteráž zcela zřejmě dokazuje, že tomu tak jest: Právo jazykové jest totiž veřejným (politickým) právem, které jakož takové uznáno jest základním zákonem státním o všeobecných právích státních občanů ze dne 21. pros. 1867. Stížnost pro porušení takových politických práv může býti vedena k říšskému soudu. Že říšský soud nerozhoduje v případech takových, ve kterých právo jazykové soudním usnesením se porušilo, toho příčinou jest ta okolnost, že v odstavci lit. b) článku 3. zákona o působnosti říšského soudu se praví, že záležitost prve má býti řešena v zákonném administrativním řízení, z čehož arciť plyne, že kompetence říšského soudu jest vyloučena. Kdyby nebylo tohoto nahodilého momentu, že se mluví o řízení administrativním, byl by zajisté i tenkráte říšský soud kompetentní, by rozhodoval o jazykové otázce, bylo-li usnesením soudním jazykové právo nějaké porušeno. Říšský soud nerozhodoval by tu zajisté o nějaké otázce, která náleží k judikatuře soukromoprávní, nýbrž rozhoduje tak jako v ostatních případech — o právu politickém. A podobně i řádný soud, ustanoviv se na užívání toho neb onoho zemského jazyka k projevu svého meritorního nálezu, neřeší otázku soukromého práva, nýbrž otázku správní — otázku veřejnoprávní.

Že uvedenými nálezy chebských soudů dálo se hrubé porušení jazykového práva strany, to pan přednášející jasně dokázal. Jest to skutečně odepření práva ve smyslu § 78. z. o organ. s., o které tu jde, a ohledně něhož průchod má náležité řízení nadřízených instancí. Netajím se, že na mne usnesení chebských soudů učinilo velmi trapný dojem. Jest velmi nápadné a skutečně politování hodné, že se v Čechách našel soud, kterýž platnost Stremayerova nařízení takořka po 30 let stále vykonávaného z čista jasna popírá, ano že soud nepopírá toliko platnost tohoto nařízení, nýbrž že popírá dokonce i platnost zákona o rovném právu obou jazyků v Čechách, totiž císařské resoluce ze dne 8. dubna 1848, kteráž nejvyšší resoluce byla náležitým způsobem vyhlášena a jehož zákonnou platnost uznávali netoliko soudové v Čechách, zejména vrchní soud zemský, nýbrž ex professo i nejvyšší soud citovaným již rozhodnutím z 13. prosince r. 1898 č. 14.934. Projev chebského soudu jest tím nápadnější, ana také v judikatuře vynikajícími spisovateli (Ott, Havelka, Storch, Čelakovský a j.) platnost nařízení Stremayerova a citované nejvyšší resoluce jasně byla prokázána.

Že týž soud sám i před vydáním Stremayerových nařízení řídil se zásadou rovného práva českého jazyka, dokazuje i zpráva praesidia krajského

soudu chebského, kterou ministr Pražák v roce 1884 v sněmovně poslanců při debatě o návrhu poslance Dra Herbsta proti jazykovým nařízením přečetl a ve které se praví:

»Höchst selten kommt es vor, dass bei den Gerichten dieses Kreisgerichtssprengels eine Parteieingabe in böhmischer Sprache einläuft. Die Erledigung auf eine derartige Eingabe erfolgt in böhmischer Sprache. In dieser Richtung ergeben sich bezüglich der Kenntnis der böhmischen Sprache bei keinem Gerichte Schwierigkeiten, indem die meisten Gerichtsbeamten etwas böhmisch kennen und die Konzipierung von Erledigungen in böhmischer Sprache einem Beamten, der der böhmischen Sprache in hiezu genügender Weise kundig ist, übertragen wird.«

Kdyby se byl soud chebský omezil na zkoumání Stremayerova nařízení, bylo by to sice nápadné, ale musili bychom říci, že soud jednal v oboru své působnosti zkoumaje platnost pouhého nařízení. Ale chebský soud pokročil mnohem dále: on překročil přímo meze práva zákonem mu vykázané; neboť pustil se do rozbírání otázky o platnosti zákona řádně vyhlášeného, zejména císařské resoluce z 8. dubna 1848, která byla ministerstvem spravedlnosti zaslána českému appellačnímu soudu, aby tuto resoluci uveřejnil a prohlásil. Appellační soud, jak známo, v cirkulárním nařízení z 30. května 1848 tuto resoluci všem podřízeným soudům oznámil a tím byl akt publikační dle zákonů tehdy platných již perfektní. Tehdy nebylo totiž potřebí k platnosti prohlášení (publikace) uveřejnění ve sbírce zákonů justičních neb zákonů provinciálních, nýbrž stačilo k publikaci, aby nařízení dotyčné bylo zasláno appellačnímu soudu a appell. soudem nižším instancím soudním; rovněž tak stačilo ve věcech správních, aby nařízení zasláno bylo guberniu a pak krajským a patrimoniálním úřadům. — Tedy dle zákonů tehdy platných nebylo ani potřebí uveřejnění ve sbírce zákonů. Ale i to se stalo. I toto plus — uveřejnění ve sbírce provinciálních zákonů — před sebou máme. Bylať tato resoluce, resp. ono cirkulární nařízení appellačního soudu ze dne 30. dubna 1848 také ve sbírce provinciálních zákonů pro Čechy v 30. svazku otištěno a tak ve všeobecnou známost uvedeno. Popíraje platnost tohoto zákona náležitým způsobem vyhlášeného porušil chebský soud povinnost úřední, zejména povinnost zakládající se v zákazu článku 7. zákl. zák. stát. o moci soudní, jenž stanoví, že soudci není dovoleno zkoumati platnost zákonů náležitým způsobem vyhlášených. Zcela dobře pan přednášející poukázal, že chebské soudy ani se nepokusily, aby uvedly nějakou okolnost, ze které by se dalo souditi, že publikace nejvyšší resoluce náležitě se nestala. Chebský soud to prostě popírá a tím dopustil se porušení povinnosti soudcovské. Jest věcí disciplinárních instancí, aby soudci jeho povinnost připomenuly. Kdybychom takového dozoru vyšších instancí na správné konání

povinnosti soudcovské uznávati nechtěli, pak ovšem mohla by nastati úplná anarchie v soudnictví, mohli bychom dospěti k »volnému« rozhodování — ne dle imperativu zákona — nýbrž dle subjektivního náhledu toho kterého soudce. Jest ovšem možno, že se vyskytují případy, kde ten který zákon soudci se nelíbí, neb jest mu nepohodlným; však přes to musí se mu podříditi, maje na mysli to, co již pravil římský právník: »Lex dura, sed lex est.«

Také já v soudcovském povolání při říšském soudě měl jsem příležitosti užívati zákonů, jichž obsah dle mého náhledu snad nebyl přiměřený; však — jak se samo sebou rozumí — co soudce konal jsem povinnost svou jako jiní členové říšského soudu — dle zásady »lex dura, sed lex est«. (Hlučný, dlouho trvající potlesk.)

Pan dv. rada prof. Dr. Jar. **Čelakovský:** I já jsem tomu velmi povděčen, že otázka tato přišla k projednání v tomto váženém středisku. Punctum saliens celého sporu jest to, zda otázka užívání jazyků u soudů jest pouze věcí justiční správy, aneb věcí judikatury anebo obojí. Tato otázka nebyla vždycky stejným způsobem zodpovídána, ano i v rozhodnutích nejvyššího soudu o této otázce jsou různé náhledy. V rozhodnutích, jež vyvolána byla v zemích starorakouských, stál nejvyšší soud zpravidla na stanovisku, že jest to věcí justiční správy, kdežto v případech ze zemí Českých převládá mínění, že jest to záležitost judikatury. Že tomu tak jest, račíte seznati z té jednoduché úvahy, že se dovoláváme plenárního rozhodnutí nejvyššího soudu z r. 1898 v libereckém případě, kde právě cestou instanční bylo rozhodnuto o rovném právu jazyka českého v celých Čechách ve formě nálezu soudního.

Račíte tedy viděti, že tato otázka zaslouží úvahy i se stanoviska druhého, neboť, co se týká justiční správy, mohlo by se přihoditi, že justiční správa nebude chtít vykonávati právo, dané jí §§ 74.—78. justičního zákona o organisaci soudů. Co zbude v takovém případě? V takovém případě nezbude nic jiného, než vzíti v úvahu, zdali není též jiný prostředek dán než dozorčí stížnost, zdali cestou instanční není dána možnost, aby o otázce té bylo jednáno. To se rozumí samo sebou, že nemůže býti jednáno, aby se popírala platnost zákona, nýbrž, aby se platnost zákona přiváděla k místu, tak jako justiční správa nemůže a nesmí ničeho podniknouti proti platným zákonům ve věcech jazykových.

Přednáška p. Dra Hory má v tom ohledu velkou důležitost, že potvrzuje to stanovisko, které jsem si dovolil naznačiti ve své interpelaci k ministru spravedlnosti vyzývaje jej, aby zakročil uznávaje, že jest to právo justiční správy, aby zjednala pořádek. Důvody ovšem, které pro to mluví, jsou hlavně čl. 78 organisačního zákona, jímž jest dáno na každý způsob nepopíratelné právo justiční správy, aby v takovém případě, kde tak ekla-

tantním způsobem bylo právo jazykové porušeno, zakročila. Proti tomu jest poněkud odchylné stanovisko, na které dovoluji si upozorniti a které odvolává se na čl. 84 organisačního zákona.

Úvahy, které se k tomuto případu pojí, mají význam veliký. Teprve nyní uvědomujeme si dosah ustanovení, která se nacházejí v nových justičních zákonech. Proto soudím vzhledem ke stavu věci, že stanovisko, které pan přednášející zaujal a které bylo doplněno ostatními řečníky, jest úplně správné. ovšem předpokládajíc, že ve státě našem bude se šetřiti všech zákonných ustanovení a že toho budou šetřiti soudy a justiční správa. Když by tento předpoklad nebyl, soudím, že s prospěchem jest pro nás, že máme ještě jiné cesty, kterými se možno domáhati jazykového práva, zejména též cestu parlamentní kontroly, o které netřeba zde mluviti, ježto spadá v obor politiky. Že skutečně justiční správa se do těchto věcí velmi rozhodně míchá a že soudcům dávala pokyny a nařízení, o tom svědčí zřízení zvláštních dozorců, soudních inspektorů, kteří u soudu všechno všude prohlížejí a zprávy podávají. Že skutečně justiční správa také v tomto ohledu manifestantním způsobem si své dozorčí právo vyhražovala a je vykonávala, toho nejlepším dokladem jsou dále osudy našich jazykových nařízení, zejména nyní platného nařízení Stremayerova a pokyny, které byly vydány, jak předpisů jazykových má býti šetřeno. Uznává-li se, že ministr spravedlnosti může taková nařízení vydávati, pak jest toho nezbytným důsledkem, že musí míti také právo naléhat na to, aby taková nařízení byla prováděna. Toto stanovisko bylo hájeno velmi rozhodným způsobem při zmíněné již debattě v říšské radě o návrhu posl. Herbsta. Debatta tato, v níž referát jménem většiny, jak již bylo také zde uvedeno, vedl zvěčnělý předseda Právn. Jednoty poslanec Havelka, obsahuje v tomto ohledu velmi důležité pokyny a tehdy ještě nebylo článku 78. zák. organisačního. A byl to zejména také německý poslanec Lienbacher, který velmi rozhodným způsobem hájil stanovisko, že jest věcí ministra, aby přinutil úředníky, by ve směru nařízení daného bylo postupováno. Sněmovna velkou většinou hlasů schválila mínění toto.

Z toho vidíme, že celkem většina důvodů rozhodných mluví pro justiční správu. Některé důvody arciť se dnes právě uvádějí pro to, že jest to věc judikatury, a není bez významu, když my, kteří stojíme politicky na stanovisku parlamentní kontroly justiční správy, můžeme se dovolávati, že v takovém vážném shromáždění na tuto stránku bylo poukázáno s takovým důrazem, jak se to stalo.

Vyslovuji Právnické Jednotě nad tím povděk, zejména pak také nad tím, že i Jeho Excellence pan předseda toto stanovisko sdílí. (Hlučný potlesk.)

Jeho Excellence pan ministr m. sl. Dr. ryt. R a n d a, když se již nikdo

jiný ke slovu nehlásil, konstatoval souhlas s projevenými názory a s návrhem pana Dra Schauera a ukončil schůzi s vřelými slovy díků panu referentu a pp. řečníkům.

Dr. Josef V. Bohuslav. *Dr. Vilém Pospíšil.*

Hovorna.

Odpomoc proti nesprávné jazykové praxi některých německých soudů v Čechách. (Pokračování a dokončení.)

Vraceje však podání k opravě neodmítá soud ještě úkon, k němuž podání směřuje. Vybízí toliko podatele, aby odstranil překážku, jež skutečnému vyřízení vadí. Úkon, k němuž podání směřuje, je odložen, pokud překážka nebude odstraněna.

I § 2. č. 8. nesp. pat. oba případy jasně rozeznává, třeba je v téže větě uváděl (jednak: Begehren nicht stattfindet, jednak: Verbesserung der Fehler . . .).

Rozdíl ten jeví se m. j. jasně při podáních vázaných na určitou lhůtu.

Tu soud, vraceje podání pro vadu formální, vyměřiti má, jak prve již řečeno, lhůtu novou. Dodrží-li se lhůta tato, budiž k podání přihlíženo tak, jakoby bylo se stalo v den, kterého ponejprve došlo (§ 85. odst. 2. c. ř. s., § 7. nesp. pat.). Zákon pokládá tedy původní podání za nevyřízené. Bylo-li naproti tomu podání odmítnuto, je stav týž, jakoby vůbec nebylo vyneseno bývalo.

Opatří-li soud ve smyslu § 84., 85. c. ř. s. a § 2. č. 8, 10 nesp. pat. čeho třeba, aby formální vada podání byla napravena, nekoná akt soudnictví, judikatury.

Úkonem judikatury ve smyslu základního zákona státního ze dne 21. pros. 1867, ř. z. č. 144 jest úkon samostatného úředníka soudcovského, který obsahuje rozhodování soudcovské (§ 1.—3. zák. o. s. org.).

Opatření za příčinou nápravy vad formálních neobsahuje takového rozhodování. Není, jak již řečeno, ani vyřízením podání, jest pouhým upozorněním, jehož provedení § 89. odst. 3. jedn. ř. i soudní kanceláři ponechává. —

Přistupme nyní k otázce, jakým způsobem lze hledati odpomoci proti zmíněným opatřením opravným, jsou-li bezdůvodná.

Z okolnosti samé, že opatření taková nejsou aktem judikatury ve smyslu základního zákona o moci soudcovské a zák. o s. org., nelze ještě dovozovati, že by v cestě dohlédací (administrativní) mohla býti rušena. Neboť

z motivů k § 76. zák. o s. org. a z § 15. tr. ř. vychází na jevo, že ani vyřízení, jež nejsou akty judikatury, v určitém případě cestou dohlédací nemohou býti zrušena (měněna), jestliže zrušení neb změnu provésti lze řádným prostředkem opravným.

Avšak ani do této skupiny vyřízení nenáležejí opatření opravná ve smyslu § 84., 85. c. ř. s.

Netřeba ani k tomu poukázati, že opatření taková »vyřízením« nejsou.

Neboť zákon sám jasným a nepochybným způsobem v § 85. odst. 3. c. ř. s. nejen že vylučuje samostatného prostředku opravného proti opatřením takým, nýbrž přímo poukazuje k cestě dohlédací, slovy: inwieferne deshalb das Aufsichtsrecht der übergeordneten Gerichtsbehörden angerufen werden kann, ist nach den, über die innere Einrichtung und Geschäftsordnung der Gerichte erlassenen Vorschriften zu beurteilen. (I stížnost dle § 515. c. ř. s. s pozdějším opravným prostředkem spojená má v daném případě povahu stížnosti dohlédací, čemuž znění § 515. »Beschwerden« a. c. »Rechtsmittel« nasvědčuje.)

Právo dohledu přísluší dle § 74. zák. o s. org., pokud jde o soudy okresní, sborovým soudům I. stol. a jich presidentům, pak vrchn. soudu zem. a jeho presidentovi, konečně i ministru spravedlnosti. Pokud jde o soudy sborové I. stolice, vykonávají dohled vrchní soud zemský, president téhož a ministr spravedlnosti. (Ve věcech trestních srv. ještě ustanovení § 15. tr. ř.) Dle § 74. a 76. zák. o s. org. platí tu právo devoluční: každá vyšší instance může instanci nižší příslušné výkony dohlédací odejmouti a sama je předsevzíti.

Výkon práva dohlédacího není podmíněn stížností súčastněné strany. Ovšem může i stížnost taková býti podnětem k opatření dohlédacímu (§§ 76., 78. eod.).

Mimo instance uvedené vykonává jistý dohled nad judikaturou i nejvyšší soud, jenž jest dle § 77. oprávněn vytýkati vady, které shledal při vykonávání svého soudcovského úřadu.

Ostatní instance dohlédací jsou dle § 76. zák. o. s. org. oprávněny přidržovati soudy k tomu, aby své povinnosti plnily, a odstraniti vady shledané. Zejména mohou soudům nařídití, aby oprávněným stížnostem pro denegata neb protracta justitia vyhověly (§ 78.). Dohlédací moc těchto instancí neobmezuje se tedy nikterak na akademická poučení, mohouť naopak příkazům svým i disciplinárními prostředky průchodu zjednati (§ 78.).

Shledá-li tudíž kterákoliv z těchto instancí dohlédacích, že soud neprávem nařídil, aby podání co do jazyka bylo opraveno, může soudu rozkázati, aby, nehledě k domnělé vadě jazykové, neprávem shledané, podání vyřídil.

Možných eventualit nelze tu ani předvídati. Budiž pouze ku dvěma způsobům vyřízení poukázáno, jež v praxi mohou se nejčastěji vyskytnouti.

1. soudce podání, jež dle jeho náhledu sepsáno není jazykem soudním, místo, aby je opraviti dal, prostě odmítne.

K rozdílu odmítnutí od opravy bylo shora poukázáno.

Odmítnutí jest soudcovským výrokem (třeba ne rozhodnutím ve smyslu § 3. zák. o s. org., spíše odepřením rozhodnutí).

Tuto formální povahu výroku soudcovského sluší respektovati potud, že jemu odpírati lze pouze rekursem (§ 514. c. ř. s.) nebo v řízení nesporném i rozkladem (§ 9. nesp. pat.). Pokud běží lhůta pro tyto prostředky opravné, nebo pokud o nich rozhodnuto není, nelze nastoupiti cestou dohledací (motivy k § 76. zák. o s. org.).

Rekursem doháhej se strana, aby usnesení jako zmatečné bylo zrušeno (§§ 477. 4, 514. odst. 2. c. ř. s.), in eventum, aby nařízena byla — na místě odmítnutí — oprava podání.

Vyhoví-li soud rekursní prvému návrhu, nařídí, aby podání, nehledě k nesprávnému důvodu odmítnutí, bylo vyřízeno, i podrží podání, jak samo sebou se rozumí, časovou prioritu podle dne, kdy bylo vzneseno.

Vyhoví-li rekursní soud pouze eventuálnímu návrhu, je cesta dohledací volna (srv. ad I.).

Sluší uvažovati, možno-li cestou dohledu nastoupiti i tehdy, když rekursu vůbec nebylo vyhověno, nebo když v zákonné lhůtě opravný prostředek nebyl vznesen.

Na základě § 85. odst. 3. c. ř. s. můžeme k otázce této přisvědčiti. Neboť třeba ustanovení to jedná pouze o opravě formálních vad podání, přece vysloven v něm jasně princip: že jest věcí administrativy, aby posuzovala, vyhovuje-li podání co do formálních (tedy i jazykových) náležitostí předpisům platným.

Z vývodů pod čís. I. podaných vyplývá, že úřad dohledací přímým rozkazem zameziti může, aby podání k opravě vrácené odmítnuto bylo v případě, že by strana neuposlechla, a podání neopravené reprodukovala. Zakázati soudcovský výrok tohoto obsahu jest tedy administrativní úřad oprávněn.

Proč neměl by práva odčiniti škodlivé následky učiněného již výroku?

Ovšem namítnouti lze, že dle zásad § 76. zák o s. org. (srv. motivy!) úřad dohledací, administrativní, soudcovský výrok rušiti nemůže.

Toho také v daném případě neučiní. Formálně zůstane výrok soudu v platnosti. Dohledací úřad pouze nařídí, aby budoucí, a třeba v téže věci, podobný nesprávný výrok nebyl vydán. Může tedy strana odmítnutou

žalobu, opravný prostředek atd. po tom reprodukovati, a soud jest vázán neodmítati jich více pro nedostatek jazykový, neprávem shledaný.

Avšak podání reprodukované nebude míti priority podání původního — v tomto důsledku nejjasněji se zračí, že dohledací úřad neruší stávající odmítavý výrok.

Propásla-li tím strana procesní lhůtu, žádati může za navrácení k stavu předešlému (§ 146. c. ř. s.). V případě, že mezi tím promlčeno právo žalobní, nezbývala by než cesta syndikátní.

2. Stává se též, že soudce podání meritorně vyřídí, přes to, že dle názoru jeho nebylo učiněno jazykem soudním, že však vyřízení vydá jazykem tímto, nikoliv jazykem podání.

Je v tom jistá nedůslednost. Zákonná ustanovení, jež odpůrcové rovnoprávnosti za jedině platná uznávají, neznají jazyku, v němž by podání mohla býti činěna, nikoli však vyřizována.

Vyřízením podání uznává se jazyk, v němž sepsán, za jazyk soudní — jazykovou formou vyřízení se mu této vlastnosti odpírá.

(Při této příležitosti poukázati sluší též k tomu, že je nedůsledno, vyřídí-li rekursní soud český rekurs proti odmítnutí českého podání z příčin jazykových, zamítavě ve věci samé, ovšem německy. Uznává zamítaje rekurs správnost zásady, že české podání má býti odmítnuto, nejsouc podáním v jazyku soudním, sám pak vydávaje o rekursu vyřízení ve věci samé dle zásady té se neřídí. Sama existence tohoto rozhodnutí vyvrací již jeho správnost. Vždyť — předpokládaje ovšem, že jazykové poměry u soudu rekursního jsou tytéž, jako u soudu prvého, — bylo by jedině důsledné, aby i rekursní soud český rekurs odmítl, nepouštěje se do vyřízení.)

Řeč, v níž soudní vyřízení se vydá, jest formální náležitost téhož, právě jako řeč podání. Stačí tu poukázati k vývodům ad I.

Pouze obsah vyřízení může býti úkonem judikatury.

Stanoviti dobu, do které vyřízení vydáno býti má, i zevní jeho formu, jest věcí administrativy. Na základě provozovací klausule v příslušných zákonech obsažené (ku př. § 99. zák. o. s. org., čl. LV. uv. zák. k c. ř. s. atd.), jest administrativní úřad k tomu povolán, vydati po stránce té bližší předpisy. Toho práva užito ku př. §§ 126. 3, 127. 2, 83., 94., 191. jedn. ř., min. nař. ze dne 7. října 1897, č. věst. 38 atd., a pokud se týče stránky jazykové min. nař. ze dne 19. dubna 1880, z. z. č. 14.

Bdíti nad zachováním předpisů těch jest věcí úřadů dohledacích (§ 76. zák. o s. org.: ordnungsmössige Ausführung der Geschäfte zu überwachen).

I stranám přiznána jsou předpisy těmi určitá práva, ku př. právo, aby rozsudek odevzdán byl do 8 dnů k písemnému vyhotovení (§ 126. odst. 3.

j. ř.), aby šetřeno bylo předepsané zdvořilosti (§ 83. j. ř.) a zejména aby vyřízení vydáno bylo jazykem podání (cit. nař. ze dne 19. dubna 1880).

Dověděl-li se úřad dohledací — ať následkem stížnosti, ať jiným způsobem — o porušení některého z předpisů zmíněných, může dle § 76. zák. o s. org. přidržeti soud, aby své povinnosti plnil a vadu shledanou odstranil.

Nařídí tedy soud, aby vyřízení ve formě správné, t. j. jazykem podání vydal.

Tím se původní vyřízení soudu nikterak neruší, neboť co do obsahu bude identické s vyřízením ve správné formě (jazykem podání) vydaným. Obsah zůstane naprosto nedotčen.

I datum vyřízení bude totéž.

Nenastane ani právní nejistota o tom, kterým dnem pokládati sluší vyřízení za doručené, kdy počíná se lhůta k prostředkům opravným atd.

Neboť k otázkám těm odpověděti lze úsudkem a maiori ad minus na základě §§ 419., 424., 430. s. ř. Dle ustanovení těch nestaví jednání o opravě meritorních omylů běh lhůty pro podání opravných prostředků. Tím méně má takového účinku jednání o opravě pouhé vady formální.

Obsahuje-li usnesení prvého soudce výslovně výrok, že jazyk podání není jazykem u soudu obvyklým, docházíme k jisté anomalii: soud může býti poukázán, aby výrok ten intimoval právě jazykem, jejž nepokládá za jazyk u soudu obvyklý.

Anomalii té vyhnouti se lze, tvoří-li výrok toho obsahu pouze dodatek k meritornímu vyřízení. Takový dodatek — jenž není podstatnou částí vyřízení toho, jenž týče se pouze formy jeho a není proto úkonem judikatury — může dohledací úřad směle eliminovati, právě jako se v případech § 419., 430. c. ř. s. chybná část rozsudku neb výroku eliminuje.

Tvoří-li však výrok ten podstatu soudního usnesení (ku př. podání odmítnuto, protože není sepsáno jazykem soudním), nezbývá než s uvedenou anomalií se spřáteliti. Neboť straně nelze proto odříci právo, aby ve svém jazyku, v jazyku svého podání zvěděla, jak soudcem bylo vyřízeno, třeba vyřízení to nebylo správné. Rozpor názorů prvého soudce a úřadu dohledacího — jenž jest důvodem anomalie zmíněné — vytknouti sluší při intimování usnesení ve správné formě jazykové. *x*.

Lze odmítnouti dožádání proto, že sepsáno jest jazykem českým?

Kontroverse o přípustnosti jazyka českého v t. zv. vnitřním úřadování za doby poslední se přiostřila. Lze proto počítati s možností, že české rekvisice mohly by býti německými soudy odmítány.

Není nesnadno dokázati, že odmítnutí takové příčilo by se platným zákonům a nařízením.*)

1. Jest jednou z předních povinností soudce, aby vyřízení co nejvíce urychlil a pro domnělé nezachování formalit průtahů nepůsobil (§ 46. s. instr., § 3. tr. instr., § 26. tr. ř., §§ 84., 89. j. ř.). Domnívá-li se, že dožádání trpí formální vadou, nechť je přes to vyřídí. Vedle toho jest mu na vůli dáno, aby úřad dožadujícímu soudci nadřízený o domnělém formálním poklesku zpravil a témuž event. nápravu ponechal (§ 76. zák. o s. org.).

2. Dle předpisů jurisdikční normy má právě řízení ve věcech právní pomoci co nejvíce býti zjednodušeno. Motivy k čl. XIII. uv. zák. kladou důraz na to, že ve styku soudů tuzemských zabrániti sluší všem planým hádkám, jež věci nikterak neprospívají. Proto vytknul § 37. j. n. pouze nepříslušnost jako jediný důvod, pro který dožádání tuzemského soudu může býti odmítnuto.

3. Třeba soudům mimo Rakousko neposkytuje se právní pomoc než za jistých předpokladů, přece četnými předpisy výslovně nařízeno, že dožádaný soud nemá vraceti dožádání proto, že není sepsáno jazykem u něho obvyklým, nýbrž že má překlad sám opatřiti. Příkladem buďtež zde uvedeny:

Nařízení min. sprav. ze dne 8. března 1900, čís. věst. 14, čl. IV., zvláště pak nař. min. sprav. ze dne 1. března 1897, č. věst. 8, čl. 2. a 3. (týče se přípisů v jazyku uherském) a nař. min. sprav. ze dne 16. srpna 1898, čís. věst. 26, čl. 6. a 7. (přípisy chorvatské).

S toutéž zásadou shledáváme se i v předpisech, jež platily, než nařízení tato byla vydána. (Srv. Kaserer II. str. 353, 355, 356.) Výnos min. sprav. ze dne 1. února 1881, č. 1380 označuje zásadu tu za »samozřejmou« — »selbstverständlich«.

Co ve styku se soudy uherskými atd. je samozřejmé, platí tím více pro styk soudů tuzemských, jimž právní pomoc ochotněji má býti poskytována než soudům cizím.

4. Že jde o pouhou náležitost formální, vyplývá m. j. zřejmě z §§ 141., 152. jedn. ř.

Přípisy dožádací buďtež co nejstručnější, nesluší v nich opakovati, co ze spisů samých vychází. Je-li spis ryze český a zní-li dožádání »Wird dem Bezirksgerichte N. zur Erledigung des Beweisbeschlusses auf M. Z. 25 übersendet«, nesměl by je žádný soudce v Čechách odmítnouti. Smí tak učiniti proto, že uvedené 2 řádky sepsány jsou jazykem českým? Odpovědi na tuto otázku netřeba. *y.*

*) Za »platná« nařízení mohou ovšem býti uznána vůbec jen taková, jež neodporují zákonem stanovené rovnoprávnosti. *Pozn. redakce.*

Denník.

Úmrtí. Dne 23. února 1908 zemřeli Svatopluk Čech a prof. dr. Jan Palacký.

Svatopluk Čech narodil se 21. února 1846 v Ostředku u Benešova, studoval práva v Praze, odbyl státní zkoušky a částečně i rigorosa; r. 1873 vstoupil do advokátní praxe v Slaném, vystoupil však koncem téhož roku a stal se spoluredaktorem Lumíra; r. 1876 vrátil se do praxe advokátní, až roku 1879 opustil ji na vždy, věnovav se úplně krásnému písemnictví. Na jeho právnické povolání upomíná zejm. známá novella jeho: Jestřáb contra Hrdlička. Pohřeb vypraven dne 1. března 1908 z Pantheonu Musea království Českého.

Prof. Palacký, syn dějepiscův, narodil se v Praze dne 10. října 1830, studoval práva v Praze a byl tu r. 1854 promován za doktora práv, odbyl i tříletou praxi advokátní a soudní. Byl i doktorem filosofie, r. 1856 habilitoval se pro obor zeměpisu a r. 1891 stal se řádným professorem tohoto předmětu na české universitě, Byl v l. 1867, 1870 a 1883 zvolen za poslance na sněmě král. Č. v kurii velkých statků a sepsal více politických článků i spisů, zejm.: O samosprávě anglické (1881), Čím přispívají země koruny České státu (1883) a j.

Knihopis. Pojednání prof. dr. Josefa Lukáše: O právní povaze pojišťovatele dle zák. ze dne 16. pros. 1906 č. 1. ř. z. z r. 1907 vyšlo jako zvláštní otisk z Právníka 1908 (22 str.). — V Čes. Budějovicích počal vycházeti roku loňského »Obzor železniční a celní, časopis věnovaný otázkám železničním, zasílatelským a obchodním, jakož i národohospodářským vůbec«; vychází 1. a 15. každého měsíce (ročně 12 K). — Nákladem Manzovým ve Vídni vyšly: VIII. sv. (nové řady) sbírky civilních rozhodnutí nejvyššího soudu, kterou vydává tento soud sám, a IX. sv. (nové řady) sbírky trestních rozhodnutí nejvyššího soudu jakožto kassačního, kterou vydává generální prokuratura (336 str., 440 str.). — Nákladem firmy J. Schweitzer v Mnichově vyšlo páté, přepracované vydání spisu prof. dra H. Grossa: Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik (dva díly, 1053 str.).

Návštěva universitní v r. 1906/7. Ve šk. roce 1906/7 zapsáno bylo na české universitě a to v zimním semestru 3744 posluchačů (a 217 posluchaček), v letním semestru 3301 (170); na německé universitě v Praze v zim. semestru 1539 (79), v letním 1357 (50). Na universitě vídeňské bylo posluchačů v témže roce v semestru zimním 8046 (459 posluchaček), v letním semestru 7001 (359), v Černovicích v zimním semestru 734 (65), v letním 703 (61). Celkem bylo posluchačů

na všech universitách v zimním semestru 22.907 (1672), v letním semestru 20.240 (1264). Němců bylo 9802 (43·5%), na něž připadá 5 universit, Čechů 4214 (18·7%), přes 500 Čechů musí tudíž studovati na universitách německých. Italů, Ladinů a Friaulů bylo celkem 518 (2·6%), pro něž má býti zřízena universita zvláštní, resp. aspoň právnická akademie (pro počet ovšem ještě menší). Poláci s úhrnným počtem 5070 mají university 2. Slovinci s počtem 454 (1%) a Srbochorvaté v počtu 639 (2·8%) nemají university žádné; rovněž Rusíni v počtu 1063 (4·7%). — Co do příslušnosti bylo 746 Maďarů, 259 říš. něm. příslušníků, 869 Rusů, poslednější studují většinou na universitách německých.

Valná hromada komory advokátní v království Českém ze 16. února 1908. Volby funkcionářů výboru i rady disciplinární na příští třiletí provedeny byly jednomyslně dle společné kandidátní listiny Spolku českých advokátů v království Českém, Pražského spolku advokátů a spolku Verband der deutschen Rechtsanwälte. Jednací řád komory z r. 1904 nařizuje — jak známo — střídání obou národností ve funkcích hlavních a rovnost jejich ve funkcích ostatních. — Odstupujícímu dle turnu presidentu komory Dru B. Kaufmannovi i jeho náměstku Dru E. Koernerovi vzdány pocta i uznání za vzornou a nestrannou činnost v uplynulém třiletí. — Zvoleni byli:

presidentem komory: *Dr. Edvard Koerner, jehož volba přijata jednomyslným potleskem celého shromáždění,
náměstkem: Dr. Bedřich Kaufmann,
presidentem rady disciplinární: Dr. Karel Hlawatsch,
náměstkem: *Dr. Vojtěch Kasanda,
návladním komory: Dr. Ludvík Bendiener,
substituty návladního: *Dr. Václav Dvořák, *Dr. Jan Javůrek, Dr. Julius Jentsch,
revisory účtů: *Dr. Ettel Josef šl. z Hvozdomilů, *Dr. Bedřich Jedlička a Dr. Hugo Skall.

Do výboru komory zvoleni: 1. ze členů národnosti české: Dr. Alfred Hrdlička, Dr. Matěj Hurych, Dr. František Kabeš, Dr. Karel Marek, Dr. Antonín Schauer, Dr. Vladimír Škarda, Dr. Ladislav Valenta, Dr. Arnošt Weinfurter. Náhradníky: Dr. Josef Holý, Dr. Antonín Morstadt. — 2. Ze členů národnosti německé: Dr. Julius Epstein, Dr. Alfred Goldschmid, Dr. Bohadn Haller, Dr. Karel M. Herrmann, Dr. Isidor Oestreicher, Dr. Jáchym Reichenstein, Dr. Zikmund Stein, Dr. Jindřich Vogl.

---

*) Funkcionáři označení * jsou národnosti české

Při volbách doplňovacích zvoleni členy rady disciplinární: 1. národnosti české: Dr. Frant. Lokay, Dr. Karel Motejl, Dr. Josef Mužík, Dr. Petr C. Nesý, Dr. Jaroslav Pospíšil, Dr. Josef Sobička, náhradníky: Dr. Adolf Hoffmeister, Dr. Edvard Schwarz; 2. národnosti německé: Dr. Julius Duschenes, Dr. Zikmund Schneider, Dr. Emil Turnwald.

Zkušebními komisary pro zkoušky advokátní zvoleni: 1. národnosti české: Dr. Ignát Arnstein, Dr. Václav Bouček, Dr. Bedřich Dlabač, Dr. Eugen Eiselt, Dr. Karel Hubáček, Dr. Bedřich Jedlička, Dr. Ladislav Klumpar, Dr. Josef Němec, Dr. Alois Stompfe, Dr. Karel Šebesta, Dr. Karel Zikmund, Dr. Josef Žalud; 2. národnosti německé: Dr. Josef Bondy, Dr. Josef Eckstein, Dr. Richard Frankel, Dr. Karel Fuchs, Dr. Moric Hammerschlag, Dr. Ludvík Krieg, Dr. Viktor Landesmann, Dr. Emil Lingg, Dr. Otto Reach, Dr. Josef Spindler, Dr. Robert ze Sternecků, Dr. Bohdan Wiener.

Ze Spolku českých advokátů v království Českém. Valná hromada konaná 15. února t. r. projevila odstupujícím předsedům komory i rady disciplinární Dru B. Kaufmannovi a Dru V. Kasandovi díky za vzorné a nestranné řízení úřadů těch v uplynulém třiletí. — Do výboru zvoleni Dři: Hubáček Karel, Hurych Matěj, Kasanda Vojtěch, Koerner Edvard, Mužík Josef, Stompfe Alois, Škarda Ctibor, Valenta Ladislav a Žák Karel, a za náhradníky Dři: Brož Karel, Chour Jan a Vaníček Jan ml. — Příspěvek členský na rok 1908 ustanoven částkou 6 K jako posud. — Spolek čítá 273 členy.

Oprava. V pojednání p. dra Pavlíčka v čísle III. buďtež provedeny následující opravy a dodatky. V pozn. 3. na str. 83. budiž dodáno: Zejmena též Klier, šekovný zákon, v Praze 1906, str. 4 a násl., str. 12 a násl. V pozn. 7. na str. 86 stůjž za slovy »8. a 9. listopadu« letopočet: »1907«; na str. 87 v ř. 4. shora místo »podobne«: »podrobně«; na téže str. v 3. ř. textu z dola místo »§ 71«: »§ 7«; na str. 88 v ř. 21. shora místo »návrhu«: nároku, v ř. 23. místo »postižníku«: »dlužníku«, v pozn. 12. místo »§ 7«: »§ 9«. Na str. 89 budiž před počátkem řádku 3. shora položeno číslo: »10« a před počátkem řádku 11. shora číslo: »11«; na téže str. v ř. 11. zdola stůjž místo: »uvedeném«: »přivedením k platnosti«; na str. 90. mají zníti řádky 13. a 14. shora: »96 a 97 uh. ř. sm. Uh. osnova přijala též v čl. 21 ad 15 ustanovení čl. 95 uh. ř. sm., odpovídající čl. 84 o. ř. sm. (srovn.« Na téže stránce 90 mají věty obsažené v řádcích 13—6. zdola, počínající slovy: »Zákon o šeku« a končící: »můj spis § 5.)« býti vyňaty a jakožto odstavec 20. posunuty až za odstavec označený číslem 19.

O deliktech úpadkových.

Uvažuje Dr. Emil Synek.

Dnes, když se v ministerstvu spravedlnosti připravuje nová kodifikace trestního zákona pro říši naši, nebude zajisté od místa pojednati zde poněkud obšírněji o deliktech, majících svůj základ v majetkovém úpadku dlužníkově se zřetelem na právní zájmy věřitelů jím dotčených. Delikty tyto tvoří jeden z nejdůležitějších a nejtěžších oborů trestního práva hmotného a poskytují praxi i vědě trestně-právní až dosud mnoho obtíží a pochybností, které by novým zákonem trestním měly býti pokud možná odstraněny neb alespoň zmírněny. Za tímto zvláštním cílem mají se tedy nésti tyto úvahy, opírajíce se v prvé řadě o hojné zkušenosti nabyté v praktické službě soudní a o výsledky bedlivého pozorování nynějšího života obchodního a živnostenského.

Majetkové úpadky jsou dnes při neobmezené konkurrenci a všeobecné tísni hospodářské téměř na denním pořádku a s nimi tudíž také rozmanité delikty, které se k nim připínají. Tomu nasvědčuje již množství konkursů civilními soudy skutečně projednávaných. Se stanoviska trestně-právního jest však majetkových úpadků ještě mnohem více, poněvadž jest trestním soudům vyšetřovati a souditi také takové případy úpadkové, o nichž se konkursní řízení civilními soudy ani neprovádí, ať již proto, že otevření konkursu pro nedostatek majetku ku krytí nákladů konkursního řízení potřebného nebylo povoleno, ať proto, že návrh na uvalení konkursu nebyl vůbec ani učiněn. Uznávát se všeobecně, že se předpis §u 486. tr. z. o zaviněném úpadku vztahuje též na takovéto případy, v nichž platí praesumpce, že dlužník upadl v konkurs již tou faktickou okolností, když se stal nezpů-

sobilým své věřitele úplně uspokojiti (rozhod. ze dne 11. června 1874 čís. 4668, ze dne 14. října 1882 čís. 5180, ze dne 11. listopadu 1885 čís. 12.320 a j. v.). Tento výklad jest za nynějších trestních předpisů o zaviněném úpadku zajisté správný, neboť jest zajisté mnoho lidí in statu cridae se všemi účinky tohoto stavu pro věřitele, aniž by proti nim návrh na uvalení konkursu vůbec byl učiněn. Také by jinak další ustanovení § 486 tr. z., totiž že se dopouští přečinu kridy, kdo v době, když již passiva jeho aktiva převyšovala, konkursu hned sám u soudu neohlásil, nýbrž nové dluhy dělal, něco splácel a zástavu nebo krytí poskytoval, pozbývalo z valné části svého významu.

Následkem toho jest trestních případů úpadkových a tudíž i osob v tom směru vinných nebo spoluvinných již dnes velice mnoho a bude jich v budoucnosti nepochybně ještě stále víc. Také jest upadnutí do stavu předluženosti za vždy urputnějšího zápasu výdělkového a za stále stoupajícího rozmachu života obchodního a průmyslového vždy snadnější a častější, tak že i lidé jinak poctiví a řádní již jen trvalými nezdary ve svých výdělkových podnicích do stavu kridy upadnouti mohou. A právě u takovýchto lidí jest také snaha nastalé předlužení co možná utajit a tím následky prozrazení rozvratu majetkové existence co nejdéle od sebe odvrátiti, zcela přirozena a snahou po sebezachování i po uhájení cti občanské vysvětlitelna. Máť ohlášení a uvalení konkursu vždy dalekosáhlý význam pro přítomnou i budoucí existenci kridatářovu a to nejen v ohledu majetkovém, ale i ve vztazích veřejnoprávních i společenských. Avšak také pro věřitele jest uvalení konkursu na jmění dlužníkovo vždy neblahé, tak že čím poctivější jest kridatář, tím více váhá konkurs soudně ohlásit. U velkých peněžních ústavů (jako u záložen neb velkých obchodních společností), u nichž jak členstvo, tak věřitelstvo dosahuje obyčejně velikého počtu, vede zřetel na osudné následky ohlášení konkursu mnohdy až tak daleko, že samy státní úřady vlivem svým k tomu působí, aby formální projednávání konkursu bylo zamezeno a tím od celých okresů nebo celých tříd společenských trpká majetková pohroma byla odvrácena.

Z toho vychází na jevo, že přečin zaviněného úpadku vůbec a zvláště, pokud spočívá v zanedbání povinnosti k ohlášení konkursu u soudu, jest spáchán velmi snadno a že se ho může dle nynějšího trestního zákona dopustit i poctivý a pořádný člověk. Vzhledem k tomu jest tedy žádoucno, aby novým trestním

zákonem byly právní pojmy deliktů úpadkových co nejpřesněji vymezeny a pokud možná tak upraveny, aby zbytečné stíhání případů skutečně nepatrných a snadno omluvitelných mohlo v budoucnosti vůbec odpadnout a. za to aby bylo umožněno žádoucí stíhání i takových úpadků podvodných, které se předpisům nynějšího trestního zákonníka buď naprosto, buď dosti spolehlivě podřaditi nedají a tudíž spravedlivému potrestání unikají.

Soudní praxe totiž dotvrzuje, že předpisy §u 486. tr. z. o zaviněném úpadku, ač jsou velmi široké, nejsou s to zabrániti neustálému množení se úpadků, ani skoro pravidelnému opomíjení včasného ohlášení konkursu a že předpisy nynějšího trestního zákona o zločinných podvodech zase nedostačují na všecky případy opravdu podvodných krid, které doba pokročilého obchodu a průmyslu s sebou přináší. Vždyť úpadek obyčejný, totiž úpadek podvodným způsobem nepřivoděný, dostavuje se následkem zvláštních poměrů majetkových a osobních během času sám sebou a bez ohledu na všecky předpisy trestního práva, poněvadž přivaluje se na dotčeného člověka proti jeho vůli a často přes jeho houževnaté vzdorování. Trestní předpisy o úpadku zaviněném nemají tudíž významu prohibitivního, síly zbraňující. Naproti tomu při kridách podvodných, totiž úmyslně přivoděných, mohly by trestní předpisy co možná obsažné a přiměřeně ostré působiti směrem výchovným velmi blahodárně.

Náš trestní zákon nepojednává o deliktech úpadkových jednotně a soustavně a tudíž také ne jasně a přehledně. Uvádí v §u 486. tr. z. trestní ustanovení o zavinění dlužníků v konkurs upadlých a v §u 199. *f* tr. z. zase o určitých podvodných činech dlužníka na úkor jeho věřitelů podniknutých, vyhýbaje se v tomto případě naprosto slovu konkurs nebo krida. Nikde také nevyjadřuje se o spojitosti nebo jinakém poměru těchto dvou zákonných míst, ani o všeobecném pojmu úpadku podvodného. Dlužno proto jen srovnáváním obou dotčených předpisů trestních a kritickým výkladem jejich stručného obsahu dopracovávati se jasného rozhledu v celkovou soustavu deliktů úpadkových.

Rozdíl mezi tak zv. zaviněným úpadkem a úpadkem podvodným spočívá hlavně v tom, že při onom nastává předlužení dlužníkovo nenuceně, přirozeným vývojem událostí, jsouc vý-

slednicí životní činnosti dlužníkovy a rozmanitých vnějších okolností; kdežto v druhém případě dlužník sám předlužení své úmyslně nebo vědomě přivodí za tím účelem, aby tím zjednal sobě neb osobám jemu blízkým nespravedlivý zisk na úkor zkrácených věřitelů.

V obou případech však nespokojuje se zákon s tím, aby trestu podroboval nastalou předluženost nebo nemožnost věřitele uspokojiti samotnu, nýbrž prohlašuje pod štítem úpadku za trestné také zvláštní jednání neb opomenutí, která dlužníku při příležitosti úpadku zaviněného nebo při vzniku úpadku podvodného za vinu padají.

Tak ustanovuje § 486. tr. z., že se přečinu zaviněného úpadku dopouští nejen ten dlužník, který upadl v konkurs a nemůže se vykázati, že se mu jen pro nehody a bez jeho viny stalo nemožným věřitele uspokojiti, nýbrž také ten dlužník, jemuž přemrštěná vydání za vinu padají, a rovněž ten dlužník, který, když jeho dluhy majetek již převyšovaly, konkursu hned sám u soudu neohlásil, nýbrž nové dluhy dělal, něco splácel a zástavy nebo krytí poskytoval. A stejným způsobem prohlašuje týž paragraf v dalším svém odstavci různá jednání neb opomenutí obchodníků do konkursu upadlých za samostatné přečiny zaviněného úpadku.

Rovněž § 199. *f* tr. z. prohlašuje za zločin podvodu nejen nemožnost platiti, když byla přivoděna marnotratnictvím, nýbrž také ty případy, když se dlužník snažil úvěr svůj úskoky (durch Ränke) prodloužiti, nebo když nastražením smyšlených věřitelů, nebo jiným podvodným dohodnutím, nebo konečně ukrytím některé části svého majetku pravý stav massy překroutil. Při tom budiž již zde vytknuto, že zákon náš neprohlašuje za zločin podvodu každou předluženost, která byla dlužníkem úmyslně nebo vědomě na škodu věřitelů přivoděna, nýbrž jenom předluženost některými určitými činy dlužníkovými vznikla. Dle toho jest trestnost podvodné kridy nyní připoutána pouze k určitým, v § 199. *f* tr. z. taxativně vypočteným případům a jest tudíž rozsah její na prospěch kridatářův velice súžen.

Naproti tomu jest rozsah zavinění dlužníků v konkurs upadlých podle § 486. tr. z. velmi značný a stává se, jak již výše podotknuto, i lidem poctivým a řádným povážlivě nebezpečným.

Tak jsou především při prvém, základním jeho ustanovení o upadnutí v konkurs slova »a nezaviněně« (»und unverschul-

det«) naprosto nepřípadná a bezvýznamná, poněvadž prostě vylučují zavinění, které při tomto přečinu právě trestnost dlužníka do konkursu upadlého zakládá. Ze slov těch není možno přesně určiti, co má kridatář vedle nahodilých nehod (»Unglücksfälle«) ještě dokázati, aby se sprostil zodpovědnosti za to, že se stal neschopným své věřitele zúplna uspokojiti. Chtěl-li zákonodárce těmi slovy naznačiti, že může dlužník svou neschopnost k placení omluviti také jiným způsobem nežli nehodami, pak to měl určitým konkrétním výrazem naznačiti. Tím by se byl rozsah téhož ustanovení přiměřeně súžil a neodůvodněnému stihání kridatářů skutečně nevinných zabránilo.

Dnes se totiž v soudní praxi slovům »und unverschuldet« nepřikládá pražádný význam a kridatáři, kteří svého deficitu nemohou omluviti nehodami, bývají šmahem odsuzováni. Toto stanovisko, které bylo právě neurčitým zněním zákona přivoděno, není jistě správné, nevyhovujíc ani úmyslu zákonodárce, který vedle nehod měl nepochybně ještě jiné omlouvací momenty na mysli, ani rozumnému pojímání trestně-právní podstaty přečinu zaviněné kridy.

Nemůže přece býti pochybno, že jen ten dlužník v konkurs upadlý zasluhuje trestu, který buď svým positivním jednáním, buď negativním opomíjením jistých, jemu možných opatření ku vzniku své neschopnosti věřitele zúplna uspokojiti beze zlého úmyslu přispěl a tím ji zavinil. Čím však zavinil svůj úpadek ten dlužník, který, počínaje si celkem jako dobrý hospodář neb jako řádný obchodník, vlivem neblahých poměrů společenských aneb obchodních přece se stane neschopným své věřitele zúplna uspokojit? Kde jest zde jeho osobní zavinění? A čím mohl tento svůj úpadek odvrátit?

Dle nynějšího předpisu zákonného a panující soudní praxe nepovažuje se ku př. nátlak přílišné konkurrence nebo špatný chod živnosti, který byl pouze zevnějšími okolnostmi přivoděn, za nehody ve smyslu §u 486. tr. z. a dlužník, který byl jimi rovněž beze své viny postižen, bývá pravidelně pro přečin úpadku zaviněného odsouzen. Ovšem nehodami v pravém toho slova smyslu okolnosti takové nejsou, ale jsou to přece zevnější poměry, které bez vůle a vlivu kridatářova povstaly a jej samého nejvíce tísní a trápí. Žádá tu tudíž rozum a právnická důslednost, aby kridatář ani za takovéto naň z venku doléhající, jím nezaviněné poměry nebyl činěn trestně-právně zodpovědným a aby po-

měry takové byly při zaviněném úpadku za důvod omlouvací uznány.

Dle toho by se tedy odporučovalo, aby znění budoucího trestního předpisu o zaviněném úpadku místo onoho pochybeného obratu »und unverschuldet« vytklo vedle nehod také »zevnější, dlužníkem nezaviněné poměry« jakožto důvod jeho neschopnost k úplnému uspokojení věřitelů ospravedlňující. Pak by byli teprve, a to vším právem, pro zaviněný úpadek odsuzováni pouze ti kridatáři, jejichž úpadek by byl v příčinné souvislosti s jejich skutečným zaviněním, tedy tak asi, jak se stává při přečinu proti bezpečnosti života dle § 335. tr. z. ohledně smrti zaviněním pachatelovým nastalé.

Druhý předpis §u 486. tr. z., totiž že se dopouští přečinu zaviněného úpadku dlužník v konkurs upadlý, když mu přemrštěná vydání padají za vinu, mohl by pak beze všeho odpadnouti, poněvadž naznačuje vlastně jen jeden druh jednání kridatářova, jímž tento úpadek svůj skutečně zavinil, tak že trestnost tohoto jednání kridatářova byla by již v onom základním předpisu o zaviněném úpadku obsažena. Případ pak, kdy dlužník přímo marnotratnictvím svůj úpadek přivodí, tvoří bez toho již zločin podvodu dle § 199. *f* tr. z.

Velmi často užívané a proto velmi důležité jest ustanovení 3. věty § 486. tr. z. totiž, že se přečinu dopouští kridatář, který v době, když jeho passiva převyšovala již aktiva, konkursu hned sám soudu neohlásil, nýbrž nové dluhy dělal, splátky konal a zástavy neb krytí poskytoval. Toto ustanovení, dle něhož nyní trestní soudové odsuzují bez ohledu na to, byly-li v době opomenutého ohlášení konkursu podmínky ku skutečnému otevření konkursu dány a je-li kridatář také dle 1. věty §u 486. tr. z. vinen čili nic, obsahuje mnoho právnických nesrovnalostí a též značnou tvrdost.

Především jest naprosto nesmyslné trestati kridatáře pro opomenuté ohlášení konkursu tehdy, když by ohlášení konkursu nebylo vedlo k otevření konkursu pro nedostatek majetku ku krytí nákladů konk. řízení potřebného. Vždyť v takovém případě, když i přes ohlášení neb návrh dotčený k zahájení konkursního řízení nedojde, nezmění se na právních poměrech dlužníkových ničeho, tak že může beze vší závady ve své živnosti neb ve svém obchodě pokračovati a při tom ovšem i nové dluhy dělati, splátky konat a též zástavy neb krytí poskytovat. Proč tedy žádati na kri-

datáři ohlášení konkursu tehdy, když nemohlo vésti k soudnímu uvalení konkursu a nemohlo tudíž ani věřitelům ničeho prospěti? A požadavek takový jest tím příkřejší, když jest ustanoveno, že má civilní soud každé i zamítnuté ohlášení konkursu oznámiti také státnímu zastupitelstvu k účelům trestního stihání kridatářova, tak že se vlastně žádá, aby kridatář sám na sebe trestní oznámení podal. Tato žádost jest však zcela bezprávná tam, kde není ani právními zájmy věřitelů odůvodněna.*)

Uvažujme však dále, zdali ustanovení 3. věty §u 486. tr. z. jest i tehdy, když by bylo ohlášení konkursu k otevření konkursu skutečně vedlo, právnicky odůvodněno a z trestně-právního stanoviska nutno.

(Dokončení.)

Praktické případy.

Kniha judikátů čís. 182.

Potvrzující nález odvolacího soudu dovoláním v odpor braný není za řízení dovolacího v části obsahující výrok o nákladech na řízení odvolací vykonatelným (§ 505. odst. 3. c. ř. s.)

C. k. ministerstvo práv požádalo dopisem ze dne 5. října 1907 č. 25.255 presidium c. k. nejvyššího soudu, aby vzhledem k různosti judikatury předložilo podle § 16. lit. f) cís. patentu ze dne 7. srpna 1850 č. 325 ř. z. plenárnímu senátu k rozhodnutí otázku: »Je-li potvrzující nález odvolacího soudu dovoláním v odpor braný za řízení dovolacího v části obsahující výrok o nákladech na řízení odvolací vykonatelným (§ 505. odst. 3. c. ř. s.)?«

Výsledkem porady plenissimárního senátu v té příčině svolaného byla svrchu uvedená právní věta, na jejíž zapsání do knihy judikátů se bylo usneseno.

Důvody: Podle § 505. odst. 3. c. ř. s. staví se včasným vznesením dovolání právní moc a vykonatelnost rozsudku v odpor vzatého v rozsahu dovolacích návrhů až do vyřízení opravného prostředku, kdežto dovolání proti potvrzujícímu rozsudku druhé stolice účinku zastavujícího nemá.

Se zřetelem na všeobecné znění tohoto ustanovení zákona jest pochybno, vztahuje-li se vyloučení zastavujícího účinku pouze na potvrzující rozhodnutí ve hlavní věci, aneb i na výrok o nákladech na řízení odvolací.

---

*) P. autorovi ponechána úplná volnost ve výkladech — avšak též zodpovědnost. *Red.*

Pro odstranění této pochybnosti jest rozhodnou okolnost, že výrok o nákladech na řízení odvolací nepatří nikterak k potvrzujícímu obsahu rozsudku soudu odvolacího, nýbrž že jej považovati dlužno za samostatný, nový výrok, který nemusí sdíleti osud věci hlavní, což jasně vysvítá při odvoláních proti rozsudkům částečným a mezitímným, pokud jimi zůstává výrok o nákladech vyhrazen rozsudku konečnému, kdežto se o nákladech odvolacích ihned rozhoduje (§§ 392., 393. a 52. odst. 2. c. ř. s.).

Z toho následuje, že se podle § 505. odst. 3. c. ř. s. vznesením dovolání proti potvrzujícímu rozsudku druhé stolice nestaví toliko vykonatelnost oné části jeho, která obsahuje srovnalé výroky obou stolic, což však neplatí o výroku o nákladech odvolacích, jejž učinil pouze soud odvolací, zvláště jelikož předpisu § 524. c. ř. s. pro nedostatek podání rekursu na přítomný případ užiti nelze.

Jest tudíž vykonatelnost potvrzujícího rozsudku druhé stolice v části týkající se nákladů odvolacích vznesením dovolání zastavena.

Plenissimární usnesení c. k. nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 1908 č. 580/7 präs. *J. Št.*

Repertorium nálezů čís. 199.

„Odevzdána“ po rozumu § 1120. obč. zák. jest věc pronajatá, předpokládajíc, že jest věcí nemovitou a předmětem knihy veřejné, teprv vložením vlastnictví pro nabývatele věci pronajaté (§ 431. obv. zák.); „novým držitelem“ po rozumu tohoto ustanovení zákona jest, totéž předpokládajíc, pouze ten, kdož podle §§ 321., 322. druhé věty a 441 obč. zák. nabyl pořádného držení věci pronajaté.

Žalovaný najal v jistém domě obchodní místnost spolu s pekárnou a bytem na dobu až do 1. listopadu 1909. Kdyby dům byl prodán neb přestavován, bylo umluveno, že se žalovanému může pololetně vypověděti. Žalobce nabyl směnnou smlouvou ze dne 9. srpna 1907 domu od dosavadních vlastníků a bylo, když byla již dne 3. srpna 1907 posloupnost pro prodej poznamenána, dne 14. srpna 1907, vtěleno vlastnické právo žalobcovo. Žalobce, jenž se již dne 1. srpna 1907 byl ujal faktického držení domu, dal 8. srpna 1907 žalovanému čtvrtletní výpověď, proti níž tento učinil námitky. Žalobce opodstatňuje své stanovisko tím, že podle punktací ze dne 5. července 1907 nabyl již dne 1. srpna 1907 práva, s domem volně nakládati, že v tento den také již ve faktické držení jeho se uvázal a že žalovaný o převodu byl

vyrozuměn; ostatně bylo vlastnické právo jeho již s pořadím ze dne 3. srpna 1907 vtěleno. Žalovaný opírá své námitky o to, že žalobce nebyl oprávněn k výpovědi: ve vlastním jméně nikoliv, jelikož v době výpovědi ještě nebyl knihovním vlastníkem domu, ve jméně svých předchůdců nikoliv, jelikož by podle nájemní smlouvy byl v tomto případě mohl dáti výpověď pouze na půl léta.

P r o c e s n í s o u d p r v n í s t o l i c e prohlásil výpověď bezúčinnou a zrušil ji, to z těchto d ů v o d ů:

Prodal-li vlastník věc pronajatou někomu a odevzdal mu ji, povinen jest nájemník, není-li právo jeho do knih veřejných zapsáno, po náležité výpovědi novému držiteli ustoupiti (§ 1120. obč. zák.).

Žalobce stojí na stanovisku, že nabyl již dne 1. srpna 1907 faktického držení domu, že toto stačí ve smyslu onoho ustanovení zákona, aby novému držiteli propůjčeno bylo právo, by nájemníkovi v zákonné lhůtě vypověděl.

Žalovaný, jenž nepopírá, že žalobce již před výpovědí nabyl fysické držby, tvrdí naproti tomu, že žalobce v době výpovědi nebyl ještě za vlastníka zapsán a nebyl proto oprávněn, aby dal v zákonné lhůtě, tedy na čtvrt léta, výpověď.

Soud uznal právní názor žalovaného za správný. Ustanovení § 1120. obč. zák. vyžaduje scizení a »odevzdání« věci pronajaté jinému.

Odevzdání věcí nemovitých děje se však jedině vtělením do knih veřejných (§ 431. obč. zák.), toto se však stalo dne 14. srpna, pročež nebyla věc pronajatá dne 8. srpna, v den výpovědi, ve smyslu zákona ještě »odevzdána«. Námitka žalobcova, že se zápis stal již s pořadím ze dne 3. srpna, dle poznámky posloupnosti pro prodej, není podstatna, poněvadž se tato posloupnost vztahuje pouze na závady, jež se staly v mezidobí, pro převod vlastnictví, jako takový jest však bez významu.

Pakli žalobce dále ze znění § 1120., jenž mluví o novém »držiteli«, dovozuje oprávněnost svého stanoviska, dlužno k tomu poznamenati, že v tomto zákonném ustanovení není řeči o tom, že »držitelem« rozuměti sluší držitele faktického. Pořádného držení nabývá se však, jak vyplývá z mnoha ustanovení občanského zákoníku (§§ 331., 322. a 441. obč. zák.) pouze vkladem.

»Odevzdání« po rozumu zákona se tedy v čas výpovědi ještě nestalo, tudíž nebyl žalobce k náležité výpovědi oprávněn.

O d v o l a c í s o u d potvrdil rozsudek prvního soudce. Vycházelť při tom z těchto ú v a h:

Ustanovení § 1120. obč. zák. upravuje právní poměr nabyvatele nemovitosti vůči najímateli její, nemůže býti s ustanoveními o právních účincích smlouvy směnné a trhové uváděno ve shodu. Neboť kdežto prvcitované usta-

novení zákona se obírá určováním práv a závazků kupujícího se zřetelem na nájemce v čas uzavření smlouvy, určují se v uvedených smlouvách pouze práva obou smluvných stran, podle jejich ujednání. Z toho následuje, že ujednání ve směnné nebo trhové smlouvě učiněná o braní užitků a plnění břemen prodané neb směněné usedlosti mohou zjednávati pouze práva mezi stranami smluvními, že však úmluvy v těchto smlouvách v té příčině učiněné jsou vůči nájemci beze všeho významu. § 1120. obč. zák. předpokládá pro uplatňování práva v něm novému nabývateli nemovitosti propůjčeného, aby nemovitost tomuto již byla odevzdána.

Podle páté hlavy obč. zákoníku nabývá se práva vlastnického odevzdáním podle odevzdacích způsobů v zákoně určených. V §§ 426. a násl. obč. zák. jsou způsoby odevzdání uvedeny a to v § 426. obč. zák. pod marginární rubrikou: »Druhové odevzdací: 1. při věcech movitých« a následují na to dotčené předpisy stran těchto a v § 431. obč. zák. pod marginární rubrikou: 2. »odevzdání nemovitých věcí vkladem do knih veřejných«, i připojují se k tomu v následujících článcích dotčená nařízení.

Podkladu pro to, že nemovitosti odevzdána býti může jiným způsobem, nežli podle ustanovení posléz zmíněných, nikdež není. K tomu přistupuje však ještě, že dlužno přihlížeti ke znění v § 431. obč. zák. obsaženému, že v něm určitě jest předepsáno, že jednání nabývací musí zapsáno býti do knih veřejných k tomu určených, aby odevzdání bylo docíleno. Mluví-li tudíž § 1120. obč. zák. o odevzdání nemovitosti kupujícímu a činí-li je předpokladem platného zrušení stávající smlouvy nájemní, musí se zřetelem na větší předpisy §§ 321. a 431. obč. zák. kupující býti v knize pozemkové zapsán. Také výraz »nový držitel« v § 1120. obč. zák. nelze vztahovati na onu osobu, která jest pouze ve faktickém držení nemovitosti, poněvadž jednak v přední větě dotčeného ustanovení zákona jest výslovně odevzdání vyminěno, jednak zákon v § 441. obč. zák. taktéž se zřetelem na držení nemovitosti předpokládá knihovní zápis práva vlastnického. Okolnost, že smlouvou mezi kupujícím a prodávajícím uzavřenou, bylo tomuto držení a braní užitků propůjčeno od dřívější doby, jest, jak bylo již připomenuto, pro posouzení vůči nájemci bez významu. V té příčině poukazuje se také na ustanovení novějšího zákona, platného řádu exekučního. § 156. ř. exek.. určuje, že vydražiteli náležejí užitky, pokud se týče že týž nese břemena ode dne příklepu, stanoví však v druhém odstavci, že odevzdání nemovitosti a zápis práva vlastnického stává se teprve v pozdější, tam uvedené době.

Odvolatelem pro účinnost výpovědi přednesená okolnost, že byla v pozemkové knize při této nemovitosti poznamenána od 3. srpna posloupnost zamýšleného prodeje a že v tomto pořadí bylo jeho právo vlastnické vtěleno, nemá pro rozhodnutí tohoto právního případu významu a odkazuje

se v tom směru pouze na ustanovení o významu a právních účincích této poznámky, v §§ 53. a násl. knih. zák. obsažená, mezi něž oprávnění ke zrušení smlouvy nájemní výpovědí zařaditi nelze.

Pakli konečně odvolatel právní účinnost výpovědi hledí dovozovati z té okolnosti, že bylo jeho právo vlastnické zapsáno na usedlosti dne 14. srpna 1907, tedy v době, kdy se výpověď v čas mohla státi, nemůže ani to míti pro výpověď dne 8. srpna podanou a v týž den doručenou účinku. Výpověď jest aktem formálním a lze ji co do právní závaznosti posuzovati jedině dle doby podání.

Nejvyšší soud dovolání žalobcovu nevyhověl.

Důvody: Vývody dovolacího spisu, opírané jedině o § 503. č. 4 c. ř. s. nejsou s to, aby způsobily navrhovanou změnu v odpor vzatého rozsudku. Neboť dovolací soud přisvědčuje v plném obsahu k úvahám, jimiž soudce první stolice odůvodnil své stanovisko co do otázky po významu výrazů »odevzdati« a »nový držitel« v § 1120. obč. zák. Vývody odstavce I. dovolacího spisu odkazují se tudíž na ony úvahy, a to tím spíše, jelikož s nimi se také rozhodovací důvody odvolacího soudu v tomto směru v podstatě srovnávají. Proti vývodům dovolacího spisu k č. II. a III. budiž pak uvedeno, že poznámka posloupnosti má podle §§ 53. a násl. knih. zák. pouze zajištění dosavadního knihovního stavu na prospěch budoucího nabyvatele za předmět, pročež jest pro otázku, o níž se rozhoduje, beze všeho významu, a že v rámci sporu, vedeného o účinnosti určité výpovědi se uznává toliko o platnosti právě této výpovědi, tudíž odvolávání se žalobcovo na to, že bylo dne 14. srpna 1907 vlastnictví věci pronajaté jemu připsáno, může výpovědi jím již dne 8. srpna 1907 podané a v tento den také již doručené, býti tím méně na prospěch, když dne 14. srpna 1907 byly také již námitky žalovaného proti ní podané na soud došly.

Dovolání žalobcovo bylo proto zamítnuto. —

Zároveň bylo usneseno, aby svrchu uvedený nález zapsán byl do repertoria nálezů.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 31. prosince 1907 č. 15.925. *J. Št.*

---

1. Proti domněnce nemanželského otcovství dle §. 163. obč. zák. je přípustný protidůkaz o nemožnosti zplození ze zralosti dítěte dle § 270. c. ř. s.

2. Výpověď matky, že obcovala s jiným mužem v době, jež shoduje se lépe se zralostí dítěte, může býti vzata v úvahu dle § 272. odst. 1. c. ř. s.

3. Tvrzení dovolatelovo, že důkaz nesprávně byl prohlášen za provedený, nespadá pod dovolací důvod § 503. č. 4 c. ř. s., nýbrž musilo by býti uplatněno jako důvod §u 503. č. 2. c. ř. s.

C. k. okresní soud ve Strážnici zamítl paternitní žalobu nezl. Martina H., zast. poručníkem P. H., proti Martinu S. z těchto důvodů:

Dle svědectví Kateřiny H. obcoval s ní žalovaný poprvé tělesně za příležitosti senoseče na počátku června 1906, kdežto žalovaný udává, že prvé tělesné obcování se stalo dne 1. čce 1906 v budce na »Supinkách«. Oba termíny spadají do kritické doby §u 163. vš. obč. z. a platí tudíž o žalovaném domněnka, že dítko Martina H. zplodil. Žalovaný však namítá, že jeho tělesné obcování nemohlo míti za následek zplození zmíněného dítka, ježto toto při svém narození bylo úplně vyvinuté a donosené.

Jde tu především o zodpovědění principielní otázky, zda proti domněnce § 163. vš. obč. z. připuštěn jest protidůkaz ze zralosti dítěte. Protože § 163. vš. obč. z. protidůkaz nevylučuje, jest soud vzhledem k ustanovení § 270. c. ř. s. právního náhledu, že onen protidůkaz jest připustný.*)

Soud srovnav mezi sebou jednak výpověď svědka Kateřiny H., že první tělesné obcování se žalovaným se stalo v senoseči, jednak nepřísežné seznání poručníka žalobcova, že r. 1906 seno dělal ke konci června, že když »na Supinkách« byl, »mohlo to tak býti v polou června«, posléz nepřísežné seznání žalovaného co do data úplně přesného, dochází dle volného uvažování k přesvědčení, že prvé tělesné obcování se stalo dne 1. července 1907 v budce »na Supinkách«.

Svědkyně Kateřina H. seznala sice, že prvé tělesné obcování se událo na počátku června (v senoseči!), jelikož však dle udání Petra H. samého, otce nemanž. matky, u něhož tato až doposud ve společné domácnosti žila, — seno se dělalo koncem června, (což potvrzuje pro Radějovské poměry i svědek Frant. Š.), soud výpovědi Kateřiny H., pokud tělesné obcování klade na počátek června, víry nepřikládá.

Bere-li se pak za prokázáno, že prvé tělesné obcování se stalo dne 1. července 1906, pak dítě dne 11. února 1907 narozené bylo něco přes 7 měsíců staré. Dle dobrozdání lékařského jest dítě takové sice života schopné, však nedonesené. Dle seznání svědkyně Anežky L., porodní báby, o jejíž věrohodnosti není příčiny pochybovat, ve spojení s dobrozdáním lékaře MUDra

---

*) Pozn. red.: sr. **Právník** 1900 str. 356 a 1902 str. 12.

Aloise N., soud má za zjištěno, že dítko dne 11. února 1907 narozené bylo silné, úplně vyvinuté a donesené (což nastává koncem 9. měsíce kalendářního, ve výjimečných případech počátkem 9. měsíce), a že s určitostí nemohlo býti zplozeno dne 1. července 1906. Protidůkaz proti domněnce § 163. vš. obč. z. sluší pokládati za zdařený, pročež žalovaného za otce považovati nelze.

Odvolání žalobcově c. k. krajský soud v Uh. Hradišti nevyhověl z těchto důvodů:

Rozhodnutí prvého soudce odpovídá zákonu a poukazuje se v té příčině na zcela správné a případné důvody rozsudku prvé stolice, jež doznaly doplněním v odvolacím jednání provedeným plného opodstatnění.

Nelze ovšem popříti, jak odvolatel správně poukazuje, že zákonnou domněnku §u 163. ob. z. obč. nelze vyvrátiti pouhou domněnkou jinou, avšak nelze vzhledem k právní povaze ustanovení § 163. ob. z. obč. a právní aequitě pochybovati o tom, že jest přes provedený důkaz tělesného obcování v kritické době naprosto nemožno, aby dítě bylo zplozeno určitou osobou. Neboť ustanovení § 163. ob. z. obč. má za účel v pochybnosti stanoviti určitého muže, který v kritické době s matkou tělesné obcování provedl, otcem dítka a nikoli též pro případ, kdy jest jisto, že otcem býti nemohl. A takový důkaz se dle náhledu odvolací stolice žalovanému zdařil. Neboť též soud odvolací vzal na základě přesného a vzhledem k obsahu pevně precisovaného seznání obžalovaného jako strany slyšeného, ohledně doby prvého obcování tělesného, dále vzhledem k tomu, že dle seznání žalobce Petra H. seno na »Supinkách sklízel ku konci června 1906, kterážto doba souhlasí téměř s dotyčnými údaji žalovaného a pak vzhledem k nespolehlivosti svědecké výpovědi Kateřiny H. za prokázáno, že žalovaný S. s Kateřinou H. dne 1. července 1906 po prvé tělesně obcoval.

Svědkyně Kateřina H. sice udává, že to bylo na počátku června, kterémužto udání přes to, že snad nelze je za subjektivně křivé označiti, nelze žádné závažnosti přičísti, poněvadž táž nemůže k opodstatnění jeho žádných vedlejších momentů uvésti, jež by vylučovaly možnost omylu, zvláště když jediný fixní bod, na nějž dobu prvého tělesného obcování se žalovaným poutala, totiž sklizeň sena, resp. jeteliny, doznal dle seznání vlastního jejího otce Petra H. jako žalobce posunutí až na konec června 1906.

Naproti tomu žalovaný klade den prvního tělesného obcování s Kateřinou H. na 1. července 1906, na nějž se proto pamatuje, že to byla neděle mezi svátky Petra a Pavla a sv. Cyrilla a Metoděje, jež dle notorické vědomosti odvolací stolice jako poutní svátky jsou po venkově slováckém všeobecně v myslích utkvělé. Že udání svědkyně Kateřiny H. ohledně doby tělesného obcování se žalovaným na »Supinkách« nelze za objektivně správné

považovati, tomu nasvědčuje i ta okolnost, že její otec Petr H. klade onu kritickou dobu, kdy v neděli si šel prohlížet louku na »Supinkách«, a kdy dle souhlasného udání stran, prvý akt koitu se měl státi, na polovici června 1906, ač původně při svém výslechu v prvé stolici seznal, že dělal seno na »Supinkách« až ku konci června 1906, a přece ještě nyní trvá stejně jako žalovaný i svědkyně Kateřina H. na tom, že ono seno sklízeli hned druhý den po oné prohlídce v neděli. Nelze tedy pouhé svědecké výpovědi Kateřiny H. ničím nepodporované, naopak seslabené seznáním vlastního jejího otce Petra H. přikládati víry.

Dle posudku soudních znalců Dra B. a Dra K. založeného na opětovném svědeckém výslechu porodní báby L. a vyšetření dítěte, jímž byl posudek znalce v prvé stolici slyšeného zdůrazněn, nemohlo dítě, o něž se jedná, dne 11. února 1907 narozené, býti dne 1. července 1906 zplozené, ba znalci tito vylučují se vší určitostí též zplození dítěte toho v polovici června 1906.

Bylo tudíž důkaz, vyvracující domněnku § 163. ob. z. obč., jakoby žalovaný byl otcem nezl. Martina H. pokládati za zdařený, a rozsudek I. stolice potvrditi.

Správnost ocenění průvodních výsledků prvé i druhé stolice ostatně též potvrzuje doznání matky Kateřiny H., že asi 2 neb 3 měsíce před tím, co tělesně obcovala se žalovaným, též jinému mužskému se podala.

C. k. nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalobce Petra H. z těchto důvodů:

Žalobce uplatňuje dovolací důvod § 503. č. 4. c. ř. s.; dovolání není odůvodněno.

Podle § 270. c. s. ř. nemají ovšem skutečnosti, pro něž svědčí zákonná domněnka, třeba důkazu. Důkaz opaku jest však přípustným, pokud jej zákon nevylučuje. Ku právním domněnkám, při nichž jest protidůkaz možným, patří též domněnka § 163. ob. z. obč. Není zákona, dle něhož by byl ohledně této právní domněnky protidůkaz vyloučen.

Zdali byl důkaz, že žalovaný nemohl dítě zploditi, právem uznán za provedený, vymyká se ze zkoumání soudem dovolacím.

Odporuje-li se zjištění, že žalovaný důkaz ten provedl, nelze to podřaditi dovolacímu důvodu §u 503. č. 4. Předmětem odporování mohl by býti toliko způsob provedení důkazu a muselo by býti možno tvrditi, že trpí řízení odvolací v ohledu tom vadou, která může překážet zevrubnému rozebrání a důkladnému posouzení věci.

Pak musel by ale uplatněn býti dovolací důvod §u 503. č. 2. a muselo by se domáháno býti nápravy zrušením rozsudku a vrácením věci k opětnému líčení a rozhodnutí.

Ostatně sluší proti námitce, že bylo děcko od znalců teprve 6 měsíců po narození ohledáno, poukázati k tomu, že lékaři prohlásili, že by bylo děcko, kdyby bylo dne 1. července 1906 zplozeno bývalo, ještě v čas ohledání muselo míti známky, že nebylo doneseno.

Nesprávné jest také vyslovené ve spise dovolacím mínění, jakoby soud odvolací skutečnosti, že matka dítěte ještě s jiným mužem tělesně obcovala, přikládal význam, který s ustanovením § 163. ob. obč. z. srovnati nelze, že totiž jest žaloba z důvodu toho nepřípustna (exceptio plurium concumbentium). Z odůvodnění rozsudku vyplývá zřejmě, že soud odvolací ke skutečnosti té přihlížel toliko jakožto k okolnosti, jež správnost jeho ocenění důkazu dotvrzuje.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 1907 č. 14.007. *Dr. Jaroslav Koutecký.*

Soused na sousedu nemůže se u soudu domáhati „žalobou na ochranu vlastnictví“ opravení sousedovy stavby, jež hrozí sesutím. Vymezení působnosti soudu a úřadu stavebního.

C. k. okresní soud v M. v právní rozepři Dra K. proti paní M. Ž. o ochranu práva vlastnického uznal rozsudkem ze dne 28. června 1907 č. j. C 45/7/5 takto právem:

I. Námitkám nepřípustnosti pořadu práva a věci rozsouzené žalovanou vzneseným místa se nedává.

II. Žalovaná jakožto vlastnice domu čp. 122 v M. jest povinna sešlou a chatrnou střechu a zeď stavby (bývalého kuželníku) na parcelách ji patřících č. kat. 60 a 53 v M. vystavěné a se zahradou žalobcovou přímo sousedící takovým způsobem upraviti, aby dalšímu poškozování zahrady žalobcovy a tím zasahování v jeho právo vlastnické přítrž učiněna byla, jakož i plot řádně postaviti a žalobci nahraditi náklady sporu. — Důvody: I. 1. Pokud týče se námitky nepřípustnosti pořadu práva žalovanou vznesené, bylo ji jako neodůvodněnou zamítnouti, ježto žalobce domáhá se přítomnou žalobou nároku soukromoprávného, o němž rozhodovati přísluší pouze soudům. Žalobní nárok opírá se jednak o právo vlastnické, jednak o skutečnosti žalovanou zaviněné, škodu jemu působící. Žalobou touto uplatňuje žalobce nárok opírající se o to, že zaviněným opominutím žalované zasahuje se do jeho vlastnictví a proto dle § 1. j. n. jsou soudové povoláni, aby o tomto soukro-

nebo z ohledů bezpečnosti odstraniti dlužno . . ., a určuje se i pořad, kterak se nařízení daná provádějí.

Z toho jde, že soud stolice prvé rozhodoval o věci, která na pořad soudní nenáleží, že tedy jest tu zmatek odvoláním vytčený ve smyslu § 477. č. 6 c. ř. s., následkem čehož o odvolání dle § 473. c. ř. s. v neveřejném zasedání rozhodnouti a žalobu odmítnouti bylo, aniž by třeba bylo uvažovati o tom, co v odvolání a v odvolací odpovědi dále se rozvádí, a o tom, že žádání žalobní není tak určité, jak § 226. c. ř. předpisuje, a že rozsudek dle něho vydaný vykonati se nedá. — § 353. a násl. ex. ř.

Poněvadž pak námitka nepřípustnosti pořadu práva vznesena byla již při prvním roku a žalobce přes to setrval na provedení sporu, bylo o nákladech sporu podle § 51. c. ř .s. rozhodnuto.

K odvolací stížnosti žalobcově usnesl se c. k. nejvyšší soud takto: Dovolací stížnosti se nevyhovuje.

Důvody: § 125. stavebního řádu pro Čechy obsahuje stavebně policejní ustanovení, pokud jde o dohled nad budovami již stojícími a odkazuje do oboru působnosti stavebního úřadu, aby tento bděl nad tím, aby stavební nedostatky konstatované na stávajících budovách byly odstraňovány a aby veškerá opatření, jež jsou k odvrácení jakéhokoliv nebezpečí nutná, byla učiněna.

Kompetenci stavebního úřadu k odstranění vad v žalobě vytýkaných na střeše kuželny a na plotu zahrady uznal žalobce také tím, že zažádal u městského stavebního úřadu písemně o odstranění právě uvedených vad.

Stavební úřad nařídil též, vyhovuje této žádosti, stavební komisi, a uzavřel-li žalobce s nynější žalovanou při stavební komisi této smír, který se vztahuje na předmět, jenž přikázán jest zákonem k rozhodnutí úřadu stavebnímu, pak nespadá také jednání a rozhodnutí o žalobě na dodržení smíru u stavební komise uzavřeného do oboru působnosti soudní a rozhodnutí soudu odvolacího jest tudíž v zákoně odůvodněno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. září 1907, č. j. 12.170.*) *Adv. Dr. Josef Žalud.*

---

*) **Poznámka zasilatelova.** Srov. s tím rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 1903, č. 16771 (Právník, r. XLIII. 1904, str. 249 - 251) Tato dvě rozhodnutí zdají se sobě **přímo** odporovati, avšak přihlédne-li se k věci blíže, sezná se, že skutkový stav v jednom i druhém případě je jiný.

V usnesení krajského soudu Ch, jehož odůvodnění nelze naprosto přisvědčiti, jest nejzávažnějším poukaz k § 475, č. 7 obč. zák., že **tekuté věci na pozemek sousedů sváděti lze jen na základě práva (služebnosti), takže, děje-li se tak neoprávněně, soudní pomoc se nezabraňuje.**

Firma se sídlem v cizině, jež činí zde nákupy ve velkém za příčinou exportu a má zde skladiště, není proto ještě povinna se dáti zde registrovati, i kdyby platila daň ve smyslu § 7 úv. zák. k obch. zák.

Prot. firma G. a R., obchod dřívím se sídlem v S. v Sasku, nakupuje na různých místech v Čechách dříví, které dá svážeti do skladišť najatých poblíže železn. stanic, odkud pak se dříví nakládá na vagony a exportuje do Saska. Nákup tento ve spojení se svážením dříví do skladišť a zejména s vydržováním těchto tvoří (rovněž jako i kácení dříví, jež děje se kupcem dříví ve vlastní režii) dle souhlasných rozhodnutí c. k. správního soudu živnostenskou provozovnu ve sm. zákona o přímých daních osobních a podléhá jak dani výdělkové, tak i osobní dani z příjmů. Jmenované firmě byla mezi jiným též v obvodu c. k. okr. hejtmanství v P. ze skladiště v P. předepsána daň výdělková v sazbě 240 K, proti jejíž výši byl podán rekurs. Ještě před vyřízením

Ch. soud měl jen k tomu dodati, že v takovém případě byla by na místě žaloba dle § 523. obč. zák. (zápůrčí žaloba, actio negatoria), čelící k tomu v konkretním případě, aby nenabyl soused práva sváděti domem žalobcovým smrduté výkaly ze své budovy. Nikterak však není na místě citování §§ 339. až 343. obč. zák., — kteréž sice a to v řízení o rušení držby dovolují zákaz dalšího rušení držby —, poněvadž držba (stav faktický) jest méně než vlastnictví (stav právní) a není přípustný úsudek a minori ad majus, nýbrž naopak; co platí o prostředcích k ochraně držby, nelze vztahovati na prostředky k ochraně vlastnictví.

Rovněž tak převrácený jest úsudek o naprosté přípustnosti pořadu práva civilního, jde-li o přítrž (zamezení) škody, dalšího poškozování, ačkoli nárok na náhradu škody patří před soudy. Zakázati způsobení škody zločincům není věcí civilního soudu aniž vydati zákazy v příčině nesčetných správních zákonů (na př. živnostenských, stavebních, obecních, honebních atd.), jejichž přestoupení zavazuje k náhradě škody před civilním soudem žalovatelné. Tu jest opět nepřípustný úsudek a minori ad majus. K podrobnému vyvrácení nesprávného tohoto rozhodnutí není ovšem v této poznámce místa. Jakkoli tedy v případě rozhodnutí z r. 1903 věcně správně by pořad práva připuštěn byl, předpokládajíc ovšem jiný a správnější žalobní petit, přece neměl nejv. soud vysloviti tak všeobecně zásadu, že jest to soukromoprávní nárok a patří před soud rozhodovati o tom, když zaviněným opomenutím (oprav na budově) zasahuje se do vlastnictví sousedova.

Z toho vysvítá, jak nebezpečno jest dovolávati se povrchně nálezů soudních pro různé případy, k čemuž již § 12. obč. zákona poukazuje, a jak důležito jest rozeznávati jednotivé případy.

Qui bene distinguit, bene docet!

téhož byla firma usnesením c. k. krajského soudu v Táboře ze 4. března 1907, č. j. Firm. 127/7 vyzvána, aby dala svůj tuzemský, J. H-em zastoupený, obchod protokolovati vzhledem k tomu, že jí z jejího exportního obchodu byla předepsána daň ve výši 240 K, takže ve smyslu § 7. uv. zák. k obch. zák. k registrování firmy své jest povinna.

Rozkladu proti tomuto vyzvání nebylo c. k. krajským soudem vyhověno s odůvodněním, že dle čl. 271. obch. zák. toliko koupě aneb jinaké získávání movitých věcí za příčinou dalšího zcizení pro pojem obchodu jsou směrodatny. Dále praví se v dotčeném usnesení:

»Vymyká se také zajisté pochybnosti, že by kácené stromy nebyly věcí movitou. Když tedy skoupené dříví ve skladišti zdejšího okresu se nahromaďuje a odtud vyváží, jest samozřejmo, že firma G. a R. ve zdejším okrese obchody provozuje, jelikož toto skladiště ve sm. § 37. zák. ze dne 25. října 1896, č. 220. ř. z. za provozovnu považováno býti musí, a nerozhoduje, zda firma ta, jak rozklad uvádí, obchodní knihy vede, čili nic. Jelikož pak sazba daně 240 K, byť i výše její cestou odvolání byla zmírněna, v každém případě výši předepsanou v § 7. obch. zák. a cís. nař. z 11. července 1898, čís. 124 ř. z. převyšuje, jest samozřejmo, že podatelka rozkladu ve smyslu zákona jest povinna dáti protokolovati svou firmu.

Kdyby však firma až do rozhodnutí o sazbě daňové svá skladiště v obvodu tohoto soudu zrušila, nebylo by závady, aby k její žádosti jí byla dána k přihlášení firmy přiměřená lhůta do té doby, až by se zjistilo, zda provozování dále trvá, neb zda bylo zastaveno.«

K rekursu proti tomuto vyřízení rozkladu vydal c. k. vrchní soud zemský v Praze násl. usnesení:

Rekursu dává se místo a rozhodnutí prvé stolice se jako předčasná zrušují. Důvody jsou tyto:

V rekursu dotčený čl. 19 obchodní a celní smlouvy mezi mocn. rakousko-uhersk. a říší německou ze dne 16. pros. 1891 ř. z. č. 15. ai 1892 jedná toliko o stejném postavení příslušníků říše německé a tuzemců v nastupování, provozování a dávek z obchodů a živností a jest proto beze všeho významu pro otázku, zda nutno pohlížeti na tuzemskou provozovnu jako na obchodní podnik. Dle tvrzení rekursu nakupuje rekurrentka dříví tuzemské k tomu účeli, aby je dále prodávala; provádí tudíž absolutní tuzemské obchody, poněvadž jest pro zodpovědění otázky této lhostejno, zda další prodej teprve v cizině se děje.

Také o tom, že podnik se provádí po živnostensku a že rekurrentka

má tuzemskou provozovnu, nemůže býti odůvodněné pochybnosti, poněvadž nerozhoduje, že nákupy dříví periodicky se dějí, což ostatně vyplývá již z povahy tohoto obchodu, ježto, jak známo, kácení a předávání dříví se provádí jen v určitém ročním čase, a poněvadž z provedených šetření vysvítá, že skladiště v P. od rekurrentky za hlavní bylo označeno, že odtud se děje vývoz nakoupeného dříví, čemuž také to nasvědčuje, že má rekurrentka na tomto místě svého zástupce. Z toho důvodu jest vzpírání se firmy proti registraci neoprávněné. Poněvadž však povinnost protokolovati firmu také na výši výdělkové daně závisí, (§ 7. jedn. zák. k obch. z. a min. nař. z 11. července 1898 ř. z. č. 124), předpis této však dle provedených šetření ještě nevešel v moc práva, jeví se vyzvání k registraci předčasným a bylo tudíž nutno rozhodnutí první soudní stolice zrušiti.«

Na podaný revisní rekurs došlo vyřízení usnesením c. k. nejvyššího soudu tohoto znění:

»Revisnímu rekursu se vyhovuje, vydaná usnesení se úplně zrušují a nevchází v platnost, aby firma G. a R. se ohlásila u kraj. soudu v Táboře, a to z těchto důvodů:

K zanesení své firmy do rejstříku určitého soudu obchodního může jen ten býti nucen, který v obvodě tohoto soudu skutečně obchodníkem jest, totiž v tomto obvodě po živnostensku obchod provozuje, ať již pomocí hlavního neb pobočního závodu. Opak toho měl by za následek, že by všichni, na kterémkoli místě usazení obchodníci, kteří na jistém místě nákupy zboží za příčinou dalšího prodeje činí, ku protokolování své firmy na tomto místě mohli býti nuceni, což vzhledem k cizozemským firmám na př. amer. neb angl. by stěží se dalo provésti. Z dožádaných informací u c. k. okr. hejtmanství v P. ohledně firmy G. a R. se sídlem v S. v Sasku vychází na jevo, že má v P. skladiště, kde jen skoupené dříví se přejímá, nahromaďuje a odtud do Saska vyváží, že nemožno považovati dozorce zde ustanoveného za zástupce, a že konečně neexistuje v P. ani prodej, ani obchod dříví této firmy.

Nejsou tu tedy uvedené předpoklady v příčině firmy G. a R., poněvadž nemá v obvodě c. k. krajsk. soudu v T. žádného hlavního závodu, najaté pak skladiště v P. nemůže býti považováno ve sm. zák. za pobočný závod, ježto tam obchody se neprovozují. Proto nemůže svrchu jmenovaná firma též býti nucena k registrování ani tehdy, když jí ze skladiště bude předepsána daň ve výši donucující ku protokolování firem, a odporují vynesená rozhodnutí zákonu, pročež ve smyslu § 16. cís. patentu ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. z. bylo nutno je zrušiti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. července 1907, č. 9611.

Adv. Dr. *Robert Heller.*

Vrácení faktury s poznámkou na vrácené faktuře, že se zboží pro opozděné dodání nepřijímá, není ve smyslu judikátu č. 176) jednáním, z něhož zřejmo, že se faktura v celém obsahu nepřijímá a nezabraňuje tedy příslušnosti soudu dle § 88. odst. 2. j. n.*

Žalovaný J. Š., obuvník v B., objednal si u cestujícího firmy M. J. E. v Roudnici zboží, které mělo býti dodáno 25. dubna 1907. Zboží bylo zasláno 1. června 1907 a faktura došla poštou žalovanému 2. června 1907. Žalovaný dne 3. června 1907 vrátil fakturu opatřenou doložkou »Splatno a žalovatelno v Roudnici« napsav na rub její: »Následkem toho, že Jste mi zboží nedodal v pravý čas, kdy jsem ho objednal, dnes je nepřijímám, ježto jsem si je objednal jinde.« Žalující firma dala si na to zaslati zboží na dráze uložené zpět a podala koncem srpna t. r. na J. Š. žalobu o zaplacení ceny trhové u soudu fakturou založeného.

Okresní soud v Roudnici odmítl žalobu odůvodniv usnesení takto: Není třeba, aby adressát činil výslovně námitky proti doložce o splatnosti a žalovatelnosti faktury. Stačí ve smyslu judikatu č. 176, když učiní ohledně faktury prohlášení, nebo předsevezme jednání, z něhož zřejmě vysvítá, že fakturu v celém obsahu jejím přijati nechce. Žalovaný nepřijal zboží a fakturu vrátil. To jest jednání, z něhož zajisté nevysvítá nějaký mlčky projevený souhlas s doložkou, anebo s celou fakturou, nýbrž pravý opak toho.

Krajský soud v Litoměřicích vyhověl rekursu žalující firmy z následujících důvodů:

Forum § 88. odst. II. j. n. má místa, když kupec přijal fakturu bez námitek. Aby namítané závadnosti faktury byly účinnými, nutno, aby bylo výslovně vyznačeno, v kterém bodě jejího obsahu závada se shledává, a nutno považovati fakturu, třeba byla vrácena, za přijatou v oněch částech obsahu, proti nimž nebylo činěno námitek. Vrátil-li žalovaný fakturu s poznámkou, že zboží pro opozděné dodání nepřijímá, nevrátil ji jako závadnou pro obsaženou v ní doložku splatno a žalovatelno, nýbrž proto, že bylo zboží opozděno. Třeba že žalovaný vrátil fakturu vůbec, nelze vzhledem k tomu,

---

*) Uveřejněn v »Právníku« z r. 1907, str 90.

že namítal opozděné dodání zboží, ve vrácení faktury shledávati námitky proti doložce o splatnosti a žalovatelnosti.

Nejvyšší soud nevyhověl revisní stížnosti žalovaného odvolav se na důvody soudu rekursního a podotknuv, že z toho, když žalovaný dal žalující firmě zboží k disposici a toto ji zpět poslal pro opozděné dodání, jak na faktuře opatřené doložkou o splatnosti a žalovatelnosti podotkl — nelze souditi na závěr, že nechce žalovaný tím přijati též fakturu samu co do celého jejího obsahu, najmě co do navrhované příslušnosti soudu fakturou založené.

Výtka, o níž se jedná, týkala se ve svém jádru jen zboží, nikoliv však i faktury.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu z 29. října 1907, č. 13.694. *Dr. Č. Jaroš.*

Při smíru, uzavřeném levatis expensis, platí se poplatek jen z částky narovnané, nikoli též z obnosu útrat, které každá strana sama na sebe béře.

C. k. úřadu pro vyměřování poplatků v Praze oznámila Z. B., že svůj spor s J. B. cestou mimosoudní vyrovnala v ten smysl, že Z. B. vyplatí J. B-ovi na úplné vyrovnání věci sporné 30.000 K a že každá strana ponese veškery sporné i mimosporné útraty ze svého.

Na vyzvání c. k. úřadu pro vyměřování poplatků, aby byl s ním sdělen ještě obnos útrat sporu, které dle smíru toho každá strana vésti má, podala Z. B. rekurs, v němž dovozovala, že narovnání stalo se jen o částce 30.000 K a že jen z tohoto obnosu poplatek vyměřen býti může, právě tak, jako se to děje při smírech soudních v případě, když se strany na určitý obnos vyrovnají levatis expensis.

C. k. zemské finanční ředitelství v Praze však nevyhovělo stížnosti té, a sice z toho důvodu, že v případě tomto vyměřiti jest dle § 15. zák. ze dne 9. února 1850 č. 50 ř. z. poplatek z úhrnu všech jednotlivých peněžních obnosů a stěžovatelka tedy jest dle §§ 5. B — b) a 43. cit. zák. povinna, prokázati úřadu za účelem vyměření poplatku výši nákladů procesních, jejichž zaplacení sama na se béře.

Stížnosti od Z. B. proti výnosu tomuto podané, v níž k tomu poukazováno, že Z. B. zavázala se smírem mimosoudním pouze k zaplacení obnosu 30.000 K a k žádným platům vedlejším, zejména k placení útrat J. B-ovi. a

že nelze na Z. B. přece žádati, aby platila ještě poplatek z palmárního účtu svého právního přítele, vyhovělo c. k. ministerstvo financí a osvobodilo Z. B. od povinnosti k oznámení procesních útrat, jež dle smíru každý kontrahent vésti má, neboť ve vedlejším ustanovení smíru jednajícím o útratách procesních nelze spatřovati nějakou povinnost k plnění jakémusi pro spolukontrahenta a tudíž také ne nějaké vedlejší plnění ve smyslu § 15. popl. zák.

Rozhodnutí c. k. ministerstva financí ze dne 3. prosince 1907 č. 41.301. *Dr. B.*

Literární zprávy.

Dr. Emil Ott, **Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního.** Díl I. Část všeobecná. Druhé, nezměněné vydání. — V Praze, Nákladem České Akademie, 1908. — (384 str.)

V předmluvě, dané v Praze dne 17. února 1908 doprovází věhlasný autor nové vydání svého, již dlouho postrádaného, systému řízení soudního ve věcech sporných (o němž referováno v tomto časopise v r. 1899 na str. 142) těmito slovy:

»Laskavé přijetí a úspěch, kterých se moje soustavné spracování nových zákonů o řízení soudním (v letech 1897—1901 vydané ve třech svazcích) dočkalo, uložily mi za povinnost o novém vydání pracovati, jež by všechny výtěžky novějšího písemnictví shrnulo a k četným důmyslným projevům judikatury přihlíželo.

Úkol při své rozsáhlosti a jemnosti nesnadný nemohl dovršen býti v době, od které vymizelo dílo na trhu knihkupeckém, čímž mladým právníkům, toužícím po vědecké pomůcce jazykem českým sepsané, nesnáze vznikly.

Stoje před rozhodnutím, buď odkazovati k chystanému propracovanému vydání, jehož vypravení za nových vážných povinností mi uložených ještě některý čas se protáhne, buď svoliti k otisku původní práce, zvolil jsem z ohledu na neodkladné usnadnění studia způsob druhý. Měl jsem při tom na paměti, že četné názory mnou hájené nalezly později plného souhlasu v literatuře, v odpovědích c. kr. ministerstva práv co do otázek pochybných a v nálezích nejvyššího soudu. Pročež dílo, ačkoli uplynulo více než desitiletí, co do podstaty své valných změn nevyžaduje, pokud ovšem novější zákony jich nepodmiňují.«

Zajisté veškerý právnický svět český uvítá s povděkem opětné vydání tohoto znamenitého a obzvláště důležitého spisu první naší autority. Obsahem právě znovu vydané části jest, jak známo, hlavně systematické spracování materií, jichž týkají se jurisdikční norma (pro věci sporné) a první díl civilního řádu soudního (§§ 1.—225.).

Nové vydání věnováno jest arciknížeti Karlu Františku Josefu na památku studií práv v Praze konaných. &.

Jakub Soušek: **Živnostenské provozovny dle rakouského práva živnostenského, 1907.** Nákladem Právnické Jednoty v Praze.

Chudá naše literatura správního práva obohacena byla o cenné zpracování právnicky nejzajímavější části živnostenského řádu (III. hlavy). K juristickému vylíčení živnostenských provozoven jest potřebí, aby autor se vypořádal s hlavními otázkami theorie veřejného práva. Jednu přednost díla zaručuje nám už pouhý fakt, že spisovatel jest zkušený, myslím, vyšší správní úředník, jenž má příležitost všecky stránky předmětu probíraného prožívati. Zná předmět po praktické stránce plně a dovede obezřetně vybírati ze zkušeností momenty převážně jen důležité a to ve formě striktní, tedy něco, co se už nerozumí samo sebou. Předmět práce obmezen jest na obor předpisů živnostenskoprávních; ostatní souvislosti právní, v nichž dlužno živnostenské provozovny posuzovati (předpisy řádů stavebních, práva vodního, lesního atd.) pouze naznačeny, aniž se stal pokus vylíčení jejich pojmouti do rámce práce. To jest ostatně právo autorovo, a jest vždy lépe, když k spokojenosti vyloženy (v celku) aspoň předpisy práva živnostenského. Dřívější práce o živnostenských provozovnách: Dr. Rudolf Bischoff: Die gewerbliche Betriebsanlage vom Standpunkte des österreichischen Verwaltungsrechtes (Štýrský Hradec, 1902), sledovala sice úkol širší, vztahujíc se jmenovitě také na normy práva stavebního a vodního, avšak (aspoň co do předpisů stavebního řádu) dosti sumárně. Proti tomu práce Souškova přes své obmezení látky čestně obstojí; zůstává za spisem Bischoffovým jen v některých partiích (ale platí to i vice versa). Jinak cena obou monografií jest v celku totožná; obě převážně jsou zbudovány na praxi.

Práce Souškova jest dílem systematickým, uspokojivě tříděným v část materielní a formální, pro subdivisi obou hlavních oddílů zvolen rozdíl mezi provozovnami podléhajícími oznámení, a prov vyžadujícími zvláštního schválení. Látka jest v celku vyčerpána. Pramenem poznání jest spisovateli vedle zákonných předpisů judikatura (převážně) správního soudu a normativní výnosy ministerstva obchodu, hlavně ze dne 14. prosince 1906 čís. 24.061.

Ze zásadnějších vývodů spisovatelových budiž zaujato stanovisko k těmto:

Spisovatel řeší v § 3. a 4. kontroversu mezi Randou a Ungrem o obsah a rozsah t. zv. práv sousedských a domnívá se nacházeti v předpisech veřejnoprávných doklady pro správnost theorie Randovy. Nechci se pouštěti do merita sporu toho, pokud se obmezuje na pole soukromoprávné, pokládám však za nutné akcentovati, že předpisy III. hl. živn. ř. neřeší v zásadě vztahů soukromoprávných mezi sousedy, že správním aktem, schvalujícím provozovnu řeší se decisivně pouze vztah mezi podnikatelem (a to nemusí býti vždy vlastník pozemku, domu a p., viz u Bischoffa l. c. 16 násl.) a veřejnou mocí, tedy relace veřejnoprávná, úpravou tou není autoritativně dotčena (zpravidla) sféra soukromoprávná mezi »sousedy«; nelze mluviti o tom, že by aktem schvalovacím podnik se kryl i proti konsekvencím soukromoprávným, to z povahy konsensu neplyne samozřejmě, to by musela theorie soukromoprávná dokázati. Soukromoprávné otázky — nenastane-li jejich praekluse v řízení edikta!ním — buď se odkážou na pořad práva, anebo se uklidí smírem, tertium non datur. Pojmutí smíru do konsensu živnostenského jest pouhým osvědčením, nikoli rozhodnutím o otázce soukromoprávné. Spor v té příčině snad vzešlý řešen by musel býti u soudů. Akcentuji znovu: správní úřad a soud rozhodují každý ve svém vlastním oboru působnosti, křižování vzájemné činnosti jest možné pouze v mezích § 30. posl. odst. živn. ř. Srov. ostatně u spisovatele I. odst. §u 6., kde však se jde, zdá se, příliš daleko; neměl bych pochybnosti o tom, že by v moc práva (vše hojící) mohl vejíti konsens připouštějící přímé immisse, ku př. zápachu: odpor cestou soukromoprávnou vázán by byl způsobem shora podotčeným. Spor o to, možno-li do konsensu pojmouti podmínku, že podnikatel ručí za všecky škody přes všecky opatrnosti provozováním snad zaviněné (spisovatel str. 31), dlužno přesněji řešiti tak, že podmínka taková jako soukromoprávná mohla by se v konsensu — má-li ovšem míti vůbec právní účinnost — octnouti jen na základě smíru mezi stranami; jinak by musila býti odkázána na pořad práva.

Výklady autorovy (§ 9.) o veřejnoprávných účincích konsensu jsou mi, abych tak řekl, osobně vítány, jsouce klassickým dokladem toho, kam by se v životě došlo, kdyby se hnala do konsekvencí zásada mnohdy tak povšechně hlásaná, že vůči veřejným zájmům není právní moci správních aktů. Vyslovil jsem se proti této zásadě ve své Nauce o správních aktech (cf. i. 8/9. sešit Samosprávného obzoru 1907). V praxi o živnostenských provozovnách nacházím principielní potvrzení svého stanoviska. Konsensem jest vedena hranice mezi mocí státní a volností jednotlivcovou; neučiní-li si stát (v zásadě připustnou) výhradu budoucích bližších úprav a zasahování, jest i pro něho akt schvalovací závazný. Juristicky nelze však odůvodniti praxi spisovatelem líčenou (str. 39), dle které možno konsens povolený sice

obmeziti, nikoliv však po případě zcela odníti; bez zvláštních výhrad v konsensu jest přece posice správy veřejné k obmezení, resp. odnětí právně stejna; jest zajímavo, že tu má jaksi rozhodovati to, co »in die Sinne fällt«. Při výkladu o bezpodmínečné závaznosti kategorických předpisů bylo by bývalo zajímavo, kdyby byl spisovatel podnikl komparační studii judikatury správního soudu v jiných oborech správních; shledalo by se, že v judikatuře té není jednotnosti (uznáno ku př. na právní moc stavebního konsensu proti kogentní normě o zdi požární, o minimální tloušťce zdi hraniční, naproti tomu se beze všeho každou chvíli mění obvod honebních obvodů, kdyby nepatrná rozměra scházela do 115 ha.). Srov. ostatně u spisov. str. 40 a 51 II. odst.

Bližšího odůvodnění by potřebovalo tvrzení (str. 93), že instance odvolací »nemá váhati, třeba toho strana nežádala, konsens na prospěch podnikatele opraviti«. Nepokládám to za možné, dá se to těžko srovnati s možností reformace in peius a s názorem hájeným na str. 43, že takové zmírnění by bylo možné »ve srozumění s podnikatelem«. Výnos ministerstva obchodu ze 14. prosince 1906 má tu formálně korektnější stanovisko.

Nechci se pouštěti do otázky, zda postavení strany se v řízení živnostenskoprávním obmezuje vskutku jen na nárok, aby byly slyšeny (str. 76). Tyto poznámky diktovány jsou zájmem pro dobrou práci Souškovu. Podobných prací bude třeba theorii, má-li se jednou dostati k systematickému spracování správního práva. *Dr. Jiří Hoetzel.*

Oesterr. Staatswörterbuch. Handbuch des ges. oesterr. öff. Rechtes. Herausgegeben von Prof. Dr. Ernst Mischler und Hofr. Prof. Dr. Jos. Ulbrich. Separátní otisk: **Die directen Personalsteuern.** (Gesetz vom 25. October 1896, R.-G.-B. Nr. 220.) Vídeň 1907. Hölder.

Část I. (str. 1—30) z péra professora vídeňské university, odborného přednosty ministerstva financí Dra R. Mayera, obsahuje část historickou, pojednávající o starších daních osobních, zejména o dani výdělkové z r. 1812 a dani z příjmu z r. 1849, o pokusech opravných až do r. 1891 a o postupu reformy, jež dala základ ku nyní platnému zákonu o přímých daních osobních, a všeobecnou část systému práva platného, ze které zejména část 4. (Verwaltungsrecht) poskytuje vzdor stručnosti obsažný a cenný rozbor důležitých otázek všeobecných řízení ukládacího a instančního. Část I. ukončena statistikou přímých daní osobních, obsahující jednak výnosy jich celkové (tab. I.), detailní výnosy daně výdělkové z podniků podrobených veřejnému účtování (tab. III.) a osobní daně z příjmu (tab. IV.) a výkazy o použití výnosu daní osobních ve smyslu finančního plánu v úvodním patentu zákona uvedeného (tab. II.).

V části II. obsaženo pojednání o všeobecné dani výdělkové (str. 40—59) (odborný rada min. financí Dr. Rud. Pensch)

celkem v systému zákona samého. V části třetí (str. 59—94) došla nejkomplikovanější, pro studium i praxi nejobtížnější, daň výdělková z podniků veřejnému účtování podrobených, zejména nad jiné obtížná otázka berního řízení při fondech prací tajemníka ministerstva financí Dra Oskara Manna velmi pronikavého řešení. Část čtvrtá, pátá a šestá z péra Dra Boh. Vlasáka, tajemníka ministerstva financí, věnovaná pojednání o dani rentové (str. 95—105), osobní dani z příjmu (str. 106—144) a dani z vyššího služného (str. 145—148), vyniká nad jiné jak výborným systematickým rozčlánkováním látky, tak i bohatostí obsahu, přesným výkladem slov zákona a do detailů vyčerpanou judikaturou správního soudu, zejm. pokud se týče osobní daně z příjmu, a může právem nazvána býti prací vzornou. Trestní předpisy zákona o přímých daních osobních došly prací docenta Dra Drachovského v závěrečné části přesného, systematického a kritického rozboru. V úvodu pojednáno zejména o pojmu trestního práva finančního při přímých daních osobních. Po té následují stati o pramenech zákonných a místním a časovém ohraničení působnosti předpisů, jednotlivých deliktech a jich trestech, následcích trestních, ručení a řízení. V závěrku, jednajícím o potřebě reformy, bylo by si bývalo poněkud obsáhlejšího rozboru přáti, stručnost jeho možno však odůvodniti přizpůsobením se základnímu, redakčnímu plánu publikace Mischler-Ulbrichovy.

Detailním přehledem literatury, v němž ovšem vypuštění spisů druhu — Was habe ich zu fatieren a pod. — nebylo by bývalo nijak věci na újmu, ukončena tato velmi cenná publikace. *Funk.*

Společnost s obmezeným ručením dle zákona ze dne 6. března 1906 č. 58 ř. z. Vysvětlují Ant. Bílý, Dr. P. C. Nesý, Dr. Fr. Vacek. — V Praze, Unie, 1908. — (586 str.)

Tři spisovatelé, již v loňském ročníku Právníka uveřejnili řadu článků o společnosti s obmezeným ručením (viz Právník 1907 str. 37, 82, 120, 217, 405), vydali nyní zevrubný komentář zákona jakožto III. svazek »Sbírky zákonů, opatřených výkladem neb poznámkami«, vycházející nákladem Unie.

Český text zákona obstarali samostatně tam, kde uznali důvodnou potřebu samostatného postupu; připojen jest však na konci knihy i autentický text německý. Bílý a Nesý spracovali ustanovení práva soukromého, Vacek ustanovení berní a poplatková. Použita jest literatura rakouského i německého zákona. Předeslán jest úvod o vzniku zákona, v dodatcích přidána nařízení ministerská, vztahující se k zákonu v plném znění a abecední rejstřík věcný.

Forma komentáře jest pro praxi velice příhodná; komentář jest sepsán přehledně a obezřele a lze jej plným právem co nejlépe odporučiti. &.

Dr. Vladimír Pappafava, **Die Advokatur in der Türkei.** — V Inšpruku, Wagner, 1908. — (40 str.)

Spisovatel, známý svými pracemi o notariátě (srv. Právník 1880. str. 670, 1883 str. 282) a v oboru srovnávacím (srv. Právník 1890, str. 267, 1892 str. 209) podává v tomto spise více, než v titulu samém jest obsaženo.

Spis dělí se na tyto oddíly:

1. Vývoj zákonodárství občanského v Turecku (str. 1—7). T. zv. obč. zákoník turecký (medjelleh) byl publikován po částech v letech 1869 až 1876. — 2. Soudní organisace a řízení (str. 7—26). — 3. Vývoj advokatury. Advokátem může býti každý, není zásadně třeba průkazu způsobilosti; jen advokáti, jednající před soudy kriminálními, pro něž platí nucené zastoupení advokáty, musí býti autorisováni diplomem. — 4. Náležitosti připuštění k autorisované advokatuře. Je třeba zkoušky, 21 roků, ale žádné praxe. — 5. Práva a úkoly advokátů. — 6. Povinnosti. — 7. Tarif. — 8. Dohled, stavovské organisace a moc disciplinární.

Jak vidno, podává spis informaci nejen o advokatuře samé, nýbrž (ve větší polovině) i o zákonodárství a soudnictví tureckém a bude mnohým k orientaci vítán. &.

Hovorna.

Objem zápisův do obchodního rejstříku odštěpného závodu společnosti akciové.

Nestejným jest postup jednotlivých sborových soudů při rozhodování o tom, co vše má býti zapsáno do obchodního rejstříku odštěpného závodu společnosti akciové, nestejnou jest také příslušná judikatura nejvyš. soudu.

Rozhodnutími ze dne 19. března 1901 č. 3822 (Zentralbl. f. jur. Pr. 1901 str. 482) a ze dne 20. března 1901 č. 3934 (Zt. f. Not. 1901 str. 159) řeší nejvyšší soud spornou otázku v ten způsob, že nelze do obch. rejstř. odštěpného závodu společnosti akciové zapisovati dle čl. 212 odst. 2 a čl. 210 odst. 2 a 3 obch. zák. mimo firmu, sídlo společnosti, předmět a dobu trvání podniku, jakož i mimo změny těchže údajů se týkající, žádné jiné údaje, a že akciová společnost nemůže býti právem nucena, aby i jiné údaje k cíli jich zápisu do obch. rejstříku závodu odštěpného opovídala.

Rozhodnutím ze dne 28. prosince 1906 č. 20.585 (Právník 1907 str. 613) opustil nejvyšší soud toto odmítavé stanovisko a rozhodl, že jest při-

hlásiti k obch. rejstříku odštěpného závodu společnosti akc. jak členy představenstva spolu s podpisem jich, znamenáním firmy i legitimací jejich zřízení, tak i každou změnu ohledně členů představenstva nastalou.

Zkoumejme v zájmu ustálení jednotné praxe, které z obou uvedených stanovisek jest správným a v zákoně odůvodněným.

Čl. 212 obch. zák. stanoví, že musí přihláška k obch. rejstříku odštěpného závodu společnosti akciové obsahovati údaje v čl. 210 odst. 2 a 3 obch. zák. vytčené; dlužno tedy zkoušeti, co v oněch odstavcích vlastně uvedeno jest, a tu shledáme, jak se právě v této otázce náhledy praktiků rozcházejí; jedna část jejich zaměňuje — ovšem v souhlase s cit. rozhodnutími nejvyššího soudu z roku 1901 — výraz »odstavec« v čl. 212 obch. zák. přicházející s výrazem »cifra«; dle našeho názoru ovšem nesprávně, poněvadž z čl. 87, 101, 115, 152, 177, 199, 212, 221, 227, 243, 245, 271 obch. zák. lze vystihnouti, že náš obch. zákon mezi výrazy »odstavec« a »cifra« přesně rozeznává. Jsou tudíž pod údaji v čl. 210 odst. 2 a 3 obch. zák. míněny nejen údaje v témže článku pod cifrou 2 a 3 uvedené, ale i údaje uvedené tamtéž pod cifrou 1, 4, 5, 6, jakož i v poslední větě.

Již slovné znění čl. 212 a 210 obch. zák. nutí tedy k úsudku, že musí přihláška k obch. rejstříku odštěpného závodu společnosti akciové obsahovati mimo firmu a sídlo společnosti, mimo předmět a dobu trvání podniku také ještě datum smlouvy společenské a listiny schvalovací, sumu jistiny základní i jednotlivých akcií vztažmo podílů akciových, udání, zdali zní poslednější na majitele neb na jména, způsob vyhlášek od společnosti vycházejících, jakož i noviny, v nichž se mají vyhlášky ty uveřejňovati, členy představenstva s podpisem jich, znamenáním firmy i legitimací jejich zřízení, event. i formu, v které představenstvo projev své vůle na jevo dává a firmu znamená.

Pro názor právě hájený nemluví však pouze slovné znění zákona, proň mluví také i duch zákona. Dle čl. 86 obch. zák. musí obsahovati přihláška veřejné obchodní společnosti ku obch. rejstříku odštěpného závodu úplně tytéž údaje, jako přihláška ku obch. rejstříku závodu hlavního a platí tento předpis i ohledně všech pozdějších změn (čl. 87 obch. zák.), a musí býti údaje ty dle svého celého znění do obch. rejstříku jak závodu hlavního, tak i závodu odštěpného zapsány.

Podobný předpis obsahují čl. 152, 155 a 179 obch. zák. ohledně společností komanditních i společností komanditních na akcie. U veškerých těchto obch. společností musí tudíž obsahovati přihláška ku obch. rejstříku závodu odštěpného úplně tytéž údaje jako přihláška ku obch. rejstříku závodu hlavního a to bez ohledu na to, jedná-li se o zápis prvý aneb o zápis pozdějších změn. Lze mysleti, že by byl zákonodárce zamýšlel, od tohoto pravidla u spo-

lečností akciových upustiti, že by byl zamýšlel upustiti právě u společnosti akciových, tohoto nyní tak rozšířeného typu společností obchodních, od zásady všemožné publicity, ač u nich vzhledem k ustanovení čl. 207 obch. zák. žádného osobního ručení akcionářů nestává? Vždyť slouží obch. rejstřík závodu odštěpného oproti veřejnosti témuž účelu jako rejstřík závodu hlavního. Již ohledy národohospdářské, ohledy na obchodní svět, byly by každý podobný pokus v zárodku zmařily. Ohledy ty nutně vyžadují, aby bylo lze seznati z obch. rejstříku závodu odštěpného akciové společnosti mimo firmu a sídlo společnosti, pak mimo předmět a dobu trvání podniku, také ještě další, neméně důležité okolnosti, zejména sumu základní jistiny, obnos, na který zní akcie, jsou-li akcie vydány na jména neb svědčí-li majiteli, jak projevuje společnost svoji vůli a kdo jest oprávněn za ni firmu znamenati.

Náhled v cit. rozhodnutích nejvyššího soudu z roku 1901 vyslovený odporuje také předpisu čl. 229 obch. zák., dle něhož se děje znamenání firmy všude tam, kde není společenskou smlouvou jinak stanoveno, tím způsobem, že musí veškeří členové představenstva spolupodepisovati.

Náhled ten, který se ostatně ani s ustanovením čl. 21 obch. zák. a §§ 1., 7., 9. minist. nařízení ze dne 9. března 1863 č. 27 ř. z. nesrovnává, činil by předpis čl. 210 odst. 3 obch. zák., týkající se formy, ve které představenstvo prohlášení své vůle projevuje a za společnost firmu znamená, ohledně odštěpného závodu společnosti akciové naprosto bezcenným, když by řečené údaje, které mají býti zapsány do obch. rejstříku, nebyly doplněny podpisy oněch členů představenstva, kteří jsou oprávněni ku znamenání firmy.

Náhled onen bylo by také těžko uvésti v soulad s čl. 228, 231 a 233 obch. zák., které kategoricky předpisují — aniž by činily rozdílu mezi obch. rejstříkem závodu hlavního a závodu odštěpného, — že mají býti dočasní členové představenstva — jejichž oprávnění ku zastupování společnosti oproti osobám třetím ani obmeziti nelze, — k cíli zápisu do obch. rejstříku ohlášeni a že se tak státi má i ohledně pozdějších změn představenstva a že se lze změn takových účinně dovolávati jenom tehda, když byly do obch. rejstříku zapsány a veřejně prohlášeny (čl. 233 a 46 obch. zák.).

Konečně nelze přehlédnouti, že i sám Staub od onoho náhledu upustil a že opáčný názor docházel výrazu také již i ve starších rozhodnutích nejvyššího našeho soudního tribunálu (cf. rozh. ze dne 19. března 1887 č. 2950 Adl. Cl. č. 1336).

Veškeré tyto úvahy opravňují zajisté k tomu jedině správnému úsudku, že dlužno zapisovati do obch. rejstříku odštěpného závodu společnosti akciové nejen údaje v čl. 210 cifra 2 a 3 obch. zák. uvedené, ale i údaje tamtéž pod ciframi 1, 4, 5, 6 a v posledním odstavci, jakož i v čl. 228 obch. zák.

zmíněné a jest v zájmu bezpečnosti práva jen vítati, že nejvyšší soud v poslední době opět k témuž úsudku dospívá. *Porák.*

Může žaloba směnečná, podaná prostě „krajskému soudu", býti vyřízena jako věc obchodní? (§§ 51. a 61. jur. n. a § 226. c. ř. s.)

Směnečná žaloba firmy W. proti obchodníku E. adresována a podána byla u krajského soudu v J. bez bližšího označení, zda jde tu o soud s pravomocí obecnou neb kausální a bez udání oddělení. Žaloba ta zanešena byla do rejstříku Cw a platební rozkaz o ní soudcem (referentem ve věcech obchodních) povolen, vydán a stranám doručen. Na platebním rozkazu tomto pak vyznačeno: C. k. krajský soud v J. oddělení II. (jež obstarává věci obchodní). Proti platebnímu rozkazu podal žalovaný v čas námitky, adressované ku krajskému soudu v J. (opět bez udání kausální právomoci, ježto i žaloba směnečná byla u krajského a ne u krajského jako obchodního soudu podána), a mimo jiné namítal též nepříslušnost soudu platební rozkaz vydavšího ve sm. § 51. jur. n. Avšak k ústnímu jednání o námitkách položenému pojednou beze vší ingerence stran patrně následkem opětného přehlédnutí se strany referenta dostavil se jakožto třetí votant soudce laik a tento kausální senát začal o námitkách jednati. Zástupce žalovaného opětně přednesl námitku nepříslušnosti dle § 51. jur. n., tvrdě, že platební rozkaz vydán byl soudem nepříslušným, avšak senát (kausální) námitku tuto zamítl s tím odůvodněním, že o nepříslušnosti nelze tu mluviti, ježto i když byla žaloba podána u krajského a ne krajského jakožto obchodního soudu, byla přece, jak z doložky c. k. krajský soud v J. odd. II. na platebním rozkaze jest zřejmo, vyřízena soudem příslušným a platební rozkaz příslušným soudem, totiž referentem ve věcech obchodních vydán. Mimo to o námitkách nyní rozhoduje kausální senát, takže straně žalované křivda se nestane. Zástupce žalovaného vyhradil si stížnost proti tomuto usnesení, senát pak prohlásil usnesení další, že ihned bude jednati dále o uvedených námitkách in merito. Poněvadž však průběhem jednání se spor vyrovnal, nedošlo ovšem k stížnosti proti famósnímu rozhodnutí o nepříslušnosti, uvádím však případ veřejnosti k laskavému posouzení. Dle mého náhledu dopustil se krajský soud v J. v daném případě několik chyb. Měl totiž předně kancelářský pomocník zanésti žalobu do rejstříku Cg. a ne Cw, pak měl referent žalobu a limine zamítnouti, a když už se tak nestalo, měl obyčejný a ne kausální senát námitce nepříslušnosti vyhověti a platební rozkaz zrušiti. Naprosto nesprávno jest, že pojednou o námitkách beze všeho dřívějšího usnesení rozhodoval senát kausální a mylno jest, dle mého mínění, že pro posouzení nepříslušnosti jest rozhodným soudce, jenž platební rozkaz vydal (v daném případě referent kausalního senátu) a ne soud, na který byla žaloba podána.

Rovněž použití §u 61. jur. n., jímž senát odůvodnil zasáhnutí soudce laika ve spor, jest nesprávné, poněvadž §u 61. jur. n. mohlo býti při správném postupu použito jen tehdy, když by obecný senát sice dal místo námitce nepříslušnosti, avšak usnesl se ihned jednati ve věci samé, a na návrh některé strany rozhodl, že má se senát obecný změniti v kausalní. Věru byla škoda, že k rekursu nedošlo, mohlo se dostati stranám i soudu aspoň poučení.

Dr. K.

K jazykové otázce u soudů.

Upozorňuji na dvě pojednání, jež dosud v rozpravách časopisů o jazykové otázce nebyla citována: 1. Pojednání dv. r. prof. dra Otta ve Zprávách Právnické Jednoty Maravské 1903 str. 169: »Příspěvek k řešení otázky jazykové v řízení soudním«, v němž podán důkaz pro právo jazyka českého vzhledem k přípisům zasílaným v civilním řízení soudním při dokazování na jiný soud na Moravě. Doklady tam uvedené platí i pro království České. — 2. Pojednání dra Vašatého v Právníku 1884, str. 469: »Výklad §u 13. ob. řádu soudního«. Toto zevrubné a o historické doklady opřené pojednání nepozbylo dodnes ani theoreticky, ani prakticky na ceně.

S. adj. *Fr. Novotný.*

Denník.

JOSEF HLÁVKA,
první president České Akademie

zemřel dne 11. března 1908. Narodil se 15. února 1831 v Přešticích, absolvoval techniku v Praze a oddal se studiu architektury na akademii výtvarných umění ve Vídni. Rozsáhlými stavbami získal velikého jmění, z něhož za živa již velice značné sumy věnoval zejména pro osvětové účele českého národa. Byl poslancem na sněmu až do letošního roku a od roku 1891 doživotním členem panské sněmovny. Pohřeb vypraven z Pantheonu. — Téhož dne zemřel ředitel K. P. Kheil, o němž bližší vzpomínku přineseme příště.

K referátu o budoucnosti vědy rak. práva občanského. Na str. 112 přinesli jsme referát Tillův, posuzující úvodní přednášku Wellspachrovu o tomto předmětě, referát, jenž pro nás má tím větší význam, že vyslovil s ním plný souhlas slavný náš učitel Randa. Pro čtenáře, již ne-

mají na paměti celý vývoj vědy rak. práva občanského, dodáváme zde několik poznámek, o nichž doufáme, že přispějí k porozumění věci.

A. Roku 1855 vystoupil Unger známým svým článkem v Schlettrových Jahrb. f. deut. Rwiss. (článek ten otištěn jest též v I. svazku Ungrova systému jako dodatek), v němž podal přehled vývoje rakouské civilistiky a postavil nový program pro budoucnost. Rozeznává tam tři období:

I. První období do konce let dvacátých tvoří generace, která prožila dobu kodifikační, souvislost se starší theorií práva obecného a práva přirozeného byla jí zjevna a byla jí pěstována. Mužové jako Zeiller, Pratobevera, Schuster, Dolliner, jichž nadání i rozhled jsou mimo pochybnost, působili v tomto období.

II. Druhé období, jež sahá do počátku let padesátých, karakterisuje Unger velice nepříznivě jakožto periodu stagnace. Methoda exegetická nabývá úplně vrchu, exegese opírá se téměř pouze o doslov zákona; moment historický a systematický jest zatlačen. Komentáře, jež napsali Nippel, Ellinger a (relativně nejlépe) Winiwarter jsou hlavními díly tohoto období.

III. Třetí období zahajuje Unger sám. Proklamuje v řečeném článku, že jedině v historické škole, založené Savignym a Puchtou, i pro právo rakouské je spása a že jest třeba, aby věda rakouského práva úzce a trvale spojena byla s německou vědou práva obecného. Unger praví o komentáři Stubenrauchově, že stojí již na rozhraní mezi druhým a třetím obdobím, neboť používá sice již vhodně nové literatury, avšak zachovává dosud pořad paragrafů. Sám, jak známo, Unger hned roku následujícího, 1856, vydal první díl svého systému. Toto akcentuování systému oproti pořadu paragrafovému, jest zajisté jednou z hlavních značek této historické školy, která jest representována v literatuře české Randou.

B. Nyní přistupme k řeči Wellspachrově. Wellspacher zamýšlí svou řečí podati pro nynější dobu to, co Unger v řečeném článku podal pro dobu tehdejší. Naznačuje vývoj dosavadní a postavuje program pro budoucnost. K třem obdobím, jež vyznačil Unger, klade další.

IV. Čtvrté období značí reakci proti přílišnému romanisování; vymanění se, jak sám Unger praví, z pout školské doktriny romanistické a vypátrání pravého smyslu zákonníka z materiálií a z theorií běžných v době sepsání zákonníka. Hlavním dílem jest tu Pfaff-Hofmannův komentář; již volba formy komentáře značí reakci proti preponderanci systemu a ustoupení systematického momentu. S vytknutím tohoto zvláštního směru nemohu, než projeviti svůj souhlas; vytčení toto shoduje se s vlastními mými vývody u příležitosti posmrtné oslavy Stupeckého, jenž v české literatuře zastupuje tento směr (viz Právník 1907, str. 731) a shoduje se rovněž s vývody Ehrenzweigovými u příležitosti jubilea Pfaffova (srv. Právník 1907, str.

771). Nanejvýše sluší podotknouti, že vytýká-li se toto období zvláště, neznamená to snad, že bylo úplně vystřídalo období třetí, nýbrž má vytčení toto pouze ten smysl, že vnesen tu do literatury občanského práva rakouského nový prvek (hlavně publikací materiálií), jenž i schvalován a z části přijat byl předními zástupci směru III., souběžně trvajícího a vlastně panujícího.

V. Páté období má býti dle Wellspachra teprve zahájeno; program tohoto období příštího, jak řečník jej pojímá, jest našim čtenářům znám z referátu Tillova. Řečník krátce míní, že jediná spása pro rakouskou civilistiku, jež r. 1855 (dle článku Ungerova) byla v přimknutí k theorii obecného práva, jest nyní po padesáti letech v přimknutí k theorii nového občanského zákonníka pro Německou říši. »Německá theorie občanského práva, praví doslova, musí vstoupiti na ono místo, jež dosud v rakouské civilistice zaujímalo obecné právo školy historické. Nová německá věda právní musila by tvořiti pozadí, na němž ustanovení našeho zákonníka by vystupovala; musí býti učiněn pokus, právo rakouské uvésti ve spojení pokud možno s německou theorií, náš zákonník takřka naladiti na německé právo.« Posouzení tohoto stanoviska obsahuje právě referát Tillův. &.

Z oboru vědy policejní dočítáme se o znamenité přednášce, kterouž přednesl prof. Dr. Reiss na universitě v Lausanně a jejíž původní text francouzský uveřejněn byl v »archive d' antropologie criminelle« N. 156 ai 1906. Německý překlad této přednášky přináší nejnovější sešit 2. svazku XXVIII. Zeitschft. f. d. ges. Strafrechtswissenschaft 1908 z péra dvou kriminálních komissařů berlínských.

Nejzajímavější stránkou zdá se nám výklad o zjištění totožnosti a popisu osoby na str. 176 a násl. Přední pomůckou tomuto účelu sloužící byla fotografie. Byly vyhotoveny fotografie každého důležitějšího zločince a spořádány dle druhu zločinců do alba. Avšak rozvrh ten jevil nedostatky a mimo to počet podobizen vzrostl tak ohromnou měrou, že vypátrání pravé podobizny stalo se obtížné, ne-li docela nemožné. Dnes máme tři vědecké soustavy ku rychlému a bezpečnému zjištění totožnosti.

První jest soustava anthropometrická, spojena s obrazem en face a en profile (čelným a pobočným), jejíž vynálezcem jest Alfons Bertillon; soustava tato nyní téměř všeobecně jest zavedena a spočívá podstatně na tom, že

1. kostra člověka počínaje 20. rokem jest skorem úplně již nezměnitelna. Od tohoto roku věku lidského roste již jenom kost stehenní a to způsobem nepatrným.

2. Veliká různost mezi lidskými kostrami, kteráž jest taková, že nelze nalézti dvou osob, jež by měly tutéž kostru.

3. Snadnost a přesnost, kterouž jisté části lidské kostry mohou býti

měřeny přesnými speciálními nástroji. Mimo to zapisují se ještě popis duhovky oční, barva vlasů a zvláštní značky jako jizvy a podob.

Druhá soustava nazývá se »portrait parlé«, jejížto vynálezcem jest taktéž Alfons Bertillon. »Portrait parlé« jest zevrubný popis lidské postavy, zvláště hlavy dle zvláštního podrobného seznamu slov neb poznačení. Takového podrobného seznamu bylo třeba, poněvadž obecná mluva vyznačuje jen krajní odchylky čili zrůdnosti, jako kulhavost, hrbatost atd., kdežto jinak pro všední případy užívá jen významů jako: »nos prostřední«, a neb »obyčejný« atd. Taková všeobecná poznačení pro zjištění totožnosti osoby jsou bezcenná.

Seznam Bertillonův a popis podle něho učiněný podává nejpodrobnější popis osoby. Tento seznam podporovaný fotografií, usnadňuje zjištění osoby takovou měrou, že po pilném prostudování obou pátrající úředník již podle paměti hledanou osobu pozná. Tak na př. popis lidského ucha řídí se formulkou Deq, Car, Vex, naznačenou krátce: D K V, což jest zkrácenina přídavných jmen descendent ou équerre (svislé neb úhel tvořící), cave ou rectiligne (duté neb přímočárné), convexe (vypouklé). Prof. Reiss vydal docela příručku o takovém »portrait parlé«.

Konečně třetí soustava jest daktyloskopická, jejížto zakladatel jest slavný náš J. Ev. Purkyně, jak ukázáno v těchto listech roku 1906 na str. 222. — Zmíněnou přednášku, z níž podána tu jenom drobná ukázka — všem kriminalistům lze co nejvřeleji doporučiti.

Přednášky o osnově novelly k obč. zák. Spolek pražských advokátů pořádá v místnostech advokátní komory v Praze čtyry přednáškové večery o vládní osnově o doplňcích a změnách ustanovení občanského zákona. Přednášeti uvolili se laskavě p. JUDr. Jan Krčmář, profesor na české universitě a p. JUDr. Bruno Kafka, soukr. docent na německé universitě v Praze. Osnova probrána bude v následujícím pořadu: dne 19. března 1908 část o právu věcném (doc. Dr. Kafka); dne 26. března 1908 část o právu dědickém (prof. Dr. Krčmář); dne 2. dubna 1908 část o právu obligačním (doc. Dr. Kafka); dne 9. dubna 1908 část o právu osobním a rodinném (prof. dr. Krčmář). Přednášky zahájeny budou vždy o půl 7. hod. večer. Budou-li si toho členové přáti, bude připojen pátý večer jako debatní. Výbor spolku uctivě zve členy, jimž k disposici jest několik výtisků osnovy u předsedy dra Duschenesa a jednatele dra Nesýho, k účasti co největší. Uvedení hosté jsou vítáni.

Oprava. V přednášce p. dra Hory na str. 136. v řádku 13. shora vynechána jsou za slovy: »v téže zemi úřadujícího«, slova: »úkonem judikatury«.

O deliktech úpadkových.

Uvažuje Dr. Emil Synek.

(Dokončení.)

Jak již výše zmíněno, má uvalení konkursu pro kridatáře jak v ohledu majetkovém, tak i v ohledu veřejnoprávním i společenském nesmírné následky, a to na dobu pravidelně velmi dlouhou. A tu jest již se stanoviska národohospodářského žádoucno, aby takových pohrom existenčních bylo ve státě co možná málo a aby nebyly uměle vyvolávány nebo uspěšovány tam, kde by snad prodlením mohly ještě býti zažehnány. Vždyť se může státi a také skutečně stává, že obchodník nebo jiný živnostník, jehož passiva okamžitě aktiva překročila, může se v krátké době na to šťastnými obraty obchodními nebo vydobytím dříve pochybných pohledávek státi zase aktivním a závod svůj udržeti buď na dobro, buď aspoň ještě na leta. A tato možnost má mu býti odňata předpisem, že má ihned soudu konkurs ohlásiti, jakmile si vznik své passivnosti uvědomil?

Ostatně není ani v zájmu věřitelů, aby dlužník zpozorovavší svou předluženost ihned konkurs soudu ohlásil a sám ruce i rozum svůj ku dlouhé nečinnosti odsoudil. Jest přece všeobecně známo, jaké výsledky kynou věřitelům z konkursů soudně projednávaných a jak často velmi hubené vyrovnání s dlužníkem bývá jim mnohem prospěšnější a milejší než slavnostně po léta projednávaný konkurs. A proto žádá zajisté i zájem věřitelů samých, aby se dlužník klesající tak dlouho držel nad vodou, jak dlouho to při poctivé snaze jest možno, a aby při tom také pro věřitele svou prací a bystrostí rozumu získával, co se ještě získati dá.

Avšak ani z trestně-právního stanoviska není nutno, aby se opomenutí ohlášení konkursu a další pokračování v obchodu nebo v jiné živnosti považovalo za zvláštní přečin zaviněného úpadku, jak učinil § 486. tr. z. Vždyť takovéto pokračování v živnosti kridatářově nemá jiných trestně-právních účinků nežli ten, že se snad počet věřitelů rozmnoží a obnos deficitu zvětší. To vše však zvětšuje vinu kridatářovu i dle prvého základního ustanovení o přečinu zaviněného úpadku a může tam dojíti zaslouženého pokárání poměrně větší výměrou trestu. Naproti tomu jest ohled na nestejnoměrné uspokojení věřitelů, které neohlášením konkursu vzniká, rázu pouze civilně-právního.

Nejčastější jsou případy, že dlužník, opomenuv v době své předluženosti ohlásiti konkurs, udělá některé nové dluhy a zároveň několik splátek. Vyrovnává-li se úhrnný obnos nových dluhů úhrnnému obnosu nyní učiněných splátek, nezmění se na stavu majetkovém ani na deficitu již dříve stávajícím v ohledu trestně-právním ničeho. Přesahuje-li však úhrnný obnos nových dluhů celkový obnos nových splátek, pak zvětšil se ovšem deficit kridatářův jeho vinou na škodu věřitelů, ale vzrostla tím také vina jeho dle základní věty přečinu úpadkového a dojde tam o to většího potrestání. Je-li naopak úhrnný obnos nových splátek větší než celkový obnos nových dluhů, pak získali tím, že kridatář ve své živnosti pokračoval, dokonce věřitelé starší, zmenšil se zároveň deficit kridatářův a nezasluhuje tudíž ani kridatář za neohlášení konkursu a pokračování v živnosti žádného trestu.

Ovšem může nastati též případ, že dlužník předlužený, opomenuv ohlásiti konkurs, dělá pak jen nové dluhy, ale ničeho nesplácí, nýbrž peníze tím vytěžené spotřebuje nebo schovává pro sebe. To však se již nemůže nazývati normálním a poctivým dalším vedením živnosti, nýbrž úmyslným zneužíváním úvěru dosud požívaného a vymyká se to již z rámce přečinu zaviněného úpadku, jehož kulpósní povaha a způsob trestu přestávají se na to hoditi. Dlužník, který tak činí při plném vědomí své předluženosti, dopouští se tím, i neděje-li se to se zvláštními úskoky (Ränke), podvodu dle §§ 197. a 201. *d* tr. z., poněvadž se skrývá za nepravou tvářností úvěruhodného živnostníka, aby si nespravedlivý zisk přisvojil a dotčeným věřitelům na majetku nebo jiných právech škodu způsobil.

Konečně možný jest také opačný případ, totiž že dlužník, opomenuvší konkurs ohlásiti, nedělá žádných nových dluhů,

nýbrž jen splácí pozvolna své staré dluhy, tak že se tím jeho passiva a poměrně i jeho schodek podstatně zmenšují. A za to musí býti dnes dle § 486. tr. z. zvláštním, právě v této jeho činnosti shledávaným přečinem vinným uznán a potrestán. Není to právnická nesrovnalost, když se trestá dlužník za dobrou vůli a činnost ku prospěchu věřitelů směřující? Ještě osudněji dopadá však věc pro kridatáře tehdy, když po celý rok, ve kterém se po zákonu přečin zaviněné kridy může promlčeti, nepředsevzal žádného jiného, promlčení přetrhujícího jednání nežli několik splátek na své staré dluhy. Dle našeho zákona bylo těmito splátkami promlčení přetrženo a kridatář zůstává zodpovědným dle 1. i 3. věty §u 486. tr. z. On jest tu za svou poctivou snahu, svým věřitelům dle možnosti spláceti, mnohem hůře na tom, nežli kridatář, který věřitelům praničeho nesplácí a při tom si po uplynutí zákonné lhůty úplné promlčení svého přečinu zajišťuje.

Také poskytnutí zástavního práva nebo krytí (Bedeckung) jednotlivým věřitelům nepůsobí samo o sobě, nebylo-li totiž předsevzato přímo v úmyslu podvodném aneb v úmyslu určitou exekuci jiných věřitelů zmařiti, v ohledu trestně-právním žádné změny na schodku kridatářově a nemá ani takového významu jako konané splátky, které tvoří skutečný úbytek majetkový. Ono stává se pravidelně nutným, když se chce kridatář bez konkursu na dále udržet, a nezasluhuje z důvodů výše uvedených samo o sobě žádného potrestání.

Naproti tomu v případech, kde byly jednotlivá splátka, zástava nebo krytí poskytnuty některému věřiteli na základě podvodného dohodnutí na škodu věřitelů druhých, nebo v úmyslu určitou již vedenou neb zamýšlenou exekuci zmařiti, padá kridatáři za vinu již určitý trestní čin mimo zaviněný úpadek stojící, totiž buď zločin podvodu dle § 199. *f* tr. z., buď přečin nebo přestupek maření exekuce dle § 1. zák. ze dne 25. května 1883 čís. 78 říš. zák. Ale tyto zákonné předpisy obsahují již dostatečnou trestní sankci jak proti nepoctivým splátkám, tak i proti neoprávněnému poskytnutí práva zástavního nebo krytí jednotlivému věřiteli a není věru zapotřebí, aby se takovýmto činům kridatářovým čelilo ještě zvláštním předpisem, jaký obsahuje dnes 3. věta § 486. tr. z.

Dle těchto úvah mohla by tudíž také tato 3. věta § 486. tr. z. pro budoucnost nadobro odpadnout, aniž by tím majetková bezpečnost ve směru úpadkovém byla ohrožena. Ba odporučovalo

škodu způsobil, aneb aby je svedl k takovým právním jednáním, ku kterým by se bez tohoto podvodu neodhodlali. Rovněž dal by se snad §u 197. tr. z. subsumovati případ, když někdo lstivým předstíráním insolvence pohne své věřitele k tomu, aby se s ním na určitou percentuální kvotu svých pohledávek vyrovnali a tím o slevené části svých pohledávek zkráceni byli.

Touto v některých případech možnou subsumpcí pod jiné předpisy trestního zákona byl nedostatek jednotného a podrobného trestního ustanovení o podvodném úpadku ovšem poněkud nahražen, ač nelze při tom přehlížeti, že možnost použití oněch mimo § 199. *f* tr. z. stojících předpisů trestního zákona na podvodné kridy laiku vůbec není známa a právníku se pravidelně teprve delší činností v trestním soudnictví stává jasnou a pochopitelnou.

Vždycky však zůstává mladý právník před naším trestním zákonníkem státi s otázkou, v čem spočívá vlastně ten podvodný úpadek a kde jest vlastně ustanovení skutkovou podstatu jeho vyjadřující. A na tuto otázku nepodává nynější trestní zákon skutečně žádné určité odpovědi a způsobuje tím sám, že často křiklavé případy patrně podvodných úpadků zahrnují se prostě pod ustanovení § 486. tr. z. a ucházejí tím spravedlivému odsouzení a potrestání.

Marnotratnictví po rozumu §u 199. *f* tr. z. není zajisté jediným způsobem, jakým dlužník svou předluženost na úkor svých věřitelů sám přivoditi může, nýbrž může se tak stát i jinými způsoby podobné povahy, jako je marnotratnictví. Dlužno si při tom všimnouti, že při marnotratnictví, jak z pojmu jeho vyplývá, není zapotřebí, aby bylo úmyslné, totiž aby přímo poškození věřitelů za účel mělo, nýbrž že stačí, když jest provázeno vědomím pachatelovým, že z něho věřitelům škoda povstane. Stačí zde tedy vědomí škodlivosti čili bezprávnosti dotčeného jednání pachatelova (Bewusstsein der Widerrechtlichkeit) tak asi, jako při zločinu zlomyslného poškození cizího majetku, kde rovná se přímé zlomyslnosti.

Podle podvodné kridy spáchané marnotratnictvím, jak jest již nynějším trestním zákonem uznána, daly by se analogicky za podvodnou kridu prohlásiti také jiné podobné činnosti dlužníkovy, jimiž tento svou neschopnost k placení vědomě přivodí.. Takovou činností kridatářovou jest, myslím, provádění odvážných spekulací neb odvážných her, při nichž si byl kridatář na-

před toho vědom, že budou pro jeho věřitele škodlivy; a též t. zv. soustavné směnkaření spočívající v tom, že kridatář platí pravidelně jen směnkami a též pomocí směnek t. zv. směnek z ochoty dopomáhá si k penězům, ač jest si napřed toho vědom, že nebude s to všechny tyto směnky zapravit a že se tím vrhá do jisté zkázy. Dosahují-li tyto podniky kridatářovy takového rozsahu, že rozměry obchodu kridatářova naprosto přesahují, vyplývá vědomí jejich škodlivosti již z jejich povahy a rovnají se v tom ohledu marnotratnictví, zasluhujíce tedy i trestu, jaký jest určen trestním zákonem na kridu marnotratnictvím přivoděnou. Ježto pak v naší době úpadky přivoděné odvážnými spekulacemi a hrami, nebo soustavným směnkařením jsou dosti časty, odporučovalo by se prohlásiti je po příkladu kridy marnotratnictvím vzniklé za kridy podvodné.

Tím více přísluší však tato kvalifikace takovému soustavnému jednání, které kridatář předsebéře v tom přímém úmyslu, aby na škodu svých věřitelů svou neschopnost k placení přivodil. Takovým bývá zvláště podvodné vedení obchodu pozůstávající v tom, že obchodník vede svůj obchod úmyslně tak, aby využitkováním úvěru sebe obohatil a pak v pravý čas ohlášenou insolvencí věřitele své před naprostý nedostatek aktiv postavil. Takový obchod počíná obyčejně s nedostatkem základního kapitálu, má pravidelně nápadně krátké trvání a jest již od svého počátku povahy podvodné.

Stejně podvodně jedná také ten, kdo vedl svou živnost sice poctivě, ale pak, nejsa skutečně předlužen a insolventní, stav takový svým věřitelům v tom úmyslu předstírá, aby poškozením jich sebe obohatil. Případ tento přiléhá sice těsně k podvodu spáchanému překroucením pravého stavu majetkové podstaty, jest však aktuelní tam, kde se takovéto překroucení majetkové podstaty určitými fakty a ohledně určitých majetkových předmětů dokázati nedá, při tom však pouhé předstírání insolvence z celého stavu věci vyplývá.

Bylo by tudíž žádoucno, aby do budoucího trestního zákona pojato bylo především zásadní ustanovení o skutkové povaze zločinu podvodného úpadku a sice asi toho znění, že se tohoto zločinu dopouští ten, kdo úmyslně nebo vědomě na škodu svých věřitelů svou neschopnost k placení sám přivodí, nebo lstivě předstírá. K této všeobecné definici mohlo by se ovšem řaditi vypočtení některých specielních případů zločinu podvodné

kridy, avšak nikoliv s významem taxativním, jak to platí dnes o případech v § 199. *f* tr. z. uvedených, nýbrž jen s významem demonstrativním, totiž bez vyloučení všech výslovně nevypočtených, ale pod všeobecnou definici spadajících případů.

Takovýmto rozšířením předpisů o podvodné kridě a současným zmírněním předpisů o úpadku zaviněném byla by poctivému obchodnictvu a živnostnictvu poskytnuta jednak zvýšená právní ochrana proti podvodným spekulantům, jednak zasloužená úleva při vlastních nahodilých úpadcích a bylo by tím vyhověno nejen pokračujícímu rozvoji obchodu a průmyslu, ale i odůvodněným požadavkům právního citu.

Praktické případy.

K §§ 139., 141., 143. obč. zák. Rodiče syna k výdělku způsobilého, jenž zemřel, jmění nezanechav, mohou přidrženi býti k zaplacení nákladů lékařské pomoci synovi poskytnuté.

C. k. zemský soud v Praze zamítl rozsudkem ze dne 7. listopadu 1907 č. j. Cg IV 257/7-5 žalobu MUDra T. H., praktického lékaře ve Vídni, proti manželům z P-ů., o zaplacení odměny 1286 K za léčení jich zemřelého syna dra F. z P. v podstatě z těchto důvodů:

Ani odvolávání se na §§ 139., 141. a 143. obč. z. nemůže žalobní nárok odůvodniti. Třebas i nebylo sporu o tom, že jsou rodiče dle těchto zákonných předpisů povinni, pečovati o výživu svého dítěte bez pomoci se octnuvšího, že tedy dítě, i když bylo již k výdělku způsobilé, ale potom zase k němu nezpůsobilým se stalo, může, jsouc v nouzi, na rodičích ve své nemoci žádati pomoci, nelze přece tento závazek rodičů rozšiřovati tak, že by byli povinni nésti náklady lékařského ošetření, jehož se dítěti z jich péče propuštěnému dostalo bez jich vědomí lékařem, kterého si dítě samo povolalo. Poněvadž jest zjištěno, že syn, o němž jde, byl ženat a měl svoji vlastní domácnost, a žalobce o něm netvrdil, že by byl v době, kdy ho lékařsky ošetřoval, býval v nouzi postaven, poněvadž však z těch okolností, že následkem nemoci nebyl s to, aby sám se vyživoval a že zemřel, jmění nezanechav, nedá se naprosto souditi na nuznost nebožtíkovu v době jeho nemoci, nelze užiti zákonných ustanovení z předu uvedených, o něž se žalobce opírá.

C. k. vrchní soud zemský v království Českém usnesením ze dne 19. prosince 1907 č. j. Bc II 154/7-8 vyhověv odvolání žalobcovu, rozsudek prvého soudu zrušil a věc procesnímu soudu vrátil, aby — až usnesení zrušovací moci práva nabude — o ní dále jednal a ji znovu rozsoudil.

Důvody: Zbývá řešiti otázku, zdali žalobce, ošetřiv jako lékař syna žalovaných, splnil závazek po zákonu žalované postihující, zdali tedy žalovaní z tohoto důvodu povinni jsou, zaplatiti lékařský honorář, o který jest žalováno. Po zákonu (§§ 139., 141., 143. obč. z.) jsou rodiče, po výtce otec, povinni své manželské dítě slušně vyživovati; sem patří najmě i péče o jeho zdraví. Tato alimentační povinnost rodičů, zahrnujíc v sobě i povinnost vedle výživy i jiné potřeby dítěte, tudíž i lékařskou pomoc v nemoci opatřiti (§ 672. obč. z.) a její náklad nésti, obmezena jest dvojím směrem. Jednak jest totiž dle § 150. obč. z. vyloučena, pokud má dítě samo jmění, jehož příjmy dostačují k uhražení slušné výživy, jednak zaniká, jakmile jest dítě samo s to, aby si vlastní prací získalo slušnou výživu (§ 141. obč. z.). Nelze o tom právem pochybovati, že tato přirozená, ze splození plynoucí povinnost rodičů, zanikla-li tím, že se dítě stalo k výdělku způsobilým, opět znovu oživne, jakmile se syn jejich, třebas byl i zletilý a měl svůj vlastní krb, za podmínek shora zmíněných, které povinnost tu odůvodňují, stane k výdělku neschopným.

V té příčině uvedl žalobce, že syn žalovaných, Dr. F. z. P., zemřel, jmění nezanechav, a žalovaní, okolnost tu nepopřevše, udali, že syn jejich, pojav za choť dceru velikého boháče, pracoval v závodě svého tchána a že sice neměl platu, ale za to volný přístup k jeho pokladně (»freie Kassa«). Týmž způsobem byly prý jeho potřeby hrazeny i v jeho nemoci. Z těchto výsledků sporu jde na jevo, že zmíněný syn žalovaných neměl vlastního jmění, z jehož příjmů bylo by bývalo lze platiti náklady jeho nemoci. Rovněž připouštějí žalovaní tímto tvrzením a svým tvrzením dalším, že jejich syn, jak jest přirozeno, ve své nemoci nevyvíjel žádnou činnost výdělečnou, správnost okolnosti ostatně jedním svědkem lékařem seznané, že Dr. F. z P. pro svoji nemoc nebyl s to, aby se sám vyživoval a náklady své nemoci platil.

Tyto obě okolnosti stačí k tomu, aby nárok žalobcův pokládán byl za důvodný. Náhled vyslovený soudem stolice prvé, že by žalobce, chtěje ospravedlniti svůj nárok, dříve prokázati musel, že se Dr. F. z P. v čas, kdy se žalobcem ošetřovati dal, nalézal v nouzi, není v zákoně odůvodněn a spočívá na právním omylu. Žalovaní nemohou, pokud lékařská pomoc žalobcem jejich synovi poskytnutá byla nutna a jejich jmění přiměřena, odpírati zaplacení nákladu s ní spojeného proto, že nikoliv oni sami, nýbrž jejich syn

žalobce za ošetřujícího lékaře povolal. Vždyť žalovaní, dověděvše se později o nemoci synově, nečinili proti osobě žalobce jako ošetřujícího lékaře námitek. Dle toho, jak věc se má, nelze zajisté pochybovati ani o úmyslu žalobcově, že žádá odměny za poskytnutou pomoc lékařskou na tom, kdo jest k placení nákladů ošetřovacích povinen, budiž jím kdokoliv, neboť o lékaři, jenž vykonávaje dle povinnosti své povolání, vezme na se léčení osoby mu známé, právem arci předpokládati nelze, že by se před tím, než svoji činnost zahájí, pustil do vyjednávání o tom, kdo náklad s tím spojený ponese (§ 879. č. 2, obč. z.). Dokladem pro správnost právního náhledu zde vysloveného, jest i § 23. zákona domovského ze dne 6. prosince 1863 č. 105 ř. z., dle něhož osoby k zaopatření chudého dle občanského práva povinné přidrženy býti mají k náhradě nákladu chudinského opatření, prozatím obcí poskytnutého.

Objem a pořad, ve kterém žalovaní k splnění povinnosti zákonem jim uložené přidržáni býti mají, bude ovšem předmětem dalšího sporu, protože majetkové poměry žalovaných v té příčině rozhodné (§ 141. obč. z.) vyšetřeny nebyly. Totéž platí i o výši a přiměřenosti žalobního nároku, kterou nutno dokazovati, protože žalovaní popřeli jakoukoliv činnost žalobcovu, a to z opatrnosti i počet jeho návštěv a jeho jiné práce lékařské, namítajíce mimo to nepřiměřenost honoráře za to žádaného.

Protože následkem nesprávného názoru soudu prvé stolice nebyly zmíněné důkazy provedeny, není dán spolehlivý podklad pro právní posouzení a rozhodnutí rozepře. Z důvodu toho soudu odvolacímu nezbylo, než aby učinil opatření dle §§ 496. č. 3, 499., 519. č. 3 c. ř. s.

C. k. nejvyšší soud revisnímu rekursu žalovaných nevyhověl. Neboť zjištění, že syn žalovaných neměl vlastního jmění, z jehož příjmů byl by mohl býti hrazen náklad jeho dlouhé nemoci, a že pro svoji nemoc nebyl s to, aby se sám vyživoval a náklad nemoci platil, dle zákonných ustanovení, která odvolací soud ve svém usnesení uvedl, za daných okolností skutečně stačiti mohou, aby nárok žalobní v zásadě pokládán byl za důvodný. Aby opět ožila alimentační povinnost rodičů v případě, že schudne dítě, třebas již zletilé, k tomu netřeba chudoby nepřetržité, t. j. trvalé, nýbrž může k tomu stačiti i jen chudoba přechodná zvláštními okolnostmi přivoděná; jakmile tato přestane, zanikne zase alimentační povinnost rodičů. Z ustanovení §§ 139., 141. a 143. obč. z. neplyne, že by na místě schudlého dítěte, které zatím zemřelo, nemohl jeho věřitel své pohledávání ze mzdy přímo uplatňovati proti rodičům k poskytování výživy povinných. Proto nelze předem zavrhovati, že odvolací soud žádá, aby vyšetřena byla otázka majetku žalovaných, aby bylo lze posouditi, v jakém objemu a v jakém pořadu žalovaní k splnění povinnosti zákonem jim uložené přidržáni býti

mají, a aby zjištěna byla výše a přiměřenost nároku žalobcova. A to tím méně, když z nápovědi revisního rekursu žalovaných, že provedou průběhem dalšího řízení námitky, které ještě mají proti žalobnímu nároku, důvodně souditi lze, že řízení ještě i v jiných směrech zůstalo neúplným.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 21 ledna 1908 č. j. R II 57/8. —j—

Bezpodmínečná přednost převodního poplatku.

K žádosti věřitele Rudolfa M. byla proti Václavu Z. povolena usnesením c. k. zemského soudu z 1. června 1907 nucená dražba domu č. p. 794 v Ž. C. k. okresní soud v Karlíně ustanovil dražební stání na 27. září 1907. K tomuto dražebnímu stání, a sice 26. září 1907, přihlásil c. k. úřad pro vyměřování poplatků převodní poplatek v obnosu 2160K ze smlouvy ústně 15. června 1907 uzavřené, kterou dlužník Václav Z. dům č. p. 794 v Ž. prodal Karlu D. za 54.000 K. — Poplatek ten přihlášen byl pak také k rozvrhovému roku dne 22. listopadu 1907 odbývanému a sice v pořadí privilegovaném.

K odporu knihovních věřitelů c. k. okresní soud v Karlíně usnesením ze dne 22. listopadu 1907 č. j. E 1255/7-32 odmítl přikázání tohoto poplatku v pořadí výsadním, poněvadž jest to poplatek ze smlouvy, která nikdy účinnou se nestala; vždyť dům č. p. 794 v Ž. knihovně jest připsán Václavu Z., proti tomuto jest exekuce vedena a následuje nyní ve vlastnictví k domu tomu vydražitel p. Rudolf M., aniž by mezi nimi bylo jiného knihovního vlastníka a nelze tedy poplatek z uváděné ústní smlouvy trhové mezi dlužníkem a Karlem D. v této exekuční věci přikázati. Byť i snad ústní smlouva taková uzavřena byla, nebyla nikdy provedena pro exekuci proti Václavu Z. a nepřísluší tedy poplatku ze smlouvy té výsadního pořadí (viz rozh. nejvyššího soudu z 26. února 1896 č. 2308 Gl. Ung. 15.728).

C. k. zemský soud v Praze jako soud rekursní usnesením ze dne 7. ledna 1908 č. j. R II. 7/8 potvrdil toto rozvrhové usnesení..

Důvody: C. k. finanční prokuratura v Praze v zastoupení c. k. poplatkového aeraru stěžuje si do rozvrhového usnesení c. k. okresního soudu v Karlíně proto, že z nejvyššího podání za dům č. p. 794 v Ž. nebyl c. k. poplatkovému aeraru přikázán obnos 2160 K s úroky, který vyměřen byl z ústní smlouvy ze dne 15. června 1907, kterou Václav Z. prodal Karlu D. v Praze dům č. p. 794 v Ž. za 54.000 K. Stížnost tu nemá rekursní soud za opodstatněnou, neboť třeba že soudu dle § 6. popl. zák. nepřísluší zkoumati, má-li poplatek placen býti čili nic a zdali vyměření jest správné, tedy

přece přísluší zase soudu zkoumati, zdali vedle § 72. popl. zák. za žádaný poplatek z prodané reality právo zástavní v privilegovaném pořadí přísluší či nikoliv.

V přítomném případě nelze ale mluviti o tom, že dům č. p. 794 v Ž. byl předmětem převedení jmění z Václava Z. na Karla D., protože ke skutečnému převodu vlastnictví na Karla D. nedošlo a dům Václavu Z. knihovně připsaný ve veřejné nucené dražbě prodán a odevzdán byl vydražiteli Rudolfu M., resp. jeho zástupci a proto právem první soudce vyhověl odporu věřitelů: městské spořitelny v B. a Rudolfa M. a návrh poplatkového úřadu na přikázání poplatku obnosu 2160 K s přísl. z nejvyššího podání zamítl. — Nemohlo proto rekursu c. k. finanční prokuratury vyhověno býti a slušelo rozvrhové usnesení soudu prvé stolice, pokud si bylo do něho stěžováno, potvrditi.

K dovolací stížnosti c. k. finační prokuratury c. k. nejvyšší soud změnil toto usnesení a eraru požadovaný převodní poplatek obnosem 2160 K přikázal.

Důvody. Dle § 216. odst. 2. ex. ř. má soud toliko rozhodovati o tom, přísluší-li poplatku za převod majetku na základě věcného závazku zákonné přednostní právo zástavní na nemovitosti vydražené. —

Rozhodování však o tom, stává-li poplatek z toho důvodu, že před knihovním vkladem práva vlastnického pro kupujícího nemovitost byla exekučně prodána, po právu, vymyká se dle § 6. zákona poplatkového judikatuře soudní.

Ježto v daném případě dle platebního rozkazu B 7270/07-6248 kupní smlouva uzavřena byla dne 15. června 1907, tedy ještě před dražbou dne 27. září 1907 odbývanou, ježto pak v tomto případě pro převodní poplatek z tohoto platebního rozkazu vymožen byl i záznam práva zástavního dne 26. září 1907, tudíž také ještě před dražbou, slušelo tento převodní poplatek dle § 216. ex. ř. přikázati k zapravení z nejvyššího podání v pořadí výsadním, a zamítnutí dotčeného návrhu oběma stolicemi nižšími nikterak nevyhovuje zákonu.

Bylo tedy dovolací stížnosti c. k. finanční prokuratury jménem poplatkového eráru podané vyhověno, usnesení soudu rekursního změněno a poplatek obnosem 2160 K přikázán k zapravení z nejvyššího podání.

Přihlášené 5% úroky z prodlení ode dne 28. října 1897 až do 22. listopadu 1907 nebylo lze přikázati z nejvyššího podání samého, poněvadž připadají na dobu teprve po dražbě dne 27. září 1907 odbývané.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. února 1908 č. R II 139/8. Soudní tajemník *Jaromír Špička.*

Exekuce na náhrobek, postavený na hrobě, jest připustna dle § 448. obč. zák. a § 249. ex. ř.

C. k. okresní soud v Marianských Láznich zamítl usnesením ze dne 3. ledna 1907 č. j. E 782/6-6 návrh dlužnice, aby povolená exekuce zabavením náhrobku na katolickém hřbitově v Marianských Lázních se nalézajícího a v zájemním protokole ze dne 26. listopadu 1906 popsaného byla zdvižena.

Důvody: Podle § 39. č. 2. ř. exek. zrušiti jest exekuci, vede-li se na věci, které podle platných předpisů z exekuce vůbec aneb z vedení exekuce na ně zvláště jsou vyňaty. K takovýmto věcem však náhrobek nepatří. Neboť nelze jej považovati ani za předmět, jehož se užívá k vykonávání bohoslužby zákonně uznané církve nebo náboženské společnosti (§ 250. ř. exek.), ani není pojat v předmětech podle § 251. ř. exek. z exekuce vyňatých; náhled dlužnice, že náhrobek obsažen jest v pojmu rodinných obrazů, po případě čestných znaků, jest zřejmě nesprávný, neboť pojem rodinných obrazů aneb čestných znaků jest tak přesný, že o extensivním výkladu § 251. exek. ř. nemůže býti řeči a to ani tehdy, kdyby vypočtení předmětů v § 251. č. 11 a 12 jmenovaných bylo jen demonstrativní. Tolikéž nesprávný jest názor dlužnice, že jest náhrobek jako příslušenství hřbitova res extra commercium; neboť hřbitovy netvořily sice podle římského práva jakožto res sacrae předmět právního obchodu, podle práva rakouského patří však buď církevním ústavům aneb soukromým osobám a jsou jakožto takové v právním obchodu i nemohou počítány býti k věcem extra commercium. Také zákaz usus profani práva církevního nebyl zákonodárstvím rakouským převzat. Konečně se připomíná, že také není zvláštního zákona, který by náhrobek z exekuce vyjímal. Dlužno tedy jen ještě jedinou okolnost uvážiti, zdali totiž náhrobek jakožto příslušenství na nemovitosti se nalézající, smí ve smyslu § 252. ř. exek. toliko s touto nemovitostí samou býti vzat do exekuce. Avšak i na tuto otázku dlužno podle § 297. obč. zák. ve směru tom jedině rozhodného záporně odpověděti; jest tu podobný poměr jako u nájemce a právě tak, jako nelze kamna a dvéře nájemcem zasazené považovati za příslušenstvo domu, nelze ani náhrobek míti za pertinenci hřbitova.

C. k. krajský soud v Chebu jako soud rekursní vyhověl usnesením ze dne 26. ledna 1907 č. j. R IX 30/7-1 rekursu dlužníkovu a změniv usnesení exekučního soudu zdvihl povolenou exekuci dle § 39. č. 2. ř. exek., i nařídil zrušení všech exekučních úkonů až dotud vykonaných.

Důvody: V dosud platném dvorním dekretu ze dne 23. srpna 1784 (Jos. zák. II.) bylo pod č. 7 ustanoveno, že má příbuzným nebo přátelům zesnulého, kteří chtějí potomstvu zříditi zvláštní památník lásky, vážnosti neb

vděčnosti vůči zemřelému, zajisté býti dovoleno, aby těchto svých pudů uposlechli a stává tedy pro správu hřbitovní zákonná povinnost, že má připustiti postavení pomníku na hrobě. Postavením pomníku na hrobě zemřelého, povoleným zákonem příbuzným a přátelům jeho, stává se náhrobek částí hrobu samého a, jelikož jest hrob jakožto část hřbitova z právního obchodu vyňat, na dobu spojení se hrobem taktéž věcí nejsoucí v právním obchodu. Že konfessionelní hřbitov jest, pokud slouží svému určení jakožto pohřebiště, věcí mimo volný obchod, nevysvítá pouze z práva církevního, které jej prohlašuje za rem sacram, následkem toho také za rem extra commercium, nýbrž i z užívání jeho k účelům veřejným a kulturním a z jeho vlastnosti z toho vyplývající jako ústavu zdravotnického a náboženského.

Jelikož dle § 448. obč. zák. může býti zástavou pouze věc, která jest v obchodu, nemůže také býti pomník, který stojí nad hrobem, soudně zabaven. Proto dlužno také v tomto případě vydobytou vymáhajícím věřitelem proti dlužnici exekuci zabavením náhrobku, jí památce zesnulého manžela věnovaného, nad hrobem tohoto na katolickém hřbitově v Mar. Lázních stojícího, poněvadž není toho času v obchodě, považovati podle § 448. obč. zák. za nepřipustnou, pročež jest návrh dlužnice na zastavení exekuce dle § 39. č. 2 ř. exek. opodstatněn.

Nejvyšší soud vyhověl dovolacímu rekursu vymáhajícího věřitele a změniv v odpor vzaté usnesení obnovil usnesení exekučního soudu.

Důvody: Rekursní soud jest toho názoru, že pomník postavením nad hrobem zesnulého stává se částí hrobu samého, pročež na dobu spojení s hrobem jako částí hřbitova z právního obchodu vyňatého taktéž se stává věcí, jež není v právním obchodu.

Možno připustiti, že hrob manžela dlužnice na hřbitově v Mar. Lázních nemůže z veřejně právních příčin býti předmětem právního obchodu, avšak další náhled, že řečený náhrobek postavením na hrobě nabyl téže vlastnosti, která hrobu přísluší, a že proto z exekuce jest vyňat, není právně odůvodněn.

Tomu všemu nesvědčí ani zvláštní nějaký předpis, jenž by náhrobky prohlašoval za součást hrobu, ani zákonná ustanovení o příslušenstvu (§§ 294.—297. obč. zák.), zejména ustanovení v rekursu dlužnice dovolávané § 294., dle něhož se příslušenstvím rozumí to, co s věcí trvale bývá spojeno, k čemuž patří věci, které vlastník určil k trvalému užívání, poněvadž dle toho může jen ten movité věci věnováním jejím za příslušenství propůjčiti povahu pertinence, kdo jest oprávněn s věcí hlavní nakládati, dlužnici však nepřísluší nijaké právo nakládání se hrobem, pročež se nedostává onoho předpokladu zákona, který jest podstatným, aby spojená věc nabyla povahy pertinence.

Nemohl-li náhrobek vůlí dlužnice, byť směřovala na trvalé věnování, státi se součástí hrobu ve smyslu právním, jest pouhá skutečnost, že postavením byl se hrobem spojen, pro otázku, může-li býti vzat v exekuci, bez významu, zvláště když se náhrobek tím nestal ani příslušenstvím hřbitova, ani předmětem zasvěceným a okolnost, že věnování pošlo z piety, jest nerozhodna.

Zde třeba poukázati na ustanovení § 250. ř. exek., které prohlašuje částky sv. Kříže a ostatky svatých jako předměty náboženského uctívání z obchodu vyloučené za nezabavitelné, nicméně však exekuci na jejich obrubu, kteráž přece určena jest k trvalému spojení, prohlašuje za přípustnou.

Jelikož pak náhrobek, jenž je v užívání, nelze zařaditi ani mezi předměty v §§ 250. a 251. ř. exek. uvedené, nezabavitelné a z exekuce vyňaté, jest exekuce na náhrobek, nacházející se na katolickém hřbitově v Mar. Lázních a opatřený letopočtem narození a úmrtí J. B., jakožto majetkový předmět dlužnice, jenž jest v obchodu dle § 448. obč. zák. a § 249. ř. exek., podle zákona přípustná.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. února 1907 č. 2296. *K. E.*

Spory o nároky dělníků proti živnostenským podnikatelům, jež onino postoupili osobě třetí, nepatří před soudy živnostenské ani ratione causae před soudy okresní dle § 49. č. 6. j. n. Více nároků takových, byť vesměs bagatelních, jichž souhrn však přesahuje 1000 K, nelze vůbec v jedné žalobě u soudu okresního spojiti.

Žalobce M. A. uvádí ve své u c. k. okresního soudu v Bílsku na firmu J. W. a spol. podané žalobě toto:

Žalovaná nezaměstnávala své dělníky, počtem 43, po dobu pracovního poměru přes to, že byli k práci ochotni, v měsících září, říjnu a listopadu 1906 a to dělníky 1. až 30. po 14 dnů, 31. až 33. po 7 dnů, 34. po 17 dnů, 35. po 10 dnů, 36. až 43. po 18 dnů. Jelikož dělníci po ty dny nebyli placeni, utrpěli škodu na ušlé mzdě a to dělníci 1. až 30. po 3 K za den, 31. až 33. po 2 K za den, 34. a 35., pak 36. až 43. po 3 K za den. Dělníci postoupili nároky své žalobci, o čemž byla žalovaná vyrozuměna. Žalobce žaluje

Urážka na cti či zanedbání redaktorské péče?

Nejvyšší jako kasační soud uznal o stížnosti generální prokuratury k zachování zákona takto právem: Rozsudkem c. k. okres. soudu v Olomouci ze dne 22. června 1907 U VII. 597/7 a c. k. kraj. soudu v Olomouci ze dne 26. července 1907 Bl. 256/7. pokud byl jím redaktor O. P. odsouzen pro přestupek zanedbané péče redaktorské dle čl. III. zákona ze dne 15. října 1868 č. 142 ř. z., byl zákon porušen a oba rozsudky v tomto směru se zrušují co do výroku o vině i trestu. Výrok o vině dle § 496. tr. z. a útratách se ponechává v platnosti a O. P. odsuzuje se pro § 496. tr. z. do vězení na 4 dny. Naproti tomu odkazuje se věc ohledně nesprávně posouzeného přestupku dle čl. III. cit. zák. k novému jednání a rozhodnutí c. k. krajskému jako porotnímu soudu.

Důvody. M. K. podal pro různé články v číslech 9, 10, 11, v period. časop. »Freie Stimmen« u okres. soudu v Olomouci proti zodpověd. redaktoru O. P. soukromou žalobu pro přestupky dle § 496. tr. z. a dle čl. III. zák. ze dne 1868, jelikož viděl v uveřejněných článcích jednak nadávky dle § 496. tr. z., jednak přečiny proti bezpečnosti cti dle § 487., 488. a 491. tr. z.

Okr. soud v Olomouci odsoudil redaktora v obém směru a sice jednak pro nadávky »Strassenräuber«, »Räuberhauptmann«, »Gurgelabschneider«; v ostatním obsahu inkrim. článků seznal přečin dle § 487., 488. a 491. tr. z. ale uveřejnění jich přikládá obžalovanému jen za přestupek zanedbané redaktorské péče dle čl. III. cit. zák. Rozsudek I. soudce poukazuje na doznání obžalovaného, že inkrim. články sám psal a do tisku dal, čímž vzal jeho pachatelství za prokázáno. Vyslovuje však prvý soudce názor, že je vázán návrhem soukr. žalobce, jenž čeli k mírnějšímu potrestání dle čl. III. zákona o tisk. nedbalosti, nikoliv pro přečin. Kraj. soud zamítnuv odvolání žalovaného redaktora, potvrdil názor I. soudce připojiv, že odvolání žalovaného neshoduje se s opravným prostředkem, jelikož si stěžuje žalovaný, že nejednalo se s ním s plnou přísností zákona.

Výrok o vině O. P. dle § 496. tr. z. odpovídá zákonu, v ostatním však jsou rozsudky obou instancí právnicky zmatečny.

Vzal-li I. soudce (ovšem aniž by byl zkoumal věrohodnost doznání obžalovaného) za prokázáno, že O. P. je pisatelem inkrim. článků, jichž obsah tvoří podstatu dle § 488. a 491. tr. z., tu neměl se říditi článkem III. cit. zák., který byl by přípustným jen v případě nedbalosti kulposní redaktorovy, a kraj. soud neměl odvolání žalovaného redaktora zamítnouti, jelikož byl tu důvod zmatečnosti dle § 468. odst. 1. tr. ř. Přísnější potrestání nehrozilo obžalovanému ani při odkázání věci před porotní soud dle čl.

VI. lit. *A*. uvoz. zák. k trest. řádu; před tím chrání ho, jelikož se on sám odvolal proti rozsudku I. soudu, zákaz reformationis in pejus, když ne před výrokem o vině těžšího deliktu, tedy přece před uložením přísnějšího trestu.

Jelikož redaktor O. P. byl svému řádnému soudu odňat (§ 1. zák. základ. ze dne 27. října 1882 č. 87 ř. z.), muselo býti stížnosti c. k. generál. prokuratury dle § 33. tr. ř. k zachování zákona dle § 292. tr. ř. vyhověno a rozhodnuto, jak nahoře uvedeno (§ 447., 261. a 450. tr. ř.).

Rozhodnutí c. k. nejvyššího jako kasačního soudu ze dne 22. října 1907 č. 13.492.*)

Advokát *Dr. Rich. Fischer* v Olomouci.

Zprávy o schůzích Právnické jednoty v Praze.

Schůze dne 6. a 13. února 1908.

Referát o těchto schůzích spojujeme v jedno, ježto na pořadu obou byla přednáška pana JUDra Jana Hellera, emer. zem. advokáta, člena České Akademie a redaktora »Právníka«, o thematě

„Smlouva o pancéřové schránce čili safe-deposit".

Na schůzi prvnější, které předsedal I. náměstek starostův p. rada vrchn. s. z. R. Vyšín, probral p. Dr. Heller historickou stránku zvolené otázky, načež ve schůzi druhé za předsednictví J. E. p. starosty Dra ryt. Randy konané pojednal o právní povaze safe-depositu. Stručný obsah přednášky byl dle náčrtku, laskavostí p. přednášejícího nám poskytnutého, tento:

Z prvopočátku člověk ukrýval svoje skvosty neb cenné věci na těle svém neb v záhybech roucha svého — pokud mohl — neb je zakopal. Později ukládány byly cenné věci v sklepeních a síních chrámových v Delfách, Dodoně atd. Obrat nastal vynalezením ražených peněz. Tu již v 8. století před Kristem nalézáme bankéře v Babyloně (dle poslední přednášky prof. Bráfa v družstvu bank. úř.). V Řecku záhy vyskytují se směnárníci trojího druhu a sice *ἀργυρομοίβοι* neb *καλυβίσται*, dále *τοκισταί* neb *δανείσ-*

¹) Rozhodnutí toto v principu správné jest dle mého názoru chybné potud, že odkazuje věc porotnímu soudu, aniž vyčkáno bylo návrhu soukr. žalobce, bez něhož je takové odkázání nemožným. Co učiní kraj. soud, jestliže soukr. žalobce nijak se nevyjádří? Rovněž nesprávné je odůvodnění ustanovením § 468 odst. 1. tr. ř., jenž se vztahuje jen na nepříslušnost místní, ne věcnou. Konečně odsouzení pro § 496 tr. z. je nesprávné vzhledem k ustanovení § 56. odst. 2. tr. ř. *Pozn. zasílatelova...*

ται a konečně τραπηζιται. Také v blízkém Egyptě bankovnictví bylo velice rozšířeno tak, že v každém okresu — ohraničeném obyčejně zavodňovacím průplavem — byla banka státní zvaná τράπηζα βασιλική. Nejbohatší kolonie řecké byly na Sicilii a v jižní Italii, s nimiž Řecko udržovalo nejčilejší spojení obchodní i kulturní. Tak řecké penězoměnství a bankéřství dostalo se do Italie a do Říma. Tam byli přede vším nummularii (penězoměnci) a argentarii (bankéři). Říman nedopustil toho, aby jednali bez dohledu, nýbrž dozor nad nimi příslušel praefektu městskému a mimo Řím místodržiteli. Mimo to byli povinni vésti knihy, též alespoň jakýsi druh knihy hlavní. Ale jak učíme se z Valery de la location des coffres forts, byla v Římě již od časů císaře Galby zařízena rozsáhlá skladiště císařská i soukromá, horrea zvaná, v nichž občané ukládali netoliko obilí — nýbrž i nejcennější a nejskvostnější část jmění svého: zlato, stříbro, drahokamy, perle. Najal totiž občan v takovém skladišti jistý oddíl, zvaný armarium, arca, arcula, locus neb loculus za přesně smluvenou činži (pensio) na jistou dobu. Roku 1885 nalezen teprv zákon upravující právní poměr vzniklý z takového užívání schránky ve skladišti: lex horreorum — uveřejněný v 5. vyd. Brunsových fontes. Právní poměr výslovně naznačen co nájem; rozeznávány schránky různé velikosti přenechávané za nájemnou činži (pensio) na smluvenou dobu.

Majitel neboli podnikatel skladiště nezavazuje se však ku hlídání uložených předmětů již samou smlouvou. Ponecháno to stranám, aby se — chtějí-li tomu — dojednaly na zvláštním hlídání najatého skladiště, neboli najaté schránky. Jestli se stalo takové ujednání, pak podnikatel ovšem také za převzatý závazek hlídání ručí. —

Obsah legis horreorum opakován v podstatě v corpus juris civ. ve výrocích nejčelnějších právníků — jež panem přednášejícím citovány. Podle toho není pochybnosti, že právní poměr byl nájem — a hlídání (custodia) ujednáním vedlejším.

O smlouvě schovací (depositum) není řeči, poněvadž dle pr. římského jest smlouvou bezúplatnou — tu však vyjednána pensio. Z argentářů během doby vyvinuli se cambiatores čili campsores, bankéři a banky. Pan přednášející podal pak stručný přehled vývoje bankovnictví dle Randova práva obchodního a Bráfovy přednášky ve sdružení bank. úředníků.

V době novější vzniká výroba ohnivzdorných a nedobytných pokladen — avšak meze užívání takových pokladen naskytují se ve velikém zatížení budovy — a v druhém směru v tom, že lehčí pokladna bývá celá odnesena. Zvýšené bezpečnosti dojde se tím, že již sama budova bankovní se nedobytně a ohnivzdorně založí a sice buďto celá budova — neb alespoň

její část, věž nebo sklepení. Dle Valeryho první zemí evropskou, kde tak učiněno, jest Anglie, a sice tam vystavena r. 1885 celá zvláštní budova na zařízení a umístění bezpečnostních schránek. Budovu založila a vystavěla v Londýně akciová společnost, zvaná »Chancery Lane Safe-Deposit and office company limited«. Celá budova rozdělena na ohnivzdorné a bezpečné pokoje (strong rooms) — v těch pak postaveny veliké pokladny s počtem menších přihrádek čili safesů. Na pevnině a sice ve Francii zařízena k tomu účelu toliko část budovy bankovní, obyčejně část sklepení a zvlášť nedobytně a ohnivzdorně vyzbrojena. Způsob ten i u nás zobecněl. Řečník podává dle Wettsteina Cassenschrankgeschaeft popis technického zařízeni a zvlášť krytu takového sklepení.

Do sklepení postaveny veliké ohnivzdorné pokladny rozdělené na celou řadu skříní neboli přihrádek různé velikosti, z nichž každá má zvláštní dvířka, závěr i číslo. Tato dutina čtyrstěného hranolu jest pravý safe, čili schránka bezpečná (od salvus, -a, -um); francouzský název jest coffre fort. Rozumí se, že jak pokladna, tak sklepení mají zvlášť těžké ohnivzdorné dvéře.

Zvláštní dvířka safu bývají u nás pod společným závěrem banky a zákazníka, tak že sám o sobě žádný nemůže otevřít (Pan přednášející zmiňuje se však o jiných ještě způsobech). Zákazník čili nájemce obdrží klíč (dva exempláře) vykazující číslo safu. Před vstupem do sklepení musí se legitimovati. K tomu účelu obdrží mimo klíč ještě legitimační lístek s číslem safu — lístek s heslem — potvrzení od banky, že najal schránku číslo ... na dobu ...... za nájem, jejž předem zaplatil a obsahující ostatní podstatné náležitosti smlouvy. Zákazník mívá jen na vůli přistoupiti na vytištěné již podmínky — nebo nepřistoupiti na smlouvu — právě tak jako cestující na dráze přistupuje na podmínky jízdního řádu, měniti jich však nemůže. Jen že dráha musí (z pravidla) každého přijmouti k dopravě (Kontrahirungs-Zwang), kdežto banka sobě vyhražuje vůbec odmítnouti nabídnutou smlouvu neb přerušiti ji kdykoli bez udání důvodů. To k vůli bezpečnosti, ježto možno dovoliti přístup jen osobám zcela spolehlivým. V druhé části přednášky uvedeny byly náhledy spisovatelů o právní povaze smlouvy o safe. Schey, Krainz-Ehrenzweig, Kohler, Cossack, Staub atd. prohlašují smlouvu tu za smlouvu schovací čili deposit. Zdá se, že těmto spisovatelům zůstala lex horreorum neznáma — ač její podstata přešla též do pandekt. Pan přednášející uvádí pak stoupence theorie smíšené, jako jsou Hanke, Heinrici, Willutzki atd. — z rakouských Ratzenhoffer — spatřující ve smlouvě té smlouvu smíšenou, z různých prvků složenou. Na konec podává p. přednášející důkaz, že tu jde o smlouvu nájemnou (jak učí Va-

lery a též Menoušek), a sice důkaz historický — a ještě více vážící důkaz z vnitřní podstaty smlouvy. Účel hospodářský, totiž docílení větši bezpečnosti, tu nerozhoduje, ježto týž účel jest také při pouhé koupi pokladny. Ovšem účel ten v nové době nabývá vždy větši důležitosti a proto banky zavazují se ku zvláštnímu hlídání pancéřového sklepení. Přes stále stoupající důležitost tohoto závazku zůstává však toto ujednání pouhým pactum adjectum, jež uplatňuje se současně se žalobou ze smlouvy nájemné jako smlouvy hlavní.

Hlučný potlesk posluchačů byl p. přednášejícímu odměnou za opravdu poučnou a důkladnou jeho přednášku, jejíž zdařilost po stránce právnické také v děkovacím doslovu pana předsedy byla s uznáním akcentována.

Pan přednášející přislíbil, že při některé z příštích schůzí pojedná ještě o různých otázkách právních, safe-depositu se dotýkajících (na př. o exekuci na takový deposit a pod.).

Při schůzi z 13. února přijati tito noví členové: pp. Jan Čížek, c. k. soudní adjunkt v Jičíně, František Novák, c. k. auskultant v Jičíně, JUDr. František Věženský, c. k. soudní adjunkt ve Falknově, Josef Malý, c. k. auskultant v Hoře Kutné, Jakub Vybíral, c. k. soudní adjunkt v Lanškrouně, JUDr. J. Čermák, koncipista státních drah v Praze, JUDr. Alois Šimák, c. k. finanční konceptní praktikant v Praze.

Při téže schůzi věnoval J. E. pan starosta vřelou pohrobní vzpomínku zesnulému členu Právnické Jednoty, p. JUDru Antonínu Holubovskému, advokátu v Praze. *JUDr. J. Bohuslav.*

Schůze dne 5. března 1908.

Schůzi zahájil o 6. hod. več. J. E. starosta pan Dr. rytíř Randa, kterýž věnoval především vřelou pohrobní vzpomínku zvěčnělému velikému pěvci českému Svatopluku Čechovi. »Formální legitimaci k projevu tomuto« — pravil pan starosta — »béřu z té okolnosti, že zesnulý básník byl právníkem a že též několik roků byl v praktickém právnickém povolání. S radostí vzpomínám dob, kdy byl mým posluchačem. Svatopluk Čech je toho skvělým dokladem, že věda právní a vůbec právnictví, kterým se vytýká suchopárnost, nikterak nevadí volnému rozkvětu ideálů, zejména rozvoji velkého básnického ducha. Mám přesvědčení, že mnohé plody musy Čechovy kotví právě v tom hlubokém právním přesvědčení a v tom citu neúmorné spravedlivosti a jsme jistě my, čeští právníci hrdi na to, že tento národní veleduch vyšel z kruhů českého právnictva, jež s celým českým národem hluboce želí ztráty nenahraditelné.« Shromáždění vyslechli tato slova stojíce.

Potom stanoven byl pořad valné hromady, která konati se má dne 19. března 1908 o 6. hod. več. v malé promoční síni v Karolinu.

Za nového člena se přihlásil a přijat byl p. JUDr. Karel Doubrava, advokát v Žamberce.

Pan starosta udílí na to slovo p. professoru JUDru Karlu Herrmannovi šlechtici Otavskému ku přednášce »O autorskoprávní ochraně děl architektonických. Přednáška tato, sledována četným shromážděním s napjatou pozorností, otištěna bude v některém z příštích sešitů časopisu »Právník« i odkazujeme zde prostě ku článku tomu, podotýkajíce pouze, že pan přednášející označil ochranu, jaké se dílům architektonickým v našem autorském zákoně dostává, za obmezenou i vyslovil přesvědčení, že se i u nás ukáže záhy nutnost, přirozeným vývojem poměrů a vlivem zákonodárství cizozemského, zejména francouzského a německého, vyvolaná, poskytnouti také architektům pro jejich umělecká díla plnou ochranu autorskou.

Mezi posluchači, kteří přednášku odměnili hlučným potleskem, zastoupeni byli jako hosté také četní zástupci kruhů architektských ze »Spolku českých architektů a inženýrů«, členové spolku »Manes« a j.

Díkem, jejž p. starosta vzdal p. přednášejícímu za jeho zdařilý výklad, byla schůze skončena. *JUDr. J. V. Bohuslav.*

Literární zprávy.

Prof. Dr. Hans Gross: **Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik.** Fünfte, umgearbeitete Auflage. I. u II. Teil. — V Mnichově, J. Schweitzer, 1908. — (1053 str.)

Známé toto, do mnohých jazyků přeložené dílo, vyšlo právě v originále v pátém, znovu zcela přepracovaném vydání.

Kriminalistikou rozumí autor nauku o realiích práva trestního, zejména o tom, jak trestné skutky se provádějí a jak je sluší vyšetřiti. Z přehledu obsahu čtenář nejlépe sezná, oč tu jde. Hlavní rozdělení je toto:

Díl všeobecný: O soudci vyšetřujícím. — Výslech. — Soudní ohledání. — Přípravy pro úřední jednání venku.

Díl zvláštní:

A. Pomůcky soudce vyšetřujícího: Znalci a užití jich. — Užití denního tisku.

B. Jednotlivé znalosti soudce vyšetřujícího: Praktiky pachatelů. — Hantýrka. — Cikáni. — Pověry. — Zbraně.

C. Jednotlivé zručnosti: Kreslení. — Stopy. — O stopách krve. — Nauka o dešifrování.

D. Zvláštní delikty: O ublížení na těle. — O krádeži. — O podvodech. — O žhářství. — Nehody ve velkých podnicích. — O vyšetření ceny.

Tím zdaleka ovšem není naznačena bohatost obsahu jednotlivých kapitol. Zde buďtež na př. pro orientaci uvedena pododdělení kapitoly o praktikách pachatelů: Změny v zevnějšku. Nepravá jména. Simulace nemocí a vad. Značky na dveřích, plotech atd. Zvláštní kapitola o podvodech rozpadá se na část všeobecnou, na pojednání o listinách, o pečetích, o obchodu koňmi, o falešné hře, o podvodu antikvitami a uměleckými předměty.

Velice zajímavé jest rozebírání psychologických momentů v kapitolách o vyšetřujícím soudci a o výslechu.

Neváháme říci, že v žádném jiném spise vyšetřující soudce nemůže nalézti tolik a zrovna nepostrádatelného poučení pro správné vykonávání svého úřadu, jako v knize této, jež ostatně též pro nekriminalisty i pro laiky je velice poutavou četbou; odporučujeme ji proto co nejlépe.

Při této příležitosti budiž podotčeno, že v posledním sešitě 1907 madridského dvouměsíčníku Revista general de Legislación C. B. de Quirós pojednávaje o nových procedurách soudní policie vědecké (anthropometrii, daktyloskopii, obrazu v slovech, dotaznicích, ceně výpovědí atd.; srv. též Právník 1908, str. 207) a zmiňuje se ovšem vícekráte o této práci Grossově, uvádí (dle Manzini-ho), že podobný spis vydán byl již roku 1643 ve Florencii od Cospi-ho pod titulem: Il giudice criminalista, v němž se nalézá v souhlase s tehdejšími názory i kapitola o soudní astrologii. &.

Dr. Bohumil Vlasák: **Jahrbuch der Rechtsprechung des k. k. Verwaltungs-Gerichtshofes in Angelegenheiten der directen Personalsteuern.** I. Jahrgang umfassend den Zeitraum vom September 1903 bis Ende 1904. II. Jahrgang vom 1. Jänner bis 31. Dezember 1905. Vídeň 1905, 1906.

Jak theoretik, tak i praktik, jemuž jest se zabývati praxí správního soudu ve věcech finančních, má nad jiné příležitost přesvědčiti se o značné kolísavosti této praxe, jež vykazuje namnoze v krátkých po sobě následujících obdobích časových řešení různé případů, opírajících se o týž základ právní. Úředníku finančnímu ovšem jest možno vzhledem k obvyklému úřednímu sdělování nálezů správního soudu v průběhu roku běžného sledovati praxi běžnou. Ostatním theoretikům a praktikům jest se omeziti pouze na officielní sbírku Budwinského, resp., hledě k stávajícímu způsobu vydávání této sbírky — na seznání praxe roku minulého. Mimo to četné nálezy ani ve sbírce Budwinského publikace nedocházejí, aniž by bylo možno povždy říci, že právě takové nálezy méně jsou důležitými. Okolnostmi těmi

odůvodněna i účelnost vydávání veškerých nálezů správního soudu, pokud možno krátce po officielní jich publikaci, alespoň v hlavním jich obsahu a odůvodnění. Podobný — zajisté velmi účelný — cíl sleduje vydavatelstvo Gerichtshalle publikováním zvláštní přílohy o souběžné judikatuře správního soudu ve věcech finančních, jejíž vydáváním, pokud se týče přímých daní osobních, pověřen tajemník ministerstva financí Dr. B. Vlasák.

Ročník 1905 a 1906 těchto příloh učiněn přístupným i širším kruhům ve formě samostatné publikace výše zmíněné. Spis obsahuje nejen nálezy ve sbírce Budwinského, nýbrž i nálezy zde nepublikované. Obsah jednotlivých nálezů sdělen ve formě zahrnující v sobě vše, co podstatným, a poskytuje takto značnou pomůcku pro praxi i theorii. V souvislosti s časovým vydáváním přílohy není uspořádán systematicky, nýbrž chronologicky, při čemž však usnadněn přehled velmi účelně sestaveným přehledem věcným a časovým rejstříkem o jednotlivých, v nálezech dovolaných předpisech zákonných. *Fink.*

Hovorna.

Desítileté výročí platnosti nových zákonů procesních.

I. Ačkoliv deset let v životě národů jest jen skrovným bodem, přece jeví se doba tato dosti značnou, aby se posouditi mohlo, zdali zákon nějaký se osvědčuje čili nic. Proto máme za odůvodněné porozhlédnouti se nazpět na deset uplynulých let, po která platí nové procesní zákony.

Mimo jiné závažné momenty, které účinkují při provádění zákona, jako svědomitost a vyškolení soudců (moment subjektivní), mimo organisaci soudní a manipulační jest to především kvalita zákona samého, vhodnost či nevhodnost jeho, která rozhoduje o tom, osvědčuje-li se v praktickém životě čili nic.

Kvalita zákona spočívá pak nejen na jeho uspořádání a znění slovném (stránka formální), ale hlavně na jeho materiálním obsahu, totiž na zásadách, jimiž zákon jest ovládán a jimiž soudové se říditi mají.

Přihlédneme-li k zásadám nových zákonů procesních, jeví se nám zajímavý úkaz, že zrovna před sto lety věhlasný hlavní kodifikator občanského zákonníku František šl. Zeiller (v časopise Jährl. Beitrag zur Gesetzkunde u. R. W. 1808 sv. 3, str. 133—148) vytkl hlavní základní zásady pro uspořádání civilního soudního řízení, jež se srovnávají se zásadami v novém civilním řízení soudním uskutečněnými.

Zásadami těmi dle Zeillera jsou:

1. Spravedlivost spočívající v tom, že straně přiřkne se právo (právní nárok), pokud jí přísluší a pokud toho žádá, ježto strana také nároku se může zříci. To platí nejen pro zahájení sporu, nýbrž i celé řízení.

2. Veřejnost soudního řízení, jež slouží k dokonalému obhájení práva.

3. Rychlost řízení soudního, jež má za účel jednak, aby straně nastupující dostalo se plného práva a nikoli pouze náhrada nedokonalá v úrocích z prodlení, jednak, aby sporů se umenšilo, když naděje spor protahovati se zničí. Tím nemá se však ujma státi spravedlivosti, pokud jednání stran a rozhodnutí soudcovo vyžadují jisté doby úvahy. Této zásadě hoví přesně určené lhůty a urychlení v jistých sporech (výpovědních, směnečných, rušené držby atd.).

4. Lacinost soudního řízení, aby útraty soudní nepohltily cenu předmětu sporu a chudšímu nebylo znemožněno domáhati se svého práva.

Pokud zásady tyto v novém řízení soudním uskutečněny a dalšími, novými doplněny byly, o tom důkladné poučení podává c. k. dvorní rada prof. Dr. Emil Ott ve svém nad ostatní spisovatele vynikajícím díle: »Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního«,*) k němuž zde pouze poukazujeme, aniž bychom zásady ty opakovali, protože to lépe vylíčiti nelze.

II. Jurisdikční norma má četná nová ustanovení směřující k ušetření sil, času i útrat; mezi nimi jsou také taková, jimiž aspoň co do věcné příslušnosti prolamuje se zásada, že nikdo nemá odňat býti svému příslušnému soudu (§§ 45., 46., 61. až 64. jur. n.). Jakkoli schvalovati dlužno, že námitka nepříslušnosti nemůže již více zdržovati provedení sporu, tož přece ukázalo se v praxi, že nad míru nebezpečné jest ustanovení posledního odstavce § 60. jur. normy, že totiž na ocenění předmětu sporu žalobcem v příčině příslušnosti vázáni jsou soud i žalovaný. Příkladem toho jest tento skutečný případ:

Před okresním soudem v B. podal V. M. na majitelku domu E. S. žalobu, že jí nepřísluší právo užívati pavlače a záchodu jejího domu, jež prý

*) Spis tento vydán nákladem České akademie cís. Františka Josefa v Praze r. 1897 (II. vyd. r. 1908) a obsahuje v díle I. části všeobecné na str. 250—277 zásady ovládající řízení soudní sporné. Skromnost — až přílišná — autorova jeví se v titule »soustavný úvod«, kdežto spis zasluhuje titul »úplného systému«.

Podobně Ant. Menoušek ve spise »Zákony ze dne 1. srpna 1895, č. 110. a 111. ř. z.« vypisuje zásady jur. normy a uskutečnění jich doličuje na str. 19—26. a Pantůček: O organisaci a příslušnosti soudní.

vystavěny jsou na dvoře jí a jemu společnému a že povinna jest tyto stavby — ač úřadem stavebním po řádném administračním řízení povolené — odstraniti, a ocenil předmět žalobní — na 50 K, kdežto zbudování a odstranění vyžadovalo ve skutečnosti nejméně 500 K. Žalovaná domáhala se z příčiny, že jí šlo o to, aby nebyla zbavena instančního pořadí a poněvadž bylo o žalobě té zahájeno bagatelní řízení — toho, aby věc ta nebyla projednána řízením bagatelním, avšak marně a stala se jí skutečně pak ujma nespravedlivá, neřku-li křivda, poněvadž bagatelní soudce nedbaje ustanovení § 418. obč. zák. a předpisů stavebního řádu proti ní rozhodl a žalobě místa dal a ona podle § 477. a 452. c. ř. s. zbavena byla v té příčině opravného prostředku.

Celkem však sluší uznati, že nová jur. n. zamezila protahování sporů námitkou nepříslušnosti, hlavně protože o ní nemusí se projednávati zvláště před meritem.

Praxe spřátelila se také s ustanoveními jur. normy ohl. příslušnosti soudní založené na faktuře nebo úmluvě (§§ 88., 104., jur. n.); proti dřívějšímu stavu jest nynější značným zlepšením, ježto přesně zákonem předepsáno a tudíž nesporné jest, že má-li se fakturou založiti soud splniště, stává se to tím, že přijme se faktura se zákonitě stanoveným obsahem, zaslaná zároveň se zbožím, nebo již před dojitím jeho (§ 88., odst. 2. jur. n.).

Také praktickým se osvědčilo ustanovení § 86. jur. n. o soudu podle místa zaměstnání a § 97. o soudu podle bydliště dřívějšího, jakož i § 99. o soudu podle majetku, ježto usnadněna jest jistým osobám dle volby své žalovati u soudu jim bližšího, a umožněno jest (§ 99. jur. n.) žalovati také toho, kdo nemá bydliště v tuzemsku, u soudu, kde má majetek. (Pokračování.) *Dr. Josef Žalud.*

Osnova novelly k zákonníku občanskému.

Změny a doplňky, které osnova navrhuje v oboru práva obligačního, jsou následující:

Z vykladacích ustanovení o smlouvách má na místě strnulého předpisu §u 914. do obč. zákoníka pojato býti pružnější ustanovení čl. 278. a 279. obch. zák., při čemž dále se stanoví, že smlouvy mají býti tak vykládány a plněny, jak to vyhovuje obvyklosti poctivého obchodu. Ustanovení § 887. obč. z. (neplatnost současných ústních úmluv, které se nesrovnávají se smlouvou písemnou) se s těmito novými vykládacími pravidly nesnáší a byvši již ustanovením § 8. odst. 2. zák. ze dne 27. dubna

1896 č. 70 ř. z., pro obchody splátkové opuštěno, zrušeno má býti nyní na dobro (§§ 114.—116 osn.).

Se zřetelem na pojednání p. prof. dra Herrmanna šl. Otavského v tomto listu uveřejněné, stůjtež zde k vůli přehledu jenom stručně ustanovení osnovy, týkající se uzavírání smluv a vad při tom sběhlých. Nově navržené znění § 862. obč. z. (§ 120. osn.) váže přijetí nabídky především na lhůtu offerentem stanovenou. Jinak budiž nabídka mezi přítomnými přijata ihned, při čemž k otázce, lze-li hovor telefonem pokládati za styk mezi přítomnými, přisvědčeno. Co do nabídky mezi nepřítomnými přimkla se osnova k čl. 319. obch. zák. ustanovením, že nabídku přijati jest do té doby, kdy offerent dojití odpovědi, která v čas a řádným způsobem odeslána byla, čekati může. Před uplynutím lhůty k přijetí stanovené nabídka odvolána býti nemůže. Když dle povahy jednání neb dle zvyklosti životní nelze očekávati prohlášení oblatova o tom, zda nabídku přijímá neb vzdal-li se ho offerent, pokládá se smlouva za uzavřenou, když nabídka ve lhůtě k tomu stanovené neb ve lhůtě okolnostem přiměřené nebyla odmítnuta. Opozděné dojití odpovědi zmaří zpravidla uzavření smlouvy; neboť nabídka zatím zanikla. Po vzoru čl. 319. odst. 2. obch. z. však osnova zásadu tu zmírňuje v § 120. ustanovením zařaděným v občanský zákonik na místě vymýtěného dosavadního obsahu §u 864. obč. z., že třebas dodání odpovědi v čas odeslané offerentovi se opozdilo, přece ke smlouvě dojde, leč by offerent, jenž seznati musel, že odpověď v čas byla odeslána, přes to oblatovi bez průtahu neoznámil, že od smlouvy odstupuje. — Ustanovení § 869. obč. z. o dissensu stran podrženo (§ 122. osn.), doplněno byvši případem, když slovům o několika různých významech každá strana v prohlášení jinak souhlasném přikládala různý smysl. Předpisy obč. z. o vlivu omylu a donucení ponechány v podstatě netknuty a jen jednotlivosti opraveny a doplněny. Do § 870. obč. z. vsunuta slova »lstí aneb« (bázní nespravedlivou a důvodnou), čímž nastati má změna potud, že vůle lstí promisárovou na promittentovi vylákaná činí smlouvu za všech okolností relativně neplatnou, třebas se netýkala, jako dosud (§ 871. obč. z.), podstaty věci (§ 123. osn.). § 871. obč. z. takto má zníti: Nalézala-li se jedna strana o obsahu prohlášení, které sama učinila, neb které druhé straně došlo, v podstatném omylu, nevzejde pro ni závazku, byl-li omyl druhou stranou způsoben neb této z okolností musel býti patrně nápadný, aneb byl-li jí ještě v čas vysvětlen. Toto znění zahrnouti má jak úmyslné, tak i neúmyslné uvedení v omyl, o čemž dosud byly pochybnosti, a vztahujíc se na všecky případy omylu, zejména přeřeknutí se, přepsání se, zkomolení telegramu atd., vyloučiti chce využití omylu v čas opraveného. Osnova nepraví, a vysvětlují to jen motivy, kdy lze opravu pokládati za včasnou:

když poctivý kontrahent, jenž na pronešení vůle strany druhé spoléhal, následkem smlouvy tím uzavřené, něco podnikl, co nelze beze škody zvrátiti, neb něčeho opomenul, co by jinak nebyl učinil.

Předpisy o smlouvách neplatných, jež týkají se plnění nemožného, obsažené v §§ 878., 882. obč. z., zachovány a shrnuty v jedno v novém textování §u 878. obč. z. (§ 127., 129. osn.), v němž po vzoru §u 307. něm. zák. obč. ještě ostřeji vysloveno, že pro existenci a objem nároku na náhradu škody té straně, která nemožností plnění byla poškozena, rozhodna jest její důvěra v platnost smlouvy. Poukaz na to, že smlouvy uzavírati lze jen o věcech v obchodu jsoucích, jako samozřejmý vypuštěn a § 882. obč. z. zrušen. Ustanovení o plnění nedovoleném přesunuto z důvodů systematických z § 878. obč. z. do následujícího §u 879., jenž opíraje se o praxi a o znění §u 26. obč. z., upraven tak: Smlouva, která se příčí zákonnému zákazu, dobrým mravům neb veřejnému pořádku, jest neplatná. Vypočítávajíc příkladmo jednotlivé smlouvy pro nedovolené plnění neplatné, podržela osnova v § 879. obč. z. dosavadní případ § 879. ad 1. (odměna za vyjednání smlouvy manželské), případ § 879. ad 3. ve spojení s § 16. adv. ř. (když advokát svěřenou sobě rozepři úplatně na se převede, nyní § 879. ad 2.), konečně případ § 879. ad 4. (nyní § 879. ad 3., když někdo dědictví neb odkaz ještě za živobytí zůstavitelova zcizí). Vypuštěn dosavadní případ § 879. ad 2. (když si lékař od nemocného vymínil určitou odměnu za převzetí léčení), ježto osnova v něm neshledává nic, co by se dobrým mravům příčilo, a kdyby přece tu něco takového bylo (donucení nemocného neb využitkování jeho nouze) postačilo by k neplatnosti smlouvy svrchu uvedené ustanovení všeobecné neb nové ustanovení, zařaděné v § 879 ad 4. Tento předpis prohlašuje za neplatné smlouvy lichvářské. Při tom stanoví nový pojem lichvy ve smyslu soukromoprávním a contr. lichvy, jak jest pro obor práva trestního definována zákonem ze dne 28. května 1881 č. 47 ř. z. Činnost jest v obou případech sice totožná: vykořistění cizí lehkomyslnosti, nouze, chabého rozumu, nezkušenosti neb rozčilení mysle, avšak osnova neobmezuje lichvu jen na poskytování neb prodloužení úvěru, nýbrž rozšiřuje ji na dvojstranné smlouvy vůbec, a nežádá, aby stipulovaná výhoda svojí bezměrností mohla dlužníka uvésti v hospodářskou zkázu, nýbrž stačí, když majetková hodnota plnění jest v nápadném nepoměru k hodnotě vzájemného plnění. — Závěrečná věta §u 879. luští známou kontroversu ustanovením, že zápůjčka poskytnutá do nedovolené hry nemůže býti zpět žádána, čímž má býti a contr. řečeno, že zápůjčka daná do hry dovolené jest platná i žalovatelná (§ 128. osn.).

Zásadu § 883. obč. z., že k platnosti smluv netřeba šetřiti zvláštních forem, osnova podržela, avšak v § 130. navrhovaným dodatkem k § 883.

přičiňuje k výjimkám z tohoto pravidla dvě výjimky další, žádajíc pro platnost koupě dědictví smlouvy písemné (§ 2371. něm. zák. obč. žádá dokonce osvědčení soudní neb notářské) a pro platnost smlouvy rukojemské shodně s § 766. něm. zák. obč., aby závazné prohlášení rukojmího stalo se písemně.*) Obě novoty odůvodněny jsou tím, že vzhledem k dalekosáhlým účinkům obou smluv třeba zvláštní záruky pro opravdovost vůle a plnou rozvahu. Pravidlo §u 884. obč. z. vztahující se dosud jen na případ, že se strany shodly na písemné smlouvě, osnova v § 131. zevšeobecňuje na jakoukoliv formu smlouvy. V novém znění § 886. obč. z. (§ 132. osn.) uvedeny jsou náležitosti formy písemné. Vlastnoruční podpis neb připojení znamení ruky před dvěma svědky, z nichž jeden jméno strany podepíše, jest jako dosud pravidlem. Mechanické nápodobení podpisu (razítkem, hektografem a j.) stačí jen tam, kde jest v obchodě obvyklé.

V části o času a místě plnění snaží se osnova dosavadní dispositivní předpisy uvésti v soulad s předpisy zák. obchodního a civ. soudního řádu. Především s čl. 328. obch. a § 125. c. ř. s., že se při počítání na dny nečítá den, do kterého připadla událost, od níž lhůta se počíná, a že lhůta podle týdnů, měsíců neb roků stanovená připadá na ten den posledního týdne neb posledního měsíce, který svým pojmenováním neb počtem se srovnává se dnem, kterého lhůta počala. Tímto novým ustanovením §u 902. obč. z. upuštěno s výjimkou ustanovení rodinného práva §§ů 120., 138., 163. obč. z. od počítání 30 dnů za měsíc a 365 dnů za rok (§§ 134., 137. osn.). Předpis §u 903. obč. z. o času, kdy se práva nabude a kdy závazek splněn býti má, v podstatě zůstal. Zavádí se však dispositivně ustanovení čl. 329. obch. a § 126. c. ř. s., že končí-li lhůta v neděli neb ve svátek, plniti se má příštího dne všedního (§ 135. osn.). Co do místa, kde smlouva splněna býti má, přijato do § 905. obč. z., ač není-li z úmluvy ani z povahy věci (nemovitost) neb z účelu jednání něco jiného patrno, dispositivní ustanovení § 1420. obč. z., že dlužník ze smlouvy plniti má v bydlišti, které měl v čas, kdy smlouva se stala. Závazek, jenž vznikl provozováním podniku obchodního neb živnostenského, v pochybnosti splněn buď v sídle závodu dlužníkova. Platy peněžní, prohlášeny byvše po vzoru čl. 325. obch. z. za dluh, který nutno věřiteli donésti (Bringschuld), buďtež dlužníkem na jeho nebezpečenství a náklad zaslány věřiteli tam, kde má v době placení své bydliště neb závod. Pokud se nebezpečenství neb náklad s tím spojený zvětšil tím, že věřitel po uzavření smlouvy své bydliště neb závod jinam přeložil, jde to na vrub věřitelův (§ 136. osn.).

*) Přijetí věřitelovo může se státi třebas ústně neb mlčky činem závěrečným.

Smlouvy ve prospěch osob třetích uznává osnova za platné a chce je novým textováním §u 881. obč. z. — § 1019. obč. z. má pak jako zbytečný býti zrušen — postaviti na bezpečný právní podklad, nemíníc se však dotknouti těch ustanovení, které zvláštní případy takových smluv upravují, jako na př. práva pojišťovacího. Vzor k úpravě té poskytl opět něm. zákoník obč., §§ 328. a násl. Především má promisár právo žádati, aby promittent třetí osobě plnil, a jeho právo nezaniká ani, třebas i tertius přímého práva na plnění nabyl. Zdali a kdy tertius tohoto práva nabude, posouditi jest, není-li tak výslovně umluveno, dle povahy a účelu smlouvy. Vykládacím pravidlem jest, že tertius nabude práva toho zejména tenkráte, když plnění hlavně jemu na prospěch býti má. Prostým důsledkem nabytí přímého práva na plnění v osobě třetí jest dispositivní ustanovení, že bez jejího souhlasu, jakmile byla promittentem neb promisárem o smlouvě vyrozuměna, nelze právo její zrušiti neb změniti. Pro častý případ dávek při postupování usedlosti ve prospěch třetích osob vymíněných stanovena domněnka, že třetí osoby nabudou práva odevzdáním nemovitosti novému nabyvateli (§§ 139., 141., 142. osn.). Odmítnutím třetí osoby zůstávají práva promisara proti promittentovi netknuta. Promittent může činiti námitky ze smlouvy mu příslušející i proti oprávněnému třetímu, nesmí však proti pohledávce tohoto kompensovati svoji pohledávku proti promittentovi, která s nárokem ze smlouvy není v právní souvislosti (§em 140. osn. nově navržený obsah §u 882. obč. z.).

(Pokračování)

Denník.

O presidentu Hlávkovi promluvil nad rakví v Pantheonu dne 15. března 1908 J. Exc. p. dr. Antonín rytíř Randa tuto posmrtnou řeč:

»Těžký osud stihá v poslední době národ český! Zrovna jest tomu čtrnáct dní, co jsme oplakávali na tomto místě předčasný skon nedostižitelného básníka Svatopluka Čecha a již opět sklíčeni hlubokým žalem stojíme při rakvi velikého Čecha, velikého duchem i prací, svérázností a obdivuhodnou iniciativou! Želíme trpce ztráty vzácného dobrodince a velkodušného mecenáše národa českého, jakého posud jsme neměli a snad nikdy více míti nebudeme! Jest to nenahraditelná ztráta, kterou utrpěla Česká Akademie císaře Františka Josefa, ba utrpěl celý český národ! Životní běh Hlávky jest příkladný.

Vlastní silou se stal tím, čím byl. V chudých poměrech vyrostlý vyšinul se svým neobyčejným nadáním, neúmornou prací, železnou vůlí a obdivu-

hodnou energií k vynikajícímu postavení ve společnosti a ve veřejném životě. Nabyv jako architekt spořivostí neobyčejného jmění věnoval vše, co nastřádal a na pozemských statcích získal, výhradně na prospěch a pro blaho milovaného českého národa. Veškeré své milionové jmění odkázal posledním pořízením kulturním účelům národním dobře uváživ, že věda a práce na poli hospodářském zakládají moc, která i ve veřejném životě se neodolatelně uplatní a vítězí.

Nedostává se mi ani slov ani času, abych jen z daleka nastínil neocenitelné a nesčíslné zásluhy, které si Hlávka získal o kulturní náš život! Zejména o rozkvět vědy, literatury a výtvarného umění a neméně o výchovu a účelnou podporu naděje národa, akademického dorostu, zdárného českého studentstva.

Mohu jen naznačiti velká jeho díla! On jest tvůrcem České Akademie pro slovesnost a umění, on jest zakladatelem Národohospodářského ústavu při téže Akademii, on jest iniciatorem a původcem Akademie výtvarných umění, on jest fundatorem Studentských kolejí vysokých škol pražských, on věnoval statisíce na nadace a stipendia ve prospěch nadaných studujících, mladých učenců a umělců i nastávajících obchodníků a průmyslníků. Co v jiných zemích poskytují ke kulturním účelům stát, nebo země a z části i vyšší bohaté kruhy společnosti, to vykonal pro národ český skoro sám jediný, z lidu vyšlý bohatýr ducha a práce: Josef Hlávka!

Pracoval až do posledního dechu pro svůj národ, jemuž byl oddán nezměrnou láskou. Odešel z tohoto světa, ale památka na jeho činy bude nesmrtelná. Blahodárná jeho díla potrvají věčně a ponesou stále hojného ovoce a skvělých úspěchů, ač bude-li je český národ podporovati tak, jak si Hlávka přál a jak díla ta zasluhují. Český národ tak dojista učiní a zachová nehynoucí vděčnost k velkému svému synu, velkodušnému dobrodinci lidu a šlechetnému mecenáši. Odpočívej sladce, milý příteli! Kéž krásný a velkodušný Tvůj příklad vzbudí a nadchne všechny kruhy českého národa v neunavné plodné a svorné práci, ve které jedině spočívá naše síla, naše spása a naše budoucnost!«

Karel Petr Kheil, jehožto úmrtí již posledně oznámeno, byl vynikajícím pěstitelem obchodněprávních věd pomocných, zejména účetnictví. Pěstil je od mládí svého učitelsky a literárně: učitelsky již na obchodní škole svého otce, později na vlastní, od r. 1887 pak i jako honor. docent účetnictví na českých vysokých školách technických; literárně řadou cenných prací, a to dogmatických i historických. Vedle toho byl zdárně činným též v životě praktickém; ve směru tom dlužno vzpomenouti zejména dlouholeté jeho činnosti (od r. 1874) v řiditelstvu a později (od r. 1894) v úřadu vicepraesidenta banky Slavie, ve kterýchž funkcích získal si o rozvoj váže-

ného tohoto domácího ústavu vzácné zásluhy. Právníci vděčí zesnulému zvláště za jeho literární činnost v oborech, jež ku pravovědě jsou ve blízkém vztahu pomocném. Náležejí sem zejména práce: »Jednoduché účetnictví se zřetelem k ustanovením zákonným« (2. vyd. 1897), »Obchodní korrespondence v řeči české a německé« (3. vyd. 1903), »Über einige ältere Bearbeitungen des Buchhaltungstraktates von Luca Pacioli« (1896), »Valentin Mennher und Antich Rocha« (1898). O obou posledně jších pracech referováno v těchto listech (1896 str. 709 sl., 1899 str. 245 sl.) a oceněny význačné jejich přednosti. R. 1903 dostalo se autoru vzácného úspěchu literárního tím, že spis o jeho zpracováních traktátu Pacioliho přeložen do španělštiny od prof. F. López y López v Alicante. — V předmluvě ku spisu svému »Valentin Mennher u. Antich Rocha« uvádí spisovatel, že jest to zlomek z obsáhlého materiálu, který přes dvě desítiletí sbíral pro universálně-historické vylíčení oboru účetnictví; označili jsme to již v cit. referátu (1899 str. 247) za úkol nesnadný, leč autora důstojný, »jevíť se k němu plně povolán jak odbornou znalostí věcnou i jazykovou, tak i zejména nevšední láskou k věci posavadními pracemi prokázanou.« Nyní arci jen tím bolestněji pociťujeme předčasnost jeho skonu. —*n*.

Z university. Císař jmenoval zemského advokáta a soukromého docenta práva německého dra Miloslava Stiebra mimořádným professorem téhož oboru na české universitě v Praze.

O boycottu soudcovského úředníka, totiž přednosty soudu a zemského rady v jistém německém okresním místě za to, že českou žalobu česky vyřídil, měly Jur. Bl. v čísle 6. z 9. února 1908 článek, v němž dovozují, že takovým způsobem podrývá se naprosto neodvislost soudcovská, ježto se soudce stává neb alespoň státi má pouhou hříčkou v rukou rozvášněného davu. Nás zajímá především otázka, zdali státní moc neb právní řád vůči takovému úkazu jest úplně bezbranný, neboli málomocný, s kterouž otázkou J. Bl. se nezabývaly.

Tu především třeba míti na mysli pojem a účel boycottu. »Boycott« podstatou i jménem svým vznikl, jak známo starším čtenářům, v Irsku r. 1880, kde zahájen byl proti jistému správci neb řediteli jménem Charles Cunington Boycott, jenž se byl proti malým pachtéřům ukázal nemírně krutým a bezcitným. Organisací irské ligy byl proskribován a rozkřičen tak, že nikdo mu ani potravy, ani nápoje nepodal, všichni sloužící jej opustili, nikdo nechtěl ani dobytek jeho ošetřovati atd. Byl zničen a musel se vystěhovati. Od jeho jména odvozuje se tedy podobný zápas širokých vrstev buď dělnictva neboli lidu vůbec proti nenáviděnému zaměstnavateli, neb vůbec vynikajícímu jedinci. Účel takového boykottu jest tedy společenské a hospodářské zničení toho, proti němuž

se provádí, neb alespoň donucení jeho, aby se vystěhoval, neb nátlaku povolil.

Na první pohled jest zjevno, že se tu setkáváme s jednáním bezprávným, jež v sobě chová alespoň některé prvky veřejného násilí. Bylo by na snadě pomýšleti na to, že tu jest skutková povaha veřejného násilí vydíráním a sice — poněvadž se neděje skutečným, přímým znásilněním, alespoň dle odstavce b) § 98. našeho tr. zák. Avšak povinnost přesného výkladu tr. z., zejména zásada: nullum delictum sine lege poenali, vyslovena též čl. V. uvoz. zák. k zák. tr. nedopouští nám subsumování boycottu pod § 98. lit. b), poněvadž se tu nedostává alespoň jasně vyslovené výhrůžky poškození na těle, svobodě, cti neb majetku — ač vyhlášení čili oznámení boycottu přece velmi se přibližuje způsobům z kraje odst. b) uvedeným: »mittelbar oder unmittelbar schriftlich oder mündlich oder auf andere Art«. Tento »jiný způsob« při méně svědomitém užití cit. čl. V. uv. z. snadno by se mohl hoditi na vyhlášku boycottu. Leč nauka práva tr. se svými zásadami a svědomité užití jeho přece nedopouští užití § 98. lit. b) tr. z. V takovém boycottu soudce pro jeho úřadní výkon ovšem spočívá též nedovolený nátlak na výkony a usnesení soudcovská — neb rušení takových usnesení — avšak i tu nedostává se násilného rušení neb nebezpečného vyhrožování — alespoň nikoli ve smyslu § 98. tr. ř., pročež také nelze tvrditi, že by tu byl první případ veřejného násilí, totiž § 76. tr. z. násilným jednáním proti soudu.

Ovšem ale možno v jednotlivých úkazech provozovaného boycottu spatřovati to, co se v právu římském nazývá vůbec »injuria«. Také římská actio injuriarum dle známého pojednání proslulého romanisty Iheringa v Jahrb. f. Dogm. 1885 Rechtsschutz gegen injurioese Rechtsverletzungen str. 163 a násl. původně chránila jen zájmy hospodářské, penězi cenitelné, později však sloužila též na ochranu širších zájmů. Tento názor se v moderním právu zachoval a uplatněn jest hmotným právem trestním.

Odepřel-li hostinský, kavárník neb jiný živnostník zachovalému občanu vůbec, natož trvale ustanovenému orgánu státnímu prodání potravin neb nápojů, jest to po případě skutková povaha urážky na cti dle § 491. tr. z. a může býti zcela stačitelným důvodem ku odnětí koncesse při živnostech koncessovaných.

Kdyby kterýkoliv spolek usnesl se na takovém boykottu, může býti dle § 24. zák. spolk. rozpuštěn, poněvadž dopouští se nejen zřejmého bezpráví, ale též zřejmého překročení působnosti sta-

novami vyměřené; totéž nastati může, kdyby spolek boycott jen prováděl, třeba bez formálního usnesení.

Jakkoli naprosto nečítáme se k přátelům cís. naříz. z 20. dubna 1854 č. 96 ř. z., přece nelze přezírati, že nařízení to všemi rak. úřady politickými pokládá se dosud za platné, a že se ho skutečně také užívá.

Jednotlivý výkon boycottu pak, zejména děje-li se na veřejných místech, v divadlech, v hostincích atd., jímž se řád a slušnost ruší, může dle okolností spadati pod § 11. cit. nařízení.

Vždyť stejný názor panuje i v Německu, kde proti boykottu užito také trestního zákona tím, že boykott stíhán co »hrubý nešvar« (Grober Unfug) dle § 360. odst. 11. něm. zák. tr. Tak alespoň rozhodoval dříve něm. říšský soud, a jak dočítáme se u Liszta, Lehrb. 14. a 15. vyd. 1905, str. 628, došel souhlasu vynikajících německých kriminalistů, jako Krausa a Bindinga, podle nichž ku podstatě »hrubého nešvaru« stačí již psychické znepokojování, jakéž obsaženo v boykottu; Liszt sám vyhledává však k tomu porušení neb ohrožení zevnějšího veřejného pořádku bezprostředným znepokojováním obecenstva, a uvádí pro sebe novější rozh. říšsk. soudu, kteráž názorem svým shodují se takřka s § 11. rak. naříz. z 20. dubna 1854 č. 96 ř. z.

Zkušební komisse pro zkoušky soudcovské při c. k. vrchním soudě zemském pro roky 1908, 1909 a 1910. Předseda: pres. v. s. z. ryt. Wessely. Náměstek: vicepres. v. s. z. Rinesch. Komissaři zkušební: v. r. Böhm, adv. Eckstein, adv. Eiselt, adv. Fuchs, prof. Frankl, prof. hr. Gleispach, adv. Hanl, prof. šl. Herrmann, adv. Herrmann, v. r. Hofmann, adv. Kasanda, adv. Katz, adv. Koerner, v. fin. r. Král, v. r. Kursch, v. r. Mayer, r. Menoušek, prof. Miřička, adv. Nesý, v. r. Novák, prof. Pfersche, prof. Prušák, prof. Rintelen, adv. Rosenbacher, adv. Schauer, v. r. Scherl, fin. r. Schilder, v. r. Schütz, adv. Spindler, prof. Tilsch, adv. Tonder, v. r. Unger, v. r. Vyšín, v. r. Weisser, dv. r. ryt. Worowka, adv. Žalud.

Knihopis. Prof. dr. Josef Vančura vydal: »Agrární právo římské republiky« (Knihovna Sborníku věd právních a státních A. XVII.; 306 str.).

Ze Spolku českých advokátů v království Českém. Ve schůzi z 25. února 1908 ustavil se nový výbor takto: předseda: JUDr. Ladislav Valenta, náměstek předsedův: JUDr. Karel Žák, jednatel: JUDr. Alois Stompfe, pokladník: JUDr. Josef Mužík. — Poštu přijímá jednatel JUDr. Alois Stompfe, advokát v Praze-II., Palackého 5, telefon 2842. — Vzdána pocta zemřelým členům: JUDru Božislavu Koženému, advokátu v Praze a JUDru Antonínu Šprina-

rovi, advokátu v Čáslavi. — Do jazykového odboru Národní rady české navrženi za spolek předseda JUDr. Ladislav Valenta a ze členstva JUDr. Petr C. Nesý, advokát v Praze. — Rokováno dále v záležitosti chebské, i uděleny vhodné pokyny. — Vůči vyskytnuvšímu se případu, že za obsah článku otištěného v Právnických rozhledech stihán byl disciplinárně kandidát advokacie jako původce, nikoli však zodpovědný redaktor, upozorňuje spolek, že redakce časopisu Právnických rozhledů zaručuje zasílatelům článků, neprojeví-li jinakého přání, naprosté tajemství redakční a že nestalo se vinou redakce, že stihán byl za článek onen spisovatel, jenž se sám za autora prohlásil.

Spojení notářských komor pražské a plzeňské. Ve věstníku ministerstva spravedlnosti (1908, kus VI.) vyhlášeno jest nařízení téhož ministerstva ze dne 8. března 1908 č. 5 věst., kterýmž dle § 126. odst. 3. not. ř. spojují se notářské kollegium obvodů sborových soudů plzeňského a píseckého a notářské kollegium obvodů sborových soudů pražského, jičínského, mladoboleslavského, kutnohorského a táborského ve společné kollegium za příčinou zřízení společné notářské komory se sídlem v Praze. Dosavadní komory plzeňská a pražská budou v činnosti do konstituování nové komory.

Přednášky odboru „Praha" spolku rakouských notářů. Jako léta minulá pořádal odbor »Praha« spolku rak. notářů také v zimním období 1907/1908 ve svých měsíčních schůzích řadu přednášek a rozprav, jichž hojně účastnili se členové jeho v Praze i mimo Prahu bydlící, a přečasto také jako hosté kolegové z míst dosti vzdálených. Přednášeli: notář Dr. Limbeck »o otázce poplatkové při vojenských svatebních zárukách«, dne 18. prosince 1907, kand. not. Dr. Zmek z Karlína» o pojišťovacích policích v řízení pozůstalostním« dne 30. ledna 1908, notář Ant. Zahálka z Říčan »o vhodnosti toho, aby vykonávání některých funkcí notářských svěřeno bylo kandidátům kvalifikovaným« dne 27. února 1908, a notář Vilém Seifert z Berouna »o zodpovědnosti notáře dle § 34. ř. not.« dne 26. března 1908. — Mimo to zahájil odbor »Praha« při schůzích těch řadu referátů a rozprav (prvních v jazyku českém v Praze o této látce) o vládní osnově »o doplňcích a změnách ustanovení občanského zákona«, a probírali, pokud se týče probírati budou, ve schůzích měsíčních: v únoru 1908 notář Dr. Gustav Kreiml část o právu dědickém, v březnu 1908 kand. not. Dr. Jindř. Kamenický část o právu rodinném, a v dubnu 1908 notář Vincenc Feyerfeil část o právu věcném.

Zpráva o valné kromadě Právnické Jednoty v Praze,

konané dne 19. března 1908.

Předseda: I. náměstek starostův rada c. k. vrchního soudu zemského p. Rudolf Vyšín.

Zapisovatelé: Oba jednatelé Dr. Josef V. Bohuslav a Dr. Vilém Pospíšil.

Náměstek starostův rada c. k. vrchního soudu zemského Rudolf Vyšín zahajuje o 6. hod. večerní valnou hromadu konstatuje, že jest dostatečný počet členů přítomen. Sděliv na to, že se starosta Jeho Ex. p. ministr m. s. dr. Antonín rytíř Randa omluvil účastí svou na sezeních říš. soudu, věnoval před zahájením jednání vřelou pohrobní vzpomínku zesnulému presidentu České Akademie pro vědu, slovesnost a umění Ph. & Techn. Dru Josefu Hlávkovi. Zvěčnělý mecenáš národa českého byl velikým podporovatelem našich kulturních snah, a též vědě právní dostávalo se této podpory. Stkvělým darem umožnil zvěčnělý založení České Akademie, která nad ní stejně jako nad ostatními její družkami rozestírá svá ochranná křídla a jiným stkvělým darem zbudoval české strádající mládeži studující bezpečný útulek, kde beze starosti o opatření trpké skývy chleba může nadání své v plné šíři rozvinouti. A není již daleka doba, kdy poznáme, kolik opravdových talentů prozíravou dobročinností Hlávkovou bylo národu našemu zachováno. Čeští právníci mají tedy plný důvod k opravdovému žalu, a právem sklánějí hluboko hlavu svou před čerstvým rovem Hlávkovým, žehnajíce světlé jeho památce. Budiž mu země lehká!

Projev tento vyslechli shromáždění stojíce.

Na to zahájil p. předsedající jednání a uchopil se slova k prvému jeho předmětu, přednášeje návrh, aby Jeho Excellence pan ministr m. s. Dr. Antonín rytíř Randa u příležitosti letošního padesátého výročí doktorátu jmenován byl čestným členem Právnické jednoty. »Bude tomu — pravil

p. předsedající — letošního roku padesát let, co slovutný starosta náš byl povýšen na pražském vysokém učení na doktora práv. Není to, velectění pánové, si ad světové jméno Randovo, ani nezměrné zásluhy, které si získal jako zakladatel novodobé české vědy právní, co pohnulo ředitelství, aby Vám učinilo tento návrh. Je to důvod rázu intimního. Je to ona příslovečná péče a náklonnost Randova k naší Jednotě, ta upřímná láska, kterou vždy Jednotě věnoval a i tenkráte, když se mu dostalo nejvyšší cti občanské, když povolán byl do rady koruny, neustál ve své péči o Jednotu a dle výslovného přání svého zůstal její předsedou. Jméno Randovo jest sloučeno s dějinami Právnické jednoty, a myslím, že zůstane i na dále vůdčí hvězdou Jednoty. Jednota koná jen svou milou povinnost, jestliže mu při letošním památném výročí přináší to nejvyšší, co má, totiž své čestné členství. (Výborně! Výborně! Dlouhotrvající hlučný potlesk.)

Za opětovných projevů souhlasu celého shromáždění přijat návrh, aby Jeho Excellence p. ministr m. sl. Dr. Antonín rytíř Randa u příležitosti letošního padesátého výročí doktorátu jmenován byl čestným členem Právnické Jednoty, jednohlasně. Zároveň zmocněno ředitelstvo, aby k přiměřené další oslavě této události podniklo, co uzná za vhodno.

Další předměty jednání byly:

II. Zpráva jednatelská a účetní za rok 1907.
III. Zpráva o časopisu »Právník« za rok 1907.
IV. Zpráva o stavu knihovny.
V. Zpráva o knihoskladu »Právnické Jednoty«.
VI. Zpráva revisorů účtů.
VII. Volba starosty, dvou náměstků starosty, dvou jednatelů a dvou revisorů účtů.
VIII. Rozpočet na rok 1908.
IX. Návrh, aby smlouva o vydávání časopisu »Právník« na rok 1909 byla obnovena.
X. Návrh, aby určitý počet výtisků knih, »Právnickou Jednotou« vydaných, rozdán byl mezi nemajetné studující práv.
XI. Volné návrhy.

Ad II. a) Přednášeje zprávu jednatelskou poukázal druhý jednatel Dr. Vilém Pospíšil úvodem k tomu, že uplynulý rok, třeba nevykazoval v životě Jednoty naší ničeho mimořádného a pohyboval se celkem v ustálených kolejích její činnosti, může uspokojiti. Pan předsedající poukázal již ve svém proslovu v prvém bodu jednacího pořadu k péči a lásce, kterou Jeho Excellence pan starosta Jednotě věnuje. Těm pánům, kteří navštěvují týdenní schůze, je to zřejmo z neúnavnosti, se kterou jim předsedá a začasté zasahuje proslulým způsobem svým do rozpravy. Bylo to zejména ve dvou

případnostech, kdy pan starosta k delším výkladům slova se uchopil: jednou, když po přednášce p. Dra Jana Javůrka o právním postavení žurnalistů otázku rozebral a po druhé v debatě o právní stránce jazykové otázky u soudů v Čechách, kdy rovněž v delší řeči názor svůj projevil. Chvíle ty měly, možno říci, ráz slavnostní, a trefně poznamenal při prvé příležitosti jeden řečník, že shromáždění mimoděk cítili se přeneseni v ony doby, kdy jako žáci lpělo na rtech Randových.

Činnost Právnické jednoty, která založením svým stála u kolébky znovuvzkříšené české vědy právní a po dvě desetiletí důležitým její byla ohniskem, po obnovení českého vysokého učení a po založení České Akademie, jakož i po založení jiných českých právnických korporací arciť skromnější má vykázánu dráhu. Avšak i za těchto — bohudík tak příznivě změněných poměrů — jest povolán vykonávati důležité poslání, jež od předních její příznivců nejednou opět a opět s důrazem bylo vytčeno: prostředkovati mezi theorií a praxí, buditi a udržovati zájem v kruzích praktických právníků českých o českou vědu právní, býti jejímu rozvoji pomocnicí a přisluhovatelkou. A bude-li se snahám Jednoty i na dále se strany zástupců obou směrů dostávati porozumění a láskyplné přízně, jistě že dokoná prvé půlstoletí svého trvání a vstoupí v půlstoletí druhé co platná složka kulturního českého života.

Z jednotlivostí zpráv, jež dále podrobně podány budou, bude zřejmo, co bylo vykonáno v roce uplynulém. V těchto několika úvodních slovech rádi bychom v této souvislosti poukázali na úspěch našeho orgánu »Právník«, na opětné rozmnožení a důkladné znovuuspořádání knihovny, na značnou podporu hmotnou, věnovanou »Sborníku věd právních a státních« a jeho »Knihovně«, na pořádání rozpravných schůzí týdenních a na vydavatelskou činnost: vydáno dílo Živnostenské provozovny dle rakouského práva živnostenského od Jakuba Souška, c. k. sekčního rady v ministerstvu obchodu, (těší se pěknému odbytu), vydána tiskem zpráva o přednášce Dra Václava Hory a o rozpravě o právní stránce jazykové otázky u soudů (celý náklad v několika dnech rozebrán) a vydáno ve zvláštním otisku pojednání Dra Antonína Pavlíčka: »Směnka a šek« (rozesílá se zdarma mezi členy).

Týdenních schůzí bylo v roce 1907 celkem 12, z nichž před loňskou valnou hromadou — před 28. únorem 1907 — konány čtyři. Tyto uvedeny jsou již ve zprávě loňské.

První týdenní schůze po minulé valné hromadě byla konána dne 7. března 1907. Předmětem jejím byl rozhovor o thematě přednášky pana JUDra Václava Boučka, zemského advokáta a redaktora »Právnických Rozhledů« v Praze, ze dne 24. ledna 1907, »Prostituce s hlediska právního«.

mecenáše českého vrchního stavebního rady Dra Josefa Hlávky, jež zavdala ředitelstvu podnět k projevům zármutku; ty staly se jednak písemným způsobem, jednak účastenstvím na těchto dotčených pohřebních slavnostech.

Na místě věnce na rakev barona Riegra a dvorního rady Stupeckého věnováno po 50 K Jonákově nadaci.

Ve dnech dušičkových 1907 položena, jako jiná léta, na rov prvního předsedy Jednoty dvorního rady M. Havelky kytice.

S díkem dlužno vzpomenouti podpory, jíž se činnosti spolkové v uplynulém roce dostalo tiskem, zejména se strany denních listů »Čas«, »Čech«, »Hlas Národa«, »Národní Listy«, »Národní Politika«, »Politik«, »Právo Lidu«, »Pražské Noviny« a »Prager Abendblatt«.

Referující jednatel přikročil pak k podání zprávy o pohybu členstva. Při tom ujal se slova p. předsedající a věnoval zemřelým členům procítěnou pohrobní vzpomínku, kterou shromáždění stojíc vyslechlo.

Zemřeli pak tito členové: Dr. František Dolenský, c. k. rada zemského soudu v Brně, Dr. Rudolf Bílý, advokát v Praze, Dr. Bohuslav svobodný pán Rieger, c. k. universitní profesor v Praze, Dr. Jan Dobruský, advokát v Praze, Dr. Karel Nosek, advokát v Praze, Dr. Miroslav Krajník, advokát v Praze, dvorní rada prof. Dr. Josef Stupecký, Josef Ježek, šlechtic z Pravomíru, c. k. dvor. rada v Kutné Hoře, Dr. Antonín Herkner, advokát v Jičíně, Josef Dvořák, vicepresident c. k. zemského soudu v Praze, Dr. František Voldán, advokát v Českém Brodě, Dr. Antonín Holubovský, advokát v Praze.

Nových členů přijato bylo v roce 1907 celkem 28. Z těch uvedeno jest jich 22 již v loňské výroční zprávě. Další jsou pak tito pánové: Josef Křen, c. k. notář a obhájce ve věcech trestních v Hořovicích, Dr. Jindřich Patka, kandidát advokacie v Jičíně, Josef Havlíček, c. k. soudní tajemník v Žižkově, Dr. Alois Zmek, kandidát notářství v Karlíně, Dr. František Švec, advokát v Českých Budějovicích a Dr. Richard Lengsfeld, kandidát advokacie v Slaném.

Pro rok 1908 přihlásili se do této valné hromady další 23 členové. Jsou to: Dr. Karel Svoboda, koncipista městské pojišťovny v Praze, Dr. Eugen Polák, kandidát advokacie, Ed. Scheller, c. k. místodržitelský rada v Praze, Dr. Alois Kotrbelec, koncipista zemského výboru království Českého, Dr. Theodor Bastl, úředník v c. k. ministerstvu financí ve Vídni, Dr. Maxmilián Lengsfeld, zemský advokát v Praze, Dr. A. Friš, kandidát advokácie v Praze, František Heric, praktikant universitní knihovny v Praze, Jan Komers, c. k. notář v České Skalici, JUC.

Hugo Palma, c. k. místodržitelský konceptní praktikant v Semilech, Dr. Norbert Zavadil, advokát v Praze-Libni, Dr. Otto Jelínek, úředník korespondenční kanceláře v Praze, Dr. Pravoslav Wilt, advokátní koncipient v Praze, Jan Čížek, c. k. soudní adjunkt v Jičíně, František Novák, c. k. soudní auskultant v Jičíně, Dr. František Věženský, c. k. soudní adjunkt ve Falknově, Jakub Vybíral, c. k. soudní adjunkt v Lanškrouně, Josef Malý, c. k. soudní auskultant v Kutné Hoře, Dr. J. Čermák, koncipista státních drah v Praze, Dr. Alois Šimák, c. k. finanční konceptní praktikant v Praze, Dr. Karel Doubrava, advokát v Žamberku, Jaroslav Čech, ředitel c. k. universitních kanceláří v Praze, Dr. Augustin Straka, kandidát advokacie na Král Vinohradech.

Koncem roku 1907 měla »Právnická Jednota« 475 členů; v den této valné hromady pak 498 členů.

Z těch jsou: jeden čestný; tři zakládající a 497 řádných členů.

Dle povolání jsou:

ministři	4	0·8%
ministerských úředníků	7	1·4%
universitních profesorů	19	3·8%
profesorů techniky	1	0·2%
profesorů gymnasijních	1	0·2%
profesorů »Obchodní akademie«	2	0·4%
úředníků soudních	128	24%
úředníků politických	8	1·6%
úředníků policejních	1	0·2%
úředníků finančních	9	1·8%
úředníků železničních	6	1·2%
úředníků poštovních	3	0·6%
úředníků zemských	27	5·4%
úředníků okresních	1	0·2%
úředníků obecních	14	2·8%
úředníků družstevních	2	0·4%
úředníků obchodních a živnostenských komor	3	0·6%
úředníků spořitelních a bankovních	19	3·8%
úředníků pojišťoven	1	0·2%
advokátů	185	37·6%
kandidátů advokacie	23	4·4%
notářů	19	3·8%
kandidátů notářství	2	0·4%
redaktorů	3	0·6%

inženýrů	1	0·2%
spolků	1	0·2%
příslušníků různých povolání	7	1·4%
Dohromady	497	100%

Z těch bydlí v Praze 247, v Pražských předměstích 102, mimo Prahu a okolí v Čechách 126, na Moravě 9, ve Vídni 12, ve Švýcařích 1. Poslanců jest mezi nimi: 6 zemských, 1 říšský, obojích 6. Členů panské sněmovny jest šest.

Ad II. b) Jednatel Dr. Jos. V. Bohuslav přednesl na to následovní zprávu účetní:

Vroce 1907 měla »Právnická Jednota« tyto příjmy.

1. Příspěvky členů			3.760 K — h
2. Výtěžek z časopisu »Právník« za rok 1906			483 » 81 »
3. Výtěžek z prodeje knih »Právnickou Jednotou« vydaných			2.133 » 38 »
4. Splacená záloha z roku 1899 od »Právníka«			200 » — »
5. Za prodané 2 kommunální úpisy Zemské banky království Českého			4.000 » — »
6. Výhodné při prodeji těchže			23 » 17 »
7. Úroky z uložených peněz a to:			
a) za kupony z kommunálních úpisů Zemské banky království Českého	512 K — h		
b) úroky z běžných vkladů	86 » 75 »		
úhrnem			598 » 75 »
8. Rozličné příjmy (za starou skříň, za přebytečné zákonníky, náhrady výloh, s vypůjčováním knih na venek spojených atd.)			108 » 25 »
Veškerý skutečný příjem			11.307 K 36 h
K tomu počáteční jmění z roku 1906 (po odečtení prodaných 2 kommunálních úpisů a splacené zálohy)			13.053 » 66 »
Dohromady			24.361 K 02 h

Vydání byla tato:

1. Plat tajemníkovi	600 K — h
2. 7% provise sběrateli členských příspěvků	261 » 52 »
3. 10% provise pedelovi z prodeje knih	49 » 90 »
4. Pedelovi za obsluhu a čistění místností	100 » — »
5. Náklad na vydání knih:	

a) Za tisk Souškových »Živnostenských provozoven«	490 K — h	
b) za papír k tomu potřebný	120 » 74 »	
c) za brožírování	48 » 75 »	
celkem.............		659 K 49 h
6. Týdenní schůze a valná hromada:		
a) za tisk pozvánek k týdenním schůzím., za obálky a poštovné	223 K 13 h	
b) za tisk výroční zprávy za rok 1906	236 » 60 »	
c) za pozvánky k valné hromadě, poštovné, psaní adres a poselné	52 » 03 »	
.. celkem.............		511 K 76 h
7. Tiskopisy, kancelářské potřeby a národní kolky		184 » 53 »
8. Náklad na knihovnu:		
a) za knihy a časopisy	1.451 K 14 h	
b) za vazbu knih	537 » 98 h	
c) za pojištění knihovny a knihoskladu	40 » 14 »	
d) za výpomocné práce a kancelářské potřeby	261 » — »	
e) za nový skříňový regál	230 » — »	
celkem.............		2520 » 26 »
9. Příspěvky a dary:		
a) na vydávání »Sborníku věd právních a státních« a jeho knihovny ..	1.200 K — h	
b) Jonákově nadaci	200 » — »	
c) téže na místě věnce na rakev zvěčnělých členů prof. Dra Riegra a dvorního rady prof. Dra Stupeckého	.100 » — »	
d) Seminární knihovně za rok 1906 a 1907	400 » — »	
e) Osvětovému svazu	10 » — »	
celkem.............		1.910 K — h
10. Poplatkový ekvivalent a školní příspěvek za rok 1907 ..		97 » 39 »
11. Zemské bance království Českého splátka dluhu		1.795 » — »
12. Téže bance úroky z výpůjčky		17 » 19 »
13. Různá jiná vydání (za poštovní složní lístky, od zasílání knih pánům členům na venek atd.)		192 » 76 »
Úhrnem.............		8.899 K 80 h

Celkový příjem činí	24.361 K 02 h
vydání pak	8.899 » 80 »
tak že koncem roku 1906 zbývá jmění	15.461 K 22 h
Jmění toto sestává:	
1. ze 4% kommunálních úpisů Zemské banky království Českého	12.800 » — »
2. ze vkladu u téže banky	2.364 » 60 »
3. z běžných vkladů u pošt. spořitelny	240 » 88 »
4. z pokladniční hotovosti	55 » 74 »
Dohromady tudíž výše vykázaných	15.461 K 22 h

Porovná-li se toto konečné jmění s počátečním jměním pr. 17.253 K 66 h
vlastně po odečtení splaceného dluhu z roku 1906 pr. 1.795 » — »
jen se zbývajícím dle toho čistým jměním pr. 15.458 K 66 h
jeví se rok letošní oproti loňskému příznějším o 2 K 56 h.

Realisování dvou kommunálních úpisů zemské banky království Českého per 4000 K, odůvodňuje se tím, že výtěžek z prodeje knih »Právnickou Jednotou« vydávaných, nedosáhl výše pro rok 1907 praeliminované a že splacením dluhu téže bance per 1.795 K snížily se proti rozpočtu na rok 1907 jednak úroky z uložených peněz, jednak i běžné příjmy spolkové.

Kromě toho řídilo se ředitelství v té příčině usnesením valné hromady ze dne 23. února 1905, čelícím k tomu, aby dluh u zemské banky byl k ušetření passivních úroků zapraven, a aby za tím účelem po případě prodán byl některý cenný papír.

Nicméně jest viděti z uvedené právě účetní zprávy, že všemožně k tomu bylo působeno, aby veškery výdaje Jednoty udrženy byly v rámci schváleného rozpočtu na rok 1907 a v mezích běžných příjmů spolkových.

Vyřízení této zprávy, jakož i zpráv ad III., IV. a V. ponecháno až k přednesu revisorů účtů.

Ad III. Pan profesor Dr. Josef Lukáš podal potom zprávu o časopisu »Právník« za rok 1907, pokud se týče vysvětlení. Tato zní:

Finanční hospodářství »Právníka« končí rokem 1907 deficitem ve výši K 543·29. —

K vysvětlení schodku tohoto, jakož i k zaplašení případných obav o budoucnost našeho listu, budiž uvedeno toto:

V roce 1906 byl Právník odebírán:

prostřed. knihkupců za prům. cenu K 9·— ve 157 expl. = K 1.413·—
od členů Pr. Jednoty (i moravské) à » 9·60 » 320 » = » 3.072·—

od členů Všehrda	à K 8·—	ve	6 expl.	= K	48·—
od jiných předplatitelů průměrně po	» 13·—	»	497 »	= »	6.461·—
tak že **rozpočet** předplatného obnášel				K	10.994·—
příjem i s inserty obnášel r. 1906				»	12.197·58
tak že bylo o				K	1.203·58

více vybráno, nežli se dalo pravděpodobně očekávati.

V roce 1907 byl **Právník** odebírán:

prostřed. knihkupců za prům. cenu	K 9·—	ve	166 expl.	= K	1.494·—
od členů Pr. Jednoty (i mor.)	» 9·60	»	324 »	= »	3.110·—
od členů Všehrdu	» 8·—	»	8 »	= »	64·—
od jiných předplatitelů průměrně po	» 13·—	»	535 »	= »	6.955·—
tak že **rozpočet** předplatného obnášel				K	11.623·—
příjem i s inserty obnášel				»	11.287·71
tak že bylo o				K	335·29

méně vybráno, nežli bylo rozpočtěno.

Oproti příjmům ve výši	K	11.287·71
činily výdaje	»	11.831·—
tak že se jeví schodek v částce	K	543·29

Na schodku tomto participují:

zvýšené náklady s tiskem	K	406·11
zvětšené nedoplatky o	»	215.90
vyšší účet F. Topiče o	»	136·74
a menší příjem roku loňského o	»	909·87
	K	1.668·62

čímž se přes to menší schodek vysvětluje.

Nepříznivější výsledek byl administrací každým způsobem předvídán

již z toho důvodu, že rozpočet, jako uvedeno, obnášel	K	11.623·—
výdaje činily	»	11.831·—
tak že by každým způsobem, nehledí-li se ovšem k nedoplatkům běž. roku, objevil se **schodek** ve výši	K	208·—

Aby proto časopis náš i na příště materielně náležitě byl zajištěn, a aby byl učiněn přístupným vrstvám interessentů, pokud možno nejširším, podjala se administrace úkolu agitačního.

Sestavivši podrobný adresář všech odběratelů »Právníka«; seznala administrace, že valná většina okresních soudů, jakož i převeliká část advokátů a notářů v korunních zemích českých neodebírá posud »Právníka«.

Za tou příčinou podány byly k praesidiím vrchního zem. soudu v král. Českém i vrchního soudu zem. mor. slezs. zvláštní odůvodněné žádosti, aby

přiměřeným způsobem působeno bylo na přednosty soudů okresních, aby soudové přistupovali — pokud tak se ještě nestalo — za odběratele »Právníka«. Podobně rozeslán i zvláštní tištěný oběžník na všecky advokáty a notáře v Čechách. Tím způsobem rozesláno bylo přes 700 adres (i na okres. výbory). Ač výsledek mohl býti lepším, tož přece přihlásili se až do 5. února 1908 celkem 134 noví odběratelé (při čemž jich odpadlo pouze 9 následkem toho, že Právník předplacen byl u soudů). Vedle toho získala i Jednota naše několik nových členů, kteří následkem této akce současně za členy její se přihlásili.

Při této příležitosti nemůžeme opomenouti, abychom nevzdali praesidiím obou jmenovaných vrchních soudů zemských svůj povinný dík za vzácnou ochotu, s jakou přišli nám vstříc, vyzvavše dotčené soudy — na Moravě a ve Slezsku dokonce i soudy německé — k odebírání listu našeho. Nemenší dík náleží i pp. vrchn. radům z. s. Vyšínovi a Nečasovi, kteří v příčině žádostí našich u dotčených praesidií ochotně intervenovali.

Ad IV. Jednatel Dr. J. V. Bohuslav podal pak zprávu o knihovně jak následuje:

Pokud se týče stavu knihovny spolkové, dlužno především poukázati k několika významným událostem. Jest to na prvém místě zařadění více než 1000 svazků děl ze splendidního daru starosty spolku, Jeho Excel. tajného rady, c. k. ministra m. sl. pana JUDra Antonína rytíře Randy do knihovny Jednoty. Díla tato, jichž odevzdání ku všeobecnému užitku bylo se strany pánů členů tak toužebně očekáváno, byla opatřena zvláštním uměleckým štítkem, k němuž upotřebeno erbu Randova, a tvoří nyní v knihovně zvláštní »Oddělení Randovo«.

Některé z darovaných knih, jichž v naší odborné knihovně nemohlo náležitě býti využitkováno, věnovány dle pokynu dárcova dílem zemskému museu, dílem spolku českých mediků a spolku »Všehrd«.

Druhým významným bodem jest vydání nového katalogu knihovního dle stavu ze dne 31. prosince 1907. Jak z objemné této knihy vysvítá, nalézalo se koncem zmíněného roku v knihovně Právnické Jednoty 3665 různých děl, tedy proti stavu, jaký se jevil dle prvního tištěného katalogu z roku 1900, o 2315 svazků více.

K značnému tomuto přírůstku knih přispěla vedle výše uvedeného daru měrou nemalou zejména také slavná redakce »Právníka« a různí příznivci naší Jednoty.

Kromě toho zakoupena nákladem spolku jmenovitě v roce 1907 celá řada knih české literatury právnické, tak že dnes možno knihovnu naši řaditi k největším a neúplnějším odborným knihovnám právnickým vůbec.

Konečně budiž na tomto místě vzpomenuto, že při sestavování knihovního katalogu byla celá knihovna znova a to, pokud místo stačilo, velice

prakticky přeložena, veškery knihy do všech podrobností zinventovány a v knihovně nejlepší pořádek zjednán,, jak o tom posudky odborníků nejchvalnější svědectví vydávají.

Poněvadž pak zadní místnost knihovny již nestačila pro tak objemný počet knih, bylo nezbytno, pořiditi i v první místnosti rozsáhlý skříňový regál.

Veškeré došlé knihy zapisují se především do seznamu došlých knih, pak na zvláštní lístkový katalog a konečně do zvláštního abecedního seznamu tak, aby přehled v knihovně v nižádném směru netrpěl.

Kromě toho budou veškeré došlé knihy dle usnesení ředitelstva každoročně uveřejňovány ve Zprávě o valné hromadě dle odborů, v nichž jsou zařaděny, jako doplněk k vydanému katalogu, i budou tudíž páni členové míti vždycky úplný stav knihovny po ruce.

Tím vším bude zároveň umožněno větší používání knihovny spolkové.

Počet vypůjčených knih činil v roce 1907 — 418 děl, nepočítajíc v to ovšem značný počet děl, předložených jen k nahlédnutí, pokud se týče ke studiu v místnostech spolkových. Pěti venkovským pánům členům zasláno v tomto roce 27 knih.

O vypůjčených knihách vedou se v kanceláři Jednoty podrobné záznamy.

Páni členové se důtklivě na to upozorňují, že tajemníkovi spolkovému bylo uloženo, aby přesně dodržoval knihovní řád, i žádají se páni členové, aby sami v tomto směru snahám ředitelstva pro udržení všestranného pořádku v knihovně nápomocni byli.

Také v roce 1907 byla knihovna velice rozmnožena koupí a dary; podrobný seznam knih nově přibylých jest obsažen ve Zprávě, jež všem členům Jednoty jako v letech minulých bude zaslána.

Veškerým dárcům knih vzdávají se tímto díky nejvřelejší.

Zpráva knihovní vzata se schválením na vědomí.

Ad V. K n i h o s k l a d Jednoty rozmnožen byl v roce 1907 o 1013 kusů Souškova díla »Živnostenské provozovny«, jež jak zejména z došlé právě zprávy knihkupectví Řivnáčova vysvítá, čile jde na odbyt.

Prodej ostatních knih, Jednotou vydaných, letošního roku poněkud vázl, ale přes to docíleno za odprodaná díla celkem K 2133·38.

Ředitelstvo upozorňujíc při této příležitosti pány členy Jednoty na značné výhody, jež při nákupu knih těchto se jim poskytují, vznáší k nim zároveň snažnou prosbu, aby také sami v kruhu svých známých na nemalé snížení cen děl těchto i pro nečleny laskavě poukazovati si neobtěžovali, aby kapitál, v knihoskladu uložený, pro účely Jednoty odbytem knih mohl se uvolniti.

Výkaz jmění „Právnické Jednoty“ v knihách koncem r. 1906.

Položka	Předmět	Knihosklad	Vlastní prodej	Řivnáč	Dohromady	Cena za 1 exemplář krámská	Cena za 1 exemplář se srážkou	Úhrnná cena po srážce K	Úhrnná cena po srážce h
1	Justinianovy »Instituce«	65			65	1·—	—·30	19	50
2	Brikciho »Práva městská«	84			84	8·—	2·60	218	40
3	Heller: »Příspěvky k nauce o narovnání«	136			136	1·20	—·40	54	40
4	Brandl: »Kniha Rožmberská«	160			160	1·40	—·45	72	—
5	Hanel: »O vlivu práva německého«	201			201	1·40	—·45	90	45
6	Laurin: »Moc zákonodárná«	9			9	1·20	—·40	3	60
7	— »O bezženství duchovních«	161			161	1·20	—·40	64	40
8	Arndtsovy »Pandekty«. Kniha:								
	I. Nauky všeobecné	147			147	2·70	—·90	132	30
	II. Práva věcná	409			409	2·40	—·80	327	20
	III. O závazcích. Část všeobecná	392			392	2·40	—·80	313	60
	III. O závazcích. Část zvláštní	394			394	2·70	—·90	354	60
	IV. a V. Právo rodinné a dědické	344			344	4·—	1·20	412	80
	Úplné dílo	1			1	14·—	4·50	4	50
9	Pražák: »Ústavní právo rakouské«: 1. vyd. Část III. »Ústava říšská«. Seš. 2.	11			11	5·—	1·50	16	50
10	— Základní rysy všeobecného práva státního	692	1		693	1·—	—·30	207	90
11	— Zákony z oboru rakouské ústavy říšské	42	13		55	2·40	1·60	88	—
12	— Zákony z oboru ústavy říše Rakousko-uherské	186	12		198	2·80	1·60	316	80
13	— Rakouské právo správní. Část I.	821	12	203	1036	3·50	2·40	2.486	40
14	— » » » » II.	138	8	1115	1251	6·—	4·—	5.004	—
15	— 2. vydání. Zákony z oboru ústavy obecní a zemské	1155	9	175	1339	3·—	2·—	2.678	—
16	— Ústavní právo rakouské. Část II. Ústava zemská	17	11	44	72	6·—	3·60	259	20
17	— Část III. Ústava říšská	41	12	365	418	7·—	4·20	1.755	60
18	— » IV. Ústava mocnářství celkového	325	10	266	601	4·—	1·20	1.562	60
19	Rittner: Církevní právo katolické, díl I.	440			440	4·—	1·60	528	—
	— » » » díl II.	432			432	5·—	1·20	691	20
20	Storch: Řízení trestní rakouské: dílu II. část 1.	178			178	4·—	1·20	213	60
21	— » » » dílu II. část 2.	214			214	5·—	1·60	342	40
22	Indexy k »Právníku« za ročníky 1—25 (1861—1886)	656			656	2·40	—·80	524	80
23	» » za ročníky 26—30 (1887—1891)	676			676	2·—	—·60	405	60
24	» » za ročníky 31—35 (1892—1896)	717			717	2·—	—·60	430	20
25	Sjezdové publikace	30			30	15·—	10·—	300	—
26	Soušek: »Živnostenské provozovny«	312	18	600	930	2·—	1·50	1.395	—
27	»Právník« (vázaný): Ročník 9, 13, 14, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 39 a 41 (27 a 41 dvojmo)	26			26	.	5·—	130	—
	Úhrnem							21.403	55

Jak z přiložené tabulky vidno, nalézalo se v knihoskladu spolkovém koncem roku 1907 28 různých děl o 12.776 svazcích ve snížené ceně 21.403 korun 55 haléřů.

O každém jednotlivém díle vedou se spolkovým tajemníkem pečlivě podrobné záznamy, tak že lze každou chvíli bezpečně zjistiti, kolik děl kterého druhu na počátku roku bylo na skladě, kolik exemplářů bylo během roku prodáno nebo darováno, a jaký je konečný stav,

Mezi nemajetné studující práv rozdán byl i v roce 1907 se schválením valné hromady značný počet knih. Bylo to především 20 výtisků »Správního práva«. Díl I. i II. v ceně .... K 128·—,
dále 20 exemplářů Pražákova »Práva ústavního«. Část IV „ 52·—,
20 kusů Pražákových »Základních rysů všeobecného práva státního« v ceně .... „ 6·—,
20 exemplárů úplných Arndtsových pandekt v ceně .... „ 96·—,
2 kusy Štorchova »Řízení trestního«. Díl II., část 1. a 2. v ceně .... „ 5·60,
2 výtisky Souškových »Živnostenských provozoven« v ceně „ 3·—,
konečně darováno »Správní právo«, díl II., v ceně .... „ 4·—,
po 1 exempláři indexů k »Právníku« v ceně .... „ 2·—,
a různým redakcím, pak povinných výtisků Souškova díla »Živnostenské provozovny«, 66 výtisků v ceně .... „ 99·—
Bylo tudíž rozdáno knih v celkové sumě .... K 395·60—.

Letošního roku poděleni budou všichni páni členové po výtisku separátu Pavlíčkova »Směnka a šek«.

Od zamýšleného vydání indexu k »Právníku« za ročníky 1897 až 1906 (10 let) ve smyslu usnesení loňské valné hromady musilo z různých technických překážek a také s ohledem na značnější náklad spojený s vydáním Souškových »Živnostenských provozoven«, zejména však s knihovním katalogem letošního roku upuštěno, nicméně konalo ředitelství i v tomto ohledu pilné porady, tak že v budoucím roce k vydání tohoto indexu letošního roku dojista dojde.

Ad. VI. Zprávu o revisi účtů přednesl revis. p. r. z. s. E. Schindelka:

I. Účetní kniha »Právnické Jednoty vykazuje za rok 1907 na příjmech .... 11.307 K 36 h

Od toho dlužno odečísti:

1. za prodané dva komun. úpisy ...... 4.000 K — h
2. splacenou zálohu od časop. »Právník« 200 » — »

dohromady .... 4.200 » — »

zbývá vlastní řádný příjem .... 7.107 K 36 h

na výdajích .... 8.899 K 80 h
od toho dlužno odečíst splacený dluh Zem.
bance .... 1.795 » — »
zbývá vlastní řádný výdaj .... 7.104 » 80 h
přebytek koncem roku 1907 .... 2 K 56 h
O tento přebytek jest jmění pokladniční koncem roku
1906 vykázané .... 15.458 K 66 h
zvětšeno tak, že koncem roku 1907 obnáší .... 15.461 K 22 h

II. Sklad knih nákladem Jednoty vydaných repraesentoval koncem
roku 1906 .... 22.381 K 30 h
K tomu přibyly během roku 1907:
1. Živnostenské provozovny od Souška 930 výtisků v ceně .... 1395 » — »
2. 24 ročníků »Právníka« vázaných (dva roč. dvojmo) 130 » — »
dohromady............. 23.906 K 30 h
Naproti tomu ubylo odprodejem a částečně též darováním knih nemajetným studentům v úhrnné sumě .. 2.502 » 75 h
zbývá na skladě knih v ceně .... 21.403 K 55 h
proti ceně knih na skladě koncem roku 1906 .... 22.381 » 30 »
méně o .... 977 K 75 h

III. Účet časopisu »Právník« za rok 1907 vykazuje:
na příjmech .... 11.287 K 71 h
na vydáních .... 11.831 » — »
tedy výdaje větší o .... 543 K 29 h
kromě nedoplatků z předplatného .... 1.806 » 40 »
a za inserty .... 64 » — »
v celku .... 1.870 K 40 h

Veškeré položky v příjmech i vydáních jsou správně účtovány a náležitě doloženy.

Navrhujeme tudíž slavné valné hromadě Jednoty, aby:

I. účty o jmění pokladničním,

II. účty o časopisu »Právník« a

III. výkaz o knihoskladu za rok 1907

byly schváleny a pánům účty skládajícím, soudnímu sekretáři p. Dru. Jos. V. Bohuslavovi, p. prof. Dru. Josefu Lukášovi a tajemníku Jednoty p. Vojtěchu Šerý-mu bylo uděleno absolutorium.

Před hlasováním vyžádal si slovo p. Dr. Julius Nejedlý, jenž ke zprávě o časopisu »Právník« podotýká, že deficit při něm by nevadil, ani kdyby nebyl vysvětlen okolnostmi, jež uvedl p. prof. Lukáš. Neníť časopis

náš podnikem výdělkovým, nýbrž má jiný důležitý úkol, a tomu hoví měrou svrchovanou. Při vší vědecké úrovni své má »Právník« bedlivý zřetel k potřebám prakse, a my, praktičtí právníci, ceníme si velice neúnavné snahy, kterou redakce v tomto směru vyvíjí. Řečník žádá tedy, aby valná hromada redakci za výtečné vedení časopisu tohoto a výsledky, kterých dociluje, vzdala díky.

Při zprávě o knihovně nemile dotklo se řečníka slyšeti, že z velkolepého daru Randova něco bylo dáno jinam a byl by si přál, aby dar ten Jednotě co celek byl zachován.

K posléz uvedené poznámce sdělil p. předsedající, že, pokud některé knihy z daru Randova byly dány jinam, stalo se tak ve smyslu výslovně projevené intence páně dárcovy.

Na to byly zprávy podané ad II. b), III., IV. a V. jednomyslně schváleny, návrh revisorův účtů přijat a povstáním projeven souhlas s projevem díků redakci »Právníka«.

Ad. VII. K volbě funkcionářů požádal p. předsedající pp. Dra Bayera a Dra Webra z Pravomilů, aby převzali úřad skrutátorů. Mezi tím co tito pánové sbírali a počítali hlasovací lístky, pokračováno v rokování.

Ad VIII. Jednatel Dr. J. V. Bohuslav přednesl pak rozpočet na správní rok 1908, který vykazuje:

Příjem:

1.	Členské příspěvky	K	3920·—
2.	Výtěžek z knih »Právnickou Jednotou« vydaných	»	3500·—
3.	Úroky z uložených peněz	»	600·—
	Úhrnem	K	8020·—

Vydání:

1.	Plat tajemníkovi	K	600·—
2.	7% provise sběrateli příspěvků	»	275·—
3.	Obsluha a čistění místnosti	»	80·—
4.	Na doplnění a rozmnožení knihovny	»	1500·—
5.	Vazba knih	»	500·—
6.	Na vydání katalogu knihovního	»	1300·—
7.	Pojistné, ekvivalent a jiné poplatky	»	150·—
8.	Tiskopisy, pozvání, výroční zpráva, poštovné atd.	»	600·—
9.	Na vydání indexu k »Právníku« (1897—1906)	»	1400·—
10.	Jonákově nadaci a seminární knihovně c. k. české právnické fakulty à 200 K		400·—
11.	Příspěvek na vydávání »Sborníku«	»	1200·—
	Úhrnem	K	8005·—

Porovnává-li se rozpočtový příjem s vydáním, vyplývá na budoucí rok přebytek .... K 15·—

Schváleno.

Ad IX. Návrh, aby smlouva o vydávání časopisu »Právník«, s knihtiskárnou Grégrovou uzavřená, pod týmiž podmínkami jako léta předešlá byla obnovena na rok 1909, přijat.

Ad X. Návrh, aby jako jiná léta i letos přiměřený počet výtisků knih »Právnickou Jednotou« vydaných rozdělen byl mezi nemajetné studující práv, schválen.

Ad XI. Při volných návrzích přednesl pan Dr. Julius Nejedlý přání, aby ředitelství uvážilo, zda by nebylo vhodno působiti k tomu, aby české vydání říšského zákonníka nevycházelo tak pozdě, jak se dosud děje.

Skrutátor p. Dr. Bayer přednesl pak výsledek volby. Byli zvoleni:

Starostou: Jeho Excellence c. a k. ministr m. sl. p. Dr. Antonín rytíř Randa, Jeho cís. a král. Apoštolského Veličenstva skutečný tajný rada,

I. náměstkem starosty: c. k. rada vrchního soudu zemského p. Rudolf Vyšín,

II. náměstkem starosty: advokát p. Dr. Jan Javůrek.

I. jednatelem: c. k. soudní tajemník p. Dr. Josef V. Bohuslav,

II. jednatelem: první místotajemník městské spořitelny Pražské p. Dr. Vilém Pospíšil,

přehlížiteli účtů: advokát p. Dr. Vojtěch Kasanda a c. k. rada zemského soudu p. Ed. Schindelka.

Na to zakončil p. předsedající jednání.

Dr. J. V. Bohuslav. Dr. Vilém Pospíšil.

Praktické případy.

Repertorium nálezů čís. 200.

Na spoluvlastnictví k movitým věcem hmotným vede se exekuce podle ustanovení §§ 249. a násl., nikoli však podle ustanovení §§ 331. a násl. ř. exek.

Oba žalobcové tvrdili v žalobě, že movité věci hmotné, zabavené ku dobytí vykonatelné pohledávky žalovaného nyní vymáhajícího vě-

řitele, a to kůň, benzinový motor a stroj na vyrábění sodovky, nejsou výhradným vlastnictvím dlužníkovým, nýbrž že jim dvěma třetinami náležejí, i domáhali se vzhledem k tomu, že jejich spoluvlastnická práva k zabaveným věcem jsou takového rázu, že nedopouštějí výkonu exekuce, uznání svého spoluvlastnictví žalovaným a prohlášení vedené exekuce nepřípustnou. Žalovaný uznal při jednání žalobní nárok stran dvou třetin a byl srozuměn s obmezením exekuce na jednu třetinu zabavených věcí, pokud jest tato vlastnictvím dlužníkovým.

Procesní soud první stolice rozhodl, že jsou žalobcové do dvou třetin spoluvlastníky zabavených věcí a prohlásil exekuci v celku za nepřípustnou, poněvadž se zřetelem na spoluvlastnický poměr ohledně exekvovaných věcí stávající, dlužno právo zástavní žalovaným podle §§ 249. a násl. ř. exek. nabyté považovati za nabyté proti zákonu, exekuce zde spíše by se měla provádět podle předpisů daných v §§ 331. a násl. ř. exek. pro exekuci na jiná práva majetková.

Odvolací soud potvrdil tento rozsudek z jeho důvodů a připojil k nim v příčině popírané žalovaným legitimace žalobců pouze ještě, že jde o zabavení věcí, stran kterých náleží žalobcům spoluvlastnictví a že by proto bylo žalobcům bráněno ve volnosti s těmito věcmi nakládati, kdyby se exekuce dále vedla dle předpisů § 253. ř. exek.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání žalovaného a změnil v odpor vzatý rozsudek z části a to v ten způsob, že zamítl žalobní žádání, pokud směřovalo k tomu, aby exekuce vedená na třetinu dlužníku k zabaveným věcem náležející prohlášena byla za nepřípustnou.

Důvody. Dovolací důvod § 503., č. 4. c. ř. s. jedině dovolávaný má místo. Exekuce na předměty ve sporu jsoucí zahájená zabevením podle § 253 ř. exek. za stávajícího práva spoluvlastnického, jež žalobcům nepopřeně ke dvěma třetinám věci přísluší, nižšími soudy zúplna, tedy i stran třetiny dlužníkovi patřící prohlášena nepřípustnou, poněvadž vzhledem ku spoluvlastnictví podíl dlužníkův nemůže býti dle ustanovení §§ 249. a násl., nýbrž toliko dle ustanovení §§ 331. a násl. ř. exek. exekvován.

K tomuto právnímu názoru nelze revisnímu soudu se připojiti.

Dle § 361 obč. jest podstatou spoluvlastnictví, že rozdělena není věc, nýbrž pouze právo a nikoliv dle hmotných, nýbrž dle ideálních podílů mezi několik osob. I právo spoluvlastnické jeví se býti právem věcným, předpokládá tudíž nutně a má za pojmový obsah právní vztah podílníka ke společné věci. Bez věci není spoluvlastnictví. Z toho však vyplývá, že nikterak nelze práva spoluvlastnického odlučovati od věci

samé a učiniti je samostatným předmětem právního obchodu. Nezbytná páska mezi věcí a právem spoluvlastnickým jako bezprostředním panstvím nad věcí právem propůjčeným musí na každý způsob zůstati zachována. Nelze se proto domáhati práva spoluvlastnického, aniž by se bylo zároveň domáháno věci samé. Při zabavení, jež děje se dle § 331. ř. exek., stíženo jest však vydaným příkazem právo dlužníkovi náležející jako takové, o sobě. K věci, k níž se zabavované právo po případě vztahuje, se při tom nikterak nehledí. Tento druh exekuce se tudíž nesrovnává s podstatou práva spoluvlastnického, práva to věcného.

S druhé strany není žádné zákonné překážky, aby se na dlužníkovi náležející ideální podíl k movité věci hmotné vedla exekuce podle všeobecných zásad §§ 249. a násl. ř. exek. Jen dlužno trvati na zásadě v poslední větě § 442 obč. zák. vytčené. Znění zabavovací doložky, již pojati jest do zájemního protokolu, vyplývá z obdobného ustanovení § 92., odst. 2. ř. exek. Soudcovské právo zástavní, zabavením založené, má za předmět toliko vlastnický podíl dlužníkovi náležející a opravňuje vymáhajícího věřitele, aby se pro svou vykonatelnou pohledávku upokojil prodejem tohoto podílu. V řízení prodejovém jest cenou vyvolávací hodnota podílu dlužníkova. Právoplatným příklepem tomu, jenž nejvíce podal, nastupuje na prospěch tohoto změna v osobě jednoho z dosavadních spoluvlastníků. Tuto změnu v osobě musí si však ostatní podílníci dáti nezbytně líbiti (§ 829. obč. zák.). Způsob, jak se roztřídí s vydražitelem jako nynějším novým spoluvlastníkem, nespadá již v rámec řízení exekučního; naopak nabývají v té příčině platnosti ustanovení §§ 825. a násled. obč. zák.

Aby se jich dovolávali, zůstává konečně ponecháno nynějším podílníkům.

Dle toho, co bylo řečeno, bylo dovolání vyhověti.

Zároveň bylo usneseno, aby svrchu uvedený nález zapsán byl do repertoria nálezů.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. ledna 1908, č. 15.011/7. *J. Št.*

Repertorium nálezů čís. 201.

Stolici opravné náleží, aby každého času z povinnosti úřadu dbala právní moci rozhodnutí rozepře se týkajícího.

Žalovaný přiznal, že s matkou dítěte dne 30. ledna 1905 mimo manželství narozeného v měsíci červnu 1904 tělesně obcoval, hleděl se

však proti žalobě dítěte na uznání nemanželského otcovství a poskytování výživy brániti námitkou, že matka dítěte v kritické době obcovala též s jinými muži, zejména s jeho bratrem, jehož vede o tom za svědka. Jelikož prý jest příslušníkem bavorským a obcování a porod dítěte se udály na půdě bavorské, má zde, ačkoliv nyní bydlí v tuzemsku, exceptio plurium concumbentium dle § 1717. občanského zákoníku pro německou říši místo.

Procesní soud první stolice vyhověl žalobní prosbě, poněvadž žalovaného vzhledem k jeho přiznání dlužno dle § 163. obč. zák. považovati za zploditele žalujícího dítěte a on jako takový jest podle §§ 166. a 167. obč. zák. zavázán k výživě dítěte. K uplatňované žalovaným námitce plurium concumbentium nelze hleděti, jelikož jest matka dítěte rakouskou příslušnicí státní a podle čl. 21 uvoz. zákona k německému obč. zákoníku povinnost otcova k výživě nemanželského dítěte se posuzuje dle zákonů onoho státu, k němuž matka v době narození dítěte náleží, vzhledem k tomu a podle zásad v §§ 4., 33. až 37. obč. zák. vyložených, tento právní případ posuzovati dlužno dle zákonů rakouských.

Žalovaný uplatňoval v odvolání za důvod odvolací mezi jinými také zejména to, že byla věc již právoplatně rozsouzena a to rozsudkem bavorského úředního soudu ve W., jímž byl odsouzen ku placení měsíčních alimentů 15 marek a že také ovšem bez výsledku proti němu povoleno bylo zabavení.

Odvolací soud potvrdil rozsudek prvního soudu, přisvědčiv k názoru v něm vyslovenému, že zde užiti jest práva rakouského, poněvadž podle ustanovení § 33. obč. zák. tuto rozhodujícího podrobeni jsou cizinci těmže závazkům, jako rakouští státní občané a v tomto případě ze zplození v cizozemsku se stavšího pro vlastnost jak matky dítěte, tak i dítěte jako rakouských státních občanů vzcházejí i v tuzemsku právní účinky. Proti dovolacímu duvodu pro právoplatné rozhodnutí věci vznesenému uvedl odvolací soud tyto úvahy:

V řízení před stolicí prvou nebyla obrana právní moci rozsudku úředního soudu ve W. rozepře se týkajícího vznesena a neobsahuje rozsudek prvního soudce také žádného výroku o otázce takovéto právní moci. K této teprve v řízení odvolacím uplatňované obraně nelze však jako k novotě dle § 482. c. ř. s. nepřípustné odvolacímu soudu přihlížeti i jest také vyloučeno, aby se takovéto právní moci v řízení odvolacím z úřední povinnosti dbalo, poněvadž předpisu § 240., odst. 3. c. ř. s., že k právní moci rozsudku rozepře se týkajícího přihlédati jest z úřední

povinnosti, podle § 463. c. ř. s. nelze užíti na řízení odvolací, v této příčině spíše ve čtvrté části civilního řádu soudního odchylná ustanovení vydána jsou. To vyplývá z ustanovení §§ 471., č. 6 a 475. c. ř. s., která stanoví rozhodování odvolacího soudu s takovéto právní moci pouze pro ten případ, když bylo dotýčnému do rozsudku pojatému výroku odporováno, dále z ustanovení § 477. c. ř. s., dle kterého nepovšimnutí si právní moci rozhodnutí rozepře se týkající první stolicí není přijato mezi důvody, z nichž zrušen býti má rozsudek nebo řízení, dále z ustanovení § 42. j. n., které jedině pro případ nepřípustnosti pořadu práva předpisuje, že se k ní má v každém období řízení přihlížeti, konečně z ustanovení § 497. c. ř. s., podle kterého má kromě případů §§ 494. až 496. odvolací soud rozhodnouti ve věci samé rozsudkem.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání žalovaného, zrušil v odpor vzatý rozsudek odvolacího soudu a odkázal věc k novému projednání a rozhodnutí k soudu odvolacímu.

Důvody: Že odvolací soud obranu rozepře právoplatně rozsouzené nevzal v úvahu a k ní jakožto nepřípustné dle § 482 c. ř. s. novotě nepřihlížel, nesrovnává se se zákonem; naopak právní moci rozhodnutí rozepře se týkajícího dbáti jest i v opravné stolici každého času z povinnosti úřadu. Že se o témže nároku nesmí soudem opětovně rozhodovati, spočívá hlavně na momentech veřejně právních; proto předpisují §§ 240., odst. 3. a 411., odst. 2 c. ř. s., že k právní moci rozsudku pokaždé z úřední povinnosti přihlédati jest. Tato zákonná ustanovení jsou sice v druhé části civilního řádu soudního o řízení v první stolici obsažena; podle §§ 463. a 513. c. ř. s. dlužno jich však užíti i v řízení opravném, pokud z ustanovení části čtvrté civilního řádu soudního nevyplývají úchylky. Takovéto úchylky od zásady, že právní moci rozsudku rozepře se týkajícího dbáno býti má každého času z povinnosti úřadu, nejsou v oddílu o odvolání obsaženy. Ustanovení § 482. c. ř. s. se vztahuje pouze na přednesení, které jest vyhraženo disposici stran; vyjde-li však před stolicemi opravnými na jevo, že byla táž rozepře mezi těmiže stranama již právoplatně rozhodnuta, vyžaduje toho právní bezpečnost a oekonomie procesní, aby o právoplatně rozsouzené rozepři nebylo znova rozhodováno. Arciť není nepovšimnutí si právní moci prohlášeno za zmatečnost dle § 477. c. ř. s.; avšak tím není vyloučeno, že dbáti jest právní moci z povinnosti úřadu i v řízení opravném, k čemuž poukazuje i § 149. jedn. ř.

Pak-li rozsudek, který tuto rozepři prý již právoplatně rozsoudil, soudem v Bavorsku vynesen byl, není tato okolnost způsobilou, aby se

právní moci nedbalo, poněvadž jest také právní moc cizozemského rozsudku potud podstatnou, pokud tento podle předpisů pro exekuci cizozemských rozsudků platných může býti v tuzemsku vykonán. Odvolací soud maje za to, že zde k ohraně právni moci odvolacím soudem přihlížeti nelze, posoudil tuto otázku po stránce právní nesprávně. O této otázce nebylo v řízení odvolacím jednáno i trpí proto řízení odvolací vadou, jež zabránila důkladné vysvětlení a zevrubné posouzení rozepře; jsou tudíž v tom uskutečněny dovolací důvody § 503., č. 2. a 4. c. ř. s.; dovolacího důvodu § 503., č. 1. c. ř. s. nelze v tom spatřovati, poněvadž jsou zmatečnosti v § 477. c. ř. s. taxativně vypočteny, mezi nimi však právní moc stávajícího již rozhodnutí o nároku žalobním se nevyskytuje.

Za toho stavu věci není třeba uvažovati, má-li přítomná rozepře býti posuzována podle práva platného v Německu či v Rakousku a zdali vzhledem k tomu mají uplatňované dovolací důvody § 503, č. 2. a 4. c. ř. s. místo.

Podle § 510 c. ř. s. zrušuje se tedy v odpor vzatý rozsudek odvolacího soudu a vrací se věc odvolacímu soudu k novému projednání a rozsouzení.

Zároveň bylo usneseno, aby svrchu uvedený nález zapsán byl do repertoria nálezů.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. února 1908, č. j. Rv II 65/8-1. *J. Št.*

Literární zprávy.

Handwörterbuch der Staatswissenschaften. Herausgegeben von Conrad, Elster, Lexis, Loening. Dritte, gänzlich umgearbeitete Auflage. — Jena, Gustav Fischer, 1908.

Známé této encyklopedie věd státních, jejíž první vydání vyšlo v l. 1889—1894, druhé v l. 1898—1901, počalo právě vycházeti třetí vydání, úplně přepracované a značně rozmnožené. Celé dílo obsahovati bude více než 600 archů tiskových Lex. 8° a bude rozděleno na osm svazků; cena jest 150 marek za nevázaný a 175 marek za vázaný výtisk. Bude vycházeti v sešitech a do konce roku 1911 bude dokončeno.

První sešit (80 str.) obsahuje, mimo poukazy, tato provedená hesla: Abbau, Abbe, Ablösung, Abrechnungsstellen, Absentismus,

Abzahlungsgeschäfte, Accise, Achenwall, Ackerbau, Ackerbausysteme, Adel, Adler, Agenturwesen, Agio, Agrargeschichte.

Jednotlivé články jsou upraveny přehledně a delší z nich opatřeny zvláštními obsahy, ke konci uvedena vždy literatura a to nejen německá, nýbrž i rakouská, francouzská, anglická atd. Článek Abzahlungsgeschäfte (splátkové obchody) na př. rozpadá se na tato oddělení: 1. Pojem a národohospodářský význam. 2. Stinné stránky. 3. Agitace proti splátkovým obchodům v Německu a Rakousku. 4. Doporučovaná opatření zákonodárství a svépomoci. 5. Německé říšské zákonodárství. 6. Rakouské zákonodárství. 7. Ráz a osvědčení se reformy. 8. Prodej cenných papírů na splátky.

Velmi zajímavý jest zevrubný článek o dějinách agrárních; rozdělen jest na tři velké oddíly: I. Agrární poměry ve starověku. II. Ve středověku. III. V novověku. V tomto sešitě (str. 52—80) není dosud dokončen starověk; probrány tu jsou, po všeobecném úvodě o hospodářské theorii antických států, agrární dějiny v Mesopotamii; následovati má Egypt, Israel, Řecko a Řím. Nejnověji u nás povzbuzen byl zájem na agrárních dějinách antických spisem Vančurovým, o němž jsme se zmínili na str. 243.

Velký rozvoj věd státních, velká důležitost, jež jim nová doba přikládá a značný vliv, jejž proto vykonávají i na vědy čistě právní, v nichž čím dále tím více argumentace vzaté z věd politických nabývají půdy, vše to činí žádoucím, ba nutným, by právníci, theoretičtí i praktičtí seznámili se jak s faktickými podklady těchto věd, tak i s theoriemi jich. Tomu účelu dílo toto zajisté vyhovuje plně a to tím více, že béře zřetel nejen na poměry a zákony německé, nýbrž i na jiné a ve značné míře zejména na rakouské. &

Dr. Adolf Last, **Anspruchkonkurrenz und Gesammtschuldverhältnis.** Ein Beitrag zur Lehre von der mittelbaren Verteidigung nach dem gemeinen, österreichischen und deutschen Recht. — Ve Vratislavi, M. & H. Marcus, 1908. — 267 str.

I. Spisovatel představuje si svůj spis jakožto příspěvek k dalšímu vybudování theorie o námitce z cizího poměru právního (a jakési pokračování v pracích, jež o tomto předmětě podali Stammler, Rappaport a Rauchenberger); míní totiž, že to, co se přihází při námitce z práva třetího a proti třetímu, přihází se též v případech, kdy třetí osoba vůbec není zúčastněna a kdy jde o námitku z jiného právního poměru mezi týmiž osobami. Hledí se tedy v této otázce domoci vyššího stanoviska.

Aby námitka z cizího poměru právního byla možna, je třeba jisté spojitosti (jistého zauzlení, Verknüpfung, jak praví spisovatel) mezi dvěma právními poměry, o něž jde. Typický případ takové spojitosti podává konkurence nároků, jež (v širším smyslu) obsahuje konkurenci nároků mezi týmiž osobami i konkurenci nároků mezi různými osobami, tedy i poměr korreality.

II. Konkurence nároků jest tu ve všech případech jen tehdy, je-li tu identita plnění. Že tu jest identita plnění, může býti poznáno buďto již z disposice stran (na př. legatum debiti) neb z toho, že předmětem obou nároků je táž species anebo konečně, jde-li o věci generické, jen z identity právního účele.

Autor přistupuje pak v následujících čtyřech kapitolách (III. až VI.) k jednotlivým případům, na něž v této souvislosti nejvíce se vzpomíná a při nichž tedy sluší zkoumati, náležejí-li sem čili nic. V posledních kapitolách pak (VII., VIII) zkoumá zevrubně postavení žalovaného v případech sem náležejících.

III. Na prvním místě pojednává o důležitých otázkách, v jakých vztazích jsou k sobě poškozený, škůdce a pojišťovatel. Může pojišťovatel namítati, že škoda byla neb bude nahrazena škůdcem nebo škůdce, že škoda byla neb bude nahrazena pojišťovatelem? Může pojišťovatel nastupovati přímo proti škůdci? atd. Spisovatel rozhoduje pro všechna tři práva (obecné, rakouské i německé) nejdříve, že mezi nárokem proti škůdci a nárokem proti pojišťovateli není konkurence ve smyslu svrchu uvedeném; scházíť identita »právního« (a contr. hospodářského) účele. Z toho pak vyvozuje: Škůdce není osvobozen, splnil-li pojišťovatel, a pojišťovatel není osvobozen, splnil-li škůdce. Jenže v druhém případě sluší dle autora uvážiti, že při pojišťování věcí resp. škod, škoda tu není, když ji škůdce nahradil před tím, než na pojišťovateli bylo plnění žádáno, a že, nahradil-li škůdce škodu po pojišťovateli, přísluší tomuto žaloba z obohacení proti poškozenému. Pojišťovateli proti škůdci nepřísluší (není-li tu snad nějaké speciální zákonné ustanovení jako na př. § 47 zák. úraz.) žádný nárok a to ani přímý na náhradu škody ani nevstupuje pojišťovatel na místo poškozeného ani tento není povinen onomu svůj nárok postoupiti.

Obsahem dalších kapitol jest:

IV. Setkání se více nároků na alimentaci (ze zákona, ze smlouvy, z posledního pořízení, z poškození).

V. Concursus duarum causarum lucrativarum.

VI. Poměr korreality (a solidarity).

VII. Nepřímá obrana při konkurenci nároků mezi těmitéž osobami.

VIII. Nepřímá obrana při korrealitě. V kapitole té pojednává autor též zevrubně o tom, jaký vliv má civ. řád soudní na ustanovení § 891. v. 3. obč. zák. v příčině otázky, zda věřitel, chce-li po žalobě na jednoho spoludlužníka žalovati ještě jiného, musí od první žaloby odstoupiti. Nesouhlasí s mým náhledem v této věci a považuje ustanovení § 891. v. 3. za plně zachované. Polemika v této speciální a ne velmi praktické otázce by zabrala zde příliš místa.

Vývody autorovy jsou logické a jasny a z vědeckého hlediska sluší chváliti, že snaží se celou řadu zjevů přesně ohraničiti a jednotně pojati. Vytknouti by bylo možno, že není vždy zcela zjevno, kterého ze tří práv v titulu jmenovaných jednotlivá tvrzení autorova se týkají; k orientaci čtenářově budiž podotčeno, že citace ABGB znamená rakouský obč. zák., kdežto německý cituje se pouze písmeny BGB. &

Dr. P a u l G r u w e: **Judizielle Supplemente.** I. bis III. Jahrbuch 1903 bis 1905. — Ve Vídni a v Št. Hradci, »Styria«, 1908 — 968 str.

Jak oznámili jsme v Právníku 1907, str. 807, vyšel obsah čtvrtého ročníku časopisu »Judizielle Supplemente«, jenž vychází ve formě cedulkového katalogu, též ve formě knihy v téže úpravě jako Manzovo vydání zákonů. Nyní dodatečně vydány i první tři ročníky v této úpravě a to v jediném svazku.

Velice přehledně upravena jest citace zákonů, literatury i judikatury veškerých judiciálních oborů. Také literatura česká, polská, rusínská, slovinská, rak.-italská a praktické případy uveřejněné v těchto jazycích jsou tu pojaty. Věci české spracoval sekr. dr. Eisinger. Bohužel přihlíženo však pouze k časopisům zejm. Právníku, Právnickým rozhledům, Sborníku věd právních a státních a Zprávám moravské jednoty právnické, z nichž uvedeny všechny články i rozhodnutí; kdežto samostatná díla, jež vyšla jazykem českým, a to ani ta, jež vyšla v knihovně Sborníku, nejsou jmenována. Snad příště zjednána tu bude náprava.

Jinak poslouží kniha tato každému, kdo rychle nalézti chce materiál, vztahující se na určitou látku. &.

Hovorna.

Osnova novelly k zákonníku občanskému. (Dokončení.)

Z á s a d a §u 919. obč. z., že nesplnění smlouvy nedává straně tím skrácené práva od smlouvy odstoupiti, nesrovnává se se zásadami moderních

zákonodárství, zejména ani se zásadami práva obchodního. Osnova, revidujíc dotyčná ustanovení, zrušuje § 919. obč. z. a prohlašuje, že při úplatných smlouvách může věřitel na dlužníku v prodlení se nacházejícím žádati v první řadě dodatečné plnění a náhradu škody. Kromě toho má po vzoru § 326. něm. zák. obč. věřitel právo liknavému dlužníku vyhroziti, že od smlouvy odstoupí, při čemž jest povinen dáti mu přiměřenou lhůtu k dodatečnému plnění. Uplyne-li lhůta ta bez úspěchu, nabude vyhrožené odstoupení od smlouvy účinnosti, nezbavujíc však poškozeného věřitele nároku na náhradu škody. Úplatu snad přijatou nechť dlužník v tomto případě dle předpisu poslední věty §u 1447. obč. z. vrátí neb nahradí. Pro tak zv. precisní (fixní) právní jednání podržen princip čl. 357. obch. z. avšak ve dvou směrech poněkud seslabený: jednak propůjčení lhůty potomné, netřeba jenom tehdy, když při stanovení určité doby plnění pojata byla do smlouvy klausule kassatorní buď výslovně, buď mlčky, avšak způsobem stranám z účelu plnění znatelným, jednak oznámení, že se na plnění trvá, státi se má nikoliv bezodkladně, nýbrž do 3 dnů po nastalém prodlení (§ 143. osn.). V § 144. osn. upraveny následky prodlení dlužníkova při plnění sukcesivním. Odstoupení věřitelovo platí jenom pro jednotlivou dlužnou část plnění, předpokládaje, že i úplata jest dělitelna. Avšak věřitel má i právo odstoupiti od celé smlouvy, nebyla-li pořád ještě splněna v době, kdy se odstoupením vyhrozilo. Při tom při fixním právním jednání platí to, co svrchu v té příčině uvedeno. § 145. osn. srovnale s §em 325. něm. zák. obč. stanoví, že stane-li se plnění smlouvy úplatné nemožným zaviněním jedné strany neb náhodou ji postihující, může druhá strana buď žádati náhradu škody pro nesplnění smlouvy, aneb od smlouvy odstoupiti. Při nemožnosti plnění toliko částečné má druhou možnost jen tehdy, lze-li z povahy právního jednání neb z účelu plnění dlužníku povědomého seznati, že plnění částečné nemá pro ni zájmu (interesse). Jedná-li strana úplatnou smlouvou k nějakému opomenutí zavázaná proti svému závazku, může druhá strana, prvé tím vyhrozíc, v opětném případě porušení smlouvy od smlouvy odstoupiti (§ 146. osn.). Konečně propůjčuje § 148. osn. (cf. § 321. něm. zák. obč.) tomu, kdo z úplatné smlouvy k plnění jest zavázán, právo retenční, totiž právo odepříti plnění až do té doby, než vzájemné plnění se stane neb alespoň zajištěno bude. Podmínkou práva toho jest, aby nárok na vzájemné plnění byl ohrožen špatnými majetkovými poměry spolukontrahenta, a nebezpečí to straně retenční právo vykonávající v čas, kdy smlouvu uzavřela, ani nebylo známo, ani při náležité pozornosti známo býti nemohlo.

Z kapitoly o správě zrušeno ustanovení §u 924. obč. z. (domněnka o nemoci dobytka v čas odevzdání, rozstůně-li se, neb padne-li kus do 24 hodin po odevzdání) jako zastaralé. Ani § 925. obč. z. o domněnkách při

jistých nemocech dobytčích nevyhovuje dnešnímu stavu vědy zvěrolékařské. Znalost nemocí zvířecích stále pokračuje a úprava zákonem za ní jenom pomalu může se ubírati. Proto osnova po vzoru § 482. odst. 2. něm. zák. obč. doporučuje, aby cestou nařízení, odchylně od předpisů §u 925. obč. z., dle současného stavu vědy zvěrolékařské, mohlo určeno býti, ohledně kterých nemocí zvířecích a vad platí domněnka, že zvíře jimi stíženo bylo již v čas, kdy novému nabyvateli bylo odevzdáno, a do které doby po odevzdání tyto nemoci a vady na jevo vyjíti musí, má-li řečená domněnka platiti (§§ 150., 151. osn.).

Došedši k 30. hlavě obč. zák., týkající se práva k náhradě škody, osnova v § 152. (nadpis: »činy nedovolené«) navrhuje dodatek k §u 1295. obč. z. jako odstavec 2. téhož §u: »Kdo způsobem příčícím se dobrým mravům neb veřejnému pořádku jinému, zúmyslně škodu způsobí, jest mu povinen škodu nahraditi. Byla-li škoda způsobena ve výkonu vlastního práva, platí to jen tehdy, když výkon práva měl ten jediný účel, aby jinému škoda byla způsobena«. Ustanovením tím chce osnova čeliti proti mnohým případům nekalé soutěže a proti výstřelkům boje mzdového a konkurenčního. V souvislosti s tím má do § 1305. obč. z. po slovech »v mezích zákonem vyměřených« vsunuta býti citace §u 1295. odst. 2. — Změnu jiného ustanovení obč. zák. v této kapitole přicházejícího navrhuje osnova pod nadpisem: »Všeobecná ustanovení o projevech vůle a smlouvách«. Jde o § 1313. obč. z., který má dle § 117. osn. na příště zníti: »Dlužník ručí za zavinění svého zákonného zástupce a, není-li opak toho umluven, za zavinění těch, skrze něž svůj závazek plní, jako za své vlastní zavinění.« Bezvýminečná zodpovědnost principálova za škodu jeho pomocníky způsobenou, dosud jen výjimkou hospodské, plavce, povozníky a podnikatele železnic a veřejných skladišť (§ 1316. obč. z., čl. 400 obch. z., § 1. zák. železn. ze dne 5. března 1869 č. 27 ř. z. a § 14. zák. o veř. skladištích ze dne 28. dubna 1889 č. 64 ř. z.) postihující, má tedy — ovšem jen v poměrech obligačních, pokud jde o plnění a pokud opak nebyl umluven — býti zevšeobecněna. Odpovídá to citu právnímu, aby dlužník i při sebe pečlivějším výběru svého zástupce (§ 1315. obč. z.) za jeho vinu ručil. — Zde konečně zmíniti se dlužno o ustanovení v §u 195. osn. navržené, jež otázku v theorii i v praxi velice spornou, vztahuje-li se tříletá lhůta promlčecí v §u 1489. obč. z. pro každou žalobu z náhrady škody stanovená k nárokům na náhradu škody vůbec, tedy i k nárokům z nesplnění smlouvy vzešlým, či jen k nárokům ex delicto, řeší v prv uvedeném širším smyslu dodatkem: »nechť škoda vzešla porušením povinnosti smluvní aneb bez ohledu na smlouvu«.

V oddílu VIII. upravuje osnova ústav poukazu (assignace) a převzetí dluhu. Nové znění § 1400. obč. z. stanoví pojem assignace.

Tato předkem obsahuje zmocnění assignatáře, aby si plniti dal assignátem a zmocnění assignáta, aby assignatáři plnil na účet assignantův. Tímto dvojím mandátem rovná se neúplné assignaci dnešního práva. Nové pohledávky neb závazky tím ještě nevznikají. Navazujíc na právo dosud platné (§ 1408. obč. z.) osnova doporučuje, zavázati assignáta, aby poukazu uposlechl, když a pokud to, co plniti má, assignantovi již dluhuje. Dosavadní analogii cesse v takovém případě osnova pustila. Cesse tu býti nemusí; assignatář stane se věřitelem assignátovým teprve tím, že tento poukaz přijal. Podobně má assignatář, jehož pohledávka proti assignantovi poukazem zaplacena býti má, povinnost, aby assignáta k plnění vyzval. Assignace v tomto případě není ovšem ještě placením, jest jenom pokusem, aby assignatář placení došel; teprve plněním assignátovým nastává zaplacení dluhu assignantova. Dosavadní ustanovení §u 1405. obč. z., ukládající assignatářovi povinnost, aby assignáta bez průtahu o tom vyrozuměl, nechce-li poukazu použiti neb odepře-li assignat poukaz přijati neb plniti, podrženo, vypuštěna jen sankce o náhradě škody ze zanedbání povinnosti té vzešlé, jsouc samozřejma (§§ 181., 182. osn.). Odchylně od dosavadního § 1408. obč. z., za to ve shodě s čl. 300. obch. z. a § 784. něm. zák. obč. upravila osnova (§ 183.) přijetí poukazu assignatem v poměru vůči assignatáři. Z přijetí poukazu (jako z akceptu směnečného) vzniká obligační poměr na vnitřních vztazích obou stran k assignantovi zcela neodvislý, samostatný. Assignat nemůže tedy užiti námitek vůči assignantovi mu snad příslušejících, může činiti jen takové námitky, které se týkají platnosti přijetí neb které plynou z obsahu assignace neb z jeho osobních vztahů k assignatářovi. Přijetí poukazu vůči assignatářovi jest tedy úkon na důvodu slibu nezávislý čili jest slibem a b s t r a k t n í m. Za to jest ovšem v poměru assignanta k druhým dvěma stranám poukaz právním jednáním kausálním a řídí se obsah, účinek i zánik poukazu dle právního poměru mezi stranami platného (zápůjčka, koupě, zmocnění, darování atd.). Pokud by mezi assignantem a assignátem takového právního poměru nebylo, platí podpůrně předpisy o zmocnění. Jinak odvolatelnost poukazu upravena jako dosud o § 1404. obč. z. Vzhledem k přísnému ručení z abstraktního slibu stanoví se pro závazky z poukazu dle vzoru čl. 77. směn. ř. tříletá lhůta promlčecí (§§ 183., 184. osn.).

Pojednávajíc o p ř e v z e t í d l u h u, rozlišuje osnova převzetí plnění (Erfüllungsübernahme) od vlastního převzetí dluhu (Schuldübernahme). V prvém případě slibuje někdo dlužníku, že jeho závazek vůči věřiteli vyplní. Právní účinky vzcházejí zde jen mezi dlužníkem a přejímatelem, ten to ručí onomu za to, že věřitel dluh na něm (dlužníkovi) vymáhati nebude. Věřitel přímého nároku proti přejímateli nemá (§ 186. osn.). Na rozdíl od toho jest vlastní převzetí dluhu vždy odvislo od součinnosti věřitelovy, ať

jest smluveno mezi dlužníkem a přejímatelem — kterýž až do daného svolení věřitelova ručí jen jako přejímatel plnění, při čemž dlužník se pokládá za zmocněna, aby jeho jménem vymohl svolení věřitelovo — ať jest smluveno mezi věřitelem a přejímatelem. V posléz uvedeném případě pokládá se převzetí dluhu v pochybnosti za kumulativní, nikoliv za privativní převzetí dluhu (§§ 187., 188. osn.). Účinkem převzetí dluhu dle § 189. osn. jest, že se dosavadní dlužník propouští ze svého závazku, jenž tak, jak byl založen, přechází na přejímatele. Proto příslušejí tomuto veškeré námitky z původního právního poměru vzešlé, proto zůstanou nedotčena i práva akcessorní, vyjímaje rukojemství a zástavu. Rukojmí a zástavy třetí osobou dané ručí jen tehdy dále, když i rukojmí neb ten, kdo zástavu dal, ve změnu dlužníka svolil. Není převzetím dluhu, nýbrž smlouvou o obnovu, bylo-li při vstoupení nového dlužníka umluveno, že na místě dosavadního závazku, jenž se zrušuje, nastupuje závazek nového dlužníka ze samostatného právního poměru neb změnou předmětu pohledávky (§ 192. osn.). — Častý případ převzetí hypoték na srážku z kupní ceny při zcizení usedlosti pokládá se v pochybnosti za pravé převzetí dluhu. Jak nový nabyvatel, tak i zcizitel usedlosti mají právo, věřitele písemně vyzvati, aby nového dlužníka na místě dosavadního přijal. Neodepřel-li do 6 měsíců potom věřitel svého svolení, pokládá se za to, že jest srozuměn. Účinnost převzetí dluhu dostaví se teprve zápisem nového nabyvatele do knihy pozemkové, což věřiteli ve vyzvání pod neplatností též sděleno býti musí. Jakmile věřitel svolení buď dal, buď odepřel, dej o tom strana, od níž vyzvání vyšlo, druhé straně zprávu (§ 190. osn.). — Dispositivní ustanovení pro způsob ručení toho, kdo přejal obchod s aktivy i passivy, obsahuje § 191. osn. Dle obdobné zásady v § 1278. obč. z. vytčené není zde pravého převzetí dluhu. Přejímatel ručí vedle původního dlužníka věřitelům, jakmile jim převzetí obchodu sdělil neb veřejně oznámil. Má ovšem na vůli prohlásiti při tom, že chce za dluhy ručiti jen obmezeně, na př. pokud aktiva stačí.

Konečně se zabývá osnova v oddílu VII. obšírným doplněním kusých ustanovení občanského zákonníka o smlouvě služební (Dienstvertrag), jejíž předmětem jsou veškeré, jakékoliv práce v poměrech soukromoprávních kromě těch, které již zvláštními pravidly spořádány jsou (jako smlouvy čeledínské čeledními řády, smlouvy s živnostenským personálem pomocným živnostenským řádem, smlouvy s obchodními pomocníky obchodním zákonem, smlouvy s dělníky režijních staveb železničních zákonem ze dne 28. července 1902 č. 156 ř. z. atd.). Nové předpisy, vedle nichž dosavadní ustanovení §§ 1151. až 1163. obč. z. zůstávají v platnosti, shodují se v podstatě s tím, co v říši německé dnes jest platným právem, uchylujíce se jen potud, že jistá ochranná ustanovení, daná ve prospěch těch, kdo k pracem

byli zjednáni, na př. ustanovení o nejkratších lhůtách výpovědních, nejsou disposicím stran podrobena. —j—.

Desítileté výročí platnosti nových zákonů procesních.

(Pokračování.)

III. Civilní řízení soudní (sporné): Výslovně vytknutými cíly nového řízení soudního byly zjednodušiti, zlevniti a zrychliti dosavadní řízení soudní, nebo řečeno slovy Kleinovými: »mobilisování prostředků processních« a to jednotností a koncentrací ústního řízení v první instanci.

Za tím účelem stanovené předpisy se v praxi osvědčily.

Především byly novým řízením soudním odstraněny četné překážky, které zahájení vlastního jednání v cestu se stavěly. Jednání druhdy rozvláčné o žalobní jistotě odstraněno předpisy §§ 56.—62. c. ř. s. a chudým stranám umožněno řízením nyní řádně upraveným (§§ 63.—73. c. ř. s.) o právu chudých domáhati se svého práva. Svévolnému sporování a nepořádkům s úspěchem čelily četné a mnohdy citelné pokuty pro svévoli nebo pořádkové (§§ 220., 179. odst. 2., 199., 200. odst. 1., 333., 313., 512., 528. c. ř. s.), ba i nárok na náhradu škody (§ 408 c. ř. s.).

Zbytečné odročování bylo vůbec odstraněno a rok odročí se z pravidla jen z důležitých příčin (§§ 134., 135. c. ř. s.). Prodloužení lhůt úmluvou stran jest však naprosto vyloučeno (§ 128. c. ř. s.). — Navrácení v předešlý stav pro zmeškanou lhůtu nebo pro zmeškané dostavení se k jednání bylo stíženo (§§ 146.—154. c. ř. s.) aby nesloužilo průtahu, bylo zároveň nařízeno, že s návrhem na restituci spojiti se má zmeškané jednání (§ 149. c. ř. s.), restitutio ob malam defensionem však vůbec byla odstraněna. — Námitkám řízení odkládajícím odňata účinnost k protahování tím, že většinou při prvním roku činiti se musí za následků prakluse (§ 239. c. ř. s.) a nedovoluje se zvláštní, oddělený prostředek opravný mezi řízením proti usnesení o nich. Vše to přispělo k urychlení a zlevnění procesů, ba i k umenšení jich, aniž by tím žalobci nebo žalovanému se ublížilo nebo stížilo stíhání práva neb obhajování jeho.

Osobní účastenství stran na jednání usnadnilo zjištění pravého stavu věci a to již z té jednoduché příčiny, že strany vůči soudu jsou často otevřenější než vůči svému zástupci a prostředky c. ř. s. dané k zjištění materielní pravdy, objevily se dostatečnými. Sluší však zároveň konstatovati, že jich nebylo zneužito, alespoň nevnikla o tom stížnost do veřejnosti. — Veřejnost jednání měla příznivý účinek v ohledu morálním na strany; veřejnost zdrží mnohého vymáhati soudně nepravý nárok, zejména založený

na turpis causa a venkoncem zabrání užiti v procesu nekalých prostředků, poněvadž veřejné mínění jest dosud nejvíce uznávanou velmocí.

Ústnost nového řízení soudního (čl. II. uvoz zák. k c. ř. s., §§ 176., 171.—175., 176.—179., 257.—264., 482.—493., 509. c. ř. s.) spojená s jednotným projednáváním sporu v arbitrárním pořádku, jejž určuje soud (§§ 180.—192. c. ř. s.) umožnily spory projednávati rychle, přehledně a levně, aniž by tím újmu trpěla důkladnost, a ukázalo se, jak nepraktická byla zásada soustřeďovací čili eventuálnosti starého řízení soudního, která nutila mnohdy ku zbytečnému uvádění skutkových okolností a nabízení důkazů, jež se objevily nerozhodnými. Toho více třeba není, ježto celé jednání tvoří nerozčlánkovaný celek (§ 259. c. ř. s.) a i po provedení některého důkazu nové okolnosti a důkazy uváděny býti mohou (§§ 179., 278., c. ř. s.).

Schvalovati dlužno způsob, jakým zásada ústnosti v novém civ. řízení soudním provedena byla, totiž, že se nešlo až do nepraktické krajnosti a že se písmem zjišťují a to buď spisy přípravnými nebo soudním protokolem výsledky přelíčení dočasně provedeného (návrhy stran, výsledky důkazů, usnesení soudní) buď pro pokračování v líčení nebo pro rozhodnutí vyšší instance.*)

Velice opatrně dlužno užívati ustanovení, že soud, k němuž rozepře následkem usnesení soudu odvolacího přijde k úplnému nebo částečnému novému projednání nebo k rozhodnutí, jest při tom vázán právním posudkem, z něhož odvolací soud při svém usnesení vycházel (§ 499. odst. 2. c. ř. s.). To by bylo správné jen v případě, že odvolací soud má některé skutečnosti za závažné, jež první stolice nezjistila, majíc je za irrelevantní (§ 496. č. 3 c. ř. s.), pak jde-li o návrhy první stolicí nevyřízené, nebo o vady řízení první instance; jinak však, kdyby § 499. odst. 2. c. ř. s. se vykládal všeobecně, snad ve smyslu právního posouzení věci samé, bylo by ustanovení takové povážlivé, ba nebezpečné a nebylo zajisté ani úmyslem zákonodárcovým, aniž by se to srovnávalo s organisací soudnictví, kdyby se v tom hledala všeobecné obdoba s § 7. zák. o správním dvoru soudním. Naproti tomu ovšem soud, kterému věc byla vrácena následkem dovolání (revise), jest při dalším projednání a rozhodnutí vázán právním posudkem, jejž dovolací soud za základ položil svému zrušujícímu rozsudku (§ 511. c. ř. s.), neboť promluvila v tom případě poslední a nejvyšší instance.

Tážeme-li se, zdali líčeným zařízením projednání sporu, zrychlením a zlevněním neutrpěla snad důkladnost a následkem toho spraved-

---

*) Vhodným pro to vzorem jsou Kleinovy »Mündlichkeitstypen« a formuláře vydané c. k. ministerstvem práv.

livost — nejdůležitější to pilíř celého soudnictví, — dospíváme sledujíce vývoj judikatury a sama ustanovení nového řízení soudního k úsudku, že nelze zjistiti ukvapených rozsudků, že spravedlnosti ujma se neděje, že ani útoku spravedlivému ani obraně spravedlivé překážky položeny nejsou, a že v nejdůležitějších směrech, pokud totiž jde o ocenění důkazů (§ 272. c. ř. s.) a správné právní posouzení věci, stížnost dovolena jest v každém případě až k nejvyššímu soudnímu dvoru (§ 503. č. 3 a 4 c. ř. s.), kdežto vadám řízení odpomoci se má dle § 503. č. 1 a 2 c. ř. s.

Ovšem i nový soudní řád ustanovil neodvolatelnost bagatelních rozsudků vyjma případy zmatečnosti v § 477. č. 1 až 7 c. ř. s. uvedené (§ 452. c. ř. s.) a revise vůbec vyloučena jest (§ 502. odst. 2 c. ř. s.); ustanovení to, jež mohou velice poškoditi chudší strany a to tím spíše, když žalobce nejen nároky peněžité, nýbrž i jiné vymáhati může v bagatelním řízení, když je dle toho ocení obnosem pro bagatelní řízení rozhodujícím, aniž by mohl býti donucen, aby se takovým odbytným spokojil (§ 448. c. ř. s. a § 65., odst. 2 jur. normy ve spojení s § 410. c. r. s. a § 60. posl. odst. jur. n. Sr. praktický případ shora vylíčený sub II.).*)

(Dokončení.)

Kterak kolkovati uhražovací návrhy dle § 63. konk. ř. podávané a protokoly při stání k návrhům těm položeném?

Ministerstvo financí hledíc k nálezu práv. soudu ze dne 2. říj. 1907, č. 5460, kterýžto nález vyřkl, že podle § 16. cís. nař. ze dne 26. pros. 1897, č. 305 ř. z. na podání v konkursním řízení analogicky užiti jest § 19.a zák. ze dne 29. února 1864, č. 20 ř. z. a že tudíž kolkový poplatek řídí se při návrzích na prohlášení konkursu vedle § 63. konk. ř. obnosem pohledávky věřitele návrh činícího, odvolalo výnos ze dne 30. července 1906, č. 24.503 a rozhodlo, že podání obsahující návrhy dle § 63. konk. ř. nemají se podle § 16. cís. nař. ze dne 26. prosince 1897, č. 305 ř. z. co do poplatkové sazby pokládati za nic jiného nežli za podání v soudním řízení sporném. Nepřevyšuje-li tedy pohledávka žádajícího věřitele částku 100 K, má místo ustanovení § 19. zák. ze dne 29. února 1864, č. 20 ř. z. tar. pol. 43d zák. ze dne 13. pros. 1862, č. 89 ř. z. na tato podání se nehodí. Týmiž zásadami jest se řiditi dle tar. pol. 79a, č. 1 zák. ze dne

*) Ku správnému pojímání a používání nových zákonů procesních přispěly četné spisy o nich vydané také českými spisovateli. Všechny zde uváděti není možno, a zde musí stačiti poukaz na Sperlovo dílo o literatuře a judikatuře k novým zákonům procesním a na Tilschovo »Einfluss der Civilprocessgesetze auf das materielle Recht«, 2. Aufl. Wien 1901.

13. pros. 1862, č. 89 ř. z. při protokolech, které místo takových podání zastupují. Prvý arch protokolu o roku k takovému podání položeném třeba dle tar. pol. 79a 1 a tar. pol. 43d zák. ze dne 13. pros. 1862, č. 89 ř. z., kolkovati 2 K a každý další arch po 1 K, učiní-li nebo obnoví-li věřitel při roku návrh na prohlášení konkursu buďsi výslovně, buďsi podle smyslu návrhu jeho — ve shodě s § 63., odst. 2. konk. ř. — a to i tehdy, když později návrhu jeho z některého z důvodů v § 66. konk. ř. uvedených se nevyhoví. Jestliže se naproti tomu návrh při stání neobnoví, na protokol s dá pouze jednoduchý kolek 1 K z archu. Nepřesahuje-li věřitelova pohledávka 100 K, protokoly tohoto druhu vždy buďtež kolkovány vedle § 10a zák. ze dne 29. února 1864, č. 20 ř. z. jenom 24haléřovým kolkem z archu.

Adj. *F. Novotný.*

Denník.

Úmrtí. Dne 26. března t. r. v Hradci Králové zemřel pan JUDr. Frant. Srdínko, emerit. advokát v požehnaném **věku 72 roků.** Zvěčnělý byl přes třicet roků členem naší jednoty a v letech 1865 až 1868 také jejím jednatelem. Býval spolupracovníkem Riegrova slovníku naučného a přispivatelem těchto listů. Co koncipient kanceláře Dra Essenthera v Liberci byl zakladatelem a prvním starostou Liberecké české besedy. Požíval zasloužené pověsti bystrého právníka a všech snah šlechetných a vlasteneckých byl horlivým podporovatelem, což osvědčil i posledním pořízením svým učiniv štědré odkazy vlastenecké a lidumilné přes to, že zanechal četnou ovšem dobře opatřenou rodinu. Vděčná mu paměť!

O povolání vyšetřujícího soudce praví prof. Gross ve všeobecném díle svého spisu: Handbuch für Untersuchungsrichter, o němž jsme přinesli zprávu na str 231, toto:

»Ze všech postavení, do nichž právník v praktickém životě může se dostati, jest postavení soudce vyšetřujícího nejzvláštnější; obyčejně se má za to, že jest velice záslužné i zajímavé, zřídka však uváží se, že jest i velice obtížné. Na vyšetřujícím soudci se žádá mladistvá síla, bujará horlivost, vytrvalé zdraví, obsáhlé, vždy pohotové právnické vědomosti; musí míti znalost lidí, obratné chování, otevřené smysly a energii; taktu nelze postrádati, odvahy v mnohých případech je třeba a vždy musí býti odhodlán nasaditi zdraví a život, má-li co činiti s nebezpečnými zločinci, má-li podnikati

namahavé cesty, vyslýchati nemocné nakažlivými nemocemi, neb býti přítomen povážlivým obdukcím. Mimo to dorážejí na něho otázky ze všech oborů lidského vědění, má znáti řeči a umět kreslit, má vědět, co mu může říci lékař, nač se ho má tázat, musí znáti praktiky pytláka tak dobře, jako spekulanta na burse, má jasně vidět, jak testament byl falšován, jak nehoda na železnici se sběhla, jak falešní hráči si vedli, jak kotel praskl, jak obchodník s koňmi koně omládl; musí se vyznati v obchodních knihách, má rozumět hantýrce, dešifrovat tajná písma, a má i znáti nástroje a způsob práce všech řemeslníků. Tomu všemu však nelze se naučiti teprve, když někdo jmenován jest vyšetřujícím soudcem, rovněž tak nelze teprve od toho okamžiku navyknouti si nezbytné horlivosti a bystrosti. Mělo by proto býti prvním pravidlem, jmenovati jen takové osoby vyšetřujícími soudci, kteří mimo ostatní duševní a tělesné vlastnosti mají skutečně encyklopedistické vzdělání, znají lidi a ohlédli se po životě. Nemá-li soudce universálních vědomostí, nemá též zájem pro ně; nemá-li toho, nehodí se pro vyšetřujícího soudce a hrál by úlohu nešťastnou. On konečně je nucen se zajímati o věci, jež jsou mu lhostejny, ale nepřijde proto k cíli, protože jsou mu cizí. A žádná práce není nešťastnější, než ta, jež koná se na nepravém místě. S vědomostmi samými ovšem není ještě vše vyhráno, požaduju na vyšetřujícím soudci takovou úplnou absorpci v jeho povolání, že ho neopustí snaha přiučiti se něčemu, ani tehdy, když není okamžitě přímo v něm činný. Snaživý soudce vyšetřující na příklad na procházkách všímati si bude stop lidí, zvířat, kol, vtlačených míst v trávě, kde někdo seděl neb ležel neb něco bylo složeno, odhozených papírů, střepů, poškození stromů, vyzdvižených kamenů, nápadně zavřených neb otevřených dveří a oken — to vše může dáti vyšetřujícímu soudci podnět, připojovati k tomu kombinace a hleděti vypátrati, co předcházelo. Neníť přec to, co jmenujeme řízením průvodním, nic jiného, než pátrání po kausalitě, t. j. usuzování z předcházejícího a následujícího na následující a předcházející, a tomu třeba se učiti předem na maličkostech, ne teprve po tom na vykonané loupežné vraždě. I napolo zaslechnuté hovory okolojdoucích, ne zcela jasné chování se lidí, mohou poskytnouti cennou látku ke cvičení se v kombinacích. Stejně důležité jest, dá-li si někdo, jenž příběh nějaký lhostejný i důležitý sám viděl neb slyšel, vypravovati o něm od jiných osob, jež byly rovněž svědky neb o něm slyšely. Taková vypravování jsou pro různost svou zajímavá v nejvyšši míře a učíme se jimi, jak sluší posuzovati výpovědi svědků. Rovněž neopomine svědomitý soudce vyšetřující příležitosti, aby poznal způsob práce řemeslníka, technika atd. a zjednal si — last, not least — znalost lidí; k tomu slouží každý člověk, s nímž obcujeme, za objekt a kdo bedlivě studuje, může přiučiti se tu i od nejhloupějšího.«

Okresy bez advokátů. Ze stavu advokátní komory právě vydaného, vychází na jevo, že v Čechách v 31 sídlech okresních soudů není advokáta. Jsou to místa následující. V kraji chebském: Blatno a Teplá. V kraji mosteckém: Bastiansperk, Doupov a Hora sv. Kateřiny. V kraji mladoboleslavském: Český Dub. V kraji jičínském: Maršov, Roketnice, Vysoké a Žacléř. V kraji královéhradeckém: Králíky a Teplice. V kraji kutnohorském: Polná a Štoky. V kraji táborském: Bechyně a Sedlec. V kraji českobudějovickém: Brod Vyšší, Bystřice Nová, Hluboká, Chvalšiny, Lišov, Lomnice, Planá Horní a Sviny Trhové. V kraji píseckém: Hartmanice a Volary. V kraji plzeňském: Dobřany, Hostouň, Manětín, Ronšperk a Touškov. Nejvíce takových míst jest, jak vidno, v kraji českobudějovickém, kdež dokonce mají většinu: z 15 sídel soudních (incl. Budějovice samé) jest tam 8 bez advokáta.

Knihopis. Prof. dr. August Miřička vydal spis: »Delikty tiskové ve vědě, zákonodárství i judikatuře (Knihovna Sborníku věd právních a státních A. XIX., 1908; 154 str.). — Přednáška dra Ignáta Arnsteina »Všeobecná klausule v osnově zákona proti nekalé soutěži (z níž uveřejněn výtah v Právníku 1908, str. 109) vyšla v plném znění jako zvláštní otisk z Právnických rozhledů 1908 (9 str. in IV°). — Dv. r. prof. dr. Krasnopolski vydal přednášku: »Die Änderung und Ergänzung einiger Bestimmungen des allg. bürgerl. Gesetzbuches«. (Ve Vídni, Manz; 39 str.) — Pojednání prof. dra Karla Herrmanna šl. Otavského: »Die neueste Fortbildung des Urheberrechtsschutzes zwischen Österreich und dem Deutschen Reiche« (z Zeitschrift f. d. ges. Handels- u. Konkursrecht LXI.) a »Projev smluvního konsensu podle vládních předloh o reformě všeob. zák. občanského a o smlouvě pojišťovací« (z Právníka 1908) vyšla ve zvláštních otiscích. — Jan Löwenbach vydal zvláštní otisk svého článku v Čechische Revue 1908: »Die Sprachenfrage bei den Gerichten in Böhmen. (V Praze, Grosman & Svoboda, 1908, 32 str.)

Přednášky odboru „Praha" spolku rakouských notářů. Dodatkem ku zprávě, podané v sešitu VI. na str. 244 uvádíme, že v měsíční schůzi tohoto odboru dne 28. listopadu 1907 odbývané přednášel notář Dr. Jaroslav Čulík »o klausuli kassatorní (derogatorní) v testamentech«. — Rozpravy o vládní osnově doplňků a změn ustanovení občanského zákona dovršeny budou ve schůzi květnové b. r. rozborem části o právu obligačním, díl všeobecný, který přednese notář Dr. Jaroslav Čulík.

———— ——

Z praxe mezinárodního práva trestního.

Podává JUDr. Ant. Glos, Nový Jičín.

Státní smlouva ze dne 3. července 1856 č. 14 ř. z. na rok 1857 upravuje vzájemné vydávání zločinců mezi Rakouskem a Severní Amerikou (srovnej též výnos min. sprav. z 5. listopadu 1860 č. 16.037 a 17. listopadu 1876 č. 14.634); pro Rakousko třeba přihlížeti i k předpisům §§ 36.—41., 234.—235. tr. z. a §§ 59., 61. tr. ř., jimiž některé základní zásady práva vydávacího upraveny jsou zákonem, kdežto v Severní Americe tak jako v mnoha jiných státech právo vydávací vůbec je zákonitě upraveno.

Státní smlouva rak.-am. obsahuje předpisy materielního i formálního práva vydávacího; porovnáváme-li obsah její se smlouvami zejména z doby nejnovější, shledáme, že smlouvy novější jsou obsažnější, řešíce mnohé problémy práva vydávacího v theorii třeba dosud sporné, zejména postrádáme ve smlouvě rak.-am. předpisy o právní pomoci (poměry ty dosud ani zvláštní smlouvou upraveny nejsou, výkon právní pomoci v Sev. Americe je nejen obtížný, než i nákladný), o corpora delicti, o prozatímném zatčení na telegrafické dožádání a p.

Hlavní zásady smlouvy rak.-am. jsou tyto:

1. Vydání vlastních příslušníků[1]) je čl. II. výslovně vyloučeno, ustanovení to odpovídá předpisu § 36. tr. z.; an Sev. Amerika zásadně neodmítá vydávání svých příslušníků, vysvětluje se toto ustanovení smluvní předpisem § 36. tr. z., z důvodů reciprocity vyhraženo totéž právo i Sev. Americe. (Anglo-americké právo a contr. systémů kontinentálních v prin-

[1]) Třeba přihlížeti ke smlouvě rak.-am. z 20. září 1870, č. 74. ř. z. na rok 1871 o upravení státní příslušnosti vystěhovalců.

cipu vůbec dopouští vydání nationálů a toliko z důvodů reciprocity ve smlouvách se státy kontinentálními princip ten opouští.)

V zásadě je otázka teoreticky sporná; literaturu o pro a contra viz Dr. Hegler:

Principien des internationalen Strafrechtes.

Není však třeba, aby individuum, o jehož vydání se žádá, bylo příslušníkem státu reklamujícího (arg. slova »alle Individuen . . .)

Byla tudíž námitka vznesena v případu s Jacques Licco Adutt, že týž je příslušníkem tureckým, nikoliv rakouským, bez podkladu a nebylo k ní soudem americkým přihlíženo (John C. Richberg: An international Extradition Case Chicago 1893, str. 47 sq.).

2. Delikt musel býti spáchán v obvodu státu reklamujícího (toto ustanovení respektuje zase zásadu territoriality v Sev. Americe platnou).

3. Útraty zatčení a vydání nese stát reklamující.

4. Pakli reklamované individuum spáchalo delikt ve státu, kam uprchlo, provede se vydání teprv, až dotčené individuum si odpyká trest aneb bude osvobozeno.

Povinnost vydání vztahuje se zajisté i na osoby odsouzené, třeba i rozsudkem kontumačním, ač smlouva sama o tom nemluví; výraz »welche beschuldigt sind . . .« nepřekáží, poněvadž není ho užito ve smyslu technickém, hledě snad k určitému stadiu procesnímu, a není důvodu pro exempci osob odsouzených, resp. nebylo ho ani u kontrahentů; ovšem ale — jelikož smlouva žádnou výhradu nečiní — třeba ohledně osob odsouzených — předložiti důkazy, a ne pouze rozsudek (o tom níže).

5. Vydání povoluje se po předchozím jednání diplomatickém, přímý styk mezi soudy rak. a amer. je v případech sebe nutnějších naprosto vyloučen.

Kruh trestních činů, ohledně nichž vydání se dopouští, jest značně obmezen (tak jest tomu i ve smlouvách prusko-am. 16. června 1852, bavorsko-am. 12. září 1853, badensko-am. 30. ledna 1857; jak vidno jsou smlouvy ty vesměs víc než půlstoletí staré, shodujíce se skoro doslovně se smlouvou rak.-am.).[1])

Delikty, vydání podrobené jsou ve smlouvě taxativně

[1]) Smlouvy ty otištěny jsou ve sbírce Olshausen: Auslieferungs- u. Konsularverträge des deutschen Reiches z roku 1903.

vypočteny (t. zv. methoda enumerační arg. slova v úvodu ». . . dass die betreffenden Verbrechen namentlich aufgezählt werden«), delikty politické jsou z vydání naprosto vyloučeny; o tom, zda se jedná o delikt smluvní, rozhodují zákony státu reklamovaného (arg. slova according to the laws of the place, where the fugitive...) resp. v Sev. Americe zákony toho kterého určitého státu (neplatí tedy zásada normy identické obou států — výraz Lammaschem »Auslieferungspflicht u. Asylr.« užitý).

Vydání jsou podrobeny tyto trestní činy:

Vražda, vražedné přepadení, piraterie, žhářství, falšování, defekt aneb zpronevěra peněz veřejných, zhotovování aneb rozšiřování falešných peněz; zřejmo, že jen nepatrný počet deliktů majetkových podroben je vydání, zejména nelze žádati vydání ku př. pro krádež, zpronevěru peněz soukromých.

Co se týče podvodu, uvádí výnos minist. spravedlnosti (cit. u Starr: Rechtshilfe gegenüber dem Auslande) z 18. září 1859 č. 14.781 na vrchní zemský soud pražský, že vydání pro podvod — an není ve smlouvě uveden — žádati nelze (novější smlouvy připouští však vydání i pro krádež, zpronevěru, podvod, vydírání).

Ovšem sluší míti na mysli, že pojem podvodu dle rak. tr. z. zahrnuje i případy falšování a že smlouva rak.-am. vydání pro falšování dopouští.

Případy falšování jsou dle rak. práva tyto:

1. falšování veřejných papírů úvěrních, § 106.,
2. falšování listin veřejných, § 199. d, 320 f,
3. falšování listin soukromých, § 201. a,

(něm. text smlouvy zní ». . . . oder der Fälschung oder der Verfertigung oder der Verbreitung falschen Geldes, . . .« angl. ». . . or forgery, or the fabrication, or circulation of counterfeit money, . . .«; v textu něm. řiš. zák. schází za slovem Fälschung komma).

Dr. Emil Jettel: Handbuch des intern. Privat- und Strafrechtes, uvádí v »Summarische Übersicht der Auslieferungsdelicte« falšování veřejných listin, falšování soukromých listin jako delikt dle smlouvy rak.-am. vydávání nepodrobený.

Patrně však záležeti bude na tom, co zákon toho kterého státu amer. za falšování počítá; nepochybno asi je, že falšování listin veřejných je deliktem vydání podrobeným.

Otázka ta podrobně probírána byla v řízení vydávacím, jehož průběh popisuje Richberg v cit. již spise »An international extradition case«; zejména kapit. »Additional Evidence« str. 44 sq., kdež zástupce konsulátu provádí důkaz o tom, že dle smlouvy rak.-am., rak. tr. z.; rozhodnutí nejvyššího soudu, jakož i zákonodárství trestního ve státu Illinois kap. 38 sec. 105 Rev. Stat. of Illinois delikt falšování (»forgery«) nezahrnuje toliko falšování listin veřejných, než i soukromých, zejména papírů obchodních str. 56 sq.; v tom smyslu i rozhodnutí amer. soudu str. 76, dle něhož nezáleží na pojmenování deliktu (»podvod spáchaný falšováním«), nýbrž na úmyslu kontrahentů; duchu smlouvy. Výraz »forgery« je pojem obecnoprávní (common law definition) a je v tom smyslu ho ve smlouvě užito (důvody amer. soudu v rozhodnutí soudce Jenkinse str. 76 cit. spisu Richbergova, Viz Adolf Hartmann, Berlin 1906: Die Strafrechtspflege in Amerika. Unter dem Ausdruck Common law pflegt in Amerika etwas anderes verstanden zu werden, nämlich das englische Recht überhaupt, ungeschriebenes Recht und Gesetzrecht und die in Billigkeitsfällen entwickelten Grundsätze zusammengenommen; soweit es in Amerika gilt, str. 7).

Pro výklad terminu »forgery«, »Fälschung« je dobře, povšimneme-li si ustanovení i jiných smluv; tak praví se ve smlouvě prusko-am. »oder der Fälschung oder des Ausgebens falscher Dokumente« (podobně smlouva bavorsko-amer., kdežto smlouva badensko-amer. z r. 1857 praví, jen ». . . oder der Fälschung; oder atd.«).

(Případ u Granichstädten: Der internationale Strafrechtsverkehr č. 45, kdež se jednalo o podvodný úpadek; není dokladem toho, že vydání pro podvod se dopouští; poněvadž se tam jednalo o zvláštní řízení rázu civilního a zatčení na lodi.)

Důležitý delikt smluvní je též »defekt aneb zpronevěra peněz veřejných« (»embezzlement of the public moneys«); jistá pochybnost vzniká v tom směru, zda je třeba, aby subjekt činu trestního byl úředníkem ve smyslu § 101. tr. z. (tak tomu bylo v případu č. 44 Granichstädten, stejně Jettel v Handbuch v tabeli »Summarische Übersicht der Auslieferungsdelikte) či je-li důraz kladen pouze na kvalitu peněz zpronevěřených.

V případě F. Š., projednávaném u c. k. krajského soudu v Novém Jičíně, byl F. Š. vydán pro »embezzlement of the public moneys«, ačkoliv nebyl úředníkem: týž zjednal si svémocně

přístup do poštovního úřadu spravovaného sestrou; zfalšoval denní účty poštovní spořitelny připsav si fingovaně vklady; načež peníze šekem vyzvedl. (Akta c. k. krajského soudu v Novém Jičíně).

Grosch: Das deutsche Auslieferungsrecht patrně soudě dle poznámky str. 40 je toho náhledu, že pachatel musí býti úředníkem.

Přesné řešení otázky té bylo by možno jen na základě zákonů amerických (zákonodárství v záležitostech trestních je skoro výhradně přikázáno jednotlivým státům, Hartmann str. 39).

Smlouva rak.-am., stejně i smlouvy uvedených států něm., n e ř e š í otázku vydání pro s p o l u v i n u a p o k u s, o čemž smlouvy, zejména novější, vždy obsahují podrobné ustanovení (viz synoptický přehled u Jettla, Handbuch).

Spolupachatelství deliktů smluvních je zajisté vydání podrobeno.

Pokus je patrně tenkrát vydání podroben, pakli dle příslušného zák. amer. rovná se činu dokonanému (dle rak. práva trestního zajisté lze povoliti vydání pro pokus deliktu smluvního arg. § 8. tr. zák.).

Smlouvy novější z pravidla činí podmínku minimální sazby trestní na delikty smluvní; smlouva rak.-am. ustanovení takové neobsahuje, ačkoliv na př. dle rak. tr. z. je sazba trestní jako na falšování, zhotovování a rozšiřování peněz falešných, zpronevěru peněz veřejných, falšování; veskrze delikty smluvní, po případě nízká, je tudíž zásadně i pro mírnější případy vydání přípustno, ovšem z důvodů opportunních nebude vydání žádáno, tak že de facto i tu smlouva obmezena je na případy nejtěžší.

Smlouva rak.-am., jak vidno ze srovnání se smlouvami jiných států, podrobuje nepatrný počet činů trestních vydání; okolnost ta vysvětliti se dá vzdáleností (která ovšem dnes již nepadá tak na váhu jako před půlstoletím), dále i snahou získati vystěhovalce (i tento moment dnes, kdy Sev. Amerika zákony přistěhovalecké přiostřila ve směru obmezujícím proud vystěhovalecký, dnes již není tak důležitý), hlavně však samým právním zřízením ve státech a territoriích severoam. (vždyť smlouva s Brasilií dopouští vydání pro velký počet deliktů, ačkoli je řízení vydávací daleko jednodušší a útraty menší, an je hradí reklamovaný stát až na hranici svého území).

Americké řízení trestní poskytuje obviněnému dalekosáhlou ochranu a vyznamenává se přísným řízením důkazním (viz Hartmann, l. c. kap. VII. Das amerikanische Beweisrecht). Útraty jsou neobvykle vysoké (vydání F. Š. neobyčejně rychlé stálo přes 8000 K).

Řízení vydávací vykazuje v Sev. Americe pozoruhodné zvláštnosti: ve zvláštním řízení kontradiktorním zkoumá americký soud, zdali je podán důkaz pro vznesené obvinění (čl. I. cit. smlouvy), konstatuje pak, zda důkaz je proveden, načež v kladném případě exekutiva vydá rozkaz na vydání znějící,*) (ovšem může i usnesení povolující zrušiti, které také podléhá změně instancí soudních).

Jiné státy (vyjma ještě Anglii) spokojují se z pravidla zatykačem, rozsudkem (kontradiktorním), spisem obžalovacím a podobným dokumentem. Systém anglo-americký ovšem vydání neobyčejně stěžuje; třeba předložiti důkazy přesvědčivé (přísežné svědecké výslechy, vzetí do přísahy stane se na návrh veř. žalobce ve smyslu § 169. tr. ř., aby vyhověno bylo zásadě rak. tr. ř.; nestačí výpovědi spoluobviněných; velmi důležito je ale udati adresy event. svědků v Americe, jež lze obeslati, pakli tací jsou po ruce, alespoň za účelem prokázání identity, jak se to stalo v případě J. B., vražda, u c. k. krajského soudu v Novém Jičíně projednaném, spisy téhož soudu).

Nemíním ovšem — pro nepřístupnost příslušné literatury, hlavně anglické a americké — probírati řízení vydávací, obmezím se pouze na sdělení zajímavých případů praktických; praxe práva mezinárodního má zajisté nemalý význam.

Úvodem jsem již sdělil, že smlouva rak.-am. nemá ustanovení o prozatímném zatčení na (dipl.) dožádání (poštou aneb telegrafické) bez předložení dokumentů vydávacích (je-li podána řádně instruovaná žádost, tu je ovšem zatčení obligatorní, ač na kauci zrušitelné).

Výnos min. sprav. ze 17. listopadu 1876 č. 13.634 poukazuje soudy, by se přímo ať telegraficky, ať písemně neobracely o zatčení a vydání zločinců ze Sev. Ameriky na c. a k. vyslanectva aneb c. a k. konsuláty, nýbrž aby své návrhy, připojivše potřebné doklady a zejména přísežné výpovědi, jichž k žádosti o zatčení nezbytně je třeba, prostřednictvím vrch-

*) warrant for surrender viz uveřejněný u Richberga str. 80.

ního soudu předkládaly ministerstvu spravedlnosti, jež doklady ověří a o další zakročení ministerstvo zahraničních záležitostí dožádá.

Dle toho zdálo by se, že bez dokladů nelze v Sev. Americe (telegraficky aneb poštou) zakročiti o prozatímné zatčení.

Lammasch Auslieferungspflicht und Asylrecht konstatuje, že starší smlouvy vydávací se Sev. Amerikou nezmiňují se o prozatímném zatčení, že však podrobné přísežné oznámení konsulovo o spáchání zločiny uprchlíkem, třeba by jen o depeši se opíralo, stačí, aby se prozatímné zatčení vymohlo a to třeba u soudu onoho místa, kde pachatel se zdržuje.

Některé státy severoam. žádají dle svědectví Lammaschova předložení zatykače, Lammasch jest však toho náhledu, že ostatní dokumenty, zejména protokoly svědecké, žádosti o prozatímné zatčení připojeny býti musí (podobně Bar: Das internationale Privat- und Strafrecht str. 603).

V Německu jsou vydány zvláštní instrukce, týkající se formy a obsahu depeší telegrafických o prozatímné zatčení (nař. prus. min. sprav. z 18. června 1870, 15. června 1872, 3. dubna 1874 uveřejněné u Grosch: Das deutsche Auslieferungsrecht), z nichž jde na jevo, že prozatímné zatčení je přípustno.

O věci podám doklady z praxe.

Povšimnutí zasluhuje cit. spis Richbergův »An international extradition case«, jenž líčí případ vydání ze státu Illinois.

Depeše (kterou vždy odesílati musí min. zahr. záležitostí na vyslanectvo aneb konsulát) obsahovati musí, jméno a příjmení pachatele, údaje na identitu se vztahující, zejména popis osoby, konstitutivní známky činu (čas, místo spáchání atd.), zkrátka podrobnosti sloužící za podklad oznámení přísežného musí býti tak podány, aby se ihned posouditi mohlo, jde-li o delikt smluvní.

To zřejmě vychází na jevo ze spisu Richbergova, kdež původní depeše takové podrobnosti neobsahovala, tak že, než o vymožení zatykače se zakročilo, bylo zástupcem konsulátu o doplnění a sdělení bližších podrobností žádáno.

Mimo to třeba pojati do depeše, že se vydání žádá, a že zatykač soudní je vydán.

V případu F. Š. a J. B. rovněž vymoženo prozatímné zatčení (ve státu Illinois, resp. Pensylvanii).

Návrh ministerstvu spravedlnosti podaný obsahoval hořejší podrobnosti, odůvodnění, proč vydání se žádá, pravděpo-

dobné místo pobytu J. B. a adresy dvou osob tamtéž se zdržujících, jež J. B. z domoviny znaly.

Prozatímné zatčení bylo ihned provedeno (v případu F. Š. bez připuštění kauce).

Zajímavý byl průběh řízení v případě F. Š.

Rak.-uh. konsul vymohl si na základě kabelové depeše zatykač u soudu (záležitosti vydávací přikázány jsou samosoudci t. zv. »comissioner«, soudce spolkový, Bundesrichter, Hartmann l. c. str. 38), jenž t. zv. United States Deputy Marshall (výkonný orgán soudní, Hartmann l. c. 37) byl k provedení odevzdán.

Pátrání po F. Š. provedl soukromý ústav detektivní Pinkerton National Detektiv Agency (jejž třeba honorovati, jiného způsobu pátrání nelze užiti).

Vypátraný F. Š. popíral identitu, leč pro různé podezřívající okolnosti při domovní prohlídce zjištěné byl zatčen a výslech jeho před comissionerem na druhý den určen; F. Š. popíral opětně identitu, mezi jednáním odevzdán byl soudu větší obnos peněz (6180 dol.) a klenoty, jež F. Š. s sebou přivezl a jež při domovní prohlídce se hned nenalezly.

Výslech obmezoval se jen na to, zda F. Š. je identický, vinen čili nic.

Na 2. března 1906 určeno veřejné líčení (prvý výslech byl 9. února 1906), při němž důkazy se mají předložiti; jak vidno, byla doba ta velmi krátká, leč termin jest odročitelný, neboť soudce má moc přiměřené odročení povoliti; pakli ku př. dokumenty ještě nedošly (tak tomu bylo v případu Richbergem vylíčeném str. 51), odročení to nelze v odpor bráti. Konsul zakročil též o zabavení veškerých u F. Š. nalezených peněz a klenotů do výše obnosu vylákaného (18.000 dolarů), arciť musela kauce v obnosu dvojnásobném se složiti. Zakročení to bylo prozíravé, an obhájce obviněného ihned též o zabavení ku krytí svého honoráře zakročil. F. Š. se pak doznal, věci zabavené se pak konsulátu vydaly.

F. Š. sepsal písemné doznání, jež úředníku konsulárnímu odevzdal, byl opětně soudu předveden, kdež doznání jeho a prohlášení, že vydán býti chce, se konstatovalo, načež u departement of State vymožen t. zv. warrant for surrender (14. února 1906), tak že líčení ze 2. března 1906 odpadlo.

Listiny vydávací tudíž amer. soudu ani předloženy nebyly

(byly však důkazy v Americe po ruce, jež stačily: doznání F. Š., nalezená corpora del., výpovědi svědků, u nichž bydlel F. Š., a jimž okolnosti velmi podzřívající sdělil).

Neobyčejně rychlé řízení vysvětleno je jen tím, že se F. Š. doznal, s vydáním souhlasil a že po ruce byly důkazy v Americe sebrané. Popírání identity bylo by komplikovalo řízení.

Smlouva amer.-rak. nemá předpisů o tom, jak třeba prokázati identitu, jiné smlouvy žádají popis osoby, předložení fotografie aneb jinaké doklady; takovými byly by na př. daktyloskopické otisky, viz Windt a Kodiček. Daktyloskopie, anthropometrické lístky, písmo dotyčné osoby, podobným způsobem bude lze i tu prokazovati identitu, ač by vyloučeno nebylo, že by americký soud žádal třeba i postavení svědka identity.

Jak zachovati se sluší, pakli po provedeném a vykonaném vydání vyjde na jevo nový trestní čin osoby vydané, spáchaný rovněž v území státu reklamujícího.

Otázka ta smlouvou amer.-rak. není řešena; pakli nově objevený delikt není vůbec vydání podroben, pakli se jedná na př. o delikt politický, nelze ničeho zaříditi.

Jinak se má věc, jde-li o delikt vydání podrobený. V řízení vydávacím je všeobecně uznána zásada speciality, jež ve smlouvách zpravidla podrobněji bývá rozvedena, ačkoliv smlouva rak.-am. neobsahuje ustanovení, že vydané individuum pro jiný, před vydáním spáchaný čin než pro ten, jenž byl základem vydání, nesmí býti vyšetřován aneb trestán, tak nicméně i tu zásada speciality přichází k platnosti.

To jde na jevo z toho, že zásada speciality plyne z pojmu vydání, dále že smlouva rak.-am. vypočítává podrobně delikty vydání podrobené, jakož i konečně z obsahu řízení vydávacího, průběhem jehož zkoumají se podrobně důkazy.

Smlouva uzavřená s Vel. Britanií a Německem (14. května 1872) a Rakouskem přímo zakazuje, aby osoba vydaná pro jiný čin, než pro který vydána byla, byla držána ve vazbě aneb do vyšetřování vzata; Velká Britanie, jak již úvodem řečeno, zkoumá rovněž podrobně důkazy tak jako Sev. Amerika.

Celá řada smluv dopouští však stihání i pro nově objevené delikty nepolitické, smluvní a nepromlčené,

a) dá-li vláda reklamujícího státu svolení k dodatečnému stíhání;

b) neopustí-li vydaný pachatel do určité doby po skončeném vyšetřování obvod státní.

Švýcarský spolkový zákon ze 22. ledna 1892 o vydávání cizině v čl. 7. vyslovuje zásadu speciality, leč by 1. vydaný, resp. jeho obhájce s v o l i l, 2. vydaný měsíc po svém definitivním propuštění neopustil území státu reklamujícího.

Mimo to třeba souhlasu ku stíhání jiného deliktu, než pro který vydání se stalo.

V případě J. B. — vražda — vyšlo na jevo, že J. B. před svým vydáním spáchal ještě zločin loupeže na dvou místech. Týž při svém výslechu se doznal. V době, kdy zahájeno řízení vydávací pro vraždu loupežnou, byla sice domněnka, že J. B. řečené loupeže spáchati mohl, leč nebylo po ruce důkazů dostatečných, tak že žádost jen na čin vraždy loupežné se omezila.

Otázka, kdy lze mluviti o nově objeveném činu trestním, není ve smlouvách zpravidla řešena, zajisté lze míti za to, že novum je i tenkráte, byla-li jen domněnka pachatelství aneb indicie vzdálená, nepostačující dle zásad ř. tr. k zavedení přípravného vyšetřování (lze vůbec říci, že četné zásady mezinárodního práva trestního, jak theorie je formulovala a jak i v mnohých smlouvách akceptovány byly, snad příliš hoví ochraně pachatelově; hledisko toto dnes, kdy aspoň u států kulturních soudnictví je vyspělé a důvěry hodné, kdy veřejný tisk všímá si jednání vlády, soudů a podrobuje je kritice, dále kdy jednotlivec svých práv dovede daleko úspěšněji obhájiti než za doby vlád absolutních, nelze bez výhrady schvalovati aspoň tam, kde jedná se o to, třeba nebezpečného zločince učiniti neškodným), aneb pakli nebylo lze důkazy v č a s opatřiti a předložiti (viz případ u Granichstädten).

Žádost o r o z š í ř e n í v y d á n í (výrazu toho užívá smlouva nizozem.-něm. z 31. prosince 1896) sluší podávati a doložiti tak jako původní žádost o vydání.

V poměru Rakouska k Sev. Americe uvážiti jest otázku, zdali a jakým způsobem lze vymoci dodatečný souhlas ke stíhání: otázka ta potud jeví jisté obtíže, že v Sev. Americe se záležitost vydání či nevydání provádí v řízení kontradiktorním, jež vyžaduje přítomnost obviněného. Aby se vyhovělo této zásadě, dala by se principielně věc vyříditi jen tak, že by obviněný opětně dopraven byl k dotčenému soudu, jenž by pak po jeho slyšení rozhodl, zda dodatečné stíhání se dopouští čili nic.

Nicméně v případě J. B., vražda, žádána americká vláda za svolení ku stíhání J. B. i pro nově objevené delikty; k žádosti této připojeny byly důkazy podobně jako k žádosti prvé, an se mělo dle obsahu smlouvy za to, že i tu soudce americký důkazy zkoumati musí; připojen zároveň opis protokolu s obviněným sepsaný, jenž protokolárně prohlásil, že proti vydání, resp. svolení námitek žádných nečiní.

Americká vláda sdělila pak, že svolení k dodatečnému stíhání se uděluje.

Praktické případy.

Exekuce na plat soukromého zřízence:

1. Ujednání mezi zaměstnatelem a zřízencem, jež stala se před zabavením platu, o srážkách za příčinou kompensace s pohledávkou zaměstnatelovou, musí vymáhající věřitel respektovati,

2. Kompensační srážky takové jsou přípustny též jen z té části platu, jež podléhá exekuci.

3. Přibytečné zvětšuje plat a tedy po případě část, exekuci podléhající.

Žalující firmě »Wechselseitige Versicherungsgesellschaft in K.« povolena byla pro pohledávku 1952 K 06 h exekuce proti O. M-ovi zabavením jeho služebních příjmů u žalované »P-ské záložny«, pokud převyšují 1600 K. Usnesení o přikázání k vybrání dodáno bylo záložně dne 12. července 1905.*)

*) Zvláštní komplikace, pro konečné rozhodnutí však nezávažná, nastala tu tím, že usnesení exekuční dodáno bylo záložně (třetí dlužníci) do rukou O. M. samého (exekuta) jako jejího ředitele. On usnesení to zatajil a sám pak jménem záložny zaslal exekventce 175 K 77 h., jež, jak dále bude vidno, exekventka od pohledávání svého si skutečně odrazila. Záložna sice, tvrdíc, že usnesení mělo býti dodáno řiditelstvu povolanému dle stanov k zastupování, žádala u zemského soudu v P., aby prohlášeno bylo, že doručení to není právoplatné, ale tento návrh byl usnesením z. s. v P. ze dne 11. října 1906 Cg. VI. 39/5-14 zamítnut a zamítnutí bylo usnesením c. k. vrchního s. z. v P. ze dne 26. října 1906 R. V. 325/16 potvrzeno. Soudové, súčastnění zde v našem případě, se na tato usnesení pouze odvolávají a to: první instance »uznává, že doručení stala se vůči žalované závazná a právoplatná« a poukazuje »k odůvodnění« usnesení vrchního soudu R. V. 325/6, ke kterému se připojuje (odůvodnění samo udáno není), druhá instance praví, že v této otázce »rozhodli již příslušní soudové« a třetí instance poukazuje na »důvody instance druhé«.

O. M. byl v té době a až včetně do září 1906 ředitelem jmenované záložny a měl 2400 K platu a 600 K přibytečného, úhrnem 3000 K ročně.

Před dodáním usnesení o přikázání ujednal M. se záložnou, v jejíž službách byl, že tato pro pohledávku svou proti němu (z dřívějších malversací) bude si srážeti ročně 1000 K a tak se i dělo, tak že v době dodání exekučního usnesení a až do konce své služby bral effektivně jen 2000 K ročně.

Dne 5. října 1906 podala firma »W. Vers.-Ges.« žalobu na »P-skou Záložnu« o zaplacení 1224 K 33 h s $6^0/_0$ úroky. (Částka tato vypočtěna byla tímto způsobem: Žalující vzala mylně za základ, že M. měl ročního platu i s přibytečným jen 2800 K; odečte-li se od toho 1600 K z exekuce vyňatých, zbývá 1200 K, čili měsíčně 100 K exekvibilních. Žalující tedy tvrdí, že jí přísluší za 14 měsíců, od srpna 1905 do září 1906 včetně, 1400 korun a po odečtení 175 K 77 h, které byla prý od záložny obdržela, 1224 K 23 h.) O pohledávce Záložny proti M., která se srážela s platu, tvrdí žalující během sporu, že sluší ji kompensovati s částkou z exekuce vyňatou, tak že jí tyto srážky se nedotýkají.

Naproti tomu hájila žalovaná Záložna náhled, že při výpočtu části exekuci podléhající, nesluší bráti zřetel na přibytečné, že tedy žalující vůbec nic od ní požadovati nemůže (neboť po odrážení kompensabilních 1000 K z vlastního platu 2400 K, bez přibytečného, nezbývalo minimum 1600 K).

Všechny tři instance a to c. k. obchodní soud v Praze rozsudkem ze dne 11. července 1907 Cg II. 52, c. k. vrchní soud zemský v království Českém rozsudkem ze dne 5. října 1907 Bc IV. 69 a c. k. nejvyšší soud vzaly za základ sumu ročních 400 K, jakožto část exekuci podléhající (2000 K—1600 K) a přiznaly žalující (za 14 měsíců) sumu 466 K 66 h s $6^0/_0$ úroky ode dne 5. října 1906, poslední z těchto důvodů:

Obě dovolání, jež opírají se o č. 4. § 503. c. ř. s., jsou bezdůvodná.

Dovolání žalobkyně hájí názor, že v poměru zaměstnavatele k zaměstnanému je dopuštěno, aby onen kompensoval s pohledávkou tohoto i pokud tato z exekuce jest vyňata a označuje opáčné stanovisko soudu odvolacího jako právně mylné. Dlužno však uznati toto stanovisko za správné. Neboť základem veškerých na ochranu dlužníka vydaných zákonů ze dne 29. dubna 1873 č. 68 ze dne 21. dubna 1882 č. 123 a ze dne 26. května 1888 č. 75 z. ř., je snaha zabezpečiti dlužníkovi existenční minimum, do něhož leč v případech zákonem výslovně vyňatých, nikým nemůže býti zasahováno. Plyne to z jasné dikce těchto zákonů, neboť prohlašuje-li § 2. prvního z dotčených zákonů, že plat a ostatní služební příjmy osob tam jmenovaných nemohou býti stíhány opatřeními exekučními, nečiní-li úhrnná suma těchto příjmů ročně více než 600 zl., pokud se týče dle čl. I. zákona ze dne 26.

května 1888 č. 75 z r. 800 zl., nařizuje-li § 1. zákona ze dne 21. dubna 1882 č. 123 ř. z., že osobám ustanoveným ve veřejné stlužbě státní, vedena-li proti nim exekuce, volným zůstati musí roční důchod 800 zl. a upírá-li § 7. tohoto zákona, jakož i čl. IV. zák. ze 26. května 1888 i 75 ř. z. každémukoli opatření postupem, poukazem, zastavením, nebo jiným jednáním právním, jež by se příčilo ustanovením těchto zákonů, účinek právní, je tím nade vši pochybu vysloveno, že na tu část příjmů dlužníkových nesmí nikdo, ani exekucí, ani cestou dobrovolného dohodnutí ku svému uspokojení sáhnouti, nýbrž že část ta musí zůstati dlužníkovi k volné disposici, toto i z toho důvodu, že dotčené zákony vydányjsou v zájmu veřejném, by zabráněno bylo schudnutí důležitých kruhů povolání. Zákon mluví při tom zcela všeobecně a nestanoví ve prospěch ničí výminky. — Nelze tedy ani zaměstnavateli přiznávati postavení přednostního a poskytovati mu práva, aby přiváděje ku platnosti pohledávky kompensační zasahoval do oné části příjmů zaměstnaného, kteráž exekuci podrobena není. Odvolává-li se dovolání při tom na dějiny vzniku zákona ze dne 29. dubna 1873 č. 68 ř. z. nutno na to odpověděti, že v té příčině rozhoduje pouze doslov zákona, zákon však takového výjimečného ustanovení ve prospěch zaměstnavatele neobsahuje.

Stejně málo může dovolání s úspěchem dovolávati se na dikci § 1. zák. ze dne 29. dubna 1873, dle něhož plat osob tam naznačených může osobou třetí stihán býti jen podle ustanovení následovních. Neboť v poměru věřitele k dlužníkovi je právě zaměstnavatel dlužníka osobou třetí, o které mluví zákon všeobecně a bez jakékoli výminky, nelze tedy tvrditi, že právní jednání zaměstnavatele se zaměstnaným ohledně té části příjmů poslednějšího, která exekuci podrobena není, mají účinek právní.

Arci nastává účinek kompensace mocí zákona a spůsobuje zrušení vzájemných závazků, ale to jen tehdy a potud, pokud není proti pohledávce ustanovením zákonným odňata spůsobilost býti předmětem, z něhož lze dosíci uspokojení, a dle toho, co uvedeno, jest tomu nepochybně také ohledně té části příjmů dlužníkových, kteráž exekuci podrobena není. Poukazuje-li dovolání konečně k tomu, že při názoru soudu odvolacího nemohly by poskytovány býti zálohy na smluvené splátky, není to vývodem právním a možno tím méně k tomu přihlédati, když jest právě věcí toho, kdo zálohu poskytuje, aby se přesvědčil, může-li ji bez nebezpečí poskytnouti. Nelze tedy souhlasiti s důsledky, jež dovolání z názoru jim hájeného činí v ten rozum, že žalovaná byla povinna, aby srážejíc pohledávku svou z oné části příjmů svého zaměstnance, kteráž exekuci podrobena není, žalobkyni vydávala plat dlužníkův pokud část tu převyšuje.

Dovolání žalované směřuje proti tomu, že bylo hleděno ku přibytečnému O. M. a tvrdí, že přibytečné z exekuce jest vyňato. Než i v tom směru dlužno souhlasiti s opačným názorem, jenž vysloven byl soudem odvolacím, neboť výše dotčené zákony na ochranu dlužníků jsou zákony výjimečnými, nutno tedy je vykládati přesně a každý o sobě, aniž lze ustanovení jednoho zákona přenášeti na ustanovení zákonů druhých. Poskytuje-li tedy zákon ze dne 21. dubna 1882, č. 123 ř. z. v § 3. osobám ve službách veřejných ustanoveným tu výhradu, že jejich přibytečné při výpočtu oné části příjmů služebních, která podrobena jest exekuci počítáno býti nemá, platí to právě jen pro přibytečné osob ustanovených ve službách veřejných a nelze toho užívati na přibytečné zřízenců soukromých, kdyžtě ohledně zřízenců soukromých zákonem přesně stanoveno jest, které příjmy exekuci nepodléhají a k nim přibytečné se nepočítá. Je-li dle toho osobám ustanoveným ve službách veřejných poskytnuto větší minimum existenční než zřízencům soukromým je to právě důsledkem zákona a nelze toho použíti jakožto důvodu proti zákonu. Než ani ohledy sociální, na které klade obžalovaná důraz, nemohou oproti zákonu dojíti povšimnutí, stejně jako doba trvání tohoto zákona a změna poměrů od toho času nastalá; poněvadž dokud zákon ten platí, právě jen zákon ten rozhoduje. Ze znění zákona ze dne 21. dub. 1888, č. 75. ř. z. konečně nikterak nelze odvozovati, že přibytečné zřízenců soukromých není podrobeno exekuci a ostatních dvou zákonů k výkladu zákona prvějšího — jak již vytčeno, použíti nelze. Z toho důvodu, že přibytečné O. M. nelze vpočítati do jeho platu a že z tohoto platu v sumě 2400 K po odečtení částky 1000 K žalovanou účtované zbývá toliko 1400 K, nelze tedy vyvoditi zamítnutí žaloby.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 1907, č. 14517.

Dr. *Jos. Worel,*
sekretář vrch. soudu v Praze.

Regens chori ve sporu s farní obcí.

V městě Ž. zemřel regens chori a farář osoboval sobě právo obsaditi místo uprázdněné z vlastní moci. Přes odpor obecního starosty přijal farář za ředitele choru Vavřince G. a slíbil jemu přiměřený honorář (mimo štolovní příjmy). Regens chori konal pak obvyklé služby při církevních úkonech, ale nedostal honorář ani od farního ani od obecního úřadu. Obec Ž. a přifařená osada B. odmítaly nárok ředitele choru, poněvadž ujal se

služby bez souhlasu farní obce. Regens chori podal tedy žalobu na farní obec Ž., zastoupenou místními obcemi Ž. a B. na zaplacení 1600 K za minulý rok.

Žalovaná obec namítala, že pořad právní není připustný a krajský soud v Jičíně zastavil soudní řízení po rozumu § 42. jur. normy, poněvadž rozhodování o tom, zdali a jak mají farní osadníci přispívati na služné ředitele choru, přísluší úřadu politickému.

C. k. vrchní soud rekursu žalobcovu vyhověl a obranu žalované obce zamítl, neboť nárok žalobcův spočívá na důvodu soukromoprávním (§§ 1151., 1152. ob. obč. zákona) a byť i ustanovení ředitele choru kostelního příslušelo úřadu církevnímu, nedotýká se právní poměr ředitele choru veřejnoprávních zájmů náboženských, nýbrž náleží vůbec do oboru práva soukromého a souvisí jen zevně s úkony duchovního správce.

O sporném právním nároku má tedy rozhodovati soud a teprve potom po případě rozvrhne politický úřad na jednotlivé příslušníky farní obce povinné příspěvky po rozumu § 55. zákona ze dne 7. května 1874 č. 50 ř. zák.

C. k. nejvyšší soud revisnímu rekursu žalované obce nevyhověl, neboť politickému úřadu přísluší jen rozhodování o rozepři mezi farními osadníky a farní obcí, avšak rozsuzování o soukromoprávním nároku ředitele choru kostelního náleží řádnému soudu, jenž též uvažovati má o tom, byl-li farář sám oprávněn smlouvu služební uzavírati, zdali místní obce Ž. a B. právem zastupují obec farní, a zdali hudba chrámová náleží ku rituálním výkonům katolické církve.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. března 1908 č. j. R II 205/8. *S.*

K § 1. lit. c) zákona ze dne 25. července 1871. č. 76 ř. z. a k 49. konk. ř. Důkaz o vyplacení věna proti konkursní podstatě zemřelého manžela lze vésti svědky.

Vdova kridatářova vystoupila proti konkursní podstatě pozůstalosti svého zemřelého manžela žalobou na uznání, že její pohledávání věna v obnosu 3000 K, které ke konkursu přihlásila, jest likvidní.

C. k. zemský soud v Praze rozsudkem ze dne 14. října 1907 č. j. Cg IV 196/7-7 její žalobu zamítl.

Z důvodů: Žalobkyně domáhá se na konkursní podstatě uznání věna, které prý její otec zemřelému jejímu manželu v hotovosti vyplatil.

Tento nárok není odůvodněn a bylo žalobu zamítnouti. Neboť dle § 1217. obč. z. jsou svatební smlouvy ony smlouvy, které za příčinou manželského sňatku o jmění se uzavírají, a patří mezi smlouvy ty i smlouva o věně, a dle § 1218. obč. z. jest věno jmění, které buď manželka neb někdo jiný za ni manželu k ulehčení nákladu s manželstvím spojeného dá neb slíbí. Dle § 1. lit. a), c) zák. ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z., který má za účel, by práva třetích osob byla chráněna proti ujednání manželů a aby zamezena byla právní jednání na oko, jest platnost smluv svatebních, jakož i potvrzení, že věno dáno bylo, podmíněno sepsáním notářského spisu. Poněvadž žalobkyně sama uvádí, že o věně, který prý její otec jejímu manželu vyplatil, notářský spis sepsán nebyl a také důkaz o vyplacení věna notářským spisem vésti nemůže, jest jednání ohledně věna neplatné, nelze správnost přihlášeného věna uznati a nelze také o připočítání věna připustiti důkaz svědky, nehledě ani k tomu, že by žalobkyně nárok na vrácení věna dle § 1226. obč. z. proti konkursní podstatě jen pod podmínkou §u 49. konk. ř. k platnosti přiváděti mohla a této podmínky zde není.

K odvolání žalobkyně zrušil c. k. vrchní soud zemský v království Českém usnesením ze dne 12. prosince 1907 č. j. Bc II 150/7-11 rozsudek prvního soudu a vrátil mu věc, aby o ní (až usnesení vrchního soudu zemského moci práva nabude) dále jednal a nový rozsudek vynesl.

Odůvodnění. Soud odvolací nesdílí právní názor prvním soudem vyslovený, že právní jednání o zřízení věna v daném případě proto jest neplatné, že o něm nebyl sepsán spis notářský. Předpis §u 1. zák. ze dne 25. července 1871 č. 76 ř. z. má patrně za účel zameziti, aby věřitelé jednoho manžela smlouvami na oko uzavřenými škodu neutrpěli. Bude-li však dokázáno, že otec žalobkyně věno, o něž jde, hotově připočítal, nelze důvodně tvrditi, že se stala smlouva na oko, a nebylo v případě tom k platnosti a k právnímu účinku tohoto právního jednání třeba sepsání spisu notářského. Spíše by odporovalo zásadě vyslovené v §§ 877. a 1447. obč. zák., že nikdo na škodu jiného obohatiti se nesmí, kdyby manžel, jemuž věno hotově připočteno bylo, je proto vrátiti nemusel, že o dání věna spis notářský zřízen nebyl. Ustanovení §u 49. konk. ř. na tento případ se nehodí, poněvadž § ten jedná pouze o písemném neb ústním prohlášení manžela, že věno obdržel, patrně tedy o případu, kde jiného důkazu než prohlášení manželova o připočtení věna nestává. V daném případě však nabízí se žalobkyně dokázati svědky, že věno jejímu manželu hotově bylo vyplaceno. Bude-li tato skutečnost zjištěna, není pochyby o tom, že žalobkyni nárok na vrácení věna proti pozůstalosti manželově přísluší. Vzhledem k tomu, že pro nesprávný právní názor prvé stolice důkaz žalobkyní nabídnutý nebyl proveden a pro-

cesní materiál této otázky se týkající nebyl probrán, nebyl zjednán spolehlivý základ pro právní posouzení věci. Dle toho nezbylo, leč učiniti opatření shora uvedené.

C. k. nejvyšší soud dovolacímu rekursu žalované konkursní podstaty nevyhověl z případných důvodů usnesení v odpor vzatého a poněvadž dále nebyly v daném případě uzavřeny smlouvy svatební à ustanovení § 1. lit. c. zák. ze dne 25. července 1871 č. 76 ř. z. jen tehdy má místo, bylo-li skutečně dáno potvrzení o přijetí věna a vede-li se důkaz o jeho přijetí tímto potvrzením, čemuž v našem případě tak není, takže podle civilního řádu soudního vyloučen není důkaz o této okolnosti svědky, kteří při vyplacení věna byli přítomni.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 1908 č. j. R II 64/8-1. —*j*—

Oženěním stanoven jest pouze začátek povinnosti rodičů k odvedení výbavy, kterou může syn žádati i za řadu let po sňatku. Stanovení její výše se řídí dle stavu jmění rodičů v době, kdy je požadována.

Emanuel F., jenž se v roce 1886 oženil, podal dne 5. února 1906 u c. k. okresního soudu v Plzni návrh, aby jeho otec Josef F. přidržán byl k vyplacení výbavy ve smyslu § 1231. obč. zák. — v obnosu 20.000 K.

C. k. okresní soud v Plzni odmítl po zavedeném vyhledávání v řízení nesporném (§ 1221. obč. zák.) žádost tuto jako neodůvodněnou, poněvadž má býti výbava poskytnuta při uzavření sňatku (§ 1231. obč. zák.) a jen tenkráte, nemá-li syn vlastního jmění (§ 1220. obč. zák.).

C. k. krajský jako rekursní soud v Plzni usnesením ze dne 24. října 1907 R I 201/7/2 stížnosti Emanuele F. vyhověl a otce Josefa F. povinným uznal, aby synu svému zaplatil jménem výbavy obnos 10.000 K do 14 dnů pod následky exekuce.

Důvody: Výbavou ve smyslu zákona (§ 1231. obč. zák.) má býti položen hmotný základ ku náležitému zajištění nové domácnosti synovy a musí býti dotyčný příspěvek jmění rodičů přiměřeným.

Tak jako věno dceřino svým účelem má sloužiti ku trvalému uhražování nákladu s manželským společenstvím spojeného, tak má býti synova výbava příspěvkem ku prvnímu zařízení celé manželské domácnosti jeho.

Nesprávným jest náhled prvního soudce, že žadatel měl svůj nárok uplatniti v době, kdy se oženil aneb po oženění do té doby, nežli si svou domácnost z vlastních prostředků a důchodů zařídil a že vzhledem k tomu, že různé peněžité příspěvky vděčně přijímal — a že mu otec při oženění odvedl peřin na jednu postel a potřebného prádla, dlužno za to míti, že jednak neměl úmyslu, požadovati na otci výbavu a tedy nároku na ni se vzdal, po případě nárok svůj za splněný pokládal; neboť nárok žadatelův spočívá na výslovném ustanovení zákona a není v zákoně nikde psáno, že by nárok ten oženěním syna zaniknul (argum. §§ 1231 a 1222. obč. zák.).

Oženěním stanoven jest pouze začátek povinnosti rodičů ku odvedení výbavy, která dle výslovného znění § 1222. obč. zák. ve spojení s § 1231. obč. zák. může požadována býti i po sňatku.

Nežádá-li tedy syn po nějakou řadu let od rodičů výbavu zákonem mu příslušící, tož nelze v tom ještě shledávati vzdání se nároků, jaké zákon v § 1444. obč. zák. na mysli má.

V příčině výše výbavy jest rozhodným stav jmění v době, kdy se výbava žádá, neboť v zákoně mluví se jen povšechně o přiměřeném jmění, tedy zajisté o jmění, které tu v době žádání právě jest a jehož přiměřenost se také posouditi má a ještě posouditi může.

C. k. nejvyšší soud dovolací rekurs Josefa F. zamítl pro nedostatek podmínek § 16. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 čís. 208 a zák. s poukazem na v podstatě správné důvody rozhodnutí v odpor vzatého.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. prosince 1907 č. 15.375. *Hamberger.*

Žádost za udělení licencí pro drobný prodej novin, podaná vydavatelem listů hromadně pro mnoho trafik a a lokálů obchodních, kolkuje se jako jediné podání kolkem za 2 K.)*

Vydavatel periodického časopisu »S.« podal žádost za povolení drobného prodeje svého listu v obchodních místnostech více živnostníků. V žá-

---

*) Pokládám rozhodnutí to za důležité tím, že správní soud velmi extensivně vyložil stanovení § 3. zák. o tisku, čímž umožňuje se časopisům, aby s malým nákladem peněžním zaopatřily si prodejny. Dosavadní praxe, podle které politické úřady žádaly, aby každý jednotlivý živnostník o udělení licence žádal, jest tímto výkladem odstraněna. *Pozn. zasílatelova.*

dosti jeho ze dne 19. prosince 1903 bylo označeno 88 živnostníků a jejich obchodních místností a ku konci připojeno: »Na důkaz souhlasu jmenovaných živnostníků připojeny jsou jejich podpisy nebo prohlášení.« Žádost byla podepsána vydavatelstvem listu a 87 živnostníky.

Ve druhé žádosti, podané 24. prosince 1903 vydavatelem téhož listu a spolupodepsané od 24 živnostníků za 25 licencí, nalézá se vedle hořejší poznámky, týkající se souhlasu, ještě dodatek: »Všichni tito živnostníci mají již licence k prodeji periodických časopisů a prosí tudíž o rozšíření prodeje.« Z těchto podání, každého opatřených kolkem za 2 K, bylo vydavateli listu v jeho vlastním jménu a ve jménu dotyčných trafikantů, resp. živnostníků, předepsáno na zkráceném poplatku podle počtu žadatelů

112krát po 2 K	224 K
po srážce upotřebených kolků	4 K
	220 K
a zvýšením	440 K

Tento předpis byl pořadem instancí schválen konečně též rozhodnutím c. k. ministerstva financí ze dne 3. března 1906 č. 79.041/05 až na to, že trestní zvýšení poplatku sníženo bylo na částku 50 K. Stížnost na c. k. správní soud ve Vídni byla vyřízena takto:

C. k. správní soud rozhodl:

Rozhodnutí c. k. ministerstva financí ze dne 3. března 1906 č. 79.041/05 ohledně kolkování podání de praes. 19. prosince 1903 č. 20.479 se zrušuje jako neodůvodněné, ostatek se stížnost jako neodůvodněná zamítá.

Důvody: »Dle § 3. zákona o tisku ze 17. prosince 1862 č. 6 ř. z. pro rok 1863 má každý volnost buď jím samým, aneb za účasti jiných — avšak dle samostatného plánu od něho navrženého — sepsané spisy vlastním nákladem vydávati a ve svém bytě aneb v jiné místnosti k tomu výlučně určené na svůj účet prodávati a pojímá do sebe právo k vydávání periodického tiskopisu též právo jej nakládati; politická správa zemská může povoliti prodej periodických tiskopisů určitým osobám. Dle §u 2. zákona z 9. července 1894 č. 161 ř. z. nemůže býti odepřeno takové povolení tomu, kdo jest oprávněn dle předpisů živnostenského řádu k samostatnému provozování svobodné živnosti, a může býti odňato pouze z takových důvodů, pro které může úřad dle řádu živnostenského odníti oprávnění k provozování svobodné živnosti.

Z těchto ustanovení zákona plyne, že se může ucházeti o povolení prodeje periodického časopisu v kterýchkoli místnostech obchodních jak ma-

jitel dotyčné místnosti obchodní, tak také vydavatel periodického tiskopisu.

Dle hořejšího stavu věci jde na jevo, že podání de praes. 19. prosince 1903 č. 20.479 pouze od stěžovatele jako vydavatele periodického tiskopisu »S.« podáno bylo, a že spolupodpis živnostníků stal se pouze na znamení souhlasu. Proto nelze hleděti na toto podání jako na podání více osob, naopak věc se má právě tak, jako by žádost byla podepsána pouze stěžovatelem samým a jako by k žádosti bylo bývalo připojeno prohlášení souhlasu podepsaných živnostníků.

Poněvadž nevysvítá ani z tohoto podání, ani jinak, že spolupodepsaní živnostníci zmocnili stěžovatele k podání v jejich jménu, naopak podání podepsáno je od stěžovatele pouze jako vydavatele periodického tiskopisu »S.« beze všeho dodatku, který by vyjadřoval splnomocnění, jeví se býti za daného stavu věcí neodůvodněným názor rozhodnutí, jemuž stížnost čelí, že žádost podána byla od stěžovatele ve jménu živnostníků a trafikantů na ní podepsaných a následkem toho jest v zákoně neodůvodněný požadavek o názor ten opíraný, aby byl poplatek z podání tolikráte zaplacen, kolik osob na podání bylo podepsáno, pročež musело býti rozhodnutí, proti němuž si stěžováno, pokud se týkalo podání de praes. 19. prosince 1903 — zrušeno.

Jinak se má ohledně podání de praes. 24. prosince 1903 č. 20.741, neboť v dodatku výše uvedeném od živnostníků spolupodepsaném žádají titéž o rozšíření oprávnění prodejových, podávají tudíž ve smyslu §u 64. č. 5 zákona poplatkového sami žádost, a je proto každý z nich povinen zapraviti poplatek z podání.

Poněvadž pak záležitost — ve které podání bylo učiněno — totiž sklad periodického tiskopisu »S.« jeví se býti ohledně každé prodejové místnosti společnou záležitostí stěžovatele s majitelem dotyčné místnosti — tvoří podání toto společné podání dotyčných živnostníků a stěžovatele a jest proto též stěžovatel povinen nerozdílnou rukou kolkový poplatek zapraviti.

Předpis kolkových poplatků, do něhož jest stížnost vedena, jest, pokud se týče podání de praes. 24. prosince 1903, zákonitě odůvodněným, pročež musela býti stížnost v tomto směru zamítnuta.

Rozhodnutí c. k. správního soudu ze dne 12. prosince 1907 č. 11.217. *Dr. Al. Rašín.*

Literární zprávy.

Dr. Georg Neumann: **Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen vom 1. August 1895.** Zweite umgearbeitete Auflage. 1. Einführungsgesetz zur Jurisdiktionsnorm. 2. Jurisdiktionsnorm. — Ve Vídni, Manz 1907.

V době, kdy referát tento odevzdávám redakci »Právníka«, nalézá se v rukou čtenářstva již 15. sešit druhého vydání knihy JUDra Jiřího Neumanna: »Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen«, kteréž na titulním listu poznačeno jest jako: »přepracované« (2. umgearbeitete Auflage). To pak zajisté vším právem a neváhám dodati další přívlastek: »rozšířené«. Spisovatel uchýlil se od uspořádání ve vydání I., předeslav komentář k jurisdikční normě, což jen schvalovati sluší.

Promluvím proto o komentáři k jurisdikční normě obsaženém v prvních čtyrech sešitech ponechávaje sobě referovati o komentáři k soudnímu řádu na dobu, až dílo ukončeno bude.

Porovnávaje druhé vydání s prvním shledávám v onom celá speciální pojednání v rámec komentáře pojatá, tak ku př.: o právomoci úřadu nejvyššího maršálka dvorského (3 ad III. úv. zák.), o soudech konsulárních (čl. IV.) — ku kterému si čtenář ještě nařízení c. a k. spol. ministerstva záležitostí zahraničních ze 7. května 1907 č. 117 ř. z. Bulharska se týkající poznamenejž — dále pojednání o soudech polabských (3 ad VI.), o upravení příslušnosti v konkursu (VII.), o rejstříku obchodním a společenstevním (VIII. č. 5).

Pojednání o čl. XV. a XVI. jsou přepracována. Výklad k poslednějšímu rač sobě čtenář doplniti výnosem ministerstva vnitra ze 27. prosince 1907 č. 8576 uveřejněným ve věstníku ministerstva práv na rok 1908 str. 5, vedle něhož soudové nikterak nepřekročí meze působnosti své a do kompetence úřadů matriky vedoucích nezasáhnou, jestliže současně s výrokem o určení otcovství vysloví, že legitimace nastala.

S nevšední péčí přepracován jest výklad k § 1. a tvoří pojednání pro sebe. Důkladně pojednáno jest o soudech živnostenských a zejména o sporné otázce kompetenční k § 5. lit. d) zákona o soudech těchto se poutající. Což však za zvláště cenné dlužno prohlásiti, jest obsažné pojednání na str. 40 až 71 (I. vydání str. 1107—1115) o hranici mezi příslušností soudů a úřadů správních, jakož i o hranici řízení sporného a nesporného (str. 76—83). V tomto směru předčí komentář práce dosavadní nejen co do úplnosti, nýbrž i vhodným seskupením látky pod určitými hledisky. Čtenář, který knihy interfolovati sobě oblíbil, připíše si tu na vhodném místě zemský zákon pro království České ze 3. října 1907 č. 63 z. z. dnem 12. listopadu 1907 v plat-

nost vešlý, upravující poměry služební úředníků zřízených při okresních výborech v království Českém. V § 40. tohoto zákona upravena jest příslušnost pro případ sporů tak, že se spory o služební plat i výslužné zmíněných úředníků, pak o platy na zaopatření vdov i sirotků po nich před řádné soudy odkazují, kdežto jinaké spory ze služebních poměrů úředníků zmíněných vzešlé pořadem instancí úřadů samosprávných rozhodovati jest. (Tento zákon zemský byl vydán ovšem v době, když sešit první Neumannova komentáře byl vytištěn, což platí také o svrchu uvedených nařízeních, na něž jsem upozornil.) Dále budiž na tomto místě vzpomenuto rozhodnutí soudu říšského z 28. června 1907 č. 329, vedle něhož řádný soud příslušným jest, aby rozhodoval o nároku soukromníka proti obci (zemskému výboru) na ochranu a obnovení držby práva vybírati kommunální dávky potravní, jakož i na náhradu škody.

Při § 20. shledáváme pojednání o poměru soudce k advokátovi jedné z obou stran.

K § 29. pod 3. na str. 111 odkazuje spisovatel, pokud se týče otázky trvání příslušnosti soudu exekučního, k svému komentáři o řádu exekučním (str. 45, 101, 681). K tomu dlužno poznamenati, že se vyskytlo mínění odchylné a to v článku Dra Jiřího ze Sedlmayer-Seefeldu »Über die Dauer der Zuständigkeit des Exekutionsgerichtes« v Gerichtshalle 1908, č. 14.

V poznámkách k §§ 42. a 43. zabývá se spisovatel otázkou, zdali námitka, že spor před soud rozhodčí náleží, jest námitkou nepřípustnosti pořadu práva či námitkou nepříslušnosti a rozhoduje ji ve smyslu poslednějším (str. 130).

K § 49. č. 2 pojednáno o sporné otázce, zdali určení nároků nemanželského dítěte vůči otci ve všech případech spornou cestou státi se musí aneb zdali lze je předsevzíti mimosporně tenkráte, když o nemanželské otcovství sporu není. Spisovatel rozhoduje otázku tu ve smyslu sporu a vyslovuje dále mínění že před soud okresní náleží také nároky nemanželské matky na náhradu alimentů vynaložených.

Při výkladu k § 50. (str. 154) poukázáno jest k zajímavé polemice dvor. rady prof. Dra E. Otta s prof. Dr. H. Sperlem o otázce, zdaž se manželé ve sporu o rozvod podrobiti mohou soudu rozhodčímu (Ger.-Zeitung r. 1903).

K § 52. připomenuto, že prodej dle čl. 310. obch. z. toliko soudem obchodním povolen býti může a nikoli okresním soudem pro věci obchodní i když jde o cenu 1000 K nepřesahující, za to pro příslušnost ohledně žalob dle čl. 313 a 314 obch. zák. rozhoduje výše obnosu mezi kompetencí soudu obchodního a okresního soudu pro věci obchodní (str. 162).

Výklady k §§ 54. a 55. jsou vhodně přepracovány zejména se zřetelem

k různým pochybnostem v praksi nastalým; rovněž přepracován výklad k § 56. a přihlíženo při tom zejména k § 410. s. ř.

Ku konci výkladu k § 65. uvádějí se výjimky z pravidla, dle něhož obecný soud dle sídla žalovaného se řídí a v nichž pro určení kompetence bydliště žalobcovo jest rozhodným. V tomže výkladu vhodně umístěna jest zmínka o § 6. zákona o obchodech lhůtních.

Výklad k § 79. doplněn jest úvahou o rozhodnutí nejv. dv. s. ze 17. dubna 1901 č. 615, dle něhož má § tento i tenkráte místa, když soudce nikoli ve vlastním jménu žaluje neb žalován jest, nýbrž co zákonný zástupce dítek svých neb poručník (str. 211). Spisovatel nepřistupuje k tomuto náhledu.

K § 80. připomíná spisovatel oproti rozhodnutí nejv. dv. s. ze dne 24. června 1884 č. 7334 (G.-U.-W. 10.087), že dlužno ustanovení tohoto i na členy nejvyššího tribunálu používati.

Pojednání k § 81. značně rozšířeno, při pojednání o § 83. zmíněno se o poměru jeho k § 138. k. ř. Dále shledávám značně rozšířeno pojednání k § 101. zejména se zřetelem k zemím koruny svatoštěpánské, Německu, Belgii, Italii a Rumunsku. Při §§ 105. a 106 vzat zřetel k zákonu z 18. června 1901 č. 74 ř. z., § 12. (řízení k vykonání přísahy manifestační úřadem poplatkovým žádané).

Při § 110. se pojednává o poměru téhož k § 183. cís. pat. o řízení nesporném v příčině poručenství nad dětmi po cizozemcích v Rakousku se nalézajícími, a klade se důraz na provisorní ráz tohoto poručenství. Také výklad k § 117. dlužno přičísti k přepracovaným částem spisu.

Spisovatel měl pečlivý zřetel k postupu zákonodárství a není v obor tento spadajícího zákona neb nařízení od I. vydání vyšlého, které by pozornosti jeho ušly a které by na místě příhodném neuvedl.

Tak uvádí se při čl. VIII. nař. min. práv ze 26. dubna 1906 č. 89 ř. z. o změně u vedení obchodního rejstříku, dále jest zákona ze 24. února 1907 č. 41 ř. z. (o vykonávání právomoci při soudech vrchních a soudu nejvyšším) vzpomenuto při čl. XI. úv. zák. a při §§ 7., 8., 9., 30. a 31. j. n., tak jest dále výklad k §§ 38.—40. doplněn poukazem k čl. 5—10 haagského ujednání mezinárodního ze 14. listopadu 1896 č. 85 ex 1899, zákon o šeku došel vzpomínky při §§ 49., 51. a 115. a při § 110. přihlíženo k zemskému zákonu pro vévodství Korutanské ze 16. září 1903 č. 33 z. z., jímž zavedeny byly zvláštní předpisy pro dědickou posloupnost ve statky selské.

Stejnou měrou bylo přihlíženo i k judikatuře, zejména při výkladu oněch předpisů zákonných, které zvláště mnoho kontrovers vyvolaly.

V tomto směru poukazuji především k §§ 49. č. 5 a 51. Zde zabývá se autor otázkami, co jest obchod, kdo je obchodníkem, kdo je obchodníkem protokolovaným, zejména pak se zřetelem k repertoriu nálezů č. 182 a k judikátu č. 172 otázkou, zda dlužno firemní rejstřík cizozemský našemu na roveň klásti a dospívá k výsledku (str. 158), že jest každého kupce cizozemského pokládati za obchodníka protokolovaného, když jen jeho firma dle zařízení dotyčného státu jest protokolována. Na tomto místě dovoluji si výklady spisovatele doplniti tím, že v případě propachtování obchodní živnosti pachtýře a nikoli propachtovatele za obchodníka pokládati sluší, což zejména platí při vnuceném pachtu obchodní živnosti dle § 340. ex. ř. (Srovn. rozh. nejv. dv. s. ze 14. září 1902 č. 10.828. Not.-Ztg. 1903, č. 16 a ze 16. března 1904 č. 3995 Jur.-Bl. 1904 č. 13, pak článek B. Mayera: »Das sogenannte Publizitätsprinzip im österr. Handelsrechte« v Grünhutově časopisu sv. 32, str. 477, pak: Schönewald: Über die Verpachtung von Handelsgeschäften, str. 51). Dále ještě — abych se vrátil k referátu samému — poukazuji v tomto směru na výklad se zřetelem k § 8. úvod. zák. k obch. zák., v němž jde o příslušnost obchodního soudu pro žaloby ze smlouvy dopravní proti státním drahám. Zejména přihlíženo k judikatuře při soudu fakturním (§ 88. odst. II.). Dále jest hleděno k judikatuře ve výkladu k § 113. v příčině otázky příslušnosti k potvrzení adopce osob svéprávných. Spisovatel tu dospívá k stanovisku v rozhodnuti nejv. dv. s. ze 7. dubna 1904 č. 4977 (Gellerův C. Bl. 1904 č. 213) zaujatém, vedle něhož § 259. cís. pat. z r. 1854 za zrušena pokládati dlužno § 113. dle čl. I. uv. zák.

Že bylo přihlíženo k veškeré sem spadající literatuře a to nejen německé, nýbrž i k projevům literárním v jazycích slovanských a v řeči vlašské, o tom slov šířiti netřeba. Za zvláštní zásluhu spisovatelovu dále čítám, že nevyhýbal se záhadám a otázkám nesnadným, takže sotva as zaslechneme stesk z úst praktika často slýchaný: »Právě co hledám, nikde nenalézám.«

Nemenší zásluhou jest, že spisovatel, došel-li k poznání lepšímu, neváhá zřejmě to projeviti a opravuje v II. vydání projev v I. vydání obsažený, od kterého se uchýlil.

Tak v I. vydání při § 51. (str. 1172) pojav tam rozhodnutí č. 591 a 1597 sbírky Adler-Clemensovy tím se připojil k mínění, že veřejné společníky protokolované společnosti obchodní za kupce pokládati nelze. Toto mínění opravuje nyní spisovatel ve vydání II. (str. 158) a přiklání se k roz-

hodnutí nejv. dv. s. v poznámce 11. citovanému, které za oporu pro mínění opačné k § 199. k. ř. se odvolává.

Rovněž tak opravuje spisovatel na str. 185 při výkladu k §§ 61.—64. své v I. vydání ku konci téhož výkladu na str. 1190 podané mínění v příčině podání písemního vota přibraného soudce a pouze per parenthesim připomínám, že jsem právě totéž mínění, — jak nyní opraveno — projevil v knížce své v Praze 1897 u Al. Hynka vyšlé. »Zákony ze dne 1. srpna 1895 č. 110 a 111 ř. z. a povšechné porovnání jich s dosud platnými předpisy o příslušnosti ve věcech sporných i nesporných« na str. 25.

Ku konci měl bych ještě připomenouti následující:

Výklad k § 49. rozšířil spisovatel proti vydání I. tím, že na str. 152 připojil přehled agendy okresního soudu, ovšem agendy ve věcech sporných (neboť § 49. zařaděn jest v dílu II. zákona o sporné právomoci jednajicím) a tu spatřuji jakýsi deplacement, jestliže pod 1. uvádí odpor dle § 156. ob. z. obč. podaný, neboť podání odporu toho (písemní neb protokolární) k agendě nesporné náleží (rozh. nejv. s. dv. ze 4. února 1875 č. 695 G.-U.-W. č. 5620). Rovněž zmínka o foru členů stráže finanční při § 66. učiněná snad příhodněji by byla umístněna až při § 68.

K výkladu § 53. připomenouti dlužno, že v tomto § upravená kompetence soudů horních vztahuje se toliko k vlastním horním sporům, to jest k oněm, jejichž předmět v horním zákonu jest upraven (§ 1. zák. hor.). Proto nenáleží před senát horní žaloba vlastníka pozemku na náhradu škody způsobené na majetku jeho provozováním hornictví, jak se to také v rozhodnutí citovaném v poznámce 3. správně uvádí. K tomu srvn. ještě rozhodnutí z 10. dubna 1900 č. 4673 v úř. sbírce I. č. 235. V tomže smyslu odkázal vrchní zemský soud v Praze rozhodnutím ze 6. února 1901 č. z., R III 20/1-3 (Jur.-Bl. 1901 č. 11, str. 126) potvrzuje rozhodnutí krajského soudu v Mostě co senátu horního před soud obecný žalobu, kterou se bylo domáháno výmazu práv zástavních na vlastnictví horním vtělených z důvodu promlčení.

Při § 68. poukazuji k sporné otázce, zdali příslušnost dle téhož trvá, když dotyčná osoba vojenská dána byla pod kuratelu. V této příčině máme dvě odporující sobě rozhodnutí nejv. dv. s. a to ze 17. srpna 1899 č. 12.600 (Úř. sb. I. č. 100) a z 28. června 1905 č. 10.566 (Právník 1906 str. 385). K tomu srovn. článek Dr. N. Stangera: Klage gegen einen wegen Wahnsinnes unter Kuratel Stehenden v Jur. Bl. 1908 č. 1, st. 5.

K § 112 připomínám ještě rozhodnutím nejv. dv. s. ze 4. května 1904 č. 3060 (Geller, Centr.-Bl. 1904, č. 247): Ku zřízení opatrovníka pro majitele dílčích dlužních úpisů vydaných cizozemskou, v Rakousku ku provozování obchodů připuštěnou, společností příslušným jest zdejší soud

a to soud obchodní, v jehož rejstříku zanesena jest zdejší repraesentace oné společnosti.

Promluviv takto prozatím o prvních čtyrech sešitech, předbíhám sice, však nemohu tomu odolati, abych se nevyslovil již nyní o všech sešitech tohoto díla vzácné píle a bystrosti nevšední: Toť jsou zároveň libri ad edictum a libri ad Sabinum, uspokojujíce zájem theoretika stejnou měrou jako potřebu praktika. — *Menoušek.*

Hovorna.

Nedostatky předpisů o žalobách pro zmatečnost a za obnovu.*)

1. Mohla by učiněna býti otázka, je-li při žalobách pro zmatečnost a za obnovu v řízení před sborovými soudy I. stolice pro první rok a pro odpověď žalobní dle zákona vůbec místa, na což naráží již Flieder v tomto časopise r. 1897 na str. 852 otázkou, nebylo-li úmyslem zákona, aby předpisem § 538. civ. ř., dle kterého přípustnost žaloby nikoli pouze předsedícím, nýbrž samým senátem ex officio zkoumána býti má, odstraněna byla potřeba prvního roku. Vzhledem ku znění §§ 533. a 535. civ. ř. a ježto i ve spisech těchto žalovaný námitky ve smyslu § 239. civ. ř. činiti může, dlužno v souhlasu s ministeriální odpovědí ku §239. č. 7 a v souhlasu s panující teorií i praxí za to míti, že jak první rok ve smysly § 239. civ. ř. tak i odpověď žalobní ve smyslu § 243. civ. ř. zákonem předepsány jsou. Že se však tím řízení o žalobách těch na mnoze, zejména pokud jde o případy, kde důvod žalobní z povinnosti úřední zjistiti dlužno, způsobem dosti zbytečným protáhne, jest patrno. Jest tedy uvažovati, neodporučovalo by se, aby obé de lege ferenda jako zbytečné zřízení vypuštěno bylo anebo aby alespoň předepsáno bylo toliko fakultativně, vyjímajíc ovšem případy, v kterých proto, poněvadž v judicium rescindens celé řízení zrušeno bylo, v stadiu judicia

*) O věci této pojednal jsem zevrubně v Právnické Jednotě Moravské dne 13. února 1908. Abych vyhověl slibu, již dříve danému redakci tohoto listu, uveřejňuju zde stručný výtah v hlavních bodech. Úplné pojednání obsaženo bude ve IV. čísle Zpráv P. J. Mor., jež vyjde v srpnu 1908.

Pozn. zasilatelova.

rescissoria u věci hlavní nejen opětný první rok odbýván, nýbrž i nová odpověď žalobní podána býti musí.

2. a) Když podána jest žaloba pro zmatečnost a za obnovu u příslušného vedle § 532. posl. odstavce civ. ř. soudu sborového I. stolice anebo vrchního soudu zemského jako u soudů odvolacích, nemáme rejstříku procesního, do kterého žaloby ty jest zanésti. Odporučuje se tedy, aby řád jednací takovýto rejstřík procesní dle for. č. 36. pro případy ty předepsal a sice i pro vrchní zemské soudy, ježto rejstřík Cg dle § 225. jed. ř. předepsaný určen jest pro žaloby syndikatní, žaloby tyto však nejsou vždy přikázány témuž senátu jako žaloby pro zmatečnost a za obnovu.

b) Praxe kolísá v tom směru, zda spisy, které v případech těchto povstanou při soudech odvolacích, snad vzhledem ku předpisu § 535. civ. ř. vedle analogie § 277. jed. ř. zaslány býti mají soudům I. instance, aby připojeny byly ke spisům dotyčným těchto soudů, anebo zdali spisy těmito naložiti jest dle §§ 261. a 267. jed. ř. a jest je ponechati u soudů odvolacích, na čemž závisí také zodpovědění otázek, kde jest podati opravný prostředek proti vydanému dotyčnému rozhodnutí (§§ 505. odst. 1. a 528. odst. 1. civ. ř.) a kde žádati jest na základě dotyčného titulu exekučního za povolení exekuce (§ 4. č. 1. ř. ex.). Odporučuje se tedy, aby řád jednací ve směru tomto doplněn byl.

3. Poněvadž vzhledem ku předpisu § 535. civ. ř. při žalobách pro zmatečnost a za obnovu podaných dle § 532. posl. odst. civ. ř. u soudů vyš. ani I. rok ani odpověď žalobní místa nemají a vydání rozsudku pro zmeškání, jakož i klid řízení jsou nepřípustny, a ježto kontumace a klid řízení i při žalobách podaných u soudu I. stolice nepřípustny jsou v případech, ve kterých důvod žaloby ex officio zjistiti jest, jest patrno, že formuláře č. $\frac{40}{32}$, $\frac{41}{33}$, $\frac{82}{66}$ a $\frac{83}{67}$ knihy formulářů procesních i pro žaloby v I. instanci podané jsou nedostatečné a že by je bylo blíže upraviti. Alespoň by bylo v poznámce k formulářům těm k tomu poukázati, že při žalobách podaných u soudů vyšších užíti jest formuláře č. $\frac{22}{17}$ a že při žalobách v I. instanci podaných slova formulářů těch ku kontumaci a ku klidu řízení se vztahující škrtnouti jest v případech, kde obé místa nemá, totiž, kde důvod žaloby z povinnosti úřední zjistiti jest, ježto užití formulářů těch nyní v praxi obtíže způsobuje.

V. r. dr. Matyáš.

Několik poznámek k revisi služební smlouvy dle osnovy novelly k obč. zákonníku.

Za markantní karakteristikon rychlé změny společenských a hospodářských poměrů, jakož i názorů sociálněpolitických a vůbec všech oněch hledisk, která se jeví rozhodujícími při výkonu zákonodárství, možno pokládati jistě okolnost, že Dr. Josef Unger, který ještě r. 1891 hájí náš obč. zákonník významnými slovy: »děkujme Bohu, že máme tento zákonník«, již r. 1904 poukazuje k nutkavé potřebě reformy tohoto práva. Nebylo tím ovšem míněno, že by snad r. 1891 zákonník byl zcela vyhovoval a r. 1904 byl již čirým anachronismem, ale chci tím naznačiti, že změna poměrů zákonodárstvím oním upravených a zejména v některých směrech děje se stále tempem zrychlenějším, a že od r. 1904 po názoru vlády samé reforma obč. zákonníka stala se — aspoň v některých částech — tak naléhavou, že v nedávných dnech dotištěn byl vládní návrh »zákona o změně a doplnění některých ustanovení obecného zákonníka občanského«.

Za zvláštní známku chvatu, jaký byl pokládán za nutný při této částečné revisi obč. zák. obec., možno míti tu skutečnost, že, ač byla nedávno jmenována komise vynikajících rakouských právníků za účelem revise tohoto zákonníka, není dle poznámek osnově připojených návrh tento dílem komise samé, nýbrž byl jí toliko předložen k posouzení a dle něho i leccos doplněno. Osnovu spíše nutno považovati za samostatný elaborát vlády samé, která, jak výrazně poznámky k osnově připojené podotýkají, chtějíc revisi zákonníka uvésti v chod, vytrhla z komplexu celkové revise některé partie, jichž řešení je prý naléhavé a, neskytajíc co do merita a směru pochybností, i možné a hodlá předložiti dotyčné revisní návrhy k ústavnímu schválení. Neboť bylo upuštěno se strany vlády od plánu revidovati všechny reformy potřebné partie ob. zák. obč. jednou novellou, ježto prý — nehledě k jiným v poznámkách uvedeným důvodům — »revise některých partií, ač velmi reformy potřebují, vyžaduje zevrubných věcných prací předběžných, aby právo nově utvořené skutečně také zcela vyhovovalo potřebám přítomnosti, kdežto u jiných partií věcné obtíže samy o sobě nebyly by tak veliké, ale zase důležitost a citlivost zájmů, jichž by se dotkla změna práva, činí jmenovitě také nezbytným i spoluúčinkování zúčastněných kruhů na pracích předběžných. Vedle toho je zase mnoho oborů, kde jsou podmínky pro revisi mnohem příznivější, a proto také je na snadě ukojiti potřeby života a hospodářských styků a kde by se tedy dal stěží ospravedlniti odklad obnovy práva potud, pokud by nemohla býti provedena také v příčině všech ostatních materií.«

Proto slibuje se etapová revise ob. zák. obč. v ten způsob, že by se

doplňky a změny jednotlivých partií zákona vždy předložily k ústavnímu projednání, jakmile by k tomuto konci byly všechny přípravy vykonány.

Soudě dle citovaných slov zmíněných poznámek a dle obsahu osnovy nutno míti za to, že osnova považuje také smlouvu námezdní či vlastně jen kategorii tomuto pojmu podřadnou, totiž smlouvu služební (Dienstvertrag, jak nyní by zněl do obč. zák. nově zaváděný termín starého pojmu) za takovou, kde jsou všechny podmínky pro revisi mnohem příznivější (neboť naléhavost sama nerozhoduje) a kde tedy není potřebí tak důkladných a pečlivých prací předběžných a spoluúčinkování súčastněných kruhů.

A k této partii navržené revise budiž mi dovoleno pronésti několik skromných poznámek.

Jest nepopíratelně správné, že úprava poměru služebního (a správně řečeno celého námezdního poměru) dle ob. zák. obč., která snad stačila nevyvinutým poměrům agrárního státu kdysi počátkem minulého století, kde ještě mnohý předpis dnes navrhovaného iuris cogentis byl zúplna nahražován mocným a působivým nátlakem mravního přesvědčení, patriarchálních zvyků a živým vzájemným soucítěním širokých vrstev lidových, kde nebylo příkrých sociálních rozdílů a zápasů dnešní doby, ani zdaleka nevyhovuje potřebám rušného života dnešního, souladnému a uspokojivému sharmonisování zájmů tak protichůdných, jako stýkají se při této smlouvě pracovní, ale s druhé strany dá se asi zase sotva pokládati tato partie zákonníka za obor, který proto lze referovati »krátkou cestou«, že jeho reforma je snadná, nebo že snad netřeba slyšeti mínění kruhů súčastněných. (Poznámky zde užívají velmi karakteristického slova »Berufsorganisationen«).

Byť by i o meritu a směru opravy této partie ob. zák. obč. nebylo sporů, není jistě jednotnosti co do dosahu jednotlivých ustanovení a co do methody, jakou se má revise bráti, a to zvláště se zřetelem na zákon dosud platný, nehledě ani k tomu, že hospodářský a sociální význam těchto zákonných ustanovení je dosahu takového, že — snad možno říci bez nadsázky — úprava jich týká se každého jednotlivce. Vždyť dnešní celé národy nejsou vlastně než řady zaměstnavatelů a zaměstnaných, a ať jsou již tyto poměry pro nejpočetnější skupiny těchto kontrahentů upraveny zákony speciálními, zůstává přece jen ob. zák. obč. vždy podpůrným pramenem práva pro všechny poměry námezdní, a to pro mnohé výslovně jsa k tomu ustanoven, pro ostatní mlčky: neboť obč. zák. ob., na němž budovaly se a budují všechny skoro zákony speciální, přec jen zůstane vždy základem celého systému práva soukromého, a objeví-li se kde v zákoně speciálním mezera, respektive nemá-li zákon speciální ustanovení odlišné, platí zpravidla předpisy obč. zákonníka.

Tyto skutečnosti mluvily a mluví zajisté velice zřetelně a důtklivě pro to, že pokládá-li se při revisi obč. zákonníka vůbec již za nezbytné spoluúčinkování »zúčastněných kruhů«, že by to pak v prvé řadě nemělo býti opomenuto při úpravě takové smlouvy jako je smlouva námezdní. Bylo by příliš odvážné a jistě nikterak na prospěch celku ukvapeně nebo aspoň s opominutím vhodných a možných opatrností reformovati poměr, který je punctum saliens celé dnešní otázky sociální a jehož přiměřené a zdárné upravení možno pokládati za tím nesnadnější, čím je důležitější. Myslím, že je příkazem politické opatrnosti a nejlepší obranou proti předhůzkám mnohdy snad bezdůvodným neodepírati nikomu slyšení před dokonáním díla, aby pak po jeho skončení nebylo nutno poslouchati stesky a výtky všech. Neboť jsou mnohé partie obč. zák. ob., kterých si snad nejširší kruhy ani nevšimnou, ježto jich předpisy pro život jednotlivce — a hlavně jednotlivce nejširších kruhů — se velmi zřídka stávají aktuelními, jistě však nezůstane nepovšimnutou tato nově revidovaná hlava ob. zák. obč.

Než budiž konečně — pokládajme za věc vedlejší, bylo-li slyšeno a v úvahu bráno mínění kruhů zákonem dotčených, neboť vyhoví-li zákonná úprava služební smlouvy všem či lépe řečeno celku a v každém směru i bez tohoto předběžného opatření, nesmí se zákonu výtka činiti snad jen proto, že bylo opatření toto opomenuto.

Zkoumejme nyní, pokud lze od úpravy této čekati, že vyhoví v tom způsobu, jak v osnově jest navržena, vytknutému účelu a tím také vykoná své zamyšlené poslání. (Dokončení.)

Desítileté výročí platnosti nových zákonů procesních.

(Dokončení.)

IV. Řízení exekuční:*)

Ačkoliv exekuční řízení ovládáno jest též snahou zlevniti a zrychliti řízení realisační, přece jsou v něm některá ustanovení, která ani věřiteli, ani dlužníku neprospějí, a se také neosvědčila v praxi. Tak zejména předpisy o odložení výkonu exekuce mobilární, o upuštění od okamžitého provedení dražby, o době platnosti vymoženého exekučního práva zástavního (§ 256. ex. ř.), kteréž strany ponoukají k obcházení zákona. Chce-li věřitel svému dlužníku jen krátkou dobu posečkati, ač má povoleno exekuční zabavení nebo prodej a naproti tomu nechce býti zdržen půl roku (§ 200., č. 3 ex. ř.), tož vydá dlužník svému věřiteli směnku splatnou v čas,

---

*) Srovn. Ant. Menoušek: Základové nauky o exekuci soudní a Dr. V. Hora: Nauka o přístupu, oboje v knih. sborníku věd právních a státních.

na který se čeká a po tom začne, nebylo-li placeno, žalování a exekvování znova s novými útratami.

Povážlivější a spletitější ještě jsou ustanovení o převzetí břemen (§ 150. ex. ř.). O tom bylo na I. právnickém sjezdu českém obšírně jednáno a všeobecně uznáno, že ustanovení ta vyžadují jiné úpravy. Také řízení o stanovení dražebních podmínek při reální exekuci shledáno potřebným opravy.

Naproti tomu však s povděkem uznati dlužno, že v praxi osvědčily se co nejvýhodněji jiná ustanovení exekučního řádu, jež chrání dlužníka před zbytečnou — poněvadž ani zájmům věřitele nesloužící — sociální hospodářskou zkázou. Sem přičísti dlužno exempce mnoha věcí z exekuce vůbec (§§ 250.—252., 290.—293. ex. ř.) neb obmezení exekuce na některé věci a nároky; předpis, že již samo povolení exekuce může obmezeno býti na některé prostředky exekuční, jde-li patrně na jevo z návrhu exekučního, že již jeden nebo několik z navrhovaných prostředků exekučních stačí k uspokojení věřitele vymáhajícího (§ 14. ex. ř.). Exekuce nesmí vykonána býti ve větším rozsahu, nežli třeba jest, aby uskutečněn byl nárok, jenž označen jest v povolení exekuce (§ 27. ex. ř.).

Dražba se skončí, jakmile dobytý výtěžek stačí, aby byly uspokojeny vykonatelné pohledávky veškerých věřitelů exekuci prodejem vedoucích a aby byla uhrazena všechna příslušenstva těchto pohledávek a náklady exekuce (§ 279. ex. ř.). — Dle § 96. ex. ř. může immobilární exekuce býti obmezena na jednu nebo na některé z nemovitostí dlužníkových, pokud zbývající jistota ještě vyhovuje předpisům o ukládání peněz sirotčích.

Dlužníku, jehož nemovitost jest vnuceně spravována, musí se ponechati obytné místnosti, kterých pro sebe a pro své členy rodinné ve společné domácnosti s ním žijící nezbytně potřebuje (§ 105. ex. ř.). — K návrhu dlužníkovu může místo řízení dražebního usnesením nařízena býti vnucená správa nemovitostí pro vykonatelnou pohledávku věřitele vymáhajícího a může řízení dražební býti odloženo, jestliže průměrný roční přebytečný výtěžek hospodářský nemovitosti dražbou prodávané dostačuje k uhrazení annuit s běžnými úroky (§ 201. ex. ř.). — Na základě těchto ustanovení ex. řádu byla mnohá existence hospodářsky zachráněna.

Dlužno jest též zmíniti se předpisů o exekuci na pohledávky; výborně osvědčily se předpis § 319. ex. ř., o tom, kdy povolení k prodeji pohledávky veřejnou dražbou uděleno býti nesmí, jakož i ustanovení, že pohledávky knihovně zajištěné nesmějí vůbec zpeněženy býti prodejem ve dražbě veřejné (§ 321. ex. ř.).

Tato dosud líčená — novým exekučním řádem stanovená a z převážné části jím teprve zavedená — ochrana dlužníka však nikterak nebyla ujmou pro věřitele, ježto jemu neodnímá skutečné hodnoty realisování způsobilé a toliko čeliti má zkáze dlužníka, jejž spíše zachovává k dalšímu výdělku; oproti tomu však poskytl nový exekuční řád věřiteli výhody rychlého provedení exekuce a zejména individuálního zpeněžení v exekuci pojaté věci podle její povahy. Tomu slouží také ustanovení o prodeji z volné ruky a hlavně exekuce na různé podniky vnucenou správou.

Takovým způsobem věci exekvované nyní lépe se zpeněží než druhdy a věřitel spíše dojde uspokojení.

Manifestační řízení jakož i prozatímná opatření také vykonaly věřitelům platné služby.

V. Těmito povšechnými črtami, — v nichž ovšem nehleděno ani k jednacímu řádu a jiným ustanovením doplňujícím nové civilní řízení soudní — neměla býti a není také vyčerpána látka; rovněž schází statistický přehled jak o tom, zdali agenda procesní stoupla nebo klesla a s jakým výsledkem exekuce se vedly, jak ohledně movitostí, tak i ohledně nemovitostí. Vše to, jakož i podrobné sledování judikatury v jednotlivostech vyžadovalo by obsáhlou studii legislativně politickou, a součinnosti mnoha praktiků i theoretiků. Jisto však jest, že čeští soudcové, advokáti a profesoři přičinili se měrou značnou jak o správné pochopení, tak i o zdárný vývoj nových zákonů procesních, což i v německé literatuře (Sperl, Neumann) se uznává. *Dr. Josef Žalud.*

Denník.

† Baltazar Bogišić.

Dne 24. dubna t. r. zemřel náhle v Řece proslulý slovanský právník a učenec Baltazar Bogišić. — Narodil se 20. prosince 1834 v Cavtatě u Dubrovníka. Střední školu navštěvoval v Dubrovníku a ukončil na liceu Santa Catterina v Benátkách. Po té oddal se studiu práv a filosofie ve Vídni, v Mnichově, v Berlíně i v Paříži pod nejlepšími učenci té doby. Hodnosti doktora práv dosáhl na fakultě Vídeňské a doktora filosofie v Giesenu. Od r. 1863—1867 byl úředníkem při cís. knihovně ve Vídni, kde počal sbírati slovanské zvyky lidové a právní a vydal také pojednání toho obsahu. Roku 1866 byl povolán na universitu Varšavskou; avšak nevyhověl tomuto povolání a stal se školními radou a zemským školním inspektorem ve staré Vojenské hranici. Pokračoval stále ve svých badáních a jakožto jejich

výsledek vydal dílo »Collectio consuetudinum juris inter Slavos meridionales vigentium«, v Záhřebě 1874. Zase došlo ho čestné pozvání na universitu Kievskou, ale teprv na opětné vyzvání carské vlády přijal stolici právní historie na universitě Oděsské r. 1869. Tam pobyl až do r. 1873 a tu po vyjednávání mezi vládou carskou a Černohorskou došel jej nejv. příkaz, aby se uvázal v sepsání občanského zákonníka pro Černou Horu. Úkol naň vznešený provedl skvěle a »opšti imovinski zakonik« dne 25. března 1888 na Cetyni vydaný — jest nehynoucí pomník jeho učennosti, dovednosti a životní zkušenosti. Kritika vzdělaného světa zahrnula dílo to veškerou chválou. Pokoj popeli slavného slovanského kodifikatora!

President komory advokátní a otázka jazyková. Výbor Spolku českých advokátů v království Českém zabýval se ve schůzi, konané dne 16. t. m., opětnými projevy výboru spolku kolegů německých »Verband der deutschen Rechtsanwälte in Böhmen«, uveřejněnými v německých listech pražských pod uvedeným názvem. Se všech stran vysloveno bylo politování, že výbor německého spolku nemůže najíti klidu z rozčilení, do něhož se sám bezdůvodně uvedl, a že formou nezvyklou a bez příčiny vystupuje proti nynějšímu presidentu komory; zvolenému dle platného řádu komorního za bezvýminečného souhlasu německých kolegů. Rozhodně odmítnuta byla bezdůvodná obava spolku »Verband der deutschen Rechtsanwälte in Böhmen«, jakoby osvědčování národnosti vůbec a stanovisko presidenta komory v otázce jazykové zvlášť vylučovalo objektivnost jeho v záležitostech komorních. Výbor jmenovaného spolku německého není s to, aby uvedl jen jediný případ, kdy by byl president komory porušil národní právo některého člena komory. Naopak jest o něm známo, že šetří rovnoprávnosti národní a jazykové zvlášť až úzkostlivě. Také předchůdci nynějšího presidenta komory v této funkci vždy otevřeně a nezkráceně osvědčovali národnost, k níž se hlásili, a účastnili se činně v životě národním. Mnozí funkcionáři komory náležející německé národnosti, až do dnes činně se súčastní národního a politického života a stojí na mnoze v čele jeho beze vší kontroly a veřejné kritiky kolegů českých. Nikdy nebylo slyšeti, že by byl výbor »Verbandu« proti tomu někdy zaujal stanovisko. Nesmí tohoto tedy činiti ani proti funkcionářům komorním národnosti české. Nechť si dají páni kolegové německé národnosti jednou pro vždy říci, že totéž právo a tutéž volnost, jakých požívají komorní funkcionáři národnosti německé, žádají čeští advokáti také pro komorní funkcionáře své národnosti, že se nedají v právu tom a ve volnosti té nijak a nikým zkracovati a že v ohledu tom nestrpí naprosto žádného veta kolegů německých. Na tom ani pohrůžka rozdělení komory nemůže ničeho změniti. Čeští advokáti si ho nepřejí, ale kdyby proti vůli jejich přece k němu došlo, nemají příčiny, by se ho

obávali. Bylo dále jednomyslně k tomu poukázáno, že čeští advokáti a nynější president komory sám s mnohým sebezapřením přičinili se o dosavádní národnostní mír v advokátní komoře a že také nyní nejsou to ani čeští advokáti, ani nynější president komory, kteří by chtěli mír ten porušiti. Nesmí se ale od nich žádati, aby se své národnosti anebo účastenství v životě veřejném a národním zřekli.

Vůči opětným bezdůvodným útokům proti nynějšímu presidentu komory usnesl se výbor Spolku českých advokátů v království Českém jednohlasně na tom, prohlásiti, že presidenta komory, jenž neváhal projeviti názory své v otázce jazykové na místech příslušných, zajisté ve smyslu úplné rovnosti obou jazyků zemských, nijak nepřekročil mezí, které mu ukládá úřad presidenta komory, nechť se tak stalo z popudu vlastního či ku přání odjinud projevenému. To platí tím spíše, ana sama organisace komory advokátní za souhlasu německých advokátů jest založena na úplné a naprosté rovnosti obou jazyků zemských. Nebyla by tudíž výtka ta ani tehdy odůvodněna, kdyby byl president komory právě jako president v zájmu rovnosti obou jazyků zemských kdekoliv projevil názor svůj. Vyslovil tedy výbor Spolku českých advokátů z důvodů těch presidentu komory Dru Koernerovi vřelý dík i uznání a ujistil jej neobmezenou úctou a podporou českých kolegů.

Drahota peněz — u nás snad již minulá — v Německu však dosud trvající zase jednou dokázala, jak jest to nevhodno, je-li úrok z prodlení ustanoven všeobecným zákonem, jejž jen velmi nesnadno lze měniti. Tak ukazuje Deutsch J. Zeitg. z 15. března 1908 č. 6 k tomu, že za trvající drahoty peněz věřitelé sobě potřebnou hotovost úvěrem zaopatřovati museli sami za úrok 8% a 10% — kdežto liknaví ano zlovolní dlužníci odsuzováni k placení úroku z prodlení toliko 4% neb 5% (ve věcech obchodních). Proto navrhuje D. J. Zeitg., aby míra úroků z prodlení stanovena byla vždy na kratší dobu asi půl roku předem tak zv. zákonem blanketním, totiž císařem a spolkovou radou. U nás v Rakousku bývá mezi mírou úrokovou různých zemí korunních dosti značné rozpjetí; tak na příkl. v Čechách bude obvyklý úrok obnášeti 4%, kdežto v Haliči touže dobou bude se čítati obvykle $4^1/_2$% až 5%. Proto pro naše poměry bylo by snad záhodno, aby vyměření míry úroků z prodlení vždy na půl r. předem ponecháno bylo místodržitelství spolu s praesidiem vrchního soudu zemského — po vyslyšení obchodní komory hlavního města; neboť též u nás jest to nesprávné, aby dlužník platil na příkl. jen 5% z prodlení, kdežto úrok lombardový na zá-

stavu nejlepších cenných papírů tedy za nejlepší jistoty obnáší $5^1/_2{}^0/_0$ ba $6^0/_0$ a někdy i více!

O povolání vyšetřujícího soudce podali jsme na str. 278 výňatek ze spisu prof. Grosse: Handbuch für Untersuchungsrichter, vrcholící v tom, že řádný vyšetřující soudce sobě zjednati musí podrobnou znalost lidí i skutečného života, ježto »musí znáti praktiky pytláka tak dobře, jako spekulanta na burse, má jasně viděti, jak testament byl falšován, jak nehoda na železnici se sběhla, jak falešní hráči si vedli, jak kotel praskl, jak obchodník s koňmi koně omládl atd.« Uznávajíce plnou měrou velice záslužné vylíčení Grossova, dovolujeme sobě k němu dodati, že stejnou podrobnou znalostí lidí a života jako vyšetřovací soudce musí se vyznamenávati každý způsobilý soudce vůbec. Vždyť veškeré jednání a činění vyšetřovacího soudce děje se pod dozorem radní komory (§§ 10., 12. a 18., dále §§ 92., 94., 95., 97. řádu tr.) — a konečně všechny výsledky jeho činnosti podrobeny jsou úsudku uznávajícího soudního dvoru, zejména předsedy uznávajícího senátu, jenž dle velice důležitého § 254. tr. ř. i bez návrhu stran může předvolati svědky a znalce a dle posledního odstavce téhož § může i jiné průvody opatřiti, ohledání před se vzíti a neb i člena soudu ku přesevzetí jeho vyslati.

Tedy každý soudce musí se přičiniti, aby vyzbrojen byl pokud možno vysokým stupněm znalosti života a poměrů reálných, jak nám to do mysli vštěpoval věhlasný učitel náš Adolf Merkl, učící, že soudce vládnouti musí dostatečnou měrou znalostí poměrů, v nichž žijeme. — A co by to bylo — ptáme se, za obhájce, jenž by měl hájiti na příkl. strojvůdce dráhy, neb majitele továrny, v níž praskl kotel, neb hospodáře, při jehož žentouru neb řezačce atd. stala se nehoda — jenž neměl by ponětí o službě železniční (reglementu, instrukcích), neb o výkonu parního kotle, žentouru atd.? Mnohokráte činně zaměstnáni jsme byli při takových a podobných líčeních, zahájených na obžaloby proti stavitelům, mlynářům, továrníkům atd., a jsme toho pamětlivi, že jestli co obžalovaným prospělo, byla to především podrobná věcná informace a znalost konkretních poměrů.

Jest tedy zřejmo, že schopností a výkonností, jakou právem vyžaduje prof. Gross pro vyšetřujícího soudce, musí opatřen býti alespoň přibližně stejnou měrou každý soudce a každý praktický právník, chce-li úkolům svého stavu skutečně dostáti. *J. H.*

Knihopis. V Paříži počal vycházeti čtvrtletník: Revue d' Histoire des Doctrines économiques et sociales, jenž mimo články původní hodlá uveřejňovati i starší texty a netištěné rukopisy (V prvním sešitě je otištěn mimo jiné po prvé z ruko-

pisu článek »Hommes«, jejž r. 1757 napsal pro Encyklopedii Quesnay a jenž byl pak nahražen článkem Diderotovým); redakt. prof. Deschamps a Dubois, naklad. P. Geuthner v Paříži, ročně 14 frc. — Prof. dr. Ernest Till vydal přednášku, již měl ve víd. spol. právn.: »Der Entwurf einer österr. Civilgesetznovelle« (ve Vídni, Manz, 1908, 34 str.). — Oester. Staatswörterbuch, vydávaný dv. r. Ulbrichem a prof. Mischlerem, nákladem Alfreda Höldera, dospěl k seš. 21. Obsahuje dokončení obsáhlé stati samospráva v ohledu finančně právním, pokud jde právě o hospodářství zemské, obecní a specielně městské z péra výborného znatele záležitostí těchto, Mischlera, dále policie mravnostní, otrokářství, nedělní klid, spořitelny, kolek z hracích karet, třaskaviny, státní zastupitelství (Storch); tvoření států, státní občanství (Ulbrich), státní služba ve své podstatě i obecných předpisech, právu disciplinárním, zkouškách služebných, služném i paušálu služebním; státní domény a státní lesy. Konec sešitu tohoto tvoří počátek objemnějšího článku státní území. — Spis »Stempelstrafschützer« abecedně seřaděný, od soud. off. Vavřince Sattlera, vyšel v druhém, doplněném vydání (Ve Vídni, Manz, 1908, 203 str., 3 K). — Dři Lev a Josef Petr Gellerové vydali spis: »Das österr. Wucherstrafrecht« (Ve Vídni, Perles, 1908, 120 str., 3 K). — Spis »Sirotčí rady v obcích«, jejž napsal okr. s. Dr. Alois Cerman, vyšel v druhém rozmnoženém vydání (V Soběslavi, Faitlík, 64 str., 1 K). — Dr. J. Uchytil vydal zvláštní otisk svého článku ze Samosprávného obzoru 1908: »Plán spisovny okresních výborů« (V Praze, Unie, 30 str.). — Dr. František Weyr napsal »Příspěvky k theorii nucených svazků« (Knihovna Sborníku věd právních a státních, B XI., 274 str.).

Ze spolku českých advokátů v král. Českém. Schůze výboru z 3. a 16. dubna 1908. V záležitosti útoků na presidenta komory Dra E. Koernera pro jeho jednání s ministrem spravedlnosti ve věci jazykové usnesl se výbor Spolku na projevu, který uveřejněn jest na straně 313. — V záležitosti chebské konány opětné porady a učiněna vhodná opatření. Spolek českých advokátů v království Českém žádá opětně všecky advokáty české, aby na adresu předsedy (JUDr. Ladislav Valenta, advokát v Praze-II., Spálená 3a, Telefon 1097) oznamovali neprodleně každý jednotlivý případ porušení práv jazyka českého u soudů nebo jiných úřadů státních, neboť zdar věci vyžaduje jednak přesnou evidenci všech případů, jednak promyšlený a pokud možno jednotný postup. Spolek ochotně vyřídí veškery dotazy u věci té.

Směnečný závazek ku poskytnutí jistoty.

Sepsal Dr. Heřman Šikl.*)

I. Vedle práva žádati zaplacení směnky, stává v jistých případech nárok na poskytnutí jistoty, že bude směnečná suma — po případě s útratami zaplacena (čl. 25—28, 29, 38 ad 4, min. nař. z 2. listopadu 1858 č. 198 ř. z.)[1]) Povinnost jistotu poskytnouti dotýká se nejen dlužníků postižních: předchůdců včetně trassanta, nýbrž i — pokud je dle povahy věci možna — dlužníků přímých: akceptanta a vystavitele vlastní směnky.

Nárok na poskytnutí jistoty je povahy materielně právní[2]) a slouží ochraně práv ze směnky, jichž toho času

*) Z druhé, dosud nevydané, části: »Práva směn. rak.« Prvá část vyšla nákladem Bursíka a Kohouta v Praze 1906.

[1]) Za nárok z obohacení (čl. 83.) povinnost k jistotě nestává, ani jistota položená neručí. — Moderní směr, — po vzoru práva anglického a severoamerického, — zavrhuje vůbec směnečný závazek k jistotě (reg. 13. Association, viz I. 16), a připouští ihned postih k zaplacení. Směr ten je zcela odůvodněn, uváží-li se, že zejména složení jistoty v hotovosti rovná se hospodářsky skutečnému zaplacení, že postižní dlužník je složením jistoty ještě více dotčen, nežli skutečným zaplacením, jež mu poskytuje možnost, aby ihned sám zaplacení žádal, to vše nehledíc k možnosti více současných jistot za tutéž směnečnou pohledávku (srv. pozn. 63.). Povinnost přímého dlužníka k jistotě pro jeho vlastní nejistotu je pravidlem bezcenná.

[2]) To úplně přehlíží rozh. Czel. 818., jež směšuje směnečnou materielně právní jistotu se zajištěním vedle II. dílu ex. ř. (§ 371. ad 2., § 1. ad 2., sr. též Krall 33.) Viz pozn. 56. V příčině práva formálního sr. čl. 26. sm. ř., §§ 558., 559. c. ř. s. Civilněprávní nárok na zajištění směnečné pohledávky vyloučen není, ovšem ale zde není směn. řízení. Sr. Peitler 21, 29, 34, 223, 362.

vykonati nelze,[3]) buď již stávajících, anebo teprve výplatou pořadem postihu podmíněných. Opomenutí výkonu; nároku na poskytnutí jistoty nemá však nižádných právních následků v příčině práva žádati při splatnosti směnky její zaplacení.[4])

Z účele jistoty zabezpečiti zaplacení následuje, že:

a) nárok na poskytnutí jistoty předpokládá platnou, veškeré podstatné náležitosti vykazující směnku[5]) a že

b) námitky, které lze přivésti proti nároku na zaplacení, lze přivésti také proti nároku na poskytnutí jistoty.[6])

II. Případy, ve kterých lze za poskytnutí jistoty žádati, jsou:

1. Presentace tratty trassatovi k akceptu byla bezvýslednou (čl. 25—28, 56).[7])

Obsahuje-li směnka více trassatů, lze žádati jistotu pro bezvýslednost presentace k akceptu i u jediného z nich.[8])

---

[3]) Oprávněný, jenž může proti zavázanému žádati zaplacení, nemůže na něm žádati jistotu (chybně v důvodech Krall 33.) Splatnost směnky tu sama ovšem nerozhoduje (jinak Adler 90): předchůdce majitele směnky může jistotu po případě i po splatnosti směnky žádati. Za to nelze přisvědčiti rozh. Czel. 780, že lze žádati jistotu i když po splatnosti povoleny byly zavázanému lhůty. Položená jistota trvá i pro splatnost směnky (sr. čl. 28. ad 2., 29., 98. ad 4.).

[4]) Naopak musí, i když byl za účelem vymožení jistoty učiněn protest pro nepřijetí nebo nejistotu, po případě kontraprotest u podpůrné adressy (čl. 25., 29., 56.), po splatnosti směnky učiněn býti protest pro nezaplacení, popřípadě kontraprotest u podpůrné adressy a čestného akceptanta (čl. 41., 43., 69., 98. ad 10., 62., 98. ad 7.).

[5]) Z pouhého blanketu nelze žádati jistotu. Změna podstatné náležitosti má dle všeobecných zásad za následek, že nejsou k poskytnutí jistoty více povinny osoby, jichž závazek vznikl před změnou (leč by k ní byly svolily). I mimo tyto případy nelze pro nepřijetí žádati na předchůdcích jistotu, když akcept dán byl s obmezením, které pouze vylučuje změnu po vzniku závazku předchůdců nastalou.

[6]) Avšak také jen tyto, sr. Czel. 349. Přirozenou výjimku tvoří námitka předčasnosti.

[7]) Případ vztahuje se pouze ku trattě a povinnost dotýká se pouze dlužníků postižních (viz níže ad III., ad 2., čl. 18., 19., 22. odst. 2., 25., 69., odst. 2. — Nebyl-li akcept tratty určitý čas po viděné splatné pouze datován (čl 20) nestává povinnost k jistotě.

[8]) O bezpečnosti směnky může jediný akcept rozhodovati. Sr. Rehbein p. 2., Dernburg § 276, p. 3.; jinak se svého stanoviska (I. str. 49 p. 38), Staub 26. ad 2. Rozumí se, že akcept všech musí býti neobmezený. Sr. pozn. 12.

Je-li akcept pro nedostatek formy neplatným anebo trassat je osobou passivně nezpůsobilou, má se věc tak, jakoby akceptu vůbec nebylo.[9]) Za to je přetržení akceptu bezvýznamno (čl. 21 odst. 4).

Byl-li akcept obmezen na část směnečné sumy, vztahuje se povinnost k jistotě pouze ku zbytku; každé jiné obmezení rovná se úplnému odepření akceptu (čl. 22 odst. 2).

2. Přímý dlužník stal se nejistým.[10]) Běží tedy pouze o nejistotu akceptanta tratty (čl. 29)[11]) a vystavitele vlastní směnky (čl. 98 ad 4)[12])

Je-li více přímých spoludlužníků (spoluakceptantů, spoluvystavitelů vlastní směnky), stává povinnost k poskytnutí jistoty, i když jediný z nich stal se nejistým.[13])

Za nejistého pokládá zákon přímého dlužníka v následujících, taxative uvedených případech (čl. 29 ad 1 a 2, 98 ad 4):[14])

a) když byl na jeho jmění uvalen konkurs;

b) když zastavil platy;

---

[9]) Také zde je ostatek třeba protestu (viz pozn. 40.). Vykazuje-li směnka akcept falešný, třeba protestu proti trassatovi; neexistuje-li tento vůbec stane se protest »do větru«; je-li trassat nezpůsobilým, třeba rovněž tuto okolnost protestem zjistiti (jinak Bernstein 155). Je-li trassat v konkursu, třeba mu přes to presentovati k akceptu (I. 28. p. 11.); poskytl-li akcept, stává zjišťovací postih proti předchůdcům dle čl. 29. ad 1.

[10]) Případ vztahuje se ku trattě i vlastní směnce a povinnost dotýká se dlužníka přímého i dlužníků postižních; viz níže ad III. Postih k zaplacení není zde dle rak. práva přípustným; jinak některá cizí práva.

[11]) Pro nejistotu trassatovu nestává nárok na poskytnutí jistoty (proti předchůdcům). Třeba mu přes to presentovati k akceptu; odepřel-li jej, stává nárok proti dlužníkům postižním dle čl. 25; poskytl-li jej naopak, stává nárok proti němu jakožto dlužníku přímému i proti předchůdcům dle čl. 29. a min. nař. z 2. listopadu 1858, č. 198 ř. z. — Proti poskytnutí nároku pro nejistotu akceptantovu činili v konferenci (Prot. 66.) Einert a Thöl námitky se stanoviska, že akceptant je pouhým rukojmím vystavitelovým.

[12]) Nejistota avalisty přímého dlužníka je nerozhodna. Rovněž nejistota čestného akceptanta, jenž je dlužníkem postižním. Sr. Goldschmidt, Grundriss 271., Staub 60., § 3.; jinak Lehmann 474., p. 9., 501., Dernburg § 276., p. 4, Grünhut II. 387. p. 12., 492., 496. p. 42., 43.

[13]) Sr. výše pozn. [8]). Ale dotýká se zase jen onoho přímého dlužníka, jenž se stal nejistým, viz ad III., 1. Sr. Hartmann 341., Bernstein 104.; jinak Lehmann 525., Hofmann 346., Blaschke § 134., p. 2.

[14]) Případ čl. 29. ad 2., vztahující se k uvalení exekuční vazby odpadl již zák. z 4. května 1868.

c) když zůstala bezvýslednou exekuce pro peněžitou pohledávku [15]) na jeho jmění vedená.[16])

Uvalení konkursu a bezvýslednost exekuce jsou okolnosti, jež možno přímo doložiti. Naopak lze zastavení platů (insolvenci), totiž stav, ve kterém dlužník trvale s to není závazkům svým dostáti,[17]) pravidlem dovoditi pouze [18]) nepřímo.[19]) Průkaz přivésti náleží žalobci.

V příčině doby nejistotu zakládajících okolností praví zákon (čl. 29 ad 2) výslovně pouze, že bezvýsledný výkon exekuce musí nastati po vystavení směnky; co do uvalení konkursu a zastavení platů se zákon o čase nezmiňuje. Prv uvedené ustanovení nelze proto nikterak rozšířiti na veškeré případy nejistoty.[20])

---

[15]) Nikoliv exekuce pro jinou povinnost, na př. na vydání určité věci, ad factum praestandum, neboť běží o peněžitou sumu.

[16]) Netřeba provésti všechny možné způsoby exekuce, tím méně žádati výkon vyjevovací přísahy (§ 47. ex. ř.), nýbrž dostačí bezvýsledná, totiž k úplnému uspokojení vymáhajícího věřitele nevedší exekuce na jmění movité, vyjímaje mimořádný případ zřejmě pouze nahodilé bezvýslednosti (na př. byla-li obchodní místnost následkem přestěhování do jiného místa nalezena uzavřena). Pouhé osvědčení, že zůstane exekuce pravděpodobně bezvýslednou, není dostačitelným.

[17]) N. Ř. S. 6., 95.

[18]) Sikuritní (název souvisí s nejistotou přímého dlužníka, nikoliv se zřízením jistoty) protest (čl. 29.) podává pouze důkaz o skutečnosti, že přímý dlužník jistoty neposkytl, nikoliv o příčině této skutečnosti (Gl. U. 13877), leč by obsahoval výslovné prohlášení protestatovo, že platy zastavil, anebo osvědčoval jeho notorickou insolvenci (sr. I., 92., p. 54.).

[19]) O insolvenci nelze vůbec mluviti, když nebyl splněn jediný, třeba směnečný závazek (Peitler 289., Czel. 502.), neboť pouhý okamžitý, nahodilý a přechodný nedostatek hotovosti není ještě zastavením platů (Grünhut II., 385., p. 5.), zejména je vydání směnečného platebního rozkazu aneb pouhé učinění protestu dokonce bezvýznamno, neboť pohledávka sama může býti spornou. K odůvodnění insolvence dostačí však zajisté důkaz, že žalovaný od jisté doby své dluhy vůbec neplatí, aniž by z okolností vysvítal mimořádný, s insolvencí nijak nesouvisící důvod (chikana, lakota, duševní choroba, sr. Grünhut na u. m.), že zejména stává proti němu řada různých exekucí, třeba již bezvýslednost jedné z nich (čl. 29 ad 2) nebyla ještě vyšla na jevo, anebo že dokonce uprchl. Činiti podmínkou vlastní výslovné prohlášení dlužníka insolventním (sr. Peitler 62., Krall 141., Czel. 40., 171., 441., 502.) nebylo by správno. (Sr. též Czel. 629., 780., 810.)

[20]) Nelze tedy stanoviti zásadu, že jest vystavení směnky dobou vůbec rozhodnou a že předpokladem nároku na jistotu jest změna v majetkových poměrech přímého dlužníka, po vystavení směnky nastalá. Tak Dernburg

Rozhodnou je naopak vždy pouze okolnost, zdali zákonný důvod nejistoty v době výkonu nároku na poskytnutí jistoty stává, čili nic: konkurs a insolvence musí v době té trvati, naopak lze i proti prokázané bezvýslednosti exekuce po vystavení směnky vykonané namítati, že v době výkonu nároku na jistotu více nestává.[21])

Nárok na poskytnutí jistoty proti předchůdci není vyloučen, když nabyvatel směnky v čas nabytí o stávající nejistotě přímého dlužníka věděl.[22])

III. Povinným k poskytnutí jistoty jest:

1. Přímý dlužník (akceptant, vystavitel vlastni směnky), když se sám stal nejistým (min. nař. z 2. listopadu 1858 č. 198 ř. z., nov. 6).[23])

Je-li více přímých spoludlužníků (spoluakceptantů, spoluvystavitelů vlastní směnky), jest pouze ten z nich k poskyt-

§ 276., p. 4., Renaud 286., Kreis 173., Staub 29., §2., Bernstein 165., Adler 90., opačně Thöl 408., Lehmann 430., Canstein 266., p. 3a, Hoffmann 339., Rehbein 29., p. 1., Grünhut II., 386., Fierich: O pravie žádania zabespieczenia 95. Stejně nerozhodno jest, nastaly-li tyto okolnosti po akceptu tratty, ač by se tak dle znění čl. 29., odst. 1. mohlo zdáti. Tak Volkmar-Löwy 136.

[21]) Příčina, pro kterou zákon pouze pro bezvýsledný výkon exekuce stanoví určitou dobu, je asi ten, že běží o nejistotu přímého dlužníka, jež je trvalým všeobecným stavem jeho majetkových poměrů; konkurs a insolvence jsou rovněž trvalými, nejistotu potud odůvodňujícími poměry, pokud existují, bezvýsledný výkon exekuce je naopak pouhým jednotlivým faktem, jejž uznal proto zákon za nutno uvésti v časový vztah k dovozovanému z něho stavu nejistoty, sr. Fierich na u. m. Důsledně není ani skončený konkurs jako takový více důvodem (stává však pravidlem insolvence); důkaz insolvence z doby nepoměrně dávné (sr. Peitler 56) nemůže vůbec odůvodniti nejistotu (jinak Grünhut II., 386., p. 7.); z doby blízké připouští aspoň námitku, že více nestává. Nesprávně tvrdí Bernstein 165, že nejistota jednou vzniklá trvá v každém případě až do splatnosti směnky, tak že nedostačí ani okolnost, že v případě čl. 29. ad 2. vymáhající věřitel byl uplně uspokojen. — Jistota jednou položená nepomíjí však odpadnutím důvodu; viz pozn. 67., 72.

[22]) Pouze obecnoprávní námitka může zde míti místa (sr. čl. 82. sm. ř., §§ 928., 929., 1398. obč. zák.). Sr. Bernstein 156., 167.; jinak Hoffmann, Arch. 332., Rehbein 29., p. 1., Staub 26., § 8, 29., § 7, Grünhut II., 375., 386., p. 8.

[23]) Čl. 98. ad 4. mluví pouze o postihu k zajištění, zajisté však sluší závazek dle cit. min. nař. vztahovati i ku vystavovateli vlastní směnky. Nárok proti přímému dlužníku (sr. Peitler 66.) je ovšem pravidlem bezcenným (sr. § 1., 6. kk. ř.)

nutí jistoty povinen, u kterého nejistota nastala.[24]) Na avalistovi přímého dlužníka jistoty žádati nelze.[25])

K passivní legitimaci přímého dlužníka třeba prvopisu směnky (cit. min. nař.).

2. Postižní dlužník, když nebyla tratta trassatem akceptována, a když se přímý dlužník (akceptant, vystavitel vlastní směnky) stal nejistým: postih k zjištění (Regress auf Sicherstellung, čl. 29, 98 ad 4). Povinnost k položení jistoty stává, i když jediný z více spolutrassatů neakceptoval, anebo jediný z přímých spoludlužníků se stal nejistým.

Povinými k poskytnutí jistoty jsou: trassant, indossanté. jakož i jich avalisté.[26]) Čestný akceptant k poskytnutí jistoty vůbec není povinen;[27]) závazek jeho směřuje pouze k zaplacení (čl. 60).

K passivní legitimaci postižního dlužníka netřeba prvopisu směnky, nýbrž dostačí opis její v protestu obsažený (čl. 26 odst. 3, 29),[28]) vyjímajíc případ, že se jistota žádá na předchůdci poprotestním, kdež ovšem je nutný prvopis.

Jistotu lze žádati, — stejně jako zaplacení — na kterémkoliv z postižních dlužníků, bez ohledu k pořadu indossamentů (per saltum) a k volbě jednou učiněné (čl. 26 odst. 2, 49).[29])

IV. Oprávněným jistotu žádati jest:

1. Proti přímému dlužníku pouze majitel směnky vedle čl. 36 legitimovaný (min. nař. z 2. listopadu 1858 č. 198 ř. z.).[30])

---

[24]) Nikoliv ostatni; viz výše pozn. 13. V tomto směru správně Czel. 515., Spruchpr. 88., 386. Je-li přímým dlužníkem obchodní společnost, lze ovšem žádati jistotu (jedinou) na každém z osobně ručících společníků.

[25]) Rozumí se zde pro nejistotu přímého dlužníka (Staub 29., § 15.); nejistota avalisty samého nároku na jistotu vůbec nezakládá; viz pozn. 12. — Čestný akceptant není vůbec přímým dlužníkem, sr. I. 74.; jinak Lehmann 501, Dernburg § 276., p. 4., Grünhut II., 387., p. 12.

[26]) Jinak avalista přímého dlužníka; viz pozn. před.

[27]) Pro svou vlastní nejistotu není jakožto pouhý postižní dlužník vůbec k jistotě povinnen; viz pozn. 12. V případě pak nepřijetí trassatem nebo nejistoty přímého dlužníka slouží jeho závazek právě za náhradu skutečné jistoty veškerým nástupcům honorátovým (čl. 60., 61.).

[28]) Popře-li žalovaný pravost svého podpisu na prvopisu, musí ji žalobce prokázati.

[29]) Také proti více zavázaným současně. Lehmann 520., Staub 26., § 5.

[30]) Jako remittent nebo indossatář. Oprávněným není postihem povinný předchůdce, ani majitel směnky nemající legitimace dle čl. 36., třeba měli siku-

2. **Proti postižním dlužníkům** (čl. 26, 29) vedle dočasného majitele směnky dle čl. 36 legitimovaného[31]) též **každý postihem zavázaný předchůdce**,[32]) jenž může jako takový výplatou směnky v legitimaci proti svým předchůdcům vstoupiti (sr. čl. 48).

Jest tedy, — ač čl. 26 mluví o »remittentu a každém indossatáři« a čl. 29 o »majiteli směnky a každém indossatáři« — oprávněným: **legitimovaný majitel směnky a každý (postihem zavázaný) indossant**.[33])

K aktivní legitimaci proti postižnímu dlužníku netřeba důsledně **prvopisu** směnky, **nýbrž** dostačí její **v protestu**, jejž oprávněný míti musí (sr. ad V), obsažený **opis** (čl. 26 odst. 3, 29 odst. 3),[34]) vyjímajíc případ, že jistotu žádá poprotestní nástupce, jenž ovšem musí míti prvopis.[35])

---

ritní protest. Jinak Dernburg § 273., p. 1., sr. Grünhut II., 389., p. 16. (Canstein 266 mluví pouze o nároku proti přímému dlužníku, což přehlíží Staub 29., § 4.). Trassant jest oprávněn pouze jako indossatář; nabyl-li směnky výplatou pořadem postihu, nestává více nárok na jistotu (to přehlíží Adler 91.). — Jakožto civilněprávní nástupce vykázaný majitel jest ovšem vždy stejně oprávněn

[31]) Též jeho civilněprávně vykázaného nástupce.

[32]) Nikoliv tedy indossant sine obligo (nesprávně v zásadě Staub 26., § 1.). Jistota sloužiti má ochraně každého nároku na zaplacení směnky, právo ji žádati přísluší tedy netoliko dočasnému majiteli směnky, nýbrž i každému jinému postihem zavázanému předchůdci proti jeho předchůdcům (trassant nemaje předchůdců, není nikdy oprávněn).

[33]) Tak také zák. Švýc. a Uher. Různé znění čl. 26. a 29. nemělo úmyslu upraviti aktivní legitimaci různě. Nepřesným je oboje. Prvé počíná řadou oprávněných shora: »remittent a každý indossatář«, avšak oba jsou oprávněni jen jako majitelé směnky anebo jako postihem zavázaní indossanté, kdežto blankoindossatáře, jenž dal směnku bez vlastního indossamentu dále, dlužno vyloučiti. Druhé počíná řadou oprávněných zdola: »majitel směnky a každý indossatář«, avšak indossatář, jenž není majitelem směnky, je oprávněn pouze jako indossant, mimo to ale přehlíží se remittent, jenž jako indossant i bez majitelství směnky má zajisté nárok na jistotu proti trassantovi. Thöl 410., p. 17. praví, že znění čl. 29. je nesrozumitelné a že také zde státi mělo: »remittent a každý indossatář« jako v čl. 26. Staub 29., § 4. dovozuje z čl. 29., že — kdežto indossatář je oprávněn i bez majitelství směnky — je remittent oprávněn pouze jako majitel; proti tomu právem Grünhut II., 388., p. 14.; Bernstein 167. doplňuje v čl. 29. remittenta jako oprávněného z totožnosti právního poměru. Sr. též Adler 91.

[34]) Postihem zavázaný předchůdce nemá více směnky v rukou.

[35]) K legitimaci, nikoliv však jako podmínku výkonu.

Čestný akceptant nemá vůbec nároku na poskytnutí jistoty.[36])

Průkazu, že postihatel, (jenž není majitelem směnky), sám svým nástupcům jistotu byl poskytl, není v žádném případě potřebí (čl. 26 odst. 3).[37])

Nástupce nemůže na předchůdci žádati jistotu, když je mu sám ve své vlastnosti jako jeho dřívější předchůdce jistotou povinnen.[38])

V. Výkon nároku na poskytnutí jistoty:

1. Proti přímému dlužníku — pro jeho nejistotu — nepředpokládá vůbec protestu.[39])

2. Proti postižním dlužníkům třeba jest:

a) při postihu pro nepřijetí, aby byla tratta (čl. 25, 26) presentována k akceptu a pro nedosažení jeho[40]) byl učiněn protest pro nepřijetí (čl. 18). Trattu lze presentovati k ak-

[36]) Honorát byl čestným akceptem povinnosti k jistotě právě sproštěn; nárok na jistotu přísluší pouze honorátovi a předchůdcům (čl. 61., odst. 2.). Čestný akceptant má pouze, když byl směnku vyplatil, jako čestný plátce nárok na zaplacení proti honoratovi, předchůdcům a přímému dlužníku (čl. 63., odst. 2.).

[37]) Běží o jistotu za jeho vlastní, výplatou splatné směnky pořadem postihu podmíněný, postižní nárok na zaplacení. — Ovšem nebude míti postihatel, jenž sám jistoty neposkytl, k disposici protest (čl. 25., odst. 1.), leč by jej byl, jsa ještě majitelem směnky, učinil sám.

[38]) Majitel směnky nebo indossant proti předchůdcům, kteří jsou nástupci jeho samého ve vlastnosti dřívějšího indossanta, anebo majitel směnky nebo indossant, jenž je sám trassantem: sr. čl. 10., NSO. 18., 413., Staub 26., § 1., 29., § 1.

[39]) Sikurtního, tím méně kontraprotestu u podpůrných adres. Nesprávně Bernstein 236., Adler 92. Zde běží o závazek přímý, výjimka není výslovně předepsána, a protest ani nejistotu neprokazuje, viz shora p. 18. Sr. Jur. Bl. 86., č. 26., Czel. 421., Links, 8751., nesprávně Czel. 515. Ustanovení § 558. c. ř. s., žádající předložení protestu jakožto podmínku vydání zjišťovacího rozkazu, nemá na mysli nárok proti dlužníku přímému; formálněprávní předpis tento předpokládá ostatek sám sebou, že je protest podle materiálního práva nutným.

[40]) Nevyžaduje se přímé odepření akceptu (sr. čl. 22., odst. 2. s čl. 18., 25.); stačí nedosažení akceptu nebo platného akceptu na př. pro nepřítomnost, nezvěstnost, nezpůsobilost, úmrtí atd. Pokud se týče obmezeného akceptu sr. čl. 22. a ad II., 1. V příčině místa protestu a protestáta sr. I., 86. násl. Prominutí protestu pro nepřijetí (i pro nejistotu), není vůbec v užívání. Zásadně by obdobné užití čl. 42. nebylo vyloučeno (předpokládajíc, že by se prominutí výslovně k těmto protestům vztahovalo).

ceptu a protestovati kdykoliv až do dne splatnosti;[41] bezvýslednou presentaci lze kdykoliv opakovati.

b) při postihu pro nejistotu, aby byl vyzván přímý dlužník — akceptant nebo vystavitel vlastní směnky — k poskytnutí jistoty a aby pro nedosažení její byl učiněn protest (sikuritní, čl. 29, 98 ad 4). Je-li více přímých spoludlužníků, je nutným vyzvání a protest pouze proti tomu, který se stal nejistým.[42]

c) Obsahuje-li směnka podpůrné adressy, třeba ji v obou uvedených případech presentovati též u těchto k čestnému akceptu a učiniti pro nedosažení jeho kontraprotest (čl. 56, 29, 98 ad 4).[43]

Ku presentaci k akceptu, k žádosti za jistotu na přímém dlužníku, ku presentaci k čestnému akceptu jakož i k učinění protestu ve všech těchto případech opravňuje vůbec majitelství směnky (čl. 18 odst. 3, 29 odst. 3, 98 ad 4),[44] aniž třeba legitimace vedle čl. 36: detentor pokládá se tu ex lege za plnomocníka legitimovaného majitele.

d) Majiteli duplikátu tratty, jenž obsahuje poznamenání depositáře, u něhož se exemplář k akceptu zaslaný nalézá, třeba jest v případě nepřijetí učiniti protesty dva: čl. 69 ad 1. protest perkvisiční a. ad 2 pro nepřijetí duplikátu. Majiteli opisu tratty, jenž obsahuje poznamenání depositáře, u něhož se prvopis k akceptu zaslaný nalézá, třeba jest — proti předchůdcům, jichž původní podpis se na opisu nalézá — učiniti protest perkvisični dle čl. 72 (69 ad 1).[45]

Lhostejno jest, zdali byl protest učiněn zjišťovací po-

[41]) Zde není lhůty jako dle čl. 41. Sr. I., 57., p. 100. Trattu splatnou určitý čas po viděné dlužno k akceptu presentovati a protestovati během dvou roků po vystavení její (čl. 19., 20.), jinak pomíjí veškeré nároky postižní, tedy též na poskytnutí jistoty. V příčině směnek splatných na trh nebo veletrh platí ustanovení čl. 18., odst. 2 a §§ 2.—4. uv. zák. (cís pat. z 25. ledna 50 č. 51.).

[42]) Czel. 515., Grünhut II., 387., p. 11. Sr. pozn. 8., 13., 24. Protest dlužno vykonati u přímého dlužníka samého, nikoliv u domiciliata. Sr. Links 9111.

[43]) I., str. 74., p. 2., 85.

[44]) Podle terminologie zákona rozumí se výrazem »der blosse Besitzer« detence, kdežto »Inhaber« znamená majitele dle čl. 36. legitimovaného.

[45]) I., 80., 83.

stih vykonávajícím oprávněným anebo jeho nástupcem nebo předchůdcem.[46])

Protest musí býti postih vykonávajícím oprávněným předchůdci jistotu poskytujícímu současně (Zug um Zug) vydán (čl. 25 odst. 1, 29 odst. 2).[47])

Povinnost k notifikaci (čl. 45) zde podle práva rak. nestává.

VI. Způsob, výše a zřízení jistoty, mnohost jistot (čl. 25 odst. 2, 27, 29, 98 ad 4).[48])

Vůbec — a také podle znění 1. odst. čl. 25. — mohla by jistota za závazek směnečný býti poskytnuta stejným spůsobem jako za každý jiný závazek k zaplacení (věcná nebo osobní, §§ 1343., 1373., 1374. obč. zák.)[49]) předpokládajíc její dostačitelnost vzhledem k sumě, jež má zjištěna býti, totiž sumě směnečné[50]) s útratami (protestem) vzešlými.[51])

Ale zněním 2. odstavce čl. 251, že v případě nedohodnutí stran o způsobu jistoty »musí se suma, jež zjištěna býti má, k soudu složiti«,[52]) pozbývá významu ustanovení 1. odstavce o dostačitelnosti jistoty, kterou by jinak bylo od případu k případu soudem posouditi. Dle rak. práva dlužno tedy říci, že jistota musí býti zřízena složením příslušné hotovosti k soudu, pokud oprávněný s jiným spůsobem jistoty se nespokojí.[53])

---

[46]) V posledním případě jest však k legitimaci třeba též prvopisu směnky, sr. pozn. 35.

[47]) Aby mohl opět na svých předchůdcích jistotu vymáhati. — Je-li tratta určitý čas po viděné splatná, může majitel po splatnosti žádati za zpětné vydání protestu pro nepřijetí, aby mohl, prokázav jím nastalou splatnost, vykonati postih ku zaplacení (čl. 19., 20.).

[48]) Vše to platí o jistotě zřízené nejen dlužníkem postižním, nýbrž také dlužníkem přímým.

[49]) Občanský zákon dává přednost jistotě věcné, k povaze závazku směnečného přiléhá však — nehledíc k ustanovení čl. 25., 2. odst. — spíše jistota osobní, spoluručení.

[50]) Při postihu pro nepřijetí vztahuje se v případě částečného akceptu jistota pouze k nepřijatému zbytku (čl. 22., odst. 1., 25., odst. 1.).

[51]) Běží o útraty nutného protestu (viz ad V.). Při postihu pro nejistotu nelze obmezení na pouhou směnečnou sumu dovozovati ze znění čl. 29. »in Betreff der akceptirten Summe«, neboť toto se vztahuje pouze k slovům: »ist ein Wechsel ganz oder teilweise angenommen worden«.

[52]) Czel. 433. Ustanovení toto jest velice přísné a rovná se se strany dlužníka povinnosti k zaplacení směnečné sumy před její splatností. Jinak dle něm. znění 2. odst. čl. 25., vedle něhož deposice je pouze právem zavázaného.

[53]) Ani byla-li na základě dohodnutí stran zřízena jistota jiná, není ná-

Totéž platí i v případě, že byla jednomu oprávněnému již jistota poskytnuta: ostatní oprávnění nemusí se s ní přes znění čl. 27. spokojiti, pokud nezáleží ve složení hotovosti k soudu.[54])

Složení jistoty k soudu má se státi u soudu místa, kde má závazek k zaplacení býti splněn: se strany přímého dlužníka u soudu místa splatnosti směnky, se strany postižních dlužníků u soudu jich bydliště v čas postihu.[55])

Zřízení jistoty samo — ať zástavou, movitou nebo nemovitou, rukojemstvím, deposicí movité věci nebo peněz, — podléhá jakožto právní jednání osoby jistotu zřizující — buď k poskytnutí jistoty povinné anebo též osoby třetí — jak co do formy tak co do právních účinků právu občanskému nebo obchodnímu. Směn. řád sám obsahuje v této příčině pouze ustanovení (čl. 25 odst. 3), že oprávněný nabývá k věci za jistotu složené — rozumí se i peněžité sumě — práva zástavního.

Exekučně lze dobývati zřízení jistoty na základě soudního rozkazu (§ 558 cřs.) proti osobě k poskytnutí jistoty povinné podle obdoby exekuce pro peněžité pohledávky a sice až ku docílení deposice příslušné peněžité sumy k soudu.[56])

Byla-li jistota jednomu oprávněnému vskutku zřízena mohou ostatní oprávnění nabýti k ní práva též pouze dalším právním jednáním zavázaného anebo cestou exekuce (čl. 27 odst. 1.)[57])

---

rok na jistotu hotovostí k soudu složenou vyloučen, když prvá byla ztracena (při exekučním prodeji zástavy vyšla na prázdno), anebo okolnostmi později nastalými byla její cena zmenšena, tak že více dostačitelnou není. Ovšem zde běží v prvé řadě o obsah dohodnutí (zdali neobsahuje vzdání). Sr. též Krall 33.

[54]) Čl. 27., jenž byl v plném znění pro Rak. podržen, nesouhlasí se změněným zněním čl. 25., odst. 2.; také ostatní oprávnění nemusí odůvodniti námitky ani proti způsobu, ani proti velikosti jistoty.

[55]) I., 25.

[56]) Na zřejmém nedorozumění spočívá rozh. Czel. 818., jež nepřipustilo prvým soudem správně povolený prodej zabavených svršků z důvodu, že prý čl. 25. odst. 2. s. ř. byl změněn čl. XXVII. uv. zák. k ex. ř. Zde běží přece o dobytí materiálně právní jistoty na základě právoplatného k ní směřujícího soudního výroku, nikoliv o pouhé zajištění dle II. dílu ex. ř. a jen k tomu se vztahuje cit. čl. XXVII; sr. pozn. 2.

[57]) U hotové, k soudu složené jistoty, třeba oznámení zřizovatele, že má sloužiti také dalšímu oprávněnému. Je-li jistota druhu jiného, může oprávněný, pokud se s ní spokojí, žádati na zavázaném příslušné právní jednání. Dokonce není správno, že by jistota zřízená sama sebou ručila všem ostatním oprávněným (Staub, 27. §1.), ani nestačí pouhá žádost za jistotu (Liebe, 118., Thöl, 392., Bernstein 160), ani žaloba (Renaud, 285., Jolly, Arch. 3., 46., Canstein. 363.); sr. Grünhut II. 377.

Z jistoty zřízené způsobem jakýmkoliv lze se hojiti teprvé po splatnosti směnky (čl. 25) na základě právoplatného k zaplacení odsuzujícího soudního výroku.[58])

O sobě má každý z oprávněných nárok žádati za položení jistoty na každém ze zavázaných a každý ze zavázaných povinnost položiti jistotu každému z oprávněných.

Práva a povinnosti tyto jsou však tím obmezeny, že každý z oprávněných má nárok, — jako na jediné zaplacení, — také pouze na jedinou jistotu[59]) a každý ze zavázaných povinnost, — jako k jednomu zaplacení, — také pouze k položení jediné jistoty.

Pokud tedy stává jistota oprávněnému zřízená, nemůže tento vůbec žádati na žádném ze zavázaných jistotu jinou[60]) a pokud stává jistota zavázaným zřízená, nemusí tento žádnému z oprávněných novou jistotu zřizovati, nýbrž může je na jistotu již položenou poukázati (čl. 27)[61]) Bylo-li témuž oprávněnému položeno více jistot, mohou vzhledem k jistotě dřívějším zavázaným položené pozdější zřizovatelé žádati jistotu zpět; položil-li zavázaný více jistot, může na jednu z nich také ostatní oprávněné poukázati a vrácení ostatních žádati.

Z uvedeného následuje, že může současně stávati vedle sebe více skutečných jistot z téže směnky,[62]) neboť každý oprávněný může jednu žádati a každý zavázaný jest povinen jednu poskytnouti.[63])

---

[58]) Také když byla jistota zřízena složením hotovosti k soudu. To přehlíží Staub 27. § 3.

[59]) Jinak Thöl 392.

[60]) Sr. Czel. 713. Jinak Adler 92., že může žádati jistotu na předchůdci zřizovatele.

[61]) Novým právním jednáním; viz výše pozn. 57. a text. Všude tu dostačitelnost jistoty zřízené předpokládajíc, sr. pozn. 52. a text. Ztráta nebo ztenčení jistoty odůvodňuje vždy nárok na položení jistoty jiné nebo její doplnění.

[62]) Ovšem postrádají v případě, že byla jedna jistota složena, ostatní oprávnění pravidlem legitimace, nemajíce ani protestu (čl. 25., 26., jinak ale Canstein 303), ani směnky, aby učinili protest nový, leč by stávaly duplikáty, sr. Grünhut II. 377. p. 10.

[63]) Zejména nemůže zavázaný, jemuž samému byla — dřívějším zavázaným — jistota položena, poukázati na ni oprávněného, jenž na něm jistotu žádá, nýbrž musí mu položiti jistotu samostatnou. Sr. Grünhut II. 379. Důsledně také, složil-li jeden ze spoluzavázaných jistotu, nemusí ostatní spoluzavázaní zříditi jistotu pouze oprávněnému, jemuž jistota platí, kdežto proti

Oprávněný může se také vzdáti položené jemu jistoty a žádati jistotu jinou, na jiném zavázaném.[64]) Jistota sama pomíjí ovšem teprve, když se jí byli veškeří oprávnění vzdali.

(Dokončení.)

Praktické případy.

Repertorium nálezů čís. 202.

Manželství dle ritu starokatolického uzavřená mohou býti z některé z příčin v § 115. obč. zák. jmenovaných rozloučena.

Procesní soud první stolice prohlásil ku srovnalému žádání obou manželů po provedeném ústním jednání rozsudkem manželství jimi dle starokatolického ritu uzavřené co do svazku za rozloučené, usoudiv, že stává na obou stranách nepřekonatelná nechuť, jež byla po rozumu § 115. obč. zák. uplatňována za příčinu pro rozloučení. Při tom se vyslovil o otázce, mohou-li manželství starokatolíky uzavřená býti rozloučena, jak následuje:

Výnosem c. k. ministra kultu a vyučování ze dne 18. října 1877 č. 99 ř. z. vyrčeno bylo uznání starokatolické společnosti náboženské s výslovným poukazem na §§ 1. a 2. zákona ze dne 20. května 1874 č. 68 ř. z. První odstavec § 1. tohoto zákona zní: »Vyznavači víry, kteráž nebyla posud zákonem uznána, uznáni budou za společnost náboženskou pod těmito výminkami.« Z toho jde, že starokatolíci až do řečeného výnosu ze dne 18. října 1877 nebyli vyznavači náboženství až dosud zákonně uznaného, že tudíž nemohli býti »katolíky« ani v dogmatickém, ani v zákonném smyslu. Od reformačního hnutí v XVI. století rozumí se katolickou církví pouze ono náboženské sdružení, jehož nejvyšší hlavou jest papež v Římě. Právě neuznání dogmatu o neomylnosti vedlo však k onomu rozkolu, z něhož povstala starokatolická společnost náboženská. Nerozhodno jest, že tato společnost náboženská vyšla z katolické církve; neboť i u evangelické církve bylo tomu tak; nerozhodno jest tolikéž, že se v označení náboženské společnosti vyskytuje slovo »katolická«; stačí v té příčině poukaz na církev řeckokatolickou. Z toho všeho jde, že starokatolíky dlužno počítati mezi »vyznavače nekatolického náboženství křesťanského« (§ 115. obč. zák.). XX., XXI. a XXII. synoda starokatolické církve prohlásila rozloučení manželství starokatolíků za přípustné.

---

ostatním oprávněným nejsou povinnosti prostí, nemohouce je k jistotě spoluzavázaným položené poukázati. Jinak Adler 94.

[64]) Pokud ale tento již jednomu oprávněnému jistotu položil, může žadatele na ni pouze odkázati (čl. 27.).

Odvolací soud, který potvrdil rozsudek prvé stolice, uvedl pro rozlučitelnost manželství starokatolíků tyto úvahy:

Odvolací soud stojí v souhlasu se soudem stolice prvé na stanovisku, že starokatolickou církev sluší následkem uznání, jež se jí podle zákona ze dne 20. května 1874 č. 68 ř. z. státem dostalo min. výnosem ze dne 18. října 1877 č. 99 ř. z., považovati za samostatnou, od římsko-katolické církve rozdílnou, tedy nekatolickou společnost náboženskou. Od XXI. synody starokatolické církve v Rakousku, dne 24. srpna 1902 odbývané, nemůže však také býti pochybnosti, že manželství starokatolíků dle jejich náboženského učení lze rozloučiti, jelikož se tato synoda zásadně vyslovila pro možnost úplného rozloučení manželství, uzavřeného dle ritu starokatolického. Ze sdělení ministerstva kultu a vyučování ze dne 27. června 1907 č. 22.732*)

*) Toto sdělení má následující obsah:

Vyřizujíc dopis ze dne 30. května 1907 Cg. IX. 330/7 odpovídá se c. k. zemskému soudu, že dogmatické názory určité církve nebo náboženské společnosti, jsouce pouze vnitřní záležitosti téže, zůstavenou její samostatnému uspořádání a spravování, nejsou předmětem evidence státní správy náboženské, pročež se ministerstvu kultu a vyučování nevidí vydati autoritativní prohlášení nebo dobré zdání stran dogmatického učení starokatolické církve o určitém odvětví nauky o manželství a stran nynějšího stavu vývoje těchto názorů. Naproti tomu neváhá ministerstvo kultu a vyučování, a to nechtějíc se tím vysloviti o otázce příslušnosti ku zjišťování dogmatických názorů ve starokatolické církvi, s c. k. zemským soudem sděliti materiál, který v této věci od známého tam zdejšího dopisu ze dne 21. května 1902 č. 6304 nejvyššímu soudu sem došel. Jest to v opisu připojené »prohlášení« za příležitosti XXI. synody starokatolické církve v Rakousku dne 24. srpna 1902 usnesené, v němž se žádá za změnu státního zákonodárství ve smyslu rozlučitelnosti manželství starokatolíků.

Citované prohlášení XXI. starokatolické synody zní:

Ačkoliv se účel manželské smlouvy o sobě a vůbec nese k tomu, aby zjednáno bylo doživotní spojení manželů, mohou přece nastati a nastávají skutečně případy, které činí další trvání manželství nemožným a nesnesitelným, vedou k úpadku jednoho manžela neb obou, k nemravnosti jich a ku záhubě mravní výchovy dětí. Manželství jest v podstatě smlouvou a již podle práva přirozeného jest druhá strana smluvního závazku svého prosta, porušila-li jedna strana smlouvu (na př. cizoložstvím). Jest nespravedlivo, aby se dopustilo, by strana bezvinná za hrubé zavinění strany druhé doživotně trpěla. Pouhá »separatio mensae et tori« neskýtá dostatečné nápravy, vydává bezvinnou část i s dětmi nezřídka trpké nouzi a vede snadno k nemravným poměrům. V takovýchto případech jeví se býti úplné zrušení nešťastného manželství a možnost opětného manželství menším zlem sociálním a morálním a požadavkem slušnosti a lidskosti, jejichž splněním nehrozí ani státnímu zájmu žádná ujma. Synoda vyslovuje se tudíž zásadně pro možnost úplné rozluky manželství dle starokatolického ritu uzavřeného, ve kteréž příčině

vysvítá, že vláda dogmatické názory jisté církve nebo náboženské společnosti pokládá za záležitost, jež jest zůstavena jedině jejímu samostatnému uspořádání a spravování, že tedy svrchu řečené usnesení nepotřebuje ke své platnosti státního schválení. Příslušnost synody ku zjištění dogmatických názorů v církvi starokatolické, jež ostatně nebyla nikým popírána a také v dosavadní judikatuře v pochybnost brána, prokázána jest stvrzením synodální rady jako nejvyššího církevního úřadu starokatolického ze dne 13. června 1907 č. 308.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání obhájce svazku manželského.

Důvody: Dovolání uplatňuje s hlediska § 503. č. 4. c. ř. s., že se starokatolíci rozlišují od katolíků pouze tím, že neuznávají dogmatu o neomylnosti; dlužno prý je, poněvadž se sami označují za »katolíky«, považovati pouze za sektu římsko-katolických vyznavačů a nemůže prý tedy o nich platiti § 115. obč. zák., jenž mluví jen o vyznavačích nekatolického náboženství křesťanského. Tento náhled jest nesprávný. Jest sice pravda, že původní tvrzení vyznávačů nyní starokatolíky se jmenujících k tomu se neslo, že jejich přesvědčení se srovnává s učením katolické církve a že oni katolíci, kteří uznali bullu pastor aeternus, tudíž učení o neomylnosti projevů papežových z kathedry v příčině víry a mravů, jakož i o jeho jurisdikčním primátě, jsou sektou. Jelikož však s právního stanoviska státně církevního se v nedostatku zařízení královského placeta přirozeně muselo trvati na samosprávě katolické, jakož i každé jiné zákonem uznané církve ve vývoji jejího učení, nemohla otázka platnosti dekretů vatikánského koncilu ve zmíněných směrech pro stát vůbec přijíti v úvahu. Se státního hlediska bylo nutno, členy oné převládající většiny, která nová dogmata přijala, uznati za katolíky, jejich náboženství za katolické. Přívrženci opačného názoru dogmatického dovodili z toho také konečně důsledky, žádajíce na základě zákona ze dne 20. května 1874 č. 68 ř. z., aby dle zákona byli za náboženskou společnost uznáni. Toto uznání stalo se min. výnosem ze dne 18. října 1877 č. 99 ř. z. Od té doby nemohou starokatolíci již pokládáni býti za katolíky, jsou spíše po rozumu zákona »vyznavači nekatolického náboženství křesťanského«.

Sluší však z povinnosti úřadu zkoumati, zdali přes to není použití § 115. obč. zák. na osoby starokatolické vyloučeno. Jelikož starokatolíci pů-

---

další jednání a rozhodnutí přísluší c. k. státnímu úřadu; prohlašuje, že se ustanovení § 111. obč. zák. dle práva a slušnosti na vyznavače starokatolického náboženství vztahovati nemůže, že však arciť v té příčině u nich platiti musí § 115. obč. zák.; odvolává se taktéž na svrchu jmenovanou žádost a předkládá vysoké c. k. vládě opětně prosbu o zavedení potřebných kroků, aby dotyčný zákon přiměřeně byl změněn.

vodně převzali v plném obsahu pojmy katolického učení o manželství a teprv v pozdější době změnili své názory, vyskytla se především sporná otázka, zdali příčiny řečeného § 115. pro rozloučení manželství platí o všech akatolících bez výjimky, aneb pouze o těch, jichž náboženské pojmy dopouštějí za jistých předpokladů rozlučitelnost manželského svazku za živobytí obou manželů.

Podnět k odporujícím si míněním o tom zavdalo znění první věty § 115.: »Vyznavačům nekatolického náboženství křesťanského dovoluje zákon, že mohou dle svých pojmů náboženských z příčin důležitých žádati za rozloučení svého manželství.«

Dolliner (Das österr. Eherecht, sv. 4., § 239.) poukazuje k tomu, že slova, »podle svých pojmů náboženských« vykládána býti mohou ve dvojím smyslu, buď tak. že znamenají: »pokud« se to srovnává s náboženskými pojmy jejich církve, anebo ve smyslu: »poněvadž« to odpovídá pojmům jejich církve, a že by v případě prvního z těchto výkladů náboženské pojmy soudem musely v tom kterém případě teprv býti vyšetřeny, kdežto při výkladu druhém by se soudce o náboženské pojmy dále nemusil starati.

Dějiny vývoje citovaného předpisu všeob. obč. zákona podávají toto vysvětlení:

V podstatné srovnalosti s § 49. Josefinského patentu manželského ze dne 16. ledna 1783 č. 117 sb. z. s. nařizoval § 104. třetí hlavy Josefinského zákoníku ze dne 1. listopadu 1786 č. 591 sb. z. s.: »Poddaní těchto států, kteří nejsou vyznavači katolického náboženství, sprošťují se všeobecného pravidla stanoveného v § 98. o nerozlučitelnosti manželství v následujících případech.« Dle toho nemuselo se ovšem k obsahu učení náboženského blíže přihlédati, rozlučitelnost platila pro všechny.

Avšak již osnova Martiniova praví v § 49. třetí hlavy: »Příčiny nyní uvedené, které katolického obyvatele opravňují pouze k rozvodu od stolu a lože, plaťtež při manželstvích vyznávačů jiných náboženství i pro úplné rozloučení svazku manželského«, a západohaličský zákoník ze dne 13. února 1797 obsahuje v 3. hlavě toto znění: § 109.: »Uvedené příčiny, které katolického obyvatele opravňují k rozvodu od stolu a lože, dostačtež u vyznavačů jiných náboženství i pro úplné rozloučení svazku manželského« a § 110.: »Rozvedení, kteří jsou jen od stolu a lože odloučeni, mají na vůli, že se o své ujmě mohou zase spojiti . . . Avšak je-li svazek manželský dvou nekatolických manželů podle jejich zásad náboženských úplně zrušen a chtějí-li se zase spojiti, dlužno toto spojení považovati za manželství nové a předsebráti se všemi při prvním sňatku obvyklými slavnostmi.«

Již slova § 109. poukazují k tomu, že zrušení manželství z »uvedených« příčin nenastává bezvýminečně a zcela zřejmé jest znění § 110. Slova

»podle jejich zásad náboženských« byla by zbytečná, kdyby úplné rozloučení manželství bylo i tam možno, kde je zásady náboženské nedovolují, a bylo by nevysvětlitelno, proč byla, když to bylo zamýšleno, beze všeho vnějšího nebo vnitřního popudu vsunuta.

Při poradě o všeob. zákoníku občanském předložen byl k § 109. návrh revisijní komise dvorské, aby vyjádřen byl úvod takto: »uvedené příčiny, které katolického obyvatele, i když jedna strana tomu odporuje, opravňují k rozvodu« atd. Zpravodaj byl s tím srozuměn. Dva členové byli však toho mínění, že nemají všechny příčiny, které katolické manžely opravňují k rozvodu, i když jedna strana tomu odporuje, u nekatolíků dostačiti k rozloučení, poněvadž jsou některé příčiny k rozvodu přece příliš nepatrné a rozloučení se nemusí bráti tak lehko. v. Sonnenfels připomenul naproti tomu, že příčiny § 108. pro rozvod by za prvních křesťanských císařů v katolické církvi všeobecně byly opravňovaly k rozloučení manželství a že teprv později, když se počínala tvrditi naprostá nerozlučitelnost manželství, za to zaveden byl rozvod od stolu a lože, že však u nekatolíků podle jejich zásad ještě dosavad rozloučení má místo a může tím spíše míti místo, když manželství u nich nelze považovati za svátost, nýbrž za pouhou občanskou, pod podmínkou rozlučitelnosti uzavřenou smlouvu. Komise formulovala na to důvody pro rozloučení. V zasedání ze dne 29. března 1802 dála se porada o tom, nemá-li se, jakmile jen jedna část jest katolická, již dovoliti rozloučení, aneb přece alespoň žádné straně již dopustiti, aby vešla v opětné manželství. Jelikož § 102. byl textován v tento rozum: »Tolikéž nerozlučný jest svazek platně uzavřeného manželství, když i jen jedna strana z těch, kdož je uzavřely, v y z n á v a l a náboženství katolické« (na místě »v y z n á v á« v západohaličském zákoníku,) prohlásili se všichni členové komise kromě jediného proti takovému opatření. Vytknulo se: Když v čas uzavření manželství jedna strana již vyznávala katolické náboženství, věděla akatolická strana předem, že manželství jest nerozlučné. Byly-li však v čas uzavření manželství obě akatolíky, není toto manželství svátostí a nemůže se jím ani pozdějším jednostranným přestoupením jedné části ke katolické církvi státi.

V tomto případě uzavřena byla manželská smlouva z počátku pod zákonem dovolenou podmínkou — rozlučitelnosti, obě strany chtěly podle jejich tehdejších pojmů náboženských uzavříti pouze smlouvu za jistých okolností rozlučitelnou. V případě rozloučení takového manželství nesmí sice část ke katolickému náboženství přestoupivší uzavříti druhé manželství, poněvadž s novým manželstvím přijala také náhled o nerozlučitelnosti svého manželství, straně, která zůstala akatolickou, nemůže však odňato býti právo, aby vešla v nové manželství, neboť uzavřela smlouvu dle svého pře-

svědčení za jistých okolností rozlučitelnou a nepřijala ani dodatečně pojmu nerozlučnosti.

Při opětné přehlídce připomenula státní rada, že podle církevních zákonů jak katolicko-řecké, tak i řecké nesjednocené církve může svazek manželství býti rozloučen pro cizoložství; avšak rovněž tak, jako vyšší svěcení může bez rozpaků občanským zákoníkem prohlášeno býti za překážku manželství rozlučující, může i svazek manželský mezi manžely svrchu uvedených dvou církví prohlášen býti za rozlučitelný pouze smrtí, i navrhla znění to vyslovující. Všechny ostatní hlasy zůstaly však při dosavadním předpisu, do něhož si nebylo stěžováno; nad to zasahuje to velice do politiky, má-li se proti zásadám snášelivosti jedné části národa ve věci náboženské uložiti toto nové . . . obmezení; zákonodárstvím rozumělo se při všech těchto předpisech pouze ritus církve latinské, při tom se má zůstati a ostatně se snažiti, aby v občanský zákon bylo vnášeno pokud možno málo náboženských pojmů.

Ze všeho toho vyplývá:

1. že nerozlučnost manželství byla kromě případu smrti myšlena především pro římsko-katolickou církev,

2. že výjimky na prospěch »vyznavačů nekatolického náboženství křesťanského« zakládaly se na tom, že jejich náboženské pojmy dopouštějí v jistých případech rozloučení. Zdá se však, že by se šlo příliš daleko, kdyby se z toho soudilo, že slova § 115. obč. zák. »dle svých pojmů náboženských« obsahují pouhé odůvodnění, které by přirozeně bylo prakticky bez významu, poněvadž by také nepřípadný anebo mylný motiv nedopouštěl, aby se uchýleno bylo od zákona. Neboť v době sepsání všeob. zákoníku občanského stávali kromě katolického (pokud se týče řecko-sjednoceného) náboženství pouze ještě nesjednocení Řekové a protestanti jako trpěná náboženství křesťanská. Jejich pojmy náboženské byly známy, podle nich byly předpisy zákoníku o manželství zařízeny. Sporná slova obsahují tudíž právní útvar ve smyslu a duchu náboženských pojmů tehdy stávajících akatolíků. Arciť spočívá v trvání těchto náboženských pojmů zároveň motiv pro vydání zákona, avšak z toho následuje pouze, že zde mezi pouhým odůvodněním s jedné strany a materielně právním provedením náboženských pojmů se strany druhé přesně rozlišovati nelze, že spíše oboje spadá v jedno.

A tak také praví Zeiller ve svém komentáři k § 115.: »Vyznavači jiného nekatolického náboženství osvojili si (totiž kromě smrti nebo prohlášení druhého manžela za mrtvého) ještě více příčin pro rozloučení, jichž použití jim podle zásad toleračních veřejnou správou se povoluje.«

Jest to tedy výron zásady snášelivosti, jež zde nabyla platnosti. Podle toho nelze nekatolickým křesťanům, jichž náboženské pojmy rozlučitelnost

manželství za živobytí druhého manžela nedovolují, přes to přiznávati tytéž příčiny pro rozloučení, které přislušejí oněm vyznáním, jež přijala zásadu rozlučitelnosti manželství. Vzhledem k dosavadním vývodům dlužno především trvati na větě, že § 115. obč. zák. platí jen o akatolicích, jichž náboženské pojmy uznávají připuštění rozloučení manželství za živobytí druhého manžela.

Z toho vysvítá, že v daném případě byly právem náboženské pojmy starokatolíků ve směru tom vyšetřeny.

Z té příčiny poskytují skutečnosti z mnohých uveřejněných dřívějších procesů, z úředních spisů, nařízení a výnosů již notorické ve spojení s novým šetřením následující stav věci:

Dne 9. a 13. března 1876 podali přívrženci starokatolického hnutí žádost za státní uznání. Vyřízením ministerstva kultu ze dne 6. ledna 1877 č. 20.148 žádáno bylo především přesné vymezení učení a bohoslužby. Praví se tam: Pokud v některém kuse něco, co v katolické církvi platí za symbolické učení nebo za předpis pro bohoslužbu, nemá býti úplně přijato, musí to býti v zájmu pořádku zřejmě vymezeno. Na to prohlásili žadatelé, že vyznání jejich jest vyznáním katolickým ode dávna uznaným, jen že zavrhují učení o neomylnosti a povšechné jurisdikci papeže. Ministerským výnosem ze dne 28. září 1877 učiněno bylo uznání závislým ještě od »podmínek«, mezi nimi následujících: »Musí dále k tomu konci, aby se odstranila každá případná pochybnost o tom, můželi ustanovení všeob. obč. zákoníku, manželství katolíků se týkajících, plně užito býti na manželství starokatolíky uzavřená, naléháno býti na určité prohlášení, že manželství starokatolíků má veskrze uspořádáno býti dle katolického učení a že zejména i starokatolíkům platí manželství za nerozlučitelné spojení.« Starokatolíci prohlásili ve třech srovnalých podáních, že jim manželství platí za nerozlučitelné (pokud se týče nerozlučné) spojení. Dne 18. října 1877 stalo se uznání skutkem.

Od té doby vyřkla XX. a XXI. synoda starokatolické církve v Rakousku, jak z ř. č. 3 nynějšího procesu vysvítá, v létech 1900 a 1902 »vykonávajíc právo jí přislušející«, připuštění rozlučitelnosti starokatolických manželství a učinila o tom vládě sdělení. Prohlášení XXI. synody zní podle sdělení c. k. ministerstva kultu (č. ř. 4 spisu) v rozhodujícím místě takto: »Synoda vyslovuje se tudíž zásadně pro možnost úplné rozluky manželství dle starokatolického ritu uzavřeného, . . , prohlašuje, že se ustanovení § 111. obč. zák. dle práva a slušnosti na vyznavače starokatolického náboženství vztahovati nemůže, že však arciť v té příčině u nich platiti musí § 115. obč. zák.«

C. k. ministerstvo kultu a vyučování prohlásilo v uvedeném sdělení

ze dne 27. června 1907, že dogmatické názory určité církve nebo náboženské společnosti, jsouce pouze vnitřní záležitostí téže, zůstavenou její samostatnému uspořádání a spravování, nejsou předmětem evidence státní správy náboženské, a že ministerstvo odmítá vysloviti se o otázce příslušnosti ku zjišťování dogmatických názorů v církvi starokatolické. Nastává nyní otázka, mají-li »podmínky« ministerského výnosu ze dne 28. září 1877 význam materielně právní, takže jejich vznik nebo pominutí mohly míti věcný vliv na uznání náboženské společnosti. Na tuto otázku dlužno záporně odpověděti, jelikož zákon ze dne 20. května 1874 č. 68. ř. z. nedovoluje kladení takovýchto podmínek, nýbrž úřad jest povinen, aby, když zákonné podmínky nastaly, uznání vyslovil. Tyto podmínky byly pouhým předpokladem formálního vyřízení žádosti, jež vyžádány byly v zájmu pořádku. Proto nebéře také náboženská správa změny v dogmatických názorech vůbec v patrnost. A to jest důsledné. Neboť státním uznáním není náboženská společnost k tomu odsouzena, aby se všeho vývoje svého učení a své ústavy zřekla; ona může spíše učení své rozvinouti a hranice stává jen potud, pokud by vývoj vedl k nezákonostem nebo nemravnostem. Opačné mínění znamenalo by jednoduše zavedení placeta a omezení církevní samosprávy, což by odporovalo ode dávna stávajícím právním názorům státněcírkevním a nemělo by v žádném zákoně opory. Státní vliv obmezuje se po uznání pouze na to, že místní organisace náboženské společnosti potřebují ke svému vzniku státního schválení a že orgánům náboženské společnosti splniti jest jisté podmínky v jejich osobě, aby jako takoví byli uznáni. Ani otázka příslušnosti k vydání předpisů, jež dogmatické názory mění, nemá státem býti zkoumána, i ona jest otázkou vnitřně církevní.

Jest tudíž podle nynějších dogmatických názorů starokatolíků jejich manželství rozlučitelné, u nich platí plně § 115. obč. zák.

Jelikož pak nižší stolice nepřekonatelnou nechuť manželů zjistily, toto zjištění není bráno v odpor, také ohledně něho není žádných pochybností, poněvadž manželé jsou již dlouho od sebe odloučeni a manželka žije s jiným v konkubinátě, není výrok, že se manželství rozlučuje, právně mylným.

Nebylo proto dovolání vyhověti. —

Zároveň usneseno bylo, aby svrchu uvedený nález zapsán byl do repertoria nálezů.

Plenissimární usnesení c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. března 1908 č. j. Rv I 120/8-1. *J. St.*

Knihovně váznoucí avšak v době podání žaloby zaplacené pohledávání cizozemcovo nezakládá ve smyslu § 99. jur. normy příslušnost soudu podle majetku.

Firma Jan C. v Plzni podala na Jaroslava N., obchodníka v Lublině v Ruském Polsku, u c. k. krajského soudu v Plzni žalobu na zaplacení 1992 rublů a odůvodňovala ve smyslu § 99. jur. norm. příslušnost soudu toho tím, že má žalovaný na domě matky své Anežky N. v Plzni podle odevzdací listiny c. k. okresního soudu v Plzni ze dne 12. prosince 1883 čís. 17.132 vtělený otcovský podíl 935 zl.

C. k. krajský soud v Plzni obmeziv jednání na námitku nepříslušnosti tohoto soudu zjistil, že otcovský podíl žalovaného sice na domě čís. pop. 237 v Plzni vázne, že ale žalovaný se svou matkou dne 23. srpna 1906 — (žaloba byla podána dne 4. května 1907) — ujednal že jí vydá kvitanci na tento svůj otcovský podíl 935 zl., poněvadž za něho jiný dluh v obnosu 2000 K zaplatila.

Dnem 23. srpna 1906 byla skutečně řádná kvitance na tento podíl 935 zl. vyhotovena, žalovaný také do ní nahlédl, k podpisu její a legalisaci nepřišlo, poněvadž musel žalovaný na kvap odcestovati.

Teprve během sporu — dne 12. srpna 1907 — byla kvitance žalovaným podepsána a otcovský podíl 935 zl. knihovně vymazán.

Na základě tohoto skutkového zjištění soudní dvůr žalobu pro nepříslušnost dovolaného soudu zamítl, neboť důsledkem tohoto jednání sluší pohledávku 935 zl. dnem 23. srpna 1906 za zaplacenou považovati a jest nerozhodno, vázlo-li v době podání žaloby právo zástavní v knihách, neboť právo zástavní není samo o sobě nižádným majetkovým předmětem a z akcesorní povahy jeho plyne, že pomine s pohledávkou samou současně.

C. k. vrchní soud v království Českém rozhodnutím ze dne 24. října 1907 R III 95/7-10 co soud rekursní stížnosti žalující firmy Jan C. vyhověl a vznesenou námitku nepříslušnosti c. k. krajského soudu v Plzni zamítl, poněvadž dne 4. května 1907, kdy žaloba tomuto sporu za základ sloužící podána byla, ještě pohledávka 935 zl. na domě čís. pop. 237 v Plzni pro žalovaného vázla a jako část jeho jmění, jež od jeho věřitelů v důvěře ve veřejné knihy zabaveno býti mohlo, se jevilo, neboť dům za hypoteku sloužící jest vedle § 469. obč. zák. pro pohledávku tu dotud zavázán, pokud toto z kněh veřejných vymazáno nebylo.

Zaplacení této knihovní pohledávky v čas podání žaloby tedy prokázáno nebylo.

C. k. nejvyšší soud vyhověl dovolacímu rekursu žalovaného a usnesení

prvního soudu s poukazem na správné odůvodnění obnovil a poznamenal, že nezáleží na pohnůtce, jaká žalovaného k vydání kvitance vedla.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. prosince 1907 č. j. 15.018. *Hamberger.*

I.

K zřízení poručníka pro nemanželské dítě, jež vystupuje z nalezince, není příslušným okresní soud, kde matka bydlila v době vystoupení, nýbrž okresní soud, kde matka bydlí v době, kdy věc na soud byla vznesena.

Leontína J., 26 roků stará a v obvodě vídeňského soudu ve Währingu bydlící, porodila dne 14. května 1903 ve Vídeňské porodnici nemanželské dítě Johanu J., které z péče ústavu vystoupilo dne 23. března 1904. Matka dítěte v době vystoupení a dále až do 23. dubna 1904 řádné bydliště měla v obvodu soudu Währingského, načež teprv přestěhovala se do Prahy do obvodu okr. soudu pro Staré Město a Josefov (a odtud opět dne 20. května 1905 přestěhovala se do obvodu okresního soudu na Smíchově).

Okresní soud ve Währingu vyrozuměn byv dne 7. května 1904 o vystoupení dítěte z péče porodnice, dopisem ze dne 18. června 1904 Nr. IX. 297/4 odepřel svou příslušnost ku zřízení poručníka odvolávaje se na §§ 109., 72., 41., 29., 44. jur. n., poněvadž zletilá matka dítěte dne 17. května 1904 v Praze, na Starém Městě bydlela.

C. k. okres. soud pro Staré Město a Josefov v Praze neuznal svou příslušnost, protože dle dv. dek. ze 17. srpna 1822, č. 1888 sb. z. s. a min. nař. ze dne 21. srpna 1856, č. 150 ř. z. nezl. Johanně J. hned po vystoupení z péče ústavu, t. j. dne 23. března 1904 poručník zřízen býti měl, že jen ta doba pro určení příslušnosti soudu rozhodnou jest a že v té době v obvodu soudu Währingského zletilá nemanželská matka řádné bydliště měla.

Nicméně c. k. nejvyšší soud rozhodl, že k zřízení poručníka a vedení poručenstva je příslušným okr. soud pro Staré Město a Josefov v Praze dle §§ 109., 41., 72. jur. n.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. srpna 1904, č. 12906. *Semerád.*

II.

K zřízení poručníka pro nemanželské dítě, jež vystupuje z nalezince, jest příslušným okresní soud, kde matka bydlila v době vystoupení, nikoli okresní soud, kde matka bydlí v době, kdy věc na soud byla vznesena.

Josefa C., 32 r. stará, porodila dne 4. února 1906 nemanželského syna Josefa ve vídeňské porodnici. Dítě vystoupilo z péče porodnice dne 15. dubna 1907. V té době měla nem. matka řádné bydliště v obvodě vídeňského okresního soudu v Rudolfsheimu, odkud se přestěhovala dne 15. května 1907 do obvodu okr. soudu pro Staré Město a Josefov v Praze.

O vystoupení dítěte z péče nalezince vyrozuměn byl okresní soud v Rudolfsheimu dopisem ze dne 5. srpna 1907, který téhož soudu došel 14. srpna 1907.

Oba naduvedení soudcové popřeli svou příslušnost k zřízení poručníka a vedení poručenství a sice okr. soud pro Staré Město a Josefov v Praze s poukazem na §§ 72., 109 j. n., poněvadž nemanželská matka v době vystoupení dítěte z péče ústavu měla řádné bydliště v obvodě okr. soudu v Rudolfsheimě a poněvadž tu není podmínek § 29. j. n., že by totiž poručenství u okr. soudu pro Staré Město a Josefov v Praze již bylo zahájeno.

O tomto negativním kompetenčním konfliktu rozhodl nejvyšší soud, jemuž spisy okresním soudem v Rudolfsheimu byly předloženy, že příslušným je okresní soud v Rudolfsheimu, poněvadž nezletilec dne 15. dubna 1907 vystoupil z péče dolnorakouského zemského nalezince, v té době jeho nemanželská matka měla své řádné bydliště ve Vídni XIV., Märzstrasse, tedy v obvodu okr. soudu v Rudolfsheimu.

Poněvadž soudní příslušnost matky v této době rozhodnou jest, jak na jevo vychází z nař. min. sprav. ze dne 21. srpna 1856, č. 150 ř. z., jež zůstalo v platnosti dle čl. VI. č. 6. uv. zák. k jur. n., — jest okresní soud v Rudolfsheimu dle § 66., 72., 109 j. n. k vedení poručenství příslušný.

Rozh. nejv. soudu ze dne 5. listopadu 1907, č. 2498.

Semerád.

Kůň a vůz ku rozvážení chleba pekaře, jehož odběratelé bydlí ponejvíce mimo místo jeho závodu, jsou z exekuce vyloučeny. Věci vyloučené z exekuce dle § 251. č. 6. ex. ř. nesluší úzce vykládati.

C. k. okresní soud v Teplicích zamítl usnesením ze dne 21. srpna 1907 č. j. E XI. 1459/7-21 návrh dlužníkův na zastavení exekuce stran zabaveného koně a vozu k rozvážení chleba. Neboť dlužník provozuje živnost pekařskou pouze po řemeslnicku s jedním tovaryšem ve skrovném objemu a obec Dubí jest větší obcí.

Rekursu dlužníkovu c. k. krajský soud v Litoměřicích jako soud rekursní usnesením ze dne 30. října 1907 č. j. R VIII 272/7-32 vyhověl a k návrhu jeho exekuci zastavil.

Důvody: Dle § 251. č. 6 ř. exek. jsou u řemeslníků z exekuce vyňaty předměty, jichž k osobnímu vykonávání svého řemesla potřebují. Tím sluší rozuměti nejen nástroje k vykonávání řemesla potřebné, nýbrž vše, čehož v tom kterém případě jest třeba k vykonávání dotyčného zaměstnání. V tomto případě jde o pekaře, jehož odběratelé, jak obecní úřad v Dubí potvrzuje, z větší části mimo místo závodu dlužníkova bydlí, jimž pečivo (chléb) do domu dodávati musí, což možno jest pouze koněm a vozem. Z toho následuje, že kůň a vůz jsou k provozování živnosti dlužníkovy potřebné. Ustanovení § 251. č. 6 učiněno bylo v zájmu veřejném za tím účelem, aby se dlužníkovi umožnilo pokračování v činnosti výdělkové a aby se zamezilo, by tato činnost úplně nebyla zničena. Volba slova »potřebují« (erforderlich) v § 251. č. 6 ř. exek. protivou k slovům »nutně potřebují« (unentbehrlich) v č. 1 a 3 téhož článku dá se zajisté vysvětliti tím, že se věci vedle § 251. č. 6 ř. exek. z exekuce vyňaté nemají příliš úzce vymezovati.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu vymáhajícího věřitele, odkázav na odůvodnění usnesení rekursního soudu, jež se zákonem se srovnává.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 1907 č. 14.893. *O. J.*

Majitel koncese hostinské může odporovati exekuci, jež povolena byla proti jeho pachtýři dražebním propachtováním živnosti hostinské, jen žalobou dle § 37. ex. ř., nikoli stížností.

Král. českému zem. fondu, zast. českým zem. inspektorátem pro pivní dávku v Praze byla povolena podle vykonatelného výkazu o nedoplatcích

zemské dávky ze spotřeby piva k vydobytí 903 K 56 h exekuce zájmem živnosti hostinské a výčepnické, a dlužníku zakázáno živností a zařízením k ní patřícím nakládati.

Ku zpeněžení zabavené živnosti hostinské a výčepnické navrhl vymáhající věřitel propachtování veřejnou dražbou podle dražebních podmínek, a soud slyšev dlužníka dle § 331. ex. ř. propachtování na 6 let dražbou povolil.

Do tohoto usnesení stěžovala si majitelka domu a koncesse Rozalie Ž., z toho důvodu, že jí má býti tak, jako by ona byla sama dlužnicí, vnucen správce na 6 let, kdežto její pachtovní poměr s dlužníkem může býti zrušen výpovědí čtvrtletní, a vytýkala, že její práva, vůči dlužníkovi a vůbec vůči pachtýři hostince, docházejí usnesením soudu exekučního značného obmezení.

Soud rekursní stížnosti Rosalie Ž. pokládaje ji ve smyslu § 68. ex. ř. za opodstatněnou, vyhověl, usnesení prvního soudce zrušil a nařídil, aby po pravomoci rozhodnutí jeho ve smyslu §§ 331. a 334. ex. ř. po zákonu dále bylo jednáno, a to povšechně z toho důvodu, že způsob, jakým soud exekuční v exekuci pokračoval, nebyl připustným, poněvadž předmětem exekuce mohou býti jen užitky, které pachtýř jest oprávněn bráti, nikoli podstata sama, a to jenom na dobu a za podmínek mezi pachtýřem (dlužníkem) a propachtovatelem (stěžovatelkou) smluvených.

Dovolací stížnosti vymáhajícího věřitele nejvyšší soud vyhověl, v odpor vzaté usnesení soudu rekursního změnil v ten způsob, že se zavrhuje stížnost Rosalie Ž. proti usnesení soudu okresního jako nepřípustná, z důvodů:

Povoleným pronájmem hostince a vyčepnické živnosti provozované dlužníkem cestou nucené dražby, cítila se Rosalie Ž. stíženou proto, poněvadž koncesse ku provozování živnosti této nepatří dlužníkovi, nýbrž jí, a ona koncessovanou tuto živnost dlužníkem, jako svým náměstkem, politickým úřadem schváleným, vykonává, následkem čehož jí nesmějí vnucovány býti při vykonávání živnosti této podmínky jiné, než které ujednala sama smlouvou se svým náměstkem.

Svůj odpor proti tomuto povolení exekuce nemohla Rosalie Ž. přiváděti ku platnosti podle § 37. ex. ř. stížností, nýbrž pouze žalobou, jelikož se stížnost její neobrací proti nějakému postupu při výkonu exekuce ve smyslu § 68. ex. ř., nýbrž proti povolení exekuce.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 30. prosince 1907, č. 16.135. *Ausk. Čapek.*

K ohraničení účastenství v krádeži dle § 185. tr. z., podvodu zatajením nálezu dle § 201. lit. c) tr. z. a koupě věcí podezřelých dle § 477. tr. z. Rozhoduje subjektivní mínění pachatelovo aneb objektivní stav věci?

J. J. byl obžalován pro zločin dle §§ 185. a 186. a) tr. z. spáchaný tím, že na se koupí převedl pokrývky ukradené od spoluobžalovaného F. F. — J. J. mimo jiné se hájil tím, že nevěděl, že pokrývky byly od F. F. ukradeny, nýbrž že myslil, že byly od F. F. nalezeny, což prý mu F. F., prodávaje mu je, tvrdil.

C. k. krajský soud v S. odsoudil obž. J. J. pouze pro přest. koupě podozřelých věcí dle § 477. tr. z. k pokutě 30 K, event. k vězení 3 dnů, a to z toho důvodu, že předně vzal za zjištěno, že pokrývky ty byly od F. F. sice ukradeny, že však J. J. nevěděl skutečně o tom, že by pocházely z krádeže, takže soud neshledal v jednání obž. J. J. skutkovou povahu a účastenství na krádeži. — Dále vzal soud za prokázáno, že pokrývky ty nebyly od F. F. nalezeny, a tudíž nemohl J. J. odsouditi pro přest. podvodu zatajením nálezu, poněvadž skutková povaha přest. tohoto ve směru objektivním zde nebyla.

C. k. nejvyšší jako kassační soud zmateční stížnosti c. k. státního zastupitelství vyhověl, rozsudek v odpor vzatý změnil a záležitost přikázal příslušnému c. k. okr. soudu k opětnému projednání a rozhodnutí.

Důvody: Pokud stížnost zmateční opírá se o důvod § 281. č. 10. ř. tr., jest odůvodněna. Soudní dvůr zjistil, že obž. J. J. koupil od F. F. za okolností podezřelých věci od F. F. skutečně ukradené, byv jím ujištěn, že věci ty nalezl na cestě z Ch. do V. M. — Z tohoto prohlášení F. F-y. při prodeji předmětů, z jeho chování se a z údajů obžalovaného vyvodil soudní dvůr, že si obžalovaný nebyl vědom skutečnosti, že koupené předměty jsou ukradeny, že však ovšem musil pojati podezření, že věci mohou býti odcizeny. Vycházeje z právní úvahy, že k odsouzení pro účastenství na krádeži nutno je skutečné vědomí původu koupených věcí z krádeže, kdežto že při pouhém důvodném podezření, že jsou kradeny, dána je jen skutková podstata dle § 477. tr. z., dospěl prvý soud k odsouzení obžalovaného dle tohoto ustanovení zákonného.

Zjištěné skutečnosti, že F. F. obžalovanému při prodeji věcí prohlásil, že je nalezl, a opřeného o to návrhu státního zástupitelství, aby obžalovaný uznán byl po případě vinným podvodem zatajením nálezu spáchaným, dotýká se naříkaný rozsudek pouze poukazem, že, jelikož věci v případě daném nebyly ve skutečnosti nalezeny, nýbrž F. F-ou. ukradeny, nemůže prý vůbec jednati se o podvod zatajením nálezu. Tento náhled důvodů rozsudkových

je mylný v ohledu právním, i přivodil, že vynesený výrok o vině dle § 477. tr. z. jeví se býti nezákonným a dle č. 10. § 281. tr. ř. zmatečným.

Třebas byla dána objektivně skutková podstata § 185. z. tr., nemůže býti ovšem z důvodů subjektivních čin přičítán za účastenství v krádeži, jakmile pachatel byl mylného náhledu, že věci jím na sebe převedené nebo jím přechovávané byly pouze nalezeny.

Ovšem však dlužno obžalovanému přičítati čin v oné mírnější tvářnosti, ve které jím byl seznán a chtěn, tudíž za podvod zatajením nálezu, jelikož omyl jeho jen potud mírní subjektivní stránku činu, a přičitatelnost jeho jen potud obmezuje, pokud čin jím jen prostoupen, jednání pachatelovo však i dle skutkové podstaty, jak ji sám mylně předpokládal, vždy ještě znamená porušení právního řádu, dosahujíc ovšem pouze stupně zatajení nálezu.

Kdyby byl tedy soudní dvůr vycházel z tohoto správného pojímání věci, byl by musil zkoumati přítomný stav skutkový nejprve s hlediska § 201. c) z. tr., avšak též k účelu tomu zejména přesněji zjistiti, jaký vliv ujišťování F. F-y, že věci jím na prodej nabízené pouze nalezl, mělo na představu obžalovaného o původu předmětů od F-y koupených, než odsoudil obžalovaného pro pouhý přest. dle § 477. tr. z., a to tím více, že přece obžalovaný odsouzen býti může jen tehdá dle ustanovení hrozícího trestem mírnějším, je-li jisto, že podřadění činu pod trest. normu přísnější je vyloučeno. Nutnost tohoto zjištění plyne ostatně též z předpisu § 477. tr. z. samého. Dle něho trestá se koupě věcí budících dle svých vlastností podezření, že jsou odcizeny. Ze souvislosti tohoto trestního předpisu s předpisem §§ 476., 473., 474. z. tr. plyne totiž bezpečně, že výrok »odcizený« značí předměty nejen krádeží, nýbrž vůbec nějakým trestním činem nabyté. Nezná-li tedy sice kupující pravého děje, předpokládá-li však přes to s určitostí, že věc koupená pochází z deliktu proti vlastnictví, dlužno ohledně něho mluviti již o více než o pouhém podezření, že věc je »odcizena«, an pouhé podezření ve smyslu § 477. tr. z. předpokládá, že kupující počítal alespoň s možností, že věc není »odcizena«. — V případě přítomném bylo by bývalo tedy odsouzení pro § 477. tr. z. jen tehda ospravedlněno, kdyby byl soudní dvůr prve býval zjistil, že obžalovaný přes podezření, že F. F. prodávané věci přímo ukradl, a přes jeho vlastní ujištění, že věci ty nalezl, nehledě k poslednějšímu, přece počítal s možností poctivého nabytí věcí. Bez takového zjištění je výrok o vině dle § 477. tr. z. rozhodně na neprospěch obžaloby mylný v ohledu právním, pročež bylo též rozsudek zrušiti jakožto zmatečný dle § 281. č. 10. ř. tr. Jelikož však soud zrušovací dle hořejších vývodů neshledává v rozsudku zjištěny ony skutečnosti, jež by mu umožňovaly rozhodnouti ve věci samé, bylo záležitost přikázati k novému projednání a roz-

hodnutí stolici prvé a to okresnímu soudu místa činu, poněvadž již vyloučeno je kvalifikovati čin za zločin vzhledem ku nepopřenému zjištění rozsudkovému, že cena koupených předmětů nepřesahovala 50 K.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu a zrušovacího ze dne 19. října 1907 č. 9151. *Dr. Ad. Konečný.*

Literární zprávy.

Dr. Josef Vančura: **Agrární právo římské republiky.** V Praze 1908. Knihovna Sborníku věd právních a státních. A. Řada právovědecká. Čís. XVII. — 306 str.

S radostí zaznamenáváme spis, kterým malá naše literatura římského práva v poslední době byla obohacena. Již thema samo, které si prof. Vančura zvolil, poutá naši pozornost, a sluší jen schvalovati, že autor nešel tentokráte obvyklou cestou skoro všech romanistů a sáhl k předmětu zajímavému pro každého právníka a politického oekonoma. V díle právě vyšlém líčí nám právní poměry, týkající se půdy v době římské republiky, se zřetelem k zájmům národohospodářským a sociálním a zároveň s tím probírá i některé souvislé otázky. V 10 kapitolách pojednává o půdě veřejné i soukromé, o jednotlivých právech k půdě, o pozemkových sporech, o držbě pozemků a její ochraně, o daních pozemkových a o měrách a hranicích pozemkových. Mezi jednotlivci může sice býti spor o tom, co všechno náleží do knihy jednající o agrárním právu, ale máme za to, že si autor předmět svůj zcela vhodně vymezil. Jeť jisto, že v agrárním právu mají místo všechny otázky, týkající se právních poměrů k půdě, jakmile se přihlíží i k stránce národohospodářské a sociální, tedy na př. k rozdělení pozemkového majetku mezi jednotlivé třídy obyvatelstva, k pozemkovému úvěru, k pozemkovým břemenům atd.

V kapitole I. spisovatel uvažuje o pozemkových právech nejstarší doby římské. Z důvodů, jež uvádí na str. 5 a 6, pokládá za nepochybno, že také římské právo spočívalo původně na zásadě pozemkového kollektivismu. Méně jisto arci jest, kdo byl subjektem práva, zda svazek příbuzenský (vlastnictví rodové) či občanský (vlastnictví státní). Autor považuje t. zv. ager publicus za prvotvar římského práva pozemkového, a nesouhlasí tedy s tím, že by nejstarší právo římské vycházelo od kollektivismu rodového. Za rozhodné pokládá: 1. že z pozdější doby nezachovala se ani jediná památka o rodovém vlastnictví pozemkovém, a to ani pro pastviny a lesy, 2. že idea

jednotné moci státní byla u Římanů vyvinuta měrou daleko značnější než u jiných národů, 3. z doby historické znám jest jenom ager publicus (státní pozemkový majetek), jako východisko pro vznik soukromého vlastnictví pozemkového. — Důvody autorovy nepokládáme za přesvědčivé. Pro otázku naši nic neznamená, že z doby historické známe jen ager publicus jako jedinou formu kollektivního vlastnictví. Všude, v každém státě a u každého národa, vyvinuly se dříve svazky příbuzenské (rodové) a po nich teprve svazky společenské, jak ukázal znamenitě již Fustel de Coulanges ve svém díle La cité antique a také Leist ve svém Alt-arisches jus civile. Ostatně spisovatel sám uvádí (str. 7), že nejedna okolnost nasvědčuje tomu, že gentilský svazek původně zasahoval i do práva majetkového. Také Ihering (Geist des röm. Rechts I., 170 a násl., 187, 188), Mommsen (Röm. Gesch., 4. vyd. I., 36, 153, 187—189; Röm. Staaatsrecht; Abriss des röm. Staatsrechts) a Cuq (Les institutions juridiques des Romains), kteréžto poslední dva učence autor sám cituje, dokazují, že starší římské právo znalo kollektivní vlastnictví rodu.

Co se týče soukromého vlastnictví pozemkového, bylo prvou jeho formou t. zv. heredium (výrazu tomu — doslovně »panství« — odpovídalo by české slovo »dědina«). Ani tu nesdílí autor panující mínění, že se heredium omezovalo jen na pozemky městské (dům, dvůr a zahradu). Podle něho bylo heredium jakýmsi, byť malým, statkem rolnickým. (Mělo původně jen 2 jugera rozlohy.) Také nesouhlasí autor s rozšířeným názorem, že heredium bylo původně statkem rodinným, dědičným sice, ale nezcizitelným, což podrobně odůvodňuje na str. 13—17.

V kap. II. Ager publicus spisovatel jedná o rozličných způsobech zužitkování polstva veřejného a o právní povaze jeho. S úvahou o právní konstrukci té které instituce spojil vždy i její ocenění po stránce hospodářské. Úplně souhlasíme s autorem, že ager publicus měl asi v prvotní době povahu půdy určené k obecnému užívání členův obce, tak že assignace (bezplatné přidělování státní půdy do soukromého vlastnictví) se objevovaly teprve, když půda vzrůstem obyvatelstva stala se vzácnější. — Přední rodiny římské nespokojovaly se assignacemi (poněvadž půda assignovaná nebyla rozsáhlá), nýbrž zabíraly značnou část agri publici a užívaly jí dědičně jako t. zv. pozemků okkupačních, ačkoli půda taková nestávala se jejich vlastnictvím, nýbrž náležela státu i nadále. Autor řeší spornou otázku právní ochrany dotčených agri occupatorii jakož i neméně spornou otázku, byl-li possessor agri occupatorii povinen odváděti státu jistou dávku (desátek), jak se dá souditi ze zprávy Appianovy.

Kdežto dosud uvedené způsoby zužitkování státní půdy prospívaly výhradně státnímu občanstvu, zavedeny byly jiné dva způsoby ve prospěch

státu, ač z nich nepřímo těžili rovněž státní občané. Jsou to instituce t. zv. agri quaestorii, a trientabula. Agri quaestorii byly státní pozemky, jež byly v dobách finanční tísně aeraria quaestorem jako správcem státní pokladny k příkazu konsula a se svolením senátu zastaveny ve formě prodeje s výhradou zpětné koupě, učiněnou ve prospěch státu. Jest to tedy táž forma, kterou zná středověk jako starší způsob zástavy nemovitostí (něm. alte Satzung, čes. zástava trhem), totiž antichretické zástavní právo ve formě prodeje. Trientabula byly pozemky, jež po druhé válce punské, když pokladna státní byla vyčerpána, byly dány státním věřitelům in solutum za zbývající splatnou třetinu jich pohledávek s revokační výhradou ve prospěch věřitele (ut, si quis, cum solvere posset populus, pecuniam habere mallet, restitueret agrum populo). Při obou posléze uvedených útvarech pozemek zůstával formálně jako ager publicus in dominio populi Romani, věcně byl však v majetku soukromé osoby, neboť právo zpětné koupě, resp. zpětného prodeje fakticky nebylo vykonáváno.

I co se týče půdy provinční, dobyté zbraněmi, jest zajímavo, že týž názor, jaký pozorujeme v právu římském, vyvinul se v XVI. stol. u muslimských dobyvatelů Balkánu. Zákonodárství sultána Sulejmana prohlásilo veškeru půdu za státní (erazi mirije, vlastnictví mirijové, v Bosně a Hercegovině ještě dnes existující); jednotlivcům byla arci tato státní půda ponechána k držbě a obsáhlému užívání (tesaruf), s výhradou rekabe (zpětný nápad na stát). Rovněž tak jest v právu tureckém pozemková daň odůvodněna tím, že stát jest vlastníkem půdy.

Jiným způsobem zužitkování státní půdy bylo její propachtování, o němž spisovatel dále pojednává. K jeho výkladu slova lex (podmínka, dodatečné ustanovení, viz str. 29 a 41), možno uvésti, že i ve středověké latině užívalo se slova toho v podobném smyslu. U Slovanů znamená z á k o n velmi často tolik jako z p ů s o b (modus) a zpravidla tolik jako řád, pravidlo (ať psané či nepsané).

Poučno jest i to, co píše autor o expropriaci, která neprávem bývá pokládána za institut starého německého práva. Po zásluze odsuzuje spisovatel římské vyvlastňování soukromé půdy ve velikých rozměrech (k účelům uspokojení veteránů), zjev, který připomíná pruskou »kolonisační« politiku provozovanou proti poznaňským Polákům.

V kap. III. L e g e s a g r a r i a e autor uvádí základní pravidla římských zákonů agrárních. Zajímava jest při assignacích stereotypní doložka »ubi hirpex, falx et aratrum ierit« (»qua falx et arater ierit«). Spisovatel vyvozuje z toho, že předmětem assignace byly jen pozemky, které sloužily již účelům polního hospodářství. Máme za to, že futurum (ubi ierit) vyvrací jeho mínění. Stát assignuje jednotlivcům půdu ve vlast-

nictví jen pod podmínkou, že půda bude vzdělávána (ať už běží o půdu dříve již vzdělávanou a pak opuštěnou či půdu dosud nevzdělanou). Také staré právo ruské zná podobnou doložku: »kudy kosa, rádlo a sekera chodily«. Ve starých smlouvách ruských označují se tímto obratem meze pozemků. Půda pokládá se za vlastnictví té které osoby jen v těch mezích, kde byla kosena tráva (při lukách), kde byl pozemek orán (při polích), a kde byly káceny stromy (při lesích).

Na str. 53 a 54 spisovatel odůvodňuje svůj názor o zásadním omezení assignací na Italii. Z dalšího zasluhují zmínky: vývody proti námitkám o pravosti zákona Liciniova Sextiova z r. 387 ab u., posouzení významu válek punských pro rolnictví římské, ocenění agrárních reforem Gracchovských, spisovatelovo mínění, že zákon uvedený u Appiana a připsaný Liviovi Drusovi a zákon u Plutarcha jest týž, a zvláště zevrubné vyvrácení Maschkova náhledu, že lex Thoria jest identická s agrárním zákonem z r. 643. Autor upozorňuje, že zákon z r. 643 jest jedním z nejdůležitějších agrárních zákonů římských; neboť prohlásil possessiones agri publici za quiritské vlastnictví dosavadních de jure prekaristických držitelů, čímž byl stát římský o většinu svých pozemků rázem ve prospěch svých optimátských possessorů připraven. T. zv. ager compascuus (pozemky, na nichž pastva byla agrárním zákonem z r. 643 vyhražena několika nejbližším statkům), nepokládá spisovatel za spoluvlastnictví určitých osob, nýbrž za ager publicus, jehož mohlo užívati jen několik osob. — Výčtem důležitějších zákonův agrárních, jimiž bylo dovršeno rozdělení zbytku státních pozemků v Italii koncem republiky, zakončena jest třetí kapitola.

V kap. IV. Ager privatus autor jedná nejprv o commercium agrorum. Podobně jako ještě dlouho ve středověku u jednotlivých národů hrálo i u Římanů státní občanství, resp. národní příslušnost, velikou roli v právu soukromém. Cizinci byli z římského vlastnictví k pozemkům zásadně vyloučeni. Teprve časem připuštěny některé výjimky. Provincie uvedeny byly k Římu v poměr poddanský, a nemůže u nich býti řeči o commerciu ve smyslu řím. práva civilního. I na poli práva agrárního prováděli Římané zásadu divide et impera, jak ukazuje spisovatel na str. 87—89. Následuje (str. 90—100) výklad o rozdílu mezi pozemky italskými a provinčními, při čemž se autor pokouší vysvětliti vnitřní příčiny různého posuzování obou řečených skupin pozemků. Na str. 97—99 hájí názor, že Gracchovským assignacemi udílena byla půda právem vlastnickým, nikoli do dědičného pachtu. Po prvém zákoně Semproniově z r. 621 vzrostl census římský od r. 621 do r. 629 o 75.000 majetných občanů (319.000—394.000). Zjev tento vysvětluje spisovatel jen tím, že assignované pozemky byly quiritským vlastnictvím, jež jediné mohlo býti censováno. — V další části

(str. 100—131) jedná o omezeních soukromého vlastnictví k půdě, jež se zakládají na zákoně (t. zv. legální servituty) nebo na soukromých právech (služebnostech). I tyto otázky mají pro rolníka nemalou důležitost. Spisovatel objasňuje základní myšlénky, jež byly rozhodny pro zavedení pozemkových služebností, zejména snahy povznésti a usnadniti polní hospodářství.

Z kap. V. Právo zástavní lze seznati, jak dlouho to u Římanů trvalo, než se vyvinuly instituce, sloužící potřebám úvěru. Původní právo římské bylo v té příčině naprosto nedostatečné. Spisovatel právem spatřuje v této okolnosti jednu z příčin úpadku římského stavu malorolnického. Líčí právní nedostatky umělé instituce fiduciární, kterou měl zajištěn býti úvěr. Dále jedná o t. zv. praediatuře, instituci státního práva majetkového. -- V části jednající o vývoji zástavního práva smluvního při pachtu polních pozemků autor vyvrací (str. 147, 148) názor Karlowy a Herzena, kteří zástavní právo k illata et invecta pokládají za skutečné pignus. Ke konci spisovatel jedná o vlivu práv peregrinských na další vývoj zástavního práva římského.

Četné sporné otázky řeší se zvláště v kap. VI. Precarium. Pacht pozemků. Povšimnutí zasluhuje Vančurův výklad slov »locare — conducere« proti různým jiným pokusům (str. 161—164). Nejstarší daň římská pascua (dávka za užívání agri publici pro pastvu) byla odváděna v dobytku a bravu. Orgánům státní správy příslušelo pak postarati se o umístění odvedeného dobytka (locatio), kdežto nájemce musel dobytek přiváděti dohromady (conducere). Pozoruhodna jest i část, kde se dovozuje, že smlouva pachtovní se původně pojímá jako smlouva trhová (str. 165 a násl.). Právě tak pojata byla smlouva nájemní Abu Hanifou v právu muslimském. Podle něho prodává se při trhové smlouvě věc, kdežto při smlouvě nájemní jen užívání věci. (Viz Savvas Pacha, Étude sur la théorie du droit musulman, I., str. 111.) Podobné nazírání vidíme u Slovanů, jak svědčí terminologie, týkající se smlouvy trhové i nájemní (pachtovní), a také zástavní. O skutečné koupi užívalo se ve staré Rusi výrazů kupiť vo věki, v prok (na trvalo, na vždy), bez vykupa, o spachtování půdy však výrazu kupiť v gody (na léta, t. j. jen na jistý čas). Ohlasem toho jsou ještě dnes terminy otkup (rus. pacht) a zakup (srb. pacht) a starší termin český právo zákupní (emfyteutní). — Velmi obšírně pojednává spisovatel o pachtu státní půdy. Podle jeho mínění (proti Mommsenovi a Karlowovi) nebyla v censorských ediktech pro trvání pachtu určena žádná přesná doba (str. 173.). Od pachtu v malém pokročilo se ve státu římském k soustavě velkopachtu státní půdy. Na str. 180 a násl. spisovatel vykládá, že t. zv. ager Leontinus na Sicilii byl státní doménou, danou do pachtu. Od

podpachtýřů vybírány byly $^3/_{10}$ úrody, tedy okrouhle jedna třetina, táž dávka, kterou bosenští kmeti odvádějí zpravidla ještě dnes svým agům. Na str. 186—188 jedná se o počátcích vývoje známé instituce kolonátu, kterou autor shledává nejprve na státních doménách. Rolnické roboty, jež konali partiarní kolonové, budeme souhlasně s autorem vykládati za práce ujednané ve smlouvě pachtovní, a nikoli za veřejnoprávní roboty, jak myslí Beaudouin. Na str. 188—191 odmítá spisovatel mínění, že colonia partiaria jest jistým druhem society. Societou v pravém slova smyslu arci není, ale těžko by bylo vyvrátiti názor, že colonia partiaria jest poměrem velmi blízkým smlouvě společenské. Proto mluví Gajus u partiarního kolona o jus quasi societatis, a proto také ve středověku nazvána byla příbuzná smlouva týkající se dobytka, o níž autor mluví na str. 190, socida, socita, socium atd. (odvozeno od societas). Kapitolu tuto končí spisovatel úvahou o skrovném významu, který měl pacht ve starší době římské v oboru práva soukromého, z čehož vyplynuly i důsledky pro nevýhodné právní postavení pachtýře vůči propachtovateli.

Kapitola VII. Controversiae agrorum pojednává o otázkách, týkajících se pozemkových sporů, jako na př. o kompetenci soudu centumvirálního atd.

V kap. VIII. Držba pozemků a její ochrana spisovatel hájí a odůvodňuje náhled, že prvotní právo římské éry republiční co do ochrany faktického stavu nečinilo ještě podstatného rozdílu mezi detencí a držbou v našem technickém smyslu, nýbrž že praetor chránil z veřejných ohledů (z důvodu občanského klidu) proti násilnostem všeliký faktický stav vzhledem k pozemkům. Ze stati o interdiktech possessorních jest si povšimnouti zejména výkladu na str. 253—256, jímž autor z Ciceronových spisů dovozuje, že vývoj interdikta Uti possidetis navázán byl na interdictum de vi, a měl původně povahu stranami fingovaného processu pro násilné vypuzení z držby pozemku.

V kap. IX. Daně pozemkové spisovatel uvádí námitky proti názoru Mommsenovu, že původní tributum mělo povahu ryzí daně pozemkové aneb aspoň (podle Savignyho) zastřené. Podle autora vyměřována byla daň se zřením k movitostem, a co do pozemků přihlíželo se k jich bonitě. Některé daně měly povahu důchodů plynoucích státu jure dominii z vlastní jeho půdy, jako pascua a vectigalia z některých druhů pozemků. Důchod takový nahražovala reální břemena, jež nesli viasii vicani. Z dalších výkladů sluší upozorniti zvláště na ocenění soustavy desátkové (str. 276—280) která přišla z orientu, kdež se uchovala až podnes (existuje i v Bosně a Hercegovině).

Kapitolou X. Míry a hranice pozemkové monografie končí.

Zde měli bychom jen poznámku, že římská míra a c t u s odpovídá slovně našemu staročes. h o n, ač věcně se blíží korci.

Doporučujeme co nejvřeleji poučnou a velmi zajímavou studii Vančurovu našim právníkům. *Dr. Karel Kadlec.*

Hovorna.

Několik poznámek k revisi služební smlouvy dle osnovy novelly k obč. zákonníku. (Dokončení.)

Z revise zákona úplně vyloučena jest nová úprava předpisů zákonných, vztahujících se ke smlouvě o dílo (Werkverdingung, § 155. osnovy), Proč se tak stalo, z osnovy ani z její poznámek nevysvítá, jsou však možny jen dvě alternativy: Buď pokládají se tyto předpisy za úplně vhodné a vyhovující potřebám dnešního života a názorům dnešní doby, nebo se jejich reforma jako nesnadnější a dosud nehotová či snad z jiného důvodu odkládá na dobu pozdější.

První eventualitu možno považovati za velmi nepravděpodobnou, ne-li přímo za nemožnou; neboť o nutné a naléhavé revisi předpisů o s m l o u v ě n á m e z d n í — tedy o smlouvě služební i o s m l o u v ě o d í l o — se již tolik mluvilo a psalo na všech téměř stranách, že bylo by zbytečné tyto známé věci zde opakovati. Ukazuji jen na § 1161. ob. zák. obč., platný pro c e l ý obor smlouvy námezdní, po jehož změně se již touží tak dlouho a dlouho! A paragraf tento zůstává v platnosti (a to dokonce nejen pro nereformovanou smlouvu o dílo, nýbrž i — pro reformovanou smlouvu o dílo).

Je-li však nesprávnou domněnka, že by mělo zůstati při nynější úpravě smlouvy o dílo, musila by revise její následovati v dalších pokračováních etapové reformy ob. zákonníka. Ale i proti tomuto druhému způsobu mluví důvody velmi závažné. Poznámky k osnově novely samy zdůrazňují přednosti jistého a vžitého práva, ježto prý změna některých ustanovení zákonníka může také vnésti pochybnost v ostatní partie, nebo by mohla rušiti vnitřní spojitost a organickou souvislost zákonných norem — a mají zcela pravdu. Platí-li všude věta variatio delectat, ukazuje se v oboru práva správným jedině opak, neboť »nezapomínejme, že stabilita právního stavu má nedocenitelnou důležitost a nedohledný význam pro podporu národního hospodářství a obchodu, pro upevnění všeobecného právního vědomí a pro jistotu v konání spravedlnosti.« (Randa, Jur. Bl. 1878.) A váha a význam těchto slov zkušeností bezpečně dokázaných se zdesateronásobňuje, jedná-li se o různodobou a snad již následkem toho nyní při rychlé změně všech po-

měrů normy zákonné podmiňujících do jisté míry různorodou úpravu poměrů tak příbuzných, navzájem se doplňujících a pronikajících jako je smlouva služební a smlouva o dílo.

Vždyť až dosud platné právo ob. zák. obč. upravuje oba smluvní poměry v jedné hlavě, neoddělujíc vůbec zevně předpisy, které se vztahují na tu a které na onu smlouvu, je celá řada předpisů, jež mají pro oba obory i de lege lata, i de lege ferenda stejnou odůvodněnost, neboť byť snad i šlo o dva logicky různé pojmy, nelze přece popírati, že obě smlouvy vykazují nejen logicky, ale hlavně prakticky mnohé stránky velmi podobné, ba přímo stejné jak se stanoviska právního, tak i sociálně-politického, které jest karakteristickým pro navrženou revisi. Ostatně je všeobecně uznané objektivní kriterium, které by nám vždy a bezpečně řeklo, do které z obou kategorií tu či onu námezdní smlouvu zařadit? Neboť okolnost, že při smlouvě služební zpravidla zjednaný přichází do poměru jisté (velmi často i hospodářské) odvislosti a nesamostatnosti k zjednateli, který disponuje jeho časem a ve smluveném směru i jeho pracovní silou, čehož při smlouvě o dílo nebývá, že se mzda zpravidla při smlouvě služební vyměřuje dle jednotek časových při smlouvě o dílo dle jednotek pracovních, jest právě jen pravidlem pro toto rozlišování obou smluv v poslední řadě nikterak rozhodným, právě jako »slib práce« a »práce nesamostatná« při smlouvě služební proti »slibu výsledku práce« a »práci samostatné« při smlouvě o dílo. Neboť všechno to, myslím, jsou accidentalia nikoli essentialia negotii, která vyskytují se při typech té které smlouvy dadouce se soukromou úmluvou stran nejen co do míry měniti, nýbrž přímo vyloučiti.

Bude tedy míti příští reforma námezdní smlouvy, byť i se snad týkala formálně jen smlouvy o dílo, nutně za následek kolísání a pochybnost o významu či lépe o dosažnosti předpisů nyní navržených k úpravě smlouvy služební, právě jako stěží by se dalo tvrditi, že tato revise zůstane bez vlivu na interpretaci nynějších předpisů o smlouvě o dílo, arciť právě jen ve věcech pochybných, kdy subsumpce konkrétního případu pod příslušný předpis a navzájem aplikace předpisu na případ je obtížná a nejistá. Ale možno jíti dále a tvrditi, že následovní revise smlouvy o dílo se bude musiti a sice úmyslně dotknouti i zrevidované smlouvy služební, kdyby zůstalo na nynějším znění osnovy, neboť sotva si lze mysliti, že § 1161. ob. z. přejde v doslovném znění do revidovaného textu. Byť snad i prakticky ustanovení paragrafu tohoto pro smlouvu služební nemělo toho významu jako pro smlouvu o dílo (jest tam vykonávání zamluvené práce osobou třetí přece jen dosti vzácnou výminkou), zdá se přece jen, že revise bude musiti vyhověti všeobecnému volání po změně této normy ve smyslu přísnějšího ručení za škodu způsobenou substitutem po případě zřízencem zjednaného.

Vzhledem k této v bližší či další budoucnosti teprv očekávané reformě smlouvy o dílo dalo by se snad ještě uvésti, že osnova formálně nezrušuje kap. XXVI. obč. zák., pokud se tato týká smlouvy služební, nýbrž ji toliko mění a doplňuje, a bude úkolem interpretace zákona zjistiti, která jednotlivá ustanovení jsou zrušena po případě změněna jak a pokud. Budou tedy po případném schválení této osnovy dva zákony obecnoprávní upravující smlouvu služební, a sice XXVI. hlava ob. zák. obč. ve svém starém znění a nynější osnova. A přijde-li k revisi smlouvy o dílo, což, jak naznačeno, předpokládám, budeme míti při stejné methodě zákonodárné tři obecnoprávní zákony upravující poměr námezdní. Myslím, že netřeba ztráceti mnoho slov o tom, jaké potíže se budou pak stavěti v cestu praktickému užívání zákona, jakým nebezpečným úskalím bude pak jeho interpretace a jaké úrodné to bude pole pro vznik různých kontroversí nejen v theorii, ale i — což mnohem důležitější — v praxi. A v mnohém směru snad závažnější než okolnosti právě zmíněné byla by při rychle po sobě následujících změnách těchto předpisů otřesená důvěra právo hledajícího obecenstva v právní bezpečnost, v jistotu zákonné ochrany a ve správnost nálezů soudních, když by i při ideálně správném užívání zákona stejné spory se různě rozsuzovaly.

A ještě jeden, a to nejdůležitější důvod nutno uvésti proti navržené methodě revise hlavy XXVI. ob. zák. obč. Stoletý časový rozdíl mezi zákonem a osnovou je velmi markantně naznačen sociálně-politickým rázem osnovy, která v tomto směru znamená mílový krok ku předu proti předpisům obč. zák. Byť se snad leccos dalo ještě vytknouti a opraviti, jest zde v zájmu a k ochraně pracovníka princip volnosmluvní tolika ochrannými ustanoveními prolomen, že posuzujíc pouze s tohoto stanoviska, bylo by si přáti co nejrychlejší ústavní schválení osnovy.

Naskytá se nyní těžce zodpověditelná otázka, proč má zůstati na dále zbaven těchto výhod zjednaný při smlouvě o dílo? Arciť nelze popírati, že při smlouvě o dílo snad pravidelně nepotřebuje zjednaný v takové míře ochrany této a že by ani nemohl z důvodů v povaze věci ležících dovolávati se vždy a všech ustanovení, jež na ochranu hospodářsky slabšího kontrahenta osnova obsahuje, ale proč se mu má odpírati tato ochrana i v těch případech, kde by to bylo možné a nutné, a kde za stejných nebo obdobných okolností se poskytuje zjednanému ve smlouvě služební? Nutno vytknouti, že na poměry rázu typicky služebního (čeleď, živnostenské pracovníky pomocné, horníky atd.) a dalekosáhlého významu sociálního se osnova vlastně ani nevztahuje, any poměry tyto jsou uspořádány zákonodárstvím speciálním, a že tedy bylo účelem osnovy vydatnější ochrany poskytnouti osobám, jež jsouce v poměru služebním stály mimo platnost těchto zákonů speciálních.

A zde nutno připomenouti, že jsou celé třídy pracovníků právě nejubožejších, poněvadž beze vší organisace a beze vší ochrany zákonné, zaměstnaných při t. zv. domácím průmyslu, u nichž poměr pracovní má spíše ráz smlouvy o dílo než smlouvy služební. Mají snad tito zůstati vyloučeni i z těch málo dobrodiní, jež by se dala z osnovy na ně aplikovati? Ba vzpomeneme-li si, že jak shora řečeno, všeobecně uznaného kriteria mezi smlouvou o dílo a smlouvou služební není a že — an předmět práce nerozhoduje — každou práci možno učiniti předmětem smlouvy o dílo, ježto posledním rozhodčím zde je nebo aspoň nemalou váhu má zde intence stran a jest tedy quaestio voluntatis, má-li se o vykonání určité práce po případě o vykonávání určitých prací uzavřená pracovní smlouva formulovati jako smlouva služební či jako smlouva o dílo, stává se tím zamyšlená zákonná ochrana zjednaného z valné části vlastně illusorní, a dává se zjednaný zase na milost a nemilost hospodářsky silnějšího zjednatele: neboť co mu po tom prospějí sebe krásnější předpisy platné pro obor smlouvy služební, nač mu budou soukromou úmluvou nezměnitelné normy iuris cogentis, když ho zjednatel prostě přinutí — byť snad tak i nemohl učiniti ve všech případech — aby s ním uzavřel na místo smlouvy služební smlouvu o dílo?

Tak stala by se zákonná ochrana velmi kusou a polovičatou a nesvědomitý zaměstnovatel — proti němuž je této ochrany nejvíce potřebí — byl by k obcházení zákona přímo sváděn.

Toto jsou důvody a příčiny, pro něž, myslím, stěží bude možno souhlasiti s navrženým způsobem revise smlouvy námezdní. Neodvažuje se ani z daleka rozhodovati o methodě, jakou se má bráti reforma celého obč. zákonníka, — a jména mužů do komise revisní povolaných jsou bezpečnou zárukou, že v tom směru obav míti netřeba — prosím, aby nebylo pokládáno za neskromnost, že nepovažuji za správnou methodu, jak ji osnova navrhuje a odvolávaje se k obavám shora uvedeným dokládám ještě toto:

Při ostatních partiích obč. zákonníka jedná se celkem o revisi mosaikovou, že se tu a tam pouze některý předpis doplní či mění, avšak zcela jinak má se věc u smlouvy služební a snad se bude míti i při čekané revisi smlouvy o dílo. Neboť následkem zastaralosti a proto i nedostatečnosti těchto předpisů, ukazuje se zde tolik mezer, nutných změn a doplňků,*) že doplňky ty a změny budou mnohem obsáhlejší, než znění revidovaného zákona samo,**) (ač týž jedná v této hlavě i o smlouvě o dílo), kteréžto

*) Nehledě k jiným zcela novým ustanovením, uvádím jen zhruba, že by schválením osnovy změněny byly: § 1151. o. z. §em 155. osnovy, § 1152. o. z. §em 156. o., § 1156. ob. z. §em 158. o., § 1160 (event. § 1154), §§ 159., 160., 173. a 174. o. atd.

**) Jen k illustraci podotýkám, že XXVI. hlava ob. zák. obč. má celkem

znění tedy by zůstalo jen hrubou kostrou celé partie, ježto navrhovaná osnova působí nemalé změny v platnosti jednotlivých předpisů.

Naskytá se tedy otázka, je-li vůbec nutno a opportunní za těchto poměrů formální platnost hlavy XXVI. ob. zákonníku obč. pokud se týče smlouvy služební případně celé smlouvy námezdní na dále udržovati, když vlastně materielně doznává takových proměn. Snad bylo by tedy — ale jen v tomto jediném bodě — výhodnější, kdyby ve zmíněné míře XXVI. hlava ob. zákonníka se zrušila a nahradila zněním novým za současné revise celého poměru námezdního, tedy nejen smlouvy služební, nýbrž i smlouvy o dílo, ať by se již předpisy obou smluv se týkající zevně oddělily čili nic. Neboť z důvodů vyložených možno pouze tento způsob považovati za jediný možný prostředek, aby revise této partie ob. zákonníka občanského také zamýšleného účinku v každém směru a hlavně ve směru sociálněpolitickém dosáhla. *Dr. Aug. Straka.*

Denník.

Dr. JOSEF HEROLD.

Dne 7. května t. r. vypraven byl z Pantheonu musea království Českého pohřeb JUDra Josefa Herolda, zemského advokáta na Král. Vinohradech, říšského a zemského poslance a přísedícího výboru zemského království Českého. Zemřel po krátké nemoci dne 4. května, nedosáhnuv věku 58 let. Tak jako politickému životu odňat byl předčasně, ztrácí i svět právnický v něm jednoho z nejlepších svých příslušníků, bývalých i současných. Spojeny byly v osobě zesnulého všecky vlastnosti, jež mohou býti ideálem stavu právnického, ty pak nezůstaly ležeti ladem, nýbrž byly plnou měrou využitkovány. Výmluvnost Heroldova byla bezpříkladná, nemenší jeho důvtip právnický, veliká znalost zákonů a správný, možno říci neomylný právnický úsudek. Přistoupila-li k tomu neúmorná píle a svědomitost, se kterou se prací svých podjímal, nemůže býti s podivem, že zesnulý náležel mezi nejlepší obhajce trestní a právní zástupce vůbec. Praktická činnost jeho práv-

---

15 §ů, vztahujících se na úpravu poměru námezdního (1151—1163, 1173—1174, kdežto osnova revidující pouze poměr služební, má jich 25 (celá osnova obsahuje 199 §ů.)

nická podporována ovšem nemálo jeho činností politickou a zejména činnost jeho u výboru zemského, kde byl po celou dobu referentem v záležitostech správy obecní, poskytla mu příležitost nahlédnouti i s této stránky do nejdůležitějšího oboru života správního. — Činnost jeho politická a veřejná vůbec oceněna byla povolanými ústy u rakve zesnulého a čeští právníci stejně želí předčasného odchodu slavného svého příslušníka.

Stému výročí narození prvního předsedy naší Právnické Jednoty, dvorního rady ryt. Matěje Havelky, připadnuvšímu na den 5. května t. r. přinášíme tímto čestnou vzpomínku.

Exekuce na mzdu — ohrožení existence celých rodin.

Dle plenissimárního rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. března 1900 č. 651 praes., kniha judikatů č. 145, přípustna jest exekuce pro alimenty (a veřejné dávky) na mzdu s tím omezením, že polovice mzdy bez ohledu na výši její exekuci podléhá a polovice volnou zůstati musí.

Rozhodnutí své odůvodnil nejvyšší soud úvahou, že dle § 7. zák. z 29. dubna 1873 č. 68 říš. zák. mohla před platností článku IX. odst. 10. uvoz. zák. k exekučnímu řádu exekuce proti osobám trvale nezaměstnaným vedena býti pro shora uvedené pohledávky (alimenty a veřejné dávky) bez ohledu na ustanovení §u 3. téhož zákona, kterýžto § pro případy ty platnosti neměl.

Článkem IX. odst. 10. uvoz. zák. k exek. ř. se ustanovuje, že předpis zákona z 29. dubna 1873 č. 68 říš. zák. jenž v § 3. též exekuci na platy trvale nezaměstnaných upravuje, s tím obmezením v platnosti zůstává, že v případě exekuce pro alimenty polovice jinak z exekuce vyloučeného ročního důchodu volnou zůstati musí, z čehož plyne, že ode dne platnosti exekučního řádu též při exekucích proti trvale nezaměstnaným pro takovéto pohledávky polovice důchodu trvale nezaměstnaného dlužníka bez obmezení §u 3. zákona z 29. dubna 1873 č. 68 říš. zák. exekvována býti může. Jako další doklad pro toto rozhodnutí uvádí nejvyšší soud dále též ustanovení §u 292 ex. ř. Od doby vydání tohoto judikátu praxe též stále povoluje exekuci pro alimenty na polovici mzdy dlužníkovy (viz rozhodnutí nejvyš. soudu z 1. října 1901 č. 13.750 Gl. Ung. W. nové řady č. 1572 a jiné).

Rozhodování to má dalekosáhlé národohospodářské účinky. Tak dalekosáhlé, že každý, kdo v praxi příležitost má tím se zanášeti — uznává, že třeba jest rozhodné změny a jiného upravení exekuce toho druhu.

Následkem četných nařízení, která ovšem vycházejí z humanního stanoviska, že stát musí nemanželskému děcku poskytovati ochranu a pomoc proti nedbalému otci, poručenské soudy nutí poručníky, aby žalovali nemanželské otce na uznání otcovství a plnění otcovských povinností a aby pak

vedli exekuce pro alimenty se vším důrazem bez ohledu na jiné povinnosti nemanželského otce.

Jelikož ode dne podání žaloby až do právomoci rozsudku o ní vydaného vždy nahromadí se několikaměsíční alimenty, jež dlužník na ráz zaplatiti nemůže, — bývá exekuce pravidlem a tu pak resultát je obyčejně ten, že dlužník, je-li mlád a svoboden, opustí ihned místo, kde mu nyní mají vypláceti jen polovici mzdy a hledá si zaměstnání jinde, kdež zase jen tak dlouho vytrvá, pokud ho poručník (poručenským soudem k tomu doháněný) nenajde a vedením exekuce znovu nevypudí.

Povážlivější případ nastane, je-li dlužník ženat a otcem manželských dětí. Tu po exekuci pro alimenty zbývá pro něho, pro ženu a manželské děti ze mzdy polovice, kdežto druhá polovice připadnouti má dítěti nemanželskému. — Tu zřejmě ve výhodě je dítě illegitimní proti dětem legitimním, o něž stát se nestará, v jich zájmu poručenské soudy nejen ničeho nepodnikají, ale nepřímo — nucením poručníka dítěte nemanželského k vedení exekuce na mzdu otcovu — existenci jejich ohrožují. I tu v četných případech opouští dlužník zaměstnání své, někdy ale i rodinu, aby, možno-li jinde hledal výdělek a unikl na nějaký čas pronásledujícímu jej poručenstvu. A tak tento drakonický způsob exekuce, který umožňuje i sáhnutí na polovici mzdy, byť i tato obnášela jen existenční minimum, má za následek ničení nejen existence dlužníkův, ale i rodin jejich. Nemanželské dítě pak také ničeho nedosáhne a jen otce z práce vyhání.

Pro osoby trvale ve službách státu, obce anebo i soukromníků ustanovené omezena jest exekuce pro alimenty alespoň tím způsobem, že jim částka 800 K ročně (resp. vpřípadě exekuce na pensi 500 K) volnou zůstati musí, na mzdu však ať je sebe nepatrnější, ať dosahuje třeba jen existenčního minima exekuce přípustna jest až do polovice bez nějakého označení částky, jež dlužníkovi zůstati musí. Zajisté i v těchto případech vyžaduje naléhavá nutnost, aby stanoven byl určitý obnos, který by dlužníkovi trvale nezaměstnanému ze mzdy volným a nezabavitelným zůstal.*)

—*a.*

---

*) Pro veřejné dávky, v řídkých případech jedná se u osob trvale nezaměstnaných o vydobytí značnějších a stále se obnovujících obnosů — a i tu finanční úřady, dle pokynů vyššími správními úřady jim daných, nevedou exekuci, jakby dle citovaného rozhodnutí mohly, na polovici mzdy, nýbrž omezují ji pravidelně na jednu desetinu resp. jednu dvacetinu mzdy dlužníkovy.

O správě při narovnání.

Z monografie o správě podává St. Stuna.

Obč. zák. stejně jako francouzský nerozřešuje otázku jinak velice spornou a důležitou, vyskytuje-li se vůbec a v jaké míře správa při narovnání. (§ 1380. obč. zák.)

Otázku, má-li při narovnáních správa vůbec místo, dlužno odpověděti kladně již vzhledem k tomu, že pojmem svým vyžaduje plnění neb opomenutí vzájemné a náleží tedy k dvojstranně závazným smlouvám. Za takové je považuje většina spisovatelův a kommentátorů,[1]) kdežto Schuster (Hermeneutik) je pokládá za jednostranně závaznou smlouvu, jestli věřitel pouze část pohledávky dlužníku promine a k dalšímu plnění se nezaváže, neb prý z takového narovnání je věřitel potud zavázán,, že nemůže prominutou část pohledávky požadovati a požaduje-li celou pohledávku, má prý dlužník jedině právo námitky a nikoliv právo žalobní, což je u dvojstranně závazných narovnáních nutností.

Než domněnka ta vznikla jen mylným výkladem zákona, který promiscue »Gegenseitigkeit« a »Entgeltlichkeit«.

Narovnání však, ať dvojstranně neb jednostranně závazné, musí vždy býti úplatné, má-li správa míti místa. Poněvadž pak při narovnání každá ze smlouvajících stran zavazuje se k nějakému plnění oproti plnění z druhé strany a poněvadž dle § 922. obč. zák. platí při všech úplatných smlouvách předpisy o správě, platí tyto kromě výslovně (§ 1386 ob. z.) vyloučeného práva zkrácení přes polovici ceny také při narovnáních.

[1]) Nippel, Erläut. 8., II. 20., Zeiller IV., 65., Stubenrauch II., 712., Krainz II., § 315., Hasenöhrl II., pozn. 19.

O tom také nemůže býti pochybnosti, pokud vadou ať fysickou neb právní je stížena věc, která provedena (§ 922. obč. zák.) jako úplata za vzdání se návrhu na sporný předmět,[2]) ať tento se nalézá v rukou jedné ze sporných stran nebo třetí mimo ně stojící osoby. V tomto případě ručí za vady ty postupující jako při každém jiném úplatném jednání.[3])

Jinak nepřevede-li se věc nesporná, nýbrž sporný předmět dále zůstává v rukou jedné ze smlouvajících stran za současného zřeknutí se nároku na něj od jednoho kontrahenta vzneseného. Ku př.: A. je zapsán jako vlastník pozemku, na který činí B. nárok z vydržení; vyrovnají se tím způsobem, že B. obdrží jako úplatu určitou sumu a od nároku toho upustí. Tu se však vyskytne C. jako nový vlastník pro neplatnost původního zápisu a jest nyní otázka, může-li A. žádat správu?

Odpověď na to zcela snadná, uváží-li se, na co se správa při narovnání vztahuje. Správa při narovnání může se týkati jen jeho obsahu, který musí vyhovovati § 922. obč. zák. V tomto případě není tu obsahem narovnání úplatné převedení věci neb práva, nýbrž pouze uznání návrhu (věcného práva) druhé strany za úplatu, pouhé konstatování správného stavu faktického již tu jsoucího, resp. budoucího; nic nového se tím narovnáním nezakládá a nemůže tedy zavdati příčinu ke vzniku nároků ze správy a to ani tehdá, když jeden kotrahent uznávaje správnost nároku vzneseného věc neb právo vydá, resp. vrací druhému. Nezáleží tu, zda-li upuštění od nároku stalo se uznáním prostým či za to úplata poskytnuta byla, poněvadž na věci se tím nic nemění, vždy tu je jenom vzdání se nároku a nikoliv převedení věci neb práva.[4])

[2]) Srov. Risch, Vergleich § 22., str. 203., jenž definuje narovnání jako rozsudek ve formě úplatné smlouvy.

[3] Tak Wening (Archiv f. civ. Praxis 1., 142.), Habietinek (Haimerls Vierteljahresschrift IX. B., 288 a násl.), Nippel (Zeitschrift für österr. Rechtsgelehrsamkeit 1825., II., 138) a Com. VIII., 2 B., S. 25., Pfersche. Irrtumslehre 216., Zeiller IV., 65., 75., Michel, Darstellung der Gewährleistung str. 56., Winiwarter V., 53. a násl., Ellinger 631., Stubenrauch II., 713., Hasenöhrl II., § 82., pozn 21., Krainz II., § 160., připouští zcela všeobecně správu, pokud to není vzdání se této.

[4]) V tom smyslu i všichni komentátoři: Nippel, Zeitschr. f. österr. R. G. 1825., 2 B., str. 149., Stubenrauch II., 714., Zeiler § 138., Habietinek 289. a násled., Heller Příspěvky k nauce o narovnání XI., str. 56., Kirchstetter se o tom nezmiňuje.

Tu se však nelze vyhnouti rozřešení otázky Nippelem ventilované, zdali totiž v prvém případě se musí zkrácený pouhým nárokem ze správy spokojit či může-li žádat pro takový nedostatek, který se odstraniti nedá, úplné zrušení smlouvy a zdali v druhém případě narovnání zůstává v platnosti, byla-li přece věc sporná evinkována.

Že není třeba uvažovati jako Nippel (I. e. 139.), co bylo předmětem narovnání, proč a za jakým účelem toto se uskutečnilo, a že netřeba použíti tu ustanovení o podmínkách platnosti smluv vůbec a zejména o omylu — což ostatně je zcela nepřípadné — zřejmo bude ze správného výkladu definice narovnání.

Narovnání je smlouva dvojstranná, jížto smlouvající strany pochybnost neb spornost dosavadních poměrů právních odstraňují.[5])

Tedy když věc nespornou převede jeden kontrahent na druhého jako úplatu za to, že se tento vzdá nějakého práva na sporný předmět neb když nepřevede se sice věc nesporná, ale za úplatu neb i bez ní za současného zřeknutí se práva nějakého na spornou věc, zůstane tato v rukou jednoho kontrahenta neb druhý kontrahent drže ji neprávem ji vydá, mají tyto úkony patrně jen ten jediný účel, k němuž také i vůle smlouvajících stran směřuje, aby pochybnost neb spornost dosavádních poměrů právních odstranily. To se uskuteční tenkráte, vydá-li věc neb právo vadami ať fysickými, ať právnickými stíženou, neb jinak se spornost a pochybnost neodstraní a následkem toho ani narovnání nevzniklo a ani o jeho platnosti či neplatnosti mluviti nelze.[6])

Konečně dlužno se zmíniti o případu, kdy obsahem narovnání jest, že jeden kontrahent ač neuzná nároku druhým vzneseného přece sporný předmět samotný úplatně druhému pouští.[7]) Heller tvrdí, že případ ten lišiti sluší od pouhého uznání nároku neboť prý v tomto se »důvod odevzdání narovnání teprve zakládá a tedy dosavadní držitel jest pro stranu druhou pravým auctorem, stává mezi nimi pravý poměr successe a poněvadž auctor přivádí své právo úplatně, jest svému ná-

[5]) Heller: Příspěvky, čl. V., str. 14.

[6]) Opačně Nippel l. c., který tvrdí, že v prvém případě pozbývá platnosti, kdežto v druhém zůstává platným.

[7]) Srov. L. 33., Cod. de transact.

stupci zavázán ze správy«. Ovšem nelze přisvědčiti náhledu Stubenrauchovu, který dovolává se důvodů pro pouhé uznání, ani Nippelovu, jenž připouští správu pouze při přenesení vlastnictví, avšak nelze přisvědčiti i Hellerovi. Uvážiti totiž třeba, že narovnáním mají se právní poměry obou kontrahentů upraviti dobrovolně, beze sporu, ten se má narovnáním zažehnati. Přihlédněme však blíže k našemu případu. Jeden kontrahent pouští sice úplatně sporný předmět, ale neuzná nároku druhého, právní poměry mezi oběma zůstávají dále spornými a pochybnými, což právě se má narovnáním odstraniti. Není tu tedy nutná náležitost narovnání, narovnání vůbec nevzniklo, nýbrž poměry právní upravují se jinak než narovnáním,[8]) smlouvou zvláštní (innominátní vedle § 1173. obč. zák.), která záleží v tom, že se pouští úplatně předmět sporný tak, jaký tento právě je něco více a zejména správou nemůže a také není oprávněn žádati, neb spornost se neodstranila, nezjistilo se (uznáním), kdo je vlastně oprávněn předat tu věc neb právo, zda-li ten, který je pouští.[9]) Není tu tedy successe ve vlastním smyslu, jakou má § 922. na mysli, důsledkem toho není jeden druhému auctorem, tak že žádá-li jeden na druhém správu — kromě ovšem výslovné úmluvy — a obdržel-li by ji, obohatil by se tím bezdůvodně.

Směnečný závazek ku poskytnutí jistoty.

Sepsal Dr. Heřman Šikl.

(Dokončení.)

VII. Pominutí jistoty.

Vzdání se jistoty se strany oprávněného, jemuž byla položena, je přirozeně kdykoliv možno.[65])

---

[8]) Hasenöhrl II., § 82., pozn. 21., nazývá to »modifikací právních poměrů« a správu připouští pouze tehdá, byl-li pro ni důvod před narovnáním.

[9]) Jinak ovšem když věc rozhodnuta právoplatným rozsudkem, tu není nic sporného ani pochybného, nemůže tedy narovnání vzniknouti. Tak správně Stubenrauch I., 735., opačně Hasenöhrl I., 304., poz. 10., Krainz str. 459.

[65]) Pokud může žádati v tomto případě jinou jistotu na ostatních zavázaných sr. shora ad VI.

Kdo jistotu položil, může žádati za její vrácení, po případě zrušení[66]) v případech následujících:

1. Přímý dlužník, když jeho závazek k zaplacení pominul (zaplacením, promlčením, obmeškáním, sr. čl. 43. a t. d.)[67])

2. Postižní dlužník:

a) když pominuly veškeré závazky ze směnky vůbec[68]), anebo veškeré závazky postižní[69]), anebo když pominul pouze závazek jeho vlastní, anebo i pouze, když pominul nárok oprávněného, jemuž jistota byla zřízena (čl. 28. ad 3.).[70])

b) když trassat trattu dodatečně akceptoval (čl. 28. ad 1.),[71]) anebo poskytl jistotu sám nejistý přímý dlužník[72]) anebo dřívější postižní dlužník.[73])

c) uplynutím preklusivní lhůty jednoho roku po dni splatnosti[74]) směnky,[75]) když proti zřizovateli nebyla podána ža-

[66]) Povinnost ku vrácení je povahy civilněprávní a sluší ji provésti v řízení řádném. Nárok přísluší tomu, kdo jistotu zřídil, pravidlem tedy zavázanému, však někdy též třetí osobě (rukojemství, kauce třetí osobu poskytnutá). Také zde třeba rozeznávati mezi povinností ku vrácení a právním jednáním, kterým zrušení se děje; rozdíl je v té příčině mezi případy, kde běží o pouhý závazek osobní a kde běží o jistotu věcnou.

[67]) Nikoliv již tím, že odpadl důvod jeho povinnosti k položení jistoty; že byl konkurs na jeho jmění vyhlášený zrušen, zastavení platů pominulo, bezvýsledně exekvující věřitel došel zaplacení. Jinak Grünhut na u. m. Uplynutí doby jednoho roku (čl. 28. ad 2.) zde neplatí. Adler 94.

[68]) Nárok z obohacení není jistotou kryt; viz pozn. 1.

[69]) Nároku na vrácení jistoty nevadí, že položená jistota dle čl. 27. slouží také ostatním oprávněným, pokud jim skutečně zřízena nebyla.

[70]) Na př. když směnku vyplatil přímý dlužník, anebo pořadem postihu zřizovatel jistoty nebo jeho předchůdce; když směnka určitý čas po viděné splatná nebyla v čas presentována k akceptu nebo jeho datování, anebo směnka na viděnou splatná k zaplacení (čl. 19., 20., 31., 98. ad 5.). Postupnou výplatou směnky pořadem postihu pomíjejí pouze jednotlivé nároky na jistotu, tato však trvá až do pominutí nároku posledního z oprávněných.

[71]) Majitel musí i po protestu pro nepřijetí připustiti akcept trassatem nabídnutý. Pouze útraty protestu musí býti současně hraženy, jinak lze přes poskytnutý akcept (jenž přes to musí býti připuštěn čl. 22.) zadržeti přiměřenou část jistoty.

[72]) Nikoliv již tím, že důvod jeho nejistoty odpadl; sr. výše pozn. 67.

[73]) Stejně má se věc, když byl postih odvrácen dodatečným poskytnutím čestného akceptu ku cti zřizovatele nebo předchůdců; viz níže ad VIII.

[74]) Nikoliv po dni platebním, ani po dni protestu. Sr. Adler 93., p. 1.

[75]) Tedy přes to, že positivní závazek zřizovatele trvá po případě dále.

loba na zaplacení (čl. 28. ad 2.).[76]) Den splatnosti sám se nečítá.[77])

VIII. Odvrácení zjišťovacího postihu honorací (čestným akceptem).

1. Čestný akcept[78]) jest nástupcům honorátovým — jimž jest čestný akceptant k zaplacení směnky dle čl. 60. směnečně zavázán, — úplnou náhradou za jistotu,[79]) kterou byl honorát — ať pro nepřijetí, ať pro nejistotu[80]) — poskytnouti povinen (čl. 27., 29. odst. 2., 56., 61.). Mezi čestným akceptem podpůrné adressy a nepovolaného intervenienta není v té příčině žádného rozdílu (čl. 61.).[81])

Nepojmenoval-li čestný akceptant honoráta, platí zaň — dle výslovného ustanovení čl. 59. vystavitel tratty.[82])

Čestným akceptem jest odvrácen zjišťovací postih proti honoratovi, a také proti všem jeho nástupcům;[83]) odvrácení toto jest vlastním účelem čestného akceptu.[84])

Avšak nástupcové honoratovi, poněvadž jest jim čestný ak-

---

[76]) Žalobu nahražuje přihláška ku konkursu. Za to pouhé mimosoudní vyzvání nestačí. — Běží o zákonnou preklusivní lhůtu, která se nepřetrhuje uznáním se strany zřizovatele. Doručení žaloby, jako při promlčení (čl. 80.), předepsáno není (sr. čl. 28. ad 2.). Byla-li žaloba podána, trvá jistota dále.

[77]) Lehmann 523. p. 5., Staub 28. § 2., Grünhut II. 382. p. 22.; jinak Canstein 364.., Bernstein 162.

[78]) Sr. I. 75.

[79]) Rozumí se čestný akcept neobmezený; obmezený třeba jen co do sumy, nevylučuje postih (čl 22. odst. 1. zde neplatí obdobně); pouze v případě, že trassat poskytl akcept co do sumy obmezený, může se čestný akcept obmeziti na (celý) zbytek.

[80]) Že se čestným akceptem neztrácí postih pro nejistotu tvrdí v odporu s čl. 29. odst. 2. Lehmann 525., Staub 61. § 4., Cosack 308.; Canstein připouští zde postih, pokud byl čestný akceptant již jako postižní dlužník zavázán. Proti tomu Bernstein 244.

[81]) Důsledně je lhostejno, je-li honoratem právě adressant. Pouze v příčině čestného akceptu podpůrné adressy lze účinek odvrácení postihu uváděti v souvislost s nabytím směnky podpůrnou adressou opatřené, nikoliv v příčině připuštěného čestného akceptu nepovolaného intervenienta.

[82]) U vlastní směnky (v případě nejistoty přímého dlužníka) dlužno vzhledem k ratio legis na místo něho položiti prvého indossanta. Tak výslovně čl. 827. ad 8. Švyc. obl. z.

[83]) Jinak by nebyl honorat sám postihu prost.

[84]) Jako jest odvrácení postihu k zaplacení vlastním účelem čestného zaplacení.

ceptant zavázán, nemají zjišťovacího postihu vůbec (čl. 61., 1. věta),[85]) tedy ani proti předchůdcům honoratovým.[86])

Honorat a jeho předchůdcové mohou vykonati postih[87]) proti svým předchůdcům včetně trassanta (čl. 61., 2. věta). Skutečná jistota, kterou v tomto případě předchůdce honoratův položil, slouží důsledně toliko nástucům až po honorata, nikoliv nástupcům honorátovým.

2. Podpůrná adressa a nepovolaný intervenient. Obsahuje-li směnka podpůrnou adressu, znějící na místo platební,[88]) vyžaduje se k výkonu zjišťovacího[89]) postihu[90]) proti adressantovi[91]) a jeho nástupcům, pro nepřijetí i pro nejistotu[92]) — mimo protestu pro nepřijetí nebo sikuritního — aby byl prvé vyžádán její čestný akcept, a pro nedosažení jeho učiněn (kontra-) protest, čl. 56., 29., 98. ad 4. Viz shora ad V. 2. *c*).

Pokud nebyl tedy učiněn tento protest, nelze vyko-

---

[85]) Ani majitel směnky dle čl. 36. legitimovaný nemá, když mu čestný akceptant ručí, nároku na jistotu proti přímému dlužníku (pro nejistotu).

[86]) Tito jsou tedy — proti nástupcům honoratovým — povinnosti k položení jistoty nepřímo prosti. Sr. Grünhut II. 496., Bernstein 245.; jinak Lehmann 525., Cosack 308, Staub 61. § 3., kteří neprávem tvrdí, že nástupcové honoratovi mohou přes znění čl. 61., 1. věta vykonati postih proti jeho předchůdcům.

[87]) Pokud mají příslušný protest (tento obdržel pravidlem čestný akceptant a vydal jej honoratovi, čl. 58., 2. věta). V příčině čestného akceptanta samého sr. shora pozn. 36.

[88]) Sr. I. 75. Čl. 29. dlužno doplniti čl. 56. Právo a povinnost připojiti čestnou adressu a právní poměr mezi adressantem a adressatem náležejí právu obecnému.

[89]) Sr. I. 84. Výkon nároku na jistotu proti přímému dlužníku není podpůrnou adressou nijak dotčen.

[90]) Postih na zaplacení je nezávislý na tom, zdali byl zjišťovací postih vykonán čili nic, tedy také na kontraprotestu pro odepřený čestný akcept u podpůrných adress. Viz shora pozn. 4. To platí i v případech nařízené presentace k akceptu (čl. 20., 24. ad 2.) pod ztrátou postihu, neboť presentace u podpůrných adress je tu bezúčelna.

[91]) Zde všude dlužno ovšem míti na mysli, že pravidlem adressant ze směnky zřejmým není. Čl. 59. neplatí tu však obdobně, nýbrž náleží v té příčině důkaz tomu, kdo tvrdí, že určitá osoba je adressantem. Sr. I. 76 p. 11.

[92]) Viz pozn. 80.

nati zjišťovací postih (čl. 56.)[93]) proti adressantovi a jeho nástupcům. Neboť tito by byli čestným akceptem ku cti adressantově poskytnutým od položení jistoty osvobozeni právě tak, jako kdyby byl adressant skutečnou jistotu položil (čl. 61., 62. odst. 2.).

Dále však účinek opomenutí nesáhá. Zejména mohou adressant a předchůdcové vykonati zjišťovací postih proti svým předchůdcům (čl. 61. odst. 2.).[94]) Ale také nástupcům adressantovým přísluší přes pominutí podpůrné adressy postih proti jeho předchůdcům.[95])

Čestný akcept nepovolaného intervenienta nemusí býti vůbec připuštěn;[96]) přes pominutí jeho lze tedy vy-

---

[93]) Přesně rozeznává čl. 56.: »ehe Sicherstellung verlangt werden kann«, a čl. 62.: »so verliert er den Regress«. Nepřesně mluví se zde často o ztrátě postihu, neboť až do splatnosti směnky, kterouž nárok na položení jistoty vůbec pomíjí, není lhůty ku presentaci k čestnému akceptu a učinění kontraprotestu, možno tedy po splnění této podmínky postih vykonati. I když byla podpůrná adressa, k čestnému akceptu se nabízevší, odmítnuta, lze ji znovu k čestnému akceptu presentovati a po učinění kontraprotestu zjišťovací postih vykonati. Naopak musí býti připuštěn podpůrnou adressou nabízený čestný akcept i když už jednou pro odepření byl proti ní kontraprotest učiněn sice nelze proti adressantům a nástupcům více položení jistoty žádati, a položená jimi jistota musí býti vrácena (tento účinek platí však pouze až do uplynutí dvoudenní protestní lhůty po dnu dospělosti, čl. 41., 60.). Sr. čl. 28. odst. 1.; Bernstein 244., jinak Volkmar-Löwy 210.

[94]) Lehmann 525., Rehbein 56. p. 7., Staub 56. § 8. Jinak zejména Grünhut II. 501., opíraje se o všeobecné znění čl. 56., sr. Bernstein 236. Ale z toho, že by mohl podpůrný adressat také snad ku cti kteréhokoliv předchůdce adressantova akceptovati, ničeho nelze dovozovati, naopak takový čestný akcept nemusí býti připuštěn, aniž by proto nemohl býti vykonán postih proti tomuto adressantovu předchůdci a jeho nástupcům. Čl. 56. třeba obdobně doplniti z čl. 62. 2. odst., sr. též čl. 56. 2. odst.

[95]) Otázka je velmi sporna. Čestným akceptem adressatovým byli by sice proti nástupcům adressantovým také jeho předchůdci osvobozeni, avšak pouze nepřímo, totiž tím, že nárok nástupců jest v obojím případě vyčerpán (čl. 27., 61.). Sr. shora pozn. 86. Ale jako se mohou nástupci skutečnou jistotu složivšího postižního dlužníka jistoty této vzdáti a žádati ji přes to na ostatních zavázaných, tak mohou také pominouti podpůrnou adressu a žádati jistotu na předchůdcích adressantových. Předchůdcové jistotu složivšího dlužníka nebo adressanta nemohou nalézti obranu v jistotě nástupcem položené více nestávající, nebo adresse nástupcem připojené.

[96]) Ani v případě nepřijetí tratty čestný akcept trassatův; sr. čl. 60. 2. věta. — Připuštěný čestný akcept má však stejné právní účinky, ať pochází od kohokoliv (čl. 61.).

konati zjišťovací postih neobmezeně (čl. 57.).[97]) Ale ani čestný akcept podpůrné adressy nemusí býti ku cti postižního dlužníka adressantovi předcházejícího připuštěn, nýbrž lze přes jeho odmítnutí vykonati postih proti předchůdcům adressantovým (čl. 57. ve srovnání s čl. 62. odst. 2.).[98])

Počet podpůrných adress na téže směnce není nikterak obmezen; každý postižní dlužník může je připojiti v počtu libovolném.

Nalézá-li se na směnce více podpůrných adress, platí v příčině postihu k zjištění důsledně s vyvinutými zásadami následující:

1. Čestným akceptem kterékoliv z podpůrných adress jsou od poskytnutí jistoty osvobozeni honorat a jeho povinní nástupcové. Jeho oprávnění nástupcové[99]) pozbývají však vůbec nároku na zjištění i proti předchůdcům honoratovým,[100]) neboť čestný akcept zastupuje skutečnou jistotu jim honoratem položenou (čl. 60.). Postih mohou vykonati pouze honorat a jeho oprávnění předchůdcové proti svým povinným předchůdcům (čl. 60.), předpokládajíc protest proti případným podpůrným adressám (čl. 56., 29.).

2. Pokud byla kterákoliv z podpůrných adress opomenuta, nelze vykonati zjišťovací postih proti adressantovi a žádnému z jeho nástupců: všichni byli by osvobozeni jistotou adressantem položenou, a tuto jest povolán nahraditi čestný akcept jím připojené adressy.

---

[97]) Vázanost na podpůrnou adressu nesáhá za adressanta. Správně Bernstein 238., opáčně Grünhut 501. p. 54.

[98]) Jinak čestné zaplacení; sr. čl. 62. odst. 3.

[99]) Opomenutí dřívější podpůrné adressy nemá zde v příčině budoucího postihu k zaplacení pro nástupce vůbec významu (sr. pozn. 4.), ovšem ale pro pozdějšího podpůrného adressata, jenž poskytl čestný akcept, neboť tento nemá, vyplativ směnku (čl. 60.), postihu proti oněm předchůdcům, kteří by byli čestným zaplacením opomenuté dřívější podpůrné adressy osvobozeni, tedy proti všem nástupcům dřívějšího adressanta (čl. 63. 2. věta, 64. 2. věta, Staub 56 § 10., Bernstein 234., Grünhut II. 527. násl.

[100]) Neprávem tvrdí Lehmann 528. a Staub na u. m., že majitel, jenž docílil čestný akcept podpůrné adressy pozdějšího postižního dlužníka, může ještě (na základě druhého vyhotovení původ. protestu a protestu u podpůrné adressy dřívějšího postižního dlužníka) vykonati další postih zjišťovací proti dřívějším postižním dlužníkům. Sr. Bernstein 234., Grünhut II. 530. p. 6.

Proto nedostačí protest proti podpůrným adressám pozdějších postižních dlužníků, aby proti těmto a jich nástupcům mohl býti zjišťovací postih vykonán, nýbrž zapotřebí jest protestu proti podpůrným adressám také všech dřívějších postižních dlužníků.

Naopak dostačí protest proti podpůrným adressám dřívějších postižních dlužníků, pokud má býti zjišťovací postih vykonán pouze proti těmto, nikoliv však proti pozdějším adressantům a jich nástupcům. Proti předchůdcům prvého adressanta lze tedy vykonati postih i když byl protest proti všem podpůrným adressám opomenut.[101])

Z vylíčeného přirozeného pořadí podpůrných adress jednotlivých postižních dlužníků ničeho více nenásleduje a nic více zde neznamená také 2. věta čl. 56 (sr. čl. 64., 1. věta), že: »mezi více podpůrnými adressami náleží přednost oné, jejíž placením se osvobodí nejvíce postižních dlužníků.« Zejména nelze z ní dovozovati nutnost časového pořadí protestu proti jednotlivým podpůrným adressám.[102])

Nabízí-li čestný akcept více nepovolaných intervenientů, mohou býti všichni bez následků odmítnuti (čl. 57.). Připuštěný čestný akcept kteréhokoliv z nich má stejné právní účinky jako čestný akcept podpůrné adressy honoratem připojené (čl. 61.).[103]) Při setkání nepovolaných intervenientů s podpůrnými adressami platí rovněž vyložené zásady.

---

[101]) NSO., 11., 297., Lehmann 567. Pouhým nedopatřením tvrdí Staub 56 § 10 (jenž 56. § 8. správně praví, že k postihu proti předchůdcům adressantovým není třeba protestu proti adresse), že k zachování postihu proti všem postižním dlužníkům třeba jest protestu proti všem podpůrným adressám. Sr. též Grünhut II. 530.

[102]) Leč by byl pořad protestu výslovně předepsán, v kterémž případě jest protest proti podpůrné adresse následující bez účinku, pokud nebyl před tím učiněn protest proti podpůrné adresse předcházející. Sr. Volkmar & Löwy 206., Dernburg § 279., Staub 56., § 10., Bernstein 234. Naproti tomu tvrdí Cosack 308., Goldschmidt, Syst. 285., Lehmann 527., Grünhut, Ztschr. 20., 107. a II. 527., že pořad jest již určen tím, že adressa byla připojena dřívějším postižním dlužníkem (tak výslovně uher. směn. ř. § 56., odst. 2.), anebo má dřívější datum, a že nedodržení pořadu má i zde za následek, že nelze zjišťovací postih vůbec vykonati, v případě čestného akceptu podpůrné adressy pozdějši ani honoratovi a nástupcům dřívějšího adressanta.

[103]) Poskytl-li však nepovolaný intervenient čestný akcept přes to, že stávala podpůrná adressa dřívějšího postižního dlužníka, anebo nabízel se intervenient k jeho cti akceptovati, nemá, když směnku vyplatil, postihu k za-

IX. Cizí práva. Pro nepřijetí tratty poskytuje postih ku zjištění mimo německé též právo italské, rumunské, švýcarské, uherské; postižní dlužník má volbu mezi položením jistoty a výplatou směnky vedle práva belgického, hollandského a portugalského, oprávněný volbu mezi postihem ku zjištění a ku zaplacení vedle práva skandinávského a španělského; postih ku zaplacení poskytuje právo anglické, severoamerické a ruské. Pokud se nejistoty týče, srovnává se s rak. německým právem též právo italské, rumunské, skandinavské, švýcarské a uherské; postihu pro zastavení platů nezná právo uherské; postih pro nejistotu trassata připouští právo hollandské, pro nejistotu trassanta právo francouzské. Postih k zaplacení poskytuje zde právo belgické, hollandské, portugalské a španělské; zavázanému volbu položiti jistotu dává právo hollandské a portugalské. Jistotu lze podle německého a švýcarského práva poskytnouti způsobem jakýmkoliv, pokud je dostatečná, což posoudí soud; zavázaný jest však oprávněn příslušnou sumu složiti k soudu. V příčině čestného akceptu souhlasí s něm. rakouským právem právo anglické a italské (připuštěný čestný akcept podpůrné adressy vylučuje postih), rumunské, skandinavské, švýcarské a uherské. Naproti tomu nevylučuje čestný akcept zjišťovací postih vedle práva belgického, francouzského, hollandského, portugalského, srbského a španělského; i podpůrná adressa může býti zamítnuta vedle práva belgického, francouzského, ruského (s výjimkou trassata) a srbského.

Praktické případy.

Kniha judikátů čís. 183.

Věřitelská práva, nabytá na služebních platech někdejších zřízenců c. k. výs. severní dráhy císaře Ferdinanda

placení proti oněm postižním dlužníkům, kteří by byli čestným zaplacením této podpůrné adressy nebo nepovolaného intervenienta osvobozeni, tedy proti všem nástupcům dřívějšího adressanta nebo honorata. Sr. pozn. 99.

z části na základě soudního povolení exekuce, z části na základě dobrovolné zástavy nebo cesse nebyla převzetím těchto zřízenců do služeb státu (čl. IV. zákona ze dne 31. října 1906 č. 212 ř. z. a § 12. úmluvy tímto zákonem schválené) se zřetelem na § 299. odst. 2, poslední věta ř. exek. ani ve svém trvání, ani vzhledem k ustanovením zákona ze dne 21. dubna 1882 č. 123 ř. z. ve svém objemu dotčena.

Dopisem ze dne 29. prosince 1907 č. 31571 požádalo c. k. ministerstvo práv podle § 16. lit. f. cís. pat. ze dne 7. srpna 1850 č. 325 ř. z. presidium c. k. nejvyššího dvoru soudního a kassačního, aby předložilo plenárnímu senátu nejvyššího soudu k rozhodnutí tuto právní otázku:

Byla-li zástavní práva, jež byla na služebních platech někdejších zřízenců c. k. výs. severní dráhy císaře Ferdinanda z části na základě soudního povolení exekuce, z části na základě dobrovolného zřízení zástavy nabyta, převzetím do služeb státu (čl. IV. zák. ze dne 31. října 1906 č. 212 ř. z. a § 12. úmluvy tímto zákonem schválené) se zřetelem na § 299. odst. 2 poslední věta ř. exek. ve svém trvání, anebo alespoň vzhledem k ustanovením zákona ze dne 21. dubna 1882 č. 123 ř. z. ve svém objemu dotčena? Následkem toho svolaný plenissimární senát nejvyššího dvoru soudního usnesl se, aby svrchu uvedená právní věta zapsána byla do knihy judikátů.

Důvody. K vůli přesnému vymezení dané úlohy dlužno předeslati, že dobrovolné zřízení zástavy ve svrchu položené otázce zmíněné nevyčerpává vyskytující se útvary dobrovolných úkonů scizovacích, nýbrž že v otázku zahrnouti třeba ještě práva, jež nabyli věřitelé zřízenců severní dráhy ze zápůjček na základě cessí služného.

Pod dobrovolné zastavení služného cesse služného nespadají.

Posledňejší jsou pravá, ku převodu vlastnictví směřující právní jednání, která předsevzata byla za účelem placení ku zapravení zápůjčkových splátek dlužníkem (zřízencem severní dráhy) dluhovaných, jimž pojmově nepřísluší povaha zřízení zástavy. Kdyby se totiž v cessích služného, které arciť mají za účel zajištění uplacení zápůjček od zřízenců severní dráhy učiněných, vidělo zastavení, příslušelo by podle zákonných ustanovení o právu zástavním a podle pojmu jeho zástavnímu věřiteli pouze právo, učiniti se ze zástavy zaplacena, pakli dlužník neplatí. Za tím účelem musel by věřitel nabýti exekučního titulu pro zadrželou splátku zapůjčkovou proti dlužníkovi a přikázání

zabavené pohledávky ze služného proti poddlužníku (akciové společnosti severní dráhy aneb její nástupci). Tak se nikdy nedělo, nýbrž postoupená, dospělá část služného byla, ve shodě s názorem, že cesse služného jest právním jednáním ku převodu vlastnictví k části služného, disposicí dlužníka podléhající, cessionáři bezprostředně placena a bylo jím při příjetí bezprostředně kvitováno. Byť tato pojmová různost neměla v konečném výsledku žádných, v podstatě různých následků, jest přece radno, to vytknouti, aby k rozřešení daná úloha nabyla zevrubné tvářnosti. Na položenou otázku nedá se ohledně oněch tří způsobů právních jednání úplně se společného stanoviska odpověděti. Dobrovolné zastavení služného a cesse služného nepatří v obor řízení donucovacího, pročež vzniká především otázka, zdali ohledně těchto druhů právních jednání a ohledně věřitelských práv jimi povstalých (převzetím zřízenců severní dráhy do služeb státu §. 299. odst. 2 ř. exek. vůbec aneb také jen obdobně platí. Na otázku, bylo v judikatuře[1]) záporně, v literatuře různě odpovídáno. Brzy byl totiž projeven názor,[2]) že § 299. odst. 2 ř. exek. povšechně pouze při zástavních právech v cestě exekuce nabytých platí, brzy byl zastáván náhled,[3]) že jde při § 299. odst. 2 ř. exek. o zásadu, která stejným způsobem má platnost pro dobrovolné zástavy. Tolik může býti považováno za nepopřeno, že §. 299. odst. 1 ř. exek. rozvíjí pojem kmenové obligace[4]) a právní následky zabavení pohledávek z takovéto obligace plynoucích a že v tomto směru nebylo ustanovením řádu exekučního utvořeno nové

---

[1]) Srovnej rozhodnutí nejv. soudu ze dne 9. července 1907, č. 8597, 8631—8636, která vyslovují zásadu, že na cesse služného § 299., odst 2. ř. exek. obdobně použíti nelze, poněvadž se citované ustanovení vysvětluje ze souvislosti se zvláštním ustanovením § 294 ř. exek. o výkonu exekuce doručením platební zápovědi poddlužníkovi.

[2]) Srovnej Stubenrauchův komentář, 8. vyd., sv. I., str. 636. k § 457. obč. zák.

[3]) Srovnej Krainz-Pfaff-Ehrenzweig, System des österr. allg. Privatr., 3. vyd., sv. I., str. 849.

[4]) Srovnej Petschek, Zwangsvollstreckung, I., str. 37. a 131., jenž poukazuje na jednotnost obligačního závazku a uvádí ustanovení do § 299. ř. exek. přijatá mezi soukromoprávními účinky »závaznosti (Verstrickung)«. Správná jest pronesená jím věta: »Zabavení zabírá dle § 299. pohledávku s plnou její sílou uspokojovací; zabavení obligace kmenové zabírá tedy také všechny obligace poboční, t. j. nejen přítomné, ale i všechny budoucí platy, všechny platy, na které smí dlužník z právního důvodu kmenové obligace činiti nárok, tudíž zvýšené platy nebo platy za jiné výkony u téhož zaměstnavatele....«; srovnej ještě Wilmowski-Lewy, Komm. z. R. Z. P. O. k § 733 (starého počítání), Struckmann-Koch, Komm. ibidem.

právo, nýbrž vytknuty byly již uznané, s podstatou obligace se srovnávající důsledky. Postoupena může býti dle stávajících soukromoprávních předpisů každá pohledávka, která v čas postupu alespoň jako podmíněná nebo časem doložená důvodem trvá (§ 1393 obč. zák.). Pohledávky zřízenců severní dráhy stávaly v čas postupu jako kmenová obligace a předpokládajíc, že se platy stanou splněním služební povinnosti likvidními, mohly v dovolené míře býti dobrovolně zastaveny nebo postoupeny. Podstatným předpokladem pro trvalé účinky úkonu scizovacího a zastavovacího jest nepřetržitost jednotného závazku obligačního. To jest uznaným stávajícím právem. Pro obor soudních zabavení služného opakoval § 299. odst. 1 ř. exek. stejné zásady a mělo toto ustanovení ten účel, aby odstranilo pochybnosti porůznu ještě se vyskytující, je-li vůbec dovoleno, aby zabaveny byly ještě nedospělé nebo i takové pohledávky, které závisly jsou na vzájemném plnění dlužníka.[5]) Potud nestává stran právnického pojímání jednak dobrovolných zastavování služného a cessí služného a jednak soudního zabavení takovýchto platů žádného rozdílu.

Dále vyvinuty jsou právní účinky jednotného závazku obligačního v příčině pobočních obligací z kmenové obligace plynoucích v druhém odstavci § 299. ř. exek. Při zvýšení služebních platů byla by asi mohla vzejíti otázka, vznikla li ohledně vyššího obnosu nová samostatná obligace, která, poněvadž by mohla býti považována za novou pohledávku, nepodléhá původnímu zástavnímu závazku. Stejný spor byl by možným tehdy, když výkony zřízence, za které tvoří služné ekvivalent, jsou co do jakosti jiné aneb plynou z jiného právního důvodu, totiž v případě poskytnutí nového úřadu, přeložení do jiného úřadu aneb v případě dání na odpočinek.[6])

Tyto otázky rozřešil odstavec 2. § 299 ř. exek pro obor soudních zabavení služného kladně na prospěch zachování jednotnosti původní obligace. Jelikož tyto otázky v oboru soukromého práva, tedy pro dobrovolná zabavení služného a cesse služného nebyly zvláště rozluštěny, zásady v řádě exekučním vyslovené však jsou pouhými přirozenými následky toho, jak se pohliží na kmenovou obligaci, není závady, aby se zásady § 299. odst. 2 ř. exek. rozšířily také na dobrovolná právní jednání.[7])

---

[5]) Srovnej pro obor německého říšsk. c. ř. s.: Wilmowski-Lewy, k § 733., pozn. 2.

[6]) Judikatura rozšířila ještě před platností exekučního řádu v ojedinělých případech zabavení služebního platu i na výslužné. Srovnej rozhodnutí nejv. soudu ze dne 7. července 1886, č. 7784.

[7]) Z téhož hlediska vychází také výnos min. fin. ze dne 27. března 1898

Řečené přirozené, z podstaty jednotné obligace plynoucí účinky na poboční obligace předpokládají totožnost obligace, tudíž kromě totožnosti podniku, jemuž služební výkony jsou věnovány, i totožnost obligačních stran. Účinky přestávají, zničí-li se jednotný závazek obligační, zřízenec tedy vstoupí v nový poměr služební k novému zaměstnavateli (změna zaměstnavatele dle § 299. odst. 2, poslední věta ř. exek.). I tohoto pro obor soudního zabavení služebního příjmu platného předpisu positivního zákona sluší užíti na soukromé zastavení a cessi služebních platů, poněvadž ve všech těchto případech se nepřetržitost obligačního závazku pohledávky ze služného přerušuje.

Zejména pro soudní zabavení služebního příjmu vysvětluje se předpis poslední věty odstavce 2. § 299 ř. exek. ze zvláštního ustanovení § 294. ř. exek. o výkonu a účinnosti zabavení doručením platební zápovědi poddlužníkovi, naproti tomu se vysvětluje stejná zásada pro cessi z vyrozumění postoupeného dlužníka za účelem úplného zajištění právního účinku v § 1396. obč. zák. předepsaného a jak pro cessi tak pro dobrovolné zastavení služebních platů z nařízeného ve výnosu ministrů práv a financí ze dne 24. října 1897 č. 251 ř. z. vyrozumění oněch úřadů, které jsou (při služných státních) povolány k poukázání výplaty, o nastalé cessi nebo dobrovolném zastavení.

Po těchto úvahách možno přistoupiti k rozřešení hlavní otázky. Rozhodnými jsou ustanovení úmluvy ze dne 3. března 1906 mezi c. k. vládou se strany jedné a správní radou c. k. vys. severní dráhy císaře Ferdinanda se strany druhé, schválené zákonem ze dne 31. října 1906 č. 212 ř. z.

Jak podle svého nadpisu, tak i podle svého obsahu týká se řečená úmluva jak zákupu jednotně koncessované sítě hlavní dráhy a místních drah severní dráhy císaře Ferdinanda, tak i nabytí některých součástek ostatního jmění řečené akciové společnosti státem. Co se tkne zákupu svrchu naznačených drah, pozůstává týž v podstatě ve výkonu práva státu podle dotyčné listiny koncessní příslušejícího (poznámka před § 1. úmluvy). Toto právo zákupu bylo již v koncessní listině státu vyhraženo a stát bylo již z počátku, arciť časově obmezeně, po-

(Věstník min. práv str. 107/98), který dal poukazujícím úřadům a pokladnám věděti, že ustanovení č. 8., čl. IX. uvoz. zák. k ř. exek. a odst. 2., § 299. ř. exek. dlužno obdobně užíti i na dobrovolná zastavení nebo cesse nepoukázaných dosud služebních nebo výslužných platů státních zřízenců, že dále dobrovolná zastavení a cesse služebního příjmu, pokud není výslovným prohlášením žadatele ničeho jiného ustanoveno, vztahovati se mají i na onen příjem, jejž obdrží státní zřízenec následkem zvýšení svých platů, následkem poskytnutí nového úřadu a t. d.

važovati za účastníka na podniku. Nehledí-li se však ani k tomu, že stát k zákupu oprávněný již od dřívějška stál v jistém právním poměru k podniku cestou zákupu nabytému, vyplývá z řečené úmluvy,

1. že státní správa nabyla převodem vlastnictví k jednotně koncessované síti hlavní dráhy a místních drah, jakož i pensijního fondu úřednického, příslušenstvo železničního podniku tvořícího (§ 1. a 2. č. 1);

2. že dnem 1. ledna 1906 vstoupila státní správa v požitky příjmů, úroků a užitků z nabytých předmětů plynoucích, s druhé strany že však také převzala povinnost, nésti všechny vzhledem k těmto věcem po uvedeném čase vzniklé výdaje, úroky a břemena (§ 10 odst. 7);

3. že státní správa převzala pensijní fond s tím, že stát vstupuje v příslušná břemena a závazky na místo společnosti (§ 2. č. 1);

4. Že veškerý služební personál — kromě zřízenců severní drahou pro její jinaké podniky zadržených — převzat byl státem s výhradou práv jím nabytých a obzvláště také s výhradou oněch služebních platů, které příslušely tomuto personálu na základě služební pragmatiky nebo jiných pragmatických norem, aneb na základě zvláštních smluv služebních (§ 12. č. 1.) a

5. že se státní správa zavázala, že podle stavu doby příjetí úmluvy bude poskytovati pensijní, výslužné a jinaké zaopatřovací platy na místě společnosti za stejných podmínek a podle stejných zásad, které byly až dosud obvyklé u severní dráhy císaře Ferdinanda pro povolování, vyplácení prodloužení nebo převod takových platů. Tento souhrn závazků má podle výslovného ujednání státní správa plniti na místě společnosti; státní správa, pokud se týče stát vstoupil na místo společnosti s tím výslovným projevem vůle, že v podniku bude pokračovati, že použije služeb téhož personálu a že jim bude poskytovati dosavadní platy s výhradou všech jejich práv na základě služební pragmatiky aneb také zvláště mezi služebním personálem a společnosti stávajících smluv služebních.

Pro obor soudních zabavení služného nastává otázka, zdali při takovéto sukcessi ve dluh může býti řeči o »změně zaměstnavatele« po rozumu poslední věty § 299. ř. exek. Tato věta § 299. ř. exek. má svůj vzor v § 874. říšsk. c. ř. s. (starého počítání). Němečtí komentatoři [8]) k říšskému civilnímu řádu soudnímu mají, nezmiňujíce se

[8]) Srovnej komentáře: Gaupp-Stein, II. k § 733: »Zabavení zachvacuje tudíž celé právo na požitky, nejen jednotlivé dospělé plnění, pokud

o případu sukcesse ve dluh, pokud se týče v podnik, před očima pouze případ, že vzniká nový právní poměr. To vysvítá z příkladů, jež uvádějí k § 734.: Přestoupení ze služeb jednotlivého státu ve služby říše, ze státní do obecní nebo soukromé služby a naopak. Z rakouských spisovatelů mění Neumann (Kommentar zur Exekutionsordnung k § 299. ř. exek.) vysvětlující příklady německých komentatorů, přizpůsobuic je na poměry rakouské, opakuje Walker (Grundriss, str. 113) znění zákona a pouze Fürstl, Czoernig, Bum a Petschek obírají se více neb méně podrobněji s pojmem »změny zaměstnavatele.« Fürstl (Komm. k § 299. ř. exek.) chce užiti případu poslední věty § 299. ř. exek. jen tehdy, když nastává skutečná výměna služebního místa a zaměstnavatele; Czoernig (Vorlesungen k § 299. ř. exek.) pojednává pouze o případu universální sukcesse, ve kterémž případě vyvozuje totožnost s původním dlužníkem; Bum (Juristische Blätter č. 48. z r. 1898) pokládá názor, že zabavení služného pozbývá i tehdy účinku, když stávající podnik obchodní buď dědickou posloupností aneb scizením zamění svého majitele, za nesprávný, poněvadž v takovémto případě nabývatel vstupuje ipso iure aneb lege contractus ve služební smlouvy svého předchůdce, tak že na straně zaměstnaného, pokud tomu nevadí převodní smlouva, poměr zůstává nezměněným. Petschek (na svrchu udaném místě str. 131) shledává totožnost zaměstnavatele, tudíž totožnost kmenové obligace za danou, když nový nabývatel dědickou posloupností, koupí obchodu a pod. sukceduje v podnik, aniž by se na služebním poměru dlužníka něčeho změnilo. Uváží-li se konkretní skutkové podstaty, vyplývá toto: V dluhopisech zastavují nebo postupují úředníci severní dráhy císaře Ferdinanda ze svých služebních platů určitý nebo celý, dle zákona exekuci nepodléhající obnos půjčiteli, což ve spojení s tím, že se v úvodu dluhopisu vytýká jejich vlastnost jako úředníků řečené železniční společnosti, poukazuje k tomu, že se zastavení nebo cesse vztahovaly na jejich platy jako úředníků této dráhy. Při soudních zabaveních jsou tyto platy výslovně označeny jako předměty exekuce. Ve všech těchto případech byla dobrovolná zastavení, cesse a soudní zabavení v knihách společnosti poznamenána jako břemena služného. Uváží-li se, že právní důvod platů spočívá v plněních, která se poskytují podle smlouvy určitému podniku, a že osobnost, která jest vůči zaměstnanému

---

jen právní poměr, z něhož plnění povstávají, zůstává v podstatě týž«, tedy totožnost a jednotnost obligace; podobně Struckmann-Koch, Wilmowski-Lewy k §§ 733., 734. říšsk. c. ř. s.

druhou stranou smluvní, pro zřízence přichází jen potud v úvahu, pokud jest tato osobnost vlastnící podniku, jest patrno, že za zaměstnavatele po rozumu § 299. považovati jest pouze toho, který není jen smlouvající stranou, nýbrž i právním podmětem podniku, jemuž byly služby zřízencovy smlouvou zajistěny. Pouhá změna v osobě podnikatele za ustavičné nepřetržitosti plnění zřízenců vůči témuž podniku nezpůsobuje »změnu zaměstnavatele«, ani v právním, ani v hospodářském smyslu. Z trvalé jednotnosti obligace samé vyplývalo by již, že převzetím někdejších zřízenců severní dráhy pro podnik na stát převedený nenastala »změna zaměstnavatele«, to tím méně, když svrchu zmíněným ujednáním mezi severní drahou císaře Ferdinanda a státem jest prokázáno, že stát ohledně závazků společnosti vůči služebnímu personálu vstoupil »na místo« společnosti (§ 2. č. 1. a tam se vyskytující poukázání na § 12.) a že stát převzal podnik společnosti se všemi závadami (§ 8. odst. 7.). Práva zástavní, nabytá soudními zabaveními od věřitelů někdejších zřízenců severní dráhy, nebyla tudíž převzetím jich do služeb státu ve svém trvání se zřetelem na poslední větu § 299. ř. exek. dotčena a vzhledem k totožnosti podnikatelů v právním smyslu netřeba žádného nového úkonu zabavovacího podle § 294. ř. exek.

Materielně právní základ, který podle ustanovení úmluvy vylučuje použití § 299. poslední věty na přítomné případy a má za následek další trvání jednotné obligace kmenové jak co do soudních zabavení, tak co do dobrovolných zastavení a postupu pohledávek zřízenců ze služného, spočívá na vstoupení státu ve dluh společnosti vůči zřízencům. Vůč zřízencům společnosti jako věřitelům její jest účinek převzetí dluhu ten, že za nepřetržité totožnosti dlužního poměru vstupuje přejímatel na místo dosavadního dlužníka[9]). Mezi osobami, jež zde docházejí povšimnutí, jedná se podle § 1400. obč. zák. o úplnou poukázku, k níž dal poukázaný věřitel (zřízenec severní dráhy vůči stranám úmluvy) pokračováním v poměru služebním se státem své svolení. Z toho jde, že v přítomných případech stát mocí výslovného převzetí dluhu a mlčky projeveného souhlasu zřízenců ve starém poměru služebním pokračoval,

---

[9]) Moderní zákonodárství viděla se pohnuta, upraviti převzetí dluhu srovnale s hospodářskými požadavky obchodu. Tak ustanovuje § 419. německého obč. zák.: »Přejímá-li kdo smlouvou jmění druhého, mohou jeho věřitelé .... od uzavření smlouvy nároky v tu dobu stávající uplatňovati i proti přejímateli.« Toto ustanovení bylo dokonce prohlášeno za donucovací právo. I osnova soukromoprávní novely k obč. zákoníku navrhuje změnu ustanovení o poukázce (§ 1400 a násl.), aby převzetí dluhu nabylo jednodušší a s obchodem více se srovnávající tvářnosti.

že se následkem toho dále plynoucí platy služebné jeví tak, jako dříve býti pobočními obligacemi staré obligace. Závady na těchto pohledávkách zřízenců váznoucí musí státem býti zachovány, jelikož se stát v § 12. úmluvy zavázal, že zachová práva služebním personálem dříve nabytá a k těmto právům, jež třeba zachovati, náleží i právo zřízenců, nakládati se svým služným zastavením nebo cessí aneb dokonce uhrazovati cestou exekuce učiněné zápůjčky. Učiněné úkony disposiční aneb provedené úkony exekuční, jimiž věřitelé zřízenců severní dráhy nabyli práv, nemohou těmito býti svémocně zvráceny. K tomu přistupuje ještě okolnost, že státní správa převzala ve smyslu § 8. odsř. 3. úmluvy i knihy společnosti, z nichž jsou závady služného patrny, tudíž nabyla úplného vědomí o těchto závadách.

Práva věřitelská na služné zřízenců severní dráhy nabytá nebyla proto převzetím těchto zřízenců do služeb státu ve svém trvání dotčena.

Konečně sluší ještě rozřešiti otázku, nemají-li se věřitelská práva alespoň tím, že úředníky severní dráhy dlužno nyní považovati za osoby ve veřejné službě se nalézající, obmeziti na míru dle zákona ze dne 21. dubna 1882 č. 123. ř. z. určenou. Právní jednání dle práva platně předsevzaté nepozbývá z pravidla své platnosti tím, že nastanou dodatečně okolnosti, pro které by nyní již platně předsevzato býti nemohlo. To by muselo v zákoně výslovně býti ustanoveno.

V řečeném zákoně ze dne 21. dubna 1882 nejenom však, že není takovéto ustanovení obsaženo, nýbrž vysvítá naopak z předpisu § 8., že dříve nabytá práva věcná chtěla býti ve svém trvání chráněna, čehož dlužno obdobně i na přítomný případ užíti.

Plenissimární usnesení c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. března 1903 čís. 2 praes.

J. Št.

Svémocné rušení držby dle § 339. obč. zák. tu není, když někdo mezi stavbou veřejné silnice používá soukromé cesty na poukaz starostův.

Jindřich J., nájemce dvora v K., zřídil si na pozemcích č. kat. 18/1 a 18/2 v téže obci k tomuto dvoru patřících soukromou cestu a můstek na novou okresní silnici a postavil na počátku této soukromé cesty tabulku se zápovědí jízdy kohokoliv po té cestě. Poněvadž však veřejná cesta vedoucí na pozemky — louky — jiných občanů, zejména manželů P. byla novou okresní silnicí úplně přerušena a jiné cesty na onu

louku manželé P. neměli, krom mnohem delší a pro velké náklady nesjízdné, došel P. v čas senoseče 1907 k obecnímu starostovi, aby mu cestu vykázal a ten mu řekl, aby jen jel onou soukromou cestou nájemce J. Když P. tak učinil, byli oba manželé P. pachtýřem J. žalováni pro rušenou držbu pachtovní oné soukromé cesty a můstku.

Okresní soud v N. žalobu zamítl s tím odůvodněním, že žalovaní mohli spoléhati na poukaz obecního starosty, jenž je vyzval, aby k jízdě použili soukromé cesty žalobcem zřízené, že mohli míti za to, že poukaz tento dán byl osobou obecní úřad repraesentující pod její vlastní zodpovědností a to tím spíše, že obec právě zavázána byla řádný přejezd přes novou silnici zřídit,; mimo to že žalovaní jednali jen z naléhavé nutnosti, neboť jiné vhodné cesty neměli, měla prý tudíž žaloba spíše řízena býti proti obci K.

Krajský jako odvolací soud v T. k rekursu žalobcovu usnesení instance I. změnil a žalobě vyhověl.

Odůvodnění: Není pochyby, že jezdění po cizím pozemku proti výslovnému zákazu jest zasažením v držbu vlastníkovu, resp. pachtýřovu, týž má tudíž dle § 339. obč. z. právo soudní zápověď takového zasahování vymáhati. Jsou ovšem případy, kdy zasažení v cizí držbu bez svolení vlastníkova nelze vřaditi pod pojem mírné držby. Takový případ však tu není, ježto odvolávání na poukaz starostův nemůže žalované od zodpovědnosti osvoboditi. Vždyť — nehledě ani k tomu, že starosta sám, bez usnesení obec. zastupitelstva k takovým disposicím oprávněn není — nemohli by ani takové usnesení na věci ničeho měniti, když žalovaní věděli o výslovném zákazu jízdy po oné cestě. Takovéto povolení k činu bezprávnému zavazovalo by po případě povolovatele k zodpovědnosti, k náhradě škody vůči poškozenému, nemůže však se jím přesunouti všechna zodpovědnost bezprostředních rušitelů na neoprávněného povolovatele. Neboť držitel v držbě své rušený není povinen pátrati po intellektuelním původci činu rušebního, on může se držeti bezprostředního pachatele. Ostatně žalovaní nevykonali rušební čin jako zástupci obce neb starosty, nýbrž ve vlastním zájmu a svým jménem a proto musí oproti žalobci sami se zodpovídati. Ani naléhavou nutností nemohou se žalovaní omluviti, neboť — nehledíme-li ani k tomu, že žalobce nebyl povinen k zamezení nesnází jiných lidí obětovati svá práva — žalovaní přece měli možnost seno z louky domů si odvézti buď onou delší cestou, nebo tím, že seno na silnici na jiný vůz by si přeložili. Nelze tedy mluviti o nějaké nutnosti naléhavé ve smyslu vis maior a to tím méně, když žalovaní sami opomenuli zavčas opatření učiniti, aby měli přijezd ku své louce, neboť stav ten trval již od podzimu r. 1906

a žalovaní mohli tudíž obec stížnostmi a pod. k úpravě cesty dohnati. Ostatně mohli si žalovaní dle § 24. zák. z 7./7. 1896. č. 140 ř. z. cestu z nouze vymáhati a nelze připustiti, aby řízení tímto zákonem předepsané nahraženo bylo pouhým rozhodnutím obecního starosty očividně nezákonným a cizí sféru majetkovou porušujícím.

K dovolací stížnosti žalovaných nejv. soud. usnesení 2. instance změnil a obnovil usnesení 1. stolice, odůvodniv rozhodnutí své takto:

Dle § 28. č. 3 obec. řádu pro Čechy jest obec povinna pečovati o udržování obecních silnic a cest a dle § 59. ob. ř. náleží starostovi vykonávání místní policie, jakož i povinnost zaříditi veškerá k tomu potřebná opatření a nařízení. Kromě toho obec K. převzala dne 3./12. 05. výslovně povinnost odstraniti veškeré dopravní překážky, jež jí stavbou okresní silnice povstanou, zejména zavázala se, že zřídí veškeré potřebné výjezdy ze silnice okresní na obecní cestu a že po celou dobu stavby okresní silnice vykáže těm, kteří toho budou potřebovati, jiné cesty jízdní.

Když tedy obecní starosta v této své vlastnosti a jako zástupce veřejného statku poukázal žalované, kteří následkem přerušení obecní cesty okresní silnicí nemohli se dostati jako dříve na své pozemky, aby z nich plodiny polní sebrali, aby po soukromé cestě žalobcově jeli, pak musili míti žalovaní za to, že se starosta s nájemcem pozemků těchto o cestu buď již dohodl, anebo přece dohodne.

Za tohoto stavu věci nemůže býti řeči o svémocném jednání žalovaných a chybí tudíž nejpodstatnější náležitost každé žaloby o rušenou držbu, pročež bylo konečné usnesení soudu prvé stolice obnoviti.

Rozhodnutí nejv. soudu ze dne 24. září 1907 č. 12563.

Dr. *Růžek.*

Legitimace výboru advokátní komory neopravňuje advokátního kncipienta také k zastupování advokáta jako správce konkursní podstaty.

V konkursu J. K. v S. dostavil se dne 5. května 1906 k roku ustanovenému u c. k. okresního soudu ve V. ku zkoumání účtů od správce konk. podstaty složených JUC. L. Š., koncipient JUDra J. K., správce konk. podstaty a žádal, aby na základě předložené legitimace výboru advokátní komory v Praze byl — vzhledem k ustanovení § 15. advok. řádu — připuštěn k intervenci při onom roku jako zástupce správce konk. podstaty.

Konkursní komisař tuto žádost zamítl a v písemném usnesení ze dne

11. května ob. č. j. S. 6./5. odůvodnil toto svoje rozhodnutí tím, že § 15. adv. ř. vztahuje se, jak plyne z obsahu celého druhého oddílu advok. řádu pouze na případy zastupování stran advokátem na základě plné moci jemu od strany udělené, kdežto postavení správce konk. podstaty jest docela jiné; pro řízení konkursní jest výhradně platným řád konkursní, jenž v § 77. ustanovuje, že správce konk. podstaty může si pro jednotlivé úkony zříditi zvláštního plnomocníka, jinak může jej dle konk. řádu zastupovati pouze náměstek správce konk. podstaty — plnou mocí správce konk. podstaty však JUC. L. Š. vykázati se nemohl.

K rozkladu správce konk. podstaty potvrdil c. k. krajský soud v P. rozhodnutím ze dne 7. června 1906 č. j. S. 6./5. usnesení konkursního komisaře z důvodů, které již v usnesení konk. komisaře jsou uvedeny a připomenul, že JUDr. J. K. byl ustanoven správcem konkursní podstaty nikoli proto, aby jako právní zástupce za konkursní věřitele jednal, nýbrž aby jmění konkursní spravoval (§ 76. konk. ř.) a nemůže proto k úkonům, jež nepodniká jako právní zástupce, nýbrž jako správce konk. podstaty, použíti svého koncipienta, aniž by jej opatřil řádnou plnou mocí (§§ 15. adv. ř. a 77. konk. ř.).

Stížnosti správce konkursní podstaty c. k. vrchní soud zemský nevyhověl, poukázav stěžovatele na správné důvody v odpor vzatého rozhodnutí a usnesení konkursního komisaře.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v království Českém ze dne 4. července 1906 č. j. R IV. 159/6/13.

B. S.

Literární zprávy.

Dr. August Miřička: **Delikty tiskové ve vědě, zákonodárství a judikatuře.** Knihovna sborníku věd právních a státních, řada právovědecká čís. XIX. 1908.

Obrací-li k sobě v poslední době u nás pozornost otázky tiskového práva trestního, nezdá se mi to býti nahodilé. Jednak jest právo tiskvé sučástku oněch zákonů, jež bujně zkvetly v »jaře národů«, zákonů, jež diktovány na jedné straně nadšením, na druhé strachem před neznámou budoucností, nyní volají po revisi ne tak z věcného, jako ze zákonodárně technického hlediska. Na druhé straně jest trestní právo tiskové součástkou trestního práva snad úplně ušetřenou oněch pochybností, jež boje mezi klassickou a positivistickou školou nauky trestního práva vnesly v mysle kriminalistů, součástkou, v níž čistě právnický, exegetický důvtip nejspíše k uspokojivým výsledkům vésti může.

Výslednicí těchto dvou sil je asi duševní stav, jenž diktoval spis, kterému následující stručné poznámky jsou věnovány.

Miřičkovi jde o vymezení pojmu deliktů tiskových. Dosavadním pokusům, v tomto směru podnikaným, vytýká (str. 2.), že »hlavní chybou bylo, že existence deliktu tiskového jako deliktu sui generis byla pokládána za nezvratný axiom a že snaženo se podstatu jeho vyvinouti z jeho pojmu způsobem deduktivním, kdežto hlubší ponoření se do problému vede nevyhnutelně k poznání, že zde právě naopak je na místě methoda induktivní, že správné rozluštění otázky může býti nalezeno jen cestou empirického bádání přihlížejíc ke skutečnostem dějinného vývoje a k ustanovením práva positivného.«

Dle toho rozštěpuje se základní otázka po deliktech tiskových Miřičkovi ve dvě otázky, jež v úvodě jako thema svého pojednání si klade: »Jest utvoření zvláštního pojmu deliktů tiskových vůbec nutno, a k jakému účelu? Potřebuje zejména zákonodárce takového pojmu a jaké záměry chce uskutečňovati pomocí jeho?«

Jest zajisté v intencích autorových, máme-li tyto otázky před očima při posuzování jeho spisu.

Se svého stanoviska methodicky správně se Miřička především táže, čím se (dle positivního práva) liší delikty tiskové od jiných trestných činů, co je »zvláštní právo deliktů tiskových«.

V osmi bodech se dle Miřičky delikty tiskové liší od jiných trestných činů: Ve zvláštní úpravě tiskové zodpovědnosti (§ 3.) a tiskového promlčení (§ 4.), v připustnosti objektivných opatření (§ 5.) a věcného ručení (§ 6.) ve zvláštní příslušnosti věcné (§ 7.) a místní (§ 8.) a v připustnosti tiskového zabavení (§ 9.) i řízení objektivného (§ 10.).

Podrobným rozborem, jejž stopovati nám nedovoluje omezenost místa, dochází autor k následujícím úsudkům o těchto zvláštnostech trestního práva tiskového.

Zvláštní úpravu tiskové zodpovědnosti, pokud není v souhlase se všeobecnými zásadami zodpovědnosti dle práva trestního, Miřička zamítá připouštěje toliko tiskovou nedbalost »náležitým způsobem upravenou« jako specifickou formu zodpovědnosti za delikty tiskové.

Tiskové promlčení není dle Miřičky důkazem svérázné povahy deliktů tiskových, nýbrž privilegiem tisku získaným v zápase o tiskovou svobodu, na politických motivech spočívajícím. Neboť jednak mluví prý tytéž důvody, jako pro kratší promlčecí lhůtu deliktů tiskových také pro jiné delikty ku př. pro trestný výrok ve veřejném shromáždění učiněný, jednak není kratší promlčecí lhůta výhradou deliktů obsahových, nýbrž platí též pro tiskové delikty pořádkové.

Opatření objektivné, totiž jednak předběžné zabavení, jednak prohlášení tiskopisu propadlým, zničení tiskopisu a zápověď jeho rozšiřování také nejsou, jak autor právem zdůrazňuje pojmově specifika deliktů tiskových, poněvadž podobná opatření i u jiných deliktů mohou býti žádoucí a bývají též zákonně přípustná — toliko s tím rozdílem, že opatření tato u deliktů tiskových vzhledem k zvláštní jejich povaze vždy jsou žádoucí, u jiných deliktů jen za zvláštních konkretních okolností. Zápověď rozšiřování závadných tiskopisů pak autor pro praktické obtíže s uskutečňováním této zápovědi spojené vůbec de lege ferenda zamítá.

Věcné ručení, t. j. přípustnost uložiti peněžitý trest podniku časopiseckému samému buď výhradně buď jako akcessorní ručení za trest pachateli uložený autor vůbec zamítá. Samostatné uložení pokuty podniku novinářskému odporuje prý zásadám práva trestního. Subsidiarní ručení za trest pachateli uložený nehledě k jiným pochybnostem jest prý nepřipustným přenášením myšlenky civilně právní do oboru práva trestního.

Zvláštní příslušnost věcná, totiž přikázání zločinů a přečinů tiskových porotám, vyplývá jen z důvodů politických.

Zvláštní příslušnost místní jest vlastně jen zákonným vymezením místa spáchaného činu při deliktech tiskových. Autor doporučuje místo vydání, a jen subsidiarně místo tisku.

Tiskové zabavení jsouc oproti jiným zabavením ohraženo různými kautelami, zvlášť požadavkem dodatečného potvrzení soudem není dle autora svérázným rysem vniterné stránky tiskových deliktů; nýbrž jest tu činiti s výsadou tisku zakládající se na důvodech rázu převážně politického.

Konečně řízení objektivní, jen z důvodů oportunních nikoliv řízení správní, nýbrž soudní, ovšem vyplývá z podstaty deliktů tiskových, jeho potřeba však i u jiných trestných činů by nastati mohla. De lege ferenda by mělo jen subsidiarně zvláštním soudním nálezem býti připouštěno.

Na konci tohoto oddílu, v němž interpretace platného práva se střídá s úvahami de lege ferenda, se mimě ptáme, co jest tedy to zvláštní právo deliktů tiskových, po němž autor v úvodě právem se táže. Jsou jím ony instituce, jež delikty tiskové sdílejí, neb dle mínění autorova by sdíleti měly s jinými delikty (objektivná opatření, řízení objektivné), či ony, jež, ač neplynou z podstaty těchto deliktů, z ohledů politických jako privilegium tisku byly zavedeny (tiskové promlčení, zvláštní příslušnost věcná, tiskové zabavení), či konečně ony, jež jsou pouhým bližším vymeze-

ním zásad obecnoprávních (tisková zodpovědnost, zvláštní příslušnost místní) n bo vůbec anomalií v právu trestním (věcné ručení).

Vždyť »zvláštní právo deliktů tiskových« má nás přesvědčiti o tom, že a pokud jest skutečně třeba pojem deliktů tiskových konstruovati. Autor nám slíbil, že nás na rozdíl od svých předchůdců methodou induktivní k tomuto pojmu přivede. Pevná basis, v níž jsme doufali, nám mizí pod nohama. Chce autor při své indukci vyjíti z institucí positivního práva či z konstrukcí, jež navrhuje de lege ferenda? Zmatek se zvětšuje tím, že autor již tu mluví o tiskových deliktech obsahových, pořádkových a jiných deliktech tiskem páchaných. To jsou pojmy nám doposud neznámé. Vždyť teprve indukce nás měla k nim přivésti.

Nechávaje nás v těchto pochybnostech autor přistupuje k rozboru doktriny. S nevšední právnickou bystrostí tu Mřička dokazuje, proč žádná z dosavadních theorií nevyhovuje požadavkům, jež on na theorii vymezující pojem deliktů tiskových klade. Bohužel se nemůžeme u této, jak za to mám, nejlepší partie knihy Miřičkovy zdržeti. V těsném rámci stručné kritické úvahy může nám jíti jen o vystižení a ocenění vlastní konstruktivní činnosti autorovy, t. j. o otázku, co na místo oněch zavržených theorií staví, a jsou-li jeho závěry methodicky správně získány a věcně uspokojivé.

V tomto směru jest výtěžek partie jednající o dosavadních theoriích čistě negativní: žádná z dosavadních theorií neuspokojuje. Vycházejíť všechny z jiných methodických předpokladů, než Miřička, jemuž již z úvah »o zvláštním právu deliktů tiskových« vyplynulo (str. 33.), že zákonodárce, a tedy i jeho pomocník, věda mají na základě zvláštního práva deliktů tiskových teprve vlastní delikty tiskové od deliktů pořádkových a obecných deliktů tiskem páchaných odlišiti.

K uskutečnění tohoto Miřičkova methodického postulátu partie o dosavadních theoriích nás přiblížila potud, že odstranila s cesty konstrukce, jež autor jako aprioristické zamítá.

Vlastní indukce Miřičkova nasazuje v následující partii o »zákonodárství a judikatuře«. Jakkoliv nechci zmenšovati zásluhu autorovu o bystrý rozbor dosavadního zákonodárství a judikatury rakouské a německé, přece se nemohu ubrániti dojmu jakéhosi zklamání. Předvádí se nám tu řada zákonů v chronologickém pořádku, u každého uvádí se terminologie i »zvláštní právo deliktů tiskových«, to však, co by vylíčení dodalo nejen živosti, nýbrž i methodické hodnoty, chybí; totiž vylíčení momentů, jež právě změny, jež se nám tu předvádějí, vyvolaly. Právě v otázkách práva tiskového, na něž politické momenty tak silně působí, bylo by zachycení dosahu těchto momentů, vystižení výrazu, jehož došly v konkretních právních konstrukcích, prací tím záslužnější, že o právu tiskovém se v denních

polemikách příliš často jedná bez potřebných znalostí právních a bez onoho klidu, s nímž psáti možno vědecké pojednání. Takové zpracování látky v tomto oddíle spisu seřaděné by však právě se stanoviska Miřičkova mělo i značnou hodnotu methodickou. Právě při Miřičkově induktivní methodě by seznání momentů, jež na zákonnou úpravu deliktů tiskových působily, bylo pevnou basí pro úsudek, zda a jak momenty tyto nyní působí, jak klidnější pozorování nynější a výtěžky dosavadní theorie nám dovolují, bychom podstatné momenty rozlišili od efemerních, a z toho vyvodili, zda, pokud a jak jest třeba konstruovati zvláštní kategorii deliktů tiskových.

U jednotlivostí se ani tu zdržovati nemůžeme. Jen na jedno chceme specielně praxi upozorniti: totiž na Miřičkovu duchaplnou kritiku praxe nejvyššího soudu, pokud jde o věcnou příslušnost při deliktech čl. VII až IX. zákona ze 17.12. 1862 ř. z. č. 8. z r. 1863. Praxí přikazující tyto přečiny sborovým místo porotním soudům Miřička zavrhuje, dokazuje přesvědčivě, že tu jde o typické delikty tiskové, a že jen důvody vhodnosti mohly vésti k nynější nesprávné praxi.

Jak kritika dosavadní theorie, tak rozbor zákonodárství a praxe dokazují Miřičkovi to, co již v úvodě a na základě vylíčení zvláštního práva deliktů tiskových tvrdil, že totiž není možno pojem deliktů tiskových způsobem aprioristickým určiti, a že jedině správný je ten postup, který pojem ten cestou deduktivní (?) hledě ke konkretnímu zákonodárství vymeziti se snaží (str. 132). S důrazem upozorňuje Miřička na to, že zákonodárné motivy zvláštního práva deliktů tiskových jsou tak různé, ba dílem protichůdné, že jeví se zhola nemožným podříditi je jednotnému hledisku, jež by tvořilo pevnou basi pro vybudování zceleného pojmu právního. Vždyť prý »vnitřní nesrovnalost spočívající v důvodech jednotlivých oněch úchylek od obecného práva musí prolomiti hned z předu každou formuli, do níž by kdo úchylky ty se snažil vměstnati« (str. 133).

Tu tedy teprve nám autor vysvětluje důvod oněch nejasností, jež jsme jeho vylíčení zvláštního práva deliktů tiskových a zákonodárství i praxe jejich vytkli. Zdá se mi, že by práce jeho byla mnoho na jasnosti a živosti získala, kdyby tento moment již ve zmíněných partiích byl býval jasněji propracován. Neboť jednak teprve, čteme-li znovu ony partie, majíce při tom na mysli autorův názor, musíme si sami materiál tam snesený srovnati v doklady pro uvedený názor; jednak by zpracování, jež na mysli máme, nemělo tak negativní výsledek, jaký svému zpracování autor sám (str. 131) přisuzuje; naopak byla by to pevná base, z níž by závěr, k němuž autor nyní dospívá, organicky vyplýval.

Závěr ten jest, že Miřička zamítá pojem deliktů tiskových jako zvláštní kategorii trestných činů, a že tento pojem degraduje na pouhý »legislativně technický pojem pomocný« (str. 154). Praví totiž (str. 134) »na zákonodárci jes', aby určil způsobem autoritativním ony činy trestné, pro které má platiti zvláštní právo deliktů tiskových a jež tudiž za tiskové delikty pokládány býti mají.« Na otázku »Dle jakých zásad má se říditi tento výběr?«, odpovídá: »Výběr ten musí se státi za šetření kriminálně politických motivů, jež pro zavedení jednotlivých institucí zvláštního práva deliktů tiskových byly rozhodny.«

Vyloučením institucí, jež i při jiných deliktech, než tiskových jsou upotřebitelné a žádoucí, omezuje autor zvláštní právo deliktů tiskových na privilegium věcné příslušnosti a promlčení. Dle úvah kriminálně-politických má pak zákonodárce určiti, kterým deliktům těchto privilegií popřáti chce, při čemž má se varovati štěpení pojmů, t. j. o to dbáti, aby všechny trestné činy určité normě odporující, byly-li tiskem spáchány, za delikty tiskove pokládány byly, třeba by in concreto u nich ony momenty nebyly dány, jež in genere zařazení činu mezi delikty tiskové odůvodňovaly.

Na základě tohoto programu autor podává přehled činů, jež by dle něho neměly býti delikty tiskovými. Heuristickou pomůckou jest mu myšlenka, že zmíněná privilegia tisku jsou odůvodněna požadavkem volnosti projevu mínění. Není to pomůcka v této formě poněkud příliš pružná? A nevrací se v této poněkud mlhavé formuli ony zákonodárné motivy, jež autor pro jejich spletitost a »protichůdnost« prohlásil za nezpůsobilé, aby tvořily »pevnou basi pro vybudování zceleného pojmu právního?« Snad by přece bylo bývalo radno to, co se má za hranice volnosti projevu mínění pokládati, poněkud blíže vymeziti, k čemuž by právě historie práva tiskového byla poskytla mnohý vděčný podnět, zvlášť, kdyby se autor nebyl omezil na Rakousko a Německo, nýbrž byl aspoň stejnou pozornost jako Německu, věnoval vlasti našeho i německého práva tiskového — Francii. Zdá se mi, že autor má příliš velkou důvěru v moudrost zákonodárcovu. Doznávat sám, že je-li který čin výronem práva volného projevu mínění, »to je zpravidla věcí individuálního názoru, ba snad věcí citu. Proto jest na zákonodárci samém, aby tuto otázku rozhodnul, nechce-li doktrinu i judikaturu postaviti před úkol, se který jich síly nejsou a hledíc k podstatě věci, ani býti nemohou« (str. 146).

Tak skromná by, tuším, věda právní býti neměla. Bylo by právě úkolem jejím, by analysí onoho ‚individuálního názoru‘, onoho ‚citu‘, odhalila momenty, s nimiž zákonodárce má počítati, nenechala jej se ři-

díti jen jakýmsi podvědomým citem, jakýmsi instinktem pro správné — jemuž vždy ještě dosti široké pole zůstane — nýbrž byla sama jeho vůdkyní.

Formálně ovšem nelze popírati, že methoda enumerační, za níž autor se přimlouvá, má velkou přednost před nynější nejasností. Jen se nesmí zapomínati, že to jest jen forma, již teprve třeba vyplniti zakonodárnou ideou, pro níž theorie musí hledati aspoň základy. Že není tu jen jediný moment, nýbrž, jak autor sám prohlašuje, mnoho a často protichůdných momentů, činí úlohu sice obtížnější, ale nečiní ji neřešitelnou.

Těsný rámec stručné úvahy nutil mne, abych pochybnosti, jež ve mně dílo Miřičkovo vzbuzuje, více akcentoval, než jeho jasné stránky. I jsou-li mé pochybnosti důvodné, poskytuje kniha, zvlášť v drobných episodách mnohé partie, z nichž theorie i praxe našeho práva tiskového mnohé vděčné podněty čerpati může. Právě skvěle připravený materiál v nás vzbuzuje naději, že autor v naší otázce nepronesl své poslední slovo, a že v obtížných otázkách práva tiskového s jeho hlasem jak zákonodárce, tak praxe budou musiti počítati. *Dr. Kallab.*

Hovorna.

Účastenství na kontribučenských fondech peněžních po parcellaci.

Zákon o kontribučenských fondech peněžních ze dne 7. července 1864 č. 2677 jest neúplný a nedostatečný. Hlavní zdroj neshod jest pověstný § 3, jenž ustanovuje:

»Účastníky jsou po každé držitelé oněch věcí bernních, z nichž před berním rokem 1849 přispívati se mělo k zvláštním výlohám do oné kasy, o jejíž peněžní fond se jedná, pokud při tom neb onom fondu se nevykáže ještě jiné právo k účastenství.«

Jde zde hlavně o přesný výklad pojmu »držitelů věcí bernických«

Jest otázka: Usedlost (tedy »věc berniční«), jež před r. 1849 stávala, rozdělí se parcelací mezi více vlastníků, z nichž každý má část pozemků z oné původní usedlosti.

Jsou tito vlastníci rozparcelované usedlosti podílníky čili nic? Jsou-li, podle čeho se má fond mezi ně rozděliti?

Původní rozdělení (po vydání zákona), mezi podílníky stalo se dle poměru daní, jež ta která usedlost platila. Která usedlost platila větší daně (rozumí se reální) ta měla větší podíl a naopak.

Proto i při pozdější parcelaci vzata byla daň zjednotli

ých pozemků vypadající za základ a podle daně byl fond rozdílen a dělen dál a dále.

Této praxi učinil přítrž zemský výbor král. Českého rozhodnutím z 13. května 1889. č. 717, kde v konkretním případě rozhodl, že další dělení se nedopouští a opřel rozhodnutí své těmito důvody*):

1. Fond lpí nedělitelně na předmětu berničním, nemůže tudíž bez tohoto předmětu sám o sobě býti předmětem žádného právního jednání, nemůže bez současného postupu usedlosti ani prodán, ani darován, ani postoupen býti; každé takové jednání bylo by po zákonu neplatné; tomu nasvědčují slova zákona, dle nichž (§ 3. odst. I z.) »Jsou účastníky fondu pokaždé držitelé«. Z tohoto znění vyplývá také, že s prodejem usedlosti přechází také současně právo k účastenství ve fondu na nového majitele, aniž by třeba bylo zvláštního ustanovení ve smlouvě.

2. Fond připsaný dle zákona z r. 1864 k jednotlivým usedlostem nelze dále děliti mezi kupce odprodaných, postoupených, darovaných neb zděděných pozemků, nýbrž fond tento lpí nedělitelný na čísle popisném!

Názor tento hájil zemský výbor pokud aspoň mně jest známo — do poslední doby.

Rozhodnutím ze dne 2. ledna 1908 č. j. 53.932/07-III. změnil zemský výbor své stanovisko po praxi skoro 20tileté a přiklonil se v konkretním případě k názorům, mnou ve stížnosti zastávaných — a jest nyní toho názoru, že fond dlužno děliti mezi vlastníky dělených pozemků dále dle daní. Případ jest tento: Usedlost čp. 8. v D. měřila původně 114 měr. Rozparcelováním dostaly se pozemky mezi 10 nových vlastníků. U čp. 8. zůstalo jen 15 měr. Kontribučenský peněžní fond v P. rozhodl, že veškeré požitky z fondu a tedy výhradné účastenství na něm má vlastnice domovního čísla 8. v D.

Devět vlastníků ostatních pozemků stěžovalo si k okr. výboru v S. a ten rozhodnutím ze dne 24. dubna 1907 schválil rozhodnutí kontr. fondu z důvodů zhora uvedených. Praví výslovně »oddělením jednotlivých pozemků povstaly nové předměty berničné, které před r. 1849 ještě neexistovaly a jichž držitelé tudíž za podílníky fondu ve smyslu § 3. zák. z r. 1864 považovati nelze.

Proti tomu podal jsem jménem oněch 9 stížnost na zemský výbor a dovozoval jsem ze zmíněného § 3., že kupci jsou účastníky fondu, poněvadž jsou držiteli parcel pozemkových, (věci berničních), z nichž

*) Podle brožury p. taj. Michálka »Kontr. fondy peněžní.«

sc před r. 1849 do uvedené kasy přispívalo. Pojem věci berničné zahrnuje zajisté v sobě souhrn jednotlivých parcel, z nichž usedlost se skládá; neboť parcely jsou základem oné povinnosti. Tomu svědčí i slovo »po každé«, neboť v opačném případě — byl by zákon zcela určitě řekl »pouze držitelé čísel popisních.«

Způsob rozdělení dán jest analogií § 5. zákona samého — totiž dle daně pozemkové z té které parcely vyměřené, resp. což jest totéž, dle ryzího katastrálního výnosu.

Dále ukazoval jsem, k jakým absurdnostem by vedla praxe zem. výboru o nedělitelnosti. Někdo by z veliké usedlosti koupil jen holé číslo popisní (dům) bez pozemků! Podle názorů panujících byl by sám podílníkem ve fondu, ač přece z historie vzniku fondů těch jest patrno, že dlužno větší důraz položiti na pozemky nežli na budovu.

Zemský výbor citovaným rozhodnutím z r. 1908 zrušil rozhodnutí okr. výboru v S. a sice z důvodů mnou hájených totiž, že věcmi berničními sluší rozuměti pozemky, jež — jak již z daňových subrepartic seznati možno — byly objektem berní povinnosti a »přísluší nyní též všem těm, kdož jsou držiteli pozemků účastenství na kontribučenském fondu peněžním.«

Není pochyby, že změna názoru bude míti důsledky dalekosáhlé. Názor zem. výboru jest logicky i právnicky správný. Nelze však nám pomlčeti o nevýhodách onoho drobení. Požitky fondu se stále rozdrobují. Jednotlivci onen nepatrný peníz, jejž z fondu bere, neprospěje. Kdyby fondy ty spojily se k některému účelu zemědělskému, získán byl by značný kapitál (asi 9 milionů korun), jehož účinek mohl by býti vydatný.

Notář Dr. Václav Černý.

Ustanovení novelly k občanskému zákonníku o právu věcném.

Ustanovení osnovy věcného práva se týkající odnášejí se vesměs toliko k právnímu obchodu s věcmi nemovitými.

Předpisy v §§ 431. a 451. obč. z. dané o nabývání práva vlastnického a zástavního zápisem do knihy pozemkové nevztahují se na ony nemovitosti, které (jako zejména statek veřejný) do knihy pozemkové zapsány nejsou. Praxe užívala v té příčině obdoby předpisů pro obchod s věcmi movitými platných. Osnova, poukazujíc na náběh v ohledu tom exek. řádem (§§ 90. až 95., 102., 134.) učiněný, chce mezeru v zákoně vyplniti tím, že i pro dobrovolný obchod s nemovitostmi nezapsanými žádá, aby k právnímu důvodu, který převodu vlastnictví neb založení práva zástavního za základ slouží, přistoupil i děj ze-

vnější, který by vůli tradiční nepochybně dával na jevo a zřízení práva zástavního i jeho pořad každému patrným činil. I navrhuje osnova (§ 50.) dodatkem k § 431. obč. z. jako nový způsob nabytí vlastnictví k nemovitostem do knihy pozemkové nezapsaným, aby vydána a před dvěma svědky odevzdána byla listina o převodu vlastnictví, platný důvod právní obsahující, a (§ 51.) dodatkem k § 451. obč. z., aby listina zástavní právo zřizující, soudem neb notářem ověřená, uložena byla u soudu, u něhož se vede kniha pozemková pro nedeskové nemovitosti v téže katastrální obci ležící. Bližší předpisy o přijímání, pořádku a uschování těchto listin, v něž každému volno nahlížeti, vydány býti mají cestou nařizovací. Motivy prozrazují, že se pomýšlí na to, aby z listin těch byla při knize pozemkové zřízena zvláštní sbírka listin, dle předmětu zástavy přehledně uspořádaná. — Zajímavo jest, že uvedené předpisy nemají platiti v Tyrolsku a Vorarlberku, kdež mají svůj Verfachbuch, ani v Dalmacii, kdež předpisy o knihách hypotečních ustanovení tato nahražují.

Vylíčené předpisy rozšiřuje osnova v obou směrech i na d o m y a jiné budovy, které n a c i z í m p o z e m k u byly vystavěny v úmyslu, aby na něm stále nezůstaly, a opouští tím zásadu o §§ 417.—419. obč. z. vytčenou: inaedificatio cedit solo. V té příčině sdělují motivy, že zejména ve Vídni a v jejím okolí staví se na pozemcích na čas propachtovaných od pachtýřů nejen přenosné boudy, ale i činžovní domy, mnohdy o několika poschodích; při tom prý se utvářil co do zástavních práv na nich postup tak, že stavby byly věřitelem na základě exek. titulu jím za souhlasu vlastníka stavby vydobytého soudně zabaveny jako věci movité, čemuž ovšem poněkud vadila časová obmezenost zástavního práva (§ 256. ex. ř.). Důsledkem toho stanoví osnova (§ 52.), že ustanovení § 256. odst. 2. ex. ř. neplatí při právech zástavních, nabytých na shora uvedených věcech před působností nového zákona.

V § 53. uznává osnova platnými z á k a z y d o b r o v o l n é h o z c i z e n í a z a v a z e n í práv, nařízené posledním pořízením neb stanovené smlouvou při převodu oněch práv (nikoliv i později), vížící toliko manžela, děti zvolené a schovance neb jejich manžely, a jenom nabyvatele samého, nikoliv i jeho právní nástupce. Zákazy takové nabudou účinku věcného, je-li takové obmezení vlastníkova práva disposičního v knize pozemkové poznamenáno.

Služebnosti mohou se dle § 12. knih. z. obmezovati i na reální částky knihovního tělesa, ačkoliv zápis jejich se děje na knihovní těleso jako celek. Dle zákona ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z. mají se při reálním dělení nemovitosti přenésti na dílec oddělený do nové knih. vložky všecka na kmenovém statku váznoucí břemena, tedy i služebnosti, ač není-li zde výslovného svolení oprávněných k dluhoprostému oddělení. Potíže ze zá-

sad těchto při reálním dělení nemovitého statku, ať panujícího, ať služebného, plynoucí odstraniti hodlá osnova co do služebností pozemkových předpisy §§ 55.—58. O osudu služebnosti pozemkové rozhoduje v takovém případě především dohoda zúčastněných stran. Není-li jí, zůstává i dále v platnosti pravidlo, že služebnost pozemková i po reálním rozdělení pozemku, ať panujícího, ať služebného, trvá nedotčena dále a vztahuje se ke všem částem rozděleného pozemku (§55. odst. 1., § 57. odst. 1. osn.). Při tom srovnale se zásadou v § 484. obč. z. vytčenou stanoveno, že služebnost rozdělením pozemku panujícího nesmí se ani rozšiřovati ani státi vlastníku statku služebného obtížnější. Dává-li služebnost právo na požitky (jako služebnost vážení vody, pastvy, kácení dříví a pod.), mohou vlastníkové oprávněných dílů neb vlastník statku služebného na okresním soudě, v jehož obvodu leží statek služebný, žádati, aby vzájemné vykonávání služebnosti upravil. V řízení nesporném, v §§ 56., 57. osn. předepsaném upraví soud poměry ty dle dohody stran neb usnesením soud. vydaným s pečlivým ohledem na povahu služebnosti a její účel i na hospodářskou zvláštnost jednotlivých oprávněných dílců tak, aby se dle možnosti všem zúčastněným zájmům vyhovělo. Upravení výkonu služebnosti budiž pak knihovně poznamenáno. Je-li však služebnost pozemková ve skutečnosti obmezena toliko na reální část knihovního tělesa neb jen na několik jeho částí, zaniká reálním rozdělením pozemku ohledně těch dílců knihovního tělesa, jimž neprospívá neb jimiž není obtížena. Tak i §§ 1025., 1026. něm. zák. obč. Když se následkem rozdělení pozemku služebného odepíšou dílce služebností de facto obtížené do nové knihovní vložky, budiž služebnost ohledně dílců v dosavadní vložce zbylých vymazána (§ 57. odst. 2. osn.).

Aby se předešlo nákladným a obtížným sporům o meze a aby zachován byl přátelský poměr sousedů mezi sebou, jest účelem ustanovení §§ 59.—62. osnovy o obnovení a upravení hranic. Zachovávajíc v tom směru zásady v § 850. a § 851. obč. z. vytčené, činí osnova pokus, aby pro obnovení hranic zjednáno bylo řízení, vedoucí v každém případě k prozatimnému upravení hranic. Řízení to, konané vždy na místě samém, jest v podstatě řízením nesporným, maje ráz sporu jen potud, že může býti provedeno i proti vůli původního navrhovatele na návrh odpůrcův. Proto budiž v obsílce sděleno, že přes nedostavení se obeslaného jednáno bude o návrhu strany se dostavivší a bude hranice stanovena. Jsou-li jen mezníky porušeny, ale meze sama znatelna, vyhraní a popíše se dle toho. Stala-li se meze neznatelnou neb je-li spor o to, kudy šla, vyšetří soudce poslední pokojnou držbu a dle ní hranice obnoví. Nelze-li ani poslední držbu zjistiti, rozdělí soudce spornou plochu

mezi sousedy dle slušného uvážení, bera zřetel na rozsáhlost pozemků se spornou plochou sousedících. Žaloba držební jest tedy vyloučena, strana má jenom možnost, aby své lepší právo řádným pořadem práva (petitoriem) proti sousedu provedla. Náklady vylíčeného řízení nesou sousedé společně dle míry svých mezí. Jenom tehdy nese celé náklady sám navrhovatel, vyjde-li v běhu řízení na jevo, že obnovení neb upravení hranic nutným nebylo, to jest, nebyla-li hranice sporná neb byla-li s dostatek znatelná, neb byli-li sousedé (kromě navrhovatele) ochotni k mimosoudnímu položení mezníků. (Pokračování.)

Úřad funkcionáře stát. zastupitelství.

Dle nařízení min. sprav. ze dne 19. listopadu 1873. č. 152. ř. z. vykonávati mají působnost státních zástupců při okresních soudech úředníci státních zastupitelství, zeměpanských úřadů politických nebo policejních nebo konečně zvlášt k tomu ustanovení funkcionáři a jich náměstkové. Ve skutečnosti jen v sídle stát. zastupitelství a státní policie zastávají tuto působnost odborně vzdělaní právníci, jinak se ustanovují za funkcionáře laikové, a to nejvíce pensionovaní úředníci a vojenské osoby, nebo též jiné osoby k tomu způsobilé a důvěry hodné. Justiční správa považuje funkcionářství za úřad čestný a poskytuje dotyčným zřízencům jen subsidiárně malou remuneraci. Povinnosti funkcionáře jsou celkem tytéž jako stát. zástupce u sbor. soudů: při officiálních deliktech navrhuje zahájení nebo zastavení trestního řízení, vydání trestních příkazů dle § 460. tr. ř., činí původní návrhy, účastní se hlavních přelíčení a bdí nad výkonem trestu.

Hlavní vada záleží v tom, že valné většině funkcionářů (u venkovských okr. soudů) schází znalost trestního práva. Ačkoli instrukce vydaná pro ně ministerstvem stručně a vystižně obsahuje vše, čeho veř. žalobce u okresního soudu věděti potřebuje, přece málokterý funkcionář-laik osvojí si nutné poznatky právní, schází mu k tomu čas i chuť, především ale průpravné studium práv. A tak obmezují se funkcionáři na stereotypní návrh »na použití zákona«, číníce jej ústně i písemně, při přelíčeních i mimo ně. Po iniciativním jednání, které trestní řád u veř. žalobce předpokládá, není stopy. Méně dbalí funkcionáři podepisují jen návrhy, které za ně činí soudce, ku přelíčením nechodí resp. konají-li se tato v mimořádnou dobu a nedostalo-li se funkcionáři uvědomění, ani přijíti nemohou. A kterak trpí zásada rovnosti stran při přelíčení, je-li veřejný žalobce práva neznalý a po případě ještě netečný, za obžalovaného však nastoupí obhájce právník. Dochází

ke komickým scénám soud ího řízení nedůstoj ným. Státní zástupitelstva sama, uznávajíce nedostatečnou kvalifikaci funkcionářů obmezují ie v příčině podávání návrhů na př. vyhražujíce zastavení trest. řízení resp. upuštění od dalšího stíhání svému schválení.

Těmto poměrům lze snadno odpomoci nyní, kdy jest nadbytek právnického dorostu. Stačí přiděliti venkovským okr. soudům po zkoušeném auskultantovi a přenésti na něho úřad veřejného žalobce pro přestupky. Zjednal by se tím orgán, který by z vlastní iniciativy činil potřebné návrhy, účastnil se každého přelíčení a při něm veřejnou žalobu prováděl i zastupoval, jak toho žádá trestní řád. Pokud by touto činností nebyl plně zaměstnán, mohla by se auskultantovi-funkcionáři svěřiti přípravná vyhledávání (kromě přípravného vyšetřování), k čemuž by bylo třeba změny § 3. zák. o org. soudní; tím by se stal jakýsi počátek v žádané reformě, aby se přípravná vyhledávání vůbec odevzdala státním zástupitelstvím. Ale i jinak by se nalezlo pro nového auskultanta dosti práce, vždyť od poslední organisace agenda u všech okresních soudů vzrostla a s přidělenými silami nebude lze za nedlouho vystačiti.

Ve svém výnosu ze dne 25. listopadu 1873. č. 14956. ministr Glaser upozorňuje na důležitost úřadu funkcionáře stát. zást. a praví: »Bylo by velikým omylem podceňovati přelíčení protože se v nich jedná jen o přestupky. Také následky odsouzení pro přestupek jsou často velmi citelné a dalekosáhlé. Mimo to má správné vykonávání trestní právomoci v přestupcích pro veřejný pořádek větší význam, než při povrchním pozorování seznati lze. Neboť právě v tomto odvětví jedná se především o osoby, které na cestě ke zločinu ještě zadrženy býti mohou, a o přestupky zákona, jichž nešetření podkopává i v lepších kruzích občanstva úctu před zákonem tolik potřebnou a tak mnohonásobně pohřešovanou.« Tato slova tvůrce trestního řádu budou ještě větší váhy, až po provedení reformy trestního zákona okresním soudům případne řada nových přestupků zejména proti majetku, jež dle nepřiměřeného ocenění předmětů podle nynějšího trestního zákona přikázány jsou jako zločiny soudům sborovým. *s. a.*

Denník.

Z university. Ministr kultu a vyučování potvrdil usnesení sboru professorského české fakulty právnické, kterým udělena byla soudnímu adjunktu dru Jaroslavu Kallabovi venia docendi pro obor rakouského práva i řízení trestního.

O podmínečném odkladu trestu čili jak se také nazývá o podmíněné milosti podle Deutsch. J.-Zeitg. z 1. května 1908, N. 9., podal říšský úřad justiční říšskému sněmu statistickou zprávu sahající až do konce r. 1907. Ve všech něm. spolkových státech přiznáno toto dobrodiní až do 31. prosince 1907 počtu 137.676 osobám. Roční počet osob těch stále stoupal a obnášel za rok 1907 celkem 21.431 případů. Výhoda ta přiznána převahou mladistvým delikventům. Vyměřenou lhůtu osvědčení skorem všichni odsouzenci dobře odbyli čili obstáli. Z odsouzených v letech 1894—1902 bylo 13·1% zpětnosti, kteří pozbyli přiznané výhody prominutí trestů. Celkem výsledek uspokojuje a doporučuje další rozvoj ústavu, za nějž se zejména zvěčnělý prof. Zucker již jménem humanity tak horlivě zasazoval, a jemuž přiznával vřelými slovy v naší Jednotě pronášenými blahodárný účeniek na úroveň kriminality zvlášť osob mladistvých.

Reforma soudnictví v Srbsku. Prof. Aranđelovič v Bělehradě, uveřejnil v Bl. f. vergl. Rechtswiss. (dub. 1908) článek o srbském návrhu zákona na zavedení okresních soudů. Dosud totiž nejsou tam žádní soudové okresní, nýbrž jen a) soudové obecní, b) soudové (krajští) první instance, c) soud apelační, d) soud kasační a e) pro jisté věci soudové rozhodčí. Všichni tito soudové jsou zařízeni kollegiálně. Před soudy obecní patří spory do 200 dinarů (= 200 franků čili 191 K), jde-li o nemovitosti aneb o směnečné nároky jen do 100 din.; bez ohledu na cenu spory o polní služebnosti; úplně odňaty jsou však těmto soudům spory dědické. Soudci tu bývají často osoby neznalé písma. Všechny ostatní spory patří v první instanci před soudy (krajské) první instance. Místní příslušnost takového soudu první instance obsahuje tři neb čtyři politické okresy; často tedy musí strany a svědkové za největší nepohody 10 neb 12 hodin jíti k soudu. Tu má se zřízením okresních soudů státi náprava. Těmto novým soudům okresním má býti přikázán i výkon exekuce. Dosud vykonávali rozsudky soudů (krajských) první instance úřadové policejní (v textu stojí: die Polizeibehörden); soudové obecní vykonávali své rozsudky samy. Je navrženo, že okresní soudcové musí býti absolvovanými právníky, míti nejméně čtyřletou soudní neb aspoň šestiletou jin u státní praxi; mají počáteční služné 3000 dinarů, jež stoupá trienálkami po 500 din. do 5000 din., mimo to příbytečné a cestovní diety; mohou býti propuštěni, přesazeni neb dáni do výslužby jen za jistých podmínek.

Volba nové notářské komory v Praze. Nařízením ministerstva spravedlnosti ze dne 8. března 1908 (viz str. 244) bylo povoleno

sloučení kolegia notářského obvodu sborových soudů v Plzni a Písku s notářským kolegiem obvodu sborových soudů v Praze, Jičíně, Mladé Boleslavi, Kutné Hoře a Táboře ve společné kolegium se sídlem v Praze. Spojené toto kolegium notářů obvodů svrchu jmenovaných vykonalo dne 29. dubna t. r. u c. k. zemského soudu v Praze za hojné účasti členů kolegia volbu nové notářské komory v Praze, kterou řídil president zemského soudu Dr. Schramek. Do nové notářské komory zvoleni byli jednomyslně: za presidenta Dr. Karel Batěk, notář v Praze, za členy komory notáři; Václav Ebenstreit v Plzni, Čeněk Feyerfeil v Karlíně, Viktor Franz v Praze, Dr. Gustav Kreiml v Praze, Václav Sláma v Uhlířských Janovicích, a Dr. Adolf Zahradník v Praze, — za náhradníky notáři: Hynek Fügner v Klatovech, Eduard Jelen v Taboře a Břetislav Matějka v Žižkově. Spojením kollegií těchto utvořena byla, dík úspěšnému a cíle vědomému počinu presidenta pražské komory notářské Dr. Baťka, mohutná organisace stavovská, co do počtu členů (po notářské komoře dolnorakouské) druhá v Rakousku. Ministerstvo práv uvažujíc že zvětšená agenda kollegia přirozeně vyžaduje rozmnožení členů komory notářské, podalo pak již dne 30. dubna t. r. sněmovně poslanců návrh zákona, dle kterého počet členů komory notářské v Praze se zvyšuje na 8, a počet náhradníků na 4

Nové stěhovací řády. Pro Aš, vyhláška c. k. místodržitelství pro král. České ze dne 1. února 1907 č. 313.623 ai 1906 z. z. č. 22, pro Golčův Jeníkov, vyhláška c. k. místodržitelství pro král. České ze dne 26. srpna 1907 č. 52.437 z. z. č. 55, pro Honsperg (u Jablonce n. N.), vyhláška c. k. místodržitelství pro král. České ze dne 18. prosince 1907 č. 347.214, pro Nové Strakonice, vyhláška c. k. místodržitelství pro král. České ze dne 23. května 1907 č. 128.907 č. 42 z. z., pro Pražské Předměstí, vyhláška c. k. místodržitelství pro král. České ze dne 5. února 1907 čís. 318.424 ai 1906 č. 23 z. z., pro Přelouč, vyhláška c. k. místodržitelství pro král. České ze dne 14. března 1907 č. 39.266 č. z. z. 34, pro Starou Boleslav, vyhláška c. k. místodržitelství pro král. České ze dne 6. června 1907 č. 139.188 č. 46 z. z., pro Sv. Jáchymov, vyhláška c. k. místodržitelství pro král. České ze dne 21. října 1907 č. 281.058 z. z. č. 67, pro Velvary, vyhláška c. k. místodržitelství pro král. České ze dne 6. června 1907 č. 145.143 z. z. č. 47.

Knihopis. Doc. dr. Drachovský napsal: »Rakouské účetnictví státní« (Knihovna Sborníku věd právních a státních, B XII., 283 str.). — V Manzově vydání zákonů vyšel: »Das Scheckgesetz, erläutert auf Grund der Gesetzesmaterialien«, jejž vydal vrch. fin. r. Dr. Raudnitz (48 str.).

O osnově zákona proti nekalé soutěži.*)

Podává JUDr. Antonín Pevný, advokát v Praze.

Máloktteré osnově zákona sboru zákonodárnému ku vyřízení předložené dostalo se téměř se všech stran z kruhů odborných a interessovaných do vínku tak nevlídného a nepříznivého přijetí, jako osnově zákona proti nekalé soutěži, a to jak snadno lze říci, dosti právem.

Než různé temné stránky této osnovy nesmí nám zastíniti dotsi světlých stránek této zákonné osnovy a nesmí býti na závadu a překážku dobré intenci a úmyslu zákona, který při navrhování osnovy tohoto zákona zřejmě a bezpečně na mysli všem tanul, totiž poskytnouti dostatečné, řádné a zasloužené ochrany řádnému a svědomitému obchodníku a živnostníku, proti jeho méně svědomitým konkurrentům a čeliti nekalé konkurrenci, zejména nezdravému a často ne příliš čistému a poctivému předhánění se v reklamě vůbec.

Jakým způsobem návrh zákonné osnovy tomuto svému účelu vyhověti chtěl, budiž tuto jen stručně a zběžně, aniž bychom se pouštěli a zabíhali do nejmenších detailů osnovy té, která, jak nyní zřejmo v nynější své podobě a nynějším znění bez značnějších změn a většího přepracování zákonem se nestane, krátce nastíněno.

Během roku 1901—1902 zaslalo ministerstvo obchodu obchodním komorám a jiným korporacím ku posouzení a podání

*) Stať tato určena byla původně za přednášku v Právnické Jednotě; poněvadž však dne 16. ledna 1908 obdobná přednáška (O všeobecné klausuli v osnově zákona proti nekalé soutěži) již odbývána byla a v Právnických Rozhledech uveřejněna (ve výtahu též v Právníku na str. 109); předkládám tuto stať zde k uveřejnění, za účelem srovnání různého stanoviska obou stran.

dobrozdání zatímní osnovu zákona o ochraně proti nekalé soutěži, která se od nynější osnovy, kterou vláda dne 24. dubna 1906 ve 403. schůzi poslanecké sněmovně předložila v nejednom směru liší. Nejpodstatnější změnou jest pojetí t. zv. všeobecné (suppletorní) klausule do zákona (§ 16. osnovy).

Zatímní osnova totiž neobsahovala všeobecného ustanovení, na základě jehož bylo by lze stíhati všecky možné a různé zjevy nekalé soutěže, což bylo tehdy také následovně motivováno: »Ausschlaggebend für die Ablehnung einer derartigen Blankettbestimmung war . . . die Erwägung, dass der unvermittelte Uebergang von einem rechtlichen Zustand, der selbst gröbliche Verstösse gegen Treu und Glauben im geschäftlichen Verkehr ungeahndet hingehen liess, zu einem gesetzgeberischen Schritt, die der Rechtsanwendung keine genaue Richtschnur, sondern nur eine ein klares und richtiges Erfassen des gesamten Wirtschaftslebens auf Seite der urteilenden Behörden voraussetzende allgemeine Anleitung gibt, für den Augenblick wenigstens kaum zu übersteigende Gefahren im Gefolge haben müsste. Es wurde weiter mit Recht geltend gemacht, dass bei der Verschiedenartigkeit der wirtschaftlichen Verhältnisse in den einzelnen Teilen des Staatsgebietes in manchen Beziehungen die Anschauungen darüber, was Verkehrssitte und geschäftlicher Anstand erheischt, vielfach auseinandergehen, ganz abgesehen von politischen und persönlichen Gegensätzen, die den Widerstreit der Meinungen verschärfen.

Diese Divergenz der Anschauungen könnte allzuleicht auch in den auf jener notwendigerweise sehr vagen suppletorischen Klausel fussenden Entscheidungen Ausdruck finden, zumal die mit der Rechtsprechung betrauten Organe zum Zweck einer gedeihlichen Wirkung des Gesetzes in grösserer Zahl herbeigezogen werden müssten. Dadurch würde sich ein Zustand ergeben, der, anstatt auf das Geschäftsleben einen läuternden Einfluss zu üben, das Rechtsgefühl verwirren müsste: hier würde möglicherweise einer nützlichen wirtschaftlichen Entwicklung ein ungerechtfertigtes Hemmnis in den Weg gelegt, dort einem verdammenswerten Vorgehen ein Freibrief ausgestellt werden.«

Za 5 let se poměry ovšem změnily a k jinému názoru došlo, neboť dřívější pochybnosti ve zprávě k motivům v této příčině proti pojetí všeobecné klausule do zákona vyslovené se nyní ve zprávě k motivům ku nynější osnově zákona posuzují jako ta-

kové, »die keineswegs gegen das Wesen und das Vorhandesein eines Bedürfnisses gerichtet waren, vielmehr bloss die zurzeit gegebene Zweckmässigkeit der Massregel betrafen«, a jako další odůvodnění všeobecné této klausule se staví »weil die Anwendung auf Handlungen beschränkt sei, die nicht zu jenen Regelfällen zählen, mit denen sich die Vorschriften des Entwurfes abschliessend befassen, und letztere hinwiederum der Anwendung der generellenVorschrift Richtung und Anleitung zu geben geeignet seien.«

Konečně odvolává se zpráva k motivům na odůvodněni změny nyní zaujatého stanoviska tohoto na četná vyjádření značného počtu dotazovaných dříve korporací, které prý se pro takovouto všeobecnou suppletorní klausuli vyslovily z té obavy, »dass bei rein kasuistischer Behandlungsweise des unlauteren Wettbewerbes, jene schädlichen Elemente, die ihren Vorteil durch Anwendung unreeller Mittel im Konkurrenzkampfe zu erreichen bestrebt sind, sobald ihnen die bisher gewandelten Irrwege abgeschnitten werden, neue, möglicherweise weit bedenklichere und gefährlichere Bahnen einschlagen würden, das Gesetz sich mithin bald als unzulänglich herausstellen und den Nachteil einer der Billigkeit widersprechenden ungleichen Gesetzesbehandlung mit sich bringen würde.«

Prohlášeno totiž v § 16. nynější osnovy za nekalou soutěž **každé při provozování obchodního závodu** předsevzaté jednání, které se příčí hrubě dobrým mravům a jest s to způsobit újmu odbytu nebo jinak provozování obchodu jednoho nebo více konkurentů.

Neobmezuje se tedy v tomto směru osnova vládní jen na určité obvyklé druhy nekalé soutěže, nýbrž stanoví vedle nich ještě klausuli všeobecnou.

Toto rčení, kterého tu osnova použila, »co se příčí hrubě dobrým mravům«, jest velice problematickým a ceny více než pochybné, neboť nejen že různé doby mají různé mravy, a pojem ten tudíž stálým není, ale i rozličné vrstvy společnosti mají různou představu o tom, »co se dobrým mravům příčí«, tyto mravy se vlivem poměrů a v různých dobách také různě mění a také nové a nové ponenáhlu vyvíjejí, a nově zavádějí. Zejména povstává nebezpečí, aby soudcové to, co v obyčejném občanském životě snad považuje se jako příčící se dobrým mravům, nepovažovali také, pakli se to v obchodním životě vyskytne, za pří-

čící se dobrým mravům, a aby toto měřítko posuzování života obchodního, nesrovnávající se celkem s měřítkem života jen občanského při posuzování toho, »co se příčí dobrým mravům«, zaměňováno nebylo.

Tímto způsobem se ovšem stalo, že z právního stavu nynějšího, který dosud vůbec i hrubé případy nekalé soutěže nechával bez veškerého povšimnutí, učiněn ukvapeně najednou nyní bezprostředně a bez veškeré potřebné a náležité průpravy přechod k zákonné normě, která nepodává vůbec žádného přesného měřítka a předpokládá neprávem u soudce jasné pochopení a takovou znalost hospodářského i obchodního života, kterou zajisté právem nám předpokládati nelze.

Vládní návrh ustoupil tu důvodům, které ovšem lze theoreticky dobře obhájiti, ale s druhé strany mluví rozhodně proti nim nabytá praktická zkušenost a znalost života obchodního a neméně též i svrchovaně oprávněná obava před budoucí praxí takového pružného paragrafu, jehož pružnost nějak podstatněji zmenšiti se nepodaří ani sebe přesnější stylisací, jejíž přesnost též bylo by ovšem lze posouditi teprve tehdy, až by někdo takovouto přiléhající definici podal.

Ve směru tomto třeba totiž dodati, že stejně jako německý zákon proti nekalé soutěži ze dne 27. května 1896 č. 145, tak také osnova zákona rakouského — a to ani dřívější, ani nynější nepopodávají vůbec žádné definice pojmu »nekalé soutěže« a spokojují se oba tím, že celou řadu různých skutkových okolností jako nekalou soutěž označují a proto je zakazují.

Pokud se pak týče vůbec theoretických definicí nekalé soutěže, spokojují se také theoretikové obyčejně tím, že stanoví určité známky, kterých tu býti musí, aby jisté jednání jako nekalá soutěž označeno býti mohlo. Souvisí to zcela patrně s tím, že pojem nekalé soutěže pouze p r a x í samou byl vytvořen, a také dosud pevného a určitého podkladu theoretického ještě postrádá. Bez řádného theoretického základu nelze pak ovšem též přesné vědecké definice podati.

Co do skutkové podstaty zakázaných činů ohledně nekalé soutěže srovnává se naše osnova v podstatě celkem se zákonem německým, přes to však počíná si rakouská osnova mnohem kasuističtěji nežli zákon německý. — Patrně tu působily zkušenosti v Německu nabyté a zároveň též při všech novějších zákonech pozorovatelná a na jevo vystupující snaha, vyvarovati se co mož-

no největší kasuistikou sporným otázkám v budoucnosti vyvolávaným.

Rakouský návrh zákona o nekalé soutěži však jak na poli zákonodárství živnostenského, tak i vůči německému zákonu o nekalé soutěži šťastným a valným pokrokem právě není a také stylisace jeho zrovna nejvýhodněji též nedopadla.

Již svým zevnějškem nedopadl návrh zákona rakouského celkem příznivě. Děkuje svůj podnět podobnému zákonu v říši Německé již dne 27. května 1896 (ř. z. s. 145) vydanému, vzdálil se a to ne právě na svůj prospěch dosti daleko tohoto svého vzoru; kdežto tamnější zákon v 17 ponejvíce krátkých, úsečných a přesně stylisovaných paragrafech relativně obmezené pole nereelních obchodních počínání a přestřelků projednává, obsahuje naše osnova 49 dlouhých, rozvláčných, v mnoho odstavců se rozpadávajících, nejasných a neuspořádaných a i místy si odporujících paragrafů, což naší osnově ku jasnosti a přehlednosti zákona nikterak neslouží, a proto také naše panská sněmovna tuto osnovu zákona proti nekalé soutěži poslaneckou sněmovnou jí dodanou, považujíc ji dle podané zprávy za špatně založenou a neúčelnou, zamítla, poněvadž se nadto za ni též pouze jen několik málo průmyslníků přimlouvalo.

Hlavní vada její spočívá zajisté v tom, že se vůbec podobná všeobecná klausule, jako obsažena jest v § 16. osnovy zákona, pojímá do speciálního zákona, což odporuje celému vývoji i směru, jakým se dosud rakouské zákonodárství na tomto poli bralo a též doposud srovnale na tomto poli postupovalo.

Na doklad toho stačí tuto jen stručně poukázati na zákon o výprodejích ze dne 16. ledna 1895 č. 26 ř. z., o obchodech splátkových ze dne 27. dubna 1896 č. 70 ř. z., dále na ustanovení obchodního zákona ohledně firem obchodních, živnostenského řádu o vnějším označování živností, zákon o ochraně známek ze dne 6. ledna 1890 č. 19 ř. z. atd.

Tím se liší také hlavně od zatímní osnovy tohoto zákona z roku 1901 a rovněž tak od zákona německého, které podobné všeobecné klausule neobsahují.

Pro přijetí této všeobecné klausule byla tu asi ta okolnost, že se v Německu, kde, jak již řečeno, roku 1896 specielní zákon proti nekalé soutěži byl vydán, po všeobecné klausuli mnohdy volá; to však zajisté u nás není nikterak rozhodujícím.

Zejména bylo by záhodno a také potřebno v této příčině dříve zkoumati, nevychází-li v Německu toto občasné volání po všeobecné klausuli právě z oněch míst a kruhů, které by si přály obmezení nepohodlné jim soutěže třeba nikterak nekalé — vůbec.

Než nehledě ani k tomu jest zajisté dnes Německo již bohatší o zkušenosti, jež tam přinesla delší již praxe zákona z roku 1896, a že tudíž možno již tam nyní snadněji za to míti, že také i soudy tamnější nabyly již jisté průpravy, pro použití všeobecné klausule ve svém rozhodování.

A přes to vše se s uzákoněním všeobecné klausule při tomto zákonu právem nikterak nespěchá a uzákonění to se zdržuje a odkládá, a o věci opětně jedná a uvažuje. Není žádné pochyby, a dalo by se určitě očekávati, že by u nás zajisté vedlo stanovení a uzákonění všeobecné klausule bez podobné zkušenosti a průpravy, jakou dnes v Německu ovšem již nalézti můžeme, nejen ku právní nejistotě, nýbrž i ku značným právním zmatkům.

Bylo by pak ovšem sice pravdou, že by se pak zákonu o nekalé soutěži nemohla vytýkati žádná neúplnost, — ale za jakou cenu — a také obchodní svět by pak za tuto zákonodárnou důslednost citelně a těžce trpěl.

Můžeme také zcela bezpečně předvídati, že by podobné příliš všeobecné ustanovení, jak se v § 16. osnovy vyskytuje, dávalo zlovolným konkurrentům vhodné a časté příležitosti k chikanování, a také soudci, jemuž zcela přirozeně živý proud denního hospodářského života uniká, neposkytlo by žádné pevné opory a potřebné a bezpečné base právní.

Ryze speciální zákon proti nekalé soutěži jest a také ale má býti dostatečnou pomůckou ku stihání všech zjevů nekalé soutěže zákonem zapověděných a trestně stíhaných.

V případě tom však, že by se přece později vyskytnul případ, na který by se zákona toho přece snad užíti nedalo — ač by se snad analogického ustanovení použíti mohlo, tu s právnického hlediska — a dle zásady in dubio mitius — odporučovalo by se dříve případ ten v nejhorším případě pardonovati, nežli snad pomocí takového pružného ustanovení, a takového kaučukového paragrafu uvolniti cestu chikanování celého obchodního světa, zejména snad všech komusi někde nepohodlných, třeba úplně reelných konkurrentů.

Vždyť naší veřejnosti a zejména praktickým právníkům, zejména z oboru soudního a z kruhu obhájců, dostatečně jest již

známo z bohaté dnes praxe provozování zákona o potravinách ze dne 16. ledna 1896 č. 89 ř. z. co znamená již pouhá obžaloba, a jak jest i solidní obchodník neb živnostník již touto obžalobou těžce stížen, a jeho obchodní jméno sníženo a důvěra obecenstva k němu pro budoucnost otřesena.

I při nejlepším výsledku soudním platí pro něho staré a správné pořekadlo »semper aliquid haeret« či po česku řečeno »něco na tom přece snad bylo«.

Jak ze zprávy k motivům zřejmo, bylo patrně i o této okolnosti uvažováno a na ni částečně pamatováno, neboť zpráva k motivům výslovně tam uvádí, že na základě jmenované suppletorní klausule jest možno jen civilní žalobu podati. Jest ovšem zřejmo, že trestní stihání pro nekalou soutěž nepříjemnější účinek i následky má nežli žaloba civilně právní; ale i tato žaloba nemine se nikterak s nepříznivým vlivem a následkem pro onoho obchodníka, proti němuž řízena byla, a jest s to dosti povážlivě otřásti obchodním spojením jeho vůči jiným a rovněž tak snadně podkopati dosavadní důvěru jeho odběratelů a příznivců.

Na důkaz potřeby takovéhoto všeobecného ustanovení a jeho obhájení nelze také snad vzhledem k naprosté rozdílnosti vývoje i zvláštních poměrů jednotlivých zemí poukazovati na to, že ve Francii (dílem i v Italii, Belgii a jinde) vyvinula se volným a účelným výkladem známého článku 1382 code civil praxe, která pojem »concurrence déloyale« vlastně teprv vytvořila a také celkem k cíli zamezení největší a nejčastější části zjevů nekalé soutěže též postačuje.

Již v roce 1902 vyslovily se také čelné obchodní komory proti této všeobecné klausuli, jenom v národohospodářské literatuře nalézá toto všeobecné ustanovení dosti obhájců.

Ještě jinou stránku tohoto ještě snad ne dosti poznaného, zejména co do důsledku jeho, a ne dosti a řádně oceněného ustanovení všeobecného nesmíme přehlédnouti, jelikož právě pro nás důležitý význam má, a ho ještě více v budoucnosti by nabýti mohlo, neboť tímto osudným ustanovením §u 16. navrhovaného zákona, by se snad nejvíce a nejvydatněji posloužilo záludným zámyslům jistých kruhů, čelícím zejména proti včasnému akcentování, zejména národních a politických momentů v reklamě a soutěži pak vůbec a to zejména na zjevnou škodu emancipačního hospodářského snažení a směru slovanských národů v Rakousku, jak by nás asi brzy budoucnost o tom přesvědčila.

Civilní judikatura stihá přirozeně jen ty případy, ve kterých směřují použité nekalé prostředky proti jednomu neb více určitým majitelům podniku, zejména tedy osobováni si cizích značek závodových, a snižování cizích obchodních podniků.

Tato praxe pak utvořila pojmenování »concurrence deloyale«, pod kterýmž pak všecky konkurrenční manévry, proti kterým francouzský civilní soudce na základě § 1382 code civil pomoci poskytoval, zahrnovány.

Věda pak na tomto základě stanovila recte pokusila se ukázati pojem, které známky konkurrenční manévr míti musí, aby pod označení concurrence deloyal subsumován býti mohl.

Přesnou definici tohoto pojmu bychom ale i tu marně hledali.

K tomu sluší tuto ještě připomenouti, že původ různých zákonných ustanovení směřujících k potírání nekalé soutěže hledati dlužno ve Francii.

Jest totiž zcela přirozeno, že v těch zemích, kde hospodářská volnost nejdříve ku svému plnému vývinu dospěla, také její škodlivé následky nejdříve se staly znatelnými; právě proto nalézáme v Anglii a ve Francii první stopy zákonodárství v příčině ochrany dělníků a potírání nekalé soutěže.

Kdežto pak Anglie na poli otázky dělnické byla vzorem všem ostatním zemím, neukázala na poli ohledně potírání nekalé soutěže tak vynikajícího postavení, a stala se tudíž Francie na tomto poli vzorem pro všecky jiné státy.

To se vysvětluje snadno též tím, že potírání nekalé soutěže vycházelo z francouzské judikatury a tu také původ svůj vzalo.

Na tomto základu budovala pak francouzská právověda svoji nauku o concurrence deloyal, a za ní následovalo pak postupně francouzské zákonodárství, kteréž se ale jen zabývalo zákonným upravením jen jednotlivých otázek a zejména jen proti hrubým případům trestně postupovalo.

Základem pro veškerou francouzskou theorii i praxi v příčině potírání nekalé soutěže jest pojem achalandage.

Pod tímto pojmem rozumí francouzská právověda souhrn všech vztahů držitele živnostenského podniku vůči kruhu jeho odběratelů.

Souhrn těchto vztahů, jichž majetková cena jest nepo-

přena, pojímá se u Francouzů jakožto majetkový předmět a konstruuje se k němu vlastnictví podnikatelovo.

Každé zaviněné poškození těchto vztahů (pro něž utvořila francouzská praxe praegnantní výraz »détournement«, německy asi Abspenstigmachen der Kundschaft) jest tudíž protiprávním a zakládá proto povinnost k náhradě škody.

Z toho názoru vycházejíc, vysvětluje se pak snadno velký význam článku 1382 code civil pro potlačování nekalé soutěže.

Tento článek 1382 stanoví, že každý čin lidský, který jinému škodu způsobil, zavazuje toho ku náhradě, jehož vinou se tato škoda stala.[1]) — Na základě tohoto ustanovení poskytovala francouzská judikatura poškozenému podnikateli proti jeho méně svědomitým konkurrentům úplně postačující civilně právní ochranu, při čemž ještě výslovně podotknouti třeba, že jednotlivá rozhodnutí (judikaty) prozrazují obdivuhodnou znalost veškerého života obchodního, jakož i velice přísné posuzování nekalých manévrů konkurrenčních. Nárok poškozeného jak na zápověď dalšího vsáhnutí tak i na náhradu škody nalézá tu plného ohledu a zřetele, a jsou tu zejména sumy poškozenému přisouzené namnoze až ku pozastavení vysoké, a to zejména u porovnání jak rakouských tak německých sporů o náhradu škody.

Typické zjevy nekalé soutěže a různé případy s ní spřízněné, kteréž vládní osnova stíhá, jsou velmi obsáhlé a nelze si ani tak snadno představiti větší počet jinakých nekalých jednání konkurrenčních, pokud je vůbec zákonem postihnouti lze, pokud vůbec tedy nejde jen o některé obchodní křiklavosti aneb jisté nechutnosti, které vůbec nelze dobře v duchu zákona stíhati.

Především jest to nepravdivé vychvalování, § 1.—4. osnovy, tedy nekalá reklama, hlavní to podstata nekalé soutěže vůbec, proti níž se obracejí nejčelnější stížnosti obchodního světa.

Tuto nepravdivou reklamu bude lze za jistých předpokladů stíhati, nechť jsou její zjevy jakékoliv.

Dalšími typickými druhy nekalé soutěže a zjevů spřízněných, které osnova výslovně uvádí, jsou: Osvojování si a zneužívání značek závodových, přivádění či způsobování záměn v

---

*) Doslovně art. 1382 code civil zní: »Tout fait quelconque de l'homme qui cause à autrui un dommage oblige celui par la faute duquel il est arrivé à le réparer.«

obchodní tržbě (§ 5.—9. osnovy), snižování obchodních podniků či t. zv. dénigrement (§ 10. osnovy), prozrazování neb jinaké porušování tajemství obchodních a podnikových (§ 11.—15. osnovy), obchody lavinové (čili smlouvy, »nach dem Gutscheinsystem«) a osobování si vyznamenání a předností (§§ 33. a 34. osnovy).

Ve druhé hlavě (§ 35. a násl. osnovy) osnovy stanoví se podmínky, za jakých vyhraženo jest ministerstvu právo vydati nařízení, že určité zboží (živnostenské výrobky nebo výrobky původní produkce) smí býti do prodeje dáváno jenom v předepsaných jednotkách množství nebo se zevnějším vyznačením množství povahy nebo místa původu.

Mimo značení obligatorní možno vydati předpisy i pro značení dobrovolné.

Pokud se týče řízení, spokojuje se osnova v prvé řadě s prostředky soukromoprávními.

Poškozenému přísluší nárok na náhradu škody, po případě nárok na upuštění od dalšího jednání nesprávného.

O nároku tom zpravidla rozhodují soudy, a sice, příslušnými jsou pro spory, kde cena sporného předmětu, 1000 K přesahuje, samostatné soudy obchodní neb zámořské, případně obchodní senáty soudů krajských neb zemských, jinak příslušny jsou, pakli předmět sporu 1000 K nepřesahuje, soudy okresní.

Místně příslušným jest soud okresní nalézající se v místě soudu sborového pro celý okrsek sborového soudu první instance; je-li v místě více soudů okresních, tedy soud okresní ve věcech obchodních, není-li ho tuto, ten okresní soud, který pro oblast soudu sborového jest zřízen.

Předpisy řízení soudního ve věcech bagatelních (§§ 448 až 453) pro řízení v těchto sporech, platnosti nemají.

Stanovení zmíněné kompetence soudní má patrně za účel docílení konformity rozhodování soudních v tomto směru.

S p r á v n í m u řízení vyhraženy jsou jen přestupky zákazu obchodů lavinových, předpisů o používání vyznamenání a předností, jakož i zevní vyznačování množství, povahy a místa původu.

Trestně stíhá osnova jen určitá d o l o s n í nepravdivá vychvalování (§ 28) dále dolosní snižování obchodních závodů a prozrazování obchodních a podnikových tajemství (§§ 29., 30.), podobně jako zákon německý.

Řízení pro přestupky § 28. a 29. přísluší okresnímu soudu nalézajícímu se v sídle soudu sborového, jemuž rozhodování ve věcech tiskových svěřeno jest. Řízení pro přečin § 30 osnovy přísluší, soudům sborovým I. instance. Tresty vyměřeny jsou dosti přísně a to vězením od 3 dnů vztažně týdnu, do 3 vztažně 6 měsíců; pokuty peněžní do 1000 vztažně 2000 K.

Připustno jest i spojení obou druhů trestu; podobně i v zákoně německém.

Zároveň může soud v případě § 28. a 29. osnovy uznati na uveřejnění trestního rozsudku a to jedním zařaděním v jednom neb dvou veřejných listech, a to jak rozsudku odsuzujícího tak i osvobozujícího; náklady uveřejnění prvějšího nese odsouzený, poslednějšího soukromý žalobce.

Nárok založený v ustanoveních § 1. a 3. na zanechání či upuštění od dalšího jednání protiprávního, promlčí se dle § 19. osnovy do roka od okamžiku, kdy protiprávní jednání dokončeno bylo.

Ostatní na základě tohoto zákona možné soukromoprávní nároky promlčí se v době jednoho roku od toho okamžiku, kdy k podání žaloby oprávněný dověděl se nejen o protiprávním jednání, nýbrž i o osobě povinného a v případech těch, kde stává nárok na náhradu škody, nadto ještě i o způsobené škodě vědomosti nabyl, nejdéle ale do 3 let od dokonaného jednání protiprávního. V případě tom však, že způsobeno bylo podle tohoto zákona nedovoleným jednáním trvale dotyčnému ustanovení se příčící zařízení některého obchodního podniku, zůstává nárok na odstranění téhož (podle § 20. osnovy) a na zanechání pokračování aneb opakování téhož protiprávního jednání tak dlouho zachován, pokud toto nadále se udržuje a trvá.

Toto promlčení liší se poněkud od německého zákona, kde nároky založené v tomtéž zákoně na upuštění aneb náhradu škody promlčují se do 6 měsíců od té doby, kdy k nároku oprávněný vědomosti nabyl o protiprávním jednání i osobě pachatelově; pakli však okamžik, kdy škoda nastala, spadá na dobu pozdější, počíná běžeti promlčení nároku na náhradu škody teprve oním pozdějším okamžikem (§ 11. něm. zák.).

Osnova naše chrání stejně jako německý zákon jen onoho majitele podniku, jehož závod se nalézá v tuzemsku aneb je-li aspoň příslušníkům rakouským zajištěno právo reciprocity na

stejnou ochranu, což má se stanoviti vládním prohlášením v říšském zákoně.

Zvláštní péče věnována pak ještě v osnově přechodním ustanovením (zejména praktickým sluší nazvati vypočtení platných příbuzných norem § 49. které tímto zákonem dotčeny býti nemají), což může velmi vhodně posloužiti k vyvarování se sporným otázkám.

Správně bylo řečeno, že boj proti nekalé soutěži patří k oněm vhodným prostředkům, kterých zákonodárství používá, aby zjednalo obchodu opět onu míru poctivé víry (Treu und Glauben), která jest nezbytná ku zdárnému a řádnému vývoji našeho hospodářského života, neboť mravní povaha osob a firem, s kterými vstupujeme v obchodní styk, jest bez odporu nejpřednější otázkou vzhledem k obapolným trvalým výhodám a stálému zisku, cílům to každého obchodního spojení. — Jest důležitější otázkou než solventnost hmotná a jest nejsilnějším elementem, majícím vliv na všecko obchodní jednání vůbec.[1])

Jest ovšem nesporným. že i jiné mnohé zjevy našeho hospodářského života porušují poctivou víru obchodu (Treu und Glauben des Verkehres) a vyžadují rovněž rázného zakročení v zákonodárství; sem patří zejména různé křiklavé zjevy v oboru stavebním t. zv. Bauschwindel, dále při podvodném úpadku (t. zv. Konkursschwindel), fiktivní insolvence a různá živnostenská vyrovnávání, což budiž brzkou úlohou našeho zkvétajícího zákonodárství.

Praktické případy.

Kniha judikátů čís. 184.

Zenština, jež byla svedena a obtěžkala, aniž nastala skutková podstata přestupku dle § 506. tr. zák., nemá podle § 1328. obč. zák. ani nároku na náhradu ušlého výdělku, ani na odškodnění z příčiny zmenšené vyhlídky na provdání se.

---

[1]) Srv. A. Stiller, Šťastní jednotlivci, jak pěkn štam mluví o obchodní morálce.

Nastala-li však skutková povaha řečeného přestupku, dlužno soukromoprávní nárok svedené posuzovati s hlediska § 1324. obč. zák. Mát ona proto nejen právo na náhradu škody, ale i na úplné dostiučinění, zejména na odškodnění za zmenšenou vyhlídku na provdání se, dále má, byla-li obtěžkala, nárok v § 1328 obč. zák. naznačený.

Naproti tomu nepřísluší svedené v žádném z uvedených případů nárok z příčiny ztráty počestnosti.

(Změna judikátu č. 32 a nálezu č. 164.)

Při poradě o právním případu následkem dovolání předloženém, týkajícím se nároků ženštiny připovědi manželství svedené a obtěžkavší vůči svůdci, byl jednomyslně vysloven náhled, že mezi rozhodnutím ze dne 13. května 1857 č. 4499 v knize judikátů pod č. 32*) zapsaným a mezi rozhodnutím ze dne 19. ledna 1897 č. 111 v repertoriu nálezů pod č. 164**) zapsaným jest odpor, ne sice v právní větě, ale přece v odůvodnění, a jelikož nad to namnoze projevovány byly pochybnosti stran příliš úzkého znění judikátu č. 32, odkázal první president nejvyššího dvoru soudního podle § 4. instrukce pro vedení repertoria nálezů a knihy judikátů u nejvyššího dvoru soudního, schválené nejvyšším rozhodnutím ze dne 7. srpna 1872, dotyčnou právní otázku před určený tam senát, pozůstávající s předsedou z dvaceti a jednoho člena nejvyššího soudu.

Tento se usnesl, aby s vrchu uvedená právní věta zapsána byla do knihy judikátů a aby důsledkem toho jak judikát č. 32, tak i nález č. 164, jsouce změněny, byly odstraněny.

Pro přejatou větu právní rozhodny byly tyto důvody:

Při výkladu § 1328 obč. zák. nelze se obejíti bez dějin vzniku toho místa zákona.

Již občanský zákoník pro západní Halič obsahoval podobná ustanovení, jelikož § 447. III. části souhlasí s § 1328. a §§ 449. a 450. téže části s § 1330. obč. zák. Z porady dvorské komise ve věcech justičních zákonů ze dne 2. června 1806 o řečených paragrafech vysvítá toto:

---

*) Judikát č. 32 zní:

»Svedená ženština, jež se stala matkou, nemá podle § 1328. obč. zák. nároků na odškodnění z příčiny ztracené počestnosti aneb zmenšené vyhlídky na budoucí provdání se.«

**) Nález č. 164 zní: (sr. Právník 1897 str. 163)

»Stalo-li se svedení zakládající skutkovou podstatu přestupku dle § 506. tr. zák., dlužno soukromoprávní nárok svedené posuzovati s hlediska § 1324. obč. zák., i náleží jí nejen právo na odškodnění, nýbrž i na úplné dostiučinění.«

K § 1330., jenž však označen jest v protokole za § 31. a v němž další věta zní pouze: »má právo žádati úplného dostiučinění«, bylo připomenuto:

»Osnova ustanovuje v § 449. (což právě odpovídá číslu paragrafu záp. hal. zákoníku) změnu pro umenšení právních sporů velice prospěšnou a zároveň ke cti národa sloužící, že se budoucně nemůže, jako dosud, za ublížení na cti, ačkoliv zůstala bez následků, žádat peněžitý obnos, dle něhož se čest občanská odhaduje a prodává.«

Když pak byla při poradě o § 1328. (v protokole § 29.) pěti hlasujícími projevena pochybnost, poskytne-li se svedené a obtěžkavší ženštině nařízeným tuto zaplacením nákladů dostatečného odškodnění a nemá-li býti oprávněna, žádati ještě zvláště náhrady za nyní po svém poklesnutí ve většině případů ztracenou naději na jiné spojení, dostiučinění za skvrnu své počestnosti, své dobré pověsti způsobenou, bylo ostatními hlasujícími a najmě presidentem proti tomu připomenuto: Nelze si případ, aby ženština jinak mravná, počestná svedena byla až k obtěžkání mysliti jinak, nežli že jí bylo slíbeno manželství, kterýmžto slibem byla sice svedena, avšak přece s rozvahou se svůdci poddala. Pakli tento od svého slibu odstoupí, jest sice zavázán k náhradě škody, táž se však s určitostí nedá v ničem jiném udati, nežli ve způsobených nákladech, v opatření dítěte a v ostatních určených výlohách. Plnění otcovských povinností a zaplacení hotových výloh postačí děvčeti, které se nikoliv v naději na nějaký zisk, nikoliv proti nějaké jiné odměně poddalo muži, jehož považovalo za budoucího manžela svého; bude sice své ukvapené důvěřivosti aneb nešťastných událostí, jež zmařily splnění slibu jí učiněného, želeti, avšak nechce také žádné další náhrady, nežli dosažení onoho účelu, jejž si za jedinou pohnůtku představovalo, t. j. manželství. Uváží-li se dále, že se osobě, která se pudem, rozkoší, mnohdy nízkou ziskuchtivostí a skrytými svůdnými prostředky přivedla ve stav, že se sice v tom okamžiku aneb s touto osobou nikoliv vlastní vůlí, dle svého smýšlení však jinak zcela ráda octla v řečeném poměru, nemá poskytnouti pražádná zákonná pomoc; a že s druhé strany, když svůdce užil lsti, podvodu, úkladů neb dokonce násilí, to vede netoliko k odškodnění, nýbrž dle zákonů trestních i k trestu, jeví se práva svedené ženštiny řečeným paragrafem býti dostatečně chráněna a nelze další náhrady nebo dalšího dostiučinění v zákoně ustanovovati a to tím méně, jelikož by se jinak zůstavilo svobodné pole intrikám, záletnostem a záludným spekulacím. Těmito poznámkami byli všichni hlasující přesvědčeni a přijali § 1328. v nynějším znění.

Nedá se tudíž popírati, že hlasující c. k. dvorské komise ve věcech zákonodárných byli toho náhledu, že svedené v žádném případě ne-

náleží více, nežli jí bylo v § 447. 13. hlavy III. dílu prvotní osnovy, odpovídajícím § 1328. obč. zák. přiznáno, totiž náhrada hotových výloh z příčiny slehnutí a šestinedělí.

Mínění redaktorů zákona jsou však pouze jednou pomůckou výkladu, nikoliv však jedinou, natož pak nejdůležitější. Nad míněním redaktorů stojí prohlášený zákon ve svém znění, své systematice a své spojitosti s jinými zákony. Prohlášený zákon dlužno z něho samého, třeba-li pomocí obdoby vykládati a ho užívati.

Porovnání ustanovení § 1328. obč. zák. s ustanovením § 251. II. části trestního zákoníku z roku 1803 (v podstatě souhlasného s § 506. trestního zákoníku z roku 1852) vykazuje, že redaktoři všeobecného zákoníku občanského vymezili nárok svedené příliš úzce. Právě uvedené předpisy trestního zákona nařizují, že se v případě svedení a zmrhání pod nesplněnou připovědí manželství zmrhané zůstavuje právo na odškodnění.

Již pouhé odstoupení od zasnoubení zakládá dle § 46. obč. zák. pro snoubenku, s jejíž strany nebylo k tomu dáno podstatné příčiny, nárok mimo rámec § 1328. obč. zák. sáhající, jelikož se jí vyhražuje právo na náhradu skutečné škody odstoupením vzešlé. Zrušení zasnoubení zakládá tuto náhradní povinnost, nebylo-li podstatné příčiny k tomu, nevyžaduje se tedy zlého úmyslu, nýbrž stačí zavinění, které nemusí nutně ani pozůstávati v nápadné nedbanlivosti (§ 1324. obč. zák.).

Zcela jinak v případě § 506. tr. zák. Tento trestný čin předpokládá zlý úmysl, nesplnění připovědi manželství musí býti úmyslné, musí tu býti vědomí bezprávnosti. Konečná věta tohoto paragrafu vyslovuje: »zůstavuje se osobě zmrhané právo k odškodnění«; pro nedostatek bližšího označení objemu odškodnění lze v tom spatřovati toliko odkázání na zákonodárství civilní. Občanský zákoník neobsahuje však pro tento případ zvláštních norem. § 1328. jest vůči § 506. tr. zák. příliš úzký, poněvadž se v něm neděje zmínka o nesplněné připovědi manželství a s druhé strany příliš široký, poněvadž má na mysli případ zplození, k němuž zase § 506. tr. zák. nepřihlíží. Náhradní povinnost, stává-li skutková povaha § 506. tr. zák., dlužno tedy posuzovati podle těch předpisů občanského zákoníku, které se vztahují na úmyslná a zejména činem trestním zákonem zapovězeným způsobená poškození: tudíž podle §§ 1323., 1324. a 1331. obč. zák. Právo na odškodnění zmrhané osobě v § 506. tr. zák. vyhražené pozůstává proto v právu na úplné dostiučinění.

Z toho, co bylo dosud řečeno, vyplývá následující:

Nastalo-li svedení zakládající skutkovou povahu přestupku dle § 506. tr. zák., aniž svedená obtěžkala, pak nelze pochybovati o tom, že sluší sou-

skytovati nárok proto, poněvadž jest prý čest tak nadevše drahocenná, že není přístupna odhadnutí.

Kromě toho nejsou fysické nebo psychické — pomyslemež jen na nervový záchvat — bolesti, jež utrpěl poškozený na těle, zajisté ocenitelné (§ 303. obč. zák.) a přece poskytuje zákon v § 1325. obč. zák. nárok na přiměřené bolestné. Co do účelu, pro který se za uražení na cti nepřiznává náhrada, jest cennou poznámka zpravodaje Zeillera k §§ 450. až 452. 13 hlavy III. části prvotní osnovy (Ofner Urentwurf II., str. 196, kteréž paragrafy nepřešly ve všeobecný zákoník občanský):

»Osnova ustanovuje . . . změnu pro umenšení právních sporů velice prospěšnou a zároveň ke cti národa sloužící, že se budoucně nemůže, jako dosud, za ublížení na cti, ačkoliv zůstala bez následků, žádati peněžitý obnos, dle něhož se čest občanská odhaduje a prodává.«

Stran odškodnění za ublížení na cti propůjčují některá cizozemská zákonodárství (na př. francouzské a vlašské), pak anglicko-amerikánská praxe soudci značnou míru volnosti, pokud jde o odškodnění za tort moral, za poškození nehmotných statků. Této volnosti judikatura řečených států podle zkušenosti vydatně užívá.

Občanský zákoník pro říši německou bere se prostřední cestou. § 253. ustanovuje: »Pro škodu, jež není škodou na majetku, žádáno býti může odškodnění pouze v případech zákonem určených.« Těmi jsou případy §§ 847. a 1300. § 847. odst. 2. zní: »Stejný nárok (roz. na slušné odškodnění na penězích, odst. 1. tohoto paragrafu) přísluší ženštině, proti které spáchán byl zločin neb přečin proti mravopočestnosti, aneb která byla lstí, pohrůžkou neb zneužitím poměru závislosti pohnuta, aby dovolila mimomanželskou soulož.« (Tomuto ustanovení zákona dlužno také podřaditi svedení po rozumu našeho trestního zákona.)

Podle nynějšího stavu rakouského zákonodárství v oboru obecného práva občanského nahražuje se nehmotná škoda pouze v případech bolestného (§ 1325. obč. zák.) a ceny zvláštní obliby (§§ 1331., 335. obč. zák.).

Proti zásadě, že se dle práva rakouského odškodnění za ublížení na cti nepřiznává, mohlo by se namítati, že od trvání civilního řádu soudního může soud podle § 273. c. ř. s. ustanoviti podle volného uvážení náhradu za všechna poškození rázu nehmotného, zejména za ublížení na cti. Na prospěch této námitky dalo by se snad říci, že by obnos škody vyměřen byl soudcem, pročež by se »čest (stranou) již neodhadovala a neprodávala«. Tato námitka nebyla by však důvodná, poněvadž uvedený § 273. vychází s předpokladu, že straně náhrada škody . . . . přísluší, čehož, jak již bylo vylíčeno, podle našeho práva stran ublížení na cti nestává; poněvadž soudce z důvodu ublížení na cti nemůže přisouditi nějaký obnos, když žalobce ur-

čitého obnosu se nedomáhal; a poněvadž již v uplatňování dotýčného nároku spatřovati lze »odhadování cti«, jež Zeiller — snad bez nutné příčiny — zavrhuje.

Plenissimární usnesení c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. dubna 1908 č. j. Rv I 91/8-1. *J. Št.*

Vedlejší intervenci odkazovníka, jenž se ve sporu přidružil k žalované pozůstalosti, účinků §§ 20. a 14. c. ř. s. přiznati nelze. — Předpis §u 192. odst. 2. c. ř. s. o nepřípustnosti rekursu platí i tehdy, když soud rekursní zrušil usnesení první stolice, jímž vysloveno bylo přerušení řízení. — Náklady incidenční rozepře o svém připuštění do sporu nese podlehnuvší vedlejší intervenient.

Josefa M. ustanovila svoji dceru Kateřinu P. a jejího manžela Antonína P. za dědice a odkázala svůj domek, jenž tvoří jediné jmění pozůstalostní, své druhé dceři Barboře F. Manželé Antonín a Kateřina P-ovi přihlásili se za dědice a když odkazovnice Barbora F. neuznala pohledávku Antonína P. k pozůstalosti přihlášenou v obnosu 1625 K za živení, ošetřování a pohřbení zůstavitelky, podal tento, byv soudem pozůstalostním na pořad práva odkázán, u c. k. zemského soudu v Praze na pozůstalost Josefy M., zastoupenou spoludědičkou Kateřinou P. žalobu na zaplacení 1624 K. Při prvním roku, k němuž přišla i odkazovnice Barbora F., žádajíc, aby připuštěna byla do sporu jako vedlejší intervenientka s účinky §§ 20., 14. c. ř. s., Kateřina P. nárok žalobní přes protest Barbory F. uznala.

C. k. zemský soud v Praze usnesením ze dne 8. ledna 1908 č. j. Cg VI 300/7-9 1. zamítl návrh žalobcův na odkázání vedlejší intervenientky Barbory F., 2. připustil Barboru F. jako vedlejší intervenientku žalované pozůstalosti s právním účinkem v §§ech 20. a 14. c. ř. s. naznačeným, 3. přerušil dle § 190. odst. 2. c. ř. s. řízení až do pravoplatného rozhodnutí o připustnosti vedlejší intervence.

C. k. vrchní soud zemský v království Českém usnesením ze dne 3. února 1908 č. j. R II 14/8 nevyhověl sice rekursu žalobcovu ad 1. usnesení v odpor vzatého, za to však rekursu ad 2. a 3. vyhověl, usnesení prvního soudu ad 2. změnil tak, že se návrh Barbory F., aby její vedlejší intervenci byly přiznány účinky §§ 20. a 14. c. ř. z., zamítá, a usnesení ad 3. zrušil. Kromě toho uložil Barboře F. náhradu nákladů rekursních.

O d ů v o d n ě n í. Nelze sice dle předpisu § 18. c. ř. s. rozhodnutí, jímž vedlejší intervence prohlašuje se za přípustnou, v odpor bráti samostatným prostředkem opravným. Avšak v daném případě spojen byl rekurs ten s dalším rekursem do odstavců 2. a 3. v odpor vzatého usnesení, pročež soud rekursní pokládá jej za přípustný. Ve věci samé rekurs ten odůvodněn není. Vždyť upříti nelze, že Barbora F. má na výsledku sporu zahájeného právní zájem. Zvítězí-li totiž žalobce, bude pohledávka jeho kryta ze jmění pozůstalostního. To však pozůstává pouze z předmětu odkazu Barboře F. připadlého.

Účinky §§ů 20. a 14. c. ř. s. mohou vedlejší intervenci jen tehdy přisuzovány býti, když rozsudek v rozepři vynesený podle povahy sporného právního poměru neb podle zákonného předpisu právně účinným jest také pro právní poměr intervenienta k odpůrci hlavní strany. Této podmínky však zde není. Třebas Barbora F. měla zájem na tom, aby žalovaná pozůstalost ve sporu zvítězila a tím jmění pozůstalé, tvořící fond, z něhož odkaz jí připadlý má úhrady dojíti, nezkráceným zůstalo, nenalézá se proto ještě v žádném takovém právním poměru k žalobci, který by vyneseným rozsudkem byl dotčen. Žalobce žalobou svou požaduje jako věřitel pozůstalosti zaplacení své pohledávky na této a jest tudíž v právním poměru pouze k ní, nikoliv i k Barboře F. Tato zase jest v právním poměru pouze k pozůstalosti. Bylo proto ve směru tomto rekursu vyhověno a vedlejši intervenci odkazovnice nebyly přiznány účinky §§ů 20. a 14. c. ř. s. Potom však musí tato dle § 19. c. ř. s. rozepři přijmouti v tom stavu, v jakém v čase jejího přístupu se nalézá a její procesní úkony jsou jen potud právně účinné pro hlavní stranu, pokud neodporují jejím vlastním procesním jednáním. Přerušení řízení není proto účelným, pročež dotyčný odstavec usnesení v odpor vzatého byl zrušen.

Výrok o nákladech rekursu založen na §§ech 50., 52. odst. 1. a 41. c. ř. s.

K dovolacímu rekursu vedlejší intervenientky Barbory F. usnesl se c. k. nejvyšší soud takto:

Dovolacímu rekursu, pokud směřuje proti odstavci 2. výroku v odpor vzatého usnesení soudu rekursního, s e m í s t a n e d á v á a poukazuje se k případným důvodům téhož usnesení, jež vývody dovolacího rekursu vyvráceny nebyly.

Pokud dovolací rekurs béře v odpor odstavec 3. výroku toho, z a m í t á s e, poněvadž usnesením soudu rekursního zamítnut byl návrh vedlejší intervenientky na přerušení řízení tím, že zrušeno bylo usnesení prvého soudu návrhu tomu vyhovující, dovolací rekurs jest tudíž vzhledem k předpisu § 192. c. ř. s. nepřípustným, při čemž okolnost ta, že usne-

sení, jímž bylo odepřeno žádané přerušení řízení, teprve v druhé stolici bylo učiněno, jest bezvýznamná, poněvadž 2. odstavec §u 192. c. ř. s. ve směru tom nerozeznává a není důvodu pro to, aby se soudnímu usnesení, které zákon prohlašuje za neodporovatelné, přiznala odporovatelnost proto, že učiněno bylo soudem vyšší stolice.

Pokud konečně směřuje dovolací rekurs proti výroku o útratách rekursu, nedává se mu místa a podotýká se ku dotyčným vývodům, že tu hlavní zájem žalobcův spočíval v tom, aby Barbora F. nebyla připuštěna jako vedlejší intervenientka ve smyslu §u 14. c. ř. s., v kterémžto směru jest úspěch jeho úplný, a že zásada uplatňovaná v dovolacím rekursu, že vedlejší intervenient nesmí býti odsouzen k náhradě útrat, rozhodná jest sice pro výsledek sporu mezi stranami hlavními, nikoliv však pro otázku o útratách incidenční rozepře, provedené mezi vedlejším intervenientem a jednou z hlavních stran o tom, má-li intervenient býti připuštěn, kteroužto otázku posuzovati dlužno dle všeobecných pravidel §§ů 40. až 43. c. ř. s.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. března 1908 č. j. R II 200/8-1. —j—.

Náhrada za bolesť.

Antonín K. při jízdě na c. k. priv. rak. dráze severozápadní utrpěl nárazem železničního vagonu lehké poranění; z leknutí vznikly později neuralgické bolesti a záchvaty tak silné, že nastala neschopnost ku práci a výdělku.

Žalována tedy rak. severozápadní dráha mimo náhradu škody, ušlého výdělku a budoucí ujmy na zaplacení bolestného 50.000 K.

C. k. krajský soud v Chrudimi odsoudil severozápadní dráhu k náhradě škody, zvláště obnosu 10.000 K za bolesti a k zaplacení veškerých procesních nákladů.

Odvolací soud rozsudkem ze dne 7. února 1908 č. j. Bc V 10/8-118 — přes odvolání žalované dráhy výrok ten potvrdil, poněvadž

1. při vyměřování bolestného dle § 1325. ob. obč. zák. sluší zření míti nejen k tělesným bolestem, jaké žalobce pociťoval po úrazu, ale i k útrapám psychickým, jež zachvátily celou tělesní i duševní soustavu poškozeného, ježto zákon nerozlišuje bolesti fysické od psychických a hranici mezi bolestmi ryze tělesnými a duševními nelze vůbec stanoviti;

2. zvláštního nálezu o náhradě rozsudečného nebylo třeba, ježto vyměření poplatku z konečného rozsudku zůstaveno jest úřadu finančnímu (§ 5. odst. 2. cís. nař. ze dne 26. prosince 1897 čís. 305 ř. z.).

Po dovolání žalované dráhy c. k. nejvyšší soud změnil rozsudky v odpor vzaté v oněch dvou odstavcích, snížil bolestné na 3000 K a uznal za právo, že žalobce sám zaplatiti má rozsudečné z částky 47.000 K, s kterou nyní podlehl, neboť

1. dle úmyslu zákonodárcova má poraněnému na těle poskytnuto býti slušné odškodnění za utrpěné bolesti; zákon v § 1325. ob. obč. z. zmiňuje se jen o ublížení na těle a ani podle obecné mluvy nelze pouhé duševní stavy nebo stísněnosti označovati jako bolesti po rozumu zákona.

K duševní depressi, která hlavně tísní žalobce po úrazu, nemělo přihlíženo býti při nahražování škody, a proto snížena náhrada požadovaná sumou 50.000 K (z přisouzené částky 10.000 K) na 3000 K jen za bolesti tělesní.

2. V předchozím rozsudku mezitimním bylo ovšem určeno, že žalovaná dráha má zaplatiti náhradu a rozsudeční poplatek, jak vyměřen bude c. k. hl. berním úřadem v Chrudimi, ale v nynějším rozsudku konečném nemůže uloženo býti žalované severozápadní dráze, aby zapravila rozsudečné z ohromné sumy 50.000 K, když za spravedlivou uznána jest jen částka 3000 K a proto změněno rozhodnuti o procesních nákladech v ten způsob, že žalobce jinak v hlavní věci vítězící odsouzen, aby sám zaplatil rozsudečné z částky 47.000 K, s kterou v rozepři propadl.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 1908 č. j. Rv II 309/8. *S.*

I. Při exekuci na příjmy v službách soukromých není přípustno za příčinou výpočtu části, jež je exekuci podrobena, připočísti též příjmy, jež má dlužník v službách veřejných.

MUDr. K. jest lékařem kníž. panství za honorář 500 K, okres. nem. pokladny za honorář 500 K a obvodním lékařem za honorář 800 K, mimo paušál cestovní.

C. k. krajský soud v Písku usnesením ze dne 25. listopadu 1907 č. j. X 647/97 v exek. věci záložny v D. proti MUDru K. v B. dle návrhu povolil exekuci zabavením služného dlužníka, které tomuto přísluší jako lékaři knížecího Sch. panství v obnosu 500 K a dále jako lékaři okres. nemocenské pokladny ve V. v obnosu 500 K, pokud každý z těchto platů

částku 200 K převyšuje, takže z každého z těchto platů 200 K a z celého služného dlužníka obnos 1600 K volným zůstane.

Rekursu dlužníka MUDra K. vrchní zemský soud rozhodnutím ze dne 20. prosince 1907 č. j. Rv 437/7 vyhověl, usnesení v odpor vzaté změnil, zamítnuv návrh vym. věřitelky a přisoudiv dlužníku útraty rekursu, z důvodů těchto:

Vedle zákona ze dne 29. dubna 1873 č. 68 ř. z. zákonem ze dne 26. května 1888 č. 75 ř. z. pozměněného nelze služné osob trvale v soukromé službě stojících v exekuci vzíti, když úhrnný obnos služného 800 zl. či 1600 K nepřevyšuje a také podle zákona ze dne 21. dubna 1882 č. 123 ř. z. podléhají stálé platy osob ve veřejné službě jsoucích toliko jednou třetinou a to ještě s obmezením, že dlužníku z úhrnného obnosu jeho platů obnos ročních 800 zl. či 1600 K volným zůstati musí. Dle údajů vym. věřitelky v exekučním návrhu obsažených obnáší služné MUDra K. v soukromé službě na panství Sch. pouze ročních 500 K a služné jeho jako lékaře okr. nemocenské pokladny rovněž pouze 500 K, nedosahuje tudíž oboje toto služné dohromady ani ono minimum 1600 K, které mu volně zachováno býti musí, po případě nepřesahuje výši 1.600 K, aby na ně, pokud 1600 K by přesahovalo, exekuce přípustna byla.

Nemělo proto návrhu exekučnímu na toto služné MUDra K. v obou jeho postaveních toliko 1000 K obnášejících vyhověno býti a jeví se tedy rekurs odůvodněným.

Rekursu dovolacímu vym. věřitelky nejvyšší soud nedal místa, jelikož není přípustno sčítati jmění, jež dle zákona ze dne 21. dubna 1882 č. 123 ř. z. vůbec není exekuci podrobeno, se jměním spadajícím pod ustanovení § 2. zákona ze dne 29. dubna 1873 č. 63 ř. z., pokud se týče 26. května 1888 č. 75 ř. z., kdyžtě ani z těchto zákonů, ani z exekučního řádu, najmě z ustanovení § 251., č. 7 ex. ř., ani jinak nepodává se postačitelný důvod, že by k příjmu, z jiného právního důvodu plynoucímu, s nímžto naložiti dlužno, jako s každým jiným jměním, bylo lze sáhnouti při výpočtu existenčního minima, druhý odstavec změněného § 2. zákona ze dne 29. dubna 1873 č. 68 ř. z., tudíž jen k služebním platům osob, v soukromé službě trvale ustanovených, může se vztahovati.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. ledna 1908 č. j. R II. 38/8.

Kand. adv. JUDr. *Jan Kosina*, ve Vodňanech.

II. Kůň a povoz obvodního lékaře patří k předmětům vyňatým z exekuce, nikoli však jeho kráva.

V exekuční záležitosti záložny v D., vymáhající věřitelky, proti MUDru K. v B. a jeho manželce, dlužníkům, byly při výkonu exekuce zabaveny: kůň, bryčka čtyřkolová a obě krávy dlužníků.

Návrhu dlužníků na vynětí koně a bryčky z exekuce dle § 251. ad 51 ex. ř. a jedné ze dvou zabavených krav dle § 251. ad 3 ex. ř. c. k. okresní soud ve Vodňanech nevyhověl z těchto důvodů:

Dlužníci domáhají se vyloučení z exekuce zabavených jim věcí, koně, 4kolové bryčky a 1 ze dvou krav, tvrdíce, že bryčky potřebuje dlužník MUDr. K., jako obvodní lékař nezbytně ku provozování lékařské svojí praxe a při výkonu veřejné zdravotní služby a že jedné krávy nezbytně potřebují ku výžvě své a svých členů rodinných, žijících s nimi ve společné domácnosti a ku výživě své čeledi, při čemž poukazují na ustanovení § 251. ad 5 a 3 ex. ř. Věci tyto však právě dle týchž ustanovení zákonných a jasného jich znění nejsou předměty, které z této exekuce jsou vyňaty a o nichž bylo by lze použíti zrušovacích úkonů dle § 392. ex. ř. Kůň a bryčka z důvodů na snadě jsoucích nejsou pro lékaře předmětem, jichž potřebuje ku výkonu svého povolání, neboť v poměru k němu, jako takovému, jsou předměty, jež mohou složiti pouze k účelům případné jeho dopravy. Tato jejich povaha dopravní nebyla také dotčena zákonem ze dne 23. února 1882 č. 9 z. z. a vyhláškou u c. k. místodržitelství pro kr. České ze dne 8. února 1889 č. 6 z. z., dle nichž příjem obvodního lékaře jest služné a náhrada nákladů, které jsou spojeny se služebními cestami a sice posledně zmíněná obnáší nejméně 40 K na každých 10 km. a vyplácí se čtvrtletně napřed, čímž opatřena jest obvodnímu lékaři náhrada nákladů, které vzniknou mu použitím dopravních prostředků k účelům zdravotní služby potřebných. Dlužník MUDr. K. jest, jak soudu známo, nejen obvodním, nýbrž i kníž. lékařem, příjmy jeho obnášejí ročně nad 1600 K a nelze proto o dojné krávě tvrditi, že jest jí nevyhnutelně třeba k výživě jeho a jeho ve společné domácnosti s ním žijících členů rodinných a čeledi.

K rekursu dlužníků c. k. krajský, jako rekursní soud v Písku usnesení soudu prvé stolice změnil, koně a čtyřkolovou bryčku z exekuce vyloučil, exekuci ohledně těchto předmětů zrušiv, kdežto stížnost dlužníků proti zamítnutému vyloučení z exekuce jedné ze dvou krav zamítl z těchto důvodů:

Ohledně koně a bryčky, které pod polož. 29 a 32 záj. prot. ve přítomné věci byly exekučně zabaveny, domáhali se dlužníci zrušení exe-

kuce, protože věci těch dlužník, jenž jest obvodním lékařem a též lékařem okr. nem. pokladny, k výkonu svého povolání a své lékařské služby nezbytně potřebuje.

Podle § 251. ad 5 ex. ř. jsou u úředníků, lékařů, jakož i u jiných osob, které vykonávají nějaké povolání vědecké, z exekuce výjmuty předměty, jichž potřebují k zastávání služby, nebo k výkonu svého povolání. Instituce obvodních lékařů jest zřízena vedle § 1. zák. ze dne 23. února 1888 č. 9. zem. z. k tomu účelu, aby obce plniti mohly jimi povinnosti, které jim ukládá zákon ze dne 30. dubna 1870 č. 68 ř. z. v §§ 3. a 4. v příčině policie zdravotní a mají obvodní lékaři, jakožto stálí odborní orgánové, kterým náleží, aby spolu působili k účelu právě naznačenému, vedle § 10. citov. z. z roku 1888 povahu úředníků veřejných. Podle služební instrukce pro obvodní lékaře vydané (příl. A vyhláš. c. k. místodržitele pro Čechy ze dne 8. února 1889 č. 1079 praes. č. 6 z. z. z roku 1889) jsou služební povinnosti obvodního lékaře mimo ošetřování chudých nemocných v oboru policie zdravotní velmi rozsáhlé a vyžadují časté a namnoze rychlé jeho intervence v obcích obvodu jeho přikázaných. Obvodní lékař, spojující takto v osobě své nejen povolání lékařské, nýbrž i úřad policie zdravotní vzhledem k rozsáhlým svým povinnostem právě dotčeným, může tedy podle okolností nalézati se v poměrech takových, že k výkonu a obstarání služby své ze svého povolání bez vlastního povozu a potahu obejíti se nemůže.

Tak jest, jak na podnět soudu rekursního vyšetřeno bylo, u dlužníka MUDra K., který vedle toho jest též lékařem okres. nem. pokladny ve Vodňanech. Podle zprávy okres. výboru ve Vodňanech ze dne 10. ledna 1908 č. 22 patří k obvodu jeho, jakožto obvodního lékaře, mimo B., kde sídlí, 17 obcí, od B. 2.5 až 7.5 km. vzdálených a čítá celý obvod jeho včetně B. 5586 obyvatelů, železniční spojení, arci obmezené, jest jen do obcí S. B. a S., terén obvodu jest většinou kopcovitý a hornatý a podle názoru okresního výboru mohl by se Dr. K. při rozsáhlosti a povaze jeho obvodu zdravotního jen stěží obejíti bez vlastního povozu a potahu, tím méně, protože v B. nejsou takoví povozníci, kterých by kdykoliv a rychle, jak to poměry jeho služby vyžadují, použíti mohl. Z těchto vyšetřených poměrů musí se dovozovati, že zabavený kůň a bryčka jsou předměty pod ustanovení § 251. ad 5) ex. ř. spadající a jsou tedy z exekuce vyjmuty, při čemž otázka, že dlužník dostává cestovní paušál, jest nerozhodná, protože tím zabavené předměty neztrácejí povahu věcí v právě citovaném ustanovení naznačených.

Jinak však jest s návrhem na vyloučení z exekuce jedné ze dvou zabavených krav.

Exekuční řád v § 251. ad 5) ad 3) vyjímá z exekuce dojnou krávu, pokud těchto dobytčat nevyhnutelně jest třeba k výživě dlužníka a jeho ve společné domácnosti s ním žijících členů rodinných a čeledi. Ustanovení toto již dle znění svého, zejména tou v něm vyhraženou volbou ohledně těch kterých druhů dobytčat má patrně na mysli poměry dlužníka, který výlučně, aneb hlavně odkázán jest výživnou svou na příjmy z hospodářství, manželé K. však sami ve svém návrhu uvedli, že jen ku snazšímu opatření výživy své četné rodiny mají zavedeno hospodářství, takže nelze říci, že by k výživě své a svých příslušníků rodinných krávy nevyhnutelně potřebovali a jeví se v tomto směru stížnost jejich neodůvodněna.

Rozhodnutí c. k. krajského soudu v Písku ze dne 18. ledna 1908 č. R III. 211/7.

Kand. adv. JUDr. *Jan Kosina* ve Vodňanech.

Zprávy o schůzích Právnické jednoty v Praze.

Týdenní chůze ze dne 2. dubna 1908.

Předseda: pan starosta Jeho Excellence ministr Dr. rytíř Randa.

Zapisovatel: druhý jednatel pan Dr. Vilém Pospíšil.

Členů přítomno 26.

Přijati noví členové pp.: Dr. Augustin Straka, kandidát advokacie v Praze, Dr. Arnošt Bičiště, kandidát advokacie na Smíchově, Jaroslav Čech, ředitel universitní kanceláře v Praze.

Na to ujal se slova pan Dr. Jaroslav Kallab, c. k. soudní adjunkt v České Lípě, aby pojednal o vládní osnově zákona o trestání a trestní ochraně osob mladistvých. Přednáška tato uveřejněna bude v plném znění v »Právnických Rozhledech«.

Po přednášce hlučným potleskem odměněné ujal se slova pan prof. Dr. A. Miřička, který pravil:

Podání osnovy mne nepřekvapuje. Kdo byl účastníkem sjezdu na ochranu dítek, který se loňského roku ve Vídni konal, a svědkem imposantních projevů tam učiněných, ten rozhodně musil očekávati, že vláda nebude moci se zavírati před touto vox populi.

Každým způsobem sluší podání osnovy co nejvřeleji vítati. Osnova dovedla zužitkovati měrou dosti značnou to, o čem na sjezdě bylo jednáno, Dokonalé toto dílo ovšem není a budiž mně dovoleno, abych se několika slovy dotkl nedostatků, jak se mi jeví. Postrádám předně ustanovení, jimiž

chráněni mají býti mladiství proti zneužívání ke práci. Osnova přihlédla jen k zneužívání mladistvých osob k veřejným produkcím, představením a pod., avšak pominula trestní ochranu proti zneužívání mladistvé síly pracovní v továrnách, živnostech atd. Dle motivů stalo se tak proto, poněvadž látka tato dokud došla úpravy jen v řádu živnostenském a v zákoně z 21. června 1884. tudíž nikoli pro provozovny, jichž tyto zákony se netýkají, a pro práci domácí. Proto prý není možno věc nyní se stanoviska trestního práva upraviti úplně a sluší tudíž vyčkati. Při tom postavila se osnova na stanovisko zastávané v posudku prof. Lammasche, že totiž za trestná sluší prohlásiti jen zvláště hrubá porušení takových ustanovení a ta že sluší v zákoně trestním výslovně uvésti. Já naproti tomu hájil jsem v posudku svém názor, že tu stačí zákon blanketový, prohlašující všeobecně za trestná přestoupení, živnostenských a jiných předpisů, daných o zneužívání osob mladistvých ku práci, aniž by bylo třeba jednotlivě je uváděti. Tu pak ovšem možno rozeznávati přestupky hrubšího druhu a přestupky menši, avšak toto rozeznávání může se týkati jen subjektivné stránky, t. j. toho, věděl-li pachatel, že ohrožuje tělesnou neb duševní integritu zaměstnaného, čili nic. Kdyby se bylo tak postupovalo, mohlo se již nyní přikročiti k úpravě.

Pokud se týče materielně právních ustanovení osnovy, dovoluji si upozorniti na jeden nedostatek instituce napomenutí. Jestliže soudce uzná na pouhé napomenutí, nemá totiž býti dopuštěn opravní prostředek. To se odůvodňuje tím, že právě soudci v první instanci, který obžalovaného poznal, má býti zůstaven tento výrok. To jest sice správné, pokud se týká samého výroku, že na místě trestu postačí napomenutí; avšak mám za to, že tu nebylo přihlíženo k právnímu základu. Právním základem jest výrok o vině. Ten spočívá na podkladě skutkovém, jenž může býti sporným a jenž by měl tudíž býti řešen pravidelným pořadem právním. Osnova uznává správným toto stanovisko, pokud jde o podmíněné odsouzení. Totéž by mělo platiti i při instituci napomenutí.

Pokud se týče podmíněného odsouzení, mám za to, že jest litovati, že má býti připuštěno jen, bylo-li uznáno na trest ne vyšší tří měsicův. Avšak za povážlivější pokládám, jestliže ochranný dozor má býti jen tehdy připuštěn, když byl udělen trest přesahující jeden měsíc. Bylo by žádoucno dozor tento připustiti i při trestu menším proto, poněvadž toto opatření jest vlastně těžiskem celé reformy.

Pokud se rehabilitace týče, staví se osnova na stanovisko tak zv. rehabilitation de droit, která ipso iure nastává. Mám však za povážlivo, jestliže rehabilitace vylučuje se každým novým odsouzením. Jest tu potřebí činiti rozdíly a zajisté by bylo lze zůstaviti soudci, aby v takovém případě,

kde nastalo odsouzení pro nepatrný poklesek, rozhodl, zda má rehabilitace býti přiznána čili nic. Vážnou pochybnost vzbuzuje ve mně ono ustanovení osnovy, které stanoví výminky z učiněné rehabilitace, potud, že trestní soudy a státní zastupitelstva mají míti právo, žádati za sdělení trestu rehabilitací smazaného, a že totéž právo má veřejný úřad, když se jedná o udělení místa ve veřejné službě. To jest ustanovení nad míru povážlivé. Mohlo by to vésti v praxi k paralysování celé instituce. Vždyť právě pro mladistvé nemají nastati právní účinky odsouzení, nemá zejména nastati ztráta čestných práv a nezpůsobilost k zastávání úřadu. Namítne se snad, že sdělení v tom případě se má státi jen n a z v l á š t n í p o ž á d á n í (auf besonderes Begehren). Avšak mám vážnou obavu, že by se v praxi zahnízdila jakási generální klausule, pomocí níž by se takové sdělení žádalo in eventum v každém případě.

Byl bych tudíž rozhodně pro to, aby zmíněné ustanovení bylo škrtnuto.

Váha celé této reformy spočívá ostatně ne tak v této osnově jako spíše v osnově zákona o nucené výchově, kteréž sluší teprvé vyčkati. Mezi oběma zákony mělo by býti zjednáno junctim. (Hlučná pochvala.)

Po panu Dru Juliu N e j e d l é m, který vzpomenul sjezdu zmíněného a účasti prof. M i ř i č k y na něm, ujal se slova pan Dr. P e v n ý a nadhodil vzhledem k ústavu rehabilitace otázku, jak budeme hleděti nyní dále na ustanovení civilního řízení soudního, které výslovně ustanovuje, že strana, která byla jednou pro křivé svědectví odsouzena, nesmí býti více nikdy jako strana přísežně slyšena. Dále se dotkl té okolnosti, že líčení s mladistvými osobami má býti tajné ale i vynesení rozsudku má býti tajné. Osobám do seznamu obhájců zaneseným a skutečně úřadujícím soudcům nemůže býti zajisté přístup zabráněn. Toto ustanovení zůstane zajisté v platnosti. Praktičtí právníci zajisté s největší radostí uvítají rozřešení sporné otázky, za jakých podmínek mladistvý obviněný může státi k soudu a jeho legitimaci aktivní i pasivní zejména při soukromé žalobě. (Potlesk.)

Jeho Excellence pan starosta poděkoval po té panu přednášejícímu a pp. řečníkům a označil zejména jako velice případné, že pan přednášející výklad svůj zahájil vzpomínkou na vytrvalou a neunavnou práci zesnulého prof. Zuckra, která zajisté měla značný vliv na úpravu nynějšího návrhu zákona o věci pro praktický život a pro mravní vývoj lidský velmi důležité.

Dr. Vilém Pospíšil.

Literární zprávy.

Bohuslav Rieger: **Říšské dějiny rakouské.** (Dějiny státního vývoje a veřejného práva.) Vydání posmrtné. Pro potřeby posluchačů universitních opatřil prof. Karel Kadlec. V Praze 1908. Nákladem Spolku českých právníků »Všehrd«.

Široce založené dílo Riegrovo o říšských dějinách rakouských zůstalo nedokončeno. Vyšly ho pouze čtyři sešity. Autor připojoval k nim své přednášky, které spolek českých právníků »Všehrd« mezi studentstvem rozšířil. Později však autor i tyto čtyři sešity pro potřeby posluchačů do litografií upravil, a tak se nalézal v litografiích celý spis Riegrův o říšských dějinách rakouských. Prof. Kadlec, zastupuje již dříve Riegra při přednáškách o těchto dějinách a konaje tyto s ním také paralelně, vzal na sebe úkol, litografie tyto přehlédnouti, a tak v dnešní formě vydány nákladem spolku českých právníků »Všehrd«.

Prof. Kadlec zhostil se svého úkolu s velkou pečlivostí. Přehlédl litografie podrobně a doplnil je na některých místech nejnovějším bádáním Fellnerovým o centrální správě říšské, teprve po smrti autora publikovaným. Takovýmto způsobem máme v rukou poprvé úplné říšské dějiny rakouské v českém jazyku. Disciplina tato zavedena byla na rakouských universitách studijním řádem z r. 1893. Má obsáhnouti dvojí: jednak dějiny státního vývoje, jednak dějiny veřejného práva. Dějiny státního vývoje v zemích rakouských, to jsou jen dějiny rakouského centralismu. Rakouský centralism pak, jak Rieger na jiném místě (Osvěta 1888, str. 1) uvádí, záleží v odstraňování českého státního práva. Aktuálnost předmětu knihy Riegrovy předává ji tudíž z rukou českého studenta do rukou každého, kdo státní vývoj zemí rakouských chce seznati, kdo rakouskou politikou se zabývá a rakouské politice chce rozuměti.

Nemohlo býti nad Riegra osoby povolanější, která by sepsala říšské dějiny rakouské v českém rouše. Mámeť od něho celou řadu odborných spisů a článků o těchto dějinách. Kniha jeho jeví se tedy jen jako soustředěný výtěžek jeho dlouholetých, s obzvláštní zálibou pěstovaných studií.

Říšské dějiny rakouské vyskytují se nám v německé literatuře v různé formě. Někteří spisovatelé němečtí vycházejí tu jako ze základního kmene, ze zemí rakouských, ke kterým se ostatní země, koruna česká a uherská jenom jako jakési vedlejší země připojily. Jednají proto o těchto přibylých zemích jenom ve zvláštních dodatcích. To je tak zv. »Stammlandtheorie«. S ní souvisí i dnešní náhledy německého nazírání na reformu studia právnického v Rakousku. Chtějí počíti říšské dějiny rakouské teprve od Marie Terezie, od doby tedy, kdy povstalo ze zemí českých a rakou-

ských jediné správní území. Rieger je takovýchto theorii přirozený odpůrce. Vychází z jednotlivých prvků, které r. 1526 mocnářství rakouské složily, ze zemí rakouských, státu českého a uherského. Líčí tyto do r. 1526 samostatně, ale i po tomto roce stále více a více šířící se centralism nezastírá mu oko, aby samobytnost zemí českých i nadále neviděl, a byť tento centralism průběhem doby mnohé atributy státní zplna setřel, aby jasně nevytkl, že přece zůstávají některé, jež činí z nich aspoň státní fragment.

Spis Riegrův rozpadá se na dvě části. První část jde do r. 1526, druhá od tohoto roku. První má 3 oddíly, země rakouské, stát český a říši uherskou. V zemích rakouských a v státě českém probírá se vývoj territoriální, práva panovnická, stavovská a zřízení úřadů. Říše uherská popisuje se pouze v stručném přehledu. Dualism z r. 1867 odvádí ji od naší zvláštní pozornosti.

Část druhá dělí se na dva oddíly, epochu starší do r. 1740, vymření habsburského rodu po meči, a epochu novější od r. 1740, kterou vede autor až do r. 1848. Oddíl I. obsahuje sedm hlav: I. Vývoj territoriální, II. Poměr k říši římskoněmecké, III. Právo monarchické, IV. Zřízení říšské, V. Zřízení zemí rakouských, VI. Zřízení české, VII. Zřízení uherské. Ve vývoji territoriálním zabývá se autor zeměmi rakouskými, korunou českou a uherskou. V poměru k říši římskoněmecké pojednává o římském císařství a zemích starorakouských a dále o poměru králů českých k říši římskoněmecké. V právu monarchickém probírá nejprvé jeho trojdílný základ, domácí řády rakouské a volbu a dědičnost trůnu českého do obnoveného zřízení českého r. 1627 a trůnu uherského do r. 1687. Po té přichází již k jednotnému sloučení dědičnosti, provedenému pragmatickou sankcí. Jednotlivé země staly se dědictvím jednoho a téhož panovníka. Místo dřívější unie personální nastoupila již unie reální. Unie tato nabývala i utvrzení v společné obraně jednotného dědictví všech zemí. Vojsko z různých zemí mělo již hájiti toto společné dědictví. Tak tedy od pragmatické sankce jde první, pevnější stmelení zemí původně samobytných, trojdílných. Ve zřízení říšském líčí autor počátky centralisace správní. Ústavní pokusy stavovské se tu nedaří. Kongresy všech zemí, povolávané hlavně na povolení daní, na války s Turky, nemají trvání. Jsou proti ústavě zemí českých, kdež povolovati berně toliko sněmům náleží. I stavovské konfederace, které stavy různých zemí proti panovníkovi svádějí, nemohou míti dlouhého bytu. Jsou povahy revoltní a s poražením revolty nebo odstraněním jejích příčin zanikají. Vlastní centralisace správní jde od úřadů říšských. Jsou jimi tajná rada a konference, dvorská rada, dvorská kancelář, dvorská komora a dvorská vojenská rada. V tajné radě zahraniční záležitosti pořádají

se pro všechny země stejně. Ale tajná rada je i poradným sborem pro všechny záležitosti státní. Stává se tudíž naproti ostatním úřadům dvorským, které jeví svými různými funkcemi v různých odvětvích správy přece jen rozmanitou specialisaci, všeobecným vedoucím a kontrolním střediskem, netoliko reálním, nýbrž i territoriálním.

Nejvyšší radou vládní byla i dvorská rada, z níž vlastně tajná rada jako jakýsi její užší kruh povstala. Ústředním úřadem byla i dvorská říšská kancelář. Kancléř v jistém smyslu představoval jednotu a středisko celého mocnářství. Byltʼ členem tajné, i dvorské rady, expedientem panovníka, i obou těchto úřadů. Přehlížel tedy na způsob kabinetního sekretáře a prvního ministra všechny záležitosti a mohl míti i značný vliv na rozhodování panovníkovo. Dvorská kancelář připravovala od Karla VI. i zvláštní úřad pro záležitosti zahraniční, k němuž pak za Marie Terezie došlo.

Poradným a kontrolním orgánem byla původně i dvorská komora. Byly však jí podřízeny čtyři zemské komory, dolno- a hornorakouská, česká a uherská. Byla tu jakýmsi úřadem dozorčím. Později nastala decentralisace zřízením dvorských komor ve Štýrském Hradci a Inšpruku. Než ostatní komory spjaty za Rudolfa a Matyáše poutem centralisace, která po roce 1620 ještě více pokračovala. Za Josefa I. podrobeny pak i dvorské komory hradecká a inšprucká dvorské komoře vídeňské. Daně nepřímé přidělují se na to zvláštní centrální kase, universální bankalitě, takže příjmy se třídí na camerale a bancale. Než obojí podřízeny průběhem doby tajné finanční konferenci. I bankalita později zrušena, takže zbyla zase jednotná ústřední správa pokladní ve dvorské komoře.

Dvorská rada vojenská vedla také ku jisté centrální jednotě. Je základem příští jednoty ve vojště. Vojsko je jen jedno, císařské. V jednotlivých zemích se verbuje a od Marie Terezie rekrutuje.

Ve zřízení zemí rakouských probírá autor poměr zeměpána a stavů, pak rakouské úřady territoriální a zřízení soudní a stavovské. Ve zřízení českém je důležitým mezníkem Bílá Hora. Mění moc královskou, i stavovskou. Je proto autorovi dělítkem vývoje tohoto zřízení. I líčí v době před Bílou Horou moc královskou, ústavu stavovskou, základní zřízení úřadů, královskou českou radu, českou kancelář, místodržitelství v Čechách, českou komoru, soudní zřízení a sněmy generální, zemské a krajské. Po Bílé Hoře popisuje autor zavedení absolutismu, vznik obnoveného zřízení zemského a hlavní jeho změny. Po té vyličuje působnost české dvorské kanceláře ve Vídni, kteráž novou organisací Karla VI. stala se stát. ministerstvem zemí českých. Ve zřízení uherském pojednává autor o králi a stavech, královské radě a kanceláři uherské, palatinátu a ostatních úřadech, uherském sněmu a komitátech.

Na to přichází k oddílu II., době nejnovější. Zde dotýká se nejprvé v hlavě první poměrů territoriálních, ztráty Slezska, nabytí Haliče a Bukoviny a territoriálních změn za válek francouzských, pak zániku německé říše a vyprostění Rakouska z německého svazku. V dalších dvou hlavách jedná o zřízení říšském a zemském, jakož i o veřejných reformách. Ve zřízení říšském vyličuje nejprvé zavedení rakouského titulu císařského. Byl původně přijat jen pro vládnoucí arcidům. Později přešel i na samo mocnářství. V úřadech říšských popisuje státní konferenci, státní radu, státní a konferenční ministerstvo, dvorskou a státní kancelář a dvorskou vojenskou radu. Pak pojednává o centralisaci českorakouské z r. 1749, kdy Marie Terezie zrušila dvorskou kancelář českou a rakouskou, spojila obojí země české i rakouské v jedno správní území a místo dřívějšího dělení territoriálního zavedla v úřadech dělení reální. Zřídila directorium in publicis et cameralibus a nejvyšší soudní místo. Na to probírá autor jednotlivé dvorské úřady v letech 1760 až 1848. Ve zřízení zemském zmiňuje se o organisaci zemí uherských, o zemských úřadech, guberniích, zemských vládách, úřadech královských a zřízení stavovském v zemích ostatních. Ve veřejných reformách dotýká se reforem poddanských, městských, policejních, školských a náboženských.

Spis končí závěrkem: přehled starších a novějších kodifikací. Připojen jest k němu přehledný rejstřík osob a věcí. *Dr. M. Stieber.*

Hovorna.

Mají-li finanční orgány v soudním řízení nárok na odměnu, zejména podle advokátního tarifu?

V praxi často se vyskytuje otázka, mají-li finační orgány v soudním řízení nárok, aby jim byla přisouzena odměna podle advokátního tarifu. Otázka tato bývá nestejně rozhodována. Dle jednoho náhledu mají finanční prokuratura, jakož i berní úřady, když zakročují v zastoupení finanční prokuratury, nárok na odměnu podle advokátního tarifu, dle náhledu druhého mohou finanční orgány (vyjma finanční prokuraturu) žádati toliko náhradu kolkových výloh a jiných státních poplatků, jakož i hotových výloh, avšak nikoli odměnu, a dle náhledu třetího přísluší odměna i berním úřadům, ale nikoli podle advokátního tarifu, nýbrž v té výši, jakou stanoví soud podle okolností jednotlivého případu.

Při řešení této otázky nutno nejprve přihlédnouti k předpisům civilního řádu soudního, jenž ustanovuje v § 42.: »Je-li strana zastoupena

zmocněnci, kteří nenáležejí ke stavu advokátnímu nebo notářskému, buď podlehlý odpůrce přidržen toliko k náhradě kolkových a jiných státních poplatků a nutných hotových výdajů vedením rozepře způsobených. Ustanovení toto však neplatí pro nároky na náhradu nákladů stranám finanční prokuraturou zastoupeným.« Z předpisu tohoto, kterýž podle § 78. ex. ř. platí také pro exekuční řízení, jde na jevo, že strany zastoupené finanční prokuraturou mají nárok, aby jim byla přisouzena kromě hotových výloh také odměna za činnost finanční prokuratury.

Pokud se však týká výše odměny, tu jest v § 41. odst. 1. c. ř. s. vyslovena zásada, že v soudním řízení určí výši nákladů, jež má podlehlá strana nahraditi svému odpůrci, soud podle svého uznání, přihlížeje pečlivě ke všem okolnostem řízení. Výjimkou z toho jest vázán soud sazbami, pokud míra odměny advokátovy nebo jinak výše nákladů jest stanovena sazbami v § 41. odst. 2. c. ř. s.

Naproti tomu neobsahují civilní řád soudní ani exekuční žádného ustanovení, jež by nasvědčovalo tomu, že se výše odměny finanční prokuratury má říditi vůbec podle nějaké sazby. Rozšíření advokátního tarifu na finanční prokuratury nedá se odvozovati ani z čl. XXXII. úvodního zákona k civilnímu řádu soudnímu, neboť dle tohoto článku má býti použito na finanční prokuratury obdobně předpisů civilního řádu soudního, tento však nařizuje použití sazeb jen pro ty případy, pro které jsou sazby takové vydány. Také z motivů tohoto předpisu jde na jevo, že finanční prokuratura měla býti postavena na roveň advokátům, pokud se týče právo zastupovati v soudním řízení, aby tím byla provedena zásada v § 27. odst. 3. c. ř. s. obsažená, že totiž finanční prokuratura jest oprávněna k zastupování i v těch případech, pro které jest zákonem předepsáno, aby strany byly zastoupeny advokáty.

Ustanovení, že by se výše odměny finanční prokuratury měla říditi podle advokátního tarifu, neobsahují ani předpisy, jež byly úvodním zákonem k civilnímu řádu soudnímu zachovány v platnosti nebo později vydány.

Podle čl. IV. č. 1. úvodního zákona k civilnímu řádu soudnímu byly zachovány v platnosti předpisy o zastupování státu, fondů od něho spravovaných nebo nadaných, kostelů, obročí a jiných majetků. Srovná-li se tento předpis s druhou větou téhož odstavce, jež se týká zmocnění berních úřadů k soudnímu zakročení, tu jest patrno, že předpisem tímto zachovávají se v platnosti starší předpisy, týkající se legitimace finanční prokuratury k zastupování státu a jiných právních subjektů shora uvedených.

Pod č. 3. téhož článku byly zachovány v platnosti předpisy zákona

ze dne 26. března 1890 č. 58 ř. z. o vydání sazeb odměny jistých výkonů advokátů a jejich kanceláří v soudním řízení. Na místě tomto není však zmínky o tom, že advokátní tarif má příště platiti pro výkony finanční prokuratury, ač by tu byla bývala k tomu vhodná příležitost.

Podle § 1. zákona ze dne 26. března 1890 č. 58 ř. z. byl ministr spravedlnosti zmocněn, aby ohledně výkonů advokátů a jejich kanceláří v soudním řízení, jež pro svou jednoduchost a opakování připouštějí průměrné ocenění, stanovil cestou nařizovací tarif odměny. Podle § 4. cit. z. platí tarif tento i tehdy, když úkony v něm naznačené vykonávají notáři, pokud jsou notáři k nim oprávněni, a pokud odměna není upravena předpisy notářského řádu, nebo nemá býti vyměřena podle poplatkového tarifu, vydaného pro notáře jako soudní komisaře. Také nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 11. prosince 1897 č. 293 ř. z., jímž byl na základě zmocnění obsaženého v zákoně ze dne 26. března 1890 č. 58 ř. z. vydán tarif odměn výkonů advokátů a jejich kanceláří, nezmiňuje se o jiných orgánech nežli advokátech, takže lze připustiti toliko jedinou výjimku v § 4. cit. z. stanovenou.

Ani služební instrukce pro finanční prokuraturu (min. nařízení ze dne 9. března 1898 č. 41 ř. z.) upravující činnost finanční prokuratury a její styk s ostatními úřady neobsahuje ohledně útrat v soudním řízení zvláštních předpisů.

Rozšíření advokátního tarifu na výkony jiných orgánů, nežli jsou uvedeny v zákoně ze dne 26. března 1890 č. 58 ř. z., vyžadovalo by v první řadě, aby zmocnění tam udělené bylo zákonodárnou cestou na tyto další orgány rozšířeno, a aby bylo cestou nařizovací provedeno. Do té doby nutno však výši odměny finančních orgánů stanoviti podle předpisu §41. odstavec 1. c. ř. s.

Pokud se pak týče berních úřadů, tu se nárok jejich na přisouzení odměny podle advokátního tarifu odvozuje nepřímo z toho, že jsou zmocněny zastupovati finanční prokuraturu. Náhled tento nebyl by však správný ani tehdy, kdyby finanční prokuratuře nárok na odměnu podle advokátního tarifu příslušel. Podle čl. IV. č. 1. úvodního zákona k civilnímu řádu soudnímu mělo býti stanoveno zvláštními předpisy, pokud jsou berní úřady zmocněny, aby soudně zakročily za účelem dobývání daní, poplatků a jiných veřejných dávek. Těmito zvláštními předpisy měla býti tedy přiznána berním úřadům legitimace k soudnímu zakročení, kdežto otázka útrat nebyla jimi nikterak dotčena.

Na základě toho vydáno nařízení ministerstva spravedlnosti a financí ze dne 18. ledna 1898 č. 28 ř. z. o zmocnění berních úřadů k zakročení

za účelem zajištění a dobývání přímých daní, poplatků a jiných veřejných dávek tohoto obsahu:

»Koná-li se zajištění nebo dobývání přímých daní, poplatků a jiných veřejných dávek, jež se vymáhají jako přímé daně, cestou soudní, jsou potud, pokud v sídle exekučního soudu není úřední sídlo finanční prokuratury, také berní úřady zmocněny, aby zahájily a prováděly všechny úkony exekuční, jež jsou podle exekučního řádu přípustny, a aby intervenovaly při exekucích u jiné strany zahájených v zájmu státu nebo súčastněných fondů.« Také tento předpis se otázky útrat nijak nedotýká.

V otázce této vydal nejvyšší soud rozhodnutí ze dne 2. října 1901 č. 13.675, kteréž jest zařaděno v úřední sbírce nálezů pod č. 470 s tímto nadpisem: »Berním úřadům, které zakročují podle ministerského nařízení ze dne 18. ledna 1898 č. 28 ř. z. za účelem zajištění a dobývání přímých daní a jiných veřejných dávek v zastoupení finanční prokuratury, buďtež přisouzeny stejné útraty, jako finanční prokuratuře samé.« Rozhodnutím tímto byla zamítnuta dovolací stížnost dlužníka proti usnesení rekursního soudu, jímž byla bernímu úřadu přisouzena částka 4 K za sepsání a vyhotovení exekučního návrhu z těchto důvodů:

Podle konečné věty § 42. c. ř. s., kterého ve smyslu § 78. ex. ř. třeba použiti i v exekučním řízení, neplatí ustanovení 2. odst. tohoto paragrafu pro nároky stran zastoupených finanční prokuraturou. Poněvadž pak podle min. nařízení ze dne 18. ledna 1898 č. 28 ř. z. berní úřady byly výslovně zmocněny, aby zahájily exekuční úkony v zastoupení finanční prokuratury, takže při nich zastupují místo finanční prokuratury, musí býti dlužníku uložena náhrada všech útrat k provedení práva nutných, jakými jsou také útraty žádostí a podobných opisů. Útraty tyto nutno tedy přisouditi bez obmezení, jež jest v § 42. odst. 2 c. ř. s. obsaženo vůči takovým stranám, jež nejsou zastoupeny finanční prokuraturou. Kromě toho jsou dle čl. III. úvod. zákona k exekučnímu řádu zachovány v platnosti všechny stávající zákonné předpisy o dobývání daní a poplatků, tedy také výnos ministerstva financí ze dne 15. října 1855 č. 42.006, podle kterého jest mezi útratami, jež mají býti žádány, obsažena také odměna za sepsání potřebných spisů. Ježto pak útraty byly bez tak z nejmenší míře účtovány a přisouzeny, není dovolací stížnost odůvodněna.

V rozhodnutí tomto jest tedy vysloveno, že berní úřady mají nárok také na odměnu za sepsání a vyhotovení exekučního návrhu (kromě hotových a kolkových výloh), jednak proto, že zastupují finanční prokuraturu, jednak na základě výnosu ministerstva financí ze dne 15. října 1855 č. 42.006, naproti tomu otázka výše této odměny není tu zásadně rozhodnuta.

Výslovný výrok, že berním úřadům mají býti přisouzeny útraty ve

stejné výši, jako finanční prokuratuře samé, obsahuje rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 31. května 1905 č. 8933, uveřejněné ve sbírce, kterou vydává Dr. Links pod č. 8969. Také toto rozhodnutí opírá se jednak o min. nařízení ze dne 18. ledna 1898 č. 28. ř. z., jednak o výnos ministerstva financí ze dne 15. října 1855 č. 42.006.

Avšak první z těchto předpisů upravuje toliko legitimaci berních úřadů k soudnímu zakročení, kdežto otázky útrat se vůbec netýká. Pokud se pak týče druhého předpisu, tu třeba poukázati k tomu, že čl. III. úvodního zákona k exekučnímu řádu byly zachovány v platnosti pro obor soudní toliko zákonné předpisy o zajištění a dobývání daní a jiných veřejných dávek, kdežto výnos ministerstva financí ze dne 15. října 1855 č. 42.006 jest dle svého obsahu instrukcí pro finanční úřady, aby kromě jiných útrat účtovaly také odměnu za sepsání exekuční žádosti. Kromě toho nebyl výnos tento v říšském zákonníku uveřejněn, takže pro obor soudní nemůže býti směrodatným.

Ježto pak § 42. c. ř. s. kategoricky ustanovuje, že v soudním řízení mohou žádati odměnu toliko strany zastoupené advokáty, notáři a finanční prokuraturou, nutno pokládati za to, že berní úrady nemají nároku na odměnu za sepsání exekučních návrhů při dobývání daní a jiných dávek veřejných.

Tomu nasvědčuje také ta úvaha, že činnost finančních orgánů, pokud se týče vymáhání daní, poplatků a jiných veřejných dávek, není činností výdělkovou. V tom směru poskytuje dobré vodítko dvorský dekret ze dne 10. února 1832 č. 2.548 ob. z. s. (uvedený v judikátu č. 144), kterýž byl čl. III. úvodního zákona k exekučnímu řádu jako předpis zákonný zachován v platnosti, a jenž ustanovuje, že při vymáhání poplatků má býti zvolen ten způsob dobývání, od kterého lze očekávati vydobytí poplatku nejrychleji a s nejmenšími útratami.

Dr. Fr. Plhal, soud. adjunkt.

Ustanovení novelly k občanskému zákonníku o právu věcném.

(Pokrač. a dokončení.)

Hypotéka má v dnešním právu v podstatě povahu akcessorickou. Princip publicity knih pozemkových ovšem způsobuje v tom důležité úchylky, ale vlastní povahy hypotéky nemění. Od zásady, že pro vlastníka nemovitosti hypotéka na této způsobem primárním zřízena býti nemůže, se osnova sice neuchyluje, ale připouští v §§ 63.—69. pod nadpisem »nakládání vlastníka s hypotékou« možnost, aby hypotéky již stávavši, které pozdějšími právními úkony materielně zanikly,

podrobeny byly budoucně disposici vlastníka nemovitosti. Nový tento ústav tak zv. hypotéky vlastnické, jenž jest s to, aby přivodil v úvěru hypotekárním podstatné změny, odůvodňuje osnova hospodářským zájmem vlastníka nemovitosti, jenž může nabídnutím pořadí zaniklé pohledávky dosáhnouti pro zápůjčku nově kontrahovanou příznivějších podmínek úvěru. Pokud jde především o případ sejití se zástavního práva a vlastnictví nemovitosti v jediné osobě (konfuse), není pochybnosti o tom, že osoba třetí (cessionář), která jednala v důvěře v knihu pozemkovou, hypotéky nabude (§1446. obč. z.). Ani o tom není sporu, že hypotéka trvá, když se ex post hypotéka a vlastnictví nemovitosti zase rozloučí. Za to však otázka sporná, může-li, nehledě k důvěře v knihu pozemkovou, hypotéka konfusí zaniklá vlastníkem nemovitosti neb v cestě exekuce proti němu býti s účinkem převedena na osobu třetí, rozřešena jest osnovou (§ 63.) ve smyslu kladném. Zanikne-li hypotekární pohledávka jiným způsobem, na př. zaplacením, má vlastník nemovitosti a toliko on — nikoliv tedy i jeho věřitel v cestě exekuce — právo, aby hypotéku zpeněžil, to jest dal právo zástavní na sebe přepsati neb propůjčiti je třetí osobě pro novou pohledávku, která však nesmí převyšovati obnos dřívější hypotekární pohledávky. Již při částečném zaplacení pohledávky vzchází mu možnost, s uvolněnou částí hypotéky řečeným způsobem nakládati. Výjimka jest v zájmu rationelního svádění dluhů učiněna při hypotekárních pohledávkách v annuitách splatných, ohledně nichž vlastník nemovitosti disposičního práva nabude teprve po zániku celé pohledávky. Předpisy tyto, zaručující vlastníku vylíčené právo disposiční, jsou jus cogens, které úmluvou stran vyloučiti nelze (§ 64. osn.). Jest jenom pouhým důsledkem uznané hypotéky vlastnické, že hypotekární věřitelé zadnější nemají nároku na výmaz zaniklé hypotéky dřívější. Proto třeba zrušiti ustanovení čl. XXVIII. úvod. zák. k exek. řádu, které se s tím nesnáší (§ 66. osn.). Není však důvodu zatlačovati zadnější věřitele, když vlastník nemovitosti před nucenou dražbou neb správou nenaložil nijak s uhaslou hypotékou. Ona část nejvyššího podání neb výtěžků vnucené správy, která na uhaslou hypotéku připadá, budiž v případě tom přikázána zadnějším věřitelům, kteří by jinak na prázdno vyšli (§ 65. osn.). Jest v zájmu vlastníka nemovitosti, aby hypotéku bezpředmětnou vymazati dal, nemůže-li ji ihned zpeněžiti. Aby i v takovém případě měl možnost hypotéku později zpeněžiti, dovoluje mu osnova (§ 68.), aby dávaje hypotéku vymazati, vymohl si v knize pozemkové poznámku, že zápis nového práva zástavního v pořadí hypotéky vymazané a až do její výše zůstává vyhražen. Výhrada ta, která jest i ve prospěch nového vlastníka účinná, oprávňuje vlastníka nemovitosti, aby dodatečně nové právo zástavní v rámci zaniklé hypotéky zřídil. Nebylo-li výhrady až do poznamenání dražebního řízení

užito, zůstane výhrada ta v řízení exekučním jako bezpředmětná nepovšimnuta. Uznáním práva vlastníka nemovitosti, aby bez obmezení na místě zástavního práva materielně uhaslého jiné právo zástavní zapsati dal, stane se větší část zákona ze dne 20. února 1907 č. 48. ř. z. o konversi hypotekárních pohledávek bezpředmětnou a má býti zrušena. Jenom jednotlivá ustanovení jeho přejata jsou do osnovy, tak zejména v § 69. odst. 1. ustanovení, že vlastník usedlosti může žádati, aby v pořadí zástavního práva na usedlosti váznoucího zapsáno bylo právo zástavní za novou pohledávku s tím obmezením, že toto právo nabude právního účinku jen tehdy, když do šesti měsíců po povolení zápisu nového zástavního práva vložen bude výmaz zástavního práva staršího. — Ustanovení §§ 70. a 71. osnovy, majíce ráz autentického výkladu zákona, odstraňují navrženým dodatkem k § 457. obč. z. pochybnosti v praxi o tom vzešlé a judikátem č. 162. již řešené o tom, pokud vedle ustanovení § 290. č. 2. ex. ř. platí posud dvorský dekret ze dne 18. července 1828 č. 2354 sb. z. s., a to zcela ve smyslu uvedeného judikátu tak, že posud platí zásada v cit. dv. dekretu obsažená, že zástavním věřitelům na nemovitosti proti škodám požárním pojištěné náleží právo zástavní i na pohledávku sumy pojištěné, k znovuzbudování shořelého stavení nevynaložené.

Upravujíc nově materii o postoupení knihovní přednosti, osnova (§§ 72.—78.) především uchyluje se od dosavadní praxe na vzorci 19. úředních formulářů ve věcech knihovních založené, která se spokojuje pouhým poznamenáním postoupené přednosti, a žádá bez odporu správně knihovního zápisu vkladem neb záznamem. Dále prohlašuje, že postoupení přednosti týkati se může veškerých práv, jimiž nemovitost jest zatížena, tedy nejen pohledávek hypotečních. Co do účinků postoupení přednosti přidává se osnova po vzoru § 880. něm. z. obč. v celku k zásadám, které se zřetelem k § 218. odst. 2. ex. ř. vyslovil judikát č. 159., jde však z části i dále, než tento judikát. Naprostá záměna míst obou práv, předstupujícího i ustupujícího, nastane, následují-li obě práva v pořadí bezprostředně za sebou, neb když právu předstupujícímu postoupili přednost též věřitelé mezi oběma právy řadící. I bez těchto podmínek nastane záměna míst avšak obmezená na objem práva ustupujícího, jde-li o postoupení přednosti mezi právy stejnorodými. Bližší provedení této zásady obsahuje § 74. osnovy. Záměna míst má účinek absolutní. Pořadí postoupením přednosti dosažené jest nezávislo na všech pozdějších změnách v trvání neb v objemu práva předstupujícího neb ustupujícího. Postup přednosti tedy nepozbude účinku zánikem a výmazem práva ustoupivšího a naopak prospěje zánik a výmaz práva předstoupivšího právu ustoupivšímu jen tím, že mu odpadl jeden z věřitelů před-

nějších. **Výjimkou** má postoupení přednosti účinek jenom **relativní**, když se stalo mezi právy nestejnorodými (jako hypotek. pohledávkou a výměnkem neb služebností) a ani obě práva nenásledují bezprostředně za sebou, ani si právo předstupující nevydobylo přednosti před právy mezi nimi řadícími. V tomto případě nabude právo předstoupivší jenom nároku, aby došlo na předním místě úhrady z toho, co bude přikázáno na právo ustoupivší v jeho dřívějším pořadí z nejvyššího podání za usedlost v nucené dražbě prodanou neb z výtěžku její vnucené správy. Má-li však ustoupivší právo býti vydražitelem převzato bez srážky z nejvyššího podání, tu osnova dokonce v takovém případě odpírá, bez újmy obligačních vztahů mezi věřitelem předstoupivším a ustoupivším, zapsanému postoupení přednosti všelikého věcného účinku. Přes postoupení přednosti bude výměnek (služebnost) vydražitelem v pořadí svého původního knih. zápisu převzat a k právu předstoupivšímu bude vzat zřetel v jeho původním zadnějším pořadí (§ 77. odst. 2. osn.). §. 218. odst. 2. ex. ř. nahražen takto předpisy novelly a má proto býti zrušen.

—j.—

Denník.

Padesáté výročí doktorátu slavil dne 10. června 1908 J. Exc. pan ministr dr. Antonín rytíř **Randa**. Za tou příčinou byl z usnesení professorského sboru české fakulty právnické obnoven Jeho Excellenci českou universitou doktorský diplom.

Zvláštní slavnosti aniž osobního odevzdání diplomu deputaci pan jubilant si nepřál, proto byl diplom zaslán jubilantu tímto přípisem:

»Vaše Excellence!

Dle výslovného přání Vaší Excellence upouštíme od toho, abychom osobně odevzdali obnovený diplom doktorský a dovolujeme si jej zaslati. Co universita a fakulta právnická učiniti mohla při oslavě 50. výročí promoci Vaší Excellence, stalo se; jest to ovšem skrovné uznání Vašich velikých zásluh, kterých jste Si dobyl všude, kde jste působil; jméno Vaše spojeno zůstane s dějinami české university pro všechnu budoucnost.

V Praze, dne 10. června 1908.

Jaroslav Goll,
rektor české university
Karlo-Ferdinandovy.

Kamil Henner,
t. č. děkan české fakulty
právnické.

Diplom sám má toto významné znění:

Q. F. F. F. Q. S.
Summis auspiciis
augustissimi imperatoris ac regis
FRANCISCI IOSEPHI I.
nos
IAROSLAUS GOLL,
doctor philosophiae, c. r. consiliarius aulicus, historiae universalis c. r. professor publicus ordinarius, caesarei austriaci ordinis coronae ferreae classis tertiae eques, academiae scientiarum cracoviensis sodalis, regiae societatis scientiarum bohemicae pragensis atque imperatoris Francisci Iosephi academiae scientiarum litterarum artium bohemicae sodalis ordinarius, almae atque antiquissimae c. r. universitatis Carolinae Ferdinandeae bohemicae pragensis
h. t. rector magnificus,
CAMILLUS HENNER,
iuris doctor,
iuris canonici c. r. professor publicus ordinarius, imperatoris Francisci Iosephi academiae scientiarum litterarum artium bohemicae sodalis extraordinarius,
ordinis iuris consultorum h. t. decanus,
viro praeclaro atque excellentissimo
ANTONIO EQUITI RANDA,
iuris utriusque doctori, augustissimi imperatoris consiliario intimo, caes. reg. ministro, caes. reg. signo honoris pro arte et scientia nec non ordine coronae ferreae I. et III. classis, commendatoria cruce ordinis imperatoris Francisci Iosephi cum stella ornato, diaetae dominorum legato, imperatoris Francisci Iosephi academiae scientiarum litterarum artium bohemicae classis primae praesidi et sodali ordinario, huius litterarum universitatis antiquissimae professori publico ordinario optime emerito et adhuc professori honorario,
qui ingenii vi atque praestantia celeberrimus exstitit cultor iuris austriaci conditorque et auctor iuridicae disciplinae bohemicae, dilectus magister ac fautor cum studiosae litterarum iuventutis tum eam docentium, almae antiquissimae matris nostrae decus maximum, rerum publicarum vir peritissimus,
postquam decem doctoratus lustra feliciter peregit, ex decreto collegii professorum caes. reg. facultatis iuridicae facto die XX m. Martii anni MCMVIII,
memores singularium eius meritorum et eximiae operae totam per vitam cum iurisprudentiae tum litterarum universitati impensae
DIPLOMA DOCTORIS IURIS UTRIUSQUE
renovavimus
in eiusque rei fidem hasce litteras universitatis sigillo sanciendas curavimus.
Dabamus Pragae die X. m. Iunii anni MCMVIII.

Jaroslaus Goll m. p., h. t. rector. *L. S.* Camillus Henner m. p., h. t. decanus.

Knihopis. V knihovně Sborníku věd právních a státních vyšly spisy: »Poplatek z převodu na případ smrti, část druhá« od doc. dra Viléma Funka (259 str.) a »Základy theorie mezinárodních směn« od dra Jana Koudely (91 str.). — Doc. dr. Jar. Demel vydal separátní otisk svého článku: »O vlastnickém právu ku král. hradu pražskému« (z Časopisu Matice Moravské 1908; 21 str.). — V knihovně Právnických rozhledů vyšel spis: »Jazyková otázka chebská« od drů Lad. Valenty a Vojt. Kasandy (28 str.). — Doc. dr. Ant. Hobza vydal separátní otisk svého pojednání: »Betrug bei der Eheschliessung nach kanonischem Recht« (z Arch. f. kath. Kirchenrecht 1908; 75 str.; srv. též Právník 1907, str. 471). — Dr. Rob. Bartsch vydal zvláštní otisk svého pojednání z Allg. öst. Ger.-Ztg. 1908: »Die Reform des österr. Privatrechts« (Ve Vídni, Manz, 1908, 33 str.). — Počal vycházeti časopis »Moderní obchod« v Praze (II. Palackého ul. č. 11), jenž hodlá přinášeti články o organisaci písáren, o reklamě, o praktických případech z práva obchodního a živnostenského, o odborných vědách, o obchodním a průmyslovém školství, o systematisaci domácí a zahraniční tržby, o nových praktických zařízeních v účetnictví a korespondenci atd.; vychází měsíčně, předpl. 10 K ročně. — Rektor university Dr. Jaroslav Goll vydal rozšířenou installační přednášku, kterou měl dne 19. listopadu 1907, pod titulem: »Rozdělení pražské university Karlo-Ferdinandovy roku 1882 a počátek samostatné university české« (V Praze, nákladem Klubu historického, 1908, 152 str.). — Doc. Dr. J. Kapras vydal zvláštní otisky svých článků: »K otázce české úřední řeči«, odpověď prof. Bachmannovi (z Pokrokové Revue IV č. 6; 20 str.) a »Oberschlesische Landbücher«, ein Beitrag zur Geschichte der öffentlichen Bücher (z Zt. f. Gesch. Schlesiens, 61 str.).

Změny ve stavu soudcovském, advokátním a notářském v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

Jmenováni byli: Vicepresidentem zemského soudu v Praze Jan Dvořák, vicepresidentem zem. soudu v Brně Jaroslav Lisec; rady vrchního zemského soudu: u vrchního zem. soudu v Brně Dr. Zikm. Bock, u sborových soudů I. stolice: Viktor Soxhlet a Josef Boubela v Brně, Emil Stanko pro Těšín, Jindřich Knödl pro Olomouc, Dr. Eduard Švéda pro Brno, Dr. Jan Bertold Wolf pro N. Jičín, Dr. Jan Heyberger a Josef Paul pro Uh. Hradiště, Josef Zicha pro N. Jičín, Eduard Brehm pro Litoměřice, Frant. Petřík v Hradci Král., Ignác Jenikovský v Praze, Ondřej Hofmann v Chrudimi, Dr. Frant. Pradl, Vilém Rektorys, Matěj Kloubek

v Praze, Ant. Grund v Č. Lípě, Ant. Křečan v Kutné Hoře, Jos. Jelínek u obch. soudu v Praze, Ladislav Hendrich v Chebu, Jos. Leder v Ml. Boleslavi, Dr. Arn. Lahola v Č. Budějovicích, Eduard Kolář v Jičíně, Frant. Barnaš v Praze, Karel Jahoda v Táboře, Frant. Lerche v Liberci, Frant. Merker v Č. Lípě, Ant. Tichý v Plzni, Max. Zeidler v Litoměřicích, Dr. Jan Albrecht v Plzni, Jan Heyberger v Mostě; presidentem kraj. soudu ve Znojmě Filip ryt. Paumgartten, vicepresidentem kraj. soudu Dr. Frant. Žák v Plzni; rady zem. soudu: Dr. Frant. Sekora, Otokar Spurný, Dr. Rud. Heinz a Frant. Stiasny v Brně, Viktor Frömel ve Znojmě, Jan Bukáček v Brně, Gustav Walach v Olomouci, Julius Warhaník a Eugen Freudl v Brně, František Klug ve Znojmě, Karel Kaliwoda v N. Jičíně, Albert Hochelber v Těšíně, Dr. Jos. Růžička v Uh. Hradišti, Josef Neuhauser v Ml. Boleslavi, Jan Wopelka pro Olomouc, Artur Kirchner pro N. Jičín; rady zem. soudu jako přednosty soudu okresního: Josef Kassekert v Chabařovicích, Václav Marhold v Sobotce, Frant. Hrnčíř v N. Bydžově, Václ. Zevl v Rokycanech, Vincenc Nagl v Přísečnici, Karel Woble v Mor. Nov. Městě, Rudolf Pecival v Jaroslavicích, Jan Baše v Příboře, Dr. Otokar Plch pro Náměšť, Gustav Allé pro Jablunkov; okresními soudci: Karel Smrž v Poličce, Mojmír Lepař v Napajedlech, Dr. Jos. Bříza v Bučovicích, Dr. Jakub Darocha pro Strumeň, Rudolf Havránek pro Vítkov a Vincenc Bláha pro Bojkovice, Jindřich Příborský pro Třebíč, Frant. Vazal pro Vel. Meziříčí, Dr. Alois Němec pro Hranici, Jaroslav Fila pro Vyzovice, Dr. Ignác Ministr pro Frenštát; soud. tajemníky: Dr. Eugen Chwatal v Chebu, Dr. Mik. Kašpárek ve Znojmě, Dr. Vlad. ryt. Zapletal z Luběnova v Brně, Dr. Rich. Bauer v Brně, Ant. Vlček v Olomouci, Jindř. Chuděj v Tišňově, Jul. Schneider v Bilsku, Dr. Karel Walter ve Frývaldově, Antonín Schwab v Místku, Dr. Frant. Bursák v M. Krumlově, Zikm. Hofmann ve Frenštátě, Dr. Jul. Kohn v N. Jičíně, Dr. Hugo Herz v Brně, Dr. Alex. Saxl v Jihlavě, Aug. Adámek pro Hranici, Frant. Bradáč pro Mor. Ostravu, Frant. Krejčíř pro Vel. Meziříčí, Ferdinand Pieczka pro Olomouc; soud. adjunkty: Jan Trappl v M. Budějovicích, Antonín Král pro obvod praž. vrchn. z. s., Jaroslav Tichý do Poličky, Dr. Leop. Dietl pro M. Ostravu, Dr. Jul. Kopetzky pro P. Ostravu, Gustav Hamburger pro Fryštát, Gustav Höchsmann pro Mohelnici, Jan John pro Jablunkov, Dr. Leop. Sochor pro Hranici, Dr. Karel Tichý pro P. Ostravu, Dr. Jos. Podmele pro

Rýmařov, Dr. Gabr. Budík pro Místek, Dr. Žibř. Tauber pro Vyzmberg, Dr. Zikm. Birnstein pro obvod, Jan Vičánek pro Vyzovice, Jan Velgo pro M. Ostravu, Dr. Max Svaton pro obvod, Ant. Pospíšil pro Telč, Jan Bernátík pro Bohumín, Dr. Ant. Sallaba pro Bílsko, Dr. Eman. Leubner pro Frýdek, Dr. Jakub Hecht pro obvod, Ant. Tvarůžek pro Dačice, Dr. Vil. Tandler pro Kroměříž, Alois Nesvadba pro Ivančice, Dr. Otto Steffl pro M. Ostravu, Jan Kheil pro Kyjov, Dr. Ervín Alscher pro Mor. St. Město, Adolf Lustig pro M. Ostravu, Ant. Čapek pro Vsetín, Václav Kučera pro Bystřici u Jihlavy, Dr. Ferd. Hoch pro Hranici, Dr. Vilém Wagner pro Skočov, Dr. Mořic Kohn pro Strumeň, Dr. Ant. Sutory pro Lipník, Zdeněk Arnošt pro Uh. Ostroh, Dominik Vančík pro Bystřici pod H., Ladislav Poláček pro Jablunkov. — Státním zástupcem VI. tř. hod.: Jaroslav ryt. Zapletal z Luběnova v Uh. Hradišti, VII. tř. Dr. Karel sv. p. Gastheimh v Těšíně; substituty stát. zást. VII. tř. Dr. Jan Schwetz v Olomouci, VIII. tř. Dr. Hugo Minařík v Uh. Hradišti, Karel Nešvera pro Olomouc, Dr. Frt. Kavečka pro Opavu, Dr. Leop. Meitner pro N. Jičín, Bohuslav Valníček pro Uh. Hradiště, Pavel Chromec pro N. Jičín, Dr. Aug. Kunze pro Opavu, Dr. Ervín Bukovski pro Těšín. — Notáři jmenováni. Dr. Jaroslav Čapek pro Velvary, František Novotný pro Březnici, Arnošt Hofmeister pro Bělou pod Bezdězem, Dr. Rudolf Hausa pro Veselí n. L., Dr. Otakar Votava pro Habry, Karel Velkoborský pro Ml. Vožici, Dr. Emilián Soukal pro Č. Kostelec, Evžen Josef Fantl pro Vimperk, Ladislav Pešek pro Frýdek, Karel Janáček pro Zdounky, Dr. Karel Renger pro Přísečnici, Dr. Karel Hegenbart pro Volary. — Do seznamu advokátů zanešeni: Dr. Ant. Hlavatý v Praze, Otokar Hurych v Žižkově, Frant. Soukup v Praze, Max Kriegelstein ryt. ze Sternfeldu v Č. Lípě, Isidor Trager v Karl. Varech, Jindřich Brunner v Mikulově, Artur Bloch v Praze, Jaroslav Pavlousek v Ml. Boleslavi, Rich. Hartmann v Jablonci, Eduard Kalabis na Kr. Vinohradech, Artur Feldmann, Otto Schmetzer v Brně, r. z. s. v. v. Ant. Čermák v Bojkovicích, Ludvík Weinberg v Hranicích, Josef Cierer ve Fryštátě (Slezsko), Arnošt Arnošt v Praze, Alois Hugo Bloch v Plzni, Arnošt Gutfreund a Moric Herdan v Brně, Arnošt Back a Václ. Šolc v Praze, Josef Dostal v Mor. Ostrohu.

Přeloženi byli: radové zemského soudu: Miloslav Hanuš a Matěj Rypáček k zem. soudu v Praze; radové zem. soudu jako přednostové soudů okresních: Alois Dvořáček, Bed-

řich Šimeček do Brna, Roman Herlinger do Opavy, Rudolf Gruda do Jemnice; soudní tajem.: Karel Richter do Jihlavy, Viktor Schmied a Dr. Jos. Láska k vrchn. z. s. v Brně, Dr. František Machovský do Uher. Ostrohu; soud. adj.: Václav Malý do Telče, Cyril Vaňourek do Napajedel, Frant. Zykl do Jihlavy, Dr. Leonard Brix do Židlochovic, Bernard Kunz do Vildštejna, Frant. Anderle do Olomouce, Jan Divoký do Frenštátu, Josef Lukeš do Opavy, Dr. Alb. Lewin do N. Jičína, Dr. Viktor Moser do Bílska, Karel Křepelka do Kroměříže, Dr. Jos Voslař do Třebíče, Frant. Kožík do Uh. Brodu a Engelbert Šenk do Kunštátu. Substituti stát. zástupců: Dr. Emerich Bukway a Dr. Richard Panek do Brna. — Notáři: František Dvořák do Kouřimi, Ignác Klepsch do Plané, Alfred Stowasser do Sv. Jáchymova, Arnošt Žádník do Uher. Hradiště, Karel Tumlíř do Hodonína. — Přesídlili advokáti: Dr. Celestýn Kube do Rumburku a Dr. Šindler do Prahy, Dr. Alois Kusák do Vídně, Dr. Frt. Prokeš do Vyzovic, Dr. Emil Fanta do Prahy, Dr. Bertold Wiener do Mor. Ostravy, Dr. Boh. Valenta do Nuslí, Dr. Jos. Kašpar na Kr. Vinohrady, Dr. Karel Krása do Čes. Brodu, Dr. Č. Šandera do Trhových Svin.

Spolek rakouských notářů. Ve dnech 25. až 27. května 1908 odbývána byla ve Vídni schůze delegatů spolku rakouských notářů, a dne 27. května 1908 valná hromada tohoto spolku. Ve schůzce delegatů vzaty na vědomí a rozbírány zprávy a návrhy jednotlivých odborů; zájem budily zpráva odboru »Praha«, pak návrh téhož v příčině novelly k zákonníku občanskému. Ve valné hromadě dne 27. května 1908 odbývané, v níž opětně předsedou zvolen notář Dr. Mayrhofer ve Vídni, a čestným členem jmenován notář vl. rada Dr. Nitsche, obecná pozornost soustředila se na přednášku Dr. Karla Baťka z Prahy »o novelle k občanskému zákonníku«, vynikající jak prohloubením předmětu, tak skvělou formou. Přijat byl návrh, aby výkonný výbor, přibrav spolupracovníky způsobilé, vypracoval pamětní spis, v němž by všechny návrhy na změny a doplnění novelly shrnul, a spis ten na příslušných místech předložil.

Gymnasium ve Slaném slaví 250leté jubileum svého vzniku ve dnech 27. a 28. června 1908 ve Slaném. Zároveň koná se sjezd všech bývalých žáků tohoto ústavu. Přes úsilovné pátrání nebylo možno zjistiti všech jich nynější adressy; slavnostní výbor projevuje proto žádost, aby pozvání byla reklamována pro ty pány bývalé žáky, jichž nedošla.

———

Který den sluší pokládati za den podání odvolání chudé strany, bylo-li odvolání vzneseno protokolárně u soudu k tomu dožádaného?

Uvažuje Matěj Fryc, soudní rada v Táboře.

Mezi zásadami, které ovládají naše nové procesní řízení, jest na předním místě princip materielní pravdy, který k tomu směřuje, aby soudcovský výrok, jímž se stanoví právo, těsně se přimykal ke skutečnosti; a skutečnost má býti objevena volným uvažováním soudcovským, které pečlivě přihlíží k veškerým okolnostem a bedlivě zkoumá celý příběh a skutky, o něž se nárok opírá. Tím liší se řízení nynější podstatně od řízení starého, kde namnoze stačilo pouhé zachování nebo prosté opomenutí určité formy, aby nárok buď byl pokládán za daný nebo za popřený a sporný, a kde ani lze nebylo přes udaje stran po pravdě dále pátrati a skutky přednesené blíže probírati, aby se faktický právní nárok jasně objevil. Jen příkladmo budiž tu ukázáno ku předpisu, dle kterého za přiznané pokládati bylo všeliké tvrzení, které výslovně popřeno nebylo, a zase k tomu, že každá popřená okolnost musila býti dokazována, a že důkaz byl vázán na určité formy.

V důsledku oněch zásad, které skutečnému stavu věci hoví a prodchnuty jsou sledováním pravdy, jest v civ. řádě soudním upravena i ochrana strany chudé v processu. Z předpisů sem směřujících prosvitá, že zákon o to pečuje, aby strana nemajetná neutrpěla ujmu svého práva, které vymáhá nebo proti útoku hájí, a že hledí jí poskytnouti prostředky, aby zachovati mohla i formy, kterými právo vymáhati a obhajovati je přikázáno.

Sem spadá jmenovitě ustanovení zákonem výjimečně dané, dle něhož straně chudé jest dovoleno návrhy činiti u soudu svého bydliště a tento je povinen návrh u něho sepsaný odeslati k soudu procesnímu. Zákon mluví sice v § 64. c. ř. s. výslovně jenom o žalobě. Ale úsudkem a maiori lze zajisté důsledně uzavírati, že i jiné návrhy týmž způsobem činiti lze, pokud dány jsou podmínky, které zákon na ochranu chudé strany vůbec vyhledává. A ty jsou: že strana má své bydliště mimo obvod soudu procesního, a dále že do té chvíle, kdy nezbytný úkon procesní jest jí předsevzíti, žádného zástupce k úkonu tomu nemá.

Mějme tu na mysli případ, který často se může naskytnouti, že strana chudá hodlá vznésti odvolání z rozsudku k soudu procesnímu, kde není usídlen, leda jediný advokát, který nad to je zástupcem odpůrcovým, a kde ona nebydlí, ani dosud advokáta pro řízení opravné zřízeného nemá, ani jinak zastoupena není. Tu má taková strana dle § 465. odst. 2. právo, dáti své odvolání do protokolu soudu procesního. Ona však práva toho užiti nemůže nejsouc s to, aby podnikla výlohy a ztráty spojené s cestou do místa vzdáleného. Nezbývá jí tedy nic, než dostaviti se k soudu svého bydliště a žádati, aby odvolání s ní bylo sepsáno a soudu procesnímu odesláno. Soud tento dle mínění svrchu položeného může sice přímo straně chudé vyhověti, ale i když vůči ustanovení § 90. org. zák. a § 465. c. ř. s. by se nepokládal za příslušný ku sepsání odvolání a návrhů s ním spojených, jest přece rozhodně k tomu povolán a povinen, aby se stranou chudou sepsal žádost za zřízení zástupce chudých, který by odvolání za ni podal a provedl, a aby protokol odeslal k soudu procesnímu, by pro stranu opatřil, čeho třeba k uhájení její zájmů. Dejme tudíž, že se stane, jak právě uvedeno. Soud procesní má tedy po ruce zmíněný projev strany. Lhůta odvolací spěje ke konci a nic ji zadržeti nemůže. Nežli by došlo rozhodnutí advokátní komory a zřízení advokáta, mohla by lhůta k odvolání dávno býti u konce a právo strany chudé bylo by ohroženo. Soud procesní musí se tedy na tom ustanoviti, že buď zřídí nějakého svého úředníka za zástupce a s ním odvolání do protokolu sepíše, buď že o sepsání odvolání dožádá soud bydliště strany se odvolávající.

Prvý postup podává se z předpisu § 90. org. zák., ježto nemožnost strany k soudu se dostaviti zajisté na roveň klásti možno s překážkou existence několika advokátů v místě soudu

jsoucích. Druhý postup dán jest ustanovením § 37. J. N., kterým soud je oprávněn dovolávati se pomoci soudu jiného, kdo sám úkony naň náležející osobně prováděti nemůže. A úkon sepsání odvolání protokolárního dle jasného znění druhého odstavce § 465. c. ř. s. nade vši pochybnost náleží k úkonům soudu procesního.

Dožádání soudu bydliště strany chudé o sepsání odvolání jest tedy nejen přípustno, ale v případě daném rozhodně i výhodno, jelikož zřízenec soudem procesním za zástupce k tomu konci jmenovaný nemaje stranu po ruce, řádné a správné odvolání dle pravdy by sepsati ani nemohl.

Když pak k takovému dožádání soud bydliště strany se odvolávající vskutku odvolání její do protokolu sepíše a je soudu procesnímu odešle, může se státi, že odvolání sice ve lhůtě odvolací včasně bude u soudu dožádaného sepsáno a protokolováno, že ale přece — ať z příčin jakýchkoli — dojde k soudu procesnímu teprve po vypršení lhůty § 464. c. ř. s.*)

Tu nastává otázka, jak s odvoláním naložiti a jest-li možno, učiniti je základem dalšího řízení? Neboť, je-li opozděné, musí býti odmítnuto. Již soudce prvý má dle předpisu § 468. odst. 1. c. ř. s. každé opozděné odvolání odmítnouti, a neučinil-li by on tak, jest na soudě odvolacím, aby zkoumaje spisy podle § 470. c. ř. s. a shledávaje důvod § 471. č. 2 c. ř. s. v neveřejném zasedání (§ 473. tamže) podle předpisu § 474. odst. 2. c. ř. s. odvolání zamítl.

Mám však za to, že odvolání u s o u d c e d o ž á d a n é h o v č a s v z n e s e n é n i k t e r a k o p o z d ě n o n e n í. K tomu vedou tyto úvahy. Případ vylíčený není v zákoně specielně rozřešen a jest tedy k řešení jeho užiti všech oněch předpisů, které vedou ke správnému vyložení zákona a s úmyslem zákonodárcovým se srovnávají.

Že protokol u soudu sepsaný není podáním ve smyslu § 74. c. ř. s., podává sám jeho pojem a význam i ta okolnost, že zákon přesně rozlišuje návrhy protokolární od podání, a že oněch dopouští jenom pro určité případy, v zákoně vytčené.

---

*) Takový případ vskutku se v praxi přihodil. Dožádaný soud sepsal se stranou chudou odvolání 13tý den po doručení rozsudku, ale zaslal jej teprve několik dní po sepsání soudu procesnímu, takže tam protokol došel teprv osmnáctý den.

Protokol odvolání obsahující vůbec, i když by sepsán byl soudem procesním, není písemností, s kterou by strana nakládati mohla, a která by na soud vznášena byla jako podání, o nichž mluví § 74. c. ř. s. On je spisem soudním a jen soud je povolán, aby s ním dle zákona naložil. Byl-li tedy protokol sepsán u soudu dožádaného, stal se nejprv písemností tohoto soudu, který sám jediný měl toho moc a povinnost tak s ním naložiti, aby došel k účelu, ke kterému byl zřízen. Strana, k jejímuž podnětu se tak stalo, neměla nižádnou možnost k tomu působiti, aby tak či onak soudce dožádaný s protokolem naložil, neměla prostředků, soudce přiměti, aby protokol odeslal, a jest to pouhou a výlučnou úřední povinností soudcovou, aby s protokolem po zákonu naložil a tak jednal, jak právě daný úkon vyžaduje. Straně stačilo a ona učinila vše, co na ní bylo, tím že svůj projev, aby opravný prostředek proti rozsudku byl uplatněn soudu na vědomí uvedla a že tak učinila, jak jí soud procesní určil. A tento určil i způsob, kterak, i místo, kde tento projev učiniti má. Nic více v její moci nebylo.

Shrneme-li vše, co dosud uvedeno, shledáváme se s věcí veledůležitou a rozhodnou, jež v tom se obráží, že soudce dožádaný jednal tu na místě soudu procesního, že úkon jeho úřední byl úkonem, který podnikal za soudce procesního, a to jedině k tomu konci, aby úkol soudce procesního byl splněn, aby sepsán byl protokol, který obsahovati měl odvolání dle § 465. c. ř. s. dovolené. Bylo-li tedy toto odvolání jak předpokládáme, do protokolu soudce dožádaného ve lhůtě odvolací dáno, pak jistě strana se odvolávající učinila vše, co k uhájení svých zájmů činiti mohla. Co se dále dělo s protokolem, vymyká se, jak výše naznačeno bylo, ze všelikého jejího vlivu. Proto také důsledně nemůže jí nikdy býti na ujmu jejího práva okolnost, — zajisté nanejvýš nahodilá — že soudce dožádaný protokol odvolání obsahující neodeslal v čas, aby před vypršením lhůty odvolací k soudu procesnímu došel.

Jsou-li správnými závěry právě uvedené, pak vším právem sluší také tvrditi, že odvolání bylo vzneseno tím dnem, kdy dáno bylo do protokolu a nikoli teprve toho dne, kdy protokol došel z pošty k soudu procesnímu.

Opačný náhled může pro sebe míti nanejvýše suchou literu, že každé odvolání 14. den po doručení rozsudku — ke

kratším lhůtám odvolacím a ku běhu poštovní dopravy netřeba zvlášť ukazovati — u soudu procesního dojíti musí; (§ 464. a 465. odst. 1. c. ř. s.); má však za následek, že se straně beze všelikého jejího spolupůsobení může státi újma nenahraditelná. Neb i vymožení restituce, která by za vylíčených poměrů zajisté v plné míře povolena býti musila — § 146. a n. c. ř. s. — jest spojeno s újmami nenahraditelnými. To je zjevno. A kde zůstávají zásady věcného a urychleného a s pravdou materiální se srovnávajícího vedení procesu!?!

Tím otázka nadepsaná jest zodpovídána. Ale k ní řadí se ještě jiné dosti četné podružné otázky o způsobu a formě vyřízení takto vzneseného odvolání a to jednak pro stolici prvou, jednak pro soud odvolací.

Soudce prvý arci jen dvojí možnost má. Buď totiž pokládá odvolání za včasné a přípustné, buď má je za opozděné. Toto zamítne dle § 468. odst. 1. c. ř. s. a způsobí po případě rozhodnutí vyšších instancí. Odvolání včasné dodá odpůrci odvolatelovu, aby měl příležitost zachovati se podle druhého odstavce cit. § 468. I když pak odpůrce odvolavatelův ve svém přípravném spise vytýká opozděnost odvolání, nemá soudce prvý příčiny do věcného rozhodování o opozděnosti zasahovati a snad dodatně o ní se usnášeti, poněvadž de facto již rozhodl odvolání přijav. Vždyť předpokládáme vždy a všude, že soudce zákon zná a dle něho se řídí. A ježto povinnost odmítnouti odvolání opozděné dle § 468. odst. 1. je kategorická a soudce přece odvolání přijal, dal tím s dostatek a nepochybně na jevo, že odvolání za opozděné nepokládá. Nemá tedy podnětu, aby rozhodoval, o čem již rozhodl, a to tím méně, ježto rozhodl po návrhu strany do té chvíle nikterak nepotíraném, tak že dle § 420. c. ř. s. důvodů svého usnesení vydávati povinen nebyl. Ponechá tedy výtku odpůrce odvolatelova se své strany nezodpověděnou a předloží spisy soudu odvolacímu.

Tak tedy dospěje věc pokaždé do stolice druhé, ať už v odpůrcově spise přípravném je zmínka o opozděném dojití odvolání a činí se proti přijetí odvolání výslovně výtka, neb ať se tento odpůrce ve svém spise o věci té vůbec ani nezmíní, nebo dokonce ani žádný spis přípravný nepodá. Tu pak jest kategorický předpis §§ 470., 471. čís. 2 a 473. c. ř. s., který ukládá soudu odvolacímu, aby se otázkou, je-li odvolání v čas vzneseno, s povinnosti úřední zabýval již v zasedání neveřejném. Soud ten

musí nezbytně o otázce té se usnésti, ať již byla odporem appellatovým vyvolána, neb ať soud sám z povinnosti cit §§ jemu uložené s ní se setká. Že pak, i když tu není nižádné výtky odpůrce odvolatelova, ze spisů překročení lhůty k odvolání jdoucí neviděti není možno, podává se povahou věci.

Shledávaje se tedy soud odvolací se skutečností, jak odvolání bylo sepsáno a kterak protokol je obsahující k soudu procesnímu došel, musí se rozhodnouti, zda odvolání pokládá za opozděné nebo za včasné. V prvém případě zamítne odvolání podle předpisu § 474. c. ř. s. čís. 2 a věc je pro instanci odvolací odbyta, ať byla tu výtka opozděnosti čili nic a soud ten jen z úřední povinnosti opozdění zpozoroval. Tu ovšem stranám usnesení vydáno býti musí — § 427. c. ř. .s —

V druhém případě pokládá-li soud odvolací srovnale s vývody námi svrchu položenými odvolání za včasné, dá výraz svému přesvědčení opětně usnesením dle § 473. c. ř. s. učiněným. Toto usnesení však dle běžné praxe spočívající na min. vynesení z 12. října 1898 č. 23490 zvláště se nevydá. I jest opětně rozeznávati ve směru dvojím. Jednou totiž, děje-li se rozhodnutí pouze z povinnosti úřední (§ 470. 471. č. 2), a podruhé, předcházela-li výtka appellátova. Nebylo-li výtky právě řečené, nebylo mezi stranami o řečenou otázku sporu nižádného a soud sám uznávaje včasnost odvolání k nespornosti věci rovněž přistupuje, takže jen co do meritální stránky odvolání a co do podstaty sporu řízení odvolací zavádí a provádí. Následek toho jest, že vůbec ani zmínky nemusí činiti o tom, že se řešenou otázkou zabýval, poněvadž tu není žádný spor mezi stranami, který by řešil, a poněvadž zákon pouze přikazuje, v y s l o v i t i z a m í t n u t í a učiniti a vydati usnesení dle §§ 473. a 474. odst. 2., j e s t - l i odvolání opozděno, nikoli také, když se včasnost toliko zkoumá, což arci dle kategorického znění §§ 470. a 471. vždy se díti musí, a konečně poněvadž proti výsledku o zkoumání odvolání, který je srovnalý s projeveným názorem stran obou co do včasnosti, dle přirozené povahy onoho právního poměru stranám ani opravný prostředek nepřísluší, ani když soud své zkoumání pojme do formy usnesení, jelikož mezi stranami rozhodovati jest vždy toliko v m e z í c h j e j i c h n á v r h ů, a takový vůbec t u n e n í, tak že ovšem tu není náležitosti § 426., dle něhož by usnesení doručovati náleželo.

Než i kdyby se za to pokládati mělo, že ono usnesení z povinnosti úřední učiněné v zasedání neveřejném přece je součástkou rozhodování o odvolání, stačí úplně, když se stranám při veřejném líčení oznámí a protokolem osvědčí, že se soud otázkou tou zabýval a k jakému výsledku dospěl, aby byly ujištěny, že naskrze dostál své povinnosti.

Aby takovéto usnesení pojímáno bylo ve smyslu cit. min. nař. do meritálního rozhodnutí soudu odvolacího, nebo dokonce, aby o něm zvláštní písemnost stranám byla vydávána, tomu odporují všecka svrchu dotčená ustanovení zákona, ježto se neřeší nic mezi stranami sporného a nejsou tu podmínky § 426., za kterých, jak řečeno, písemné vydávání usnesení je předepsáno, ani návrh stran.

Z toho, co právě bylo rozvedeno, podává se i odpověď na případ druhý svrchu položený, byla-li totiž opozděnost odvolání vytýkána a usnesl-li se soud na tom, že odvolání přijímá jako v čas podané. Tu ovšem stala se spornou mezi stranami otázka podružná se sporem věcně souvislá a soud tedy rozhoduje spor podružný, který je podroben pořadu instancí, tak že jsou tu všecky náležitosti pro písemné doručení stranám zúčastněným i pro připojení důvodů — §§ 426. a 428. c. ř. s. —Tu tedy soud odvolací rozhodně povinen jest, aby ve smyslu cit. min. nař. usnesení dle §§ 471. č. 2 a 473. učiněné do rozsudku pojal a stranám doručiti dal. Vždyť rozhodl o sporném návrhu. —

Pozn. spisovatelova: Otázka tuto řešená, pokud mi bylo přístupno se přesvědčiti, v literatuře nebyla dosud probírana. Toliko Klein, Vorlesungen str. 233 činí zmínku o sepsání odvolání jiným soudcem řka . . ., »durch Erklärung zu gerichtl. Protokoll (§ 465). Letzteres ist . . . ein Beurkundigungsakt für sich, der von jedem beliebigen Richter zu jeder Zeit innerhalb der Berufungsfrist vorgenommen werden kann.« To lze zajisté uváděti na podporu mínění svrchu hájeného. Jenom že poznámka ta je příliš stručná a z citace § 465. dá usuzovati, že tu jde asi jen o soudce u soudu procesního, který ve sporu nerozhodoval. Srov. též Ott, soustavný úvod III. str. 21, kde se ke Kleinovi ukazuje.

Praktické případy.

1. Příjmění ženy v českém znění firmy musí míti českou koncovku. — 2. Průkaz o svolení mužově k vedení obchodu ženou musí býti soudu podán.

Robert Siercke a Marie Kosinová uzavřeli veřejnou společnost a žádali za její zápis do rejstříku obchodního pod firmou »Kosina & Co« aneb česky »Kosina a spol.«. Ku žádosti připojen výkaz, že Františku Kosinovi bylo za účelem protokolování firmy Kosina a spol vyměřena daň 136 K.

Žádost ta byla obchodním soudem v P. zamítnuta z následujících důvodů:

a) Dle čl. 17. obch. z. musí při veřejné společnosti, nebyla-li do firmy pojata jména všech společníků, firma ta aspoň jméno jednoho ze společníků obsahovati s dodatkem poukazujícím na poměr společenský. V přítomném případě, kde pouze Marie Kosinová jako společnice ve firmě společenské uvedena, neodpovídá české znění firmy: Kosina a spol. stavu věci. Dle pravidel jazyka českého zní občanské jméno společnice Kosinová a ne Kosina, tak že by české znění firmy zníti mělo Kosinová a spol.

b) Schází výslovné svolení manžela Marie Kosinové k tomu, aby táž obchod provozovati mohla (čl. 7. obch. z.).

c) Není sídlo firmy uvedeno.

d) Má žadatel prokázati, že jim předepsána byla daň ve výši v cís. nař. ze dne 11. července 1898 č. 124 ř. z. uvedené, poněvadž připojený výkaz pouze o Františku Kosinovi mluví.

Do bodu lit. c) a d) si nestěžováno.

Stížnost do bodu a) a b) podaná zamítnuta c. k. vrch. z. s. pro král. České usnesením ze dne 23. listopadu 1907 č. R IV 297/7-1 z těchto důvodů:

ad a) Správný jest náhled sborového soudu stolice I., že firma česky by »Kosinová a spol« zníti musila, poněvadž společnost při volbě firmy zvolila v zákoně čl. 17. od. 1. obch. z. dotčenou druhou eventualitu a pouze jméno druhé společnice s dodatkem společnost naznačujícím do firmy přijala. Poněvadž pak v české řeči jména žen tvoří se agglutinací přídavné přípony »-ová« ku kmenovému jménu, musí v češtině firma zníti Kosinová a spol. Přípona »-ová« není přídavkem ku firmě ve smyslu čl. 16. od 2. obch. z., jak rekurenti míní.

ad b) Čl. 7. obch. z. předpisuje všeobecně, že manželka nemůže beze svolení svého muže býti obchodnicí. Toto vzhledem na možné ohrožení ma-

jetkových práv mužových (čl. 8. obch. z.) předepsané svolení musí, jak již z protokolu Norimberské konference k obch. z. str. 889 na jevo jde, soudu rejstřík vedoucímu býti poukázáno, aby neshledal závad zápisu. Svolení to ovšem může dle čl. 7. od. 2. obch. z. mlčky uděleno býti, pakli manželka s vědomím a bez odporu mužova obchod provozuje. Poněvadž ale soudu přesný důkaz podán býti musí, musí mu též o mlčky uděleném svolení takový průkaz dán býti, a to tím spíše v přítomném případě, kde ohrožení majetkových zájmů manžele Marie Kosinové zvláště do očí bije — když tě uvedení jména »Kosina« v německém textu připouští domněnku, že on je společníkem firmy.

Nejvyšší soud nedal mimořádné stížnosti místa z důvodů § 16. cís. pat. 9. srpna 1854 č. 208 ř. z., poněvadž tu není zmatečnosti a usnesení v odpor vzatá také žádný odpor se zákonem neb se spisy nevykazují.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. ledna 1908 R II 12/8. *Dr. Jos. Worcl*, sekretář vrch. z. soudu.

Žaloba o opravu a doplnění soudního smíru. (§§ 884., 887. a 1385. obč. z.)

Při jednání o žalobě Jana S. proti Františku S. o vydání věcí v ceně 908 K byl uzavřen smír, v němž přiznáno bylo Janu S. právo vlastnické k předmětům v odst. 1. smíru jmenovaným, a ujednáno, že věci ty po smrti Jana S. připadnouti mají Františku S., což nedopatřením protokolováno nebylo.

František S. domáhal se na Janu S. uznání tohoto ujednání a svolení, aby byl smír doplněn výslovným pojetím ujednání do protokolu anebo jeho dodatku. Soudcem a zapisovatelem, jako svědky, bylo potvrzeno, že při vyjednávání o smír bylo skutečně mezi stranami umluveno, že věci mají býti vlastnictvím Jana S., a že mají po smrti jeho připadnouti Františku S.

Žalobě bylo v prvé stolici vyhověno, a rozsudek v odvolací stolici potvrzen z důvodů, z nichž vyjímáme:

Ujednání bylo vypuštěno nedopatřením diktujícího. Nedopatření to nemůže býti žádné straně na újmu, ježto dle § 869. o. z. o. zřizuje práva a závazky jen to, na čem strany srovnale se shodly.

Nejde tu o nějaký omyl ve smyslu § 871. o. z. o„ nýbrž o nedohlédnutí soudce, jemuž náleželo, aby obsah smírného ujednání ve všech kusech sepsati dal, a arci také o nedopatření strany, která neúplný protokol podepsala.

A tu ovšem ve smyslu § 887. o. z. o. vytýkati nelze, že by ujednání nejsouc do písemnosti pojato platnosti nemělo, neboť není tu vada v dohod-

nutí, nýbrž v listině, která dohodnutí nevystihuje, a proto není pochybnosti, že může interessovaná strana trvati na tom, aby takovýto kusý protokol byl doplněn tak, jak znělo dohodnutí.

Žalovaný připouští, že souhlasil, aby smír byl napsán; proto neprávem odporuje odstranění vady při sepsání smíru sběhlé.

Ustanovení § 887. o. z. o. žalovaný dovolávati se nemůže, poněvadž nejedná se zde o ústní dodatek k písemní smlouvě, nýbrž o podstatný kus smlouvy, která měla v písmo býti uvedena.

Tvrzení odvolatele, že o omylu dle § 1385. o. z. o. nemůže býti řeči, jest správné, poněvadž o takový omyl tu skutečně nejde, a nedomáhá se také žalující strana neplatnosti smíru dle § 1385. o. z. o., nýbrž naopak právě platnosti jeho.

Nelze tvrditi, že by následkem intence právního zástupce při smíru každé nedopatření muselo býti vyloučeno; stávajíť se nedopatření i za intervence zástupců právních, neboť není nikdo před omylem bezpečen.

Nerozhodným jest, že zástupce jen jedné strany smír diktoval. Rozhodným jest pouze, že to, co se nenapsalo, nebylo vymýtěno z vůle stran, nýbrž pouhým opominutím. Proto nebyl připuštěn důkaz svědkem JUDr. K., jako zástupcem Františka S. a slyšením stran v odvolacím řízení nabídnut, jako úplně zbytečný.

Zástupce odvolatelův učinil také při roku odvolacím výtku, že byla žalobní prosba pochybena, poněvadž mělo býti spíše žalováno na uznání, že smír právem nepozůstává, a tvrdil též, že buď bylo vůli stran, že smír musí býti napsán, a pak že jest stanovisku žalujících na újmu předpis §§ 884. a 887. o. z. o. — aneb že napsání dohodnutí strany si nevymínily, a pak že jest žaloba vůbec bezdůvodná. Ostatně že kritická podmínka obsahujíc v podstatě pořízení na případ smrti, jest již pro nedostatek zákonné formy neplatná, a nemůže tedy se ani žalobou uplatniti.

Naproti tomu neshledal soud odvolací žalobní prosbu pochybenou, nýbrž za dané situace úplně vhodnou, poněvadž to, co by se dle mínění odvolatelova žalovati mělo, jest pravý opak toho, čeho žalující se domáhá.

Co pak se týče významu kritického ustanovení smíru, jest pravou podstatou tohoto ustanovení: uznání vlastnického práva žalujících na svršky ve smíru jmenované s výhradou doživotního užívání na prospěch žalovaného. Nemůže tedy o nějakém pořízení na případ smrti býti řeči.

Dovolání žalovaného vyhověno nebylo z těchto důvodů:

Dovolání žalovaného, opírající se o dovolací důvody § 503 č. 2, 3 a 4 c. ř. s., není v žádném směru opodstatněno. Výslechem svědků nabyl soud první stolice přesvědčení o skutečnosti právnicky rozhodné a zamítl proto podle § 275. c. ř. s. všechny ostatní důkazy.

V řízení odvolacím nabídl žalovaný důkaz JUDra K. o tom, jak byl smír sepisován, a že JUDr. K. smír sám diktoval.

Soud odvolací důkaz tento právem nepřipustil, jelikož jest okolnost tato vedlejší, a přesvědčení soudu prvé stolice tím není nikterak dotčeno.

Právnímu názoru soudu odvolacího, že sporné ujednání obsahuje vlastně uznání vlastnického práva žalobce k věcem naznačeným ve smíru s výhradou doživotního požívání žalovaným, nelze odporovati dovolacím důvodem § 503. č. 3 c. ř. s.

Ku tvrzením, jež byla přednesena k cíli vyvrácení tohoto názoru nově, že byli jak žalobce, tak žalovaný při uzavírání smíru upozorněni soudcem na to, že by toto neprotokolované ustanovení bylo, ať již jako darování nebo jako poslední pořízení pro vadu formální neplatným, nelze podle §§ 482., 513. a 504. c. ř. s. přihlížeti.

Žádost žalobní obsahuje tudíž zákonem dovolené zjištění, že smír uzavřený mezi spornými stranami před soudem osvědčuje něco nesprávně, a prosbu, aby smír ten byl opraven tím, že se do něho pojme ustanovení oběma stranami ujednané, avšak neprotokolované.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 1907, č. 13.945. Ausk. *Čapek.*

Žádost, aby hranice stanoveny byly jinak, než dle poslední držby jsou, nehodí se k řízení nespornému §§ 850, 851, obč. z. z.

Manželé A. podali u okr. soudu ve V. žádost za obnovení hranic mezi jejich polem a loukou patřící manželům B., ježto prý hranice tyto staly se neznatelnými a manželé B. vysázevše si letos v libovolných mezích vrby, hranice o své újmě si upravili.

Okr. soud V. povolil obnovení hranic na společný náklad — přes odpor manželů B., kteří tvrdili, že správnou je hranice jak oni ji označili vrbami a jak též pozemku svého stále užívají a že je hranice ta dobře znatelnou — a odůvodnil povolení tím, že nesporných mezí mezi oběma pozemky není, hranice však že je též spornou, ježto navrhovatelé onu přirozenou hranici, kterou tvoří rozdílná kultura obou pozemků, nepovažují za správnou dle mapy katastrální, tvrdíce, že hranice pravá dle jejich domnění leží v mezích louky odpůrcův. Tímto rozhodnutím prý se ostatně nepraejudikuje právům obou stran.

K rekursu manželů B. krajský soud v T. usnesení změnil a žádost za obnovení hranic zavrhl. Útraty stížnosti však nepřisoudil, poněvadž jde dosud o řízení nesporné.

Odůvodnění. Zjištěno jest, že hranice mezi oběma pozemky jest znatelná jednak už rozdílnou kulturou, jednak tím, že po celé délce hranic přirozených jsou zatlučeny kolíky.

Manželé B. tvrdí, že tato hranice jest pravá, připouštějíce, že tam teprve letos zasadili kolíky sami, a nesporných mezníků že není; naproti tomu však manželé A. hranici tuto za správnou nepovažují, majíce za to, že tato leží z větší části v pozemku manželův B., menší pak v jejich roli. Za tohoto stavu věci patrno, že nejde pouze o obnovení hranic poškozených nebo neznatelných, nýbrž že jest mezi účastníky už předem — a ne teprve následkem opravování hraničných známek — sporno, kam až sahá pozemek každého z obou účastníků; jedná se tudíž navrhovatelům ne o obnovení hranic bývalých, nýbrž o odstranění hranic nynějších, čemuž se stěžovatelé opírají.

Tu pak nelze shledati podmínek řízení dle §§ 850. a 851. obč. z. a nemělo by také řízení to v případě přítomném žádného smyslu, ježto by soud dle §u 851. obč. z. chrániti musil přítomný stav, o jehož odstranění žadatelům se jedná.

Dovolací stížnosti manželů A. nejvyšší soud nevyhověl poukázav ku správným důvodům 2. instance, k nimž připojil, že ustanovení §u 850. obč. zák. nelze na tento případ vztahovati, poněvadž navrhovatelé nemohou sami tvrditi, že jsou mezi oběma pozemky mezníky takové, které označují mezi stranami hranici nespornou, jaké dle ohledacího protokolu vůbec není. Mohlo by tudíž zavedeno býti řízení dle §u 851. obč. z., dle něhož soud má chrániti poslední držbu, a strana, která se cítí stíženou tímto prozatimním opatřením, má na vůli, uplatniti své nároky pořadem práva. Žadatelé však prosbu o ochranu posledního stavu nejen nepřednesli, nýbrž žádají, aby právě naproti poslední držbě hranice stanovena byla jinak, než ve skutečnosti jest.

Rozhodnutí nejvyššího soudu z 10. září 1907 č. j. 12.030.

Dr. Růžek.

Ku provedení nutných opatrovnických úkonů může na místě liknavého opatrovníka na útraty téhož jiný opatrovník ad actum ustanoven býti.

Spoluvlastník B. prováděje dílčí rozsudek o usedlosti, předložil soudu návrh dražebních podmínek. C., opatrovník choromyslného spoluvlastníka A. byl soudem vyzván, aby se o tomto návrhu vyjádřil, protože

však tak učiniti výslovně odepřel, byl usnesením c. k. okresního soudu v Hořovicích ze dne 30. října 1907 č. j. P 212 b/13 ve smyslu § 19. cís. patentu ze dne 9. srpna 1854 čís. 208 říš. zák. choromyslnému spoluvlastníku A. na útraty opatrovníka C. pro provedení uvedené dražby ustanoven opatrovníkem ad actum Dr. S. a uloženo mu, aby opatrovnictví to po zákonu vedl.

Stížnosti opatrovníka C. c. k. zemský soud v Praze usnesením ze dne 12. listopadu 1907 č. j. R I 305/7/15 nevyhověl.

C. jako opatrovník choromyslného A. měl povinnost, hájiti práv a zájmů téhož, a měl se súčastniti jednání, jež zavedeno bylo u okresního soudu v Hořovicích o výminkách dražebních. Jelikož opatrovník C. odepřel súčastniti se tohoto jednání, právem soudce prvý, aby zájmy choromyslného A. netrpěly újmy, jmenoval na útraty C. pro provedení zmíněné dražby opatrovníka ad actum. Ježto jest tu podstatná příčina ku jmenování zvláštního opatrovníka, což stěžovatel zavinil, musí nésti též náklady spojené s provedením dotyčného opatrovnictví.

Dovolací stížnosti opatrovníka C. nejvyšší soud nevyhověl, jelikož zde není podmínek stanovených v § 16. cís. patentu ze dne 9. srpna 1854 čís. 208 říš. zák.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 1907 čís. 15.705. *Dr. Stehlíček.*

Směnka, daná na krytí slíbeného věna jest neplatna. — Neplatnost může býti namítána i cessionáři, jenž jest bonae fidei.

Skutkový děj: *D. G.* provdal dne 24. února 1907 svoji dceru za *O. F.* a slíbil mu věnem obnos 7000 K.

Věno toto, o jehož slíbení notářský spis zřízen nebyl, zaplatil *D. G. O. F.-ovi* hotově jen z části, t. j. 6000 K, kdežto na zbytek 1000 K přijal mu směnku, vydanou dne 25. února 1907 a splatnou 15. srpna 1907, kterou také co příjemce podepsal. *D. G.*, přijav směnku a odevzdav ji *O. F.*, řekl mu, by s ní naložil dle libosti.

O. F. podepsav směnku také sám, odevzdal ji dne 1. března 1907 *A. M.-ovi* ku krytí svého dluhu, nepřevedl však směnku na *A. M.* dle práva směnečného (girem), nýbrž jen dle práva obecného (cessí) a *A. M.*, obdržev směnku, podepsal ji jakožto vydatel. *A. M.* říkal *O. F-ovi,* že směnku potřebuje a že ji dá k eskomptu, načež *O.*

F. mu řekl, by se směnkou naložil dle libosti. O tom, že *O. F.* jest zetěm *D. G-a A. M.* v době převzetí směnky věděl, za to mu však nelze dokázati, že věděl, že *O. F.* obdržel směnku, kterou mu (*A. M.*) ku krytí dluhu svého odevzdal, od svého tchána *D. G.* ku krytí slíbeného věna.

Mezi tím byl dne 29. března 1907 na jmění *D. G.*, jenž dne 3. března 1907 zemřel, uvalen konkurs a poněvadž správce konkursní podstaty *D. G.-a* směnečnou pohledávku *A. M.-a* ze zmíněné směnky za pravou neuznal, vystoupil *A. M.* proti konkursní podstatě *D. G.-a* žalobou o uznání pravosti svého pohledávání v sumě 1000 K.

Ve sporu, o této žalobě zahájeném, bránil se správce konkursní podstaty *D. G.-a* vůči nároku žalobnímu hlavně tím, že směnka je neplatna, poněvadž byla dána *O. F.-ovi* ku krytí slíbeného věna, slib věna však, aby byl platným, vyžaduje formy notářského spisu a formy této mezi *D. G.-em* a *O. F.-em* dbáno nebylo a dále, že, poněvadž směnka *D. G.-em O. F.-ovi* věnem odevzdaná, byla z *O. F.-a* převedena na *A. M.-a* nikoliv girem nýbrž jen cessí, může konkursní podstata *D. G.-a* namítati neplatnost směnky i vůči *A. M.-ovi* co cessionáři *O. F.-a.*

Rozhodnuti soudu I. stolice (krajského soudu jakožto obchodního v Hoře Kutné): Žádosti žalobní *A. M.-a* vyhověno a námitka správce konkursní podstaty *D. G.-a* ohledně neplatnosti směnky vyvrácena takto: Jest sice správné, že slib věna ku své platnosti vyžaduje formy notářského spisu, avšak *D. G.* dal *O. F.-ovi* a tento zase *A. M.-ovi* úplnou volnost, jak se směnkou naložiti chtějí. *A. M.*, ač směnka naň z *O. F.-a* nepřešla způsobem směnečnoprávním, jeví se oproti *D. G.-ovi* a jeho konkursní podstatě jako osoba třetí, na něhož směnka způsobem směnečným přešla(?). *A. M.*, jemuž se dokázati nedá, že věděl, že směnka, mu *O. F.-em* odevzdaná, byla tomuto dána *D. G.-em* na zaplacení slíbeného věna, jednal bona fide a nelze proto námitku neplatnosti smlouvy mezi *D. G.-em* a *O. F-em* uplatňovati vůči *A. M-ovi* co osobě třetí (nař. z 6. října 1853 č. 200 ř. z. u čl. 7. směn. ř.).

Rozhodnutím soudu II. stolice byla na odvolání konkursní podstaty *D. G.-a* žaloba *A. M.-a* zamítnuta z důvodů následovních: Směnka se převádí způsobem směnečným na jiného pouze indossací (čl. 9. směn. ř.). Pouhým odevzdáním směnky *A. M.-ovi* a připojením podpisu tohoto (jako vydatele) na směnku, nepřešla tato na *A. M.-a* způsobem směnečným, nýbrž cestou obecnoprávní, t. j. cessí a sluší proto právní poměr, který mezi *A. M.-em* a *D. G.-em*, případně konkursní podstatou tohoto vzešel, posouditi dle §§ 1394.—1396. obč.

zák. a je proto konkursní podstata *D. G.-a* oprávněna, užíti vůči *A.-M.-ovi* všech obran, které *D. G-ovi* vůči *O. F-ovi* příslušely.

Směnka zde byla dána *O. F-ovi* ku krytí slíbeného věna. Slib věna jest ve smyslu § 1217. obč. zák. smlouvou svatební, vyžadující k platnosti své zřízení notářského spisu (§ 1 a) zák. z 25./7. 1871 č. 76 ř. z.). Nebyl-li o slibu věna zřízen spis notářský, je směnka neplatna, a *D. G.-ovi*, případně jeho konkursní podstatě nevzešel z ní žádný závazek, při čemž je nerozhodno, jednal-li *A. M.* při nabytí směnky bona fide čili nic.

Námitka neplatnosti směnky, kterou konkursní podstata *D. G.-a* uplatňuje, přísluší jí proto vůči *A. M.-ovi* dle § 1396. obč. zák. a čl. 82. směn. ř.

C. k. nejvyšší soud na dovolání *A. M.-a* potvrdil rozsudek soudu stolice II. a k odůvodnění učiněnému soudem stolice II. připojil ještě následovní: Směnka byla v době, když ji *O. F. A. M.-ovi* odevzdal vyplněna a opatřena podpisy *D. G.-a* a *O. F.-a* a sice prvějšího jako příjemce. Dle toho byl **O. F.** vydavatelem směnky a mohla tato dle práva směnečného jen girem *O. F.-a* na *A. M.-a* přejíti, neboť jen tím by byla utvořena ona souvislá řada rubopisů, která byla dle čl. 36 směn. ř. způsobilá, založiti legitimaci *A. M.-a* dle práva směnečného.

Na tom nemění ničeho, že *O. F.* při odevzdání směnky *A. M.-ovi* tomuto prohlásil, že může se směnkou volně naložiti, poněvadž tímto pouze ústním prohlášením zákonná náležitost čl. 11. směn. ř., dle něhož rubopis, má-li založiti účinek směnečný, musí býti napsán na směnku, na přepis směnky neb alonži, nahrazena býti nemůže a přísně formální povaha práva směnečného nedopouští, aby bylo se odchýleno od náležitostí, jež zákon pro platnost směnečných prohlášení stanoví.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze 7. ledna 1908 č. 15.111.*)

Ant. Balcar.

I. Opravný prostředek, jenž byl podán vykázaným zástupcem přes zákaz strany, jež se ho mimosoudně vzdala, sluší zamítnouti dle § 472. c. ř. s.

V právní záležitosti L. P. proti Č. M. o uznání, že pohledávka v obnosu 171 zl. 42 kr. zanikla vzdáním se, bylo oběma prvními stolicemi žalobě vyhověno.

*) Podobně i rozh. c. k. nejv. soudu na straně 25 časopisu tohoto z r. 1898.

Proti těmto rozsudkům podal zástupce žalovaného — jehož plná moc ve spisech soudních založená odvolána nebyla — dovolání dne 8. října 1907.

Zástupce žalobkyně v dovolací odpovědi své uvedl, že žalovaný mu podal dne 5. října 1907 přípis, v němž prohlásil, že si nepřeje, aby jeho zástupce dále rekuroval, že stejný dopis psal také tomuto svému zástupci a přiložil přípis ten k odpovědi své.

C. k. nejvyšší soud dovolání zástupce žalovaného zamítl z těchto důvodů:

Po doručení rozsudku odvolacího soudu žalovaný sám zástupci žalobkyně dopis ze dne 5. října 1907, poslal mu útraty v obnosu 570 K a sdělil mu, že nechce rozhodně, aby byl podán prostředek opravný na 3. stolici a že oznámí toto rozhodnutí dnešního dne (5. října 1907) svému zástupci Dru. S.

Dopisem ze dne 11. října 1907 sděluje žalovaný sám zástupci žalobkyně, že Dr. S. obdržel od něho rekomandovaný dopis s příkazem, aby dále nerekuroval, omlouvá se, že Dr. S. příkazu jeho nevyhověl a stěžuje si na to, že Dr. S. dělá, co chce.

Z těchto dopisů žalovaného, předložených zástupcem žalobkyně s dovolací odpovědí, vychází zřetelně, že se žalovaný vůči zástupci žalobkyně právoplatně vzdal podání revise do rozsudku soudu odvolacího a že revise byla podána přes to Drem S. proti vůli žalovaného.

Poněvadž též manželka žalovaného, jenž mezi tím zemřel, byvši soudem pozůstalostním slyšena, pod přísahou potvrdila, že zemřelý její manžel oba tyto dopisy zástupci žalobkyně psal, bylo dovolání podle §§ 471. č. 2, 472., 474., odst. 2. a 513. c. ř. s. jako nepřípustné zavrhnouti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 1907 č. 1600. (?) S. tajemník *Volek.*

II. K platnosti vzdání se opravného prostředku není třeba protokolování dle § 208. č. 1 c. s. ř.

Ústní jednání ustanovené o žalobě firmy St., zastoupené Drem K., advokátem ve Slaném, bylo k provedení důkazu znaleckého několikráte odročeno, poněvadž posudky znalců se neshodovaly, až při posledním roku dne 3. ledna 1908 uzavřely strany smír, kterým žalovaný — kromě jiného — se zavázal nahraditi žalující firmě útraty, jak soudně upraveny

budou. Na otázku žalovaného, kolik asi budou útraty obnášeti, bylo mu sděleno projednávajícím soudcem před protokolováním uzavřeného již smíru, že budou obnášeti asi 330 K. Po protokolování smíru před podpisem stran prohlásil žalovaný, že žádný rekurs nepodá. Toto vzdání se opravného prostředku nebylo protokolováno. Usnesením dne 4. ledna 1908 č. j. C II 313/7 byly útraty žalující firmy upraveny obnosem 327 K 01 h a proti tomuto usnesení podal zástupce žalovaného Dr. W. Z., advokát v Chebu, stížnost i co do výše útrat, kteréžto stížnosti II. instance vyhověla, útraty výše jmenované o 31 K snížila a žalující firmu k náhradě útrat rekursních odsoudila.

K dovolací stížnosti Dra K. usnesl se c. k. nejvyšší soud, takto:

Revisní stížnosti žalobkyně se vyhovuje, usnesení v odpor vzaté se zrušuje, rekurs žalovaného proti usnesení c. k. okresního soudu v S. ze dne 4. ledna 1908, které se celým obsahem obnovuje , se jako nepřípustný zamítá.

Žalovaný jest povinen zaplatiti žalobkyni útraty revisní stížnosti.

Důvody:

Podle úřední zprávy c. k. okresního soudu v S. žalovaný při roku 3. ledna 1908 po uzavření smíru ve věci samé, podle kterého měl nahraditi žalobkyni útraty, jak budou soudně upraveny, když mu soudce na jeho otázku, kolik by útraty obnášely, odpověděl »asi 330 K«, a jemu prohlásil, že útraty sdělí oběma stranám písemným usnesením, aby mohly podati rekurs proti útratám, prohlásil výslovně, »že žádný rekurs nepodá«. Soudce sice proti předpisu § 208. č. 1 c. s. ř. opomenul toto prohlášení protokolovati. přece však jest v tomto prohlášení obsaženo vzdání se opravného prostředku stížnosti proti usnesení útraty upravujícímu, kteréž má býti teprve vydáno, a jest toto vzdání se, poněvadž bylo vysloveno v přítomnosti soudce a zástupce žalobkyně, pro žalovaného závazným. Následkem toho nebyl žalovaný oprávněn podati rekurs proti usnesení prvního soudce, kterým byly útraty upraveny obnosem 327 K 01 h, a měl býti tento rekurs dle § 526. odst. 2 c. s. ř. rekursním soudem jako nepřípustný zamítnut. Poněvadž rekursní soud, jemuž nebyl důvod nepřípustnosti znám, o rekursu meritorně rozhodl, muselo býti toto rozhodnutí zrušeno a nepřípustný rekurs zamítnut.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. března 1908 č. j. R II 178/1-8. *Dr. Richard Lengsfeld.*

Solidárnost závazku spoluvlastníků propachtovaného pozemku k náhradě škody způsobené pachtýři prodejem pozemku toho (§ 1120., 1302. a 1302. obč. z.).

Manželé Č. žalovali manžely P. o náhradu škody z důvodu toho, že žalovaní jim propachtovali své společné pozemky od r. 1903 až do r. 1909, že však v r. 1906 pozemky ty prodali manželům J., kteří pacht žalovaných ještě v r. 1906 zrušili.

C. k. okresní soud v Pardubicích odsoudil oba žalované manžely k solidárnímu zaplacení 94 K a útrat.

K odvolání žalovaných c. k. krajský soud v Chrudimi potvrdil rozsudek I. stolice s tou změnou, že z něho povinnost placení »rukou společnou a nerozdílnou« vypustil, z těchto důvodů:

»V této sporné věci jde o vinu žalovaných, která záleží v opomenutí obyčejné pozornosti čili v nedopatření (§§ 1295. a 1297. obč. z.). A tu jsou žalovaní povinni k náhradě škody ve smyslu §§ů 1301,. 1302. odst. 1. a 1303. obč. z. dle míry svého účastenství v poškození, zde tedy společně, a jelikož se díly škody určiti dají, nese každý polovici přisouzeného obnosu, což má dle § 46. c.ř. s. vliv i na útraty sporu. Bylo proto z rozsudku I. stolice povinnost placení rukou společnou a nerozdílnou (solidárního) vypustiti.

C. k. nejvyšší soud obnovil rozsudek I. stolice z následujících důvodů:

Dle § 1120. obč. z. musí pachtýř, není-li jeho právo zapsáno do kněh veřejných, v případě zcizení pachtovaného pozemku vlastníkem jeho ustoupiti novému nabyvateli. Jelikož tedy dle tohoto předpisu zákonného zcizením takového pachtovního pozemku pokračování ve smlouvě pachtovní se maří, nastává propachtovateli zvláštní závazek, postarati se, aby pachtýř zcizením netrpěl škodu, tedy přiměti nabyvatele, aby smlouvu pachtovní dodržel. Opomene-li tak učiniti, je dle téhož právě zmíněného zákonného ustanovení pachtýř oprávněn, žádati na něm úplné dostiučinění za utrpěnou škody a ušlý zisk.

V přítomném případě je nepochybno, že žalovaní jako bývalí vlastníci pozemků do pachtu daných zanedbavše tuto společnou svoji povinnost, přivodili společně též vznik škody bývalých pachtýřů (žalujících); jsou tedy oba dle poslední věty §u 1301. obč. z. zodpovědni za škodu žalujícím tím způsobenou, což ostatně srovnalými v tom směru rozsudky stolic nižších již právoplatně bylo vysloveno.

Sporno zůstalo v řízení opravném, na kolik sahá míra ručení obou spoludlužných žalovaných za škodu žalujícím vzniklou, kteroužto otázku

řešiti jest dle ustanovení §u 1302. obč. zák. Předpoklad revise žalujících, že škoda způsobena byla žalovanými úmyslně, že snad žalovaní pozemky prodali v úmyslu žalobce poškoditi, nemá ve zjištěních stolic nižších opory. Dlužno tudíž předpokládati se soudem odvolacím, že ono shora naznačené společné opomenutí žalovaných uvésti sluší pouze na jejich nedopatření.

Avšak podíl obou žalovaných na onom společném opomenutí, jímž poškození žalujících přivoděno, nedá se určiti, i ruči tedy dle ustanovení zákonného žalovaní solidárně za zaplacení obnosu per 94 K s přísl., žalujícím právoplatně přisouzeného, a proto i dle § 46. c. ř. s. za procesní útraty žalujícím vzniklé a přiznané.

Oproti vývodům odpovědi dovolací sluší podotknouti, že ustanovení §§ů 1301. a 1302. obč. z. upravující povinnost k náhradě škody, způsobeno-li několika osobami společně platí jak tehdy, způsobeno-li poškození vlastním deliktem, tak i tehda, vzniklo-li ze zachování se proti konkrétní právní povinnosti, a že ustanovení §u 1303. obč. z., jak patrno jest z dějin jeho vzniku, vykládati dlužno v ten rozum, že — je-li několik spolužalovaných spoluvinných na nesplnění smlouvy, pro otázku solidárního či děleného ručení ovšem je nejprve rozhodno, byl-li původní závazek solidární či dělený, — že ustanovení to dle svého znění platí jen tehdá, jde-li jedině o nesplnění smlouvy několika spoludlužníky, čemuž tuto tak není, ani žalovaní splnili svou povinnost odevzdati objekt pachtovní, jak smlouvou pachtovní byli vázáni, kdežto v případě přítomném jde o to, že svým počínáním si zavinili, že objekt pachtovní později pachtýřům byl odňat, — že však i tehdá, kladlo-li by se v případě přítomném žalovanými zaviněné dodatečné odnětí objektu pachtovního na roveň nesplnění pachtovní smlouvy žalovanými, a uznáváno-li by bylo dle toho i tuto ustanovení §u 1303. obč. z. za použitelné, — přece byl by tu závazek žalovaných k solidární náhradě škody žalujícím vzniklé, poněvadž ze smlouvy pachtovní plynoucí závazek žalovaných poskytnouti pachtýřům pozemky k užívání vzhledem k §u 890. obč. z. je solidárním závazkem žalovaných, ano plnění závazku toho je nedělitelno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 26. května 1908 č. Rv II 384/8. *Adj. Josef Sládeček.*

V řízení o rozloučení manželství dle § 115. obč. zák. nebudtež rozepisována stání k pokusům smírčím.

Rekursu žalující manželky na usnesení c. k. krajského soudu v Č. Budějovicích ze dne 11. dubna 1907 č. j. Cg II 74/7-3, jímž

byla o žalobě její na manžela o rozloučení manželství dle evangelického ritu uzavřeného nařízena stání k pokusům o smíření, c. k. vrchní soud zemský v Praze jako soud rekursní usnesením ze dne 17. května 1907 č. j. R V 169/7-6 nevyhověl. Důvody: Stěžovatelka tvrdí, že pro řízení o rozloučení manželství dle ritu evangelického uzavřeného, není ani zákonem žádáno předsebrání pokusů smírčích, ani se pro to nemohou uvésti nějaké důvody vhodnosti. K tomuto názoru nelze přisvědčiti a to se zřetelem k ustanovení § 115. obč. zák., dle kterého se může po případě nalézti také na rozvod od stolu a lože, z čehož dlužno dovozovati, že se na každý způsob také musí předsebráti pokusy smírčí.

Nejvyšší soud dovolacímu rekursu žalobkyně vyhověl a v odpor vzaté usnesení rekursního soudu v ten způsob změnil, že přikázal c. k. krajskému soudu v Č. Budějovicích, zrušiv jeho usnesení ze dne 11. dubna 1907, aby o žalobě zavedl předepsané řízení, nehledě k odbývání pokusů smírčích.

Důvody: Jak ob. zákonník občanský a zákon ze dne 31. prosince 1868 č. 3 ř. z. z r. 1869, tak i § 2. nařízení ministra práv ze dne 9. prosince 1897 č. 283 ř. z. předpisují odbývání smírčích pokusů pouze v případech §§ 104., 107. a 132. obč. zák. (při rozvodu), kdežto ustanovení II. části posléz citovaného nařízení, která upravují řízení o neplatnosti a rozloučení manželství, nepředpisují nejenom odbývání smírčích pokusů, ani bezprostředně, ani odkazováním na dotýčné předpisy o řízení v příčině rozvodu, nýbrž spíše nařizují, že se má na základě žádosti, aby bylo prohlášeno manželství za neplatné nebo rozloučené, ihned za účelem úředního vyšetření a zjištění důvodů uplatňovaných pro neplatnost nebo rozloučení manželství zavésti přípravné řízení podle § 245. č. 2. c. ř. s. a po skončení jeho v ústním přelíčení projednávati o platnosti manželství, pokud se týče o žádosti za rozloučení jeho.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. července 1907 č. 8937.*) *F. P.*

---

*) Názor zde vyslovený hájí i Ott v Soust. úvodě III. str. 268 z těchto důvodů: »Pokusy o smír, jako při rozvodu, nařízeny býti nemohou při žalobách o rozloučení, ani když se opírají o vzájemný nepřekonatelný odpor, jelikož odbytí sporů o rozloučení vůbec . . . spůsobeno býti nemůže přivolením žalovaného (§§ 115. II., 99 obč. zák.). Vždyť nejde jen o zdvižení manželského spolužití, nýbrž o zrušení svazku právního, jenž manžely k sobě poutá pro všechnu budoucnost, při čemž tudíž veřejné zájmy spolu zúčastněny jsou . . . Vždyť při rozvodu záleží na vůli stran, při rozloučení na existenci právem uznaného důvodu; rozhoduje tudíž tam shoda stran, tuto plný důkaz v řízení soudním podaný . . .« Proti odůvodnění druhé instance srv. též judikát č. 168 v Právníku 1905 str. 508 lit. b. *Pozn. redakce.*

Akkordant stavby železnice, jenž provádí práce jen za jednoho podnikatele, není sám podnikatelem, nýbrž dělníkem podléhajícím úrazovému pojištění.

Jest známo, že proti úrazům podnikovým pojištěn jest pouze dělník, nikoliv podnikatel. Otázka kvalifikace mnohých vykonavatelů práce v podnicích pojištění podléhajících, buď jako dělníků nebo jako podnikatelů, jest začasté velice obtížnou a týká se tato obtíž po výtce otázky, zda t. zv. akkordant, t. j. ten, jenž jisté práce svěřuje třetím osobám, které pak práce ty konají svými lidmi za mzdu určenou dle jistých jednotek práce, zda tento akkordant jest podnikatelem či dělníkem ve smyslu § 11. zákona úrazového ze dne 28. prosince 1887, č. 1 ř. z. z r. 1888. V konkretním případě šlo o stavbu železnice, kde, jak známo, provádění jednotlivých částí tratí, lom kamene a pod. pravidelně se podobným akkordantům t. zv. partvedoucím svěřuje.

Strana žalující tvrdila, že akkordanti takoví jsou samostatnými podnikateli, poněvadž dostávají mzdu dle množství a jakosti vykonané práce, že sami disponují přijímáním, placením mzdy, rozdělením práce, užíváním nástrojů, takže jejich výdělek nepřipadá jim ve formě určité mzdy a že výše jeho řídí se způsobilostí a energií jejich, konečně že prý oni za dodávku dle smlouvy ručí a tedy nebezpečí sami nésti mají.

Oproti tomu zaujal správní soud toto stanovisko: Osoby, o něž tu jde, nelze pokládati za podnikatele. Při podnicích stavebních a taktéž i při jiných živnostech zhusta se stává, že podnikatel opatřuje si pracovní síly pro svůj podnik tím způsobem, že přenese t. zv. akkordantovi provedení určitých prací za určitou cenu a přenechá mu přijímání potřebných sil pracovních na účet zajištěné akkordní mzdy. Je-li takovýto akkordant výlučně jen ve službách dotyčného podnikatele, věnuje-li zároveň jen jemu svoji pracovní sílu a své služby zprostředkovatelské, pak nemůže dle tohoto svého hospodářského postavení pokládán býti za samostatného podnikatele, nýbrž jen za dělníka jsoucího v poměru mezdním.

Na tom nemůže ničeho měniti ta okolnost, že výdělek jeho přesahuje obyčejnou mzdu za fysické výkony, poněvadž právě jeho zprostředkovatelská činnost mezi podnikatelem a přijatými dělníky svými není samostatná, nýbrž ve službách podnikatele, v jeho zájmu a na jeho účet.

Rovněž není rozhodující, že tento výdělek v jisté míře — ostatně jen v určitých mezích následkem napřed stanovené mzdy akkordní — může se měniti a částečně na dovednosti akkordantově závisí, neboť něco obdobného i u takových osob může nastati, které bez rozporu jsou v mezdním a pra-

covním poměru, příkladem u dělníků, kteří za práci svou berou mzdu od kusu.

Ručení akkordantů za přiměřené provedení práce nevylučuje pojmově pracovního poměru a nečiní tedy akkordanta podnikatelem, neboť nelze tu mluviti o zisku podnikatelském, jaký tu jest při současném vynakládání kapitálu a práce a rovněž ne o risiku podnikatelském.*)

Rozhodnutí c. k. správního soudu ze dne 27. září 1907 č. 8782. *Dr. J. Pospíšil.*

Z práva patronátního.

C. k. okresní hejtmanství v Jilemnici uznalo konkurrenčním nálezem ze dne 24. ledna 1903 čís. 1390, že na místě staré budovy farní ve Studnici postaví se budova nová a spojený s tím náklad rozpočtený úhrnným obnosem 23.300 K ukryje se po rozumu ustanovení § 57. zák. ze dne 7. května 1874 č. 50 ř. z. a 3. odst. konkurrenčního normálu, vydaného guberniálním cirkulářem ze dne 23. května 1806 konkurrencí patrona kostela Studeneckého, který ponese náklad na materialie a práce řemeslnické obnosem 18.700 K a přifařenci, t. j. obce Studenecké a osady Rovnáčovské, pokud k farnosti Studenecké náleží, ponesou náklad na povozy a práce nádennické obnosem 4600 K.

Beneficiát sám prost jest zákonné povinnosti přispívati na novostavbu, poněvadž mu nelze přičísti zavinění na sešlosti fary a z beneficia nedostává více nežli kanonickou porci.

Z nálezu tohoto odvolal se patron kostela Studeneckého k c. k. místodržitelství a připojiv odvolání svému protokoly sepsané při kommissionálním jednání o zřízení farní expositury Studenecké ze dne 27. dubna 1781 a ze dne 14. června 1803 dovozoval, že v případě tomto nemá platnosti odstavec 3. výše citovaného konkurrenčního normálu, nýbrž odst. 7. téhož normálu, jenž ustanovuje, že v platnosti své zůstávají ony partikulární konvence, které na některých místech v příčině oprav a udržování farních budov byly uzavřeny a zejména závazky v příčině této patrony neb osadníky převzaté.**)

---

*) Jinak by ovšem bylo, jak nepřímo ze znění rozsudku plyne, kdyby akkordant provozoval samostatné živnostenské oprávnění, kdyby dělníci jím přijatí u něho své pracovní knížky deponovali a od něho do nemocenské pokladny byli přihlášeni. — Rozsudkem tímto znovu potvrzeno dávno již hájené stanovisko Dra Meissnera-Wintera, stanovisko, jež praktické potřebě hoví zúplna. *Pozn. zasilatelova.*

**) Z protokolů zhora uvedených vychází totiž na jevo, že tehdejší ma-

V odvolání svém poukazoval patron na to, že protokoly tyto jsou partikulární konvencí po rozumu odst. 7. výše cit. konkurrenčního normálu a že proto není povinen přispívati na novou farní budovu ničím jiným, nežli dřívím a to tím spíše, jelikož předchůdce jeho hrabě Ch. svoliv dobrovolně a nikým nejsa nucen k zřízení lokalie nikdy na mysli míti nemohl ukládati sobě a nástupcům svým břemena větší, nežli jsou ona v protokolech těchto obsažená.

C. k. místodržitelství v království Českém výnosem ze dne 30. března 1903 č. 62.725 odvolání patrona kostela Studeneckého zamítlo v uvážení, že v odvolání tomto tvrzená povinnost obce Studenecké k udržování farní budovy tamní pouze na stávající starou budovu se vztahuje.

K další stížnosti patrona rozhodlo c. k. ministerstvo kultu a vyučování výnosem ze dne 10. listopadu 1903 č. 18.221 prozatímně, že patronovi kromě dodávky k stavbě fary potřebného dříví jiného příspěvku uložiti nelze a že náklad stavební po odrážce řečené dodávky dříví přifařenou obcí úplně hražen býti musí. Neboť břímě stavební v příčině farní budovy Studenecké upraveno jest partikulární konvencí obsaženou v protokolech ze dne 27. dubna 1781 a 14. června 1803. Ze smyslu a obsahu konvence této vychází však na jevo, že zamýšleno bylo upraviti konkurrenční povinnosti nejenom v příčině udržování expositní budovy farní tehdáž ve Studenci zřízené, nýbrž i v příčině obydlí tam ustanoveného beneficiata vůbec a že účelem konvence bylo mimo jiné i osvobození patrona od příspěvku, přesahujícího povinnost k dodávání potřebného k tomu dříví. Přihlížejíce k obsahu těchto směrodatných úmluv, mohou správní úřady vzhledem k ustanovení § 34. odst. 2. zákona z roku 1874 o konkurrenčních poměrech v příčině farní budovy Studenecké pouze prozatímně se vysloviti, kdežto konečné rozhodnutí o částečném osvobození patrona od břemena stavebního jím tvrzeného a také osvědčeného pořadu práva vyhraditi dlužno.

---

jitel velkostatku Studeneckého, hrabě Ch., k důtklivé prosbě svých poddaných obyvatelů Studeneckých svolil, aby ve Studenci zřízena byla lokalie a že první farní budovu za částečného přispění jich povozy a nádenickou prací na svůj náklad jim zřídil. V protokolech těchto upravuje se povinnost majitele velkostatku se strany jedné a obce Studenecké se strany druhé v příčině farní budovy pro budoucí časy následovně: ... verpflichtet sich die Gemeinde Studenec gegen Darreichung des Holzes von dem Domino der geistlichen Wohnung im baulichen Stand auf immer und ewig zu erhalten....« »...zumalen sie niemals mehr davon würden abgehen können.« — »Erklärt sich (die Gemeinde Studenec) gegenwärtig ebenso und nicht anders die Wohnung im baulichen Stand zu erhalten gegen Darreichung des Holzes von dem Dominio.« »Diese Gemeinde hat das Localiegebäude baufest zu halten und erhält das dazu nötige Holz von der Obrigkeit.«

Proto jest na obci Studenecké, aby soudní cestou své další nároky naproti patronovi uplatnila.

Když po té k stížnosti obce Studenecké správní soud toto ministerské rozhodnutí zrušil, vyhovělo c. k. ministerstvo kultu a vyučování rekursu patrona proti svrchu citovanému rozhodnutí místodržitelskému výnosem ze dne 29. března 1905 č. 6268 osvobodilo patrona od dalších břemen a příspěvků jdoucích nad dodání dříví k stavbě fary Studenecké, poněvadž partikulární konvencí ze 27. dubna 1781 a 14. června 1803 konkurrenční poměry nejen ohledně udržování tehdy postavené farní expositury, nýbrž vůbec ohledně obydlí (»der geistlichen Wohnung«) ve Studenci ustanoveného beneficiata upravenými býti se jeví a tato konvence další příspěvky nežli shora zmíněné dodání dříví patronovi neukládá.

Do rozhodnutí toho podala obec Studenecká opětně stížnost k správnímu soudu, jenž je zrušil z těchto důvodů:

Úmluva ze dne 27. dubna 1781 předpokládá budovu zřízenou ze dřeva na útraty panství Studeneckého a za přispění přifařenců povozy a prací nádennickou.

Přifařenci, pokud se týče obce, zavázali se k trvalému udržování pouze této budovy. Že by přifařenci, pokud se týče obce dále sáhající povinnost byli převzali, nelze z ujednání řečeného odvoditi a nelze zejména povinnost tuto rozšířiti i na nutnou novostavbu budovy farní.*)

Při tom jest i k tomu přihlížeti, že strany při svých vyjádřeních dne 27. dubna 1781 do protokolu pojatých mohly míti na mysli pouze tehdejší potřebu a že pouze v příčině této potřeby opatření učinily, nyní však — jak z řízení konkurrenčního a jemu připojených plánů a rozpočtů vychází — novostavba súčastněnými činitely schválená dle svého rozsahu a rozdělení a použitého k ní materiálu (tenkráte dřevěná přízemní budova, obsahující pouze obydlí pro lokálního kaplana, nyní jednopatrová budova z tvrdé hmoty s velkým bytem pro faráře a kaplana a s místností pro archiv) jest objektem v podstatě zcela jiným, většího nákladu stavebního vyžadujícím, takže řečené ujednání na tento objekt vztahovati nelze.

Nález c. k. soudu správního ze dne 9. května 1906 čís. 5457. Notář *Dr. Mokrý.*

---

*) Dle toho by k znovupostavení starých farních budov vůbec ani patron ani přifařenci nebyli povinni, neboť konkurrenční normál z roku 1806 a veškeré zákony týkající se budov farních, užívají výhradně slov: »die notwendigen Reparaturen«. *Pozn. zasílatelova.*

Literární zprávy.

Doc. Dr. Drachovský: **Rakouské účetnictví státní.** (Knihovna sborníku věd právních a státních. Řady státovědecké čís. XII.)

Spis podává v krátkém pěkném úvodě výměr pojmu státního účetnictví a uvádí kritický přehled pramenů i literatury až do doby nejnovější. V dalších oddílech jedná se o hospodářství státním po stránce věcné i po stránce formální, o jeho orgánech řídících, výkonných, kontrolných a účetních; dále obsahuje kniha výklad o rozpočtu, jeho významu, vzniku a úpravě, jakož i o účetní závěrce. Tím podán jest názorný povšechný obraz finanční správy státní, aby byl podkladem dalšímu vlastnímu jádru spisu, totiž oddílům jednajícím o účtování chronologickém (vůbec, pojem journálů, subjournálů a rejstříků, účtování etátní, účtování kontokorrentní, účtování fondovní, účtování materiálií), účtování systematickém (účtování systematické a pokladen a úřadů výkonných, účtování etátní účetních oddělení, účtování kontokorrentní účetních oddělení, účetní závěrky etátní, účetní závěrka kontokorrentní, pomocná služba účetní) a o kontrole (základní pojmy a rozdělení, kontrola řízením soudním i administrativním, bezpečnost věcná, bezpečnost manipulační, kontroly účetní, přehlídky, bezpečnost osobní). I tyto části spisu psány jsou věcně i jazykově správně, úkaz to ne právě samozřejmý v tomto odvětví odborné literatury. Čerpáno tu z pramenů nejlepších, leč jednotnost všude zachována. Dílo je psáno především jako učebnice pro posluchače státního účetnictví, ale poslouží výborně každému, kdo chce o věci rychle a dobře se poučiti. Vydání knihy přišlo tím více vhod, že nebylo dosud českého samostatného spisu o státním účetnictví, a musilo se sáhati po spisech cizojazyčných nebo po překladě, před nimiž má spis právě vydaný i tu přednost, že psán je všestranněji. *Dr. P.*

W. Schulte: **Die politische Tendenz der Cronica principum Poloniae.** (Darstellungen u. Quellen zur schlesischen Geschichte. Sv. I.) Vratislava 1906. Stran 266.

Středověké kroniky sledují skoro vždy nějaký účel. Kosmas píše rodové dějiny přemyslovské, Dalimil sleduje tendence národní a Pulkava píše ve smyslu Karla IV. Takovou přesnou tendenci sleduje i nejdůležitější kronika Slezska, zvaná »Cronica principum Polonie«, ačkoli tendence ta nebyla dosud dosti poznána. Teprvé Schultovi podařilo se dokázati, že kronika ta je vlastně předchůdcem Jana Dlugoszova spisu »Chronica episcoporum Wratislaviensium«.

Již titul její je nápadným, neboť označení knížat slezských jako principes Polonie, bylo celkem výminečné a nazýváni jsou většinou knížaty

slezskými (dolnoslezská) a opolskými (hornoslezská). V tomto označení a v celém díle jeví se snaha postaviti živel polský do popředí a ne-li přejíti mlčením závislost knížat slezských na Čechách, tož aspoň vylíčiti ji ve světle nejnepříznivějším.

Z vývodů (str. 50 a n.) p. sp. vidíme především, že spisovatelem kroniky nebyl Němec, jak se dosud myslilo, nýbrž Polák, a to nejspíše Petr Biczczin, břežský kanovník. Sepsání její spadá do let 1384—1386 a ve věnování jejím Ludvíkovi, vévodovi břežskému, Václavovi, biskupu vratislavskému, a Ruprechtovi, vévodovi lehnickému, probleskuje i její tendence.

Nás zde nejvíce zajímají státoprávní výsledky pro poznání poměrů Slezska k Čechám, kterých kniha podává celou řadu.

Vidíme především, že, ačkoliv dlouhá řada let uplynula od doby definitivního připojení Slezska ke koruně české, ještě mezi slezskými knížaty je tendence polská, že knížata toužebně ještě hledí přes hranice, právě v době sepsání kroniky, kdy doufali, že po smrti Ludvíka snad přece na ně jako na staré větve piastovské si v Polsku vzpomenou. Spis. kroniky jako hlasatel této strany vynechává proto všechny pokusy předlucemburské připojiti Slezsko k Čechám, a vlastnímu připojení podkládá veskrze špatné motivy (str. 17—39), pomlčuje o jiných. Z té příčiny všude klade důraz na kmenovou odvislost Slezska od Polska, a Čechy líčí jako cizince. Je to slovem týž názor, který měla i polská strana národní, když volala na trůn velkoknížete Litavského Jageila, a který vrcholil ve znovuzřízení bývalého panství polského.

O odpor této strany rozbila se již dříve veškerá snaha Karla IV. vymaniti Vratislavské biskupství od Hnězdna a připojiti je ku Praze (str. 39—50). S podobným úsilím shledáváme se však také v době Václava IV., hlavně v t. zv. pfafské vojně (Pfaffenkrieg) vratislavské r. 1381—1382. — Sp. podává na základě pramenů dosud nepoužitých obšírný rozbor celé této pro Slezské dějiny neobyčejně důležité události, jejíž podklad byl nepatrný (spor o pivo), a dospívá k poznání, že v ní nejednalo se o věci národní, jak ještě Grünhagen se domníval, nýbrž o boj vlivu polského s českým. Byl to prostě boj polského kleru a polských vévod proti Vratislavi a autoritě české Proto také jeho výsledek dlužno posuzovati se stanoviska státoprávního a nikoliv finančního, jak se to dosud dálo. Značí totiž neobyčejné sesílení autority královské, opírající se o města, hlavně o Vratislav (str. 73—148).

V přílohách (str. 163—254) otištěny jsou jednak některé listinné doklady, jednak umístěny jsou tu i delší exkursy o otázkách podružných. Z těchto má pro právního historika značný význam exkurs »Die Stellung der Breslauer Hauptmannschaft u. der Stadt Breslau in dem Gerichts- u. Verwaltungswesen Schlesiens« (str. 207—227), který ukazuje, že není správným

mínění Rachfahlovo (Organisation str. 81), jako by snaha o centrální organisaci Slezska spadala teprve do XV. stol., nýbrž že již za Lucemburských panovníků usiluje se o to, zříditi ve Vratislavi centrální orgán pro Slezsko. Má totiž pravomoc hejtmana Vratislavského a jeho soudu dvorského býti rozšířena na všechna bezprostřední knížectví a soud městský vratislavský má se současně státi vrchním soudem pro města. Snahy ty však roztříštily se o odpor knížat slezských a o to, že poměrně nepatrná část Slezska byla v bezprostřední moci české. *Dr. J. Kapras.*

Dr. Josef Žalud: **Obecní zřízení a řád volení v obcích království Českého s doplňujícími zákony.** Praha, Höfer a Klouček, 1907. 738 str.

Rád upozorňuji k žádosti redakce širší kruhy právnické na nový plod píle Dr. Žaluda. Jedná se o knihu ryze praktickou. Účelem jejím jest seznámiti všecky, kdož obírají se právním životem našich obcí, s judikaturou správního a říš. soudu. Legitimace autorova k podobné práci jest mimo pochybnost od té doby, co obdařil naši literaturu výkladem českých řádů stavebních, jenž stal se nezbytným vademecum těm, pro něž jest určen. Podobná, nad míru poučná pomůcka nabízí se v knize přítomné. Mluví v ní praktik vyškolený bohatými zkušenostmi, jenž při namáhavém svém povolání má dost energie a lásky k věci, aby se podjal úkolu tak těžkého a zodpovědného, jakým je výklad obecního zřízení českého (mimo zvláštní statuty) a některých zákonů je doplňujících, zbudovaný (jak sp. se zadostiučiněním prohlašuje) na úplné judikatuře našich tribunálů veřejnoprávních. Zvláště budiž předem konstatováno, že autor i v tak zvaném systematickém výkladu nad čárou, přičleněném k jednotlivým §§ zákona, nechá mluviti pouze říšský a správní soud, nepřičiňuje nikde svých odlišných názorů, ač jest mimo pochybnost, že spis. není právník bez samostatného úsudku a vhledu do věci.

O rozsahu práce lze si učiniti úsudek, uvážíme-li, že se vykládá i říšský rámcový zákon obecní z r. 1862 a mezi jiným celá řada zákonů zevrubně upravujících působnost obce vymezenou povšechně v § 28. obec. zříz. Sp. na první pohled zdá se někdy jíti daleko, cituje tu a tam i předpisy odlehlejší, avšak, kdo uváží knižní nedostatky venkovských obcí, vysvětlí si zjev onen praktickým smyslem autorovým.

Sp. jest si jistě vědom dosahu svého tvrzení, že úplně vyčerpal judikaturu správního a říšského soudu. Správnost tohoto jeho tvrzení dlužno až na nepatrné výhrady uznati, nelze však smlčeti, že, ač předmluva datována jest koncem října 1906, nenašel jsem ani jediného nálezu z roku 1905, jediný z 1904, žádný z 1903, jen několik z 1902, nad to pohřešuji některé nálezy, jednající ex professo ku př. o záležitotech živnostenských,

mající však také vztah k poměrům obecním (vztah policie obecní k živnostenské). Na to však nekladu zvláštní váhy. Kniha se jistě dočká II. vydání a pro ten případ bych si dovolil několik poznámek. Snad se najde způsob, kterým by se dal výklad nad čarou a pod čarou účelněji upraviti tak, abychom se nedočítali týchž nálezů na obou místech, snad by bylo dobře upustiti pod čarou od přílišného hromadění nálezů ohledně téže otázky v ten způsob, že by ostatní nálezy se citovaly pouze s číslem Budw. nebo Hye, bez data a čísla správ. nebo říšského soudu. S taktem zařazuji se nálezy pod příslušné §§, někdy však — zdá se nám zbytečně a méně systematicky správně — setkáváme se s týmž nálezem na dvou místech pod čarou, ku př. část judikátu Budw. 4804 na str. 601 č. 8 a 625 c), kdežto nad to k § 32. voleb. řádu mají se zařazovati judikáty formálního, nikoliv materielně právního rázu (»k d y a k d e se podávají námitky proti volbě«). Snad by mohlo n e o p a t r n é h o používatele knihy másti, když u starších judikátů se jako argum. uvádějí předpisy právní tou dobou už neplatné — srv. str. 110, č. 15 (má býti ministerstvo železnic), str. 135, č. 112 (v Tyrolsku nyní platí silniční zákon z 1895 a 1904).

Citování samo vykazuje vzácnou a všeho uznání hodnou přesnost; v tom autor jest bez soupeře; některá nedopatření přes to se vyskytnuvší dokazují jen, jak jest těžko při tak ohromném materiálu dosíci naprosté správnosti; uvádím jen namátkou, že na str. 132, č. 103 má býti uveden pověstný nález Budw. 2607 místo 2007, jak ostatně autor sám nad čarou správně cituje (str. 142.). Patrně nesprávná jest (str. 152 č. 5) citace nařízení z 6. srpna 1812 sb. polit. z. sv. XIV., mohla by to býti jen sv. XXXIX. kde přicházejí tři nařízení z 6. srpna, ale žádné nejedná o věci; tamže citace sb. prov. z. sv. XIV. (patrně české), má býti str. 195 místo 105; na str. 177 má snad býti dekret z 4. února 1791 Leopolda II. zák. sv. II. č. 19 str. 46—47. Než všecko to má sloužiti jen jako upozornění pro II. vydání a nemá býti pražádnou výtkou autorovi.

Přál bych si, aby se sp. podařilo podati nám výklad ještě jiných důležitějších zemských zákonů. Jest k tomu nad jiné povolán.

Při četbě recensované knihy nezbavil jsem se dojmu, že sebe lepší komentář nemůže nahraditi výklad systematický, a zvláště se mně vnucovala myšlénka, zda by nebylo záhodno výborný výklad P r a ž á k ů v zachrániti před zastaráním tím, že by bylo obstaráno nové jeho vydání.

Dr. Hoetzel.

Hovorna.

Macecha. Svrchovaná moc římského otce nad dítkami, jím v pravém manželství splozenými, byla nejzpůsobilejším prostředkem k utužení svazku rodinného a tím i svazku státního. Tato patria potestas původně vyvršena až na jus vitae ac necis, klesla ovšem v dobách křesťanských na právo vychovatelské a v něm obsažené právo kázeňské (Heyrovský syst. I. § 245.). Avšak výhradná moc otcova nesnášela se s názory křesťanskými, převzatými z náboženství židovského (IV. přikázání desatera), aniž s pozdějšími názory národů na této straně Alp, dle nichž význam ženy a matky pro rodinu postupně nabýval stoupající váhy. To jevilo se v právech městských, dle nichž uznávala se vedle otce také moc matky nad jejími dítky tak, že v některých právech nečiněno už ani rozdílu mezi otcovskou a mateřskou mocí, jak vykládá Haněl (soukromé právo něm. B. § 57. přednášek) uvádějící zvlášť městské právo augšpurské, dále Kohler v Holtzendorfově Encyklop. sv. I. str. 724. Tak se stalo, že do velkých evropských kodifikací koncem 18. a na počátku 19. století nepřešla již výhradná moc otcovská, nýbrž moc rodičů nad dětmi — ovšem s různými odchylkami.

Tak ještě Code civil dává titulu IX. první knihy nápis »o moci otcovské« (de la puissance paternelle); avšak hned první článek tohoto titulu, totiž čl. 371. souhlasí zcela s článkem IV. desatera; násled. článek 372. stanoví, že dítě zůstává pod mocí rodičů až do zletilosti neb emancipace, kdežto čl. 373. opětně uznává převahu moci otcovské, řka, že v manželství tuto moc vykonává otec sám. Podobně i Pruský L. R. v 2. oddílu druhého titulu druhé knihy v §§ 61. a 62. praví sice, že děti především jsou pod mocí otcovskou, avšak § 86. uznává a vyhlašuje právo kázenské obou rodičů.

Náš rak. zák. obč. v §§ 139., 144. a 145. uznává zásadně stejnou moc obou rodičů nad dětmi manželskými, zejména právo kazeňské, a uvádí po té jenom jednotlivá určitá práva, příslušící obzvláště otci co hlavě rodiny a tvořící obsah moci otcovské (§ 147. a násl.).

Nový německý zák. obč. ve IV. titulu sub II. knihy 4té Familien R. Verwandschft.) zná již dokonce toliko moc rodičů (elterliche Gewalt), příslušící oběma rodičům společně, kterouž však především vykonává otec.

Zcela obdobná ustanovení obsahuje osnova švýcarsk. zák. obč., vykládající v druhém dílu Titul 7. oddíl 5.: die elterliche Gewalt, jež dle čl. 299. přísluší oběma rodičům a kterouž dle čl. 300 vykonává

otec co hlava společenství a matka jako hospodyně a v zastoupení společenství.

Tak v moderních zákonech (i švýcarská osnova nabyla již moci zákona) moc matky nad dítkem dosáhla takměř stejného objemu jako moc otcovská.

Avšak všechny tyto zákony mají tu na mysli jen matku rodnou, kteráž v manželství dítky sama porodila.

Matce nevlastní čili maceše nad dětmi narozenými z jiné matky, tedy splozenými manželem v prvém manželství nepřiznává zákon žádné moci vůbec, ani práva kázeňského. (Srov. Finger, das Züchtigungs-R. und dessen Misbrauch, Jur. Bl. 1888, N. 6—9, str. 63. Verwandten kommt ein solches R. nicht zu; auch Stiefeltern sind nicht Inhaber dieses R.)

Se stanoviska právnické důslednosti jest to ovšem správno, že maceše neboli manželce nad dětmi manželem s jinou manželkou zplozenými nepřiznána žádná moc rodinná neb mateřská; neboť není s dětmi těmi v žádném svazku pokrevenství, nýbrž uzavřením sňatku s otcem těchto děti se s nimi toliko sešvakřuje; nastává mezi nimi pouhé švakrovství čili affinitas (Modestinus l. 4 § 3. D de grd. et affin. 38. 10.: Affines sunt viri et uxoris cognati a § 4.: nomina vero eorum haec sunt: socer, socrus, gener, nurus, noverca t. j. macecha.).

Toto švakrovství není, jak již řečeno, ani pramenem práva rodinného ani práva dědického — a nabývá významu takměř toliko v právu manželském co překážka jeho. (§§ 65. a 66. r. z. obč. a 1590. něm. zákona obč.)

Přece však na nejvýš husté jsou případy, že muž, co vdovec se oženivší, přenechá druhé manželce své celé vychování svých dítek z prvého manželství — a tím i právo kázeňské a sice buď výslovným prohlášením, neb takovými jednáními, o jichž významu a účelu nelze pochybovati. Ano ve většině případů muž, jenž jako úředník, obchodník neb živnostník musí se věnovati úřadu, obchodu neb živnosti, jest přímo donucen, aby tak učinil.

O zásadné přípustnosti takového přenechání čili svěření vychování a tím i práva kázeňského nad dětmi maceše nelze pochybovati; neboť může-li otec dáti dítě své i do ústavu vychovatelského, na nějž s úkolem vychování přenáší i své právo kázeňské, tím spíše může totéž přenésti na svou (druhou) ženu, jež s ním a s dítkami v jedné domácnosti žije. Maceše pak přísluší právo kázeňské jenom co přenesené neb odvozené právo, jako každému jinému vychovateli (Finger l. c.).

Z toho vyplývají dosti závažné důsledky pro všeobecné právo trestní a jeho užívání v tom případě, překročí-li macecha při výkonu práva kázeňského nad nevlastním dítětem přípustné hranice tak, že kárané dítě z toho na těle škodu béře.

§ 413. našeho rak. práva tr. vyměřuje totiž co objektivní povahu přestupku překročení domácí kázně takové týrání, jímž trestaný na těle svém škody béře. Tato značka platí pro všechny druhy tohoto přestupku v následujících §§ 414.—421. tr. z. vypočtené společně. Tyto druhy líší se toliko osobami, jež přestupku se dopouští a jsou to rodičové, poručníci, manžel proti manželu, učitelé a vychovatelé (§ 420.) a konečně držitelé čeledě a mistři.

Ježto macecha ze zákona samého práva kázeňského na dětech, jichž neporodila, nemá, možno jest jenom, že ji bylo právo kázeňské svěřeno jako jinému vychovateli; v případě překročení mezí tohoto toliko odvozeného práva kázeňského, podrobena pak macecha nikoli sazbě trestu §§ 415. a 416. tr. z. totiž domluvy a důtky, nýbrž sazbě trestu § 420. tr. z., jenž hned na první případ stanoví trest vězení tří dnů až do jednoho měsíce. Máme totiž za to, že § 414. tr. z. jedná jen o vlastních rodičích děcka, čemuž nasvědčují slova »proti přírodě čelící nelaskavost« (»die gegen die Natur laufende Lieblosigkeit«). Macecha však s nevlastními dítkami není spojena přirozeným svazkem příbuzenským.*)

Na hodnou macechu zdá se ustanovení to leckomu snad poněkud tvrdé — a ku cti rodu ženského třeba připamatovati, že jest dost hodných macech, které s nevlastními dítkami laskavě zacházejí jako s vlastními — zejména nemají-li vůbec vlastních dítek. Hodná macecha vůbec sotva octne se v konfliktu s trestním zákonem. Nebezpečí nastává, porodí-li macecha vlastní děti — neb pak jest možno, že nevlastní její děti bývají odstrkovány.

Tu shledali jsme, že poměr macechy k nevlastním dětem, s nimiž v jedné domácnosti žije, soukromoprávně upraven není; ona jeviti se může toliko co manželem a otcem ustanovená vychovatelka s právem kázeňským. Jen co taková po případě podrobena jest § 420. t. z. jako každý jiný, zcela cizí vychovatel.

Jest otázka, možná-li soukromoprávní úprava tohoto poměru a jakým způsobem?

Vdovec s nedospělými dětmi z prvního manželství při volbě druhé manželky zásadně není jinak obmezen, než při volbě manželky první (nepřihlížíme-li k překážce švakrovství). Rozum sice káže, aby druhou ženou hleděl získati také řádnou a dobrou vychovatelku dětí svých a hospodyni pro domácnost — ale zákonného donucování neb zabraňování tu není;

*) Proti tomu náhledu ovšem svědčí, že § 420, tr. z. užívá slov »Lehrer oder Erzieher«. Avšak macecha v pravdě jest toliko vychovatelkou. Nejasnost tr. z. ohledně macechy potřebovala by vysvětlení authentického.

pro druhý sňatek, právě tak, jako pro prvý nevyhledává se žádného úředního konsensu — leč toliko splnění všeobecných podmínek.

Také příčilo by se všem našim názorům o svobodě občanské, aby pro druhý sňatek takový konsens zaveden byl.

Tím se stává pro celý stav střední i nižší, tedy pro převalnou část případů, kde rodičové s dětmi obývají jednu domácnost, že samým druhým sňatkem dostávají nedospělé dítky z prvního manželství vychovatelku s právem kázeňským — beze všeho úředního povolení a dohlížení.

Zamýšlí-li soukromník založiti a otevříti vychovávací ústav, třeba mu k tomu dle živ. řádu úřední koncesse, před jejížto udělením jeho osobní způsobilost vychovatelská jest bedlivě zkoušena. Při dosazení macechy na vychovatelku nevl. dítek nic takového se neděje! — Tu všechno přenecháno volbě manželově; dopadne-li jeho volba špatně, je-li manžel slaboch neb většinou z domova vzdálen — a je-li macecha osoba hrubá, bez jemného citu neb dokonce zlá — jsou dítky z prvého manželství bez ochrany. (V motivech čili ve vysvětlivkách ku švýc. zák. obč. šestý oddíl, elterl. Gewalt str. 240, nalézáme poznámku, že opětné oženění mužovo by bylo důvodem k zakročení poruč. úřadu v příčině změny moci otcovské — že však konečně spokojuje se tím, že možno to ponechati všeobecné dozorčí povinnosti úřadu.)

Proti poručníkovi, jenž úřadu svého zneužíval v právu Římském, již zákonem XII. desk dána žaloba na odstranění takového poručníka (remotio suspecti tutoris) a čteme v § 3. Inst. de suspectis tutor. et curat. 1, 26, že bylo každému občanu dáno právo, aby žalobu na poručníka podal, jenž byl své moci zle užil, neboť pokládáno to za zájem široké veřejnosti, aby se sirotků neb poručenců ujala. (Srov. Heyrovský § 259. jak zaniká tutela; str. 1015). Tuto zásadu ohledně špatných neb zlých poručníků přijalo též rakouské právo obč., neboť dle § 217. rak. zák. obč. v případě tom, že by poručník své moci zneužil neb povinné péče ohledně poručence zanedbal, může nejen poručenec sám, ale hlavně jeho příbuzní a každý občan, kdož by o tom vědomosti nabyl, o tom úřadu udání učiniti.

Leč dítky, jejichž vychování a kázeň po úmrtí rodné matky jejich svěřena otcem druhé jeho manželce neboli maceše, nemají poručníka, nýbrž otce, jemuž nyní přísluší dle § 139. zák. obč. veškerá moc otcovská, rozdělená dříve mezi oběma rodiči. Není pochybnosti o tom, že tato moc otcovská obsahuje též povinnost péče o to, aby zvolená vychovatelka čili macecha svému úkolu řádně dostála a život, zdraví a vůbec blaho dítek jí svěřených neohrožovala. Nevykonává-li otec této péče, jsou-li dítky ohroženy zanedbáním vychování neboli zneužitím práva kázeňského, spočívá

v tom také porušení moci otcovské a má místa § 178. rak. zák. obč., i může v takovém případě nejen dítě samo, nýbrž každý, kdo o tom vědomosti nabude a zvláště nejbližší jeho příbuzní dovolávati se pomoci soudu. Žaloba neb stížnost takto podaná neuplatňuje tak právo soukromé jako spíše zájem veřejný na řádném vychování dítek jako actio popularis (dle Ott Rechtsfürsorgeverfahren str. 129).

Po náležitém vyšetření má soud učiniti opatření »okolnostem přiměřené«. Tím dána soudu široká právomoc a dána jemu zejména možnost, aby otci bylo vychování ohroženého dítěte odňato a dítě odevzdáno buďto rodičům zesnulé vlastní matky k vychování, a neb, aby dítě odevzdáno bylo do ústavu vychovatelského, jak vyslovují se nyní motivy čili Erläuternde Bemerkungen ku návrhu zákona na změnu a doplnění rak. zák. obč. (vládní předloha N. 19/H. H. 29. příl. stenogr. prot. sněmovny panské XVIII. sesse 1907, § 10. a vysvětlivky str. 66 a 67).

Právem uvádějí však důvody této vládní předlohy, že takové pronikavé opatření může míti jen tenkrát místa, jsou-li kryty náklady takového vychování dítěte mimo dům otcovský. Proto § 10. této předlohy poskytnut ještě jiný prostředek proti zneužití neb zanedbání moci otcovské, totiž ten, že se otec buďto pokud se týče správy jmění neb pokud se týče péče o osobu děcka postaví pod dozor soudu a že se na dále pokládá toliko za poručníka — o čemž se zpráva podá (osnovou nově zavedené) radě poručenské.

Této radě poručenské dle osmého titulu osnovy (§§ 31.—44.) přísluší podporování soudu u vykonávání úřadů vrchnoporučenského a vrchnoopatrovnického, dozor nad poručníky atd. a zejména dle § 35. podávání zpráv poručenskému soudu, je-li třeba jeho opatření pro zanedbání výživy neb vychování, aneb pro zneužití moci rodičů, neb porušení jich povinností neb pro zanedbání dítek. (Zvlášť odstavec 2. § 35. osnovy.)

Takové ustanovení osnovy jest zajisté účelné a sluší je vítati. Obáváme se však, že zase zůstanou alespoň z velké části nepovšimnuty případy týrání neb zanedbání dítek macechou, zejména v těch případech, kde jest otec příliš sláb, aby se maceše opřel, ano kde se začasto i bojí proti ní vystoupiti atd.

Proto bychom sobě přáli ku § 10. osnovy nové alinea toho znění:

»Za porušení povinnosti otcovské ve smyslu tohoto § i ve smyslu § 178. zák. obč., pokládá se, zejména připustí-li otec týrání neb zanedbání dítek nevlastní jejich matkou.« — Netřeba tu dokládati, že takové připuštění může býti úmyslné, neb jenom zaviněné čili kulposní.

Máme ovšem za to, že také bez jakékoli novelly již nyní takové do-

losní neb kulposní dopuštění týrání dětí macechou obsahuje hrubé opomenutí povinností s otcovskou mocí spojených a spadá tudíž pod § 178. obč. zákona.

Ale poněvadž v praksi, pokud nám známo, v takovém případě nedojde vždy na užití tohoto §, neb dojde naň příliš pozdě, kde dítě již valné škody utrpělo, zdá se býti vhodno, aby tento případ § 178. zák. obč. výslovně byl připamatován novou osnovou. —

Pouhé trestání macechy nebude míti za následek polepšení osudu dítěte neb dětí a nápravu v jejich vychování; spíše naopak zvýšena tím bude nenávist macechy, jež v dětech spatřovati budou příčinu a důvod svého stíhání soudem. Mimo to trest vyměřený § 420. tr. z. jest dosti citelný.

Nápravy, jak ukázáno, lze se dodělati jen tím, že se dítě svěří buďto jinému vychovateli neb že se alespoň zostří dohled na jeho vychování. Obojího lze docíliti cestou soukromoprávní a pronikavou péčí vrchnoporučenskou neb vrchnoopatrovnickou, — pročež změny trestních ustanovení nenavrhujeme.

Lze pak důvodně očekávati, že zavedením poručenských rad (jak je navrhuje jmenovaná osnova v §§ 31.—44.), jimž budou známy osobní poměry dětí lépe než soudu samému — docílí se daleko pronikavější péče o dítky než dosud. *J. H.*

Denník.

Josef Unger slaví dne 2. července 1908 své osmdesáté narozeniny. Před desíti lety za příčinou sedmdesátých narozenin přinesli jsme ocenění jeho zásluh (viz Právník 1898 str. 450). Od té doby opět významně zasáhl ve vývoj občanského práva rakouského. Z jeho initiativy vyšla myšlenka částečné reformy občanského zákonníka a on jest též předsedou komisse, za tím účelem zřízené. Přejeme slavnému jubilantu, aby popřáno mu bylo ještě mnohá léta působiti ve prospěch vědy i zákonodárství.

Padesáté výročí doktorátu zasloužilého starosty Právnické Jednoty J. Exc. pana ministra m. sl. Dr ryt. Randy zavdalo ctitelům a přátelům slovutného jubilanta vzácnou příležitost, projeviti nelíčenou radost nad řídkou slavností, jíž málokomu z příslušníků stavu doktorského dočkati se popřáno bývá. Již denní listy přinesly jména řady osob, které svou radost u příležitosti této Jeho Excellencí projevily; nám zbývá, abychom řadu tuto ještě rozmnožili. Telegrafická i písemná blahopřání zaslali: Jejich Excellence Dr. Fiedler, Dr. Pacák, Prášek, německá universita, jakož i německá

právnická fakulta zaslaly čestnou adresu, pokud se týče blahopřejný velice vřelý přípis doprovázený nad to neméně vřelým přípisem dv. rady Dr. Krasnopolskiho, česká fakulta filosofická, česká akademie cís. Františka Josefa, presidium rady a magistrátu král. hl. města Prahy, spolu se specielnými blahopřáními starosty Dr. Groše i místostarostů Dra Štycha a Jirouska, okresní výbor a městská rada v Klatovech, městská rada v Přerově, zemská banka král. Českého, sesterská Právnická Jednota Moravská, spolek českých právníků Všehrd, hrabě Bohuslav a hraběnka Olga Kolovratovi, Vojtěch hrabě Schoenborn, praesident komory advokátní Dr. Koerner a komory notářské Dr. Batěk, odb. šéf Hermenegild Jireček ze Samokova ve Vys. Mýtě, dvorní radové Müller ve Vídni, Dr. Čelakovský, Dr. Lambl, Hlávka, Dr. Ott v Praze, Dr. Boček v Plzni, Trnka v Innsbrucku, min. radové Dr. Herrmann šl. Otavský, Svěrák, prof. Dr. Drtina, Miřička, Čáda, generál velmistr Marat s tajemníkem Vlasákem, advokáti Dr. Peták v Plzni, Dr. Pícha v Čes. Budějovicích, Dr. Pavlousek v Ml. Boleslavi, Dr. Kasanda, Dr. Strobach, Dr. Schauer v Praze, Dr. Pavlíček v Karlíně, Dr. Rudolf v Hradci Král., ředitel gymn. Novák v Jindř. Hradci, praes. J. Otto a ředitelové Goller a Sedlák v Praze, cís. rada Léon Bondy a velkoprůmyslník Křižík v Karlíně a Waltera s chotí v Lounech, šl. Hemerka ze Stanmíru, docenti Dr. Hora a Dr. Hoetzl, Dr. Emil Ott ml., mnoho profesorů, advokátů a j. Zvláštní vzpomínku věnovali Jeho Excellenci vídeňští čeští zpravodajové sněmovny poslanecké (šl. Česaný, Hlaváč, Janča, Klíma, Langer, Penížek, Tomášek, Tvarůžek).

Z university. Na studijní rok 1908-9 zvoleni byli: rektorem dr. Leopold H e y r o v s k ý, řádný professor práva římského, a děkanem fakulty právnické dr. Cyrill H o r á č e k, řádný professor národního hospodářství. — Ministr kultu a vyučování potvrdil usnesení sboru professorského české fakulty právnické, jímž udělena byla místotajemníku zemského výboru dru Jiřímu H o e t z l o v i venia docendi pro obor vědy správní a rakouského práva správního.

Utužení svazku manželského ve Spojených Státech severoamerických. Kde jest svazek příliš volný, třeba jej utužiti, kde jest příliš tuhý, třeba jej uvolniti. Tato tak přirozená a jednoduchá zásada jeví se v celé historii manželství a na novo osvědčuje se ve vlasti volnosti, v severní Americe. Jen o to se jedná, aby právníci a státníci — čili sociologové — jak bychom dnes řekli, užívajíce nového významu pro věc prastarou — trefili a zachovali tu pravou a ovšem okolnostem přiměřenou míru. Ve spoj. státech Severní Ameriky svazek manželský jeví se tak volným, že jeho rozvazování stává se nemocí státní společnosti čili úkazem pathologickým.

V některých částech států připadá na 10 sňatků již jeden rozvod, v některých dokonce na 5 sňatků. Žádná evropská země nevykazuje tak veliké procento rozvodů, jako právě státy severoamerické. Úkaz ten má nejhorší následky pro dítky splozené v rozvedených sňatcích, poněvadž se jim nedostává výchovy rodinné a života rodinného. Takových dětí bylo ve státech severoamerických r. 1867—1886 přes čtvrt millionu (přesně 267.730).

Pro to zjevné zlo hledí se v Americe počet rozvodů obmeziti. Prvý pokus se stal v státech Visconsinu, Illinoisi a Californii tím, že vydaly zákaz uzavření nového sňatku v celém roku po rozvodu následujícím. Dalšího zamezení rozvodů hleděly některé státy dosíci tím, že pro rozvod zavedeno alespoň formální předcházející řízení, kdežto dosud děly se rozvody zcela beze vší formy, v $^1/_3$ případů i bez přítomnosti strany obviněné. Nejzávažnější pokus však k zamezení příliš častých rozvodů stal se na podnět státu Pensylvanie. Zákonodárné sbory tohoto státu usnesly se totiž, aby stalo se dohodnutí s jinými státy k dosažení zmíněného účelu a následkem toho odbyvána ve Washingtonu již dvojí porada (v únoru a v listopadu 1906) na níž usneseno, aby státům doporučena byla dvojí zákonná forma rozvázání sňatku a sice naprosté rozloučení (a vinculo), po němž strana nevinná opět může sňatek uzavříti a pouhý rozvod od stolu a lože bez práva uzavření nového sňatku.

Pro prvý případ platí 6 důvodů: cizoložství, bigamie, odsouzení pro zločin alespoň na 2 roky, kruté nakládání, zlomyslné opuštění, opilství přes 2 roky trvající.

Pro případ druhý platí tytéž důvody a mimo to i nezhojitelná choromyslnost.

Mimo to rozvod neb rozloučení nemá býti dříve připuštěno, než po dvou letech po nastalém důvodu jeho.

Tak jeví se nám ve státu poměrně mladém tytéž úkazy, kteréž byly již předmětem zákonodárské péče císařů Augusta a Justiniana. Tu ukazuje se právní historie jako pravá vitae magistra. (Dle Wolfova Zeitschrift f. Socialwissenschaft: Die Ehescheidungsfrage i. d. Vereinigten Staaten von Ernst Schultze.)

Knihopis. Okresní s. Dr. Kašpárek vydal zvláštní otisk svého článku: »Ochrana hypotekárních věřitelů v soukromém právu pojišťovacím« (ze Zpráv. P. J. Mor., 19 str.).

O obchodech fixních čili precisních.

Se zřetelem k judikatuře nejvyššího soudu podává Dr. Karel Stehlíček, advokát v Hořovicích.

Zásada § 919. všeob. zák. obč.[1]), dle kterého, nesplnila-li jedna ze smluvných stran smlouvy buď naprosto, nebo v náležitý čas, na náležitém místě, nebo tak, jak umluveno bylo, druhá strana za zrušení smlouvy žádati nemůže, leč by to bylo v zákoně nařízeno, nebo by si to strana byla výslovně vyhradila, a že může toliko žádati náležitého splnění smlouvy a náhrady, doznala změny předpisy zákona obchodního obsaženými v čl. 354. a násl.

Dle čl. 354. obch. z. má prodavač zboží, kdyžby kupec s placením kupní ceny prodléval a zboží dosud odevzdáno nebylo, právo volby, buď na splnění smlouvy trvati a zaplacení náhrady škody opožděným splněním smlouvy vzešlé žádati, nebo místo splnění smlouvy zboží za šetření předpisů čl. 343. obch. z. na účet kupce prodávati a náhradu škody žádati, nebo konečně od smlouvy vůboc ustoupiti tak, jako by táž vůbec ani nebyla uzavřena.

Prodlévá-li naproti tomu prodavač zboží s odevzdáním jeho, má zase dle čl. 355. obch. z. kupec zboží právo volby, buď

[1]) Dle osnovy novelly k občanskému zákonníku má býti zásada § 919. se zásadami moderních zákonodárství se nesrovnávající zrušena, a na místo její má vstoupiti ustanovení, že při úplatných smluvách může věřitel na dlužníku v prodlení se nalézajícím žádati v prvé řadě dodatečné plnění a náhradu škody; věřitel má právo liknavému dlužníku pohroziti, že od smlouvy ustoupí, při čemž jest povinen dáti mu přiměřenou lhůtu k dodatečnému plnění, a teprve, uplynula-li lhůta tato bez úspěchu, může od smlouvy odstoupeno býti, při čemž však poškozený věřitel nároku na náhradu škody nepozbývá. Srv. Právník, 1908, str. 271.

na splnění smlouvy trvati a náhradu škody opozděným dodáním zboží povstalé žádati, nebo na místě dodatečného splnění smlouvy ihned náhradu škody pro nesplnění smlouvy žádati, nebo konečně též od smlouvy ustoupiti tak, jakoby vůbec uzavřena nebyla.

Chce-li v obou těchto případech některá ze smluvných stran s dodatečným splněním smlouvy se spokojiti, může tak učiniti, aniž by úmyslu svého druhé ze smlouvajících stran oznamovala.

Chce-li však v případech článků 354. a 355. obch. z. strana místo dodatečného splnění smlouvy náhrady škody pro nesplnění smlouvy žádati neb od uzavřené smlouvy vůbec ustoupiti, má to druhé smlouvající straně oznámiti, a když povaha obchodu toho dopouští, má nad to okolnostem přiměřenou lhůtu[2]) k dodatečnému splnění smlouvy (Nachfrist, Nachholungsfrist) stanoviti.

Tato ustanovení čl. 354. až 356. obch. z. vztahují se na všecky jiné obchody, než o kterých jsme si pojednati v tomto článku uložili.

Čl. 357. a násl. obch. z. týká se toliko obchodů, při nichž jest umluveno, že zboží přesně do času pevně ustanoveného nebo ve lhůtě pevně určené dodáno býti má, a stanoví, že v tomto případě ustanovení čl. 356. užiti nelze, ale že jak kupec, tak i prodavač mohou práv jim dle čl. 354. nebo 355. příslušejících dle volby své vykonati, že však strana smluvná, která na s p l n ě n í smlouvy trvati chce, musí úmysl svůj neprodleně po uplynutí umluvené doby nebo lhůty druhému kontrahentu oznámiti, jinak, opomene-li toho, později na splnění smlouvy trvati nemůže.

V případech těchto mluvíme o obchodech f i x n í c h čili p r e c í s n í c h.[3])

Podmínkami, za kterých o obchodu fixním čili precísním mluviti lze, jsou:

---

[2]) Tak státi se má i dle osnovy novelly k zákoníku občanskému při smluvách obecnoprávních. Viz Právník 1908, str. 271.

[3]) Obchody fixní nebo precísní pojmenovali bychom česky obchody »dochvilnými«: obvyklé překládání slova »fixní« v »pevný« nebo »přesný« nevystihuje význam slova »fixní«, ježto pevnost smlouvy vztahovati se může též na způsob uzavření obchodů, a tvořily by pak obchody »pevné« kontrarium smluv podmínečně nebo na zkoušku uzavřených; přesnost splnění smlouvy není pak význačnou známkou jedině obchodů fixních, ježto přesně musí býti splněny i smlouvy jinaké, než které obchody »fixními« zoveme.

1. aby mezi smluvnými stranami bylo (výslovně) umluveno, že zboží má býti dodáno přesně (precísně) do času pevně ustanoveného nebo ve lhůtě pevně určené[4]) a

2. že dle výslovně projevené nebo z okolností smlouvu provázejících jasně patrné (§ 863. všeob. zák. obč. a čl. 278. obch. z.) vůle smluvných stran smlouva do stanoveného času nebo lhůty splněna býti musí s tím účinkem, že opozděné plnění smlouvy dle vůle smluvných stran se nepokládá již za plnění smlouvy (t. zv. klausule kassatorní).

Z uvedeného plyne, že nelze ještě o obchodu fixním mluviti, umluvily-li smluvné strany toliko, že smlouva do určeného dne nebo ve lhůtě stanovené splněna býti musí: aby umluvená smlouva za obchod fixní považována býti mohla, jest potřebí mimo stanovení času ku splnění smlouvy též podmínky druhé, totiž: dle vůle smluvných stran jest splněním smlouvy toliko včasné splnění smlouvy; splnění smlouvy opozděné není již splněním smlouvy a takové opozděné plnění smlouvy nemusí již strana smluvná přijati. Jinými slovy: Určení doby plnění tvoří při obchodech fixních podstatnou část smlouvy (essentiale smlouvy) s tím účinkem, že opozděné splnění smlouvy ani žádáno ani konáno býti nemůže.[5])

Stanovení doby, do které smlouva pod následky čl. 357. obch. z. splněna býti má, vyžaduje přesného výrazu doby splnění, kterýž výraz vylučovati musí všelikou pochybnost o tom, do kdy smlouva splněna býti má.

Nejpřesnějším určením doby, do které smlouva splniti se má, jest stanovení určitého dne dle kalendáře[6]), stačí ale také,

---

[4]) »genau zu einer festbestimmten Zeit oder binnen einer festbestimmten Frist«.

[5]) Srv. nález nejvyššího soudu ze dne 29. prosince 1900. čís. 14704. ve sbírce Linksově »Rechtssprechung« sv. 16., čís. 6444., ve kterém se do slova praví: »Der Art. 357. bezieht sich auf diejenigen Lieferungsgeschäfte, bei welchen die Lieferung genau zu einer fest bestimmten Zeit oder binnen einer festbestimmten Frist bedungen ist. Mit dieser Bezeichnung sollen diejenigen Geschäfte getroffen werden, bei welchen nach der aus dem Wortlaute des Vertrages oder den Umständen des Falles anzunehmenden Absicht der Contrahenten die Zeitbestimmung ein Essentiale des Geschäftes ist, derart, dass die Lieferung später als zu der verabredeten Erfüllungszeit weder gefordert noch geleistet werden darf.«

[6]) Tento určitý den zove se »der Stichtag«. Tedy stačí úplně: »nejpozději do 15. července 1906« nebo »do konce srpna 1880«. (Srv. rozhodnutí ze dne

je-li konečná lhuta stanovena, do které dodání zboží státi se má[7]). Také lhůta stanovená dle dnů nebo týdnů, jest ve smyslu čl. 357. obch. z. určitou.[8])

Ustanovení čl. 357. obch. z. lze užiti též při placení ve lhůtách, které se v určitých terminech díti má[9]), jakož i při úmluvě o sukcessivním dodávání zboží v určitých partiích.[10])

Stanovení doby, které není tak určitým, aby zavázaný neměl žádné jiné volby, než dodati zboží v umluvený čas, ku založeni fixního obchodu nestačí. Tak shledáno bylo k založení fixního obchodu nepostačitelným, bylo-li umluveno dodání zboží: »počátkem dubna« nebo »v druhé polovici dubna«[11])

9. ledna 1883, čís. 14388. ve sbírce Adler-Clemens čís. 1056.) Též: »do Nového roku, do vánočních svátků 1906«. (Srv. rozh. ze dne 10. února 1903, čís. 1800 ve sbírce Linksově sv. 19., čís. 8179.) Stačí též: »3 Waggons Korn lieferbar in der klägerischen Kornmühle in C und zwar einen Waggon am 20. August 1896, einen am 25. August 1896 und einen am 30. August 1896.« (Srv. rozh. ze dne 24. května 1898, čís. 6984 ve sbírce Linksově sv. 14., čís. 5417.)

[7]) Stačí tedy úplně ustanovení: »dodati mezi 17. květnem a 21. květnem 1877.« Též stačí byla-li lhůta ustanovena na dny nebo na týdny. (Srv. rozh. ze dne 11. července 1878, čís. 3752. ve sbírce Adler-Clemens čís. 792.) Stačí dále: »dodati v měsících srpnu až prosinci«; tato lhůta počíná dnem 1. srpna a končí dnem 31. prosince, a nikoliv, jak ve sporu tvrzeno bylo dnem 30. listopadu. (Srv. rozh. ze dne 21. dubna 1880, čís. 744. uveřejněné v časopise Právník 1880. str. 588. a ve sbírce Adler-Cl. čís. 920.) Stačí též: »dodati do konce srpna 1880.« (Srv. rozh. ze dne 9. ledna 1883, čís. 14388. ve sbírce Adler-Cl. čís. 1056.) a též: »lieferbar per 15. bis 30. September.« (Srv. rozh. ze dne 6. července 1886, čís. 7488, tamtéž čís. 1293.)

[8]) Srv. čl. 328. obch. z. Stačí úplně: »dodati v pěti nedělích« (»lieferbar binnen 5 Wochen«). Srv. rozh. ze dne 11. července 1878. čís. 3752. ve sbírce Adler-Cl. čís. 792. Úmluva stala se dne 16. dubna a lhůta dodací sáhala tudy ode dne 17. dubna do dne 21. května.

[9]) Srv. rozh. ze dne 24. října 1882, čís. 6700. ve sbírce Adler-Clemens čís. 1045. B dluhoval A z dodávky mouky 824 zl. V dubnu 1874 byla mezi nimi učiněna úmluva, že B má za celou tuto pohledávku zaplatiti jen 400 zl., a sice ve čtyřech stejných ročních lhůtách po 100 zl. splatných dne 1. ledna každého roku ode dne 1. ledna 1880 počínaje, avšak s tím, že při nedodržení umluvených lhůt původní obnos 824 zl. po právu pozůstávati měl.

[10]) Zboží bylo dodati sukcessivně od počátku srpna do počátku října. (Srv. rozh. ze dne 19. června 1895, čís. 7329. ve sbírce Linksově sv. 11., čís. 4227. a ze dne 29. prosince 1900, čís. 14704 tamtéž sv. 16., čís. 6444.)

Je-li však při těchto sukcessivních dodávkách pro stranu dodávající umluvena možnost od smlouvy ustoupiti, pak nelze mluviti o obchodu fixním. (Srv. rozh. ze dne 21. října 1902, čís. 12387. ve sbírce Linksově sv. 18. čís. 8014.)

[11]) Ježto není určeno, do kterého dne začátek toho kterého měsíce sahá, a také nedá se dovoditi, že by ihned po uplynutí jmenovaného měsíce zboží

nebo »zbytek zašlu Vám v osmi dnech«[12]), »ihned«[13]), »ve čtyřech nedělích«[14]), »pro 1887«[15]), »za měsíc« nebo »s neděle«[16]), »brzy«[17]), »koncem března nebo začátkem dubna«[18]), »ke konci února«[19]), »v měsíci březnu při mirném počasí«[20]), »promptně«[21]), »dodati po 2000 q na říjen, listopad a prosinec 1893, do

---

dodati se mělo. (Srv.rozh. ze dne 17. června 1886, čís. 6522. ve sbírce Adler-Clemens čís. 1287. a ze dne 9. března 1892, čís. 1944. ve sbírce Linksově sv. 8., čís. 2636.) Výraz »hned na začátku září« (»gleich Anfangs September«) nečiní stanovení doby určitějším. Naproti tomu dodati »v měsíci srpnu« jest určité a pro stanovení obchodu fixního postačitelným. (Srv. rozh. ze dne 16. listopadu 1876, čís. 9761. ve sbírce Adler-Clemens čís. 698.) Nepostačitelným shledáno ustanovení dodání: »per Ende November« (srv. rozh. ze dne 13. prosince 1892, čís. 14555. ve sbírce Linksově sv. 8., čís. 2972.) a »Lieferung von je 2000 q per October, November und Dezember 1893« (srv. rozh. německého říšského soudu ze dne 11. prosince 1895 ve sbírce Linksově sv. 11.) Fixní obchod shledán byl v úmluvě: »lieferbar pro November 1888« v rozh. ze dne 10. června 1896, čís. 4473 .ve sbírce Linksově sv. 12., čís. 4637.

[12]) Srv. rozh. ze dne 25. ledna 1888, čís. 867. v časopise Právník 1890, str. 326. a ve sbírce Adler-Cl. čís. 1384.

[13]) »Ihned« (sofort, sogleich) značí »bez zbytečného odkladu«, neobsahuje ale přesného stanovení dodací lhůty. (Srv. rozh. ze dne 11. dubna 1872, čís. 1863. a ze dne 31. prosince 1879, čís. 13224. ve sbírce Adler-Clemens čís 363. a 866. Naproti tomu shledán fixní obchod v úmluvě: »Potřebuji přízi ihned; nebude-li mně táž ihned odeslána, nemohu ji potřebovati.« (Srv. rozh. ze dne 1. srpna 1889, čís. 7951. ve sbírce Adler-Clemens čís. 1486.)

[14]) »Lieferbar per 4 Wochen.« (Srv. rozh. ze dne 9. dubna 1889, čís. 3325. ve sbírce Adler-Clemens čís. 1466.)

[15]) Srv. rozh. ze dne 24. července 1889, čís. 8620. ve sbírce Adler-Clemens čís. 1484.

[16]) Ježto zde není určeno, který určitý příští měsíc, nebo který určitý den příštího týdne plněno býti má.

[17]) Srv. rozh. ze dne 20. prosince 1889, čís. 14145. ve sbírce Adler-Clemens čís. 1514., kde nebylo shledáno fixního obchodu v úmluvě, dle které se kupec vyjádřil, že kupuje stroj jen tenkráte, když jej brzy obdrží, k čemuž prodavač odvětil: »Ve třech nebo čtyřech dnech stroj máte.«

[18]) Srv. rozh. ze dne 23. dubna 1890, čís. 3949. ve sbírce Linksově sv. 5., čís. 1508.

[19]) Srv. rozh. ze dne 5. května 1881, čís. 64. ve sbírce Adler-Clemens čís. 969 (»zu Ende Feber«).

[20]) Jednalo se o dodávku vína. Srv. rozh. ze dne 17. dubna 1891, čís. 9046., ve sbírce Linksově sv. 6., čís. 2194.

[21]) Srv. rozh. ze dne 17. března 1886, čís. 2410. ve sbírce Adler-Clemens čís. 1268 a ze dne 27. února 1895, čís. 1843. ve sbírce Linksově sv. 11. čís. 4111.»zur prompten Lieferung anfangs September« srv. rozh. ze dne 8. února 1899, čís. 17957., ve sbírce Linksově sv. 15., čís. 5716. a v příloze Věstníku mi-

10. každého měsíce naložiti«[22]), »dodati káru do konce srpna 1906, jak dojde« a t. d.

Není úmluvy o fixním obchodu, má-li dodavatel na vůli, dobu dodání zboží sám určiti.[23])

Ve všech těchto tuto posléz uvedených případech nelze shledati založení fixního obchodu již z důvodu toho, že v úmluvě stran nelze shledati ani onoho přesného stanovení doby splnění nebo lhůty k témuž, kteréž dle čl. 357. obch. z. první podmínkou obchodů fixních jest.

Avšak ani pouhé přesné stanovení určitého času nebo lhůty, v nichž smlouva splněna býti musí, ještě fixního obchodu nezakládá; aby se mohlo o uzavření fixního obchodu mluviti, musí se nad to ještě vůle stran nésti k tomu, aby, jak již z předu bylo uvedeno, přesné dodržení umluveného času nebo lhůty tvořilo podstatnou část smlouvy, a tvoří obchody fixní zvláště contrarium obchodu, při nichž jedna strana plniti má teprve na vyzvání strany druhé (t. zv. Mahngeschäfte).

Že strany zamýšlely uzavříti obchod fixní, může býti již patrno z výslovné úmluvy stran; tak může objednatel zboží již při objednávce druhou stranu výslovně upozorniti, že, nebude-li objednané zboží do umluvené doby dodáno, objednatel na ně reflektovati nemůže[24]). Avšak stačí také, dá-li se z jiných okolností souditi, že strany zamýšlely, opozděné splnění smlouvy nepovažovati již za splnění uzavřené smlouvy.[25])

(Dokončení.)

nisterstva práv sv. I., čís. 85., kde vykládána slova »ku promptnímu dodání« jako rychlý, každý neobyčejný odklad vylučující způsob dodání.

[22]) Srv. rozh. něm. říšského soudu ze dne 11. prosince 1895 ve sbírce Linksově sv. 11.

[23]) Ku př.: »lieferbar successive nach meiner Wahl bis April.« Srv. rozh. ze dne 11. ledna 1882, čís. 13017. ve sbírce Adler-Clemens čís. 1008.

[24]) Tak v případě řešeném v rozh. ze dne 1. srpna 1889, čís. 7951. ve sbírce Adler-Clemens čís. 1486. uveřejněném, prohlásil objednatel: »Potřebuji přízi ihned; nebude-li mi táž ihned odeslána, nemohu ji potřebovati.«

[25]) Srv. rozh. ze dne 5. února 1886, čís. 869. ve sbírce Adler-Clemens čís. 1256. »Slovo »genau« v první větě čl. 357. obch. z. přicházející, nemůže vztahováno býti na ustanovení času nebo lhůty ku splnění smlouvy, poněvadž by to bylo pleonasmem, ježto tento článek i bez tohoto slova o určitě stanoveném času nebo lhůtě k plnění mluví; slovo to má však zajisté ten význam, že včasné splnění smlouvy má býti podstatnou podmínkou smlouvy s tím účinkem, že s dodržením stanoveného času nebo lhůty ku splnění smlouvy stanovené, tato smlouva trvá nebo zaniká, tak že umluvená lhůta překročena býti nesmí.

Praktické případy.

Kniha judikátů čís. 185.

Byla-li příhoda u provozování železnice nějakou silou živelnou hnané vyvolána vlastním chováním nepříčetné osoby (šílené neb blbé osoby, dítěte mladšího sedmi let a pod.) a způsobeno-li tím poškození na těle nebo usmrcení této osoby, nemůže se podnikatelstvo obranou „zavinění poškozeného" sprostiti ručení, uloženého mu zákonem o ručení ze dne 5. března 1869 č. 27 ř. z., pokud se týče zákonem ze dne 12. července 1902 č. 147 ř. z.

Naproti tomu může v chování nepříčetného podle toho kterého případu spočívati neodolatelná náhoda (vyšší moc, vis major) po rozumu § 2. prvuvedeného zákona o ručení.

Dlužno-li dále podle okolností daného případu chování nepříčetné osoby dovoditi ze zaviněného opominutí dozoru a opatrování, náležejícího osobě třetí, za jejíž vinu podnikatelstvo neručí, může také nastati omluvný důvod „neodolatelného činu osoby třetí", v § 2. téhož zákona za připustný prohlášený.

Vzhledem k četným odporujícím si rozhodnutím*) v otázce, zdali pro důkaz vlastního zavinění nepříčetného poškozeného (šílené neb blbé osoby, dítěte mladšího sedmi let a pod.), jenž podle § 2. zákona ze dne 5. března 1869 č. 27 ř. z. železnici uložen jest, aby se ručení svého sprostila, stačí prokázané objektivní zavinění poškozeného, předložilo presidium nejvyššího soudu ve smyslu § 16. lit. f) císařského patentu ze dne 7. srpna 1850 č. 325 ř. z. tuto právní otázku plenissimárnímu senátu tohoto soudu k rozhodnutí. Tento usnesl se, aby svrchu uvedená právní věta zapsána byla do knihy judikátů.

D ů v o d y: Jest řešiti otázku, nastává-li některý z omluvných důvodů, v § 2. zákona o ručení železnic ze dne 5. března 1869 č. 27 ř. z. za připustné prohlášených, způsobena-li příhoda u provozování železnice silou

*) Srovnej rozhodnutí ze dne 17. června 1903 č. 330, ze dne 17. června 1903 č. 2910, ze dne 18. října 1904 č. 10012, ze dne 6. prosince 1905 č. 12013 a jin. v kladném smyslu a rozhodnutí ze dne 8. března 1894 č. 2707, ze dne 18. ledna 1899 č. 16036 z r. 1898, ze dne 28. listopadu 1899 č. 13339, ze dne 18. září 1901 č. 8151, ze dne 3. února 1905 č. 908, ze dne 6. června 1905 čís. 9296, ze dne 18. února 1908 č. 16066 z r. 1907 a jin. ve smyslu záporném.

živelnou hnané chováním nepříčetné osoby, na př. dítěte ve stáří menším sedmi let, šílené nebo blbé osoby aneb člověka jinak příčetného, jenž se bez subjektivního zavinění nalézal v dočasném stavu pomatení mysli, a byl-li tím právě tento původce příhody na těle poškozen nebo usmrcen.

Aby se došlo správného rozřešení této v theorii i v praxi nejrůznějším způsobem zodpovídané otázky, jest nezbytno, nabýti světla o tom, co vlastně zákonodárce zákonem o ručení zamýšlel a co bylo zákonodárnou myšlenkou, jíž měl zákon dáti výraz.

V té příčině poskytují vládní motivy k zákonu o ručení, schválené oběma sněmovnami rakouské rady říšské, a porady v říšské radě dostatečného vysvětlení. V prvějších odkazuje se na zásadu vyrčenou v § 19. dopravního řádu železničního ze dne 16. listopadu 1851 č. 1 ř. z. z r.. 1852, dle níž železniční podnikatelstvo za poškození způsobená osobám a na věcech vlastní vinou nebo zaviněním svých úředníků a sluhů ručí v první řadě podle vzatého na sebe závazku a podle zvláštních zákonných nařízení o tomto ručení stávajících, v nedostatku jich však podle ustanovení všeobecného zákoníku občanského o náhradě škody. Upozorňuje se na to, že od té doby v příčině rušení za zboží nákladní nastala ustanoveními obchodního zákoníku náprava ve prospěch obecenstva v ten způsob, že podnikatelstvo ručí dle čl. 400 za všechny osoby, jichž užívá při dopravě zboží nákladního a všechnu ztrátou nebo poškozením nákladního zboží povstalou škodu nahraditi má bez ohledu na to, stalo-li se zavinění čili nic; sproštění ručení průkazem, že šetřena byla všechna potřebná opatrnost a tudíž zavinění nenastalo, že jest vyloučeno; odvrácení povinnosti náhradní že jest spíše dle čl. 395. obch. zák. jen tehdy možné, když se prokáže, že poškození povstalo vyšší mocí (vi maiori) aneb přirozenou jakostí zboží nebo vadami obalu vně neznatelnými.

Co do náhrady za poškození osob však zůstala ustanovení všeobecného zákonníku občanského v platnosti i jest tudíž poškozenému ve sporu o náhradu škody prokázati zavinění železnice, pokud se týče její úředníků nebo sluhů.

V tom spočívá hrubý nepoměr, jejž tím více cítiti lze, pokud jest poškozenému téměř nemožno, sebrati materiál průvodní, zvláště když z pravidla nezná příčiny nehody a potřebného vysvětlení nabýti může as jedině z papírů v rukách podnikatelstva se nalézajících aneb z údajů osob na něm závislých.

Vládní motivy poukazují dále k velkému železničnímu neštěstí krátce před tím se sběhšímu (u Hořovic), shledávají potřebu, aby se zkoumalo, v čem u provozování železnic spočívá nebezpečí pro osobní bezpečnost, a spatřují je v tom, že se při provozování železnice parou hnané uvádějí

v činnost mohutné síly přírodní, které, přihodí-li se při jejich řízení sebe menší opomenutí, působí silou přesahující daleko fysickou moc lidskou ničivě, a že vznik těchto ničivých účinků těmi, kdož nejsou s dopravou zaměstnáni, ani předvídán, ani odvrácen býti nemůže.

Vládní motivy pokračují pak takto:

»Tato vlastnost železničního podniku vyžaduje, aby podnikatel jednal s největší opatrností a aby s nejsvrchovanější bedlivostí šetřil všech pravidel, které jsou stanoveny vědou a vyzkoušeny zkušeností. Při nynějším stavu vědomosti o oněch silách přírodních, které se podrobují službám dopravy železniční, a při bohatém pokladu zkušeností, jež byly na tomto poli nashromážděny, lze tvrditi, že se lze každé nehody uvarovati, nepůsobí-li rušivě příčina mimo dopravu se nalézající. Nastane-li tedy nehoda, aniž způsobeno bylo rušení příčinou mimo dopravu se nalézající, může jí z pravidla býti původem pouze opomenutí norem vědou a zkušeností určených. Každé takové opomenutí sluší vzhledem k nejvyšší opatrnosti, povahou železničního podniku přikázané, označiti za zaviněné.

Z té příčiny ospravedlněno jest, stanoviti zákonnou domněnku, že každé nehodě jest podkladem zavinění. Tato domněnka má za následek, že povinnost železničního podniku k náhradě povstalých poškození již předem dochází platnosti a tak dlouho trvá, až důvod této povinnosti — domnělé zavinění — se vyvrátí.

Vyvrácení této domněnky bude lze připustiti pouze průkazem, že byla nehoda způsobena neodolatelnou náhodou, a to bez rozdílu, spočívá-li tato náhoda v přírodní události aneb v činu třetí osoby, z něhož podnikatelstvo není právo . . . . . Musí tudíž z téhož důvodu, z něhož se předpokládá, že nehoda způsobena byla zaviněním, také platiti domněnka, že zavinění stíhá ony osoby, za které podnikatelstvu jest ručiti.

Podnikatelstvo se tedy může, nevyvrátí-li se domněnka zavinění průkazem neodolatelné náhody, povinnosti k náhradě ho stíhající sprostiti pouze průkazem, že zavinění spadá na poškozeného nebo třetí osobu, za kterou mu není ručiti a jejíž čin byl neodolatelný.«

Vládní osnova změněna byla jen potud, že k návrhu právnické komise panské sněmovny — »aby znění § 2. osnovy zákona v úplný soulad uvedeno bylo se zněním čl. 395. obch. zák.« — slovu v osnově původně samotně obsaženému »neodolatelnou náhodou« vsunutím připojen byl výraz odpovídající onomu v řečeném článku obchodního zákoníku: »vyšší mocí — vis major«.

Z obsahu materialií tuto v krátkosti podaného vysvítá s dostatečnou zřejmostí tento myšlenkový postup zákonodárcův:

Doprava železniční spojena jest pro tělo a živobytí obecenstva s mimořádně velikým nebezpečenstvím. Obecenstvo jest vůči tomu bez vlády a nalézá se při uplatňování nároků na náhradu škody proti podnikatelstvu, pokud průvodů se týče, ve stavu nouze. S druhé strany jest podnikatelstvo, užije-li nejzazší pečlivosti a využitkuje-li výsledky vědeckého bádání a zkušenosti, s to, aby zabránilo nehody z nebezpečenství dopravy vznikající. Proto jest ospravedlněno, aby se zákonem vyřklo, že jest podnikatelstvo bezvýjimečně právo z nebezpečí, vznikajícího z provozování železnic samého. Dlužno míti za to, že poškozující příhoda, nastavší při provozování železnice, vyvolána byla provozováním železnice, a podnikatelstvo dlužno tak dlouho a tou měrou považovati za vinné a odpovědné, pokud nedokáže, že železniční dopravu, pokud se týče je nestihá žádná vina, nýbrž že příčina škodlivé příhody při dopravě spočívá mimo provozování. Avšak i vůči těmto vnějším příčinám jest podnikatelstvo povinováno k použití nejsvrchovanější, okolnostmi přikázané a výsledkům vědy a praktické zkušenosti přizpůsobené pečlivosti a proto může nastati sproštění ručení jen tehdy a potud, pokud se podnikatelstvu podařilo provésti důkaz, že škodlivá příhoda v dopravě způsobena byla neodolatelnou náhodou aneb (vlastním) zaviněním poškozeného. Při tom byla ze skupiny příhod, jež kvalifikovati sluší za »neodolatelnou náhodu« vyloučena podle motivů původně v ní obsažená dílčí skupina »neodolatelných činů osob třetích, za jejíž vinu podnikatelstvo neručí« a ustanovena samostatnou příčinou omluvnou.

Tato zákonodárná myšlenka došla ve znění §§ 1a a zákona o ručení svého výrazu, ovšem nikoliv úplně přiměřeného. Bylať zejména tím poněkud shlazena, že ve spojitosti s domněnkou nezavinění v § 1296. obč. zák. ustanovenou a protivou k ní přioděna byla v právní domněnku zavinění.

Také změna § 2. v panské sněmovně předsevzatá vsunutím slov: »vyšší mocí — vis major« nezvýšila jasnost ustanovení zákona. Jí dán byl pojmu »neodolatelné náhody« nepopíratelně užší obsah. Činíť stotožnění »vis maioris« a »vnějšího casus«, jež zastává Unger (Handeln auf eigene Gefahr, str. 93, pozn. 23.), nemožným a donucuje naopak, aby pojem neodolatelné náhody nyní postaven byl na roveň pojmu »vyšší moci« v čl. 395 obch. zák. obsaženému. Tento z římskoprávních ustanovení o receptum vzatý, v žádném zákoně nevymezený, v theorii i praxi velice sporný pojem dlužno však — nemá-li vůbec ručební závazek povozníka a železničního podniku proti záměru zákonodárcovu stupňován

býti do nekonečna a nemá-li zejména na půdě zákona o ručení železniční podnik postaven býti téměř mimo zákon, čehož se dle výroku ministra spravedlnosti při poradě o zákonu o ručení v panské sněmovně přece jen střežiti dlužno, má-li konečně praktické potřebě ve všech směrech býti vyhověno — přece a to v podstatě ve srovnalosti s daleko převládajícím počtem komentatorů a zvláště se Staubem (Kommentar zum allgemeinen deutschen Handelsgesetzbuche, ke čl. 395) určiti v ten rozum, že se jím rozumějí všechny události z venčí přicházející, jichž nelze podle lidského rozumu předvídati a jichž vzejití a účinky nemohou býti odvráceny opatřeními, jež jsou ke kýženému výsledku podle názoru o dopravě v rozumném poměru a při jichž posuzování přiložiti sluší objektivní měřitko. Pro obor rakouského zákona o ručení bude se však museti učiniti další omezení, že tyto z venčí přicházející události nesmí pozůstávati v (přičitatelných) činech třetích osob, za jichž vinu podnikatelstvo neručí.

Odůvodňuje-li se extensivní výklad ustanovení zákona o ručení authentickým výkladem, jenž prý se stal při poradě o osnově zákona ze dne 12. července 1902 č. 147 ř. z., dlužno proti tomu uvésti, že authentický výklad zákona státi se může vždy jen novým zákonem, nikoliv však prohlášeními, jež učiněna byla při poradě o zákoně tím neb oným poslancem, pokud se týče tím neb oným zástupcem vlády. Že odmítnuto bylo v § 2. vládní osnovy navržené vyloučení ručení železničních podniků za následky událostí u provozování železnic na části veřejné cesty drahou spolu užívané a všeobecné dopravě sloužící pro ten případ, když poškození na těle nebo usmrcení člověka nebylo způsobeno ani bezprostředně hnací silou dráhy, ani vlastností dopravních zařízení, nýbrž když jest pouhým následkem dopravy, vyplývající ze všeobecného používání silnice, má pro rozebíranou otázku pouze ten význam, že příhody vyvozené ze všeobecného používání silniční cesty drahou spolu užívané bez prokazatelného zavinění určitých osob, kteréž příhody měly za následek škodu způsobivší událost dopravní, považovány býti nemohou za »neodolatelnou náhodu« po rozumu § 2. zákona o ručení a tudíž za ně železniční podnikatelstvo ručiti musí. K tomu však brán jest ve svrchu uvedené definici řečeného pojmu tím způsobem plný zřetel, že se právě jen »nepředvídatelné«, z venčí přicházející události mohou podřaditi pojmu »neodolatelné náhody (vyšší moci — vis majoris)«, kdežto podnik železnice obecné cesty silniční spolu užívající předem počítati musí s účinky obecné dopravy po silnici, dopravě železniční překážejícími.

Po těchto všeobecných poznámkách o záměru a dosahu zákona o ručení přikročeno budiž nyní k rozboru otázky, může-li se železniční podnik v případě, když škodlivá příhoda dopravní způsobena byla chováním ne-

příčetné neb bez viny v dočasném stavu nepříčetnosti se nacházející osoby, odvolati na nějaký zákonem uznaný důvod omluvný a za kterých předpokladů tak činiti může.

Při tom se však již předem musí zdůrazniti, že se z ustanovení § 21. obč. zák. nějaká přednost této třídy osob pro případ poškození na těle, vzešlého nějakou příhodou u provozování železnice silou živelnou hnané, žádným způsobem odvozovati nedá.

Toto ustanovení zákona zabezpečuje jim arciť zvláštní zákonnou ochranu za tím účelem, aby pro své tělesné a duševní vady na svých právech neutrpěly ujmy; nelze však všeobecná zákonná ustanovení, byť měla za předmět úpravu zvláštních poměrů právních, vykládati pouze proto v neprospěch jedné z obou stran, v daném případě železničního podniku, poněvadž na druhé straně jest nepříčetný.

Ze tří omluvných příčin § 2. zákona o ručení přichází podle povahy věci v první řadě v úvahu příčina »z a v i n ě n í p o š k o z e n é h o«.

S mnoha stran se tvrdí, že pojem »zavinění« (Verschulden) v tomto místě zákona nelze bráti subjektivně, nýbrž objektivně ve smyslu »způsobení« (Verursachen), že tedy nastává tento důvod omluvný, jakmile poškozený, i byť byl nepříčetným, svým vlastním chováním vyvolal příhodu v dopravě, při níž přišel k úrazu. Tomu však jest již znění § 2. rakouského zákona o ručení v cestě.

V něm se sprošťuje podnik železniční plnění náhrady tehdy a tou měrou, pokud prokáže, že událost .... z p ů s o b e n a byla z a v i n ě n í m poškozeného. V tomto spojení slov nelze bráti výraz »zavinění« objektivně a stavěti na roveň »způsobení«: zákonodárci nemůže se takový nonsens, jaký by větě: »že událost... způsobením poškozeného způsobena byla« nade vší pochybnost spočíval, zajisté podkládati. »Slovem »zavinění« určuje se,« jak T i l s c h (»Über Verschulden des Beschädigten bei Unzurechnungsfähigkeit desselben«, Jur. Blätter 1900, č. 28 a 29) správně rozvádí, »blíže způsobení již ve slovesu vyjádřené a toto bližší určení nemůže v ničem jiném pozůstávati, než v čem zvláštní povaha (differentia specifica) zavinění vůči způsobení pozůstává, totiž v momentu subjektivně vnitřním.« Kromě toho nesmí se podle § 6. obč. zák. zákonu v užívání jeho přikládati jiného rozumu, než který vysvítá ze zvláštního významu slov v jejich spojitosti a ze zřejmého úmyslu zákonodárcova. Výrazu »zavinění« (Verschulden) užívá však občanský zákoník vždy ve smyslu subjektivním, tak v §§ 248., 1294., 1295., 1296., 1304., 1306., 1307., 1308., 1311. a 1320.; výraz ten nemůže s významem »jest vinen« (Schuld ist), zcela ojediněle v § 876. obč. zák. se vyskytujícím, jenž má arciť smysl čistě objektivního »způsobení« (verursachen), nikterak býti stotož-

ňován. Že v případech projednávaných nejde o založení náhradní povinnosti poškozeného, nýbrž o vyloučení jeho náhradních nároků, neoprávňuje zajisté k tomu, aby se ze zákonného pojmu zavinění vylučoval moment subjektivnosti. Naproti tomu nedostává se pojmu »zavinění poškozeného« arciť známka »jednání proti právu« ve smyslu § 1294. obč. zák. Neboť ten, kdož chováním svým sám se poškozuje aneb k tomu spolupůsobí, aby byl poškozen, neporušuje tím — alespoň z pravidla — žádné právní povinnosti. Jeho chování odporuje však vlastnímu jeho zájmu; svědčí na jeho straně o nedostatku takového stupně pilnosti a pozornosti, jehož užiti lze při obyčejných schopnostech (§ 1297 obč. zák.), musí se mu tudíž přičítati za »zavinění« v témže smyslu, jak mluví § 1304. obč. zák. o »zavinění na straně poškozeného«. Toto poslednější béře se však v theorii i praxi srovnale ve smyslu subjektivním.

Ohledně § 254. německého zákoníku občanského, odpovídajícího § 1304. obč. zák., ozvaly se ovšem hlasy (tak Crome: System des deutschen bürgerlichen Rechtes«, sv. I., § 111., Endemann: »Lehrbuch des bürgerliches Rechtes«, sv. I., § 132., Rümelin: »Die Verwendung der Kausalbegriffe in Straf-und Zivilrecht« v »Archiv für zivilistische Praxis« 1900; — 90. sv. str. 316), které se vyslovovaly proti objektivnímu pojímání řečeného výrazu.

Avšak nehledíc k tomu, že právě tak závažné hlasy (tak Windscheid-Kipp: »Lehrbuch des Pandektenrechtes«, 9. vydání, sv. II., str. 70—71, Fried. Schollmeyer: »Recht der Schuldverhältnisse« v Hölderovu Kommentar zum bürgerlichen Gesetzbuche, str. 42 a jin.) zastávají stanovisko opačné, lze z materialií zákona (viz motivy k § 222. I. osnovy str. 23) seznati, že se myslilo na subjektivní zavinění; vždyť mluví motivy na naznačeném místě o »vlastní nedbalosti« poškozeného.

Uplatňuje-li se s mnohé strany (Wachtel: »Kommentar zum Eisenbahnhaftpflichtgesetze« — Österr. Richterzeitung 1905, Frankl: Besprechung von Croissants »eigenes Verschulden und Handlungsfähigkeit« v Grünhutově časopisu sv. XXII., str. 539 a násl.) za hlavní důvod pro nutnost objektivního pojímání výrazu zavinění poškozeného, že také při smluvném důvodu »neodolatelného činu osoby třetí« nezáleží dále na její příčetnosti a že by bylo hrubou anomalií a neslušností, aby nepříčetnému, který vytrháním kolejí způsobil vyšinutí vlaku a při tom sám byl poškozen, přiznán byl nárok na náhradu škody, odepřen však cestujícím zcela bezvinným, při té příležitosti poraněným, dlužno proti tomu uvésti, že nenastal předpoklad, s něhož zastanci tohoto mínění vycházejí. Již právnický pojem »činu«, v němž spatřovati sluší pouze

na vnější svět vystupující projev volné lidské v ů l e, vylučuje, aby konání osob, jež po právu vůle nemají, kvalifikováno bylo za »čin« ve smyslu právnickém. Konání takovýchto osob není osvědčováním svobodné vůle, nýbrž pouhým projevem přírodních sil v člověku i ve stavu nepříčetnosti působících.

K tomu přistupuje, že zákon dodatkem: »z a j e j í ž z a v i n ě n í (železniční podnik) neručí« zřejmě dává na jevo, že čin třetí osoby náhrady sprošťující musí této býti za vinu přičitatelný. Ve prospěch toho mluví i vládní motivy na počátku uvedené, které, jak již svrchu bylo zmíněno, poukazují k tomu, že se podnikatelstvo, nevyvrátí-li se domněnka jeho viny průkazem neodolatelné náhody, může plnění náhrady sprostiti toliko důkazem, že zavinění padá na poškozeného nebo na třetí osobu, za níž ono neručí.

Tytéž vládní motivy poskytují však také nejlepší doklad toho, že se také z a v i n ě n í p o š k o z e n é h o pokládati chtělo za subjektivně přičitatelné a že tudíž také takto pojímáno bylo.

Z uvedených úvah dlužno dovoditi úsudek, že v případech, o něž jde, omluvný důvod »zavinění poškozeného« místa míti nemůže.

Sluší pak přistoupiti ke zkoumání otázky, zdali a pokud může železniční podnik v případech druhu řečeného opříti se nároku poškozeného na náhradu škody obranou neodolatelné náhody (vyšší moci — vis majoris)?

Odpověď na tuto otázku dána jest vlastně již tím, co v úvodních poznámkách tohoto odůvodnění řečeno bylo na základě materialií o záměru a zákonodárské myšlence zákona o rušení a o pojmu »neodolatelné náhody«. Jakmile rozhodující příčina (causa efficiens), rušící pravidelnou dopravu na dráze a takto vyvolávající škodu působící událost v dopravě, nespočívá v provozování dráhy, nýbrž mimo ně a nebyla ani podnikem, ani zřízenci, jichž se užívá při provozování jízdy, zaviněna, dlužno ji vůči podniku považovati za náhodu, byť spočívala tato příčina v nějaké příhodě přírodní aneb v nějakém činu, v chování některého člověka. Náhodou jest tedy také, když bez zavinění dráhy nebo osob jí zaměstnaných konáním vůle neschopných, nepříčetných osob aneb bezděčnými činy osob třetích utvoří se stav, jenž jeví se býti příhodou u provozování železnice. Použití pojmu »náhody« na takovéto příhody jest tím více ospravedlněný, jelikož, jak bylo již svrchu vytčeno, v konání nepříčetných osob, jakož vůbec v samovolných, bezděčných činech a opomenutích lidí spatřovati sluší pouhé působení přírody a sil v ní činných a následkem toho mluviti se musí, i když se přiloží absolutní měřítko, o »náhodě«

Za n á h o d y neukládá však zákon ani podle svého znění ani podle

svého duchu železničnímu podnikatelstvu ručení bezvýjimečné. Toto nastává spíše jen tehdy, když náhoda pro poškozující událost u provozování železnice příčinná nemůže býti podřaděna pojmu »neodolatelné náhody«, na roveň postavenému pojmu »vyšší moci — vis majoris«, při čemž arcif průvodní břímě stran otázky, stává-li této omluvné příčiny, padá na podnikatelstvo železnice.

Dle toho musí železniční podnikatelstvo ručení za škodu nepříčetnému průvodci dopravní události z této povstalou ovšem býti sproštěno, když dokáže, že v konkretním případě nemohla konání nepříčetného ani podle lidského domyslu předvídati, ani za použití nejvyšší obezřetnosti opatřeními vědou a praktickou zkušeností poskytnutými, jež jsou ke kýženému účelu v rozumném poměru, zameziti, ani konečně jeho škodné účinky uvedenou cestou odstraniti.

Zdali tyto předpoklady nastaly, bude soudu v každém jednotlivém případě se zřetelem na jeho konkretní poměry posouditi. Určité zásady nedají se jednotlivě stanoviti. Jen tolik sluší zdůrazniti, že při posuzování toho, bylo-li lze náhodu odvrátiti, jak Randa (»Die Schadenersatzpflicht nach österr. Recht«, Vídeň Manz 1907, str. 111) právem připomíná, nemůže záležeti na tom, pokud určitý podnik tak učiniti s to jest, nýbrž je dlužno užíti objektivního, všeobecného měřítka. Nerozhodno jest proto, zdali dotyčné jednotlivé podnikatelstvo železniční snad následkem svých osobních neb finančních poměrů nemohlo učiniti příhodných opatření. Naproti tomu lze v ustanovení § 17. dopravního řádu železničního ze dne 16. listopadu 1851 č. 1 ř. z. z r. 1852 a v zákonných a administrativních předpisech, vydaných pro jednotlivé druhy železnic (plné dráhy, místní dráhy, drobné dráhy, silniční dráhy), arcif shledati podstatné — byť nikoliv jediné — vodítko pro všeobecné objektivní měřítko, jehož třeba užíti.

Výsledek svrchu uvedených vývodů sluší tudíž shrnouti v ten rozum, že v případě způsobení škodné události u provozování železnice chováním osob nepříčetných omluvný důvod neodolatelné náhody dán býti může, ale dán býti nemusí; že tedy závisí na poměrech jednotlivého případu, zdali chování nepříčetného kvalifikovati jest za »neodolatelnou náhodu« ve smyslu § 2. zákona o ručení, čili nic.

Ale i třetí příčina omluvná neodolatelného činu osoby třetí, za jejíž vinu železniční podnikatelstvo neručí, může v takovýchto případech přijíti v úvahu, jakmile chování nepříčetného dovoditi se dá ze zaviněného zanedbání dohlédací povinnosti osobě třetí náležející.

Že osobu dohlédací se svěřencem stotožňovati a tudíž zavinění prvější

zhola za zavinění poslednějšího míti nelze, rozumí se samo sebou a netřeba v té příčině bližšího odůvodnění.

Vždyť jde o zavinění deliktem, při němž dle ustanovení všeobecného zákoníku občanského zastoupení jest z pravidla vyloučeno.

Proč by však protiprávná opominutí, byla-li pro dopravní událost škodu způsobivší příčinnými, neměla býti pojmu »činů« ve smyslu § 2. zákona o ručení podřaděna, nelze nahlédnouti. Uplatňuje se naproti tomu, že podle zvláštního významu slova »čin« pro výklad podle § 6. obč. zák. rozhodného tím rozuměti sluší jedině positivní činění, nikoliv však passivní chování. Že se v obyčejném životě slovu »čin« (Handlung) (v užším smyslu) přikládá uvedený význam, nebudiž popíráno. Tento význam však není jediný a výhradný. I v obyčejném životě rozumí se tímto výrazem, jakož i slovesem »činiti« (handeln), podstatnému slovu za základ sloužícím, v širším smyslu každé provedení vůle neb předsevzetí a reflexivné chování, počínání, vystupování (Sich-Benehmen, Sich-Aufführen, Sich-Betragen).

Podle L e s s i n g a znamená vůbec to »Handlung« (čin), co se podle určitého předsevzetí koná.

Myslemež na věty: »Der Mensch soll nach Vernunft handeln!«; »Nach Gottes Geboten handeln«; »Einem Gesetze gemäss handeln«; »Er hat schlecht gegen Frau und Kind gehandelt« a pod. Ve všech těchto obratech rozumí se slovem »handeln« (činiti, jednati) i »Unterlassung« (opomenutí).

Avšak na tom vůbec nesejde. V zákoně obsažený výraz »čin« (Handlung) dlužno přece, zejména v tom spojení, v němž se vyskytuje v § 2. zákona o ručení, pojímati ve smyslu právnickém. V tomto smyslu však se »činem« (Handlung) podle srovnalého úsudku doktriny (srovnej: S t u b e n r a u c h, Kommentar, VIII. vyd. při § 1294; U n g e r, System, sv. I., str. 23 § 75; K r a i n z System, III. vyd., sv. I. § 100; W i n d s c h e i d-K i p p, Pandektenrecht, 9. vyd. sv. I. § 67; C r o m e« System, sv. I. § 71; E n d e m a n n, Lehrbuch, I. sv. § 131; A r n d t s, Pandekten, 8. vyd. § 58. a jiné) rozumí k a ž d é n a v n ě j š e k v y s t u p u j í c í p r o j e v e n í v ů l e, ať záleží v positivním činění (čin v užším smyslu), nebo v opomenutí.

V témže smyslu mluví se o »způsobilosti k činům«. Že to jest take názorem zákona, vysvítá z úvahy, že zákon o ručení jeví se býti doplňkem všeobecného zákonníku občanského a najmě jeho ustanovení o náhradě škody, v těchto však, jak patrno jest z §§ 1306. a 1309 a z marginární rubriky k §§ 1306. až 1310., pak z §§ 1313. až 1319. a z marginární rubriky k těmto poragrafům, se výrazů »činy« (Handlungen) beze vší pochybnosti užívá ve smyslu širším, v němž činy rozuměti dlužno i opomenutí.

Netřeba tedy vůbec ani poukazu na §§ 1174. a 1459. obč. zák., v nichž sluší slovu »Handlungen« (činy) přikládati stejný význam, ani poukazu na § 921. tamtéž, kde jest výslovně vyrčeno, že k činům náležejí také opominutí. (Srovnej ostatně i zákon odpůrčí ze dne 16. března 1884 č. 36 ř. z., zejména §§ 1. až 6. s jedné strany a § 13. se strany druhé.)

Pro správnost tohoto náhledu svědčí však i vládní motivy k zákonu o ručení,, svrchu v obsahu a z části doslovně uvedené, z nichž viděti jest, že při ustanovování podmínek pro omluvné příčiny položena byla hlavní váha na důkaz »zavinění« poškozeného, pokud se týče osoby třetí, za níž podnikatelstvo neručí.

Namítá-li se s mnohé strany (W a c h t e l na udaném místě, str. 593) proti svrchu rozvedenému náhledu, že příčina vždy předpokládá změnu stavu a bez takovéto vůbec mysliti se nedá, že však pouhé nečinění nikdy není s to způsobiti změnu a že také tam, kde předepsáno bylo positivní vystoupení, jeho opominutí není příčinou nastalé škody, nýbrž že pouze tento účinek (škoda) zamezen býti by mohl opomenutým činěním; jest to třeba správné, pojímá-li se výraz »příčina pouze fysikálně. Avšak i zde jde zase o právnický pojem příčinnosti. V tomto smyslu sluší však všechny právnické skutečnosti, stejně zdali positivní či negativní, považovati za příčiny, pokud jako conditio sine qua non přispěly k tomu, aby určitý výsledek nastal. Kde bylo určité činění předpisy trestního neb civilního zákona přikázáno, tvoří opominutí činu porušení práva, a když následkem nečinění zůstaly ony síly, jichž činnost předepsaným konáním měla býti zamezena, činnými a vedly k určitému výsledku, jemuž mělo býti zabráněno, uznává se opominutí vším právem býti právnicky příčinným pro nastalý výsledek a ukládá se následkem toho nedbalé straně odpovědnost za výsledek. To jest stanoviskem zákona; jinak by nemohl za trestní činy z opominutí nikdo prohlášen býti dle práva civilního neb trestního odpovědným.

Dle toho, co bylo řečeno, dlužno zaviněná zanedbání dohlédací povinnosti stran nepříčetných osob, jež mají již podle ustanovení § 1309. obč. zák. za následek civilně právní odpovědnost, zajisté počítati k činům třetích osob« ve smyslu § 2. zákona o ručení, vedoucím ku sproštění železničního podnikatelstva a to bez rozdílu, jeví-li se tato opominutí býti přestoupením zákona trestního, aneb pouze porušením norem soukromého práva.

Neboť nelze naprosto pochopiti, proč by, jak se s mnohé strany přiznává, se mělo sice trestné opominutí podřaditi pojmu »činu«, nikoliv však také opominutí dle práva soukromého zakázané.

Na povinnost k náhradě škody, z prvějšího vyplývající, nelze zde, kde přece nejde o povinnost dohlédací osoby k náhradě škody, nýbrž o povin-

nost železničního podnikatelstva v daném případě bezvinného k náhradě škody, poukazovati a to tím méně, když dle §§ 1294. a 1295. obč. zák. i protiprávní opominutí dle práva soukromého zavazuje k náhradě škody.

Sluší-li pak, jak řečeno, bezprávná a zaviněná nešetření dohlédací povinnosti stran osob nepříčetných, kterých se dopustily třetí osoby, za jejichž vinu železniční podnikatelstvo neručí, počítati k »činům osob třetích« ve smyslu § 2. zákona o ručení, pak jde, má-li býti železniční podnikatelstvo sproštěno náhrady, k níž by jinak bylo zavázáno, pouze ještě o to, byly-li řečené opominutí a jeho následky pro železniční podnikatelstvo v konkretním případě neodolatelny čili nic. V té příčině jsou však další vývody zbytečny; platíť tu totéž, co bylo svrchu řečeno stran neodolatelné náhody.

Dle toho jest na počátku uvedená právní věta ve všech částech ospravedlněna.

Plenissimární usnesení c. k. nejvyššího soudu ze dne 8. dubna 1908 č. 4-8 praes. *J. Št.*

---

1. Ve sporu o odpírání manželského původu dle § 158. obč. z. jest passivně legitimováno pouze dítě, nikoli i matka.

2. Žalobce nemusí dokazovati nemožnost obcování, nýbrž jen nemožnost zplození; důkaz tento možno vésti i ze zralosti dítěte.

Manželé Pavel a Růžena P. slavili sňatek dne 30. července 1906. Dne 30. ledna 1907 porodila manželka dítko Marii.

Žalobě Pavla P. na nezl. Marii P. a manželku Růženu P., jíž žádal, aby zjištěno bylo, že nezl. Marie P. není manželsky zplozena a že on není jejím otcem a že Růžena P. jeho matka jest povinna to uznati, vyhověl soud I. stolice úplně proti oběma žalovaným a odsoudil obě žalované k náhradě nákladů.

C. k. vrchní zemský soud v Brně rozsudkem ze dne 26. října 1907 č. j. Bc I 134/7 zamítl odvolání opatrovníka nelz. Marie P., ale vyhověl odvolání Růženy P., zamítl žalobní prosbu proti této a odsoudil žalobce k náhradě nákladů této druhé žalované, vysloviv, že pouze nezl. Marie P. je povinna nahraditi žalobci polovici nákladů a nésti poplatek z rozsudku.

C. k. nejvyšší soud zamítl dovolání žalobcovo i opatrovníka první žalované nezl. Marie P. a potvrdil rozsudek druhé stolice z těchto důvodů:

Nespočívá na nesprávném právním posouzení věci, když soud odvolací spolužalované Růženě P. upřel passivní legitimaci k věci. Správnost tohoto právního náhledu vyplývá již ze znění § 158. obč. z., kde se výslovně nařizuje, že žaloba o nemanželský původ musí býti podána proti kuratorovi, který se má zříditi ku obhájení manželského původu dotyčného dítěte.

To však srovnává se také úplně se stavem věci a práva. Žalovanou může býti jen osoba ta, proti které se vznášejí nároky z poměru soukromoprávního, aneb jejíž nárokům, opírajícím se o takovýto právní poměr, má býti negativní určovací žalobou zabráněno. Porodí-li manželka dítě ve lhůtě stanovené v § 138. obč. z., má se dle zákona za to, že dítě takové jest zplozeno v manželství. Tomuto dítěti by tedy příslušela proti jeho manželskému otci všecka práva stanovená v třetí hlavě I. dílu všeob. zákonníka občanského. Žalobou o nemanželský původ mají pak dítěti oderčena býti práva plynoucí z manželského rodu proti otci. Jde tedy toliko o právní poměr mezi otcem a dítětem, kdežto právní poměr manželů navzájem, jakož i vzájemné právní vztahy dítěte a matky jeho zůstávají sporem a soudním rozhodnutím ve sporu vydaným nedotčeny.

Za takovýchto okolností nemůže býti žalobci na vůli zůstaveno, aby manželku svoji do tohoto procesního poměru jako žalovanou vztahoval, poněvadž rozsudek, jenž pravoplatně upravuje sporný poměr práva rodinného, nemá právního účinku toliko mezi spornými stranami, nýbrž oproti každému, tudíž také oproti spolužalované.

Okolnost ta, že spor byl vyvolán chováním se matky dítěte, neopravňuje žalobce, aby nárok svůj proti dítěti uplatňoval žalobou proti matce dítěte neb také proti ní. To by bylo jen tehdy přípustno, kdyby žalobce chtěl z utvořeného právního poměru vyvozovati a uplatňovati práva také proti ní. Že spolužalovaná může míti na výsledku sporu právní zájem, nebudiž popřeno. Ale to by sice oprávňovalo ji, aby přistoupila ke sporu na stranu žalovaného dítěte jako vedlejší intervenientka, avšak neoprávňovalo by nikterak žalobce k tomu, aby podal žalobu také proti ní.

Dovolání žalobcovu, které se opírá toliko o dovolací důvod § 503. č. 4 c. ř. s. nemohlo tedy dle toho, co řečeno, býti vyhověno a náleželo žalobci vedle §§ 41. a 50. c. ř. s. uložiti, aby nahradil náklady řízení dovolacího spolužalované vzešlé.

Ale také dovolání první žalované, vznesené z dovolacích důvodů

§ 503. č. 2 a 4 c. ř. s. není ospravedlněno. Obzvláště tu není vytýkaných vad řízení odvolacího.

Pozorovala-li matka dítěte v měsících červnu a červenci 1906, že jest těhotnou, čili nic, jest zcela nerozhodné a bylo tudíž odmítnutí důkazu nabídnutého v tom směru výslechem stran naprosto odůvodněno.

Dovolání shledává dále řízení odvolací vadným proto, že prý jest posudek znalecký neúplný a nespolehlivý, ježto mu schází podklad nálezu znaleckého. Jest arci pravda, že dítě po porodu znalci lékaři ohledáno nebylo a že ani znalec ve sporu slyšený dítěte neohledal, nýbrž že podal posudek svůj na základě svědecké výpovědi babičky Františky Grycové a přihlížeje ku skutečnosti, že jest dítě ještě na živu. V tom však nelze spatřovati ani vadu řízení odvolacího, ani řízení procesního vůbec.

Důkaz byl proveden tak, jak za daných okolností proveden býti mohl; opatrovník dítěte sám uznává, že v době, kdy proveden byl důkaz, nebylo vůbec již možno, zjistiti znalci jakost a zralost dítěte při porodu, resp. hned po porodu. Jestli však byly důkazy, které objektivně bylo možno provésti a které skutečně také provedeny byly, k tomu způsobilé, aby přesvědčily rozhodovací soud o pravdivosti tvrzení, které měl žalobce dokázati, že není možno, aby první žalovaná jím byla zplozena, to náleží do oboru soudcovského oceňování důkazu, které, pokud neběží o zcela určitá průvodní pravidla, stanovená právem materielním anebo formelním, dovolací stolicí přezkoumáno býti nemůže. V případě tomto slušelo ovšem k takovéto normě průvodní přihlížeti, a to k ustanovení poslední věty § 158. obč. zák., které v čl. VI. č. 1 uvoz. zák. ku c. ř. s. ponecháno bylo v platnosti, a kterým jest samotnému svědectví matky dítěte veškerá průvodní moc odepřena. Porušení tohoto zákonného ustanovení však dovolání první žalované ani netvrdí a porušení takového tu také ve skutečnosti není.

Ale ani o nesprávném právním posouzení věci nemůže vzhledem k první žalované býti řeči.

Právě tak, jako domněnka § 163. obč. z. jest i domněnka § 138. l. c. praesumtio juris, proti které se dle předpisu § 270. c. s. ř. připouští vésti protidůkaz.

K tomu se hodí veškeré procesuální průvodní prostředky, zákonem výslovně nevyjmuté, které vzhledem k okolnostem, jež mají býti dokázány, jsou způsobilými, aby soudu přivodily přesvědčení, že jest závěr, jejž zákon předpokládá, v konkretním případě vyloučen. Tato způsobilost musí se provedeným důkazům svědky a znalcem in abstracto přiznati. Žalobce měl podle přesného předpisu § 158. obč. zák., aby vyvrátil domněnku § 138. obč. z., dokázati nemožnost »zplození«, nikoliv nemožnost tělesného »obcování«. Není žádného zákonného předpisu, který by vylučoval jako nepří-

pustné vedení důkazu, opírající se o zralost dítěte. Když pak soud I. a II. stolice na základě provedených důkazů nabyl přesvědčení o tom, že dítě, jež porodila Růžena P. dne 30. ledna 1907, žalobcem, který uzavřel sňatek se spolužalovanou dne 30. července 1906, za trvání manželství zplozeno býti nemohlo, jest domněnka § 138. obč. z. ohledně první žalované zajisté vyvrácena, a poněvadž strana žalovaná ani netvrdila, že žalobce před sňatkem se spolužalovanou tělesně obcoval, jest rozhodnutí nižších soudů ohledně první žalované zákonem ospravedlněno.

Bylo tudíž také dovolání kuratora dítěte zamítnuto.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 26. února 1908 Rv III/1-8. Rada v. s. *Nečas.*

Vydržeti lze i statek veřejný (§§ 311., 1455. obč. z.). Účastenství držitelovo v řízení o zakládání knih i podpis protokolu, nemusí zakládati obmyslnost (§ 1477. v. 2) ani uznání (§ 1497).

Žaloba manželů H. na obec L. o uznání vlastnického práva z důvodu vydržení k různým pozemkovým částem, mezi nimi k pruhu pozemkové parcely č. k. 654/1 cesty, zapsané v seznamu veřejného statku, byla v příčině tohoto pruhu okresním soudem v P. zamítnuta.

Krajský soud v Chr. vyhověl však odvolání žalobců a uznal právem, že žalobci jsou spoluvlastníky části pozemku č. k. 654/1, že jest obec L. povinna to uznati a trpěti, aby na základě tohoto rozsudku vytčená část pozemku č. k. 654/1 v L. ze seznamu veřejného statku byla odepsána a zřízena byla pro ni po předepsaném řízení nová vložka knihovní se vkladem práva vlastnického žalujícím manželům každému na polovici.

Dovolání žalované obce c. k. nejvyšší soud nevyhověl z těchto důvodů:

Ohledně dílce pozemku č. k. 654/1 dlužno vycházeti ze zjištění soudů nižších, dle kterých žalobcové, pokud se týče jejich předchůdcové jsou v držbě faktické, nepřetržité, a ani se strany žalované nerušené, více než 40 let trvající. Ohledně dílce toho postrádají protokolární prohlášení ze dne 5. března 1866 (soupis pozemků obecních za příčinou prvního zápisu knihovního) a ze dne 5. května, pokud se týče 3. května 1883 (v řízení o zakládání nových knih pozemkových), povahy uznání vlastnictví dotyčného dílce pozemku, protože před soupisem i po soupisu a před založením knih i po nich ona část pozemku byla a zůstala v držení žalobců a obec je

klidně v něm ponechala; lze tedy souditi, že ani žalobci, resp. předchůdci jich, ani zástupcové obce neuvědomili si rozdílu mezi stavem faktickým a stavem knihovním, resp. označením katastrálním.

Ani skutečnost v dovolání vytčená, že bylo dne 25. května 1867 právo vlastnické k pozemku č. k. 654 pro obec knihovně zapsáno, nemůže zameziti vydržení. Neníť tak zvaná držba tabulární v § 1467. obč. z., — abychom se vrátili k době před působností nynějšího zákona knihovního, kteréž bylo dovolatelkou se dotčeno, — pojmem svým držbou v technickém smyslu §u 309. obč. z., nýbrž jiným stavem, faktickým, záležejícím v tom, že někdo zapsán jest v knihách pozemkových. Tento stav fakticky nemůže však býti na překážku vzniku a trvání druhého stavu faktického, totiž držby naturální, tudíž skutečné moci nad věcí s vůlí, podržeti ji jako svou. Kdyby tomu tak bylo, bylo by vůbec zbytečným ustanovení §u 1468. obč. z., dle něhož lze vydržeti věc nemovitou i tehdy, je-li sice zapsána do knih veřejných, ale ne na jméno toho, kdo vykonává nad ní práva držitelská.

Jestliže tedy soud odvolací nehledě ke skutečnosti, že žalovaná obec byla ode dne 25. května 1867 do doby založení knih pozemkových v r. 1883, při němž dílec č. k. 654/1 vůbec do seznamu veřejného statku zapsán byl, jako knihovní vlastník jí náležejícího, tehdy ještě neděleného pozemku č. k. 654, tedy, jak samo sebou se rozumí, také sporné plochy, zapsána, přikládá účinek, zakládající právo, skutečnosti další, že žalobcové více než 40 let držbou naturální onen dílec pozemku vydrželi, nelze ani v tom shledati nesprávné právní posouzení.

Hlavní námitka dovolání, že pozemek č. k. 654/1 je statkem veřejným, a že jako takový není předmětem vydržení, jest však bezpodstatná. Především nutno vytknouti, že (tenkrát ještě nedělený) pozemek č. k. 654 při popsání pozemků obecních dle protokolu ze dne 5. března 1866 zapsán byl prostě jako pozemek obecní, a že teprve při zakládání nových knih pozemkových s ním jako statkem veřejným bylo nakládáno. Než i nehledě k tomu dlužno úplně souhlasiti s právním názorem soudu stolice druhé, že vydržení možným jest také při statku veřejném. Vždyť dle § 1455. obč. z. možno vše, čeho nabýti lze, také vydržeti, a ježto statek veřejný, šetříc ovšem určitých předpisů zákonných, přejíti může ve vlastnictví soukromé, tudíž ho nabýti lze, musí také moci býti předmětem vydržení.

Jestliže konečně rozsudek soudu II. stolice měně zamítající část rozsudku soudce prvého, zároveň však modifikuje částečně původní žádání žalobní a nalézá, že žalovaná obec jest povinna trpěti, aby dotčený dílec po předchozím řízení k doplnění knihy pozemkové odepsán byl ze seznamu statku veřejného, a aby žalobcům, naň vloženo bylo právo vlastnické, jest i tento postup bezvadný, jsa ospravedlněn ustanoveními §§ů 235, 463. a

483. c. ř. s. a okolností, že výrok soudu II. stolice není ničím jiným, nýbrž že výrok ten a nárok žalobní jsou v poměru minus ku plus, což je tím patrnější, když táž žalovaná obec jest také správkyní statku veřejného.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. září 1907 č. 8625. Adj. *Sládeček.*

Knihovnímu pojištění právoplatné pohledávky nelze odporovat, dokud konkurs vyhlášen nebyl, třebas věřiteli i dlužníku známo bylo, že jsou ještě další věřitelé, kteří zajištění nedojdou.

J. V. měl na základě dlužního úpisu vloženou pohledávku 600 K na domě č. 34 v Nelšovicích a žalován byl Ferdinandem T. o bezúčinnost tohoto vkladu. Průvodním řízením bylo zjištěno, že pohledávka žalovaného jest po právu i že žalovaný pohledávku tu zástavním právem zjistiti si dal. Žalobce odvolával se na to, že zajištění stalo se v úmyslu žalovanému známém, aby žalobce zkrácen byl a z nejvyššího podání uspokojení nedošel a že tudíž žaloba dle § 29. odp. zák. jest odůvodněna.

C. k. okresní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 12. prosince 1906 č. j. C VIII 42/6-6 žalobu zamítl z následujících důvodů:

O zkrácení věřitele mluviti lze jen tehdy, když právním jednáním dlužníkovým jmění jeho na úkor jeho přímo bylo zmenšeno neb znehodnoceno.

Takové zmenšení jmění však v případě zápůjčky a knihovního zjištění není, poněvadž za obtížení stavu knihovního dána jest kompensace vyplacenou valutou. Dokud není na jmění dlužníka vyhlášen konkurs, má každý věřitel neobmezené právo pohledávku svou dle volného svého uvážení v cestě soudní neb mimosoudní vymáhati, zjišťovati a dobývati a žádný předpis zákonný nemůže věřiteli ukládati, aby se zajištěním posečkával až ostatní věřitelé budou s to své pohledávky současně s ním neb před ním dáti si zajistiti.

Dlužník má naopak povinnost pravé a splatné pohledávky platiti a tím že platí, nedopouští se fraudulosního jednání třeba si byl vědom, že věřitelé ostatní zkráceni budou a věřitel, který tohoto práva užívá a zaplacení přijímá, nemůže se tím dotknouti práv věřitelů ostatních.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání, uplatňuje jako důvod odvolací nesprávné posouzení věci.

C. k. krajský soud v Olomouci jako soud odvolací rozsudek I. stolice potvrdil a v důvodech svých dodává:

Odvolatel připouští sám, že právní jednání dle § 29. odp. zák. naříkatelné fraudulosním býti musí. Avšak pouhý úmysl, třebas i s dlužníkem společný, jiné věřitele předejiti není ještě fraudulosním jednáním, není to bezprávné zkrácení a bezdůvodné obohacení mimo meze vlastního práva (§ 29. odp. zák. a § 1305. obč. z., naopak postup takový v životě při vymáhání dubiosních pohledávek se každodenně vyskytuje. (Rozhodnutí c. k. krajského soudu v Olomouci ze dne 9. února 1907 č. j. Bc I 9/7-10.

C. k. nejvyšší soud dovolání žalobce rovněž nevyhověl a uvádí: Zda dlužník předsevzal právní jednání, jemuž jest odporováno, v úmyslu straně známém věřitele své zkrátiti (§ 29. I. odp. j.) jest otázkou skutkovou, jež musí rozřešena býti soudem odvolacím, má-li soud dovolací zkoumati, stačí-li úmysl ten k opodstatnění žaloby odpůrčí, je-li zjištěno, že pohledávka, pro kterou bylo v odpor vzaté právo zástavní vydobyto, žalovanému skutečně příslušelo.

Rozsudek soudu prvního, na jehož odůvodnění rozsudek soudu odvolacího poukazuje, vykazuje zjištění, že jest pohledávka žalovaného po právu a že J. V. vydobyl ku zajištění pohledávky knihovní vklad práva zástavního.

Právním vývodům dovolacího spisu nedostává se tudíž podkladu a nelze tudíž již z tohoto důvodu dovolání toliko pro nesprávné právní posouzení věci (§ 503. č 4 c. ř. s.) vznesenému vyhověti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. května 1907 č. j. 4334. *Dr. Ludvík Lederer.*

Hovorna.

Zastavení dražebního řízení na nemovitost a kdy může obnoveno býti.

O zastavení dražebního řízení na nemovitost jedná exekuční řád v § 151. odst. 3, § 188. a § 200.

I. Nemovitým předmětem dražebního řízení může býti: 1. dům, 2. hospodářský statek, 3. pozemek.

Před dražbou musí býti vyšetřena odhadní cena do dražby dané nemovitosti a její příslušenství.

Dle této odhadní ceny řídí se vyvolací cena jako nejnižší podání, která v dražebních podmínkách ciferně udati se musí a obnáší při

domě polovici odhadní ceny, při hospodářském statku a při pozemku dvě třetiny odhadní ceny.

Proč při domě jen polovice, při hospodářském statku a při pozemku ale dvě třetiny odhadní ceny za nejnižší podání se určuje, to v zákoně samém odůvodněno není; vykládá se to tím, že dům jest spíše znehodnocení podroben, tudíž menší jistoty poskytuje, než hospodářský statek nebo pozemek.

Vláda v § 164. navrhovala při všech nemovitostech bez rozdílu polovici odhadní ceny za nejnižší podání. Komise poslanecké sněmovny zvýšila nejnižší podání při všech nemovitostech bez rozdílu na dvě třetiny odhadní ceny. Komise panské sněmovny však učinila návrh, aby obdobně k § 320 ob. z. obč. a k předpisům cís. patentu ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. při domě stanoveno bylo na polovici a při hospodářském statku a pozemcích na dvě třetiny odhadní ceny, kterýžto návrh pak také komise poslanecké sněmovny za svůj přijala. Tak obdržel tento oběma komisemi ve společném sezení přijatý návrh výrazu v § 151. zákona.

Zdali toto rozlišování jest šťastné a nynějším poměrům odpovídá, nebudeme rozebírati; připomínáme jen skutečnosti, že dům podléhá větším daním než hospodářský statek nebo pozemek, z čehož již by se souditi dalo na jeho vyšší hodnotu, a že proti znehodnocení jeho pojištěním chráněn býti může.

Zákon také neurčil, která nemovitost jest domem a která za statek se pokládati má.

Je-li nemovitost pouhou budovou jen k obývání určenou, ať v městě nebo na venku, tu není ovšem žádné pochybnosti, že taková nemovitost jest domem.

Jinak se věc má, jsou-li při budově též pozemky, kde pochybno jest, zdali taková nemovitost jest domem, nebo mezi statky zařaditi se má.

Nejvyšší soud snaží se ve svých rozhodnutích tuto neurčitost tím způsobem odstraniti, že za dům prohlásil nemovitost nejen k obývání, ale i k provozování živnosti způsobilou a všecky industrialie; a že statkem hospodářským jest taková nemovitost, která buď výhradně, nebo z většího dílu k provozování polního hospodářství určena jest. (Rozh. ze dne 25. července 1902 č. 8582 Ger. Ztg. N. 38 ex 1903.) —

V den dražby může se státi.

1. že se žádný kupec nedostaví; nebo

2. že se nabízí méně, než obnáší vyvolané nejnižší podání; nebo

3. že soud nejvyššímu podáteli příklep odepře; nebo

4. že vymáhající věřitel před počátím dražby od prodejového řízení upustí.

ad. 1. Nedostaví-li se ke dražbě žádný kupec, jest po exekuci a dražební řízení se zruší.

Soud nemůže v tom případě novou dražbu nařídití, jako to bylo při starém exekučním řádu přípustno ano předepsáno, který dovoloval, že se při této druhé dražbě nemovitost prodati mohla i pod vyvolací, tudíž za každou cenu, na velikou škodu dlužníka, ale přečasto i vymáhajícího věřitele samého; poněvadž dle starého exekučního řádu byl *prodej* dlužníkova majetku *účelem* exekuce bez ohledu, zdali se dlužník takovým prodejem materielně zničil a vymáhající věřitel buď pražádného nebo jen nepatrného uspokojení došel; kdežto nový exekuční zákon tento přímo barbarský princip zrušil a exekuci povoluje en jako *prostředek* k uspokojení vymáhajícího věřitele.

Toto zrušení exekuce při nedostatku kupců není sice exekučním zákonem výslovně nařízeno, jest ale obdobným následkem předpisu posledního odstavce § 188. ex. ř.

Musí-li totiž soudce exekuční řízení zastaviti, tedy zrušiti v tom případě, když právoplatně odepřel příklep, musí totéž a tím spíše i v tom případě učiniti, když o nějakém příklepu žádné řeči není.

Neboť vedle rozh. nejv. soudu ze dne 6. dubna 1899 č. 4949 z nedostavení se koupěchtivých k nucené dražbě za schválených dražebních podmínek musí se souditi, že žádné podání se učiniti nechtělo, které by se rovnalo určenému nejnižšímu podání, čili že draženou nemovitost nikdo ani za nejnižší podání koupiti nechtěl.

ad 2. Dostaví-li se sice kupci ke dražbě, ale nikdo z nich aspoň nejnižší podání, za které nemovitost vyvolána byla, neučiní, tedy méně nabízí, než polovici odhadní ceny při domě, a méně než dvě třetiny odhadní ceny při venkovském statku nebo pozemku, nesmí se nemovitost prodati, jest též po exekuci a dražební řízení se zruší, jak zřejmě předpisuje § 151. ex. zák.

ad 3. Může nastati i ten případ, že se draží, že se docílí nejvyšší vyvolanou cenu přesahující podání a že přes to soud nejvyššímu podateli příklep odepře.

Vedle § 186. ex. ř. musí soudce příklep odepříti, byl-li od některého z přítomných zájemníků proti příklepu nejvyššímu podateli odpor podán a soudcem za důvodný uznán, a nebo byl-li některý z nedostatků v § 184. ex. ř. uvedených jiným způsobem objeven.

Byl-li nejvyššímu podateli příklep odepřen, nemůže se dražební řízení ihned zrušiti, nýbrž usnešení příklep odpírající musí se v 8 dnech v písemním vyhotovení doručiti dlužníku, vymáhajícímu věřiteli, nejvyššímu podateli a případně i vnucenému správci, a mimo to musí se v pozemkové knize poznamenati.

Soudce může ihned při dražebním termínu v dražbě pokračovati, pokud se dražebníci nevzdálili, jestli nejvyššímu vydražiteli příklep odepřel pro některý ihned odstranitelný nedostatek v § 184. odst. 5, 6, 7 uvedený, nebo jest-li soudce odpor proti příklepu vznešený za úplně oprávněný a za vyloučeno pokládá, že by případnému rekursu proti odepřenému příklepu se vyhovělo.

Soudce může ale ke dražení nový termín ustanoviti, jestli objevený nedostatek ihned odstraniti se nedá. § 184. odst. 1, 2, 3.

V ostatních případech, když se proti odepření příklepu rekurs podati mohl, ale nepodal, anebo podaný rekurs právoplatně zamítnut byl, teprve pak má soudce vedle posledního odstavce § 188. ex. ř. dražební řízení zrušiti.

ad. 4. Konečně může při dražebním termínu i ten případ nastati, že vymáhající věřitel před početím dražby prohlásí, že od další exekuce upouští. § 200. č. 3. ex. ř. Rozumí se, že takové prohlášení exekuci konec činí a soudce prohlásí usnešení, že se dražební řízení zrušuje.

II. Probravše takto všecky případy zrušení exekuce při dražebním termínu, přicházíme k otázce, kdy dražební řízení ohledně téže nemovitosti obnoveno nebo zavedeno býti může.

V tom ohledu sluší rozeznávati:

1. Byla-li exekuce zrušena z toho důvodu, že se ke dražbě žádný kupec nedostavil, nebo že se při dražbě ani nejnižší podání nedocílilo, může se dražební řízení pro vymáhanou pohledávku kdykoliv v tom případě obnoviti, je-li předmětem exekuce dům.

Byla-li ale zrušená exekuce vedena na venkovský statek nebo pozemky, v tom případě možno dražební řízení pro vymáhanou pohledávku obnoviti až po uplynutí půl roku od dražebního terminu počítáno, jak výslovně stanoví třetí odst. § 151. ex. ř.

2. Zruší-li se exekuce z toho důvodu, že soud vydražiteli odepřel příklep a toto odepření příklepu právoplatným se stalo, může dle § 188. ex. ř. vymáhající věřitel pro svou vykonatelnou pohledávku až po uplynutí pololetní doby za nové dražení exekvované nemovitosti žádati bez rozdílu, je-li tato nemovitost dům, nebo venkovský statek nebo pozemek.

3. Bylo-li konečně dražební řízení proto zrušeno, že vymáhající věřitel dříve, než dražení začalo, od pokračování v exekuci upustil, v tom případě nemůže se dle § 200. odst. 3. ex. ř. pro tutéž vykonatelnou pohledávku před uplynutím půl roku od zrušení počítáno za nové dražení žádati bez rozdílu, je-li exekucí stížená nemovitost dům, venkovský statek nebo pozemek.

Z toho jde, že obnovení dražebního řízení pro tutéž vykonatelnou pohledávku jen na dům a jen v tom případě kdykoliv po jeho zrušení žádáno býti může, byla-li exekuce zrušena proto, že buď ke dražbě žádný kupec se nedostavil, anebo že ani vyvolané nejnižší podání nabídnuto nebylo; že však ve všech ostatních případech zrušení obnoviti se může dražební řízení až po uplynutí pololetní doby bez rozdílu, je-li exekvovaná nemovitost dům, venkovský statek, nebo pozemek, tak že po toto pololetní mezidobí pro stíhanou nemovitost nastává exekuční klid.

Nadchází ještě otázka: je-li tento pololetní klid absolutní, t. j. nemůže-li porušen býti exekucí pro jinou vykonatelnou pohledávku buď již před zrušením dražebního řízení existující, nebo později po něm povstalou, jinými slovy: může-li se v této pololetní době klidu zavésti dražební řízení na tutéž nemovitost pro pohledávku jinou téhož nebo jiného věřitele.

V tom ohledu není sice v exekučním zákoně žádného určitého positivního ustanovení a přihází se i, že sami soudcové a praxe jsou rozličného náhledu, jako na př. druhá instance (krajský soud v Mostě) v případě, uveřejněném u Linkse č. 9094 z r. 1906; ale skutečně nemůže býti pochyby o tom, že pololetní klid ohledně venkovských statků a pozemků dle § 151. odst. 3. ex. ř. jest absolutní a nezrušitelný i pro jinou pohledávku, jak tomu svědčí jednak znění: die neuerliche Einleitung »eines« (= jakéhokoli) Versteigerungstermines, jednak jasně motivy k ex. ř. historie, tohoto odstavce, i konečně judikatura na př rozh. nejv. soudu ze dne 22. listopadu 1905 č. 18.054, Links č. 9094 z r. 1906, jež jest i proto zajímavé, že rovná případ nedostavení se koupěchtivých v tomto ohledu úplně případu nedosažení nejmenšího podání dle § 151. odst. 3, (kdežto druhá instance rozhodla tento případ dle § 200. č. 3. ex. ř.). *Dr. Ferd. Budil.*

Denník.

ANTONÍN MENOUŠEK.

Dne 2. července t. r. v ranních hodinách náhle povolán jest p. Antonín Menoušek, rada při c. k. obchodním soudě v Praze, z tohoto života, zasvěceného konání spravedlnosti a nejušlechtilejším snahám po právu a pravdě. Narodiv se dne 10. prosince 1859 v Brandýse n. L. odbyl studia gymnasijní a právnická v Praze, načež se věnoval povolání soudcovskému. Pobyv řadu let ve službě soudcovské jako auskultant a soudní adjunkt ve Volyni, Žamberce a v Karlíně stal se r. 1897 radním sekretářem u c. k. obchodního soudu v Praze. Tu počíná nejplodnější jeho činnost literární, obrácena zprvu k novým zákonům processním. Napsal r. 1897: »zákony ze dne 1. srpna 1895 č. 110 a 111 ř. z. a povšechné porovnání jich s dosud platnými předpisy o příslušnosti soudů ve věcech sporných a nesporných«. Hned roku 1898 následuje studie z nového soudního řádu nadepsaná: »Pravda materielní a processní.« Pak následoval spis: »Výměnek a postavení jeho při dražbě reální.« Vedle toho byl zvěčnělý horlivým přispivatelem tohoto listu uveřejniv mimo jiné roku 1899: »Příspěvek k nauce o smlouvě schovací.« Dále uveřejnil zvěčnělý četné práce drobnější až r. 1903 vydal větší systematický spis věnovaný sjezdu českých právníků: »Základové nauky o exekuci soudní« (v knihovně sborníku věd právních a státních).

Po celou dobu svého pražského pobytu účastnil se zvěčnělý horlivě jednání, přednášek a rozprav naší jednoty. Ve svém povolání soudcov. vyznamenával se řídkým klidem a taktem a vzácnou vlídností, neboť byl proniknut vznešeností svého úřadu. Proto také těšil se na všech stranách nejvzácnější úctě a požíval pověsti nejlepší jako praktik i důkladný theoretik. V dějinách českého právnictví vykázáno mu na vždy místo čestné — třeba krutý osud vyrval jej právě z nejpronikavější činnosti, kteráž by byla vydala ještě hojně zdárných plodů — neboť nedosáhnul zvěčnělý ani padesátého roku věku svého. Přes to konal a vykonal dílo jako dělník poctivý a povolaný. Ave anima pia!

K 50. výročí doktorátu Jeho Excellence p. ministra m. sl. Dra Antonína rytíře Randy. Hledíc k tomuto vzácnému výročí letošní valná hromada Právnické jednoty jmenovala slovutného slavence čestným členem, a zároveň zmocnila řiditelství, aby pro neobyčejné zásluhy, jež

si Randa o Právnickou jednotu získal, k trvalému uctění této události učinilo další vhodné opatření. Ve smyslu těchto usnesení dalo ředitelství zhotoviti známým umělcem českým Maxem Švabinským portrét jubilantův, a v den výroční, totiž dne 10. června 1908 odebrali se členové ředitelství na jeho letní sídlo do Dobřichovic, aby mu blahopřáli a odevzdali jednak zprávu o jmenování čestným členem (provedenou graficky Vojtěchem Preissigem) a zmíněný portrét. Náměstek starostův p. rada vrchního soudu zemského R. Vyšín oslovil zřejmě pohnutého jubilanta případným proslovem, v němž ocenil význam okamžiku a vzpoměl též, že letošní rok jest též 40. výročím ordinariátu Randova. Portrét věnovaný jest pérokresba, dílo velice zdařilé a představuje Jeho Excellenci v uniformě tajného rady. Vystaven jest toho času na Kroměřížské výstavě ve výstavě českých výtvarníků-Moravanů (Švabinský jest rodák kroměřížský). Ředitelství vezme v úvahu reprodukci tohoto portrétu, aby jej ve výpravě originálu velmi blízké za podmínek co nejpříznivějších učinilo přístupným ctitelům Randovým. —*l.*

Process Ježíšův objasněn právně-historicky. V době, kdy pouhá populární brožura akademického učitele církevního práva svými v dějinách církevních již mnohokrát opakovanými exkursy dogmatickými, tedy právě onou částí, jež nemá nic společného s vědou církevního práva — takový rozruch způsobila, bude snad zajímavo pro naše čtenáře, obrátíme-li jejich pozornost na právnickou práci plnou hluboké, vědecké opravdovosti, kde není jediné věty nedoložené dokladem z dostupných pramenů a svědčící tudíž o neobyčejné píli a důkladnosti autorově.

Jest to práce uveřejněna v Archiv f. Straf-R. dříve Goldammerově nyní Kohlerově, ročník 1908 seš. 1. a 2. (str. 12—64) mající nápis: Der Process Jesu in rechtsgeschichtlicher Beleuchtung. Ein Beitrag zur Kenntniss des jüdisch-roemischen Provincialstraf-R. von Dr. Friedr. Doerr, Amtsrichter und Privatdocent in München.

Předmětem práce jest toliko šetření, zdali světodějný process ten zahájen a řízen byl před příslušnými soudy, zdali v něm nastupováno a pokračováno dle platných forem a zákonů, zdali rozsudek smrti vynesen byl příslušným soudem a zdali byl věcně odůvodněn. Spisovatel zůstal tedy přesně v mezích své vědy právní a otázek dogmatických neřeší. —

Řízení trestní proti Ježišovi dělo se, jak známo, zprvu před úřadem a soudem židovským a pak následovalo řízení delibační před úřadem římským. Pojednává tedy spisovatel v prvém dílu své práce o soudu židovském uváděje v krátkém úvodě důvody nenávisti vládnoucích fariseů a saduceů proti Kristovi, vrcholící v tom, že Ježíš ve všem co nejvřeleji

odporučoval zbožnost opravdovou v duchu a v pravdě — bez zevnějších obřadů — kdežto fariseové i saducové (tito proti svému přesvědčení) lpěli na nejpodrobnější obřadnosti. Brojením proti obřadnosti cítili se fariseové a saduceové též ohroženi ve své výživě — neboť z ceremonií živi byli, a k tomu přistoupil další důvod, že Ježíš prohlásil sebe za pána nad sobotou (uzdravoval i v sobotu) a za syna božího. Proto nejvyšší rada židovská zvaná synedrion (sanhedryn), čítající 71 členů za předsednictví velekněze Kaifáše radila se o tom, jak by Ježíše jala a utratila. Poněvadž Ježíš tou dobou místo svého přebývání měnil tak, že nebylo vždy přesně známo, vypsali židé vyzvání, aby, kdož by o pobytu Ježíšově věděl, nejvyšší radě to oznámil. Za uchopení a vydání přislíbena odměna (Jidášova mzda). Židovskému úřadu panujícími Římany byly ponechány policejní stráže chrámové a těmi provedeno zatknutí Ježíšovo za vedení Jidášova. Ježíš postaven ihned před židovský soud synedrion. Autor pokládá synedrion za příslušné. Řízení bylo veřejné a ústní a počalo v noci — což nebylo správno — ježto se jednalo o věc hrdelní. Následuje průvodní řízení a jeho ocenění a konečně doznání Ježíšovo vyvolané suggestivní otázkou velekněze, je-li Ježíš syn Boží. V tom shledána blasfemie čili rouhání. Následuje rozsudek nabývající ihned moci práva, ježto židovský trestní process prostředků opravných neznal.

Druhý oddíl pojednává o následujícím řízení před úřadem Římským, jež mělo ráz delibační — t. j. mělo prozkoumati správnost již židovským soudem vydaného rozsudku. Procurator římský tou dobou Pontius Pilatus, sídlil v Cesarei — ale v kritické době byl v Jeruzalemě nejspíš pro udržení pořádku v době velkonoc za velkého návalu veškerého židovstva. Prokuratorovi příslušel též výkon trestu hrdelního nad peregriny, mezi něž čítán i Ježíš, an nebyl občanem Římským (kamenování Sv. Štěpána byl nejspíš toliko neoprávněný výkon lynchovníků a žádná řádná soudní procedura).

Před úřadem Římským židovští obžalovatelé nejspíš ústy Kaifášovými přednášejí žalobu, že Ježíš lid pobuřuje, k odpírání daní vyzývá a se za krále vydává. Patrno, že tu na místě původního důvodu žaloby pro zločin náboženský postaven důvod jiný — totiž zločin politický, velezráda a vzpoura. Pilatus hledí se vyzouti z věci svou nepříslušností tím, že odkáže Ježíše jako Galilejce před tetrarchu Galilejského, jímž byl Herodes Antipas v Tiberiadě sídlící. Ten však odepírá převzetí věci, odkazuje a vraceje Ježíše opět před Pilata, co soudce delicti commissi. Všechny pokusy Pilatovy, aby Ježíše vyprostil, rozbíjí se o tvrdošíjnost a zlobu židovskou, která účinkuje na Piláta výkřikem, že není přítelem císařovým, propouští-li toho, kdo za krále se vydává.

Konečně prohlásí Pilat rozsudek (vlastně nález), že má býti Ježíš utracen nikoli pro zločin proti náboženství, nýbrž pro zločin proti právu římskému (crimen laesae maj.) an se za krále vydával.

Tento nález autor prohlašuje za objektivně nesprávný, ježto Ježíšovi nebyl dokázán žádný skutek velezrádný proti státu římskému, aniž nějaké veřejné násilí. Následuje vylíčení ukřižování jako výkon rozsudku či poprava.

Vydavatel Archivu Prof. Kohler chválí práci pro nevšední důkladnost a vytýká řízení před synedriem různé vady formální, totiž, že rozsudek smrti tam vynesen v noci, což židovské právo zakazuje, dále že rozsudek vynesen, ač ani jeden z přítomných 23 votantů neodporoval — což židovské právo neuznává za spolehlivé hlasování, nepřipouštějíc tu trest smrti. Ev. Sv. Jana pokládá Kohler za pramen menší historické ceny, ano pochází z dob pozdějších (Hadrianových?).

Nám zdá se spočívati nejzávažnější, ano nezhojitelná vada řízení v tom, že před líčením toliko delibačním, před úřadem římským, vznesena na Ježíše zcela nová, dosud neprojednaná obžaloba (jak také Doerr správně naznačuje). V tom spatřujeme nejen vadu, ale zlý úskok, neboť židé dobře věděli, že Pilatovi co římskému prokuratorovi, budou jejich náboženské a obřadní otázky lhostejny — a že by pro ně Ježíše na smrt neodsoudil. Proto obžalovali jej tu pro zločin proti římskému císaři (Tiberiovi) neb státu a Pilata dohàněli autoritou Císaře. Ježiš ovšem přiznávaje se králem býti — dodal, říše má není z toho světa — avšak na podstatě obvinění, že se za krále vydával, to již nic neměnilo. Proto také Pilát přes zjevnou nevůli a přes zjevný nesouhlas židů na kříž dal přibíti tabulku poznačující Ježíše jako krále židů (R. J.) — a teď teprv dobře chápeme, proč nevrle odbyl židy, dodatečně žádající, aby nápis odstranil. Pro skutek proti židovskému náboženství nebyl by asi vynesl rozsudek smrti! *H.*

C. k. notářská komora v Praze, odbor „Praha" rakouského spolku notářského a jednota notářů a kandidátů notářství pro království České v Praze.

Dne 16. května t. r. ustavila se, dne 29. dubna 1908 znovu zvolená c. k. notářská komora v Praze za předsednictví presidenta p. Dra Karla Baťka, c. k. notáře v Praze, zvolivši opět za náměstka presidentova p. Vincence Feyerfeila, c. k. notáře v Karlíně, a za pokladníka p. Viktora Franze, c. k. notáře v Praze, a schválivši jednací řád komorní.

Dne 17. května t. r. pak konala se v místnostech komorních ustavující valná hromada notářského kolegia obvodu sborových soudů I. stolice

v Praze, Jičíně, Kutné Hoře, Mladé Boleslavi, Písku, Plzni a Táboře za předsednictví presidenta p. dra Karla Baťka, jenž shromáždění co nejsrdečněji uvítal a pak vzletným proslovem slavil Jeho Veličenstvo císaře a krále jako ochránce notářství a jako opravdového knížete míru a za příčinou nastávajícího jubilea 60tiletého panování Jeho projevil za nadšeného souhlasu četného shromáždění nejuctivější hold.

President pak vyslovil ještě žádost, aby všichni členové kolegia všemožně podporovali »jubilejní fond císaře a krále Františka Josefa I. z roku 1908 pro chudé vdovy a sirotky notářů v obvodu komorním zemřelých«, který byl c. k. notářskou komorou Pražskou podle návrhu p. notáře Feyerfeila před krátkou dobou za příčinou trvalého uctění jubilea 60tiletého panování Jeho Veličenstva zřízen a dne 2. prosince 1908 bude uveden ve skutek. Poukázav k tomu, že Pražská notářská komora, nemajíc posud žádných k tomu prostředků, nemohla pohříchu prosbám vdov a sirotků takových nezřídka předneseným vyhověti, dal p. president dr. Batěk výraz přesvědčení svému, že takto bude šlechetným intencím Jeho Veličenstva v příčině oslavy nastávajícího jubilea zajisté nejlépe vyhověno a vybídl pp. členy kolegia, aby všichni k fondu tomu přispěli hřivnou svou tak, aby v dozírné době mohl úkolu svému plně dostáti. —

Když byl president věnoval právě zemřelému em. notáři vládnímu radovi dru Gust. šl. Gradlovi, bývalému presidentovi notářské komory v Praze a spolku pro vdovy a sirotky notářů v království Českém, čestnou vzpomínku posmrtní, upozornil na sloučení bývalého Pražského kolegia notářského se sborem notářů Plzeňsko-Píseckým, jakož i na okolnost, že Pražský obvod komorní co do počtu členů kolegia jest nyní druhým největším kolegiem notářským v Rakousku, a sdělil, že c. k. ministerstvo spravedlnosti návrhu komornímu, aby §§ 127. a 128. not. ř. byly pozměněny a počet členů a náhradníků komorních byl přiměřeně stále rostoucí agendě notářských komor rozmnožen, vyhovělo aspoň potud, že předložilo poslanecké sněmovně osnovu zákona, podle které c. k. notářská komora v Praze má co do počtu svých členů a náhradníků postavena býti na roveň dolnorakouské notářské komoře ve Vídni. —

Když pak byly jednací řád pro sbor notářů podle návrhu notářem Feyerfeilem předneseného a odůvodněného, jakož i účty za rok 1907 schváleny a komorní příspěvek pro 1908 a 1909 ustanoven, sdělil president ještě několik zajímavých pamětních spisů a stížností, které c. k. notářská komora podala c. k. ministerstvům spravedlnosti a financí, a prohlásil schůzi za skončenou. —

Valná hromada odboru »Praha« rakouského spolku notářského, jež se pak rovněž za četné účasti členstva konala, schvá-

lila zprávu jednatelskou, jakož i účty za rok 1907, ustanovila roční příspěvek jako posud obnosem 5 K a zvolila starostou jednomyslně opět pana dra Karla Baťka, c. k. notáře v Praze, a za členy výbory tyto pány notáře: Dra Jaroslava Čulíka ve Vršovicích, Františka Eulnera v Praze, Vincence Feyerfeila v Karlíně, Viktora Franze v Praze, Eduarda Jelena v Táboře, dra Gustava Kreimla v Praze, Břetislava Matějku v Žižkově, Václava Slámu v Uhlířských Janovicích, Antonína Zahálku v Říčanech, dra Adolfa Zahradníka v Praze a kandidáta notářství pana dra Aloise Zmeka v Karlíně. Přehlížiteli účtů byli zvoleni pp. notáři dr. Josef Hilbich v Nymburce, Josef Lepšík v Dobříši, Otto Ott v Sedlčanech a František Proche ve Zbraslavi.

V jednatelské zprávě konstatováno se zadostiučiněním, že počet členstva odboru se stále vzmáhá a že zimní přednáškové schůze měsíčni těší se četné návštěvě a zvláštní oblibě. Ve schůzích těchto pojednali o jednotlivých oddílech novely k obecn. zákonu občanskému notáři dr. Gustav Kreiml, Vincenc Feyerfeil a dr. Jaroslav Čulík, jakož i kandidát notářství dr. Kamenický, o zvláště důležitých ustanoveních a otázkách, týkajících se notářského řádu (§ 34. n. ř.) a zákona poplatkového (vojenské kauce), pak zákona ze dne 17. dubna 1902 č. 79 ř. z. a pojišťovací police v řízeni pozůstalostním notáři Vilém Seifert, dr. Jan rytíř z Limbeků a Antonín Zahálka, a kandidát notářství dr. Alois Zmek.

Dne 30. června t. r. konala se ustavující schůze výboru odboru »Praha« rak. spolku notářského, v níž byli zvoleni páni notáři Vincenc Feyerfeil starostovým náměstkem, dr. Gustav Kreiml a Viktor Pranz jednateli, a dr. Adolf Zahradník pokladníkem, načež vyřízeny běžné záležitosti spolkové a učiněno snesení v příčině měsíčních schůzek odborových, jež budou v zimní době opět odbývány. —

Jednota notářů a kandidátů notářství v království Českém konala dne 31. května 1908 valnou hromadu v místnostech c. k. notářské komory v Praze za velmi četné účasti členstva a předsednictví starosty p. Vincence Feyerfeila, c. k. notáře v Karlíně.

Po vyřízení formalit přečetl předseda notář Feyerfeil s pochvalou přijatý přípis čestného člena jednoty p. notáře dra Karla Wagnera ve Vídni, jímž omlouvá nepřítomnost svou, načež vzpomenul vzletnými slovy jubilea 60tiletého panování Jeho Veličenstva, nesmrtelných zásluh Jeho o světový mír, a o osvětu a pokrok a zakončil proslov svůj nejuctivějším, celým shromážděním s jásotem přijatým holdováním. —

Pak věnoval předseda členům jednoty v minulém roce zemřelým notářům: Matěji Kmentovi v Kouřími, Františku Škramlíkovi v Mladé Vožici, dru Františku Jankovi v Praze, Gustavu Mallátovi v Broumově, čest-

nému členu vládnímu radovi dru Gustavu čl. Gradlovi v Praze a Václavu Pachtovi v Náchodě čestnou vzpomínku posmrtní a přikročuje k vyřízení pořadu jednání sdělil, že výbor veškerá usnesení, kteráž byla valná hromada minulého roku učinila, vykonal.

Tak byly: resoluce, týkající se »protestů poštovních« předložena c. k. ministerstvu spravedlnosti, výtisky pamětního spisu proti vládní osnově zákona o knihovním dělení katastrálních parcel, dále o připustnosti soudního sepisování listin o nabývání nemovitostí ceny nepatrné všem českým klubům poslaneckým na říšské radě zaslány a c. k. místodržitelství království Českého podáno c. k. notářskou komorou v Praze zevrubně odůvodněné dobré zdání ve příčině vyjmutí kandidátů notářství z pojišťovací povinnosti soukromého úřednictva.

Když byla valná hromada účty za rok 1907 a roční příspěvek pro r. 1908 v posavadní výši schválila, přednášeli páni notáři v Praze dr. Gustav Kreiml a dr. Karel Batěk »o hypotece vlastníkově«. Dr. Kreiml pojednal poutavým způsobem o vývoji hypoteky vlastníkovy (§§ 469., 1446. atd. ob. zák. obč.) a o všech dotyčných ustanoveních novely k ob. zák. obč., kdežto dr. Batěk ustanovení ta podrobil kritice celkem příznivé a kritiku tu s vědeckého stanoviska znamenitě odůvodnil.

Obě řeči byly dlouho trvavším potleskem odměněny a když byl předseda upozornil na obětavost obou pp. přednášejících, kteří sotva že vrátili se z Vídně již opět prokazují stavu svému služby, a na velmi úspěšnou činnost jejich jakož i třetího delegáta odboru Praha rakouského spolku notářského p. dra Jaroslava Čulíka, c. k. notáře ve Vršovicích, za příčinou valné hromady tohoto spolku ve Vídni právě konané, projevila valná hromada těmto třem pp. delegátům dík a uznání jednomyslným povstáním.

Na to pak sdělili sčitatelé hlasů výsledek voleb mezi tím hlasovacími lístky vykonaných.

Byliť na 3 roky jednomyslně zvoleni:

Za předsedu jednoty opět Vincenc Feyerfeil, c. k. notář v Karlíně, a za členy výboru páni c. k. notáři: dr. Karel Batěk v Praze, dr. Jaroslav Čulík ve Vršovicích, Viktor Franz v Praze, Hynek Fügner v Klatovech, Jan Gregora ve Skuči, Josef Havlíček v Chrudimi, dr. Gustav Hess v Týně n. V., dr. Gustav Kreiml v Praze, Břetislav Matějka v Žižkově, František Ottruba v Nymburce, Eduard Pinz v Nasavrkách, Moric Schaefer na Smíchově, dr. Adolf Zahradník v Praze a kandidáti notářství páni: Adolf Němeček v Praze a Eduard Peldřimovský v Roudnici.

Přehlížiteli účtů zvoleni pp. notáři dr. Svoboda v Semilech, Stanislav Pavlíček v Praze a František Proche ve Zbraslavi. — Předseda prohlásil pak valnou hromadu za skončenou a účastníci odebrali se ponejvíce

se svými dámami k společnému obědu do Choděrova restaurantu na jubilejní výstavě v Praze, kterouž si pak prohlédli. —

Dne 30. června t. r. pak konána ustavující schůze nově zvoleného výboru výše jmenované jednoty v místnostech notářské komory Pražské, v níž náměstkem předsedy zvolen c. k. notář dr. Gustav Kreiml, pokladníkem a spolu knihovníkem c. k. notář Viktor Franz, a jednatelem kandidát notářství Adolf Němeček, načež všecky záležitosti spolkové byly dílem vyřízeny a dílem přikázány užšímu výboru k potřebnému šetření.

Tomuto výboru uloženo, aby o návrhu předsedou učiněném a odůvodněném, »aby se případné zřízení soukromé školy právnické v Praze pro notářské úředníky vzalo v úvahu«, v nejblíže příští schůzi výborové podal zprávu.

Tužka. Není snad praktického právníka, jenž by nebyl se již octnul ve velkých rozpacích proto — že neměl při sobě tužky. Potřeba tužky jest někdy tak naléhavá, že tak mnohý skorem pokládá tužku na stole jednací síně neb jinde nestřeženě ležící takřka za res nullius. — Spotřeba tužek stále stoupá a tak už se nedostává pomálu vhodného dřeva cedrového na výrobu dobrých tužek. Pomýšlelo se na to užiti papíru jako náhrady za dříví a vložiti tuhu čili tyčinku tuhovou do pouzdra papírového — však pokus ten se neosvědčil. Nyní podařilo se francouzské společnosti vyrobiti hmotu největší částí z utuhlé moučky bramborové, kteráž se výborně osvědčuje k výrobě tužek co obal neb pouzdro na tyčinku tuhovou. Takto vyráběné tužky podobají se zcela tužkám dosavadním a jsou jen o něco málo těžší. Též cena tužek tím nebyla zvýšena. (Podle Wolf Zeitschrift für Socialwissenschaft 1908, seš. 4.)

Výbor spolku českých advokátů v markrabství Moravském v Brně zasílá nám tuto zprávu. Zamýšleným odchodem advokáta p. Dra Kvíčaly z Místku se uprázdní jeho místo. Město Místek má dle posledního sčítání (z roku 1900) 4852 (nyní na 6000) obyvatelů, z nichž jest pouze 1430, jak obyčejně, napočítaných Němců. V okolí Místku, městě to průmyslovém, je 27 ryze českých obcí. Těsně k Místku přiléhá sousední slezské město Frýdek s 9037 obyvately (dle posledního sčítání), z nichž je 4981 Čechů (ve skutečnosti mnohem více) a okolí má asi na 30, skoro vesměs českých obcí. — Z toho viděti, že místo advokáta českého v městě Místku bylo by pro každého čilého advokáta velmi výhodné a je jinak v ohledu národnostním přímo nutné, aby usadil se tam český advokát, pokud možno čilý pracovník na poli národnostním. Jest žádoucno, aby usadil se v Místku nejdéle do 1. října t. r., třeba snad již dříve český advokát.

— —

O obchodech fixních čili precisních.

Se zřetelem k judikatuře nejvyššího soudu podává Dr. Karel Stehlíček advokát v Hořovicích.

(Dokončení.)

Okolnostmi takovými mohou býti na př. zvláštní jakost zboží, jako při zboží, jež značným změnám ceny podléhá[26]), při zboží sezónním, jako při zboží konfekčním, pro jehož prodej jsou určité doby obvyklé[27]), nebo zvláštní příležitosti neb účely, k nimž, jak oběma smluveným stranám jest známo, objednané zboží použito býti má[28]), a t. d.

Úmluva ve příčině uzavření fixního obchodu uzavřena

[26]) V rozh. ze dne 29. prosince 1900, čís. 14704. ve sbírce Linksově sv. 16., čís. 6444. praví se do slova: »dass bei Erforschung dessen, ob eine solche Absicht der Parteien anzunehmen sei (Art. 278. H. G.) auch darauf Rücksicht zu nehmen ist, ob die betreffende Waare-Preisschwankungen unterliegt, ergibt sich namentlich aus der Bestimmung des Art. 357. H. G. B., wonach auf reeller Erfüllung nicht bestanden werden kann, wenn dieselbe nicht unverzüglich nach der eingetretenen mora des anderen Contrahenten verlangt worden ist, da gerade diese Bestimmung den Zweck verfolgt, den Speculationen des Berechtigten auf die Preisveränderung in der Zwischenzeit vorzubeugen. (Prot. der Comm. zur Berathung des a. d. H. G. B. 1405.).«

[27]) Objednání oděvu u majitelky konfekčního závodu k dodání k určitému terminu založiti může fixní obchod, a objednatelka oděvu jest oprávněna při nedodržení lhůty od smlouvy ustoupiti. Srv. rozh. ze dne 6. března 1889, čís. 1917., ve sbírce Adler-Clemens čís. 1461.

[28]) Totéž by platilo při objednávce plesového nebo maškarního kostymu do určitého maškarního plesu, při objednání svatebního úboru, při objednání látek na prapory nebo jinakých dekoračních předmětů k určitým slavnostem atd. Při všech takovýchto objednávkách musí oběma stranám již z okolností objednávku provázejících patrno býti, že opozděné dodání objednaného zboží pro objednatele ceny nemá, a že stanovení lhůty dodací tvoří podstatnou část (essentiale) smlouvy.

býti může buď ústně mezi přítomnými, nebo písemně mezi nepřítomnými.

Objednání telefonické považovati jest za objednání ústní, jakoby mezi přítomnými bylo ujednáno; objednání telegramem platí za objednání písemné.

Nejobyčejnější a v životě obchodním nejčastější užívanou formou uzavření fixního obchodu jest přijetí dotyčného ustanovení v obsah písemné objednávky zboží; potvrzuje-li pak zákazník, že obdržel objednávku, aniž by byl proti ustanovení objednávky přesné stanovení doby k dodání objednaného zboží určené obsahujícímu námitek činil, jest obchod fixní pevně uzavřen.

Je-li fixní obchod písemně uzavřen, platí při výkladu dotyčných listin ustanovení § 887. všeob. zák. obč., dle kterého na ústní úmluvy zároveň učiněné, které by se s písemnou smlouvou nesrovnávaly, nebo v sobě něco nového obsahovaly, hleděno býti nemá.[29])

Úmluva fixní obchod zakládající může se státi nejen při původním uzavření dotyčného právního jednání, ale též i později[30])

Při posuzování otázky, zda-li v konkrétním případě je tu úmluva o obchodu fixním čili nic, zvláště pak při výkladu jednotlivých v obchodě v té příčině užívaných slov, může soudce i znalce slyšeti, ač jich posudkem vázán není; také na stávající v té příčině obchodní zvyklosti (usance) není soudce vázán.[31])

Význam obchodů fixních vůči obchodům jinakým (nefixním) záleží v tom, že, kdežto při všelikých jinakých obchodech (nefixních) má odpůrce strany s dodáním zboží v prodlení se nalézající vždy právo na tom státi, aby smlouva dodatečně splně-

---

[29]) Tak ku př. tvrdila-li by jedna ze sporných stran, že dle ústní úmluvy mimo písemnou smlouvu stávající umluvená lhůta dodací dodržena býti nemusí. Totéž platí i obráceně, tvrdila-li by jedna sporná strana vůči úmluvě na pouhé »promptní« dodání zboží listinou doložené, že ujednán byl ústně obchod fixní. Srv. rozh. ze dne 17. března 1886, čís. 2410 ve sbírce Adler-Clemens čís. 1268.

[30]) Srv. rozh. ze dne 25. ledna 1888, čís. 867 uveřejněné v časopisu Právník 1890 str. 326 a ve sbírce Adler-Clemens čís. 1384.

[31]) Ježto k interpretaci listin povolán jest soudce a nikoliv znalec. Srv. rozh. ze dne 9. dubna 1889, čís. 3325, ve sbírce Adler-Clemens čís. 1466 a ze dne 29. března 1892, čís. 3602 ve sbírce Linksově sv. 8. čís. 2685.

na byla, aniž by straně v prodlení se nalézající vůli svou v tom směru oznamovati musil, má při obchodech fixních odpůrce strany v prodlení se nalézající toliko tenkráte právo trvati na splnění smlouvy, když o tom po uplynutí k dodání zboží umluvené doby nebo lhůty druhému kontrahentu neprodleně zprávu dá; neučiní-li tak, nemůže již na splnění smlouvy trvati. Nechce-li však odpůrce strany s dodáním zboží v prodlení se nalézající na splnění smlouvy trvati, nemusí dodatečného plnění smlouvy přijati, nýbrž jest oprávněn od smlouvy ustoupiti, aniž by nucen byl druhé smlouvající straně dodatečnou lhůtu k plnění popřáti.[32]) Opomene-li odpůrce strany splněním smlouvy v prodlení se nalézající téže neprodleně po uplynutí doby nebo lhůty ku splnění smlouvy stanovené oznámiti, že na splnění smlouvy trvá, nemůže později na dodatečném splnění smlouvy trvati. (Čl. 357. odst. 1., posl. věta.) V tomto případě jest pak purgatio morae proti vůli kontrahenta v prodlení se nalézajícího vyloučeno.[33])

Slovo »neprodleně« v čl. 357. obch. z. vykládati sluší ve smyslu § 904. všeob. zák. obč. a čl. 326. obch. z. »bez zbytečného průtahu«.[34])

V jaké f o r m ě toto oznámení učiniti se má, zákon zvláště nepředepsal, a proto postačí úplně každé oznámení, ústní, písemné, dopisem nebo korrespondenčním lístkem, na visitce, telegraficky i telefonicky atd.

Čl. 358.obch. z. vyhražuje každé ze smluvných stran právo, dáti zjistiti prodlení druhého kontrahenta na téhož útraty veřejnou listinou, t. zv. p r o t e s t e m (a to buď notářským nebo soudním).

Toto zjištění prodlení odpůrcova protestem jest však to-

---

[32]) Použití předpisu čl. 356 obch. z. jest při obchodech fixních ustanovením čl. 357. obch. z. výslovně vyloučeno. Srv. rozh. ze dne 19. června 1895, čís. 7329, ve sbírce Linksově sv. 11. čís. 4227 a ze dne 1. srpna 1889, čís. 7951 ve sbírce Adler-Clemens čís. 1486.

[33]) Viz rozhodnutí v poznámce předcházející uvedená.

[34]) Srv. rozh. ze dne 5. května 1881, čís. 64., ve sbírce Adler-Clemens čís. 969. Osnova novelly k zákonníku občanskému stanoví v § 143., že oznámení, že se na plnění trvá, státi se má nikoliv bezodkladně, nýbrž do tří dnů po nastalém prodlení, kteréž ustanovení by se pro obor obchodního práva doporučovalo.

liko právem, nikoliv povinností kontrahentů,[35]) a nemá opomenutí tohoto protestu žádného materielního účinku.[36])

Opomenul-li by jeden kontrahent druhé straně se splněním smlouvy v prodlení se nalézající neprodleně oznámiti, že trvá na splnění smlouvy, neb učinil-li oznámení toto pozdě,[37]) pak nemůže již žádati, aby protistrana smlouvu dodatečně splnila, nýbrž může od smlouvy odstoupiti, tudíž opozděné (dodatečné) splnění smlouvy odmítnouti, a náhradu škody žádati.

Je-li tudíž kupec zboží v prodlení, neodebrav od prodavače do přesně stanovené doby nebo lhůty zboží, může prodavač na místě splnění smlouvy zboží to na účet prodlévajícího kupce prodati (čl. 357. odst. 2. obch. z.).

Že by se tento prodej státi musil veřejně nebo za sprostředkování dohodce (sensála), jak to čl. 343. obch. z. při obchodech jiných než fixních nařizuje, předepsáno není, a také není předepsáno, že by se učiniti musila předem pohrůžka prodeje zboží. (Čl. 357. odst. 2.)

Jakým způsobem se zboží prodati má, záleží od toho, zdali zboží toto má cenu tržní nebo bursovní,[38]) čili nic.

Nemá-li zboží ceny tržní nebo bursovní, může prodavač zboží toto prodati i z ruky na účet prodlévajícího kupce kdykoliv, zvláště tedy, jakmile kupce na zboží toto najde,[39]) a má

---

[35]) Arg. slovo »berechtiget« v čl. 358. obch. z.

[36]) Jinak v právu směnečném, kde opomenutí včasného protestování má důležité materielní účinky (ztráta regressního nároku proti vydateli a indosantům směnky, po případě i ztrátu veškerého práva směnečného, čl. 43., odst. 2. sm. ř.).

Opomenutí protestování prodlení odpůrcova může míti však význam processuální; nebylo-li by straně dodatečného splnění smlouvy se domáhající možno prokázati, že oznámení v čl. 357. obch. z. předepsané druhé smluvné straně neprodleně učinila, může pro tuto formální vadu po případě i rozepři ztratiti.

[37]) Je-li mezi projitím doby nebo lhůty ku splnění smlouvy přesně stanovené patrný průtah.

[38]) Cenu tržní mají zvláště potraviny na trhu prodávané, ač i jiné věci tržní cenu míti mohou.

Bursovní cenu mají zvláště cenné papíry, ale také plodiny předměty obchodů bursovních tvořící, ku př. obilí, mouka, cukr a t. d.

[39]) Nenajde-li prodavač na zboží kupce, a je-li kontrahent ochoten zboží dodatečně převzíti, pak asi věc dodatečným dodáním zboží se strany prodavače a jeho převzetím se strany kupcovy a zaplacením případné náhrady škody svého rozuzlení dosáhne.

vykonaný prodej zboží obmeškalému kupci pouze neprodleně oznámiti.

Má-li zboží cenu tržní nebo bursovní, pak musí prodavač, má-li prodej zboží tohoto platiti na účet obmeškalého kupce,[40]) prodej zboží neprodleně[41]) po uplynutí umluvené doby nebo lhůty provésti; prodavač není povinen kupci v prodlení se nalézajícímu dříve tímto prodejem zboží vyhrožovati, nýbrž má i v tomto případě toliko vykonaný již prodej zboží kupci oznámiti.[42])

Prodej zboží cenu tržní nebo bursovní majícího, který by se nestal neprodleně po uplynutí doby nebo lhůty ku dodání téhož přesně ustanovené, neplatí sice již za prodej, který by se stal na účet kupcův, avšak prodavač má i v tomto případě právo, od prodlévajícího kupce náhradu škody požadovati.[43])

---

[40]) »Na účet kupcův« znamená, že kupec povinen bude prodavači nahraditi případnou differenci mezi kupní cenou za zboží to umluvenou a mezi kupní cenou při prodeji zboží tohoto dle čl. 357 obch. z. provedeném docílenou.

[41]) A to opět bez zbytečného průtahu § 904. obč. z.

[42]) Že každý prodej zboží dle čl. 357 obch. z. provedený obmeškalému kupci pouze se má oznámiti a to, jak při zboží, které cenu tržní nebo bursovní má, tak i při zboží, které ceny tržní nebo bursovní nemá, plyne ze slov zákona »auch in diesem Falle« v čl. 357 odst. 2. obch. z. užitých. Neboť kdyby povinnost prodavače, provedený jednou prodej zboží obmeškalému kupci neprodleně oznámiti, toliko pro prodej zboží cenu tržní nebo bursovní majícího stanovena býti měla, pak by bylo slovo »auch« v zákoně vynecháno; že se tak nestalo, má za důvod, že zákonodárce stanoviti chtěl povšechnou povinnost prodavače, provedený prodej jakéhokoliv zboží obmeškalému kupci oznámiti.

[43]) Příklad věc osvětlí: A koupil od bankéře B 100 kusů akcií určitého podniku v nominální ceně po 100 K v kursu 98 K k dodání přesně dne 31. ledna 1908. Kupec A akcií těch dne 31. ledna 1908 nepřevzal, a bankéř B neprodal akcií těchto dne 1. února 1908, kdy tak dle 2. odst. čl. 357 obch. z. učiniti měl, a kdy kurs akcií těchto stál na 96, ale prodal akcie tyto teprve dne 2. února 1908, kdy kurs akcií těchto klesl na 94 K. Kdyby bankéř byl akcie ty prodal hned dne 1. února 1908 za 96 K, platil by prodej na účet kupce A, a kupec A by musil nahraditi bankéři B obnos 200 K. Když ale bankéř B akcie ty prodal teprve dne 2. února 1908 po 94 K, neplatí prodej ten na účet kupce A, a tento nemusí nahraditi bankéři B differenci mezi kupní cenou umluvenou 9800 K a cenou dne 2. února 1908 prodejem akcií těchto docílenou v obnosu 9400 K, tedy obnos 400 K, nýbrž byl by povinen bankéři B náhradu škody, která by se rovnala differenci mezi kupní cenou umluvenou 9800 K, a kupní cenou akcií těchto, které by se bylo docíliti dalo neprodleným, tedy dne 1. února 1908 učiněným prodejem akcií těchto, tedy v obnosu 9600 K = 200 K.

Když kupec zboží na místě dodatečného splnění smlouvy náhradu škody pro nesplnění smlouvy požaduje, záleží tato náhrada škody při zboží, které má cenu tržní nebo bursovní v rozdílu (differenci) mezi cenou kupní (umluvenou) a mezi cenou tržní nebo bursovní, kterouž by zboží toto v čas ku splnění smlouvy umluvený a na místě, kde smlouva tato splněna býti měla;[44]) nárok kupcův na náhradu škody vyšší, než jest právě uvedený rozdíl, kterou by kupec dokázati mohl,[45]) jest témuž zachován.[46])

Zvláště jest zachováno kupci i právo, žádati vrácení dvojnásobného závdavku (arha), pakli týž jím dán byl, a pokud se týče na propadnutí téhož, pakli závdavek kupci prodávajícím byl dán.[47])

Když v případech čl. 357. obch. z. z okolností, zvláště z povahy smlouvy, z úmyslu kontrahentů nebo z jakosti zboží, které dodati jest, plyne, že splnění smlouvy jest na obou stranách dělitelno,[48]) může jeden kontrahent od smlouvy pouze ve

[44]) Cena tržní nebo bursovní prokáže se úředním stvrzením o cenách tržních nebo úředním kursovním lístkem bursy. Srv. rozh. ze dne 24. května 1898, čís. 6894 ve sbírce Linksově sv. 14. čís. 5417. Ojedinělá nabídka kupní ceny se strany jednotlivce učiněná neshledána postačitelnou v rozh. ze dne 10. června 1896, čísě 4473 v téže sbírce sv. 12. čís 4637.

[45]) »erweislich« čl. 357 odst. 3. obch. z.

[46]) Způsob počítání náhrady škody v odst 3. čl. 357 obch. z. stanovený neplatí však toliko pro obchody fixní, nýbrž jest pro všecky obchody platným. Srv. rozh. ze dne 22. března 1893, čís. 2995 ve sbírce Linksově sv. 9. čís. 3158. Pro vypočtení náhrady škody, kterou v prodlení se nalézající prodavač dle čl. 355 až 357 obch. z. dáti má, jest rozhodnou tržní nebo bursovní cena zboží, které dodati se mělo, v onen den, který zboží toto mělo při uplynutí oné dodatečné lhůty, kterou dle čl. 356 obch. z. prodavači poskytnouti jest. Srv. rozh. ze dne 12. prosince 1901, čís. 10819 uveřejněné v příloze věstníku ministerstva práv sv. III. pod čís 507.

[47]) Ustanovení § 908 všeob. zák. obč. nebylo čl. 285. a čl. 355. obch. z. zrušeno, nýbrž platí ustanovení tato vedle sebe. Srv. rozh. ze dne 26. října 1871, čís. 9795 ve sbírce Adler-Clemens čís. 336.

[48]) Na obou stranách jest splnění smlouvy dělitelným ku př. při dodání určitého množství obilí a zaplacení kupní ceny; zaplacení kupní ceny a náhrada škody týkati se pak může dle čl. 359. obch. z. toliko onoho včas nedodaného dílu zboží.

Jinak při prodeji koně; dodání koně není dělitelno.

Koupě zboží, při kterém bylo umluveno dodání zboží ve více stejných partiích v měsících říjnu, listopadu a prosinci b. r. a sice v každém měsíci od 10. do 20., jest nedělitelným obchodem fixním, byť i pro první do-

příčině se strany druhého kontrahenta nesplněné části smlouvy od smlouvy ustoupiti.

U obchodů fixních nemá stanovení dodatečné lhůty ku splnění opozděného dodání zboží žádného právního významu, a není téhož také potřebí.[49])

Předpis čl. 537. obch. z. o okamžitém prodeji zboží kupcem v umluvený čas nepřevzatého nevztahuje se na obchody, které nejsou fixními.[50])

Prodavač má při obchodu nefixním vůči kupci s převzetím zboží v prodlení se nalézajícímu zachovati se dle předpisů čl. 354. a 343. obch. z.; totiž prodavač má právo, na dodatečném splnění smlouvy trvati a na odebrání koupeného zboží se strany kupce státi, aniž by musil úmysl svůj, že na prodlení splnění smlouvy trvá, neprodleně po uplynutí ku splnění smlouvy umluvené doby protistraně oznamovati, a má právo zboží na nebezpečí a útraty kupcovy prodati, prodej tento státi se musí však veřejně, nebo při zboží majícím cenu tržní nebo bursovní, sice neveřejně, ale za použití dohodce (sensála) nebo jiného ku provádění dražeb oprávněného úředníka za běžné ceny, vždy ale státi se musí tento prodej zboží po předchozí pohrůžce, leč by se jednalo o zboží zkáze podléhající a bylo tu nebezpečí z prodlení.

---

dávku zboží prodloužení lhůty při uzavření obchodu bylo slíbeno. Prodavač musí proto v případě prodlení kupcova již ve příčině prvního částečného dodání podati vyjádření, že na splnění smlouvy ve příčině celého obchodu trvá, chce-li způsobiti, aby smlouva po právu stávala. Srv. rozh. ze dne 30. května 1888. čís. 3391 ve sbírce Adler-Clemens čís. 1402.

[49]) Srv. rozh. ze dne 1. srpna 1889, čís. 7951 ve sbírce Adler-Clemens čís. 1486 a ze dne 29. prosince 1900, čís. 14704 ve sbírce Linksově sv. 1d. čís. 6444.

[50]) Srv. rozh. ze dne 5. února 1886, čís. 869 ve sbírce Adler-Clemens čís. 1256.

Praktické případy.

Repertorium nálezů čís. 203.

1. „Živnostmi obchodními“ po rozumu § 5 lit. d) zákona o soudech živnostenských rozuměti dlužno na rozdíl od výrobních živností pouze ony živnosti, jichž provozování záleží výlučně v obchodu.

2. Pro rozepře mezi majiteli výrobní živnosti a ustanovenými u nich pro vyšší výkony služebné (§ 73. odst. 3 živn. zák.) osobami, k službám kupeckým užívanými, nejsou soudové živnostenští příslušni.

Jistá protokolovaná firma žalovala u okresního soudu svého cestujícího za náhradu škody jí způsobené tím, že mešní roucha jako ukázky výrobků firmy ku předložení zákazníkům určená, jež mu byla ve schránce na vzory dána na cestu, jeho zaviněním naprosto byla zkažena a nepotřebnými se stala. Procesní soud první stolice uznal pro nedostavení se žalovaného rozsudkem pro zmeškání podle žalobního žádání. V odvolání proti tomuto rozsudku vzneseném uplatňoval žalovaný především zmatečnost § 477. č. 6. c. ř. s., poněvadž jest žalobkyně firmou protokolovanou, provozuje živnost obchodní, jeho bylo u ní užíváno ke službám kupeckým, pročež že jest příslušným soud živnostenský. Naproti tomu hájila žalující firma ve svém odvolacím sdělení příslušnost řádných soudů, poukazujíc se zřetelem na spolu předložený živnostenský list k tomu, že neprovozuje čistou obchodní, nýbrž výrobní živnost, jelikož prý prodává z valné části zboží vlastní výroby.

Odvolací soud zamítl odvolání podle § 473. c. ř. s. v neveřejném zasedání usnesením, ve směru zde rozhodujícím s tím odůvodněním, že žalující firma podle předloženého živnostenského listu provozuje vyšívání zlatem a hedvábím, tedy živnost výrobní, nikoliv obchodní, že jest tudíž příslušnost soudu živnostenského podle zákona ze dne 27. listopadu 1896 č. 218 ř. z. pro nedostatek vlastnosti žalovaného, jež by se dala podřaditi §u 5. lit. a) až c), vyloučena.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu žalovaného.

Důvody: V žalobě označila se žalující firma za umělecký ústav a uvedla, že mešní roucha, která zákazníkům předkládána býti měla a která žalovanému ve vzorníku odevzdala, jsou ukázkami její výrobků.

Již tyto skutkové údaje, které, jelikož jde o rozsudek pro zmeškání, považovati dlužno dle §§ 396. a 442. c. ř. s. za pravdivé, stačí k úsudku, že

žalobkyně provozuje živnost výrobní, pročež není třeba bráti v té příčině zřetel k živnostenskému listu teprv s odvolacím sdělením předloženému. Tím osvědčují se vývody rekursu, jež spojeny byly s nepřípustným prý přihlédáním k těmto novotám v dovolání, býti bezpředmětnými. Sluší proto vycházeti s toho, že žalující firma provozuje živnost výrobní a že žalovaný byl jako cestující osobou u ní pro vyšší výkony služebné ustanovenou, ke službám kupeckým užívanou. Nelze jej tudíž pokládati za pomocného pracovníka podle § 73. živn. ř., z čehož následuje, že není dělníkem po rozumu § 5. lit. b) zákona o soudech živnostenských. Nemůže však také býti podřaděn ustanovení § 5. lit. d), poněvadž žalující firma neprovozuje obchodní živnost ve smyslu řádu živnostenského a poněvadž nezáleží na tom, je-li kupcem podle zákona obchodního. Co platiti má za živnost obchodní podle § 5. lit. d) zákona o soudech živn., určuje se podle řádu živnostenského, což vyplývá netoliko z toho, že zákon o soudech živnostenských spočívá povšechně na živnostenském řádu, nýbrž také zejména z toho, že podle § 1. odst. 2. zák. o soud. živn. jest druh živnostenských podniků ve smyslu řádu živnostenského rozhodným pro předmětnou příslušnost soudů živnostenských.

Podle živnostenského řádu rozumí se pak »obchodní živnosti« ony živnosti, jichž provozování záleží výlučně v obchodu. To jest zcela zřejmé podle nynějšího znění řádu živnostenského dle novely ze dne 5. února 1907 č. 26. ř. z., která přídavku »v užším smyslu« již neobsahuje, ale nebylo ani dle dřívějšího znění pochybno, poněvadž tento přídavek nebyl určen k tomu, aby vyjádřil opak obchodních živností v širším smyslu, jichž ani dříve nebylo, nýbrž se vztahoval pouze na oprávnění i výrobních živností ku prodeji zboží, aniž by se tyto tím staly živnostmi obchodními.

K témuž výsledku dospěje se také na základě rozdělení skupin, ministerským nařízením ze dne 26. dubna 1898 č. 58 ř. z. uveřejněného, jelikož byly ze skupiny VI. »obchod« některé živnosti za příčinou svého spojení s výrobními oprávněními výslovně vyloučeny a zařaděny do skupiny jiné.

Podle toho, co bylo řečeno, nestává zmatečnosti § 477. č. 6, správně č. 3 c. ř. s., poněvadž přítomná rozepře nepatří k příslušnosti soudů živnostenských. Odkazuje-li žalovaný k tomu, že žalující firma byla jím u živnostenského soudu žalována a že tento podle rozsudku ze dne 4. března 1907 také ve věci rozhodl, dlužno proti tomu připomenouti, že žalovaný (tehdy žalobce) označil žalující firmu za obchod paramenty a že toto dle stavu věci nesprávné označení následkem nedostavení se této firmy k roku nedošlo opravy.

Rekurs žalovaného jest tudíž bezdůvodný. —

Zároveň bylo usneseno, aby svrchu uvedený nález zapsán byl do repertoria nálezů.

Plenární rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. června 1908 č. j. R I 306/8-1.*) *J. Št.*

Práva zaručená obč. zák. a říz. nespor. čekatelům na svěřenství nepříslušejí osobě substituované v errekční listině pro případ zániku svěřenství. Z kmenového jmění svěřenského jest zaplatiti náhrady přisouzené za stavby na svěřenském panství, jimiž bylo rozmnoženo jmění svěřenské. Zaplatil-li pak kterýs držitel pohledávky takové ze svého, může týž resp. jeho allodní pozůstalost dle §§ 1358., 1042. obč. zák. žádati náhradu z kmenového jmění.

Zakladatel reálního svěřenství A., jen po meči dědičného, učinil v errekční listině pro případ vymření všech osob k svěřenství povolaných toto ustanovení: ». . . ist mein wohlbedachter Wille, dass als dann meine Güter, welche zum Fideikommisse gewidmet gewesen, wie selbige zur Zeit mit allen Appertinenzien befinden werden, auf das Kapitel B. erbeigentümlich fallen und stammen sollen.«

Při inventuře a separaci reálního svěřenství A. v r. 1877 po úmrtí držitele C. a nastoupení D. byly svěřenským úřadem právoplatně stanoveny mimo jiné tyto pohledávky:

1. pohledávka allodní pozůstalosti po C. za kmenem svěřenství 31.162 zl. 48 kr. r. č. jako náhrada za stavby a

2. pohledávka kmene svěřenství za řečenou allodní pozůstalostí 5048 zl. 85 kr. r. č. za příčinou zaplacení zadržených obecních přirážek 48 zl. 85 kr. a útrat 5000 zl. spojených s opravou sešlých patronátních budov.

Z pohledávky sub 1. .... 31.162 zl. 48 kr.
byla část .... 5.048 zl. 85 kr.
kompensována s celou pohledávkou sub 2. Držitel svěřenství D. zaplatil pak postupně ze svého (z užitků svěřenství) jak zbytek pohledávky sub 1.

*) Srovnej rozhodnutí ze dne 9. dubna 1907 č. 4625; č. 1072 úřední sbírky.

26.113 zl. 63 kr., tak svrchu uvedené zadrželé přirážky 48 zl. 85 kr., konečně i útraty spojené s opravou sešlých patronátních budov sumou 5000 zl., aniž by byl za to vše žádal za života svého náhrady ze svěřenského jmění kmenového.

Úmrtím držitele D. v r. 1907 spadlo svěřenství na jeho syna E., zároveň dědice allodní pozůstalosti po D. K inventuře a separaci svěřenství následkem této změny v držení svěřenství nebyla přibrána kapitola B. v errekční listině substituovaná, ač E. byl posledním známým potomkem linií k svěřenství povolaných, nemaje také po ten čas sám žádných synů.

Allodní pozůstalost po D., resp. separační kommisse navrhly za souhlasu kuratora svěřenství a potomstva, aby allodní pozůstalosti po D. byly přisouzeny proti kmenu svěřesntví pohledávky

a) 26.113 zl. 63 kr. a

b) 5.048 zl. 85 kr. z důvodu, že D. splnil ze svého za kmen svěřenství jeho závazky ve stejné výši.

Kmen svěřenství byl vůbec povinen, aby zaplatil pozůstalosti po C. 26.113 zl. 63 kr. r. č. Tím, že 5048 zl. 85 kr. určených k zaplacení zadržených přirážek a útrat spojených s opravou patronátních budov bylo přisouzeno a svrchu uvedenou kompensací také zaplaceno kmenu svěřenství, vznikl témuž další závazek, aby zaplatil ze svého jmění kmenového zadržełé přirážky a útraty spojené s opravou patronátních budov.

Zemský soud jako úřad svěřenský zamítl řečený návrh na přisouzení obou pohledávek a) 26.113 zl. 63 kr. a b) 5048 zl. 85 kr. z těchto důvodů ad a).

Stavební investice jsou v zásadě jen pomíjejícím uložením kapitálu. Stavby na svěřenském panství tvoří jen velice pochybné rozmnožení svěřenského jmění.

Stanoví-li soud pohledávky proti svěřen. kmenu, není lze snad stanovení tomu přikládati smysl, že by se měly pohledávky takové zaplatiti přímo z kmenového jmění. O tom, z čeho se má zaplacení státi, podává poučení § 254. nespor. říz. Dle řečeného § jest držitel svěřenství povinen, by z užitků svěřenského jmění zaplatil náhrady uložené kmenu svěřenství při separaci. K splnění této povinnosti může býti držitel dokonce přidržen svěřenským úřadem. Každý držitel ručí za eventuální nedobytné nedoplatky svého předchůdce na něčí pohledávku za kmenem. Mimo to mohou býti pohledávky ty zaplaceny z peněz opatřených zadlužením svěřenství.

Držitel svěřenství D. neužil svého práva na zadlužení svěřenství k zaplacení pohledávek sub 1. uvedených ve zbytku 26.113 zl. 63 kr., nýbrž zaplatil je přímo z užitků svěřenství, což úplně souhlasí i s předpisem § 640 a 641. obč. zák.

Tím jest celá záležitost definitivně odbyta a nemůže nyní býti za to žádána náhrada z kmenového jmění.

Za stížností allodní pozůstalosti po D. změnila II. instance usnesení I. instance a přisoudila allodní pozůstalosti po D. pohledávku 31.162 zl. 48 kr. proti kmenu svěřenství z následujících důvodů:

Pohledávky, které přisouzeny byly kmenu svěřenství, zvětšují jmění kmenové, naopak opět pohledávky, které přislušejí někomu proti kmenu svěřenství, zmenšují řečené jmění. Tak pohledávky, které přisouzeny byly allodní pozůstalosti po držiteli svěřenství jako náhrada za meliorace, tíží přímo kmenové jmění, nikoliv snad nástupce v držení svěřenství. Ustanovení § 642. obč. zák., že věřitelé svěřenství nemohou žádati zaplacení z kmenového jmění, nýbrž vždy jen z jeho užitků, nevztahuje se na náhrady za meliorace dle § 641. obč. zák. Tento § stanoví všeobecně povinnost ku náhradě meliorací beze všeho obmezení na užitky svěřenství neb na způsob zaplacení zadlužením.

Náhrady, o které běží, byly přisouzeny za takové stavby, které zvětšují jmění svěřenství. Bylo proto pohledávky ty zaplatiti ze jmění kmenového. Jinak by vzniklo nepřípustné jeho zvětšení. Část kmenového jmění byla zvětšena a jest proto nutno, aby jiná jeho část byla zmenšena.

Svrchu uvedených 26.113 zl. 63 kr. mělo tedy býti zaplaceno z kmenového jmění. To se však nestalo. D. zaplatil pohledávky ty ze svého za svěřenství. Má tudíž on resp. jeho allodní pozůstalost právo, aby žádali dle §§ 1358., 1042. obč. zák. na kmenu svěřenství náhradu za to, co za kmen takto vydáno bylo. Náhrada tato musí býti dána z kmenového jmění, jelikož jinak by byl kmen svěřenství nesprávně obohacen, ba přímo proti zákonu rozmnožen.

Svrchu uvedenou kompensací převzal kmen svěřenství závazek opraviti patronátní budovy nákladem 5000 zl. a zaplatiti zadrželé přirážky 48 zl. 85 kr. D. měl tudíž právo splniti závazky tyto ze svěřenského jmění kmenového. Splnil-li je však ze svého, jest kmen svěřenství povinen, by mu dodatečně vynahradil sumu takto zaň vydanou. Jinak by vzniklo nepřípustné rozmnožení svěřenství. Svěřenství by totiž podrželo meliorace beze vší náhrady, kdyby zůstala ve svěřen. jmění suma určená k zaplacení zadržalých obecních přirážek a útrat spojených s opravou patronátních budov.

II. instance dala doručiti své svrchu uvedené rozhodnutí také c. k. fin. prokuratuře m. noe. kapitoly B.

III. instance vyhověla obdobným návrhům E. jako dědice svěřenství a c. k. fin. prokuratury v revisních rekursech, aby nařízené doručení rozhodnutí II. instance k rukám c. k. fin. prokuratury bylo zrušeno a zbaveno

právních účinků. Dle vývodů E. nepřísluší totiž kapitole B. žádná ingerence při inventuře a separaci svěřenství atd. C. k. fin. prokuratura poukazovala zase na to, že nezastupuje vůbec kapitolu B. Totéž rozhodnutí zamítlo současně další návrhy revisního rekursu c. k. fin. prokuratury, aby inventura a separace svěřenství v r. 1907 provedená byla prohlášena za zmatečnou pro nepřibrání kapitoly B, by bylo učiněno opatření dle § 256. nespor. říz. a konečně aby bylo změněno rozhodnutí II. instance a obnoveno usnesení I. instance. Důvody byly tyto:

Nařízení zakladatele svěřenství, že po vymření všech osob k svěřenství povolaných má jmění připadnouti osobě třetí, obsahuje fideikommissární substituci, která má nastati, až zanikne svěřenství vymřením všech osob k svěřenství povolaných. Pak teprve nastoupí dědická posloupnost osoby třetí, kteráž jest podmíněna zánikem svěřenství, ve jmění allodisované tím zánikem. Tato osoba třetí nemá nároků na trvající svěřenství, které by snad teprve v její ruce zaniklo, nýbrž na jmění, které se stalo následkem úmrtí posledního držitele statkem zpupným.

Řečená třetí osoba (v našem případě kapitola B.) není tudíž žádným čekatelem na svěřenství a nemá proto také práv propůjčených čekatelům na svěřenství. Kapitole B. nepřísluší tak žádná ingerence při péči o svěřenství, při inventuře a separaci jeho a konečně při projednání svěřen. pozůstalosti. Nebylo proto příčiny, aby svrchu uvedené rozhodnutí II. inst. bylo doručeno c. k. fin. prokuratuře.

Inventura a separace svěřenství v r. 1907 provedená není ze svrchu uvedených důvodů proto zmatečnou, že k ní nebyla přibrána kapitola B.

Taktéž není příčiny k nějakému opatření ve smyslu § 256. nespor. říz. Při přezkoumání spisů se totiž ukázalo, že svěřenské úřady plnily dosud své povinnosti. Zanedbání neb přestoupení platných předpisů nebylo shledáno.

Co se týče meritorního návrhu na změnu rozhodnutí II. inst. a obnovení usnesení I. instance poukazuje se na vhodné odůvodnění II. instance. Toto vyhovuje zákonu a skutkovému stavu a nebylo vyvráceno vývody revisního rekursu c. k. fin. prokuratury. Na každý způsob musí býti zabráněno augmentaci svěřenství právě tak jako jeho zmenšení.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. června 1908 R II 471/8-1. *Dr. Ferdinand Tilsch.*

Zavinění eráru či spoluzavinění státního úředníka?

R. 1899 byly pro c. k. hl. berní úřad na M. na telegrafický rozkaz c. k. fin. zem. ředitelství v P. od 1. listopadu 1899 počínaje

najaty místnosti v domě č. p. 54 na M., patřícím dědicům K. E., zastoupeným c. k. hl. b. kontrolorem F. E. na M. Ani při uzavření nájmu, ani při převzetí místností oněch pro berní úřad, nebyly místnosti ty ohledány znalcem stavitelským. Nájem uzavřen na dobu 3 let, od 11. listopadu 1899 do 31. října 1902, s tím, že se mlčky prodlužuje vždy na další rok, nebude-li v čas dána výpověď. O nájmu sepsána písemní smlouva 3. prosince 1901, která výslovně stanoví v odst. 2., že pronajimatelé jsou povinni najaté místnosti c. k. eráru v úplně způsobilém stavu odevzdati a je po dobu nájmu vždy v úplně dobrém stavu udržovati, jakož i veškeré správy, jichž po dobu trvání smlouvy ať následkem živelních pohrom, ať následkem jinakých případů, než obyčejného opotřebování najatých místností zapotřebí bude, svým nákladem v dobrém stavu udržovati. B. B., c. k. hl. berní na M., nastoupil službu na M. dne 24. ledna 1901, kdy se berní úřad již v těchto místnostech nalézal. B. B. a F. E., jako vrchní úředníci c. k. hl. ber. úřadu na M., navrhli v dotyčných letech, aby nájemné z nájmu místností těchto mlčky prodlouženého za dobu do 31. listopadu 1903, pak za období 1903-4 bylo poukázáno, nezmínili se však o chatrném stavu úředních místností a nenavrhli také nájem místností jiných. K těmto najatým místnostem berního úřadu náleží jeden záchod v I. patře, nalézající se na otevřené nekryté pavláčce.

Dne 16. února 1904 odebral se B. B. v úředních hodinách na onen záchod a když, vycházeje odtud, vstoupil na onu pavláčku k záchodu vedoucí, sřítila se tato s ním s prvého patra do přízemí. Příčinou sesutí pavlače byla vadná technická konstrukce.

Následkem tohoto pádu utrpěl B. B. úraz, i vystoupil žalobou na c. k. erár, žádaje, aby byl tento odsouzen k náhradě škody oceněné na 27.732·74 K s 5% úroky ode dne žaloby.

K odůvodnění svého nároku uvádí žalobce, že úraz jeho byl způsoben zaviněním c. k. eráru, resp. jeho orgánů, neboť místnosti, pro berní úřad najaté, byly v době najmutí úplně sešlé, stavivo bylo ve stavu prabídném, byly a jsou nezdravé a pro každý úřad nezpůsobilé; všechny tyto vady byly eráru, resp. jeho orgánům, známy, přes to byly místnosti ty najaty a nebyly, jak nutno a jak také dle min. nař. ze dne 2. prosince 1853 č. 7450 (Mayerhofer Handbuch f. d. pol. Verwaltungsdienst, V. vyd., sv. I., str. 310 a ze dne 8. dubna 1860 č. 37082, Věstník min. fin. str. 169, r. 1860) jest předepsáno — před uzavřením nájmu prohlédnuty znalcem, při nájmu těchto místností intervenoval pouze zem. berní inspektor, nynější c. k. vrch. f. r. K. L., hl. berní P. a c. k. berní inspektor V. H., kteřížto oba poslednější již

zemřeli, a byly místnosti ty najaty, ačkoli tehdejší c. k. okr. hejtman na M., J. B., c. k. zem. fin. ředitelství označil místnosti ty jako naprosto nedostatečné, sešlé, nezdravé, a činil proti nájmu jich námitky.

Žalovaný erár namítl proti žalobě: *a*) nepřípustnost pořadu práva, *b*) ve věci samé nedostatek passivní legitimace na straně žalovaného eráru.

C. k. zemský soud v Praze dne 1. března 1907 pod č. j. Cg. VII. 279/6—18 námitku nepřípustnosti pořadu práva žalovaným učiněnou zamítl a uznal, že nárok žalujícího B. B. proti c. k. eráru na náhradu škody, utrpěné úrazem dne 16. února 1904, stává co do polovice po právu.

I. V tomto sporu nejde o nárok z veřejnoprávního služebního poměru žalobcova k státu, ohledně něhož by dvorní dekret ze dne 16. srpna 1841 č. 555 sb. z. s platil, nýbrž jde o nárok na náhradu škody, která žalobci vzešla nikoli poměrem služebním, nýbrž tím, že místnosti pro berní úřad vykázané byly životu nebezpečné. Nárok žalobní nezakládá se vůbec ani na důvodu veřejnoprávním, poněvadž vykonávání finanční výsosti státu nemá nic co činiti s otázkou, zdali místnosti, úřadu správy finanční vykázané, jsou způsobilé čili nic; naopak zakládá se nárok žalobní na náhradu škody na zavinění žalovaného ve smyslu § 1293 a násl. obč. zák., jest tedy jak předmět, tak i důvod žaloby rázu soukromoprávního, tudíž dle § 1338. ob. z. obč. a § 1. jur. nor. příslušnost řádných soudů k rozhodování tohoto sporu dána, pročež byla námitka nepřípustnosti pořadu práva zamítnuta.

II. Ve věci samé není sporno, že žalobce sřícením pavlače, vedoucí k záchodu, pro berní úřad na M. najatému, byl na těle poraněn, že tudíž tímto sřícením utrpěl škodu; rozhodnutí o tom, zdali nárok jeho na náhradu této škody proti žalovanému eráru jest opodstatněn, závisí tedy pouze ještě na otázce, zdali žalovanému sluší přičítati zavinění na tom, že pavlač ona se sřítila.

Námitka nedostatku passivní legitimace žalovaného eráru z toho důvodu, že jen pronajímající vlastník domu, který vedle smlouvy nájemní místnosti v dobrém stavu odevzdati a udržovati měl, ze škody, opomenutím toho vzešlé, práv jest, není odůvodněna, neboť je-li zavinění žalovaného eráru dáno, jest lhostejno, zdali je tu ještě zavinění další osoby třetí, žalobce může se, ježto podíl žalovaného eráru a pronajímajících na způsobené škodě zjistiti se nedá, tudíž oba solidárně ručí dle § 1302. ob. z. obč. držeti toliko žalovaného a uvedené ustanovení smlouvy nájemní má pouze význam pro eventuelní regressní nárok žalovaného proti najimateli.

Pokud jde o zavinění žalovaného eráru, jest tvrzení žaloby, že ostatní místnosti berního úřadu mimo onu pavláčku byly nevhodné a nezpůsobilé, pro tento spor nerozhodné, poněvadž i když zajisté od státu žádati lze, aby vždy místnosti způsobilé pro úřad opatřil, přece vadností těchto ostatních místností žalobci škoda způsobena nebyla.

Co se týče pavláčky, pokládá soud na základě listin, výpovědí svědků a znalců v skutkové podstatě uvedených, veškeré okolnosti, v příčině listin svědků a znalců uvedené, za prokázané, mimo úsudky, k nimž inženýr J. Š. ve svém dobrozdání dochází, poněvadž tyto spočívají jen na předpokladu, že dolení strana klenutí byla zachovalá, což výpověďmi svědků B. a R. Z. a V. Ž. jest vyvráceno.

Ministerských nařízení ze dne 2. prosince 1853 č. 7450 a ze dne 8. dubna 1860 č. 37682, na něž se žalobce odvolává, nelze na tento případ použíti, poněvadž neobsahují žádných ustanovení o tom, zdali při pronajímání soukromých budov pro úřady ohledání technickým znalcem předsevzíti nutno. Přes to však vzhledem k tomu, že úředníci státní svým poměrem služebním jsou přinuceni používati místností, které stát pro dotyčný úřad vykáže, dále, že úředníci státní a i obecenstvo, které na úřadě jednání má, vstup do místností pro úřad vykázaných nemohou odepříti z toho důvodu, že místnosti jsou životu nebezpečné a že takovou nebezpečnost pravidelně ani seznati nemohou, pokládá soud za opatrnost, ve smyslu § 1297. ob. z. obč. přikázanou, které vzhledem k §§ 335. a 431. tr. z. vždy šetřiti sluší, aby stát při nájmu místností úředních odborným znalcem zjistiti dal, zdali místnosti, které se najati mají, jsou v stavu dobrém tak, aby vadností jejich bezpečnost života úředníků a obecenstva ohrožena nebyla. Takové ohledání místností, o něž jde, při nájmu jich r. 1899 předsevzato nebylo a opomenutí toto tvoří dle § 1297. ob. z. obč. zavinění orgánů žalovaného eráru, za něž tento jako osoba právnická ručí. Opomenutí toto nelze ospravedlniti ani tím, že nájem byl nutný, poněvadž prý agenda úřadu byla v nepořádku, ani tím, že místnosti tehdejšímu bernímu P. byly za způsobilé označeny, poněvadž před bezpečností pro život lidský musí jiné ohledy ustoupiti, tehdejší c. k. okresní hejtman B. proti přestěhování, které za naléhavé nepokládal, námitky činil, a ujišťování berního P. jakožto neodborníka, c. k. finanční zemské ředitelství, jako orgán jménem státu jednající, nemohlo sprostiti povinnosti shora odůvodněné, aby totiž pečovalo o tělesnou bezpečnost svých úředníků opatřením místností bezpečných.

Poněvadž výpovědí svědků B. a R. Z. a V. Ž. jest prokázáno, že pavláčka již v čas nájmu místností pro berní úřad roku 1899 vodou

byla nasáklá a že omítka na spodu téže opadávala, pokládá soud na základě posudků znalců za zjištěno, že by odborník stavitelský, kdyby byl pavláčku — byť i třeba jen povrchně — před nájmem r. 1899 byl ohledal, byl by nebezpečný stav téže seznati musil, takže by se byla opatření, ku zabezpečení života a zdraví lidského nutná, provedla, aneb by bylo s nájmu vůbec sešlo.

Ježto pronajímající ve smlouvě převzal i závazek najaté místnosti a tedy i příchod k nim ve způsobilém stavu odevzdati, bylo též povinností orgánů státních v zájmu zdraví svých úřadníků kontrolovati, zdali tento závazek byl splněn a za tím účelem taktéž ohledání místností i pavláčky odborníkem provésti. Takovým ohledáním bylo by se sřícení pavlače zabránilo, jest proto opomenutí takovéhoto znaleckého ohledání pavlače zaviněním orgánů státních, které, poněvadž následkem jeho sřícení pavlače zamezeno býti nemohlo, dle § 1311. obč. z. stát k náhradě škody, sřícením pavlače vzešlé, zavazuje.

S druhé strany sluší však uvážiti, že žalobce, který dne 24. ledna 1901 úřad svůj jako c. k. hl. berní na M. nastoupil, měl jako přednosta hl. berního úřadu tamtéž povinnost pečovati o to, aby místnosti tohoto úřadu v zájmu bezpečnosti úředníků i obecenstva byly v dobrém stavu udržovány a že tudíž zejména, ježto druhý vrchní úředník berního úřadu, hlavní kontrolor E., byl otcovským opatrovníkem pronajímajících, měl bdíti nad tím, aby závazek těmito převzatý, udržovati místnosti v dobrém stavu, byl plněn, vždyť o zhoršení stavu místností, které by bylo nastalo během nájmu, nebyl by se mohl nadřízený orgán státu — c. k. fin. zem. řiditelství — dle normálního průběhu dověděti jinak, než oznámením žalujícího. V tomto směru však také žalobce opomenul použiti náležité opatrnosti. Kdyby pak to byl oznámil a kdyby následkem toho by se byla oprava nebezpečné pavlače provedla, bylo by se sřícení zamezilo; jen tenkráte, kdyby žalobce prokázal, že nebezpečný stav pavlače nadřízeným úřadům oznámil a že přes to oprava provedena nebyla, byl by žalobce beze vší viny, to však ani netvrdil.

Je tu tedy zavinění jak žalovaného eráru, tak i žalobce samého, jest tu tedy zavinění obou stran a poněvadž se poměr, v jakém oboustranné zavinění sřícení pavlače a nastalou tím škodu ve smyslu § 1311. ob. z. obč. podmínilo, určiti nedá, nesou žalobce i žalovaný dle § 1304. z. obč. škodu stejným dílem.

Do rozsudku toho odvolaly se obě strany, o odvolání těch rozhodl c. k. vrchní zemský soud v království Českém rozsudkem ze dne 23. května 1907 č. Bc II. 70/7—25 takto právem:

Odvolání strany žalované, pokud směřuje proti odst. I. výroku

rozsudku, jímž námitka nepřípustnosti pořadu práva zamítnuta, se místa nedává. Naproti tomu se odvolání žalobcovu vyhovuje, rozsudek sborového soudu stolice prvé v odst. II. v části jím v odpor brané se změňuje v tom smyslu, že se vyslovuje: Nárok žalobcův náhrady škody vzešlé, jemu oproti c. k. eráru úrazem dne 16. února 1904 utrpeným, v celém objemu pozůstává po právu.

Důvody: Námitka nepřípustnosti pořadu práva mohla by jen tenkráte s výsledkem uplatňována býti, když by nárok, jehož se žalobce domáhá, ve smyslu dv. dekr. ze dne 16. srpna 1841 č. 555 sb. z. s. se odvozoval ze služebního poměru žalobcova. Tomu však tak zde není. Žalobce nárok náhradní zakládá spíše na tom, že úraz, který utrpěl sřícením pavlače, byl přivoděn zaviněním žalovaného c. k. eráru, záležejícím v neplnění povinnosti, jež proti žalobci měl co do jeho umístnění při výkonu služby. Žalobce tedy opírá nárok žalobní o důvod soukromoprávní ve smyslu § 1297. ob. z. obč. Právem byla tedy nadzmíněná námitka zamítnuta a nebylo vzhledem k tomu odvolání žalovaného v tomto směru místa dáno.

Ve věci samé vychází odvolací soud z tohoto stanoviska: Erár co osoba právnická dle povahy věci úkony své provádí zřízenci svými, za něž jest osobám třetím práv. Dle skutku úrazového žalobcem domáhaná náhrada má základ ve škodě, jež stihla jej tím, že se sesula pavlač, patřící k místnostem pro berní úřad najatým. Že pavlač sesutá byla částí věci najaté, vychází z toho, že na ní byl záchod, přikázaný k užívání úředníkům berním, který byl toliko po ní přístupný. Sesutí její bylo přivoděno špatným jejím stavem. Poslednější nebyl ale — jak dle posudku znalců za dokázáno se má — znatelný laikovi, nýbrž zjištění jeho dalo se provésti toliko odborníkem technickým. Nemůže býti sporu o tom, že žalovaný erár, najav místnosti pro úřad, úředníkům jeho povinovaně a i širšímu obecenstvu volně přístupné, již po smyslu § 1297. ob. z. obč. dbáti musí té vůbec předpokládané opatrnosti, že místnosti musí býti alespoň takové, že neohrožují bezpečnost tělesnou. K vynaložení této opatrnosti nestačí, učiní-li se v dotyčné smlouvě nájemní opatření v příčině odevzdání, pokud jde o udržování místností najatých v stavu dobrém. Spíše jest zapotřebí, aby stav místností těch byl vhodným způsobem ohledán. Který způsob v tom kterém případě za vhodný míti lze, dlužno posouditi dle skutečných okolností jednotlivého případu. V daném případě bylo zapotřebí, jak znalci seznali, prohlédnutí místností odborníkem technickým. Této opatrnosti ale žalovaný erár, jak zjištěno, nedbal. Opomenutí toto zakládá zavinění dle § 1294. ob. z. obč., jež, jak sborový soud prve správně uvedl,

odčiniti nelze tím, že prý přesídlení úřadu bylo nutné. Dle toho, co uvedeno, o tom, že na straně žalovaného zavinění stává ve smyslu § 1295. ob. z. obč., pochyby není. Jde nyní o to, lze-li žalobci přičítati viny na úrazu jeho, jež by ospravedlnila užití § 1304. ob. z. obč. Sborový soud stolice I. k otázce té přisvědčil. Dle názoru odvolacího soudu neprávem. V době, kdy žalobce úřad svůj nastoupil, nalézal se úřad, jehož byl přednostou, již v místnostech dotčených. On tedy na volbu jejich neměl žádného vlivu. Jemu by se za vinu klásti mohlo, kdyby proti němu bylo dokázáno, že o nebezpečnosti jejich vědomosti měl a že vzdor tomu neučinil, ač to povinností jeho bylo, náležité opatření k odvrácení její. Důkaz ten proveden nebyl. Vždyť dle konstrukce, jíž pavlač sesuvší se byla k domu přidělána, dle posudku slyšených znalců jedině »odborník«, a ten toliko po důkladném prohlédnutí, nebezpečnost stavu poznati mohl.

Těchto vědomostí a zkušeností ale na žalobci, jenž v příčině té odborníkem nebyl, žádati nelze. Z toho, co bylo pokládáno za zjištěno ze seznání svědků manželů Z. a V. Ž., vědomost jeho o hrozícím nebezpečí nevysvítá. Ale seznání toto nezavdává ani podnět k tomu, že žalobce při náležité opatrnosti totéž pozorování činiti mohl.

Není tu tedy podkladu, aby bylo užito § 1304. ob. z. obč.

C. k. nejvyšší soud dovolání žalovaného c. k. eráru nevyhověl.

Žalobce žaluje erár nikoliv proto, že je hlavním berním na M., ani z jiného poměru služebního, nýbrž proto, že erár proti návrhu okresního hejtmana najal pro hl. berní úřad místnosti účelu tomu nejen neodpovídající, nýbrž přímo zdraví a tělesnou bezpečnost lidí do úřadu docházejících ohrožující a že při tom nepoužil všech těch opatření, jichž slušelo šetřiti, mělo-li účinně býti se vystříháno hrozícímu nebezpečí. Nárok žalobcův proti eráru, úplně nezávislý na tom, že žalobce náhodou je též hl. berním, nedovozuje se tedy ze služebního poměru mezi oběma stranami spornými, nýbrž ze zavinění, z něhož žalobce viní žalovaný erár, resp. jeho representující orgány, má tedy v případě přítomném místo nikoli administrativní řízení ve smyslu dvor. dekretu ze dne 16. srpna 1841 č. 555 sbr. z. s., nýbrž dle § 1338. ob. z. obč. řízení soudní, ano právo na náhradu škody jako každé jiné právo soukromé požadováno býti musí u řádného soudu.

Právem nevyhověly tedy stolice nižší zcela bezdůvodné námitce nepřípustnosti pořadu právního, k níž veškeré instance z povinnosti úřední musí přihlížeti

Soudové nižší prý požadavkem, aby před uzavřením smlouvy

erár dal najímané místnosti znalecky posouditi technickými odborníky, uložili žalovanému eráru závazek, vybočující z mezí § 1297. ob. z. obč., žádajíce prý na žalovaném více, než dle tohoto místa v zákoně na každém jedině možno žádati.

Výtce této nelze již z toho jediného důvodu přisvědčiti, že šlo o nájem silně navštěvovaných úředních místností ve starém domě, jehož před tím jen za byty pro nájemníky bylo používáno a každý musí nahlédnouti, že za takových poměrů nemělo se býti spokojeno s povrchní prohlídkou, před jich najmutím laiky, nýbrž že bylo nutno zjednati si před uzavřením nájmu nebo alespoň před počátkem úřadování opatřením si znaleckého posudku bezpečnou záruku, že místnosti, o jejichž nájem jde, účelu, jemuž mají sloužiti, také budou vyhovovati a že neohrožují nikterak zdraví nebo tělesnou bezpečnost osob je navštěvujících. Opomenutí opatření si takového posudku padá v přítomném případě tím více na váhu, že žalovaný erár má takové odborníky v personálu státních úřadů stavebních po ruce, jejichž povinnosti mezi jiným v ten smysl jsou definovány, že mají stavebnosti, sloužící účelům státním a jiným veřejným, zkoumati a kontrolovati, zejména však tehdá k nim dohlížeti, nemohou-li případné vady netechnikem býti seznány a že nelze pochopiti, k čemu instituce jejich vůbec by byla utvořena, nepoužíváno-li činnosti jejich v případech, tvořících takřka pole nejvlastnějšího jejich povolání. K tomu přistupuje též zjištění soudu prvního, že odborník i při povrchním pouze vyšetření sřícené pavláčky před uzavřením nájemní smlouvy byl by musil seznati nebezpečím hrozící její stav, což by bylo přivodilo, že by byla buď bývala v čas provedena opatření, nutná k zamezení možných nebezpečí, nebo že by vůbec nebylo došlo k uzavření smlouvy nájemní a tím samým k úrazu žalobcovu. Že sřítivší se pavláčka žalovaným erárem byla najata, plyne z toho, že pouze po ní bylo možno se dostati k záchodům, náležejícím k úředním místnostem erárem najatým. Že nelze omlouvati opomenutí odborně technického prozkoumání najímaných místností v ohledu jejich bezpečnosti spěchem, nutkavším k přesídlení, je zřejmo a nevyžaduje tedy dalšího dovozování, zvláště an spěch ten nebyl ani nutný. Jelikož žalobce, jenž ovšem připouští, že věděl, že místnosti, o něž tu jde nedostačovaly, což však nesmí býti zaměňováno s nebezpečností, neměl na volbu jejich nejmenšího vlivu, a též nemohlo býti zjištěno, že mu byl znám nebezpečný stav sřícené pavláčky, takže mu nelze klásti za vinu, že ničeho nepodnikl k odvrácení hrozícího — jelikož vůbec netušeného — nebezpečí, péče o bezpečnost úředních místností nikdy

mu nikým nebyla uložena a ani dobře uložena býti nemohla, poněvadž jakožto laik ani nebyl způsobilý péči takovou na sebe bráti, nelze též důvodně tvrditi, že žalobce stihá též spoluzavinění na sřícení se pavláčky.

Dle toho však není uplatňovaný důvod odvolací dle č. 4. § 503. c. ř. s. dán, neboť právní posouzení věci, na němž se naříkaný rozsudek soudu odvolacího zakládá, a opřené o ně rozhodnutí ve smyslu žádání žalobního co do důvodu odpovídá výsledkům sporu a skutkovým zjištěním, tudíž zákona v naříkaném rozsudku soudu odvolacího na skutkovou podstatu ve stolici prvé zjištěnou a soudem odvolacím beze změny přijatou zcela správně bylo použito, pročež možno se, poukazujíc žalovaný erár k případnému, v podstatě a vývody dovolacími ani v nejmenším nevyvrácenému odůvodnění rozsudku soudu odvolacího, s nímž též soud dovolací je srozuměn, omeziti na vytknutí, že postup soudem odvolacím skutečně zachovaný uznati dlužno za správný a že v nedostatku uplatňovaného důvodu dovolacího nebylo lze zcela bezdůvodnému dovolání přiznati výsledku.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 24. července 1907 č. 9693. *Dr. Jos. Worel.*

Princip publicity: Důvěra v knihu pozemkovou neprospívá tomu, kdo před uzavřením kupní smlouvy ohledně nemovitosti, se nepřesvědčil, zda knihovní stav se srovnává se stavem faktickým.

Manželé S. koupili v roce 1904 usedlost v B., ku které patřila také rozsáhlá parcela č. kat. 123 role, a bylo jim také k usedlosti té a tedy i k parcele č. 123 na základě smlouvy trhové v příslušné vložce knihovní vloženo právo vlastnické.

Část parcely č. kat. 123 poznačenou X. drželi a užívali v době smlouvy trhové jejich sousedé V., aniž manželé S. o tom věděli. Když později seznali, že dle mapy přísluší díl X k jejich parcele č. k. 123, podali na manžele V. žalobu na uznání práva vlastnického k dílu pozemku X, dovolávajíce se důvěry v knihu pozemkovou.

Žalovaní ve sporu bránili se námitkou mimořádného vydržení.

C. k. okresní soud v D. K. rozsudkem z 13. června 1907 č. j. C 45/7-6 žalobě manželů S. vyhověl, a uznal, že žalobci jsou výhradnými vlastníky pozemku X.

Z důvodů: Vzdor tomu, že žalovaní, jak soud vzal za prokázáno, na základě provedeného řízení průvodního, nabyli sporného pozemku X dokonce mimořádným vydržením a to ještě dříve nežli žalobcové nastoupili v držení usedlosti v B., slušelo žalobě v plném obsahu vyhověti, a sice se zřetelem k § 1500 ob. zák.

Dotyčný § 1500 obč. zák. praví totiž výslovně: »Právo vydržením let neb promlčením nabyté nemůže však na újmu býti tomu, kdo maje důvěru v knihy veřejné, prve nežli bylo do knih vloženo, věc neb právo na se převedl.«

Tu se předpokládá, že nový knihovní nabyvatel od knihovního vlastníka nemovitost knihovním zápisem nabyvší, byl zcela bezelstným v době uzavření smlouvy trhové a zejména ještě v okamžiku knihovního zápisu, kterážto »důvěra v knihu pozemkovou a bezelstnost záleží v nezaviněné neznalosti, že stav knihovní s pravým právním stavem se nesrovnává, a neprospívá tedy důvěra ta tomu, kdo při náležité opatrnosti pravý stav věci seznati musil (§§ 326., 368., 468., 527. obč. z.), tehdy zejména kdyby patřičnou pozorností při nabytí statku dokonce již pouhým prohlédnutím pozemků, nabyvatel o neshodě knihovního stavu se skutečností přesvědčiti se musil.

V daném případě na straně žalobců jsou všechny podmínky pro použití § 1500. obč. z.

Sami žalovaní doznali, že nemohou tvrditi, že by žalobci v době koupě usedlosti č. 1 v B., zejména v době sepsání smlouvy a vkladu jejího do knih pozemkových věděli o tom, že část pozemku č. kat. 123 zahrnuta jest do parcely žalovaných č. kat. 116.

Soud vzal za dokázáno, že žalobce usedlost č. 1 v B., k níž parcela 123 náleží, přijal ve faktické držení hned v den smlouvy, dne 19. dubna 1904, kteráž do knih sub praes. 20. dubna 1904, byla do knih vložena, že dále sám výslovně ptal se při kupu předchůdců manželů D., jaké jsou na statku služebnosti a že mu odpověděno bylo, že pouze dvě služebnosti cesty, že však nebyl nikterak upozorněn na to, že by žalovaní užívali dílec prodávané parcely č. kat. 123.

Tu zajisté sluší míti za to, že, když manželé D. na výslovný dotaz žalobce tomuto ve směru naznačeném, — totiž pokud jde o otázku, zdali někdo snad neužívá části parcely č. kat. 123 — zaručili žalobci, že tu takového užívání není, pokud se týče, na takové užívání ho neupozornili, na žalobci nelze žádati, aby podnikl v tom směru zvláštní pátrání a snad nákladné měření.

Avšak soud béře dále za zjištěno, že žalobce hned po ujetí se držby usedlosti dle mapy se informoval, má-li v držení všechny parcely, jež

koupil a že zjistil, že koupenou parcelu č. 123 skutečně drží. Zbývá otázka, zda žalobce při obyčejné pozornosti prostým snad prohlédnutím pozemků nebo z jiných vnějších známek v přírodě musil poznati, že část pozemku jeho č. kat. 123 jest zabrána do pozemků žalovaných č. kat. 116. Na tuto otázku nutno však dle výsledků místního ohledání a provedených důkazů odpověděti záporně, neboť »mapový« pozemek žalovaných č. kat. 116 sám o sobě, tedy bez sporné části, sousedící hned s parcelou mapovou žalobců č. kat. 123 jeví dle mapy, i v přírodě tvar trojúhelníka, týž pozemek i se spornou částí X má v celku, přiléhaje zase i v přírodě k parcele č. k. 123 rovněž podobu trojúhelníka.

Na první pohled tudíž podoba celého pozemku (i se zabranou částí) odpovídá obrazci, jaký jeví mapový pozemek č. kat. 116.

Dále bylo zjištěno, že jak pozemek č. kat. 116, tak i sporná část jsou v téže rovině, stejně jednou plodinou osázeny, že nejsou od sebe odděleny žádnou patrnou mezí, ani cestou, ani svodnicí, nýbrž že obě části splývají v sebe v jeden nedílný celek, tak že činí dojem, jako by od dávných dob tento celek tvořily.

Soud béře za dokázané, — což i žalovaní tvrdili — že ani v době nabytí usedlosti č. 1 v B. se strany žalobců nebyla sporná část na první pohled znatelně oddělena od mapového pozemku č. kat. 116, tak že ze žádných zevnějších známek přírodních žalobce při obyčejné pozornosti prohlédnutím pozemku v přírodě nemohl poznati, že by v pozemku žalovaných, jenž v přírodě tvořil trojúhelník, právě tak jako v mapě a přiléhal skutečně, právě jako na mapě k jeho pozemku č. kat. 123, obsažena byla nějaká část jeho vlastního pozemku č. kat. 123. V tom směru vyzněl také posudek znalce zeměměřictví.

Jsou tu tudíž všechny podmínky »důvěry« v knihu pozemkovou, a slušelo tudíž dle § 1500. obč. zák., přes dokázané vydržení sporné části se strany žalovaných žalobě vyhověti.

C. k. krajský soud v H. K. rozsudkem ze dne 10. října 1907 č. j. Bc 62/7-12 odvolání žalovaných vyhověl, rozsudek prvého soudu změnil a žalobu zamítl.

Důvody: Odvolací důvod, že věc byla nesprávně posouzena prvým soudem po stránce právní, jest zcela opodstatněn, uváží-li se, že procesní soudce podle výsledku průvodů zjistil, že žalovaní manželé V. a jich právní předchůdcové spornou část pozemku se svým pozemkem č. kat. 116 jako hospodářský celek bezelstně nejméně po dobu 40 let drží a užívají, tudíž ji vydrželi, stavše se takto naturálními vlastníky pozemku sporného.

Dále zjištěno procesním soudem, že sporná část pozemku ve výměře 885 m.² jest částí pozemku č. kat. 123 žalobcům knihovně náležejícího od

V. D. smlouvou ze dne 19. dubna 1904 nabytého jako příslušenství č. pop. 1 v B.

Touto smlouvou prodal totiž V. D. žalujícím manželům S. usedlost č. p. 1 v B. v těch hranicích a mezích, jak on sám je držel a užíval aneb držeti a užívati oprávněn byl.

Jelikož ale spornou část žalovaní manželé V. a jejich předchůdci po dobu 40 let drželi a užívali, nemohl ji V. D. obdržeti a užívati, tudíž také ne smlouvou ze dne 19. dubna 1904 na kupující manžele S. prodati a postoupiti, následkem čehož tito spornou část nemohli koupiti a také nekoupili, nevědouce až do jara 1907. že sporná část jest součástí stavu knihovního (§ 442. obč. zák.).

Ani nemohou se na důvěru v knihu pozemkovou dle § 1500. obč. zák. s prospěchem odvolávati, protože oproti jich knihovnímu právu vlastnickému žalovaní dle §§ 1460. a 1468. obč. zák. vydržením nabyli naturálního práva vlastnického, ku spornému pozemku, a následkem toho těmto posledněјším dle § 1498. obč. zák. přísluší práva tam vytčená.

Této důvěry mohou se žalobcové tím méně dovolávati, když výměra předmětem knihovního zápisu není a oni také dle výměry ani nekupovali, tak že jejich důvěra ku výměře ani nesměřovala.

Bylo proto odvolání vyhověti.

C. k. nejvyšší soud dovolání žalobců nevyhověl.

Důvody: V rozsudku soudu odvolacího nelze spatřovati nesprávné právní posouzení věci, uváží-li se toto:

Prvý soudce zjistil, že žalovaní a jich předchůdcové v držení po více než 30 let nepřetržitě, klidně a nerušeně užívali sporné části pozemku č. kat. 123 a že jejich držba byla bezelstná a z této podstaty skutkové obě instance právem vyvodily, že žalovaní vydrželi vlastnictví ku sporné části dotčeného pozemku. Leč prvý soudce má za to, že žalobcové mají pro sebe důvěru v knihu veřejnou, a vyhovuje žalobě. S tím však souhlasiti nelze, neboť § 1500. ob. zák. obč. předpokládá, že ten, kdo nabývá práva nebo věci, při patřičné pozornosti nemohl poznati trvání práva někoho jiného, z vydržení nebo promlčení nabytého.

Z toho plyne, že ten, kdo sám sebe zbavil možnosti poznati trvání takového práva, kdo nešetřil patřičné pozornosti, sám tedy práv jest z nedostatku této pozornosti každému v jeho záležitostech dle § 1297. obč zák. přináležející, a že nemůže se odvolávati na to, že z knihy veřejné vychází na jevo jiný stav právní, než ve skutečnosti stává.

První ze žalobců V. S. sám pak udal, že před sepsáním kupní smlouvy ze dne 19. dubna 1907 a před jejím vkladem nebyl u spor-

ných pozemků, a teprve později měřením o tom zvěděl, že dle stavu knihovního část pozemku č. kat. 126 v B. patří k pozemku č. k. 123. Dle toho však žalobcové sami zbavili se možnosti, poznati v době nabytí sporného pozemku pravý stav věci, a důvěra v knihu veřejnou nemůže je chrániti, poněvadž jsou sami toho právi, byli-li touto důvěrou zklamáni.

Zcela nerozhodným je při tom, že manželé D. žalobcům při prodeji neřekli, že část pozemku č. k. 123 jest v rukou jiných, poněvadž to nemůže býti na újmu právům žalovaných, a stejně nerozhodným jest, byly-li žalobci, na jeho otázku, jaké služebnosti jsou u koupené usedlosti, prodávajícími udány pouze dvě služebnosti cesty, protože zde nejde o služebnost, nýbrž o vlastnictví ku spornému dílci pozemku.

Ježto tedy žalovaní vlastnictví ku sporné části pozemku č. k. 123 nabyli vydržením a žalobcové § 1500. o. z. chráněni nejsou, byla žaloba právem zamítnuta a nebylo vyhověti dovolání.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 1907 č. 15.211. *Dr. J. H.*

Rozdělují-li se současně výtěžek z vnucené správy a nejvyšší podání, neplatí o těchto dvou massách analogicky § 222. ex. ř.

Ze spisů vyplývá, že o rozvrhu jednak přebytků z výtěžku obnosem 255 K 96 h z vnucené správy nemovitosti čp. 1 v Malém Radošíně, již vymohl si pro daně obnosem 122 K 08 h a myšlené kolky obnosem 3 K 60 h c. k. berní úřad v Libochovicích, jednak nejvyššího podání obnosem 3563 K, docíleného vnucenou dražbou této nemovitosti, jíž vymohla si pro 196 K obecní spořitelna v Libochovicích, konalo se dvojí samostatné projednávání, a to nejprve o rozdělení přebytků z výtěžku a potom o rozvrhu nejvyššího podání, a že o každém z nich vydána byla též samostatná usnesení soudce prvého.

K oběma rozpočetním podstatám přihlásil řečený c. k. berní úřad k hotovému zaplacení na daních od 1 .listopadu 1904 zadrželých s přísl. obnos 151 K 25 h a poplatek z převodu majetku obnosem 80 K 40 h úhrnem 231 K 65 h, kteréžto přihlášce vzepřel se zástupce obce Velkého Radošína ohledně její přihlášené pohledávky na obecních a školních přirážkách obnosem 55 K 56 h potud, že podal odpor proti přikázání obnosu 231 K 65 h z přebytku výtěžku, tvrdě, že dlužno obnos ten přikázati z nejvyššího podání.

C. k. okresní soud v L. usnesením ze dne 25. srpna 1907 E 128/7 přikázal c. k. bernímu úřadu z přebytku z výtěžku částku 125 K 68 h jakožto pohledávku, pro kterou byla vnucená správa povolena a nedostávající se obnos 105 K 97 h usnesením ze dne 26. října 1907 E 151/7 z nejvyššího podání. Stížnosti podané proti tomu zástupcem řečené obce, která následkem tohoto přikázání došla z přebytků z výtěžku k zaplacení jen obnosem 5 K 28 h, kdežto při rozvrhu nejvyššího podání nebylo k ní pro opozděnou přihlášku hleděno, vyhověl krajský soud v L. usnesením ze dne 20. listopadu 1907 R VIII 359/7 v ten rozum, že pohledávku c. k. berního úřadu obnosem 231 K 65 h, pokud se týče (ježto poplatek z převodu majetku obnosem 80 K 40 h lze přikázati jen z nejvyššího podání) obnos 151 K 25 h rozvrhl dle obdoby § 222. c. s. ř. na obě podstaty, změniv ve směru tom usnesení soudce prvého.

Tímto usnesením rekursního soudu cítila se stíženou spořitelna v Libochovicích, která, přistoupivši jako hypotekární věřitelka pro 228 K 78 h k vnucené správě a nucené dražbě a došedši jen částečně zaplacení, tímto způsobem byla na své pohledávce o obnos 50 K 27 h zkrácena a podala dovolací stížnost.

C. k. nejvyšší soud vyhověl stížnosti, uváživ, že dle §§ 119., 128. c. s. ř. nijak o tom nelze pochybovati, že v případě vnucené správy tvoří výtěžky spravované nemovitosti zvláštní rozvrhovou podstatu, z níž zapraviti dlužno jednak dle § 120. c. s. ř. za podmínek tam uvedených přímo a bez dalšího řízení výlohy pod č. 1 až 5 naznačené, jednak pak nároky a pohledávky, uvedené v §§ 124. až 126. c. s. ř. a to nároky naznačené v § 124. č. 1 až 3 jen, byly-li věřiteli přihlášeny, že na těchto rozpočetních zásadách nemůže, zejména hledíc k § 161. c. s. ř., ničeho změniti nucená dražba spravované nemovitosti po čas nucené správy provedená, a obdobné použití výjimečného ustanovení § 222. c. s. ř. na vnucenou správu jest vyloučeno (§ 128. c. s. ř.).

I kdyby — což obec Velký Radošín ve svém rekursu vytýká, což však spisy (§ 78. c. s. ř., § 215. c. s. ř.) dotvrzeno není, byl zástupce c. k. berního úřadu při řečených projednáváních účinkovavší, při tom prohlásil, že přikázání účtované pohledávky 231 K 65 h ponechává co do otázky, z kterých podstat a jak má se tato pohledávka přikázati, soudci exekučnímu a tento uznal prohlášení to za postačitelné, lze mu přec jen přiznati ten význam, že tím chtěl učiněn býti návrh na použití zákona. Tím však jeví se usnesení soudu prvé stolice zcela správným, pročež změnou usnesení soudu rekursního byla obnovena.

Zamítnutí nároku dovolací stěžovatelky na náhradu nákladu na dovolací stížnost opírá se o to, že v řízení o vnucené správě a v rozpočtu

nejvyššího podání jednotliví věřitelé, ohledně výtěžkův a nejvyššího podání mezi sebou konkurující, nejsou k sobě v poměru stran sporných, pokud se týče procesních odpůrců, pročež nelze o nich použíti ustanovení civilního řádu soudního o náhradě útrat rozepře.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 30. prosince 1907 č. 15.813. *Bedřich Heidinger*, c. k. soudní adj.

Smlouvu o propachtování oprávnění k živnosti hostinské s místnostmi a bytem k tomu potřebným dlužno posuzovati dle předpisů o řízení ve sporech ze smluv nájemních.

Rozsudkem ze dne 14. října 1907 č. j. C III 93/7-17 nalezl c. k. okresní soud v Chrudimi, že úmluva uzavřená mezi žalobkyní Z. K. a žalovaným A. B. v příčině pachtu hostince č. p. 43/I. v Chrudimi, tří místností hostinské s kuchyní a sklepem, užívání zahrady, kuželníku a tří místností obytných v prvém poschodí, proti tomu, že žalovaný bude odbírati pivo výhradně v pivovaru M-ém a platiti bude zaň 18 K 50 h za 1 hl. — se zrušuje a že žalovaný jest povinen to uznati a z místností těch se vystěhovati, jakož i útraty zaplatiti, vše do čtrnácte dnů pod exekucí.

Proti tomuto rozsudku poslal žalovaný A. B. desátý den po doručení odvolání, které c. k. okresní soud v Chrudimi předložil jako v čas podané odvolací instanci.

C. k. krajský soud v Chrudimi však odvolání toto usnesením ze dne 18. prosince 1907 č. j. Bc I 135/7 zamítnul jako opozdění z těchto důvodů:

V této věci jde o to, aby nájemní smlouva bez předchozí výpovědi prohlásila se za zrušenou, tedy o případ, který má na mysli § 574. s. ř.

Obsahuje-li § 575. s. ř. předpis, že v řízení upraveném tímto oddílem činí lhůta pro opravné prostředky osm dnů, má tento průchod též ve věcech nájemních, kde se žalobce domáhá zrušení nájemní smlouvy žalobou (§ 574. s. ř.).

Protože odvolání podáno bylo teprve desátý den po doručení, bylo opozděno a proto zamítnuto.

Proti tomuto usnesení podal žalovaný A. B. stížnost, v níž zejména poukázal na rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ve Vídni ze dne 23. dubna 1902 čís. 5733 (Pfaff, Schey, Krupský č. 1865), ze dne 11. února 1902 č. 17.390 (téže sbírky č. 17603 a ze dne 12. září 1906 č. 15.119 (Právník

z 15. ledna 1907), uváděje, že jde o poměr majitelky koncesse hostinské Z. K. vůči náměstku jejímu A. B. a že jest propachtována v první řadě tato koncesse hostinská, také propůjčené užívání místností jest pouhým přirozeným důsledkem propachtu živnosti hostinské.

C. k. nejvyšší soud však stížnost tuto zamítl odůvodniv rozhodnutí své takto:

Smlouva uznávaná oběma stranami jest beze vší pochyby smlouvou nájemní.

Nehledě k tomu, že dle znění její mluví se v ní, že žalobkyně pronajala jakož i o placení nájemného, dala žalobkyně žalovanému v nájem v domě jejím se nalézající tři místnosti obytné a tři místnosti hostinské s kuchyní a sklepem, jakož i s právem užívati hostinské zahrady a zřízeného v ní kuželníku, dále příslušející jí oprávnění provozovati živnost hostinskou, kdežto žalovaný měl zapravovati nájemné způsobem tím, že bude za hektolitr piva platiti 18 K 50 h, z nichž 15 K jest cena za pivo a 3 K 50 h zvláštní příplatek na úhradu úroků s částečnou amortisací zápůjčky 5000 K, kterou žalobkyni pivovar v M. poskytnul na jaře r. 1906 pod hypotekou domu, v němž hostinec se nalézá.

Snaží-li se žalovaný ve stížnosti smlouvu tu vylíčiti za smlouvu služební čili zmocňovací, dlužno uvésti, že proti tomuto pojetí již to svědčí, že dle ustanovení smlouvy žalobkyně vyhražuje žalovanému právo používati hostinské zahrady a kůželníku, že se zavazuje oproti němu provésti ve smlouvě zevrubně uvedené opravy resp. zařízení, jakož i zejména to, že to, co při prodeji piva se při hektolitru nad obnos 18 K 50 h utržilo a ostatní výnosy hostinské připadnouti měli žalovanému proti tomu, že ponese náklady režie, jako též žalovaný stýská sobě v podání II. list 10 do škody, které utrpěl tím, že žalobkyně opomenula mu zříditi kůželník, jak k tomu byla povinna, při čemž poukazuje k tomu, že kůželník jest pro jeho hostinec v létě důležitým zdrojem příjmů.

Dlužno-li tedy dle toho pokládati smlouvu, na níž se přítomný spor zakládá, za smlouvu nájemní, platí pro tento spor zvláštní ustanovení c. ř. s. v řízení ve sporech ze smluv nájemních a pachtovních a jest v odpor vzaté usnesení soudu rekursního z důvodu k němu přičiněných, k nimž se odkazuje, odůvodněno, pročež stížnosti vyhověno býti nemohlo.

Rozhodnutí ze dne 21. ledna 1908 č. j. R II 35/8-1

JUDr. Strass.

Hovorna.

Osnova novelly k zák. obč. v příč. práva osob.

Zbývá promluviti o ustanoveních, která se týkají práv osob a práva rodinného.

V právu soukromém nemáme dosud ustanovení o ochraně zájmů na nepopíraném užívání jména a proti újmám vznikajícím neoprávněným osvojováním si jména, jaké znají některé zákony speciální (čl. 15., 21., 27. obch. zák., novella k řádu živnost. ze dne 15. března 1883 č. 39 ř. z. § 46., zák. o ochraně známek z 6. ledna 1890 č. 19 ř. z. § 10., zák. o právu autorském ze dne 26. prosince 1895 č. 197 ř. z. §§ 11., 44., 53.). Osnova v § 1. odstraňuje tento nedostatek, chráníc každý oprávněný, ať osobní, ať immateriélní, ať majetkový zájem na jménu jako celku neb jeho součástkách (příjmění, jménu rodném, praedikátu), ba i na jménu nepravém, podloženém (pseudonymu) proti vsahnutí třetí osoby jak negativnímu, popíráním práva na jméno, tak i positivnímu, osobováním si určitého jména na újmu oprávněného. V prvém případě žalovati lze na zjištění práva na jméno, v případě druhém na zákaz osvojování si jména a je-li zde zavinění, i na náhradu škody.

Lhůty stanovené v § 24. obč. z. při prohlášení za mrtva, nejsou přiměřeny dnešním vyvinutým poměrům dopravním. Osnova v § 3. lhůty ty jednak zkracuje (stačí při stáří 70 let nezvěstnost 5tiletá, při stáří 30 let nezvěstnost 10tiletá), jednak doplňuje podrobným upravením nezvěstnosti ve válce a na moři.

Vlivem zastaralého nazírání na postavení žen v životě právním udržely se dosud předpisy odpírající ženám způsobilost k svědectví solennímu. Tak odpírá § 591. obč. z. ženám způsobilost býti svědky při posledním pořízení, § 57. not. ř. vyžaduje, aby svědci spisu notářského byli pohlaví mužského, § 4. zák. ze dne 4. června 1882 č. 67 ř. z. připouští ženu teprve jako druhého svědka totožnosti, ba ještě zák. z 5. června 1890 č. 109 ř. z. žádá náhradou za legalisaci na listinách soukromých v nepatrných věcech knihovních spolupodpisu dvou mužských svědků. Vše to odstraňuje vzhledem k dnešnímu sociálnímu postavení žen a v zájmu úlevy ve formách písemnosti osnova známým ustanovením §u 5. Dle něho mohou ženy při zřizování písemních listin a při posledních pořízeních býti svědky a mohou býti přibrány při zřizování spisů notářských za svědky spisu a při soudních neb notářských ověřeních a jiných notářských osvědčeních za prvního neb jediného svědka totožnosti. Jejich spolupodpis jako svědků na soukromých listinách v nepatrných věcech knihovních může nahraditi spolupodpis svědka mužského.

I v jiném směru zlepšuje osnova postavení ženino, totiž pokud jde o její způsobilost k ujetí se poručenství a opatrovnictví, ustanovujíc v § 12., že žena může býti zřízena poručníkem neb opatrovníkem. K úřadu tomu buďtež však povolány jen ony ženy, které jsou k tomu ochotny. Jenom matka a bába dítěte (ať manželská, ať nemanželská) musí úřad ten na se vzíti. Nad to mohou dle §§ 13., 14. osn. ženy provdané ujati se poručenství neb opatrovnictví pouze se svolením manžela. Svolení toho zapotřebí není, jde-li o poručenství neb opatrovnictví nad vlastními dětmi manželskými neb nemanželskými ženy provdané, pak bylo-li manželství soudně rozvedeno neb byl-li manžel pro duševní chorobu zbaven svéprávnosti. Proti chikaně manželově chrání manželku ustanovení, že svolení manželem odepřené neb odvolané na její žádost může býti nahraženo výrokem soudce. Aby ženě poručníkem zřízené přidán byl spoluporučník, obligatorně nařízeno není. Jenom za jistých okolností v § 15. osn. vytčených jest nutno neb alespoň opatrno, přidati jí spoluporučníka. Tak když otec v posledním pořízení nařídil, aby manželské matce za poručníka povolené přidán byl spoluporučník, neb když žena, sama své způsobilosti nedůvěřujíc, žádá za zřízení spoluporučníka, neb když to soud poručenský ze zvláštních důvodů, zejména pro obtížnost neb rozsáhlost správy jmění poručencova uzná za vhodné, neb když bylo nemanželské matce svěřeno poručenství a spolupůsobení spoluporučníka jest nutné k ochraně práv nemanželského dítěte. Ženě, která byla zřízena opatrovníkem, nikdy se nepřidává spoluopatrovník; má-li soud v té příčině nějaké pochybnosti, nechť na ni opatrovnictví vůbec nevznáší.

Poručenství nad nezletilými, týkají se tato další ustanovení osnovy: Ustanovení §u 193. obč. z., že nemá býti připuštěn k poručenství ten, kdo by pro nějaký dluh posud nezaplacený s nezletilým ve spor přijíti mohl, vedlo k úzkostlivé praxi a mění je osnova v § 17. na příště tak, že soud poručenský v každém jednotlivém případě posouditi má, pokud má takový právní poměr vliv na způsobilost k ujetí se poručenství. I ustanovení §u 194. obč. z., že ti, kdo se nezdržují v zemi, ku kteréž nezletilec pod soud přísluší, nemají za poručníky býti zřizováni, jest za dnešních kommunikačních poměrů anachronismem. Proto § 18. osn. ustanovení to zrušuje a jen dává tomu, kdo by pro vzdálenost bydliště od soudu poručenského jen s obtíží neb jen s vynaložením značného nákladu poručenství vykonávati mohli, právo, aby je odmítli. Ustanovení §§ 207. a 208. obč. z. o vedení knihy sirotčí se zrušují a vyhražuje se cestě nařizovací, vydati předpisy o tom, kterak vésti jest přehled o jmění a osobě poručenců (§ 45. osn.).

Dle sdělení motivů zamýšlí se založiti přehledné tabelly sirotčí, z nichž by se postupně vylučovaly ty, které se týkají poručenství zaniklých.

Ustanovení dvorsk. dekr. ze dne 17. srpna 1822 č. 1888 sb. z. s., že u dětí v sirotčincích neb nalezincích umístěných zastupuje ředitelství ústavu místo poručníka, nejen zachováno v platnosti, nýbrž rozšířeno i na děti, nemající ani nemovitého ani značného movitého jmění, které držány jsou v pracovně donucovací neb v polepšovně neb ve veřejném neb soukromém ústavu, věnovaném péči o výchovu, jehož stanovy stát schválil, a to i tehdy, když chovanec byl dán na výchovu do rodiny pod dozorem představenstva ústavu. K uvarování veškerých pochybností se stanoví, že představenému ústavu přísluší práva i povinnosti poručníka. Ovšem může soud v zájmu poručencově i poručníka dosavadního v jeho úřadě ponechati neb přes to, že nezletilec do některého z řečených ústavů byl přijat, poručníka mu zříditi. Takovému poručníku však se odpírá jakýkoliv vliv na výchovu poručence v ústavu chovaném. I když poručenec z ústavu vystoupí, vede představensto ústavu poručenství dále, až do té doby, kdy mu bude zřízen soudem poručník (§§ 46.—48. osn.).

Pokud není po ruce osob ochotných k ujetí se poručenství neb je-li toho třeba k vydatné ochraně práv a zájmů sirotků nemajetných (zejména nemanželských), dopouští osnova v § 49., aby na místo poručenství individuelního nastoupilo jako instituce podpůrná poručenství generální, t. j. celé poručenství neb jednotlivé jeho úkony svěřiti lze státnímu orgánu neb orgánům veřejné správy k vedení poručenství způsobilému, zejména sirotčí radě. Provedení této zásady vyhražuje se cestě nařizovací.

Sirotčí rady, jiš dnes v mnohých obcích bez zákonného podkladu zřízené, zavádí osnova jako instituci obligatorní (§ 31.). Jsou to orgány v obci zřízené, samostatné, povahy úřední, avšak bez moci donucovací, které jsouce s obyvatelstvem ve styku bezprostředním, podporují soud poručenský v dozoru nad dětmi pod mocí poručenskou se nalézajícími, výjimkou i nad dětmi pod mocí otcovskou stojícími, a to v prvé řadě pokud jde o osobu nezletilce, v druhé řadě i pokud jde o jeho jmění, je-li toto ohroženo. Osnova zevrubně vypočítává úkoly sirotčí radě vyhražené. O jednom z nich, že lze jim svěřiti poručenství samo, byla řeč v předchozím odstavci. Důležitým úkolem jejím mimo jiné jest, že jí cestou nařizovací svěřiti lze dozor nad dětmi mladšími 14 let bez rozdílu, zda jsou pod mocí otcovskou či poručenskou, které dány jsou úplatně či bezplatně soukromým osobám na stravu a do vychování a lze oprávnění (koncessi) k přijímání takových dětí učiniti odvislým od svolení sirotčí rady (§ 34. odst. 2.). Sirotčí rada může k vyplnění svých úkolů vejíti ve styk s veřejnými korporacemi, s ústavy a spolky a může funkcionáře a členy těchto spolků neb

i jiné osoby pověřiti tím, aby pod jejím vedením a dozorem opatřovali jednotlivé jí přikázané úkony neb skupiny těchto úkonů. Jde tu o úřad tak zv. dozorců nad sirotky (Waisenpfleger), kteří zejména mají se poptávati a občas osobně dohlížeti k výchově sirotků a to ženy zpravidla na mládež ve věku pod 7 let. Dozorcům nad sirotky vydána budiž listina o tom, že jsou k úřadu tomu ustanoveni (§ 37.). Co do organisace sirotčí rady, obsahuje osnova jen základní zásady, ponechávajíc jich provedení cestě nařizovací. Členy sirotčí rady jsou vedle zástupců církví a náboženských společností zákonem uznaných, pak zástupců školy a obce osoby obojího pohlaví, svéprávné, občanských práv plně požívající, které znajíce s dostatek místní poměry, dávají na jevo trvalý zájem pro ochranu dětí a chtějí a mohou se podjati prací s úkoly sirotčí rady spojených. Zejména to buďtež členové spolků a ústavů, věnujících se ochraně mládeže. Osoby ty mohou členství v sirotčí radě odmítnouti jen, když by mohly odmítnouti poručenství neb byly-li členy sirotčí rady po dvě za sebou jdoucí funkční doby její. Doba ta obnáší 5 let (§§ 39.—44. osn.).

Péče o děti manželské. Dle § 178. obč. z. může soud v případě zneužívání moci otcovské nad dítětem učiniti vhodná opatření. Jaká opatření to jsou, vykládá autentickým způsobem § 10. osn. Není-li podmínek pro odnětí moci otcovské, avšak otec dítě zanedbává, moci otcovské zneužívá neb povinnosti s ní spojené neplní neb se dopouští chování nečestného neb nemravného, může soud zejména nařiditi, aby co do péče o osobu dítěte neb co do správy jmění postaven byl pod dozor soudu a považován byl tak jako poručník. Tím se otci odejme výhoda § 150. obč. z. Ustanovením, že na návrh ústavu neb spolku, který se bezplatně ujal péče o vychování manželského dítěte opuštěného neb zanedbaného, může soud vysloviti, že dítě před ukončením výchovy jenom se svolením soudu z ústavu může býti odvoláno, hledí § 11. osn. zabrániti častému úkazu, že nesvědomitý otec dítě ústavu odnímá, jakmile toto před ukončením výchovy svojí pracovní silou jemu výhodu poskytnouti může.

Ustanovení § 142. obč. z. o výchově dětí po rozvodu manželství jich rodičů, které v té příčině pro otce jest příznivější, zavdává příčiny k steskům. Maří prý začasté právo bezvinné ženy, aby žádala za rozvod, ježto jest vydána nebezpečí, že ztratí své děti. Proto navrhuje § 19. osn. změnu tohoto zákonného ustanovení tak, že (není-li tu dohody manželů soudem poručenským schválené) má soud poručenský přihlížeje k zvláštním okolnostem případu a maje na mysli povolání, osobnost a vlastnosti manželů a příčiny rozvodu neb rozloučení manželství rozhodnouti, má-li péče o vychování všech neb kterých dětí býti zůstavena otci či matce. Druhý manžel přes to podrží právo, aby se s dítětem stýkal. Soud může

styk ten blíže upraviti. Nařízení soudu poručenského může dle potřeby býti změněno neb zrušeno. Náklad na vychování nese otec.

Co do odpírání manželskému původu dítěte kolísá praxe v tom případě, když manžel před početím neb před uplynutím lhůty v § 158. obč. z. naznačené pozbyl svéprávnosti. Proto stanoví § 7. osn., že opatrovníku manžela choromyslného — nikoliv tedy i opatrovníku manžela nepřítomného neb marnotratníkem prohlášeného — přísluší právo odpírati manželskému původu dítěte. Tím vykonává opatrovník jen právo svého opatrovance. Platiž tedy i pro něho 3měsíční lhůta §u 158. obč. z. Lhůta ta počíná dnem, kdy se opatrovník o narození dítěte dověděl a věděl-li o něm ještě před svým povoláním k opatrovnictví, ode dne, kdy byl opatrovnikem zřízen. Nabude-li manžel ještě dříve, než spor jeho opatrovníkem zahájený právoplatně bude ukončen, opět úplné svéprávnosti, má na vůli (§ 8. osn.), aby spor uznáním manželského původu dítěte (třebas i v instancích vyšších) shladil. — Propůjčiti i dítěti samotnému právo, aby mohlo odpírati svému manželskému původu, nezdá se osnově býti účelno proto, že by tím ohled na čest rodičů dítěte utrpěl méně prý důležitým majetkovým zájmem dítěte.

Zvláštní péči věnuje osnova ochraně dětí nemanželských. § 21. stanoví povinnost správců matrik, aby podávali periodické zprávy o nemanželských porodech soudům poručenským. I § 22. v 1. větě kodifikuje praxi již ustálenou, že soud má neprodleně jmenovati poručníka a pečovati o to, aby v řízení nesporném otcovství bylo uznáno neb sporem na jisto postaveno. Druhá věta téhož §u luští spornou otázku, zdali objem povinností nemanželského otce v řízení nesporném stanoven býti má či zda vždy o to spor zahájiti jest, takto: Je-li otcovství uznáno, nechť soud objem povinností nemanželského otce v řízení nesporném z moci úřední na jisto postaví. Když však rozhodnutí závisí na vyhledání sporných okolností, které prostředky řízení nesporného zjištěny býti nemohou, nechť soud poručníku uloží, aby podal žalobu. Objem povinnosti alimentační netřeba na jisto postaviti, když nemanželský otec své povinnosti v plném objemu dobrovolně plní, neb není-li dle svých poměrů vůbec s to, aby na výživu dítěte něčím přispíval (§ 22. odst. 2.). Je-li třeba dovolati se chudinského zaopatření dítěte, má soud poručníku poskytnouti všemožnou podporu a po případě i k tomu působiti, aby zjištěna byla domovská příslušnost dítěte (§ 23.).

K ochraně nemanž. dítěte hned v první době po porodu, kdy matka zpravidla cizí pomoci potřebuje, čelí ustanovení § 24. osn., které přejato bylo z § 1716. něm. zák. obč. Již před narozením dítěte může totiž na návrh nemanželské matky prozatímním opatřením, k němuž netřeba

osvědčovati nebezpečenství nároku, býti nařízeno, aby otec výživné, které po tři první měsíce dítěti poskytnouti jest, ihned po porodu matce neb poručníkovi zaplatil a potřebný obnos v přiměřené době před porodem k soudu složil. Motivy, vyciťujíce obtíž v tom spočívající, že před porodem nelze podati důkazu o otcovství, vykládají, že soud v těch případech, když popírá otcovství ten, proti němuž se za řečené prozatimní opatření žádá, bude se museti spokojiti jistou pravděpodobností, totiž tvrzením ženy těhotné, že jest ten který nemanželským otcem.

Trvajíc na zásadě §u 171. obč. z., že povinnost alimentační k dětem nemanželským přechází jako jiný dluh na dědice nemanželského otce, stanoví osnova (§ 26.) dodatkem k § 171. obč. z., že nemanželské dítě, které v čas smrti otce, jenž otcovství soudně uznal neb jehož otcovství sporem bylo zjištěno, bylo v jeho domě živeno a vychováváno, může žádati, aby výživa a vychování, jakého se mu dostávalo až do smrti otcovy, dostávalo se mu i dále až do doby, kdy se samo bude moci živiti, avšak nikoliv v míře větší, než jaké se dle pozůstalého jmění dostati může dětem manželským. Dědicové otcovi jsou však (jako dle § 1712. odst. 2. něm. zák. obč.) oprávněni, odbýti nemanželské dítě takovým obnosem, který by mu připadl jako povinný díl, kdyby bylo manželské. Je-li nemanželských dětí několik, vypočte se odbytné tak, jako kdyby všecky byly dětmi manželskými.

O rozšíření dědického práva dítěte nemanželského v rodině matčině (§§ 93.—95. osn.) byla řeč v části o právu dědickém.

Ochranou, kterou poskytuje zákon matce nemanželské v době porodu a šestinedělí, poskytuje se v druhé řadě ochrany též dítěti samotnému. Matka, nejsouc v době pro ni nejtěžší vydána nouzi, nepomyslí na trestní skutek proti dítěti. Z té příčiny pokládá osnova za nedostatečné ustanovení § 1328. obč. z., hledící k nároku nemanželské matky jako k nároku na náhradu škody, jehož podmínkou jest svedení její. Proto po vzoru §u 1715. něm. zák. obč. v § 28. poskytuje matce proti nemanželskému otci nárok na náhradu nákladů slehnutí a výživného po prvních šest neděl po slehnutí, jakož i nárok na náhradu dalších nákladů následkem slehnutí nutných, bez ohledu na to, byla-li svedena či nic, již na základě pouhé skutečnosti, že byla oplodněna. Tímto novým ustanovením jest § 1328. obč. z. ovšem nahražen, ale osnova jeho formální zrušení nenavrhuje, chtějíc vyvarovati nedorozumění, jako by novou úpravou vyřízena byla též otázka povinnosti k náhradě v případě, že matka byla svedena. Aby vylíčený nárok nemanželské matky, který se promlčuje ve 3 letech po uplynutí šestinedělí, uskutečněn býti mohl v době, kdy matka nejvíce pomoci potřebuje, totiž ihned po slehnutí, dopouští osnova v § 29., aby na návrh matky vydáno bylo proti tomu, jehož ona za otce označuje, proza-

timní opatření, ukládající mu, aby potřebnou zálohu ještě před porodem pro matku k soudu složil. O prozatímním opatření tomto platí to, co bylo shora k §u 24. osn. řečeno. —*j*—.

Denník.

Kulturní dílo švýcarské. Koncem minulého roku ukončena šťastně velká osvětová práce švýcarská, míníme n o v ý š v ý c a r s k ý z á k o n n í k o b č a n s k ý, platný pro všechny kantony. Roku 1896 dala spolková rada podnět k tomu, aby pro celé Švýcarsko zřízen byl jednotný zákonník občanský. To státi se mohlo teprv po předcházející změně ústavy. Tatáž stala se usnesením veškerého národa švýcarského z 13. listop. 1898, jímž právo vydání všeobecného obč. zák. přeneseno na spolkovou radu a změněn takto čl. 64. ústavy, dávající takové právo dosud kantonům. K vypracování předběžné osnovy zvolena komisse s předsedou prof. H u b e r e m v čele, kteráž r. 1900 tuto předběžnou osnovu dokončila, uveřejnila a odevzdala nové rozšířené pracovní komissi 31 členů ku prozkoumání. Tato širší komisse ukončila svoje dílo r. 1097 a odevzdala osnovu v e t ř e c h j a z y c í c h švýcarského národa valné schůzi spolkového parlamentu jenž osnovu nezměněnou schválil a přijal dne 10. prosince 1907. Osnova přijata a schválen též národní a stavovskou radou a dne 21. prosince 1907 dekretem z 12. prosince 1907 jako zákon vyhlášena. Po té mohlo býti žádáno do tří měsíců, aby o zákoně provedeno bylo ještě hlasování celého národa — avšak toho nikdo více nežádal, a vedle čl. 63. uvozovacích ustanovení nabude zákon nejdéle 21. ledna 1912 platnosti ve všech státech spolkových — a tak celému Švýcarsku dostává se nového zákona občanského, na výši doby i vědy stojícího, jenž už co osnova byl vzorem pro zákonodárské práce jiných států.

Dokonalého úspěchu toho dosaženo jen tím, že neplýtváno ani sil ani času bojem o práva jazyková, nýbrž s v o r n ě v š e c h n y t ř i j a z y k y š v ý c a r s k é p o c e l o u d o b u p o k l á d á n y z a s t e j n ě o p r á v n ě n é a z á k o n s o u č a s n ě v y h l á š e n v e v š e c h t ř e c h j a z y c í c h j a k o s t e j n ě o p r á v n ě n ý c h. — A jak u nás?

Pro lepší ocenění vylíčeného faktu třeba míti na mysli jinak známou statistickou skutečnost, že obyvatelstvo švýcarské čítá 3 milliony duší rozdělených na jazyk německý, francouzský a italský — český národ pak jediný v zemích českých nerozděleně usedlý čítá na 6 millionů duší.

Německá jména rodová nejsou spolehlivým důkazem německého původu neb příslušnosti k národnosti německé, neboť se všední jména česká

jako Černý, Bílý, Dlouhý, Krátký, Sedlák a pod. dosti často do němčiny překládala. Nejméně však lze dovolávati se německých židovských jmen rodových, jako důkazu německého původu; neboť německá židovská jména rodová jsou původu zcela nového a byla židovským rodům předepsána i vnucena i tenkrát, když si toho nepřály. Tak stalo se zvláště dvor. dekr. z 23. července 1787 N. 698 sb. z. s. a z 21. února 1805 N. 19 sb. z. pol. a kdož by takového německého jména neužíval, stal se trestným. Tím vysvětlují se ryze německá jména rodová u židovských rodin třeba v ryze českých krajinách, jako v Kosové Hoře, ve Voticích, v Újezdech, v Hořicích, v Miletíně a j. kde od nepamětných dob usedlé byly rovněž jako domorodé obyvatelstvo české, a nikdy jinak než česky nemluvily.

Anglické poměry justiční byly předmětem rozhovoru v těchto listech roku 1907 na str. 441, jenž zakončen úsudkem tím, že taková nad míru drahá justice jako anglická pociťovala by se u nás přímo jako odepření spravedlnosti (denegata justitia) a měla by proto (mimo vše jiné tam dotčené) za následek všeobecnou nespokojenost veškerého našeho obchodnictva i průmyslnictva, uvyklého nyní rychlému soudnímu vymáhání převahou drobných pohledávek malým nákladem. Poučný obrázek z konání spravedlnosti v Anglii podává nejnověji Deutsch. Jur.-Ztg. z 1. května 1908 N. 9 pod nápisem: »Kosten der Rechtsverfolgung in England« str. 535. Před soudním dvorem »High Court« provádí se process pp. Wyler a spol. proti pp. Lewis a spol, o náhradu škody obnosem 30 až 40 tisíc liber £ (t. j. asi 600.000—800.000 něm. marek) pro »conspiracy« čili zlomyslné pykle a rejdy proti jisté v Africe koncessované společnosti. Veškeré náklady tohoto sporu, počítaje také značné odměny potřebných tlumočníků portugalských etc. páčí se úhrnem na 53.540 £, t. j. asi 1.070.000 něm. marek — převyšují tedy takměř dvakrát předmět sporu. D. Jur. Zeitg. zmiňuje se podle časopisu Evening News ještě o jiných podobnou měrou nákladných anglických soudních sporech, jako o processu Parnellově (známého vůdce Irčanů), jehož náklady činily 40 tisíc £, dále o processu Dra Jamesona (jenž jako na zahájení Burské války vtrhnul na území Burské). Náklady processu Jamesonova činily 10 tisíc £. — Třeba takové spory vyžadují vedle práce čistě právnické ještě značný náklad manipulační, jako při sporu na prvním místě jmenovaném pro listiny průvodní musel býti zařízen zvláštní oddíl bibliotheky zvláštního clarka stále zaměstnávající — přece tyto ohromné náklady sporů jsou jen drastickým dokladem neobyčejné drahoty anglické justice a tudíž její nevhodnosti — pro poměry kontinentální — alespoň největší měrou.

— —

Několik kritických poznámek ku zákonu o výkonu soudnictví při c. k. vrchních soudech zemských, jakož i při c. k. nejvyšším soudu ze dne 24. února 1907 č. 41 ř. z.*)

Podává X....

Málokteré zasedání rady říšské bylo tak plodným na zákony pro nejširší vrstvy obecenstva důležité jako zasedání odbývané před volbami dle všeobecného práva hlasovacího.

Mezi zákony, jež takřka promrskávány byly v hodině poslední náleží také zákon hořejší.

Budiž nám dovoleno, abychom přičinili několik poznámek kritických ku zákonu tomu.

I. Zákon shora dotčený nabyl dle § 6. moci prvním dnem kalendářního měsíce po jeho vyhlášení následujícího.

Uveřejněn v částce XXI. říšského zákoníka, jež vydána a rozeslána byla dne 27. února 1907. Tato částka nemohla ve 24 hodinách dojíti ku vrchním soudům ve Lvově a v Zadru. Proto usnášely se tyto dva vrchní soudy v sezeních ze dne 1. března 1907 zcela jistě ve sborech, jež §§ 1. až 4. neodpovídaly.

II. Při užití zákona toho povstaly mnohé pochybnosti, které řešiti se pokusíme.

1. Zdá se, že zákon upraviti chtěl § 1. usnášení se vrchních soudů o rekursech a stížnostech, v § 3. o věcech disciplinárních a § 4. o věcech běžných, t. zv. currentiích a že ostatní agendy vrchních soudů se dotknouti nechtěl. Zdá se totiž, že konečná slova § 1.: »ve všech jiných záležitostech v senátech pěti soudců« — se vztahují rovněž na rekursy a stížnosti.

Mnozí jsou toho mínění, jež my rovněž sdílíme, že tomu tak není a že ve všech ostatních záležitostech, jež zákonem dotyčným upraveny nejsou, vrchní soudy v sezeních 5 soudců rozhodovati mají.

*) Srov. Právník 1907, s. 24 sl.

2. Sporno, zda slovo s t í ž n o s t v § 1. vykládáno býti má striktně a pouze tam ho užito býti má, kde v zákoně skutečně o stížnosti se jedná, aneb zda, jak jiní míní, také v těch případech, kde záležitosti, jež svou povahou ráz stížnosti mají se rozhodují. Takovými jsou: odmítnutí soudce dle § 23. poslední věta j. n. rozhodování a odepření právní pomoci dle § 40. j. n., resp. čl. XIII. uv. z. k j. n., rozhodnutí o konfliktu kompetenčním dle § 47. j. n. na základě oznámení jednoho z účastněných soudů, aneb k návrhu stran, rozhodnutí o oznámení předsedy senátu soudu sborového (ev. obchodního v Praze, Vídni a Terstu, viz cís. nařízení ze dne 21. prosince 1855 c. 2 ex 1856 a uv. z. ku j. n. čl. VIII. č. 2) dle § 84. org. z., pakli v záležitostech řízení nesporného senátem vydáno usnesení záležející dle přesvědčení předsedy na patrném porušení aneb nesprávném použití zákona, a jež nezletilým neb opatrovancům na úkor by býti a soudu náhradu škody uložiti mohlo. Proto předseda soudu prozatím vyhotovení usnesení zastaví a spisy soudu vyššímu předloží. (Platí též pro usnesení vrchního soudu.) Konečně rozhodování o dohledacích stížnostech v řízení konkursním neb nesporném a p.

Podle našeho náhledu jsou všechny tyto případy dle své povahy stížnosti a má o nich soud vrchní v senátech o 3 soudcích rozhodovati. Výminku bychom činili pouze vzhledem ku jeho zvláštní důležitosti v případu § 84. org. z. Poněvadž však dle § 15. cís. pat. za dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. a rekursech zcela stejného rázu c. k. nejvyšší soud dle § 2. shora cit. zákona v senátu 3členném rozhoduje, bylo by anomalií, měl-li by snad vrchní v 5členém a soud nejvyšší v 3členém senátu o těchže záležitostech rozhodovati, pročež kloníme se k náhledu, že také vrchní soud o oznámeních dle § 84. org. z. ve 3člených senátech rozhoduje.

Stížnosti dohledací možno pokládati také za žádosti za ochranu právní, pak by je bylo vyříditi dle § 4. č. 16 cit. zákona bez usnesení senátu.

3. Co se týče případů v § 1. od. 2. zákona uvedených, v nichž v ý m i n e č n ě v r c h n í s o u d y r o z h o d o v a t i m a j í v s e s í l e n ý c h s e n á t e c h 5 č l e n ů, doporučovala teorie*) již, jakmile osnova zákona byla známa, výminku z všeobecného předpisu o hlasování o rekursech ve 3člených senátech — pro případ § 109. j. n. Jednať se tu o odepření osobní svo-

*) Srov. shora cit. článek v Právníku.

body, resp. svéprávnosti, tudíž největší capitis deminutio, jaká se mysliti dá, o civilní smrt. — Z toho důvodu sesílení senátu u vrchního soudu v těchto případech rozhodování se odůvodniti dá.

Co se dalších výminek, t. j. rekursů proti konečnému usnesení ve sporech pro rušenou držbu § 459. c. ř. s., proti rozdělení přebytků výtěžku předmětů nemovitého majetku §.122. a násl. ex. ř. a o rozvrhu nejvyššího podání exekučně prodaných předmětů nemovitého majetku (§ 229. a násl. ex. ř.), mohla by jako důvod uplatňována býti zvláštní důležitost věci pouze pokud platila stará juris. norma z 20. listopadu 1852 č. 251 ř. z., kdy pořad instanční z usnesení okresních soudů na vrchní soud směřoval. Zdá se také, že navrhovatel v sezení říšské rady ze dne 28. ledna 1907, v němž tyto výminky ku osnově zákona připojeny byly, tato ustanovení staré j. n. měl na mysli.

Jinak nebylo by lze dobře vysvětliti, proč nyní za platnosti nové jur. normy, kdy pořad instanční od okresních soudů na krajs. soudy jako soudy rekursní dle § 3. j. n. předepsán — stanoveno, aby výminečně nakládáno bylo s rušeními držby veleřídkými, jež se soudních funkcionářů (§ 79. j. n., resp. čl. XIV. uv. z. k j. n.) týkají aneb s rekursy proti rozpočtu přebytků výtěžkových deskových statků aneb rozvrhu nejvyššího podání exekučně prodaných deskových statků podanými.

Přezkoumávají-li krajské, resp. zemské soudy, jako soudy rekursní konečná usnesení v rušených držbách okresními soudy vydaná, ať se o rušení sebe důležitější jedná a přezkoumávají-li rozdělení výtěžků vnucené správy neb dražby za největší domy na př. v Praze neb ve Vídni v sumě několika set tisíc korun v sezeních 3 soudců, jest tu málo příčin, proč v hořejších případech u vrchního soudu v tom ohledu je stanovena výminka.

III. Pokud se týče nakládání s rekursy povstaly tyto otázky sporné:

1. Může ten, koho se rozhodnutí dotýká podle své volby podati odvolání neb rekurs a tím přivoditi, aby hlasováno bylo 5 resp. 3 soudci, jedná-li se o odporování výroku do rozsudku pojatého v příčině námitky nepříslušnosti, nepřípustnosti pořadu práva resp. rei iudicatae aneb o odporování výroku o útratách?

2. Jak má se naložiti s takovými rekursy, jež spojeny jsou s odvoláním proti výroku ve věci samé?

3. Jak hlasuje se o rekursech dle § 522. c. ř. s.?

ad 1. Podle dosavadní praxe nepřísluší odporujícímu ta-

kovéto právo volby, naopak nesprávně užitý opravní prostředek odmítnut budiž z tohoto formálního důvodu. Zejména děje se tak od té doby, co vydáno bylo rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. června 1906 č. 4090 rep. nálezů č. 193 (Práv. 1906 str. 560), dle něhož tehdy pojato-li rozhodnutí o námitce processuální (nepřípustnosti pořadu práva, nepříslušnosti soudu, zahájené a rozhodnuté rozepře) do rozhodnutí o věci samé, odporování pouze rozhodnutí o námitkách nemá se díti odvoláním, nýbrž rekursem.

ad 2. Nelze připustiti, aby jednání o odvolání bylo rozděleno a pokud s odvoláním rekursy spojeny o těchto ve 3členém senátu usnášeno bylo, nýbrž také o těchto rekursech má jako o odvolání díti se usnášení ve 5členných senátech.

ad 3. Dojdou-li na vrchní soud podobné rekursy dle § 522. c. ř. s., t. j. pro odepření neb odnětí práva chudých §§ 65.—68. c. ř. s. lč. XXXIII. uv. z. k c. ř. s. proti opatřením trestním proti svědku §§ 326. od. 3, 333. od. 1, 336 od. 3, aneb znalci § 354. od. 1 c. ř. s., aneb rekursy proti usnesením, jež jsou povahy spor řídící §§ 425. od. 2, 89. od. 2, 115. od. 1, 192. c. ř. s. má o nich rozhodovati senát 5členný vzhledem na slova § 522. c. ř. s.: »soud .... jehož rozhodnutí v odpor se béře, žádání rekursnímu vyhověti«, tedy týž senát, jenž vydal usnesení v odpor vzaté.

IV. Pokud se týče p o r a d s e n á t ů v r ch n í ch s o u d ů sluší podotknouti:

Aby dosažen byl účel, jejž zákon tento na mysli má, t. j. úspora času a polevení agendě vrchního soudu, měly by dle našeho náhledu vedle stálých 5členných senátů, také stálé 3členné senáty ročně napřed stanoveny býti a sice vzhledem na následující úvahy:

Podle § 32. org. z., jenž dle § 42. téhož zákona také pro vrchní soudy platí, má předseda soudu sborového před projitím každého roku sestaviti senáty k vykonávání moci soudní v občanských věcech právních (senáty rozhodovací, odvolací, pro záležitosti ve věcech nesporných), jakož i jinaké senáty předepsané pro záležitosti správy soudní a pro záležitosti osobní a rozděliti práce mezi senáty téhož druhu.

Poněvadž o rekursech, stížnostech ev. o tak zv. kurrenciích málo soudců rozhoduje (3), jest třeba, aby při výběru votantů obzvláštní zřetel na jich zkušenosti a odborné vědomosti vzat byl, nestane-li se tak, pak je hlasování pouhou formalitou, rozhoduje vlastně referent, resp. votant, ač-li je odborníkem jako

samosoudce a není-li takového v senátu, pak může, zejména potvrdí-li se rozhodnutí stolice I., a další opravní prostředek je vyloučen — stranám velká újma přivoděna býti.

Způsob, jakým dosud tvoří se senáty rekursní, totiž volbou dotyčnému předsedovi stálých senátů odvolacích přenechanou ze členů soudních, neodpovídá dle našeho náhledu organisač. zákonu.

Způsob ten nepodporuje ale také účel zákona tohoto, t. j. úsporu času bez úkoru nakládání s věcí samou, poněvadž zpravidla ostatní 2 votanti z 5, kteří nehlasují — zbytečně v sezení přítomni bývají do té doby, až referát na ně dojde.

V. Pokud se týče věcí disciplinárních, lze schvalovati, že senáty ve věcech těch jak u vrchního, tak u nejvyššího soudu z 5 členů sestávají (§ 3. zák.).

Při té příležitosti budiž nám dovoleno na to poukázati, že při kodifikování řízení disciplinárního proti nesoudcovským úředníkům a sluhům organisačním zákonem také předpisy týkající se disciplinárního řízení proti soudcovským úředníkům a notářům kodifikovány býti měly. Takovým způsobem mohly zastaralé předpisy cís. patentu ze 3. května 1853 č. 81 ř. z. jakož i zákona ze dne 21. května 1868 č. 46 ř. z. přizpůsobeny býti duchu doby.

Úředníci kancelářští a sluhové dosáhli organisačním zákonem mnohem mírnějších a duchu času více odpovídajících předpisů disciplinárních, nežli úředníci soudcovští. To plyne hlavně porovnáme-li tresty tam dle § 64. org. z. a) srážka z platu,*) b) odklad postupu do vyššího stupně platového, c) přeložení na jiné místo služební bez nároku na náhradu přesídlení, d) přeložení na odpočinek na neurčitý čas s menšími než normálními platy odpočinkovými a c) propuštění ze služby. Kdežto pro soudcovské úředníky jsou tresty disciplinární sub a), b) neznámé, viz § 6. zákona ze dne 21. května 1868 č. 46 ř. z.

Mimo to může u vrchního soudu (nikoli u nejvyššího soudu) propuštění ze služby jako trest disciplinární pro nesoudcovské úředníky a sluhy vysloveno býti toliko, když pro ně vyslovily se alespoň 4 hlasy. Předpisu takového zřízení týkajícího se úředníků soudcovských a notářů nestává. Nakládáno tu-

*) Dle § 64., od. 3., org. z. musí dříve, než-li se uloží srážka z platu, srážkou býti pohroženo. Těžko rozuměti, kdy má se pohroziti touto srážkou a kým. Zákon o tom nejedná. Zdá se, že tak učiniti může představený úředníka, poněvadž soud disciplinární pouze ukládá tresty aneb sprošťuje z obžaloby.

díž se silami kancelářskými a se sluhy celkem mnohem mírněji nežli s úředníky soudcovskými, již nad nimi dozor vedou, ačkoli na těchto v prvé řadě celé břímě a celá zodpovědnost soudcovské agendy spočívá.

VI. Konečně vyvolalo také ustanovení § 4. zákona, jež vypočítává případy, v nichž netřeba usnesení senátu u vrchních soudů, resp. nejvyššího soudu — mnoho otázek sporných.

Především zdá se nám, že případy mnohé tak § 4. č. 4—15 a 17 nemají pro c. k. nejvyšší soud žádného významu, poněvadž o nich týž nerozhoduje.

Dále kryje se závěreční věta § 4. č. 16 zákona toho s § 37. č. 8 org. z. a jest následkem toho, pokud jde o agendu vrchního soudu zbytečnou. Pro nejvyšší soud stačil by poukaz na § 37. č. 8 org. z.

Výraz správní úkony v §. 4. č. 16 zák. vykládá se v ten smysl, že se ním také t. zv. výtky aneb formelní poznámky za příležitosti vyřízení běžných kusů (§ 4. č. 1—17) rozumějí.

Pochybnosti povstaly také v příčině vyřízení t. zv. žádosti za ochranu právní.

Ve mnohých krajinách zdržují se individua, která nepronikuvše v žádném pořadu práva svým domnělým nárokem, přicházejí s podáními z pravidla zcela nesmyslnými a veškeré formy postrádajícími na soud vrchní, nejvyšší, na ministerstvo práv a ostatní ministerstva, ano i na Jeho Veličenstvo císaře. Veškerá tato podání pak po tuctech dodávána bývají oněmi instancemi soudu vrchnímu k dalšímu opatření.

Co se týče nakládání s těmito podáními, jsou mnozí toho mínění, že pouze prozatimní vyřízení těchto podání querulantů t. j. vyžádání si zpráv a spisů od soudů sborových I. stolice bez usnesení senátu dle § 4. č. 16 vydáno býti má, naproti tomu každé definitivní vyřízení takových podání státi se má v senátu 5členém, ať se jedná o definitivní vrácení s poučením neb bez poučení, aneb o vrácení praesidiu krajského soudu dle § 74. org. z. ku dalšímu jednání aneb o podání zprávy na minist. práv.

Jsme toho náhledu, že všechny tyto případy jsou kurrentními, nevyžadujíce usnesení senátu. Uvážiti sluší pouze, zda by nebylo lépe, aby takováto nesmyslná a neformelní podání, která přes důkladná poučení podatelům dávaná opět a opět se opakují reponována aneb zničena býti neměla. Přihází se totiž, že poučení, querulantům ve smyslu min. výnosu ze dne 26. října 1906

č. 25047 vydávaná minou se vůbec účinkem, aneb pouze ten účinek mají, že querulanti ti pak jinou instanci obtěžují. Často jsou podání taková pramenem příjmů pro pokoutníky. Tito ovšem pečují o to, aby pramen ten nezmizel.

Co se týče § 4. č. 17 zákona, jest pochybno, má-li se s návrhem referenta na doplnění vyhledávání týkajících se zakládání, doplňování opětného zřizování aneb změny pozemkových neb horních knih, nakládáno býti jako s kurrencií, aneb, poněvadž se zákon o tom nezmiňuje, v 5členném senátu o něm usnášeno býti má.

Conclusione a maiori ad minus soudíme, že takovéto doplňovací návrhy vyřízeny býti mají bez usnesení senátu, poněvadž definitivní vyřízení t. j. ustanovení dne, kterého při zakládání, doplňování, opětném zřizování nebo změně pozemkových neb horních knih, pozemková neb horní kniha má býti otevřena — bez usnesení senátu se děje. Vydávají-li se pak dle právě citovaného § 4. č. 17 v opravném řízení předepsané edikty bez usnesení senátu,, má také usnesení, že takové edikty odpadnouti mají, bez usnesení senátu se státi.

Intervence vrchního soudu vyžaduje dále ve věcech knihovních finanční ředitelství, jedná-li se o změnu jména obce, rozdělení obcí, spojení více míst v jednu obec pod jedním jménem, vyloučení parcel pozemkových z jedné obce katastralní, změnu hranic mezi obcemi a pod.

Vyhledávání, jež v těchto případech jsou nutná a jež záležejí ve vyžádání vyjádření se od okresních soudů, od úřadů deskových a železniční kruhy vedoucích o tom, zda proti změně, jež provedena býti má, z jich hlediska překážky nestává, a kdo za útraty s tím spojené ručí — spadají zajisté pod vyhledávání v § 4. č. 16 zákona dotčená a mají bez usnášení senátu vyžadována býti.

Sporno může býti, jakým způsobem usneseno býti má na konečném dobrém zdání v příčině té vrchním soudem vydaném.

Podle našeho mínění jsou to též správní úkony, neboť obsahují zpravidla pouze sdělení toho, co úřady dožádané prohlásily a mají za kurrentní považovány býti. Někteří nicméně za to mají, že dobrá zdání ta v senátech 5člených přednášena býti mají dle § 1.

Ku konečnému odstavci § 4. sluší řešiti tyto otázky sporné:

1. **Jakým způsobem dostati se může věc do senátu 3členného**

tehdy, pakli si předseda referát ohledně záležitostí v § 4. pod č. 1—17 naznačený ponechá?

2. Má se záležitost dotyčná přednášeti v senátu 3členém i tehdy, spadá-li beze vší pochyby mezi ony v § 4. č. 1—17 naznačené — pakli si toho pouze předseda sám přeje.

ad 1. Dle našeho náhledu bylo by sice správnějším, aby tehdy, podrží-li předseda referát, předsednictví svému zástupci postoupil, aby právo kontroly v příčině tohoto vyřízení, jaké má konečný odstavec § 4. na mysli — provedeno býti mohlo.

Toto postoupení předsednictví bylo před vydáním nového organisačního zákona obvyklým.

Ovšem nemůže býti řeči o tom, že by mimo předsedy a na nejvýše referenta, votant neb člen senátu měl právo, aby nějaká záležitost nebyla kurrentně odbyta, nýbrž v senátu 3členném přednášena, ač by to k. př. v případě věcí jazykových mohlo býti důležitým.

ad 2. Dle všeobecného znění konečného odstavce § 4. nelze o tom pochybovati, že tehdy, je-li předseda nerozhodným, může každou ze záležitostí § 4. č. 1—17 do senátu přivésti, ač je věc jasnou a usnesení senátu nevyžaduje. Stane-li se tak všeobecně, pak přichází na zmar zákonem obmyšlená rychlost vyřizování a úspora času.

Praktické případy.

Nárok na náhradu v pořadí knihovně zjištěných práv nájemních (výklad §u 1120. a 1121. obč. zák.).

Rozsudkem c. k. okresního soudu ve V., ze dne 13. ledna 1907, č. j. E. VIII 4/7, byla žaloba zadnějšího knihovního věřitele T. se závěrečnou prosbou, aby se odporu jeho proti přikázání náhradní pohledávky 4.050 K z nejvyššího podání za dům čp. 483 ve V. v pořadí práv nájemních měšť. pivovaru ve V. dalo místa pokud se týče částky 3093 K 75 h, zamítnuta, ohledně zbývající částky bylo odporu tomu vyhověno a to z následujících důvodů:

»Rozvrhovým usnesením z 26. ledna 1907 č. j. E VIII. 1115/6/42 přikázána byla Měšťanskému pivovaru ve V. v pořadí nájemních práv náhradní pohledávka 4050 K dle § 1120, 1121 o. z. obč. a odpor p. J. T. odkázán byl na pořad práva.

K odůvodnění svého odporu tvrdí tento v žalobě především, že Měšťanskému pivovaru nárok na náhradu nepřísluší, ježto by mu dle § 1324 o. z. obč. patřila pouze náhrada skutečné škody, které tu není a nikoli ušlého zisku, poněvadž ani sl. M. H. ani manželům L. a G. J. nelze zlého úmyslu nebo hrubé nedbalosti přičítati.

Avšak § 1324 o. z. obč. stanoví všeobecnou normu pro výklad zákonného výrazu »náhrada« pro ty případy, kde v zákoně není výraz ten blíže určen. Pro § 1121 o. z. obč. však není třeba sahati k normě § 1324 cit. zák., neboť § ten souvisí nejen bezprostředním zařaděním a stylisticky, ale i logicky, co nejúžeji s § 1120 o. z. obč., stanové od něho odchylku pouze v tom, že při nucené dražbě nájemník každým způsobem novému kupci ustoupiti musí, toliko co náhrady se týče, zůstaveno mu právo přednější, totiž, jak řečeno v § 1120 o. z. obč., má právo žádati na pronajímateli úplné náhady jak za škodu vzatou tak i za ušlý užitek. Právo nájemní do knih vložené změní se v případě § 1121, o. z. obč. na hypotekární nárok náhradní v knihovním pořadí práva nájemního a nedocílí-li se o výši jeho shody, ustanoví ji soud (§§ 216., odst. 4, 227., odst. 2. ex. ř.)

Podle smlouvy o nájem mezi sl. M. H. a žalovanou společností z 5. listopadu 1904 vloženo jest do knih pozemkových jak právo nájemní samo, tak i ještě zvláště právo zástavní za nájemné napřed zaplacené, s 5% úroky a za veškeré nároky, které pivovaru ze smlouvy té neb jejího nesplnění budou přislušeti, zejména za nájemné, které by v případě vnucené správy musel platit, do celkové výše 8000 K.

Vzhledem ke shora uvedeným, zákonným ustanovením a k této smlouvě, jakož i k posudku znalců v oboru pivovarském, kteří souhlasně udali, že tím, že nebyla dodržena nájemní smlouva, o kterou tu jde, utrpěl pivovar ve V. škodu, ježto pokládají za jisto, že by byl dodržením smlouvy pivovar získal, jest jasno, že Měšťanský pivovar ve V. následkem nuceného soudního prodeje domu čp. 483 ve V. má právo na plnou náhradu v pořadí vtěleného práva nájemního a není třeba uvažovati, jde-li o skutečnou škodu či ušlý zisk a je-li tu hrubá nedbalost čili nic.

Co se pak týče námitky, že přihlášený ušlý zisk jest jen fiktivní, ve skutečnosti vůbec neexistuje a také povstati nemusil, a sporné výše účtované škody, nabyl soud v základě souhlasných výpovědí svědků a souhlasného posudku přísežných znalců, jichž výpověď za daných poměrů musí být pro soud směrodatnou, úplného přesvědčení, že množství piva, které by pivovar v domě čp. 438. ve V. během příštích let nájemní smlouvy byl prodal, bylo by obnášelo ročně nejméně 750 hl. a že zisk pivovaru při 1 hl. piva činil by i pro další tři roky nejméně 1 K 50 h.

V ostatním jest proto rozsudeční nález pouhým výpočtem pomocí takto stanovených základních hodnot.

Béřou-li se tedy za základ ty minimální číslice odbytu a zisku, ježto dle posudku znalců jedině ony jsou zcela jisty, činí náhrada za 2 a $^3/_4$ roku 3093 K 75 h, takže ohledně tohoto obnosu musila žaloba býti zamítnuta, kdežto ohledně obnosu dalšího jeví se odpor žalobcův oprávněný a bylo žalobě místa dáti.«

Proti tomuto rozsudku, pokud jím žaloba byla zamítnuta, podal žalobce p. T. odvolání z důvodů nesprávného právního posouzení a nesprávného posouzení okolností faktických a průvodů.

Rozsudkem c. k. zemského soudu v Praze, ze dne 5. září 1907, č. j. B c III. 125/7/11 bylo odvolání žalobce zamítnuto a rozsudek I. instance potvrzen, podstatně z důvodů soudu prvního.

K dovolání žalobce c. k. nejvyšší soud uznal právem: »Dovolání se nevyhovuje; žalobce jest povinen zaplatiti náklady dovolacího řízení.«

Důvody: »pokud se tkne dovolacího revisního důvodu č. 4., § 503. c. ř. s., uplatňován jest tento především v tom směru, že věřiteli, na řadu přišedšímu, přikázána byla z právního důvodu náhrady dle § 1121. o. z. obč. částka 4050 K, aniž bylo hleděno k ustanovení § 1324. o. z. obč., dle něhož dlužno ušlý zisk (a jen o takový tu jde) nahraditi jen tehdy, způsobena-li škoda zlým úmyslem nebo patrnou nedbalostí.

Než § 1324. o. z. obč. nelze zde užíti, dlužno spíše souhlasiti s právním názorem nižších soudů, že pro posouzení přítomné rozepře rozhodujícími jsou zvláštní předpisy §§ 1120. a 1121. o. z. obč., platné pro smlouvu nájemní. Káže to logika a srovnává se to s vykládacími pravidly § 6. o. z. obč.

Jestliže a pokud pak v bezprostředním spojení s § 1120., jenž upravuje práva nájemcova pro ten případ, že nájemní práva na prodané nájemní věci knihovně zjištěna nejsou, následující § 1121. jedná o těchto právech nájemcových v tom případě, je-li nájemní právo zapsáno jako právo věcné, možno logicky a dle týchž vykládacích pravidel § 6. slovu »náhrada« v § 1121. ob. z. obč. přikládati toliko význam »úplného zadostučinění« § 1120. Nelze tedy rozsudku soudu odvolacího, jenž souhlasně s rozsudkem I. stolice uznává nárok nájemcův na ušlý zisk, v tomto směru vytýkati nesprávné posouzení právní.

Revisní důvod § 503., č. 4. však ani v druhém směru, ve kterém jest uplatňován, že prý právě mylně posouzen byl předpokládaný důvod škody, není podstatný. Dovolání v té příčině tvrdí, že žalovaná firma utrpěla škodu nikoli následkem dané jí výpovědi, nýbrž proto, že sama

přestala hostinskou živnost provozovati, pokud se týče, že ji v některém ze sousedních domů dále neprovozovala. Tím však dovolatel jednak imputuje žalované positivní činění, k němuž dle zákona není zavázána a je tedy námitka jeho sama o sobě právně bezdůvodná, jednak ale námitka ta způsobem nepřípustným zasahuje do oboru původní otázky a ocenění důkazů, kdyžtě znalci podali dobré zdání své právě hledíce ku škodě, která vzešla žalované firmě tím, že jí ušla možnost, provozovati živnost v určitém domě čp. 483 ve V.

Pokud se tkne dále uplatňovaného dovolacího důvodu č. 3., § 503. c. ř. s., není tento po zákonu proveden, neboť se jím nebrojí proti tomu, že nějaké skutkové předpokládání rozsudku soudu odvolacího jest v odporu se spisy procesními, nýbrž, jak ze souvislosti dlužno souditi, proti právnímu rozboru, jejž soud odvolací navazuje na obsah smlouvy nájemní a na skutečnost, že smlouva ta byla do knih vložena. Ani tento důvod dovolací není tedy opodstatněn.«

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 1907, č. 13443. Dr. *Jahn ml.*

---

1. K odůvodvění příslušnosti možno až do konce jednání o příslušnosti nové okolnosti přivésti.

2. K odůvodnění příslušnosti dle § 99. j. n. stačí i pohledávka žalovaného proti žalujícímu, byť i byla kompensabilní, sporná aneb podmíněná výsledkem právě tohoto sporu.

Ve sporu firmy S. H. v Olomouci proti filiálce banky F. K. v Obr. v Srbsku o dodání vagonu povidel zahájeném u c. k. krajského soudu v Olomouci namítala žalovaná místní nepříslušnost. C. k. krajský soud nařídil o obraně té oddělené jednání a usnesením ze dne 20. března 1907 Cg II 518/6 žalobu pro místní nepříslušnost zamítl.

Důvody: Žalobkyně odůvodňuje příslušnost ustanovením § 99. odst. 1. j. n., tvrdíc, že žalovaná, která nemá sídla ve vnitrozemí, v době podání žaloby, t. j. dne 31. prosince 1906, měla u speditеura J. B. v Olomouci uložený vagon povidel, jejž centrálka žalované bankovní filiálky se sídlem v B. v Srbsku, dne 5. prosince 1906 koupila při exekuční dražbě provedené proti ní. Centrálku zastupoval při dražbě L. G., chéf jejího oddělení pro zboží.

Naproti tomu namítá žalovaná, že L. G. koupil sice při dražbě onen vagon povidel, avšak na svůj účet a mimo to jej ihned dále prodal a odevzdal.

Na základě exekučních spisů a výpovědí svědků vzal soud za prokázáno, že v době podání žaloby ani centrálka žalované filiálky, ani L. G. nebyl více vlastníkem povidel u J. B. uložených.

Žalobkyně uvedla konečně, avšak teprve při ústním jednání k odůvodnění příslušnosti dle § 99. j. n., že žalovaná má pohledávku proti ní (žalobkyni) samé, že totiž žalobkyně má žalované nahraditi útraty, jež povstaly tím, že žalovaná pro žalobkyni uložila právem u spediteura ve Vídni vagon povidel, jenž tvoří předmět sporu a že žalobkyně sama pohledávku žalované v listě ze dne 26. listopadu 1905 uznala.

Žalovaná popírá existenci této pohledávky a skutečně nemůže býti pohledávka tato pokládána za již existující, poněvadž žalobkyně v uvedeném listě uznává nárok žalobkyně na útraty uložením u spediteura povstalé jen pod tou podmínkou, že jí žalovaná sporný vagon povidel vydá a výši oněch útrat oznámí, což se dosud nestalo. Také v žalobě, ve které se sice žalobkyně o pohledávce té zmiňuje, anižby se však na ni k odůvodnění příslušnosti odvolávala, prohlašuje, že v případě dodání sporného vagonu jest ochotna, útraty za jeho uložení u speditéra žalované nahraditi. Uzrává tudíž pouze podmínečně nárok žalované na náhradu útrat s uložením sporného vagonu povstalých a svoji povinnost k jich zaplacení a to úplně právem.

Pokud není rozhodnuto, zda žalovaná povinna jest sporný vagon povidel vydati, potud jest nejisto, zda jest oprávněna žádati útraty uložením u spediteura povstalé. Pohledávka na náhradu těchto útrat vznikne teprve tehdy, až bude rozhodnuto, že žalobní nárok po právu stává.

Ježto dosud pohledávka žalované neexistuje, nelze ji požadovati za předmět jmění žalované. Musilo býti tudíž obraně nepříslušnosti místa dáno a žaloba zamítnuta.

Na rekurs žalobkyně c. k. vrchní zemský soud v Brně usnesením ze dne 3. května 1907 R II 59/7 usnesení prvé stolice změnil, obranu nepříslušnosti zamítl a soudu prvé stolice nařídil, aby řízení ve věci samé provedl teprve až usnesení to stane se právoplatným.

Důvody: Pro zkoumání příslušnosti, pokud provádí je soudce z moci úřední jsou rozhodnými udání žaloby. Nerozhodným jest, zda udání ta odpovídají pravdě a zda od protistrany jsou dodatečně popřena či přiznána. Má-li býti však otázka příslušnosti v cestě sporu rozřešena, pak jest povinen žalobce skutečnosti, na které se k odůvodnění příslušnosti odvolává, nejen tvrditi, nýbrž i dokázati.

Tak jako jest dovoleno oběma stranám, aby až do konce jednání k odůvodnění žalobního nároku nové skutečnosti a důkazy uvedly, tak jest také žalobce oprávněn až do konce jednání o příslušnosti nové okolnosti uvésti a nové průvodní prostředky nabídnouti.

Dle toho byl žalobce oprávněn také teprve během jednání o příslušnost prohlásiti, že žalovaná má pohledávku proti žalobkyni v Olomouci bydlící a na tuto pohledávku k odůvodnění příslušnosti se odvolati.

Soud prvé stolice jest toho náhledu, že nelze tuto tvrzenou pohledávku žalované pokládati již za existující, poněvadž, pokud není rozhodnuto, zda žalovaná jest povinna sporný vagon povidel žalobkyni dodati, jest nejisto, zda žalovaná má nárok na útraty uložením tohoto vagonu povstalé.

Soud druhé stolice nesouhlasí však s tímto náhledem. V případě tomto nejde o to, aby závazně rozsudkem zjištěno bylo, zda pohledávka žalované, na které se žalobkyně k odůvodnění příslušnosti odvolává vůbec a v jaké výši po právu existuje. Takovéto zjištění, jež by vyžadovalo provedení zvláštního procesu, bylo by v podobných případech nemožným, obzvláště tehdy, když poddlužník se žalobcem není identický a tudíž na procesu nijak není zúčastněn.

Dle náhledu druhé stolice postačí úplně, když žalovaná na tvrzenou pohledávku nároky činí, ji za předmět jmění a část svého jmění považuje. Tuto vlastnost, že tvoří předmět jmění, má tvrzená pohledávka tak dlouho, pokud se jí věřitel nevzdal neb pokud mu rozsudkem oduznána nebyla. Soud druhé stolice stojí na tom stanovisku, že i sporná neb podmínečná pohledávka postačí k založení příslušnosti dle § 99. j. n. —

Proti tomuto rozhodnutí podala žalovaná revisní rekurs. C. k. nejvyšší soud však usnesení druhé stolice potvrdil. —

Důvody: Rekurentka pokládá za nepřipustné, aby žalobkyně udání žaloby, jimiž příslušnost c. k. krajského soudu v Olomouci ve smyslu § 99. j. n. odůvodňovala, během jednání změnila tím, že odvolala se na jiný předmět jmění žalované. To prý jest proto nedovolené, poněvadž prý § 99. j. n. obsahuje výminečné ustanovení.

Náhled rekurentky jest však nesprávný. Jednání o nepříslušnosti děje se dle předpisu soudního civilního řádu. Jest tedy druh příslušnosti, na který žalobkyně se odvolává úplně nerozhodný.

Avšak také meritálně jest naříkané usnesení i jeho odůvodnění správné. Na vyvrácení tvrzení rekurentky poukazuje se na to, že žalovaná sama v žalobní odpovědi tvrdí, že má proti žalobkyni pohledávku

z důvodů náhrady škody. Nerozhodno jest, že při tom žalovaná poukazuje na možnost kompensace, ježto i pohledávka ke kompensaci použitá tvoří předmět jmění žalované. —

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. června 1907 č. 7254. Dr. S. B.

---

1. K odůvodnění žaloby syndikátní nestačí, že právní náhled soudců je nesprávný, nýbrž musí tu býti porušení určité povinnosti úřední. Jde-li o zcela nepatrný rozdíl při výpočtu úroků, nelze v tom spatřovati hrubé zavinění.

2. K otázce, kdo nese útraty poštovného, zaplatí-li dlužník vynechanou pohledávku exekučnímu organu?

Exekuci, povolenou obchodním soudem v P. dne 10. února 1906 vymáhajícímu věřiteli L. Š. proti dlužníku R. S. pro směnečnou pohledávku 70 K s 6% úroky ode dne 2. ledna 1905 a útratami 37 K 42 h, exekuční orgán nevykonal, protože mu dlužník zaplatil při výkonu dne 19. února 1906 kapitál 70 K, úroky 4 K 40 h (exekuční orgán vypočetl 6% ode dne 2. ledna 1905 do dne 19. února 1906 sumou 4 K 64 h, a odrazil od toho nepotřebený a věřiteli již přisouzený kolek 24 h) a útraty 37 K 42 h, celkem 111 K 82 h. Po srážce poštovného 42 h byla suma ta, tedy nyní 111 K 40 h zaslána věřiteli.

Tento učinil nový návrh exekuční, v němž žádal za výkon exekuce pro nedoplatek 72 h a další útraty opomenuté v prvém návrhu v sumě 7 K 44 h, celkem tedy pro 8 K 16 h, zároveň žádal za přisouzení útrat tohoto nového návrhu. Tvrzený věřitelem nedoplatek z prvního návrhu exekučního povstal tím, že věřitel ve svém výpočtu 1. nevzal zřetel na vrácený mu kolek 24 h, 2. vypočetl úroky do dne 20. února 1906 jakožto dne zaplacení sumou 4 K 70 h, tedy o 6 h více, 3. neuznal odražení poštovného 42 h.

Soud exekuční (okr. s. v H.) usnesením ze dne 2. března 1906 E 51/6 nařídil výkon v příčině útrat 7 K 44 h, zamítl však žádost za exekuci v příčině zmíněných 72 h (tvrzeného nedoplatku) a žádost za přisouzení útrat tohoto nového návrhu z těchto důvodů:

Útraty poštovného nese vym. věřitel sám, protože dlužník byl po zákonu oprávněn, platiti orgánu výkonnému (§ 25. ex. ř.), jejž dlužno v případě takovém považovati za zmocněnce vym. věřitele, kterému dle § 1424. obč. zák. s právním účinkem § 1412. obč. zák. lze platiti;*) vym. věřitel v případě takovém má právě tak málo nárok na útraty, spojené se zasláním

*) Srovnej rozh. z 10., 12. 1904, sbírka číslo 774.

obnosu, dlužníkem zaplaceného, jako v případě tom, kdyby sám výkonu exekuce přítomen byl anebo byl při výkonu exekuce zastoupen zmocněncem k přijímání peněz oprávněným a jednomu nebo druhému z nich dlužník osobně zaplatil; co se týče úroků, činí tytéž 4 K 64 h a byly zapraveny jednak tím, že dlužník zaplatil hotově 4 K 40 h a jednak tím, že dlužníku přichází k dobru svrchu uvedený obnos 24 h za kolek na protokol.

Útraty návrhu samého přes to, že mu v příčině obnosu 7 K 44 h bylo vyhověno, nebyly vym. věřiteli proto přisouzeny, poněvadž týž pro částku 7 K 44 h mohl žádati o povolení a výkon exekuce již v návrhu o povolení exekuce pro 70 K a žádosti té by bylo beze všeho vyhověno a nejsou tedy útraty ty nutny (§ 74. ex. ř.).

Věřitel nyní připustil sice, že mu vrácen byl kolek 24 h, ale v příčině částky 48 h a útrat podal rekurs, jenž soudem rekursním byl zamítnut. V důvodech soud rekursní vyslovil, že, ač nesdílí náhled soudu exekučního, že útraty poštovného v případě takovém musí nésti vždy vym. věřitel sám, poněvadž pro náhled ten chybí v ex. řádu směrodatného ustanovení a naopak § 27. 2. ex. ř. spíše mluví proti tomuto náhledu, přece má za to, že v případě tomto má nésti útraty poštovného vym. věřitel, poněvadž se tu jedná o pohledávku směnečnou a dlužník byl dle čl. 39. a 97. sm. ř. povinen platiti v místě svého bydliště. Otázku, zda byl úrok vypočítán správně čili nic, soud rekursní vůbec ani neřešil, spokojiv se tím, že nedoplatek 6 h na úrocích přičetl k obnosu 42 h (poštovné) a že stále počítal s tím, že poštovné obnáší 48 h místo správně 42 h,, čímž arci nedoplatek 6 h na úrocích zmizel. K vysvětlení budiž dodáno, že pohledávka směneční dle obsahu směnky splatna byla u vymáhajícího věřitele v P.

Na základě tohoto děje podal L. Š. dne 10. července 1906 na c. k. erár žalobu syndikátní o 41 K 83 h, t. j. o náhradu obnosu 8 K 48 h jakožto útrat návrhu, jejž soud exekuční vyřídil usnesením z 2. března 1906 č. j. E 51/6 a obnosu 33 K 35 h jakožto útrat rekursu podaného proti právě uvedenému usnesení soudu exekučního.

K odůvodnění žaloby bylo uvedeno:

1. V exekuční věci L. S. proti R. S. o 70 K bylo sporno, zda obnosem 111 K 40 h, který L. Š. dne 20. února 1906 od dlužníka prostřednictvím výk. orgánu poštou obdržel, byl L. Š. uspokojen a obzvláště, zda byly úplně zaplaceny 6% úroky a dále, kdo měl nésti útraty poštovného od zaslání peněz, L. Š-ovi výkonným orgánem zaslaných; proto měl býti dlužník dle § 40. ex. ř. poukázán na pořad práva a poněvadž soud otázku tuto řešil v řízení exekučním a otázka ohledně správnosti úroků byla řešena bez znalce, ustoupil soudce o své újmě od předpisu §§ 40., 78. ex. ř. a § 351. ex. ř.;

2. tím, že soud rekursní, mluvě o 48 h, vyslovil, že to jsou výlohy poštovného, ač částka 6 h z toho jsou správně úroky, nepočínal si s náležitou pílí a bdělostí;

3. tím, že soud rekursní, ač ohledně útrat poštovného nesdílel náhledu soudu exekučního, beze všeho předpokladu a vzdor tomu, že mu dle spisů mohlo býti známo, že je pohledávka L. Š. splatna v bydlišti tohoto, vyslovil, že dlužník je povinen platiti ve svém bydlišti a že náklady poštovného má nésti L. Š., prohřešil se proti povinnosti přísné nestrannosti.

Žaloba byla v obou stolicích zamítnuta; nejvyšším soudem z těchto důvodů:

Zákon upravuje žalobní právo stran pro právní porušení, jichž dopustili se úředníci soudcovští, vykonávajíce svou úřední činnost, prováděje tak čl. IX. zákl. zák. stát. z 21. prosince 1867 č. 144 ř. z. a předpokládá nutně, že porušena byla určitá úřední povinnost.

Usnesení soudu exekučního a rekursního, týkající se zapravení poplatku poštovního, spočívají však na právním náhledu, z jehož tvrzené nesprávnosti dle zásadních ustanovení § 51. civ. ř. nelze nikterak odvozovati nároku na náhradu útrat.

Také ohledně úroků, mylně o 6 h níže vypočítaných, nebylo lze seznati zřejmě hrubého zavinění, což došlo výrazu v tom, že proti úředníku soudcovskému řízení disciplinární zavedeno nebylo.

Jestliže však zákon za nutnou podmínku žaloby syndikátní klade přestoupení úřední povinnosti, bylo na žalobci, aby takové porušení určitým způsobem tvrdil a dokázal.

Žalobce však pouze předpokládá ono porušení povinností, jež soudci dle §§ 46., 47. soudní instrukce příslušejí, nemoha ve směru tomto uvésti skutečnosti jiné, nežli, že zákona (totiž ex. řádu) dle jeho mínění nesprávně bylo použito a že v usnesení soudu rekursního poplatek poštovní uveden byl obnosem 48 h místo správně 42 h.

Nesprávné použití zákona nedostačuje však samo o sobě, aby soudcovský úředník mohl býti viněn z porušení povinností ve smyslu §§ 46., 47. soudní instrukce a to ani tehdy, kdyby § 74. ex. ř. nevyhražoval soudci při upravení útrat jisté arbitrium v posuzování nákladů.

A uváží-li se toto zákonné ustanovení a dále okolnost, že právě předpis § 74. ex. ř. slouží k tomu, aby položena byla hráz vykořisťování dlužníka vym. věřitelem účtováním útrat, dále, že též na meritorní rozhodnutí rekursní neměl vlivu obnos, v odporu se spisy 48 h místo správně 42 h uvedený, nedostávalo se vůbec podnětu, aby místo mimosoudního upomenutí předsevzaty byly kroky soudní, jichž náklady

zřejmě nebyly v žádném poměru s nanejvýš nepatrným nárokem, ba aby dokonce byla podána žaloba syndikátní.

Nedostává se jakéhokoliv podnětu, vytýkati soudci, snažícímu se postihnouti ex. řád dle ducha jeho, strannictví neb zanedbání nutné bedlivosti, tudíž přestoupení jeho úřední povinnosti a je odvolání neodůvodněno, aniž třeba se ještě obírati otázkou, vznikla-li žalobci z usnesení, na nichž se žaloba zakládá, škoda čili nic.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. ledna 1907 č. 19.796. *ra—*

Přihlášení dědicové jako litis consortes ve sporu o neplatnost testamentu ručí za útraty ztraceného sporu dle hlav, nikoliv solidárně.

C. k. zemský soud v Praze zamítl rozsudkem ze dne 6. prosince 1907 čj. Cg VI. 244/7/7 žalobu A. D. a spol. — dědiců to ze zákona se přihlásivších — proti testamentárnímu dědici V. D. z V. o neplatnost poslední vůle a uznal právem, že žalobci jsou povinni žalovanému náklady soudní — s výhradou rozsudečného — částkou 381 K 47 h určené do 14 dnů pod exekucí rukou společnou a nedílnou zaplatiti z těchto důvodů: Výrok o útratách spočívá jednak v ustanovení § 41. a § 46. c. ř. s., neboť vedle § 550. obč. zák. několik dědiců v příčině společného svého práva dědického za jedinou osobu pokládati sluší a tudíž rukou společnou a nedílnou i za útraty, které žalovanému byly způsobeny, zavázáni jsou, jednak na min. nař. ze dne 16. listopadu 1898, č. 203. ř. z.

C. k. vrchní zemský soud v království Českém k odvolání žalobců proti celému rozsudku I. stolice podanému rozsudkem ze dne 20. ledna 1908, čj. Bc. II. 5/8-1 vyhověl tomuto odvolání jen potud, že výrok o nákladech processních v tom smyslu změnil, že se z něho slova »rukou společnou a nedílnou« vypouštějí v podstatě z těchto důvodů: Solidární závazek žalobců z ustanovení § 550. ob. z. obč. odvozen býti nemůže. Týž předpokládá totiž, že jde o dědice jako takové již uznané. Jimi ale žalobci, kteří domáhají se uznání práv svých dědických ze zákona odklizením poslední vůle, která tu jest, nejsou. Jiného důvodu pro solidární závaznost žalobců dle předpisů ob. zák. občanského zdělení, odpadá tedy dle § 46. odst. 2. c. ř. s. příčina k odsouzení žalobců rukou společnou a nedílnou.

C. k. nejvyšší soud dovolacího rekursu žalovaného místa nedal a to z případných důvodů v odpor vzatého výroku II stolice o útratách processních, který zákonu a stavu věci odpovídá, poněvadž § 550. obč.

zák. předpokládá, že více dědiců zastupuje pozůstalost, čemuž v případě tomto tak není.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. března 1908, čj. R. II. 176/8-1. *J. Z.*

K platnosti smlouvy v příčině ideálního podílu na poživacím právu k nemovitostem mezi dosavadními poživateli a třetí osobou uzavřené jest potřebí souhlasu a vůle vlastníka zatížených nemovitostí.

Na nemovitostech právem vlastnickým ve vložce čís. 7 obci L. připsaných a z lesů a pastvin pozůstávajících byla při zakládání pozemkových knih vložena služebnost požívání veškerých těchto nemovitostí pro dočasné vlastníky usedlosti čís. pop. 1, 2 a 3 v obci L. záležející v tom, že dočasným vlastníkům těchto tří usedostí přísluší právo z nemovitostí obci L. připsaných bráti požitky stejným dílem.

Usedlost čís. pop. 3 v L. byla později v roce 1890 tak rozdělena, že syn vlastníků její Jan N. obdržel hospodářskou usedlost čís. pop. 3 v L. s některými pozemky a druhý syn Josef N. ostatní pozemky, na nichž si vystavěl hospodářské stavení čís. pop. 4 v L. a byla mezi ním a mezi vlastníky prvějších tří usedlostí uzavřena smlouva toho obsahu, že má i tato nová usedlost čís. pop. 4 v L. stejný díl na požitcích obecních ve vložce čís. 7 zanešených pozemků podíl bráti, tak že se měly požitky ty na místě na tři nyní na čtyry díly děliti.

Oproti tomu měli všichni držitelé těchto čtyř usedlostí stejným dílem všechny potřebné platy nésti a práce stejně konati.

V roce 1906 — do které doby tato smlouva dodržena byla, odepřeli majitelé usedlostí čís. pop. 1, 2 a 3 v L. Janu N., majiteli usedlosti čís. pop. 4 v L. spoludělení a braní požitků — následkem čeho podal poslednější na prvější žalobu na uznání práva poživacího na jednu čtvrtinu všech požitků z nemovitostí obce L. ve vložce čís. 7 téže knihy pozemkové zanešených s tím, že jsou žalovaní jako spoluoprávnění ku braní požitků z těchto nemovitostí povinni, to uznati a trpěti.

C. k. okresní soud v B. rozsudkem ze dne 7. května 1907 č. j. C II 30/7-7 žalobu zamítl — s odůvodněním tím, že se žalobce Jan N. domáhá práva toho pro všechny budoucí držitele usedlosti čís. pop. 4 v L. a nikoliv pouze pro svou osobu.

Následkem toho se nejedná o postup výkonu práva požívání, nýbrž o právo požívání a jeho postup.

I když se žalobcem tvrzená úmluva stala, je tato bez souhlasu a spolu-

působení obce L., co majitelky služebného pozemku, neplatnou, poněvadž jsou služebnosti nedílné a nemůže právo to bez vůle vlastníka na jiné přeneseno býti.

C. k. **krajský** soud v Plzni jako soud odvolací rozsudkem ze dne 6. července 1907 č. z. Bc I 134/7-4 odvolání žalobcovu nevyhověl potvrdiv v odpor vzatý rozsudek.

Soudní dvůr souhlasí úplně s názorem právním první stolice, že žalobce práva požívacího, jehož uznání se tímto sporem domáhá, nabýti nemohl a nenabyl i když se stalo v roce 1890 mezi tehdejšími držiteli k požívání jmění obce L. oprávněných tří usedlostí čís. pop. 1, 2 a 3 v L. a žalobcem jakožto držitelem usedlosti čís. pop. 4 v L. ujednání, že tato usedlost pro všechny budoucí časy bude mít stejné právo požívací.

Jak z žalobního návrhu vysvítá, je hlavním a prvním předmětem této rozepře určení, že mezi žalobcem a obcí L. stává právní poměr usufruktuárů jedné čtvrtiny nemovitostí obci L. do vlastnictví připsaných v §§ 509., 511. a násl. obč. zák. naznačený.

Žalobci se jedná tedy pouze a jedině o určení práva požívacího, jím si osobovaného a nikoliv postup výkonu požívacího práva žalovaným příslušícího — vždyť takový postup výkonu práva ani netvrdil.

Že však sporné právo požívací úmluvami dle tvrzení žalobce mezi ním a poživateli obce L. uzavřenými, kdyby i tak, jak jsou tvrzeny, prokázány byly, nabyto nebylo, o tom nelze vzhledem k ustanovením §§ 470., 473., 478., 480. a 481. obč. zák. pochybovati, neboť dle těchto mohla býti titulem k nabytí práva toho toliko smlouva s **vlastnicí služebných pozemků, obcí** L., uzavřená, ku které ovšem dosud oprávnění poživatelé by byli museli přistoupiti a s ní všichni plný souhlas svůj projeviti.

Takovou úmluvu žalobce netvrdí a hájí naopak náhled právní, že souhlasu obce L. o platnosti tvrzené úmluvy s poživateli zapotřebí není.

Nejvyšší soud dovolání žalobcově místa nedal a poukázav ku správným důvodům rozsudku odvolacího připojil toto: Z přednesení žalobce jde na jevo, že se žalobce domahá ideelního podílu na požívacím právu k nemovitostem patřícím obci L. a zapsaným ve vložce čís. 7 na základě úmluvy, kterou prý uzavřel s ostatními oprávněnými ku požívání v roce 1890.

Poněvadž však dle údajů žalobce tato domnělá smlouva nebyla uzavřena s **obcí** L., **jako vlastnicí nemovitostí služebných** a poněvadž není také dokázáno jinaké legální schválení této tvrzené úmluvy s obcí, nemá titul, který uvádí žalobce ku nabytí služebnosti, jíž se domáhá, žádné platnosti, poněvadž mu schází vůle vlastníka zatížených nemovitostí, jenž jest jedině oprávněn disponovati vlastnictvím.

Žalobce nedokázal, tudíž titul služebnosti stanovený v § 480. obč. zák. a byla proto právem žaloba jeho zamítnuta, tak že nemůže býti řeči o nějakém nesprávném právním posuzování věci.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 30. října 1907 č. j. 12.048. *Hamberger.*

Ku zločinu veřej. násilí dle § 85 b. tr. z. vyžaduje se dolus directus.

Rozsudkem c. k. okres. soudu v B. ze dne 5. prosince 1907, č. 535/7 byl J. S. uznán vinným přestupkem dle § 431 tr. z. spáchaný tím, že 19. srpna 1907 v hostinci v B. praštil pivní sklenicí o podlahu vedle stolu hudebníků asi ve vzdálenosti 3 kroků od F. S., který byl lehce střepy sklenice na pravé noze raněn, a odsoudil jej k pokutě 10 K.

Při odvol. roku zrušil c. k. krajs. soud v T. rozsudkem ze dne 31. prosince 1907, Bl. 327/7 k návrhu veřej. žalobce rozsudek v odpor vzatý dle § 475., odst. 2. F. a T., ježto odvolací soud měl za to, že čin, průvody zjištěný, zakládá skutkovou povahu zločinu dle § 85 b. tr. z.

Po obžalobě pro tento zločin vznesené byl J. S. rozsudkem téhož soudu ze dne 23. března 1908 č. 82/8 uznán vinným dle obžaloby a odsouzen ku přiměřenému trestu.

Soudní dvůr z doznání obžalovaného, že ze zlosti, tudíž zlomyslně rozbil sklenici, tedy poškodil cizí majetek, že udeřil sklenicí o zem v blízkosti asi 2 kroků od F. S., že střepiny ze sklenice rozlítly se na všechny strany a že F. S. také skutečně zranily, nabyl přesvědčení, že obžalovaný mohl a musil si býti vědom toho, že z jednání jeho zmíněné nebezpečí vzejíti může.

Ku zmateční stížnosti obžalovaného, opírající se o zmatek § 281., odst. 10 tr. z., c. k. nejvyšší co kassační soud rozsudek zrušil z těchto důvodů: První rozsudek sice zjišťuje, že obžalovaný ze zlosti sklenicí o zem udeřil, že se roztříštila a že tím poškodil cizí majetek; zjišťuje i, že střepinami se rozlétšími vzniklo nebezpečí pro osoby na blízku stojící, ano že F. S. byl dokonce střepinou lehce zraněn na lýtku pravé nohy, tak že ovšem objekt. skutková povaha § 85. tr. z. je docela vytvářena. Než, jakožto zločin může obžalovanému čin býti přičítán toliko tehdá, jednal-li též ve zlém úmyslu v § 1. tr. z. vytčeném. V tomto směru jsou však zjištění rozsudková nedostatečná.

Rozsudek se spokojuje s výrokem, že obžalovaný m o h l a m u s i l si býti vědom toho, že z činu jeho pro přítomné osoby vzejíti může ne-

bezpečí povahy v § 85. b. tr. z. naznačené a že musil též věděti, že když udeří velikou prudkostí sklenicí o zem. se sklenice ta rozbíti může a že osoby, v blízkosti 12—8 kroků se nalézající, mohou střepinami snadno býti zasaženy.

Tím jest však zjištěn toliko vyšší stupeň seznatelnosti nebezpečí se zlomyslným poškozením věci spojeného, luxuria obžalovaného; dolus indirectus ke skutkové povaze § 85 b. tr. z. vyžadovaný, vyčerpávalo by skutečné seznání nebezpečí, z něhož souditi lze na vůli pachatelovu nebezpečí přivoditi. Zlý úmysl § 85 b. vyžaduje vědomého činění při skutečně zde jsoucím vědomí s tím spojeného nebezpečí. Nesejde tedy na tom, mohl-li nebo musel-li, jak rozsudek ještě ostřeji se vyslovuje. seznati toto nebezpečí, nýbrž toliko, seznal-li je přes to, že byl napilý a že následkem toho jeho vědomí bylo zkaleno a předsevzal-li přes to čin poškozující.

Bylo proto zmateční stížnosti vyhověno a rozsudek zrušen.

Rozhodnutí c. k. nejvyšš. a zrušovacího soudu ze dne 29. dubna 1908. Kr. II., 104/8. —*h.*

---

*Rozhodnutí správního soudu.**)

A. Ve věcech správních.

1. Úřadníci obecní ustanovení na jednostrannou výpověď nebo na dobu předem stanovenou, nemohou býti pokládáni za »definitivně ustanovené úředníky obecní« po rozumu § 10. novelly k domov. zákonu. (Nál. ze dne 25. listopadu 1907.)

2. Výpomocným kněžím křesťanských vyznání v duchovní správě trvale užívaným nepřísluší dle §§ 1. a 15. čes. vol. řádu obec. (§ 15. ve znění zák. ze dne 18. dubna 1896, č. 44. z. z.) právo volební do obecního zastupitelstva v I. sboru volebním. (Nál. ze dne 2. prosince 1907).

3. Do usnesení příslušného obecního nebo okres. výboru, jímž veřejnost cesty se odpírá, přísluší obci sousední legitimace ku stížnosti, jestliže tato pro bezprostřední nebo prostředečnou souvislost cest nebo silnic v obvodu jejím ležících s cestou předmět usnesení tvořící má zájem na uznání veřejnosti cesty této. (Nál. ze dne 23. prosince 1907.)

4. Dle čes. zák. zem. ze dne 28. května 1892, č. 27. (pro obce Nusle-Pankrác) a ze dne 23. června 1893, č. 48. (pro obec Žižkov) není obec oprávněna, stočné dosud nezapravené požadovati na nástupci ve vlast-

*) Dle sdělení praesidia c. k. soudu správního ze dne 4. července 1908 č. 231.

nictví tohoto majitele domu, jenž spojení domu s obecními stokami zřídil. (Nál. ze dne 27. ledna 1908.)

5. Jestliže za trvání pojistného zaměstnání dělníka, posud u okres. nemoc. pokladny přihlášeného nastalo pojištění jeho u jiné nemocenské pokladny zákonným způsobem, tož stačí pouhé oznámení zaměstnavatele o jinakém pojištění, aby byl tento osvobozen ode dne ohlášení od placení dalších příspěvků pojistných okresní pokladně nemocenské. (Nál. ze dne 17. února 1908.)

6. Dle školních zákonů (§ 6. říš. z. šk.) smí — nehledě k souhlasu zúčastněných stran na veřejné škole obecné pro všecky třídy — jen jeden a týž jazyk vyučovací býti ustanoven. (Nál. 2. března 1908.)

7. Usnesení obce, jímž osoba přijímá se ve svazek obecní, sluší pokládati za úkon právo zakládající, stalo-li se přijetí dobrovolně. (§ 7.) Nastalo-li však přijetí k nároku učiněnému po rozumu §§ 2. a 3. novelly k domov. zák., tož nelze pokládati usnesení to za úkon právo zakládající. Usnesení poslednější není v zásadě neodvolatelné. (Nál. ze dne 16. března 1908)

8. Dle § 3. nov. k domov. zák. není v době nabytí nároku dle § 2. t. z. ještě nezletilé, mezi tím však svéprávnosti nabyvší dítě jako nástupce v práva domovská oprávněno, pro sebe k platnosti přiváděti nárok otcem nabytý a to a) ani když otec (pokud se týče posavadní obec domovská zaň) nárok svůj k platnosti nepřivedl, b) ani když otec (obec domovská) návrh po dosažení svéprávnosti dítěte s výsledkem k platnosti přivedl. (Nál. 23. března 1908.)

9. Úřadové horní nejsou příslušnými rozhodovati o povinnosti majitele dolu k placení a) příspěvků k bratrské pokladně (§ 10. zák. ze dne 28. července 1889, č. 127. ř. z.) a zvláště i b) statutárních příspěvků sanačních (§ 41. zák. ze dne 17. září 1892, č. 178. ř. z. čl. I.). (Nál. 4. května 1908.)

10. Jiné nežli v čl. I., č. 10. zák. ze dne 20. července 1894, č. 168. ř. z. speciellě jmenované živnost. podniky, jež vztahují se k provádění prací stavebních, nejsou podrobeny pojistné povinnosti dle zák. úraz., v příčině však svých podnikových kategorií bez rozdílu, zda dělníci těchto kategorií při provádění prací stavebních zaměstnáni jsou čili nic. (Nál. ze dne 18. května 1908.)

11. Členové okresní školní rady volení okresním zastupitelstvem zůstávají po uplynutí šestiletého volebního období (§ 25. štyr. zákona o dohledu ke školám ze dne 8. února 1869, č. 11. z. z.) v úřadě až do doby, kdy na místo jejich nastoupí členové okresním zastupitelstvem vyslaní. (Nález ze dne 25. května 1908.)

12. Zda a jakou měrou subventionován býti má obecní vodovod z prostředků okresních, závisí v mezích zákonných na volné úvaze okresního zastupitelství. Učinění takovéhoto usnesení překročuje proto obor působnosti orgánu zřízeného »k prozatímnému obstarávání záležitostí až do dosazení nového okresního zastupitelství. (§ 81. zákona o štyr. okres. zastup. ze dne 14. června 1866, č. 19. z. z.) (Nál. ze dne 9. března 1908.)

B. Ve věcech finančních.

1. Je zde nový vznik podniku pokud se týče převzetí podniku (§§ 116., 117. zák. o osob. daních přímých, čl. 58. a 59. vyk. nař. II.), jestliže podnik zvláštní dani výdělkové podrobený a) v posavadní provozovně zřídí nové, od posavadního podniku rozdílné odvětví, b) v nových provozovnách zřídí podnik stejnorodý s podnikem posavádním, c) v nových provozovnách zřídí odvětví nestejnorodé od posavadního rozdílné, pokud dotčená odvětví nejeví se býti nesamostatnými podniky pomocnými podniku posud stávajícího. (Nál. ze dne 22. ledna 1906.)

2. Příspěvky dle § 125., č. 8. zák. o přímých daních osob. jsou jen tenkráte osvobozeny od daně rentové, jestliže poskytování jejich sluší považovati za splnění těch povinností, jež po zákonu nebo z obyčeje plynou ze svazku rodinného mezi dárcem a příjemcem. — Posledním pořízením jedním manželem manželi druhému přiznané důchody nejsou osvobozeny od daně rentové. (Nál. ze dne 22. ledna 1906.)

3. Při vyměření poplatků z emisse akcií sluší bráti za základnu kurs vydávací, jestliže vydání nových akcií děje se za emisní kurs hodnotu jmenovitou přesahující. (Nál. ze dne 23. dubna 1906.)

4. S úroky ze zápůjčky učiněné obcí k cíli podniku dani výdělkové podrobeného a v podniku tom užité, sluší nakládati při stanovení zdaňovací základny pro speciální daň výdělkovou jako s passivními úroky podniku, lze je proto zpravidla dle § 95. lit. e) zák. o přímých daních osobních sraziti a nesráží se pouze v případě náležitostí § 94. lit. c) cit. zák. (Nál. ze dne 14. května 1906.)

5. Srážka odpisů dle § 160. č. 1. odst. 3. zák. o přímých daních osob. není závislou na knihovním nebo účetnickém provedení těchto odpisů. (Nál. ze dne 25. června 1906.)

6. Movité věci, jež nabyty byly darováním nikoli k poplatku povinným, dále nadáním nebo převodem majitelovým na případ smrti, sluší pojati bez ohledu na dobu držební do vyměřovací základny pro poplatkový ekvivalent. (Nál. ze dne 25. února 1907.)

7. Předpokladů a časových mezí § 3. zák. ze dne 18. března 1878 ř. z. č. 31. sluší užíti i na případ dodatečného vyměření dle § 222. odst.

2., věta 2. zákona o přímých daních osobních. (Nál ze dne 11. listopadu 1907.)

8. Podniky dolové sluší živnostníkovi připočítati; jeho korrespondence požívá tudíž podmíněné poplatkové osvobození dle zák. ze dne 29. února 1864. (Nál. ze dne 18. listopadu 1907.)

9. Jestliže zřizovatel věna vzdá se zúplna nebo z části nároku na vrácení jeho ve prospěch manžela, nespočívá ve vzdání tomto darování. (Nál. ze dne 16. prosince 1907.)

10. Osvobození od daně z jízdních lístků po rozumu § 10. zák. ze dne 19. července 1902, č. 153 ř. z. nemá v zápětí osvobození od kolkového poplatku v § 12. cit. zák. předepsaného. (Nál. ze dne 16. prosince 1907.)

Hovorna.

K výkladu § 1121. vš. obč. zák.

Sporná jest otázka, co sluší rozuměti výrazem »odškodnění« (Entschädigung) pojatým do § 1121. vš. obč. zák.

Jedni[1]) vykládají, že tento všeobecný výraz »odškodnění« se rovná výrazu »náhrada« v § 1324. vš. obč. zák. uvedenému a že použitím tohoto všeobecného výrazu chtěl zákonodárce vysloviti, že míra náhrady se řídí v tomto případě dle toho, byla-li škoda způsobena 1. ze zlého úmyslu aneb z patrné nedbalosti, — aneb 2. bez zlého úmyslu neb patrné nedbalosti, a že při exekučním prodeji věci pronajaté neb propachtované v každém specielním případě zkoumáno býti musí, povstala-li škoda ze zlého úmyslu neb z patrné nedbalosti, — aneb bez nich, aby dle toho posouzeno býti mohlo, má-li být dáno plné zadostiučinění (i ušlý zisk), aneb pouhá náhrada skutečné škody.

Avšak argumentace tato jest pochybena, neboť z doslovu § 1121. obč. zák. vychází jasně na jevo, že tímto ustanovením má býti nájemníku nebo pachtéři zachován nárok na odškodnění za každých okolností, a to i tenkráte, když se pronajímateli nedá dokázati pražádné viny, kdežto dle § 1324. obč. zák. se zřetelem na ustanovení §§. 1295.—1306. obč. zák. byl by i evetuelní nárok nájemníkův na pouhou náhradu skutečné škody vždy závislý na podmínce, že tu stává alespoň culpa levis na straně pronajímatele.

Jiní[2]) jsou opět náhledu, že pod výrazem »odškodnění« v § 1121. obč.

---

[1]) Viz rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 23. února 1871 č. 5728 (4064 G. U).

[2]) Jako Stubenrauch ve svém komentáři k § 1121.

zák. rozuměti sluší vždy plné zadostiučinění (tedy i ušlý zisk), a odůvodňují tento svůj náhled tím, že § 1121. stojí v nejužším spojení s § 112c. obč. zák., a že chtěl od zásad v poslednějším §u vytknutých stanoviti výjimku pouze v tom směru, že při nucené soudní dražbě musí v každém případě nájemce, resp. pachtéř ustoupiti vydražiteli.

I tento náhled není správný, neboť nelze nahlédnouti, proč by zákonodárce právě při nucené soudní dražbě, kde se jedná i o zájem knihovních věřitelů, kteří jdou v knihovním pořadí po vložených právech nájemních nebo pachtovních, pachtéři zamýšlel zajistiti plnou náhradu (i ušlý zisk) za každých okolností, a to i tenkráte, když se pronajimateli nedá dokázati žádné viny, ačkoliv v § 1324. obč. zák., kde se jedná pouze o poměr mezi poškozeným a mezi osobou, která škodu způsobila, činí nárok na ušlý zisk závislým na podmínce zlého úmyslu aneb patrné nedbalosti osoby, která škodu způsobila.

Jiní[8]) konečně jsou náhledu, že pod výrazem »odškodnění« v § 1121. obč. zák. uvedeným rozuměti sluší pouze skutečnou škodu, odůvodňujíce náhled svůj odlišným zněním § 1121? obč. zák. od § 1120. obč. zák.; kdežto poslednější § pro případ dobrovolného prodeje vyhrazuje nájemci neb pachtéři právo, žádati na pronajimateli úplné náhrady, jak za škodu tím vzatou, tak i za ušlý užitek, stanoví § 1121. obč. zák., že mu zůstaveno jest právo přednější, toliko co náhrady se týče.

Jedině tento poslední náhled lze považovati za správný, neboť z dikce a spojitosti obou §§ 1120. a 1121. obč. zák. vychází jasně na jevo, že zákonodárce měl úmysl těmito 2 §§ v kapitole o nájmu a pachtu samostatně a odlišně od zásad v díle II. kapitole 30. obč. zák. vytčených stanoviti objem náhrady škody pro oba případy dobrovolného a nuceného prodeje, a to již bez dalšího ohledu na otázku viny, an již sám při stanovení náhrady v případě dobrovolného prodeje na zmíněnou okolnost náležitého zřetele bral, — a že přiznav v § 1120. obč. zák. nájemci nárok na úplnou náhradu a použiv v § 1121. obč. zák. pouze výrazu »Entschädigung«, mínil tím nárok nájemcův obmeziti pro případ nuceného prodeje pouze na skutečnou škodu, an by byl zajisté jinou dikci volil, kdyby byl skutečně zamýšlel pro oba případy §§ 1120. a 1121. obč. zák. stanoviti stejný objem náhrady, aneb kdyby byl pro případ v § 1121. obč. zák. uvedený zamýšlel v platnosti ponechati zásady v § 1324. obč. zák. vytčené.

Tuto náhradu musí dle § 227. exek. ř. exekuční soudce v rozvrhovém usnesení ustanoviti, exekuční řád však ustanoví zásady, dle kterýchž se má exekuční soudce při určení zmíněné náhrady říditi.

Exekuční soudce může při tom použíti odhadního protokolu, v kte-

[8]) Jako Neumann v komentáři k § 227 ex. ř.

rémž má být dle § 21. odh. ř. uvedena cena zapsaných nájemních neb pachtovních práv, a může eventuelně dle § 55. exek. ř. posl. odst. provésti důkaz znalecký.

Exekučnímu soudci jest se při stanovení řečené náhrady obmezit• na dobu od skutečného zrušení pachtovní smlouvy až do uplynutí ujednané původni lhůty pachtovní jdoucí, při čemž dlužno na paměti míti, žc zapsaná pachtovní práva neuhasínají již momentem udělení příklepu, nýbrž teprve uplynutím řádné výpovědi, kterou i vydražitel knihovně zapsanému pachtýři dáti musí.[4])

Jest těžko, určiti nějaká všeobecná pravidla pro stanovení řečené náhrady, an každý specielní konkretní případ bude vykazovati jiné momenty, ke kterým zřetel bráti dlužno.

Nejsnáze bude určiti tuto náhradu v případě, když vydražitel hned po vypršení dané výpovědi uzavře s pachtýřem novou pachtovní smlouvu, avšak proti placení vyšší pachtovní činže; tu bude zmíněná náhrada záležeti v differenci mezi touto vyšší a mezi onou s dřívějším propachtujícím ujednanou původní činží.

V jiných případech bude nutno užiti analogicky ustanovení § 519. obč. zák. a dbáti toho, aby pachtýř obdržel náhradu za svou práci a kapitál na pachtované pozemky vynaložené, pokud vydražitel z obého bude míti ještě užitek.

Nastává otázka, dlužno-li v náhradu v § 1121. obč. zák. uvedenou, pojmouti též vrácení napřed zaplacené činže, pokud totéž vypadá na čas od skutečného zrušení pachtovní smlouvy až do uplynutí původně ujednané pachtovní lhůty jdoucí?

Se zřetelem na ustanovení § 1102. obč. zák. sluší tuto otázku bezvýminečně kladně zodpověděti pouze ohledně jedné lhůty napřed splatné, do jejíhož období spadá skutečné zrušení pachtovní smlouvy; — ohledně však eventuelních dalších lhůt (více než jedné) napřed zaplacených, dlužno rozeznávati, byly-li tyto další napřed zaplacené lhůty knihovně poznamenány současně s vkladem práv pachtovních čili nic.

Pouze v prvějším případě lze tyto další napřed zapravené lhůty pojmouti též do náhrady škody v § 1121. obč. zák. uvedené, v druhém případě nikoliv; tu může pachtýř vrácení těchto dalších napřed zaplacených lhůt požadovati pouze od původního propachtujícího. (Arg. § 1102. obč. zák.) *Rada Leder.*

---

[4]) Viz rozhodnutí ze dne 28. února 1872 č. 14.069, Gl. U. č. 4493, a ze dne 23. února 1871 č. 5728, Gl. U. č. 4064.

Kterak rak. vodní zákon čelí plýtvání vodou.

Vzrůstající význam vodní síly jmenovitě pro industrii vyžaduje z důvodů národohospodářských, aby zmíněného živlu využito bylo pro množící se praktické potřeby životní způsobem nejvýhodnějším a jest tudíž nepopiratelně potřebí, aby zákonodárce čelil plýtvání vodou normami, jež by v první řadě ochranu veřejného zájmu měly na zřeteli a pokud speciální normy takové nepozůstávají, aby při použití platných předpisů na moment tento nebylo zapomínáno.

Za postulat veřejného blaha nutno zajisté uznati, aby neužitečné podníky vodní nebyly vůbec k provedení připuštěny, ježto by později mohly býti na překážku zřízení jiných vodních závodů s ekonomickým využitím vodní síly. Jest tedy povinností úřadu, aby zkoušeje přípustnost podniku vodního ze stanoviska veřejného zájmu ve smyslu § 79. mor. vod. zák. nejen hledisko zdravotní, bezpečnostní policie a pod., nýbrž i národohospodářský význam podniku měl na paměti a tudíž dotyčnou žádost v případě prokázané neužitečnosti podniku beze všelikého jednání dalšího, v případech pochybných po příslušném šetření zamítl.

K vůli zamezení nedorozumění výslovně připomínám, že běží tu o neužitečnost závodu pro veřejné blaho, kdežto v případě, že by otázka užitečnosti podniku pro podnikatele samého byla úřadem neuznána, nesmí úřad žádost takovou z důvodu nepřípustnosti zamítnouti, nýbrž jest dle § 80. cit. zák. žadateli pochybnosti sděliti a když by přes to na vyřízení žádosti trval, jednání další zaříditi.

Dokáže-li se při vodoprávním řízení částečná neužitečnost nebo vyskytnou-li se více méně odůvodněné pochybnosti co do významu závodu, bude úřad hleděti, aby stanovením vhodných podmínek, pokud se týče schválením podniku na určitou dobu nebo do odvolání, zájem veřejný byl zabezpečen. — § 18. vodn. zák. mluví sice jen o stanovení podmínek »všeobecné používání vody způsobem příhodným pořádajících a zabezpečujících«, avšak praxe právem připouští stanovení podmínek k zabezpečení veřejného zájmu vůbec, tudíž i k ekonomickému využití vodní síly.

Do jisté míry háje jest veřejný zájem proti zneužívání vodní síly předpisy §u 18., že v povolovací listině místo, míra a způsob používání vody určen býti má, a §u 26., dle něhož v pochybnosti o míře vodní síly potřeba závodu rozhoduje.

Míra užívání záleží dle dolnor. vodní zák. v zevrubném popsání zařízení pro vpouštění vody. Mor. vodní zákon, ani český, nemají v tomto směru nižádného ustanovení; proto odvolávám se na dolnor. vodní zákon, jehož definice o míře užívání vyhovuje praktické potřebě, pokud nejedná se o způsoby užívání vody, při nichž na množství vody, pokud se týče vodní síly nezáleží.

Označení způsobu užívání spočívá ve vypsání druhu, účelu a karakteristických známek.

Úřady povolujíce vodní závod a v případě sporu o objemu pozůstávajícího práva vodního při nedostatku detailního určení míry užívání v uděleném konsensu rozhodujíce, jsou povinny na základě § 19. mor. vod. zák. přiřknouti jen tolik vodní síly, kolik pro ten který závod je skutečně zapotřebí.

Výslovně o plýtvání vodou mluví se jen v § 20. uved. zákona, který zní: »Povolené závody a přístroje povinen jest majetník zbudovati i chovati v takovém stavu, aby pokud možná odtoku vody a odplynutí ledu nebyly na závadě, aby rybářství nebo jinému používání nezpůsobily nepotřebných nesnází nebo škod, i aby se vodou neplýtvalo. — Kdyby ten, jehož se to týče, dokázal, že se tomuto nařízení nečiní zadost, budiž na jeho žádost v přiměřené lhůtě odstranění těch vad nařízeno a po lhůtě bez výsledku prošlé na útraty obmeškalého provedeno.«

Úmysl zákonodárce byl tu stanoviti, by vodní síly bylo ekonomicky využito.

Stilisace tohoto §u ale nevyjadřuje náležitě právě uvedeného úmyslu, poněvadž předpis tento nevztahuje se dle svého znění na všechny případy mrhání vodou.

Příčina plýtvání vodou můžeť spočívati buď v nedostatečném zařízení strojů nebo v disposicích majitele závodu.

§ 20. čelí proti plýtvání vodou jen, pokud má příčinu v nedostatcích vodního zařízení. Nedostatečnost pak může se jeviti v tom, že

1. závod nebyl zřízen nebo udržován ve smyslu daného vodoprávního konsensu nebo

2. zařízení závodu sice neodporuje konsensu, nicméně působí plýtvání vodou.

V případě sub 1. uvedeném může úřad a má z úřední povinnosti zjednati nápravu na základě § 96. zmíněného zák., v druhém případě lze interesentu dle odst. II. § 20. podati důkaz, že vodou se plýtvá a žádati, by úřad nařídil odstranění vad. V tomto případě tedy zakročení z moci úřední je vyloučeno, byť i toho veřejný zájem sebe více vyžadoval; úřad může zakročiti jen na žádost interesentovu a je vázán petitem návrhu, tak že lze nařiditi odstranění toliko těch vad, jichž odstranění si žadatel přeje. Z toho vidno, že § 20. slouží dle svého znění toliko ochraně zájmů soukromých, nikoliv veřejných.

Zákon v § 20. neurčuje koho za dotčeného (zúčastněného) považovati dlužno. Nepopíratelně je sem počítati obec, která má dle § 19. právo žá-

dati, aby při povolení podniku zůstalo reservováno pro obec nebo osadu tolik vody, by v nebezpečenství ohně nebo pro hospodářství domácí obývatelů nenastala nouze o vodu. Otázka jest, má-li za zúčastněného považován býti jen ten, kdož na témž toku vodního práva již požívá, či též ten, kdo má pouze zájem spočívající v možnosti a pravděpodobnosti dosíci vodního práva na přebytečnou vodní sílu dotyčného toku ve smyslu § 93.

Nejen právní povaze citovaného §u odpovídá (viz příslušnou stať v Mayerhofru V. díl), nýbrž i praktické potřebě rozhodně lépe vyhoví pojetí slova »dotčený« ve smyslu posledně naznačeném. Neboť umožní-li se i těm, kdož zamýšlejí o povolení nového podniku vodního zažádati, za odstranění plýtvání vodou, tudíž o omezení spotřeby vody u stávajícího závodu na skutečnou potřebu zakročiti, dán jest podnikatelům základ pro vypracování projektu s daleko větší jistotou i podnikavostí a také úřední jednání bude snadnější, hladší, než kde na základě hotového projektu nového zákonná míra pro stávající podnik se má teprve zjistiti, čímž vzniká pak klamný názor, jako by podnikatel nového závodu dělil se o vodu s majitelem závodu již existujícího.

Rozšířením pojmu »dotčený« ve smyslu této úvahy získá se úzká spojitost mezi ustanoveními §§ 20. a 93. — jednání na základě § 20. bude míti na mnoze ráz přípravného řízení pro jednání dle § 93. — a zároveň zjedná se ve znění §u 93. zákonný podklad pro řešení otázky, jaký dosah má předpis vodn. zák., že úřad z titulu plýtvání vodou má nařiditi odstranění vad schválených závodů a přístrojů.

Vadným u schválených podniků může ovšem, nehledě k případu, že podmínky daného konsensu nebyly splněny, shledati úřad jen to, co úřadem prve předepsáno nebylo, nýbrž ponecháno vůli majitele závodu. Může tu tedy úřad stanoviti nové podmínky pravoplatně udělený konsens doplňující, nikoliv opravující.

Jak dalece může úřad udělený konsens doplniti, vyjadřuje § 93., který žádá »vhodné a hospodárné zřízení závodu« (sachgemässe und wirtschaftliche Einrichtung der Anlage).

Které pak zařízení vodní dlužno uznati za vhodné a hospodárné, jest otázkou faktickou, již na základě dobrozdání znalců dle poměrů místních a časových od případu k případu řešiti třeba.

Plýtvání vodou může býti přivoděno nejen tím, že majitel vodního závodu při výkonu svého práva si nehospodárně vede, nýbrž i vzhledem k vodním právům jiných v ten způsob, že při používání vodní síly (vody vůbec) nedbá možnosti, aby i jiní mohli téže vodní síly (vody) ekonomicky využiti, ač by tak při náležitém zařízení vodním bez všeliké ujmy učiniti mohl. Může tedy po rozumu § 20. majitel vodního závodu za jistých

shora vytčených okolností žádati, by stroje druhých majitelů vodních podniků byly zařízeny způsobem ekonomické využití vody všem účastníkům umožňujícím.

Jak již svrchu řečeno, může příčina plýtvání vodou spočívati nejen v nedostatečném zařízení podniku, nýbrž i v disposicích majitele závodu. Na tento poslední případ v §. 20. a vůbec ve vodním zákoně pamatováno nebylo.

Kdyby § 20. zněl: »Propůjčené vodní právo jest tak vykonávati a k tomu cíli potřebné závody a přístroje tak zbudovati i udržovati, aby . . . se vodou neplýtvalo,« získal by se tím podklad pro řešení četných sporných otázek z oboru práva mlecího a rybníků.

Také nelze přehlédnouti, že pozůstávají vodní práva bez zařízení a strojů a že žádoucno je, aby i v takových případech ekonomicky s vodou se nakládalo..

Praxe pomáhá si tím, že předpis týkající se způsobu a míry zařízení vodních vztahuje i na způsob a míru používání závodu. —

§ 20. praví, že úřad má k žádosti nařiditi odstranění vad, shledá-li, že nařízení zákona nebylo učiněno zadost. Tedy jen úprava zákonu odpovídající je pro úřad směrodatnou a nelze tudíž k soukromým úmluvám, jež v té příčině strany mezi sebou uzavřely, bez intervence úřadu, míti zřetele.

Z toho, že § 20. v II. odst. nařizuje jen odstranění »vad«, plyne, že nelze nutiti majitele vodního závodu úplně zaniklého ku znovuzřízení téhož. Ve příčině trosek lze ale, jak jsem prve dovozoval, nařiditi buď úplné jich odstranění nebo udržování v určitém stavu, byla-li by tím podmíněna možnost ekonomického užívání vody jinými účastníky.

§ 20. se vztahuje na všechny povolené závody a přístroje, přesněji vyjádřeno závody a stroje, k jichž zřízení jest úředního povolení potřebí, tudíž i na podniky na vodách soukromých, pokud ku svému zřízení povolení mají zapotřebí!

Praktická důležitost tohoto vztahu jeví se při výkladu § 27. odst. a) a to slov: »aby, co se týče soukromých vod tekoucích, ten, kterému voda přináleží, pokud ji nepotřebuje . . . ponechal ji jiným« a nezdá se mi proto správným stotožňovati zde slovo »nepotřebuje« s výrazem »fakticky nepoužívá«, jak to činí Meyerhofer při výkladu §u posledně zmíněného.

Zákon užívá v § 20. výrazu »majetník« závodu. Rozuměn buď ten, komu přísluší na základě původního titulu nabývacího právo disposiční se závodem.

Ku konci budiž zmíněno významu § 20. po stránce trestní vzhledem k ustanovení § 70. vod zák.!

Jelikož § 20. má dle předeslaného na zřeteli ochranu zájmů soukro-

mých a nikoliv též veřejných, nelze nezachování tohoto předpisu, když\-tě přestupky vodního zákona z úřední povinnosti, tudíž k hájení veřejného zájmu se stihají, za přestupek ve smyslu § 70. považovati. Okolnost tato má značnou důležitost pro otázku eventuelní náhrady škody ve smyslu § 72. Okr. kom. *Dr. Necid.*

Vztahuje se při pohledávkách zaznamenaných nejdéle při posledním roku rozvrhovém nutný průkaz, že řízení spravovací je v běhu, také na to, že lhůta k zavedení řízení toho dosud neuplynula, a kdo jest povinen průkaz onen podati, zda věřitel, či soudce exekuční si ho má sám zaopatřiti?

§ 228. ex. ř. rozeznává sice dva případy, ve kterých ku knihovnímu záznamu hleděti dlužno, když totiž nejpozději při roku rozvrhovém se prokáže, že řízení ku spravení záznamu jest zavedeno aneb že v tu dobu lhůta k zavedení řízení toho dosud neuplynula.

Z předpisu § toho je již na první pohled patrno, že onen průkaz nutný k tomu, aby zaznamenané pohledávky z nejvyššího podání úhrady došly, musí podati ten který věřitel resp. dlužník, a sice nejpozději při posledním roku rozvrhovém. Zákon užívá zřejmě k označení povinnosti jednak slov »nachgewiesen wird«, jež poukazují k tomu, že průkaz ten podán býti musí soudu od osoby mimo soud stojící, jednak ukládá lhůtu, do které nejpozději může průkaz onen s účinkem podán býti.

Avšak tato povinnost věřitele resp. dlužníka nevztahuje se jedině na první větu § 228. ex. ř., nýbrž platí i pro druhou s první spojkou »oder« spojenou. Je to sice spojka disjunktivní, ale pouze z této prosté pomůcky k slovnímu výkladu zákona nedá se bez podstatných důvodů tvrditi, že není třeba, aby strana prokázala, že lhůta dosud neuplynula, neboť soudce exekuční maje možnost do spisovny knih pozemkových nahlédnouti, může si zjednati o tom přesvědčení. (Rozhodnutí c. k. krajského soudu v Jičíně ze dne 7. listopadu 1907, čj. R. I. 173/7, dle něhož nevztahuje se nutnost průkazu na druhou větu § toho.)

Neměl tu však zákonodárce úmysl, obě alternativy slůvkem »oder« tak od sebe rozlišiti, že by u jednoho byl onen průkaz nutný a u druhého nikoliv, neboť v obojím případě jedná se jedině o prosté opravení záznamu, které buďto musí býti již v běhu anebo pro které lhůta povolená dosud neuplynula.[1])

---

[1]) Srov. Mot. str. 208. mat. I. str. 548. O této, nejvyšším soudem přímo, pokud mi známo, nerozhodnuté otázce stejného náhledu je nepochybně i nejvyšší soud, jak to plyne jasně z důvodů rozhodnutí ze dne 26. července 1906

Rovněž nedá se ze striktního ius cogens obsahujícího předpisu § toho dále dedukovati, že soudce exekuční z moci úřední má na předložení toho průkazu naléhati aneb ohledně něho dokonce i šetření — pátrání ve spisovně — zavésti, nýbrž to jest jedině povinností věřitele resp. dlužníka.[2])

Nabývá se sice záznamem práva zástavního pod podmínkou odkládací a proto platí pro ně předpis § 221. ex. ř., tak že, kdyby ve lhůtě povolené nebyl záznam spraven, připadl by obnos ten věřitelům následujícím. Avšak nemůže se jedině § 221. ex. ř. použíti, neboť to by bylo v přímém odporu s § 228. ex. ř., dle něhož se má přihlédati k záznamům, tedy k pohledávkám pod podmínkou odkládací jen za určitých v zákoně vytknutých podmínek (»nur dann, wenn«). Platí tedy pro záznamy specielní předpisy vedle všeobecných (§ 221. ex. ř.). *Stuna.*

Denník.

Sudičství. Každému staršímu právníku známy jsou osoby, jejichž vášní bylo se souditi se sousedy dosti často pro zcela nepatrné příhody. Bývala to vášeň zcela podobná a rovněž záhubná jako karban neb nemírné požívání lihovin. V dřívějších dobách takměř u každého okresního soudu znám byl takový sudič — a někdy jich v okresu bylo několik. Není poslední a nejmenší zásluhou nynějšího našeho řádu soudního, že takové sudičství bylo nejvážnější měrou odstraněno a zamezeno a sice ani ne tak pokutami pro svévoli a pokutami pořádkovými (Žalud, desítileté výročí v sešitu VII. t. roč. těchto listů str. 275) jako spíše veřejností jednání, kteráž mnohého zdrží vymáhati soudně nejen nárok založený na turpis causa (Žalud, l. c. str. 276), ale také nárok třeba pravý, avšak svědčící o sousedské nesnášelivosti, zlovůli a povšechné svárlivosti.

Tato sousedská svárlivost a nesnášelivost jest vtělena a trefně vylíčena v osobě starého sudiče Chicaneau ve francouzské veselohře Racine-ově »Les plaideurs« — čili v českém překladě: »Sudílkové«, rozměrem originálu přeloženým Adolfem Červinkou v Praze r. 1908. Starý sudič, příznačně Chicaneau zvaný, soudí se patnáct let se sousedem, poněvadž téhož osla přistihl na svém paloučku, když

čís. 12.871. (**Právník** 1906 str. 830.) Nesmí se proto překládati »oder dass«, nebo když neprošla, nýbrž ve spojení s »nachgewiesen wird« nebo že dosud lhůta neprošla

[2]) De lege ferenda odporučovalo by se, aby se věřitel resp. dlužník o následcích § 228. ex. ř. poučil, což by se snadno ve vyrozumění o roku rozvrhovém státi mohlo.

ve trávě se válel a poškodil mu píci. Spor proto zahájený ještě byl v proudu, když zahájen process druhý, jak praví sám Chicaneau: »pro kuře souseda já v novém byl už soudu, že přešlo loukou mou. Soud důkaz nařídil, jak velký kuřetem byl sežrán sena díl. Vše řádně sepsáno, pak položil soud stání, když znalci podali obšírná dobrozdání. Zas nové důkazy jsem počal sháněti, repliky, dupliky, pak nahlížení v akta, pár nových komisí a nová o sporu fakta, v tom čtyři přísudky a protokollů stoh — as čtrnáct výměrů a třicet obeslání, šest řádných instancí, bez počtu různých stání atd.«

Takovému sudičství učiněn zasloužený konec ústností a veřejností řízení, před kterou by žalobce neobstál, omezením opravných prostředků, odstraněním přísudků, důkazů nastupování, spisů průvodních — a vůbec značným omezením vlády papíru, hovící zvláště sudičům a kverulantům.

Sjezd českých sirotčích rad moravských v Kroměříži dne 26. srpna 1908. Bylo již ukázáno v těchto listech k tomu, jak se u nás uznává netoliko slovy, ale skutkem důležitost sirotčích rad přes to, že tento ústav a jeho ústrojí dosud nejsou ještě ani platně uzákoněny. Novým dokladem toho jest zmíněný sjezd. Program sjezdu obsahuje porady o sirotčích radách, o nápravách poručenství, o nutnosti spolupůsobení lékařů při výchově sirotků atd. V čele pořadatelstva sjezdového jsou pp. Jan Horák, c. k. zemský soudní rada a Mons. P. Julian Roska, oba v Kroměříži, jimž svědčiti mají přihlášky k svolanému sjezdu.

Kandidáti stavu soudcovského v roce 1907 v přípravné službě.[1]) Koncem roku 1906 byli v král. Českém 242 kandidáti stavu soudcovského, kteří se nacházeli v přípravné službě soudcovské: během roku 1907 přibylo 79, ubylo celkem 122 (103 ukončením služby přípravné, 19 vystoupením ze služby a p.), tak že jich bylo koncem roku 1907 celkem 199. V prvém roce služby přípravné bylo jich 43, ve druhém 49, ve třetím nebo čtvrtém 107. Právních praktikantů bylo 132, auskultantů 67. — Na Moravě a ve Slezsku bylo koncem roku 1906 kandidátů 152; během roku 1907 přibylo 20, ubylo 55 (43 ukončením přípravné služby, 13 vystoupením a p.), tak že jich zbylo koncem roku 1907 celkem 117. Z těch bylo v prvém roce služby 16, ve druhém 49, ve třetím nebo čtvrtém 52. Právních praktikantů bylo 77, auskultantů 40. — Oproti roku 1906 bylo kandidátů těch v Čechách méně o 43, na Moravě a ve Slezsku o 35. více.

---

[1]) Sr.: »Právník« 1907, str. 517.

Praktické zkoušky soudcovské, advokátní a notářské roku 1907.[1]) V roce 1907 bylo u vrchního soudu zem. v král. Českém zkoušeno 108 kandidátů ze zkoušky soudcovské. Z těch obstáli 2 s prospěchem výborným (vesměs kandidáti čeští), 23 s prospěchem velmi dobrým (18 v obou jazycích, 5 v jazyku německém), 78 s prospěchem dobrým (63 obojjaz., 15 něm.), 5 neobstálo (4 v obou jazycích). Kandidátů bylo stejně jako v roce 1906. U mor.-slezského vrchního soudu byli v tutéž dobu zkoušeni 33 kandidáti, žádný s prospěchem výborným, 12 s velmi dobrým, 19 s dobrým, 2 neobstáli. Kandidátů bylo o 10 více. — Zkoušek advokátních bylo u pražského vrchního soudu 60, žádná výborná, 24 velmi dobré (13 českých, 10 německých); 36 dobrých (16 českých, 12 německých). Zkoušek bylo o 8 více nežli roku předchozího. U brněnského vrchního soudu zem. bylo v době té zkoušek advokátních 12, a to 1 výborná, 3 velmi dobré, 7 dobrých, 1 nedostatečná, o 3 bylo zkoušek méně roku 1906. — Zkoušek notářských bylo v téže době u vrchn. soudu pražského 22. 8 velmi dobrých (v obou jazycích), 13 dobrých (9 v obou jazycích, 1 německá), 1 nedostatečná (česká), o 3 více nežli v roce 1906, u soudu brněnského 5, 1 velmi dobrá, 4 dobré.

Advokáti v roce 1907.[2]) Koncem roku 1907 bylo v království Českém 1189 advokátů, 582 v sídle soudů sborových (379 v sídle komory advokátní), 607 na místech jiných. Vůči roku 1906 bylo jich o 13 více. Nově zapsáni 43 advokáti, z obvodu jiné advokátní komory přesídlil 1, zemřelo 22, vzdalo se advokacie 7, případů přesídlení v obvodu komory bylo 11. — Na Moravě v tutéž dobu bylo celkem 357 advokátů a to 145 v sídle soudů sborových (95 v sídle komory advokátní), 212 na místech jiných. O 4 byl počet větší nežli roku 1906. Nově zapsáno 18, z obvodu jiné komory nepřesídlil žádný, 5 advokátů zemřelo, 1 vzdal se praxe; v obvodu komory přesídlili 2 advokáti. — Ve Slezsku bylo v téže době 76 advokátů, 31 v sídle soudů sborových (17 v sídle komory), 45 na místech jiných. Nově zapsán 1; případ přesídlení v obvodu komory byl 1. O 3 advokáty bylo méně nežli roku předchozího. — V Cislajtanii bylo v tutéž dobu 4775 advokátů, o 92 více nežli roku 1906.

Kandidáti advokacie roku 1907.[3]) Koncem roku 1907 bylo v obvodu pražské komory advokátní 478 kandidátů advokacie, z nichž 283 v sídle soudů sborových (201 v sídle komory advokátní), 195 na místech jiných. Sedmiletou praxi advokátní odbylo 16, jednoroční praxi

[1]) Sr.: »Právník« 1907, str. 518.
[2]) Sr.: »Právník« 1907, str. 518.
[3]) Sr.: »Právník« 1907, str. 518.

soudní 135. zkoušku advokátní odbylo s prospěchem 39 kandidátů. Celkem bylo jich o 48 více nežli roku 1906. — V obvodu brněnské komory advokátní bylo kandidátů 105, z nichž 65 v sídlech soudů sborových (42 v sídle advokátní komory), 40 na místech jiných. Sedmiletou praxi advokátní odbyli 4, jednoroční praxi soudní 40, zkoušku advokátní 2. Vůči roku 1906 bylo jich o 10 více. — V obvodu opavské komory advokátní bylo kandidátů těchto 16, z nich 6 v sídle soudů sborových (3 v sídle komory), 10 na místech jiných. Sedmiletou praxi advokátní odbyl 1, jednoroční praxi soudní 12. O 3 bylo jich méně roku předešlého. — V Předlitavsku bylo kandidátů advokacie 2451, tedy o 270 více nežli roku 1906, a to v sídle sborových soudů 1618 (1254 v sídle komor), 833 na místech jiných.

Kandidáti notářství v roce 1907.[4]) Koncem roku 1906 bylo v obvodu vrchního soudu zemského v král. Českém kandidátů notářských 132 (127 roku 1906), z nich 32 v sídle soudů sborových (23 v sídle komor notářských), 100 na místech jiných. Dvouletou praxi notářskou odbylo 67, po 4 léta v praktické službě justiční byl 51 kandidát, 33 složili s prospěchem zkoušku notářskou, 3 advokátní, 4 soudcovskou, 7 bylo jich notářskými substituty. — V obvodu mor.-slezského vrchního soudu byli v tutéž dobu 52 kandidáti, a to 18 v sídle soudů sborových (11 v sídle notářských komor), 34 na místech jiných. Dvouletou praxi notářskou odbyl 31, čtyřletou praxi justiční měli 22, notářskou zkoušku 9, soudcovskou 4, 4 byli notářskými substituty.

Notáři počátkem roku 1908.[5]) V království Českém obnášel počet systemis. míst 247, a to v sídlech sbor. soudů 34 (v sídle komor advokátních 25), 213 na místech jiných, 7 míst bylo stále neobsazených. Na Moravě bylo v tutéž dobu notářů 93, z nich 16 v sídle soudů sborových (9 v sídle notářských komor), 77 na místech jiných, 3 místa byla stále neobsazena. Ve Slezsku bylo notářů 26, 4 v sídle soudů sborových (2 v sídle notářské komory), 22 na místech jiných. — V Předlitavsku bylo míst systematisovaných 1099, o 1 více nežli roku 1907, trvale neobsazených však 32, tedy stejně jako počátkem roku 1907.

Knihopis. Sborníku věd právních a státních roč. VIII. vyšel trojsešit 2—4 s tímto obsahem: Hobza: Církevní právo soukromé a veřejné, Vacek: Mobilární vindikace v právu francouzském a moderním zákonodárství románském, Hora: O právu opravy v civilním procesu a dokončení objemného článku Storchova: O zabavení v právu tiskovém. — Ze zpráv literárních zastoupeny jsou posudky z politických a právních dějin slovanských (Kapras Kadlec), z práva

[4]) Sr.: »Právník« 1907, str. 519.
[5]) Sr.: »Právník« 1907, str. 519.

římského (Heyrovský), práva občanského (Kadlec) a národního hospodářství (Schindler a Horáček). — Sešit 1. ročníku IX. vyjde v listopadu 1908. — Oesterreichisches Staatswörterbuch vydávaný Ulbrichem a Mischlerem chýlí se ku svému ukončení. Dospěl k seš. 24. s obsahem: právo autorské (Herrmann-Otavský), právo spolkové a shromažďovací (Tezner), dějiny ústavní (od r. 1848), nakladatelství (práce nakladatelská), daň majetková ve Vorarlberku, převody majetkové a přirážkové zdanění samosprávou, nařízení, ošetřovací náklady v ústavech léčebných (Trümmel) zastavárny a soudní dražebny, pojišťování, pokusné ústavy, správní musea, správněprávní smlouvy, správní statistika, správní řízení (dle Menzla s dodatkem od Janky), spotřební daně (Spitzmüller), veterinářství, ochrana ptactva, mezinárodní formy dopravní, obecné školy, lidové mory (epidemie, nemoci nakažlivé), sčítání lidu, přípřež, užívání zbraně.

Ze Spolku českých advokátů v království Českém Nový člen: p. JUDr. Jaroslav Urban, advokát v Praze. — V záležitosti chebské vydána a rozeslána brošura sepsaná Drem L. Valentou a Drem V. Kasandou »Jazyková otázka chebská« i učiněny další vhodné kroky. Vybízíme opětně všecky advokáty české, aby na adresu předsedy (JUDr. Ladislav Valenta, advokát v Praze-II., Spálená 3a, telefon 1097) oznamovali neprodleně každý jednotlivý případ porušení práv jazyka českého u soudů nebo jiných úřadů státních. — Spolek doporučuje, aby naléháno bylo všemi prostředky na vyřízení podaných stížností a aby nevyřízené případy byly jemu koncem tohoto měsíce (31./8.) oznámeny. — Je-li snahou vlády, aby záležitost tuto protahovala a zatím češtinu z poněmčeného území fakticky vytlačila, a není-li pro nebezpečí z toho hrozící ani v rozhodujících kruzích českých pravého porozumění, jest Spolek českých advokátů přesvědčen, že kolegové nedají se utišiti nadějí na nový zákon jazykový a že donutí příslušné instance, aby nepohodlné jim stížnosti vyřídily. — Vůči nastávajícímu sjezdu advokátů rakouských ve Vídni zaujal Spolek stanovisko, že sjezdu toho súčastniti doporučuje se advokátům českým jen tehdy, bude-li na sjezdu respektováno právo jazyka českého připuštěním českých řečí i projevů a vyhradí-li se kolegům českým náležitá účast při řízení sjezdu. — Spolek doporučí výhodná místa pro advokáty, důležitá národnostně. Dotazy vyřídí předseda písemně nebo telefonem.

Rozvrh břemene zřizovacího a udržovacího při veřejných neerárních silnicích a cestách.

Dr. Jiří Hoetzel.

I.

V článku »Wegerecht« napsaném pro 2. vyd. Mischlerova-Ulbrichova Öst. Staats-Wörterbuchu pokusil jsem se o stručný obraz rakouského práva silničního a cestního. Pro nedostatek místa musil jsem se spokojiti zcela povšechnými úvahami o stavbě a udržování veřejných cest a silnic neerárních. Podrobnější rozbor otázky této není však bez zajímavosti a proto se ho tuto podjímám. K tomu jest nutno vylíčiti některé zásady ovládající rakouské právo silniční. Stane se tak shrnujícím způsobem; ohledně podrobností a bližšího odůvodnění odkazuji na citovaný svůj článek.

Veřejné silnice nebo cesty může každý užívati k účelům komunikačním, jimž silnice nebo cesta ta má sloužiti (obecné užívání, Gemeingebrauch). Toto obecné užívání charakterisující veřejnou cestu podléhá veskrze předpisům veřejného práva, mohouc býti omezeno neb zrušeno jen způsobem v silničních zákonech naznačeným (a contr. soukromoprávné disposice vlastníka půdy). V pouhé možnosti obecného užívání tkví znak veřejné komunikace, nikoli v nutnosti jeho (Budw. 1563 A), ač nutnost taková, jak uvidíme, nebývá bez významu.

Úvahy své obmezuji na veřejné cesty neerární, t. j. takové, které nejsou stavěny a udržovány na náklad státu. Důvodem obmezení toho jest, že stavba a udržování neerárních silnic a cest vykazuje daleko větší rozmanitost otázek právnicky zajímavých, než jest tomu při cestách erárních, takže by bylo zbytečno operovati také s předpisy o těchto komunikacích. Ježto zákonodárství o neerárních silnicích spadá (§ 11. lit. d) zákl. zák. ze dne

21. prosince 1867 č. 141 ř. z. a contr.) do příslušnosti zemských sněmů, budeme míti činiti vesměs se zákony zemskými a to všech zemí předlitavských.[1])

K silničním policejním řádům a k zákonům o příjezdních silnicích železničních budeme přihlížeti jen výjimečně.

Terminologicky jsem dosud lišil »silnice« a »cesty«; lišení to jest nutné, protože mnohdy jde při tom o důležité právní důsledky: srov. § 37. čes. zák. z 31. května 1866, č. 41; rozdíl ten tu a tam tkví v různé stavbě: § 5. T., § 7. Salc. Pro zákony, které liší silnice od cest, nepodávajíce pro toto lišení znaků, vycházeti jest z obvyklého smyslu slov; dle toho silnice předpokládá stavbu dle technických pravidel provedenou (viz Budw. 4366 A). Kde není zřejmého předpisu o opaku, platí pro silnice a cesty tatáž pravidla; tuto zásadu vyslovuje ku př. § 2. T. a § 36. hor. rak. siln. policej. řádu ze dne 24. května 1898 č. 21. V následujícím bude užíváno obou terminů promiscue.

Zemské zákonodárství silniční nepracuje s jediným typem veřejné silnice, nýbrž rozeznává několik druhů silnic a cest pod různými jmény a s různým rozvrhem břemene stavebního a udržovacího. Primerně zavázaný subjekt dává zpravidla jméno dotyčné silnici. Mnohdy ryze formální skutečnosti rozhodují o kategorisaci cest fakticky stejných: § 4. B., § 10. b) H. R., § 3. Salc.

V Bukovině, Čechách, Haliči, Korutanech, Krajině, Horních Rakousích a Salcburku dán jest nejvyšší typ silniční silnicemi a cestami zemskými; v ostatních zemích jsou to silnice okresní (Morava, Dolní Rakousy, Slezsko a Štýrsko) a kon-

[1]) Zákony o neerárních silnicích upravují jednak otázku, kdo nese náklad na zřizování a udržování jejich (tak zv. silniční zákony konkurrenční), jednak obsahují předpisy o tom, jak udržovati snadnou a bezpečnou komunikaci (t. zv. silniční řády policejní). Zde buďtež uvedeny silniční zákony konkurrenční: Bukovina: 11./12. 1884 č. 39, 2./3. 1895 č. 6; Čechy: 12./8. 1864 č. 46, 31./5. 1866 č. 41, 2./4. 1867 č. 32; Dalmacie: 7./4. 1873 č. 24; Gorice a Gradiska: 21./5. 1894 č. 13., 28./12. 1900 č. 2. ex 1901; 16./5. 1874 č. 15; Halič: 10./12. 1907 č. 155; Istrie: 6./5. 1896 č. 18; 28./9. 1875 č. 30; Korutany: 21./5. 1890 č. 17, 11./12. 1904 č. 35; Krajina: 28./7. 1889 č. 17; Morava: 30./9. 1877 č. 38, 17./1. 1883 č. 20, 9./12. 1883 č. 1. ex 1884, 7./2. 1886 č. 20, 10./3. 1887 č. 55; Horní Rakousy: 11./12. 1869 č. 31, 29./1. 1891 č. 7, 15./5. 1896 č. 21; Dolní Rakousy: 19./4. 1894 č. 20; Salcburk: 14./1. 1873 č. 5, 16./2. 1886 č. 17, 14./6. 1897 č. 24; Slezsko: 13./7. 1898 č. 33; Štýrsko: 23./6. 1866 č. 22, 26./4. 1894 č. 30; 9./1. 1870 č. 20, 10./1. 1891 č. 18; Tyroly: 11./10. 1895 č. 47, 20./1. 1904 č. 7; Vorarlberg: 15./2. 1881 č. 9, 15./11. 1907 č. 55.

kurrenční (Dalmacie, Gorice a Gradiska, Istrie, Tyroly a Vorarlberg). Jde vesměs o komunikace důležitější; mluví se o (zvláštní, veliké) důležitosti pro obchod země nebo větších jejích částí, o spojení více míst nebo linií železničních, o větší nákladnosti (srov. zák. dalm., kraj., mor., hornorak.). Dle tyrolského zákona rozhoduje zvláštní důležitost jmenovaných silnic pro veřejný obchod jdoucí nad místní potřebu.

Pravidelnou nejnižší kategorií silniční jsou cesty obecní, charakterisované zákonem negativně v ten smysl, že jsou to všecky ostatní veřejné komunikace, které nenáleží žádnému vyššímu druhu. Mezi obecní a výše zmíněné zemské, pokud se tkne, okresní a konkurrenční silnice (vyššího řádu) vsunuty jsou v některých zemích jako nižší kategorie silnice okresní, resp. konkurrenční: srov. ku př.: Čechy (okresní a subvencované okresní), Korutany (subvencované cesty), Morava (okresní silnice 2. tř.), Horní Rakousy (okresní silnice), Dolní Rakousy (okresní silnice 2. a 3. tř.). Slezsko a Štýrsko (okresní silnice 2. tř.). Tím vyčerpán jest pro většinu zemí výčet veřejných cest. Některé zákony znají však druhy silnic stojící pod obyčejnými cestami obecními. Vyskytují se totiž v Dalmacii vesnické, místní cesty (Dorfstrassen), v Haliči obecní silnice 2. tř. mající převážně význam lokální. Zvláště složité jsou poměry v Korutanech: vedle obecních cest (§ 4.: sprostředkují spojení větších částí uvnitř území obecního, zvláště spojováním pobočných cest, anebo spojení obce se sousedními obcemi) vyskytují se a) osadní nebo sousedské cesty (Ortschafts- [Nachbarschafts-] wege), spojující (§ 5.) jednotlivé osady mezi sebou anebo osady se silnicemi říšskými, zemskými, obecními, železnicemi, jezery, potoky a vůbec s objekty, ke kterým všichni nebo většina usedlíků osadních musí míti přístup, b) cesty pro samoty, Einschichtenwege, které sprostředkují spojení (§ 6.) jednotlivých končin (Gegenden) nebo popluží mezi sebou nebo s osadami, silnicemi vyššího řádu, železnicemi, řekami a p. Zákon hornorak. zná vedle obecních cest 1. tř. (majících význam pro všeobecný styk) obecní cesty třídy 2. (Interessentenwege), jež se dotýkají pouze nebo převážně zájmu jednotlivých osad nebo míst. Salcburské obecní cesty 2. tř. nemají zvláštní důležitosti pro obchod obecní (§ 3.). Vedle slezských obecních silnic (nutných ve všeobecném zájmu pro styk uvnitř obce nebo se sousedními obcemi), stojí veřejné cesty zájemníků (Interessentenwege), které pro všeobecný veřejný styk mají

význam jen podružný, sloužíce převážně potřebám jednotlivých osob nebo částí obecního území.

Při všech těchto typech cestních stojících pod obyčejnými silnicemi obec. jde vesměs o cesty veř., na jejichž vzniku, užívání a zániku jest účastna veřejná správa, třeba že ve formách jednodušších (viz § 8. slez. zák. ve srovnání s § 7.). Jde to také z terminologie a systematiky dotyčných zákonů silničních.

Pouze positivní předpis zákona odlišuje řečené komunikace od soukromých cest sloužících popřípadě těmže hospodářským zájmům — srov. § 5. Salc. a § 6. Kr., kde s poukazem na § 72. přísl. obec. zř. a § 494. obč. z. se mluví o soukromých cestách polních a lesních, jež výhradně slouží většímu určitému počtu oprávněných. Při veřejných cestách nejnižších kategorií dána jest právní m o ž n o s t užívání pro každého, třeba že fakticky slouží zcela určitým osobám. Míra faktického významu pro všeobecný styk není tu bez důsledků — srov. znění § 4. Sl. (k tomu Budw. 789 A v souvislosti s Budw. 1545 A), §§ 21. Sl. a 10. lit. b) H. R. Pouhá skutečnost, že přímí účastníci nesou (zpravidla) sami náklad na komunikace jmenované, neodlišovala by jich od cest soukromých: §§ 76., 78. a 82. obec. zř. čes., k tomu nálezy citované u Budw. 2617 A.

K zodpovědění naší vlastní otázky třeba jest ještě zmínky o tom, jak se mají silnice stavěti a co jest rozuměti pod zřizováním a co pod udržováním cest.

Z p ů s o b s t a v b y silnic má tu význam jen potud, pokud s ním jest spojen různý obsah obecného užívání. Obsah ten nedá se určiti taxativním výčtem výhod pod obecné užívání spadajících, nýbrž řídí se u r č e n í m silnice a jejím s k u t e č n ý m stavem. Určení cesty pak odpovídají i předpisy o tom, jak má býti cesta ta upravena (zásada tato vyslovena v § 5. T.). V tom směru jsou poměry zajímavy zvláště při nižších stupních silničních. Příklady B. § 6. (obecní cesty buďtež udržovány vždy ve stavu lehce sjízdném), D. § 5. (vesnické cesty buďtež zřízeny přiměřeně povozům v obci obvyklým anebo jako jízdecké stezky, Reitsteige), Kor. §§ 9.—13. (pro zemské a subventované silnice rozhodují potřeby nákladních povozů, pro obecní cesty ohledy na obvyklé povozy, osadní (sousedské) cesty mají odpovídati obchodu na nich obvyklému a zvláště potřebám dotyčných sousedstev, cesty pro samoty nechť jsou udržovány ve stavu schůdném); srov. ještě Kr. § 8., M. § 3., H. R. § 6., D. R. § 5., Sal. § 7., Št. § 5. Jde tu po případě

o obmezené obecné užívání, zvláště když veřejnost obecní cesty se odvozuje od praescriptio immemorialis (k tomu viz Budw. A: 132, 233, 450, 1563, 1714, 3286, 3528, 4527, 4851). Příklady obmezeného užívání srov. v § 3. II. D. R., § 4. II. B.; Budw. A. 2025, 2204, 3415.

Zemské zákony silniční vybudovány jsou na rozdílu mezi stavbou (zřizováním) a udržováním cest.

Připínajíť se k tomuto rozeznávání ku př. důsledky ohledně hrazení nákladu a ohledně možnosti subvencí se strany silnějších útvarů správních — § 2. III. čes. zák. z 31. května 1866, č. 41, § 15. halič. z. siln. Dle smyslu slovného znamená zřízení, stavba cesty (Bau, Errichtung) všecky práce a zařízení, jež jsou nutny, aby cesta vůbec vznikla jako určitá jednotka. Čeho jest k tomu třeba, čili jinými slovy, které jsou podstatné součástky cesty, plyne z povahy té které cesty, po případě normuje to výslovný předpis zákona. K zřízení cesty patří také její rozšíření, prodloužení, přeložení a úplná rekonstrukce; to plyne z povahy věci a jsou pro to doklady v zákoně — srov. § 7. H. R., § 9. Salc.

Udržování silnice (Erhaltung, Instandhaltung) má za účel zachovati stav odpovídající zákonu nebo zvláštním závazkům; nezáleží na tom, objeví-li se potřeba udržovacích prací následkem obyčejného užívání nebo mimořádných okolností, ku př. živelních pohrom — viz Budw. 11.226,12.394, Budw. A: 2857, 4111. Někdy výslovný předpis zákona posunuje vylíčenou právě hranici mezi zřízením a udržováním cest; mnohdy jest hranice ta dosti pochybná. —

Po těchto vývodech přistupuji k vlastnímu thematu. Bude při tom přihlíženo k úpravě břemene stavebního a udržovacího pravidelné, jak ji nacházíme ve vlastních zákonech silničních, a to k nucené účasti na úhradě nákladu zmíněného. Stranou zůstanou tedy předpisy policejních řádů silnič., pokud zavazují poškoditele silnice k restituci in integrum, § 7. halič. zák. siln., dle něhož majitel koncesse mýtní má udržovati objekt mýtem stížený (viz také § 20. vorarl. zák. ze dne 15. listopadu 1907, č. 55), předpisy o subvencování silnic se strany vyšších faktorů správních. Prozatím také nebude jednáno o t. zv. zvlášt. titulech právních. Z přebohatého materiálu zákonného může v popisné části úvah následujících býti hleděno jen ke skutečnostem typickým a zajímavějším.

Zákonodárce mohl počítati při distribuci břemene silničního s těmito faktory veřejnoprávnými: zeměmi, okresy zastupitelskými (Č., H. a Št.), obcemi a vyloučenými obvody statkovými (H., B. a M.). V zemích bez okresních zastupitelstev viděl se nucena operovati s okresy, zpravidla soudními (v Bukovině politickými). Připjetí úhrady břemene silničního k okresům stalo se, jak níže uvidíme, v různých právních formách. Repartice břemene v jednotlivých zemích provedená vykazuje značnou rozmanitost a představuje složité vzájemné vztahy jednotlivých veřejných činitelů. V podstatě jde o provedení těchto tří hlavních zásad: a) činitel finančně silnější pomáhá slabšímu, b) kdož ze silnice mají zvláštní výhody anebo kdož silnice mimořádně užívají, mají také mimořádně přispívati k nákladům silničním, c) nebylo by účelno vyšší správní tělesa nutiti k bezprostřední správě silniční.[2]) S povšechného hlediska lze také říci, že mosty a jiné nákladnější objekty pokládají se z pravidla za součást silnice, v jejíž trati se nalézají; výjimečně mohou býti zařaděny do jiné kategorie a konkurrence silniční.

Ani při zemských cestách nenese zemský fond zpravidla všech nákladů (jedině v Bukovině, § 7), nýbrž počítá s příspěvky jiných činitelů veřejných i soukromých. Pokud se určení konkurrence takové děje zákonem, (ku př. v Č., D., Kor., Vor.), jest to bez právní zajímavosti; srov. však §7. II. Vor. Některé zákony zcela určitou část nákladu uvalují na zemský fond: Dalmacie § 6. (náklad na technický a dozorčí personál, náklad na všecky manufakty — mosty, viadukty a p., — na nákup pozemků — zpravidla nese zemský fond; ostatní výlohy hradí súčastněné obce). V Korutanech nese země vždy výlohy technických kreseb, katastrálního a knihovního provedení při výkupu pozemků. Krajinský zákon rozeznává stavbu a udržování cest zemských: $^1/_2$ udržovacích nákladů hradí zemský fond, druhou $^1/_2$ okresy a obce silnicí dotčené. Správní náklad a mzda cestářů vždy tíží zemi. V Horních Rakousích přispívají k udržování silnic zemských súčastněné obce jednou čtvrtinou nákladu připadajícího na jejich území. Dle Salc. zák. (§ 12.) mají súčastněné obce praestovati naturální dávky (ohledně taurských cest viz § 10.).

---

[2]) Někdy půjde pouze o břemeno udržovací — v případech, kde zřízená silnice zařaďuje se do jiné kategorie.

silnicích nahrazujících komunikace zemské zpravidla pojaty místní obce v okresu tam ležící a břemeno silniční rozvrženo na obce ty dle stejného měřítka. Z ohledů slušnosti povinnost příspěvková rozšířena někdy na větší jejich kruh a repartice provedena dle jinakých měřítek — o tom níže.

Jak uvedeno, k nákladu silničnímu přidrženi jsou také ti, kdož mají ze silnic zvláštní prospěch, resp. silnice mimořádně intensivně užívají. Podrobněji sluší uvésti: Pokud silnice zemská (okresní, resp. konkurrenční vyššího řádu) probíhá (uzavřeným, obydleným — § 10. Gor. a Gr.) místem, osadou — osada se tu nebéře ve smyslu obec. zříz., § 15. Kor., § 9. dalm. —, nesou ti, jichž zájmům se tím prospívá (obec, obvodový statek, frakce, jednotlivé usedlosti), ono plus nákladu, jež vyplývá z nákladnější konstrukce trati probíhající, které by nebylo třeba, kdyby trať ta šla mimo místo, osadu. Jedná se tu výhradně o ohledy k obyvatelstvu osadnímu — srov. text § 10. čes. zák. ze dne 12. srpna 1864, č. 46. Zásada dekr. dv. kanc. ze dne 26. září 1835 pol. sb. z. LXIII. č. 158 (k tomu dv. dekr. ze 24. září 1836, téže sbírky LXIV. č. 150[3]) přešla do všech zemských zák.: B. § 10., Č. § 10.,[4]) D. § 9., Gor. a Gr. § 10., H. § 18., Istrie § 8., Kor. § 15., Kr. § 19. (zajímavý odst. II.), M. § 16., H. R. § 9., D. R. § 9., Salc. § 15., Sl. § 16., Št. § 9., T. § 7., V. § 11. Že k výlohám z nákladnější konstrukce plynoucím se nepočítá větší spotřeba štěrku, nýbrž pouze zřízení kanálů, dlažba a p., stanoví výslovně ku př. § 9. D. R. a § 15. Kor. Vybírá-li dotyčné místo dlažebné, nese veškerý náklad na průběžnou trať. S hlediska mimořádného prospěchu mluví se o mimořádných příspěvcích ku př. také v § 14. M., § 20. a 24. Kor., § 8. II. H. R., § 14. Sl., T. § 6., Vor. § 9.

Z titulu mimořádného užívání silnice vyplývající závazek k mimořádným příspěvkům (viz povšechně Budw. 4469 A) vázán jest v jednotlivých zemích na různé podmínky co do subjektu zavázaného a co do míry příspěvku. Všeobecně jde o (pravidelné) nadobyčejné užívání cesty (na níž se nevybírá mýto); srov. Č. § 3. zák. ze dne 2. dubna 1867, č. 32 (nevztahuje se na

---

[3]) Viz také český gub. dekr. z 14./6. 1816 v Kajetána Nádherného Vollständige Sammlung aller in den J. 1816, 1817, 1818 in dem Königreiche Böhmen kundgemachten Gesetze und Verordnungen, I. č. 122.

[4]) Zák. ze dne 12./8. 1864 č. 46, avšak k tomu § 17. zák. z 31./5. 1866 č. 41 mluví pouze o městech a městysech.

obchodní podniky, Budw. 12.229, 2717 A, 3983 A, 4914 A), H. § 17. (mluví se o podnicích výhradně továrních, provozování hor a lomů, využitkovávání lesa, přivážení stavebního materiálu; měřítkem příspěvku jest počet povozů vzhledem k pravděpodobnému výnosu, lze-li zjistiti pouze množství nákladu prováženého, praesumuje se, že dvojspřežní povoz snese 1500 kg.), Istrie § 13. (obecní frakce, gruntovníci, podniky živnostenské neb obchodní, jinaké osoby fysické i právnické), Kraj. § 21., M. § 14., H. R. § 8., Salc. § 38. (zvláštní úprava pro menší dovoz vlastních výrobků), T. § 6. č. 2. Kraj. zák. § 21. mluví o všech silnicích, proti tomu zná korut. zák. (§ 21.) řečený mimořádný příspěvek jednak pouze při cestách obecních, jednak však i při cestách osadních a samotám sloužících (§ 23.). Srov. i § 10. lit. b) hornorak. zák., k tomu Budw. 3677 A.

Ohledně vyšších kategorií silnic došla zvláštní úpravy také otázka odklízení sněhu (ledu, resp. bláta), tedy činnosti mající za účel udržeti snadnou a bezpečnou jízdu i chůzi po cestách. V některých zemích obstarávají vyklízení sněhu obce uvnitř svého zastaveného území bezplatně (ku př. v Č. § 11. Kr. § 17., D. R. § 8.), jinak (v území svém vůbec) bezplatně (v D. § 10., Kor. § 24., H. R. § 12.); jinde děje se tak za odměnu (ku př. v B. § 11., v Č. § 11., M. § 17.). V Moravě (§ 18.) bezplatně odvážejí také bláto. Srov. § 24. korut. zák. o pluzích na sníh.

Vylíčením rozsahu břemene silničního při nejvyšších druzích cest naznačen jest směr, kterým se repartice ta béře také při obyčejných cestách okresních a konkurrenčních. I tu počítá se m. j. na nucenou účast nižších faktorů správních: příkladem za ostatní budiž cit. § 8. česk. zák. ze dne 12. srpna 1864, č. 46, dle něhož rozhoduje okresní zastupitelstvo v I. stolici, zda-li k zřízení okresní silnice mají přispěti obce okresní a jaký klíč má býti zvolen pro repartici břemene. Bližší viz v části druhé.

Zřizování a udržování cest a silnic obecních prohlašuje se za vnitřní záležitost obecní v tom smyslu, že zjednání nutných prostředků řídí se dle předpisů obecního zřízení, dle něhož je možno břemeno přesunouti na užší kruh súčastněných, srov. cit. §§ 76., 78. a 82. čes. zř. obec. Praegnantní formy nabylo toto přesunutí při cestách zájemníků ve Slezsku § 21., H. R. § 10. lit. b) a cestách vesnických v Dalmacii § 8. Z ustanovení

zák. slez. a hornorak. plyne, jak už uvedeno, že význam cest zmíněných pro povšechný obchod má vliv na uspořádání konkurrence.

Tím jest vyčerpán deskriptivní oddíl těchto úvah. O relacích dosud nepovšimnutých stane se vhodněji zmínka v části následující. (Dokončení.)

Praktické případy.

Příspěvek k § 168. obč. z. Poručenský soud nemusí nemanželské děcko nemanželské matce do vychování odevzdati.

U c. k. okr. soudu v Kroměříži žádostí dne 10. listopadu 1907 podanou žádala Marie G., provdaná V., za vydání svého nem. děcka Marie, která toho času byla na vychování a opatrování u manželů S. v Brně a odůvodnila svou žádost následovně:

Provdala jsem se za Karla V., cihlářského mistra v M., a založila jsem sobě slušnou a pořádnou domácnost, do niž donese můj manžel týdenní výdělek 30 K, k němuž má volný otop a světlo.

Můj manžel jest pořádný hospodář a proto jsou naše poměry hmotné dobré a můžeme o děcko řádně pečovati.

C. k. okr. soud v Kroměříži po konaném šetření vydal toto usnesení:

Žádost nem. matky Marie G., provdané V., aby její nem. děcko Marie bylo manželům Vilému a Františce S. bydlícím v Brně z vychování odebráno a jí (matce) do vychování odevzdáno, se zamítá, neboť dle § 168. obč. z. nemá otec práva, pokud matka své nemanž. děcko sama vychovávati chce a je vychovávati s to je, jí toto odejmouti.

Dle § 169. obč. z. jest však otec povinen, byla-li by obava, že vychováním matčiným blaho dítěte škodu vezme, dítě od matky vzíti a buď sám vychovávati, anebo na jiném místě bezpečně a slušně je dáti vychovati.

V případě tomto bylo zjištěno konaným šetřením, že bylo dítě nezl. Marie G. sama svou matkou dána nejprve na vychování ku Františce Př., domkářce v R., kde dítě bylo asi po 4 měsíce, kde se dítěti ale řádné výživy a obsluhy nedostalo, což dokázáno výpovědí Dra E., který udal, že dítě ve stáří 8—10 měsíců viděl, že dítě bylo ve stavu velmi zuboženém a že myslel, že dítě na živu nezůstane. Dále zjištěno výpovědí Františky Př., že nemanželská matka Marie G., provd. V., po celou tu dobu jen jeden-

kráte dítě své navštívila, a že jí vůbec ani prádlo pro dítě řádně nedodávala.

Dále zjištěno, že u manželů Viléma a Františky S., kam dítě od Františky Př. dáno bylo a kde se dosud nalézá, jest účastno nejlepší péče, a že velmi dobrého vychování tam požívá; takže sám Dr. E. uvedl, že když on asi po půl roce dítě u manželů S. uviděl, že se podivil, jak dítě to dobře vypadá a jak se za ten čas změnilo.

Policejní úřad města Brna líčí manžele S. jako lidi velmi pořádné a poručník sám Sp. potvrdil, že se o dítě dobře starají. Předběžným šetřením nedalo se však zjistiti, jaké výživy a jakého ošetřování by nemanželskému dítěti u jeho matky a jejího manžela se dostalo, jelikož jejich rodinné poměry vyšetřeny býti nemohly, poněvadž se na jednom místě stále nezdržují.

Že však by se dítěti ale sotva toho ošetření dostalo, kteréhož požívá u manželů S., vychází na jevo a jest dosvědčeno výpovědí Františky Př.

Jelikož tedy blaho dítěte, kteréž jedině poručenskému soudu musí býti směrodatným, u manželů S. nejen že v nebezpečí uvedeno není, naopak, že tam o něj velmi dobře postaráno jest a jelikož zlepšení blaha dítěte odevzdáním jeho matce vzhledem ku shora uvedeným okolnostem se nedá očekávati, nemá poručenský soud příčiny, aby dítě z dobrého vychování a ošetřování odebral a matce, jejíž láska k dítěti ničím není prokázána, k vychování a ošetřování odevzdal. Proto bylo se říditi dle § 169. obč. zákona.

Proti tomuto usnesení c. k. okresního soudu v Kroměříži ze dne 22. ledna 1907 č. j. P 194/2-23 podaná stížnost nemanž. matky Marie G. provdané V., byla c. k. krajským soudem v Uh. Hradišti ze dne 16. ledna 1907 č. j. R I 37/7-3 zamítnuta z těchto důvodů:

Ustanovení § 168. obč. z. není absolutním a sluší také přihlížeti k tomu, že § 218. obč. z. připouští, že nezletilec jiné osobě než matce k opatrování přenechán býti může, když to dítěti prospěje.

A tato podmínka je v tomto případě dána.

Konaným šetřením jest zjištěno, že nem. dítě se u vychovatelů dobře má a není tedy, jak to první soudce správně odůvodnil, žádného důvodu, aby ono dítě nynější vychovatelce odebráno bylo.

Ohledně poměrů matky padá také kromě toho, co první soudce uvedl na váhu, že již má 2 nem. děti, že majetkové poměry její nejsou právě nejlepší a vůbec, že jejího manžela příjmy nejsou stálými, protože služební poměr jejího manžela není definitivním.

Proti tomuto rozhodnutí byla nem. matkou Marií G., provd. V., po-

dána mimořádná stížnost, kterou c. k. nejvyšší soud z těchto důvodů zamítl:

Vzhledem ku jasnému z § 169. obč. z. vysvítajícímu úmyslu zákona musí ustanovení toho býti použito i tehdy, když — jako v případě tomto — nemanželské dítě dosud ještě nebylo ve výživě matčině, nýbrž jí teprve ku ošetřování a vychování odevzdáno býti má.

V tom tudíž, že soudové nižší považovali § 169. obč. z. za směrodatný, pro rozhodnutí o žádosti stěžovatelky nespočívá nikterak nezákonnost, jak se v dovolacím rekursu tvrdí. Též i jinak nejsou v odpor vzatá usnesení nezákonitá. Není pravda, že byla žádost stěžovatelky zamítnuta jen proto, poněvadž je pochybno, zdali by se děcko mělo u matky právě tak dobře, jako u nynějších svých pěstounů.

Soudilť poručenský soud z chování stěžovatelky vůči děcku v době, kdy toto nalézalo se u Františky Př., že nem. matka Marie G. k němu chová velmi málo lásky. To nikoliv neprávem. Marie G. nemohla arciť, ana byla tehdy ve službě, dítě míti u sebe. Podle výpovědi Dra E. bylo však dítě u Františky Př. tak zanedbané a sešlé, že Dr. E. myslel, že zhyne. Vzdor tomu Marie G. se o dítě jen málo starala. Byla během oněch 4 měsíců jen jedenkráte u Františky Př. a nevyšlo na jevo, že by byla něco podnikla, aby děcku zajistila lepší péči.

Nelze tudíž usnesení nižších soudů pokládati za patrně za nezákonitá. To však je podle § 16. cis. patentu ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. podmínkou, pod kterou se může mimořádný dovolací rekurs potkati s úspěchem.

Též ostatních tam uvedených podmínek, za kterých by mohlo dovolacímu rekursu vyhověno býti, tu není.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 1907 č. 5853. Soud. adj. *Ed. Souček.*

Lhůta ku podání žaloby odpůrčí proti rozpočetnímu usnesení.

Rozsudkem ze dne 27. listopadu 1907 č. j. C V 31/7-6 zamítl pro tentokráte c. k. okresní soud v Karlíně žalobu banky C. v P. proti cukrovaru ve V. ve smyslu § 231. ex. ř. podanou, kterouž žalobou domáhala se banka C. výroku, že odporu jejímu proti přikázání 9872 K 16 h z nejvyššího podání za prodané nemovitosti se dává místa a že se v důsledku toho řečený obnos 9872 K žalované rozpočetním usnesením c. k. okresního soud v Karlíně z 23. července 1907 č. j. E 891/5-104 a rozhod-

nutím c. k. zemského co rekursního soudu v Praze ze dne 25. září 1907 č. j. R II 254/7-210 přikázaný, přikazuje žalobkyni, jakožto první na prázdno vyšlé věřitelce.

Důvody: Prokázáno jest výpovědí obou stran, že proti rozpočetnímu usnesení I. stolice, resp. proti dotýčnému usnesení druhé instance oběma nyní processními stranami podána byla revise, která dosud vyřízena není. Není tudíž poukaz žalobkyně na pořad práva v usneseních těch vyslovený dosud právoplatným. Jednoměsíční lhůtu k výkazu o tom, že k vyřízení odporu nutné sporné jednání již zahájeno bylo — nutno dle § 231., 239. odst. posl. ex. ř. počítati teprve od doručeni rozhodnutí nejvyššího soudu o podané revisi. Z toho plyne, že žaloba byla předčasně podána a že žalobkyně vůbec ještě k podání žaloby té legitimována není a bylo tudíž nutno žalobu tu pro tentokráte zamítnouti a zamítnouti i provádění navrhovaných důkazů v tomto stadiu sporu irrelevantních.

Že jest nutno žalobu jakožto předčasnou zamítnouti vyplývá dále z úvahy, že teprve právoplatností rozvrhového usneseni rozhodnuta jest definitivně otázka, kdo z nejvyššího podáni dojde přímého zaplacení a kdo teprve na spor poukázán — nárok svůj žalobou má uplatňovati. Kdyby byla dána možnost rozhodovati o žalobě dříve než dotyčné rozvrhové usnesení moci práva nabude, snadno by se mohlo státi, že by rozhodnutím třetí instance o rozvrhovacím usnesení — o odporu přímo rozhodnuto bylo — bez poukázání odporovatele na pořad práva (v kterémž případě by žalobkyni vůbec právo k podání žaloby nepříslušelo § 231. ex. ř. a vysvětlivky m. s.) — a přece by o téže věci, o vyřízené již otázce zahájen byl spor, v němž by již žalovaný ve smyslu § 239. c. ř. s. nemohl se hájiti námitkou věci již právoplatně rozhodnuté.

Navrhované odročení, resp. přerušení řízeni nemohlo povoleno býti, poněvadž rozhodnutí sporu tohoto není závislým od otázky, zda stává nebo neexistuje nějaký právní poměr, který jest předmětem jiné zahájené již rozepře (§ 190. c. ř. s.), jelikož právní poměr a zároveň i legitimace žalobkyně k žalobě v žádném sporu, nýbrž v průběhu jednání exekučního rozhodnuta býti má.

Rozhodnutím c. k. zemského co odvolacího soudu v Praze ze dne 21. ledna 1908 č. j. Bc II 13/8 byl rozsudek tento potvrzen.

Důvody: Odvolání žalobkyně nelze přiznati oprápněnosti. Odvolatelka uvádí za důvod k svému odvolání nesprávné právní posouzení věci a sice:

1. že nelze mluviti o předčasnosti žaloby podané ve lhůtě soudem k tomu ustanovené,

2. že lhůta ta jest neprodlužitelna,

3. že v rozhodnutí druhé stolice o rozvrhu jest ustanovena lhůta, na níž soud první instance bezpodmínečně jest vázán,

4. že pro případ potvrzení rozhodnutí druhé instance instancí třetí, — lhůta běží ode dne doručení rozhodnutí druhé instance,

5. že též při jiných peremtorických lhůtách jejich začátek a běh následkem podaného rekursu se ani neodkládá ani nepřerušuje.

Všechny tyto důvody nepovažuje soud odvolací za opodstatněné a to na základě následující úvahy:

Lhůta k podání žaloby odpůrčí ve smyslu § 231. ex. ř. jest tím způsobem upravena, že ten, kdo s odporem svým na pořad práva poukázán byl, musí se během jednoho měsíce po doručení rozvrhového usnesení vykázati, že nutné k vyřízení odporu sporné řízení již zahájil.

V § 236. ex. ř. jest ustanoveno, že po právomoci rozvrhového usnesení, osnovy jednotlivým oprávněným stranám přikázané, pokud o ně spor zahájen nebyl, anebo lhůta k podání žaloby již bezúspěšně uplynula, k návrhu a proti kvitanci vydány býti mají a že pokud rozvrhové usnesení, vzhledem k zahájenému sporu provedeno býti nemůže, dotyčné obnosy v soudním uschování zadržány býti mají.

Z porovnání těchto zákonních předpisů jde na jevo, že ne každý rekurs proti rozpočetním usnesením, kterým věřitel na pořad práva poukázán byl, působí, že počátek jednoměsíční lhůty dle § 231. ex. ř. se oddálí, nýbrž že jen v tom případě odporuje-li se rekursem onomu poukazu na pořad práva jednoměsíční lhůta dnem doručení vyřízení rekursního běžeti počíná, ve všech jiných případech však dnem doručení rozvrhového usnesení. — Správnost názoru tohoto vysvítá z podstaty věci samé.

Dle § 231. odst. 1. ex. ř. dlužno totiž vyřízení odporu jen tenkráte poukázati na pořad práva, závisí-li rozhodnutí na vyhledání a zjištění sporných okolností, kdežto jinak o odporu ihned v rozvrhovém usnesení rozhodnouti nutno.

Sporná právní otázka v odporu uvedená může tedy jen tehdy býti předmětem zvláštního sporu, nedojde-li rozhodnutí v rozpočtovém usnesení — přímým vyřízením odporu.

Pokud jest tedy dána možnost, že bude odpor v rozvrhu vyřízen, jest vůbec nejisto, zda odporující věřitel bude nucen jako žalobce vystoupiti.

Tato možnost jest zde ale potud, pokud není právoplatně rozhodnuto — zda se dotyčný věřitel se svým odporem poukazuje na pořad práva, anebo zda odpor dojde svého vyřízení v rozpočetním usnesení.

Z toho nutně vyplývá, že věřiteli, pokud není ještě jisto, bude-li nucen jako žalobce vystoupiti, běh lhůty k podání žaloby nemůže započíti, jelikož

by bylo nevysvětlitelno, proč by měl dlužník pod nátlakem hrozícího uplynutí lhůty — býti nucen k podání žaloby, o níž jest vůbec ještě pochybno, bude-li nutno podati.

Jelikož pak v tomto případě proti rozhodnutí soudu rekursního ze dne 25. září 1907 č. j. R II 254/7-110, pokud jím žalobkyně na pořad práva poukázána byla, revisní stížnost podána a dosud nevyřízena jest, nepočala lhůta jednoměsíční ve vyřízení rekursu žalobkyni — bez udání kdy počíti má — ustanovená — dosud běžeti a byla žaloba prvním soudcem plným právem jakožto předčasně podaná pro tentokráte zamítnuta.

V důsledku toho nebylo také žádného důvodu pouštěti se do rozebírání ostatních udajů žaloby a do provádění nabízených důkazů a jeví se tudíž i další uplatňovaný důvod odvolací, že totiž řízení v první stolici trpí podstatnými nedostatky, jež uplnému projednání a důkladnému posouzení sporu jsou na závadu, bezpředmětným býti.

Při tomto stavu věci nebylo lze odvolání v žádném směru opodstatněnému vyhověti a bylo nutno rozsudek prvé stolice, pokud v odpor vzat byl, potvrditi.

C. k. nejvyšší soud dal místa revisi žalobkyně a zrušil rozhodnutí druhé stolice a odkázal spor k novému projednání a rozhodnutí — bez zřetele na zamítací důvod předčasnosti žaloby — na instanci odvolací s tím, aby při tom i na útraty revisního řízení zřetel vzat byl.

Důvody: Dle obsahu spisů byla žalobkyně rozhodnutím c. k. zemského soudu co soudu rekursního v Praze ze dne 25. září 1907 č. j. R II 254/7, doručeným dne 10. října 1907 a vydaným následkem stížnosti proti rozvrhovému usnesení c. k. okresního soudu v Karlíně ze dne 23. července 1907 č. j. E 981/5-104, poukázána, aby se během jednoho měsíce u okresního soudu karlínského vykázala, že proti žalované pro obnos 9200 K řečeným rozhodnutím žalované přikázaný odpůrči žalobu podala, jelikož by jinak rozvrhové usnesení provedeno bylo.

Aby poukazu tomuto vyhověla podala žalobkyně dne 9. listopadu 1907 žalobu ve smyslu § 231. ex. ř., o níž se tuto jedná a která oběma nižšími instancemi pro tentokráte s tím odůvodněním zamítnuta byla, že lhůta k podání žaloby té dosud běžeti nepočala a že tudíž jeví se býti žaloba předčasnou.

První instance hájí názor, že lhůta v § 231. odst. 2. ex. ř. stanovená teprve dnem doručení v moc práva vešlého usnesení běžeti počíná, kdežto instance druhá se vyslovila v ten smysl, že tato lhůta z pravidla počíná doručením rozvrhového usnesení, v případě však, že toto. — jak je tomu právě zde — pro vyslovený tam poukaz věřitele na pořad práva — v odpor jest bráno dnem, kdy vyřízení stížnosti doručeno bylo.

Avšak výrok obou nižších instancí o předčasnosti odpůrčí žaloby, o níž tuto jde, spočívá na právním omylu.

§ 231. odst. 2. ex. ř. docela určitě ustanovuje, že ten, kdo následkem odporu při rozvrhovém roku podaného na pořad práva poukázán jest, se během jednoho měsíce po doručení rozvrhového usnesení vykázati musí, že spor k rozhodnutí odporu nutný zahájil, aby předešel eventuelnímu provedení rozvrhového usnesení bez ohledu na odpor jím podaný.

O právní moci dotýčného rozvrhového usnesení se vůbec v tomto jedině k posouzení otázky, kdy lhůta k podání žaloby počíná, směrodatném zákonném ustanovení — nemluví. Nemůže také z předpisů §u 236. odst. 1. ex. ř., jenž pouze ustanovuje, jak rozvrhové usnesení provedeno býti má, dovozováno býti, že zákon v § 231. odst. 2. ex. ř. předpokládá právní moc rozvrhového usnesení, jelikož by tím nastati musila změna lhůty v § 231. ex. ř., ode dne doručení rozvrhovacího usnesení počítané. — Proti názoru obou nižších stolic mluví také ustanovení §u 236. odst. 3. ex. ř., které předpokládá, že zahájen jest spor provedení rozvrhového usnesení překážející, kterýmžto sporem jedině spor dle § 231. ex. ř. zahájený míněn býti může. Tento předpoklad by neměl místa, kdyby mohl teprve jeden měsíc po době kdy rozvrhové usnesení v moc práva vejde, výkaz o zahájeném sporu §u 231. ex. ř. podán býti.

Oprávnění k podání žaloby před vyřízením revisní stížnosti může tím méně odpíráno býti, uváží-li se, že lhůta v odst. 2. § 231. ex. ř. stanovená jest lhůtou peremtorní ve smyslu § 58. odst. 1. ex. ř. a její dodržení k zachování práva žalobkyni v § 231. ex. ř. poskytnutého — nutným se býti jeví.

Tím, že v odpor bráno bylo ustanovení obsažené v rekursním usnesení o poukazu na pořad práva, nebylo shora uvedené oprávnění žalobkyně pochybným učiněno, neboť žalobní nárok žalobkyni bez odporu příslušel, byť bychom ho i jen za podmínečný považovali, vždyť nemá rekurs dle § 524. c. ř. s. a § 78. ex. ř. pokud se týče provádění usnesení v odpor braného žádného odkladného účinku.

Byť i připustiti dlužno, že možno ve sporu o žalobě dle §u 231. ex. ř. zahájeném před právoplatným vyřízením rozvrhovacího řízení, jež pro spor ten v jistém směru praejudicielní význam míti může, naraziti na obtíže, nemůže přece tato okolnost vzhledem na přesné ustanovení § 231. ex. ř. a zde uvedené úvahy opodstatniti názor o předčasnosti žaloby podané dříve než rozvrhové usnesení vešlo v moc práva, resp. před vyřízením stížnosti podané proti poukazu věřitele na pořad práva.

Právní posouzení věci soudem odvolacím jeví se tudíž býti nesprávným a stává tu důvod revisní odst. 4. § 503. c. ř. s. Jelikož však následkem

předpokladu obou nižších stolic, že žaloba jest předčasná, důkazy ve věci samé odmítnuty byly a soudu revisnímu nedostává se k meritornímu rozhodnutí nutných zjištění skutkových okolností, bylo nutno o § 503. c. ř. s. se opírající revisi vyhověti a zrušiti rozsudek v odpor braný a věc odkázati ve smyslu § 510. c. ř. s. na soud odvolací.

Rozhodnutí o útratách opírá se o předpis § 52. c. ř. s.*)

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. března 1908 č j. Rv II. 193/8. —r —a.

Kausální nexus při žalobě o náhradu škody. — Zaplatil-li poddlužník pohledávku zabavenou, nevyčkav její přikázání soudní, sám si škodu zavinil a nemůže se hojiti žalobou z náhrady škody, třeba že platil dluh, o kterém se dodatně prokázalo, že po právu nebyl.

Firma Leopold B. měla za Antonínem Št. vykonatelné pohledávání 700 K. Když vedla exekuci, nastoupil na ni Antonín Št. žalobou, že vyplacením odbytného 300 K, které zástupce fy L. B. z rukou jeho přijal v říjnu 1903. pohledávka zanikla, což řadou svědků o různých okolnostech vedených dokazoval, tak že ve všech třech stolicích dle žaloby bylo uznáno, exekuce zrušena a firma řečená odsouzená k náhradě nákladů celkem 329 K 38 h.

Svědectví všech svědků bylo křivé a učiněno bylo podle návodu Antonína Št., což arci teprve po dlouhém vyšetřování a po rozsudku porotního soudu v listopadu 1904 zjevným se stalo.

Útraty 329 K 38 h Antonínem Št. vysouzené byly zabaveny společnosti A. v Praze, věřitelkou jeho, a firma Leopold B., aby se vyhnula provádění exekuce, a nemajíc té doby ještě důkazy po ruce, vyrovnala se s ní částkou 276 K 36 h v červenci 1904.

Podle výsledku porotního rozsudku firma Leop. B. vymohla žalobou o obnovu zrušení rozsudku ze dne 23. prosince 1903 Antonínem Št. vymoženého a zamítnutí žaloby jeho o zánik pohledávky 700 K a zrušení exekuce.

Když tak se stalo a Antonín Št. bez majetku zemřel, zažalovala firma Leop. B. svědka Josefa C., který v onom sporu o 700 K křivé svědectví vydal, o náhradu škody, která jí vzešla zaplacením útrat 329 K 38 h Antonínu Št. přiřknutých jeho věřitelce A. obnosem 276 K 36 h.

---

*) Neumann ve svém komentáři k exekučnímu řádu na str. 654 (v pojednání o ustanovení §§ 231., 232. a 233. ex. ř.) jest toho náhledu, že podán-li je proti výroku, jímž věřitel na pořad práva poukázán byl rekurs, jednoměsíční lhůta běžeti počíná ode dne doručení vyřízení rekursu. *Pozn. zasilatelova.*

V prvé a druhé stolici uznáno bylo podle žaloby. Z důvodů soudu okresního sluší vyjmouti: Důvod nároku žalobního je v tom, že žalovaný vědomě křivě svědčil ve sporu žalující firmy s Ant. Št., tak že spor ten dopadl v její neprospěch a táž odsouzena k náhradě útrat, které společnost A. exekučně proti Ant. Št. zabavila. Útraty ty proti žalobkyni byly přisouzeny neprávem a když následkem toho žalobkyně akc. společnosti A. vyplatila 276 K 36 h, utrpěla tím škodu, která je přímým následkem křivého svědectví žalovaného Josefa C. a svědků H. Ch. a H. od něho navedených, kteří potvrdili vymyšlené okolnosti, jakoby Antonín Št. na vyrovnání dluhu 700 K byl složil Leopoldu B. odbytné 300 K, protože jedině o tyto výpovědi rozsudky všech tří stolic se opíraly a tím jedině bylo umožněno společnosti A. útraty (Ant. Št. přiřknuté) zabaviti . . . . .

Soud je přesvědčen, že žalobkyni nelze dávati ni nejmenší viny na škodě, a že nedopustila se nedopatření zaplativši společnosti A. útraty zabavené . . . . Rozhodnutí bylo právoplatné, Antonín Št. měl nárok na útraty, které jeho věřitelka A. správně zabavila. Žalobkyni nezbývalo než, buď platit anebo nechat společnost A. v exekuci pokračovat . . . Proti případné žalobě společnosti A. na zaplacení útrat zabavených toho času firma Leop. B. ničím se hájiti nemohla. Ani zatímné složení útrat k soudu nespomohlo, když společnost A. čekati nechtěla. Žalobkyně . . . volila tedy k urovnání větších útrat dobrovolně zaplatiti, k čemu by nutně cestou práva byla donucena . . .

Podle §§ 1295., 1301., 1302., 1323. a 1324. je povinen každý hraditi škodu, kterou svou vinou způsobil, a je-li pachatelů více, rukou společnou a nerozdílnou. Bylo tedy dle nároku žalobního uznati . . ., k námitce promlčení soud nepřihlížel, ježto důvodem žaloby o náhradu škody je zločin, kde promlčení nastává dle § 1489. o. z. o. teprve ve 30 letech.

Z důvodů soudu odvolacího: Vina žalovaného byla vyslovena rozsudkem soudu porotního. Škoda žalující firmy spočívá v . . . . odsouzení k útratám a v tom, že soudním výrokem byla nucena přisouzený obnos platiti . . . Nic na tom nemění, že . . . . žalující hrozící exekuci (společnosti A.) dobrovolně odvrátila tím, že vyrovnala společnosti A. částku proti Ant. Št. dobývanou; neb tím právě utrpěla škodu 276 K 36 h, jak prvý soudce dovodil.

Tato ujma ve smyslu § 1293 obč. z. tedy je zde; a dle § 1295. obč. z. je žalující oprávněna náhradu žádati na tom, kdo ujmu přivodil.

Není pochybnosti, že žalující dle § 1435. obč. z. jest oprávněna žádati vrácení obnosu společnosti A. vyplaceného, a že tato společnost bude povinna tento obnos vrátiti. Avšak žalující není povinna vyčkávati s nárokem svým a na prospěch žalovaného pořadem práva prováděti své oprávnění,

jež ve výsledku svém může býti nejisté. Zájem její směřuje k tomu, aby do svého majetku zpět dostala sumu, s níž volně nakládati nemůže a o kterou vinou žalovaného přišla . . . Neboť rozhodnutí soudní, jímž vyslovena byla povinnost firmy Leop. B. nahraditi Antonínu Št. náklady, opírala se právě o svědectví žalovaného, čímž i spojitost škody a viny je dána . . .

Nejvyšší soud žalobu firmy Leop. B. zamítl z důvodů: Dovolání o § 503. č. 4 c. ř. s. se opírajícímu nelze upříti oprávněnosti. Rozhodovací důvody stíženého rozsudku jsou jen potud správny, že zabavení obnosu . . . přiznaného Antonínu Št. . . ., jež vymohla společnost A., jest ve příčinné spojitosti s křivou výpovědí žalovaným na soudě vydanou.

Tímto zabavením však žalobkyně škodu neutrpěla, nýbrž teprve vyplacením 276 K 36 h. Závisí tedy rozhodnutí této právní záležitosti na zodpovědění otázky, zda toto placení je v příčinné spojitosti s křivou svědeckou výpovědí žalovaného. K otázce té však nutno odpověděti záporně.

Jako při zabavení věcí movitých nelze bez soudního povolení předsevzíti jich zpeněžení za účelem uspokojení zástavních věřitelů, tak nelze též bez soudního povolení zpeněžiti pohledávky k uspokojení věřitele k pohledávce právo zástavní vydobyvšího. Zabavením pohledávky nebylo žalobkyni jako poddlužnici nic jiného za povinnost uloženo, než že jí bylo zakázáno, tuto pohledávku Antonínu Št. splatiti. Společnost A. dosáhla tímto zabavením jen jistoty, že žalobkyně . . . nesmí Antonínu Št. zaplatiti, nedosáhla však dokonce práva na žalobkyni jako poddlužnici placení požadovati.

Nepřísluší-li toto právo společnosti A., pak nebylo tu, jak samo se rozumí, závazku žalobkyně právu tomu odpovídajícího.

Prve než dojíti mohlo k uspokojení společnosti A. ze zabavené pohledávky, musela tato býti nejprve zpeněžena, což státi se mohlo jen za účasti soudu buďsi dle § 308. nebo dle § 316. ex. ř. tím, že by byla pohledávka společnosti přikázána k vydobytí nebo na místě placení, buďsi však některým jiným způsobem, jímž dle § 317. ex. ř. pohledávky lze zpeněžiti.

Ježto zpeněžení zabavené pohledávky udaným způsobem se nestalo, nebyla společnost A. právě tak oprávněna, na žalobkyni jako poddlužnici zaplacení zabavené pohledávky požadovati, jako nebyla žalobkyně oprávněna bez soudní intervence zpeněžení zabavené pohledávky svémocně předsevzíti a hodnotu její vymáhající věřitelce vyplatiti. Neboť až do soudního zpeněžení pohledávky zůstal Antonín Št. jejím vlastníkem a bylo mu zabavením pouze zakázáno všeliké nakládání s pohledávkou na úkor zástavní věřitelky.

Ježto společnost A. zpeněžení zabavené pohledávky si nevymohla, byla žalobkyně vždy ještě s to, aby na základě rozsudku vydaného o její žalobě o obnosu žádala dle § 39. č. 1. ex. ř. o zastavení exekuce a zrušení

zájmu a mohla i v tom případě, že by vymáhající věřitelka byla si vymohlą přikázání této pohledávky a byla exekuci na ni vedla, žádati dle § 42. č. 2 ex. ř., by exekuce byla odložena. Žalobkyně však, ač nebyla k tomu oprávněna, zaplatila zabavenou pohledávku vymáhající věřitelce, aniž by jí bývala přikázána. Jednala tedy proti právu a musí tudíž z toho škodu vzavši ji po rozumu § 1297. ob. z. obč. sama nésti, ježto toto její jednání není v příčinné souvislosti s křivou svědeckou výpovědí žalovaného.*)

Bylo proto dovolání vyhověno a žalobní návrh zamítnut jako neodůvodněný.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 14. ledna 1908 č. 16.250. *Matěj Fryc.*

---

*) Poslední tři věty vzbuzují tyto pochybnosti: Je pravda, že firma Leop. B. dokud nebylo provedeno přikázání, nebyla povinna spol. A. platiti. Jest však příliš mnoho řečeno, že platila proti právu jednajíc. Pohledávka Antonína Št. byla dávno dospělá, ježto rozsudek nejv. soudu vyšel 26. dubna 1904. Firma musila si býti vědoma, že platiti musí, jakmile nástupkyně Antonína Št. o to požádá. Platila-li tedy dobrovolně, aby nezpůsobila vymáhající společnost A. další útraty, není to nic protizákonného. — Také nezdá se býti nepochybným, že škoda vzešla jenom placením dobrovolným. Škoda firmy B. byla způsobena křivě vyvolaným rozhodnutím soudním, jež nabylo moci práva, a které v době placení a v době vedení exekuce společnosti A. nikterak staveno býti nemohlo. Tehdy ještě firma věděti nemohla, kdo v jejím sporu falešně svědčil. To vyšlo teprve z porotního rozsudku ke konci listopadu 1904 na jevo. Nemůže tedy obstáti ani dovozování, že by firma B. byla oprávněna bývala žádati za zrušení exekuce dle § 39. č. 1. ex. ř. nebo dokonce za odložení jí dle § 42., č. 2. ex ř. K tomu tu nebylo v době placení v červenci 1904 vůbec podmínek zákonitých. Firmě B. nezbývalo tehdy nic, než dáti proti sobě provésti důsledky z rozsudku odsuzujícího, a těm předešla dobrovolným placením.

Placení to jest její škodou a je jisto nyní, že platila dluh, který vskutku dluhem jejím nebyl, a že příčinou k tomu byl rozsudek, nyní zrušený, který spočíval na křivém svědectví žalovaného.

Dle všeho toho zdá se, že spíše bylo by žalobu firmy B. na Josefa C. pouze pro tentokráte zamítnouti bývalo, ježto firma právo má, na společnosti A. žádati vrácení placených peněz dle § 1435. o. z. o. A teprve, až by se dokázala nemožnost tohoto vrácení, že by bylo na místě Josefa C. z náhrady škody poháněti — a to s výsledkem, jelikož jsou tu veškery náležitosti zákonem v tom směru požadované: ujma majetková (škoda) firmy B., vina žalovaného (zločin podvodu) i příčinná spojitost. Vždyť důvodem placení nebyla pouhá dobrá vůle firmy B., ale právoplatný odsuzující rozsudek na falešném svědectví spočívající! — *Pozn. zasilatele.*

Odvolání liquidatorů děje se cestou spornou či nespornou?

C. k. krajský soud v Jičíně rozhodnutím ze dne 8. října 1906 Firm. 931, spol. I. 158/43 návrh na odvolání dvou ostatních liquidátorů, učiněný třetím liquidatorem Dr. A. zamítl s poukazem na čl. 134. obch zák., dle něhož odvolání liquidatorů jen jednohlasným usnesením společníků nebo na návrh jednoho společníka se státi může a tedy liquidator k návrhu na odvolání spoluliquidatorů vůbec oprávněn není. Pokud však návrh ten učinil liquidator Dr. A. v zastoupení jednoho společníka, poukázán na pořad práva, poněvadž v případě tom se jedná o odvolání liquidatorů, kteří zároveň společníky jsou a kteří tedy úřad svůj jako jim dle čl. 133 obch. zák. příslušející právo osobní vykonávají, kteréž oprávnění jim jen řádnou cestou odňato býti může.

Rekursu proti tomuto poukázání Dr. A. s jeho návrhem na odvolání liquidatorů na pořad práva c. k. vrchní zemský soud v Praze vyhověl, usnesení I. instance v tom směru zrušil a nařídil o návrhu stěžujícího po officiosním jednání znova rozhodnouti.

D ů v o d y: Dle čl. 134. obch. zák. může odvolání liquidatorů na návrh jednoho společníka z důležitých příčin provésti soud. Že pak soud v takovém případě jsou-li tu zmíněné podmínky, nemá navrhovatele poukázat na pořad práva, nýbrž po officiosním jednání dle pravidel řízení nesporného rozhodnout, ježto zákon nechce již jednotlivá nedorozumění mezi členy společnosti v celé processy přeměniti. Ač osobní právo společníkům dle čl. 133. odst. 2. a čl. 134. věta 2. obch. zák. příslušející jest podstatně omezeno volným uvážením soudcovským, nelze přece z toho ustanovení zákonného dedukovati, že toto omezení osobních práv společníků jen cestou spornou se státi může. Poněvadž tu není jednohlasné usnesení společníků ani o existenci nutných podmínek není rozhodnuto, muselo býti rozhodnuto, jak výše uvedeno.

Revisnímu rekursu obou veřejných společníků c. k. nejvyšší soud částečně vyhověl, že usnesení rekursního soudu v tom změnil, že soudu I .instance nařízeno dříve o návrhu jednoho společníka na odvolání spoluliquidatorů rok k slyšení interessentů nařiditi a pak teprve rozhodnouti.

D ů v o d y: Obch. zák. neustanovuje v jaké formě a na základě jakého řízení, zda sporného či nesporného výrok soudce dle čl. 134. obch. zák. vyplynouti má, avšak uvážiti sluší také, že zákon mluví jen o »návrhu« a nikoliv o »žalobě«. Zbývá nyní rozhodnouti, jaké jsou ony důvody, z nichž se odvolání liquidatorů žádá, a jak mají býti zjištěny. Pakli jsou to takové důvody, že zjistiti a posouditi se dají bez formálního provedení nějakých důkazů neb bez rozhodnutí sporných otázek, není intencí zákona

strany na mnohdy dlouhotrvající cestu sporu poukázati, zejména může-li soudce třebas jen na základě výsledků jednoho roku cestou nespornou rozhodnouti. Vyskytnou-li se sporné otázky nebo je-li k posouzení důležitosti důvodů, z nichž se odvolání liquidatorů navrhuje, třeba prve vyšetřiti skutečnosti, což může se státi jen úplným provedením důkazů, pak poskytuje § 2. (sub č. 5.) cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 čís. 208 ř. z. vždy možnost, strany na spornou cestu poukázati. Dříve tedy, než se soudce rozhodne pro tu neb onu cestu, jest nutno strany o návrhu na odvolání liquidatorů slyšeti a podle výsledku toho roku se rozhodnouti.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 1906 č. 20.293.*) *Stuna.*

Prodávající jest povinen při prodeji věci neobyčejné vady předmětu koupě kupujícímu oznámiti. (§ 923. obč. zák.). — Vzdání se kupujícího nároku ze správy musí býti výslovné (§ 929. obč. zák.).

Žalobě A. proti B. o zaplacení 240 K s přísl. vyhověl okresní soud v L. Zjištěno totiž dle posudku zvěrolékařského znalce, že kůň, kterého B. prodal A-ovi, v době prodeje a odevzdání byl vedle přepracovanosti stižen dýchavičností, vadou to nevyléčitelnou, bránící v řádném užívání zvířete a zmenšující jeho hodnotu o 240 K. Zjištěno dále výslechem stran, že prodávající k otázce kupujícího během smluvného jednání pronesené, »není-li kůň jankovitý?« odpověděl, »aby byl kupitel bez starosti, koňovi nic neschází«. Zjištěno konečně výslechem svědků, že prodávající, než koně prodal, vyjádřil se dvakráte ke kupujícímu: »jestli koně prodám, za nic ti neručím,« načež odvětil kupující: »jen slev, vždyť koně znám,« koně pak po učiněné slevě skutečně koupil.

Dle § 922. obč. zák. ručí nynější žalovaný žalobci ze správy pro zjištěnou vadu dušnosti, ať již takový závazek při zcizování na sebe vzal a ať o vadě při zcizování věděl čili nic. Povinnosti takové byl by zcizovatel prost jediné, kdyby nabývatel nároku ze správy se výslovně vzdal, buď během smluvného jednání nebo třebas později (§ 929. obč. zák.). Takové výslovné vzdání se nelze spatřovati v okolnosti, že žalobce nekladl odpor

---

*) Srov. o tom Ott, Rechtsfürsorgeverfahren, str. 102, kde se praví: »Gleicherweise sind Streitigkeiten über Ernennung von Liquidatoren bei offenen und Kommanditgesellschaften im nichtstreitigen Verfahren zu erledigen, da es ja hiebei weniger auf Rechtsgründe als auf Zweckmässigkeitrücksichten ankommt.

prohlášení svého auktora, že za nic neručí a že koně přes toto prohlášení koupil. Žalobce pokládal zvíře za zdravé, ježto ho žalovaný, s nímž jest blízce pokrevně zpřízněn, předem ujistil, že koňovi nic neschází a žalobce neměl příčiny tuto lepší vědomost prodávajícího o stavu předmětu koupě bráti v pochybnost. Prohlášení žalovaného, že za nic neručí, nemá však právního významu také proto, že kůň již před prodejem u žalovaného jevil známky zjištěné dýchavičnosti a tuposti, žalovaný tyto neobyčejné vady vůči kupujícímu zamlčel a naopak téhož ujistil o bezvadnosti prodaného předmětu (§ 923. obč. zák.).

Žalobce na místo žaloby redhibitorní volil žalobu na zmenšení kupní ceny (quanti minoris), kterou jako minus žaloby prvnější připustiti jest, ač o ní § 932. obč. zák. nečiní zmínku.

Odvolání žalovaného pro nesprávné ocenění výsledků důkazních a nesprávné právní posouzení krajský jako odvolací soud v Ch. nevyhověl z těchto příčin.

Soud odvolací po opakování důkazu svědky, nově přibraným znalcem a výslechem stran dospěl se zjištěním shodným s prvním soudcem a zjistil dále dle posudku zvěrolékařského znalce, že kůň v době prodeje a odevzdání vedle dýchavičnosti byl stižen také jankovitostí. Správa není tu vyloučena snad proto, že se jí žalobce při prodeji výslovně vzdal.

Žalovanému bylo známo, že žalobce kupuje koně ku pracem polním a že má na zřeteli koupiti koně k tomuto účelu způsobilého. Proto žalobce pátral, není-li kůň jankovitý a když se mu dostalo od žalovaného uspokojivého ujištění, nabídnul žalobci cenu odpovídající hodnotě koně zdravého. Prohlášení žalovaného, že za vadu neručí, nevylučuje správu, ježto žalovaný výslovně jankovitost vyloučil a ježto prohlášení ono bylo v odporu s jeho vlastním vědomím, že kůň jest valně chorobným, ve kterémž směru možno na odůvodnění prvního soudce poukázati. Žádá-li žalobce, ponechávaje si koně, rozdíl mezi cenou ujednanou a skutečnou, tedy méně, nežli k čemu jej zákon opravňuje a co v onom větším nároku jest obsaženo, není takové žádání nepřípustným.

Ostatně spadá správa také pod ustanovení zákona o náhradě škody (§§ 1293., 1294., 1323. a 1324. obč. zák.).

Revisi žalovaného opřené o důvody § 503. č. 3 a 4 c. ř. s. nejvyšší soud nevyhověl.

V základě důkazu svědky a znalcem v řízení odvolacím opakovaného, pak slyšením stran zjistil soud II. stolice, že žalovaný v době smlouvy věděl, že kůň jest vážně chorobný a nelze toto přesvědčení odvolacího soudu dle § 503. č. 4 c. s. ř. v odpor bráti.

Proti tomu, jak soud odvolací znalecký důkaz provedl, žalovaný

žádné námitky a výtky nevznesl a není proto dle § 196 c. s. ř. oprávněn v řízení dovolacím do toho si stěžovati, že prý předpis provedení důkazu upravující byl ponižen.

Třeba žalobce na prohlášení žalovaného, »že za nic neručí«, odpověděl, »že koně zná«, nelze v odpovědi té shledávati ani všeobecné, ani zvláštní vzdání se žalobce nároku ze správy za neobyčejné vady dle § 929. obč. zák., když žalobce vzhledem ku blízkému poměru příbuzenství vůči žalovanému za to míti musil, že žalovaným mu dané ubezpečení o zdravém stavu koně na pravdě spočívá a zákon v § 929. obč. zák. výslovné vzdání se vyžaduje. Ale i tehdy, kdyby takové vzdání se bylo dokázáno, nemohl by žalovaný sproštěn býti ručení za úmyslně zamlčenou vadu, jelikož zjištěno, že úmyslně koně za zdravého při uzavření smlouvy prohlásil, a bylo naopak jeho povinností, při prodeji věci neobyčejné vady předmětu koupě kupujícímu věděti dáti (§ 923. obč. zák.).

Žalobu na zmenšení ceny dlužno dle § 7. obč. zák. připustiti, jelikož v tomto případu kupujícímu odepříti nelze nárok na zrušení rozdílu hodnoty obapolných plnění, tedy nárok na zmenšení odměny.

Uplatňovaný důvod dovolací § 503. č. 4 c. s. ř. nejeví se ospravedlněným. Dále uplatňovaný důvod § 503. č. 3 c. ř. s. není dle zákona proveden. Soud II. stolice povolal v řízení odvolacím dle § 488. c. s. ř. jiného znalce a pakli své přesvědčení, vyslovené v důvodech rozhodovacích, opírá o dobré zdání tohoto znalce, jež se nekryje s posudkem podaným v I. stolici od jiného znalce, nelze v tom shledávati rozpor ve smyslu § 503. č. 3 c. s. ř., nýbrž jest uplatňování tohoto důvodu revisního toliko nepřípustným brojením proti přesvědčení odvolacího soudu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 1906 č. 17.363. *Dr. Jandečka.*

Meze příslušnosti rozhodčích soudů bursovních a příslušnosti soudní.

Dle obsahu žaloby u c. k. okresního soudu v K. podané provozuje žalobce E. P., mlynář v Ch., pod svou neprotokolovanou firmou v Ch. mlynářství a užívá v době, kdy není dosti vodního pohonu jako hybné síly motoru hnaného benzinem.

Dle uzávěrky ze dne 19. září 1904 koupil od žalovaného celoroční spotřebu motorového benzinu, hutnosti 0·735/45 do 7000 kg. v ceně po 17 K

za 100 kg. z Pardubic bez daně za hotové do 30 dnů beze srážky proti navrácení sudů do šesti neděl franko Pardubice ku postupnému odbírání do konce roku 1905, kteroužto odbírací lhůtu mu k jeho dopisu ze dne 27. února 1905 prodloužil žalovaný na rok 1906.

Žalovaný dodal mu do dne 21. prosince 1906 benzinu celkem v množství 5618 kg., tak že mu má do koupených 7000 kg. dodati ještě 1382 kg.

Žalovaný zdráhal se dostáti této povinnosti.

Žalobce navrhnul, prohlásiv, že uznává naopak svůj závazek do 30 dnů od dodání kupní cenu zaplatiti a sudy franko Pardubice do 6 neděl vrátiti a že oceňuje předmět sporu na 234 K 94 h odsouzení žalovaného, aby mu dodal 1382 kg. benzinu v ceně 100 kg. po 17 K hutnosti 0·735/45 z Pardubic bez daně a nahradil útraty sporu.

Žalovaný především při roku o žalobě té konaném vznesl proti žalobě námitku nepříslušnosti soudu respektive nepřípustnosti pořadu práva a uvedl:

Žalobce sám praví v žalobě, že uzavřel smlouvu dodací s ním na základě výminečných obapolně vyměněných závěrečných listech datto 19. září respektive 20. září 1904.

Tento závěrečný list, jakož i protilist, nalézající se v rukách žalobcových, obsahuje ustanovení, že se obě strany pro případ sporu podrobují neodvolatelnému výroku pražské bursy na zboží a effekty.

Hledě k tomuto ujednání patří spor, o který tu jde před jmenovaný smírčí soud, poněvadž není podmínek, které by vylučovaly projednávání a rozhodování tohoto sporu jmenovaným smírčím soudem a naopak jsou v tomto případě, o který jde, veškeré náležitosti, jaké stanoví čl. 14. uvoz. zák. k soud. řádu, tak i § 51. statutu pražské bursy ze dne 10. května 1905 pro příslušnost smírčího soudu této bursy.

Ze samé žaloby plyne, že žalobce jest mlynář a že vyrábí moučné výrobky, které jsou předmětem obchodu. Obchod v případě přítomném vztahuje se na benzin, tudíž zboží, které jest, resp. smí býti předmětem kupčení na burse pražské na zboží a effekty.

Žalobce navrhnul zamítnutí učiněné námitky zvláště proto, poněvadž není osobou, která z povolání se zabývá výrobou, obchodem neb zpracováním benzinu, nýbrž protože koupil benzin jen jako hybné síly ku svému motoru.

Žalovaný připustil, že žalobce není protokolován, že není navštěvovatelem bursy a že benzinu potřebuje jako hybné síly ku motoru.

Na příslušný dotaz oznámila pražská bursa pro zboží a cenné papíry, že obchod s benzinem smí býti předmětem tržby na této burse.

C. k. okresní soud v K. na základě tohoto přednesu žalobu usnesením ze dne 23. února 1907 č. j. C II 7/7-5 zamítnul pro nepřípustnost pořadu práva odůvodniv rozhodnutí své takto:

Nesporno jest, že závěrečný list obsahoval ustanovení: V případě sporu podrobují se obě strany neodvolatelnému výroku rozhodčího soudu »Pražské bursy pro zboží a cenné papíry«.

Žaloba sama tvrdí, že žalobce jest mlynářem a z povolání zanáší se výrobou moučných výrobků, tudíž těch movitých věcí, které jsou předmětem obchodu.

Ve směru podmínky v čl. XIV. uvoz. zák. k soud. řádu v odst. 2. vytčené má soud na základě přípisu pražské bursy za prokázáno, že obchod s benzinem smí býti předmětem tržby na oné burse.

Na stížnost žalobcovu změnil c. k. zemský soud v Praze rozhodnutím ze dne 20. března 1907 č. j. R II 81/7-7 usnesení první stolice a námitku učiněnou zamítnul z těchto důvodů:

Článek XIV. uvoz. zákona k c. ř. s. stanoví, že působnost bursovních soudů rozhodčích stanovami bursovními rozšířena býti může v tom směru, že bursovnímu rozhodčímu soudu podrobí se také rozepře z obchodu se zbožím, které učiněny byly mimo bursu. Tato rozšířená působnost bursovních soudů rozhodčích stanovena jest také v §u 51. Pražské bursy pod podmínkami tam uvedenými.

V přítomném případě byl předmětem obchodu benzin, žalobce však používá pouze benzinu k pohánění motoru, aby jím v případě nedostatku vodní síly hnal mlýn a tím zpracoval obilí v mouku. Nepoužívá tedy benzinu jako takového ku zpracování, nýbrž jej ve svém závodě spotřebuje. Nelze tu tedy mluviti o zpracování movité věci, protože se benzin mlynářem spotřebuje a neobjeví se více ani ve změněné formě.

Dovolací stížnost žalovaného c. k. nejvyšší soud zamítnul podstatně z těchže důvodů jako druhé instance, doloživ, že slovné znění ustanovení čl. XIV. č. 1. nepřipouští ani nejmenší pochyby o tom, že se slovo »v obchodu« může vztahovati právě jen na obchod ve zboží, o který spor vznikl.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 23. dubna 1907 č. 5502. *Dr. Strass.*

Pro přisouzení nákladů intervence jest rozhodnou jich potřebnost.

Okresní soud v K. přiřkl vymáhajícímu věřiteli útraty za intervenci jeho zmocněnce při exekučním vyklizení dvoru L.

Stížnosti dlužníka do tohoto usnesení ohledně útrat bylo vyhověno, neboť dle § 74. ex. ř. má dlužník vymáhajícímu věřiteli nahraditi náklady na exekuční řízení, jichž bylo třeba, aby bylo právo uskutečněno.

Věřiteli není bráněno, aby podnikl vhodné kroky k provedení, ale na soudu jest, aby jich nutnost a účelnost samostatně posoudil.

Intervence pak jest tehdy účelnou, jestliže námaha intervenienta při intervenci měla nějaký výsledek, nebo jestliže se jedná o předměty exekuce větší ceny neb zvláštního druhu.

Těchto podmínek tu nebylo, neboť jednalo se o odstranění stohu slámy s pozemku vymáhajícího věřitele, a dlužník provedl práci tu sám za přítomnosti výkonného orgánu, kterýž nepotřeboval, aby jeho práce byla kontrolována.

Z protokolu o výkonu exekuce jest zřejmo, že činnost intervenienta obmezila se na pouhou přítomnost při výkonu.

Dovolací stížnosti vymáhajícího věřitele vyhověno nebylo z důvodů:

Vymáhající věřitel nemůže se dovolávati ustanovení § 99. instrukce pro výkonné orgány, neboť výkonný orgán má odložiti exekuční příkaz po uplynutí jednoho měsíce jen tehdy když vymáhající věřitel opominul dohodnouti se s výkonným orgánem ohledně poskytnutí potřebných sil dělných, nebo když bylo nařízeno uvedení vymáhajícího věřitele nebo vydražitele v držbu nemovitosti.

V případu tomto neučinil vymáhající věřitel vůbec žádných opatření, aby poskytl potřebné síly k vyklizení, jež pozůstávalo v odstranění stohu slámy z pachtovaného pole, a vymáhající věřitel nežádal též, aby uveden byl v držbu oné části pole, na němž se stoh slámy nalézal.

Jelikož potřebné síly dělné k odvezení slámy poskytnuty nebyly, musil dlužník obstarati odvezení slámy sám, a celá intervence zmocněnce vymáhajícího věřitele pozůstávala tudíž v tom, že přihlížel 4 dny tomu, jak dlužník stoh slámy odklizoval.

O takovémto druhu intervence nelze však se domnívati, že byl k účelnému sledování práva nutným, jelikož měl výkonný orgán povinnost dohlížeti na odklizení slámy sám. Usnesení soudu rekursního jest tudíž v § 74. ex. ř. odůvodněno.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 10. prosince 1907 č. 15.503. Ausk. *Čapek.*

Pokud rok položený k jednání o rozvrhu nejvyššího podání nebyl prohlášen za skončený, jest každá přihláška. k nejvyššímu podání v čas podána.

C. k. okresní soud v Karlíně, rozděluje výtěžek z nuceně prodaných movitostí dlužníkových, přikázal jej usnesením ze dne 24. září 1907 č. j. E 1563/7-6 vymáhajícímu věřiteli F. F. na částečné zaplacení vymáhané pohledávky jeho, přes to, že první zástavní věřitelkou byla firma A. H.; a to z těchto důvodů: Když bylo při ústním jednání k rozdělení výtěžku zjištěno, že první věřitelka firma A. H. ani písemnou přihlášku nepodala, ani k roku se nedostavila, podal následující věřitel F. F. svou likvidaci a tu teprv dostavil se zástupce prvější ($^3/_4$ hodiny po nařízeném roku) k soudu a pohledávku svou likvidoval. Vzhledem k tomu a k té okolnosti, že přihláškou F. F. výtěžek byl vyčerpán a že tedy, ač to formelně ještě nebylo vysloveno, ve skutečnosti jednání již skončeno bylo, slušelo přihlášku firmy A. H. zamítnouti jakožto opozděnou a přikázati výtěžek vymáhajícímu věřiteli F. F. Že názor tento odpovídá skutečně předpisům o rozdělování výtěžku, jde již z té úvahy na jevo, že by v opačném případě F. F., který přece byl bdělejší a k jednání se dostavil, lépe na tom býval, kdyby se vůbec nebyl dostavil, jelikož by pak na něho jako na věřitele vymáhajícího bylo nutno zřetel vzíti z moci úřední a byl by protokol býval skončen, nežli ještě firma A. H. se dostavila.

C. k. zemský soud v Praze jako soud rekursní změnil k rekursu firmy A. H. usnesením ze dne 10. října 1907 č. j. R II 285/7-8 usnesení prvého soudce a přikázal výtěžek stěžovatelce na částečné uhrazení její pohledávky.

Důvody: Návrh firmy A. H. na přikázání výtěžku nelze považovati za opozděný a byl proto neprávem zamítnut. Dle § 78. ř. exek. užíváno budiž i v řízení exekučním všeobecných ustanovení civ. řádu soudního o stranách, o řízení a ústním jednání, pokud v řádu exekučním nic jiného nařízeno není. Dle § 133. c. ř. s. nastává promeškání při rocích nedostavením se strany až do prohlášení soudce rok řídícího, že jednání jest skončeno (§§ 180. odst. 2. a 193. odst. 1. a 2. c. ř. s.). Když tedy zástupce a společník firmy A. H. se před skončením jednání k rozvrhu výtěžku ustanoveného dostavil, nelze dostavení to za opozděné pokládati, zejména uváží-li se, že soudce usnesení ústně neprohlásil a zachoval je písemnému vyhotovení. V zákoně není nikde předepsáno, v jakém pořadí účtovati mají zástavní věřitelé pohledávky své, a stačí, když vzhledem k ustanovení § 286. ř. exek. vedle § 210. ř. exek. nejdéle při roku rozvrhovém nároky své ohlásí, což se, jak svrchu prokázáno, během roku rozvrhového a před

jeho skončením, které přece formálně prohlášeno býti musí, stalo. Nutno tudíž k přihlášce firmy A. H. jako včasné přihlížeti a, protože pohledávka její předchází pohledávce F. F., bylo onu přikázati z výtěžku a návrh F. F. na přikázání jeho pohledávky zamítnouti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu F. F. ze správných důvodů, v odpor vzatému usnesení rekursního soudu připojených, poukázav při tom zejména na ustanovení §§ 286. a 213. ř. exek.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 1907 č. 14.185. *R. F.*

Učitelům na reálce od obce vydržované nepřísluší právo volební do obce ve II. sboru.

V obci N. zařaděni byli definitivně ustanovení učitelé reálky obcí vydržované při obecních volbách do II. sboru. Dle usnesení reklamační komisse prý nabyli učitelé dle předpisů § 10. zákona ze dne 5. prosince 1896 čís. 222 ř. z. příslušenství v obci a ježto jím předepsána byla daň osobní, požívají prý dle § 1. odst. 2. lit. g) privilegovaného práva voličského co honorace.

Odvolání přivádějící ku platnosti, že učitelé na reálce obcí vydržované nejsou veřejnými učiteli a nejsou také obecními úředníky, ježto nevykonávají řádné funkce z přenesené neb samostatné působnosti obce, byla od c. k. okr. hejtmanství a potom od c. k. místodržitelství zamítnuta z důvodů, že reálnou školu v N., kterou obec N. zřídila a vydržuje, vzhledem k ustanovení § 10. zákona ze dne 5. března 1862 č. 18 ř. z. a § 28 ad 10., § 32. a 33. obec. zřízení za ústav obecní a jmenované učitely za úředníky obce N. považovati jest, kterým co skutečným učitelům na obecní reálce v N. v době vyložení seznamů voličských definitivně ustanoveným dle § 10. zákona ze dne 5. prosince 1896 č. 222 ř. z. domovské právo v obci N., — a ježto i daň z příjmu předepsanou měli, — jím též právo volební co honoracím ve II. sboru přísluší.

Stížnost ku c. k. správnímu soudu podaná přiváděla ku platnosti.

a) že učitelé obecné reálky nejsou obecními úředníky ve smyslu § 32. obec. zřízení a § 10. zákona ze dne 5. prosince 1896 čís. 222 ř. z.;

b) že znění § 10. cit. zák. — který výslovně uvádí, že jen veřejní učitelé příslušnosti jmenováním nabývají — a contrario dokazuje, že soukromí učitelé práv těch nenabývají a že proto nelze učitele soukromých škol pod název obecní úředník subsumovati.

C. k. správní soud stížnost uznal za odůvodněnou, jí vyhověl a usnesení c. k. místodržitelství ze dne 22. prosince 1905 čís. 309.012 zrušil z důvodů:

Za správné se nemůže pokládati — jak to činí c. k. místodržitelství — že by učitelé na reálce od obce zřízené a vydržované mohli se počítati za úředníky obce dle § 10. zákona z r. 1896; neboť ze slovného znění tohoto ustanovení vyplývá, že zákon rozeznává úředníky a učitele, že rozeznává vedle sebe kategorii úředníků a kategorii učitelů, kteří za jistých podmínek v obci, kde působí, právo domovské nabývají.

Když zákon výslovně stanoví, kdy učitelé právo domovské dle § 10. cit. zák. dosáhnouti mohou a že tento nárok mají pouze veřejní učitelé, nemůže se za to pokládati, že by zároveň zákon tutéž otázku ještě jednou a odchylně řešiti chtěl, když by ustanovení pro úředníky platná též na učitele vztahovati chtěl.

Z toho, že v zákoně domovském zvláštní předpisy pro úředníky a zvláštní předpisy pro učitele platí, vyplývá, že zákon tyto pojmy proti sobě postaviti chtěl a není proto možno, aby předpisy, které se týkají jedné kategorie se vztahovaly na kategorii druhou.

Jest tedy názor c. k. místodržitelství, že učitelé obecné reálky jsou obecními úředníky nesprávný a nenáleží jim proto právo volební jako honoracím ve II. sboru.

Rozhodnutí c. k. správního soudu ze dne 27. května 1907 č. j. 4836. *Dr. Ř.*

Hovorna.

Několik slov o sirotčích radách a spolcích k ochraně dětí.

Sirotčí rady a spolky k ochraně dětí zavádějí se u nás po způsobu sousední říše, a přikládá se institucím těm u vlády značný význam, což zřejmo je z mnoha výnosů v tom směru vydaných, v nichž se nabádá ke zřízení jich tam, kde posud nejsou.

Není také divu, že se instituce takové schvalují, protože myšlénka řádné výchovy dětí, ochrany zanedbaných, opuštěných dětí je velice krásná a lidumilná. Snahou institucí těch má býti stálý dohled nad výchovou dětí, odstranění nedostatků, přehmatů ve výchově, aby dítě se stanoviska jak tělesného tak duševního vývoje vyspělo v řádného člena společnosti lidské a v ní při čilé soutěži dovedlo svou existenci uhájiti. Přičinlivostí všech lidí stoupal by pokrok, vzmáhal by se blahobyt a nebylo by vůbec lidí nuzných, neduživých a pod., o něž nyní veřejnost pečovati

musí. Toť výsledek krásný, pro nějž se každý rozumný člověk rozehřáti musí, avšak provedení myšlénky té není tak snadné a nepotkává se všude s výsledkem.

Nejprve nápadno je, proč působení v tomto směru, které náleží přece jedině do veřejného práva, přenáší se na soudy. Odpověď může býti jedině ta, že soudy pracují rychle a svědomitě, že tedy, ujmou-li se myšlenky zavedení institucí těch, dá se očekávati, že budou zřízeny a s výsledkem působiti budou. Soudům, co úřadům vrchnoporučenským, náleží míti dohled nad výchovou dětí, mají právo napomínati nedbalé rodiče, poručníky, zbaviti otce moci otcovské, poručníky moci poručenské, i matkám může se dítě odejmouti, jestliže toho dobro dítěte vyžaduje. Marně však hledáme ustanovení zákona, dle něhož by soud měl též právo donucovati sirotčí rady neb spolky k ochraně dětí, aby převzatou povinnost plnily.

Obor působnosti institucí těchto vyžaduje nevyhnutelně, aby jak sirotčí radové tak i členové spolků měli pro věc zájem, porozumění, byli si plně vědomi účelu, jehož blahodárný výsledek se neobjeví hned, nýbrž až v době pozdější. Kdo však zná lid na venkově, přisvědčí jistě tuto projevenému náhledu, že ani zájem ani porozumění pro tuto věc mezi lidem téměř není, že v celém okrese najde se sotva jediný člověk, který by funkce sirotčího rady s láskou a porozuměním vykonával. Je-li pak tu a tam takový vzácný zjev, sklízí za svou činnost velký nevděk od těch, ohledně nichž na některou nepřístojnost poukázal. Následek je, že mu také přejde chuť k další činnosti, a jsou pak sirotčí rady v pravém smyslu slova jen na papíře, bez činnosti. Lásku k instituci té, pochopení pro ni sotva který přednosta soudu je s to vzbuditi u obecních starostů, sirotčích radů, nejsou-li ony humanní vlastnosti v lidech samotných. A to můžeme ze zkušenosti při znalosti lidí směle tvrditi, že většinou nejsou.

Spolky k ochraně dětí působením přednostů soudů dají se též zříditi, protože k vůli němu mnohý za člena spolku přistoupí. V jakém světle však se objevuje postavení takového soudce, když se má věnovati organisatorské činnosti, když si musí nechat líbit, že jen k vůli němu spolek bude zřízen! Není v tom skryta podmínka, že pak také někdy musí přimhouřiti oko? Lidé čili, kteří pro zájem veřejný mají smyslu, jsou již členy všech místních spolků, jichž je všady dosti, jsou různými sbírkami a příspěvky téměř přetíženi a přirozeně byla by na ně zase v prvé řadě obrácena pozornost, aby se stali členy takového spolku. Pak není divu, že není konečně ani chuti ku přistoupení ku spolku.

Jestliže se pak přece utvoří takový spolek, pak pro nedostatek

zájmu členů na věci bude spolek jen živořiti, bude se činnost obmezovati na pouhé vybírání příspěvků, které ještě s nechutí budou placeny, a nezbude nic jiného, než aby všecky funkce spolkové obstarával přednosta soudu. K tomu snad přece okresní soudce není určen!

Jest známo, že na venkově jest třeba obrátiti pozornost k výchově dětí hlavně třídy pracujících lidí ve dvorech. Dělníci musí bydleti mnohdy ve společných bytech, kde děti mají příležitost přihlížeti k různým různicím, zlému nakládání, nadávkám, ano i nemravnostem; při poměrně nepatrné mzdě musí oba rodiče jíti do práce, děti jsou ponechány bez dozoru třeba o hladu, ani do školy nejdou a pod. Majitel takového dvora přistoupí pak na př. za čestného člena spolku k ochraně dětí tím, že složí jednou pro vždy větší obnos na účel spolku. Spolek vyčerpá však brzy takovýto obnos jen ve prospěch dětí na statku jeho zaměstnaných dělníků, a další výlohy ve prospěch těchto dětí mají pak býti kryty z příspěvků jiných členů. Totéž platí o dětech dělníků továrních.

To nezdá se býti spravedlivým, naopak bylo by spravedlivým, aby ten, jenž síly pracujících tříd upotřebuje, vzal na se také povinnost hraditi ze svého výlohy, jichž vyžaduje náležitá a řádná výchova dětí dělníků jeho, pokud se týče na ni poměrně přispíval. Z toho se podává, že jedině správným by bylo, aby v zájmu ochrany dětí veřejné instituce státem byly zřízeny, na něž každý dle svého majetku bude povinen přispívati.

Stručný tento náčrtek nevyznívá příznivě ani pro instituci sirotčích rad ani spolků k ochraně dětí. Ač i tu na místě bude zásada — nulla regula sine exceptione — přece mimoděk vzbuzuje tu a tam (zvláště ve Věstníku min. sprav.) se vyskytující zpráva, že sirotčí rady v X nebo spolek k ochraně dětí v Y vyvinul blahodárnou činnost, dodělal se skvělých výsledků, podiv ano i jakousi pochybnost.*)

---

*) **Podáváme tento projev, abychom zachovali nestrannost v důležité otázce, o kterouž jde; nechceme se však s náhledem páně zasilatelovým nikterakž stotožňovati; neboť 1. zkušenost učí, že za nynější správy sirotčí soudce ve velkých okresích u nás až 50 tisíc duší čítajících úřad poručenský vzdor vší píli řádně zastati nemůže, neb se stává, že mu i někteří sirotci zůstávají zcela neznámí. 2. Proto potřebuje orgánu, jenž by jej vydatně a zvlášť pokud se evidence týče podporoval a jenž by měl také zájem na prospívání sirotků. 3. Všeho na světě možno zneužíti a také bohužel se zneužívá, to však nemůže nám brániti, abychom zaváděli opravu a nápravu, kde jest ji třeba, jako při poručnictví a opatrovnictví ve velkých soudních obvodech. Redakce.**

Cizozemská akciová společnost jakožto společnice tuzemské společnosti s ruč. obm.

Jest sporno, zdali jest třeba prohlášení o připuštění cizozemské společnosti akciové k živnostenskému provozování jejích obchodů v tuzemsku ve smyslu čl. I. a II. cís. naříz. ze dne 29. listopadu 1865 č. 127 ř. z., účastní-li se cizozemská akciová společnost založení společnosti s ruč. obmez. v tuzemsku.

Na otázku tu sluší kladně odpověděti tehdy, nelze-li toto účastenství pokládati pouze za účastenství kapitálem.

Že pak účastenství se ve společnosti s r. o. není pouze účastenství se kapitálem, plyne již z povahy společnosti s r. o. a z jednotlivých ustanovení zákona, jež upravují zejména osobní účastenství společníků v obchodování (ku př. §§ 22., 26., 41., 48. a j.), stálou kontrolu společníky prováděnou (§§ 22., 37., 38., 48., 89.), vázanost podílů závodních (§§ 69., 70., 76., 79.) a předpokládají tedy nejen stálý styk, nýbrž i trvalé spojení společníků s veškerým žitím a bytím společnosti. Účastněni se na společnosti s r. o. jest tudíž pro společníky hospodářsky provozováním obchodu.

Náhled opačný měl by za následek, že by s cizozemskými společnostmi jinak nakládáno býti mělo, dle toho, zda samostatně či s jinými obchody provozovati chtějí, což zajisté zákonodárcem obmýšleno býti nemohlo. Tím by dovoleno bylo obcházeti dotyčné nařízení ze dne 29. listopadu 1865 č. 127 ř. z., jež ku ochraně tuzemských věřitelů, ku odvrácení nezákonné soutěže a event. nepoctivého obchodování a ku ochraně zájmů průmyslových vydáno bylo.

Že jest správný náhled, zde hájený, plyne dále z předpisů zákona o společnostech s ruč. obmezeným, jež upravují podmínky, za jakýchž cizozemské společnosti s r. o. v tuzemsku obchody provozovati smějí, kteréž jak motivy přiznávají, platnému právu akciovému zákonný podklad zjednati chtěly (§§ 107.—114.).

Zcela jistě nepřípustným je opáčný výklad zákona ze stanoviska fiskálního, t. j. předpisů poplatkových a berních v příčině akciových společností a spolků s r. o. vydaných. Připuštěním cizozemských akciových společností za členy tuzemských společností s r. o. aniž by šetřeno bylo shora dotčených opatření, byly by překročeny mnohé teprve při poradách proti znění vládní osnovy do zákona pojaté, zákonní a berní úlevy společnosti s r. o. na úkor rakouského fiscu, ježto tyto zjednávají společnostem s r. o. mnohem výhodnějšího postavení, než společnostem akciovým (srov. §§ 115. 120., §§ 121.—126. zákona ze dne 6. března 1906 č. 58 ř. z., zvláště čl. 7., 8., 9. nařízení min. financí ze dne 14. května 1906 č. 108 ř. z. a čl. II. 8. nař. min. fin. z 2. června 1906 č. 110 ř. z.).

Náhled shora projevený hájen též v rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 17. čce. 1906, č. 12.360 a ze dne 18. září 1906, č. 20.253, rovněž v pojednání p. rady Frant. šlech. z Marquetu: Ueber die Beteiligung ausländischer Aktiengesellschaften, Komanditgesellschaften u. Gesellschaften m. b. H. na inländischen Gesellschaften m. b. H. Notariats Zeitung 1907, č. 44—47.

Brzy po vyjití pojednání p. rady Josefa Faltise v Gerichts Ztg. 1907 dne 6. dubna, nadepsaného: »Ausländische Gesellschaften als Mitglieder inländischer Sozietäten«, v němž opačný náhled hájen — uveřejněno v IX. čísle věstníku min. práv dne 16. dubna 1907 vyjádření min. vnitra, jež zastává rovněž náhled opačný, a od té doby také nejvyšší soud změnil svůj původní náhled a sice v rozhodnutí ze dne 23. dubna 1907, č. 8472, přikloniv se náhledu opačnému — a to, jak dokázati chceme, neprávem.

V dotyčném vyjádření — jež nebylo vydáno officielně, jako nařízení ministerstva, nýbrž jako odpověď na dotaz jistého soudu — praví se, že pouhé účastenství cizozemské akciové společnosti na zřízení a obchodech tuzemské společnosti s ruč. obm. byť i poslednější třeba výlučně ku provozování obchodů cizozemské společnosti obmyšlena a určena byla — právě tak jako časté zúčastnění se cizozemské společnosti akciové na tuzemské, není závislým na předchozím připuštění cizozemské společnosti akciové ku provozování obchodu ve smyslu cís. nařízení ze dne 29. listopadu 1865, č. 127 ř. z., poněvadž podnik v tuzemsku provozovaný jest subjektem právním od cizozemské společnosti se různícím.

Podle čl. 7. stát. zákl. z. ze 21. prosince 1867, č. 144 ř. z. o moci soudcovské, mají soudy právo rozhodnouti o platnosti nařízení a sice v zákonném pořadu instancí.

Ačkoli ono vyjádření ani nařízením není, neužívají, jak se zdá, soudy tohoto jim příslušícího práva a podrobují se mínění v tomto vyjádření obsaženému, aniž by je zkoumaly co do jeho oprávněnosti a aniž by uvažovaly důsledek dalekosáhlý, jaký míti může opačný náhled pro obchod a průmysl v Rakousku.

Chceme přičiniti několik slov k tomuto ministerskému vyjádření.

Otázka tak důležitá jako účastnění se cizozemské společnosti na společnosti tuzemské vyžadovalo by zajisté podrobnějšího vysvětlení a odůvodnění, nežli se stalo oním vyjádřením, mimo to ale nezdají se nám jedině dva z uvedených v něm důvodů dosti přesvědčivými.

Neboť pakli praxe omylem při zúčastnění se cizozemských akciových společností na tuzemských akciových společnostech nevyžaduje dříve připuštění cizozemské společnosti v tuzemsku, nelze z toho ničeho pro

jiné korporace odvozovati. Mimo to jest zúčastnění na společnosti akciové v prvé řadě pouze účastnění se kapitálem, což, jak shora prokázánc, o zúčastnění se na společnosti s ruč. obm. řečeno býti nemůže.

Pokud se týče druhého domnělého důvodu, totiž různosti právního podnětu, spatřujeme v tom jakousi petitio principii. Cizozemská společnost akciová chce jakožto taková uzavřením smlouvy společenské v příčině společnosti s ruč. obmezeným, z konglomerátů různých samostatných právních podmětů jednotný právní podmět utvořiti. To však teprve prokázáno býti má, zda tak učiniti smí, aniž by v tuzemsku připuštěna byla čili nic.

Pokud se týče článku p. rady Faltise, sluší podotknouti toto: Jest sporno, zda jednotlivá jednání právni cizozemské společnosti, vedou-li ku stálému členství ve společnosti s ruč. obmezeným, nemají považována býti, za živnostenské provozování obchodu.

Pokud se týče repraesentanci, tvrdíme, že cizozemská (a ne tuzemská) společnost musí zříditi v tuzemsku repraesentanci, aby připuštěna byla ku zúčastnění se na tuzemské společnosti s r. o. Zajisté bude museti tato cizozemská repraesentance dle čl. V. cit. cís. nař. 1865 bilanci z tuzemského obchodování předložiti a uveřejniti a tuzemská společnost, jíž se cizozemská zúčastní, opět svoji bilanci. Samo se rozumí, že pakli podle citovaného čl. II. prodloužení doby, na kterou původní připuštění se vztahovalo, zřízení odboček a agentur, jež v povolení tom obsaženy nejsou, jakož i doplnění a rozšíření obchodování v tuzemsku — nového rozhodnutí úřadu připouštěcího vyhledává — toho pouze na cizozemské společnosti požadováno býti může, chce-li se též účastniti nové odbočky tuzemské společnosti aneb chce-li nabýti nového závodního podílu.

Protože zákon o společnostech s r. obm. je neúplný a neobsahuje předpisů o tom, zda pro případ účastnění se cizozemské společnosti na tuzemské společnosti s ruč. obm. je třeba zříditi repraesentanci, nelze ničeho pro opačný náhled odvozovati. Jest zajisté známo, že zákony nemohou veškeré v právním životě se přiházející eventuality upravovati.

Byť by i přístup cizozemské společnosti jevil se pouze jednotlivým aktem jejího obchodování, ač může prováděti svá práva smluvní pouze v rámci tuzemské společnosti, tvrdíme nicméně, že již ve přistoupení a v dalším uplatňování většího neb menšího vlivu na obchodování tuzemské společnosti s r. o., vzhledem na shora popsanou povahu společnosti s r. o. shledati sluší obchodování, t. j. trvalá činnost cizozemské společnosti.

Nevyžadujeme zřízení repraesentance na oko cizozemské společnosti, nýbrž repraesentance skutečné ve smyslu naříz. z r. 1865.

Ať je opačný nebo náš náhled správný, tolik je jisto, že jsou dotyčné předpisy zákonní nejasné a neúplné a že je tudíž de lege ferenda žádoucno, aby v příčině té zákonem v zájmu tuzemského obchodu a průmyslu i škodlivými smlouvami celními pak kartelovými a trustovými smlouvami ohroženého — odpomoc zjednána byla.

Pokud není takový zákonný předpis vydán, bylo by velevítáno, kdyby vyvolán byl za účelem stabilisování judikatury — plenissimární nález nejvyššího soudu. *Dr. Worel.*

Denník.

Dvorní rada Horác Krasnopolski, professor občanského práva na německé universitě pražské zemřel dne 29. srpna 1908; bližší data o životě a dílech zemřelého přineseme v čísle přištím.

Literatura o právu na vzduch. V těchto dnech vyskytla se u nás časopisecká zpráva, že prvním právníkem, jenž veřejně tiskem o vzdušných záležitostech uvažuje, jest soudní adjunkt Dr. Ant. Neubauer v Klosterneuburku. Abychom tuto zprávu doplnili, tedy pro čtenáře, kteří se zajímají o vzduchoplavbu a s ní souvisící otázky právní uvádíme z posledního díla Meili-ho Die dratlose Telegrafie, Zürich 1908, str. 8, jména těchto speciálních prací: Jurisch, Grundzüge des Luftrechtes, Berlin 1897. Jurisch, Das Luftrecht in der deutsch. Gewerbeordnung. Dále: P. Fauchille: Le régime aérien et le régime juridique des aérostats v revue générale de droit international public VIII; Nys, droit et aérostats v revue de droit international Deux. S. IV; konečně Wilhelm, de la situation juridique des aeronautes en droit internatonal v Journalu de droit international 1891 XVIII.

Změny ve stavu soudcovském, advokátním a notářském v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Jmenováni byli: dvorním radou u nejvyššího a kasačního soudu rada vrchního zem. soudu v Brně Teodor Dussik, rady vrchního zemského soudu v Brně Josef Paul v Uher. Hradišti, Jindřich Wentruba v Brně, dále Jan Köhler, Karel Růžička v Praze a Josef Rössler v Nuslích rady vrchního zem. soudu v Praze; ad personam radou vrchního zemského soudu rada z. s. Karel Tvarůžek v Brně a rada z. soudu v presidiu min. rady Dr. Gustav Hain v Brně; rady zemského soudu: soud. taj. Dr. Bedřich Eisler pro Brno, Václav Kinšt pro Chrudim, Josef Rosenfeld pro Čes. Lípu, Dr. Jakub Melichar pro zemský soud v Praze, Frant. Sedláček pro Ml. Boleslav, subst. stát. zástupce Josef Bozděch pro Chrudim, soud. taj. Šimon Steiner pro Litoměřice, Josef Wisinger pro Ml. Boleslav, Jos. Boháček pro Chrudim, Dr. Václ. Kindl pro

Písek, Dr. Karel Kasper pro Chrudim, Václ. Leop. Kahl pro Liberec, Adolf Reiterer pro Uher. Hradiště a subst. stát. zástupce Dr. Emil Synek pro Uher. Hradiště; rada z. s. Karel Fischer radou z. s. a přednostou okresního soudu v Teplicích; soudní tajemník Ladislav Saska v Náchodě okresním soudcem tamtéž; soudní tajemník ad personam v Blatné Josef Šimandl okresním soudcem v Blovicích; soudní adjunkti: Karel Rypáček v Nové Pace okres. soudcem v Lomnici n. P.; Jan Štěpnička v Pardubicích okresním soudcem v Bechyni; Vilém Erhart na Král. Vinohradech soud. tajemníkem v Karlíně; Matyáš Jakeš v Krumlově okresním soudcem v Chotěboři: Josef Ctibor v Náchodě soud. tajemníkem tamtéž; dále jmenováni okresními soudci: Bedřich Heidinger v Libochovicích pro Veselí nad Luž.; Josef Freund v Rakovníku pro Týn nad Vlt. a dr. Josef Hajský v Sušici pro Milevsko; soudními taj.: okres. soudce Ferd. Machalli v Osoblaze pro Olomouc, a soud. adj. Adolf Wozelka pro Opavu. Soudními adjunkty: Eugen Novotný pro Vsetín, Hugo Köhler pro obvod mor.-slezs. vrchn. s. zemského. Substituty státního zastupitelství v VIII. hodn. třídě soudní adjunkti: dr. Václav Huyer v Trutnově pro Litoměřice, dr. Jaroslav Vinkler z pražského okrsku vrch. soudu pro Hradec Králové, a dr. Antonín Blaschtowitschka v Teplicích pro Most.

Přeloženi byli: radové zem. soudu Jakub Sedláček z Uher. Hradiště a Dr. Jan Onz z Jihlavy do Brna, Dr Julius Roller z Vrchlabí do Litoměřic, Dr. Rudolf Riedl a Dr. Petr Tichý z Chrudimě do Plzně resp. do Písku; okresní soudce Bohumil Landa z Duchcova do Stodu, Dr. Václ. Schwab z Vrbna do Pohořelic, soud. taj. Jaromír Špička z Karlína k zem. soudu v Praze, okres. soudce Rudolf Prinke ze Žacléře do Mimoně, Robert Hantschl z Mimoně do Rumburku, Bedřich Stainl z Podbořan do Vrchlabí, Leopold Söllner z Volar do Duchcova; soudní adjunkt Josef Spurný z Nového Města do Litovle. — Notář Antonín Köhler z Vrchlabí do Broumova.

Noví advokáti: Dr. Otokar Krouský v Praze, Dr. Ludvík Bloch v Teplicích, Dr. Frant. Svojsík v Praze, Dr. Otokar Poláček v Náchodě, Dr. Richard Fialla v Brně, Dr. Otokar Bas, Dr. Hugo Jentsch v Praze, Dr. Isak Schneidmesser v Těšíně; noví notáři: Dr. Cyril Zvěřina v Bystřici (na Mor.), Alexander Kožíšek v Nov. Městě (Mor.).

Přesídlili advokáti: Dr. Adolf Krügner z Aše do Dubé, Dr. Vilém Vordren z Prahy do Chlumce, Dr. Václ. Bendl z Příboru do Mostu, Dr. Karel Horlivý z Mostu do Pardubic, Dr. Frant. Bank z Olbramovic do Nov. Jičína, Dr. Jan Brož ze Třeboně do Vys. Mýta, Dr. Vilém Freisler z Nov. Jičína do Brna, Dr. Jan Häckel z Podbořan do Cmundu, Dr. Viktor Polák z Kladna do Hlinska.

Doplněk: číslo rozhodnutí nejv. soudu na str. 452 uveřejněné zní správně 16.000.

Rozvrh břemene zřizovacího a udržovacího při veřejných neerárních silnicích a cestách.*)

Dr. Jiří Hoetzel.

II.

Při pokusu, zdali a pokud skutečnosti a vztahy právní v I. části vylíčené se dají převésti na jednoduché právní instituty, zajímá nás theorie O. M a y e r a o břemenech veřejných (Deutsches Verwaltungsrecht, II. §§ 47. a 48.). Všecky způsoby veřejných břemen jsou M. charakterisovány vztahem k veřejnému podniku, k jehož »vzniku a zdaru mají sloužiti«. Vzhledem k právním formám a k základnímu poměru, jenž poutá zavázaného k veřejnému podniku, rozeznává M. tyto 3 skupiny: *a*) břemeno postihuje jednotlivce jako příslušníka pospolitosti, kteréž podnik slouží (patří) — o b e c n á břemena (gemeine Lasten); *b*) břemeno tíží jednotlivce pro zvláštní jeho zájem na podniku — m i m o ř á d n á břemena (Vorzugslasten), *c*) břemeno může vázati kruh povinníků v ten smysl, že mají společně nésti náklad podniku nebo část jeho — kollektivní, s v a z k o v á břemena (Verbandlasten).

Co se tkne především obecných břemen, dáno jest charakteristikon jejich tím, že způsob a míra jejich řídí se potřebami veřejného podniku; předmětem jejich jsou p o u z e naturální dávky, jimiž má býti bezprostředně ukojena potřeba veř. podniku. Při dnešním hospodářství peněžním existence naturálních dávek odůvodňuje se 1. jejich ú č e l n o s t í, 2. jejich n e n a h r a d i t e l n o s t í, nezbytností. Naturální dávka ad 1. jest vhodnější jak pro zavázaného, tak pro podnik oprávněný; jde tu vlastně o náhradu za povinnost daňovou a proto mají dávky ty býti vymáhány — k zachování rovnosti — dle pevného řádu: dávky regulované (geordnete L.), příkl. konání noční hlídky po

*) Na str. 586 do poslední řádky textové zařaděno budiž toto: Do konkurence při okresních a konkurenčních.

střídě. Příkladem dávek ad 2., t. zv. dávek náhodových (Zufallslasten) jest osobní přispění při požáru, vojenské rekvisice v době války; jde vesměs o břemena nouzová.

Právní norma břemena obecná připouštějící objektivními znaky určuje osoby k eventuelnímu plnění břemene povolané (»Verpflichtbarkeit«); při náhodových břemenech jest to schopnost k žádoucímu úkonu (držba náčiní hasicího), při regulovaných břemenech vedle toho »zvláštní právní příslušnost k svazku« anebo provozování živnosti; po případě jde o celou stupnici, dle níž může býti na »kandidáty« břemene přikročováno. Nad to musí nastati případ potřeby, což se děje buď úředním opatřením (usnesení obce stavěti silnici), anebo faktickými událostmi: vypuknutí požáru. Účinnost povinnosti vázána jest na vyzvání (Anforderung), jež zpravidla nemá významu pravého správního aktu, nebývajíc mnohdy vůbec výronem moci vrchnostenské. Při pracích ručních a tažních M. hájí, že nucený výkon zpravidla se děje exekucí peněžního obnosu, jako reluta už předem stanoveného. Jinak administrativní výkon náhradní (administrative Ersatzvornahme) jest řádnou formou exekuce. Plnění obecního břemene může býti po případě zvláštní obětí veřejné správě přinášenou; proto jest odůvodněna náhrada za oběť takovou.

I. Vizme předpisy rak. zák. silničních o dávkách naturálních. Ohledně cest obecních odkazují zákony ty na obecní zřízení. Dle toho jest možno zpravidla práce ruční a tažní reluovati v penězích obnosem současně s vypsáním prací těch stanoveným — srov. § 88. čes. zř. obec. Dle některých obec. řádů dlužno v příp. nevyhnutelné nutnosti konati služby in natura (někde se výslovně praví, že bezplatně); tu také nerozhoduje právní vztah k obci — srov. nový obec. řád vorarlbergský ze dne 21. září 1904 č. 87 § 81. (u nás viz § 59.). Předpoklad theorie Mayerovy vyskytoval by se tedy při obecních cestách pouze při břemenech náhodových (mimo korutanské cesty pro samoty — § 6. a 39. I.).

Při cestách vyššího druhu setkáváme se s těmito zajímavějšími předpisy: Bukovina § 11. — obce jsou povinny postarati se za odměnu o odklizení sněhu na okresních silnicích; nestači-li síly obce přímo súčastněné, jsou obce sousední zavázány dodati počet dělníků určený předsedou okresního silničního komitétu (srov. § 17. M.). Dalmacie § 6. — obec je povinna dáti své pozemky k stavbě silnice konkurrenční; §§ 14.—17.: možno na

základě přímých daní rozvrhnouti reální dávky v penězích vyplatitelné (po případě mohou za ně býti dány materialie). Výjimečně lze tyto reální dávky rozvrhnouti dle stejného měřítka (s maximem 5 dnů práce v roce) na všecky muže schopné práce (v stáří od 18—60 let), kteří v obci bydlí nebo platí aspoň 20 K daně z pozemků nebo ze živnosti. Když dávky ty se neplní k úřednímu vyzvání řádně, lze je vyceniti v penězích a peněžní obnos se vymůže obcí »v sumárním správním řízení«. Rozvrh dávek se děje dle frakcí. K tomu konci musí obecní správa, předkládajíc rozpočty pro frakce, sestaviti zvláštní seznamy všech osob k břemenu povinných (s výměrou in natura a v penězích pro každého povinníka). Seznamy tyto schváleny byvše obecní radou tvoří integrující součást frakčních rozpočtů. V Haliči viz § 19. V Korutanech (§§ 14. a 16.) stíhá obec povinnost obstarati výkup pozemků na účet konkurrence. K udržování cest zemských mají krajinské obce plniti určité naturální dávky penězi vyplatitelné až na to, že musí při živelních pohromách poskytnouti práce ruční a tažní. Při okresních silnicích jsou obce ty povinny praestovati dávky uvedené v § 14. č. 1—5 (dovoz štěrku, odvážení bláta, dodávky sněhových tyčí, odstranění překážek v komunikaci způsobených živelními pohromami, vysazování stromů). Všecky tyto dávky jsou směnitelny za peníze. Zvláště zajímavé jsou poměry v Dolních Rakousích. Když by silniční výbor nemohl dostati v licitaci štěrk vůbec anebo jen za nepřiměřenou cenu, jsou obce povinny štěrk ten dodati za cenu odpovídající místním poměrům a stanovenou silničním výborem. Obce jsou dále povinny ku př. při odklízení sněhu a odvážení bláta dodati potřebné pracovní síly (za odměnu) a dozorčí personál. Místa určená ke skládání bláta, prachu, země z příkopů, sněhu a ledu (Abladeplätze) a k těmto místům potřebné příjezdní cesty musí obce ze svého získati a správě silniční »zur ungehinderten Benützung unentgeltlich zur Verfügung zu stellen«. Pozemky potřebné k postavení plotů proti sněhovým závějím a k zřízení (náhradních) cest z nouze po čas závějí mají obce rovněž na vlastní útraty získati a okresu silničnímu dáti bezplatně k disposici. Pozoruhodno jest, že všecky tyto dávky a plnění mohou býti reluovány za peníze (§ 11. II.) — můžeť sáhnouti okres silniční k expropriaci (§. 13.). S druhé strany lze obcím povoliti dávky naturální za část okresních silničních přirážek (§ 11. I.) a předepsati je jako plnění peněžní. Srov. § 6. T.

V Salcburku jsou přidržány k naturálním dávkám pro silnice zemské zpravidla obce zemskou silnicí dotčené; výjimečně však i obce jiné, jež se předem určují (§ 13.). Zajímavý jest § 12. č. 6, dle něhož obec má hraditi zemskému fondu obnos, o který země dostala štěrk dráže nad ceny místní; viz také § 17. II.

Při rozdílení dávek naturálních se hledí dle některých zákonů silničních (vedle přímých daní a užitku) také k schopnosti obce a obtížnosti praestace dávek těch; viz § 7. III. Št., § 14. Kr.

Nemůže býti lepšího předmětu ke zkoušení důsledků theorie Mayerovy, než jsou veřejné silnice a cesty. Všecky povinnosti poddaných v siln. zák. naznačené mají sloužiti potřebám tohoto veřejného podniku, řídíce se jeho potřebami. Naturální dávky jsou tu vskutku ještě nejvíce na místě a, jak jsme viděli, zákonodárce jich při silnicích vyššího druhu hojně užil. Přes to však pravidlem jest jejich směnitelnost za peníze; peněžní obnos (relutum) má tentýž účel a povinnost k plnění jeho neměla by pro to míti jinou právní povahu, než praestace dávky naturální. Pod příslušností (po př. zvláštní) k veřejné pospolitosti, o niž Mayer opírá své vývody, bylo by pro zákonodárství silniční rozuměti vztahy tak různorodé, že stěží lze je převésti na jednoduché formy. Také otázka úplaty za plnění naturální došla rozmanitého řešení; vesměs však jde o náhradu veřejnoprávní (kompetence správních orgánů). Pokud jde o to, kdy vzniká realisovatelný závazek k plnění, narážíme rovněž na značnou rozmanitost, takže nelze vskutku mluviti o zjevech pravidelných a výjimečných. Z důvodů účelnosti volil zákonodárce někdy předběžné určení těch, kdož mají státi správě silniční k disposici, jakýchsi kandidátů povinnosti (viz Dalmacii a znění § 13. II. Salc.). Aktuelní závazek vzniká teprve buď správním aktem (vyzvání politického úřadu, § 13. Salc., § 11. II. B.) anebo přímo splněním podmínek zákonem žádaných: sdělení výsledku o licitaci štěrku (§ 12. č. 6 Salc.), počátek zimy (§ 12. č. 3 ibidem), onemocnění cestáře (tamže § 12. č. 5). Pouhé upozornění, vybídnutí tu a tam se vyskytující, předpokládá závazek už existentní, jsouc po př. podmínkou exekuce — § 16. II. D. Tak tomu bývá v příčině návodu a pokynů se strany podřízených orgánů — Salc. § 12. č. 4. Jediná formule tu prostě nestačí.

Má-li naturálním plněním býti správě silniční dána disposice s věcmi hmotnými, nejde o civilně právní jednání, nýbrž v po-

předí stojí veřejnoprávní povinnost zavázaného: výkup pozemků (Kor.), zřízení a k disposici dání příjezdních cest, míst k skládání bláta, prachu a p., poskytnutí pozemků nutných k zřízení plotů proti závějím (D. R.). Těžko bylo by ku př. mluviti o »vynuceném liberálním« poskytnutí pozemků k postavení plotů závějových. Nemůže také býti pochybnosti o tom, že rakouskému nazírání jest v případech podobného plnění za odměnu blízka představa o expropriaci — srov. § 11. korut. zákona o příjezd. silnicích ze dne 30. července 1905 č. 21 a § 7. tyrol. zák. o příjezd. silnicích ze dne 24. října 1899 č. 61. Předpisy veřejného práva řídí se také případy, kde nižší orgán správní (event. i soukromník) přebírá správu silnice k poukazu vyššího orgánu silničního: § 7. IV. a sl. H. R., § 27. Kr., § 42. č. 2 Salc., § 29. Kor.

Některé silniční zákony upravily si exekuční řízení a přiznaly ohledně dávek naturálních provedení t. zv. administrativního výkonu náhradního silničním správním orgánům — srov. ku př. M. § 25., Salc. § 61. (i 63.), Sl. § 23.; T. § 20. Korut. zák. § 42. II. stanoví, že náhradní výkon má se státi způsobem pro exekuta nejpříznivějším. § 82. bukov. obec. zř. ve znění zákona ze dne 28. dubna 1898 č. 21 dopouští přímé donucení k výkonu. Zákon ten jest vůbec významný pro úpravu exekučního práva obce. Srov. také § 82. vorarl. obec. zřízení z 1904.

II. Mayerova mimořádná[5]) břemena (Vorzugslasten) přivádějí nás k myšlénce spravedlnosti a slušnosti v správním právu. Ve smyslu Oertmannově shrnul Fleiner zjevy sem patřící pod veřejnoprávné vyrovnání zvláštních výhod (viz jeho Öffentlichrechtliche Vorteilsausgleichung ve Festgabe der jur. Fakultät der Univ. Basel pro Ondřeje Heuslera, str. 92—123). Jde o případy, kde ze zařízení nebo činnosti veřejné správy plyne jednotlivcům zvláštní nadprůměrný prospěch. Odplatou za tento výjimečný prospěch jsou naše mimořádná břemena jen na základě zákonného zmocnění přípustná.[6]) Od poplatků

[5]) Nenalézám výrazu tak praegnantního, jako je termin »Vorzugslasten«. Slovo mimořádné příspěvky odpovídá názvosloví našich zákonů silničních.

[6]) Protějškem k tomu jest povinnost státu (veřejné moci vůbec) státi za škody působené řádným výkonem veřejné moci. Srov. o tom literaturu uvedenou v článku Wegerecht a v mé Nauce o správních aktech. Nejdokonaleji mají vybudovánu theorii v této otázce Francouzové pod vlivem judikatury státní rady. Srov. Teissier, Le responsabilité de la puissance publique, Paříž 1906, a Tirard, De la responsabilité de la puissance publique, tamže 1906.

(ku př. mýta), s nimiž mají společný vnitřní důvod, odlišují se mimořádná břemena tím, že nejsou odplatou za jedinou zvláštní činnost veřejné správy, nýbrž za trvání veřejného podniku skýtajícího (dle úmyslu zákonodárcova) plátci trvalý prospěch. Vše záleží na zjištění zvláštních výhod. Patrná vůle zákonodárcova tu rozhoduje i v případech, kde bychom jinak nemohli akceptovati výjimečné prospěchy. Umění legislační spočívá tu v tom, z rámce povšechného zájmu, jemuž mají sloužiti všecky veřejné cesty, vyjmouti kruh účastníků intensivněji interessovaných. V mezích zájmu všeobecného a mimořádného, zavazujícího k mimořádným příspěvkům v užším slova smyslu, setkáváme se v silnič. zákonech s celou stupnicí interessů ne povšechných s různými důsledky právními. Vyskytuje se při tom dosti nahodilostí, po př. nesrovnalostí vzhledem k jiným zemím. K vyvarování možných trpkostí volily zákony z pravidla cestu dobrovolné dohody při stanovení míry důsledků z intensivnějšího zájmu na veřejné cestě. Stůjtež zde některé příklady:[7])

Dle § 8. českého zák. z 1864 může se stanoviti konkurrence okresních obcí dle měřítka prospěchu, jaký obcím těm vyplývá. § 8. Gor. a Gr. dopouští odchylku od pravidelné konkurrence ze závažných důvodů slušnosti; odchylka je možna jak ohledně jednotlivých obcí v okresu, tak ohledně jednotlivých kategorií přímých daní, čímž se umožňuje ohled na kraje zemědělské a průmyslové. § 16. H. mluví o značných prospěších, staví je však proti mimořádným příspěvkům §u 17. Dle § 14. kraj. zák. pro přikázání tratí silnic okresních obcím k udržování rozhodují přímé daně s ohledem na prospěch obcím plynoucím a jiné momenty blíže označené. Ze systematiky zákona toho však vyplývá, že se tu nemyslí na naše mimořádná břemena, o nichž jedná § 21. Za to moravský § 14. I. subsumuje případy podobné pod mimořádné příspěvky; odst. I. cit. § 14. se staví na roveň s odst. II. jednajícím o kromobyčejném užívání komunikace; jinak ohledně cest obecních — §§ 20. a 21. Podobně ze systematiky hornorak. zákona se podává, že ne každý intensivnější zájem na silnici vede k mimořádným příspěvkům, nýbrž pouze prospěch zákonem zvlášť naznačený (mimořádné užívání). Srovnati jest však § 14.

[7]) V jiných oborech správních setkáváme se rovněž s řešením po výtce kasuistickým: srov. § 21. praž. a § 92. venkov. stav. ř. čes.; naproti tomu nalézáme v obec. zřízeních formulaci povšechnější. — Srov. nyní zvláště § 72. cit. vorarl. obec. zř. z 21. 9. 1904 č. 87.

Sl. (viz nadpis). Zajímavý jest § 6. T.: ke konkurrenčním silnicím přispívají 1. obce, které mají z užívání nebo existence silnice nebo obchodu na ní prospěch, 2. jednotliví interessenti, pokud mají ze silnice zvláštní prospěch.[8])

Z ukázek těchto patrno, že v různých zemích různě se posuzují mimořádné příspěvky; někdy se staví kromobyčejný prospěch proti mimořádnému užívání cesty (§ 16. a 17. H., viz také Budw. 3849 A); zajímavo jest, že t. zv. konservační příspěvek se neplatí na silnicích, kde se vybírá mýto. Vždy však mimořádný příspěvek předpokládá konkurrenci pravidelnou, jsa odchylkou od ní. Poukázáno budiž k tomu, že dle některých zákonů o příjezdních silnicích železničních pojímají se určité subjekty do konkurrence jen tehda, když mají na silnici příjezdní znamenitý, vynikající zájem; přes to nemluví se tu o mimořádných příspěvcích: viz §§ 3. a 9. čes. zák. ze dne 18. dubna 1886 č. 38 (jde o pravou skálu zájmů; k tomu Budw. 3590 A.), Kor. §§ 2., 6. a 8. zák. ze dne 30. července 1905 č. 21, D. R. § 2. zák. ze dne 24. dubna 1874 č. 24, Sl. § 2. zák. ze dne 19. ledna 1873 č. 12, T. § 6. zák. ze dne 24. října 1899 č. 61. Pouze moravský zákon ze dne 9. března 1887 č. 54 v § 3. mluví o mimořádných příspěvcích, odvolávaje se na § 14. silnič. zákona z 1877.

O mimořádných příspěvcích v užším slova smyslu budiž poznamenáno ještě toto: Některé zákony obmezují se na zcela určité podniky, při nichž lze počítati s nadnormálním užíváním cesty (ku př. Č.,[9]) M., H.), jiné vyslovují se (účelněji) zcela povšechně (anebo mají aspoň povšechnou doložku): srov. Kor. § 21.,[10]) H. R. § 8. Předpokládá se (pravidelné) kromobyčejné

[8]) Zásadě spravedlnosti a slušnosti hoví také předpisy některých zákonů silničních o tom, že při změněných poměrech možno modifikovati, po př. i zrušiti dosavadní konkurrence silniční; srov. Kor. § 20., Kr. § 18., D. R. a H. R. § 10., Salc. § 20. a zvláště T. § 12.: »pokud závažné důvody spravedlnosti nebo slušnosti« tomu nejsou na závadu.

[9]) Už výše bylo podotčeno, že český zákon nedopadá na podniky obchodní. Některé zákony činí výjimky pro zemědělské povozy: Korut. § 16. ve znění zákona ze dne 11. 12. 1904 č. 35. Zajímavý jest § 38. Salc.; Kr. § 21. mluví také o částech obcí.

[10]) Původní znění § 21. mluvilo o mimořádném příspěvku zaviněném zvýšením nákladu a nebral se zřetel na obecní přirážky povinníkem placené. — Srov. k tomu Zprávu zemského výboru korut. k osnově zákona ze dne 21./5. 1890 č. 17. (uveřejněno v Kleinmayrově sbírce »Landesgesetze des Herzogtumes Kärnten«, sv. 3., str. 43 sl.), ve které zemský výbor se zasazoval o to, aby uží-

užívání cesty (Salc. § 38. mluví o užívání ve vysoké míře); půjde tedy o povozy na dotyčné cestě neobvyklé anebo o častější vozbu (s těžším nákladem). Důvodem povinnosti příspěvkové jest ruinování cesty a tím vznikající vyšší náklad udržovací. Měřítko příspěvku stanoveno různě. § 38. Salc. mluví o příspěvku přiměřeném k upotřebení silnice, má se však hleděti k přirážkám placeným povinníkem v obci na silnice. Totéž znění má nyní § 21. Kor. Znění takové nežádá, aby se přirážky dotčené prostě odečetly od vypočteného příspěvku (to by event. vedlo k nerovnému posuzování uživatelů silnic intensivních a průměrných), nýbrž má se k nim vzíti patrně přiměřený, slušný zřetel. K přirážkám se vůbec nehledí ku př. v Kr. § 21. Při stanovení výše příspěvku — děje-li se vůbec autoritativně — jde o více méně obmezené volné uvážení úřední; pomoc správního soudu umožněna jest § 6. zák. o správním soudě. Poučné poukazy k vyměření příspěvku viz v okružním výnosu hornorak. zemského výboru ze dne 31. července 1900 (Sammlung der Gesetze und Vorschriften betr. das Strassenwesen für das Erz-Herzog. Öst. o/E. 1901, str. 46—50).[11])

Určení výše příspěvku ponecháno jest z důvodů opportunity v první řadě súčastněným stranám, jež se mají o výši té dohodnouti, smluviti. Jde tu o smlouvu upravující veřejnoprávní relaci mezi kontrahenty, tedy o smlouvu veřejnoprávní, o jejichž důsledcích rozhodují správní úřady. Stanovení příspěvku smluvní a autoritativní klade se na roveň. Doklady: § 25. III. M., jenž předpisuje stejnou exekuci pro mimořádné příspěvky stanovené zemským výborem nebo stranami; Kor. § 45. (i smluvené příspěvky tíží stranu zajisté »na základě tohoto [silničního] zá-

vatel silnice hradil celé plus nákladu udržovacího. Institut mimořádných břemen tu vystupoval v ryzí podobě.

[11]) Mimořádné příspěvky z titulu kromobyčejného užívání cesty dlužno odlišovati od dávek, jež mají platiti uliční adjacenti za stoupnutí cen pozemků a domů při ulici ležících. O t. zv. dani z přírůstku ceny (Wertzuwachssteuer) vyrostla v posledních letech celá literatura. V Rakousku zavedena dávka ta v některých městech ponejvíce v podobě přirážky k převodnímu poplatku státnímu. Pro rak. právo silniční je pochybno, myslel-li zákonodárce, mluvě o prospěchu ze silnice, také na stoupnutí ceny pozemků zřízením silnice (M. § 14. I.). § 5. štýrského zákona ze dne 9./1. 1870 č. 20 nedovoluje přihlížeti k stoupnutí takovému. Proti mechanickému stanovení výše dotyčných dávek v jiných zemích akcentuje se právem procedura zavedená francouzským zákonem ze dne 16./9. 1807.

kona«), podobně také § 23. III. Sl. a Salc. § 67. (jeho odkaz na soukromoprávní titul vztahuje se pouze na § 37.; soukromoprávní titul kryje se dle tohoto §u se soukromoprávním poměrem právním; takový poměr není při předpisu §u 38.). Judikatura správního soudu jest správná a stálá.

Zákony silniční znají vedle toho celou řadu případů veřejných smluv mezi konkurenčními činiteli; je tomu všude tam, kde určení účasti na břemenu silničním děje se z vůle zákona — a toho je v zásadě potřebí, viz Budw. 4084 A — ujednáním mezi súčastněnými; příklady v § 16. Č. (zákon z 1864), § 20. M., §§ 18. a 19. Salc. (pohraniční silnice a mosty tvořící hranici mezi obcemi, proti sousedním cestám a mostům, jichž užívají i obce sousední), § 11. T. Pro veřejnoprávní ráz ujednání takových jsou zřejmé doklady zákonné, viz na místě jiných § 24. Sl. Zákon tu netoliko dovoluje úmluvy o relacích veřejnoprávních, nýbrž abstraktně označuje okruh osob, jež v relacích těch mohou se nalézati (súčastněné obce, jimiž cesta probíhá, jež mají z ní prospěch a p.). Jen pokud subjekty takto abstraktně označené ujednávají o povinnostech je ze zákona stihajících, máme činiti se smlouvami veřejnými. Jinak je tomu, když mimo tento kruh kdo dobrovolně bere na se povinnost příspěvkovou. Souhlasným projevem vůlí navazuje se tu smluvní poměr soukromoprávní. Zvláště podotýkáme, že nejde tu o tázku, jejíž důsledky by se jevily — jak tu a tam se tvrdívá — pouze v různé příslušnosti úřední; vedle processních konsekvencí — ale i ty by stačily pohnouti nás k rozlišování — máme činiti s důležitými důsledky materielně právními; pro obor rakouského práva veřejného dotyčné spory týkaly se ku př. možnosti promlčení resp. vydržení, cesse a jejích konsekvencí, kompensace, condictionis indebiti, náhrady škody, ručení. Při dobrovolně přebíraných závazcích nestačí k veřejnoprávní kvalifikaci ujednávek účel ochoty: sloužiti veřejnému podniku; jest nesporno, že těchže cílů dosáhnouti může veřejná správa různými právními prostředky; podobná argumentace byla by petitio principii. Francouzské theorii ovšem stačil vztah k veřejnému podniku, aby viděla v t. zv. offres de concours administrativní kontrakty podrobené v I. stolici kognici prefekturní rady. Patřit k takovým administrativním smlouvám všecky ujednávky, jež mají, abych mluvil s Hauriouem (La gestion administrative 1899, str. 22), »directement assurer le fonctionnement d'un service public«

(tentýž autor v Précis de droit administratif, 5. vyd., 680 a 682, pak Berthélemy, Traité élémentaire de droit administratif, 3. vyd., 612). Avšak dle našeho práva nejde tu o vztahy veřejnoprávní, tedy také ne o smlouvy veřejné. Na tomže stanovisku stojí německý říšský soud — srov. nález ze dne 14. ledna 1907 cit. v Preussisches Verwaltungsblatt 1907 str. 573 a 574; viz také Fleiner l. c. 96, 97. Přímo příznačné jest, že sám O. Mayer vidí tu obyčejné smlouvy soukromé (l. c. 278). Na opačném stanovisku stojí z rakouských nejnověji Bresiewicz (srov. m. j. jeho článek »öffentliche Arbeiten« v Öst. St. W. 2. vyd., III., str. 741 E). Může se opírati o správní soud, jenž spornou otázku zvláště praegnantně sformuloval ku př. v Budw. A: 3702 (3426 a 4987). Při tom se často operuje s dvor. dekretem z 4. ledna 1836 č. 113 sb. z. s. Ze znění tohoto dekretu neplyne však nic jiného, než že konkurrenční příspěvky mají se vymáhati jako přímé daně; dekret však rozumí pod konkurrenčními příspěvky zajisté pouze povinnosti na základě zákonného předpisu strany tížící; nedávát ani slovem tušiti, že by šlo i o dávky dobrovolně převzaté. Okolnost správním soudem tolik akcentovaná, stala-li se připověď za intervence úřadu správního, nemůže býti dojista směrodatnou, nemůžeť se tím poměr soukromoprávný proměniti ve veřejnoprávní. S druhé strany formalisování relace veřejnoprávní zůstává smlouvou veřejnou, třeba se stalo bez intervence úřadu správního. Rakouské zákony silniční pak počítají se soukromými smlouvami — viz § 67. Salc., § 20. Kraj., § 24. M., § 14. H. R., § 22. Sl. (porovnati jest nadpisy těchto §§ů). Správní soud sám jinde předpokládá v silničních věcech úmluvy soukromoprávní (ku př. Budw. 1964 A). Pro soukromoprávné tituly silničních zákonů nezbývá nic jiného, než dobrovolně převzaté smluvní závazky. Na dobrovolnosti nemění se nic tou okolností, že orgány silniční mají působiti k přebírání dobrovolných břemen: § 16 H. (zajímavé) a § 11. Salc.[12])

---

[12]) V příčině t. zv. zvláštních titulů právních odkazuji na svůj čl. Wegerecht. Správní soud v Budw. 3221 A uvádí jako zvl. tituly úmluvu nebo zvláštní zákonný předpis nebo úřední judikát (ale ten nemůže měniti nic na povaze poměru upraveného); § 13. čes. zák. z 1864 vykládá Budw. 4914 A v ten smysl, že zvláštní tituly jsou buď soukromoprávné povahy (»falls sie auf einer besonderen Vereinbarung beruhen« — petitio principii) anebo veřejnoprávné, když dle zákona jest předepsán zvláštní příspěvek udržovací: § 3. zák. čes. z 2. 4. 1867. — Porovnej terminologii těchto zák. o příjezdních silnicích: § 2. M., D. R, Sl., Istr. §§ 2. a 6. Kor., § 2. Kraj.

O břemenu silničním bylo jednáno dosud jen vzhledem k vlastním zákonům silničním; stranou zůstaly předpisy jiných zákonů správních o výjimečné povinnosti k stavbě a udržování veřejných silnic, ku př. § 33. čes. zák. vodního (k tomu Budw. 1446 A a 2891 A), § 10. lit. c) koncessního zákona železničního ze dne 14. září 1854 č. 238 ř. z., § 1. českého zák. ze dne 16. června 1892 č. 41 a j. —

III. Z vývodů hořejších jest patrno, že mezi konkurrenčními činiteli jsou veřejnoprávné relace upravitelné po př. smlouvou. Rozmanitost vztahů mezi přispívateli je veliká: od spojů rázu faktického vede stupnice k závislostem právním, které vrcholí v sloučení konkurrenčních faktorů v nucené svazky povahy korporační. Silniční zákony mluví o konkurrencích všude tam, kde břemeno silniční má nésti (zúplna nebo částečně) několik subjektů; nelze tedy pod konkurrencí rozuměti něco právně přesného. Naproti volnému spjetí činitelů konkurrenčních při silnicích příjezdních stojí jednak zákon tyrolský z 1899 o příjezd. silnicích se svou organisací členů konkurrence, jednak většina vlastních zákonů silničních, vytvořivších (až na Korutany) zvláštní odborné svazky korporačního rázu po způsobu našich okresních zastupitelstev. To byla pro zákonodárce možná forma k připjetí břemene silničního k správním okresům (soudním a politickým). Jen takovým způsobem staly se z nesubjektních správních okrsků živé právní útvary schopné býti subjektem práv a povinností.[13]) Mluví-li haličský zákon o příjezdních silnicích ze dne 15. dubna 1881 č. 46 v § 3. lit. b) o příspěvcích politických okresů, mohl míti na mysli jen zastupitelské okresy samosprávné, splývající v Haliči s okresy zeměpanské správy politické.

Zmíněné odborné svazky silniční vykazují vedle elementů korporačních živly úřední v ten smysl, že vsunuty jsou jako správní orgány do apparatu samosprávy začínající obcí a končící zemským výborem.

Podrobněji o těchto vskutku zajímavých otázkách pojednati udá se mi jinde příležitost.

---

[13]) **Některé zákony rakouské mluví o veřejných konkurrencích, o institucích s veřejnou konkurrencí a staví je do jedné řady s obcemi a vodními družstvy. Jsou to zákony jednající o nuceném rozepsání přirážek (nuceném etatování) — srov. ku př. zákon istrijský ze dne 10. 1. 1906 č. 15 (§ 6), hornorak. ze dne 30./12. 1897 č. 4. ex. 1898 (§ 4), salc. ze dne 6./5. 1904 č. 26.**

Praktické případy.

Jak dalece jsou připustna přípravná podání v řízení před soudy okresními.

O žalobě školní obce v O., zastoupené předsedou místní školní rady X., proti žalovanému J. S., staviteli v N. B., o postavení nových kamen ve školní budově v O., bylo nařízeno c. k. okresním soudem v N. B. ústní jednání na den 5. října 1906, při kterém byl sepsán protokol tohoto znění:

»Zástupce žalobkyně odvolal se na obsah žaloby a navrhl odsouzení dle žádosti žalobní.

Zástupce žalovaného navrhl zamítnutí žaloby a odsouzení žalobce ku náhradě útrat sporu.

Strany prohlašují, že jde o processní látku většího rozsahu, že podají přípravné spisy a sice žalovaný do 3 neděl a žalobce po té též do 3 neděl.«

Na to podali zástupci stran obšírné přípravné spisy, a to zástupce žalovaného dne 26. října 1906 a zástupce žalobce dne 9. listopadu 1906. Při roku po té ustanoveném dne 12. prosince 1906 sepsán byl protokol, v němž předem konstatováno: »Soudce shrnul výsledky posavadního jednání. Zástupci stran odvolávají se na svá přípravná podání;« pak uvedli zástupci stran ku svým přípravným spisům doplňky, soudce prohlásil průvodní usnesení, že připouští důkaz listinami, na něž se strany odvolaly, listiny ty přečteny, jednání prohlášeno skončeným a soudce vyhradil si, že rozsudek vynese ve lhůtě v § 415. c. s. ř. zmíněné.

Rozsudkem pak dne 20. prosince 1906 vydaným byla žaloba zamítnuta.

Odvolání žalobce c. k. krajský co odvolací soud v H. K. usnesením ze dne 25. února 1907 čj. Bc 13/7 vyhověl, rozsudek prvého soudu a jednání jemu předcházející včetně roku ze dne 5. října 1906 zrušil jako zmatečné a věc přikázal c. k. okresnímu soudu v N. B. s nařízením, aby dále po zákonu jednal, leč až usnesení toto nabude moci práva a to z důvodů těchto:

Žalobce právem vytýká, že rozsudek a jednání jemu předcházející trpí vadou zmatečnosti v § 477. odst. 8. c. s. ř. naznačenou, spočívající v porušení stěžejní zásady ústnosti sloužící další zásadě bezprostřednosti nového našeho řízení.

V tomto bodu porušen především předpis § 440. odst. 3. c. s. ř. těmto

zásadám hovící, dle něhož jen tehdy, když soud processní uzná za nutné a účelné, může týž za předpokladu podmínek tamtéž uvedených nařiditi výměnu spisů přípravných, není tudíž výměna spisů těch závislou na vůli stran.

Jest proto zcela nezákonné, když dle protokolu ze dne 5. října 1906 strany prohlašují, že »přípravné spisy podají« a když za příčinou tou se odročilo stání. K tomu ani nehledě, že nejedná se tu o spor v § 245. odst. 1. c. s. ř. naznačený, nýbrž o zcela jednoduchou spornou otázku, zdali totiž žalovaný smlouvu a jak dalece ohledně čtyř kamen regulačních systemu prof. Meidingera od firmy Heim v Praze splnil čili nic, kterážto otázka při náležitém a účelném vedení sporu dle §u 180. a násl. c. s. ř. nevyžadovala podání spisů přípravných, an měla býti vylíčena ve smyslu §u 209. a násl. c. s. ř. stručně a přehledně na základě přednesu stran.

Z toho důvodu nebyl ani processní soud oprávněn — aniž by porušil zásadu ústnosti a bezprostřednosti — nařiditi výměnu spisů dle § 440. c. s. ř., tím méně mohl svoje processní oprávnění (arciť na podmínky vázané) přenechati libovůli stran — jak se to právě stalo.

Důsledkem toho, že soudce processní dle povinnosti své v tom ohledu se nezachoval, se stalo, že v nesprávně podaných spisech přípravných celý spor jest projednán se zbytečnou rozvláčností a jednání při roku samém dne 12. prosince 1906 obmezeno na pouhé konstatování, že »strany odvolávají se na svá přípravná podání«, takže věc sporná se vlastně neprojednávala, neboť to, co k věci jako doplňkem uvedeno, není žádným projednáváním, vzdor tomu ale prohlášeno průvodní usnesení, jímž důkaz některými listinami byl připuštěn a spor skončen písemně vydaným rozsudkem (§ 414., 415. c. s. ř.).

To je obraz řízení, jaké podle civilního řádu soudního vlastně býti nemá a proto jest dle § 210. odst. 2. a § 477. odst. 8. c. s. ř. zmatečným, an přípravné spisy, jinak arci dovolené, za tohoto stavu věci jeví se býti ve skutečnosti jenom nástiny protokolu projednacího.

Odpůrce odvolatele, žalovaný, odporuje sice vývodům spisu odvolacího s tím, že se jedná o pouhý přípustný zápisek, že tedy zmatku zde není, leč tomu tak není a zneuznává se tu patrně povaha zápisku a spisu přípravného. Dle § 265. a 431. c. s. ř. přípustný jest sice zápisek, ale jen ohledně vyjádření a návrhů § 208. a 209. c. s. ř. a stává se přílohou jednacího protokolu; když ale již před jednáním v podáních se projednává celý spor, pak arciť není tu zápisku, nýbrž spisu přípravného.

Dovolacímu rekursu žalovaného c. k. nejvyšší soud vyhověl, v odpor vzaté usnesení soudu odvolacího zrušil a tomuto nařídil, aby ne-

hledě ku předpokládané zmatečnosti o odvolání po zákonu jednal a to z důvodů těchto:

Spisy oběma stranami dne 26. října 1906 a dne 9. listopadu 1906 podané nelze považovati za osnovy protokolů jednacích, jaké má na mysli odst. 2. §u 210. c. s. ř., nýbrž jsou to podání přípravná, která strany mohou podávati také v řízení před soudy okresními, poněvadž podle § 431. c. s. ř. k tomuto řízení se vztahují předpisy o řízení před soudy sborovými první stolice, pokud není ustanoveno něco jiného; v tom směru však § 440. odst. 2. c. s. ř. obsahuje toliko ustanovení, že povinnost žalovaného k zodpovědění žaloby v řízení před soudy okresními místa nemá, čímž není vyloučeno, že se takové zodpovědění žaloby a odpověď na ně stane dobrovolně.

Protož tu není zmatečnosti soudem odvolacím z ustanovení §ů 210. odst. 2. a 477. č. 8 c. s. ř. vyvozené a nelze ji ani z toho vyvoditi, že se strany dle protokolu ze dne 5. října 1906 dohodly o podání spisů, ježto řízení přípravné v technickém smyslu §u 245. c. s. ř. nebylo ani zahájeno ani provedeno.

Nelze však ani tvrditi, že provedená jednání se příčí zásadám ústnosti a bezprostřednosti řízení, poněvadž dle protokolu ze dne 5. října 1906 žalobkyně se odvolala na obsah žaloby a navrhla odsouzení žalovaného, tento pak zamítnutí žaloby — dle protokolu ze dne 12. prosince 1906 obě strany se odvolaly na obsah podání přípravných a po tom dále bylo jednáno, — jednání tedy podle záznamů dotčených nepostrádá náležitostí zákonných.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. dubna 1907 č. 4087. Auskultant *Karas*.

Příspěvek k nauce o náhradě škody a k výkladu zákona o potravinách. V řízení trestním požadované bolestné a náhrada ušlého výdělku nemohou v řízení sporném býti žádány obnosem vyšším.

Žalobce J. K. dal si dne 11. ledna 1906 v hostinci žalovaného J. S. manželkou tohoto naliti čtvrtku kořalky za 8 h, kterou hned vypil. Po požití kořalky udělalo se mu špatně, že se stěží dovlekl domů. Doma ztratil vědomí, v němž setrval 2 dny nevěda, co se s ním děje, až dne 13. ledna 1906 byl lékařem k vědomí přiveden. — Když nabyl vědomí, cítil ve vnitřnostech bolesti, kašlal, nemohl se ani hnouti a ničeho požívati, takže lékař o jeho pozdravení již vůbec pochyboval. — Mimo to se mu udělala na zadní části těla a na noze otevřená rána, jako dlaň velká.

— Ležel pak stále nemocen, nejsa k práci, ba ani k chůzi schopen až do 2. dubna 1906, od té doby pak sice mohl s obtíží choditi, k práci byl však nezpůsobilým až do 15. května 1906.

Jak vyšetřující lékař zjistil, nastala tato těžká choroba žalobcova jedině a určitě následkem prudké otravy, kterou mu přivodila výše uvedená kořalka, v níž, jak lékař tento soudil, se snad nacházel denaturovaný líh, či, jak později soudili soudní lékaři, jiný jed, snad nitrobenzol. — Každým způsobem bylo všemi lékaři těmi s určitostí konstatováno, že otrava žalobcova povstala jedině požitím výše uvedené kořalky, kterou týž vypil u žalovaného, čímž utrpěl žalobce poškození životu nebezpečné, které se rovná poškození těžkému s následky přes 30 dnů trvajícími a rovněž tak dlouhou nezpůsobilostí k povolání.

Trestním rozsudkem c. k. krajského soudu v Ch. ze dne 24. října 1906 byl žalovaný J. S. na základě těchto skutečností uznán vinným přest. § 14. odst. 2. zák. ze dne 16. ledna 1896 č. 89 ř. z. spáchaného tím, že ve svém hostinci z nedbalosti na prodej choval a prodával kořalku, obsahující jedovaté součástky, tedy předmět, jehož požití bylo způsobilé uškoditi lidskému zdraví jako potravina, a odsouzen k pokutě 50 K, event. k 5dennímu vězení. Spoluobžalovaná manželka hostinského byla obžaloby sproštěna, a žalobce se svými nároky na pořad práva poukázán. — Žalobce v trestním řízení, pr. zástupcem nezastoupený, žádal na bolestném 200 K a na ušlém výdělku za 90 dnů po 1 K denně, tedy 90 K, mimo útraty léčebné 23 K.

Když trestní rozsudek v moc práva vešel, podal žalobce u c. k. okr. soudu v Holicích na žalovaného J. S. žalobu, v níž se domáhal zaplacení mimo útrat léčebných 23 K dalšího obnosu 300 K jako bolestného a 150 K jménem ušlého výdělku. — Po provedeném líčení vyhověl c. k. okresní soud v H. žalobě v celém rozsahu a odsoudil žalovaného mimo jiné k zaplacení bolestného 300 K, ušlého výdělku 150 K a k náhradě útrat sporu. — Z důvodů dlužno uvésti, že soud vzal za prokázáno, že žalobce skutečně se otrávil kořalkou, vypitou u žalovaného, která obsahovala v sobě »nitrobenzol«, při čemž nehleděl soud nikterak k námitce žalovaného, že kořalku tu sám nevyráběl, že veškeré lihoviny, jež v obchodě měl, odebíral od výrobců v důvěře v jich bezvadnost, a že neměl ani potřebných znalostí, by zkouškou o jich jakosti se mohl přesvědčiti, neboť proti zřejmému ustanovení zák. o potravinách v §§ 12. a 14. nemůže se ten, kdo po živnostensku obchod potravinami provozuje, tímto způsobem omlouvati, jedině prodavač je zodpovědným za to, jestliže prodává zboží zdraví lidskému škodlivé, a ručí tudíž také za veškeré následky z požití takového zboží vzešlé, poněvadž, nemá-li sám dostatečných znalostí o jakosti zboží

se přesvědčiti, je to jeho věcí, by nedostatek tento dobrozdáním znalců nahradil, aneb tím způsobem sebe chránil, že od výrobce, od něhož zboží odebírá, záruku neškodnosti zboží pro zdraví lidské si vyžádá. — Žalovaný se tímto způsobem, jak sám přiznává, nikterak nezajistil, a musí tudíž dle § 1325. zák. obč. veškeré následky toho nésti, totiž žalobci jak náhradu léčebného, tak i ušlého výdělku a bolestného nahraditi. Výše žádaného bolestného 300 K uznána za přiměřenou, vzhledem k tomu, že, jak prokázáno, nemoc žalobcova spojena byla s bolestmi, jež jsou z největších, neboť nejen bezprostřední následky otravy, nýbrž i následující zápal útrob, plic a decubitus jsou velice bolestivé, a na druhé straně majetkové poměry žalovaného jeví se ve světle příznivém. Též doba 125 dnů neschopnosti žalobcovy a žádaný obnos 1 K 20 h denně jakožto náhrada za ušlý výdělek vzata prvým soudem za přiměřenou a přisouzeno mu jménem ušlého výdělku celkem 150 K.

K odvolání žalovaného J. S. do obsahu celého rozsudku změnil c. k. krajský soud v Chrudimi rozsudek potud, že přisoudil žalobci pouze obnosy účtované jím v trestním řízení, totiž na bolestném 200 K a na ušlém výdělku za 90 dnů po 1 K, celkem tedy 90 K.

Důvody: Provinění žalovaného vyplývá z uvedeného rozsudku trestního a z té další skutečnosti, že žalovaný dopustil, aby lihovina s obsahem jedovatým byla hostům k požívání předkládána. Toto celkové provinění žalovaného, třeba by ani v tomto sporu se nebylo dalo na jisto postaviti, že si žalovaný uvědomil nejvýše škodlivého obsahu lihoviny, její součástky nitrobenzolu a účinku jeho, — ač veškeré okolnosti tomu nasvědčují, že on sám tento druh kořalky vyráběl — nutno zařaditi do druhu hrubé nedbalosti žalovaného. Vždyť zákon o potravinách z 18. ledna 1896 č. 89 ř. z. pro r. 1897 ukládá najmě majitelům živností povinnosti přesně ohraničené ohledně potravin, které určeny jsou ke konsumu obecenstva. Přestoupení zákona tohoto tresce se dle míry provinění a následků s tím spojených.

Jestliže tedy zde za prokázáno vzato bylo, že měl hostinský na skladě lihoviny s obsahem prudce jedovatým a to ke konsumu určené, jestliže dále zjištěno bylo, že ohledně těchto jedovatých lihovin nezamezil, aby hostům nebyly podávány, pak dal u provozování své živnosti takovou kromobyčejnou lhostejnost a nevšímavost, ba patrnou nedbalost na jevo, která ve smyslu § 1324. obč. z. vším právem hrubou nedbalostí (culpa lata) nazvána býti může. — Je-li ale tento stupeň viny na jisto postaven, pak plyne z něho zodpovědnost žalovaného v rámci předpisu § 1325. obč. z.

Co se týče obnosů žalobci prvým soudem přisouzených, přiznal prvý soud žalobci mimo útraty léčebné 23 K jako náhradu ušlého zisku za

125 dnů (od 11. ledna do 15. května 1906) à 1 K 20 h, celkem 150 K, a na bolestném 300 K.

Zjištění stavu neschopnosti k práci opírá se o údaje MUDra B. a poškozeného samého, který tvrdí, že byl nemocen do 15. května 1906. — Poněvadž však zjistiti se nedá, že opuchnutí nohou v květnu 1906 se dostavivší bylo v příčinné souvislosti s otravou, a poněvadž žalobce v trestním řízení požadoval ušlý zisk jen za 90 dnů à 1 K, odvolací soud dospěl k tomu, že neschopnost ku práci trvala u žalobce po dobu, kteráž počínajíc 12. ledna 1906 a vylučujíc neděle a svátky, ve všedních dnech pouze 90 dnů čítá, tedy sáhala do 29. dubna 1906 včetně a zač mu přísluší ušlá mzda denní à 1 K. V tomto směru bylo tedy odvolání vyhověno a ušlý zisk na obnos 90 K zmírněn.

Na bolestném účtoval žalobce v trestním řízení a to dle uvedených protokolů v době, kdy dávno každá nemoc již pominula, 200 K. Sám tedy žalobce své bolestné tímto obnosem ocenil. Bolestné je náhradou za vytrpěné útrapy tělesné, případně i psychické, týkající se tedy pocitů a dojmů čistě osobních, které tedy jedině poškozený oceniti dovede.

Pakliže si je tedy týž již jednou ocenil, dal sám na jevo, jaký význam a účinek pro něho vytrpěné bolesti měly. Bolestné toto nyní beze všeho důvodu zvyšovati nelze.

V tomto směru bylo tedy odvolání vyhověno a bolestné o 100 K zmírněno.

C. k. nejvyšší soud odvolání žalobcovo, jimž se tento domáhal zvýšení bolestného a ušlého zisku ve smyslu rozsudku prvého, jakož i rekurs žalovaného, podaný co do výroku o útratách, zamítnul a potvrdil rozsudek II. stolice ze správných důvodů v něm uvedených.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 25. září 1907 č. 8938. *Dr. Adolf Konečný.*

Úmluva stran o prorogaci soudu dle §u 104. j. n. musí býti soudu prokázána listinou již v žalobě.

U c. k. okresního soudu pro St. M. a J. podala pí. H. na firmu K. žalobu peto 8266 K 47 h uvádějíc v konečném odstavci žaloby, že obě strany se notářským spisem ze dne 5. června 1903 o uzavření kupní smlouvy, která právě žalobě jest podkladem, sepsaným pro veškeré spory z této trhové smlouvy vzniklé, bez ohledu na cenu sporného předmětu, podrobily okresnímu soudu pro St. M. a J. Snímek shora uvedeného spisu notářského žalobě však připojen nebyl.

Soudce zastupující referenta oddělení, v němž žaloba podána, omylem přehlédnuv nedostatek průkazu listiny v žalobě, žalobu sice vrátil pro formální jakousi vadu s příkazem žalobkyni, aby tato připojila opisy listin v žalobě citovaných, nikoliv však z důvodu nepříslušnosti. Žalobkyně na to mimo jiné opisy listin, připojila též opis snímku notářského spisu ze dne 5. června 1903.

Referent oddělení, v němž žaloba podána, vrátiv se z dovolené, a nechtěje žalobkyni žalobu podruhé vraceti, nařídil o ní, ač měla výše uvedený nedostatek, prvý rok.

Při prvém roku žalovaná firma ohlásila námitku místní a věcné nepříslušnosti a soudce pak vydal usnesení, že o této námitce nepříslušnosti jednáno bude odděleně.

Při ústním jednání o této námitce žalovaná firma na této námitce setrvala přes to, že zástupce žalobkyně při tomto ústním jednání prvopis snímku uvedeného spisu notářského předložil.

Soudce potom žalobu usnesením ze dne 1. října 1907 č. j. C II 601/6-7 pro nepříslušnost zamítl z důvodů: Dle §u 104. j. n., podle kterého prorogace možnou, musí tato úmluva stran soudu již při žalobě listinou býti prokázána a měla tedy žalobkyně podle striktního ustanovení zákona povinnost originál listiny, v tomto případě snímek se spisu notářského v prvopise žalobě připojiti a poněvadž pouze jednoduchý opis pro soudní spisy byl připojen, měla býti žaloba pro nepříslušnost soudu podle §u 230. c. ř. s. a §u 43. j. n. ihned zamítnuta.

Že z přehlédnutí soudu o žalobě první rok nařízen byl, nemůže tím žalované býti odňato právo, učiniti námitku nepříslušnosti soudu na základě prorogace z důvodu, že tato prorogace při žalobě originálem listiny nebyla prokázána. Námitku tuto učinila žalovaná ihned při prvním roku a při odděleném jednání o námitce té, ji nedostatkem listinného průkazu prorogace odůvodnila. Tím, že teprve při ústním jednání zástupce žalobkyně prvopis snímku spisu notářského předložil, původní formální vada žaloby odstraněna nebyla, ježto žalovaná ihned při prvém roku proti žalobě nepříslušnost namítla a na této námitce i po předložení prvopisu setrvala.

Jelikož dle toho úmluva o příslušnosti listinou v žalobě prokázána nebyla, bylo tedy námitce nepříslušnosti vyhověti a žalobu dle §u 261. c. ř. s., § 43., 50., 65., 75. j. n. odmítnouti a na příslušný soud podle sídla žalované poukázati.

K rekursu žalobkyní podanému zemský soud usnesením ze dne 8. listopadu 1907 č. j. R I 288/8-7 námitku nepříslušnosti zamítnul a prvému soudu nařídil, aby o žalobě projednával. Důvody: Žaloba, ve které ku

konci výslovně odstavec notářského spisu o prorogaci citován byl, od soudu processního prvé instance bez ohledu na to, že citovaný notářský spis ani v prvopisu, ani v opisu připojen nebyl, jak to §§ 77. a 34. c. ř. s. předpokládají, k soudu byla přijata a prvý rok o ní nařízen. Dle toho prvý soudce předpokládaje, že uvedené znění výše zmíněného notářského spisu uznáno bude se strany žalované za správné, vzal listinný průkaz o ujednání ohledně příslušnosti soudu za vykázaný, neboť jinak by byl pro nepředložení snímku notářského spisu žalobu ihned zamítl, nebo pokládaje to pouze za formální vadu, její napravení dle §u 84. a 85. c. ř. s. byl nařídil.

Při ústním jednání o této k soudu přijaté žalobě, žalovaná firma učinila námitku nepříslušnosti. Nemohla však tuto námitku nepříslušnosti nedostatkem nepředložení snímku spisu notářského zároveň při žalobě, který od soudce processního k platnosti přiveden nebyl, odůvodniti, poněvadž vůči soudu listinný průkaz o ujednané příslušnosti soudní v této právní věci již při vyřízení žaloby v dostatečné formě prokázán byl a poněvadž mimo to následkem této námitky při ústním jednání nedostatek ten tím byl odstraněn, že zástupce žalobkyně prvopis, žalované firmě beztoho v obsahu svém známého snímku se spisu notářského, předložil a tím dle § 292. c. ř. s. plný důkaz o ujednání ohledně příslušnosti dovolaného soudu proces. podal a to tím spíše, když zástupce žalované o pravosti předloženého prvopisu se nevyjádřil. Nad to by vyhověním této námitce nepříslušnosti ujednání mezi spornými stranami ohledně příslušnosti dle §u 104. j. n. přímo bylo zrušeno, což přece za přípustné nelze považovati.

Revisnímu rekursu žalované firmy nejvyšší soud vyhověl a změniv usnesení soudu rekursního, usnesení prvého soudce obnovil.

Důvody: Ustanovení § 104. j. n. ohledně podrobení se soudu o sobě nepříslušnému prvé instance úmluvou stran, mají výlučně povahu ustanovení výjimečných a musejí jako taková dle zákonů logiky a nařízení § 6. ob. z. obč. přísně býti vykládána. § 104. j. n. ustanovuje, že ona úmluva stran soudu již v žalobě listinou prokázána býti musí. Tomuto kategorickému předpisu nebylo v daném případě vyhověno, jelikož original snímku se spisu notářského ze dne 5. června 1903 soudu zároveň se žalobou nebyl předložen a pouhé odvolání se na tento notářský spis ke konci žaloby, nemůže naprosto býti za listinný průkaz pokládáno, rovněž jako připojení jednoduchého opisu snímku spisu notářského pro soudní spisy. Stejně nemůže dodatečně přinesení prvopisu snímku spisu notářského při ústním jednání dne 1. října 1907 zákonem požadovaný průkaz ujednání toho již v žalobě, nahraditi.

Konečně okolnost, že prvý soudce nedostatek listinného průkazu ujednání nepovšimnutým nechal a o žalobě prvý rok nařídil, nemá žád-

ného právního významu, jelikož ono opatření pouze k řízení rozepře se vztahuje, a tudiž pro soud závazným nebylo, a na druhé straně takovýmto opatřením žalované právo, námitku nepříslušnosti soudu k platnosti přivésti, odňato býti nemohlo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 1907, č. 15446. Dr. *Synáček.*

Kam zapsati sluší řeku Vltavu následkem kanalisace (stavby zdýmadla) upravenou?

C. k. vrchní soud zemský v království Českém učinil o rekursu c. k. finanční prokuratury jménem c. k. eráru a komisse pro kanalisování řek Vltavy a Labe v Čechách proti usnesení c. k. zemského soudu v Praze ze dne 8. dubna 1908 č. j. Nc XI 4/4-29, pokud jím bylo vysloveno, že pozemkové parcely čís. kat. 719/2, 719/3, 719/4 (zbytek parcely), 719/5, 719/7, 812, 813 a 814 budou zapsány do seznamu statku veřejného pro katastrální obec Prahu-Holešovice-Bubny ze dne 27. května 1908 R IV 122/8-1 toto usnesení:

1. Rekursu se částečně, pokud se týče pozemkových parcel čís. kat. 719/2 neplodné, 719/3 neplodné, 719/4 neplodné, 719/5 zahrada a 719/7 neplodné, vyhovuje. Pozemky tyto vylučují se ze seznamu statku veřejného a připíší se, až usnesení toto moci práva nabude, do vložky čís. 1363 pozemkové knihy katastrální obce Prahy-Holešovic-Buben.

2. Ohledně pozemkových parcel čís. kat. 812 plavebního kanálu, čís. kat. 813 hráze a čís. kat. 814 potahové stezky se rekursu nevyhovuje.

Odůvodnění. Legitimace obce Pražské k návrhu, aby pozemky čís. kat. 719/2, 719/3, 719/4, 719/5, 719/7, 812, 813 a 814, jež dosud v žádné pozemkové knize zapsány nejsou, nýbrž část veřejného statku v katastrální obci Praze-Holešovicích-Bubnech tvoří, v řízení k doplnění pozemkové knihy této katastrální obce dle § 20. zákona ze dne 25. července 1871 čís. 96 ř. z. a § 37. zákona ze dne 5. prosince 1874 č. 92 z. z. do knihy pozemkové zapsány nebyly, nýbrž i na dále v seznamu veřejného statku jmenované katastrální obce zůstaly, dána jest předpisy §§ 17. a 18. zákona ze dne 5. prosince 1874 č. 92 z. z. a její povinností, aby všeobecné zájmy veškerého svého obyvatelstva hájila a zastávala. Že pak zájem na tom, aby řeka Vltava, pokud se týče části její v obvodu obce Pražské, zůstaly statkem veřejným, má každý obyvatel Prahy, o tom nemůže býti pochybnosti. Stačí jen poukaz na § 36. o povinnosti obce starati se o opatření vody a

na rozdíl v užívání vody veřejné § 15. a soukromé § 16. zákona ze dne 28. srpna 1870 č. 71. z. z. pro království České.

O tom, že obci Pražské nepřísluší správa řeky Vltavy, nýbrž že správu tu vede c. k. místodržitelství, nebylo sporu.

Avšak správa může se vykonávati pouze v mezích zákona a tu ustanovuje § 287. ob. z. obč. výslovně, že řeky jsou statek veřejný. Stejně ustanovují § 2. zákona ze dne 30. května 1869 č. 93 ř. z. a § 2. vodního zákona pro království České ze dne 28. srpna 1870 č. 71 z. z., že řeky a velřeky jsou od toho místa, kde po nich počínají jezditi lodě nebo vory i s vedlejšími prameny svými statkem veřejným a že zachovávají tuto vlastnost i tehdy, když plavba po nich na čas se přeruší nebo docela přestane. Dle vynesení c. k. místodržitelství pro království České ze dne 10. února 1854 č. 1809 o předpisech policie říční, uveřejněného v č. 6 II. odd. zem. věst. vládního pro království České z roku 1854, prohlášena jest Vltava od Vyššího Brodu až k Mělníku za řeku splavnou, tedy za statek veřejný, a dle § 6. vodního zákona (říšského i zemského) může vláda, užívajíc § 365. ob. z. obč., i soukromou řeku, jež hodí se k plavbě loďmi neb vory, vyvlastniti a za veřejnou prohlásiti.

Nelze však přisvědčiti názoru c. k. finanční prokuratury, že na veřejném statku soukromá práva neexistují a že jen správa veřejného statku jest povolána veřejnost jeho hájiti a že, vyslovila-li se ona, že tu veřejný statek není, je to pro soud směrodatným. V prvním směru poukazuje se k tomu, že i na splavných, tedy veřejných řekách existují soukromá práva lovení ryb a perel, vybírání písku, kamení, ledu, rákosí atd. — nehledě na četná jiná, byť i na souhlasu správních úřadů závislá práva upotřebení hnací síly vody, odvádění vody do vodovodů, na zavodňování pozemků a používání jí ku plavení dříví atd. V druhém směru vedlo by stanovisko finanční prokuratury k tomu nemožnému důsledku, že, kdyby správa řeky Vltavy prohlásila, že celý tok její od Vyššího Brodu až k Mělníku není statkem veřejným, nesměl by vzdor opačnému ustanovení zákona nikdo tomu odporovati a bylo by to také pro soud směrodatným.

V daném případě jedná se však pouze o to, zdali sporné pozemky mohou vzhledem k ustanovení § 2. odst. 2. zákona ze dne 5. prosince 1874 č. 92 z. z. do knihy pozemkové býti zapsány, o čemž rozhodovati mají soudy, a tu dlužno dle náhledu c. k. vrchního zemského soudu rozeznávati:

ad 1. Pokud jde o pozemky čís. kat. 719/2 neplodné, 719/3 neplodné, 719/4 neplodné, 719/5 zahrada, 719/6 neplodné a 719/7 neplodné, jichž nabyla komisse pro kanalisování řek Vltavy a Labe tím, že při upravení a uplavnění řeky Vltavy přestaly býti části řeky té a byly vysušeny, ustanovuje § 48. zákona ze dne 28. srpna 1870 č. 71 z. z., že země a půda, jíž

v mezích staveb upravovacích těmito stavbami přibylo, náleží těm, kteří náklad na podniknutí nesou, v daném případě tedy fondu pro kanalisování řek Vltavy a Labe, jehož majitelem jest c. k. erár.

Poněvadž dle téhož ustanovení zákona může podnikatelstvo za plat postoupiti takto nabyté půdy spolumezujícím sousedům, když jí samo k lepšímu vysušení a upevnění břehů již nepotřebuje, jest z toho patrno, že se takto nabytá půda stává úplným soukromým vlastnictvím podnikatelstva, kteréž, když příslušný úřad správní k vyloučení jeho ze statku veřejného svolil, stává se předmětem zápisu do knihy pozemkové. Jakému účelu podnikatelstvo půdu tu věnuje, zejména bude-li v daném případě na ní zřízeno překladiště, nemění ničeho na jeho soukromém právu vlastnickém. Poněvadž komisse pro kanalisování řek Vltavy a Labe pozemkových parcel č. kat. 719/2, 719/3, 719/4, 719/5 a 719/7 nabyla dle § 48. uvedeného vodního zákona, není příčiny, proč by pozemky tyto ze zápisu do knihy pozemkové měly býti vyloučeny.

ad 2. Jinak však má se věc ohledně pozemkových parcel čís. kat. 812 plavebního kanálu, čís. kat. 813 hráze a čís. kat. 814 potahové stezky v Holešovicích-Bubnech. Plavební kanál čís. kat. 812 nebyl při uplavňování a kanalisování řeky Vltavy zřízen proto, aby sloužil soukromým zájmům podnikatelstva kanalisace Vltavy, nýbrž jen v zájmu veřejném, k umožnění plavby loďmi a vory po Vltavě i tehdy, když lze míti za to, že stav vody ve Vltavě klesne pod 120 cm. na Karlínském vodočetu, načež postaví se dle § 19. vyhlášení c. k. místodržitelství pro království České ze dne 26. května 1903 čís. 269.839 z roku 1902 čís. 82 z. z. z roku 1903 zdýmací jezy a pak děje se plavba lodí jen plavidly lodními, plavba vorů propustmi vorovými, kdežto jinak je volná plavba propustmi lodními v jezech. Správně vyřkl c. k. zemský soud v Praze, že ustanovení § 4. lit. c) vodního zákona nelze na tento plavební kanál vztahovati, neboť nejedná se o vodu zavřenou v kanále soukromém, nýbrž o uměle zařízené rameno splavné řeky, jež právě za účelem lepší splavnosti její bylo kanalisováno a tak zařízeno, aby se v něm voda, která jednou stranou z řeky do něho vtéká, umělými zdýmacími jezy vzedmula, tím proplutí lodí a vorů umožnila a na druhé straně zase z něho do volné řeky vytekla, což jest podstatnou známkou vodotoku (aqua profluens), který nikdy předmětem vlastnického práva býti nemůže.

V době, kdy plavba kanálem tím se provozuje, jest týž bez odporu splavnou částí splavné řeky, tedy statkem veřejným. Že plavba kanálem tím neprovozuje se stále po celý rok, nemůže na této jeho vlastnosti ničeho měniti, tak jako ničeho nemění na veřejnosti řeky skutečnost ta, že plavba po ní na čas se přeruší neb docela přestane. Plavební kanál nahrazuje při

nízkém stavu vody pro provozování plavby řečiště Vltavy, které následkem tohoto špatného stavu vody stalo se nesplavným, tvoří proto vzhledem k tomuto svému určení součást zařízení plavbu na řece Vltavě umožňujícího a musí proto za statek veřejný považován býti.

Obavy ohledně důsledků veřejného užívání kanálu toho v rekursu vyslovené, jeví se býti bezpodstatnými, přihlíží-li se k obmezujícímu ustanovení posledních vět § 15. vodního zákona počínaje slovy: »na kterých takové užívání...«, zejména pak § 17. vod. zákona pro království České.

Nerozlučnými částěmi tohoto vodního kanálu jsou ale pozemkové parcely čís. kat. 813 hráz a čís. kat. 814 stezka potahová, které proto musí sdíleti také jeho vlastnost jako veřejný statek, zvláště an bez nich nedá se žádný plavební kanál a veřejné používání jeho ani mysliti.

Rozhodování o tom, zdali řeka neb cesta je statkem veřejným, přísluší v případu pochybnosti ovšem úřadům správním, poněvadž ale řeka Vltava jest již dle ustanovení zákona statkem veřejným a soud rozhoduje jen o tom, je-li plavební kanál čís. kat. 812 částí této řeky a ne o otázce, zda je řeka ta statkem veřejným čili nic, pokládá vrchní soud zemský za to, že v tomto případě, kdy jedná se o zápis určitých pozemků do knihy pozemkové, náleží jemu také právo, aby šetře platných zákonných předpisů, rozhodl o tom, zdali pozemky čís. kat. 812, 813 a 814 v Praze-Holešovicích-Bubnech jsou, jak zástupci obce král. hlavního města Prahy, při řízení k doplnění pozemkové knihy tvrdili, dosud statkem veřejným a mohou-li do knihy pozemkové býti zapsány čili nic.

Poněvadž pak také po mínění vrchního zemského soudu žádost c. k. finanční prokuratury v Praze, aby pozemkové parcely č. kat. 812, 813 a 814 v katastrální obci Praze-Holešovicích-Bubnech do knihy pozemkové byly zapsány není odůvodněna, an přes to, že c. k. místodržitelství prohlášením ze dne 3. září 1904 čís. 11133 potvrdilo, že následkem stavby zdýmadla č. I. u Troje, jakož i předcházejícími vodními stavbami c. k. eráru povstaly v katastrální obci Praze-Holešovicích-Bubnech změny tím, že z řeky Vltavy čís. kat. 719 byly získány plochy, které se staly dle § 48. zákona ze dne 28. srpna 1870, č. 71 z. z. majetkem c. k. eráru a jako takové do pozemkové knihy pojaty býti mají a že mezi těmito plochami uvádí též pozemkové parcely čís. kat. 812, 813 a 814, z naduvedených důvodů je patrno, že pozemky tyto dosud část splavné řeky Vltavy, tedy veřejného statku tvoří, že ustanovení § 48. vod. zákona na ně použíti nelze, a že také koryta řek veřejných, ač je dle znění §§ 286. a 287. ab. z. obč. za vlastnictví státu pokládati dlužno, předmětem zápisu do knihy pozemkové nejsou, an za statek veřejný se

pokládají a proto dle § 2. zákona ze dne 5. prosince 1874 č. 92 z. z. ze zápisu do knihy pozemkové jsou vyloučena, bylo rekurs c. k. finanční prokuratury v Praze ve směru tom zamítnouti a v odpor vzaté usnesení c. k. zemského soudu v Praze ze dne 8. dubna 1908 č. j. Nc XI 4/4-29 ohledně pozemkových parcel čís. kat. 812, 813 a 814 v Praze-Holešovicích-Bubnech potvrditi.

C. k. nejvyšší soud dovolacímu rekursu pro nedostatek podmínek § 16. čís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z., za kterých lze změniti nebo zrušiti srovnalá usnesení nižších soudů místa nedal, ježto zmatečnosti zde není a usnesení nižších soudů ani co do legitimace obce král. hlavního města Prahy, ani co do věci samé nejeví patrné nezákonnosti aneb patrného odporu se spisy, kdyžtě legitimace městské obce plyne již z toho, že jí přísluší hájiti veřejnoprávní zájem obyvatelstva, ve věci samé však jediné jest rozhodným, dlužnoli plavební kanál, o který jde, pokládati za vedlejší rameno Vltavy, ku kterémužto otázce soudové nižší dle stavu věci právem přisvědčili a které i tehdy nutno přisvědčiti, provedena-li zřízení umělá a nákladná za tím účelem, aby plavba na tomto kanálu byla zabezpečena.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. července 1908 č. j. R II 585/1-08. *Dr. Worel.*

Podle § 519. č. 2 c. ř. s. lze usnesením odvolacího soudu odporovati jen tehdy, když nebyla vyřčena pouze zmatečnost řízení, nýbrž i odmítnutí žaloby; jinak řídí se odporovatelnost jen dle § 510. č. 3 c. ř. s.

C. k. zemský soud v Praze uznal rozsudkem ze dne 5. června 1907 č. j. Cg XVI. 190/7-4, že se manželství K. W. s A. W. uzavřené rozvádí od stolu a lože vinou žalované manželky, poněvadž se žalovaná, ač byla řádně předvolána, k jednání nedostavila a žalobcem uvedené okolnosti, jež pokládati bylo dle § 396. c. ř. s. za pravdivé, jsou důležitými příčinami, pro které lze dle § 109. obč. zák. nalézti na rozvod manželství.

C. k. vrchní soud zemský v Praze jako soud odvolací vyhověl usnesením ze dne 30. srpna 1907 č. j. Bc V 79/7-8 odvolání žalované, zrušil rozsudek prvého soudu a vrátil tomuto věc s nařízením, aby ve smyslu ustanovení § 6. dvorn. dekr. ze dne 23. srpna 1819 č. 1595 sb. z. s. dále jednal a pak nový rozsudek vydal. To v podstatě z toho důvodu, že se ovšem žalovaná k prvnímu roku nedostavila, že však přes to neměl proti ní býti vydán rozsudek pro zmeškání, nýbrž měl soud první stolice ve

smyslu svrchu uvedeného § 6. předsejíti, jelikož tu není důvodu, proč by žalovaná k dostavení se k roku tomu nemohla býti donucena. Takto byla nezákonným postupem žalované odňata možnost, aby před soudem při nově položeném roku projednávala; vydaný rozsudek jest dle § 477 č. 4 c. ř. s zmatečným a bylo jej proto zrušiti.

Nejvyšší soud zavrhl rekurs žalobcův jako nepřipustný.

Důvody: Stěžovatel a s ním vrchní soud zemský stojí na stanovisku, že tento rekurs jest připustný dle § 519. č. 2 c. ř. s., avšak neprávem.

Z důvodů v odpor vzatého usnesení vysvítá ovšem, že rozsudek prvého soudu zrušen byl pro zmatečnost řízení dle § 477 č. 4 c. ř. s.; avšak tím ještě není opodstatněna připustnost rekursu podle § 519. č. 2 c. ř. s.

Toto ustanovení zákona vyžaduje spíše, aby vyrčena byla zmatečnost rozsudku prvého soudu. § 478. c. ř. s. rozlišuje v tomto směru přesně, je-li zrušením rozsudku pro zmatečnost třeba ku vyřízení věci dalšího jednání čili nic. Pouze v tomto případě, kdy se následkem toho objeví odmítnutí žaloby býti nutným důsledkem vyrčené zmatečnosti rozsudku prvého soudu, má místo ustanovení § 519. č. 2 c. ř. s. Je-li však ku vyřízení věci potřebí dalšího jednání, sluší užiti všeobecného ustanovení § 519. č. 3 c. ř. s., ať již byla věc z jakéhokoliv důvodu vrácena soudu první stolice k projednání a rozhodnutí, a byť důvod ten záležel, jako v nynějším případě, ve zmatečnosti dle § 477. č. 4 c. ř. s. Jelikož však ve všech případech, kde se věc dle § 519. č. 3 c. ř. s. vrací nižšímu soudu, dopuštěn jest rekurs jen tehdy, když spolu v usnesení odvolacího soudu bylo vyrčeno, že řízení v první stolici teprve, až toto usnesení nabude moci práva, má býti započato nebo v něm má býti pokračováno, takovéhoto dodatku však v odpor vzaté usnesení neobsahuje, jest rekurs nepřípustný a dlužno jej dle § 526. odst. 2. c. ř. s. odmítnouti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 5. listopadu 1907 č. 13.829. *J. L.*

Meze působnosti obecního představenstva a výboru obecního.

Firma B. & H. v K. odebrala z obecního vodovodu v K pro svůj závod v době od 1. listopadu 1904 do 1. listopadu 1905 36.190 m.³ vody, zač požadovala obec K. na řečené firmě platebním rozkazem poplatek 30 h za 1 m.³, celkem 10.857 K.

Firma zaplativši polovici požadovaného poplatku podala v příčině druhé polovice proti platebnímu rozkazu odvolání k obecnímu výboru,

který je však zamítl; další stížnosti firmy byly okresním a zemským výborem zamítnuty jednak pro nepříslušnost, jednak pro opozdění.

Když firmě B. & H. hrozilo nebezpečí, že nezaplacená polovice poplatku bude na ní vymáhána politickou exekucí, žalovala u c. k. krajského soudu v P., na zjištění, že obci K. nepřísluší právo požadovati za zmíněnou přebranou vodu z městského vodovodu 30 hal. za 1 m.³, a sice proto, poněvadž jí tehdejší starosta obce p. J. Sch. snížil poplatek 30 h za 1 m.³ odebrané vody na 15 h za 1 m.³.

Přes to, že výslechem býv. purkmistra J. Sch. bylo prokázáno, že se bude účtovati žalující firmě voda pro její průmyslový podnik obnosem 15 h za 1 m.³, zamítl c. k. krajský soud v P. žalobu a to z těchto důvodů:

Dle názoru soudu jest rozhodnou jen ta okolnost, je-li výše uvedené ujednání mezi býv. purkmistrem a zástupcem firmy pro žalovanou obec závazným čili nic a tu dospěl soud k tomu přesvědčení, že ujednání to pro obec závazným není, poněvadž purkmistr ku uzavření ujednání toho obecním zastupitelstvem k ujednání takovému jedině oprávněným zmocněn nebyl a je také obecnímu zastupitelstvu ani dodatečně ku schválení nepředložil, a sám, jsa oprávněn jmění obecní pouze v mezích usnesení obec. zastupitelstv. spravovati, dle obec. zřízení nebyl oprávněn, aby ujednání to činil závazně pro obec.

C. k. vrchní zemský soud v kr. Čes. odvolání žalující firmy vyhověl.

Dohodnutí mezi starostou obce a zástupcem firmy jest dle své povahy smlouvou spadající v obor práva soukromého, kterou na straně jedné slibuje se dopouštěti odebírání vody normální spotřebu převyšující, na straně druhé pak se slibuje smluvenou cenu zaplatiti.

Náhled prvního soudce, že starosta obce k uzavření této smlouvy oprávněn nebyl, nesdílí soud odvolací, neboť: Není především správným, že by k povolení ceny mírnější za odebranou vodu byl příslušným výbor obecní. Záležitost tato spadá do samostatné působnosti obce a v záležitostech takových jest představenstvo obecní orgánem správu vedoucím a vykonávajícím (čl. V., VIII. z. ze dne 5. března 1862, č. 18 ř. z. a § 13. 51 obec. zř.). Představenstvo vede správu záležitostí obecních a obstarává tudíž o své újmě vše, co náleží k obyčejné správě jmění (§ 31. č. 5 a contr.). A že k obyčejné správě jmění náleží též uzavříti smlouvu, o níž jde (ve smyslu § 7. pravidel o placení vodní dávky), má c. k. vrchní zemský soud za nepochybno, zejména, uváží-li se, že slevy tyto povolují se z pravidla do odvolání a proto velké důležitosti nemají.

Ale také ze zákona ze dne 24. října 1899. č. 97 z. z. a ze samých pravidel o dávce vodní dovozuje soud odvolací, že představenstvo obecní k povolení mírnější ceny jest oprávněno. — Dle čl. V. cit. zák. a čl. 12. pravidel vydává platební rozkaz starosta a z platebního rozkazu starostova jde odvolání na obecní výbor. Kdyby povolení slevy bylo vyhraženo obecnímu výboru, rozhodoval by o odvolání z platebního rozkazu na slevený obnos vydaném týž orgán, který slevu povolil, což by zajisté řádnému řízení odporovalo.

Žalovaná obec oprávnění představenstva ku uzavření smluv těchto také výslovně uznala, neboť přípisem starosty ze dne 13. července 1904 bylo žalobkyni oznámeno, že na základě usnesení městské rady, nemožno na nabídku firmy v příčině slevy na 15 h za 1 m.³ přistoupiti a že jiná sleva žalobkyni se nenabízí. Tedy nikoliv obecní výbor, nýbrž městská rada o dřívější žádosti žalobkyně o povolení menší ceny de facto rozhodovala.

Z uvedeného má odvolací soud za to, že ani dle zřízení obecního, ani dle zák. ze dne 24. října 1899 č. 97 z. z. ani z pravidel pro placení vodní dávky v K. platících a konečně ani dle panující praxe uzavírání smluv v příčině povolení mírnější ceny za vodu z městského vodovodu odebranou obecnímu výboru v K. vyhraženo není, a že dle cit. zákonů a pravidel jest představenstvo obecní považovati za orgán, který dávku vodní v mezích pravidel vyměřuje a proto i smlouvy ve smyslu § 7. pravidel vlastně uzavírá.

C. k. nejvyšší soud dovolání obce K. dal místa, rozsudek soudu odvolacího změnil a obnovil rozsudek stolice prvé.

Důvody: Předpisy o způsobu vybírání vodní dávky v městě K. vydané ve smyslu čl. III. zák. ze dne 24. října 1899 č. 97 zem. zák. byly, jak z nich patrno, usneseny obecním zastupitelstvem v sezení dne 27. července 1904, tedy dva dny před právě zmíněným dohodnutím se.

Třebas byly tyto předpisy teprve dne 13. října 1904 zemským výborem ve srozumění s c. k. místodržitelstvím schváleny, možno beze vší pochybnosti při řešení otázky legitimace tehdejšího starosty k ujednání oné dohody, v přítomném sporu jedině mezi stranami sporné, k předpisům těm se táhnouti, jak též soudem odvolacím činěno, jelikož předpisy ty již v době oné úmluvy byly směrodatny.

Jak již naznačeno, usneslo se na těchto předpisech obecní zastupitelstvo. Jelikož však dle § 79. a 90. ob. zř. usnášeti se o zavedení obecních dávek jakéhokoliv způsobu, ať již podléhají schválení nadřízeným úřadem čili nic, přísluší obecnímu výboru, nemůže zajisté býti

pochybnosti, že na předpisech těch usnesl se »obecní výbor« jmenovaného města.

Stanoví-li se pak v článku 7. těchto předpisů vodní dávka za vodu dodávanou pro závody průmyslové částkou 30 h za 1 m.[3] vody a praví-li se při tom, že při větší odebírce na základě zvláštních smluv od případu k případu může býti výminečně povolena cena nižší, aniž uvedeno, kterému orgánu obecnímu přísluší smlouvy takové uzavírati, je již z toho jasno, že takové úmluvy, na něž jako na výminečné pomýšleno, uzavírati má právě týž orgán, který stanovil pravidla, tudíž obecní výbor a nikoliv obecní starosta sám.

Odvolává-li se soud odvolací proti tomuto názoru na článek 2. předpisů, dle něhož obecní zastupitelstvo vyhražuje si právo osvobozovati dle vlastního volného uvážení budovy ústavů obecně prospěšných od placení vodní dávky, a dovozuje-li z toho, že si obecní zastupitelstvo v záležitosti vodní dávky právě jen toto opatření vyhradilo, že tedy smlouvy o snížení vodní dávky dle čl. 7. oprávněno je uzavírati obecní představenstvo, dlužno odvětiti, že ze znění onoho článku 2. naprosto nelze odvozovati tendenci, ustanoviti, že obecnímu zastupitelstvu v záležitostech vodní dávky přísluší právě jen rozhodovati v naznačených sproštěních, nýbrž že v ustanovení tomto nikterak neklade se váha na označení obecního orgánu k onomu sproštění příslušného, nýbrž na to, že při onom sprošťování rozhodovati má pouze volná úvaha.

Článek V. zák. ze dne 24. října 1899 č. 97 z. z. a čl. 12. předpisů, dle nichž obecní starosta vydává platební rozkaz na povinnou dávku vodní, kdežto o odvolání z něho rozhoduje výbor obecní, nedají se rovněž vyložiti proti názoru zde hájenému a pro náhled opačný.

Soud odvolací má za to, že by se příčilo řádnému řízení, aby obecní výbor povolán byl povolovati sníženou dávku, ale i rozhodovati o odvolání z platebních rozkazů na tento snížený poplatek. V tom by však nespočívala anomalie soudem odvolacím ve směru tomto spatřovaná; povolí-li výbor obecní snížený poplatek, vydá starosta obecní příkaz platební, jakožto zákonem zřízený výkonný orgán obecního výboru (§§ 51., 56. odst. 2. a 57. obec. zř.); ponechati výboru obecnímu, aby zkoumal správnost tohoto výkonného opatření, nemůže býti naováženou.

Že pro otázku přítomnou po zmíněné legitimaci úplně je lhostejno, že oné úmluvě ze dne 29. července 1904 předcházevší návrhy žalující firmy na stanovení výše vodní dávky vyřízeny byly radou městskou, tudíž obecním představenstvem a nikoliv obecním výborem, nevyžaduje zajisté bližšího odůvodnění; okolnost ta nedokazuje však ani více ani méně, než že vyřízení ta vyšla od orgánu obecního pro ně nepříslušného.

Pro svůj náhled, že obecnímu starostovi náleží uzavírati smlouvy o snížené vodní dávce, jak na ně pomýšlí § 7. předpisů, sáhl soud odvolací též k ustanovením řádu obecního.

Obecně je obecní výbor dle § 30. ob. zř. orgán v záležitostech obecních se usnášející, představenstvo obecní dle § 51. ř. ob. orgán vedoucí správu a výkonný.

Zejména v ohledu správy obecního jmění, o jakou tuto beze vší pochyby jde, je dle § 31. odst 5 zř. ob. výboru obecnímu přikázáno usnášení se ve všech záležitostech, jež nenáleží k obyčejné správě jmění, kdežto dle § 57. ob. zř. obecnímu starostovi přísluší správa jmění obecního pouze uvnitř mezí usnesení učiněných obecním výborem.

Poněvadž, jak právě uvedeno, výboru obecnímu přikázáno usnášení se ve všech záležitostech, jež nenáleží k obyčejné správě jmění a poněvadž dle dalšího ustanovení § 57. ob. zř. starostovi obecnímu přísluší každékoliv opatření v záležitostech obecního jmění, jež nenáleží v obor působnosti výboru, je ovšem správno, jak též soud odvolací dovozuje, že starostovi obecnímu přísluší řádná obyčejná správa jmění obecního.

V obor obyčejné správy jmění náleží veškeré úkony, jimiž provádí se upravený již, zavedený způsob užívání nebo využitkování dotčeného objektu majetkového, tudíž veškeré úkony odůvodněné obyčejným během věci, zpravidla se opakující, vůbec úkony menší důležitosti (viz § 233. ob. obč. zák.).

K úkonům takovým nelze však čítati zajisté uzavírání smluv, jimiž výminečně přiznává se jednotlivcům snížení dávek stanovených usnesením obecního výboru a schválených nejvyšším úřadem autonomním v dohodě se zemskou vládou.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. října 1907 č. 10.986. *JUC. Boh. Zuna.*

K výkladu zákona o ochraně svobody volební ze dne 26. ledna 1907 č. 18. ř. z.

C. k. nejvyšší a zrušovací soud uznal o zmateční stížnosti, podané k zachování zákona c. k. generální prokuraturou, takto za právo:

Rozsudkem c. k. krajského jako odvolacího soudu v Ch. ze dne 25. listopadu 1907 č. j. Bl 220/7-3, pokud uznává Václava R. vinným pře-

stupkem naznačeným v §u 6. zákona ze dne 26. ledna 1907 č. 18 ř. z. a odsuzuje jej k pokutě 15 K, byl zákon porušen.

Důvody: Říšský poslanec Václav K. podal dne 7. srpna 1907 u c. k. okresního soudu v L. na Václava R. trestní oznámení pro přestupek naznačený v §u 6. zákona ze dne 26. ledna 1907 č. 18 ř. z. spáchaný prý tím, že dne 13. května 1907, v den před volbami do říšské rady v L. odbývanými, rozšiřoval tištěný leták »Kdo je V. J. K.?«, v němž Václav K. obviňován z různých nemravných a nečestných jednání.

K návrhu veřejného žalobce zavedl c. k. okresní soud v L. proti Václavu R. trestní řízení ve směru §u 6. citovaného zákona, sprostil však rozsudkem ze dne 25. října 1907, čj. U V 269/7-5 obžalovaného vznesené naň obžaloby.

Přijal sice za prokázáno, že Václav R. v den před volbou do říšské rady rozšiřoval shora uvedený leták, pokládal však použití §u 6. zákona ze dne 26. ledna 1907 č. 18 ř. z. na toto jednání obžalovaného za vyloučeno proto, že v letáku tom obsažené utrhačné útoky zakládají skutkovou povahu přečinu urážky na cti naznačeného v §u 493. z. tr., dle §u 1. zákona ze dne 26. ledna 1907 č. 18. ř. z. však předpisu zákona toho pouze potud lze užívati, pokud ten který čin nenese známek trestního činu, jejž trestati sluší dle obecného zákoníka trestního a jenž podléhá trestu přísnějšímu.

Soud odvolací odmítá náhled soudce prvého, že § 1. zákona ze dne 26. ledna 1907 č. 18 ř. z. brání použití §u 6. tohoto zákona na případ přítomný, v úvaze, že spočívající snad v obsahu tiskopisu urážka na cti je jiný čin, než z povinnosti úřední stíhání podléhající přestupek §u 6. cit. zák., i shledává ostatně skutkovou podstatu deliktu posléze zmíněného, poněvadž prý pověsti v letáku o Václavu K. rozšiřované jsou nepravdivy, k volbě oprávnění v době jeho rozšiřování nemohli již se přesvědčiti o pravém stavu věci, obžalovaní však dle stavu věci zřejmě jednali v úmyslu §u 6. cit. zák.

Pro rozhodný výrok soudu odvolacího, že zprávy o Václavu K. rozšiřované jsou falešny, nedostává se však v rozsudku stolice druhé jakéhokoliv odůvodnění.

Leták předmět činu trestního tvořící uveřejňuje nejprve obžalovací spis podaný Václavem J. K. dne 8. března 1907 u c. k. zemského jako trestního soudu v Praze proti Rudolfu F. a Emanuelu St. pro urážku na cti. Tato obžaloba reprodukuje ovšem obsah tiskopisů vinících Václava K. z mnoha nemravných a nepočestných jednání, jakož i z opovrženíhodných vlastností. Že však spis obžalovací v této formě Václavem K. u soudu byl podán, je skutečnost spisy prokázaná. Leták připojuje pak poznámku, že se Rudolf F. obžaloby nelekl, nýbrž že o tvrzeních v ní obsažených

nabídl důkaz pravdy. Na to reprodukuje leták doslovně podání Rudolfa F. o předvolání svědků k porotnímu přelíčení nařízenému na den 25. května 1907 o soukromé obžalobě Václava K. Dle svého obsahu může toto podání zajisté přicházeti v úvahu jako nabídnutí důkazu pravdy ve smyslu §u 490. tr. z. Leták končí poznámkou, že Václav K. zvěděv, že Rudolf F. chce provést důkaz pravdy, že poznal, že by tím čest jeho byla ještě více poškozena a že narychlo ještě před přelíčením vzal žalobu zpět, načež pražský zemský jako trestní soud dle §u 227. ř. tr. řízení zastavil. Pokud jde o veškeré tyto procesní skutečnosti, nelze zajisté mluviti o falešných zprávách vůbec.

Soud odvolací tedy patrně pokládá za falešna pouze obvinění proti Václavu K. vznesená, tvořivší předmět obžalovacího spisu ze dne 8. března 1901 a R. F. nabídnutého důkazu pravdy.

Poněvadž však neuvádí pro svůj výrok důvodů, zdá se, že zastává právní náhled, že by bylo bývalo na obžalovaných, aby dokázali pravdivost těchto obvinění, chtějí-li být prosti zodpovědnosti dle §u 6. zákona ze dne 26. ledna 1907 č. 18 ř. z.

Avšak rozšiřovati zásadu stanovenou v §u 490. z. tr. a pouze pro urážky na cti platnou na oficiální delikt §u 6. cit. zák. je nepřípustno. Musila by býti f a l e š n o s t zpráv Václavem R. rozšiřovaných p r o k á z á n a, aby bylo lze uznati jej vinným dle §u 6. zákona ze dne 26. ledna 1907 č. 18 ř. z.

V ohledu tom však ani veřejný obžalobce nedal podnětu k šetřením, ani jich nezavedl soud odvolací dle §u 3. ř. tr. z moci úřední.

Rozhodně je však rozsudek soudu odvolacího dle §u 281. č. 5 ř. tr. zmateční, poněvadž neuvádí důvodů pro výrok o falešnosti zpráv obžalovaným o Václavu K. rozšiřovaných.

Bylo tedy dle předpisu §u 292. ř. tr. vyhověti zmateční stížnosti c. k. generální prokuraturou dle §u 33. ř. tr. podané a věc odvolacímu soudu k opětnému projednání a rozhodnutí vrátiti.

R o z h o d n u t í c. k. n e j v y š š í h o s o u d u z e d n e 11. ú n o r a 1908 č. Kr. II 30/4-8. *Dr. Strass.*

Hovorna.

Cizozemská společnost akciová jakožto společnice tuzemské společnosti s ruč. obm.

Na stránce 612 uvažuje Dr. Worel o otázce, zdali jest třeba prohlášení o připuštění cizozemské společnosti akciové ve smyslu cís. nař. ze dne

29. listopadu 1865 č. 127 ř. z., účastní-li se cizozemská akciová společnost v tuzemsku společnosti s ruč. obm.

Nutno předem vytknouti, že otázka tato dosud v judikatuře spornou není, jak Dr. Worel mylně uvádí, cituje rozhodnutí, která se otázky této netýkají. — Neboť účastenstvím cizozemské akciové společnosti tuzemské společnosti s ruč. obm. zabývá se z uvedených jím rozhodnutí pouze a jedině rozhod. ze dne 23. dubna 1907, č. 4872 (J. Bl. 07 č. 26). — Rozhodnutí Drem Worlem dále jako opačná citovaná a sice ze dne 17. července 1906, č. 12.360 (Gell. Cbl. 1906 str. 1039) a ze dne 18. prosince 1906 č. 20.253 (Gell. Cbl. 1907 str. 420) se akciové společnosti netýkají. — Prvé totiž jedná o zápisu cizozemské společnosti s ruč. obm. jako společnice tuzemské veřejné obchodní společnosti, druhé pak o zapsání cizozemské společnosti s ruč obm. jako člena tuzemské společnosti téhož druhu.

Ve věci samé nutno prohlásiti názor, že by cizozemské akciové společnosti třeba bylo vymoci připuštění ve smyslu cís. nař. ze dne 29. listopadu 1865 čís. 127 ř. z., chce-li súčastniti se tuzemské společnosti s ručením obmezeným, za pochybený — názor tento jest v odporu se základními pojmy práva. — Připuštění třeba dle čl. I. »zum gewerbemässigen Betriebe ihrer Geschäfte«*) (vide čl. III. »bevor die ausländische Gesellschaft ihren Geschäftsbetrieb eröffnet«); živnostníkem jest dle rakouského živnostenského práva — národohospodářský pojem při řešení otázek práva positivního nezajímá — na jehož jméno zní živnostenský list anebo koncesse (viz Mataja »Grundriss« str. 15) a samostatně živnost provozuje, id est dle legální definice § 2. živnost. ř. živnostníkem jest, jehož jménem právní obchody se uzavírají a jenž tudíž bezprostředně z nich jest oprávněn a povinován. — Lhostejno jest, komu pak dalším postupem čistého zisku se dostává (viz Kulisch, Gewerberecht I. str. 113).

Jelikož společnost s ruč. obm. jako osoba právnická provozuje živnost jménem vlastním, živnostenský list aneb koncesse zní na jméno její — oprávnění a povinnosti ze živnosti plynou bezprostředně pro ni, což vše ostatně spojeno jest se soukromoprávním pojmem »právnické osoby«, — jest na bíledni, že akciová společnost jako člen této společnosti s ruč. obm. žádné obchody po živnostensku neprovozuje — a tudíž též žádného připuštění ve smyslu cit. nař. nepotřebuje. — Rozhodnutí nejvyššího soudu — jakož i totožné vyjádření ministerstva vnitra — jest tudíž

*) Avšak čl. I. cit. cís. nař. mluví též o tom, že se cizozemská společnost v Rakousku »za právně existující uzná« etc. — splní-li podmínky a—d. Nesplní-li těchto podmínek možno pochybovati o její právní existenci pro Rakousko.

Red.

správné, ačkoliv nejvyšší soud, jak již bývá jeho obyčejem, všem zásadním úvahám úzkostlivě se vyhýbá. —

Vracím se nyní k argumentům Worlovým, jenž dospívá k úsudku opačnému. — Připuštění akciové společnosti prý jest nutným, »nelze-li účastenství společnosti pokládati pouze za účastenství kapitálem«. Jest tudíž dle této argumentace nutným vždy, poněvadž osoba právnická jinak než kapitálem podniku jiného se súčastniti nemůže. — Kdyby bylo správné, co tvrdí Worel, že »ustanovení zákona o společnostech s ruč. obm. předpokládají (scil. de lege lata), nejen stálý styk (to jest osobní), nýbrž i trvalé spojení »společníků« s veškerým žitím a bytím společnosti,« — toť by právnické osoby, u nichž předpoklad tento jest nemožným, členy společnosti státi by se vůbec nemohly!! Účastnění se na společnosti s ruč. obm. jest tudiž, jak pokračuje Worel, v tomto argumentu, pro společníky hospodářsky provozováním obchodu. — Hospodářsky možná že ano — ale ne právnicky! Toto směšování legislativních motivů národohospodářských s positivními ustanoveními zákona a v další konsekvenci pak pojmů hospodářských s pojmy právními nemůže míti v zápětí než názory mylné. —

Čteme dále, že prý cís. nařízení ze dne 29. listopadu 1865 č. 127 ř. z. vydáno bylo »k ochraně tuzemských věřitelů, k odvrácení nezákonné soutěže a event. nepoctivého obchodování a k ochraně zájmů průmyslových«. — (Neznámo, z kterých pramenů autor čerpal. — Tyto zákonodárné motivy, myslím, že ovládají zákonodárství vůbec a nejsou specificum cit. nařízení. — Toto vydáno bylo prostě ku generelnímu stanovení podmínek reciprocity — ve smyslu § 26. a 33. obč. z. a § 8. živn. ř.) — Toto nařízení bylo by prý lze »obcházeti«. Na to nutno odpověděti, že kdo v mezích zákona jedná, třeba i využitkoval nedostatků zákona, »neobchází« zákon; meze zákona jsou současně mezemi činnosti soudcovské. — Nedostatky zákona vyplní moc zákonodárná a nikoliv soudce! — Z tohoto příkladu, kde si autor dle vlastního úsudku motivy zákona buduje, vidíme, kam bychom dospěli, kdyby působnost soudcovská způsobem uvedeným ohraničena nebyla. — Tím méně připustným jest další argument Worlův, že by dle názoru zde hájeného poškozen byl rakouský fiskus. — Soudnictví jako strážce berních zájmů fisku jest pojmem modernímu státu neznámým. —

Dále tvrdí Worel, že praxe »omylem při súčastnění se cizozemských akciových společností na tuzemských nevyžaduje dříve připuštění cizozemské společnosti v tuzemsku a že z této mylné praxe ničeho nelze vyvozovati«. — Akciové společnosti mohu se súčastniti jedině tím způsobem, že si — všeobecně řečeno — koupím akcie této společnosti. — A to prý má býti omyl, že když Credit Lyonnais v Paříži súčastní se akciové společnosti tuzemské, koupiv na Vídeňské burse 1000 akcií tohoto

podniku, nemusí si předem vyžádati připuštění v Rakousku! — Tento argument zavinilo ostatně — hledal jsem dlouho po zárodku jeho — ministerstvo vnitra shora citovaným výnosem svým, v němž se praví, že akciová společnost cizí nepotřebuje k súčastnění se akciové společnosti tuzemského připuštění, jelikož jedná se právě tak, jako v případě našem, o jiný právní subjekt — a ministerstvo tohoto argumentu používá patrně proto, poněvadž při akciových společnostech nerožnost tohoto požadavku bije do očí. — Ve Worlově argumentaci nastupují pak argumenty z práva živnostenského. — Sporno prý jest, nemají-li »jednotlivá jednání právní cizozemské společnosti, vedou-li ku stálému členství ve společnost s ruč. obm., býti považována za živnostenské provozování obchodu«. — Dále pak prý již v přistoupení a v dalším »uplatňování většího aneb menšího vlivu na obchodování tuzem. společnosti« shledati sluší obchodování. — Tvrzení tato jsou v odporu se zákonným pojmem živnosti; ostatně nelze vystihnouti, co si na př. autor v »uplatňování většího aneb menšího vlivu na obchodování tuzemské společnosti« představuje. — Jisto jest, že, kdo si právní pojmy buduje sám, lehko dokazuje. —

Nenalézám tudíž v zákonných předpisech nějaké nejasnosti a neúplnosti a neshledávám tudíž, že by de lege ferenda bylo žádoucno, aby v příčině té zákonem »v zájmu tuzemského obchodu a průmyslu i škodlivými smlouvami celními, pak kartelovými a trustovými smlouvami ohroženého« odpomoc zjednána byla. — Nechci nikterak podceňovati zkušenosti páně autorovy v oboru obchodní politiky a národního hospodářství. — Obracím se však se vší rozhodností proti tomu, aby názory čerpané třeba i z vědeckého probádání uvedených oborů bez poukazu zákona vnášeny byly v judikaturu civilní. (V rozhodnutí ze dne 23. dubna 1907 č. 4872 shora citovaném uvažuje nejvyšší soud, není-li názor jeho spojen s poškozením tuzemského hospodářství.) — Chci, bych nebezpečnost tohoto počínání jen načrtl, citovati: »Především dle mého náhledu o nějaké zápovědi kartelů, o jejich potlačování právem civilním aneb trestním řeči býti nemůže. — Neprospěchy jednotlivých svazů a ta neb ona méně příznivá okolnost není s to, by odčinila skutečnost, že kartel v jednotlivých odborech hospodářství jest potřebou, v mnoha jiných odborech slouží k odvrácení většího zla, vypomohl ze situací povážlivých a zmenšil oběti zápasu konkurenčního a stagnaci obchodní.« — Tak promluvil — justiční ministr Klein jako referent německého Juristentagu v Inšpruku dne 10. září 1904.

Advokát *Dr. Karel Fuchs.*

Denník.

Dvorní rada Horác Krasnopolski, jehož úmrtí jsme oznámili na str. 615, narodil se dne 5. listopadu 1842 v Pistyni v Haliči; studoval na universitě pražské, kdež dosáhl r. 1868 hodnosti doktorské. Na téže ještě nerozdělené universitě habilitoval se r. 1872, stal se r. 1876 mimořádným professorem rakouského práva občanského a po úmrtí Krainzově r. 1881 řádným professorem toho oboru; po rozdělení university působil na německé universitě do své smrti. Hlavní jeho spisy jsou: Das Anfechtungsrecht der Gläubiger nach österr. Recht (1889): Zur Auslegung des § 63 des öst. allg. bürgerl. Gesetzbuches, impedimentum ordinis, a replika proti Brentanovi (1895); Der Verlöbnisbruch im österr. Rechte (1904); Erörterungen aus dem oesterr. Schadenersatzrechte. Zugleich eine Replik (1908); Die Haftpflicht der Eisenbahnen nach öst. Recht (Österr. Staatswörterbuch); na jaře tohoto roku vydal kritiku novelly k občanskému zákonníku.

Neohrožené hájení. Řádný obhájce jest povinen, aby při hlavním přelíčení s náležitou rozvahou všechno přivedl a uplatnil, co jest způsobilé působiti na prospěch jeho klienta. Uvádění takových okolností podmíněno jest zvláštním postavením obhájce. Cítí-li se třetí osoba tvrzením takových skutečností na cti dotčena a podá-li na obhájce žalobu pro urážku cti, stačí pro sprostění jeho, provede-li takové okolnosti, podle nichž obvinění mohl důvodně za pravdivé pokládati, a není třeba plného důkazu pravdy (§ 490. 2. od. tr. z.). Tak uznal kassační soud následkem stížnosti na ochranu zákona podané proti opačným souhlasným nálezům dvou nižších stolic rozh. 13. května 1908. Všichni obhájci jsou kassačnímu soudu zavázáni díkem za toto rozhodnutí, jevící pochopení pro povinnost obhájcovu, který nemůže na to nechati dojíti, aby klient jeho byl odsouzen a pak obhájci vytýkal, že neuvedl určitých závažných okolností a skutků, které mu k obhájení byly sděleny. Vždyť dle § 9. adv. ř. advokát co zástupce neb obhájce jest povinen, aby všechno b e z o b a l u (unumwunden) neb n e o h r o ž e n ě k platnosti přivedl, co jeho straně posloužiti může! Platí ovšem i tu známé pravidlo: fortiter in re, suaviter in modo -- ale zamlčeti určitý fakt dostatečně osvědčený, jenž jest na prospěch žalovanému, příčí se povinnosti obhájce a jest mimo to nestatečnost. Hájili jsme jedenkrát — bylo nás několik advokátů — řadu obžalovaných před porotou proti obžalobě, že »skrývajíce se pod nepravou tvářnost lidí zámožných, od obchodníků zboží vylákali«. Mezi těmi obchodníky byli též tací, kteří zabývali se po živnostensku prodáváním zlata, stříbra, šperků atd. n a l h ů t y. Tu ovšem při obhajování se strany obhájců bylo na to

poukazováno, že takový obchodník za svoje risiko béře vydatnou assekurační premii, že prodává zboží menší ceny a mnohem dráže než za hotové atd. Měli jsme úspěch. Skorem všichni obžalovaní byli sproštěni až na jednoho již dříve vícekrát trestaného, — ale na jednoho z obhájců podala manželka čili vdova zatím zesnulého zlatníka a hodináře žalobu pro urážku na cti. Na důkaz pravdy neb pravděpodobnosti sice nedošlo, poněvadž svědci (z lavice porotců) slyšení žádného urážlivého výroku nedosvědčili — bylo by však stačilo, aby obžalovaný obhájce byl prokázal, že ti, kdož zlato a šperky etc. na lhůty prodávají, obyčejně tak jednají, jak při přelíčení bylo vylíčeno. Povinnost neohroženého hájení musí poskytnouti obhájci výhodnější postavení než jest ono kteréhokoliv neinteresované, nepovolané a lhostejné třetí osoby — a v tom není obsažen žádný privilej na urážení, jak prvé stolice za to měly, neboť jest rozdíl mezi tím, tvrdí-li někdo jistý fakt, jsa k tomu povoláním svým zavázán, aneb učiní-li tvrzení své, nejsa k tomu ničím povolán. V prvém případě nemožno podkládati jemu ani úmyslu urážejícího.

Soudy pro osoby mladistvé v Rakousku. O zřízení zvláštního soudu pro mladistvé delinkventy v Německu a sice nejprvé ve Frankfurtě n. M. zmínili jsme se v sešitu III. tohoto ročníku. Nyní má dojíti také u nás alespoň na obdobu takových soudů, ovšem pokud to jest možno v mezích dosavadní organisace soudní. Jak se totiž dočítáme, mají počínajíce 1. lednem b. r. odkázáni a postaveni býti všichni obžalovaní až do 18. roku věku svého před zvláštní senát — určený tedy pro osoby mladistvé. U soudů okresních má býti rozhodováním o činech trestních takových mladistvých osob pověřen soudce, jenž jest soudcem poručenským. Zvláště toto opatření jest výhodné a sluší je proto vítati a schvalovati, poněvadž v takových případech vychovatelské opatření poručenského úřadu jest důležitější než uložení trestu. Proto nepochybujeme ani o tom, že také senát při sborových soudech povolaný, zjedná sobě náležitého spojení s úřadem vrchnoporučenským, alespoň podáváním a vyžadováním potřebných zpráv poručenstva se týkajících, s čímž spojena bude též vychovatelská činnost soudu poručenského.

O pseudonymu.

Píše JUDr. Jan Heller.

I.

Počet statků, dožadujících se ochrany soukromoprávní, se stále rozmnožuje, tak že na ně stará soustava práv soukromých již nestačí, a třeba pomýšleti na její rozšíření, jak učí Randa ve Sborníku r. 1901 seš. 1.[1])

Skupinou takových nových statků jsou především energie[2]) neb síly přírodní: světlo, teplo, elektřina a v poslední době radioaktivita.[3])

Druhou skupinou jsou statky individuální, čili takové, jež spojeny jsou s jednotlivou osobou jako její vlastnosti osobité, jako tělo a jeho součásti, jeho tvar zevnější čili obraz i jeho zevní. od ostatních jedinců je odlišující označení čili jeho jméno. Tím však počet těchto individuálních statků není ještě vyčerpán, neboť dochází již na to, že i lidský hlas čili zpěv určitého jedince má býti soukromoprávně chráněn.[4])

Pokud se týče jména osoby, jest vlastně s podivením, že teprve v našich dobách dochází na jeho soukromoprávní ochranu, neboť cena čili hodnota jména uznávána již v šedé dávnověkosti. Třeba právo na jménu osoby jest převahou rázu individuálního,

[1]) O rozmnožení statků též srov. Georg Cohn Neue Rechtsgüter Berlin 1902, str. 5 a 6. Úvod.

[2]) Poslední výklad všímající sobě nejnovějších výzkumů podává Arno Kloess Archiv f. civilistische Praxis 1908. Bd. 103. seš. 1., str. 103. »Die Energien in und ausserhalb des Verkehrs.«

[3]) Dokladem toho jest alespoň literární rozpor města Jáchymova s obcemi saskými. kteréž tvrdí, že vznik radioaktivních látek i vod sluší hledati na půdě saské.

[4]) K tomu poukazuje Gierke, Grundzüge des deutsch. Privatrechtes v Holtzendorf Encyklopaedie str. 475 a násl.

přece s ním též může býti spojen a bývá spojen zájem hmotný (jak i ohledně práva autorského dokazuje Kadlec pojem a obsah práva autorského v Právníku 1891, V. str. 548, pak Mitteis zur Kenntnis des lit. art. Urheberrechtes, Stuttgart 1898, str. 25 a konečně Herrmann-Otavský, Urheberrecht 1908 otisk ze Staatswörterb. str. 4. odst. 7). Dočítáme se zajisté již v knize přísloví starého zákona hned z kraje kapitoly 22: »vzácnější jest jméno (dobré) než bohatství veliké«.

Přísloví ta připisována králi Šalomounovi, panujícímu kolem roku 1018—878 před Kristem.[5]) Vývoj práva neponechal sice dobrého jména úplně bez ochrany, ale kráčel tu jiným směrem, podávaje jménu ochranu trestní.[6]) Touže cestou kráčely i pozdější kodifikace. Tak na příklad obsahuje pruský L. R. II. díl 20. titulu (von den Verbrechen und deren Strafen) v § 1440. b) ustanovení, jímž se pod následkem citelné (nachdrücklich) pokuty zapovídá neoprávněné užívání cizího jména rodového. Jest zajímavo, že ještě ani občanský zák. saský z 2. ledna 1863 neobsahoval žádné soukromoprávní ochrany jména, nýbrž uvádí jen obvyklá ustanovení o nabývání rodových jmén sňatkem, adopcí a rodem. Rakouský zák. trestní neobsahuje všeobecné zápovědi užívání cizího jména, nýbrž tresce jen zvláštní druh podvodu předstíráním falešného jména § 201. d) a hlášení se pod falešným jménem § 320. c).

Moderní občanské zákony však přijavše nauku o právu individuálním, poskytují jménu osoby, to jest jménu rodovému,

---

[5]) Že poznání této pravdy mezi lidem neutuchlo, dokladem toho skutečnost, že zmíněné přísloví biblické přešlo do mnohých jazyků národů evropských: bona fama est alterum patrimonium. Angličané užívají slova »jména« v průpovědi: »A good name is better than riches.« Francouzové za to kladou význam »renommée« v přísloví: »Bonne renommée vaut mieux que ceinture dorée.«

[6]) Actio injuriarum vzpomíná Kohler Individualrecht als Namensrecht v Archiv f. bürgerl. R. V. 1891, str. 77. a násl. Již znamenitý článek Iheringův Rechtsschutz gegen injurioese Rechtsverletzungen v. Jahrb. f. Dogm. svaz. 23. (1885) str. 163. a násl. poskytuje žalobu injuriarum na str. 313. a 320. na ochranu soukromého jména, ač ještě nechce uznati výhradného soukromého práva na jménu. V právu Římském jméno civilní ochrany nedocházelo, ano císařové Diocletian a Maximilian dovolovali libovolné změny jména — ovšem zapovězeno učiniti tak úmyslem podvodným, neboť praví tito císařové v lex unica Cod. IX. 25: mutare itaque nomen vel pronomen sive cognomen sine aliqua fraude licito jure (more). O tom Cohn str. 13. a poznám. 3—6.

také ochrany soukromoprávní. Tak činí § 12. něm. z. obč., jenž poskytuje v oddílu, jednajícím o osobách, oprávněnému nositeli jména právo soukromoprávní žaloby v případě tom, že se takové oprávnění jeho popírá, neb že jiný bezprávně téhož jména užívá.

Obdobně činí totéž § 27. švýcarského zák. obč. Ani německý zákonník obč., ani švýc. zák. nečiní o tom žádné zmínky, že by stejné neb obdobné ochrany jako pravému jménu, tedy rodovému jménu a příjmení, chtěly poskytovati též jménu jinému neb pojmenování jedincově; zejména tu i tam schází naprosto veškerá zmínka o pseudonymu.

V Německu jest proto mezi právníky rozpor o tom, zdali § 12. něm. z. obč. chrání se též pseudonym.[7])

Budiž především stručně zjištěn pojem pseudonymu.

Všechny jednotlivé předměty, rozeznávající se od předmětů jiných, mívají jména, t. j. označení slovy jazyka lidského. Potřeba jmén bude zvlášť citelná při takových předmětech, jichž jest veliký počet a sice k tomu účelu, aby jeden od druhého rozeznávány býti mohly. Tak hvězdy na nebi pro svůj ohromný počet mají jména: Sirius, Uranus, Saturnus atd. I zvířata, zvlášť ve stádech na Alpách i v nižinách (na stepi), mají zvláštní jména. Podobně zvířata domácí, z nichž některá, jako psi, skorem vždy mají jména.[8])

---

[7]) Stoupence právní ochrany pseudonymu a jejich odpůrce, vlastně jen jich jména uvádí Cohn str. 37. pozn. 5. a udává mezi stoupenci též Kohlera, jenž však pro ochranu pseudonymu jen s velikou reservou se prohlašuje. Ne jen pouhá jména, ale skutečné nauky různících se právníků uvádí Alfred Manes das Recht des Pseudonyms, Göttingen 1899, § 11., str. 50.; spis pilný a důmyslný, jenž nám podával hojného poučení, třeba ve výsledcích se rozcházíme. Dr. Em. Adler, Das R. am Namen des öst. Civilrechtes v Grünhut Zeitschrift 1903, svaz. 31. jest neobyčejně pilnou snůškou literatury, ale o naší otázce mnoho původního nepodává leč na str. 50., pozn. 83. a str. 59. o čemž se stane ještě zmínka.

[8]) Srov. Kohler das R. des Markenschutzes 1885 str. 6. dle něhož obchod a oběh utvořil pevnou značku rozeznávací, jejížto jedincové od sebe se liší a každému jeho pásmo činnosti vyměřuje. Tento výměr jest příliš široký, poněvadž zahrnuje i pouhé chiffry a pouhé zevnější známky a štíty. Třeba ještě dodati, že jméno jest označení osoby slovem jazyka lidského. Podobně jako Kohler i Manes Recht des Pseudonyms str. 5. »Name ist ..... die kurze Bezeichnung eines individualisirbaren Objektes.« I tu třeba dodati. »Mit Worten oder Lauten der menschlichen Sprache.«

Avšak předmětem soukromoprávní ochrany jsou jen jména lidská, jak již vysloveno v § 29. Inst. II. 20: nomina enim significandorum hominum gratia reperta sunt.

Za našich poměrů jest jménem jedincovým jméno rodové a příjmení; to jest jeho pravé jméno. Avšak právě citovaný § 29. Inst. připouští ještě jiné označení neb pojmenování osoby lidské, neboť praví v celém znění: si quis in nomine, cognomine, praenomine legatarii erraverit, si de persona constat, nihil ominus valet legatum; idemque in heredibus servatur, et recte: nomina enim significandorum hominum gratia reperta sunt, qui si quolibet alio modo significantur, nihil interest.

Označení osoby jiným jménem — nikoli pouze značkou — než jménem pravým jest pseudonym v nejširším smyslu.

Ani hvězdy, ani jiné předměty, ani zvířata nemohou míti pseudonymu, ani můj pes Barry — třeba děti hrajíce sobě s ním všelijaká jiná jména mu dávají, jako: Baroušku, ano i Kordoušku a pod.

Usuzujeme tedy: pseudonym jest pojmenování osoby jiným jménem než jménem pravým.[9])

Avšak prvý výměr ten jest příliš široký, neb obsahuje též veškeré přezdívky, jimiž soudruzi neb spoluobčané, namnoze i rozpustilá mládež jednotlivce obyčejně něčím nápadné označuje jako: Karlíček Bum, Kapsa hoří, slečinka Čiči (starým Hradčanům známá).

Vylučujíce tyto přezdívky docházíme toho, že ku pojmu pseudonymu jest třeba, aby se osoba jím sama označovala, čili aby osoba sama si jej přikládala.[10]) Právnické osoby mají jméno stanovami určené a žijou toliko v mezích svých stanov. Není jim tedy dovoleno, aby samy o své ujmě toto pravé jméno své změnily, neb za jiné vyměnily. Opačný názor, jaký vyslovuje Otto Opet, Das Namenrecht des b. G. B. v Archiv f. civil. Praxis svaz. 87, roč. 1897, str. 351, zejména ohledně akademii, příčí se stanovám, jež pro práv. osobu jsou zákonem. To platí také pro akademie, na příkl. pro českou akademii císaře Fran-

[9]) I právnické osoby mají jména a sice jen jména pravá stanovami určená. Mohou míti ale přezdívky.

[10]) Manes str. 6.: jméno spisovatelů, umělců, průmyslníků, kteréž tito na místě jména občanského sami sobě přidávají. Tomu odpovídá ruské pojmenování: »samozvanec, samozvanstvo«.

tiška Josefa, § 1. stanov. Práv. osoby mohu snad míti přezdívku, jako se svým časem jistá stavební banka nazývala »š u t r o v k a« — ale nesmějí sobě přikládati a užívati pseudonymu.

Zvykem bývá však užívání pseudonymu ještě dále omezeno.

Skutečný všední život nedopouští užívání pseudonymu — alespoň převahou — byť ne veskrz; můj švec, krejčí, pekař, řezník, drobný řemeslník z pravidla neužívá pseudonymu — (užívá-li firmy, jest to jméno kupecké obch. zák. zvlášť upravené, nikoli pseudonym), nýbrž jedná ve své živnosti pod svým pravým jménem.[11])

Naproti tomu spisovatelé, umělci a průmyslníci přikládají sobě sami pseudonymy rozdílné od pravého jména neb od firmy — a sice za účelem označení své odborné činnosti spisovatelské, umělecké neb průmyslné a zvláště výsledků této činnosti čili svých děl. I díla pseudonymních spisovatelů a umělců nazývají se pseudonymní.[12])

Jest tedy pseudonym slovesné označení čili pojmenování osoby jménem od pravého jména odlišným, jež sobě osoba, pravidelně spisovatel, umělec neb průmyslník, sama přikládá, aby od jiných se lišila, a pod nímž díla své odborné činnosti vydává neb uveřejňuje.

Již z toho vychází na jevo, že není to pseudonym, nýbrž anonym, t. j. bezejmenný projev, učiní-li někdo ve veřejných listech jakékoli prohlášení a podepíše-li se: »čtenář«, neb »občan«, neb »navštěvovatel« a podob.; neboť tímto označením nerozeznává se od ostatních jedinců a nechce vůbec vystoupiti z anonymity a od jiných osob se lišiti. (M a n e s, § 3. str. 8.)

II.

Potřeba soukromoprávní ochrany jména jeví se převahou při jistých stavech, jimž jest společno, že jejich příslušníci větší měrou než příslušníci jiných stavů, účastní se veřejného ruchu čili oběhu, jsouce předem odkázáni na o d b y t, p o d s v ý m

---

[11]) K o h l e r, Individual-R. als Namen-R.: Archiv f. b. R. str. 79.: »v obchodním životě není pseudonymu; r e á l n í ž i v o t š t í t í s e z a k u k l e n í.«

[12]) M a n e s l. c. str. 7., K o h l e r l. c., C o h n str. 36. a pozn. 5. Není to však j m é n o těchto děl, nýbrž jméno osoby spisovatele, výtvarného umělce neb průmyslníka, který dílo vytvořil.

jménem. Jsou tedy vyšší mírou na tom oběhu interessováni a dobrá pověst jejich jména v tomto ruchu má pro ně zvýšený zájem čili vyšší zájem, než jaký snad mají na příkl. příslušníci tříd prvotní výroby, jako zemědělci, kteří dobře odbudou dobré plodiny své půdy, na příkl. ječmen neb řepu, bez ohledu na pověst, jakéž jméno jejich požívá.

Takovými stavy interessovanými na ruchu neb oběhu nejen svými výrobky, ale též svým jménem jsou: obchodníci, průmyslníci, spisovatelé a umělci.

Proto též u nás v Rakousku máme zvláštní či speciální zákony poskytující jistou míru soukromoprávní ochrany pro jména příslušníků jmenovaných stavů — třeba dosud postrádáme všeobecného zákona soukromoprávního, jenž by jméno osoby vůbec opatřil soukromoprávní ochranou.[13])

Takovými zákony jsou náš zákonník obchodní, živnostenská novella z 15. března 1883 č. 39 ř. z., zákon na ochranu známek ze 12. ledna 1890 č. 19 ř. z. a konečně zákon o právu autorském z 26. března 1895 č. 197 ř. z.[14])

Firma jest jméno obchodníkovo, pod kterým obchody provozuje a jímž se podpisuje.

Znění, složení i převod firmy upraven jest třetím titulem prvé knihy zákona obchodního. Tento titul pojednává neb mluví, především o pravém jménu rodovém obchodníka s příjmením neb bez něho.

Tak (původní) firma obchodníka jedince dle čl. 16. jest jeho jméno rodové (občanské) s příjměním neb bez něho.

Firma veřejné společnosti obchodní neb společnosti komanditní musí obsahovati pravé jméno alespoň jednoho spo-

---

[13]) Tak tomu jest až do dnešního občanského zákonníka a tak tomu bylo i v Německu až do nového zák. obč., kde již před tímto zákonníkem poskytována ochrana jména zákonem obchodním, dále německými zákony autorskými z 11. června 1870 a z 9. ledna 1876. Rovněž ochranu jména poskytuje něm. říšský zákon o známkách obchodních z 12. května 1897. Příčinou toho jest tu a tam zvýšená potřeba ochrany jména jistých stavů. Proto nezdá se býti oprávněna výtka jakou Em. Adler činí na str. 51. zakonodárství rakouskému, jakoby ochrana, poskytována beze všeho plánu speciálnmi zákony pustý zmatek působícími (?). Jiné stavy až do doby novější nepocitovaly potřebu zvláštní soukromoprávní ochrany jména. V Německu do nedávna bylo tomu tak jako u nás.

[14]) Viz Erläuternde Bemerkungen k návrhu osnovy novelly rak. zák. obč. ku §§ 1. a 2., str. 61.

lečníka osobně ručícího, čl. 17. Kdo nabyl starý závod obchodní smlouvou neb dědictvím, může jej vésti pod starou firmou, dá-li dosavadní majitel neb jeho dědicové k tomu výslovně své svolení, čl. 22 zák. obch. Je-li tedy v této staré firmě obsaženo pravé jméno, jedná se v tom případě toliko o translativní nabývání pravého jména, nikoli o pseudonym.

Vystoupí-li společník, jehož jméno obsaženo jest ve firmě, jest třeba jeho výslovného svolení má-li tato firma dále býti vedena. čl. 24 al. 2.

Tu jedná se veskrz o pravé jméno, nikoli o pseudonym.

Pravým jménem jest konečně i pojmenování čili firma akciové společnosti ve smyslu čl. 18. zák. obch.; neboť tato firma čili toto jméno stanoveno již smlouvou společenskou ve smyslu čl. 209 zák. obch. hned při založení čili vzniku společnosti. Tato firma jest tudíž jejím původním pravým jménem, ježto společnost před tímto jménem žádného jiného pojmenování neměla, kdežto pseudonym právě pojmem svým předpokládá, aby osoba pravé jméno již měla, a sobě jiné od pravého odchylné jméno přikládala.

Firma proti zneužívání jest chráněna žalobou soukromoprávní, čl. 27 zák. obch., a tím také chráněno jest pravé jméno, pokud ve firmě obsaženo jest.[15])

Obchodníci menšího práva, kteří platí daň živnostenskou nedosahující výše císařským nař. z 11. července 1898 vyměřené, nejsou vůbec oprávněni užívati firmy ve smyslu obch. zák.,[16]) nýbrž třeba jim říditi se při označení svého závodu neb obchodu předpisy řádu živnost. a živnost. novelly z 15. března 1883 č. 39 ř. z. Tím octli jsme se při ochraně jména, jakou poskytuje řád živnost. a jmenovaná novella.

Dle příkazu § 49. odst. 4. řečené novelly dopouští se pře-

[15]) Tedy ve firmě protokollovaného obchodníka nemůže býti pseudonymu; neboť pro novou firmu, t. j. pro firmu nově založeného podniku obchodního platí bezvýminečně zásada pravdy, čili pravého občanského neb rodového jména (Randa právo obch. I. díl, § 11., str. 119.); přenesená stará firma může obsahovati pravé jméno dřívějšího bývalého majitele neb společníka (Randa I. díl, § 11., str. 132. die übertragene Firma) — tedy sice jméno cizí — od nynějšího majitele odlišné, avšak nikoli pseudonym, neboť jest tu třeba svolení dřívějšího majitele firmy — kdežto vznik pseudonymu není vázán na svolení osob třetích. (Viz Randa str. 133 a srov. též Adler cit. II. str. 22—27.)

[16]) Srov. Randa právo obch. I. díl § 8. str. 91. a pozn. 157.

stupku živnostník (firmy dle obch. zák. práva nemající), jenž by ve své živnosti neb ve svém obchodě (viz odst. 1. tohoto §.) neužíval svého plného jména a příjmení.

Živnostník neb obchodník menšího práva jest tudíž pod trestem povinen ve svém obchodě neb ve své živnosti a k označení svých výrobků živnostenských užívati svého plného pravého jména neb příjmení. Jakékoli užívání pseudonymu jest tu tudíž úplně vyloučeno.

Chrání-li tudíž § 46. cit. živnost. novelly jméno živnostníka proti zneužívání neb neoprávněnému zasahování, jest to výhradně ochrana pravého jména.[17])

Jinak by tomu však bylo, kdyby takový živnostník mimo svou živnost provozoval ještě nějaké umění, jako na př. malbu (jako kdysi řemenář Řezníček v Hradci Král.) neb řezbářství a t. d.

Tu jest mu ovšem volno při tomto provozování mimo živnost užiti pseudonymu — ale nepožívá v tom více ochrany zákona živnostenského.

Soukromoprávní ochranu jména poskytuje též zákon týkající se ochrany známek ze 6. ledna 1890 č. 19 ř. z., neboť jeho § 10. stanoví: »nikdo nesmí bez povolení oprávněného (des Betheiligten) užíti jména, firmy, erbu neb obchodního pojmenování závodu jiného vyrabitele neb obchodníka k označení zboží neb výrobků.« Dle § 11. platí týž zákaz pro označení učiněná na obalech, nádobách, obálkách etc. Tu třeba řešiti otázku, zdali tato ochrana poskytuje se tímto zákonem též pseudonymu, jehož výrobce neb průmyslník neb obchodník užívá? —

Dle slovného znění § 10. tohoto zákona chrání se tu jméno, avšak výhradně toliko jméno producenta čili výrobce neb obchodníka — nikoli také jiných osob. Avšak dle právě vylíčeného § 49. odst. 4. živnost. novelly z 15. března 1883 č. 39 jsou povinni živnostenští výrobcové užívati ve svém závodě toliko svého pravého jména; stejně zavázáni jsou i obchodníci menšího práva neplatící daň dle cís. nař. z 11. července 1898. Obchodníci plného práva pak užívají buď svého pravého jména

[17]) Adler l. c. str. 32 nahoře má za to, že § 49. odst. 1. platí v případě tom, když místo pravého vlastního jména užito bylo jména toliko smýšleného. S tím sluší souhlasiti, neb není tu pak soukromého žalobce jako v případě živ. ř. § 46., odst. 2. nýbrž jest tu přestupek, jenž se stíhá z povinnosti úřední: totiž nedovolené užívání pseudonymu.

v nové firmě neb pravého jména svého předchůdce, pokud ve staré firmě obsaženo bylo, a kteréž způsobem derivativním nabyli. Důsledně rakouský zákon o známkové ochraně ze dne 6. ledna 1890 č. 19 ř. z. svými §§ 10. a 11. nechrání pseudonymu, nýbrž toliko pravé jméno výrobce neb menšího obchodníka neb firmu obchodníka plného práva.[18])

Rakouský zákon obchodní i živnostenský, počítaje v to i zákon ohledně ochrany známek, tedy pseudonymu nezná a neposkytuje mu žádné ochrany.[19])

Naproti tomu rakouský zákon o právu autorském ze 26. prosince 1895 č. 197 ř. z. pseudonym zná, výslovně se o něm zmiňuje — a poskytuje zákonnou ochranu dílům pod pseudonymem vydaným — což ovšem přesně sluší rozeznávati od ochrany pseudonymu samého. V ochraně pseudonymu vůbec sluší pak rozlišovati ještě ochranu soukromoprávní a ochranu trestní.

---

[18]) Rozumí se, že tu jedná zákon o pojmenování čili o jménu osoby; také pseudonym, jak hned z kraje podotknuto jest jen pojmenování osoby — nikoli věci; pojmenování pouhé věci neb zboží, jako na příkl. mýdla, oleje, prášků, není jménem ve smyslu zák. o známkách a není ani pseudonymem; na ně se proto zákaz zákona nevztahuje, a není takové pojmenování chráněno. Srov. Adler str. 27 a 28 a zvlášť pozn. 35.

[19]) Pro rakouské právo obchodní i živnostenské počítaje v to i zákon o známkách platí tedy výrok Kohlerův v pozn. 11. uvedený, že obchodnímu a reálnímu životu živnostenskému příčí se užívání pseudonymu; jinak tomu jest ale dle německého práva známkového; neboť říšský zákon německý z 12. května 1897 o známkách chrání § 14. netoliko jméno obchodníkovo a živnostníkovo (jako náš rak. zákon), nýbrž jméno neb firmu každé jiné osoby (Namen oder Firma eines anderen) — tedy na příkl. též jméno malíře, sochaře, herce — jež může býti pseudonymem. V tom souhlasíme s Manesem § 14. str 73. a 74. Nemůžeme však souhlasiti s ním, uznává-li v § 15. str. 70. a pozn. též pseudonym obchodníkův: neboť pro Německo, alespoň pokud se týče firem, platí v podstatě totéž právo obchodní jako u nás, jež pseudonymů nezná. Francouzské názory, z nichž Kohler ·Individualrecht als Namenrecht str. 78, hojně příkladů podává, jsou ovšem odlišné — ale neplatí, co se pseudonymů týče, v Německu ani u nás, zvlášť když zákon positivní jinak rozhoduje. Pokud se ale ochrany pravého jména týče, jsou výklady Kohlerovy dokladem, že celá tato nauka o soukr. právu na jménu jest původu francouzského. Totéž dokazuje také Manes str. 11. a pozn. 2., jenž uvádí, že právo na jménu ve Francii došlo záhy velikého rozvoje a dokládá to také uvedením četných francouzských děl o významu jména.

Stanoví především § 10. rak. práva autorského, že až do provedení odvodu za původce vydaného díla pokládán býti má ten, jehož pravé jméno při vydání jako jméno původce bylo udáno. Dále stanoví § 11., že díla nevyšlá pod pravým jménem autorovým platí za díla anonymní neb pseudonymní. Při nich jest vydatel, a není-li udán, nakladatel oprávněn, aby vykonával práva autorovi příslušící.

Jest tedy zjevno, že náš zákon autorský uznává i chrání též práva autorská ohledně díla pod pseudonymem vydaného a sice stanoví § 44. z. aut., že právo autorské literárních a uměleckých děl vyšlých anonymně neb pseudonymně končí 30 let po vyjití díla — a bylo-li dodatečně pravé jméno autorovo zapsáno do veřejného rejstříku autorského, vyměří se 30letá lhůta dle § 43. od smrti autorovy.

V těchto ustanoveních není však obsažena ještě žádná ochrana jména autorova a sice ani ochrana trestní ani civilní, tím méně pak ochrana pseudonymu; vůbec sluší míti na paměti, že § 11. jedná toliko o pseudonymních dílech, nikoli o pseudonymu co jménu, což platí též o al. 1. § 44.

Nepřímou ochranu jména shledáváme však v § 53. z. aut., jenž praví, že se dopouští přečinu, kdo v úmyslu, aby klamal, opatří cizí dílo svým vlastním jménem neb vlastní dílo jménem někoho jiného, aby je dal do obchodu, aneb kdo vědomě takové dílo dá do obchodu — i když není po ruce vsáhnutí do práva autorského.

Téhož přečinu se dopouští, kdo se stejným úmyslem učiní falešnou přihlášku do veřejného rejstříku autorského.

Trest vyměřen pokutou 100 zl.—2000 zl. neb arrestem od jednoho do šesti měsíců.

Tu tedy stanoven výměr přečinu čili skutku trestního — jenž se stihá z povinnosti úřední. Předmětem ochrany § 53. zák. aut. jest tedy především zájem veřejný čili ochrana obecenstva a má tudíž celé toto zákonné ustanovení ráz veřejnoprávní.[20])

---

[20]) Srov nejnověji Herrmann-Otavský, Urheberrecht 1908 (otisk z öst. Staatswörterb. 2. vyd.) str. 17., jenž váhu na to klade, že především § 53. z. aut. má dojíti ochrany obecenstvo naproti vědomému klamání, tedy zájem veřejný. Týž ku konci udává literaturu až do nejnovější doby sá-

Této trestní ochrany dostává se v druhé řadě ovšem také jménu osoby třetí (čili »jiného«, eines anderen), jehož bylo zneužito tím, že jím opatřeno bylo dílo pachatelovo, neboť se takové zúmyslné zneužívání tresce.

V tom shledávají někteří spisovatelé vedle ochrany pravého jména osoby třetí též ochranu pseudonymu i jeho soukromoprávní ochranu.[21]) Nelze sice upříti, že taková ochrana řádně nabytého (tedy nikoli každého) pseudonymu byla by na místě, že jest žadoucí — přes to máme závažné pochybnosti, zdali § 53. z. aut. platí též pro pseudonym; neboť § ten se o pseudonymu ani slůvkem, ba ani hláskou nezmiňuje a nedovolává se ani § 10. ani § 11. zák. aut., jenž alespoň mluví o pseudonymních dílech, jimž práva autorská přiznává — nejednaje jinak o pseudonymu co jménu.

Mimo to veškerý obsah § 53. zák. aut., jak již podotknuto, spadá do práva trestního a veřejnoprávního.

V právu trestním pak dle nejčelnější zásady jeho nullum delictum sine lege poenali (čl. IV. uvoz. zák. k zák. trestnímu) jest extensivní výklad i analogie vyloučena; nepřípustno tedy také podle našeho názoru analogické užití § 53. zák. aut., jenž pouze o jménu mluví, na pseudonym, — jenž ostatně, jak ukázáno bude, od jména občanského velice podstatně se liší. Dále padá na váhu, že rakouské zákonodárství ku soukromoprávní ochraně jména vůbec se chovalo až do nedávna velmi odmítavě, nepřiznávajíc ani přísluš-

---

hající. Podobně též Mitteis str. 33. a 34., jenž však o ochraně pseudonymu v druhém případě § 53. zák. aut. blíže se nevyslovil.

[21]) Tak činí extensivním výkladem Em. Adler str. 50. pozn. 83. řadou důvodů při čemž nedává nikterakž na jevo, že by sobě byl vědom, že tu rozšiřuje rozsah platnosti ustanovení trestního (§ 53. z. aut.) na případy v § tom nejmenované. Také Pospíšil výklad práva aut. str. 261. má za to, že pod § 53. zák. aut. spadá »zajisté« i případ, kdy autor vlastní dílo opatří pseudonymem užívaným osobou jinou. Dále uvádí P., že jest pochybno, platí-li § 53. zák. aut. v případě užití cizí signatury na vlastní dílo a pokračuje: přihlížíme li však k duchu zákona, dlužno sem zajisté i tento případ zařaditi. Avšak § 53. zák. aut. nezmiňuje se ani o signatuře, ani o pseudonymu — tu podle našeho mínění zůstávají jenom platná ustanovení trestní o podvodu — ale nemá místa § 53. zák. aut., neboť objem platnosti speciálním zákonem stanoveného přečinu trestního nelze ani »duchem zákona« rozšiřovati na případy v něm zřejmě neobsažené. Vždyť § 53. zák. aut. praktikují soudcové trestní! Přiznáváme ale ochotně, že názor Pospíšilův podporován jest — **pokud jest pseudonym oprávněn** — skutečnou praktickou potřebou.

nost soudů k ochraně takové a odkazujíc spory o jméno na úřady politické.[22])

Připouštíme ale, že i zneužíváním pseudonymu může býti spáchán zločin neb přestupek podvodu dle §u 197. a zvlášť přestupek §§ 201. lit. d) a 461. tr. z., jsou-li po ruce všechny ostatní náležitosti povahy skutkové podvodu.

I kdybychom tedy uznati chtěli pro zjevnou toho potřebu, že náš zákon autorský poskytuje pseudonymu ochranu — spočívala by ochrana ta přece jen spíše na vratkém extensivním výkladu než na jasných, nepochybných slovech zákona, a tím vysvětluje se snaha, aby se takové ochrany dostalo pseudonymu jasným a nepochybným ustanovením zákona, při revisi občanského práva chystanou novellou rak. zák. obč. Abychom však poznali, do jaké míry má tato ochrana býti poskytnuta, třeba nám ještě bedlivě probrati a uvážiti rozdíly, jimiž se pseudonym liší od pravého jména. (Dokončení.)

[22]) To vlastně sám Adler nejlépe uznává a dokládá, uváděje na str. 55. a 56., že pro právo rakouské theorie i praxe skorem veskrz (fast geschlossen) hájí náhled, že ochrana jména pro právo rakouské náleží do veřejného práva, z něhož analogií nelze vyvozovati žádné soukromoprávní ochrany jména občanského — a dokládáme — což teprv pseudonymu! — Adler sám v úvodu svého, pokud se sebrané literatury týče, neobyčejně pilného článku praví, že novější rakouská doktrina k otázce, zdali právo rakouské uznává a chrání soukromé právo na jménu, chová se odmítavě, poněvadž od Rittnerova práva manželského a Kaserer-ova Personennamen 1879 a oprávnění užívati určitého jména neshledává práva soukromého — nýbrž toliko práva veřejného, jak také rozhodl c. k. nejvyšší soud ještě nálezem z 30. prosince 1898 (!) a již dříve 1891, jak Adler sám tam v textu a v pozn. 7. cituje; vždy uznal soud, že tato otázka co veřejnoprávní nespadá do kompetence soudů.

Proto také přečin § 53. zák. autorského z roku 1895 (tedy z téže doby jako cit. rozhodnutí) jest veřejnoprávní, stíhá se z povinnosti úřední a chrání v první řadě veřejnost proti klamu — a nelze z něho vyvozovat ochranu soukromoprávní — neboť Adler sám na str. 55 al. 2. uznává, že takové analogické užití veřejnoprávního ustanovení pro právo soukromé jest nepřípustné! — Novější názory jako Stubenrauch 8. vyd., pak Mitteis uvedené Adlerem str. 56, pag. 94 jsou jak myslíme teprv ohlasem nové nauky o soukromých právech individuálních (mezi nimi o právu na jménu).

Pro rakouské positivní právo autorské to padá tím spíše na váhu, poněvadž jeho §§ 11. a 44. o ochraně pseudonymních děl nejsou snad původního obsahu z r. 1895, t. j. z roku vydání rak. zák. aut., nýbrž převzata jsou celým obsahem — ano z velké části i zněním z německého zákona

Praktické případy.

Jakou cestou, zda spornou či nespornou se má státi jmenování likvidatorů.

C. k. krajský soud v Jičíně jmenoval usnesením ze dne 31. srpna 1906 č. j. firm 853/spol I. 158 dva veřejné společníky H. T. a P. T. jakož i zástupce třetího společníka Dr. A. likvidatory.

Odůvodnění: Usnesením ze dne 31. března 1906 byli veřejní společníci vyzváni, během 4 neděl firmu likvidační a likvidatory do obchodního rejstříku oznámiti nebo návrhy na jmenování likvidatorů soudu oznámiti.

Firma likvidační oznámena nebyla a jen veřejný společník O. T. navrhl svého zástupce Dr. A. za soudního likvidatora.

Žádný ze společníků netvrdil, že by likvidace smlouvou společenskou na jednotlivé společníky neb jiné osoby byla přenesena, také není tu jednohlasného usnesení společníků.

Byli tedy, jak uvedeno, veřejní společníci H. T. a P. T. jakož i Dr. A. jako zástupce veřejného společníka O. T. ustanoveni za likvidatory a veřejní společníci vyzváni firmu likvidační do obchodního rejstříku dáti zanésti.

Rekurs veřej. společníků H. T. a P. T. c. k. vrchní soud zemský v Praze usnesením ze dne 3. října 1906 č. j. R F 248/1-6 zamítl s odůvodněním:

V případě tom se jedná o otázku, jak a kým se mohou likvidatoři jmenovati.

Likvidatory jsou ve smyslu čl. 133 obch. zák. předem veškeří společníci nebo jich zákonní zástupci nebo jednohlasným usnesením společníků neb statutami povolaní jednotliví společníci neb jiné osoby.

Toto všeobecné ustanovení neplatí, pakli je tu odůvodněný návrh jednoho společníka dle čl. 133. odst. 2. obch. zák. na jmenování likvidatorů soudem.

V takovémto případě mohou býti likvidatory jmenovány osoby zcela od společníků rozdílné.

K ohlášení likvidatorů jsou sice dle čl. 135. odst. 3. obch. zák. všichni společníci povinni a k tomu mohou býti z úřední povinnosti pokutami (čl. 135. odst. 3. obch. z.) přidrženi, avšak před definitivním rozhodnutím

---

autorského z 11. června 1870 a 9. ledna 1876. O těchto zákonech pak praví sám nejpřednější obrance pseudonymu Manes str. 29., § 6 mající dobře v paměti i rakouský zákon: »Positive Privatrechtsnormen für das Pseudonym gibt es nicht ausser einigen Sätzen des Urheberrechtes für pseudonyme Werke.«

kdo je za likvidatora jmenován, nemůže býti o té povinnosti, likvidatory oznámiti žádné řeči.

Spornou jest však otázka, zdali má soud na návrh dle čl. 133. obch. zák. v cestě officiosní (nesporné) či sporné likvidatory jmenovati?

Rekursní soud je náhledu, že soud I. instance zcela správně v řízení nesporném jmenoval likvidatory, neb uvážiti dlužno, že zákon také při jmenování resp. odvolání likvidatorů směřuje k tomu, aby neshody mezi jednotlivými členy společnosti se nezvrhovaly v celé procesy.*)

Mimořádnému rekursu revisnímu obou společníků H. T. a P. T. c. k. nejvyšší soud místa nedal, ježto tu nějaké nullity, že jmenování likvidatorů bez předcházejícího slyšení veřej. společníků se stalo, nestává, poněvadž takové slyšení zákonem předepsáno není a usnesení obou nižších stolic zjevnou nesrovnalost zákona neb spisů nevykazují a a nejsou tu tedy podmínky § 16. čís pat. ze dne 9. srpna 1854 čís. 208 ř. z.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 1906 č. 18508. *Stuna.*

Předepsáno-li ve stanovách společnosti s r. obm., že třeba ku dělení podílů souhlasu členů — platí ustanovení to též na dělení mortis causa. Den splatnosti v příčině úroků z prodlení z doplatků nemůže ve stanovách ustanoven býti.

Tím, že stanovy všeobecně poukazují na ustanovení zákona o společnostech s r. o. upravující všeobecně příslušnost valné hromady, pozbývají předpisy stanov, dle nichž ku jistým usnesením souhlasu dozorčí rady třeba, své platnosti.

C. k. obchodní soud v P. vrátil žádost P. jako jednatele firmy »Společnost ku zužitkování krycí lepenky, isolačních desk a dehtových výrobků, společnost s r. o.« podanou za zápis firmy té do rejstříku obchodního, mimo jiné též z toho důvodu ku opravení, aby odstavec X., jenž zní: »Převod neb dělení závodních podílů... připouští se toliko ve srozumění se všemi společníky«, vzhledem na ustanovení § 79. zákona byl v ten smysl doplněn, že v tomto odstavci uvedené dělení vyjímaje případ poděděni — za modalit tam dotčených je připustné.

---

*) Sr. pozn. shora na str. 601 jakož i Randa Handelsrecht II Bd. str. 239.

Rekursu toliko do tohoto odstavce podanému vrchní zemský soud v král. Českém nevyhověl z těchto důvodů: Tak jak čl. X. stanov zní, nemůže tím rozuměno býti, že je vyhražen souhlas členů též pro případ podědění (mortis causa). Zákon uznává všeobecně dělení podílů závodních mortis causa arg. §. 79. úv. věta a sice slova: »vyjímaje případ podědění«. Nemluví-li se tedy v článku X. o případu podědění, muselo by rozuměti se ve smyslu zákona, že pro ten případ podíly volné děliti se mohou a pouze proto, aby v tom ohledu jasno zjednáno a nedorozumění nepovstalo — chce soud I. stolice slova: »vyjímaje podědění« do čl. X. pojata míti.

Má-li se článku tomu tak rozuměti, že i pro případ zdědění je volno podíl děliti, pak by muselo to v ustanovení tom výslovně vyznačeno býti.

Soud rekursní shledal ale po prozkoumání smlouvy společenské, že táž ještě z následovních důvodů nehodí se ku zápisu:

1. V čl. V.*) stanovená povinnost obmeškalého společníka platiti 5% úroky z prodlení z doplatků požadovaných má býti ve příčině dne splatnosti těchto úroků blíže praecisována, poněvadž dle tohoto znění článku toho rozuměti lze, že úroky ty platili třeba ode dne usnesení doplatkového.

2. Ustanovení čl. VII.**) od. 3. má v souhlas uvedeno býti se zákonem zejména s §§ 7., 15. a 35.

---

*) Čl. V. zní: Členové mohou se usnésti na požadování dalších hotových platů (doplatků) mimo obnos závodního podílu — a sice do výše (jednonásobné) závod. podíl.... obmeškalý společník jest, nehledě na práva společnosti dle §§ 66.—69. a 73. zák. z 6. března 1906 č. 58. ř. z. příslušící, povinen 5% úroky z prodlení z požadovaných doplatků platiti.

**) Čl. VII. zní: Jednatel má při svém obchodování pod zodpovědností společnosti usnesení společníků dozorčí rady a daných pokynů uposlechnouti a jest zejména povinen ku všem důležitějším jednáním, za jaká se zejména pokládají:

a) ustanovení a propuštění úředníků, stanovení jejich příjmů a jich oboru působnosti;

b) závěrky a smlouvy obnos 500 K převyšující;

c) všechna právní jednání, o nichž dozorčí radou neb jeho předsedou prohlášeno, že schválení jich vyžadují — opatřiti si předem souhlas dozorčí rady neb jejího předsedy.

Konečný odstavec čl. IX. zní: V obor působnosti valné hromady náleží bez újmy usnesení písemního — mimo záležitosti, o nichž zákonem ze dne 6. března 1906 č. 58. ř. z. aneb v této smlouvě prohlášeno, že usnesení společníků podléhají — předměty a návrhy na denním pořádku dotyčné valné hromady se nalézající.

Dle § 32. odst. 6. připouští se sice, aby radě dozorčí též jiné než v § 32. uvedené záležitosti přenechány byly. Nepřípustno je a s povahou dozorčí rady se nesrovnává takové rozšíření právomoci dozorčí rady, jaké se čl. VII. obmýšlí.

Neboť odst. 3. čl. VII. se nejen usnesení společenská kladou na roveň poukazům dozorčí rady, což se s podstatou a účelem těchto usnesení a s mnohými ustanoveními zákona §§ 16., 35. od. 2., 37., 39., 45., 47., 49., 82. a j. v. nesrovnává. Zejména neodpovídá ale odst. b) čl. VII. zákonnému předpisu § 35. č. 7 a § 35. odst. 2., v nichžku transakcím tam naznačeným výslovně usnesení společníků většinou $^3/_4$ odevzdaných hlasů se obligatorně vyhledává. Nemůže tedy toto usnesení společníků nahraženo býti poukazem dozorčí rady neb jeho předsedy, tak jak to čl. VII. na mysli má.

Ustanovení to odporuje konečně čl. IX., věta konečná, kde se v příčině usnesení členů odkazuje na ustanovení zákona.

C. k. nejvyšší soud vyhověl revisnímu rekursu, zrušil obě v odpor vzatá usnesení a nařídil c. k. obchod. soudu v P., aby znova vyřídil žádost za zápis a sice nehledě na důvody zamítací jím uplatněné, neboť jak námitky, jež I. soudem, tak i ony, jež druhou stolicí proti předložené smlouvě společenské byly učiněny, nejsou opodstatněny.

Pokud se týče I. soudcem jako závadný shledaného odst. X. smlouvy společenské, předpisuje tento zcela všeobecně, že dělení závodních podílů jest pouze ve srozumění všech společníků přípustné, aniž by činil rozdíl, na základě jakého právního jednání rozdělení provedeno a zda je to jednáním mezi živými, či pro případ smrti. Spadá tudíž také dělení závodních podílů mezi dědice, zemřelých společníků pod předpis čl. X. a závisí také toto dělení dle doslova článku toho na souhlasu všech společníků, což dle od. 2 § 79. zák. z 6. března 1896, č. 58 ř. z. jest přípustným. Stylisováním prvým soudcem požadovaným, dle něhož dělení — vyjímaje případ zdědění (zůstavení podílu v dědictví) na souhlasu všech společníků závislým býti má, zvráceno by bylo ustanovení čl. X. v pravý opak a bylo by tím porušeno právo společníkům v odst. 2. § 79. cit. z. poskytnuté učiniti závislým dělení závodních podílů zemřelých společníků mezi jich dědice na jich souhlasu.

Nemůže tudíž ani řečeno býti, že odporuje předpis čl. X. smlouvy společenské § 79. cit. z., ani že je nejasným, jak míní soud rekursní.

Pakli shledává soud rekursní v čl. V. smlouvy společenské závadu proto, poněvadž den splatnosti $5^0/_0$ úroků z prodlení, jež společníci platiti mají z poplatků od nich požadovaných, není praecisován, sluší k tomu podotknouti, že požadování doplatků děje se usnesením společ-

níků a že patrně v usnesení tom též lhůta udána býti musí, v níž zaplacení se státi má, poněvadž by usnesení jinak nemělo účinku, ustanovení § 73. a v něm dotčených §§ 66.—69. by nebylo lze užiti, při čemž se podotýká, že § 66. má na mysli případ, nebyl-li vklad kmenový v čas zaplacen, a jedná o dodatné lhůtě, z čehož jasně plyne, že jak ku placení kmenového vkladu, tak i dle § 73. ku placení doplatků lhůta dána býti musí.

Tuto lhůtu předem ve smlouvě společenské stanoviti nelze, poněvadž záleží na okolnostech, jak v konkretním případě délka její stanovena býti má.

Proto nemůže býti o tom pochybnosti, že obmeškání společníka uplynutím této lhůty počíná a netřeba bližšího rekursním soudem požadovaného praecisování.

Avšak ani ustanovení čl. VII. od. 3. smlouvy společenské neodporuje citovanému zákonu, poněvadž jím předpisů tohoto zákona o právech společníků (valnou hromadou uplatňovaných) a rady dozorčí dotčeno není, z něho nelze odvozovati, že usnesení společníků na roveň položeno s příkazy rady dozorčí, zejména neplyne z ustanovení, dle něhož ku jednáním v odst. b) čl. VII. souhlas rady dozorčí aneb jeho předsedy vyžádán býti má, že odňato jest usnesení o těchto záležitostech valné hromadě, mimo to je kompetence valné hromady v odst. IX. výslovně zachována.

Usnesení v odpor vzatá nejsou tudíž oprávněná, pročež byla zrušena a bylo nařiditi stolici první, aby znova žádost o zápis vyřídila.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 1908 č. j. R II 70/8. *Dr. Jos. Worel.*

Poznámka zasilatelova. Ač společnost s r. obm. spolu uzavřela též jistá saská akciová společnost, ani soudem I., ani II. stolice nebylo na přetřes vzato, zda netřeba dříve vymoci si souhlasu ve smyslu nařízení ze dne 29. listopadu 1865, č. 127. ř. z. Snad nestalo se tak pro to, že dle vyjádření se min. vnitra uveřejněného ve Věstníku min. práv. 1907, kus IX., takového svolení třeba není. Viz opačný náhled v pojednání v tomto časopise str. 612 (srv. i str. 647).

Oprávnění k žalobě odporovací dle § 37. ex. ř. mění se exekučním prodejem předmětů, k nimž přísluší osobám třetím právo, jež výkon exekuce nepřípustným činí, v nárok na žalobu z bezdůvodného obohacení.

Hospodářská správa velkostatku v Rájci prodala dle vzorku obchodníku L. a na jeho příkaz téhož nástupci obchodníku M. drahou na železniční stanici v Podmoklí dodala vagon hrachu za 2300 K.

M. zboží během jeho dopravy do Podmokel prodal rovněž dle vzorku obchodníku Z., poslednější je v místě určeném ihned po dojití prohlédl, přijetí však odepřel z důvodu, že neodpovídá vzorku, zpravil o tom písemně svého předchůdce M., týž stejným způsobem obchodníka L., ten oba dopisy (M-ův a Z-ův) odeslal hospodářské správě v Rájci s doložkou, »že si ohledně zboží neví rady a očekává od velkostatku dalších pokynů«.

Velkostatek dopis L-ův i jeho nástupcův pominul mlčením a jeho žalobě proti L-ovi na zaplacení kupní ceny per 2300 K za hrách — který zůstal ležeti v Podmoklech — krajským soudem v Chrudimi vyhověno, potvrzující rozsudek odvolacího soudu na revisi žalovaného rozhodnutím nejvyššího soudu ze dne 4. dubna 1907 č. 4072*) změněn a žaloba zamítnuta z důvodu, že shora uvedeným opatřením kupující žalovaný (L.) zboží v čas a řádně pozastavil, vadnost zboží provedeným důkazem znaleckým zjištěna, pročež není žalovaný povinen ani zboží přijati ani zažalovanou kupní cenu zaplatiti.

Prve, nežli o revisi takto rozhodnuto, povolena byla obchodníku B. proti témuž žalovanému L. pro vykonatelnou pohledávku 450 K s přísl. dle kontumačního rozsudku okresního soudu v L. ze dne 14. července 1906 exekuce zabavením a prodejem hrachu udanlivě dlužníku L. patřícího a v Podmoklech uloženého a z prodejového výtěžku vymáhaná pohledávka obchodníka B. per 450 K s přísl., celkem v obnosu 500 K rozvrhovým usnesením okresního osudu v D. ze dne 3. října 1906 přikázána právoplatně k zaplacení.

Po dojití rozsudku nejvyššího soudu ze dne 4. dubna 1907 č. 4072 domáhala se hospodářská správa velkostatku v R. na obchodníku B. zaplacení obnosu 500 K témuž zmíněným rozvrhovým usnesením přikázaného.

Rozsudkem okresního soudu v Litomyšli ze dne 10. června 1907 bylo této žalobě vyhověno.

D ů v o d y: Zjištěno, že hrách hospodářskou správou velkostatku

*) Sr. Právník 1907 str. 579.

v Ř. zaslaný nebyl obchodníku L-ovi ani hmotně, ani symbolicky — doručením příslušného nákladního listu nebo avisa — do vlastnictví odevzdán a od něho do vlastnictví převzat, rovněž tak nikoli jeho právnímu nástupci obchodníku M-ovi a nástupci poslednějšího Z-ovi, ježto i M. i Z. přijetí zboží pro jeho vadnost odepřeli.

Hrách zůstal ve vlastnictví dodávající hospodářské správy, ač tato až do dojití rozsudku nejvyššího soudu ze dne 4. dubna 1907 č. 4072 nalézala se v omylu ohledně svého právního poměru k odeslanému zboží.

Vlastnické právo hospodářské správy k tomuto zboží jeho prodejem v cestě exekuční proměněn v nárok na docílený výtěžek (praetium succedit in locum rei).

Tím, že z uvedeného výtěžku došla pohledávka nynějšího žalovaného — obchodníka B. — za L. per 450 K s přísl. z rozsudku okresního soudu v Litomyšli ze dne 14. července 1906 celkem 500 K zaplacení, nastalo obohacení na straně téhož věřitele — nynějšího žalovaného — neboť exekuce vedená proti dlužníku L. ve směru jinakém pro jeho naprostou nemajetnost byla by zůstala bezvýslednou.

Obohacení zmíněné jeví se bezdůvodným, neboť žalovaný — obchodník B. — k velkostatku v R., z jehož majetku byl uspokojen, nenacházel se v nijakém poměru právním.

Zaplacení stalo se prostřednictvím exekučního soudu omylem, přivoděným nynějším žalovaným, ježto vedl exekuci na objekt patřící vlastnicky nikoli dlužníku L., nýbrž nynějšímu žalobci.

Nevadí, že žalobce proti vedení exekuce, ač o její povolení a výkonu řádně byl vyrozuměn, nebránil se prostředkem vytčeným v § 37. ex. ř., nemohl tak učiniti již proto, že ve sporu současně vedeném u krajského soudu v Chrudimi proti obchodníku L-ovi o zaplacení kupní ceny za hrách zaujal stanovisko — ač ovšem právě omylně — že kupující L. jest povinen kupní cenu zaplatiti za zboží jemu udánlivě řádně dodané a od něho prý také přijaté.

Opomenutým podáním odporovací žaloby dle § 37. ex. ř. nepozbyl žalobce svých vlastnických práv ke zmíněnému zboží a nároku na výtěžek za zboží to exekučně prodané, jehož část byla obrácena na zaplacení pohledávky nynějšího žalovaného za obchodníkem L.

Jest proto žaloba domáhající se zaplacení obnosu obráceného z výtěžku prodejového na uspokojení pohledávky nynějšího obžalovaného v § 1431. obč. zák. odůvodněna, pročež jí vyhověno.

Tento rozsudek byl na odvolání žalovaného rozsudkem krajského soudu v Chrudimi ze dne 10. září 1907 **potvrzen.**

Důvody: Rozsudkem nejvyššího soudu ze dne 4. dubna 1907 č. 4072 ve sporu hospodářské správy velkostatku v R. proti obchodníku L. na zaplacení kupní ceny per 2300 K za prodaný hrách implicite uznáno, že hospodářská správa zasláním vadného zboží smlouvu nesplnila a že kupující L. zaslaný hrách nepřevzal, že tedy zboží nepřešlo v jeho držbu, tím méně v jeho vlastnictví, poněvadž se tradice nestala (§ 425., 426. a 429. obč. zák.).

Hrách zůstal ve vlastnictví hospodářské správy bez ohledu na osudy, které jej po zaslání stihly.

Právní stav ve smyslu rozsudku nejvyššího soudu utvářený nelze posuzovati okamžikem, kdy ono rozhodnutí bylo vydáno, nýbrž ex tunc, t. j. od té doby, kdy hrách byl L., vztažně jeho příkazníkovi zaslán.

Zůstal-li však hrách sporný i po zaslání a uložení ve skladišti v Podmoklech vlastnictvím žalobce, pak jest samozřejmo, že exekuce odvolatelem na hrách jako domnělý majetek L. vedená byla vyvolána neoprávněným způsobem s pominutím jediného a výlučného vlastnického práva nynějšího žalobce.

Exekuci možno vésti vždy jediné na majetek dlužníka a nikoli na majetek cizí. Prohřešení se proti této kardinální zásadě způsobuje materielní bezpráví osoby třetí, jejíž práva jsou vedenou exekucí dotčena.

Poněvadž pak provedenou exekuci zrušiti nelze, nutno provésti navrácení v předešlý stav tím, že se věřitelům, kteří došli zaplacení z peněz nikoli dlužníkových, nýbrž cizích, stejný obnos odejme a pravému vlastníku vydá, ježto jinak by věřitelé ti na úkor bývalého vlastníka předmětu v exekuci prodaného byli bezdůvodně obohaceni.

Hotovost, kterou nynější žalovaný z exekuce proti L. vedené obdržel, má od té doby, kdy na jevo vyšlo, že hrách L-ovi vůbec nikdy nepatřil, bez důvodu (sine causa) a jest k jeho vrácení dle všeobecných zásad §§ 1431. a násl. obč. zák. povinen.

Námitka odvolatele vrcholící tam, že žalobce zmeškav žalobu vybavovací (§ 37. exek. ř.) není více k zpětnému požadování ceny tržní oprávněn, jest právě tak lichou jako jeho hájení, že vedl exekuci bona fide, tedy maje pevně a s ohledem na stav skutkový odůvodněně za to, že hrách patří L. Tak, jak věci stály, nemohla knížecí správa žalobu vybavovací vůbec podati. Stanovisko její během rozepře s L. vedené a i za exekuce proti němu prováděné bylo vždy takové, že hrách Em. L. koupený, správně témuž prodala a dodala a že tudíž Em. L., který dle jejího mínění bezdůvodně přijetí odpíral, vlastníkem jeho se stal.

Opomenutí vznésti žalobu do exek. prodeje nezbavuje vlastníka všech jeho práv. Ovšem práva jeho vlastnická jsou na vždy praekludo-

vána, to jest pouhým důsledkem předpisu § 367. obč. z. a §§ 268. a 269. exek. ř., než exekuční řád nemínil tím zasáhnouti dále nežli pro řádné provedení exekuce a pro ochranu soudní dražby jest naprosto třeba. Nemínil tedy také vylučovati další náhradní nároky majitele prodané věci, když tento z jakýchkoliv příčin žaloby vylučovací nevznesl, přes to, že věc prodaná dokázaně byla jeho a nikoliv dlužníkova. Tím byl by zvrátil zásady práva materielního a toho nebylo exek. řádem zamýšleno.

Náhradní nárok (kondikční) majitele věci trvá tedy i po provedené dražbě, ba i po ukončení a provedení rozvrhového řízení dále, třebas by byl týž svá vlastnická práva nebyl uplatňoval.*)

Pro otázku obohacení se jest věcí vskutku vedlejší, zdali odvolatel vedl exekuci bona fide čili nic. Ostatně o bezelstnosti jest aspoň potud pochybovati, že odvolatel o existenci sporu mezi knížecí správou a Em. L. věděl neb aspoň dověděti se mohl.

Při obohacení a restituci stavu tím povstalého nepadá otázka dřívější bezelstnosti neb obmyslnosti na váhu. To z předpisu § 1431. ob. z. obč. zjevně plyne. Jakmile osoba po zaplacení řádně předsevzatém se dodatně dozví, že předpoklad placení minul, že důvod k němu a k podržení zaplacené hotovosti odpadnul, pak také bez ohledu na jeho vědomí nastává povinnost k vrácení peněz, kterými by se obohatil.

Odvolatel nemůže také odkazovati na to, že placení nedělo se se strany ani žalobců ani E. L., nýbrž po správně předsevzatém řízení exekučním soudem samým. Neboť exek. řád ve svém § 283. zřejmě uvádí, že vydání výtěžků prodeje do rukou vym. věřitele stojí na rovno placení dlužníkem samým. Staví se tedy placení cestou exekuce uhražovací na roveň placení dobrovolnému § 1412. ob. zák.

Pak ale se věci mají zde tak, že Em. L. — vlastně za něho soud exekuční — z docíleného výtěžku — zapravil vym. věřitele nikoliv penězi svými, nýbrž cizími, poněvadž peníze představující cenu věci docíleny byly za předmět, který Em. L. vlastnicky nikdy nepatřil.

Pak ale přirozeně nastává placení vedle §§ 1431 a násl. ob. z. obč. Zásady tyto jsou v našem právu občanském uznány také v § 1447. posl. věta a možno též náš případ s použitím § 7. obdobně i s hlediska § 1041. ob. z. obč. posouditi.

---

*) K tomu srovnej též předpisy §§ 231. odst. 4. a 258. odst. 2. exek. ř. jakož motivy vládní osnovy k § 35. exek. ř. dle materiálu I. na straně 477. a násl. jmenovitě větu .... Aber auch in dieser Beschränkung wird die Massregel dazu beitragen, die Geltendmachung eventueller Ersatzansprüche auf dem Condictionswege in vielen Fällen vermeidlich zu machen.

V každém případě jest tedy odvolatel povinen vrátiti žalobci onen obnos, k jehož podržení schází každý důvod právní.

Vrácení obnosu onoho děje se tedy z důvodu obohacení, poněvadž jeho postavení došlo nastalým zaplacením z cizího jmění výhody a prospěchem proti všemu právu a zákonu a to z důvodu obohacení.

Možno však též tak učiniti z důvodu náhrady škody, poněvadž odvolatel tím, že vedl exekuci na věc cizí, dlužníku nenáležející, zasáhnul bez práva v majetková práva osoby třetí, předsevzal čin objektivně bezprávný, při čemž subjektivně provinil se tím, že nebera bedlivého zřetele k stavu věci sporem zahájeného a bez ohledu naň exekuci vedl a provedl. (§§ 1295., 1297. a 1323. ob. z. obč.)

Rozsudek soudce prvého není tedy právně mylným a bylo proto odvolání zamítnuto a rozsudek ten potvrzen.

Rozsudek soudu odvolacího byl na revisi žalovaného rozhodnutím nejvyššího soudu potvrzen.

Důvody: V dovolání uplatňovaný dovolací důvod § 503. č. 4 c. s. ř. jest bezpodstatný, právní posouzení případu se strany soudu odvolacího srovnává se spíše úplně se zákonem a vystihuje zejména jádro věci, že totiž účinek rozhodnutí nejvyš. soudu ze dne 4. dubna 1907 č. 4072 v rozepři předchozí dlužno vztahovati zpět již na dobu, kdy zboží žalobcem bylo zasláno, a že tím vše, co se událo před vynesením tohoto rozsudku, pro právní posouzení věci jest bezvýznamným.

Rozsudek III. stolice v předchozí rozepři ovšem pouze vyslovuje, že se zamítá žaloba, domáhající se kupní ceny 2300 K, z tohoto však neplyne, že tím nebyla také rozřešena otázka přechodu vlastnictví.

Vždyť šlo o věc jsoucí v obchodu, tedy ve vlastnictví a o splnění kupní smlouvy ohledně ní tvrzené.

Bylo-li pak rozhodnuto, že nenáleží zaplatiti cenu kupní, bylo tím přece také rozhodnuto, že nepřišla k místu smlouva kupní, pokud se týče, že uzavřená smlouva je rozvázána, a že každá strana podrží svoje.

Je-li pak otázka práva vlastnického ke spornému zboží rozřešena v ten způsob, že žalobce jest, pokud se týče, zůstal jeho vlastníkem, je zřejmo, že na tuto, žalobci vlastnicky náležející věc, pokud se týče na její výtěžek, žalovaný nemůže vésti exekuci pro pohledávku jemu nikoli proti žalobci, nýbrž proti osobě třetí (Em. L.) příslušející, pokud se týče, že stalo-li se skutečně tak, tím bezdůvodně obohacen a tudíž dle § 1431. o. z. obč. zavázán jest, vrátiti to, oč jest obohacen.

Ježto § 1431. o. z. obč. obsahuje zcela všeobecně ustanovení, že lze žádati zpět věc, která byla dána omylem, byť i to byl omyl právní, a právo to nečiní nikterak závislým na tom, nevzešly-li tomu, kdo žádá vrácení,

jinak snad z důvodu jiného výhody více nebo méně nahodilé, je bezpodstatnou i námitka dovolavatelova, že žalobci nevznikla žádná škoda, nýbrž spíše prospěch. Že dále žalobce ohledně okolností, že zboží není vlastnictvím jeho, nýbrž Em. L., byl v omylu právním, jenž opraven byl teprve několikrát dotčeným rozsudkem III. stolice, správně vyložil již soud I. stolice z důvodů schválených též soudem odvolacím.

Z toho však plyne, že nelze zde užiti § 1432. o. z. obč., na který se dovolatel odvolává, když žalobce až do vynesení onoho rozsudku III. stolice nevěděl, že není povinen připustiti, aby pohledávka žalovaného z nejvyššího podání za prodané zboží byla zapravena.

Dovolání je tedy naprosto bezdůvodné a nebylo lze mu vyhověti.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 3. prosince 1907 č. 15.444. Dr. *Jandečka.*

K otázce zavinění dle § 1294. a násl. o. z. o.

Soud první zamítl žalobu otcovského opatrovníka $2^1/_2$ leté **dcerušky Jahodové proti** R. M. na náhradu škody z těchto důvodů:

Vzhledem k § 268. c. s. ř. sluší pokládati za jisté, že žalovaný 15. září 1906 chytil devitiletého bratra žalobkyně Vilibalda za límec, praštil jím o dlažbu a kopl ho do levé kyčle, tak že mu způsobil lehké ublížení na těle. —

Zavinění žalovaného v tom se shledává, že se žalující křikem bratrovým vyděsila, že se proto dala do zděšeného křiku a upadla v horečku, která měla v zápětí, že nastal zánět mozkových blan a tento že způsobil, že žalující pozbyla řeči a sluchu a že ochrnula.

Tvrdí se tudíž, že škoda vznikla nepřímo z bezprávného jednání žalovaného.

Žalovaný byl by však jenom tehda práv z této škody nepřímé, kdyby byl věděl, nebo mohl předvídati, že jeho jednání jest s to, aby způsobilo této jiné osobě škodu nějakou, anebo kdyby vůbec mohl míti na mysli, že trýznění způsobené Vilibaldovi může také žalujícímu dítěti přivoditi nějaké následky škodlivé. Neboť jinak byl by objem k náhradě škody nedohledný. Soud má však za to, že nelze naprosto předpokládati, že žalovaný mohl poznati, neb jen předvídati, že jeho jednání může míti v zápětí jakékoliv onemocnění dítěte, o kterém snad ani nevěděl, že tam je a že je sestřičkou.

Obyčejná zkušenost učí, že žádnému člověku nemůže ani dost málo tanouti na mysli, že by zlé nakládání, celkem dosti nepatrné, mohlo jiné-

mu dítěti způsobiti porušení duševní rovnováhy. Následky, které z této příhody žalujícímu dítěti snad vznikly, přičítati dlužno pouze náhodě a tato náhoda škodí dle § 1311. o. z. o. pouze tomu, v jehož osobě se udála.

Ježto tu není výminek § 1295. o. z. o. slušelo žalobu zamítnouti a nebylo ani třeba, prováděti důkazy stranami nabídnuté, protože jsou patrně nerozhodné.

Z rozsudku toho odvolal se opatrovník z důvodu nesprávného posouzení věci a pro neúplnost řízení. —

C. k. vrchní zemský soud pro kr. Čes. odvolání zamítl v podstatě ze správných důvodů soudu prvního.

Dovolání nejvyšší soud nevyhověl.

Důvody: Každý nárok na náhradu škody předpokládá ve směru objektivním důkaz nastalé škody a škodlivé události, totiž skutečnosti přivodivší v případě daném škodu, stojící tedy k ní v poměru příčiny k účinku: v subjektivním pak ohledu důkaz, že škodivší skutečnost je též skutečností k náhradě zavazující; takovou je však dle zákona (§§ 1294., 1295. a 1297. ob. zák.) pouze tehda, možno-li ji uvésti na zavinění žalovaného.

Zavinění takové je tu ovšem dle zmíněných míst v zákoně nejen tehda, povstala-li škoda svévolně, to jest ve zlém úmyslu, tedy s vědomím a vůli žalovaného, nýbrž i tehda, možno-li mu přičítati nedopatření, to jest, způsobena-li škoda zaviněnou nevědomostí nebo z nedostatku náležité pozornosti.

Za takovou skutečnost k náhradě škody zavazující vylučuje žaloba ztýrání chlapce žalovaným, zjištěné rozsudkem trestním.

Kdyby tedy v případě tomto byly též ostatní údaje žalobní prokázány, dle nichž žalovaným týraný chlapec tak by byl zoufale křičel, že též přítomné, nyní žalobou vystupující děcko, vyděsivši se nad tím, dalo se do tak zděšeného křiku, že se z toho roznemohlo a na svém zdraví utrpělo škody v žalobě uvedené, bylo by lze žalovanému jednání, oproti chlapci ovšem úmyslné, vzhledem ke škodě žalobkyni se přihodivší tehdá přičítati, kdyby byl žalovaný musel předpokládati nebo mohl při obyčejné pozornosti předvídati, že jeho ztýrání chlapce také nepřímo může míti za následek ohrožení žalobkyně.

Takové předvídavosti nelze však na žalovaném žádati, poněvadž dle obyčejné životní zkušenosti týráni dítěte, resp. jeho týráním tím vyvolané chování nikterak nepůsobí škodlivě na jiné dítě při tom přítomné.

Byla tedy žaloba pro nedostatek zavinění žalovaného právem stolicemi nižšími zamítnuta a není tudíž uplatňovaný důvod dovolací dle § 503., 4. c. s. ř. dán.

Vychází-li se však z tohoto právního názoru, odpadá nutnost prováděti důkazy o skutkových okolnostech stranou žalující tvrzených, pročež též není dán in eventum uplatňovaný dovolací důvod čís. 2. § 503. c. s. ř.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. prosince 1907 čís. 14.316. *Dr. Adolf Pavlousek.*

K založení kompetence rozhodčího soudu bursovního není třeba, aby závěrkový list vlastnoručně byl podepsán spolukontrahentem, nýbrž stačí i pouhé tištěné znění firmy.

Žalobce F. Ch., velkoobchodník v Z., podal na firmu J. H., válcový mlýn v B., žalobu na dodání 20 pytlů mouky ze stanice v B. Při líčení u okres. soudu ve V. M. odbývaném vznesla žalovaná firma námitky nepřípustnosti pořadu práva a eventuelně nepříslušnosti dovolaného soudu, opíraje se o výslovnou prorogaci stran (§ 104. j. n.) založenou na výměně závěrečních, mezi spornými stranami vyměněných listů ze dne 1. března 1907, tohoto obchodu se týkajících, v nichž stanovena byla kompetence smírčího soudu Plodinové bursy pražské pro případné spory z tohoto obchodu. — První soudce oboje námitky zamítl hlavně z důvodů, že závěrečný list, vydaný prodávající firmou, postrádá podpisu oprávněného zástupce firmy, jsa opatřen pouze podtištěným označením firmy a nikoliv vlastnoručním podpisem oprávněného zástupce žalované firmy, jak plyne z obsahu závěrečného listu — a že tudíž závěrečný list jest proto neplatným a rovněž neplatné jest podrobení se stran, najmě žalované, příslušnosti smírčího soudu Plodinové bursy pražské.

K rekursu žalované firmy c. k. krajský soud v Ch. vyhověl žalovanou firmou vznesené námitce nepřípustnosti pořadu práva, kteréžto usnesení k dovolací stížnosti žalobcově nejvyšší soud potvrdil z těchto důvodů:

Žalobce opírá žalobu, z níž vzešel přítomný spor, o závěrkový list ze dne 1. března 1907 sepsaný o obchodu uzavřeném ve zboží mimo bursu.

Jakož připouští čl. XIV. uvoz. zák. k c. ř. s., pojal schválený statut pražské plodinové bursy v § 45. ustanovení, že příslušnosti rozhodčího soudu této bursy podléhají též spory z obchodů mimo bursu uzavřených, jakmile dány jsou podmínky stanovené ve zmíněném článku pod čís. 1. až 3.

Že v případě přítomném dány jsou podmínky čís. 1 a 2 předpokládají obě stolice a není to ani mezi stranami sporno.

Soud rekursní však též případně poukazuje k tomu, že i podmínka

druhé věty čís. 3 je tu dána, poněvadž je jisto, že obě strany sporné jsou protokolovanými kupci a že žalobce bez námitek přijal zaslaný mu žalovanou firmou shora zmíněný závěrkový lístek, obsahující ustanovení, že se v rozepřích podrobuje neodvolatelně rozhodčímu soudu pražské plodinové bursy.

Dle toho dány jsou veškeré podmínky pro příslušnost jmenovaného soudu rozhodčího ohledně přítomné rozepře a nezáleží zejména na tom, že dle prodejních podmínek otištěných na rubu obou závěrkových listů, listy ty jen tehdá mají platiti, byly-li vlastnoručně podepsány — kdežto závěrkový list žalovanou firmou žalobci zaslaný majitelem této firmy není podepsán, — poněvadž druhá věta čís. 3 shora zmíněného článku, jakož i odpovídající jí stejná věta § 45. stanov nestanoví pro založení kompetence rozhodčího soudu bursovního požadavku, že závěrkový list vlastnoručně musí býti podepsán spolukontrahentem, a otázku, jaký význam má nedostatek onoho podpisu, zde nelze řešiti, protože rozhodnutím jejím, jež by týkalo se platnosti celé smlouvy, praejudikováno by bylo rozhodnutí ve věci samé. —

Byla-li však, dle shora zmíněného článku IV., resp. dle § 45. statutu způsobem shora uvedeným založena příslušnost rozhodčího soudu bursovního, nemůže býti řeči o tom, že je tu fakultativní kompetence mezi tímto rozhodčím soudem a mezi státním soudem.

Neboť z druhé věty čís. 3 onoho článku IV., je patrno, že mezi protokollovanými kupci nebo navštěvovateli bursy již odevzdání a bezvýhradné přijetí závěrkového listu s klausulí o soudě rozhodčím uznává se za projev souhlasné vůle kontrahentů, podrobiti se soudu rozhodčímu ohledně rozepří z dotýčného obchodu, tedy za úmluvu v tomto směru.

Tato úmluva zůstává tedy jako každá jiná smlouva mimo případ ten, že by výrokem soudcovským prohlášena byla snad za neučinnu, pro obě strany na tak dlouho závaznou, pokud strany zase shodnou svou vůlí od ní neupustí. Zůstávají tedy ony rozepře z příslušnosti řádných soudů na tak dlouho vyňaty, pokud úmluva ona trvá, i oživuje posléze uvedená příslušnost teprve tím okamžikem, kdy úmluva ta odstraněna úmluvou novou.

Taková úmluva derogující nastalé kompetenci rozhodčího soudu bursovního, je tedy beze vší pochybnosti přípustna, i zakládá proto nastalá kompetence bursovního soudu rozhodčího příslušnost, již výslovnou dohodou stran možno odstraniti (§ 104. odst. II. j. n.), z čehož plyne, že státní soudy, bylo-li se na ně obráceno, nemají ve smyslu § 240. čís. II. c. ř. s. z povinnosti úřední hájiti své inkompetence pro nastalou příslušnost bursovního soudu rozhodčího.

Taková výslovná, příslušnosti bursovního soudu rozhodčího derogující úmluva žalobcem však ani tvrzena nebyla.

Že pak, jak tvrdí stížnost dovolací, nelze spatřovati uznání příslušnosti okresního soudu vysokomýtského, na který se žalobce obrátil, žalovaným o zaslání faktur s poznámkami na nich se nalézajícími — nevyžaduje zajisté bližšího odůvodnění, poněvadž se ony poznámky vztahují pouze na zboží dle faktur těch žalovanému zaslané.

Konečně ku tvrzení stížnosti dovolací, že předloženými korrespondenčními lístky převzala žalovaná firma dle práva obecného závazek dodati zboží, jehož se na ni žalobce žalobou svou domáhá, a že z toho rovněž plyne příslušnost dle bydliště žalované, nelze tu přihlížeti, poněvadž žaloba neopírá se o obsah těchto korrespondečních lístků, nýbrž o shora zmíněný list závěrkový.

· Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 24. března 1908, č. j. R II 239/1-8. *Drň. Hradecký.*

Co znamená převzetí „delcredere" kommissionářem neb agentem? (Ku čl. 370 obch. zák.)

Peněžní ústav A., provozující v Haliči velkoobchod s cukrem, obdržel v březnu 1905 od haličské agentury B. nabídku na zastupování na trhu východohaličském. Na vyzvání ústavu, aby agentura tato udala výši svých nároků a svého »delcredere«, odpověděla agentura B. dopisem ze dne 29. března 1905, že by převzala při 1% provise 50% »delcredere«.

Ústav A. tuto stručnou stylisaci pokládal za dostatečnou a nabídku přijal, žádaje toliko k zajištění »delcredere« kauci v cenných papírech asi 5000—10.000 K. Agentura B. slíbila kauci 5000 K složiti »bei Beginn der Ablieferungen«. Ústav s tím byl srozuměn a počal obchody zprostředkované agenturou B. vyřizovati. Prostředkování obchodů dálo se tím způsobem, že haličská agentura oznámila ústavu A. kupce a podmínky (»limitovala«), ústav pak »limit« schválil neb odmítl, což muselo se často státi telegraficky. Majetkové poměry kupců ústav před uzavřením koupě nezkoumal a času k tomu neměl, nýbrž spoléhal na »delcredere« agentury. Poněvadž haličská agentura kauci v čas nesložila, byla upomenuta a konečně pohrozeno jí zastavením dodávek. Tu teprve avisovala haličská agentura, že tamější bakovní firma C. složí za ni žádanou kauci. Bankovní firma C. pak skutečně poslala 26. června 1905 cenné papíry 5000 K s dopisem, v němž stojí, že tyto papíry posílá k příkazu agentury B. a vyhražuje

si vlastnické právo bez újmy nároků, jež by vzešly ústavu A. z jeho poměru k agentuře B. Ústav A. potvrdil bank. firmě C. příjem těchto papírů dopisem ze dne 28. června 1905 s dodatkem tohoto znění: »Tyto papíry sloužiti budou ku krytí možných »differencí aneb faktur«, které by nám po dobu spojení našeho s agenturou B. vzešly. Přijímáme na vědomí, že tyto papíry jsou Vaším výhradným vlastnictvím, pokud by naše spojení s řečenou agenturou B. došlo hladkého vyřízení.«

Současně oznámil ústav A. příjem těchto papírů agentuře B., ale bez onoho dodatku. Proti tomuto potvrzení, resp. dodatku nebylo ničeho namítáno od druhé strany. Na tomto základě bylo obchodně dále pracováno. V prosinci 1905 limitovala agentura B. u ústavu A. 5 vaggonů raffinovaného cukru pro svého klienta D. k dodání postupnému do roka, prosincem 1905 počínaje. Uzávěrka měla býti dle tvrzení agentury »vinkulována« u firmy E. — to znamená, že dodávky měly býti zasílány na tuto firmu E. pro kupce D., a že tato firma měla ručiti potom dodavateli (ústavu A.) za řádné zaplacení. Uzávěrka stala se výslovně na základě usancí pražské bursy, a bylo v ní vyhraženo ústavu A. právo v případě jakéhokoli nedodržení smlouvy uzávěrku zrušiti a žádati náhradu škody ve výši difference mezi cenou bursovní ze dne, kdy zrušení se stalo, a cenou smluvenou. Do závěrkového listu bylo vepsáno pouze »proti vinkulaci«, vynecháno však jméno firmy vinkulační E. Výměnu závěrkových listů obstarala — jako vždy — agentura B., tak že jí známy byly všechny podmínky smlouvy.

Když mělo dojíti k první částečné dodávce, tázal se ústav A. firmy E., zdali vinkulaci přijímá. Firma E. odmítla, tvrdíc, že kupci D. souhlasu svého k tomu nedala, aby ji jako vinkulační firmu uvedl. Ústav A. spatřoval v tom porušení smlouvy kupcem D., a jelikož se ukázalo, že D. nemá žádného jmění, zrušil závěrku a žádal differenci, kteráž nálezem rozhodčího soudu Pražské bursy byla stanovena obnosem 3920 K. Exekuce proti kupci D. na základě nálezu rozhodčího vedená byla úplně bezvýsledná, dlužník složil přísahu vyjevovací. Nyní domníval se ústav A., že může hojiti se na agentuře B. z důvodu převzatého 50% »delcredere«. Tento názor svůj opíral o znění dopisu svého ze dne 28. června 1905 (»differencí«) a také o čl. 370. obch. z. Proto žádal ústav A. od agentury B. zaplacení polovice přiřknuté difference. Agentura odmítla tuto žádost s odůvodněním, že její »delcredere« týká se jen těch případů, kdy zboží bylo kupci skutečně dodáno, že tedy ona ručí za 50% ceny kupní, nikoli však za 50% »difference«. Ústav A. dal nyní papíry exekučně prodati až do výše svého nároku a zbytek vrátil bankovní firmě C., jejíž vlastnictvím tyto papíry byly, poněvadž spojení obchodní mezi A. a B. pře-

stalo. Bankovní firma C. podala nyní žalobu na vydání stejných cenných papírů v obnosu zadrženém. K žalobě připojila se agentura B. jako vedlejší intervenientka. Ústav A. namítal hlavně jednak předčasnost, jednak bezdůvodnost této žaloby, poněvadž on kauci, resp .papíry, nezadržel, resp. nerealisoval bezdůvodně, nýbrž měl hořejší pohledávku proti agentuře B. z důvodu »delcredere«, dobrovolně nezaplacenou, tak že právem ústav A. se hojil prodejem části kauce a z výtěžku si hořejší pohledávku svoji zapravil.

Žalující strana popírala pravost této pohledávky, ústavem A. tvrzené, výše její sporna nebyla.

První stolice žalobě vyhověla z následujících důvodů:

»Žaloba tato jest na venek žalobou o vrácení zástavy. Vzhledem k tomu, že dle údajů žalobkyně (bankovní firmy C.) nevrácená část zastavených papírů byla už prodána a tím právo zástavní již zaniklo, nutno nejdříve zkoumati, zdali i po tomto prodeji jest nárok žalobou vymáhaný přípustný. Na tuto otázku nutno přisvědčiti, poněvadž jednak nežádá se vydání specielně určitých věcí (na př. určitých serií a čísel), nýbrž bez dalšího rozdílu vrácení, správně vydání zástavních listů stejného druhu a ve stejné jmenovité hodnotě, jednak zase poněvadž — předpokládaje volnost zástavy — vždy odůvodněn by byl nárok na náhradu ze škody, tento nárok pak dle § 1323. obč. z. záleží především v tom, aby zřízen byl předešlý stav, což jest možno právě v tom případě, když se jedná o cenné papíry zastupitelné, veřejně prodávané, jelikož papíry stejné kategorie možno lehce zjednati. Naproti této žalobě, která jest zde na místě »actio pignoraticia in personam« musí žalovaný ústav A. tvrditi a dokázati, že mu vznikl proti vedlejší intervenientce B. skutečně nárok z toho poměru právního, jenž byl základem zřízení zástavy. Jest nepopřeno, že žalovanému ústavu A. vznikla pohledávka differenční proti kupci D. z uzávěrky cukerní, zprostředkované agenturou B. a zrušené následkem insolvence kupce D. Žalovaný ústav A. uplatňuje nyní proti agentuře B. od ní převzaté 50% »delcredere« 1. poněvadž při převzetí tohoto závazku agenturou B. nebylo řeči o žádném obmezení, 2. poněvadž tento objem převzatého závazku jest v obchodnictvu obvyklým, 3. poněvadž při přijetí kauce žalovaný ústav výslovně prohlásil bez odporu, a tedy za souhlasu obou žalujících stran, že složené papíry sloužiti mají ku krytí možných »differencí nebo faktur«. Posléze uvedený důvod nedá se hájiti. Jest sice pravda, že ze srovnání slov »differencí nebo faktur« možno souditi, že pojem »difference« vztahuje se na takové obchody, kde faktura se neposílá, tedy zboží skutečně se nedodává, a že žalovaný ústav takové mínění svoje těmito slovy projevil.

Avšak tento dopis byl poslán bankovní firmě C., nikoli agentuře B.; poněvadž právo zástavní dle § 449. předpokládá pohledávku platnou, tedy mohlo by se přes tato slova zástavní zajištění takových »differencí« za existentní pokládati jenom tehdy, když by také smluvní delcrederní závazek na tyto difference se vztahoval. Otázka objemu delcrederního závazku v tomto případě nemůže se řešiti poukazem na to, že 50% »delcredere« převzato bylo agenturou B. bez bližšího určení, resp. obmezení. Tento úsudek předpokládá, že technický pojem slova »delcredere« má obsah, jaký mu dává žalovaný ústav. Pro rozhodnutí jest tedy podstatno jen to, zdali prostředkovatel prodeje, jenž převzal 50% delcredere, dle zákona aneb obchodního obyčeje ručí buď jen za řádné zapravení kupní ceny, či také za škodu v případě nedodání.

Tato otázka není upravena zákonem, poněvadž obchodní zákon v čl 370 pojednává o ní jen ve příčině kommissionáře. Tam jest objem delcrederního závazku stanoven tak, že kommissionář ručí svému kommittentu za řádné plnění v době dospělosti potud, pokud toto plnění vůbec může se dle smlouvy požadovati. Ručí tedy kommissionář také za následky nesplnění. Avšak tohoto ustanovení nelze upotřebiti analogicky na agenta aneb prostředkovatele, neboť právní ústav tento zakládá se na tom, že kommissionář uzavírá s osobami třetími obchody na vlastní jméno, tak že kommittent nemá žádného vlivu na výběr těchto osob, a nemůže je pro nedostatečnost úvěru odmítnouti, čímž jest vydán jistému nebezpečí. Takovému nebezpečí vyhnouti se může, jestliže sám obchody s osobami třetími uzavírá, a proto jest analogické použití ustanovení druhého odstavce čl. 370 obch. zák. vyloučeno. Zbývá tedy otázka, zdali třeba obchodní obyčej stanoví pro agenta určitý objem jeho závazku delcrederního. Tu pak se zřetelem na čl. 364 c. ř. s. mohl soud sborový, opíraje se o odborné vědomosti soudce laika, pokládati za prokázané, že obchodní obyčej rozumí pod agentovým »delcredere« jen ručení za cenu fakturovanou, bylo-li zboží skutečně dodáno, a že obsáhlejší ručení muselo by býti výslovně smluveno. Že také strany byly stejného názoru, plyne z dopisu žalovaného ústavu, ve kterém složení kauce bylo dovoleno »auch erst bei Abwicklung eventueller Aufträge«, a z odpovědi, v níž složení kauce slíbeno »bei Beginn der Ablieferung«.

Soud odvolací vyhověl odvolání žalovaného ústavu a žalobu zamítl. Naproti tomu c. k. nejvyšší soud vyhověl revisi žalobkyně, změnil rozsudek soudu odvolacího a obnovil rozsudek I. stolice.

Důvody: »Nelze upříti revisi oprávnění, pokud vytýká rozsudku odvolacímu nesprávné právní posouzení. I kdyby bylo lze souhlasiti se

soudem odvolacím, že při uzavření smlouvy o provisi a delcredere mezi žalovaným ústavem a agenturou B. vůle stran byla ta, aby 50% delcredere, agenturou převzaté, mělo objem čl. 370. obch. zák., musely by důsledky, soudem odvolacím učiněné, přece označiti se za mylné. Neboť i dle tohoto předpisu zákona kommissionář, který na základě smlouvy s kommittentem aneb obchodního obyčeje převzal »delcredere«, ručí jen za zaplacení aneb jinaké splnění povinnosti kontrahentovy a jest kommittentovi přímo a osobně práv za řádné splnění v době splatnosti potud, pokud toto (i. e. splnění) vůbec z poměru smluvního se požadovati může. To znamená jinými slovy: kommissionář, který převzal delcredere, ručí svému kommittentovi za to, že jeho kontrahent splní uzavřenou smlouvu v pravý čas, že tedy bude platit, jestliže splnění smlouvy — jako při kommissi na prodej — záleží v placení, že však ručí rovněž za jiné splnění smlouvy, jestliže dle smlouvy má se plniti něco jiného než peníze, ku př. při kommissi na koupi a dodání zboží. On ručí přímo a osobně, t. j. on má při prodlení kontrahentově sám splniti a kommittent jest oprávněn ve příčině splnění smlouvy hojiti se přímo na kommissionáři, při čemž ovšem tento má proti žalobci všechny ony námitky, které vzhledem na smlouvu mohl vznésti hlavní dlužník, tedy ku př. námitky vady zboží a p. Závazek kommissionářův vztahuje se tedy vždy jen na plnění toho, co dle smlouvy s odběratelem uzavřené za splnění smlouvy může se pokládati. K tomu však nelze počítati případné nároky prodavatelovy na náhradu škody pro nesplnění smlouvy.

Ovšem mohl by delcrederní kommissionář také tuto závaznost na se vzíti, ale k tomu bylo by třeba zvláštní úmluvy aneb zvláštní zvyklosti v místě sídla kommissionářova. Tuto podmínku musel by dokázati ten, kdo požaduje závaznost nad meze čl. 370. obch. zák. ku svému prospěchu. Když pak dle těchto zásad zkoumáme přítomný spor, tedy se jeví, že žalovanému ústavu ani dle čl. 370. obch. z. proti agentuře B. nepřísluší z důvodu převzatého »delcredere« nárok na zaplacení polovice difference, jemu přisouzené proti kupci D. nálezem bursovního soudu rozhodčího, zvláště ale, když dle obsahu směrodatných dopisů ze dne 27. března 1905 a 29. března 1905 nemůže se říci, že by strany byly chtěly rozšířiti závazek delcrederní nad meze stanovené čl. 370. obch. z., dále když žalovaný ústav ani netvrdil, že na místě sídla agentury B. jest takový obchodní obyčej, který by stanovil, že agent neb kommissionář má ručiti také za škodu pro nesplnění smlouvy odběratelem. Žalovaný ústav ovšem prohlásil, přijav kauci od žalobkyně, v dopise ze dne 28. června 1905, že papíry za kauci složené slouží ku krytí možných »differencí« aneb faktur, které by jemu vzešly ze spojení s agenturou B., a zůstal tento dopis bez odpovědi. Avšak

již I. soud zjistil, že tato okolnost jest pro rozhodnutí tohoto sporu bez významu, a soud odvolací uznal, že obsahem tohoto dopisu, třeba že mlčky schváleným, nemohla býti závaznost agentury B. rozšířena, a že tedy také zástava sama dle § 449. obč. z. může sloužiti pouze k zajištění effektivních pohledávek, žalovanému ústavu vzešlých proti agentuře B. z jejího »delcredere«. Postačí poukázati v této příčině na správné vývody I. soudu. — Jestliže žalovaný ještě namítá, že agentura B. počínala si v případě kupce D. kulposně, neobstaravši vinkulace, pročež že musí ručiti za škodu z tono vzešlou, tedy nutno odvětiti, že kauce, o niž spor se vede, nebyla složena ku krytí jiných závazků, než »delcredere«, a že tento nárok na náhradu škody v rámci »delcredere« nedá se uplatniti.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 1908 č. Rw III 69/8.*) *Dr. Sušil.*

Příspěvek k § 518. civ. řádu soudního a § 3. jur. normy.

Řízení o žalobě manželů Jindřicha a Marie K. v D. E. proti F. B., obecnímu radnímu, a A. G., hostinskému, oba v D. E., pro rušenou držbu bylo usnesením okresního soudu v R. ze dne 2. dubna 1907 zastaveno z toho důvodu, že čin rušební (vykopání rour pod zahradou žalujících manželů položených a odvádějících vodu ze sklepa žalovaného A. G. a odstranění kamenů, jimiž roury ty v zahradě žalobců byly ucpány) proveden byl třetími osobami z rozkazu žalovaného F. B., který rozkaz ten dal jako obecní radní u vykonávání samostatné působnosti obce, co se týče dohledu k bezpečnosti jmění (§ 28. č. 2 obec. zříz.), a jenž

---

*) Poznámka zasílatelova: Toto rozhodnutí nezdá se mi býti správným z té jednoduché příčiny, že dle závěrečných listů, jichž výměnu obstarávala agentura B., žalovaný byl oprávněn místo splnění požadovati onu differenci, pro případ nedodržení smlouvy kupcem D., že tedy nárok na differenci tvořil součást smlouvy, kterou kupec D. měl splniti, a tvořil ekvivalent pravidelného splnění. — Toto ustanovení smlouvy bylo agentuře B. známo a proto se její »delcredere« vztahovalo i na tuto část smlouvy. Tento názor sdílel sám soud I. stolice, jehož rozsudek byl rozhodnutím soudu nejvyššího obnoven, neboť soud ten všiml si obsahu závěrečného listu, avšak nejvyšší soud závěrečný list pustil úplně ze zřetele.

usnesením obecního výboru v D. E. v roce 1906, že se strany mají v nutných věcech obrátiti přímo na obecního radního, jenž v dotyčném okrsku bydlí, k tomu oprávněn byl, a nemůže proto dle dvorského dekretu ze dne 14. března 1806 č. 758 sb. zák. soud. proti němu žalobou u soudů civilních pro tento čin nastupováno býti.

K rekursu žalobců zrušil krajský soud v Č. L. usnesení toto, nařídil soudu I. instance, aby bylo projednáváno a rozhodnuto ve věci samé a odsoudil žalované ku náhradě útrat »mezitímního sporu« v sumě 83 K 48 h a útrat rekursních v sumě 35 K, vycházeje z toho názoru, že cit. dvorský dekret z r. 1806 vztahuje se pouze na úředníky státní a nikoli na úředníky obecní a že obce a orgány obecní podléhají zákonům říšským a zemským, pokud se týkají práv soukromých a zejména § 339. obč. zák. právě tak jako jiné osoby.

Po provedeném řízení byla žaloba usnesením konečným okres. soudu v R. zamítnuta, poněvadž bylo vzato za prokázáno, že žalovaní jednali v případě nutné potřeby a žalobcové odsouzeni k placení útrat sporu, avšak útraty dřívějšího jednání, určené v usnesení řízení pro nepřípustnost pořadu práva zastavujícím sumou 56 K 53 h, nebyly žalobcům přiřknuty, poněvadž rekursním soudem byly útraty »mezitímního sporu« přisouzeny žalobcům.

Rekurs revisní žalovaných proti konečnému usnesení »ohledně usnesení c. k. krajského soudu v Č. L. co do útrat« domáhá se přisouzení útrat žalovaným i za dřívější řízení (nepřípustnost pořádu právního) a sice proto, že dřívější ono řízení bylo pouze částí celkového řízení, že tedy rozhoduje konečný výsledek sporu. Dále dovozují stěžovatelé, že dle § 518. civ. ř. s. není rekurs proti usnesení rekursnímu ihned připustný a že proto musil býti rekurs ten podán teprve proti konečnému usnesení.

Rekurs ten byl nejvyšším soudem zamítnut s tímto odůvodněním:

Dovolací rekurs žádá, aby bylo usnesení rekursního soudu, jímž námitka žalovaných o nepřipustnosti pořadu práva zamítnuta byla, pokud jim byly útraty žalobcům přisouzeny, změněno, eventuelně aby byl také změněn výrok o nepřípustnosti pořadu práva, a aby žalobcům bylo nařízeno, aby zaplatili žalovaným nejen útraty v konečném usnesení c. k. okres. soudu v R. jim přisouzené, nýbrž i další útraty prvé instance, jak byly tyto žalovaným ve změněném usnesení sumou 56 K 53 h přiřčeny.

V tomto svém požadavku jest však stížnost žalovaných nepřípustna, poněvadž shora uvedené usnesení rekursní co do výroku o útratách,

který měl býti dle názoru stěžovatelů vyhražen rozhodnutí konečnému, nemůže z toho důvodu v odpor bráno býti, že usnesení toto o útratách dávno již v právní moc vešlo, a poněvadž c. k. nejvyšší soud vzhledem na pořad instancí, upravený v § 3. jur. normy, není oprávněn útraty výrokem prvního soudce určené zvýšiti, čili výrok ten změniti.

Přezkoumání rozhodnutí rekursního soudu ve věci samé co do výroku o námitce nepřípustnosti pořadu právního jest však již § 518. civ. řádu soudního vyloučeno. Musila býti proto stížnost dle § 526. odst. 2. soudního řádu civ. zamítnuta.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. července 1907 č. 8958. Dr. *Pšenička.*

Denník.

Pojištění advokátů pro případ stáří a invalidity u nás pořád jest pouhým nedostižným idealem, kdežto v bezprostředním sousedství našem přikročili již k úplnému jeho uskutečnění. Tak v Jur. Bl. ze 16. srpna 1908 N. 33 píše budapešťský kollega Dr. Back dle stručného výtahu, že vládou uherskou byl předložen a již oběma sněmovnami uherskými schválen návrh zákona na utvoření ústavu podporovacího a pensijního pro advokáty. Vyjímáme z něho nejpodstatnější ustanovení. Podle § 2. osnovy každý advokát, jenž se zapíše do listiny advokátů, stává se tím členem ústavu. Členství počíná se zápisem do listiny a končí, když advokát přestal býti členem komory. Dle § 3. členové jsou povinni platiti ústavu roční příspěvek ne menší 60 korun, a ne vyšší 120 kor. § 4. Příspěvky vybírá komora. § 5. Výkaz komory o nezaplaceném příspěvku jest veřejnou listinou vykonatelnou. § 6. Valná hromada může člena na jeden rok sprostiti povinnosti placení příspěvku, to však jen z vážných příčin. § 7. Kdo dva roky příspěvku nezaplatil, vymaže se z listiny advokátů atd. Nejv. sankce zák. dojde dle zprávy co nevidět. Člen může se pojistiti též tak, že sám pro sebe pense nežádá, nýbrž toliko pro vdovu, čímž se vdovská pense značně zvýší. Přiložené tabulky vykazující výši pensí — ne skvělou sice — přece však slušnou podporu poskytujících. Máme za to, že též u nás na podobný obligatorní ústav dojíti musí — a to co nejdříve. Smutno dost, že se dáváme předstihovati Uherskem.

Homosexuality poslední dobou v denní a všední literatuře v Německu bylo plno; domnívali jsme se však, že se něčeho zvláštního dovíme z přednášky L. Loewenfelda, odbývané v trestní sekci akad. právni-

ckého spolku v Mnichově, vydané právě ve Wiesbadenu 1908 J. F. Bergmannem. Největší část přednášky věnována jest šetření lékařskému, zdali homosexualita jest chorobou a snižuje-li společenskou cenu jedince. Dochází výsledku, že homosexualita ve většině případů jest psychickou odchylkou od normálního stavu, kteráž nemůže býti pokládána za stav chorobný neb degenerovaný, a kteráž není způsobilá, aby cenu jedince v občanské společnosti snížila neb umenšila. Dokládá se to příklady znamenitých mužů starého věku, Spartanů, svatou družinou Thebanů atd. Spisovatel, jak myslíme, jest lékař, neb od něho jest velký spis již ve 4. vydání vyšlý: Sexualleben und Nervenleiden, kde se uvádí, co specialista nemocí nervových. Menší část přednášky věnována rozhovoru o § 175. německého tr. zák., jenž zní v doslovném překladě takto: »Smilstvo proti přírodě, kteréž pácháno bylo mezi lidmi mužského pohlaví neb od lidí se zvířaty, tresce se vězením a může býti uznáno na ztrátu občanských práv čestných.« Zajímavo jest tu pro nás, 1. že se tresce toliko smilstvo mezi mužskými — a že se netresce smilstvo mezi ženami páchané, což jest nedůslednost a mezera, jíž náš rak. zákon § 129. I. b se uvaroval. Dále vytýká se něm. zákonu 2. nejasnost, poněvadž neví se, jaké smilstvo chce trestati, zdali jen paederastii, neb vzájemnou onanii nebo vůbec každé ukojení chtíče pohlavního mezi muži. To jest výtka závažná, důvodně i proti našemu zákonu čelící. 3. Zákon stihne jen minimální část skutečně páchaných deliktů — největší část zůstává skryta a jest 4. nejvítanějším a nejvydatnějším prostředkem nejhroznějšího vydírání. I v tom ohledu sluší dáti výkladům přednášky za pravdu. Konečně uvádějí se výroky autorit lékařských jako Virchowa a Langenbecka i právnických jako Lista, Lilienthala a jiných proti § 175. něm. z. tr. Budiž nám dovoleno vysloviti náhled, že by třeba bylo především rozšíření trestní ochrany proti jakémukoli smilnému zneužívání mládeže až do 18 let. Při jiných případech smilstva kladli bychom i při smilstvu proti přírodě váhu na to, zdali mravnost a cudnost byla porušena hrubě a způsobem veřejné pohoršení způsobujícím. Tím přiblížili bychom se zákonodárstvím, kteráž jinak smilstva proti přírodě nestíhají, jako francouzské, belgické a nejmodernější zákon japonský z 29. dubna 1907, jež vesměs nemají žádného ustanovení, kteréž by odpovídalo našemu § 129. I. b, aneb německému § 175. z. tr.

Knihopis. Dr. Karel Polák vydal spis: »Právnická povaha škol měšťanských.« (V Praze 1908, 16 str., 50 h.) — Článek: »Urheberrecht« od prof. dra Karla Herrmanna šl. Otavského v Öst. Staatswörterb. vyšel ve zvláštním otisku (32 str.). — Sbírky civilních

rozhodnutí nejvyššího soudu (pokračování sbírky Nowakovy) vyšel VIII. svazek nové řady. (Ve Vídni, u Manze, 1908, 336 str.) — Článek doc. dra V. Hory »O právu opravy v civil. processu« ve Sborníku věd právních a státních vyšel též o sobě (51 str.). — Tiskem Unie vyšel spis: »O trvalé neutralitě«, jejž napsal Otakar Hoppe (183 str.). — Prof. dr. Lud. Schiffner vydal: »Die Erbrechtsreform in der Novelle zum österr. a. bürg. Gesetzb.« (Ve Vídni, u Manze, 1908, 90 str.) — Doc. dr. Emanuel Adler vydal: »Der Schutz des Namens im Entw. e. Nov. z. a. b. Gb.« a »Der Arbeitsvertrag im Entw. e. Nov. z. a. b. Gb.« (Ve Vídni, u Manze, 1908, 19 a 64 str.) — V knihovně Sborníku věd právních a státních vyšel jako č. XV. řady státovědecké spis: »Základy theorie mezinárodních směn«, jejž napsal dr. Jan Koudela (91 str.). — V knihovně Právnických Rozhledů vyšel jako čís. 6. spis: Soustavný přehled exekučního práva rakouského, německého a uherského, jejž napsal dr. Fr. Plhal (204 str.). — Doc. dr. F. Vavřínek vydal: Státní zřízení království a zemí na radě říšské zastoupených. (V Praze, tiskem Leschingra, 1908, 320 str.) — Přehled Revuí, časopis registrující obsah časopisů domácích i cizích, vychází nyní na Kr. Vinohradech, Kollárova ul. 19, čtvrtletně 3 K, ročník počíná měsícem říjnem.

Výbor spolku českých advokátů v markrabství Moravském v Brně zasílá nám tuto zprávu:

Zamýšleným odchodem advokáta p. Dra Kvíčaly z Místku se uprázdní jeho místo. Město Místek má dle posledního sčítání (z roku 1900) 4852 (nyní na 6000) obyvatelů, z nichž jest pouze 1430, jak obyčejně, napočítaných Němců. V okolí Místku, městě to průmyslovém, je 27 ryze českých obcí. Těsně k Místku přiléhá sousední slezské město Frýdek s 9037 obyvateli (dle posledního sčítání), z nichž je 4981 Čechů (ve skutečnosti mnohem více) a okolí má asi na 30, skoro vesměs českých obcí. — Z toho viděti, že místo advokáta českého v městě Místku bylo by pro každého čilého advokáta velmi výhodné a je jinak v ohledu národnostním přímo nutné, aby usadil se tam český advokát, pokud možno čilý pracovník na poli národnostním. Jest žádoucno, aby usadil se v Místku nejdéle do 1. října t. r., třeba snad již dříve, český advokát.

Nový zákon o šeku v říši Německé ze dne 11. března 1908 se zřetelem k ostatnímu zákonodárství, zejména k rak. zákonu a k nové uherské osnově.

Napsal JUDr. Antonín Pavlíček, advokát, řádný člen České Akademie.

I.

Jak známo, nesetkala se německá osnova vládní i osnova rady spolkové z r. 1892 zákona o šeku s úplným souhlasem ani v kruzích právnických ani v obchodních, zejména finančních.[1]) — Tak stalo se, že v Německé říši otázka uzákonění šeku zůstala pak ve své míře až do nejnovější doby,[2]) a to tím spíše, poněvadž zejména v kruzích obchodních, hlavně bankéřských opět a opět byl vysloven náhled, že není naprosto nutno, aby šek byl zákonem upraven.[3])

K tomu pak nabyl v německé říši nový zákon občanský od 1. ledna 1899 moci právní, který v čl. 783—792 obšírně pojednává o »poukázce« — a podobně i téhož dne nabyl nový obchodní zákon platnosti, který v čl. 363—365 pojednává o poukázce kupecké způsobem částečně odchylným od obec. obchod. zákona v čl. 301 a násl., vládní pak spis pamětní k novému obchodnímu zákonu též výslovně podotýká (str. 204, 441), že též šek spadá pod pojem poukázky, a že tedy k usta-

[1]) Srovn. můj spis »Šek ve vědě a zákonodárství«. Nákladem Česk Akademie v Praze 1902) § 3.

[2]) Ano učiněn ještě v nejnovější době návrh, aby se »upravil ústav šeku bez zákona šekového«. Tak prof. Elsbacher v d. Jur. Zeit. č. 8 z r. 1907.

[3]) Tak sjezd bankéřů ve Frankfurtě n. M. v měsíci září 1902, tak obchodní sjezd z 20. února 1897, tak i spolek obchodníků Berlínských z r. 1905, tak i dle Holdheimova čas. č. 12 ex 1905 majorita bankéřů.

novením obou těchto zákonů o poukázce dlužno se tedy též v příčině šeku táhnouti, jehož dalšímu vývinu nebudou ustanovení ta zajisté na úkor, dokud by se neokázala n u t n o s t, ústav ten zákonem upraviti.« —

Avšak během času vyšlo v praktickém životě právním na jevo, že ustanovení soukromého práva německého jsou pro poměry šekovní naprosto nepostačitelny, zejména že nelze se obejíti bez výslovného ustanovení zákona v příčině n e o d v o l a t e l n o s t i šeku, v příčině l h ů t p r a e s e n t a č n í c h a práva p o s t i ž n é h o.

Též se názory v některých kruzích obchodních následkem toho p o č a l y měniti, b a n k é ř i zejména j i h o n ě m e č t í uznávali n u t n o s t zákonného upravení šeku. (Srovn. Holdheimův čas. čís. 12 ex 1905.)

Následkem toho uveřejnila vláda německé říše prozatímnou osnovu zákona šekového. (V něm. říšském zákoníku z 13. července 1907.)[4])

Tato zatímní osnova zakládá se podstatně na osnově r a d y s p o l k o v é z r. 1892 (srovn. § 3. mého spisu), od níž se toliko v některých, ovšem v ý z n a m n ý c h ustanoveních liší.

Dne 9. ledna 1908 byla pak vládou říše Německé říšskému něm. sněmu předložena d e f i n i t i v n í osnova zákona o šeku.

Tato d e f i n i t i v n í osnova z velké části vyhověla námitkám, proti některým ustanovením zatimní osnovy učiněným (srovn. můj článek č. 47 v öst. Ger. Zeit. z r. 1907), zejména byla též četná ustanovení v s o u h l a s přivedena se zákonem r a k o u s k ý m i s novou osnovou u h e r s k o u (z r. 1907).

Názory v příčině nutnosti zákona o šeku v říši Německé se v nejnovější době p o d s t a t n ě změnily neb se zejména kruhy obchodní i finanční spřátelily nyní s myšlenkou o upravení šeku zákonem a též výslovně s o s n o v o u novou podstatně souhlas vyslovily, p o u z e n ě k t e r ý c h z m ě n vyžadujíce. (Tak obzvláště spolek průmyslníků saských a j. více.) Následkem toho a hlavně též přičiněním právnických kruhů (tak hlavně R i e s s e r v Bank. Archivu i v d. Jur. Zeit. a j. v.) odhodlala se vláda něm. říše ku kroku rozhodnému a předložila říšskému sněmu

---

[4]) Srov. o této m ů j č l á n e k v a. ö. Zeit č. 47 ex 1907, pak R i e s s e r v Bank-Archivu VI. 21, 22 a VII. 4, 5 a C o h n v Zeitschr. f. Handelsr. 61. sv. 1. a 3. sešit.

dne 9. ledna 1908 definitivní osnovu, která též po velmi pilných úradách k tomu zvolené komise byla pouze s nepatrnými (3) změnami (v čl. 2. v příčině passivní způsobilosti spořitelen, v čl. 11. v příčině praesentace cizozemských šeků a v čl. 16. v příčině protestu) sněmem říšským schválena a stala se zákonem, byvši 11. března 1908 v ř. zák. č. 12 str. 71 vyhlášena. Dle § 30 nabyl zákon 1. dubnem 1908 platnosti.

Podstatné úchylky, které (definitivní osnova a tedy i) zákon od osnovy zatimní a od osnovy rady spolkové z r. 1892 přijal a to ponejvíce v souhlasu s rak. zákonem (a též s novou uherskou osnovou z r. 1907,[5]) která taktéž dle zák. rakouského byla upravena) jsou pak tyto:

1. Nařízeno v definitivní osnově (a též v zákonu), že šek na osobu passivně nezpůsobilou vydaný není neplatným, nýbrž že pozbývá toliko výhod v příčině kolkování (§ 29.); postrádá-li však listina náležitostí v § 1. nařízených, že není šekem ve smyslu zákona (motivy str. 18.).

2. Dle zatimní osnovy (souhlasně s osnovou rady spolkové) jest označení remittenta podstatnou náležitostí šeku (§ 1. odst. 3.) jinak v rak. zák. §§ 2. a 3. a v osnově uherské (§§ 1., 2.); v definitivní osnově německé a nyní v zákoně uvedeno ustanovení v příčině remittenta v souhlas s ustanovením rak. zákona a osnovy uherské a zejména svědčí dle § 4. odst. 2. něm. zákona šek, v němž jméno remittenta uvedeno není, majiteli (tak i § 3. rak. zák. a § 2. uherské osnovy).

3. Kdežto dle § 3. odst. 2. zatímní osnovy německé byl šek, v němž uvedeno bylo zvláštní místo platební, neplatný,

---

[5]) Nejnověji jednalo se o to, aby se osnova německá a osnova uherská (srovn. o této můj článek v a. öst. Ger. Zeit. č. 39 z r. 1905) přizpůsobily k rakouskému zákonu o šeku z 3. dubna 1906. Zejména odbývala se dne 8. a 9. listopadu 1907 v Pešti porada delegátů středoevropských spolků hospodářských z Německé říše, z Uherska a Rakouska, při které byl rak. zákon o šeku vzat za základ, a konstatováno, ve kterých bodech týž s osnovou německou a uherskou souhlasí a ve kterých se od nich liší. Zřízena zvláštní komise, která podala valné schůzi své návrhy. Doufá se takto docíliti souhlas zákonů o šeku všech těchto tří států alespoň co do takových zákonných ustanovení šekových, která jsou důležitá pro styky mezinárodní. Srovn. »Bericht über die Schek-Conferenz der Mitteleuropäischen Wirtschaftsvereine in Deutschland, Österreich und Ungarn in Budapest am 8. und 9. November 1908« (Berlin, Puttkammer und Mühlbrecht) a k tomu mé pojednání v Zeit. f. Handelsrecht, 63. sv. 1. a 2. seš.

má se dle § 5. defin. osnovy a dle něm. zákona § 5. v případě tom míti za to, jakoby zvláštní místo platební psáno nebylo. Tím zajisté vyhověno požadavku od nás vícekrát (již ve spise českém i německém § 5.) vyslovenému, aby bez nutné potřeby neplatné šeky rozmnožovány nebyly, poněvadž jen obchod šekový znesnadňují.

4. Dle zatímní osnovy § 7. jest indossament šekovníkův, jakož i indossament na šekovníka neplatný, kdežto dle rak. zákona § 6. a souhlasně dle nové uherské osnovy § 5. pokládá se indossament na šekovníka za kvitanci, indossament šekovníkův pak jest neplatný.

Dle § 8. odst. 2. definitivní osnovy a dle něm. zákona § 8. odst. 2. uvedeno ustanovení a souhlas s rak. zákonem a uherskou osnovou.

5. Vypuštěno v definitivní osnově i v zákoně něm. ustanovení § 11. zatímní osnovy, že přísluší majiteli šeku proti šekovníku přímý nárok potud, pokud takový vydateli šeku v době praesentace příslušel. (Srovn. proti nároku tomu můj spis § 11. a hlavně můj článek v Goldschmidtově časopisu pro právo obchodní 61 svz. též v a. ö. G.-Z. č. 47 ex. 1907.)

6. Osnova definitivní i zákon něm. přijaly sice žalobu z obohacení dle obdoby čl. 83 ř. sm. proti vydateli šeku pro případ, že právo postihové promlčením neb obmeškáním zaniklo, avšak definitivní osnova i zákon vypustily ustanovení zatímní osnovy o právní domněnce, »že se má vydatel šeku pokládati za obohaceného až do výše obnosu v šeku naznačeného, pokud opak toho nedokáže«.

7. Vynecháno v def. osnově i v zákoně něm. ustanovení § 21. zatímní osnovy o nároku majitele šeku na náhradu škody proti vydateli pro případ nebyl-li šek vyplacen, »jestli vydatel věděl neb věděti musel, že mu v době praesentace nepřísluší dostatečná pohledávka proti šekovníku k uhražení obnosu šekového.« (Srov. rak. zákon v § 23.)

8. Dle zatímní osnovy § 12. byl majitel šeku oprávněn k poznámce »toliko k zúčtování« — kdežto dle definitivní osnovy a dle zákona něm. § 14. jest k tomu povolán též vydatel šeku. (Dle rak. zák. § 22., § 10. uherské osnovy vydatel i každý indossovatel.)

9. Lhůta k předložení šeku k zaplacení, byl-li šek v německé říši vydán a je-li tamtéž splatný, obnášela dle § 9. zatímní osnovy 7 dnů, dle § 11. definit. osnovy a dle zákona pak 10 dnů.

10. Zatímní osnova v § 15. nenařizuje imperativně, že důkaz o včasném předložení šeku k placení a o nezaplacení lze provésti pouze a jedině třemi způsoby tam vyznačenými, jakož v rak. zákoně § 16. a uherské osnově § 16. ustanoveno; definitivní osnova v § 16. i zákon v § 16. však pozměnily ustanovení to tak, že nyní jest s rak. zákonem § 16., s uherským v § 16. v souhlas uvedeno.

Naproti tomu nezměnily definitivní osnova něm. a zákon něm. některá důležitá ustanovení osnovy zatímní, od rak. zákona a uherské osnovy se lišící a to zejména:

a) že šek, v němž uvedena jest jiná doba splatnosti než na viděnou, jest neplatný § 6., kdežto dle rak. zák. § 5. a dle uher. osnovy § 4. jest šek vždy a zejména i tehdy na viděnou splatný, obsahuje-li jinou dobu splatnosti neb žádnou. Z důvodů vícekrát (zejména též ad 3) uvedeného se zamlouvá ustanovení rak. zákona a uherské osnovy.

b) Definitivní osnova i zákon trvají na dále při ustanovení zatímné osnovy v § 7., že šek na určité jméno znějící obdobně jako směnku dle čl. 9. ř. směn. lze vždy indossovati, není-li indossace od vydatele slovy: »nikoliv na řád« a pod. zakázána, kdežto dle rak. zák. § 6. a dle uherské osnovy § 5. lze šek na určité jméno znějící jen tehdy indossamentem převésti na jiného, zní-li výslovně na řád.

Bylo by zajisté ustanovení totéž konsekventnějším v definitivní osnově německé a v zákoně, poněvadž jest výslovně uznáno, že jest šek zvláštní poukázkou, nikoli směnkou (souhlasně v rak. zákonem str. 14 motivů, a uherskou osnovou, kde v četných článcích šekovník nazýván »assignatem«, vydatel »assignantem« a remittent »assignatářem«) a poněvadž poukázku kupeckou lze dle čl. 363 něm. obchod. zákona jen tehdy indossamentem převésti, zní-li na řád.

c) Zejména též v příčině falešných a zfalšovaných šeků trvají definitivní osnova německá i zákon na ustanovení čl. 23. zatímní osnovy.

(Srovn. k tomu § 20. ad 4. rak. zák. a § 23. uherské osnovy.)

II.

Podstatný obsah zákona německého o šeku[6]) jest pak tento:

V § 1. vypočteny jsou podstatné náležitosti šeku, celkem souhlasně s rak. zákonem § 2. a s uherskou osnovou § 1.; pouze co se týká klausule šekovní nařizuje § 1. něm. zákona souhlasně s článkem 4. ad 1. řádu směnečného, že musí listina býti v textu naznačena jako šek, aneb že použito musí býti, když jest šek v cizí řeči vydán, »výrazu tomu v cizé řeči odpovídajícího«, kdežto rak. zákon nařizuje pouze »vyznačení listiny v kontextu jako šek. (Srovn. k tomu můj spis »Směnka a šek« od Právnické jednoty r. 1908 vydaný ad III. str. 18.[7])

Je-li tedy šek v Rakousku vydán v tuzemsku, ku příkladu v Terstu v řeči vlašské, musí býti vyznačen v textu slovem »šek«, nestačí italský význam: l'assegno bancario« (čl. 39. ital. zák.), jinak ovšem byl-li šek ten vydán v království Italském vůči ustanovení § 20. ad 7. v rak. zákoně o šeku (a čl. 85. a 86. řádu směnečného), dle něhož se posuzují náležitosti šeku dle zákona státu, kde byl šek vydán.

Při tom ovšem v Rakousku nespadá na váhu, je-li listina označena jako Scheck, neb chéque, čili chek, neb šek, aneb i csekk, k čemuž ostatně uh. osnova z r. 1907 výslovně v § 1. ad 1. poukazuje.

Jinak v Německé říši, kde v obou případech postačí význam »assegno bancario« vůči nařízení v § 1. ad 1. (Německý zákon má též v čl. 26. ustanovení odpovídající čl. 85. ř. směn. rak. zákonu § 20. ad 7, srovn. dále.)

Již z toho ostatně zřejmo, kterak nesprávné jest tvrzení Cannsteinovo (Šek dle rak. zák., v Berlíně 1906, str. 99.),

---

[6]) K novému něm. zák. o šeku srovn.: Walter Conrad, »Handbuch des deutschen Scheckrechtes« (Stuttgart, Ferd. Enke 1908); Breit, »Inhaberscheck und Regressrechte« v Leipziger Z. f. Handelsr. II. č. 4; týž, »Der Widerruf des Schecks« v Holdh. čas. XVII. č. 8; Ph. Helbing, »Der Scheckwiderruf« v Holdh. čas. XVII. č. 7; Bank-Archiv č. 13 ex 1908 taktéž o odvolání šeku; Breit, »Pflichten und Rechte des Bankiers« (v Lipsku 1908) a j. v.

[7]) Náležitost toho přijal též (mimo Rakousko a Uhry, srovn. text) zákon švýcarský (čl. 830 sl.), z. skandinavský (čl. 1.), zákon japonský (čl. 530.). Jinak zákon anglický, francouzský, belgický; italský, rumunský, portugalský, španělský. Srovn. můj spis (šek ve vědě a v zák.) § 55.

že není naprosto třeba ve spise o šeku pojednávati o cizozemských zákonech. Ostatně Cannstein na jiných místech potřebu toho nutnou sám uznává (ku př. str. 98 a j. v.). Ovšem jest nejlépe tvrzení Cannsteinovo vyvráceno šekovou konferencí středoevropských spolků hospodářských a zprávou o ní uveřejněnou. Srovn. pozn. 4a a můj článek o konferenci té v Ztsch. f. Handelsr. 63. sv. 1. a 2. seš.

Německý zákon obsahuje pouze čtyři náležitosti podstatné, poněvadž náležitost vyznačená v § 2. ad 4 a 5 rak. zák. jest stručně shrnuta v odstavci ad 2 § 1. něm. zák. Též vynecháno (»jako samosrozumitelné vůči splatnosti na viděnou«) v něm. zákoně nařízení v § 2. ad 5. rak. z. obsažené, že nesmí být placení závislým učiněno od nějakého vzájemného plnění toho, který má zaplacení přijati neb od nějaké podmínky.

V § 2. něm. zák. nařízeno, kdo může býti šekovníkem.[8]) Ustanovení to souhlasí též celkem s nařízením § 1. rak. zákona a uh. osnovy. Pouze v dvojím směru liší se něm. zákon od rak. zákona.

Předně nařizuje něm. zákon — § 2. ad 1. — výslovně, že též společenstva, v společenském rejstříku zapsaná, která se dle stanov svých zabývají přijímáním peněz a placením na cizí účet, jsou passivně způsobilá k šekování.

Dle rak. zák. zajisté též jsou společenstva, která se zabývají přijímáním peněz i placením na cizí účet, jsouce do společenského rejstříku u c. k. obchodního soudu zanešena passivně k šekování způsobilá. § 1. rak. z. (zák. z 9. dubna 1873, č. 70 ř. z. Randa, Handelsr. II., str. 80 a násl.): dále nařizuje něm. zákon v § 2. ad 1., že též spořitelny, pod státním dozorem stojící, jsou passivně způsobilé k šekování, jestli činí zadost nařízením pro ně dle zemských zákonů platným.[9]) Že dle rak. zák. spořitelny jsou též pas-

[8]) **Sobmezenou passivní způsobilostí šekovníka setkáváme se (mimo zák. rakouský a osn. uherskou, sr. text) v zákonu anglickém (čl. 73. bankéř.) v zák. italském (§ 339. kupec), portugalském (§ 341. kupec), hollandském (§ 226. Kassierer). Naproti tomu jest způsobilost ta neobmezenou: v zák. francouzském (čl. 1, 2), belgickém (čl. 1, 2, 4), švýcarském (830), španělském (534), rumunském (364), skandinavském (§ 1.) a japonském (530. a násl.). Srovn. můj spis (šek ve vědě a v zák.), pak mé články v a. ö. Ger. Z. č. 39—41 ex 1905 a Zeitschr. f. Handelsr. 57. sv.**

[9]) **Ustanovení to není v definitivní osnově obsaženo, bylo teprve k výslovné žádosti něm. spořitelen do zákona přijato. Srovn. o tom D. Jur. Z. č. 10.**

sivně k šekování způsobilé, nelze pochybovati, poněvadž jsou jednak v obchodní rejstřík zanešeny a jednak též provozují obchody bankéřské. (R a n d a, Handelsr. I., str. 55, 74, 79.)

P o d s t a t n ý r o z d í l v obou zákonech dlužno však zaznamenati v tom směru, že dle rak. zákona § 2. in fine z listiny, v níž naznačný šekovník nemá passivní způsobilosti šekovní, nevzejde závazek dle práva šekovního, dle n ě m. z á k o n a pak v případě tom pozbývá šek toliko výhod poplatkových (§ 29. zák. něm.) Není tedy passivní způsobilost šekovníka dle něm. zák. p o d s t a t n o u náležitostí šeku, jako dle rak. zák. § 1. ad 2. a dle nové uherské osnovy z r. 1907 (§ 1.).

(Dokončení.)

O pseudonymu.

Píše JUDr. Jan Heller.

(Dokončení.)

III.

Sledujíce právní osudy jména rodového, jeho vznikem čili prvním nabýváním jedincovým počínajíce, seznáváme:

1. že jména rodového nabývá dítě manželské dle § 146. z. obč., nemanželské dle § 165. posl. věta — r o d e m. Rovněž dítě adoptované nabývá jména adoptujícího otce neb matky dle § 182. zák. obč. a manželka nabývá jména rodového svého manžela sňatkem dle § 92. zák.

V žádném případě o nabývání pravého rodového jména n e r o z h o d u j e t u v ů l e n a b y v a t e l o v a, jak zejména do očí bije při nabývání rodem.

Avšak též při adopci a při sňatku nabývání jména rodového jest nezávislo na vůli adoptovaného neb manželky; na jejich vůli dána toliko smlouva o adoptování a uzavření sňatku — nabývání jména jest jen nezbytným zákonným důsledkem adopce neb sňatku — a není ani dítěti adoptovanému dovoleno, aby přijalo jiné jméno než jméno adoptujícího — ani manželce, aby přijala jiné jméno než jméno manželovo; toho jména dostává i bez své vůle. To zvláště jasně vysloveno § 182. zák. obč. při adopci, podle kteréhož nabývání jména adoptujícího jest p o d s t a t-

ným právním důsledkem adopce. Oba dostávají toho jména i kdyby nechtěly; jejich vůle tu nerozhoduje.[23])

Naproti tomu přijmutí pseudonymu jest výsledkem pouhé vůle jedince, k němuž jest oprávněn mocí své osobní svobody. Ve volbě tohoto pseudonymu není obmezen (pokud práv třetích se nedotýká) a může sobě pseudonym zcela volně vymysliti.[24])

2. Následkem toho jedinec, jenž užil pseudonymu, není vázán, aby ho stále užíval, může ho užívati toliko v jistých případech a může jej časem cele odložiti bez jakéhokoli úředního povolení, ano může sobě i jiný pseudonym vybrati.[25])

Naproti tomu svého pravého jména rodového nikdo nemůže se vzdáti bez úředního povolení, nikdo je nesmí libovolně měniti neb zaměniti za jiné a vůči úřadům každý — i stálý nositel pseudonymu jest vázán pod trestem (§ 320. lit. c) udati svoje pravé jméno. To jest výsledkem veřejnoprávní povahy pravého jména, kteréžto povahy se pseudonymu naprosto nedostává.

3. Bez vlastního pravého jména rodového u nás jedinec žíti nemůže, právě jako Petru Schlemíhlovi nebylo možno žíti bez stínu. Naproti tomu veškeré lidstvo alespoň z počátku žije bez pseudonymu — a jen velmi malá část v pozdější době svého žití přidává sobě pseudonymu, který tudíž není nikterakž nezbytný.

4. Vedle pseudonymu zůstává v plné platnosti pravé jméno rodové; pseudonym tedy na pravé jméno nemá žádného účinku zrušujícího neb měnícího; byla-li však někomu cestou úřední povolena změna neb záměna jeho dosavadního pravého jména

[23]) Manes § 6, str. 30: »beim bürgerl. Namen herrscht Zwang zum Erwerb; jedes Individuum muss einen bürgerl. Namen haben; es erwirbt diesen in den meisten Fällen ohne Wissen und Willen«. Jednotlivých případů nahoře probraných neuvádí a nerozeznává.

[24]) Srov. D. Jur. Zeitg. z 15. června 1908, Nr. 12. »Der unbefugte Gebrauch eines Namens«, kde na základě praktického případu vyloženo, že užívání pseudonymu jest toliko výsledkem osobní svobody, podle kteréž kdožkoli užiti může pseudonymu, pokud mu v tom nebrání veřejnoprávní normy jako u nás § 320 tr. zák. — a jak sluší ještě doložiti: pokud se tím nedotýká práv třetích osob, zejména pravého jména jiné osoby. Kohler, Recht d. Markenschutzes str. 84 a násl.: »jedes Pseudonym ist etwas dem Ursprunge nach Willkürliches.«

[25]) Srov. Manes, § 101 Verlust des Pseudonyms str. 44. »freie Willkür« co důvod nabytí i pozbytí pseudonymu, kdežto při pravém jménu rodovém libovůle jest vyloučena veřejnoprávní jeho podstatou.

rodového, tedy toto staré jméno rodové tím zaniká. Naproti tomu není zabráněno na příkl. spisovateli, aby střídavě i vícero pseudonymů užíval, neb užíval jich při různé činnosti umělecké, na příkl. jiného co malíř, jiného co sochař.[26])

5. Pravé jméno rodové náleží celému rodu netoliko jednotlivému jeho členu, pročež proti zneužívání jména rodového odpor podati může každý člen rodu — při pseudonymu o rodu řeči býti nemůže — ježto náležeti může toliko jedinci.[27])

6. Bylo-li právnickým osobám schválenými stanovami dáno jméno, tedy jest to jejich pravé jméno — třeba nikoli jméno rodové — a není to pseudonym, jakéhož sobě samy přikládati nemohou, majíce vůle právní jen v mezích stanov. Vedle tohoto pravého jména není možný pseudonym. Třetí osoby mohou jim nanejvýš dáti jen přezdívku, ale nikoli pseudonymu, na př. »šutrovka« místo stavební banka, »židovský cukrovar« místo »společný akciový cukrovar v B.«.

7. Pseudonym slouží k označení činnosti a výsledků téže, tedy k označení děl určitého umělce, neb spisovatele. Z toho následuje, že pseudonym z osoby jedné na osobu druhou nelze přenésti ani scizením ani dědictvím. Kdekoli někdo užívá pseudonymu, jakého již užíval neb užívá jiný umělec — třeba s jeho svolením mlčky neb výslovně učiněným, nelze mluviti o translativním nabývání toho pseudonymu, nýbrž toliko o jeho původím nabytí. To platí i v tom případě, kdyby na příklad zesnulý umělec byl projevil vůli, aby jeho syn, taktéž umělec, užíval téhož pseudonymu. I tu nelze mluviti o nabývání dědictvím, nýbrž to-

[26]) Manes str. 33, jenž praví: jsem-li současně malířem, skladatelem a básníkem, mohu pro každou z těchto činností voliti jiný pseudonym; mohu voliti také pro tutéž činnost více pseudonymu. Tu třeba tento výrok Manesův doplniti a tím opraviti: Není pochybnosti, že na příkl. básník neb spisovatel vůbec právě mocí svobodné vůle své při rozličných plodech svého básnického umění může užívati různých pseudonymů jak na kolik víme někdy zvěčnělý Svatopluk Čech činíval. Avšak okolnost ta bude míti vážný vliv na ochranu psudonymu; neboť nastane-li následkem opětné neb rychlé změny pochybnost o totožnosti osoby básníkovy může následkem toho pozbýti po případě i nárok na ochranu měnivého pseudonymu — o čemž se stane ještě zmínka.

[27]) Kohler Markenrecht str. 10. O ochraně jména rodového proti usurpacím.

liko o původním nabývání synem; neboť pseudonym není předmětem dědictví.[28])

8. Pseudonymu lze se vzdáti kdykoli skutkem, totiž skutečným neužíváním jeho — nikoli však pouhým, byť výslovným prohlášením, kteréž pro prohlašujícího není závazné, jsouc pouze jednostranné.[29]) Vlastního jména rodového však vzdáti se nelze ani faktickým neužíváním. Ani pravé jméno pro svůj ráz veřejnoprávní, ani pseudonym pro svou čistě osobní povahu nemohou býti předmětem smlouvy soukromoprávní.

9. Užívání pseudonymu omezeno jest na život literární, umělecký a umělecko-průmyslový — a na právní jednání s ním úzce spojená. Naproti tomu jest vyloučeno při právních jednáních občanského života, jako zejména při nabývání vlastnictví a zvlášť při nabývání statků nemovitých. Tu již předpis vyžadující ověření podpisu na listině tabulární vylučuje užití pseudonymu. (§ 31. ř. knih.)

Jeví se nám tedy pseudonym co osobní označení, jež jest výtvorem neomezené a proto vždy měnitelné soukromé vůle jednotlivé osoby, na níž závisí i zánik jeho.

Naproti tomu pravé jméno rodové ukazuje se býti dle dnešního práva osobním označením, jež jest dáno celou soustavou státní a rodinnou bez vůle nabyvatelovy způsobem zásadně nezměnitelným.

Podoba spočívá jen v tom, že se tu a tam jedná o označení osoby — ve všech ostatních ohledech jest odpor zásadný.[30])

---

[28]) Srov. Manes § 9. str. 42. o přenesení pseudonymu. O tom zvlášť podrobně jedná Otto Opet l. c. str. 358 a 359, dokládající také na str. 361, že jméno i pseudonym jest označení jedince, povahy přísně osobní, tak, že by disposice s ním smlouvou neb kšaftem byla v plném odporu s jeho povahou. Dědicové nositele pseudonymu mohou dle Opeta chrániti jeho uměleckou neb literární pověst náležitým vyhlášením pravého jména.

[29]) Tu rozcházíme se s Manesem str. 48, jenž má za to, že pseudonym pozbýti lze jedině výslovným prohlášením, že se nositel pseudonymu vzdává. Takové prohlášení nezdá se býti závazné, třeba by se stalo i veřejně, čehož Manes ani nežádá.

[30]) Proto také Kohler na str. 120. Markenschutz vyslovuje se, že pseudonymy nejsou jména nýbrž prostředky označovací mimo jména (keine Namen, sondern ausserhalb des Namens stehende Bezeichnungsmittel) — avšak proto nemají býti úplně bez ochrany, nýbrž dle Kohlera požívají ochrany zákona proti nekalé soutěži. Známo nám ovšem, že K. později v In-

Na jedné straně nezbytnost, stálost, pevnost a nezměnitelnost a všeobecná platnost rodového jména — na druhé straně postradatelnost, někdy až zbytečnosti dosahující, vratkost, libovolnost a pomíjejícnost, zjevu ephemernímu se rovnající, jenž omezen mimo to na úzký kruh výkonů jistého druhu.

Za těch okolností nemožno nám souhlasiti s tím, aby pseudonym veskrz na roveň postaven byl pravému jménu, aby se mu dostalo veskrz téže míry soukromoprávní ochrany jako jménu pravému.

Proto také z posledních velkých kodifikací soukromého práva ani německý občanský zákon, ani švýcarský zákon občanský se toho neodvážily — aby pseudonym postavily veskrz na roveň pravému jménu; při nejmenším verbis expressis toho neučinily — ano ohledně německého zákona lze důvodně tvrditi, že tak učiniti nechtěl. Z dějin jeho kodifikace, pokud se látky naší týče, sluší opakovat toliko stručně, co Manes[31]) o nich vykládá.

První návrh německého zák. obč. neobsahoval žádného všeobecného ustanovení, jež by jménu vůbec poskytovalo ochrany soukromoprávní, nýbrž odkazuje ochranu jména rodového do práva veřejného — tedy zcela obdobně jako u nás až do poslední doby.

Za to druhý návrh obsahuje již ustanovení, jímž se jménu poskytuje ochrana soukromoprávní a sice podstatně taková, jako nynějším § 12. něm. z. obč. Komisse totiž, jak vychází z motivů druhého návrhu, uznala, že jest potřeba soukromoprávní ochrany jména v ohledu rodinném a živnostenském a dodala doslovně: ... »Einverstanden war die Commission, dass der privatrechtliche Schutz nur dem Familiennamen zukomme und z. B. nicht auf pseudonyme Bezeichnungen auszudehnen sei.«

Komisse druhá tedy pseudonymu soukromoprávní ochrany poskytnouti nechtěla a to výslovně v důvodech prohlásila.

---

dividualrecht als Namenrecht v Archiv f. bürgerl. R. 1891 náhled ten poněkud změnil; neboť tam odpovídá na otázku, zdali pseudonym požívá ochrany práva jména jako práva individuálního alespoň tak dalece kladně, pokud nabytí pseudonymu jest ospravedlněno obvyklými hranicemi života i oběhu, — tedy s náležitým omezením.

[31]) Viz § 11. Rechtsschutz des Pseudonyms str. 48—50.

Komisse třetího návrhu přijala znění § 12. v podstatě takové, jako komisse druhého návrhu; předsevzaté změny se pseudonymu nikterakž netýkají. To vysvítá, postavíme-li znění § 12. dle druhé a třetí osnovy vedle sebe (jak také Manes činí, jenž jest tu naším pramenem) a vyznačíme-li odchylky třetího čtení proloženým písmem. Dostaneme pak obraz tento:

Znění § 12. dle

II. návrhu.

Wird das Recht zur Führung eines Namens dem Berechtigten bestritten oder wird dieser in seinem Interesse dadurch verletzt, dass ein anderer sich unbefugt des gleichen Namens bedient, so kann er Beseitigung der Beeinträchtigung und Verurteilung zur Unterlassung weiterer Beeinträchtigung verlangen.

III. návrhu a dle zákona.

Wird das Recht zum Gebrauche eines Namens dem Berechtigten von einem Anderen bestritten oder wird das Interesse des Berechtigten dadurch verletzt, dass ein Anderer unbefugt den gleichen Namen gebraucht, so kann der Berechtigte von dem Anderen Beseitigung der Beeinträchtigung verlangen. Sind weitere Beeinträchtigungen zu besorgen, so kann er auf Unterlassung klagen.

Bije do očí, že v třetím čtení a v konečném zákoně obsažené odchylky od osnovy druhé netýkají se nikterakž pseudonymu. Mimo to pamětní spis obsahující důvody třetího návrhu praví, že jest všeobecný nárok na ochranu proti neoprávněnému osobování občanského jména (eines bürgerlichen Namens). O pseudonymu se nezmiňuje.

Nyní však rozcházíme se zcela s Manesem, jenž z toho chce vyvoditi, že § 12. něm. z. obč. chrání též pseudonym a přidáváme se k názoru Plankovu (Komentář, výklad § 12.), že § 12. něm. z. obč. pseudonym není chráněn neboť:

1. komisse třetího návrhu přijala, jak vidno, v podstatě znění § 12. dle znění druhé osnovy.

2. komisse třetí osnovy nevyslovila se nikterakž proti motivům komisse druhé, že ochrana nemá býti rozšířena na

pseudonym — a byla by tak učiniti musela, kdyby byla nastoupila tak zásadně odlišný názor! — ona toho neučinila a

3. ve znění třetí osnovy ochranu jména ani slůvkem nerozšířila nad meze ochrany již zněním druhé osnovy vyměřené — což potvrzují i důvody spisu pamětního.

Přes velikou různost názorů jsem tedy toho náhledu, že § 12. něm. z. obč. pseudonymu soukromoprávní ochrany neposkytuje, nerci-li, aby jej dokonce stavěl na roveň pravému jménu.[32])

[32]) Jest nám ovšem dobře známo, že především platí skutečné znění zákona, a že platí i tenkráte, kdyby jeho důvody neb motivy obsahovaly něco jiného, než co v zákoně samém vysloveno jest (Manes str. 53 a pozn. 3. citát Regelsbergrův). Avšak toho případu zde naprosto není; neboť komisse druhé osnovy se vyslovila, že pseudonymu soukromoprávní ochrany poskytovati nelze a stylisovala § 12. něm. zák. obč. tak, že se o pseudonymu ani slůvkem nezmiňuje a tudíž jemu ochrany neposkytuje. Jsou zde tedy důvody zákona a skutečné znění zákona v plném souhlase a tak tomu zůstalo i po třetím znění, poněvadž třetí osnovou na věci ani v tomto, ani v onom ohledu jak ukázáno nic změněno nebylo. To stalo se proto, poněvadž pseudonym — není-li zvlášť kvalifikován — jest označení efemerní čili pomíjející — pravé jméno pak označení trvalé.

Nebylo také třeba, aby německý zákonodárce snad v § 12. z. obč. ještě řekl: »pseudonymu se taková právní ochrana neposkytuje« — jak asi Manes dle svých výkladů by sobě přál (a s ním i jeho stoupenci) — neboť takové čistě negativní výroky do zákona vůbec nepatří, poněvadž by jejich počet byl bezmezný a zákonodárce jich nemůže proto vyčerpati; vždyť § 12. na příkl. také nepraví výslovně, že čtvernožci jako psi a koně jsou se svým jménem z ochrany zákona vyloučeny — a přece nebudeme o tom pochybovati. Také ještě komise prvé osnovy soukromoprávní ochrany jména, t. j. ani pravého jména neuznávala!

Že by Plank ve svém proslulém komentaři při výkladu § 12. něm. z. obč. (bürgerl. Gesetzb. nebst Einführungsgesetz) nebyl pomýšlel na právo individuální, nelze bráti do opravdy; vždyť, jak ukázáno v pozn. 30., již Kohler se vyslovil: Pseudonyme sind keine Namen — a nezůstal tu ojedinělý, neboť v nové době totéž vyslovil Staudinger, jak Manes sám str. 53, pozn. 1. uvádí.

Není tedy správno, že nebylo nikdy o tom pochybováno, že i (libovolně) přijaté jméno jest jménem jak Manes str. 54. tvrdí, spíše pravý opak jest pravdou, jak ony výroky dokazují.

Mimo to jest zjevno, že komisse druhého čtení užívajíc v citovaných důvodech svých významu »Familiennamen«, mínila tím pravé jméno, jak vychází na jevo z toho, že ihned naproti němu staví a z ochrany vylučuje pseudo-

Podobně i § 29. nov. šváyc. z. obč. jen soukromopr. ochranu jména vůbec poskytuje, o pseudonymu se nezmiňuje. Motivy zde »Erläuterungen« zvané, 1. díl str. 68, bohužel, vysvětlení nepodávají; jen pokud se týče sporu, zdali kdo jest oprávněn užívati určitého jména, praví, že se tu přirozeně jedná o užívání, jména jako osobě příslušícího (natürlich als eines ihm zustehenden). Jasnosti tu není,[33]) jen tolik jest jisto, že se ochrana pseudonymu verbis expressis neposkytuje, aniž se pseudonym staví na roveň pravému jménu.

Od zákona německého a švýcarského, pokud se ochrany jména týče, v podstatě neliší se také osnova ruského zákona občanského (**Гражданское уложеніе**). V knize prvé v obecných ustanoveních v hlavě prvé o osobách fysických vypočítávají se totiž v čl. 4. ony statky, na jejichž ochranu má fysická osoba nárok proti násilí, urážkám a všem jiným protizákonným úkladům. Mezi těmito statky uvedeno též jméno osoby. Praví čl. 4.: **Каждое лицо охраняется закономъ отъ насилій обидъ и всякихъ иныхъ противозаконныхъ посягательствъ на личную его неприкосновительность, честь, свободу, имя или, имущество. — O pseudonymu se tu zmínka neděje, následkem čehož vznikají rovněž pochybnosti o jeho soukromoprávní ochraně.**

Co zvláštnost této ruské osnovy práva občanského budiž připomenuto, že obsahuje v knize třetí o právech věcných v oddílu sedmém též právo autorské авторское право čl. 513—578.

ným. Odpadají tedy i všechny závěrky z významu »Familiennamen« Manesem str. 54 činěné jako ten, že i jméno křestní (Vornamen) ochrany požívá, ač není jménem rodným.

Podle Manesových výkladů str. 56 příslušela by soukromopr. ochrana i přezdívkám, jako »Husa«, »slečinka Čiči«, ano i jménům zločinců jako Červený Janek, Schinderbannes a pod., neb též ona slouží k označení individua.

Jinak jest práce Manesova velice poučna s bohatým apparatem literárním, uvádějícím názory různých učitelů na str. 51. a násl.. Co zde řečeno o názoru a výkladech Manesových, platí též o podobném názoru Opetově, jenž v citovaném článku též přidává se k těm, kteří mají za to, že § 12. něm. z. obč. hájen též pseudonym.

[33]) Na to právem sobě stěžuje Cohn cit. str. 38. slovy: že touto spornou otázkou mělo býti Švýcarsko ušetřeno, a že se švýc. zákon obč. čili jeho osnova o této otázce měla jasně vysloviti — s čímž sluší souhlasiti; — jedná se však také o náležitou míru poskytnuté ochrany.

Toto právo autorské podobně jako naše právo autorské zná též ochranu anonymních i pseudonymních děl, t. j., jak zákon sám v čl. 520 definuje, děl vydaných pod vymyšleným jménem, jichž ochrana vyměřena na 50 let od vydání : **сочиненія подъ вымышленнымъ именемъ.**

IV.

Jakkoliv jsme sobě tudíž plně vědomi hluboko sáhajících rozdílů mezi pseudonymem a pravým jménem, přece nemůže nás být tajno, že i pseudonym za jistých předpokladů ochrany soukromoprávní nejen potřebuje, ale také zasluhuje. Ohlédněmež se jen ve vlastní české domácnosti a ihned přijdou nám na mysl nejen v kruzích literárních a uměleckých, ale též v kruzích vnímavého obecenstva známé pseudonymy: Jaroslav Vrchlický, Antal Stašek, Kolda Malinský, R. Jamot, Petr Bezruč, Canon, Karolina Světlá, Eliška Krásnohorská, Emmy Destinnová a j. v.

Zvláště pseudonym nejpřednějšího žijícího básníka českého Jaroslava Vrchlického jest jakoby typem, jako by školským vzorem pro pseudonym takový, jenž soukromoprávně má býti chráněn.

Známo, že slavný básník svého pseudonymu užívá od dob jinošství po celý mužný věk až na naše doby důsledně a nepřetržitě. Všechny svazky jeho neobyčejně bohaté básnické tvorby od prvních básní epických až do »Korálových ostrovů« opatřeny jsou výhradně tímto pseudonymem, který vnikl nejen do všech kruhů literárních, ale též do všech kruhů čtoucího obecenstva a stal se tak populárním, že vedle něho pravé rodové jméno básníkovo mnohým není ani známo. Ovšem není to jenom dlouhá doba užívání tohoto pseudonymu, nýbrž jest to též neobyčejná hloubka a skvělá forma četných básnických děl pod tímto pseudonymem vyšlých, jsou to zvlášť carmina non prius audita prvních básní epických, jež zvolenému pseudonymu dodali lesku, slávy a především stálosti, trvalosti a nezměnitelnosti.

Ejhle! Co dodává pseudonymu oprávnění na soukromoprávní ochranu! Jest to:

I. Delší doba užívání toho pseudonymu. V ohledu tom osvědčuje se v právu;

1. často pozorovaný právotvorný účinek času; vždyť již básník »Růže stolisté« nazývá čas »mocným pánem!« — přední romanista pak o něm praví »že čas jest takovou mocí, jíž nemůže uniknouti žádná mysl lidská; co dlouho trvalo, právě tím, že dlouho trvalo, zdá se nám býti pevným, nevyvrátitelným a bylo by zlem, aby toto naše očekávání bylo zklamáno«. To praví Windscheid (v Pandekách § 105., str. 273) opíraje se o výrok Paulův v l. 2 princip. D de aqua et aquae pluv. arc. 39. 3: vetustas.... semper pro lege habetur minuendarum scilicet litium sausa. Podobně i Heyrovský system § 69., str. 247.

Tedy delší doba užívání pseudonymu přibližuje ho stálosti pravého jména, setírá z něho příznačku nestálosti a vrtkavosti a tím činí jej způsobilým ochrany civilní. I tu hned do očí bije, že

2. bylo by na újmu kýžené stálosti a pevnosti, kdyby nositel pseudonymu jej každé chvíle měnil neb za jiný zaměňoval, čímž by i známost a povědomost jeho jak v kruzích odborných, tak v kruzích obecenstva trpěla. Tato důslednost čili důsledné užívání[84]) téhož pseudonymu má býti zachována alespoň v jednom oboru, na příklad v básnictví, v malířství, v sochařství. — Neužívá-li spisovatel pseudonymu důsledně ve své práci spisovatelské a při výtvorech její činnosti, mění-li často zvolený pseudonym a sice tak často, že mezi spisovateli i v čtoucím obecenstvu nastati může pochybnost o tom, komu se má autorství nového díla připisovati, zdali snad autoru již jinak známému, neb zdali snad tu vystupuje poprvé zcela nový autor — nemůže takový kolísavý pseudonym činiti nároky na právní ochranu; neb se žádný z užívaných pseudonymů řádně neujal tak, aby spojován byl s určitou osobou autorovou. Tak i zvěčnělý Svatopluk Čech při svých drobnějších pracích střídavě a měnivě užíval velice různých pseudonymů: F. Bažant, Jan Kazda, Václav Malina, Volavec, Jan Vraný, Viola Těšinská atd. Žádný z těchto pseudonymů přes největší věhlas autorův se neujal tak, aby zobecněl a nabyl nároku na ochranu soukromoprávní. Nebude však na újmu stálosti, užije-li

[84]) To vyjadřuje již Kohler, Recht des Markenschutzes str. 84. 85. Praví, že k uznání pseudonymu jest třeba, aby nositel jeho užíval pseudonymu nepřetržitě (continuell) a důsledné a že teprv pak se stane předmětem jeho vládnutí čili jeho moci, když pseudonym poznán byl co vlajka, pod kterou zboží cirkuluje a když obchod pochopil jeho výtah k určité osobě tímto pseudonymem označené — třeba by osoby té jinak neznal.

umělec na příklad pro každý obor jiného stálého pseudonymu. Tak na příkl. navštěvovatelům Thorwaldsonova musea v Kodani jest známo, že mistr byl ovšem věhlasným sochařem, ale též dobrým malířem — a též Victor Hugo byl nejen básníkem, ale také malířem; ano jest nám i o sochaři Šalounovi známo, že vedle dláta dovede i štětce malířského slušně užívati.[85])

3. Mezery časové v tomto užívání pseudonymu ovšem jsou přípustné — ano jsou nutné. Vždyť každé zdařilé dílo umění neb písemnictví ku svému provedení má potřebí předběžných studií, sbírání materiálu, třeba studií na místě děje atd. Pamatujem, jak nešťastný, ale ve svých skvělých dílech opět oživší Bozděch vykládal o svých studiích ku »Zkoušce státníkově« — a malíř Sochor konal dlouhá léta studie místní, studie zbraní, uniforem, vojenství vůbec, posléz koní atd., než dospěl k vymalování svých scen bitevních. Tedy mezery v době užívání mohou býti — však i tu platí omezení:

Tyto časové mezery, ve kterých se pseudonym nevyskytuje, nesmí býti tak dlouhé, aby paměť tohoto pseudonymu v kruzích odborných i interessovaného obecenstva zcela zanikla.

Nejlepším vzorem jest nám tu opět skvělý pseudonym Jaroslava Vrchlického; sláva a šumný hlahol jeho pseudonymu od jednoho díla do vyjítí druhého nikdy zaniknout nemohly!

4. Jakou dobu pseudonymu má býti užíváno, aby se mu dostalo soukromoprávní ochrany, napřed určiti nelze. Vždyť i pseudonym slouží k označení lidského individua — a délka života i doba působnosti jednotlivců jest tak rozdílná, že tu pevných hranic časových, jako na př. v nauce o vydržení, položiti nelze.

Jenom v účinku musí různé doby užívání pseudonymu se shodovat, aby jej učinily hodným a způsobilým soukromoprávní ochrany. Účinkem tím jest: dostatečné rozšíření, všeobecná známost a tím i uznání jeho

[85]) Srov. Maneš str. 33, podle něhož počet užívaných pseudonymů není obmezen, což jest správno, poněvadž jest to vůbec výsledek svobodné vůle; avšak měnění pseudonymu v témže oboru bude na újmu jeho stálosti a obecné známosti a tím se státi může, že třeba pozbude nároku na ochranu soukromoprávní.

v kruzích odborných a v kruzích obecnstva, jež v oboru tom jeví se býti konsumentem v nejširším slova smyslu.[36]) Tohoto účinku však možno dosíci také již

II. jediným dílem, ovšem zvlášť kvalifikovaným, zvlášť vynikajícím a památným, jež pod pseudonymem vyšlo a pseudonym tento trvale pro budoucnost proslavilo.

Tu se zdá, že odpadá rekvisit delšího trvání a užívání pseudonymu. Avšak tento nedostatek nahražen jest právě památností, možno říci příznačně monumentálností díla — a v tomto pojmu nemožno nespatřovati opětně příznačku stálosti, trvalosti a nezměnitelnosti, jakouž na mysli měli básníci pronášející duchem věšteckým slova jako: »exegi monumentum aere perennius«, aneb »es wird die Spur von meinen Erdentagen nicht in Aeonen untergehen!«

Tedy již vytvořením jediného — avšak památného, tak význačného díla, že se stane pseudonym, pod nímž bylo vydáno neb stvořeno, všeobecně neb mezi odborníky a v interessovaných kruzích známým a uznaným, pseudonymu tomu zjednává nárok na ochranu soukromoprávní.

Sluší tu oceniti práci, jakou na příkl. umělec a tvůrce takového díla na jeho vytvoření vynaložil. Výsledek takového byť by ojedinělého, avšak vynikajícího díla pod pseudonymem vystaveného bude tedy týž jako dlouholetá činnost pod pseudonymem provozovaná. Možno tu říci, že tu kvalita nahražuje kvantitu, čili pronikavost jediného díla že nahražuje početnost děl. Tak bychom se nerozpakovali přiznati takovou ochranu pseudonymu, kdyby na příkl. Myslbek svůj krucifix byl vystavil pod pseudonymem, neb kdyby pod pseudonymem byly vyšly Čechovi »Adamité« a podob.[37])

[36]) Tedy sluší především na jisto postaviti, zdali delší užívání pseudonymu mělo tohoto účinku — kdežto délka doby toho užívání může býti různá. Vždyť i pro velkou různost předmětů práva soukromého, pokud jsou předmětem vydržení, vyměřeny býti musely lhůty různé; zde však různost jest tím závažnější, poněvadž jest odleskem různosti jedinců; ač jich jest do milionů — nejsou ani dva zcela stejní. V tom ohledu sluší souhlasiti s Manesem, že jako pravé jméno, tak i ustálený, uznaný pseudonym jest předmětem práva individuálního.

[37]) Tuto zásadu vyslovuje Kohler Markenrecht str. 85 slovy, že i kratší doba může stačiti, aby značka (neb pseudonym) mezi obecenstvem

Naproti tomu nemůže založiti nárok na ochranu pseudonymu *o j e d i n ě l é, n e p a t r n é d í l o, p o d p s e u d o n y m e m v y d a n é n e b v y s t a v e n é, j e h o ž ú č i n e k n a v e ř e j n o s t j e s t t a k n e p a t r n ý, ž e z a k r á t k o z a n i k á a v z a p o m e n u t í z a p a d n e.*

Nemůže se tedy dovolávati ochrany svého pseudonymu, kdo na příkl. jako gymnasista v některém časopise uveřejnil nějakou básničku pod tímto pseudonymem (poněvadž uveřejnění pravého jména bránil již středoškolský řád kázeňský), když pak věnoval se po mnohá léta praktickému zaměstnání a činnosti spisovatelské vůbec neprovozoval, takže památka užitého pseudonymu zanikla. *V ž d y ť c e l á v e ř e j n o s t n a t e n p s e u d o n y m d á v n o z a p o m n ě l a — a s n a d s p i s o v a t e l s á m.*

Nemůže se dovolávati ochrany pseudonymu někdy užitého, kdo na příkl. jako mladík někde na ochotnickém neb kočujícím divadle vystoupil v nějaké zamilované roli jako herec a při tom z důvodů jakýchkoliv užil pseudonymu (snad že se ostýchal před přísným otcem neb pp. professory vystoupiti pod pravým jménem). Když na to věnoval se na příkl. cukrovarnictví, po mnohá léta jako technický úředník zaměstnán byl a na prkna již nevstoupil, nemůže najednou vystoupiti a žádati, aby jeho před dávnými lety užité jméno divadelní čili takový jeho pseudonym byl jinými respektován a chráněn.

Ano i dospělý muž, uživ jedenkrát při jisté nahodilé, rychle zapomenuté příležitosti pseudonymu — nemůže se takové ochrany dovolávati, zvlášť když zůstal celý příběh omezen na úzký kruh. Na příkl. sešli se kollegové 25 roků po maturitě, jeden z nich vydal pod pseudonymem buď básnickou buď prosaickou vzpomínku na léta gymnasijní, na staré professory a jejich zvláštnosti atd. — a rozdá tuto vzpomínku starým kollegům a zvaným hostům a dostane se spisek třeba i do místního listu. I touto činností nenabyl nároku na ochranu pseudonymu.

Není tedy správný náhled, že by ku nabytí pseudonymu

---

zobecněla, neb tu nahražuje *i n t e n s i t a* vlivu jeho delší trvání. — Pravda jest ovšem, že doba trvání vlivu může býti tím kratší, čím znamenitější jest dílo — avšak při díle jediném či ojedinělém pod pseudonymem vystaveném alespoň v době vystavení nelze vůbec mluviti ještě o delším užívání pseudonymu a přece přiznáváme již v této době tvůrci znamenitého díla ochrany pseudonymu, pod nímž dílo vystaveno bylo.

a jeho právní ochrany stačilo vůbec již každé zcela ojedinělé jeho užití.[38]) Tomu brání naprostá pomíjejícnost a vratkost jeho. Spíše, jak podotknuto, třeba takových okolností, které dodávají pseudonymu stálosti a trvalosti, jakými jsou užívání jeho po delší dobu neb díla zvlášť vynikajícího, jakým může být i vystoupení znamenitého herce v jediné vynikající roli, na příkl. kdyby Ernesto Rossi neb Tomaso Salvini jako Othello neb jako Kean vystoupil pod pseudonymem na velké scéně, o čemž by se pověst roznesla po všech kruzích divadelních a divadelního obecenstva.[39])

Nelze nám tedy souhlasiti s tím, že osnova novelly k našemu zák. obč. § 1. staví pseudonym úplně naroveň pravému jménu a poskytuje stejnou ochranu i pseudonymu, třeba jen jedenkrát příležitostně užitému.

Znění tohoto § 1., pokud se pseudonymu týče, jest také

[38]) Tím myslíme, že s dostatek vyvrátili jsme náhled Manes-ův na str. 40. že by delší užívání pseudonymu a ostatní náležitosti jeho byly zcela lhostejny a že by jediné čili správněji toliko jedenkrát učiněné užití pseudonymu (einmaliger Gebrauch) stačilo k jeho nabytí. Máme za to, že se jednati může toliko o řádné, t. j. zvlášť kvalifikované nabytí — nikoli o pouhé právo okupační. Pseudonym teprv tenkrát stává se právem individuálním, když jest s osobou trvale spojen následkem čehož odborné kruhy a obecenstvo každé dílo pod tímto pseudonymem vyšlé připisují určité osobě (Kohler Individual-R. str. 79.). Ojedinělé rychle pomíjející užití pseudonymu do veřejnosti nevzniklého však toho nedosáhne a takový pseudonym není předmětem práva individuálního. Toho, zdá se, byl sobě i Opet vědom, alespoň částečně dle svých výkladů na str. 352. a 353.; pochybil však v tom, že trvalost a nepomíjejícnost připisuje každému, byť ojedinělému a nepatrnému dílu literárnímu a výtvarnému.

[39]) Výkony dramatických umělců, herců i zpěváků, hudebníků mají ovšem tu zvláštnost, že již provedením zanikají — kdežto díla výtvarných umělců jako malířů, sochařů a díla spisovatelů trvají a přetrvají i smrt autorovu. Přes to také vystoupení vynikajícího dramatického umělce neb hudebníka způsobí dojem trvající také po jeho výkonu a třeba hlubší než tucet románů, jichž si nikdo nevšímá. Manes str. 30. To však potvrzuje jenom správnost naší hořejší theorie, že třeba v obou případech totiž jak při delším užívání, tak při jeho ojedinělém užití při díle zvlášť vynikajícím — aby pseudonym následkem toho se stál v kruzích odborníků a obecenstva dostatek známým a spojován byl, jak Kohler vykládá, s určitou osobou — byť i osobně neznámou.

Takovým dílem ovšem jest též zvlášť vynikající výkon dramatického umělce.

v odporu s přidanými vysvětlivkami neb důvody na str. 62; neboť tam se praví napřed, že vyvarováno se bylo kontroverse v německém právu panující tím, že také pseudonymu (Deckname) přiznána soukromoprávní ochrana a pak se pokračuje, že užití pseudonymu není sice obmezeno, »že však přijetím pseudonymu užívaného již delší dobu, s nímž sloučena jest dobrá pověst umělce neb spisovatele — od někoho jiného snadno může býti spácháno neoprávněné osobování neb zkracování důležitých a ochrany hodných zájmů.«

Tedy důvody samy dobře vycítily potřebu ochrany pseudonymu zvlášť kvalifikovaného — alespoň delší dobu užívaného a tím dobrou pověst zakládajícího — ale navržený text § 1. na tuto kvalifikaci úplně zapomněl a přiznává soukromopr. ochranu i pseudonymu nahodilému, hned po vzniku zapadlému a zapomenutému, třeba dětinskému — stejnou měrou jako jménu rodovému a pravému neb jako pseudonymu nejproslulejšího básníka neb umělce![40])

Proto přáli bychom sobě, aby z § 1. osnovy napřed vyloučeno bylo slovo »Deckname« v obou odstavcích a pak, aby přidán byl nový odstavec toho znění:

»Stejné ochrany a stejného oprávnění požívá pseudonym, jehož bylo užíváno po delší dobu neb alespoň užito při díle tak vynikajícím, že se tím v obou případech stal dostatečně známým v kruzích odborníků i obecenstva v tom oboru súčastněného. Je-li tomu tak, o tom rozhoduje soudce, vyslyšev napřed, uzná-li toho potřebu, svědky a znalce.«[41])

---

[40]) Mimochodem řečeno máme za to, že význam »Deckname«, jakého novella užívá, silně zapáchá purismem nyní v Německu a tu i tam též u nás obvyklým a nevystihuje náležitě pojem »pseudonymu« — ano samým Němcům bude málo známým; vždyť se význam ten mnohem lépe hodí na falešné jméno, jímž se zločinec naproti úřadům půbec a policii zvlášť kryje, než na poctivý pseudonym umělce neb spisovatele! Proto tvrzení, že na příkl. pseudonym »Karolina Světlá« jest »Deckname« nás zrovna uráží! Pospíšil, výklad práva autor. § 11., str. 78. pro díla pseudonymní uvádí v závorce pojmenování »lichojmení«, což má též příchuť novotvaru málo zobecnělého, jak sobě P. jest asi dobře vědom, užívaje sám obvyklého výrazu »pseudonym«.

[41]) Německy by tato alinea ku § 1. novelly zněla asi takto »Gleichen Schutzes und gleicher Berechtigung geniesst das Pseudonym, dessen sich der Träger durch längere Zeit oder doch bei einem so bedeutenden Werke bedient hat, dass es in beiden Fällen in den Kreisen der Fachgenossen und des betheilig-

Odevzdáváme-li takto konečné rozhodnutí o právní ochraně pseudonymu do rukou soudcovských, nemůže to býti na závadu právní bezpečnosti, ježto veliká různost osob a jejich pseudonymů nepřipouští, jak již podotknuto, veskrz platného povšechného určení zákonem a možno vysloviti jen přibližně platná

---

ten Publikums hinreichend bekannt geworden ist. Ob dies der Fall ist, darüber entscheidet der Richter, nötgenfalls nach seinem Ermessen nach vorhergehender Einvernahme von Zeugen und Sachverständigen.« — Mezi těmi, kteří soukromoprávní ochranu pseudonymu vůbec upírají — a těmi, kteří ji každému jakémukoli pseudonymu přiznávají (vypočteným Cohnem na str. 37. textu a v pozn. 5.) zaujímáme tedy postavení střední, obdobné jako Opet Namenrecht des bürgerl. G. B. Archiv f. civil. Praxis, Band 87., str. 353. — Opet má totiž za to, že třeba tu rozeznávati dvě skupiny pseudonymů, a sice:

a) pseudonymy takové, pod nimiž se dějou výkony s výsledkem, jejž možno zevně zrakem poznat, tedy s výsledkem trvalým, jako jsou socha, ornament, obraz, báseň, spis. Tu dle Opeta stačí k nabytí oprávněného pseudonymu jediný výkon pod tímto pseudonymem učiněný, neboť tu utvořeno viditelné a trvalé dílo, zakládající trvalé nabytí pseudonymu;

b) pseudonymy takové pod nimiž se stanou výkony, nezanechávající žádné zevnější stopy, ježto jejich výsledek jest toliko ephemerní, pomíjející. Tak tomu jest při výkonech umění dramatického neb hudebního, při recitaci neb přednášce.

Tu dle Opeta k nabytí pseudonymu a jeho soukromopr. ochrany jest třeba opětovaného, tedy trvalého výkonu pod tímto pseudonymem, poněvadž teprve tímto opětným výkonem pseudonym vniká do veřejnosti a jeho nositel jeví se obecenstvu čili světu zevnějšímu co určitý, byť i neznámý jedinec.

Opet tu správně vycítil, že nemožno tvrditi jako Manes, že již jediným, jakýmkoli výkonem pod pseudonymem učiněným nabývá se nárok na soukromoprávní ochranu toho pseudonymu.

V tom jest podstata jeho theorie nepopíratelně správna; avšak není každá nepatrná, před lety vydaná a zapomenutá báseň způsobilá, aby vnikla trvale do obecenstva a založila nárok na ochranu pseudonymu, pod nímž kdysi vydána byla; to platí též o jiném nepartném spisu, o nepatrném výtvoru jako ozdobě, nádobě, sošce atd., jež povšimnutí nedošla. Proto třeba Opetovu theorii alespoň doplniti tím, že v každém ohledu výkon neb dílo pod pseudonymem vystavené musí míti ten účinek, že pseudonym obdobně jako pravé jméno slouží k rozeznávání umělce neb tvůrce, o kteréhož jde a stane se tudíž v interessovaných kruzích dostatek známým. Toho docíliti možno však též jediným výkonem velikého dramatického umělce; na druhé straně pak nepatrná příležitostni básnička, ozdoba, soška rychle zapomenutá (vzdor tomu že objektivně nezaniká) k takovému vyznačení pseudonymu stačiti nemůže. V tom jest tedy učení Opetovo zjevně nesprávné.

všeobecná pravidla,[42]) ostatně rozhodnutí jest při jakémkoli znění zákona přece konečně jen v rukou soudce; a také O p e t o v i konečně na str. 355 a 356 nezbývá než dovolávati se rozhodnutí soudcovského přes výslovné pochybnosti. Vždyť dnešní naše soudní řízení neostýchalo se vložiti do soudcových rukou rozhodování daleko významnější, než o které zde běží — a sluší zplna uznati, že desítiletým trváním našeho soudního řádu tato zásada jeho plně se osvědčila.[43])

[42]) Podle naší theorie tedy nikdo nebude o tom pochybovati, že soud má poskytnouti ochranu tak znamenitému pseudonymu, jakého užívá »M a r c T w a i n«, správně S a m u e l L a n g h o r n e C l e m e n s (C o h n c i t str. 37). Podobně rozhodne i starý německý případ, jejž již I h e r i n g v citovaném významném článku na str. 322 uvádí a C o h n opakuje, a jenž sběhl se již asi před 90 lety takto: Berlínský dvorní rada H e u n psal tenkrát četné nad míru sentimentální romány pod pseudonymem »C l a u r e n«. Tato sentimentální manýra znechutila se německému spisovateli H a u f f o v i, jenž na její sesměšnění napsal stejným slohem a způsobem novellu nazvanou: »Der Mann im Monde« a uveřejnil ji pod pseudonymem »C l a u r e n«. H a u f f byl proto dle naší theorie právem odsouzen — jiná však jest otázka, zdali také dle tenkrát platného positivního práva? Ovšem třeba též rozeznávati právo trestní a soukromé! Dle práva trestního i tenkrát právem byl odsouzen na actio injuriarum.

[43]) Když tato práce již byla ukončena, dostalo se nám do rukou pojednání »Der Schutz des Namens im Entwurfe einer Novelle zum a. b. G.-B« od Dra Em. A d l e r a, Manz 1908.

Bylo nám zadostiučiněním, že názory naše o pseudonymu a jeho postavení v novelle k obč. z. třeba jen č á s t e č n ě shodují se s názory A d l e r o v ý m i vyslovenými v této jeho nové novellou vyvolané práci a sice v odstavci IV., str 13—18 »der Schutz des Decknamens«. Též A d l e r vytýká, že význam »Decknamen« jest nebezpečný novotvar, pojem nevystihující, str. 13., pozn. 26. Právem vytýká, že naprosté postavení pseudonymu úplně na roveň s pravým jménem není odůvodněno a že toto bezmezné uznání j a k é h o k o l i pseudonymu jest přílišnost, str. 15. a to tím spíše, poněvadž v novelle i v motivech nedostává se vysvětlení, j a k s e p s e u d o n y m u č i l i D e c k n a m e ř á d n ě n a b ý v á. A d l e r má za to, že by bylo třeba při pseudonymu rozeznávati právní zájmy ochrany hodné a ochrany nehodné (str. 17) avšak dle A d l e r a nemůže se dnes ještě podle stavu literatury a praxe takové rozlišování přesně činiti. Proto chce konečné ustanovení o Deckname či pseudonymu z novelly vůbec vyloučiti a ponechati ochranu pseudonymu soudci, poněvadž prý pseudonym jest vůbec »jménem« obsaženým v § 1. novelly, jenž mluví o »jménu« vůbec a nikoli o jménu občanském (bürgerlichen Namen), pod čímž vyrozumívati sluší jméno pravé. Patrno, že by návrh A d l e r ů v vůči německému zák. obč. neobsahoval p r a ž á d n é h o p o k r o k u a n e o b s a h o v a l v n e j m e n š í m o d s t r a n ě n í n ě m e c k é k o n t r o v e r s e, nýbrž že by ji přenášel prostě z Německa na rakouskou půdu.

Praktické případy.

Žaloba o zmatečnost přípustna je i proti rozkazu v řízení upomínacím. (§ 529. c. ř s.).

Podmíněným platebním rozkazem c. k. okresního soudu v P. ze dne 12. března 1907 č. j. M VII 113/7 nařízeno bylo A, aby B-ovi zaplatil zapůjčený obnos 300 K s přísl. do 14 dnů pod exekucí. Platební rozkaz doručen osobě A., kdy byla 23 roků 7 měs. stará — tedy nezletilá.

Odpor podán nebyl, avšak po uplynutí 14denní lhůty platební podal A. svým poručníkem na B. žalobu, jíž se domáhal ve smyslu § 529. c. ř. s. zrušení platebního rozkazu z důvodu § 477. č. 5 c. ř. s.

C. k. okresní soud v P. žalobu tuto rozsudkem ze dne 7. listopadu 1907 č. j. C VII. 533/7 zamítl s odůvodněním, že dle § 529. c. ř. s. může býti bráno v odpor toliko právoplatné rozhodnutí soudní, kterým jest mimo rozsudek a konečné usnesení též platební rozkaz v řízení směnečném a mandátním, nikoliv však platební rozkaz v řízení upomínacím, neboť v řízení upomínacím nařizuje soudce k pouhé žádosti věřitelově dlužníkovi, by platil určitou sumu, aniž by měl nějaký doklad o právu žalobcovu; mimo to je zákon ze dne 27. dubna 1873 č. 67 ř. z. samostatným, vedle civ. řádu existujícím zákonem, jenž ohledně předmětu, k jehož upravení byl vydán, obsahuje samostatná ustanovení a výslovně byl čl. XXVIII. uv. zákona k civ. řádu ponechán v platnosti s úchylkami v cit. článku obsaženými, tak že se ostatní ustanovení civ. řádu zejména § 529 et s. na tento platební rozkaz nevztahují.*)

C. k. krajský soud v P. odvolání žalobcovu vyhověl a rozsudek I. instance v ten způsob změnil, že uznal právem, že se podmíněný platební rozkaz jakožto zmatečný zrušuje, a nařídil soudu I. instance, by o upomínací žalobě vydal nový platební rozkaz a doručil týž oběma stranám a to žalobci (osobě A. nyní již zletilé) do vlastních rukou a odsoudil žalovaného k náhradě nákladů obou instancí.

Důvody: Podmíněný platební rozkaz vydán byl k žádosti žalovaného o jeho žalobě proti žalobkyni, podané dle odst. 2. § 19. zák. ze dne 27. dubna 1873 č. 67 ř. z., jest tedy usnesením či rozhodnutím soudním, jímž vyhověno bylo žádosti žalobce, aby o žalobě jeho vydán byl pla-

*) Srovnej Ott: Soustavný úvod ve studium nov. řiz. soud. díl III. str. 134: Rozhodnutím sporu není rozkaz upomínací po žádosti vydaný čl. XXVIII. sd. ř., aniž rozkaz o výpovědi soudní z nájmu a pachtu a o upomínce o vrácení neb přijetí předmětu pronajatého, poněvadž nevydává se o žalobě a není sporu tudy i rozhodnutí.

tební rozkaz, tedy rozhodnutím v pravém slova smyslu, neboť soud mohl tu také na místě vydání platebního rozkazu dle odst. 4. cit. § 19. o žalobě rok k ústnímu jednání položiti.

Ježto dle posledního odstavce citovaného § 19. předpisem článku XXVIII. uv. z. k civ. řádu soudnímu beze změny v platnosti ponechaného podáním žaloby upomínací rozepře s účinkem v § 233. c. ř. s. uvedeným zahájena byla, započato týmž dnem mezi stranami »řízení«.

Platnost všech úkonů v řízení soudním předpokládá však procesní způsobilost obou stran a platné doručení žaloby straně k procesu způsobilé, neb nedostává-li se jí procesní způsobilosti, doručení zákonnému zástupci jest nezbytným předpokladem platnosti každého soudního řízení.

Potřebné toto zákonné zastoupení strany k procesu nezpůsobilé musí tu býti již v době doručení žaloby co prvního úkonu v procesním řízení a pak-li se ho při úkonu tomto nedostávalo, nebylo-li doručeno zákonnému zástupci, jest úkon ten dle § 477. c. ř. s. zmatečným.

Vzhledem k těmto úvahám nelze o tom pochybovati, že žalobce pro zmatečnost dle § 529. odst. 2. c. ř. s. i proti rozhodnutí soudnímu vydáním platebního rozkazu o podané žalobě dle odst. 2. § 19. zák. ze dne 27. dubna 1873 č. 67 ř. z. učiněnému má místa a poněvadž v přítomném případě nesporným přednesením obou stran jest prokázáno, že žaloba s podmíněným platebním rozkazem doručena byla tehdejšímu žalovanému A., kdy ještě byl nezletilý a k procesu nezpůsobilý, jest zmíněný platební rozkaz zmatečným a žaloba dle § 529. č. 2 c. ř. s. odůvodněna.

K námitce žalovaného se podotýká, že žaloba tato nebyla pozdě podána, poněvadž měsíční lhůta k jejímu podání v odst. 1. § 534. c. ř. s. stanovená počítati se má ode dne, kterého rozhodnutí straně neb, není-li tato k procesu způsobilou, zákonnému zástupci jejímu bylo doručeno, tudíž zde, an se doručení zákonnému zástupci vůbec nestalo, ještě ani nezapočala.

Dovolání žalovaného n e j v y š š í s o u d nevyhověl poukázav na správné odůvodnění soudu odvolacího, v podstatě správné.

R o z h o d n u t í c. k. n e j v y š š í h o s o u d u z e d n e 7. d u b n a 1908 č. j. Rv II. 272/8. Dr. *Liška.*

Ustanovení § 879 č. 1. obč. zák. týká se i výloh spojených s činností prostředkovatele sňatku.

B. co cessionář F. podal u c. k. okresního soudu v T. žalobu na D., by mu zaplatil 400 K za pátrání po vhodné nevěstě na základě ujednané

mezi F. a D. odměny, sestávající ze zaplacení veškerých potřebných kroků a hotových výloh a cest vedle 3% zvláštního honoráře z případného vyženěného věna, kteréž žalobě I. soudce, pokud se týkala výloh F. skutečně vzešlých za pátrání ono, vyhověl opíraje se o ustanovení § 1004. obč. z., kdežto žalobu ohledně zbytku v obnosu 198 K 37 h zamítl, hledě v tomto směru k ustanovení § 879. č. 1 obč. z.

K odvolání obou stran c. k. krajský soud v T. odvolání žalovaného vyhověl a žalobu i co do částky I. soudcem uznané zamítl z důvodů:

Soud odvolací přihlížeje k okolnostem prvým soudcem zjištěným, uvažuje předpis zákona, jehož obě strany se dovolávají, dospěl k tomu přesvědčení, že jde zde o dohození nevěsty — neboť vyhledávání, pojmenování, označení vhodné osoby, vypátrání osobních a majetkových poměrů osob, jež smlouvu manželskou uzavříti míní, působení, aby se osoby ty seznaly a sblížily, je podstatou smlouvy, o níž se zmiňuje § 879. v č. 1 obč. z., je prostředkováním smlouvy manželské, neb podstatou té smlouvy je projev vůle ženicha a nevěsty vstoupiti v sňatek jako v nerozlučné společenství a k tomu právě čelí působení prostředkovatele, aby nevěsta vyhledaná takovouto vůli měla k ženichu, jenž prostředkovatele vyslal. A že za tímto účelem F. činnost vyvíjel, jest zjevno a má soud za dokázáno z vlastní výpovědi.

Potvrdilť týž jako svědek, že dožádán byl o to, aby žalovanému vhodnou nevěstu vyhledal za náhradu cest a výloh a v případě, že by sňatek se uskutečnil, za vyplacení 3% z vyženěného věna.

Předním účelem činnosti F. bylo tedy vypátrání osoby, jež by hledě k jejím osobním a majetkovým poměrům, vhodnou byla k uzavření smlouvy manželské se žalovaným; činnost sprostředkovatele však neobmezuje se a také činnost F. neobmezovala se jedině na oznámení a poznačení takové vhodné osoby, nýbrž vztahovala se i na informaci obou stran, o jejich poměrech osobních i majetkových i na seznámení a sblížení se osob těch, jak z obsahu prospektu č. 2 a účtu samého č. 4 se podává, — tedy na okolnosti takové, jež při sjednání smlouvy manželské jsou nezbytné. Takovéto smlouvě ale, kterou vymiňuje se odměna za vyjednávání o smlouvu manželskou, zákon platnosti odpírá. — Soud odvolací za to má, že nejedná se v tomto případě o smlouvu dvojí, totiž o vyhledávání vhodné osoby jako nevěsty pro žalovaného za náhradu námahy a výloh s tím spojených, a pak o sjednání sňatku za náhradu 3% z vyženěného věna, — neboť ustanovení § 879. č. 1 obč. z. nelze tak vykládati, že by jen ta úmluva se sprostředkovatelem ujednaná byla neplatnou, dle které vliv a činnost prostředkovatele jedině a bezprostředně budoucím manželům se věnuje a smlouvu manželskou mezi nimi sjednává, — naopak ustanovení toto je vše-

obecné, týče se každé činnosti, kterou prostředkovatel k tomu účeli předsebéře, aby zjištěny byly předpoklady, na jejichž základě pak by mezi osobami, jichž se týče, sjednána mohla býti smlouva manželská, tedy jak činností prostředkovatele k cíli vyhledání osoby — tak i k cíli zjednání informace o poměrech zúčastněných osob, jejich seznámení a sblížení a konečně jich dohodnutí a projevení vůle dle § 44. obč. z. Ustanovení § 879. obč. z. nečiní rozdílu mezi odměnou za činnost a mezi výlohami s touto činností spojenými — k účeli vypátrání podmínek a předpokladů a mezi odměnou za prostředkování konečného dohodnutí.

Protože pak účel, který tímto ustanovením zákona se sleduje, nepřipouští jiného výkladu než právě uvedeného, není smlouva, o níž žalobce nárok svůj opírá, platnou bez ohledu na to, jakých prostředků F. byl užil a co k plnění, to jest k uskutečnění smlouvy manželské podnikl, a jaký výsledek tato jeho činnost měla. Když pak rozsudek naříkaný činnost prostředkovatele k účeli již vzpomenutému předsevzatou řadí pod ustanovení § 1004. obč. z., shledává soud odvolací v tom nesprávné právní posouzení, jak již z výše uvedeného se podává, neboť ustanovení §§ 1004. a 1014. obč. z. zde místa nemá, nejedná se o zmocnění F. žalovaným k vyhledání vhodné nevěsty a sjednání smlouvy manželky jménem žalovaného, aniž o náklad potřebný a účelný zmocněncem za zmocnitele a k jeho prospěchu učiněný, — také nejedná se zde o objednání určitého výkonu neb práce, jež by pouze dle § 1152. obč. z. posuzovati bylo, a to proto, že, jak již výše bylo vyloženo, není ujednání mezi F. a žalovaným smlouva dvojí, nýbrž jediná, a proto také veškerá činnost a podnikání F. jsou jednotnými úkony směřujícími k plnění smlouvy mezi F. a žalovaným ujednané, a ta se týkala vyjednávání, aby docíleno bylo smlouvy manželské.

Bylo proto návrh žalobce jako v zákoně neodůvodněný zamítnouti.

Dovolání žalobcovu nejvyšší soud n e v y h o v ě l.

D ů v o d y: Z uplatňovaných dovolacích důvodů § 503. č. 2 a 4 c. ř. s. není žádný ospravedlněn.

Výrazem »sjednání«, jehož použito v § 879. ob. z. obč., dlužno rozuměti veškeru činnost sprostředkovatele sňatku, kterou vyvinouti musí, by přivodil souhlas těch, kdo sňatek zamýšlejí uzavříti.

Ustanovením § 879. ob. z. obč. sledoval zákon účel, by k sňatku došlo jen z volné náklonnosti budoucích manželů, na níž by nikým nebylo působeno, a proto chtěl zabrániti tomu, by sňatky uzavírány byly prostřednictvím osob, které by z uskutečnění sňatku měly hmotný zisk, snaží se po živnostensku beze všeho ohledu na vzájemnou náklonnost neb vzájemný odpor dotyčných osob všechny překážky, jež jsou uzavření sňatku snad

v cestě, jen za tím účelem odstraniti, by obdržely slíbenou náhradu za své příslušné namáhání.

Ježto pak žalobcův postupitel sám tvrdí, že mu žalovaný kromě 3°/₀ z věna přislíbil ještě další náhradu za jeho činnost při sprostředkování sňatku, že svědek, by sňatek žalovaného k místu přivedl, psal 317 dopisů a konal četné pochůzky a cesty, a že k sňatku žalovaného došlo jen jeho vynasnažením se, tož je zajisté vyloučena všeliká pochybnost o tom, že i další odškodnění, F. přislíbené, bylo odměnou za to, že dojde k sňatku žalovaného s nevěstou, kterou by mu F. dohodil, kterýžto slib právě dle § 879. ob. z. obč. je neplatný, pročež nelze shledati nesprávného právního posudku záležitosti v tom, že byla žaloba zamítnuta. Nepřísluší-li však žalobci jako postupníkovi F. žádná takováto náhrada, pak zbytečny jsou i důkazy o přiměřenosti její nabídnuté, a jest ospravedlněno, že nebyly připuštěny.

Tvrdě, že odvolací soud neposoudil správně činnost svědka F., uplatňuje žalobce nesprávné ocenění důkazu ohledně seznání tohoto svědka, k čemuž, ježto dle § 503. c. ř. s. netvoří to žádného dovolacího důvodu, hleděti nelze.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. června 1908, Rv II 406/8. Ausk. *Dr. Kleček.*

---

*Princip publicity. K nauce o důvěře v knihu pozemkovou.**

Manželé S. koupili v roce 1904 usedlost v B., k níž patřily knihovně také pozemky č. k. 123, 130, 129 a 118, a bylo jim také k usedlosti té a tedy i k jmenovaným pozemkům v příslušné vložce knihovní vloženo právo vlastnické. Před koupí obcházel nabyvatel S. s pozemnostním archem a obecní mapou jmenované pozemky.

V době uzavření trhové smlouvy držel a užíval parcelu č. 129, pak části parcel č. k. 123, 130 a 118. J. D., soused manželů S., aniž tito před koupí o tom věděli. Když manželé S. později přeměřením seznali, že dle mapy a výměry přísluší jim parcela 129 a díly parcel 123, 130 a 118, podali na držitele jich J. D. žalobu na uznání práva vlastnického, dovolávajíce se toho, že nabyli statku, důvěřujíce v knihy pozemkové, a že tedy ve smyslu § 1500. jsou chráněni v právu knihami nabytém.

C. k. okresní soud v Dol. K. žalobě vyhověl. C. k. krajský soud v Hoře Kutné rozsudek prvého soudu změnil a žalobu zamítl.

---

*) Viz rozhodnutí c. k. nejv. soudu z 30. prosince č. 15813, Právník 1908 str. 529 v obdobném sporu těchže žalobců proti jiným žalovaným.

Důvody: Soud odvolací vzal za prokázáno, že žalovaný J. D. sporných pozemků po dobu daleko více jak 30 let drží a užívá, tudíž že je vydržel, stav se takto naturálním vlastníkem sporných ploch.

Dobrodiní § 1500. obč. zák. nemohou se žalobcové s prospěchem dovolávati, když žalobce, jak sám tvrdil, na místě u sporných pozemků před kupem byl, s pozemnostním archem a mapou obecní a přece přehlédl, že celé dvě parcely, nad to pastviny v tom neb onom poli, zanikly.

Spokojil-li se tedy s hranicemi, které viděl, nepátraje dále, jak se věc má s pastvinami, nemůže se nyní hájiti nezaviněnou nevědomostí, že skutečný stav se stavem právním nesouhlasí, naopak přičísti lze žalobci, že v té příčině nevynaložil náležité pozornosti, jakou zejména zvláštní utváření se hranice v těchto místech vyžadovalo, a zbavili se tudíž žalobci sami možnosti v době nabytí sporných ploch pozemkových pravý stav věci poznati a důvěra v knihy veřejné nemůže je proto chrániti, poněvadž jsou sami z toho práví, byli-li touto důvěrou zklamáni.

Neposoudil tedy prvý soudce tuto rozepři správně, když na důvěru v knihu pozemkovou vzal zřetel.

C. k. nejvyšší soud dovolání žalobců nevyhověl, poukázav na správné důvody odvolacího soudu a zejména na to, že žalobcové na důvěru ve veřejnou knihu odvolávati se nemohou, poněvadž nešetřili potřebné pozornosti, by před koupí usedlosti o pravém stavu věci se přesvědčili.*)

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze 17. června 1908, č. j. Rv II. 400/8. Dr. *J. H.*

Je potřebí, aby spis podaný na poštu dle § 89. zák. o org. soudní v poslední den zákonné nebo soudcovské lhůty byl podán v denní době, kdy může býti ještě opatřen poštovním razítkem téhož dne?

Proti směnečnému platebnímu rozkazu doručenému dne 20. června 1908 podala žalovaná Hedvika K. námitky dne 23. června 1908 hodivši je

---

*) **Jak tedy má se zachovati nabyvatel, aby mohl se s prospěchem od volávati na důvěru v knihy veřejné? Dle vysloveného náhledu nejv. soudu nezbývá, než aby si dal před kupem pozemky přeměřiti. Pak je ale ochrana, kterou má poskytnouti důvěra v knihy veřejné při koupi nemovitosti ilusorní a zbytečná.**

mezi 11.—12. hod. noční do schránky na dopisy na hlavní poště v Praze. Obálka, v níž spis k soudu došel, byla opatřena razítkem dne následujícího (24. června). C. k. obchodní soud v Praze námitky jako opozděné zamitl.

C. k. vrchní soud zemský v království Českém zamítl rekurs žalované z těchto důvodů:

Slyšením osob, zejména pak výpovědí manžela rekurentky Jindřicha K., lze sice za zjištěno pokládati, že tento poslednější v noci ze dne 23. na 24. června 1908 mezi 11. a 12. hodinou hodil námitky v obálce, v které na soud došly, do schránky poštovní na psaní u hlavního poštovního úřadu v Praze, avšak přes to nelze pokládati námitky ty zavčas, totiž dne 23. června 1908 podané, poněvadž z ustanovení § 89. zákona o organisaci soudní: »že při lhůtách zákonných neb soudcovských, které straně v řízení soudním k podání nějakého spisu uděleny byly, dny, po které spis takový poštou se dopravuje, do lhůty se nečítají«, nutně plyne, že spisy takové pouze tenkráte za v pravý čas podané pokládány býti mohou, když byly podány na poštu sice v poslední den lhůty, ale v takové době, kdy vůbec ještě poštovním razítkem toho samého dne opatřeny býti mohou.

Tomu tak není v případě přítomném, neboť o 11. hodině noční se vůbec více neúřaduje a spisy, které do schránky poštovní, toliko pro pohodlí obecenstva zřízené, v noci vhozeny byly, přicházejí dle sdělení c. k. poštovního úřadu teprve druhého dne ráno k podání úřednímu a k příslušné manipulaci,*) tak že teprve tou dobou je za na c. k. poštovní úřad podané pokládati možno a tu se teprve také poštovní doprava počíná, tak že v daném případě datum poštovního razítka totiž 24. červen 1908 také podání na poštu zcela správně naznačuje.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu v král. Českém ze dne 23. července 1908 č. j. R IV 169/22-8. *Dr. Aug. Straka.*

*) Jen k vůli úplnosti podotýkám, že na (německý) dotaz obch. soudu kdy dotyčná obálka byla dána na poštu, odpověděl poštovní úřad doslova takto: »Wird . . . mit dem Bemerken rückgemittelt, dass der bezeichnete Brief in der Zeit von 10 h. 30′ am 23. Juni bis VI. h. 30′ 24. Juni 1908 in einen an dem Hauptpostgebäude angebrachten Briefkasten eingeworfen wurde«, takže tvrzení v. s. z. nepřiléhá přesně ke sdělení pošt. úřadu, ve kterém se o tom vůbec nemluví, kdy které listy přicházejí »k podání úřednímu a příslušné manipulaci«. Ostatně se upřímně přiznávám, že nerozumím pojmu »úřední podání« který se mi zdá prázdnou frasí, neboť odesílatel nikdy dopis »úředně« nepodává a při »převzetí« poštovních zásilek jedním zřízencem od druhého se zásilky tyto »nepodávají«, nýbrž »odevzdávají«. *Poznámka zasilatelova.*

Příspěvek k § 23. novelly k popl. zák. ze dne 8. března 1876 č. 26. ř. z.

Pan H. B. předložil ku výměně c. k. fin. okr. ředitelství v Č. nesprávně vyplněné tři blankety, na nichž nebylo uvedeno, tedy chyběly: místo vystavení, místo splatnosti, jméno trassata a jeho bydliště, pak podpis trassanta, takže se nedostávaly čtyři podstatné náležitosti čl. 4. směneč. řádu odst. 5., 6., 7. a 8.

Na blanketech těch byl jeho podpis s dodatkem »přijal« přeškrtnut.

C. k. finanční okres. ředitelství v Č. nevyhovělo jeho žádosti za výměnu blanketů těch výměrem ze dne 3. srpna 1907 č. 17.335 z důvodu, »jelikož směnečné blankety, na kterýchž kolkové známky byly upotřebeny, jsou úplně vyhotoveny«.

Totéž c. k. finanční okresní ředitelství pozastavilo tyto tři směnečné blankety, jemu ku výměně předložené, a vydalo tři platební rozkazy ze dne 3. srpna 1907 čís. rej. A 1838, 1839 a 1840 ai 1907, uložilo jimi p. H. B., aby zaplatil kolkové poplatky, pokud se dle skály II. scházely, a z nich devateronásobnou pokutu, odůvodňujíc předpis ten §§ 4., 10., 13., 16., 20. — 2. zák. z 8. března 1876 č. 26 ř. z., že totiž blankety ty měly býti opatřeny kolky dle skály II. a nikoliv dle skály I., poněvadž den splatnosti ode dne vystavení směnek počítaje přesahoval lhůtu šestiměsíční.

C. k. finanční zemské ředitelství v Praze rozhodnutím ze dne 28. září 1907 č. 114.939/V. stížnosti podané proti těm platebním rozkazům zamítlo z důvodu, poněvadž tyto tři pozastavené »písemnosti«, znějící na určitou sumu peněz, v souvislosti co směnky označené, a akceptem stěžovatele opatřené, beze vší pochybnosti směnkami jsou a okolnost, že směnky ty nemají veškeré podstatné náležitosti vyznačené v čl. 4. směn. ř. jest dle výslovného ustanovení § 23. zák. ze dne 8. března 1876 č. 26 ř. z. úplně bezvýznamnou a úmysl nezkrátiti erár nemá významu.

Stížnost, kterouž podal p. H. B. k c. k. správnímu soudu, byla rovněž zamítnuta.

V důvodech rozsudku se uvádí toto: Stížnost nejprvé namítá, že zde nejsou směnky způsobilé k oběhu a že podpisy »přijal H. B.« na listinách těch se nalézající nemohou se považovati za směnečné akcepty, poněvadž v listinách těch není uvedeno jméno trassáta.

Poněvadž však stěžovatel doznává, že dotčené listiny v tuzemsku vystavil, bylo dle § 13. zák. z 8. března 1876 č. 26 ř. z. zapraviti zákonitý poplatek dříve, než na papírech, ku směnkám určených, podpis strany byl napsán.

Poněvadž zákon nepředpisuje, že a jak dalece směneč. blanket musí býti vyplněn, aby byla povinnost poplatková odůvodněna, a žádá pouze, aby poplatek byl odveden dříve, než se podpis strany na papír připojí, jest také nevyplněný podpisem vydatele nebo akceptanta, vůbec podpisem strany opatřený blanket poplatku podroben i když v té době nejsou všecky v čl. 4. směn. ř. vypočítané podstatné směnečné náležitosti po ruce, a nemůže dle toho potomné přeškrtnutí podpisu strany ničeho měniti na poplatkové povinnosti založené připojením podpisu.

Námitka stěžovatele — že jeho podpisy na směnečných blanketech nejsou p r o t o žádnými akcepty, poněvadž jméno trassata se na blanketech těch nenachází, — jest proto již z toho důvodu a i z dalšího důvodu neodůvodněna, poněvadž nedostávající se podstatné náležitosti event. po odevzdání směnky každé chvíle mohly býti dodatečně napsány, aniž by tím platnost dotčených směnek mohla býti v pochybnost vzata.

Uvádí-li stěžovatel jako nedostatek řízení, že finanční ředitelství opomenulo jej upozorniti na dobrodiní § 21. cit. zák. a vyzvati jej, aby sám sebe udal, — sluší naproti tomu uvésti, že dle citovaného § 21. jest jen tehdá straně uložiti polovici onoho obnosu, o kterýž by řádný poplatek dle § 20. měl býti zvýšen, když strana sama přestupek finančnímu úřadu, dříve než se o tom odjinud dověděl, oznámení učiní a zároveň zkrácený poplatek zvýšením odvede, vzdávajíc se při tom každé další stížnosti, a že dle toho není strana oprávněna požadovati, aby na toto zákonné dobrodiní od finančního úřadu zvláště byla upozorněna.

Toto mínění strany nenalézá opory ve výnosu ministerstva financí ze dne 7. června 1879 č. 16.784, kteréž mimo to nebylo se závaznou moci publikováno a jeví se býti spíše jako čistě vnitřní poučení poplatkových úřadů.

N á l e z c. k. s p r á v n í h o s o u d u z e d n e 28. l e d n a 1908 č. 872 ex 1908.*) *Dr. Ant. Čapek.*

---

*) *Poznámka zasilatelova.* Bylo by na čase, aby tento zákon ze dne 8. března 1876 č. 26. byl pro své přísné, ba můžeme říci kruté ustanovení, obsažené v § 23., změněn, neboť zákon ten trestá i toho, kdo neměl p r a ž á d n é h o ú m y s l u erár o kolkový poplatek zkrátiti, a vydán je trestu i takový občan, který s d ů v ě r o u o b r a c í s e k úřadu finančnímu, jsa plně a poctivě přesvědčen o tom, že má dokonce právo dle rozumových zásad žádati na eráru, aby mu nahradil zkažené blankety!

J a k n e p ř í j e m n á musí býti povinnost c. k. finančního úředníka, když takové směnky k v ý m ě n ě podané pozastaviti m u s í a přece ví, že podateli nikdy ani ve snu nenapadlo finanční erár zkrátiti. To přičiti se zajisté musí právnímu citu každého soudného člověka!

Literární zprávy.

Verbrechen und Verbrechertum in Österreich. Kritische Untersuchungen über Zusammenhänge von Wirtschaft und Verbrechen. Von Dr. Hugo H e r z, Privatdozenten in Brünn. Tübingen, Verlag der H. Lauffschen Buchhandlung. 1908 (XL a 320 stran).

Dalekosáhlý význam kriminální statistiky jako pomocné nauky pro vědu práva trestního nedošel ani v trestní správě ani ve vědě dosud náležitého ocenění. Shledávámeť tu podobnou jednostrannost, kteréž se do nedávna dopouštěla sama věda trestního práva tím, že přihlížela ke skutku trestnímu jako k jakémusi zjevu objektivnímu, osobu pachatelovu takřka úplně se zřetele pouštějíc.

Jest nepopíratelnou zásluhou novodobého směru anthropologického a sociologického, že nyní dochází náležitého povšimnutí také osoba zločince, a to jak jeho poměry individuální tak i jeho vztahy k sociálnímu okolí. Nepochybno jest, že také kriminální statistika, nemá-li zůstati pozadu za svou vědou mateřskou, bude nucena těmto momentům věnovati zvýšenou pozornost.

H e r z obral si záslužný úkol, raziti cestu ve směru právě naznačeném, hledě ke kriminální statistice rakouské. Chce, jak sám v úvodě knihy své praví, zkoumati vztahy zločinnosti jako zjevu v organismu sociálním ke všem ostatním sociálním zjevům, ovšem jen potud, pokud to hledíc k nynějšímu stavu kriminální statistiky jest možno.

Spis jest rozdělen v šest kapitol. Poněvadž jde o materiál převahou ciferní, nemožno nám tu ovšem obsah jednotlivých kapitol podrobněji rozbírati, nýbrž lze jej jen povšechně naznačiti a vytknouti tu i tam jednotlivosti zvláště pozoruhodné.

Z kapitoly první, v níž promlouvá se o o b e c n ě hospodářských příčinách zločinu, hledíc ku kriminalitě v jednotlivých rakouských zemích korunních a k pohybu jejímu za posledních třicet roků, zajímá, že, jakkoli chudina má nepochybně také v Rakousku nepoměrně intensivnější účastenství na nepatrnějších činech trestných (petite criminalité) než třída zámožnější, přece jen dle výsledků novější statistiky rakouské nedá se hájiti starší mínění merkantilistické, dle něhož chudší kraje vykazují větší kriminalitu než kraje zámožnější. Pokud jde o často ventilovaný vztah zločinnosti a cen potravin, dospívá spisovatel k důsledku, že ceny potravin mají bezprostřední vliv toliko na majetkové delikty hrubšího druhu (jmenovitě krádež), nikoli však na majetkové delikty páchané pomocí lži a lsti (zvl. podvod). V hlavě druhé (»individuálně

hospodářské příčiny zločinů«) zkoumá se vliv, jaký mají na kriminalitu jednotlivé individuální poměry zločince, totiž jeho pohlaví, věk, stav rodinný a povolání. Kriminalita žen je, jak známo, nepoměrně menší než kriminalita mužů (u zločinů na př. činí toliko 13·9—15·2%) a je-li jednou z nejdůležitějších příčin tohoto zjevu intensivnější účast mužů na činnosti výrobní, na »boji o život«, pak jest dojista pozoruhodným důsledek, k němuž dospívají výpočty autorovy, že totiž, jakkoliv účastenství ženy na zmíněné činnosti v poslední době stoupá, kriminality její spíše ubývá. Tato vzrůstající účast žen na činnosti výrobní má ale jiný škodlivý účinek, totiž ničení života rodinného, jež jest jednou z hlavních příčin povážlivého stoupání kriminality dětí a vůbec osob mladistvých.

Ve hlavě třetí předsevzaté zkoumání kriminality cikánův a židů vykazuje, že jak tito tak i oni jsou neobyčejně silně zúčastněni na trestných činech proti majetku, a to cikáni především na majetkových deliktech primitivních forem (krádeží, vloupání), kdežto židé více na lstivých činech trestních (podvodu). Kapitola čtvrtá pojednává pod titulem »zločinné jednání« o technice zločinců, o jich sdruženích a o zpětnosti. Zločinná technika je dle vývodů autorových celkem dosti primitivní, jen u některých forem zločinných ukazuje se dalekosáhlá dělba práce (specialisace). Zločinných associací ubývá, patrně následkem lepších zařízení bezpečnostních. Jen ve velkých městech bují zločinné organisace dále. (Velmi zajímavo je, co autor na str. 225 a 231 vypravuje o vídeňských zločinných associacích zvaných »Platten«.) Zpětnosti v Rakousku ubývá, pokud jde o zločiny, přibývá jí však, pokud jde o přečiny a přestupky. Hlavní příčinu tohoto zjevu spatřuje spisovatel v prvním směru ve stoupání hospodářského blahobytu, ve druhém směru v přibývání nových zákonů trestních.

Ve hlavě páté pokouší se autor o výpočet hospodářských škodlivých účinků zločinného jednání, při čemž bera za základ nejdůležitější delikty spáchané v určitém období v obvodu brněnského soudu sborového dospívá k výsledku, že zmíněné škodlivé účinky činí ročně asi 0·84% veškerého národního důchodu a postihují ve více než 60% případů nemajetné třídy, tak že nelze ve zločinech spatřovati boj proti kapitálu. Prospěch, jenž zločincům samým z jich jednání plyne, není dle vývodů kapitoly šesté v žádném poměru k námahám i nebezpečím podniknutým. Práce zločinná není tedy produktivní.

Jak již ze stručného tohoto náčrtku patrno, postrádá systematika obrazného spisu vnitřního zdůvodnění a zcelení (srv. zejména kapitolu čtvrtou), což patrně jest jen následkem té okolnosti, že kniha jeví se

vlastně snůškou několika samostatných pojednání kriminálně statistických, uveřejněných autorem již před tím v různých odborných časopisech, zejména v Grossově archivu, v Aschaffenburgově »Monatsschrift« a j. Tato okolnost nemůže ovšem umenšiti cenu samého obsahu, kterýž jest výsledkem pilných i pracných badání a důmyslných úvah, tím záslužnějších, čím větší jsou obtíže, jež látka sama pracem takovým v cestu klade. Neboť nehledíc ani k chybám zde poměrně méně na váhu padajícím, které snad s každým číselným zjišťováním takové obsáhlosti a komplikovanosti nezbytně bývají spojeny, sluší míti na paměti, že kriminální statistika podává jen obraz kriminality zjištěné pořadem trestního řízení, t. j. odsuzujícím nálezem soudním. Nepovšimnuty zůstávají nejen četné ony trestné činy, jež nestaly se předmětem trestního oznámení, a tudíž ani trestního řízení, nýbrž i takové, ve příčině kterýchž trestní řízení nevedlo k výsledku positivnímu. A přece ne každý rozsudek sprošťující, ne každé zastavení trestního řízení znamená, že trestní čin spáchán nebyl. (Myslemež jen na známé nálezy porotců nebo na zastavení dle §. 412. tr. ř., protože pachatel zůstal neznámým.) Proto je přibližná správnost kriminální statistiky nepochybně v úzkém vztahu ke kvalitě bezpečnostní policie a judikatury.

Již to vybízí k jisté zdrželivosti, pokud jde o činění závěrů z číslic kriminální statistikou podávaných. Taková zdrželivost jest tím více na místě tam, kde jde o vztahy těchto číslic k jiným zjevům sociálním. Ne vždy znamená tu »post hoc« také »propter hoc«. V té příčině zvláště zřejmě se jeví nevýhoda, ve kteréž jest kriminální statistika proti vědám přírodním, jichž vzoru se spisovatel v předmluvě dovolává. Badatelům přírodním umožňuje sama povaha předmětů, jimiž se zabývají, i pomůcek jim po ruce jsoucích zcela jiný postup při práci. Tak jest na př. chemik, chtějící vyzkoumati, jak působí některá látka na jinou, zpravidla s to, aby zamezil současné účinkování jiných látek, jež by výsledky jeho výzkumu mýliti mohlo. Takové isolované pozorování vzájemných vztahů dvou zjevů, jehož ku př. i medicina při vivisekci s prospěchem se dosíci snaží, jest v kriminální statistice ovšem vyloučeno. Proto zde jen mnohonásobné zjištění určitého vztahu, opětné a opětné přezkoumání a ohledání jeho se všech stran i možných hledisk může vésti k výsledkům poněkud spolehlivým, k exaktním snad nikdy. Naproti tomu smělé dohady toho druhu, k němuž nepopíratelně náleží zmíněné číselné odhadování hospodářsky škodlivých účinků zločinného jednání, naraziti musí na vážné pochybnosti a postrádají ceny. Proto ovšem neméně vřele vítáme zdatnou práci spisovatelovu na roli kriminální statistické vědy rakouské, dosud dosti zanedbávané. *Miřička.*

Hovorna.

Vhodná doba pro rozšíření pravomoci, sestátnění a zorganisování notářství.

Několik vskutku opravdových slov uveřejnil nejmenovaný autor o sirotčích radách a spolcích k ochraně dětí na str. 609 letošního ročníku »Právníka«. Jak z připojených, trefných poznámek redakce zřejmo, trochu sice přestřelil; svými důvody naprostou bezúčelnost sirotčích rad nebo sirotčích spolků, úplnou jich neschopnost, dosáhnouti cíle, za nímž jsou zřizovány, sice neprokázal, než přece slabin jich se citelně dotkl.

Přehlédne-li se dnešní stav, lze zhruba říci:

a) že zřizování sirotčích rad přičleňuje se k našim veř. institucím samosprávným (sirotčí rady jsou po většině odbory obecních výborů);

b) že vyvíjí činnost na popud, za součinnosti nebo k účelům vrchnoporučenského úřadu, soudu;

c) že materielní prostředky ku svému působení čerpají sirotčí rady v první řadě ze soukromé dobročinnosti (po většině organisované sirotčími spolky), a teprve v druhé řadě že se poukazují anebo že budou poukázány na hmotné prostředky veřejné (přebytky sirotčích pokladen, pokuty a p.) a konečně

d) že jich lidumilný účel nutí je, aby se organisovaly na svazy okresní, zemské a říšské.

Že sirotčí rady přikloňují se a přičlenují se k základní jednotce samosprávy, k obci, nebo správněji řečeno k representaci obce, k obecnímu výkonu, není nijak nápadno; příslušná obec jest to, která dle zákona sice v poslední radě, než přec dosti často, musí se starati o osoby, jež jsou, resp. mají býti, předmětem pozornosti sirotčích rad, resp. místních sirotčích a lidumilných jiných spolků (t. j. osoby nesvéprávné, zejm. nedospělé, osoby zanedbané, opuštěné, nuzné, neduživé a p.); representace obce musí již dle této zákonné povinnosti obírati se poměry takových osob, má, resp. musí takovým osobám pomocnou ruku podati a p.; všímá-li si v čas takových osob a rozumně, zmenší si svoje vlastní břímě anebo předejde zbytečnému břemeni; zřídí-li tedy repraesentace obecní (obecní výbor) za účelem soustavnější péče o poměry zmíněných osob zvláštní komisi (odbor — sirotčí radu), zejm. ve větších obcích, v obcích, kde je mnoho lidí hospodářsky nesamostatných (v sídlech industrie, velkostatků a p.), a jsou-li v takovém odboru faktoři, kteří mohou, resp. mají sledovati jak tělesní, tak i duševní vývoj zmíněných osob (lékaři,

učitelé, duchovní a p.), nesluší v tom spatřovati něco krkolomného, zbytečného; v našich veřejných institucích nějaké lepší jednotky, k níž by se organisace péče o řádnou výchovu a ochranu osob nesvéprávných, nedospělých, zanedbaných, opuštěných, nuzných, neduživých a p. přičleniti dala, vůbec nemáme.

Že řádná výchova a ochrana osob nesvéprávných, zejm. nedospělých, zanedbaných, opuštěných, nuzných, neduživých a p. vyžádá si velkého nákladu, ježto pro tuto činnost u nás dosud velice málo bylo vykonáno, jest samozřejmo; ponechá-li se, aby tento s ohromným přímo nákladem spojený cíl dosažen byl jedině z prostředků, čerpaných ze soukromé dobročinnosti, pak asi na dlouho zůstane na papíře; nejen dobrovolné, i nucené spolkáření (srv. živnostenská společenstva a p.) je u nás v úpadku, zejm. sahá-li do kapes, anebo netýká-li se kapes; tak velkým cílům musí se přijíti vstříc s dostatečnými prostředky od veřejnosti vydobytými, tu nestačí jen tak nepatrná pomoc, o jaké se na př. činí zmínka v osnově doplňků k občanskému zákonníku.

I kdyby se na soukromou dobročinnost odkázané sirotčí rady v nevím jaké svazy slučovaly, z finanční tísně by nevybředly. Sirotčí rady, resp. svazy sirotčích rad bez hmotných prostředků by vskutku byly téměř jen zhoršením dosavadního stavu, neboť poručenský, resp. opatrovnický soud i dosud prostřednictvím představenstev obcí, školních a farních úřadů si mohl zaopatřiti informace pro spisy sice hezké, pro skutečný život ale bezvýznamné (ježto k odpomoci nebylo hmotných prostředků) a mohl dále nanejvýše nějaký platonický rozkaz k odpomoci vydati; co ještě za nynějšího zařízení se mu přec podařilo, bylo někdy, že po dlouhém vyjednávání za milostivého svolení komisí dostal někoho do polepšovny nebo dokonce do donucovací pracovny.

Jest tedy zřejmo, že pouhým zřizováním a organisací sirotčích rad (resp. sirotčích spolků) nynějším neutěšeným poměrům nebude učiněno konec a také nebude učiněn rázný krok k nápravě. V zřizování a organisaci sirotčích rad a spolků musíme viděti jen pouhý začátek organisace řádné výchovy a ochrany osob nedospělých, zanedbaných, opuštěných, nuzných, neduživých a p. Sirotčí rady a spolky musí býti jen malou částí organisace, musí býti jen výpomocnými orgány ústředí, v němž by se vše, čeho k výchově a ochraně zmíněných osob nutno, soustředilo, resp. z něhož by se ona výchova a ochrana v evidenci vedla, řídila a organisovala.

Úkony takového ústředí jsou rozhodně úkony veřejné správy. Ukládají-li se soudu, pak soudce se oddaluje od pravé své činnosti. Právem

proto dalo si sdružení rakouských soudců mezi stěžejní body programu, aby rakouský soudce byl zbaven jeho povolání nepřináležejících úkonů správních. Tomuto oprávněnému a požadavkům vědeckým odpovídajícímu požadavku může býti vyhověno, pak-li tak zv. soudnictví nesporné (pozůstalosti, poručenstva, depositní a sirotčí pokladna, pozemková kniha) od soudu se oddělí a se usamostatní; může se lehce spojiti s notářstvím, pakli by se tato instituce sestátnila. Čím dále, tím důrazněji volá se po zlevnění právní pomoci zejména při sepisu listin právních a pod. Státní úřad pro nesporné soudnictví (sepisování listin, řízení pozůstalostní, poručenství a opatrovnictví, záležitosti fideikomisní a správa depositních úřadů a sirotčí pokladny, vedení pozemkových knih a rejstříků obchodních) byl by čistým úřadem správním; t. zv. sporné záležitosti majetkové odkazoval by na soudy.

Pokud jde o výchovu a ochranu osob nesvéprávných, nedospělých, zanedbaných, opuštěných, nuzných, neduživých a pod., odňala by se i část agendy politickým úřadům a sloučila by se s tímto novým úřadem správním, tak zejména by se tomuto novému úřadu správnímu přidělila agenda chudinská, celá agenda školská zejm. s agendou vychovatelen, polepšoven, donucovacích pracoven a pod., a konečně celá agenda zdravotnická (zejm. nemocnice dětské, blázince, invalidovny).

Z agendy trestní jak politické, tak i soudní připadlo by tomuto novému úřadu souzení všech trestních činů osob nesvéprávných. Hranice nabytí svéprávnosti budiž snížena na dokonaný 21. rok a všechny trestní činy osob nesvéprávných, zejm. všechny jich činy proti trestnímu zákonu buďtež prohlášeny jen za pouhé přestupky policejní a buďtež kárány vhodnými tresty.

Takový úřad správní tedy:

a) pro veškerenstvo obstarával by sepisování právních listin a jich uvádění ve veřejnou známost (pozemková kniha, rejstříky obchodní, řízení pozůstalostní, záležitosti fideikomisní a pod) a řídil by zdravotnictví, veřejné chudinství,

b) vedle toho specielně pro nesvéprávné osoby,

α) pokud jde o jich výchovu a péči tělesnou: spravoval jejich majetek (sirotčí pokladna a agendy poručenství a opatrovnictví),

β) pokud jde o výchovu a péči duševní: řídil by školství, zejm. obecní, střední, vychovatelny, polepšovny, donucovací pracovny.

Pořad instanční by byl, chtěly-li by se zachovati nynější poměry: 2. instancí místodržitelství, 3. instancí ministerstvo vnitra, spravedlnosti, kultu a financí; dojde-li k zamýšlenému zřízení úřadů krajských, staly by se

vhodnou druhou instancí. Hledíc ku rozsahu a důležitosti agendy, odporučovalo by se, aby ihned druhá instance, — i když by se chtěl nynější stav zachovati, — byla od místodržitelství osamostatněna, jako na příklad pro finanční záležitosti již nyní učiněno jest. Zemskému finančnímu ředitelství odpovídalo by zemské notářství.

O vnitřní organisaci těchto nových správních úřadů, zejm. o tom, zda by se rozhodovalo jednotlivcem či kolegiálně a kdy (na příkl. při výkonu trestní pravomoci) a v jaké míře by byl připuštěn živel neprávnický, se zmiňovati nebudu, jen tolik ale připomínám, že předmět agendy (školství, zdravotnictví, chudinství) nutně by toho vyžadoval, aby odborné kruhy právnické řádně se v organisaci těchto úřadů uplatnily; v tomto ohledu daly by se vhodně splniti tužby odborných kruhů učitelských, lékařských atd. po zastoupení při rozhodování odborných otázek správních.

Takovýmto způsobem umožnilo by se, aby veškeré nitky poměrů osob nesvéprávných, zejm. osob nedospělých, pak osob zanedbaných, opuštěných, nuzných a neduživých a pod. se stýkaly u jednoho a téhož ústředí, u úřadů veřejné správy. Takovýmto úřadům veřejné správy, obdařeným dostatečnou pravomocí, které by mimo to dostaly k disposici potřebné prostředky veřejnou mocí, by sirotčí rady a jich svazy byly mnohem významnějším orgánem poradním resp. výkonným než dnes jsou úplně téměř, pokud jde o vliv na správu veřejnou, bezmocným soudům.

Soud. adj. *Tomáš Zicha.*

Denník.

Dr. Antonín Pavlíček, náš vzácný spolupracovník, jehož poslední práci podařilo se nám získati právě pro toto číslo, dovrší dne 2. listopadu 1908 sedmdesátý rok svého života. Dr. Pavlíček narodil se ve Dvoře Králové, byl r. 1864 povýšen za doktora práv na universitě pražské a jest od r. 1871 advokátem v Karlině. Záhy zabýval se vědeckým studiem práva; první jeho uveřejněnou prací bylo pojednání: »O významu t. zv. causa debendi« (v Právníku 1868), jež pocténo bylo cenou Právnické Jednoty. První hlavní dílo jeho, rovněž cenou Právnické Jednoty poctěné, jest známý spis »Žaloby z obohacení« (1873): dílo toto, jež setkalo se s neobvyklým úspěchem, vyšlo později z části i v jazyce německém pod titulem: »Zur Lehre von den Klagen aus unge-

rechtfertiger Bereicherung« (ve Vídni u Manze 1878) a i tu dosáhlo všeobecného uznání. R. 1884 vydal spis: »Směnka a chek v evropském zákonodárství«, k němuž přiléhá německý spis: »Die europäische Wechselgesetzgebung (ve Vídni 1891). Z dalších spisů jeho, jež samy o sobě vyšly, buďtež jmenovány: »Právo listů zástavních«, spis věnovaný České Akademii za přijetí řádným členem (1893), »Das Pfandbriefrecht« (1895), »Chek ve vědě a zákonodárství«, spis vydaný Českou Akademií (1902), »Der Chek, eine vergleichende Studie« (1898). K prvnímu sjezdu českých právníků podal zevrubné dobrozdání o ručení za škodu nezaviněnou, jež uveřejněno jest v publikacích sjezdu; o toto dobrozdání opírá se spis: »Über die Haftung für unverschuldeten Schaden« (Ve Vídni 1907.). Řada jeho článků a pojednání v různých časopisech, jmenovitě též v našem listě uveřejněných, jest velice značná. Dr. Pavlíček zasedal po 24 roky ve výboru advokátní komory, téměř třicet let je v čele okresního zastupitelstva karlínského, jest řádným členem České Akademie pro vědu, slovesnost a umění, zkušebním komissařem při státních zkouškách judiciálních a byl vyznamenán rytířským křížem řádu železné koruny III. třídy a rytířským křížem řádu císaře Františka Josefa. Vynikajícímu pěstiteli české vědy právnické přejeme k dovršení sedmdesátého roku ještě mnohá léta úspěšné práce a zároveň nemůžeme potlačiti přání pro list náš, aby slavný jubilant mu věnoval i na dále svou vzácnou přízeň.

O závazku mlčenlivosti lékařů pojednává Prof. Aschaffenburg v měsíčníku pro kriminální psychologii a reformu trestního práva v 6. (zářijovém) sešitu a sice na základě francouzského případu. Za účelem přijetí choromyslného do ústavu choromyslných ve francouzském Savoysku vydal lékař vysvědčení, v němž udával, že v příbuzenstvu chorého jest bratr nemocný a stížený stihomamem, a sestra, jejíž intellekt jest velmi seslaben, na synovi z prvního manželství taktéž jsou zjevny stopy duševní zrůdnosti. — Dvě z těchto osob takto poznačených žalovaly lékaře na náhradu škody takovým nařknutím způsobené.

Soudní dvůr v Chambéry odsoudil lékaře k náhradě 500 frců každému žalujícímu. Nejvyšší kasační dvůr nález ten potvrdil, poněvadž prý lékař ve svém vysvědčení učinil dotyčná udání nejsa k tomu donucen a poněvadž vysvědčení není toliko důvěrné, ježto jeho opis dostane se do rukou starosty obce a od toho do praefektury.

Právem kárá Prof. Aschaffenburg tento nález, poněvadž vysvědčení lékařovo obsahovalo náležité odůvodnění zdání, a lékař za nějakou indiskreci úřadů nezachovavších tajnost úřední ohledně vy-

svědčení nikterak neodpovídá. Vyslovuje konečně názor, že by německé soudy takového nálezu nevynesly.

Pro poměry naše by se mohlo především jednati o to, zdali tu jest povaha skutková přestupku vyzrazení tajemství nemocných lékařem dle § 498. tr. z. Na první pohled sluší to popříti po pouhém přečtení zákona; neboť vyhledává, aby se jednalo o vyzrazení tajemství nemocného, jehož léčení lékaři bylo svěřeno, čemuž tu tak nebylo. Dále zákon náš zřejmě vyjímá objevení takové tajnosti, jež se stane na dotaz úřadu. Vysvědčení pak vydáno lékařem z povinnosti, ježto jest podkladem přijetí do ústavu choromyslných.

Dále by se mohlo jednati o to, není-li zde přestupku urážky na cti dle § 489 tr. z. I tuto otázku sluší záporně zodpovídati, neboť a) vysvědčení není pro veřejnost určeno, není veřejné, b) lékař jednal jsa k tomu pohnut zvláštními okolnostmi, svým povoláním a úředním postavením.

Naše soudy, jejichž nálezy bývají často od povolaných — a ještě více od nepovolaných kritisovány, mohou se těšiti tím, že se tak děje i jinde, nyní zvláště v Německu, zejména dovoláváním se dřívějších odlišných nálezů. Avšak sluší míti na paměti, že nejsou ani dva případy, které by byly úplně a veskrz shodné, vždy jest jakýchsi odchylek. Dále jest takměř nemožno, aby krátkým vylíčením podány a vyčerpány byly všechny zvláštnosti případu. Obáváme se, že tomu asi tak bude i v případě francouzském.

Sjezd německých právníků (Der XXIX. Deutsche Juristentag) odbýval se ve dnech 9. až 13. září 1908 v Karlsruhe, nikoli ve Freiburgu i. B., jak původně bylo ustanoveno. Program jeho, jejž uveřejnili jsme v Právníku 1907, str. 882, doznal jen nepatrných změn (odpadla totiž themata 4. a 7. a čísla jiných byla přehozena). První dvě themata civilistická obírala se poměry dělnickými: smlouvou tarifovou a boykotem. — Jak známo, rozumí se smlouvou tarifovou ujednání mezi zaměstnavateli a dělnictvem, že v určitém závodě, neb v určitém místě neb v závodech určitého druhu (na př. v tiskárnách) na příště uzavírati se budou smlouvy pracovní jen dle jistých právě umluvených podmínek (dle tarifu). Právní povaha a závaznost takových smluv jest velice sporna a zejména jest záhadno, jak možno stihati porušení tarifu (na př. uzavření smluv pracovních s cizími dělníky, kteří se sdělání tarifu vůbec nebyli súčastnili ani přímo ani nepřímo, na př. jako členové spolku, jenž smlouvu tarifovou uzavřel). Přes všechny právnické obtíže jsou však smlouvy tarifové v novější době úkazem velice častým a v jistých oborech fakticky jiné smlouvy pracovní se neuzavírají než právě na základě takovýchto tarifů, umluvených se spolky neb jinými sdruženími dělníků. Resoluce sjezdu zní: »Sjezd ně-

meckých právníků doporučuje: 1. opětovně reformu živnostenského práva koaličního ve smyslu svého dřívějšího usnesení; 2. odstranění překážek, jež dle práva občanského vadí, aby odborové spolky živnostenské dosáhly způsobilosti k právům (vztahuje se na poměry německé); 3. zákonou úpravu práva tarifových smluv pracovních, při čemž a) má se býti uvarováno každého donucení veřejnoprávního, b) má býti zachována úplná svoboda uzavírání a provádění smluv, c) má se učiniti možným, registrovati veřejně smlouvy tarifové u soudů živnostenských, d) má se ustanoviti, že registrované smlouvy tarifové mají míti bezprostřední platnost pro smlouvy pracovní uzavřené v obvodu, pro nějž tarifová smlouva byla uzavřena«. — Resoluce týkající se civilních následků boykotu poukazuje pouze na ustanovení § 826. něm. obč. zák. (jenž zní: Kdo jinému úmyslně způsobí škodu způsobem, jenž odporuje dobrým mravům, je zavázán mu hraditi škodu) a vyslovuje důvěru v judikaturu, že spojí na základě tohoto ustanovení zájmy individuální hospodářské činnosti se zájmy volné společenské svépomoci.

Prazvláštním nálezem soudním právem nazývá Deutsche Jur. Zeitg., č. 16./17. z 1. září 1908 rozsudek I. zemského soudu Berlínského v této věci:

V říjnu r. 1907 vezl v Berlíně chauffeur automobilové drožky passažéra v noci málo osvětlenou ulicí takovým tempem, že vrazil do dřevěného šraňku, následkem čehož dřímající passažér hlavou projel okno a dosti povážlivě na hlavě se poranil.

I. zemský soud Berlínský přiřknul poškozenému cestujícímu toliko $^3/_4$ jeho nároku na náhradu škody, poněvadž prý v době nehody ve voze spal a náleží prý k potřebné opatrnosti, aby cestující mezi jízdou nespal — jinak (prý) ztratí všechnu vládu nad svým tělem a stává se alespoň spoluvinným na nehodě — jako v přítomném případě. Proto cestující má nésti $^1/_4$ škody sám a přiřknuta mu náhrada toliko $^3/_4$. Právem brojí zasílatel D. J. Zeitg. proti tomuto nálezu; zákaz spaní mezi jízdou není nikde vysloven; zákaz ten by musel platiti pro jakékoli povozy — a přece na př. na dráze při dlouhé noční jízdě spánek jest nezbytný, ano dráha sama pronajímá spací vaggony atd. Proto spaní není takovým skutkem neb takovým opomenutím, že by při obyčejném průběhu mohla se předvídati z něho pocházející nehoda. Není zde tedy nedbalosti cestujícího. — Souhlasíme se zasílatelem — neboť nehoda povstala nárazem na šraňk — a nikoli spaním cestujícího. Za náraz jest zodpověden chauffeur neb podnik, nikoli cestující.

Knihopis. »H o s t i n s k é H l a s y« čtrnáctidenník, jako odborný list započne vycházeti dne 1. listopadu 1908 v Hradci Králové. Bude to první český list hostinský redigovaný odborníkem živnosti hostinské (Jos. M. Razimem).

Ze Spolku českých advokátů v království Českém. Spolek českých advokátů v království Českém požadoval, aby na s j e z d u a d v o k á t ů r a k o u s k ý c h v e V í d n i svolaném k 11. říjnu 1908 respektováno bylo právo jazyka českého připuštěním českých řečí i projevů a aby vyhrazena byla kolegům českým náležitá účast při řízení sjezdu. Kdežto výhrada poslednější byla pořadatelstvem sjezdu přiznána, odepřela stálá deputace sjezdová opatřiti, aby řeči a projevy české pojaty byly do protokolu. Prohlásila, že tak učiniti nelze nikoli proto, že by chtělo pořadatelstvo sjezdu nějaké právo národnostní potírati, nýbrž že prý toho nepřipouštějí stanovy sjezdu, pravíc, že účelem sjezdu jest prostředkovati ž i v o u v ý m ě n u názorů a osobní styky s kolegy. Nelze prý pochybovati, že pojmu živé výměny názorů odporuje, mluví-li kdo jazykem, jemuž všichni členové sjezdu nerozumějí(!). — Vůči tomuto sofistickému odmítnutí požadavků, od nichž advokáti čeští v zájmu národním upustiti nemohou, u s n e s l s e S p o l e k č e s k ý c h a d v o k á t ů v k r á l o v s t v í Č e s k é m, ž e v í d e ň s k ý s j e z d o b e s l á n b ý t i n e m á, u v á d í u s n e s e n í t o v o b e c n o u z n á m o s t a v y b í z í a d v o k á t y č e s k é, a b y s e s j e z d u t o h o n e s ú č a s t n i l i. Spolek českých advokátů v markrabství Moravském schválil toto stanovisko, projevil úplnou solidaritu s námi a opatřil i zpravení advokátů českých ve Slezsku.

Česká zemská komise pro ochranu dítek a péči o mládež v království Českém v Praze obsadí ihned místo sekretáře, jenž by obstarával všechny konceptní práce spolkové a theoretické i praktické práci spojené s ochranou dětí a péči o mládež výhradně se věnoval. S místem, které jest pro první rok provisorní, spojen jest úhrný plat 2400 K; po provisoriu stanoví se další platební a služební podmínky smlouvou. Žádosti, doložené vysvědčením o 3 státních zkouškách právních a státovědeckých a ostatními obvyklými doklady, podány buďtež do konce října praesidiu komise, Praha III., Letenská ul. č. 3.

Formy viny trestné, ručení za nastalý výsledek dle návrhu nového zákona trestního — a vnitřní stránka činů lidských vůbec.

Uvažuje Dr. Karel Drbohlav, substitut stát. zást. v Praze.

Vnitřní stránka činů trestných, stanovení forem trestné viny a ručení za výsledek nastalý předsevzatou činností zevnější působily zákonodárcům trestním všech dob nemalé rozpaky a potíže. To seznáváme i z nového návrhu nového trestního zákona a z rozprav o návrhu tom.

Příčiny, jež rozpaky při stanovení vnitřní stránky činů trestných při kodifikacích trestního zákonodárství přivádějí, jsou mnohé.

Na předním místě sluší jmenovati tu okolnost, že stanoví se vnitřní stránka činů trestných vždy jen poměrem vůle pachatelovy k následku, jenž jest důvodem, že čin lidský prohlašován jest za čin trestný, jehož však nastoupení nebo nenastoupení po případě jeho možnost nebo nemožnost mnohdy vymýká se vůli pachatelově.

Návrh nového zákona trestního zahrnuje veškeré dosavadní formy trestné viny (dle nyní platného zákona trestního jsou to: úmysl přímý, úmysl nepřímý a v něm zahrnutý úmysl eventuální, generální a subsequentní na jedné straně a vina na straně druhé) ve dva toliko typy: v úmysl (Vorsatz) a vinu (Fahrlässigkeit). Úmyslem nazývá přímý vztah vůle pachatelovy k následku, t. j. porušení nebo jen ohrožení právních statků, jenž trestnost odůvodňuje, do viny zahrnuje pak všecky ostatní vztahy vůle k naznačenému následku až k té nejnižší hranici, jež vyznačena jest tím poměrem vůle k následku, při němž měl pachatel možnost následku trestnost odůvodňujícího z přirozené nebo

zvláštní povinnosti nahlédnouti nebo předpokládati, ač jeho vůle ani k porušení ani k ohrožení právních statků nesměřovala.

Stylisace návrhu: »Vorsätzlich handelt, wer die Verletzung oder Gefährdung, welche die Strafbarkeit begründet, bedacht hat und herbeiführen wollte« a »fahrlässig handelt, wer die Verletzung oder Gefährdung zwar nicht herbeiführen wollte, aber die Möglichkeit ihres Eintrittes vorausgesehen hat (bewusste Fahrlässigkeit) oder infolge natürlicher oder besonderer Pflicht hätte voraussehen oder vorherbedenken sollen (unbewusste Fahrlässigkeit)« vystihuje sice správně subjektivní stránku činů trestných, naznačuje poměr vůle pachatelovy k následku, t. j. k porušení neb ohrožení právních statků trestnost odůvodňujícímu, nicméně však nelze ji pokládati za zdařilou ani po stránce formální ani materielní.

Po stránce formální není dosti jasně a určitě vyjádřeno, zda nutno, by pachatel na mysli měl a přivoditi chtěl jen určité poškození neb ohrožení právních statků, jež odůvodňuje určitý trestný čin, anebo zda stačí, směřuje-li vůle pachatelova vůbec k porušení neb ohrožení trestním zákonem zapovězenému, jež po rozumu trestního zákona vůbec trestnost odůvodňuje, ať již zakládá ten neb onen čin trestný.

Touto formální vadou trpí jak definice úmyslu tak i viny. Vada ta vede pak k nejistým důsledkům povahy materielní a tím zatemňuje se vůbec pojem jak zlého úmyslu tak i viny.

Uvedená stylisace pojmu zlého úmyslu a viny připouští následující výklady:

1. Pojem úmyslu jest jen tehdy dán, směřuje-li vůle pachatelova k určitému porušení neb ohrožení určitých právních statků, jež zakládajíc povahu určitého činu trestného trestnost po rozumu zákona trestního odůvodňuje. Ku př.: úmyslně předsevzatou činností způsobiti požár v určitém domě.

2. Pojem úmyslu jest tu i tehdy, směřuje-li vůle pachatelova vubec k nějakému poškození neb ohrožení jakýchkoli právních statků, jež trestním zákonem jsouc zapovězeno trestnost odůvodňuje, ať již zakládá jakýkoli čin trestný. Ku př.: vhození pumy do místnosti, kde jest právě mnoho lidí s tou vulí, ať jsou ti neb oni nebo všichni tam meškající usmrceni, neb ať jest jen místnost zpustošena.

3. Při pojmu úmyslu ad 1. uvedeném jest pojem viny vyplněn vůlí pachatelovou, která směřuje:

a) k nějakému poškození neb ohrožení vůbec, ať jakémukoli, jež odůvodňuje trestnost dle zákona trestního, jen ne právě k tomu určitému, jež jeho činností neb opomenutím právě nastalo:

b) k určitému poškození neb ohrožení, jež odůvodňuje určitý čin trestný, při tomto směru vůle povstalo i nebo jen samo o sobě jiné poškození neb ohrožení, jehož možnost pachatel: aa) předvídal, bb) z přirozené nebo zvláštní povinnosti předvídati měl;

c) k nějakému následku dovolenému neb alespoň trestním zákonem nezapověděnému, při tom však pachatel možnost určitého poškození určitý čin trestný odůvodňující aa) předvídal, bb) dle přirozeného nebo zvláštní povinnosti měl předvídati.

d) k určitému následku dovolenému neb alespoň trestním zákonem nezapověděnému, při tom však pachatel možnost nějakého poškození neb ohrožení trestnost vůbec odůvodňujícího aa) předvídal, bb) dle přirozené nebo zvláštní povinosti měl předvídati.

4. Při pojmu úmyslu vytčeném ad 2. jest pojem viny dán směrem vůle naznačeným jen pod čís. 3 ad c) a d)

Než i materielně jest vytčený pojem úmyslu i viny neúplný a neodpovídá skutečným vztahům vůle při činech lidských vůbec.

Každá zevnější činnost (předpokládaje ovšem jen činnosti vědomé, které v trestním právu mohou toliko býti brány v úvahu), předsevzata bývá jen za příčinou dosažení jistého účelu. Účel ten jest výsledek předsevzaté zevnější činnosti nějak v zevním světě patrný. Výsledkem tím má býti ukojena pociťovaná potřeba jednajícího. Při tom pranic na tom nezáleží, je-li výsledek zevnější činnosti jen prostředkem, aby nastal nějaký další výsledek, aneb ukojuje-li již sám o sobě pociťovanou potřebu jednajícího.

Toliko tento výsledek jednající zamýšlí a přivésti chce. Je-li tento výsledek poškozením aneb ohrožením, jež trestnost odůvodňuje, pak jest směr vůle jednajícího k tomuto výsledku úmyslem ve smyslu návrhu nového zákona trestního.

Však s předsevzatou zevnější činností spojeny bývají vedle

výsledku, jenž pocifovanou potřebu má ukojiti, i jiné výsledky. Výsledky ty jsou s činností buď n u t n ě spojeny nebo mohou jen touto n a h o d i l e povstati. Otázka, kdy výsledky jsou s předsevzatou činností buď nutně nebo jen nahodile spojeny, jest podmíněna řešením všech příčin a okolností, za kterých jest zevnější činnost předsevzata. Otázka ta jest pro seznání vnitřní stránky činů trestných sice důležita, při naší úvaze můžeme však od ní abstrahovati.

Pokud se týče poměru či vztahu vůle jednajícího k výsledkům tu uvedeným, jsou tyto:

1. Pachatel věděl (třeba jen následkem subjektivního přesvědčení), že uvedený výsledek povstane.

2. Pachatel předvídal, že výsledek povstane nebo může nastati.

3. Pachatel ani nepředvídal a ani předvídati nemohl, že naznačený výsledek nastane nebo nastati může.

Jiných vztahů vůle k výsledkům zevnější činnosti býti nemůže. I v těch případech, v nichž pachatel souhlasí se všemi výsledky, jež jeho činností vůbec povstati mohou, ať jsou to výsledky jakékoli, jest vždy dána jen ta možnost vztahů vůle k výsledkům, že pachatel o nich byl buď přesvědčen, buď je jen předvídal, anebo jich vůbec ani nepředvídal ani předvídati nemohl (byť to bylo i jen z toho důvodu, že na ně nemyslel a že mu na mysl nevstoupily).

Jest nyní otázka, zda návrh nového trestního zákona v ustanovení o úmyslu a vině vůbec tyto vztahy vůle obsahuje a v kladném případě, jak na ně pohlíží a kam je zařaďuje. O otázce té nenechává nás znění návrhu nového zákona v nižádné pochybnosti. Praví: V o r s ä t z l i c h handelt, wer die Verletzung oder Gefährdung bedacht hat *und* h e r b e i f ü h r e n w o l l t e. Tím vyloučeny jsou veškeré vztahy vůle pachatelovy k uvedeným zde následkům z pojmu zlého úmyslu. Pod pojem viny (Fahrlässigkeit) spadají pak z nich tyto vztahy:

1. Pachatel byl si vědom, že výsledky ty nastanou nebo nastati mohou (bewusste Fahrlässigkeit — případy napřed pod 1. a 2.).

2. Pachatel sice možnost výsledků těch nepředvídal, t. j. výsledky ty mu na mysl nepřišly, přece však měl je buď z přirozené neb zvláštní povinnosti předvídati, t. j. měly mu na mysl

připadnouti (infolge natürlicher oder besonderer Pflicht hätte voraussehen oder vorherbedenken sollen, — unbewusste Fahrlässigkeit).

Porušení neb ohrožení právních statků, jež pachatel nepeřdvídal, jež mu na mysl nepřipadly a jež předvídati neměl ani přirozené ani zvláštní povinnosti, zůstávají z trestního zákona právem vyloučeny.

Toto rozdělení činů trestných na činy úmyslné a zaviněné, jež dle návrhu pro obor trestního práva má nastati, neodpovídá skutečnému vztahu vůle pachatelovy k následkům zevnější činnosti a vnitřní stránce činů lidských vůbec.

Vnitřní stránka činů lidských vůbec a tedy i činů trestných záleží jen v poměru, ve vztahu vůle pachatelovy k činnosti samé a k následkům jejím. Máme-li na zřeteli, že vůle lidská jest resultát všech momentů, jež při duševním processu, z něhož vůle lidská vzchází, působí, pak zajisté nepřehlédneme, že všecky následky, jež pachatel předvídá při činnosti, již předsevzíti zamýšlí, k níž vůle jeho z duševního processu vzešlá směřuje, se stejnou měrou uplatnily, t. j. při onom duševním processu v úvahu byly vzaty. Rozumí se ovšem samo s sebou, že všecky při duševním procesu působící momenty nejsou ani kvantitativně ani kvalitativně rovnomocny. Vzdor tomu jsou však, třebas k rozhodnutí činnost předsevzíti či nikoli, k utvoření vůle stejnou měrou nepřispívaly, — k této vždy v jednom a tomtéž poměru: byly předmětem a uplatnily se při duševním processu, z něhož vyšla vůle pachatelova. Veškeré následky, jež z předsevzaté činnosti vzešly nebo vzejíti mohly, mohou býti jen v tom v poměru k vůli pachatelově, že při duševním processu k nim buď bylo přihlíženo, nebo že při něm na mysl pachatelovu nepřipadly, že stály mimo duševní process jeho. Nějaký jiný poměr jest nemožným.

Jen s tohoto stanoviska možno řešiti vnitřní stránku činů lidských vůbec a činů trestných zvláště a jen toto kriterion mezi činy úmyslnými na jedné a zaviněnými na straně druhé bude odpovídati skutečnému vztahu následků předsevzatých činností k vůli pachatelově. Všecky následky, jež byly předmětem duševního procesu — a to jsou všecky, o nichž pachatel věděl anebo jen předvídal, že nastanou nebo mohou nastati — jsou ve vůli pachatelově obsaženy a dějí se, nastaly-li, s vůlí jeho. Měl-li

pachatel při duševním processu, při úvaze, má-li zevnější činnost (neb i opomenutí) předsevzíti či nikoli, všecky následky na zřeteli, přihlížel-li k nim jako k možným a předsebere-li vzdor tomu dotyčnou činnost, pak ke všem těmto jím i jen předvídaným následkům svoluje, souhlasí s tím, aby nastaly, čili jinak, následky ty jsou ve vůli jeho obsaženy, dějí se s jeho vůlí.

Na tomto poměru následků k vůli pachatelově pranic nemění ta okolnost, zda si pachatel také p ř e j e, by některé z těchto následků skutečně vzešly, jiné nikoli. Zajisté vždy bude si přáti, bude chtíti jen těm následkům, které jeho pocitovanou potřebu ukojí, ať již přímo nebo nepřímo, nebo které jsou prostředkem k úkoji tomu, stran ostatních bude mu však lhostejno, nastanou-li či nikoli.

Že ony následky, o nichž pachatel věděl, že nastanou, dějí se právě tak jako ty, jimž chce, s jeho vůlí, nebude snad vážných pochybností. Tyto mohou vzniknouti jen stran těch následků, o nichž pachatel toliko předvídal, že m o h o u povstati. Pochybnosti ty budou však ihned rozptýleny, uvážíme-li náležitě, kdy možnost následků dlužno pokládati za předvídanou a kdy nikoli.

V tom směru sluší postaviti se na subjektivní stanovisko pachatelovo a vycházeti ze specielní předsevzaté zevnější činnosti. Tu jest pak dána jen dvojí možnost. Pachatel předvídal, že jeho činností právě předsebranou následek může povstati, vzdor tomu však činnost předsebere a tím i souhlasí, by následek povstal. Vzniklý následek děje se tu s jeho vůlí, možnost jeho jest předvídána.

Druhá možnost jest ta, že pachatel sice je si vědom, že s činností, jakou předsebere, může následek vzniknouti, přece však se domnívá, že v konkretním případě činnosti jím předsevzaté následek přece nepovstane. V tom případě pak ovšem nelze míti za to, že následek povstal s vůlí pachatelovou a že možnost jeho byla předvídána. Právě naopak pachatel se domníval, že v tomto případě následek přece nepovstane a možnost jeho tudíž nepředvídal.

Z uvedeného tu plyne, že veškeré následky zevnějších činností mohou býti k vůli pachatelově jen ve dvojím poměru: d ě j í s e b u ď p o v ů l i n e b o b e z v ů l e j e h o.

A to jest také jediné rozhodným pro rozdělení činů trestných podle jich subjektivní stránky. Každé jiné kriterion roz-

dělení činů trestných dle vnitřní stránky jest nesprávno, neodpovídá skutečnému poměru následků k vůli pachatelově a vede k mnohým pochybnostem, o čem svědčí různé náhledy o druzích zlého úmyslu v nynějším i v dřívějších trestních zákonech formulovaných jmenovitě o tak zv. »dolus indirectus a eventualis«.

Nižádný z těchto druhů zlého úmyslu nemá oprávněnosti a pojmy těchto různých druhů zlého úmyslu ať již positivními zákony nebo theoretickými výklady jakkoli zkonstruované neodpovídají skutečnému poměru následků zevnější činnosti k vůli pachatelově, jenž, jak uvedeno, může býti jen dvojí.

To dobře vycítovali i zákonodárcové jak nynějšího tak i dřívějších zákonů trestních stanovivše sice různé druhy zlého úmyslu, nicméně je však všecky pod jeden a týž pojem: »böser Vorsatz« zařadivše. Naproti tomuto generelnímu pojmu »zlého úmyslu« uvedli pak pojem »viny« jako ten poměr následků k vůli, při němž pachatel následky sice nepředvídal, ale předvídati mohl, pokud se týče měl. Toto správné stanovisko nebylo však vlivem theoretických názorův o různých druzích zlého úmyslu, jakož i snahou, by poměr vůle k následkům nesnadno dokázatelný byl objasněn a podepřen zevnějšími důkaz připouštějícími momenty, důsledně provedeno a tím bylo ovšem zatemněno.

Návrh nového zákona trestního, jenž hledá kriterion mezi úmyslem a vinou nikoliv jen v poměru vůle pachatelovy k následkům, nýbrž i v tom, zda si pachatel přeje či nepřeje, by následky nastaly, a zda dle tohoto přání zevnější činnost předsebere či naopak, tedy k účelu, k jakému zevnější činnost jest předsevzata, vzdaluje se správného stanoviska při rozdělení činů trestných dle jich vnitřní stránky, volí kriterion nesprávné, skutečné vnitřní stránce činů lidských neodpovídající. (Srovnej: úmysl: bedacht hat und herbeiführen wollte, vina: *nicht* herbeiführen wollte, aber die Möglichkeit ihres Eintrittes vorausgesehen hat.) Při tom sluší také k tomu poukázati, jak bylo již napřed prokázáno, že vzhledem k tomu, že všecky okolnosti, jež jsou předmětem duševního processu, z něhož vůle vzchází, jsou faktory, jež vůli tvoří, může míti slovo »bedacht hat« na jedné a »vorausgesehen hat« na straně druhé jeden a týž význam.

(Dokončení.)

Nový zákon o šeku v říši Německé ze dne 11. března 1908 se zřetelem k ostatnímu zákonodárství, zejména k rak. zákonu a k nové uherské osnově.

Napsal JUDr. Antonín Pavlíček, advokát, řádný člen České Akademie.

(Dokončení.)

V § 3. podává něm. zákon definici pohledávání, které u šekovníka pro vydatele k disposici býti musí (§ 1. ad 2.). Rakouský zákon definici pohledávání nepřijal, ač o tom zejména v panské sněmovně bylo jednáno.[10])

(Srovn. k tomu mé spisy »šek ve vědě a v zák.«, § 5. ad § 2. ad 5. rak. zák. a hlavně dodatek, pak můj článek v ö. G. Z. č. 39—41 z r. 1905.) Uherská osnova má podobnou definici pohledávání v § 12.

V § 4. jednáno o remittentovi[11]) podstatně souhlasně s rak. zákonem § 3. Udání remittenta není (nyní) dle zákona něm. též podstatnou náležitostí šeku. (Srovn. svrchu ad 2.) Tak i dle uh. osn. § 2.

§ 5. jedná o místě platebním a sice rozdílně od rak. zákona (§ 4.) podstatně dle nařízení ř. směnečného čl. 4. (a souhlasně s uherskou osnovou § 3. a švýc. zák. šek. § 830. ad 6.). Místo u šekovníka uvedené platí dle něm. zákona za místo platební. Udání jiného místa platebního (tedy i umístění) budiž pokládáno za nepsané, kdežto dle prozatímní něm. osnovy byl v případě tom šek neplatný.

§ 6. jedná (souhlasně s čl. 5. ř. sm.) o vyznačení sumy platební souhlasně též s rak. zákonem § 20. ad 2. a dle § 21. ad 2. uherské osnovy, tak i § 7. o době splatnosti vždy na viděnou, avšak, kdežto dle rak. zákona § 5. a dle uh. osn. § 4. jest šek splatný vždy na viděnou, i tehdy, jestli jest v něm uveden jiný čas platební neb žádný, jest dle něm. zákona § 7. šek obsahující jinou dobu splatnosti neplatný. (Srovn. proti tomu můj spis § 5.)

V § 8. něm. zákona pojednáno o převedení šeku, a to podstatně dle čl. 9 ř. sm. — rozdílem tedy od rak. zákona § 6. a od

---

[10]) Srovn. Breit v Holdh. čas. XVII. č. 8.

[11]) Srovn. zajímavé pojednání v Lipském čas. pro právo obch. II. č 4. od Jamesa Breita.

uh. osn. § 5 — dle nichž lze šek jen tehdy indossamentem převáděti, zní-li na řád. Souhlasně však lze jen na prvopis šeku indossament napsati a souhlasné jest též ustanovení v obou zákonech i v uh. osn. o indossamentu na šekovníka a o indossamentu šekovníka.

Nové ustanovení obsahuje § 9. něm. zákona v příčině duplikátů, a to podstatně souhlasně s čl. 66 a 67 ř. směn., důležité zejména pro obchod šekovní s cizozemskem zejména se zeměmi zámořskými.

Dle § 10, jenž doslovně souhlasí s čl. 8 rak. zák. a § 6 uh. osn., jest přijetí šeku vyloučeno a poznámka dotčená budiž považována za nepsanou.

§ 11 určuje lhůtu k předložení šeku pro šeky v tuzemsku vydané a splatné na 10 dnů — (dle § 9 rak. zák. 5 dnů pro šeky místní a 8 dnů pro šeky distanční, dle uh. osnovy § 7 pak 8 dnů pro šeky v tuzemsku splatné, 15 dnů pro šeky v jiné Evropské zemi a 30 dnů pro šeky mimo Evropu splatné) pro šeky v cizozemsku vydané a v tuzemsku splatné určí rada spolková lhůtu k předložení a podobně pro šeky v tuzemsku vydané a v cizozemsku splatné, jestli cizozemský zákon lhůty nenařizuje.

Dle § 12 (souhlasně s § 10 rak. zák. a § 8 uh. osn.) platí zaslání šeku na místo odúčtovací za předložení šeku k zaplacení — rada spolková určí, která místa se mají pokládati za místa odúčtovací po rozumu zákona o šeku.

Dle § 13. odst. 3 něm. zákona jest odvolání šeku pouze po uplynutí lhůty k předložení určené připustno.[12])

---

[12]) Jest tedy též dle něm. zák. šek před uplynutím lhůty praesentační neodvolatelným. O dosahu a významu ustanovení toho (§ 13.) něm. zákona vyvinula se v literatuře čilá polemika. Někteří (zejména Helbing v Holdh. čas. XVII. 7, též Cannstein ve svém spise o šeku str. 153 [srovn. též Bank-Archiv č. 13 ex 1908 sr. pozn. 6], mají za to, že velké banky, nejsouce tak vázané na zákazníka, zachovají se dle zákona a pravidlem vzdor takovému odvolání se strany vydatele šek vyplatí. Jinak zejména Breit (l. cit. viz pozn. 6) a na str. 201 u téhož další literaturu v příčině té a tak i týž ve spise svém »Pflichten und Rechte des Bankiers«, (v Lipsku 1908). Po náhledu našem správný bankéř šek v případě tom pravidlem (případ krádeže, podvodu, zfalšování a pod. vyjímaje) vyplatí. Neb jinak by ustanovení zákona o neodvolatelnosti šeku bylo zmařené. Nevyplatí-li bankéř šek takto odvolaný, nepřísluší ovšem majiteli šeku proti němu nárok, nýbrž pouze postih proti vydateli a indossovníkům. Dle rak. zák. bude též majiteli eventuelně (§ 23. kon. odst. šek. zák.) příslušeti proti vydateli nárok na odškodnění. Podobně zajisté též dle práva v Něm. Říši, až

Dle § 13. rak. zákona pak též tehdy, když šek na jméno neb na řád znějící, který byl zaslán od vydatele bezprostředně šekovníku, aby jej remittentu vyplatil, byl odvolán dříve, než byl šekovník rozkaz ten splnil. Souhlasně s rak. zák. § 14. uh. osnovy.

O konkursu vydatele o smrti a nezpůsobilosti právní téhož (§ 12. rak. zák. a § 13. uh. osn.) nemá něm. zák. ustanovení, platí tudíž dle něm. z. v posledním ohledu ustanovení § 791. obč. zák., dle něhož poukázka nezaniká smrtí neb právní nezpůsobilostí účastníků a v příčině konkursu vydatelova nařízení ř. konkursního. (Motivy str. 29.) Spadá tedy pohledávka vydatelova u šekovníka do konkursní podstaty, aniž by měl majitel šeku zvláštního práva na vyloučení.

Dle § 12. rak. z. nesmí šekovník šek vyplatiti, zvěděl-li, že jest na jmění vydatelovo uvalen konkurs. Dle § 13. uh. osnovy podobně, avšak vyslovena tu právní domněnka, že po prvním vyhlášení o konkursu v úředním listu se má za to, že šekovník o konkursu zvěděl, tak že týž nucen jest, opak toho pak dokázati. Konference hospodářských spojení středoevropských z 8. a 9. listopadu 1907 (srov. svrchu a pozn. 5.) vyslovila se pro znění rak. zákona. Ostatně též dle něm. zák. nesmí šekovník šek vyplatiti, dověděl-li se, že jest na jmění vydatelovo konkurs uvalen — vyplatí-li šek, nevěda o konkursu, jest též náhrady sproštěn (§ 8. něm. konk. ř. a str. 29. něm. důvodů).

Dle § 13. odst. 1. něm. zák. jest šekovník, zaplatil-li obnos v šeku naznačený, oprávněn odevzdání šeku kvitovaného žádati.

Dle § 11. rak. zák. musí pouze šek, jenž zní majiteli, býti při splnění k žádosti šekovníka kvitován. (Srv. též § 9. uh. osn.)

Německý zákon nemá též ustanovení v příčině částečného zaplacení, jež dle čl. 11. rak. zák. a čl. 9. uh. osnovy majitel šeku přijati povinen není. Avšak platí dle něm. práva totéž vůči ustanovení § 266. něm. obč. zák. a dle motivů str. 28. Dle odst. 2., § 13. něm. z. nemění uplynutí lhůty praesentační ničeho na oprávnění šekovníka k zaplacení šeku. Dle § 12. odst. 1. uh. z. osnovy jest šekovník povinen, i po uplynutí lhůty praesentační šek vyplatiti, nebyl-li týž platně odvolán a dle § 9.

---

něm. zákon o šeku nemá v příčině té ustanovení, a to vedle §§ 823. a násl. obč. zák.

odst. konečný rak. z. není uplynutí praesentační lhůty tomu na úkor, aby šekovník šek vyplatil. Vzdor rozdílnému znění zákonů těch jest zajisté ustanovení souhlasné: nebyl-li šek platně odvolán, nezmění pouhé uplynutí praesentační lhůty ničeho na tom, (na právech a povinnosti), aby šekovník šek vyplatil.

§ 14. jedná o šeku k zúčtování a jest k poznámce dotčené dle něm. zákona oprávněn vydatel šeku a každý majitel — dle § 22. rak. zák. a dle § 10. uh. osn, vydatel a každý indossovatel.

§ 15. něm. zákona odpovídá § 15. rak. zákona a § 15. uh. osnovy a nařizuje, že majiteli šeku ručí vydatel a indossanti za zaplacení, ač jestli indossant připojil k indossaci poznámku »bez závazku« a pod. (souhlasně s § 15. rak. zák. a § 15. uh. osn.). Dle odst. 2. § 15. něm. zákona ručí podobně i ten, kdo na šek majiteli svědčící indorso napsal své jméno neb svou firmu, mimo šekovníka, kdežto rak. zák. § 15. odst. 3. nařizuje, že i ten ručí majiteli šeku za zaplacení, kdo jako rukojmě šek neb indossaci byl podepsal.

§ 16. něm. zákona souhlasí podstatně s čl. 16. rak. zák. a § 16. uh. osnovy a nařizuje, že k vykonávání postihu jest jednak předložení ve lhůtě zákonné pak důkaz o tom a o nezaplacení buď protestem neb prohlášením šekovníka na šeku neb potvrzením místa odúčtovacího zapotřebí. Kdežto však rak. zákon a uh. osn. nařizují, že musí protest neb vyjádření šekovníka aneb potvrzení místa odúčtovacího se státi nejdéle prvního dne všedního *po předložení*, nemá něm. zákon v příčině té ustanovení, uh. pak osnova nařizuje v § 16., že se musí osvědčení toto (protest, vyjádření neb označení) státi nejdéle prvního dne všedního po uplynutí lhůty praesentační. Zajisté však i dle rak. zákona postačí, když osvědčení dotčená byla prvního dne všedního po lhůtě praesentační učiněna, poněvadž jest zajisté majitel šeku oprávněn povždy, dokud lhůta praesentační neuplynula, šek opětně k placení předložiti a po uplynutí téže doby protest teprv učiniti. Že by bylo žádoucno, aby v příčině té zněl rak. zák. určitěji, jest zřejmo. Dle něm. zák. musí však majitel šeku osvědčení dotčená učiniti před uplynutím doby praesentační, nikoliv teprve prvého dne všedního po uplynutí lhůty té. Pouze potvrzení šekovníkovo na šeku lze si též později opatřiti. (Sr. též Breit v L. Z. II. 4.)

Nové jest ustanovení § 16. v odst. posledním něm. zák.,

že prominutí protestu jest přípustno a že dlužno dle čl. 42. ř. sm. k němu přihlížeti — kdežto dle rak. zákona a uh. osn. slevení protestu místa nemá.

§ 17. něm. zák. jedná o zpravení předchůdců a jich oprávnění k zaplacení šeku, o obsahu práva postižného a o právu k přetrhnutí indossamentů a odvolává se na čl. 45—48, 50—52 a 55 ř. sm., kdežto rak. zákon podstatně souhlasně v § 17. odvolává se mimo tyto články 45—48, 50—52 a 55 též i na čl. 49 a 54, pak 81. odst. 2. a 3. ř. směnečného. Podobně uh. osn. § 21. ad 6—11.

Něm. zákon ovšem pak v čl. 18. odst. 1. nařizuje souhlasně s čl. 49. ř. sm., že přísluší majiteli šeku právo, aby postihem přihlížel co do plné sumy postižní buď ke všem neb k jednotlivým dlužníkům.

V odstavci pak 2. čl. 18. nařizuje něm. zákon (srovn. rak. zák. § 20. ad 6, který se prostě k čl. 82 ř. sm. táhne a tak i čl. 21 ad 14. uh. osn.), že dlužníku přísluší jen námitky, které buď se týkají platnosti prohlášení jeho na šeku, neb které vycházejí z obsahu šeku, neb které mu přímo proti věřiteli přísluší. Souhlasně čl. 784 něm. obč. z. v příčině poukázky od poukázaného přijaté.

V čl. 19. obsahuje něm. zákon ustanovení odpovídající čl. 54. ř. sm., jakých listin jest dlužník postižný oprávněn žádati při zaplacení. Podstatně souhlasně čl. 17. rak. z. a čl. 21. ad 9 uh. osnovy.

Dle § 20. zák. něm. promlčují se nároky postižné ze šeku, byl-li týž splatný v Evropě mimo Island a ostrovy Faröerské ve 3. měsících, jinak v 6. měsících.

Dle rak. zákona § 18. vynechána jsou pouze slova »mimo Island a Faröery«. Podobně dle uh. osn.§ 18.

Odst. 2. čl. 20. něm. z. v příčině ustanovení, kdy počíná se promlčení práva postižného, souhlasí podstatně s čl. 18. rak. zák. s § 18. uh. osn. a s ustanovením čl. 78. a 79. ř. sm. Něm. zákon nemá zejména o přetržení promlčení zvláštního ustanovení, platí tedy v příčině té nařízeni nového obč. zák. v § 208. a 209., dle nichž přetrhuje se promlčení uznáním, žalobou a surrogaty žalobními (platebním rozkazem v upomínacím řízení, přihlášením ke konkursu, přiváděním k platnosti a kompensaci se sporu, ohlášením rozepře, návrhem na exekuci). Proti tomu srovn. můj spis »Směnka a šek dle rak. zák. z 3. dubna 1906« zvláštní to otisk

z Právníka č. 3. a 4. z r. 1908, str. 13). V rak. zák. srovn. § 20. ad 5 (a taktéž k tomu právě uvedený můj spis) a v uh. osn. § 21. ad 13.

Čl. 21. něm. zákona nařizuje, že v případě, jestli nárok proti vydateli šeku promlčením neb opomenutím včasného předložení pominul, zůstane týž majiteli zavázán potud, pokud by se k jeho škodě obohatil. Rak. zákon nepřijal žalobu z obohacení, nýbrž ustanovuje v § 19., že v případech těchto jest majitel šeku oprávněn, nárokem z právního jednání, které vydání neb převedení šeku za základ sloužilo, k vydateli neb bezprostřednímu předchůdci přihlížeti, poněvadž dle rak. zákona § 19. má majitel šeku, nebylo-li nic jiného umluveno, právo, buď práva postižného užiti neb proti vrácení šeku právní poměr vydání neb převedení šeku za základ sloužící k platnosti přivésti. Podobně též § 17. uh. osnovy s tím však dodatkem, že přísluší majiteli šeku proti vydateli žaloba z obohacení tehdy, jestli mu nepřísluší nárok z právního poměru, vydání šeku za základ sloužícího«. Ostatně zákon německý vypustil ustanovení osnovy, dle něhož se má míti za to, že jest vydatel až do výše sumy v šeku vyznačené obohacen.

Žaloba z obohacení dle § 21. jakož i žaloba na náhradu škody dle § 14. odst. 2., jestli totiž šekovník vyplatil šek pouze k zúčtování naznačený, promlčí se ve lhůtě jednoho roku, ode dne vydání šeku dle § 22. zák. německého.

§ 23. něm. zákona jedná o šeku zfalšovaném a to stručně toliko (v souhlase s čl. 75. a 76. ř. sm.) ustanovujíc, že byl-li podpis vydatele neb některého indossanta na šeku zfalšován, zůstává závazek těch, jichž podpisy jsou pravé, v platnosti.« Něm. zákon nemá dle toho ustanovení zejména v příčině otázky, kdo nese škodu z toho povstalou, byl-li šek falešný neb zfalšovaný vyplacen. Srovn. k tomu ustanovení § 20. ad 4 rak zák. podstatně souhlasné ustanovení uh. osnovy v § 22., můj spis »šek ve vědě a zák.« a hlavně i dodatek k témuž, též článek můj v a. ö. Ger. Z. č. 39—41 z r. 1905 a č. 47 z r. 1907, pak v Goldschm. čas. pro právo obchodní sv. 57.

Nové ustanovení obsahuje čl. 24. něm. zákona nařizujíc, že lze zaplacení šeku v odpor bráti vedle ustanovení § 34. něm. ř. konk. Rak. zákon nemá v příčině odporu dle zák. z 16. března 1884 č. 36 ř. z. ustanovení, což motivy na str. 23 a 24

též odůvodňují. Srovn. obšírně v mém spise »šek ve vědě« str. 97 a násl., hlavně str. 100. Též uh. osn. se o tom výslovně nezmiňuje.

V § 25. nařizuje něm. zákon, že na šeku, v cizozemsku splatném lze vyznačiti šekovníka, byť měl toliko dle dotčeného cizozemského zákona způsobilost passivní, jakož jsme již též svrchu k § 2. něm. zák. byli poznamenali, neb není dle něm. z. passivní způsobilost pro šekovníka předepsaná (§ 2.) podstatnou náležitostí šeku, nýbrž má toliko vliv na osvobození od kolku (§ 29.).

Nemá-li šekovník na šeku v cizozemsku splatném ani dle § 2. ani dle § 25. passivní způsobilosti, jest sice listina taktéž šekem ve smyslu zákona, jako šek tuzemský, na šekovníka dle § 2. nezpůsobilého vydaný; nepoužívá ale podobně, jako takový šek tuzemský výhod poplatkových dle § 29. zák.

Dle § 26. něm. zákona platí souhlasně s čl. 85. a 86. ř. sm. v příčině náležitostí šeku v cizozemsku vydaného, jakož i prohlášení v cizozemsku na šeku učiněných, zákon toho místa, kde se prohlášení bylo stalo.

Tak i dle rak. zákona vedle § 20. ad 7. a uh. osn. § 21. ad 15.

Není tedy, jak jsme již svrchu (k § 1. ad 1. něm. zák.) byli poznamenali, i dle zák. něm. a také dle zákona rak. a osn. uh. šek v cizozemsku vydaný neplatný, postrádá-li klausule šekovní, jestli v dotčené zemi není udání klausule šekovní podstatnou náležitostí šeku. (Srovn. můj spis str. 59 a rak. motivy str. 18.)[13])

V § 27. jednáno o umrtvení ztraceného neb zničeného šeku. Lhůta ediktalní obnáší dle něm. zákona 2 měsíce, kdežto dle rak. zákona § 21. a dle uh. osn. § 19. určena lhůta (dle směn. ř. čl. 70. obnášející 45 dnů) na 30 dnů. Ustanovení rak. zákona se nám spíše zamlouvá, poněvadž šek, jsa určen zastupovati placení hotovými, vyžaduje rychlé realisace.

Dle něm. zákona platí při amortisaci šeku ustanovení § 946. a násl. a § 1000. a násl. něm. soud. ř. Dle odst. 2. § 27. něm. zák. může majitel šeku, když bylo řízení amortisační zavedeno, žádati od vydatele zaplacení, jestli až do prohlášení šeku za

[13]) V příčině tvrzení Cannsteinova (ve spise »šek dle rak. zák.« str. 99), že jest zbytečno zabývati se cizozemským zákonodárstvím, srovn. svrchu text.

umrtvená složí j i s t o t u, a jestli šek včasně byl šekovníku k placení předložil a tento jej nezaplatil.

Dle rak. zákona § 21. může soud po zavedení řízení amortisačního k žádosti majitele dle §§ 389.—400. ex. ř. zakázati prozatímním opatřením šekovníka zaplacení šeku. (Srovn. obšírně o tom v »dodatku« k mému spisu »šek ve vědě«, str. 23 a násl.) Dle uherské osnovy § 19. zapoví soud vyplacení šeku, prokázal-li žadatel své dřívější držení, jinak pouze proti složení jistoty.

V § 28. něm. zákona jednáno o p ř í s l u š n o s t i soudní v r o z e p ř í c h v příčině n á r o k u, který se zakládá na u s t a n o v e n í tohoto zákona; jedná-li se o nároky p o s t i ž n é, platí ustanovení čl. 602—605 něm. soud. ř. v příčině s m ě n e č n ý c h nároků vydaných. Srovn. § 24. rak. z. a § 25. uh. osn. K tomu m ů j s p i s směnka a šek dle rak. zák. z 3. dubna 1906 (otisk z Právníka, č. 3. a 4 z r. 1908, str. 14 a 15).

V § 29. pojednává něm. zákon o p o p l a t c í c h v příčině šeků — a nařizuje ve smyslu § 24. zákona ze dne 10. června 1869 o poplatcích ze směnek, že požívají šeky osvobození od směnečného poplatku tehdy, odpovídají-li ustanovením §§ 1., 2., 7., 25. a 26. tohoto zákona. Srovn. § 25. rak. zák. a § 23. uh. osnovy.

Dle § 30. nabývá něm. zákon o šeku moci právní dnem 1. dubna 1908 a nelze se k ustanovení zákona toho táhnouti, jedná-li se o šeky dříve vydané.

Tím jest nyní u z á k o n ě n veledůležitý ústav ve v š e c h větších kulturně a hospodářsky pokročilých státech e v r o p s k ý c h i v četných zemích mimoevropských. (Srovn. můj spis »šek ve vědě a v zákonodárství«, hlavně § 3.) Též v Uhrách lze zajisté očekávati, že nová osnova z r. 1907, rak. zákonu přizpůsobená nabude v nejbližší době moci zákona.

Praktické případy.

Jest přípustnou žaloba, domáhající se změny právoplatného rozvrhového usnesení? — Žaloba určovací a žaloba o plnění.

Uznáno prvou stolicí takto:

I. Námitce rozepře již zahájené se místa nedává.

II. Žaloba toho znění, aby uznáno bylo právem, že se určuje, že po-

hledávání Josefa S. na usedlosti č. p. 22 v L. pod pol. C 12 co v kladbě hlavní a ve vložce č. 39 kat. obce Lisolejské co v kladbě vedlejší váznuvší v obnosu 300 zl. čili 600 K s 5⁰/₀ úroky a dalším příslušenstvím podle usnesení rozvrhového tohoto soudu ze dne 10. září 1903, č. j. Č V 865/2-37 z nynějšího podání v obnosu 22.752 K 68 h, docíleného prodejem nemovitostí zapsaných ve vložce č. 21. pozemkové knihy obce L. a přiklepnutých dne 2. května 1903 Václavu a Marii B. — v odstavci B 7 k hotovému zaplacení přikázané v obnosu 600 K s 5⁰/₀ úroky za tři léta zpět počítajíc v obnosu 280 K tedy úhrnem 880 K pokud částku 73 K 21 h převyšuje, tudíž v obnosu 806 K 79 h a nestávalo v den dražby usedlosti č. p. 22 v L. t. j. dne 2. května 1903 jakož i v den rozvrhového roku nejvyššího podání za usedlost tu docíleného a posud nestává po právu, že pohledávání to v obnosu 806 K 79 h vázlo na řečených nemovitostech indebite, že z rozvrhového usnesení ze dne 10. září 1903 č. j. E V 865/2 odst. B 7 má se z přikázaného obnosu 880 K 37 h částka 806 K 79 h vyloučiti, že Josef S., pokud se týče jeho dědicové jsou povinni toto vše uznati a že jsou povinni zapraviti žalobkyni útraty sporu — se zamítá a jest žalobkyně povinna nahraditi žalovaným do 14. dnů pod exekucí útraty sporu obnosem 49 K 51 h. upravené.

Skutková podstata: Nesporno jest mezi stranama následující skutkový děj:

Sub. praes. 10. listopadu 1873 pod č. 15.149 bylo pod b. č. 12 na základě dlužního úpisu dto v Praze 8. listopadu 1873 na usedlosti čp. 22 v L., tehdy Janu F-i jakožto hlavní vkladbě a na usedlosti čp. 41 v L. jakožto vkladbě vedlejší vloženo zástavní právo pro pohledávku Josefa S. v sumě 300 zl. s 15⁰/₀ úroky; později sub. praes. 30. listopadu 1875 č. 1959 bylo knihovně vloženo exekuční právo zástavní pod běž. číslem 15 ad 12 na základě platebního rozkazu ze dne 13. prosince 1874 č. 18411 pro pohledávání Josefa S. na jmenovaných nemovitostech váznoucí v obnosu 300 zl. r. č. s 15⁰/₀ úroky od 8. května 1874 a soudními náklady 16 K 98 h v pořadí položkou č. 12 dobytého práva zástavního. Roku 1875 byla usedlost čp. 22 při exekuční dražbě od manželů Josefa a Anny R. za nejvyšší podání 4300 zl. koupena. Podle výměru tohoto soudu ze dne 17. července 1875 č. 13.817 o rozvrhu této trhové ceny byly v pořadí knihovním pod č. 5 oba podíly Jana Řeháka per 36 zl. 8³/₄ stříbra čili 37 zl. 95 kr. r. č. a per 63 zl. 51¹/₄ stř. čili 67 zl. 5 kr. r. č. z nejvyššího podání přikázány. Poněvadž interessenti vytkli promlčení těchto, pod č. 5 a 6 vykázaných podílů Jana Řeháka, tedy se tytéž zde pro případ, že vykázáno bude, že promlčeny nejsou, vyhradily, jinak měly připadnouti ve prospěch nejblíže na prázdno vyšlých věřitelů.

Nejblíže na prázdno vyšlí věřitelé byli: Občanská záložna v S. s částkou kapitálu 73 zl. 17 kr.,Josef S. s kapitálem 300 zl. s 15% úroky od 8. května 1874 do 11. března 1875 a náklady účtovanými per 21 zl. 95 kr. Tyto na prázdno vyšlé pohledávky se poukázaly na shora pod č. 5 a 6 vyhražené částky pro případ jich knihovního výmazu, čímž by propadlá částka občanské záložny v S. per 73 zl. 17 kr. úplně a pohledávka Josefa S. per 300 zl. s přísl. částečně, totiž obosem 31 zl. 83 kr. kryty byly. Bývalý majitel usedlosti čp. 22 v L. Bedřich B. vymohl proti Janu Řehákovi u tohoto soudu rozsudek ze dne 5. května 1892 č. 10.583, kterým uznáno za právo, že pod řad. č. 5 a 6 na usedlosti čp. 22 v L. pro Jana Řeháka váznoucí pohledávání 36 zl. $8^3/_4$ kr. stř. a 63 zl. $5^1/_4$ kr. stř. promlčením zanikla, že nestávají po právu a že mohou na základě rozsudku toho na řečené usedlosti býti vymazána. Na základě tohoto rozsudku ze dne 5. května 1892 č. 10583 byla pak řečená pohledávání podle výměru tohoto soudu ze dne 23. července 1892 č. 18560 na usedlosti čp. 22 v L. vymazána a tím připadly takto uvolněné částky 37 zl. 95 kr. a 67 zl. 5 kr., celkem 105 zl., dle výměru ze dne 17. července 1875 č. 13.817 na občanskou záložnu v S. částkou 73 zl. 17 kr. a zbytkem 31 zl. 83 kr. na pohledávku Josefa S. 300 zl. s přísl. Dne 2. května 1908 byla usedlost čp. 22 v L. při nucené dražbě prodána a manželům Václavu a Marii B. za nejvyšší podání 22.752 K 68 h přiklepnuta. Podle usnesení rozvrhového tohoto soudu ze dne 10. září 1903 č. j. E V. 865/2-3 bylo nejvyšší podání 22.752 K 68 h mezi knihovní věřitele rozvrženo a byl zejména v pořadí knihovním k hotovému zaplacení pod č. 7 Josefu S-ovi, na jeho knihovní pod pol. C 12 na usedlosti čp. 22 v L. váznoucí pohledávku v obnosu 600 K s 15% úroky za tři léta na zpět počítajíc v obnosu 280 K; úhrnem 880 K, celý obnos 880 K přikázán. Při rozvrhovém roku zastoupen byl Josef S., zatím nezvěstný, opatrovníkem k úkonu, byl přítomen tehdy i právní zástupce žalobkyně, proti přihlášené pohledávce Josefa S-a nikdo z přítomných odpor nepodal, rozvrhové usnesení nebylo vzato v odpor rekursem a vešlo v právní moc. Týmž rozvrhovým usnesením ze dne 10. září 1903 č. j. E V. 865/2-37 byl na knihovní pohledávku žalobkyně pod pol. C 30 na usedlosti čp. 22 v L. zjištěnou a obnášející na kapitále 4200 K a na 4% úrocích za tři léta zpět počítajíc 504 K — celkem 4704 K, přikázán zbytek nejvyššího podání v obnosu 367 K 39 h, kdežto s ostatní svou pohledávkou 4336 K 61 h vyšla žalobkyně na prázdno. Obnos Janu S-ovi přikázaný per 897 K byl pro Josefa S. do soudního uschování uložen. Tento Josef S. zemřel již dne 9. května 1880 v B. bez zanechání posledního pořízení, pozůstalost jeho byla projednána u c. k. okresního soudu v P. a přihlásili se nynější žalovaní

k pozůstalosti té ze zákona s dobrodiním inventáře a byla jim pozůstnalost odevzdací listinou ze dne 27. března 1883 č. j. IV. 665/80-7 rovným dílem odevzdána. Svrchu uvedená knihovní pohledávka v inventáři uvedena nebyla a dosud ohledně ní co nově nalezeného jmění dědicové se nepřihlásili a pozůstalost projednána nebyla.

K přednesení tomuto dodává a dovozuje žalobkyně, že dle stavu věci svrchu vylíčeného byl by Josef S. při rozvrhu v roce 1903 provedeném oprávněn žádati na své pohledávání pouze 31 zl. 83 kr. čili 63 K 66 h s 5% úroky z této částky za tři léta v částce 9 K 55 h tedy úhrnem 73 K 21 h z onoho nynějšího podání per 22.752 K 68 h a byl proto jemu přikázaný obnos pokud tuto částku převyšoval, tedy obnos 806 K 79 h přikázán neprávem. Následkem tohoto nesprávného účtování pohledávky Josefa S. bylo tudíž žalobkyni na její knihovní pohledávání přikázáno o 806 K 79 h méně a má proto žalobkyně právní zájem na tom, aby se určilo rozsudkem, že shora uvedené pohledávání Josefa S., pokud převyšuje obnos 63 K 66 h, nestávalo po právu. Dopisem ze dne 5. července 1906 vyzvala žalobkyně žalované svým právním zástupcem, aby uznali, že nárok na 806 K 79 h s úroky ze shora přikázaného a do soudního uschování pro Josefa S. uloženého obnosu 880 K Josefu S., pokud se týče žalovaným jako jeho dědicům v den příklepu usedlosti čp. 22 v L. manželům Václavu a Marii B-ovým, totiž dne 2. května 1903 jakož i v den rozvrhového roku po právu nenáležel a nenáleží a aby následkem toho svolili, aby ona částka 806 K 79 h s příslušnými úroky byla vydána žalobkyni. Žalovaní však na dopis ten vůbec neodpověděli, a proto navrhuje žalobkyně, aby uznáno bylo právem jak ve výroku rozsudkovém uvedeno.

Žalovaní navrhují zamítnutí žaloby namítajíce proti ní:

1. že jedná se o věc již zahájenou a poněvadž žalobkyně již dne 24. ledna 1906 pod č. j. C VII 57/6-1 tutéž žalobu vznesla proti Josefu S., neznámého bydliště zastoupenému opatrovníkem ad actum.

Okolnost tato jest mezi stranami nespornou a rovněž i že žaloba ta byla žalobkyni soudem vrácena k doplnění osvědčením, že pobyt žalovaného jest dosud neznám a že žalobkyně žalobu tu více k soudu nepodala.

2. že nedostává se na straně žalovaných passivní legitimace, poněvadž k tomuto nově na jevo vyšlému jmění se nepřihlásili, tudíž v žádném právním poměru k nároku žalobkyně se nenalézají a nemohou tedy ve vlastním jméně, byť i co dědicové, býti žalováni.

3. že žaloba je nepřípustnou, protože při rozvrhovém roku žalobkyně byla právně zastoupena, proti přihlášené pohledávce Josefa S. odpor ne-

vznesla, takže i rekurs proti usnesení rozvrhovému na její straně byl vyloučen a že právoplatné rozvrhové usnesení nemůže býti v odpor vzato žalobou.

Důvody rozhodovací. Byť i soud se stanoviska materielního práva uznal žalobní nárok za důvodný, tož přece nemohl dáti žalobě místa z důvodů formálních.

Z vylíčeného nesporného přednesení stran prokázáno, že při rozvrhu v roce 1875 provedeného pohledávka Josefa S. vyšla na prázdno a byla pouze poukázána na kapitál Janu Řehákovi přikázaný pro případ jeho uvolnění. Prodejem zástavy zaniká hypotéka a na její místo nastupuje nejvyšší podání, tak že pohledávka z nejvyššího podání na prázdno vyšlá zůstává i na zástavě dále váznouti a nebyla-li vzdor tomu knihovně vymazána, vázne se stanoviska materielního práva in debite. V tomto případě pohledávka Josefa S. vyšla z nejvyššího podání roku 1875 na prázdno a byla pouze poukázána částečně na předem přikázaný kapitál v případě jeho uvolnění. Mohl tedy Josef S. žádati zaplacení své pohledávky pouze z tohoto případu uvolněného kapitálu, nikoli ale ze zástavy samé. Byl-li kapitál ten uvolněn tím, že rozsudkem uznáno bylo, že přikázaná pohledávka zanikla promlčením a převzal-li vydražitel přikázané pohledávky na srážku kupní ceny a nesložil-li přikázané pohledávky v hotovosti do soudního uschování, tož nelze poměr ten vyložiti jinak, než že svou věc pro přikázané obnosy ty do zástavy dal a že tudíž zástava i na dále za pohledávky ručí avšak pouze do výše obnosů přikázaných. Dle toho Josef S., jehož pohledávka vymazána nebyla, měl právo domáhati se zaplacení z hypotéky proti vydražiteli, avšak pouze v mezích a za podmínek rozvrhového usnesení, které je základem pro vzájemný poměr vydražitele a hypotekárních věřitelů a mohl tedy žádati zaplacení pouze do výše obnosu, jaký pro případ uvolnění toho na něho vypadl.

Byla-li pak celá pohledávka Josefa S. po dražbě roku 1903 při rozvrhu nejvyššího podání opět celá přihlášena a přikázána, stalo se tak neprávem a na škodu následujících knihovních věřitelů, jejichž pohledávky vloženy byly na hypotéku na základě právních jednání s předešlým vydražitelem nebo jeho právními zástupci uzavřených.

Leč soud dospěl k přesvědčení, že jsou zde formální námitky, které stojí v cestě vyhovění žalobě.

Žalovanými vznesenou námitku rozepře již zahájené soud za důvodnou neuznal, neboť nehledí-li se ani k tomu, že původní žaloba C VII 57/6 podána byla proti nezvěstnému Josefu S., přítomná pak žaloba proti jeho dědicům, tedy osobě jiné, tož hleděti nutno k ustanovení § 23. c. ř. s., dle kterého litis pendence založena jest doručením žaloby žalovanému.

V tomto případě souhlasem stran jest prokázáno, že žaloba prvá byla vrácena žalobci k doplnění a jím již předložena nebyla; nebyla tedy žalovanému vůbec doručena a nemohla býti litis pendence založena.

Také druhou, žalovanými vznesenou námitku, nedostatku passivní legitimace soud neuznal za důvodnou, neboť souhlasem stran je prokázáno, že žalovaní se přihlásili k pozůstalosti Josefa S. ze zákona výminečně a že pozůstalost ta byla jim odevzdána. V případě tom ve smyslu § 547. obč. z. representují zůstavitele a tvoří vůči osobám třetím se zůstavitelem jedinou osobu, jsou tedy dostatečně passivně legitimováni k žalobám a nemůže na legitimaci tu míti žádný vliv okolnost, zda přihlásili se s dobrodiním inventářů nebo bez něho, neboť okolnost ta má význam pouze pro posouzení objemu jich ručení za dluhy pozůstalostní.

Naproti tomu námitku třetí, totiž nepřípustnost žaloby proti právoplatnému usnesení, uznal soud za důvodnou, uváživ, že zákon vzhledem k bezpodminečně nutné podmínce právní bezpečnosti, totiž formální i materielní právomoci soudních rozhodnutí, stanovil přesně prostředky, jimiž právomoci té čeliti, po případě právomoc již nastavší odstraniti lze a sice ať již opravnými prostředky, ať žalobou pro zmatečnost nebo za obnovu. Jiných prostředků zákon nezná a nelze tedy také jiných prostředků připustiti, nemá-li se základ právní bezpečnosti, totiž právomoc rozhodnutí soudních zvrtnouti.

Pokud jde o usnesení rozvrhová, stanoví zákon v tom směru ještě další podmínky a obmezení v §§ 213., 231. a 234. ex. řádu a dle těchto předpisů zákonných žalobkyní, která při rozvrhovém roku byla přítomna svým právním zástupcem a odpor proti přihlášené pohledávce nevznesla, ani právo k rekursu nenáleželo. Ona rekurs ten také nevznesla a tím připravila se o prostředky k odvrácení újmy dotyčným rozhodnutím soudním jí hrozící. Újmu tu odvrátiti nemůže dle přesvědčení soudu žalobou směřující k tomu, aby nyní dodatečně faktický základ pro ono soudní rozhodnutí byl zvrácen a ona na základě zmíněného takto stavu mohla napraviti zanedbání prostředků právních dle zákona jí náležejících. K tomu mohla by jí dopomoci nejvýše žaloba z obohacení, předpokládajíc ovšem, že by zde byly všechny podmínky žaloby té. Avšak i kdyby tomu tak nebylo, nemohl soud této žalobě vyhověti, neboť dle svého znění jest to žaloba určovací či zjišťovací; neboť žalobní návrh zní výslovně, aby se určilo a také nežádá se odsouzení žalovaných k nějakému plnění mimo náhrady útrat, avšak žaloba zjišťovací vzhledem k procesní ekonomii může býti připuštěna pouze, nemůže-li žalobce podati žalobu o plnění. Poněvadž, jak svrchu uvedeno, žalobní nárok ze stanoviska práva materielního jest odůvodněn, obnos Josefu S. přikázaný jest v soudním depositu uložen, tož

žalobkyně, neuznávajíc námitku nepřípustnosti žaloby proti právoplatnému usnesení, mohla již nyní svůj nárok k platnosti přiváděti žalobou směřující k plnění, které také skutečně od žalovaných ve svém dopisu žádala, totiž aby svolili, by vložený obnos žalobkyní byl ze soudního uschování vydán.

Vzhledem k těmto formálním důvodům soud žalobu zamítl a dle § 41. c. ř. s. odsoudil žalobkyni k náhradě útrat žalovaným.

Odvolání žalobkyně c. k. zemský soud v Praze nevyhověl a rozsudek prvé instance potvrdil z těchto důvodů:

Soud I. instance z důvodů formálních žalobu zamítl, a to vším právem. Žaloba snaží domoci se tohoto, aby právoplatná rozvrhová usnesení byla rozsudkem zvrácena, a aby bylo vysloveno, že pokud jde o pohledávku Josefa S. per 600 K s přísl. jsou nesprávnými.

V ohledu tom prvý soudce zcela případně odůvodnil, že takovýto postup k opravě rozvrhového usnesení v právní moc vešlého jest nepřípustným, jelikož jedině opravnými prostředky podle exekučního řádu usnesení rozvrhové v odpor bráti a opravy jeho domáhati se lze, nikoli však v cestě sporné, aby rozsudkem nesprávnost usnesení dotyčného stanovena byla.

Soud odvolací přisvědčuje úplně dotyčným důvodům prvého soudce.

I ve směru druhém je odeslání bezpodstatným, pokud vytýká rozsudku, že neuznává oprávněnost žaloby určovací. Mylným je názor v odvolání vyslovený, že pokud se skutečný stav ohledně pohledávky Josefa S. nezjistí, že nelze domáhati se toho, aby uvolněná částka z pohledávky S-ovy vyplacena byla na prázdno vyšlým věřitelům. Josefu S-ovi přikázaný obnos nalézá se v soudním uschování a nic nepřekáželo žalobkyni, aby se toho žalobou domáhala, aby z obnosu toho vyplacena jí byla částka, která Josefu S-ovi dle skutečného stavu nepřináleží a proto jí — žalobkyni — jako bezprostředně na prázdno vyšlé knihovní věřitelce připadá.

Žalobkyně mohla tedy ihned bez předchozí žaloby určovací žalobou na žalovaných dědicích Josefa S-a se toho domáhati, aby k tomu svolili, aby částka, která z obnosu Josefu S-ovi rozvrhovým usnesením přikázaného žalobkyni připadnouti měla, této byla vyplacena.

Vzhledem k tomu jest přítomná žaloba jako žaloba určovací nemístná a jest zamítnutí její odůvodněno.

Dovolání žalobkyně c. k. nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 5. února 1907 č. 1023 nevyhověl z těchto důvodů:

Ačkoliv stolice prvá pokládá za bezdůvodny námitky žalovaných, týkající se litis pendence a nedostatku pasivní legitimace žalovaných a ačkoliv — usuzuje z nesporné podstaty skutkové, že Josef S. mohl žádati z nejvyššího podání za hypotéku v roce 1903 exekučně prodanou pouze

částku stolicí prvou uvedenou k částečnému uspokojení své pohledávky, o niž tu jde, a že tedy tato pohledávka neměla býti v plné výši přihlašována k tomuto nejvyššímu podání a že neměla býti z něho přikazována — prohlásila stolice prvá a v souhlase s ní též stolice odvolací žádost žalobní za nepřípustnou, pokud se jí domáháno změny usnesení rozvrhovacích ze dne 10. září a 21. prosince 1903 vyloučením obnosů 806 K 79 h a 15 K 30 h z obnosů 880 K 17 h přikázaných z nejvyššího podání na pohledávku Josefa S.

Náhled tento, je úplně odůvodněn, neboť žalobkyně nepodala při roku rozvrhovém odporu proti přihlížení k pohledávce zástupcem Josefa S. přihlášené, takže usnesení rozvrhová vešla v moc práva.

Zdá se, že zástupce žalobkynin totéž nahlédl, neboť jak ve spise odvolacím tak též v dovolání opakuje sice tam, kde navrhuje, aby uznáno bylo dle povahy žalobní, tuto prosbu, avšak vynechává z ní onu část, kde žádáno bylo za zmíněné vyloučení.

Nepodání odporu a vejití usnesení rozvrhového v moc práva má však pouze za následek, že otázka, které pohledávky z nejvyššího podání mají býti přikázány právě tak jako otázky právní v usnesení tom snad rozhodnuté definitivně, došly svoji úpravy, poněvadž usnesení rozvrhové dle svého obsahu rozhoduje pouze o tom, má-li při rozdělování nejvyššího podání býti přihlíženo k těm kterým pohledávkám čili nic (§§ 293., 231., 236. ex ř.).

Materielní právní moc usnesení rozvrhovacího vztahuje se tedy na nároky bráti podíl na nejvyšším podání i nemůže tedy usnesení to jakožto takové po svém provedení již býti měněno.

Nemůže tudíž též, jak dovolání mylně za to má, usnesení přikázání tím způsobem býti již odvoláno, že by v důsledku dodatečně na jevo vyšlé neexistence pohledávky Josefa S. obnos na ni přikázaný z nejvyššího podání a ad depositum uložený prohlášen byl za volný a že by teprve v řízení nesporném bylo určeno, komu má připadnouti. Po provedení usnesení rozvrhového nestává právě již masy rozdělovací.

Naproti tomu nelze žádnému z interessentů zabraňovati, aby z právních důvodů v řízení rozvrhovacím neuplatňovaných a tudíž usnesením rozvrhovým též nerozhodovaných, nedomáhal se též po provedeném usnesení žalobou svého práva proti určité osobě.

To uznává též exekuční řád v posledním odstavci § 231., dle něhož ti, kdož dosáhli na základě usnesení rozvrhového uspokojení, nejsou tím ještě chráněni před veškerými požadavky. Ovšem se tu pouze prohlašuje, že ten, kdo podal odpor, neztratil právo domáhati se svého lepšího práva cestou žalobní proti osobám, které dosáhly uspokojení na základě usne-

šení rozvrhového. Avšak oprávnění to musí tím spíše přiznáno býti též těm, kdož odporu nepodali, ježto mohly stávati takové poměry, že odpor ani podán býti nemohl, na příklad protože při roku nebylo známo, že předchozí hypotéka po právu nestává a že nelze za to míti, že by zákon tomu, kdo zmeškal lhůtu jemu k podání žaloby určenou poskytoval více práv než tomu, kdo nebyl povinnen lhůtu takovou dodržovati.

Proti přípustnosti žaloby, již žalobkyně uplatňuje proti žalovaným lepší svoje práva, nestává tedy samo o sobě příkazu. Právem však nevyhověly, obě stolice nižší přítomné žalobě z toho formálního důvodu, že žaloba ta je žalobou určovací, že však dle skutkového stavu, na němž žaloba se zakládá, již nyní mohlo býti žádáno za plnění a poněvadž nesprávný je náhled dovolání, že podání žaloby o plnění v každém případě předcházeti by musilo zjištění, že pohledávka Josefa S. nestává, pokud se týče uvolnění obnosu za ní přikázaného rozsudkem a to vzhledem ku shora již dovozené nepřípustnosti takového uvolnění a poněvadž dále žaloba na plnění pouze potud obírati se má otázkou po neexistenci oné pohledávky, pokud otázka ta praejudicielní je pro rozhodnutí o povinnosti plniti, pročež o ní též nemusí býti rozhodováno ve výroku rozsudkovém, nýbrž dlužno se jí obírati v důvodech rozhodovacích.

Dle řečeného neprávem dovolání bere v odpor rozsudek soudu odvolacího z dovolacího důvodu č. 4 § 503. c. ř. s. i nebylo mu vyhověti.

Výrok o náhradách dovolacích spočívá na § 41. a 50. c. ř. s.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ve Vídni ze dne 5. února 1907, č. 1023. Dr. *Webr.*

Pro zřízence drah, žalované o náhradu škody při provozování jízdy způsobené, neplatí zvláštní kausální příslušnost zákonem ze dne 5. března 1869 č. 27. ř. z. pro dráhy stanovená. Oni nemohou v tom případě ani jako společníci v rozepři dle § 11. c. ř. s. a § 93. j. n. společně s dráhou býti žalováni u soudu obchodního.

Žalobce podal u obchodního senátu c. k. krajského soudu v Litoměřicích žalobu jednak na železnou dráhu, jednak na dva zřízence její, totiž konduktéra a strojvedoucího, o náhradu škody způsobenou mu poraněním na těle při provozování jízdy na prve žalované dráze zaviněním spolužalovaných zřízenců. Námitce nepříslušnosti soudu oběma spolužalo-

vanými zřízenci vznesené c. k. krajský soud v Litoměřicích jako senát obchodní usnesením ze dne 19. května 1908, č. j. Cg III 18/8 místa nedal.

Z důvodů: Soud neshledal řečenou námitku odůvodněnou; neboť § 1. zákona ze dne 5. března 1869, č. 27 ř. z. poukazuje na to, že úraz při provozování jízdy na dráze přivoděn býti může zaviněním buď podniku železničního neb oněch osob, jichž podnik při dopravě používá. Rozdíl obou žalobních nároků neb rozdíl v řízení o nich v zákoně tom nikde není vytknut. Je-li v § 3. uved. zák. stanoveno, že žalobu podati lze před obchodním soudem místa, kde úraz se stal, není důvodu, proč by se spor proti podniku vedl před soudem obchodním, spor proti jeho zřízencům vinu na úrazu nesoucím před obecným soudem jich bydliště. Rozloučení obou sporů příčilo by se předepsanému zjednodušení řízení. Příslušnost tohoto soudu zakládá se na zákonu ze dne 5. března 1869 č. 27 ř. z., nikoliv na § 93. j. n.

C. k. vrchní soud zemský v království Českém usnesením ze dne 2. července 1908 č. j. R III 32/8 vyhověv rekursům spolužalovaných železničních zřízenců, změnil usnesení prvé stolice tak, že se vznesené jimi námitce vyhovuje a žaloba, pokud proti nim čelí, pro nepříslušnost soudu zamítá.

Důvody: Dle zákona ze dne 5. března 1869 č. 27 ř. z. byla příslušnost soudní pro rozhodování o žalobách podaných na železné dráhy o náhradu škody, způsobené úrazem při dopravě se přihodivším, tím způsobem upravena, že žaloby takové podány býti mají k soudu obchodnímu toho místa, kde má dráha své sídlo, neb kde se příhoda stala. Pro zřízence dráhy, kteří snad úraz při dopravě zavinili, tato zvláštní kausální příslušnost stanovena nebyla, takže tito podléhají svému obecnému soudu dle § 66. j. n. Dle § 11. c. ř. s. může ovšem několik osob společnou žalobou žalováno býti, když vzhledem k předmětu rozepře jsou v právním společenství, neb jsou-li z téhož skutkového a právního důvodu oprávněny neb zavázány. V takovém případe lze žalobu společnou na dlužníky podati u soudu dle §§ 55. a 93. j. n. s ohledem na cenu předmětu žalobního příslušného, avšak spojení několika nároků, pro něž platí různá věcná příslušnost neb jež se různým řízením k platnosti přiváděti musí, v žalobě jediné jest vyloučeno. Kausální příslušnost obchodního soudu v tomto případě jest výlučná, dle § 104. j. n. se na ni smluviti nelze, soud obchodní jest jinak, než soud obyčejný sestaven, řízení důkazní jest v zákoně ze dne 5. března 1869 č. 27. ř. z. zvláštním způsobem upraveno. Z toho plyne, že zřízenci dráhy na tuto zvláštní příslušnost drah železných vázáni nejsou a společně s dráhou

žalováni býti nemohou. Bylo tedy k rekursům obou zřízenců usnesení prvé stolice způsobem shora naznačeným změněno.

C. k. nejvyšší soud dovolací stížnosti žalobcově nevyhověl z důvodů připojených v odpor vzatému usnesení druhé stolice, kterým se v plné míře přisvědčuje a jež vývody stížnosti dovolací vyvráceny nebyly.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. září 1908 č. j. R II 724/8. —j—.

Possessorium či petitorium pro vykonávání služebnosti cesty na různých místech?

Nesporny jsou následující skutkové okolnosti: Dle smlouvy ze dne 23. března 1891 jest vložena na pozemkové parcele č. k. 776 v Pohoře služebnost vozové cesty ve prospěch stavební parcely čís. kat. 135 a pozemkové parcely č. k. 515 tamže bez obmezení výkonu na určitou plochu pozemku služebného.

Původně oprávnění manželé V. vykonávali služebnost od jejího vzniku od r. 1891 až do roku 1904 obloukem po severní části pozemku č. k. 776, potom od r. 1904 až do podzima 1905 dle dohody s vlastníkem služebné parcely po její jižní straně přímo způsobem, který témuž pozemku jest méně škodliv nežli směr obloukem. Jich nástupce (nynější žalovaný) nabyv smlouvou ze dne 30. září 1905 vlastnictví statku panujícího a řídě se příkladem svých předchůdců (manželů V.) jezdil stejným směrem jako tito, v poslední době přímo po jižním dílci služebného pozemku — až do začátku dubna 1908, načež o své ujmě a bez podstatné příčiny hospodářské až do doby přítomné jezdí směrem, kterým se původně brali jeho předchůdci manželé V. totiž obloukem po severní části pozemku č. k. 776.

Žaloba vlastníka pozemku služebného pro rušenou držbu téhož pozemku výkonem jízdy směrem obloukovým po straně severní opětovaným od počátku dubna 1908 až do přítomného času byla okresním soudem v Litomyšli zamítnuta, neboť: hledíc k vylíčené skutkové povaze a jmenovitě ku nesporné okolnosti, že dle obsahu knihovního zápisu není výkon práva na určitou plochu pozemku služebného obmezen, nelze bezpečně tvrditi, že žalovaným od začátku dubna 1908 předsevzatá jízda ve směru, kterým jeho předchůdcové manželé V. původně od r. 1891 až do r. 1904 se brali, sluší pokládati za svémocný čin rušebný ve smyslu § 339. obč. zák., spíše se tu jedná o rozřešení otázky, zdali žalovaný při výkonu právně existující slu-

žebnosti náležité hranice ve smyslu § 484. obč. zák. zachoval, či, jak tvrdí žalobce, tuto mez překročil a služebnost rozšiřoval, vykonávaje obsah její směrem, který žalobci více jest škodliv nežli směr přímý po jižní části pozemku služebného. O této právní otázce nelze však rozhodovati v úzkém rámci řízení possessorního, nýbrž jedině ve sporu petitorním, pročež žaloba zamítnuta.

K rekursu žalobcově bylo krajským jako rekursním soudem v Chrudimi žalobě vyhověno v podstatě z důvodů těchto:

Žalovaný není oprávněn bez důležité příčiny ze směru jízdy vybočovati a směrem libovolným jezditi, naopak i při existenci založené služebnosti jest vázán na ten směr, jakým jeho předchůdci v posledním čase služebnost tu vykonávali a po nich žalovaný u výkonu pokračoval, totiž jakým směrem sám držby práva toho nabyl, tedy směrem přímým po jižní straně pozemku služebného. Žalovaný však z čista jasna dal své jízdě směr nový, k čemuž oprávněn není, sice by žalobce s držbou svého pozemku č. k. 776 byl žalovanému úplně vydán na milost a nemilost. Tím porušil žalovaný žalobce svémocně v držbě uvedeného pozemku, pročež žalobě vyhověno.

K revisnímu rekursu žalovaného obnovil c. k. nejvyšší soud konečné usnesení prvního soudce.

Důvody: Žalovaný tvrdí, že k výkonu služebnosti směrem obloukovým po severní straně pozemku č. k. 776, pokládá se za oprávněna vzhledem ku stávající vložené služebnosti a k způsobu, jímž služebnost ta mezi původními smluvnými stranami až do r. 1904 byla vykonávána, — kdežto žalující strana uvádí, že žalovaný nevykonáváním služebnosti způsobem dřívějším pozbyl práva způsobem tím ji vykonávati a že tedy nynější skutečné vykonávání služebnosti tímto prvějším způsobem značí rušení její v držbě pozemku č. k. 776. Z toho je patrno, že žalující dospívá ku podřaďování jednání žalovaného pod pojem rušení nebo poškozování skutečné držby pouze prostředkem výkladu stávajícího práva smluvního ve smyslu domělého rozšiřování způsobu vykonávání oné služebnosti a tímže prostředkem provádí — ku kterémuž účelu však cesta žaloby o rušenou držbu jest pochybena, pročež revisnímu rekursu vyhověno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 23. června 1908. R II 515/-1. Dr. *Jandečka.*

Literární zprávy.

Dr. Václav Hora: **Processní úkony dle práva rakouského.** 1907. (Knihovna sborníků věd právních a státních. Řady právovědecké čís. XV.)

Spis jest systematicky zpracovaná monografie o součinnosti stran a soudů v processu civilním i v řízení exekučním, jak novými zákony processními a novým řádem exekučním byla uspořádána. V úvodě vyložen pojem a účel processních úkonů, vytknuty závažné rozdíly mezi úkony processních stran a úkony soudů, zdůrazněna převaha processních úkonů soudů oproti úkonům stran, ale přes to uznána rovnocennost obojich úkonů v tom směru, že jsou na sobě vzájemně závislé tvoříce dohromady jediný, **nedílný a živý celek a slouží společně jedinému účelu, ku ochraně** práv soukromých. V §u 2. pojednává se o všeobecných podmínkách processních úkonů (processní způsobilost stran, příslušnost soudů, připustnost pořadu práva před soudy tuzemkými, schopnost strany, zákonného zástupce nebo zmocněnce určitě, jasně a srozumitelně o předmětu sporu se vyjádřiti, v řízení před soudy sborovými pak v řízení odvolacím a dovolacím předsebráti úkony processní prostřednictvím advokáta), dále o časových a místních mezích, v nichž processní úkony mají býti předsebrány (lhůty, roky) a o formě processních úkonů (písemní, ústní). V další stati (§ 3.) obsahující výklady o kumulaci a kollisi processních úkonů při samostatném a při nerozlučném společenství ve sporu dotýká se autor zajímavé kontroverse při otázce, který processní úkon platí, když processní úkony nerozlučných společníků pře si navzájem odporují. Dle mínění panujícího platí v takových případech onen processní úkon, jenž je celku (ovšem společníkům pře dohromady) nejpříznivější, při čemž ovšem processní úkony dispositivní (§§ 237., 394., 395. c. ř. s.) vždy souhlasu všech společníků vyžadují. Jiné mínění zastává náhled, že v případech kollise processních úkonů nerozlučných společníků platí rovnocennost všech úkonů a význam jejich posuzuje se dle volného uvážení soudcovského. Dle min. odpovědi na pochybné otázky nových processních zákonů (nař. min. sprav. z 3. prosince 1897 č. 44 věstníku k §u 14.) sluší odpor takový řízením sporů a řízením průvodním odstraniti. Autor staví se proti všem těmto náhledům a dovozuje jednak z jednotnosti nerozlučných společníků pře, jednak ze všeobecné povahy a ze zásadních účelů processních úkonů, že odporující si processní úkony nerozlučných společníků pře nemají vůbec účinku, poněvadž jako jednotný celek považovány jsou nesrozumitelné. Přes zevrubné výklady autorovy nelze referentu s náhledem

tímto souhlasiti a pokládá referent mínění, panující o této otázce za správnější. Nerozlučnost společenství pře předpokládá nedílný společný právní zájem, o němž i ve sporu jen všichni společníci pře dohromady mohou disponovati. Tomu neodporuje § 14. c. ř. s., poněvadž souhlas liknavých společníků pro případ tam označený jen suppluje. Z toho plyne, že podnikne-li processní úkon rázu dispositivního jen jeden společník anebo jen někteří společníci, úkony takové nemají platnosti, jsou-li s nimi processní úkony jiných společníků v odporu, a že posléz zmíněné úkony platí. Kollidují-li processní úkony společníků pře jiného rázu, přirozeně bude pokládán za platný úkon toho společníka, kterým nedílný společný právní zájem nejméně je ohrožen, jinými slovy, který jest pro všecky společníky jako celek nejpříznivější, poněvadž nedílný společný právní zájem nepřipouští, aby jednotlivý společník anebo někteří společníci mohli předsebráti nějaký úkon na úkor ostatních společníků proti vůli jejich kollidujícím úkonem processním vyslovené. Obavy autorovy, že nelze vždy hned posouditi, který úkon jest všem společníkům jako celku výhodnější, nepokládá referent za odůvodněné, a kdyby přece někdy pochybnosti v tom směru vzešly, nezbude, než je odstraniti. Také doznání některé závažné okolnosti ve sporu se strany jednoho společníka, kterou jiný společník popírá, z téhož důvodu nemůže sprostiti odpůrce společníků povinnosti průvodní. Ovšem dlužno při oceňování důkazů dle § 272. c. ř. s. přihlížeti i k tomuto doznání, jak to ze zásady volného uvažování důkazů nutně vyplývá.

V § 4. uvažuje autor o konkludentních činech processních, jež správně při úkonech soudních úplně vylučuje, při úkonech strany jen potud připouští, pokud je právo processní výslovně uznává, probírá pak jednotlivé konkludentní činy processní v rak. právu uznané a vytýká rozdíly mezi konkludentním činem processním a mezi zmeškáním.

§ 5. zabývá se vůlí stran a vadami vůle při processních úkonech, a rozbírá otázky, jaký význam ve sporu mají vina, svévole, pohnůtka, bezelstnost, omyl, nedorozumění, jednání na oko (spor simulovaný), a donucení osob ve sporu jednajících.

V §u 6. o souhlasu stran při processních úkonech jsou vypočítány a rozebrány jednotlivé processní úkony, jež jsou přípustny toliko za souhlasu obou sporných stran, vyložen význam i účinky jejich ve sporu, a byly-li ujednány mezi stranami mimosoudně právní podstata jejich jakožto smluv soukromoprávních až do okamžiku, kdy přišly k vědomosti soudu processního. Zakončen jest spis statí o processních úkonech dispositivních (§ 7.), t. j. o vzdání se nároků zažalovaného žalobcem, uznání jeho žalovaným a o processním smíru, o vlast-

nostech všem těmto úkonům společných, o zásadních rozdílech mezi processním smírem na jedné a jinými dispositivními úkony processními na druhé straně, o opravných prostředcích proti rozsudkům pro vzdání se a pro uznání, dále o žalobě na neplatnost processního smíru z důvodů práva materielního a k závěru o úkonech dispositivních v řízení exekučním.

Toť krátký obsah spisu. Látka jest vyčerpána úplně, roztříděna vhodně a věrně dle vytčeného plánu. Autor přihlíží pilně ku pracím nejlepších spisovatelů rakouských z oboru civilního řízení soudního, ale vede si při zpracování látky vůbec a v otázkách sporných zvláště zcela samostatně. Sloh jest jasný, výklady klidné, přirozené a logické. Kniha jest vítanou pomůckou ku bližšímu poznání podstaty a významu processních úkonů ve sporu a obsahuje zvláště i pro praktického právníka mnohý cenný pokyn.

Kasanda.

Sammlung der Erkenntnisse des k. k. Reichsgerichtes. Begründet von Dr. A. Hye Frh. v. Glunek, fortgesetzt von Dr. K. Hugelmann. XIII. Teil, 2. u. 3. Heft. — V Štyrském Hradci a Vídni, »Styria«, 1908. — 457 a 452 str.

Sešit druhý obsahuje rozhodnutí z r. 1905 (č. sbírky 1302—1387), sešit třetí rozhodnutí z r. 1906 (č. sb. 1388—1462). V příčině sešitu prvního tohoto dílu (XIII.) viz Právník 1907, str. 807; slíbené tam rejstříky systematický a abecední o celé sbírce dosud nevyšly. Ke každému ze sešitů jsou však přidány rejstříky chronologické.

Většina rozhodnutí tu publikovaných týká se přiznání platů a pensí, počtem následují rozhodnutí o kompetenčních konfliktech, poměrně nejméně jest rozhodnutí o porušení práv politických. Z těchto posledních týkají se čl. XIX. (porušení rovnoprávnosti národností): č. 1355 (dru Hliňáku v Liberci přiznáno právo na vyřízení českého podání u magistrátu libereckého), č. 1361 (Bratřím Holým a Jednotě Severočeské v Žatci nepřiznáno právo na dvojjazyčné poštovní razítko a nápisy na poště v Žatci), č. 1362 (Vincenci Bašteckému v Praze nepřiznáno právo na podání českých deklarací celních), č. 1374 (Vilému ryt. Kubinzkému v Praze nepřiznáno právo na německé nápisy firemní na pozemku obecním, jenž přenechán byl k postavení portálu s podmínkou, že na něm nebudou jiné nápisy než české), č. 1392 (Františku Kellnerovi v Žatci nepřiznáno právo na české zápisy v matrice žatecké), č. 1393 (Matěji Živići v Terstu přiznáno právo na vyřízení slovinského podání u magistrátu terstského), č. 1439 (obci Kokarje ve Štyrsku přiznáno právo na slovinský překlad vyřízení zemského výboru štyrského), č. 1440 (obci Polanka ve Slezsku nepřiznáno právo určiti samostatně — českou — vyučovací řeč na obecné škole).

&

Hovorna.

O sirotčích radách.

Článek: »Několik slov o sirotčích radách a spolcích k ochraně dětí«, obsažený v tomto časopise na str. 609 a násl. a k němu připojené poznámky sl. redakce zavdávají mně podnět, bych vyslovil své zkušenosti v tomto oboru nabyté. Měl jsem příležitost jich nabýti již co poručenec ve svém mládí. Mělť jsem za sebou tři poručníky, z nichž pouze první se staral o můj majetek i o mé vychování. Od druhého poručníka, jenž se o mé vychování pranic nestaral, jsem se pojednou náhodou dověděl, že on poručenství složil, a byl již ustanoven jeho nástupce, jehož bydliště jsem musel vypátrati a jenž ani nevěděl, ani se neptal, kde bydlím neb co tropím. Tito dva poručníci, ačkoli vedení poručenstva spočívalo jen ve vybírání a zpeněžení kuponů z několika málo cenných papírů, hleděli se poručenstva co nejdříve zbaviti. Náležel mi též malý knihovně vyznačený podíl na jistém domě a tu se ani soud, ani poručník nestaral, aby se řádný účet předkládal. Čtvrtletně jsem se se spolumajitelkou sám zúčtoval a ji příjem na mě vypadající části čistého užitku potvrzoval.

Z tohoto případu jest vidno, že ani soud, ani poručníci nekonali svých povinností. Děly se však, jak jsem později seznal, též jiné nepořádky. Pozůstalosti byly projednávány jen k žádosti stran, soudy poručenské si nedávaly předkládati seznamy dětí mimo manželství zrozených, ani seznamy úmrtí, sirotčí kniha byla velmi nedostatečně vedena atd.

Byl skutečně nejvyšší čas, aby se v těch věcech učinil pořádek, jehož zavedení však jen záleželo na činnosti sirotčího soudce. Za to od něho nelze žádat činnost, která s jeho povoláním nesouvisí, naopak tomuto povolání na újmu jest, jak k tomu trefně naznačený článek poukazuje. Soudce má býti neodvislý. Přistupování k dobročinnému spolku přednostou soudu zakládanému jest laskavostí jemu prokazovanou a sirotčí soudce přichází tím do jistého rozporu se svým povoláním. Nedůstojné jest také agitování pro přistupování ke spolku podobnému snad jenom k vůli pochvalnému uznání ve věstníku ministerském.

Soudce sirotčí jako soudce vůbec má se obmezovati na úlohu jemu zákonem přikázanou, nevybočovati z mezí své působnosti a nepojímati do oboru své úřední činnosti věci jiným úřadům příslušné. Pouze v oboru jemu přikázaném jest pod dohledem svých představených a zodpověden za škodu zanedbáním svého úřadu způsobenou (§ 265. ob. z. obč.).

Při zavedení oprav ve věcech poručenských jednalo se hlavně o dohledu na vychování: neboť předpisy o majetku poručenců v občanském zákonníku a v patentu ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. jsou dostatečné a po-

drobné a záleží pouze na přesném vykonávání jich. Při dohledu na vychování braly se pak soudy dvojí cestou, jednak poptávkami u poručníků, školních a obecních úřadů atd., jak to naznačoval výnos praesidia c. k. zemského soudu v Celovci ze dne 21. února 1903 č. 3680 (str. 83 a násl. věstníku min.), jednak zavedením sirotčích rad, s nimiž počal Janisch dle vzoru německého již roku 1900.

Tyto sirotčí rady, o jichž zákonné oprávněnosti již roku 1902 v tomto časopise na str. 447 vyslovena byla důvodná pochybnost, nacházely obliby u soudů tím spíše, že takovýmto způsobem se dohled mohl převaliti na někoho jiného — ovšem contra legem.

Minist. rada Dr. Hugo Schauer roku 1907 při kongresu pro ochranu dítek ve Vídni označil činnost obecních sirotčích rad jakožto výtečnou a vyslovil nezbytnost zařízení jich k podpoře soudů ve výkonu poručenstva.*) Na kterých skutečnostech tento výrok svůj zakládal, o tom se podrobně nevyslovil; měl na zřeteli hlavně jen přetížení soudů.

Zakládání sirotčích rad bylo povzbuzováno pochvalnými zmínkami s uvedením jmén ve věstníku ministerském, praesidia sborových soudů dávala pokyny k zařízení jich a tak mnozí přednostové následkem proudu se jevícího sirotčí rady zakládali, ačkoliv, jak jsem se přesvědčil, povždy o nutnosti jich přesvědčeni nebyli. Zavedení jich se asi valné překážky se strany obcí nekladly a tím se vysvětluje velký počet okresů, v nichž zařízeny byly. Podrobný seznam jich v Čechách podává důkladný spisek Cermanův: »Sirotčí rady v obcích« na str. 21. druhého vydání.

Ze spisů však oněch soudů, v jichž obvodech sirotčí rady pozůstávají, pokud mně v ně nahlédnouti bylo možno, jsem seznal, že korrespondence se sirotčí radou se děje tím způsobem, že se přípis adresuje na obecní sirotčí radu a na to odpovídá obecní starosta neb úřadující radní a že se tedy proti dřívější době, kdy sirotčí rady ještě zavedeny nebyly, stala pouze záměna jména. Z takových spisů jsem také seznal, že sirotčí rady jakožto takové neukazují žádné samostatné činnosti a že o poručenstvech se v obcích pojednává zrovna tak jako dříve.

Při tomto stavu věcí jest ale zřizování sirotčích rad úplně zbytečné; neboť konají-li poručník neb mateřská poručnice své povinnosti, není potřebí dohledu, jako se také stálý dohled nevede při dětech jsoucích pod mocí otcovskou a ponechává se oznámení nedostatků se strany příbuzných neb obecenstva dle § 178. ob. z. obč. pro případné opravy, ačkoliv vychování těchto dětí dle zkušenosti by mnohem více dohledu potřebovalo. Záruky do-

*) V jeho dobrozdání poprvé se vyskytuje výraz »Vormundschaftsrat« místo posavadního výrazu »Waisenrat«.

brého vychování u poručenců jsou mnohem lepší, jelikož se schopnost poručníků při ustanovení zkoumá, kdežto se oženit a moci otcovské nabýti může ledakdos, třeba muž, jenž by sám ještě vychování potřeboval.

Aby pak někdo mohl učiniti oznámení dle § 178. aneb § 217. ob. z obč., k tomu nepotřebuje býti členem sirotčí rady.

Velmi řídké případy, kde bylo opomenuto v čas ustanoviti poručníka, oznamuje obecní starosta, pakli mu nepředešli příbuzní neb poručenec sám. Vždyť obci musí záležeti na tom, aby se v těchto případech postaral o vychovatele a to o vychovatele schopného, kterýž se také může vzíti ze řad dobročinných spolků, o nichž nelze za to míti, že se zakládají jen k vůli vybírání peněžitých příspěvků a stavbě sirotčinců.

Není-li ale činnosti sirotčích rad zapotřebí, upadají tyto v nečinnost a dále v zapomenutí.

Takto jsem nabyl přesvědčení, že cesta sirotčími radami podniknutá trvale k cíli vésti nemůže a že rozhodně jest lepší způsob dohledu naznačený uvedeným výnosem c. k. zemského soudu v Celovci, ačkoliv není potřebí tak rozsáhlého šetření, jak je tento výnos vyžaduje. Podobný způsob dohledu odporučilo též praesidium c. k. krajského soudu v Písku podřízeným soudům okresním. Touto cestou dospěl jsem zkušeností víceletou k výsledku, že k udržování dohledu nad poručenci dostačí periodické vyžadování ústních neb písemných zpráv o místě a způsobu vychování od poručníků neb mateřských poručnic.

Důkladnou kontrolu k tomu při dětech školou povinných poskytují zprávy vyžadované od školních správců.

Zprávy poručníků a mateřských poručnic jsou — jak jsem se přesvědčil — úplně věrohodné a různí se od úsudků školních správ nanejvýše co se týče omluvitelnosti časového zanedbání školní návštěvy.

S tím lze při normálních poměrech pro dohled na vychování sirotků, jež tvoří jen asi 20. část všech dětí vychování potřebných, vystačiti. Požadování zpráv může se díti při revisích sirotčí knihy každý druhý rok. Práci tuto při soudech majících příliš veliký počet poručenstev, mohou vykonávati soudní adjunkti bez určitého místa i auskultanti, jimž by takové zaměstnání bylo zároveň dobrou školou pro tak důležité odvětví soudní správy, jako jest mimosporné řízení. Ti pak měli by sirotčímu soudci předkládati pouze ony případy, kde potřebí nějakého zvláštního opatření, rozhodnutí neb dalšího šetření. Těchto případů zajisté mnoho není; neboť se dá očekávati že poručník svou vychovatelskou povinnost vykonává aneb liknavý-li jest, že dítě buď samo neb některým příbuzným k dobru vedeno jest. Případů, že by poručník svou povinnost úplně zanedbával, jsem na venkově neseznal; naopak pokládají to poručníci za věc své cti, aby

dítko sobě svěřené pokud to možno řádně vychovali a zaopatřili, k čemuž jim nápomocna jest okolnost, že se na sirotky před jinými dětmi zřetel béře — snad relativně až příliš uváží-li se, že často dítě z četné rodiny mající chudobného otce, se dávno tak dobře nemá, jako sirotek, přijatý do zaopatřovacího ústavu.

Zprávy vyžadované udržují zároveň poručníky při stálém vědomí jich povinností a dávají jim příležitost oznamovat překážky řádné výchovy, k jichž odstranění sirotčí soudce pomoc poskytnouti může.

Veliký, však v praxi málo oceňovaný význam, má moment vzetí poručníka neb spoluporučníka do slibu. Tu jest příležitost jej o jeho povinnostech náležitě poučiti a hned také vyzvěděti, v jakém stavu se dítě nalézá a čeho opatřiti jest v ohledu majetku neb v ohledu tělesném neb duševním. Poručník neb spoluporučník takto sezná poněkud zařízení soudu, seznámí se se sirotčím soudcem, obeznámí se s místností, kamž se v záležitostech jeho poručenství se týkajících o radu neb vysvětlení obraceti moci bude.

Odbývá-li se tento úkon nedbale, pak není se tomu co diviti, že vytýkáno bylo, že se poručenstvo vede jen formálně a volalo se po zařízení sirotčích rad. K povznesení významu tohoto úkonu zajisté nesloužilo a neslouží časté používání přenešení jeho na starostu obce, jak to připouští § 17. instrukce pro obecní starosty. Kdo sirotčímu soudci za to ručí, že se starosta spokojí jen s doručením dekretu a podpisem poručníka na formuláři protokolu č. 53 sbírky formulářů pro mimosporné řízení jakožto na pouhém doručovacím listě? Kdo zná poměry na našem venkově, zajisté odmítne dáti na to přisvědčivou odpověď. V tom ohledu mělo by se naznačené instrukce používati jen s velkou opatrností.

Náležitým předsevzetím tohoto úkonu se poručník ve svůj úřad uvede a pak podáváním zpráv ve své vychovatelské činnosti udrží.

(Dokončení.)

Denník.

Šedesáté narozeniny Dra Jana Hellera. Dne 13. listopadu t. r. bude slaviti náš velevážený p. kolega a senior redakce p. Dr. Jan Heller své šedesáté narozeniny. Příležitosti této používáme, abychom se svým milým čtenářstvem sdělili posavadní životní data milého jubilára a zkrátka dotkli se posavadního jeho působení na poli české literatury právnické. Dr. Jan Heller narodil se dne 13. listopadu 1848 ve Vranově u Rokycan, gymnasium studoval v Praze, nabyv tam i hodnosti doktorské,

praxi odbyl v Čechách, ve Št. Hradci a v Praze. Roku 1878 usadil se jako advokát v Hradci Král., odkud vzdav se advokacie r. 1901 přesídlil do Král. Vinohrad. Upouštíme od výpočtu četných cenných prací Hellerových, jež většinou známy jsou čtenářům Právníka, jehož přispivatelem jest od r. 1872 a od r. 1902 spoluredaktorem. Objemná činnost jeho literární pohybuje se téměř výhradně ve zvláštních partiích práva obchodního, kde s velikou zálibou obírá se H. otázkami povýtečně moderními, při čemž vynalézavost zvláštních themat až překvapuje. Na tomto poli pohybuje se zejména přednášková činnost Hellerova, jichž nad míru poučný obsah a roztomilé podání p. přednášejícího bývají navštěvovatelům týdenních schůzí naší Jednoty řídkou pochoutkou. Ve směru tomto právem zasluhuje Dr. Heller přijmí českého Meili-ho. Dr. Heller zejména v činnosti redaktorské bedlivě všímá sobě nejrůznějších aktuelních otázek našeho života právnického a zejména stav soudcovský a advokátní nalézá v něm vždy nejrozhodnějšího zastance. Nechť Dr. Heller dá nám častější ještě příležitost, svá jubilea oslavovati. —

Jubilejní valná hromada Právnické jednoty Moravské (založené roku 1888) bude se konati dne 8. prosince 1908 o 11. hod. v salonku Čtenářského spolku v Brně a bude míti tento pořad: 1. Uvítací řeč starostova. 2. Slavnostní přednáška p. dvorního rady, prof. JUDra Emila Otta »O hlavním úkolu mezinárodního řízení soudního«. 3. Jubilejní zpráva jednatelská. 4. Projev pro zřízení české university v Brně. 5. Návrh výboru na jmenování čestných členů. Po valné hromadě bude banket v malém sále Besedního domu.

Zvláštní předpisy o dělení dědictví při rolnických usedlostech střední velikosti pro království České obsahuje zemský zákon ze dne 7. srpna 1908 č. 68 z. z. (vyhlášený dne 7. října 1908), jenž nabývá platnosti za tři měsíce po vyhlášení. Rolnickými usedlostmi střední velikosti ve smyslu tohoto zákona jsou rolnické statky (dvory) s obytným domem, jichž čistý katastrální výnos obnáší nejméně 100 K s rozlohou nejméně 5ha. a nejvýše 1500 K bez ohledu na výměru. Nepořídí-li zůstavitel jinak, má statek připadnouti toliko jedné osobě z dědiců (přejateli, nápadníku, Anerbe). Zákon ten opírá se o rámcový zákon říšský ze dne 1. dubna 1889 č. 52 ř. z.

První mezinárodní sjezd pro vědy správní (Premier Congrès International des Sciences Administratives) bude se odbývati u příležitosti světové výstavy v Brusselu 1910 pod protektorátem belgické vlády. Dle programu budou čtyři oddělení: I. Správa obecní. (A. Organisace správy obecní; B. Živnostenské podniky obcí.) — II. Větší svazy obcí

(okresy, kraje atd.). — III. Organisace správy centrální. — IV. Materiálie k poznání správy a věd správních. — Členy sjezdu mohou býti jednotlivci, správy (veřejnoprávních korporací) a spolky. Za každého účastníka neb delegáta stanoven jest příspěvek 25 franků, za to obdrží veškeré publikace. Generálním sekretářem (pro Belgii, Německo, Rakousko, Francii, Italii a Nizozemí) jest Prof. Dr. Pyfferoen v Gentu (Gand, Boul. de l'Heirnisse, 75), jenž zašle na požádání prospekt a formulář k přihlášce.

Knihopis. Počal vycházeti »Advokátní úředník«, orgán Zemské jednoty advokátních a notářských úředníků v král. Českém, vychází prvního každého měsíce, ročně 2 K 40 h (v Karlíně čp. 78). — Pojednání »Das Verfügungsrecht des Pfandgutseigentümers über die freigewordene Hypothek«, jež napsal docent dr. Adolf Last v Černovcích, vyšlo v zvláštním otisku z JVJS. (46 str., u Manze ve Vídni). — Dr. Kamil Šl. Ohmeyer vydal: »Verfügung über künftige Rechte« (ve Vídni, Deuticke 1909, 261 str.). — Spis dra Jiřího Neumanna: »Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen vom 1. August 1895« došel 19. sešitem svého ukončení (1491 str.). — Jos. Jurajda, prof. obchod. školy v Mar. Horách, vydal spis: »O placení šekem« (se vzorci) nákladem Národohospodářské společnosti moravsko-slezské v Mor. Ostravě (71 str., 1 K 50 h). — Pojednání »Die Verfolgung flüchtiger Verbrecher«, jež napsal dr. A. Glos v N. Jičíně, vyšlo jako zvláštní otisk (z Grossova Archivu XXXI.).

Ze Spolku českých advokátů v král. Českém. Schůze výboru ze dne 14. a 21. října 1908: Usneseno, aby »Právnické Rozhledy« jako orgán spolku dále vydávány nebyly. Zpráva o akci spolku v záležitosti XI. sjezdu advokátů rakouských ve Vídni schválena a vyřízen protest p. Dra J. Nejedlého proti stanovisku výboru v záležitosti této. — V sobotu dne 28. listopadu 1908 bude se konati mimořádná valná hromada v hotelu »U saského dvora« v Praze o 5. hod. odp. s tímto pořadem: 1. Porada o předmětech valné hromady komory advokátní stanovené na den příští. 2. Návrh výboru na projev proti snahám o výhradnost němčiny u nejvyššího soudu, uplatňovaným na XI. sjezdu advokátů rakouských ve Vídni. 3. Zpráva výboru o neúčasti advokátů českých na XI. sjezdu advokátů rakouských ve Vídni a o akci za účelem tím podniknuté. 4. Záležitost Právnických Rozhledů. 5. Volné návrhy, které dojdou písemně aspoň 8 dní před valnou hromadou.

Z „České zemské komise pro ochranu dítek a péči o mládež v království Českém“. Dne 30. června t. r. na valné hromadě v rad-

nici Staroměstské konané, ustavila se »Česká zemská komise« jako spolek, do jehož výboru zvoleni byli advokát Dr. Ed. Baštýř, vl. rada řed. Fr. Bílý, dvor. rada Dr. Jar. Čelakovský, poslanec prof. Dr. Fr. Drtina, starosta pražský Dr. K. Groš, J. E. Angela šl. Randová, J. J. princezna Kristina Schwarzenbergová, JUDr. Frant. hrabě Thun-Hohenstein a spis. pí. Ren. Tyršová. Tento ústřední výbor volený rozmnožen byl virilními členy, zástupci to úřadů, ústavů a korporací majících blaho mládeže na mysli, pak členy kooptovanými, kteří dobrovolně ku práci spolkové se přihlásili nebo k ní dožádáni byli. V době prázdninové, práci spolkové zajisté nepříznivé, vykonány byly hlavní přípravy a zásadní práce; založen totiž odbor organisační, jenž zorganisoval spolek jednak na venek, jednak také vytkl vnitřní práci hlavní směry. Počátkem září ustavil se výbor tak, že funkcí předsedy pověřen byl JUDr. Frant. Thun, za místopředsedy zvoleni dv. rada Dr. Dvořák a starosta Dr. Groš, za jednatele Dr. Engliš, za pokladníka Dr. E. Baštýř, za účetního prof. Dr. Čáda a zapisovatelem řed. Steinich. Ve schůzi 14. září podal Dr. Engliš důkladný referát o organisaci spolku a jeho odborů; 5. října ustaven odbor hospodářský pod předsednictvím vl. rady řed. Bílého, a odbor pro positivní péči, jemuž v čele stojí předsednictví, skládající se z dvor. rady Dr. Dvořáka, prof. Dr. Čády a prof. Dra Haškovce. Spolek má nyní na 125.000 K čistého jmění, jež většinou má zůstati netknuto; výminečně věnovány na příležitostnou, výhodnou koupi reality vyhlédnuté za jubilejní vychovatelnu, 40.000 K a »spolku pro feriální osady« 1500 K. Vytknouti sluší tu, že žádostem za příspěvky dobročinným spolkům a korporacím pravidlem spolek nevyhovuje, ježto by jednak se svými prostředky byl brzo hotov, jednak považuje za hlavní úkol svůj pouze regulovati veřejnou a soukromou dobročinnost a po př. donucovati rodiče, příbuzné, přísl. obce a okresy, kteří na opuštěné děti mají přispívati, aby povinnost svou také konali. Pouze tam, kde by nebylo lze dosíci s této strany dítěti ochrany a pomoci, vykoná úkol svůj spolek, hledě vždy, aby při tom chovancům dostalo se výchovy rodinné, což také v několika případech již se stalo. Proto dovolává se »Česká zemská komise« pomoci veřejnosti, a žádá dílem za podporu hmotnou tam, odkudž se jí dosud nedostalo, dílem prosí všecky, jimž zdar práce výchovné na srdci leží, aby jí svého spolupůsobení neodříkali. Každý, kdo opuštěnému dítěti skutkem přispěti chce, jest velevítán; laskavé přihlášky přijímá a dotazy zodpoví »Česká zem. komise« v Praze, Letenská ul. 119-III.

Zvláštní soudy pro mladistvé v Rakousku a podmínky jejich úspěchu.

Napsal soukr. docent dr. Jaroslav Kallab.

Nařízením ministerstva spravedlnosti z 21. října 1908 věst. min. spr. čís. 13 činí se u nás první pokus o zavedení zvláštních soudů pro mladistvé. Od 1. ledna 1909 mají u sborových soudů hlavní přelíčení i odvolací řízení přestupková proti mladistvým býti přikázána jedinému senátu I. inst. a jedinému senátu odvolacímu. U okresních soudů přestupkových má býti agenda mladistvých se týkající přidělena jedinému soudci. U okresních soudů, majících agendu poručenskou i přestupkovou, má řízení přestupkové proti mladistvým býti přikázáno poručenskému soudci, po případě, je-li jich více, mezi ně rozděleno stejným způsobem, jakým se dělí o věci poručenské; to platí i tehdy, podléhá-li mladistvý poručenské pravomoci jiného soudu.

Tato výjimečná ustanovení platí jen tehda, jde-li o trestní věc, při níž jedině mladiství (osoby, které v čas činu nedokončily 18. roku), jsou jako obvinění súčastněni. Nelze-li trestní věc mladistvého se týkající dle § 57. tr. ř. z trestní věci, na niž též dospělí jsou súčastněni, vyloučiti, platí pro přidělení těchto věcí pravidla dosavádní. Řízení proti mladistvým má se díti ve zvláštních místech. Není-li možno je opatřiti, mají aspoň přelíčení s mladistvými na jinou dobu býti stanovena, než s dospělými.

Tím nastává v našem soudnictví, pokud jde o mladistvé, důležitá změna.

Proč pro tak podstatnou novotu — jejíž dosah nastíniti jest úkolem této úvahy — volena cesta správního opatření a nikoliv cesta změny zákona, možno vysvětliti různými důvody.

Především jest tu — lze snad říci bez nadsázky — sterilnost našeho parlamentu v oboru zákonodárství justičního zaviněná vedle všeobecně známých důvodů politických tou okolností, že justiční zákonodárství netěší se všeobecnému zájmu. Násled-

kem toho se aktuelnost některých změn nepociťuje tak intensivně, jako aktuelnost jiných, zvlášť národnostních, sociálních a hospodářských otázek. Za druhé i v normálně pracujícím parlamentě setkala by se změna trestního zákonodárství s překážkami. Při každé podstatnější změně trestního práva vynořila by se celá řada pochybností: utkvělých názorů, nechceme-li říci předsudků na jedné, a prozatím neuskutečnitelných snah a projektů na druhé straně. Jakkoliv se zdá, že krise theorii trestního práva ku konci XIX. století zachvátivší pozvolna přechází do mírnějšího stadia, není vyloučena obava, že by při parlamentárním jednání pod vlivem politického napětí mezi konservativními a pokrokovými živly s obnovenou intensitou propukla.

Nehledě však ani k těmto důvodům, jež se stanoviska oportunity zavedení novoty cestou správní odůvodňují, možno pro zamýšlenou změnu pracovních plánů našich soudů uvésti závažné důvody věcné.

Především mají zmíněné změny význam experimentu. Osvědčí se zvláštní soudy pro mladistvé? Odpověď na tuto otázku bude míti významné místo v motivech budoucí změny trestního práva (jak hmotného, tak formálního) pro mladistvé.

Za druhé a hlavně však moderní úprava trestního práva pro mladistvé bude předpokládati soudce na reformu připravené, prodchnuté moderními ideami trestního soudnictví nad mladistvými, kteří by byli schopni nejen verba, ale i vim ac potestatem nových trestních norem k platnosti přivésti. A pro takové soudce budou zamýšlené trestní senáty pro mladistvé a oddělení s agendou poručenskou a trestní důležitou praktickou školou, jež uspoří novému zákonodárství mnohou »dětskou nemoc«, jíž by se jinak s těží vyhnulo.

Tato praktická škola však se neobejde bez theoretické průpravy. Největší nebezpečenství, jež nejen zvláštním soudům pro mladistvé, nýbrž i zdravému vývoji našeho trestního práva pro mladistvé hrozí, spočívá v tom, že by soudcové mohli zamýšlenou změnu organisace soudní přijmouti s nedostatečným porozuměním pro její dosah. Jakkoliv nepatrné jest toto nebezpečí u našich svědomitých soudců, okolnost, že nebezpečí to není vyloučeno, nás nutí k bedlivé úvaze o dosahu zamýšlené změny, o nových úkolech, jež tím soudcům nastávají.

Problém, o nějž tu jde, je značně složitý; zní asi: »jak možno v rámci platného trestního práva

uskutečniti úkoly, jež modernímu trestnímu právu ukládá péče o zanedbanou a zločinnou mládež?«

Příspěvkem k řešení tohoto problému má býti následující úvaha.

I.

Nelze si tajiti, že rodinný život ve značné části vrstev hospodářsky slabších prožívá závažnou krisi. Pod tlakem hlavně hospodářských poměrů a jich mravních i sociálních důsledků nastává uvolnění rodinných svazků, mnohdy úplný rozklad rodiny.[1]) —

Ojedinělé zjevy toho druhu se vyskytovaly asi též v jiných dobách. Nebezpečnými se stávají tím, že v určitých vrstvách a v určitých místech se vyskytují častěji, tak často, že docházíme k závěru, že tu nejde o výsledek nahodilého seskupení okolností, nýbrž o sociální zjev trvale působícími silami společenskými vyvolaný.[2]) Jakkoliv zkoumání a vědecké zpracování těchto zjevů by bylo velice vděčnou úlohou (zvlášť, poněvadž obyčejně se při jejich výkladech setkáváme jen s všeobecnými poznámkami), můžeme na tomto místě se zabývati jen jedním z účinků, snad symptomů pokračujícího rozkladu rodiny.

Je to zjev, že rodina stává se neschopnou, aby plnila hlavní svou sociální funkci: vychovávati zdravý a k společenskému životu způsobilý dorost.

Zájem, jejž stát má na zdatném dorostu,[3]) vede k opatřením, jimiž hlavní, bezprostřední příčinu tohoto zjevu, totiž zneužití neb nedostatek moci otcovské stát svým zakročením paralysuje. V té příčině náš občanský zákonník daleko předstihl svou dobu a odchýliv se podstatně od římského vzoru, vytvořil instituce sice předem asi jen na ojedinělé případy rozkladu svazku rodinného vypočtené, instituce však, jež vhodně použity a dále pěstovány i v nynějších poměrech vystačí.

---

[1]) Hojný materiál snesen ve Schriften des ersten österreichischen Kinderschutzkongresses in Wien 1907, Band I. Die Ursachen, Erscheinungsformen und die Ausbreitung der Verwahrlosung von Kindern und Jugendlichen in Oesterreich.

[2]) *Reicher*: Die Fürsorge für die verwahrloste Jugend. II. Pflegschaftschutz und Besserungsanstalt in Oesterreich str. 15.

[3]) *Boies*:. The Science of Penology (1901) str. 333.

Jest tu předem základní pojetí moci otcovské, nikoliv jako soukromého p r á v a, nýbrž zároveň jako p o v i n n o s t i silně prvky veřejnoprávními prostoupené.[4])

Moc poručenská pak vůbec se vykonává jen pod dohledem státních organů — soudů, a jest pojímána jako veřejnoprávní občanská povinnost. Ona výjimečná opatření, jimiž možno vliv zneužiti neb nedostatku moci otcovské paralysovati, v novější praxi stále častěji jsou užívána.

Možno říci, že rovnoběžně s procesem rozkladu rodiny jde druhý proces: zasahování státu do rodiny, jakási mediatisace rodiny státem. Uvolněné svazky rodinné se nahražují svazky státními.

Jsme na počátku tohoto procesu, avšak nesmíme si tajiti nebezpečí, jež v sobě chová: jest to rozplynutí rodiny v státu, zánik naší společenské soustavy na rodině zbudované. Chceme-li zachovati naši společenskou soustavu, musíme ono zasahování státu do rodiny pokládat za východisko v nouzi, za první pomoc, s níž rovnoběžně musí jíti hlavní léčení, stavení vzdálenějších příčin k rozkladu rodiny působících.

Tato politická exkurse budiž mi prominuta. Zdá se mi nutno poněkud z povzdálí pohlédnouti na proces, jímž se nyní míním zabývati, abych varoval před jeho přeceňováním, třeba by poskytoval v praxi pomoc na oko sebe vydatnější, jež by však vždy byla jen nanejvýš okamžitou úlevou.

Ale buď jak buď, okamžitá pomoc proti chronické sociální chorobě rozkladu rodiny byla nutná, a třeba uznati, že naše justiční správa neopomenula upozorňovati soudy na možnost s pružnými ustanoveními našeho v. z. o. i za nových poměrů vyvystačiti.

Počínaje, pokud přehlédnouti mohu, nařízením ministerstva spravedlnosti z 10. listopadu 1893 v. min. spr. č. 31 opět a opět[5]) ministerstvo spravedlnosti uvádí soudům na paměť, že péče soudů poručenských nemá ve smyslu 3. a 4. části I. dílu v. z. o. se omezovati na majetková práva nezletilého, nýbrž, že jest i osobních poměrů nezletilcových dbáti.

---

[4]) *Reicher*: F ü r s o r g e II., str. 26.

[5]) *Nař. min. spr.* z 3. prosince 1899, v. min. spr. čís. 49; z 11. května 1901 v. min. spr. čís. 13.; z 10. dubna 1902 čís. 7493. věst. min. spr. z r. 1902 str. 96. a j.

Uplatňujíce tuto vrchnoporučenskou péči mohou soudy dle § 178. v. z. o. zvlášť nezletilce, jehož mravní vývin v jeho okolí jest ohrožen, do jiné rodiny dáti, jež soudu poskytuje plnou záruku dobré výchovy. Pokud však k tomu není příležitosti, možno hrozícímu zpustnutí nezletilcově zabrániti tím, že se odevzdá do polepšovny pro mladistvé (§ 16. zák. z 24. května 1885 ř. z. č. 90). Soud má dle všeobecných ustanovení cís. pat. z 9 srpna 1854 ř. z. č. 208. možnost zákonné zástupce pohnouti k návrhu dle § 16. cit. zák. Nařízení z 3. prosince 1899 v. min. sp. čís. 49. dále upozorňuje na možnost dle § 177. v. z. o. otcům, kteří výživu a výchovu dětí zcela zanedbávají, moc otcovskou odejmouti. Dle § 178. v. z. o. má k a ž d ý právo dovolati se v tom směru ochrany soudu pro nezletilého, a soud má povinnost takové udání vyšetřiti.

Již v tomto nařízení činí ministerstvo spravedlnosti další krok. Nabádá totiž soudy, aby při této své činnosti používaly pomoci dobročinných organisací, které ochranu dětí za úkol si vytkly, a aby proto podobným soukromým podnikům co nejvíce nápomocny byly.

Politické úřady byly nařízením ministerstva vnitra z 8. ledna 1900 č. 41744/99[6]) vyzvány, aby soudy v ochranné jejich činnosti dle možnosti podporovaly, a aby každý případ, v němž by dle naznačeného zakročení poručenského soudu bylo žádoucí, příslušnému soudu udávaly. Politické úřady mají též duchovní správce a orgány samosprávné k součinnosti v naznačeném směru nabádati.

K myšlénce, že dobročinné soukromé podniky mohou soudům při jejich ochranné činnosti napomáhati jednak tím, že na základě svých zkušeností k zakročení soudu podnět dají, jednak že opuštěnou a zanedbanou mládež ve svou ochranu vezmou; ministerstvo spravedlnosti v citovaných nařízeních vždy znovu se vrací. Nařízení z 10. dubna 1902 v. min. spr. z r. 1902 str. 96. již může aspoň pro Vídeň konstatovati součinnost poručenských soudů a dobročinných ústavů i spolků. V tomto nařízení zvlášť důrazně se upozorňují soudy na právo jím v § 178. v. z. o. dané jednak ihned na základě oznámení neb sumárního šetření prozatímné opatření na ochranu ohroženého nezletilého učiniti, jednak i bez odejmutí moci otcovské dítě z péče otcovské vzíti a v jiné rodině neb v ústavu zaopatřiti. Konečně má soud dříve, než dítě

[6]) Srov. též *nařízení téhož ministerstva* z 20. července 1904, čís. 24752.

rodičům vrátí, se hlavně pomocí funkcionářů ústavů neb spolků pro ochranu dětí přesvědčiti, zda dítěti v jeho rodině nehrozí nebezpečí. Také při vyšetřováních týkajících se zlého nakládání dětmi mají soudy co nejvíce těžiti ze zkušeností řečených funkcionářů.

Tak umožňují pružné normy našeho občanského práva, aby soudy ve spojení se soukromými dobročinnými ústavy a spolky pečovaly o záchranu opuštěné a zvrhlé mládeže. Jsme v tomto směru sice ještě daleko za jinými státy, čeho se nám však nedostává, není snad ani tak vhodné zákonodárství soukromoprávní, jako spíše intensivnější a lépe organisovaná spolučinnost soudů a ústavů a spolků péčí o mládež se zabývajících.

Trestní právo, zvlášť pokud jde o mladistvé zločince, neposkytuje tak poměrně uspokojujícího obrazu, jako naše právo soukromé.

Vybudováno na ideologických podkladech theorie počátkem 19. století vládnuvší, vidí i v mladistvém zločinci, jakmile jen překročí jistou, k tomu velmi nízko vyměřenou mez věkovou, individuum, jež svobodnou volbou rozhodlo se pro zlo, a jemuž proto stejným zlem jest odplatiti; staň se co staň, třeba by si tím společnost sama vychovávala nejnebezpečnější škůdce. Podobně trestní proces vidí i v mladistvém obžalovaném již celkem občana, jenž, třeba by v soukromoprávních poměrech právních byl uznáván za neschopného k samostatnému jednání, ve veřejnoprávních poměrech procesních samostatně může se rozhodovati a proti němuž aparát procesní pracuje bez ohledu na to, jaký ohlas v nezralé jeho duši vzbudí.

Na tomto pevném rámci bez změny zákonodárství praxe jen velmi málo může měniti.

Následkem toho ocitá se naše trestní praxe pokud jde o mladistvé ve zvláštním postavení. Buď musí uzavírati oči před názory, jež ovládají již ve značné míře soudní praxi poručenskou, a dle zásady »fiat justitia pereat mundus« třeba proti lepšímu svému přesvědčení zlo odpláceti zlem bez ohledu na hlubší příčiny »zla« činu a na účinky »zla« trestu. Anebo musí se pokoušeti o to, co již písmo prohlašuje za nemožnost, a »nalévati nového vína do starých nádob«.

Naše praxe vedená pokrokovou justiční správou pokouší se celkem přece o rozřešení této těžké úlohy.

Ovšem trest odplatný, jak jej zákon předpisuje, nemůže

odstraniti. Snaží se však jeho nepříznivé účinky zmírniti potud, pokud právě v rámci platného práva jest to možno. Děje se to trojím způsobem: jednak tím, že mladistvého, jakmile odpyká trest, ujímá se poručenský soud, aby s v ý m i prostředky jej zachránil; jednak tím, že justiční správa snaží se výkon trestu upraviti tak, aby se v něm na jedné straně co nejvíce uplatnily výchovné vlivy, na druhé zabránilo vlivům škodlivým; a konečně, že panovnické právo milosti staví se do služeb péče o mladistvé ušetřujíc trest těm mladistvým, u nichž ho se stanoviska výchovy třeba není.

Co se posléz řečeného opatření týče, jež má do jisté míry býti náhradou za podmínečné odsouzení v jiných státech se osvědčivší, netřeba se o něm blíže zmiňovati, poněvadž jest všeobecně známo, a třeba ne stejnoměrně, přece snad všeobecně praktikováno. Stačí připomenouti, že dle ministerského nařízení z 25. listopadu 1902 v. min. spr. čís. 51. má soud odsoudivší mladistvého mladšího 18 let za určitých, v nařízení jednotlivě uvedených podmínek i bez návrhu o tom se usnésti, míní-li mladistvého doporučiti milosti panovníkově, a odložiti výkon trestu do rozhodnutí o tomto návrhu.

Co se výkonu trestu týče, t. j. oproti mladistvým téměř výhradně trestu na svobodě, musí snahy opravné bojovati nejen se zastaralým zákonodárstvím, nýbrž i snad ještě více, s naším systemem vězeňským z velké části k racionelní péči o trestance zcela nedostatečným.

Ohledně mladistvých od 10. do 14. let ovšem upouští náš zákon do jisté míry od idey odplatného trestu, a představuje si trest »zavření v odděleném místě« na t. zv. přestupky nedospělých stanovený jako trest výchovný. Stanoví se totiž v § 272. tr. z., že s tímto trestáním spojiti se má kromě práce silám odsouzeného přiměřené vždy také účelné vyučování duchovním správcem nebo katechetou.

Při trestu vězení a žaláře však nečiní zákon rozdílu mezi mladistvými a staršími trestanci. Ovšem při stálé praxi našich soudů užívati téměř napořád »mimořádného« práva zmírňovacího[7]) a ukládati, zvlášť mladistvým téměř jen krátkodobé tresty

[7]) Nejjasněji patrno to z fakta, že z uložených trestů žaláře bylo kratších 1 roku: v letech 1874 až 1885 83·1%, 1886 až 1890 84·6%, 1891 až 1895 86·4%, 1896 až 1900 88·3%, v roce 1901 89·6%, 1902 89·1%, 1903 90·1%.

na svobodě[8]) není — třeba by tato praxe asi hlavně naším nedostatečným vězeňským systemem byla zaviněna — na nějakou výchovu trestance v trestu téměř pomyšlení.

Avšak i v tomto těsném rámci snaží se justiční správa tresty proti mladistvým učiniti z trestů odplatných tresty výchovnými, neb aspoň zabrániti zhoubným vlivům společenství s dospělými zločinci.

Volnou interpretací slov »z a v ř e n í na odděleném místě« došlo ministerstvo spravedlnosti k závěru, že tento trest možno též odpykati v polepšovnách zřízených dle zákona z 24. května 1885 ř. z. č. 90.[9]) Ano i v s o u k r o m ý c h ú s t a v e c h dle § 14. in fine cit. zák. veřejným polepšovnám na roveň postavených[10]), ovšem mohou-li trestanci od ostatních chovanců býti odděleni a vyhražen-li soudům dohled. V takových případech ovšem bude míti trest zavření zcela povahu výchovného prostředku, zvlášť, poněvadž[11]) z pravidla jen takoví mladiství budou do veřejných neb soukromých polepšoven odevzdáni, kteří i po odpykání trestu dle § 8. zák. z 24. května 1885 ř. z. č. 89. v polepšovně podrženi býti mají.

Právě citované ministerské nařízení z 30. září 1905 v. min. spr. č. 15. však vůbec, upravujíc výkon trestů na svobodě ohledně mladistvých až do 18. roku, se staví na stanovisko trestu výchovného. Prohlašujeť: »cílem výkonu trestu musí býti, aby pokud možno, z mladistvého trestance se stal řádný, pracovitý člověk, jenž jest s to, aby se v povolání, jeho schopnostem přiměřeném poctivě obživil. Trestanec má mravně býti polepšen, uvyknouti činnému životu a státi se způsobilým k povolání, jež by mu zajistilo jeho obživu.«

(O e s t e r r e i c h i s c h e S t a t i s t i k LXXIV. svazek, 3. sešit, str. LXXXI., srov. však zvlášť sv. LXXI., seš. 3., str. LXXXIII.)

[8]) V roce 1902 bylo 56·2% mladistvých k zavření na odděleném místě odsouzených, odsouzeno na kratší dobu než 1 týden, dalších 32·5% na méně než měsíc; v roce 1903 52·8%, resp. 32·3% (tamtéž sv. LXXI., seš. 3., str. 121. a 245., sv. LXXIV., seš. 3., str. 134. a 269., srov. též *Lenz,* D a s J u g e n d s t r a f r e c h t ve S c h r i f t e n d e s I. ö s t e r r. K i n d e r s c h u t z k o n g r e s s e s, 1907. Band II. Gutachten, str. 271 n. str. 283.)

[9]) Nař. min. spr. z 23. ledna 1899 v. min. spr. čís. 9. a ze 7. května 1903 v. min. spr. čís. 14.

[10]) Nař. min. spr. z 30. září 1905, v. min. spr. čís. 15., al. 12.

[11]) Téhož nařízení, al. 7.

Podrobnosti tohoto zajímavého nařízení uváděti zde nemůžeme, stačí podotknouti, že naznačená právě myšlénka provedena v podstatě tím způsobem, že mladiství trestanci mají býti, po případě spojením trestanců několika soudů, rozděleni na skupiny asi po 25 hoších neb děvčatech, při čemž pokud možno skupiny mají býti dle stáří, druhu deliktu a trestu jednotné, ač není závady, aby trestanci k vězení odsouzení byli přidáni k těm, kteří byli odsouzeni k žaláři. Hlavně mají ti, kteří spíše slibují polepšení od zatvrzelejších býti odděleni.

Výchova směřuje nejen k osvojení si vědomostí obecné školy, nýbrž i k získání základních vědomostí a dovedností k praktickému povolání sloužících, při čemž stále jest zřetel bráti jak k tělesnému vývinu pěstováním tělocviku, prací na čerstvém vzduchu, tak k uvyknutí si stálé, i ducha zaměstnávající činnosti zákazem prací ducha umořujících (v našich věznicích však tak oblíbených), jako draní peří a lepení sáčků.

Již těchto několik zběžných poznámek snad stačí k charakterisování, jakého ducha se snaží naše justiční správa vnésti do našeho trestnictví, pokud jde o mladistvé.

Přihlédneme-li blíže, je to týž základní motiv, jejž jsme stopovali, líčíce nynější činnost poručenských soudů: jest to myšlenka, že s t á t má povinnost ujmouti se zanedbané mládeže, že ze zanedbané a opuštěné mládeže se rekrutuje mládež zločinná, a že stát má tedy povinnost, nedovedl-li zabrániti zpustnutí mladistvého, aspoň tehdy, když se stal zločinným, jej assimilovati. Stát se nesmí omeziti na mechanické obětování bohyni spravedlnosti, nýbrž má plniti sociální funkci rodinou zameškanou: dáti společnosti užitečného člena. — Ano, ale platné trestní právo žádá ony oběti Spravedlnosti. Chce-li stát své povinnosti právě naznačené dostáti, a nemůže-li tak učiniti v rámci trestního práva, činí to — u nás, jako původně jinde, zvlášť v Anglii — tím, že vedle trestního soudce staví orgány o ozdravění zanedbaného dorostu pečující, u nás soudy poručenské.

Bylo-li zadost učiněno odplácející spravedlnosti, odpykal-li mladistvý trest dle trestního zákona mu určený, nemá znovu býti vydán nebezpečím jemu hrozícím v prostředí, z něhož vyšel, jež jej právě zločinným učinilo, a do něhož se z pravidla vrací ještě ke všemu pro soutěž s bývalými druhy svými diskvalifikován stigmatem soudního potrestání.

Zcela všeobecně nařízení z 10. listopadu 1893 a z 3. prosince 1899 ukládají trestním soudům povinnost, aby soudům poručenským zprávu podaly, zjistí-li v průběhu trestního řízení zjevy, jež by k zakročení soudu poručenského podnět poskytnouti mohly. Ani drobnější delikty mladistvých, jež jen policejně se trestají, nemají dle nařízení ministerstva vnitra z 8. ledna 1900 čís. 41744 ex 1899 a z 20. července 1904 čís. 24752 soudům poručenským ujíti.

Posléz citované nařízení, jakož i nařízení ministerstva spravedlnosti z 23. července 1904, č. 13. v. min. spr. ukládají polepšovnám povinnost, aby před propuštěním každého chovance jeho soudu poručenskému zprávu podaly, by v čas opatření učiniti mohl.

Soud poručenský má pak zvlášť dle téhož nařízení, pokud nutno a možno, dovolati se součinnosti ústavů a organisací, které péčí o mládež zanedbanou se zabývají, k tomu cíli, aby mladistvý potřebné péče došel.

Podobně dle téhož nařízení mají i trestní soudy a samostatné trestnice před propuštěním mladistvého trestance jeho poručenský soud zpraviti, aby naznačeným způsobem o jeho opatření se postaral.

Zvlášť častěji citované nařízení ministerstva spravedlnosti z 30. září 1905 v. min. spr. čís. 15. ve svém 11. odstavci ukládá trestním soudům i návladnictvím, aby, kdyby poručenské soudy nemohly se v čas o mladistvého trestance při jeho propuštění z trestu postarati, samy vstoupily ve spojení se soukromými ústavy, spolky a jednotlivci, a s jejich pomocí o náležité zaopatření mladistvého trestance se postaraly. Ano i v době výkonu trestu mohou, jak citované ministerské nařízení upozorňuje, býti zmíněné soukromé organisace státním úřadům nápomocny, zvlášť opatřováním přiměřené práce a snad i vypomáháním při výchově.

Nevím, podařilo-li se mi těmito několika črtami dosti názorně vystihnouti komplikovaný aparát, jenž při trestání mladistvých má v pohyb býti uveden za tím účelem, aby mladistvý zločinec pro společnost byl zachráněn. Trestní soudy s trestnicemi, poručenské soudy i soukromá dobročinnost mají se k tomu cíli spojiti.

Při tom jsem stranou nechal opatření, jež kdysi za tak velký pokrok bylo považováno, jež však celkem — možno snad

bez odporu říci — zklamalo. Totiž polepšovny dle zákona z 24. května 1885 ř. z. č. 90.

Jak známo, může k internování mladistvého v polepšovně dojíti trojím způsobem. Jednak dle § 16. 2. cit. zákona u mladistvých do 18 let třeba se nedopustili trestného činu, k návrhu zákonného zástupce za souhlasu poručenského soudu.[12]) Jednak u dětí mezi 10. a 14. rokem dle § 273 tr. z. policejnímu úřadu k potrestání odevzdaných, jsou-li zcela zanedbány a nelze-li najíti jiného prostředku k tomu, aby docíleno bylo řádného vychování a dohledu. I v těchto případech — ač zákon to nepředpisuje — mají dle nařízení ministerstva vnitra z 20. července 1904 čís. 24752 bezpečnostní úřady se dorozuměti se soudy poručenskými.[13])

Konečně mohou trestní soudy dle zákona z 24. května 1885 ř. z. č. 89. vyřknouti přípustnost odevzdání mladistvého do polepšovny a sice dle § 8. cit. zák. u dětí mezi 10—14 rokem, odsoudí-li je dle § 272. tr. z., u mladistvých mezi 14 a 18 rokem dle § 14. zák. z téhož dne ř. z. č. 90 za těchže podmínek, za nichž starší trestanci mohou býti dáni do donucovací pracovny.[14])

Dání do polepšovny nemá dle platného práva povahy trestu.[15]) Proto vyslovuje soud jen přípustnost dání do polepšovny, kdežto konečné rozhodnutí přísluší zvláštní komisi při zemském úřadu politickém zřízené.

Spolupůsobí tedy k záchraně zločinného mladistvého trestní soudy se soudy poručenskými za pomoci dobročinných organisací a eventuelně správních úřadů, aparát tedy značně komplikovaný. Přimísí-li se k tomu, a to je z pravidla, ještě otázka nákladů, nemožno tvrditi, že by tento aparát fungoval s tou rychlostí, přesností a spolehlivostí, jíž by v případě záchrany mladistvého především bylo třeba.

---

[12]) Zadržení v polepšovně je tu věcí soukromoprávní dohody mezi zákonným zástupcem mladistvého a zemským výborem. *Reicher*: Fürsorge II., str. 219.

[13]) Srov. *nař. min. spr.* ze 7. května 1903 a *nař. min. vnitra* ze 6. března 1898, čís. 4480 (viz v. min. spr. z r. 1898, str. 46.).

[14]) V podstatě pro delikty plynoucí ze štítění se práce (tuláctví, žebrota, prostituce) a nedbání předpisů o policejním dohledu.

[15]) *Lenz*: Die anglo-amerikanische Reformbewegung im Strafrecht (1908), str. 271. a liter. tam uvedená. Není také výchovným, nýbrž policejním opatřením. (*Reicher*: Fürsorge II., str. 158.)

Než pro naši úvahu stačí prozatím zjištění, že tyto orgány tu jsou, a že aspoň justiční správa jeví patrnou snahu k jejich těsnějšímu semknutí.

Dříve, než přistoupíme k ocenění dalšího kroku, jímž justiční správa v tomto směru pokračovati míní, totiž ke spojení soudů trestních s poručenskými, musíme aspoň zběžně zaznamenati, jak dosavadní praxe se snaží nepříznivým účinkům platného trestního ř í z e n í proti mladistvým čeliti.

Zmínil jsem se svrchu, že platné trestní právo procesní nepřihlíží v dostatečné míře k případu, kdy obžalovaným jest osoba mladistvá, nezpůsobilá svých práv hájiti a mimo to neschopná dosah a význam veřejného trestního řízení si uvědomiti.

Že naše justiční správa tuto vadu cítí, toho dokladem je nařízení ministerstva spravedlnosti z 10. července 1903 v. min. spr. čís. 22 a z 23. května 1905 v. min. spr. čís. 9. Nepříznivým účinkům veřejnosti řízení na mladistvého obžalovaného ovšem bez změny zákonodárství zplna čeliti nelze. Naproti tomu možno však využitím jistých právem poskytnutých možností i v rámci platného práva právní ochranu mladistvého obžalovaného sesíliti.

Proto ukládá cit. nařízení z 10. července 1903 trestním soudům, aby o rozhodných stadiích trestního řízení (zahájení řízení, podání obžaloby, nařízení hlavního přelíčení) zpravilo zákonného zástupce obžalovaného, po případě, je-li to vhodno, poručenský soud. Nařízení z 23. května 1905 pak, uznávajíc nedostatečnost právě uvedeného opatření, rozvádí tutéž myšlenku dále, ukládajíc trestním soudům, aby zákonné zástupce upozorňovaly na práva jim v §§ 39., 282., 283., 465. a 354. i 480. tr. ř. daná a aby v intencích § 3. tr. ř., po případě daly podnět k tomu, by poručenské soudy dle § 273. v. z. o. pro nezletilého opatrovníka zřídily. Dále mají trestní soudy přestupkové vyhledávati dobrovolné obhajce mladistvých, po případě přikázáním obhajců z řad soudcovských úředníků, a sborové soudy mají zákonné zástupce mladistvých, resp. jejich opatrovníky upozorňovati na právo žádati dle § 41. a 43. tr. ř. o zřízení obhajce chudých.

Konečně vyšetřovací vazba proti mladistvým má se dle odst. 6. právě citovaného ministerského nařízení omezovati na případy nezbytné, a má se dle odst. 6. min. nař. z 30. září 1905 v. m. spr. č. 15., vykonávati vždy v samovazbě, aby vyšetřovanec nepřišel snad do styku s živly již zkaženými.

Těchto několik poznámek snad stačí k charakterisování směru, jímž praxe našeho trestního práva se béře. Nyní má v tomto směru býti učiněn další krok zřízením zvláštních soudů pro mladistvé. Abychom tento krok zcela oceniti mohli, zdá se mi vhodno předem nastíniti ovzduší, v němž dříve již jinde soudy pro mladistvé vznikly a oceniti výsledky, s nimiž se setkaly. (Dokončení.)

Formy viny trestné, ručení za nastalý výsledek dle návrhu nového zákona trestního — a vnitřní stránka činů lidských vůbec.

Uvažuje Dr. Karel Drbohlav, substitut stát. zást. v Praze.

(Dokončení.)

Slovo »wollte« nemůže míti v tom spojení, v jakém uvedeno, významu vyjadřujícího vůli jako resultát duševního processu, jako rozhodnutí zevnější činnost s určitými následky předsevzíti, poněvadž spojení: nicht herbeiführen wollte,« aber die Möglichkeit ihres Eintrittes (doch!) vorausgesehen hat, bylo by pak nonsens. Kdo následek předvídal a vzdor tomu činnost s následkem tím předsevzal, u toho jest také vůle, by následek činnosti povstal. Ovšem nemusí následek ten býti účelem, pro který pachatel činnost předsebere a nemusí si pachatel výsledku toho také ani přáti.

Slovy: »herbeiführen wollte« v návrhu nového zákona trestního přichází k výrazu jen účel, pro který činnost pachatelem byla předsevzata, přání pachatelovo po určitých následcích a to jen těch, které jeho pociťovanou potřebu mohou ukojiti.

Jen tyto následky má návrh při stanovení pojmu »zlého úmyslu« na zřeteli, jen tyto následky jsou po rozumu návrhu »ú m y s l n ě« přivoděny.

Že tento pojem »zlého úmyslu« jest neúplný a nesprávný, uznávají sami tvůrci návrhu.

Při stanovení pojmu zlého úmyslu tanuly jim na mysli případy, v nichž pachatel při předsevzetí zevnější činnosti sice určitým následkům nechce, přece však ví, že vzniknou a eventuelně s nimi souhlasí, nebo v nichž si ani určitě neuvědomí, jaké

určité následky vzniknou, souhlasí však se všemi, ať jsou to jakékoli. Případy tohoto vztahu vůle k následkům nazývány dolus eventualis a zaujaly v kodifikacích trestního práva zvláštní místo.

Pojem »dolus eventualis« v návrhu nepřichází.

To ovšem v základě toho, co tu pověděno, slušelo by jenom schvalovati. Neboť pojem ten jest jenom nesprávnou theorii utvořen, ve skutečnosti může se však i tu jednati jen o otázku, jsou-li následky, o nichž dosud tvrzeno, že přivoděny jsou dolo eventuali, způsobeny s vůlí nebo bez vůle pachatelovy

Předvídal-li pachatel následky ty, pak dějí se s jeho vůlí, nepředvídal-li jich, netanuly-li mu na mysli, když vůle jeho předsevzíti zevnější činnost se tvořila, pak staly se bez vůle. Případy, v nichž by pachatel při myšlénce na zevnější činnost neměl na mysli vůbec nějakých následků, nejsou možny. Stávají-li však přece, pak všecky následky této činnosti dějí se bez vůle.

Činnosti takové nemají a nemohou míti pro obor trestního práva žádného významu, jelikož mohou pocházeti jen od osob nerozumných anebo rozumu zbavených, nepříčetných, u nichž vůbec o duševním processu vůli tvorném a o vůli nemůže býti ve smyslu kriminelním žádné řeči.

Tvůrci návrhu nestanoví však pojem doli eventualis z toho důvodu, že ve skutečnosti nemá žádné oprávněnosti, že neexistuje, nýbrž, jak sami prohlásili, proto, že nechtěli (spíše však, že nemohli) proň stanoviti všeobecnou formuli, ponechavše volné úvaze každého jednotlivého případu, zda a pokud případy doli eventualis sluší zařaditi pod pojem zlého úmyslu. Tu nejlépe možno postřehnouti neujasněnost a vrtkavost pojmu »zlého úmyslu« u samých navrhovatelů. Na jedné straně prohlašují, že úmyslně jedná jen ten, kdo porušení neb ohrožení trestnost odůvodňující zamýšlel a přivésti chtěl, a na druhé straně naproti tomu připouštějí nicméně zlý úmysl i u toho, kdo onomu porušení neb ohrožení sice nechtěl, však přece věděl, pokud se týče předvídal, že povstane resp. může vzniknouti a s tím eventuelně souhlasil. Případy tyto jsou zahrnuty i v pojmu viny, jak v návrhu jest formulován. Tím smazána jest hranice mezi činy úmyslnými a zaviněnými, okolnost to, která jest pro obor trestního zákona velmi nebezpečna, takže nutno před ní s největším důrazem varovati.

Skutečnému poměru vůle pachatelovy k následkům blíží se návrh Löfflerův, jenž chce rozeznávati tři druhy trestné viny: *a*) pachatel následku chtěl (totéž, čím návrh definuje pojem zlého úmyslu); *b*) předvídal, že následek vznikne (v návrhu jest to obsaženo v pojmu viny, může však dle okolností konkrétního případu býti i zlým úmyslem eventuálním — Wissentlichkeit); *c*) mohl, pokud se týče měl následek předvídati, (v návrhu zahrnuto v pojmu viny — unbewusste Fahrlässigkeit) ''

V pojmu »Wissentlichkeit« zahrnuje Löffler tři stupně trestnosti. Nejtrestnějším jest ten pachatel, jenž následek jistě nebo skoro jistě předvídal. Na druhém místě trestnými jsou ty případy, v nichž pachatel věděl, že následek z jeho činnosti obyčejně vzniká nebo snadno může vzniknouti a konečně třetí nejméně trestný stupeň tvoří všecky ostatní případy, jež pod pojem Wissentlichkeit možno ještě zahrnouti.

Löffler, zdá se, že tuší, že případy, v nichž pachatel následkům chtěl (zlý úmysl — Absicht) a případy, v nichž o následcích věděl nebo jen možnost jich předvídal (vědomí následků — Wissentlichkeit) jsou, pokud se týče poměru vůle k následkům, úplně sobě rovny, bojí se to však určitě vyjádřiti.

Obavu tu lze však snadno odstraniti úvahou, že jest dána jen dvojí možnost: pachatel předvídá, že jeho činností následek t. j. porušení neb ohrožení trestnost odůvodňující vznikne či nikoli, pokud se týče, může vzniknouti, a že, předsebere-li i při tomto vědomí možnosti následku zevnější činnost, vůle jeho vždy i k tomuto jím předvídanému následku směřuje, čili jinak, následek ten děje se s j e h o v ů l í.

Je proto nejen zbytečno, nýbrž rovněž i nesprávno, vylučovati případy, v nichž mluví Löffler o »Wissentlichkeit«, z úmyslu a tvořiti tak třetí kategorii činů trestných dle jich vnitřní stránky.

Löffler volí dvě kriteria rozdělení činů trestných co do stránky subjektivní. Správné kriterion (ne ovšem důsledně provedené) volí mezi Wissentlichkeit a unbewusste Fahrlässigkeit, kriterion, jež spočívá v poměru vůle k následkům.

Totéž nesprávné kriterion jako návrh má Löffler mezi »Absicht a Wissentlichkeit«, kriterion hledané v účelu, pro který činnost předsevzata.

Marně bychom hledali, pokud vůle se týče, nějaký rozdíl mezi Löfflerovým pojmem »Absicht« a »Wissentlichkeit«. Ba

nemožno ani vážně tvrditi, že by pachatel, jenž předvídav, že následek vznikne, přece činnost předsebere, následku tomu nechtěl. Můžeme tvrditi, že pachatel následku si nepřeje, poněvadž jeho pociťované potřeby neukojuje, ale nemůžeme říci, že s následkem tím nesouhlasí, že jeho vůle k němu se nenese, že mu nechce. Jestliže Löffler rozeznává mezi sebou »Absicht a Wissentlichkeit« jen za tím účelem, aby mohla býti pro »Absicht« vytčena přísnější sazba trestní, pak zaměňuje »trestuhodnost« činů trestných s jich vnitřní stránkou. Po vnitřní stránce zůstávají jednotlivé činy trestné vždy tytéž, třeba trestuhodnost jedněch byla oproti jiným větší nebo menší.

Se stanoviska tohoto stačilo by pak vytknouti, že porušení neb ohrožení, jež trestnost odůvodňuje, jest trestnějším, bylo-li účelem předsevzaté činnosti.

Resumé této úvahy jest tedy toto:

Všecky následky zevnější činnosti mohou býti k vůli pachatelově jen ve dvojím poměru: Pachatel buď předvídal následky své zevnější činnosti, kterou předsebere (ať již byl o nich subjektivně přesvědčen, ať jen počítal s jich možností) anebo jich vůbec na mysli neměl, t. j. buď mu vůbec při duševním processu, z něhož vyšla vůle zevnější činnost předsevzíti, na mysli nepřipadly, nebo mu sice připadly, on však se domníval, že při jeho zevnější činnosti nenastanou.

V prvém případě dějí se následky vždy s vůlí jeho, v druhém případě bez jeho vůle. Činy trestné, jež dotčenými následky jsou odůvodněny, jsou v prvém případě úmyslnými, v druhém případě, měl-li pachatel přirozenou nebo zvláštní povinnost buď věděti, předvídati nebo jen s možností počítati, že následky nastanou, zaviněnými.

Návrh nového zákona trestního, jenž při stanovení forem trestné viny nebere za základ skutečný poměr vůle pachatelovy k následkům trestnost odůvodňujícím, nýbrž jen účel, který vůle pachatelova sleduje a za kterým se zevnější činnost předsebere, nevystihuje skutečné vnitřní stránky činů trestných a následkem toho jest potom stanovení forem trestné viny nesprávno, t. j. skutečné vnitřní povaze činů trestných neodpovídá.

Máme-li se pokusiti o definici a rozdělení forem trestné viny po rozumu této úvahy, budiž tu uvedeno:

1. Trestní vina spočívá v poměru vůle pachatelovy k ná-

sledkům zevnější činnosti neb opomenutí, jež trestnost odůvodňují.

2. Úmyslně jedná, jemuž následky jeho zevnější činnosti neb opomenutí, jež trestnost odůvodňují, na mysli tanuly.

3. Zaviněně jedná, jemuž tyto následky z přirozené nebo zvláštní povinnosti měly na mysli tanouti.*)

Zbývá nám promluviti ještě o ručení za následek (Erfolghaftung).

Ručení toto spadá do velmi sporné kapitoly o otázce, do jaké míry zodpověděn jest pachatel za nastalý těžší následek své činnosti neb opomenutí, než k jakému úmysl jeho směřoval. Otázka tato může se nahoditi při různých druzích deliktů, typickou jest však při deliktech proti integritě tělesné (poškození na těle, zabití).

Návrh stanoví také jen při jednotlivých deliktech, při nichž z pravidla nastalý těžší následek jde nad úmysl pachatelův, ru-

---

*) Při sdělávání zákonů v Rakousku tak rádo hledí se k zákonům německým, jež berou se za vzor. Škoda, že nestalo se tak v uvedeném návrhu při stanovení forem trestné viny. Něm. zákon trestní nemá sice žádné všeobecné positivní definice zlého úmyslu a viny, přece však lze z ustanovení § 59. stanovisko jeho seznati a z něho pak pojem zlého úmyslu positivně dovoditi. Paragraf 59. něm. zák. trest. ustanovuje vlastně, že úmysl spáchati čin trestný není dán tam, kde pachateli nebyly známy okolnosti, jež patří k zákonnému pojmu, k zákonné skutkové povaze činu trestného. S tohoto stanoviska lze pak zajisté alespoň tolik dovoditi, že úmysl jest založen všude tam, kde pachatel zevnější činnosti (neb opomenutí) znal všecky okolnosti, jež patří k zákonné skutkové povaze činu trestného. Při tom pranic nehledí se k tomu, zda pachatel následkům, jež ke skutkové povaze patří, chtěl či nechtěl, t. j. přál-li si jich či nikoli, ukojí-li jeho pociťovanou potřebu či nic, jsou-li následkem toho účelem zevnější činnosti či nikoli. Na základě ustanovení § 59. něm. zák. trest. byl také pro obor jeho vytvořen pojem zlého úmyslu jako vědomí, že zevnější činnost (neb opominutí) přivodí nutně určitý následek. Tak rozh. říšského soudu ve věcech trestních čís. 5 a 17: »Vorsätzlich handelt in Beziehung auf einen gewissen Erfolg, der das Bewusstsein hat, dass seine Handlung diesen Erfolg nothwendig herbeiführen werde« a rozh. v annalech král. saského vrchního soudu čís. 10, 309 a 405. Der rechtswidrige Vorsatz wird in der Regel durch das Bewusstsein derjenigen Tatumstände erfüllt, in welchen das Gesetz die Merkmale der strafbaren Handlung erblickt.«

Pojem zlého úmyslu takto vytvořený blíží se skutečnému poměru vůle pachatelovy k následkům trestnost odůvodňujícím, následkem čehož nenechává místa pro pojem »doli eventualis« jako zvláštního druhu zlého úmyslu. V tom směru právě rozh. říšského soudu ve věcech trestních čís. 26, 361: »Dem Vorsatz steht das eventuelle Wollen des Erfolgs gleich.«

čení za tento těžší následek tím, že při trestní sazbě k němu přihlíží.

Ručení za výsledek i tak zv. Erfolgdelikte mají čím dále tím více odpůrců. Také Storch, Makarewicz a Löffler ozvali se v poradách v ministerstvu spravedlnosti o návrhu nového zákona trestního konaných proti ručení za těžší následek.

Ať ručení toto potírá se z jakýchkoli důvodů, máme tolik za jisto, že pojmy »Erfolgdelikte a Erfolghaftung« nemají ve skutečnosti pro obor trestního práva žádné oprávněnosti, poněvadž otázka, do jaké míry dlužno pachateli přičítati nastalý následek (ať již těžší neb i lehčí), souvisí vlastně s vnitřní stránkou každého činu trestného.

I výsledek skutečně nastalý a to v tom rozsahu i velikosti, jak nastal, jest jedním z následků zevnější činnosti, o němž pachatel věděl, předvídal anebo s možností počítal, že buď nastane, nebo nenastane, nebo mu vůbec na mysl nepřipadl. Jak má se to s následkem samotným, tak tomu jest i s jeho rozsahem i velikostí skutečně nastalými.

Pachateli nastalý těžší následek na mysli buď tanul (třebas si tohoto následku v rozsahu skutečně nastalém nepřál, nicht herbeiführen wollte ve smyslu návrhu) nebo netanul. V prvém případu souhlasí pachatel, předsebere-li vzdor tomu činnost, i s tím rozsahem, v jakém následek právě povstal, nastalý následek i v tomto rozsahu povstal s vůlí pachatelovou a jest úmyslně přivoděn.

V druhém případu vznikl následek v nastalém rozsahu bez vůle pachatelovy. Měl-li pachatel přirozenou nebo zvláštní povinnost míti na mysli, že následek nastalého rozsahu nastane, pak jedná se tu o vinu nastalého těžšího následku. Při tom ovšem není vyloučeno, že mu tanul na mysli následek rozsahu menšího než nastal, ve kterémž případě bude se jednati o konkurrenci úmyslného činu trestného odůvodněného následkem, jenž pachateli tanul na mysli (nenastalým — pokus) s činem trestným zaviněným vzhledem na těžší následek skutečně nastalý.

Jest jen litovati, že návrh nového zákona trestního nepřináší pokroku v nazírání na vnitřní stránku činů trestných, ba že znamená spíše krok nazpět, a je s to zanésti v mnohých případech o vnitřní stránce činů trestných ještě větší nejistotu, než dosud, jest mnohdy na základě názorů čerpaných z positivních ustanovení práva trestního.

Bylo by žádoucno, by tato úvaha, zejména pokud se týče psychologické části vnitřní stránky činů trestných, kterou řešiti nejsou povoláni jenom právníci, vyvolala slova z místa povolanějšího.

Praktické případy.

Šestinedělní lhůtu § 72. obč. zák. dlužno počítati zpět od první ohlášky, nikoli ode dne oddavek. Bydlištěm dle § 72. obč. zák. dlužno rozuměti místo, kde snoubenci sami přebývají (třeba nezletilí). — Otázka viny dle §u 96. obč. zákona.

C. k. nejvyšší soud jako soud dovolací uznal v právní záležitosti J. K., kovářského pomocníka Ve Vídni, žalobce proti C. K-ové v S., žalované o neplatnost manželství, mezi žalobcem a žalovanou dne 31. května 1874 ve S-em farním chrámu dle římsko-katolického obřadu uzavřeného, na žalobcovo dovolání do rozsudku u c. k. vrchního zemského soudu v Praze, jako odvolacího ze 17. prosince 1907 č. j. Bc IV. 123/7-20, jímž k žalobcovu odvolání potvrzen byl rozsudek c. k. krajského soudu v Ch. z 19. září 1907 č. j. Cg II. 86/7-12, v neveřejném sezení právem:

Dovolání se vyhovuje, rozsudek odvolacího soudu se změňuje a uznává se:

Manželství, uzavřené mezi J. K. a C. D-ou dne 31. května 1874 ve S-ém farním chrámu dle římsko-katolického obřadu, jest neplatno.

Vina na neplatnosti manželů nepostihuje žádného z manželů.

Žalovaná jest povinna, by zaplatila žalobci útraty druhé a třetí stolice.

Důvody rozhodovací. Žalobcovo dovolání opírá se o tvrzení, že prý dovolací řízení trpí vadami, jež byly s to, býti na závadu zevrubnému rozboru a důkladnému posudku sporné záležitosti, a činí dále rozsudku odvolacího soudu výtku nesprávného právního posudku záležitosti, uplatňuje tedy dovolací důvody § 503. č. 2 a 4 c. ř. s., z nichž tomuto důvodu nelze upříti oprávněnosti.

Platnost manželství, dne 31. května 1874 s C. D-ou uzavřeného, popíral žalobce v prvé řadě a po výtce pro nedostatek platných ohlášek (§ 69. násl. ob. z. obč.).

Otázku pak, zda, čato tvrzená překážka manželství vskutku vadila platnosti onoho manželství, soud odvolací, dav k ní v souhlasu s procesním soudem prvé stolice odpověď zápornou, rozřešil nesprávně.

Protokol z 25. dubna 1874, sepsaný za příčinou zamýšleného sňatku snoubenců J. K. a C. D-ové u farního úřadu v S. a jevící se listinou veřejnou (založen jest v trestních spisech Vr III. 8868/6 c. k. zemského soudu ve věcech trestních ve Vídni č. ř. 16, 1, 23), kterýžto protokol byl při líčení z 19. září 1907 k účelům průvodním přečten a jehož obsah dovolací soud samostatně oceniti jest oprávněn, aniž prohřešil by se tím na zásadě bezprostřednosti, uvádí na stránce 1. pod č. 5., že ženich J. K. bydlel dříve po 7 let ve Vídni a nyní (t. j. v době, kdy byl protokol sepsán) usazen jest 14 dní v S. Arciť spočívá to, co takto uvedeno, na udání ženichově; uváží-li se však, že není žádné opory pro to, proč by J. K. byl měl k dotazu duchovního správce dáti ve směru tom odpověď nepravdivou, to tím méně, že mu, ano uzavření sňatku bylo uspíšeno (l. 39), mnoho na tom záleželo, by všeho se vystříhal, co oddavkám mohlo býti na závadu, není podstatné příčiny, by pochybovalo se o pravdivosti tehdejších údajů J. K. a tudíž o správnosti poznámky v protokolu, to tím méně, že dle téhož protokolu ku zkoušce snoubenců přivzatí dva svědci F. Z. a A. R. v odstavci III. č. 3 a 5 prohlásili, že mohou potvrditi pravdivost udání od snoubenců pronesených a že vlastní svá udání mohou přísahou dotvrditi. Toto potvrzení přirozeně nutno vztahovati též k tomu, co udal ženich o tom, jak dlouho se v S. zdržuje. K tomu druží se i to, že také žalovaná připustila, že J. K. přišel teprve počátkem dubna 1874 do S. a tam po 6 neděl se nezdržoval (l. 8. n.), kteréhožto doznání, třeba že o sobě nemá dle § 99. obč. zák. moci důkazu, přece lze upotřebiti jako okolnosti podporující, jako dalšího závažného průtahu pro správnost onoho údaje protokolu.

Vším tím ospravedlněn jest zároveň závěr, že údaj ten souhlasí se skutečností a tudíž úsudek, že J. K. dne 25. dubna 1874 teprve 14 dní ve S. bydlel.

Úsudku tomu není na závadu okolnost, v rozsudku prvé stolice (l. 55.) vytčená, že žalobce, byv obžalován ze zločinu dvojího manželství, udal při svém výslechu na c. k. zemském soudě ve věcech trestních ve Vídni (dne 26. dubna 1907), že neví, zda se před oddavkami déle než 6 neděl v S. zdržoval, poněvadž jest zcela pochopitelno, že nebyl žalobce po 33 letech více s to, na podrobnosti se upamatovati a jest věrohodno, že teprve nahlédnuv vícekráte do zmíněného protokolu, uvědomil si správnost tehdejších svých údajův.

Dle toho, co předesláno, mohly se dle § 72. obč. zák. obě platně ohlášky státi způsobem dvojím, buďsi totiž tak, že měly se předsevzíti také v místě posledního pobytu ženicha, kde bydlel déle 6 neděl — tedy ve Vídni (pokud se týče v Atzgersdorfě), neb tak, že by byl ženich po 6 neděl měl v S. stálé bydliště, t. j. že by byl vyčkal, až od jeho příchodu do S. projde 6 neděl, načež pak mohly se ohlášky státi jen ve S.

Ono se nestalo, poněvadž, jak zjištěno (l. 52. n.), předsevzato prohlášení ohlášek manželství pouze u děkanského chrámu v S. dne 26. dubna, 3. a 10. května 1874.

Ale ani dle druhé možnosti nebylo se zachováno, poněvadž, jak zřejmo jest z toho, co shora bylo udáno, od doby, kdy J. K. přišel do S. (14 dní před 25. dubnem 1874), až do dne třetí ohlášky (10. května 1874) šest neděl ještě neprošlo.

Pro úsudek, že prý stačí, pak-li snoubenci před sňatkem bydlí po šest neděl ve farním okresu, kde mají býti oddáni, že tedy šestinedělní lhůtu § 72. obč. zák. dlužno nazpět počítati nikoliv od doby, kdy staly se ohlášky, nýbrž ode dne oddavek, ve kterémžto případě bylo by arciť tuto bývalo vyhověno předpisu závěrečné věty § 72. ob. z. (26. duben až 31. květen = 36 dní + 14 dní = 50 dní) neposkytuje doslov § 72. ob. z. pražádné opory, dějiny vývoje této statě zákona pak mluví přímo proti tomuto názoru.

Neboť jak jde na jevo z protokolů, sepsaných při poradě o všeobecném občanském zákonníku, bylo, když byl § 82. prvotního návrhu pouze ustanovil: »Pakliže snoubenci neb jeden z nich nezdržovali se ještě tři měsíce ve farním okresu, kde sňatek má se vykonati, nutno předsevzíti ohlášky v místě dřívějšího jejich pobytu, kde déle než právě po naznačený čas bydleli, a v § 60. prvního návrhu zkrácena byla pouze lhůta ze tří měsíců na šest neděl a mezi slova »ohlášky« a »v místě dřívějšího jejich pobytu« vsunuto bylo slůvko »též«. § 67. zrevidovaného návrhu pak pouze po stránce stylistické doznal změn oproti § 60. prvního návrhu; při poradě ze dne 16. listopadu 1809 usneseno, přičiniti k § 67. zrevidovaného návrhu dodatek: »nebo musí« (snoubenci) v bydlišti, kde nacházejí se v čas ohlášek, po šest neděl vytrvati, a potom teprve lze ohlášky předsevzíti, kterýžto dodatek zněl v nápravě, Zeillerem pro znova zrevidovaný návrh navržené: »nebo musí snoubenci v bydlišti na místě, kde se nacházejí, po šest neděl vytrvati, by tam pak manželství mohlo býti ohlášeno«, nahražena obratem »by tam ohlášení jejich manželství bylo postačitelno« a v tomto znění přijat nynější § 72. ob. zák.; poněvadž se však při poslední práci nejednalo více o věcné změny, nýbrž jen o stylistické opravy, vysvítá z řečeného zajisté s dostatek, že dlužno dle úmyslu zákonodárcova šestine-

dělní lhůta § 72. počítati zpět nikoliv ode dne oddavek, nýbrž ode dne prvé ohlášky, kterémuž výkladu není též jinak na závadu doslov nynějšího § 72. ob. z. obč.

Ohlášky v tomto případě před uplynutím řečené lhůty šesti neděl jen v S. vykonané příčí se tedy předpisům § 72. ob. z. obč.

Dle § 74. ob. z. obč. stačí sice k platnosti ohlášek a závislé na nich platnosti manželství, byla-li jména snoubenců a nastávající jich sňatek ohlášena alespoň jednou jak v okresu ženicha, tak ve farním okresu nevěsty, ale jen poklesek ve formě nebo počtu ohlášek nečiní manželství neplatným, — jinak však nutno dbáti předpisů předchozích §§, najmě též § 72., t. j. alespoň jedna ohláška musí těmto předpisům vyhovovati. Na tento případ použito bylo by tedy k platnosti ohlášek a tudíž manželství arciť postačilo, kdyby alespoň třetí z ohlášek, jen v S—ém farním chrámu vykonaných, bývala předsevzata po uplynutí šestinedělní lhůty § 72. ob. z. obč., než ani této podmínky zde není, poněvadž, jak uvedeno, stala se třetí ohláška již 10. května 1874, v době té však J. K. se ještě šest neděl v S. nezdržoval.

Vůči námitce obhájce manželského svazku při roku z 25. května 1907 (l. 14 n.), že o vadnosti ohlášek a tudíž o neplatnosti manželství nemůže prý býti ani řeči, poněvadž žalobce, jsa nezletilým, sdílel bydliště své matky, tato však že v S. přebývala, — čímž každým způsobem chtěl dáti výrazu tomu, že, ježto právě žalobce přes to, že více let v S. nebyl, tam své (fingované) bydliště podržel, postačilo ohlášení zamýšleného sňatku jen v S. a to i před uplynutím šestinedělní lhůty od jeho návratu do S., nutno k tomu poukázati, že pro žalobce jakožto dítě manželské mohlo především míti vůbec právní význam jen bydliště jeho zemřelého otce (který arciť také v S. přebýval), nikoliv však bydliště matky, že však i toto bydliště bylo závažným jen po stránce procesuální, najmě potud, že jím opodstatněn byl žalobcův obecný soud, že však nemohlo dle *§ 72. ob. z. obč.* v úvahu přijíti, poněvadž v této stati zákona výslovně a určitě mluví se o místě, kde snoubenci sami přebývají, pokud se týče přebývali, jim však dle obyčejné mluvy nutno rozuměti místo, kde sami se usadili s úmyslem, by tam nikoliv jen přechodně pobyli.

Proti názoru obhájce manželského svazku svědčí též účel ohlášek. Záležel v tom, by každému, kdo by snad věděl o nějaké překážce zamýšleného manželství, dalo se příležitosti, jí oznámiti, by oněm osobám, jimž přísluší právo, proti uzavření manželství se ohraditi, byl výkon práva toho umožněn, a by takto dle možnosti uzavření neplatných manželství bylo se uvarováno a by předešlo se po případě jinakým nepřístoj-

nostem při uzavírání manželství. Toho lze však docíliti jen tehdá, když ohlášky stanou se v bydlišti snoubenců, poněvadž jejich poměry zajisté jen na tomto místě jsou tak známy, že důvodně lze se nadíti odhalení vyskytující se snad překážky manželství. Každým způsobem stalo by se dosažení řečeného cíle illusorním, kdyby, jak domnívá se obhájce manželského svazku, i při víceleté nepřítomnosti jednoho ze snoubenců v místě, v němž opodstatněn jest jeho obecný soud, postačilo, by předsevzaly se ohlášky jen na tomto místě, kde jeho osobní poměry nejsou známy.

Nutno-li tudíž připustiti, že platnosti žalobcova manželství s C. D-ou byla na závadu překážka vadných ohlášek, zbývá jen ještě rozřešiti otázku, zda-li jest žalobce oprávněn, této neplatnosti se dovolávati.

Nižší soudové zodpověděli i tuto otázku záporně, poukázavše k tomu, že i nynější žalobce byl dle § 74. ob. z. obč. povinen, o to pečovati, by všechny předepsané ohlášky byly patřičným způsobem předsevzaty, toho však neučinil a proto nemůže považován býti za stranu nevinnou po rozumu § 96. ob. z. obč.

Proti tomu dlužno však namítnouti, že pak-li sám duchovní správce přes výslovné údaje snoubencovy v době jeho pobytu v S. považoval za postačitelno, by vykonaly se ohlášky jen v S. a před projitím šestinedělní lhůty od ženichova příchodu do S., nelze žalobci, tehdá 23 léta starému, nezkušenému a práv neznalému, dojista přičítati za zavinění, jeho právo k odporu vylučující, že učinil více, než sám duchovní správce, spolehnuv se spíše na to, že tím, že věc dle pravdy před duchovním správcem přednesl, a tím, co týž na to zařídil, bylo v každém směru platným předpisům zadost učiněno.

Co přimělo duchovního správce k tomu, že vykonal oddavky, ač byla zde překážka manželství, nepřichází zde v úvahu. Každým způsobem jest úsudek prvého soudu, »že se duchovní správce soukromou cestou dověděl, že se žalobce v S. 6 týdnů před prohlášením ohlášek zdržuje, poněvadž by jinak k oddání snoubenců byl nepřikročil« (l. 55 n., 56) domněnkou, nemající ve výtěžcích jednání ani té nejmenší opory.

Shrne-li se to, co bylo řečeno, plyne z toho tudíž závěr:

1. že manželství, jež uzavřel žalobce J. K. se žalovanou C. D-ou, jest pro nedostatek platných ohlášek (§§ 69., 72. a 74. ob. z. obč.) neplatno; 2. že žalobce jako nevinná strana (§ 96. ob. z. obč.), která vešedši bez svého zavinění ve sňatek neplatný, na svých právech újmu vzala (§ 94. ob. z. obč.), oprávněn jest, neplatnosti manželství toho se dovolávati.

Jeho žalobní prosba jest tedy již se stanoviska §§ 69. násl. ob. z. obč. opodstatněna, pročež, aniž by nutno bylo, pouštěti se do rozboru uplatňovaného důvodu odpůrčího § 49. ob. z. obč. a dovolávacího důvodu § 503. č. 2 c. ř. s., bylo dovolání vyhověno a změnou rozsudku odvolacího soudu, kterým potvrzen byl nález prvého soudu, žalobu zamítající, uznáno dle prosby žalobní.

Poněvadž dle toho, co shora doličeno, nenese žalobce viny na neplatnosti manželství a také při žalované zavinění podobné se neobjevilo, jest výrok, ve směru tom dle § 11. nař. min. oprav. z 9. prosince 1897 č. 283 ř. z. učiněný, ospravedlněn.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 24. března 1908 č. j. Rv II. 227/8-1. JUDr. *Edvard Strass.*

K řízení dražebnímu lze přistoupiti pouze tak dlouho, dokud v řízení tom nebyl udělen příklep.

Rozvrhovým usnesením ze dne 31. prosince 1907 č. j. E V 1728/7-27 zamítl c. k. okresní soud pro Staré Město a Josefov v Praze k odporu knihovní věřitelky H. H. nárok hlavního berního úřadu na přikázání převodního poplatku z nejvyššího podání za vydražený dům docíleného v pořadí výsadním, poněvadž poplatek ten k dražbě přihlášen nebyl a proto dle § 172. ř. exek. přikázán býti může z dílčí podstaty bez ohledu na výsadné pořadí zástavního práva teprve po úplném uspokojení vymáhajících věřitelů. I přikázal pak exekuční soud řečený poplatek před knihovní věřitelkou H. H. a zamitl odpor její proti přikázání tomu, poněvadž převodní poplatek z prodaného domu dle § 72. popl. zák. zákonného přednostního práva zástavního na domě tomto požívá a v případě nepřihlášení jeho k dražbě sice ztrácí pořadí výsadné, ale přísluší mu pořadí po vymáhajícím věřiteli s předností před ostatními věřiteli knihovními (§ 172. ř. exek.), Knihovní věřitelku H. H. však za vymáhající věřitelku v tomto dražebním řízení pokládati nelze a proto převodnímu poplatku přísluší přednost před její knihovní pohledávkou. Neboť přístup k dražebnímu řízení povolen býti může dle §§ 33. a 139. ř. exek. jen po tak dlouho, pokud toto jest v běhu a řízení udělením příklepu vydražiteli skončeno nebylo. Jelikož však usnesení, kterým věřitelce H. H. povolena byla k vydobytí její vykonatelné pohledávky exekuce nucenou dražbou domu, o nějž jde, a dožádán byl exekuční soud o výkon dražby, došlo k tomuto soudu teprve dne 5. prosince 1907, tudíž po právoplatném udělení příklepu, což se stalo dne 2. prosince 1907 a čímž

dražební řízení bylo skončeno, odmítnut byl dožádaný výkon dražby i nestala se proto H. H. vymáhající věřitelkou a nepřistoupila k dražebnímu řízení.

C. k. zemský soud v Praze jako soud rekursní nevyhověl usnesením ze dne 29. ledna 1908 č. j. R I 28/8-35 rekursu H. H.

Důvody: Také soud rekursní kloní se k názoru soudu exekučního, že stěžovatelka přes to, že jí pro její knihovní pohledávku povolena byla exekuce nucenou dražbou domu a že dožádán byl soud exekuční o výkon této dražby, nepřistoupila k dražebnímu řízení ohledně domu tohoto u soudu exekučního již zahájenému ve smyslu § 139. ř. exek. a nestala se tím ve skutečnosti vymáhající věřitelkou v příčině tohoto řízení dražebního, jelikož toto právoplatným udělením příklepu při dražbě dne 2. prosince 1907 odbývané již skončeno bylo. Kdyby platným měl býti opačný náhled hájený stěžovatelkou v rekursu, pak neměl by platnosti a významu odstavec čtvrtý § 139. ř. exek., který ukládá soudu exekučnímu, aby vyrozuměl takového pozdějšího věřitele, který učinil také návrh na zahájení řízení dražebního, zdali a kterému zahájenému řízení dražebnímu přistoupil. Právem proto považoval soud exekuční onoho věřitele, za nímž přikázal převodní poplatek, za skutečného vymáhajícího věřitele při provedeném a skončeném řízení dražebním a přihlížel ku stěžovatelce toliko jako k následující věřitelce knihovní, ohledně níž jeví se býti tudíž použiti § 172. posl. věty ř. exek. v příčině přikázání převodního poplatku zcela odůvodněným.

Ani nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu H. H., maje za to, že nižší stolice ji právem nepovažovaly za věřitelku, která by byla k dražebnímu řízení přistoupila, poněvadž v době, kdy usnesení dražbu povolující k soudu exekučnímu došlo, totiž dne 5. prosince 1907, řízení dražební v exekuční záležitosti vymáhající věřitelky občanské záložny v Ch. proti dlužníkovi následkem toho, že byl již před tím, dne 2. prosince 1907 udělen příklep, tam již ve smyslu § 139. ř. exek. nebylo v běhu a soud exekuční se zřetelem na právoplatnost řečeného příklepu musel odmítnouti provedení vnucené dražby domu, také stěžovatelce povolené, takže o nějakém přístupu H. H. k zahájenému a trvajícímu řízení dražebnímu již nemůže býti řeči.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. března 1908 č. j. R II 185/8-1. *J. B.*

K návrhu na opětnou dražbu není oprávněn věřitel, jehož právo zástavní zapsáno bylo teprv po poznamenání příklepu do knih.

Usnesení c. k. okresního soudu v Mor. Ostravě ze dne 11. ledna 1908 č. j. E VI 1915/6-84, jímž k návrhu knihovního věřitele L. H., dne 3. ledna 1908 se svou pohledávkou do knih zapsaného, povolena byla opětná dražba usedlosti, dne 12. března 1907 vydražené, bylo k rekursu vydražitele usnesením c. k. krajského soudu v Novém Jičíně jako soudu rekursního ze dne 8. února 1908 č. j. R IV 34/8-89 změněno v ten rozum, že návrh na povolení opětné dražby byl zamítnut.

Důvody: Knihovní pohledávka L. H., jenž navrhl opětnou dražbu, byla podle knihovního výtahu do knih vtělena teprv dne 3. ledna 1908, tedy když již dne 12. března 1907 byl poznamenán na listu vlastnictví příklep usedlosti. L. H. není tudíž k návrhu na opětnou dražbu legitimován, poněvadž uvedenými v § 154. ř. exek. věřiteli na usedlosti právem zástavním pojištěnými rozuměti dlužno pouze ony, kdož vtěleni byli, nežli udělen byl příklep, neboť pouze tyto knihovní věřitele lze považovati za účastníky v řízení dražebním. Oni věřitelé však, kteří pojištěni byli právem zástavním teprv po udělení příklepu, mají podle čl. XXVI. uvoz. zák. k ř. exek. a § 72. knih. zák. pouze podmínečné právo knihovní pro ten případ, bude-li dražba prohlášena bezúčinnou, a podle odstavce 3. § 72. knih. zák. vymazají se tehdy, když dražbě nebylo odporováno aneb odpor byl s konečnou platností zamítnut, všechny zápisy, dobyté po poznamenání příklepu proti dosavadnímu vlastníku.

Žádost za opětnou dražbu bylo proto pro nedostávající se legitimaci navrhovatele zamítnouti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu knihovního věřitele, jelikož v odpor vzaté usnesení se srovnává se stavem věci a se zákonem.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 10. března 1908 č. j. R III 63/8-1. *A. V.*

Literární zprávy.

Poplatek z převodů majetkových na případ smrti. Díl II. Napsal Dr. Vilém Funk (Knihovna Sborníku věd právních a státních, řady státovědecké čís. XIII.).

Chudě vzdělávanému lánu práva finančního přibyl svěží, svědomitý pracovník. Slibné ukázky Funkových prací literárních, zejména jeho důkladný historický rozbor poplatku z převodu na případ smrti, roku 1902 vydaný, vzbudily zájem všech, kdo z povinnosti nebo ze záliby probírají se spletitými normami poplatkovými, v nichž doposud jediným, ačkoli již ne zcela spolehlivým průvodcem v jazyce českém byly Talířovy »Poplatky a kolky v Rakousku«. Hojné novely zákonné, od roku 1896 vydané, a změněné zatím v nejednom směru názory judikatury snížily přirozeně během času praktickou cenu některých oddílů vynikající práce Talířovy a hlasy přečetných interesentů stále důtklivěji volají po novém interpretu.

Ovšem není celý soubor poplatkového práva látkou, která by spracována býti mohla na ráz, i dlužno spokojiti se, když postupně aspoň nejdůležitější partie její dojdou pečlivého výkladu. Dr. Funk vykonal dílo záslužné, pojednav o předmětu stejně důležitém pro praktika, jako zajímavém pro teoretika. Jeho dvojdílná kniha o poplatku z převodů majetkových na případ smrti přispěje dojista značnou měrou k rozptýlení četných pochybností o dosahu některých platných předpisů zákonných, neboť spisovatel snaží se vystihnouti pravý smysl jejich na podkladě historického vývinu dotyčné normy bez ohledu na tradici osvědčených autorit, s níž se leckde ocitá v rozporu.

Nedávno vyšlý druhý svazek spisu zabývá se soustavou práva platného a vyličuje především v § 1. podstatu poplatků z převodu majetkových mortis causa, při čemž dospívá ku správnému názoru, že mají charakter daní a nikoli poplatků ve vlastním slova smyslu. V dalším § vykládá vznik těchto poplatků převodních a líčí pozdější proměny, jimž během času podrobeny. Svá tvrzení opírá vesměs o výsledek vlastního bádání v archivu ministerském, při čemž bystře obhajuje své částečně odchylné stanovisko oproti jiným vykladatelům tohoto oboru.

V § 3. cituje autor důvody, jež vedly k zavedení poplatků převodních, jichž oprávněnost rozebírá pak v následujícím §, uváděje názory zastanců i odpůrců daně dědické mezi spisovateli. Seznámiv čtenáře v §u 5. s předpisy cizích států evropských ve příčině poplatků převodních, vyličuje Dr. Funk v následujícím §u místní působnost našich předpisů zákonných. V §u tom došla řešení velmi nesnadná a komplikovaná otázka zdanění pozůstalostí vzhledem k poměrům mezinárodním. Zejména zajímavým jest výklad pochybné i v judikatuře správního soudu otázky reciprocity formální a materielní, jíž autor rozebírá i na základě poradních protokolů, o nařízení ze dne 8. dubna 1854 č. 84 ř. z., do té doby úplně neznámých, a tím připojuje k interpretaci dosud obvyklé velmi cennou inter-

pretaci, z úmyslu zákonodárcova vyplývající. Pestrost norem v §u tomto probraných obráží se již v rozsahu stati, která bude zejména praktikům nad míru vítanou, zvláště sestavením zásad i v ostatních státech evropských platných.

Nejobsáhlejší částí díla je § 7., v němž autor probírá především podmínky, za jakých lze jistý předmět podrobiti poplatku z převodu majetkového na případ smrti a řeší mimo jiné i spornou otázku, kdy podléhají poplatku tomu převody majetkové, založené smlouvami svatebními. V oddíle nadepsaném »Věcný objem předmětu« uvažuje spisovatel o tom, které věci v určitém případě mohou býti pokládány za předmět převodu a tudíž i spoplatnění, načež v oddíle nejbližším osvětluje komplikované a nejasností svou pověstné předpisy zákona poplatkového, jimiž má býti zjištěn okamžik, rozhodný pro posouzení hodnoty poplatného předmětu, dále předpisy o břemenech, která při zjišťování hodnoty věci odrážeti lze, jakož i o prostředcích, jichž za účelem zjištění hodnoty té při různých předmětech poplatných užiti sluší.

V § 8., pojednávajícím o subjektu daně dědické a ručení za ni vyslovuje se spisovatel ve sporné otázce, vztahuje-li se solidární ručení za poplatek při několika nabyvatelích téže věci, bezvýminečně přihlášených, jen na dobu před odevzdáním pozůstalosti či také na čas po tomto odevzdání, pro náhled poslednější a přivádí také platné důvody pro tento svůj názor.

Případy osvobození jistých převodů majetkových od placení poplatku probrány jsou přehledně v §u 9., načež autor přistupuje k výkladu o míře daně dědické při poplatku obohacovacím a immobilárním.

V následujícím oddíle (11.) vypisuje se zevrubně činnost jednotlivých faktorů v řízení ukládacím, a to především činnost strany ku placení povinné, při čemž jednotlivým částem výkazu pozůstalostního věnována náležitá pozornost, v druhé řadě spolupůsobení soudů a posléz činnost úřadů finančních, jichž příslušnost v tom směru autorem pečlivě vymezena. V souvislosti s thematem tímto zmiňuje se spisovatel také o instituci přísahy vyjevovací.

V dalších statích pojednáno ještě o prostředcích opravných, zejména též o pochybné otázce, zda a pokud t. zv. představení (rozklad) uznati lze za prostředek zákonem přípustný (§ 12.), o zániku závazku poplatkového, při čemž autor první ze všech spisovatelů finančních rozebírá otázku zániku obligace veřejnoprávní s přesným přikloněním se systematickým k obligačnímu právu soukromému (§ 13.), o přestoupení předpisů zákonných, daných za účelem správného a včasného zjištění předmětů poplatných (§ 14.) a posléz o převodu předmětů pozůstalostních na základě práv-

ních jednání mezi živými (§ 15.). Zejména posléz zmíněný paragraf obsahuje mnohé cenné pokyny, pro praktiky tím důležitější, ježto zákonu nelze v tomto bodu ušetřiti výtku kusosti.

Na závěrek knihy připojen je zajímavý statistický přehled o výši vybraných poplatků z převodů majetkových na případ smrti za čas od r. 1889 do r. 1905, z něhož patrno, že na království České vypadá průměrem $^1/_5$ všech poplatků obohacovacích a $^1/_4$ všech poplatků immobilárních v Rakousku docílených.

Jak již z předchozích řádků patrno, jest kniha Funkova, vypravená v pečlivé formě děl vydávaných v knihovně Sborníku věd právních a státních, ovocem svědomitého studia a opravdové práce vědecké. Autor všímá si pilně literatury domácí i zahraničné, vůči níž však neváhá zaujmouti samostatné hledisko, kdekoli se mu k tomu příležitost naskytne, stopuje bedlivě zákonodárství cizozemské, jehož zásady se zásadami u nás platnými srovnává, a rovněž i příslušná judikatura je tu snesena s uznání hodnou úplností. Mluva knihy jest, až na nepatrné výjimky, všady prostá, nevyumělkovaná a správná. *Dr. Bohuslav.*

Prof. Dr. Max Gmür: **Was bringt uns das schweizerische Zivilgesetzbuch?** Ein Vortrag. — V Bernu, A. Francke, 1908. — 26 stran.

Dne 10. prosince 1907 jednohlasně sankcionován byl radou národní a radou stavovskou švýcarský občanský zákonník, jehož návrh sepsán byl prof. Hubrem v Bernu. Zákonníkem tímto, jenž vstoupí v život dnem 1. ledna 1912, zavedeno bude ve Švýcarsku jednotné právo občanské; dosud tam platí (s výjimkou jednotného práva obligačního) více různých práv, než je kantonů.

Přednáška Gmürova, o níž tuto podáváme zprávu, poukazuje na nejhlavnější novoty, jež zákonníkem tím se zavádějí. Z nich buďtež zde některé uvedeny.

Článkem prvním nařizuje se soudci, že nesmí odmítnouti rozhodnutí žádné právní otázky; nenajde-li rozřešení v zákoně, má rozhodnouti dle obyčeje a není-li ani toho, tak jak by rozhodl jakožto zákonodárce. Jak vidno, zákonodárce neváže tu tedy soudce na rozhodnutí dle analogie zákona (jinak § 7. obč. z. rak.).

Článek druhý obrací se ke všemu lidu a nařizuje, že každý ve vykonávání svých práv a v plnění svých povinností má jednati dle dobré víry (nach Treu und Glauben). Tím hlavně míří se na to, aby uplatněna byla zásada: »Malitiis non est indulgendum« v protivě k ustanovením starších zákonníků ve smyslu: »Qui jure suo utitur neminem laedit« (srov. § 1305. obč. z. rak.).

Způsobilost uzavříti manželství počíná u muže teprve dvacátým, u ženy teprve osmnáctým rokem. Dětem manželským dává se ochrana soudní proti nepořádným (liederlich) a lhostejným rodičům. Nemanželský otec je povinen platiti alimenty do osmnáctého roku dítěte a to přiměřeně dle postavení svého a matky; slíbil-li před obcováním matce manželství, přiřknou se mu děti s následky stavovskými (mit Standesfolgen), t. j. obdrží jeho jméno, příslušnost a jistá práva rodinná i dědická. Stanovena jest i povinnost podporovati blízké příbuzné.

Zákonná posloupnost jde jen do třetí parentely (do děda a báby a jejich potomků). Pozůstalý manžel obdrží vedle dětí dle své volby buď polovici pozůstalosti k požívání aneb čtvrtinu do vlastnictví; vedle rodičů a sourozenců zůstavitelových čtvrtinu do vlastnictví a tři čtvrtiny k požívání.

Ještě mnoho zajímavého poskytuje tato informativní přednáška, ale uvésti více, přesahovalo by místo referátu přiměřené. &.

Hovorna.

O sirotčích radách. (Dokončení.)

Pokládám dle toho, co jsem uvedl, k vedení řádného dohledu na výchovu poručenců za úplně postačitelné a z oboru soudní právomoci nevybočující tyto prostředky:

1. pravidelné vyžadování seznamů nemanželských porodů a úmrtí od správ matrik,

2. vzetí do slibu poručníků a spoluporučníků a rozhovor s nimi a mateřskými poručnicemi o stavu vychování poručenců, o případných nedostatcích ve vychování a způsobu odpomoci a

3. periodickou revisi sirotčí knihy každý druhý rok spojenou s vyžadováním zpráv od poručníků a mateřských poručnic, pokud takových zpráv nepodávají při skládání účtů aneb revisích majetku, a ohledně dětí školou povinných zpráv od školních správ.

Nějaký další dohled si mohou dle libosti vymiňovati dobročinné spolky při poskytování podpor, jak to činí zemský výbor království Českého při udělování podpor ze zemského sirotčího fondu dle instrukce, vydané na základě § 13. zák. ze dne 29. října 1902 č. 78 z. z.

Konečně také vypomůže předpis § 217. ob. z. obč. o všeobecné povinnosti (nikoliv pouze oprávnění, jak soudím z doslovu: »Jedem . . . . . . steht die Anzeige bevor«) k ohlašování nedostatků. Toto oznamování jest jak ono na základě § 178. ob. z. obč. v městech větších stíženo tím, že lidé

v případech takových nevědí, na který úřad neb na kterou kancelář se obrátiti mají, a mělo by se obecenstvo občas na to upozorňovati, kam své údaje adresovati má. Možno, že by se takto zamezily mnohé případy trýznění dítek, které vlastně ku konci předešlého století zavdaly podnět k přísnějšímu dohledu na vychování (viz min. nař. 1899 č. 49 věstníku), ale vyšly by na jevo takto i mnohé případy zanedbání povinnosti vychovatelské, přidržování k nemravným skutkům, opuštěnosti mládeže atd. Naznačené zákonní předpisy vyšly průběhem času tak z paměti lidské, že i vídeňské policejní ředitelství, jak při processu v záležitosti comtessy Marie Veithové na jevo vyšlo, nepokládalo za nutné anonymní oznámení o nemravném chování 17leté dívky postoupiti k jednání sirotčímu soudci.

Věci ty měly by se důkladně uvážiti dříve, než se do občanského zákonníku vřadí celý titul o 14 §§ dle osnovy novelly (obsah uveden na str. 539 tohoto časopisu letošního ročníku). Dle této osnovy, kteráž jinak mnohé pozoruhodné a velmi chvalitebné opravy pro záležitosti poručenství a opatrovnictví obsahuje, mají se ve všech obcích téměř bez výminky zříditi sirotčí rady pod jménem poručenských rad. Útvaru obmýšlenému z praktického stanoviska lze mnoho vytýkati a jest obava, že předpisy dotýčné zůstanou jakožto nepraktické pouze na papíře. Jest hádankou, jak se na venkově, zejména mezi ženami, jež mají dost starostí o své vlastní děti a o své hospodářství, najdou osoby, mající místní znalost a jevící trvalý zájem pro ochranu mládeže, mimo to jsouce ochotny a způsobilé k převzetí úkonů spojených s úkolem poručenské rady.

Poručenské rady musí jakožto korporace míti schůze pro sebe a kromě toho mají býti svolávány k rokování u poručenských úřadů. Ježto členové za své meškání času a za své dojíždění do sídla poručenských soudů nemají nároku na nějakou náhradu, která by ostatně státu přišla draho, lze pochybovati, že takové členství na sebe vezmou za pouhý čestný titul sirotčího rady.

Nedostaví-li se poručenské rady k soudu aneb nebudou-li konati pro sebe schůze, vůbec budou-li v celku zanedbávati své povinnosti, nemá poručenský soud proti nim žádné disciplinární moci. Jen proti jednotlivým členům může soud vysloviti vyloučení z rady, což si mnozí rádi dají líbit, ježto budou zbaveni obtíží a škod s dostavováním se do schůzí spojených.

Soudy poručenskými radami budou míti práci jen rozmnoženou, jim se nikterak práce neusnadní; neboť na místě bezprostředního dohledu na poručníky vstoupí dohled na poručenské rady, jichž má být v každém okresu pravidelně tolik co obcí a jež úřady budou muset svolávati ke schůzím a udržovati je v činnosti, jinak klesnou v zapomenutí.

K činnosti poručenských rad náleží dle osnovy také podávání posudků o účelnosti neb přiměřenosti zamýšlených opatření ohledně osoby neb jmění poručenců. Bude-li poručenský soud vyžadovati takové posudky v každé záležitosti, jest obava, že se vyřizování poručenských věci nemírně protahovati bude zejména překážkami při svolávání schůzí, což by padalo zvláště na váhu při věcech, které nestrpí žádného odkladu. Vyskytují se také v poručenských věcech záležitosti velmi spletité, vyžadující důkladné studium spisů a k podání úsudku v takových věcech, v kterých jest třeba místní znalost úplně lhostejná, bude míti poručenská rada sotva vždy chuti aneb členové její dosti času.

Ustanovení § 34. osnovy, dle kterého v případech, kde by nebylo možno ustanoviti poručníka, poručenstvo vloženo býti může na poručenskou radu, by bylo pro soudy velmi pohodlné; avšak poručenská rada jakožto korporace nemůže dle povahy věci úřad poručenský vykonávati, musela by vložiti úřad ten na některého svého člena, jako nyní se děje ustanovení opatrovníka pro nalezince, jichž poručenství vede ústav, a tak by mohl soud přímo toho člena poručenské rady za poručníka ustanoviti.

Celý organismus poručenských rad by byl velmi těžkopádný a komplikovaný. Dozorci mužského a ženského rodu mají dohlížeti na poručníky a podléhají zase poručenským radám, poručenské pak rady soudům. Bude-li míti kdo nějakou stížnost neb návrh v poručenských věcech, obrátí se raději přímo k sirotčímu soudci a nebude se spoléhati na to, že poručenská rada věc dříve vezme v úvahu. Budou-li ostatně poručníci své povinnosti konati, nebude potřebí dohledu, který si dá svědomitý poručník líbiti od soudu, jenž jej ustanovil, nikoli však od osob, které se třeba jen z pouhé zvědavosti neb k ukrácení chvíle do úřadu dohližitelského dotřely.

Poručenské radě přiděluje osnova též spolupůsobení při volbě povolání poručenců. S touto volbou má se věc ve skutečnosti zcela jinak, než si ji osnova představuje. Dbalý poručník již před vystoupením dítěte ze školní povinnosti vyzví, v jakém povolání by mělo zálibu a k jakému povolání se dle tělesných a duševních schopností hodí. Uváží sám obtíže toho neb onoho povolání a pátrá včas u sprostředkovacího ústavu neb u přátel a příbuzných svých neb poručencových, kde by poručence výhodně umístil. To není výsledek okamžitého rozhodnutí, nýbrž delšího pozorování. Proto také poručníci pokládají za zbytečno, vyžádati si radu sirotčího soudce neb jeho svolení.

Osnova jest celkem velmi optimistická, předpokládajíc, že se všude najdou osoby a to osoby podle osnovy kvalifikované, které by bez ohledu na škody jim v jejich vlastním povolání hrozící a bez ohledu na mnohé

nepříjemnosti, jež úkol poručenských rad by s sebou přinášel (ku př. oznamování nedostatků při výchově dětí pod mocí otcovskou jsoucích), členství v poručenských radách přijímaly. Skladatel její měl bezpochyby na mysli jen poměry velkoměstské, zejména poměry Vídně, kamž se mládež hrne za nabízenou velkou mzdou a jejížto potomstvo často mravně pokažené se pak do svých domovských obcí na venkov vrací a zde teprve opět nápravy dochází.

Ve velkých městech se ovšem najdou mezi intelligencí lidé šlechetní mající smysl pro ochranu mládeže, těm by se však mělo doporučiti, aby místo dohlížení na jiné poručníky sami se k převzetí poručenství hlásili.

Na venkově žijí lidé a zaměstnávají se více mimo stavení, jeden druhého má skoro stále na očích, jsou tu zcela jiné poměry a proto není radno dle poměrů velkoměstských organisovati celou říši.

O dětech rakouských příslušníků v cizině vychovávaných, pak o dětech kočujících umělců a potulných lidí, zejména cikánů se osnova nezmiňuje, ačkoliv by byla k tomu příležitost při obmýšleném předpisu odst. 3. § 6., dle něhož si poručenské rady mají vzájemně oznamovati změnu pobytu poručence, kterouž po každé — jak osnova se domnívá — zákonní zástupcové poručenské radě oznamovati budou.

Ad. Chmelíček, c. k. soudní rada v Prachaticích.

Denník.

K oslavě panovnického jubilea koná Právnická jednota v Praze slavnostní týdenní schůzi, na níž pojedná p. dvorní rada prof. Dr. Albín Bráf, o thematě: »Právo, hospodářství a politika za panování Jeho cís. a král. Apoštolského Veličenstva císaře Františka Josefa I.« Laskavostí městské rady král. hl. města Prahy byl k této schůzi, jež koná se ve čtvrtek dne 26. listopadu 1908 o 6. hod. večerní, propůjčena velká zasedací síň staroměstské radnice.

K jubileu dra. Pavlíčka. Na právnické fakultě věnoval p. prof. dr. Karel Herrmann šlechtic Otavský, na počátku přednášky dne 31. října 1908 oslavě sedmdesátých narozenin pana dra. Pavlíčka proslov, v němž ocenil vynikající jeho vědeckou činnost, zejména na poli práva obchodního a směnečného a projevil přání, aby vysocectěný jubilár ještě dlouho zůstal zachován k slávě a zdaru naší vědy právnické.

— V České Akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění blahopřál předseda J. Exc. pan ministr dr. Antonín rytíř Randa v sezení I. třídy dne 31. října 1908 přítomnému panu dru. Pavlíčkovi jménem třídy velice vřelými slovy. — K oslavě panovnického jubilea Jeho Veličenstva a za příčinou svých sedmdesátých narozenin věnoval pan dr. Pavlíček Hlávkovým Studentským kollejím vysokých škol českých 10.000 K na zřízení chovaneckého místa.

O cílech a problemech soudního lékařství měl přednášku prof. dr. Vladimír Slavík dne 23. října 1908, jíž zahájil činnost jako řádný professor soudního lékařství na české universitě po dv. r. prof. Reinsbergovi, jenž počátkem tohoto studijního roku odešel na odpočinek. Přednáška, jež vyšla v Časopise lékařů českých i ve zvláštním otisku, obsahuje krátké vylíčení dějin soudního lékařství, zejména s ohledem na české zástupce této vědy a objasňuje funkci lékaře v případech soudních, vytýkajíc zejména, že posudek má býti podán pouze se stanoviska medicinského a nemá se plésti do věcí, jež spadají v úkoly soudcovy. Nález i posudek má býti upraven tak, aby ho mohl využitkovati soudce, obhájce nebo státní zástupce k zjištění viny nebo neviny, k důkazu pravdy nebo nepravdy. Nález má býti sepsán tak, aby mohl býti po případě kontrolován jinými lékaři, kteří v nálezu mohou shledati jinou chorobu, než jakou předpokládali původní ohledači a kteří tak na základě původního nálezu mohou činiti jiné, správnější posudky, než jaké vydali lékaři, nález stanovivší.

K otázce nepříčetnosti. Na sjezdu rakouských psychiatrů, konaném ve Vídni dne 5. října 1907, referoval psychiatr prof. Wagner z Jaureggů o »otázce nepříčetnosti v osnově trestního zákona« a shrnul vývody svoje v tyto požadavky psychiatrické vědy vzhledem ku blízké reformě trestního zákonodárství: »1. Budiž v zákoně výslovně ustanoveno, že znalci lékařství přináleží úkol, vysloviti se jediné o duševní poruše; že však spadá výhradně v kompetenci soudcovu, rozhodovati otázku příčetnosti. — 2. Lékař nemůže s vědeckého stanoviska zodpověděti otázku volného určení lidské vůle. — 3. Psychické poruchy, jež nepříčetnost zakládají, buďtež k uvarování omylů v zákoně výslovně uvedeny, jako porušení a slabost duševní, porucha vědomí (lépe než bezvědomí). — 4. Budiž v zákoně vysloveno vhodným způsobem, že jen jistý stupeň poruchy podmiňuje nepříčetnost. — 5. Budiž v zákoně výslovně ustanoveno, že příčetnost má se posuzovati ne obecně, nýbrž ve vztahu ke konkrétní činnosti trestní (na př. jinak u urážek, deliktů politických, sexuálních nežli na př. u vraždy, krádeže atd.). — 6. Pro případ, že bude opilost jako podmínka nepříčetnosti zvláště normována, má se býti výrazu »úplné opojení«

vystříháno, a i zde sluší zdůrazniti, že příčetnost ve vztahu ke konkrétnímu činu trestnému má být uvažována. — 7. Jako nutný doplněk ustanovení trestního zákona o nepříčetnosti duševně chorých jest zaříditi zákonem vhodné opatrování zločinců na duchu chorých, pokud obecně jsou nebezpečni. Nejlépe doporučuje se zřízení státních ústavů pro kriminální blázny. Vedle toho lze dle okolností doporučiti i annexy u trestnic, nikoli však u obecných (zemských) blázinců. — 8. Bylo by pokrokem, kdyby nový zákon trestní přijal pojem »zmenšené příčetnosti« (neb věda lékařská přímo se vzpírá osudnému aut-aut úplné příčetnosti neb úplné nepříčetnosti), což by ovšem nutně přivodilo i změny u výkonu trestu.«

Dr. Z. Tlamich.

Žaloby z obohacení. V lex. 25. Dig. de act. rerum am. 25. 2. praví M a r c i a n u s, že jest ustanovením všelidského práva, aby věc nazpět požadována býti mohla od těch, kteří ji drží bez spravedlivého důvodu: jure gentium condici puto posse res ab his, qui non ex justa causa possident. Podle toho jsou tedy žaloby z obohacení alespoň převahou ústavem juris gentium, a nebude se v nich jeviti živel národnostní takovou měrou, jako na př. v právu rodinném neb dědičném, ano i věcném. To se také osvědčilo při nových kodifikacích naší doby, jako zejména ve š v ý c a r s k é m p r á v u o b l i g a č n í m prvního titulu, odstavci třetím, čl. 70 až 76 »o bezdůvodném obohacení«. Ano, to se osvědčilo i v n ě m e c k é m p r á v u o b č a n s k é m ve 24. titulu druhé knihy, §§ 812. až 822. To jest tím pozoruhodnější, poněvadž v jiných oborech něm. práva občanského došly silně uplatnění názory národního německého práva, jako na př. zcela neurčitý a kolísavý pojem »Gewere« v právu věcném, jak tomu svědčí výklady B r u n n e r o v y v Holzendorfově Encyklop. str. 287. a G i e r k o v y str. 481., kteří s patrným zadostiučiněním konstatují, že se živly něm. národního práva proti právu římskému valně zmohly; — ale žaloby z obohacení zůstaly jimi netknuty, ony opakují jen zásady juris gentium již v právu římském založené, jak je vyložil obšírně P a v l í č e k v českém spise svém »o žalobách z obohacení«, a jest našemu českému autorovi zajisté nemalým uspokojením a badatelským potěšením, že se v moderních zákonech setkává se zásadami, jakéž byl již skorem před čtyřiceti léty vykládal.

O trestním řízení proti mladistvým (do 18 let) jedná nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 21. října 1908 č. 13. věstn., jež vstoupí v život dnem 1. ledna 1909. Nejdůležitější ustanovení jest, že u okresních soudů, které zároveň fungují jako soudy poručenské, přikazuje se řízení o přestupcích osob mladistvých soudcům poručenským a jest lhostejno, zda osoba mladistvá ve věcech poručenských tomuto soudu

vůbec podléhá čili nic. Při ostatních soudech mají se trestní věci mladistvých přikázati jednomu soudci neb senátu. I v rejstřících mají věci mladistvých býti zvláště vyznačeny (písmenem J v rubrice poznámkové). Upozorňujeme na pojednání dra. Kallaba o této věci v tomto čísle Právníka (str. 769).

Rozhodčí soudy pro pensijní pojištění ve smyslu zákona ze dne 16. prosince 1906, č. 1. ř. z. z r. 1907 (o pensijním pojištění soukromých zřízenců) zřizují se nařízením ministerstva spravedlnosti ze dne 10. října 1908, č. 223 ř. z. (vyhlášeným dne 2. listopadu 1908) v sídle každé zemské úřadovny pensijního ústavu. Rozhodčí soud je složen ze stálého předsedy (jmenovaného ministrem z řady soudcovských úředníků) a čtyř přísedících (volených valnou hromadou polovicí ze zaměstnavatelů, polovicí z pojištěných). Soud tento výlučně je příslušen pro spory mezi ústavem pensijním a pojištěnými o existenci a výši nároků pensijních. Žaloba musí býti podána do šesti měsíců od doručení výměru pensijního ústavu.

»Rakouskou školu« ve vědě hospodářské pokusil se karakterisovati docent dr. Lifschitz z Bernu (v Beil. d. M. N. N. 1908 č. 108). Zakladatelem směru, jenž v německé literatuře tak se nazývá, jest Karel Menger, zástupci a pokračovateli Böhm-Bawerk a Wieser, vesměs professoři ve Vídni. Dvoje učení jest význačno pro tuto školu: nauka o methodě a theorie hodnoty. — Naproti historicko-empirickým bádáním a archiválním pracím, z nichž novější přívrženci historické školy hospodářské nemohli se probrati k všeobecnějším větám, vzbudil Karel Menger opět zájem theoretický a poukázal na to, že výstřelky školy historické zatemněny byly hranice různých věd; čímž přispěl k zachránění theorie vědy hospodářské. — Druhá zásluha jeho spočívá ve vzkříšení subjektivní theorie hodnoty, jež tvrdí, že subjekt je měřítkem hodnoty a spočívá na těchto úvahách: Hodnocení hospodářských statků závislo jest na subjektu, na člověku, neboť bez subjektu objekty neměly by hodnotu. Subjekt cení si hospodářské statky s ohledem na svůj blahobyt, jenž závisí na ukojení potřeb. Jelikož nasycení potřeb má hranice, jest také hodnocení závislé na hranicích toho nasycení. Jinými slovy, všechna hospodářská hodnota jest produktem subjektivního cenění, v poslední instanci subjektivní moment jest kořenem hodnoty, nikoli snad práce aneb jiný faktor produkční. Tím staví se tato theorie v protivu k Marxově vědeckému socialismu, neuznávajíc důsledně právo na plný výtěžek pracovní.

Právo, hospodářství a politika za Františka Josefa I.

Řeč, kterou ve schůzi Právnické Jednoty v Praze, na oslavu šedesátiletého panování císaře a krále uspořádané, proslovil

Dr. Albín Bráf.

Slavné shromáždění! Ve staroslavné Olomouci dosedl dne 2. prosince roku 1848 na stolec předků mladistvý císařský princ František Josef. Dovršuje se šedesátý rok vlády jeho. Obecně panující srdečná oddanost obyvatelstva k panovníku, kterouž zkaliti nedovedly ani mocné v říši naší zápasy politické, národnostní a třídní, způsobuje, že se dovršení slaví jako svátek. Svátek vzpomínky a vřelého uctívání. Vzpomínka sleduje mocnářovy osudy osobní, ve kterých řídky nejsou ani rány a žaly lidsky nejtěžší. Zastavuje se u překonaných různých otřesů, vyvolaných během prvních dob panování císařova vnitřními bouřemi a zevními rozpory, jež zažehnávaly se mečem na krvavých polích. Nejdéle utkvívá na díle míru těch šesti desítiletí, na dlouhém pásmu výkonů zákonodárných a správních a na ovoci jejich, které se jeví v osvětovém stavu národů a v jejich poměrech blahobytových.

Tomuto dílu platí především dnešní náš rozhled.

Menší měrou nežli za bývalých forem vládních závisí v ústavních státech přítomnosti osudy národů na vůli jejich knížat. Mocná hnutí myšlénková, často rázu mezinárodního, tradice dějinné a ideály lidu rozhodují o veřejném zřízení, obsahu zákonův i samém duchu správy. Leč přes to učí nás obecná každodenní zkušenost evropská, též z dob nejposlednějších, jak i ve státech takových, jejichž ústavy neponechaly tak široké pole živlu monarchickému, mocnářové svolením a odpíráním, podnětem,

počinem neb zákazem vykonávají vliv rozsáhlý, nepřestávají býti závažným činitelem dějinným. Svou rýhu zůstavuje každý v zařízeních a v osudech národů. Dějiny států nepřestávají býti dějinami jejich vládců. Dokonce u nás, kde není otázky důležité, aby nebyla předmětem snah a úsilí až do vzájemného vyvážení sobě odporujících, kde vůle panovníkova na konec znamená závaží, jež rozhoduje, na kterou stranu vážky se nakloní.

Dějiny panování císaře a krále Františka Josefa neznamenají však jen pouhou sumu o sobě cenných a významných výkonů vladařských bez určité celkové rázovitosti. Ani není nejvážnějším jejich momentem připuštění ústavních řádův a státoobčanských svobod, ba ani samo dualistické upravení říše. Neboť památka prvního ústavodárného skutku pojí se ku jménu Ferdinanda Dobrotivého. Zvláštní státoprávní postavení Uher pak nebylo nikdy úplně ve vlnách centralismu stopeno a byvši po povalení revoluce dočasně potlačeno, ožilo ve vyrovnání státoprávním z r. 1867 jen novými, silnějšími, pro jednotu říšskou arci spolu osudnějšími formami. V něčem jiném spočívá rázovitost doby toho panování.

Pod mocným tlakem idei revoluce francouzské prodělali postupně státové pevniny dílo přerodu, jež zobecnělé názvosloví naznačuje jako přechod k novověkému státu. Ten pojem zahrnuje hluboko jdoucí změny v řádech ústavních, novoty v ústrojí státní správy i zbrusu nové tvary samosprávné, ale také nový ideový podklad a směr správy veřejné ve všelikých oborech politiky kulturní i hospodářské, zásady, jež svědčily nejen novým názorům na svět a společnost, nýbrž také tomu dalekosáhlému společenskému přetvoření, jež vyplývalo nutně ze změněných poměrů v technice výrobní a dopravní.

Počátky i chod procesu toho nejsou všude stejny. Ne všude stojí na jeho úsvitu velký ústavní převrat, jako ve Francii. V Prusku slavila se ve dnech nedávno minulých stoletá památka zavedení nového městského řádu jako počátku nového zřízení samosprávného, a snad budou co nejdříve též oslavena stoletá výročí památných změn zavedených tam ve zřízení agrárním i živnostenském. Nikde arci nemohly idey, jež vévodily počátkům novověkého státu, obstáti v nestenčené síle. Liberalismus, jenž svými kořeny tkvěl ve světovém názoru století XVIII., neosvědčil tu míru neomylné spasnosti, svou dostatečnost k výlučné platnosti jako základní heslo vládní, kterou mu připisovala nadšená důvěra jeho prvních vyznavačů. I musil si dáti líbiti modifikace

a obmezení nějaká, zvláště obecně na poli sociálním; i v samé kolébce své, Francii.

Později než mnozí jiní státové vstupuje Rakousko na půdu novověkého státu. Teprve nastolením Františka Josefa. Ale jest význačno, že pod šedesátiletou vládou téhož jediného panovníka, spolu účinkem obecných evropských proudů a zvláště jistého paralelismu se sousední říší, prodělává všecky ty fáze státu novověkého, které v jiných státech byly prodělány za různých mocnářů, ba za střídání se vládních forem. Bylo tedy nutno prodělati tu první přímočarněji a rychleji.

Toť první význačný rys doby panování, jejíž jubileum slavíme. Druhý dán jest vybavením z dlouhé chronické tísně finanční, jejíž počátky sahají zpět do minulosti více než o století, kterou však během věku XIX. tím tíže bylo hojiti, čím opozdějším byl celý národohospodářský vývoj státu, čím méně vydatny tedy ony zdroje, na nichž bezpečná finanční rovnováha závisí. A ještě za vlády Františka Josefa zápletky vnější a války dílo ozdravění zastavovaly a mařily.

A zbývá znak třetí, zrovna pro nás závažný: poblednutí více než dvoustoleté tradiční politiky, jejíž vrchol spadá také do století XVIII., která však ještě v polovici věku XIX. v boji o primát rakouský v Německu byla u nás státní maximou politiky, jež chtěla stát i jazykově sjednotiti. —

Francouzský ancien régime končí revolucí z r. 1789 převratem ústavním. Pruský na počátku století XIX. nejprv ustupuje reformám na poli správním. Rakouský trval do r. 1848. Jeho rázovitým představitelem jest především císař František I., důsledný odpůrce nových proudů od západu přicházejících. Památka nejednoho významného zákonodárného skutku se pojí ke jménu jeho — spadá sem nejenom náš občanský zákonník, jemuž také kyne už brzo sté výročí platnosti, i zákon trestní a nové uzákladění soustavy přímých daní, počátky racionálního sjednocování v oboru daní spotřebních; také založení banky cedulové, počátky spořitelen a první železnice. Ale houževnatě zachovával a střežil hlavní pilíře starobylého agrárního řádu s pojící se k němu soustavou úřadů patrimoniálních, v oboru živnostenském zřízení cechovní v područí státní přivedené a tuhou prohibici v zahraničním obchodě. A čím dále se tyto staré řády zachovávají, tím více se rozvinuje rozdíl hospodářských sil mezi Rakouskem a zeměmi západními i Německem. Rozdíl, který se jeví

v tom, že se Rakousko nemůže národohospodářsky povznášeti rovnoměrně s nimi. A proto se nemohou povznésti ani jeho finance. I po kongresu vídeňském, když dlouhá doba míru zvyšovala možnost uvésti valutu a finance do nějakého pořádku, který měl zabezpečiti pozvolnou nápravu a návrat na normální kolej, zůstává latentní krise finanční. Bylo jen potřeba podnětu, aby propukla, jako pak skutečně propukla r. 1848.

Císař František zemřel r. 1835, ale panoval do r. 1848. Duch jeho byl zachován, příchodu nových proudů bylo příliš úzkostlivě bráněno. V Německu zatím Prusko pomocí celní jednoty hledělo si zjednati hospodářské předáctví a tak si připraviti cestu k politickému panství. Když konečně nové proudy úsilněji zaklepaly na brány Rakouska, nařízeno vyvazení pozemkové a povolena konstituce. Leč to nestačilo k odklizení zmatků. Uprostřed vnitřních zápletek a zevních nesnází vstupuje na trůn František Josef.

V paměti účastníků roku 1848 a jejich nejbližších vrstevníků zůstala trpkost nad náhlým potlačením snů ústavních. Proto vidí ve všem, co následovalo, jen reakci a policejní vládu. Ale čas od konce r. 1848 až do říjnového diplomu a ústavy únorové byl přece jen dobou památných výkonů ve velikém slohu na poli zákonodárném a správním. Tvoří se systém odborných ministerstev, jejichž počin všude je patrný. Politická správa a soudnictví se postátňují, pokud byly dosud v rukou patrimoniálních orgánů. Sem náleží dále reorganisace finančních úřadů a zřízení finančních prokuratur, a reorganisace neb novostavby skoro ve všem ostatním oboru ústrojí správního. K tomu pojí se počátky nové správy obecní. V oboru judiciálném zákony o nesporném řízení, směneční řád, trestní zákon, zavedení státních zastupitelstev, řád notářský. Ve správě finanční jako důsledek postátnění veřejné správy a zrušení patrimoniálního zřízení zákon poplatkový, tento málo náviděný zákon, který přece náleží k nejzajímavějším zjevům naší legislace v 19. století. A na poli vyučovacím! Všichni víme, že ještě dosud ve svých základech trvá, co tenkráte bylo provedeno reformou gymnasií a přetvořením universit. Národohospodářsky nejpamátnějším dějem té doby bylo provádění úkolu vyvazovacího, velkého díla úvěrohospodářského, jež svou technikou připravovalo u nás spolu půdu zástavním listům a jiným příbuzným zjevům. Reforma se však nedotkla dosavadního práva agrárního, pokud jde o obchod pozemkový,

kteréhož práva i občanský zákonník byl šetřil. Přibyl zákon lesní a horní, na konci desítiletí i živnostenský řád. Usiluje se o oživení úvěru, zakládajíť se první akciové banky, při čemž podnět dávají a podporu mravní poskytují náčelníci státní správy, aby se překonala hospodářská uzavřenost naproti cizině, která byla nutným důsledkem dosavadní soustavy. Spolkový zákon z r. 1852 utvořil právní půdu pro tyto a jiné tvary spolčování podnikatelského. Železnice vyvíjejí se také od r. 1836, kdy první parovozná dráha počala se budovati, jen pozvolna, jsouce přenechány soukromohospodářskému počinu. Ale stát již po r. 1840 jal se chápati toho, co r. 1825, když se první železná dráha koňská v Čechách měla zříditi, doporoučel nejvyšší purkrabí český hrabě Chotek. Počalť stát jímati velký význam nového prostředku dopravního a idea státních drah, třeba ve formulích nám dnes cizejších, byla vztýčena rokem 1841. Velký plán železniční byl vypracován a stát skupováním akcií dosavádních drah soukromých, v tísni vězících, do r. 1848 celou jejich síť — až na dráhu severní — měl v rukou a budoval zatím směle nové. Inženýrskému umění se podařilo překonati překážku Alp způsobem, který vzbudil tehdy evropský obdiv. Tak jsme již již stáli před úplnou soustavou spojovacích prostředků, která by byla schopna, aby vzrůstu a vzletu hospodářskému, jejž zákonodárství připravovalo, zabezpečila podmínky, m. j. také náležité spojení s cizinou.

Nelze zapříti, že vládl v zákonech tehdejších značnou měrou duch liberalismu. Vždyť byrokracie na universitách vychovaná ssála jej tam do sebe, aniž tomu byly na závadu předepsané učebnice. Byl však celkem obmezen na obor hospodářský, takže zároveň byl možným konkordát a úprava školství obecného, jeho duchu přiměřená.

Ale nejdůležitější hospodářské skutky tehdejší doby stojí pod vlivem jiné tendence, určité tendence státopolitické. Tato státopolitická tendence vyplývala ze snahy vytlačiti Prusko z upevňující se jeho posice v celní jednotě německé. Plán k tomu směřující dostal svůj výraz v památném memoiru Bruckově, věru jednom z největších plánů, které kdy v Rakousku byly osnovány. Jde tu o velké celní sjednocení Rakouska a Německa v jednotné celní území o 60 milionech obyvatelů. Ale ani Bruck nemohl na to pomýšleti, aby toto splynutí se stalo náhle, nýbrž mělo se díti postupně, v etapách. Zatím mělo se přizpůsobiti

všecko hospodářské zákonodárství rakouské německému. Mělo nastati sblížení, které by konečnou jednotu usnadnilo. Cíli toho sblížení sloužilo se u nás zavedením německého směnečného řádu, rakousko-německou smlouvou poštovní a železniční i mincovní smlouvou z r. 1857; proto konečně zaveden ještě obchodní zákonník německý. Uzavřením obchodní smlouvy mezi Německem a Francií r. 1862, do které byla pojata klausule o největších výhodách, bylo zmařeno, čemu ještě jistým odstavcem obchodní smlouvy prusko-rakouské r. 1852 cesta se volnou nechávala. O dalších krocích prováděcích už pak jednáno nebylo. Politika, která diktovala všechny tyto snahy, na polích u Hradce Králové vzala za své.

Přes to, že finanční nesnáze hnutím roku 1848 a událostmi po roce 1854 znovu a těžce se stupňovaly, a tato tíseň finační byla příčinou, že nadějný systém státních drah zahájený dřívější politikou musel býti opuštěn a státní dráhy prodány, přes to měl pravdu Czörnig, když deset let po nastoupení císaře a krále Františka Josefa mluvil o znovuzřízeném Rakousku. V nesčetných směrech bylo znovu zřízeno a nabylo větší schopnosti rozvíjeti se v soutěži se státy jinými.

Veliké změny se dostavují v období následujícím. Jakmile nové ústavní zřízení připustilo vliv zástupců lidu na zákonodárství a na správu, proniká liberalismus silou názoru světového do celého zřízení. Manifestuje se v ustanoveních o základních právech státních občanů, v zákonodárství o školství obecném, v zákonech upravujících poměr státu k církvi a poměry interkonfesijné. Ale také na poli hospodářském jest nyní jeho duch silnější, jeho platnost výraznější. Mění se staré právo agrární a zavádí se princip volné dělitelnosti. V celní politice zavládá směr příznivý smlouvám a doložka o nejvyšších výhodách, která se stala obecnou, přispívá k postupnému snížení sazeb. V dopravnictví patent z r. 1854 plnou bránu otevřel soukromému podnikání a poskytl mu vnadidlo připovědi výnosových garancií. Síla kapitálu zmocňuje se i železnic i bank, zakladatelství kvete, bursa se rozpíná a přes všechnu neodčiněnou tíseň ve státních financích vzmáhá se ruch, který se zdál býti neklamným znamením národohospodářského rozkvětu, kterému však krisí z r. 1873 způsoben náhlý konec.

Zatím vyrovnání uherské přineslo Předlitavsku ona tři těžká závaží, jimž nelze uniknouti, závaží v politice celní, závaží

ve společných ústavech hospodářských a závaží finanční, pokud jde o kvotu.

Bylo třeba po krisi rány hojiti, znova mluví se o potřebě obrození a všude se strojí obrat. Mnohé zlo bylo na vrub liberalismu psáno v této krisi. Více, než skutečně na vrub jeho náleželo. Ale když jednou na hospodářském poli zvedl se proti němu odpor a zachvátil široké vrstvy, jest přirozeno, že nezůstal omezen jen na pole hospodářské. Nejprve se dostavuje obrat v politice živnostenské, dopravní a celní. V dopravní tím zdánlivě nevinným zákonem sekvestračním z r. 1877, který byl mostem k potomnímu přetvoření naší politiky dopravní, byl počátkem rozsáhlé politiky postátňovací, jež dosud není u své mety poslední. V politice celní počal celním tarifem z r. 1878. Utkali se tu v tuhém boji zástupci ochrany a volnosti takovými slovy a takovými důvody, že několik let před tím nebylo by se to ani pokládalo za možné. A přišel konečně živnostenský řád z r. 1883, obrat způsobený mocnou agitací živnostnictva. V době, když se měnil živnostenský řád, bylo již všude pociťovati krisi v zemědělství. Pociťovala se napřed po stránce trhové, ohrožením výnosu. Její druhá stránka však také záhy se poznává, ta totiž, která souvisela s mobilisací půdy, zahájenou říš. zákonem z r. 1868, a zemskými k němu přiléhajícími. Rozhodněji, důrazněji než jinde dostavuje se v Rakousku obrat. V zákonodárství živnostenském stále rozhodněji, stále vítězněji byť ne způsobem veskrz vhodným, uplatňuje se politika středostavovská. V zákonodárství zemědělském vedle úprav, které směřují k povznešení výnosu, jako zákon meliorační a pod., povstávají pokusy o novou úpravu práva dědického a jiné formy návratu k starým ideám, jenže ovšem přizpůsobené požadavkům přítomné doby. Ano na tomto poli povstává právě v Rakousku idea, která náleží k nejsmělejším, jež kdy byly zosnovány na tomto poli od času velkých vyvazení. Tato idea se vtělila v zákon již platný. Idea inkorporace všeho zemědělství v podobě povinných společenstev. A tak Rakousko předvádí nám zákonodárství, které pracuje o stavovském sjednocení na základě společenstevním u dvou velkých sloupů každé říše, u maloprůmyslu a zemědělství. Sluší přiznati, že nejsou úspěchy na této půdě takové, jaké byly čekány, ano jest zajímavo, že jsou mnohem větší úspěchy na půdě dobrovolného spolčování. Dělnictvo má jen odborové spolčování dobrovolné, má je pouze v té přistřižené podobě, jak ji po-

skytl zákon koaliční z r. 1870, a k jakému rozmachu přivedlo svou odborovou organisaci spolčovací! Však i živnostnictvo, těžce domácníc na půdě společenstevních forem zákonných, tvoří si též nové dobrovolné organisace. Leč zákonodárství pamatovalo jinak na dělnictvo. Není přepínáním, pravíme-li, že stojíme se svým sociálním zákonodárstvím ochranným a se svým systémem pojištění v prvních řadách kulturních národů, nejeden jsme v tom či onom směru časově i věcně předstihli.

Veliký jest pokrok tohoto třetího období ve všem oboru vzdělávacím. Není snad jediného typu školského, aby během 60letého panování našeho císaře a krále nebyl v některých kusech reformován. Leč v tomto období nevystupuje zvelebovací ráz nikde v té mohutnosti, jako ve školství odborném. Co zde bylo vytvořeno, dnes nepotřebuje naší chvály, protože má uznání všeobecné, evropské.

K tomu ovšem se pojí rozvoj úvěru. Zmohutnění, technické zvelebení velkých bank, rozvětvení sítě prostředkovatelské až po tu bohatou spleť malých úvěrních ústavů, které pronikají až do chaloupek sbírajíce, co přes tíseň svou přece dovedou lidé ještě nastřádati, a přivádějí to k produktivnímu upotřebení. Naše zemské ústavy bankovní jsou specialitou Rakouska, obecně uznanou. Onyť zejména jsou příčinou, že hypoteční úvěr nemá u nás oněch nebezpečných krisí, jež vidíme často propukávati v cizině, kde panuje i v tom oboru převaha bank akciových. Mnoho způsobilo dlouhé trvání míru, k jehož strážcům Evropou ctěným náleží náš císař, celní ochrana i pokroky zákonodárství, též stoupající hospodářská zdatnost obyvatelstva — nepochybno jest: udál se veliký pokrok. Co nemohla dřívější doba, totiž národohospodářským povznešením uzdraviti finance, to se podařilo za druhé polovice panování císařova. Dožili jsme se toho, že zmizel ve stáním hospodářství deficit, ano nastala i dlouhá období pokladničních přebytků. Způsobem hovícím požadavkům doby byla upravena soustava daní přímých. Mohli jsme přikročiti k úpravě měny, která nyní již po 16 let ukazuje svou sílu v tom, že hodnota měny zachovává stálost. Ano přišel i den, kde dohoda o nové hospodářské vyrovnání rakousko-uherské nestála už výlučně pod vlivem našeho strachu. Nebylo ve věcech, o kterých mluvíme, jen napodobení ciziny, jak se to často nadsazuje. Byly tu samorostlé výtvory. Náleží k nim

zemské úvěrnictví. Svůj samostatný ráz má náprava valutová, a jsou dnes spisovatelé na slovo vzatí, kteří soustavu naši měnovou pokládají za příkladný zjev. Rakouská poštovní spořitelna svým šekovým zřízením platí cizině za vzor nápodobení hodný. Výrazné původní rysy má také nová osnova o pojišťování dělnickém, sama doklad nastalého pokroku, neboť znamená vědomé uložení stoupajících milionových břemen výrobě.

Třeba tisíckrát bylo pravda, že svým celým vývojem, svou kapitálovou mocí, obchodní zdatností a svou váhou na trhu světovém jsme za jinými, — vezmeme-li v počet opozdění, se kterým jsme vstupovali na ostřejší vzduch soutěže, můžeme říci, že obraz není neutěšený. A všechen ten nadějný vývoj, všechen ten nepochybný vzrůst se udál za ustavičného sváru národnostního, jemuž příkrosti neubývá. Jsme přesvědčeni, že národnostní boj nutí obě strany utráceti síly na různé směry v činnostech o sobě neplodných, že jest překážkou něčeho utěšenějšího. Ale není vystižena pravda celá, když mluvíme jen o národnostním boji. Správnější jest říci, že všechen ten zjevný pokrok na rolích osvěty a hospodářství udál se za vítězného obrození národů slovanských a přes zápasy, které s tím obrozením byly spojeny. Není asi pochyby, že bychom byli ve všelikých směrech kultury duchové i hmotné ještě dále, kdybychom nebyli měli tohoto boje národnostního, který rozmachy zdržoval, mařil zákonodárné dílo, pohlcoval náklady. Není pochyby, že bychom byli dále, kdyby se bylo podařilo uvésti národnostní hnutí na klidné dráhy, na kterých by všem bylo dopřáno dosti světla a vzduchu. Ale ještě méně zdá se mi býti pochybno, že by obecný vývoj v celém státě nebyl dospěl ke svým výsledkům zdárným i na poli hmotného blahobytu, ať nedíme nic o oblastech duchové kultury, kdyby nebylo došlo na obrození národní naše a jiných rakouských národů slovanských. Kdyby nebylo došlo na to obrození, kterému politika dřívější doby bránila, a kdyby odnárodňovací proces nebyl ustal, nýbrž trval dosud.

Odnárodnění lidu zhuštěného ve vlastních sídlech není věcí lehkou ani v novověkém státě, který sice má menší moc nad jednotlivcem, ale v mnohých směrech větší prostředky k provádění svých cílů. Jsou vrstvy, u kterých se odnárodňovací úsilí zastaví, nemohouc dále, protože rodina ve své zcela bezděčné, přirozené a nevyhnutelné

setrvačnosti jazykové jest silnější než škola s její krátkou dobou bezprostředního vlivu. Jsou to vrstvy nejčetnější a nejširší. Když odnárodnění dojde k nim, zastavuje se u nich malomocně, i kdyby vrstvy t. zv. vyšší jemu chtěly. Ale protože jest přerván styk mezi vrstvami, které prostředkují kulturu a pokrok — neboť ti, kteří by je měli prostředkovati, mluví jiným jazykem — protože se zdroje poznání a povznesení trvale ucpávají pro široké vrstvy lidu, nastává stav otupení, dlouhý stav duchového zpustošení. Teprve když si uvědomíme, že by tento stav duchového zpustošení ještě snad ani do této chvíle nebyl u svých mezí posledních, pak chápeme, co znamená slovo, že by náš vývoj nebyl takový, kdyby nebyl nastal obrat. Hnutí národní se svými ideálními cíli, se svými zbraněmi kulturními, se svým velkým morálním vznětem uvolňovalo, budilo a vzpružovalo síly, podněcovalo a posvěcovalo; úrodnou setbu kladlo v roli, která by jinak bývala odsouzena k dlouhému úhorování. Nové svérázné kultury vyrostly tam, kde v nejpříznivějším případě teprve po generacích byla by se objevila jistá kulturní unifikace s národností favorisovanou. A tak není odvážným tvrzení, že by bez obrození národního stav, jenž se nám na konci šedesátileté vlády císaře a krále na oči staví, nebyl tak příznivým. A při této vzpomínce vystupují před naším duševním zrakem drahé postavy národních buditelů a těch, kteří šli v jejich stopách, nejmenováni a přece šťastni, že na té drahé roli mohli vyorati brázdu svou. Radost nynější chvíle jubilejní by nebyla plná a celá, kdybychom si při ní neměli připomenouti pásek, které pojí dobu panování Františka Josefa k dílu našeho národního vzkříšení.

Po dlouhé časy se tužby národního obrození utkávaly s germanisační tradicí, ještě v zápasech o celní jednotu a předáctví v Německu. Ale od těch dob, kdy na bojištích východočeských bylo o této politice rozhodnuto, nové evropské postavení říše ukládalo jinou. Návrat ke staré znamenal újmu pro státní svrchovanost Rakouska, újmu pro suverenitu císařského rodu. Nad tímto východočeským bojištěm tyčí se mohutný stín Františka Palackého. Nad hrobem nadějí o předáctví německé ožívá jeho velké heslo o Rakousku, které by bylo třeba na prospěch evropské rovnováhy vynalézti, kdyby ho nebylo, o Rakousku, které nemá býti ani německým ani slovanským, ale všem

národům v něm sloučeným štítem a ochranou, strážcem a podporovatelem jejich svérázných kultur.

Když v nové době po utvoření říše Německé přikročilo se tam k novému budování sociálního zákonodárství, k němuž první její císař vydal svou známou výraznou výzvu, tu byl vysloven pojem sociálního kralování — das soziale Königtum. Idea ryze monarchistická a proto ve svém jádru konservativní, neboť ona předpokládá zásadně monarchii. Nad válkou tříd, v níž se utkávají osobité jejich zájmy, stůjž a bdi panovník nedotčený výlučností žádného jednotlivého ze sporných zájmů těch, a nedávej vybujeti žádnému z těchto zájmů na úkor celku z mezí spravedlnosti a obecného dobra. On jediný může tento úkol podstoupiti.

Není nám cizím tento pojem, ve státě, kde při nastoupení nynějšího císaře provádělo se vyvazení pozemkové a kde na sklonku jeho šedesátileté vlády vyvrcholuje sociální zákonodárství, za něho podniknuté, ve velkolepé osnově dělnického pojištění starobního a invalidního. Není nám cizím tento pojem — u nás i bojovné šiky čtvrtého stavu přese všecko dočasné prudké hnutí jejich sklánějí v úctě své zbraně před osobou mocnářovou. S jeho úst nevyplynula pro ně tvrdá slova a v jejich srdcích zůstalo teplé místo pro něho.

Ale Rakousko nemá jen problémů sociálních — a má je společně se státy jinými. Jeho složení národní, jeho polyglotní ráz činí nemyslitelným Rakousko v jiné formě než jako monarchii a v této monarchii podle jejího složení vedle velké idee kralování sociálního povstává obdobná, stejně vznešená, stejně velká a hluboká idea kralování národnostního. Nad svárem národů, v němž utkávají se sporné zájmy, sporné tradice a ideály, stojí a bdí panovník nedostupný výlučnosti jednotlivých ze sporných zájmů, nedává vybujeti jednomu z nich na úkor druhého přes meze spravedlnosti, přes ony meze, které zabezpečují všem osobitý rozvoj kulturní k trvalému dobru celku.

My, kteří dnes s vděkem v duších se rozpomínáme, jak na počátku panování císaře a krále nynějšího v Čechách a na Moravě nenašel dostatečného uznání vyučovací a vychovatelský význam jazyka národního ani pro školství nejnižší, kteří víme, jak potom za vlády tohoto jediného panovníka vybudovalo se na základě národního jazyka naše školské ústrojí do

všech vrstev od nejnižších k nejvyšším a do všech druhů a rozměrů, od obecného k nejspeciálnějším, a jak doplněno bylo velkými institucemi, ve kterých se u národů vzdělaných soustřeďují nejvyšší kulturní cíle, my cítíme stopy vlivu mocnářova v tomto obratu a nad jeho trůnem vidíme pláti červánky doby, ve které se podaří přivésti k plnému vítězství ideu národnostního kralování, neboť překážky její, k naší útěše, nemají dnes více svůj původ u trůnu. Cítíme jitřní vánek šťastnějšího zítřka a ve vděčnosti a naději, s mužnou oddaností uvědomělého, v trudech obrany otuženého monarchického národa pozdravujeme radostně císaře a krále svého:

Požehnání na kmetí hlavu Tvou, Pane a Králi náš! V kovové desky dějin trvalým písmem pro věky příští bude zapsáno, co bylo vytvořeno za panování Tvého na polích kultury hmotné i duchové, trvalým písmem zaznamenáno, co se vykonalo ku povznesení slabých a pro všecko dílo míru a pokroku. Ale dokud bude Čecha na světě, nebude zapomenuto, jak za Tvé vlády ovocem nebývale hojným a krásným oděl se strom české osvěty, a jak za Tvého panování nastal obrat, který Rakousko uvádí na bezpečnou cestu — k Rakousku!

Praktické případy.

Jest správné, užívají-li státní úřady i v německých vyřízeních českého označení pražských ulic.

V pozůstalostní věci Berty W. vydal okresní soud pro Dolní Nové Město v Praze listinu odevzdací v jazyku německém, v jejímž kontextu označeno bylo bydliště zůstavitelčino, jakož i bydliště dědice Dra F. W. jazykem českým (. . . in Prag, Václavské nám. Nr. 55). Dědic Dr. F. W. podal proti »nepravému udání adressy« v odevzdací listině r o z k l a d, event. r e k u r s, uváděje v něm, že nebydlí na »Václavském nám.«, nýbrž »am Wenzelsplatz«, že ani jeho matka — zůstavitelka — nebydlila »na Václavském náměstí«, nýbrž »am Wenzelsplatz«, že má tedy právo, žádati od státních úřadů, aby přípisy jich byly naň adressovány v jeho řeči mateřské. Dovolává se dále rozhodnutí říš. soudu i správního soudu, jež uznaly, že Němcům přísluší právo k označování ulic pražských v jazyku německém, zejm. rozhodnutí říšského soudu ze dne 10. ledna 1898 č. 427

ex 1897, jímž uznáno bylo, že rozhodnutím zemského výboru, pokud jím bylo vysloveno, že jména ulic jsou jmény vlastními, jichž dlužno i v druhém jazyku používati, porušena byla jazyková rovnoprávnost ústavou zaručená. Toto rozhodnutí má sloužiti všem soudům za vodítko a jest prý »nanejvýše podivno, když úřad zeměpanský rozhodnutí nejvyšších instancí ignoruje«. Poněvadž je jazyk německý jazykem »v Praze v zemi obvyklým« (»eine in Prag landesübliche Sprache«), nemůže býti Němcům zapovězeno užívání jich jazyka při označování ulic pražských; tomuto právu jejich odpovídá však i povinnost úřadů, aby v německých vyřízeních užívaly i při označování ulic jazyka tohoto.

Okresní soud pro Dolní Nové Město rozkladu n e v y h o v ě l a rekurs zemskému soudu v Praze předložil. Při tom vyložil svoje právní stanovisko stručně takto:

Usnesení sboru obecních starších král. hlavního města Prahy ze dne 20. dubna 1894, jímž bylo označení ulic, tříd a náměstí v Praze, jakož i upevnění tabulek orientačních výlučně jen v české řeči zavedeno, bylo nálezy říšského soudu z 10. ledna 1898 č. 427 ex 1897 a správního soudu z 8. října 1898 č. 5180 uznáno platným a závazným. Přes to, že prvnějším nálezem bylo osobám soukromým přiznáno právo, aby v životě veřejném, zejména i v podáních k úřadům činěných užívaly při označení ulic i druhého v zemi obvyklého jazyku, pokud pojmenování německá jsou v místě obvyklá, tož nelze přec zase přehlížeti, že jsou úřady také povinny respektovati opatření j i n ý m i ú ř a d y v mezích jich příslušnosti vydaná.

Následkem shora uvedených nálezů byly skutečně před několika roky dvojjazyčné tabulky uliční úředně odstraněny a českými nahrazeny. Tím stalo se ú ř e d n í označení ulic a míst pražských skutečně jednojazyčným a nabyla německá označení ulic povahy pouhého překladu, jenž není nikde úředně potvrzen a jehož tedy také při úředním jednání nelze užívati. Okolnost ta, že se nedostává úředního seznamu správného německého překladu označení ulic pražských, je tím důležitější, že povstaly jednak v Praze v poslední době nové části města s označeními ulic a míst zcela novými, při nichž o nějakém »v místě obvyklém« pojmenování německém nemůže býti řeči, jednak že nemůže býti úřadům uložena povinnost, aby zkoumaly, jsou-li vskutku německá označení ulic s t a r š í c h v místě obvyklá.

Má-li se omylům a závadám hlavně ve službě doručování předejíti, musí býti při označování v e š k e r ý c h ulic a míst zachováván týž jednotný postup, jemuž mohou toliko ú ř e d n í označení za základ sloužiti.

Z e m s k ý s o u d v P r a z e stížnosti n e v y h o v ě l, poněvadž neshledal zákonného podkladu pro to, aby soudu nižšímu uložil, že má ve

vyřizováních svých užívati jinakého označení ulic, než jaké je obsaženo v seznamu příslušným úřadem právoplatně vydaného.

Ve stížnosti revisní uvádí se kromě důvodů už v rozkladu ev. rekursu obsažených zejména, že seznam ulic obcí pražskou vydaných není listinou veřejnou, že obec pražská zajisté nemůže vydati usnesení i pro soudy závazná a to tím méně, že právě toto usnesení obce pražské je v odporu se zákonem. Odvolávání se tedy soudu rekursního na dotyčný seznam je zcela nezákonným a znamená prolomení principu rovnoprávnosti národní, státním základním zákonem (čl. 19) zaručené, »jehož dlužno přísně dbáti«.

Nejvyšší soud dovolací stížnosti nevyhověl, jelikož nebylo shledáno, že by naříkané usnesení odporovalo zákonu neb spisům, anebo bylo zmatečným (§ 16. cís. pat. z 9. srpna 1854 č. 208 ř. z.); neboť přes to, že dle rozhodnutí říš. soudu ze dne 10. ledna 1898 č. 427 z r. 1897 jsou němečtí obyvatelé Prahy oprávněni k používání německé řeči při označení ulic pražských v podáních na úřady činěných a že tedy i překlady českých pojmenování ulic, pokud jsou vůbec možny, jsou připustny, tož nelze přece v tom, že soud prvé instance v německém vyřízení při označení bydliště rekurrentova použil obcí pražskou zvoleného úředního pojmenování »Václavské náměstí«, spatřovati porušení zákona, uváží-li se, že pojmenování ulic a míst spadá dle § 78. obecního statutu pražského do samostatné působnosti obce, a obec tedy je podle zákona oprávněna vydati nařízení o tom, jak se mají ulice a náměstí jmenovati, což bylo také nálezem správního soudu z 8. října 1898 č. 5180 uznáno.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 6. října 1908 R II 755/8. *H.*

Povaha reservního fondu záložny, výpověď podílů nesmí být vázána zápůjčkou, zúrokování podílů předem se nepřipouští. Rekursní soud je oprávněn samostatně přezkoumávati stanovy a nové vady jich vytýkati.

Občanská záložna v H., zapsané společenstvo s ruč. obmezeným, opověděla změnu v ředitelstvu a usnesenou opravu stanov — prvější zapsána, druhá však usnesením c. k. krajského soudu v Hr. K., odmítnuta; neboť: 1. ustanovení § 4. stanov, že reservního fondu družstvo ve svém závodě na úrok užívá, příčí se právní povaze reservního fondu, kterýž tvořiti má stálou záruku ku krytí ztrát a škod, jež společenstvo během

trvání svého utrpí, kterému účelu by ale odňat byl, kdyby v závodě samém užíván byl, ba i dokonce ztracen býti mohl. 2. ustanovení § 3. a 36. stanov si odporují, dle § 3. stanov jest ručení členů jednonásobné, dle § 36. stanov ale dvojnásobné.

Odpor ten dlužno odstraniti, aby zřejmo bylo nade vši pochybnost, jak daleko ručení členů sahá.

Proti tomuto usnesení podalo společenstvo rekurs, jemuž však usnesením c. k. vrchního zem. soudu v král. Českém ze dne 6. srpna 1908 R. IV. 195/8 nevyhověno z následujících důvodů:

Pokud se týče § 4. stanov, právem vytkl krajský soud, že předpis ten pokud dovoluje, že reservního fondu družstvo ve svém závodě na úrok užívati může — příčí se právní povaze reserního fondu — z důvodů v usnesení tom blíže naznačených. Předpis ten ale jest i v odporu s poslední větou téhož § 4., dle níž reservní fond výhradně ku krytí možných nahodilých ztrát sloužiti má.

Že reservní fond ku krytí ztrát určen je, plyne také z jediného ustanovení § 49. zák. o společenstvech, které se o reservním fondu zmiňuje. —

Není správné tvrzení rekursu, že soud rejstřík vedoucí není oprávněn pečovati o materialně právní předpisy stanov vůbec, zejména v příčině oněch, jež zákon sám neupravuje.

Nesprávnost ta plyne zejména z § 87. cit. zákona vůbec, specielně pak ohledně reservního fondu z téhož § 87. a tam citovaného § 49., následkem čehož soud obchodní oprávněn jest pro případ nedodržení předpisu § 49. nastupovati proti likvidatorům pokutami pořádkovými.

Specielních předpisů o okresních hospodářských záložnách, ústavu to od společenstev hospodářských naprosto různého, nemůže analogicky na tato užíváno býti.

Co se týče druhé výtky sborovým soudem činěné, uznávají vlastně rekurenti sami, že předpisy §§ 3. a 36. o rozsahu ručení jsou nejasné — požadované opravení jich jest rovněž odůvodněno, jak I. soud byl uvedl.

Proto rekursu nevyhověno.

Podle mínění rekursního soudu jsou však stanovy předložené v mnohých předpisech dalších jednak nejasné, jednak odporují zákonu, a sice:

1. V § 1. od. 2. poslední věta slova: »tak že věřitelé nemohou k němu pod žádnou výminkou ani v celku ani v části se táhnouti« — jsou nejasná, neuvádějíce, že se jimi rozumí soukromí věřitelé jednotlivého člena, ač § 56. cit. na to poukazuje.

2. § 7. odst. 4. stanov ustanovující, že má-li člen více podílů závodních, může je až na jeden vybrati, pakli ovšem půjčkou vázány nejsou,

příčí se ustanovení § 1. zák., že společenstvo skládá se z neobmezeného (neuzávřeného) počtu členů, tudíž přiostřuje fluktuaci jejich a následkem toho též ručení členů — nad potřebu. Ustanovení to příčí se také § 77. zák., dle něhož každý člen vypověděti může členství kdykoli — kdežto by hořejším předpisem tato výpověď vyloučena byla po čas úvěru. Konečně odporuje předpis ten § 12. a) stanov o pozbytí členství.

3. § 8. slova »závodní podíly se zúrokují« a § 18. slova »míru úroků ze závod. podílů — ustanovuje čas od času výbor«, odporuje ustanovení § 27. zák., dle něhož valné hromadě přísluší určiti, jakým způsobem rozděliti sluší zisk, společníku nepřísluší určitý úrok z podílů, nýbrž toliko nárok na to, co po srážce passiv zbude.

4. § 12 c) jest nejasný, poněvadž dle znění zdá se, že v případě úmrtí přechází závazky na člena, ač správně úmrtím členství zaniká a pouze povinnosti zůstavitele z členství až do uplynutí jednoho roku po onom roku, v němž úmrtí nastalo, na dědice přecházeji.

Mimo to je v odporu § 72. c) první věta s druhou větou, která dědici pouze ponechává na vůli dle dědičné pořádnosti nastoupiti v povinnosti zemřelého člena.

5. § 29. d) ustanovující, že jedná-li se o záležitostech, týkajících se jednotlivých členů výboru neb věřitelstva, nemají tito schůzi té přítomni býti — jest příliš úzké, poněvadž pouze pokud se jedná o sproštění povinností ovšem hlasovati nemohou — jinak ale pokud se jedná o jejich záležitosti, mohou jedině tito vysvětlení podati.

6. Konečně § 39. stanov vylučující veškerou při právní z rozhodnutí valné hromady nesrovnává se se zákonem.

Dle všeobecné zásady § 19. obč. z. nemůže autonomie společenstva tak daleco sahati, aby eventuelně poškozovati mohla materielně a morálně jednotlivého jeho člena v právech jeho, což by vyloučením takovým přivoděno býti mohlo.

V těchto dalších směrech sluší tudíž stanovy rovněž opraviti.

C. k. nejvyšší soud dovolacímu rekursu společenstvem podanému nevyhověl, protože tu není podmínek § 16. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. K vývodům dovolacího rekursu připomněl, že soud rekursní tím, že k zamítacím důvodům prvé stolice připojil další důvody pro zamítnutí, nikterakž nerozhodl v záležitosti, která vůbec nebyla předmětem rozhodování prvé stolice, čímž by po náhledu odvolatelky tato zbavena byla jedné instance, předmětem rozhodování obou nižších stolic, neboť otázkou bylo, zda předložené změněné stanovy zapsány býti mohou do rejstříku společenstev.

Obě nižší stolice odpověděly k otázce té záporně, jestliže pak rekursní soud pro toto své rozhodnutí uvedl ještě důvody další, nepřekročil nikterakž oprávnění svá, zvláště když jen rozhodnutí samo, nikoli však jeho odůvodnění nabývá moci práva.

Ostatní důvody zamítací v odůvodnění rozhodnutí rekursního pod 1., 2., 3., 4. a 6. uvedené se zákonem se srovnávají, pročež se v tomto směru poukazuje na jejich správné odůvodnění se strany soudu rekursního.

Toliko se zamítacím důvodem č. 5 soud odvolací souhlasiti nemůže, neboť ustanovení § 29. d) stanov, že jedná-li se o záležitostech, týkajících se jednotlivých členů výboru nebo ředitelství, nemají tito schůzi té přítomni být, není příliš úzké, ježto výbor jest s to, aby potřebné vysvětlivky od nich také mimo sezení přijímal. Dle toho nebylo vyhověti dovolacímu rekursu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. září 1908 č. R II 711/8. *Dr. Worel.*

Exekuce na základě nesprávného titulu exekučního zakládá povinnost vymáhajícího věřitele k náhradě škody; může týž na „bona fides“ se odvolati?

Žaloba pí. K. P. ve Velvarech na odsouzení p. J. Z. a H. Š. k obnosu 137 K 10 h, jakožto útrat vnucené správy opírá se o následující vývody:

I. Usnesením c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 11. srpna 1905 Cw IV 433/13 byla na základě směnečních platebních příkazů ze dne 18. března 1901 Cw IV 433 a ze dne 18. března 1901 Cw IV 434 a na základě postupní listiny dto v Praze dne 24. července 1905 p. J. Z. co postupníku Svatováclavské záložny pro domněle vykonatelné pohledávky směnečné per 1170 K a 900 K povolena exekuce vnuceným zřízením práva zástavního na dům čp. 9 ve Velvarech žalobkyni náležitý a vnucenou správou tohoto domu — ač pohledávky titul této exekuce tvořící již před tím byly zaplaceny a zanikly. Postupní listinou ze dne 12. srpna 1905 postoupil J. Z. tyto pohledávky p. H. Š. a postup tento byl dle usnesení c. k. okresního soudu ve Velvarech ze dne 19. srpna 1905 knihovně proveden.

II. Jelikož vedení exekuce bylo bezprávným, podala žalobkyně proti usnesení obchodního soudu Cw IV 433/13 stížnost, které ve všech instancích vyhověno a exekuční kroky výše uvedené zrušeny, a dále opposiční žalobu ze dne 27. srpna 1905, kteráž žalovaným dne 31. srpna 1905 doručena byla a na základě které žaloby žalovaní soudním smírem ze dne 20. prosince 1905 se zavázali, veškeré exekuční kroky proti žalobkyni zrušiti.

Z neoprávněného vedení exekuce vznikly žalobkyni útraty s vedením vnucené správy spojené, které usnesením okresního soudu ve Vel-

varech na obnos 137 K 10 h byly upraveny a z příjmu domu vnucenému správci přikázány.

Proti žalovanému J. Z. bylo řízení v klidu ponecháno.

Okolnosti pod I. uvedené strany souhlasně doznaly a namítal žalovaný H. Š., že při postupu zmíněných pohledávek od J. Z. jednal bona fide, nevěda o tom, že by pohledávky zmíněné již před postupem byly zaplaceny.

Rozsudkem c. k. okresního soudu v Ž. povinným uznán byl žalovaný H. Š. nahraditi žalobkyni zažalovaný obnos 137 K 10 h z těchto důvodů:

V daném případě jedná se o otázku, kdo jest povinen nésti útraty vnucené správy v tom případě, jestliže v průběhu exekučního řízení vyjde na jevo, že nárok, pro který exekuce vedena byla, po vzniku exekučního titulu sloužícího za základ exekuce, zanikl a exekuce proto zrušena býti musela.

Otázku tuto sluší řešiti dle předpisů exek. řádu, který v § 75. a contr. uvádí, že exekuční útraty až do zrušení exekuce vzniklé nésti má vymáhající věřitel, bylo-li řízení exekuční zrušeno z důvodu v § 35. exek. ř. uvedeného, opírají-li se totiž námitky proti exekuci o okolnosti zrušující nárok, pro který exekuce povolena byla, které vznikly teprve po vzniku titulu exekučního, jenž řízení tomuto slouží za základ.

Předpis § 75. exek. ř. jest pouze důsledkem všeobecné zásady vyslovené v § 74. exek. ř., že totiž dlužník povinen jest hraditi vymáhajícímu věřiteli náklady nutné k uskutečnění práva, tedy k uspokojení pohledávky objektivně, nikoli pouze domněle existující.

V daném případě jest prokázáno, že směnečné pohledávky per 900 K a 1170 K, k jichž vydobytí vnucená správa byla vedena, po vydání směneč. platebních příkazů základ exekuce tvořících zanikly a jsou tedy dány předpoklady v § 75. exek. ř. uvedené. Žalovaný musí nahraditi žalobkyni útraty vnucené správy, které z výtěžku domu žalobkyně prozatím byly zapraveny, neboť žalobkyně při smíru v řízení o opposiční žalobě uzavřeném si vyhradila, že svůj nárok na náhradu útrat vnucené správy na žalovaném bude vymáhati.

Na tomto stavu věci nemění ničeho námitka žalovaného, že týž útraty vnucené správy nezavinil, jelikož o zaplacení a zániku pohledávek nevěděl a tudíž bona fide jednal, neboť z § 74., 75. exek. ř. jest patrno, že ani bona fides vymáhajícího věřitele neomlouvá.

Vždyť bylo by nespravedlivým, aby domnělý dlužník nahražovati musel vymáhajícímu věřiteli útraty s vymáháním pohledávky neexistující spojené, kterých nijak nezavinil, a musí věřitel vymáhající útraty tyto sám nésti.

Avšak žalovaný ani bona fide nemůže se hájiti. Vždyť vnucený správce uveden byl do správy dne 1. září 1905 a dne 31. srpna 1905 byla žalovanému doručena opposiční žaloba pí. K. P., ve které pravý stav věci důkladně jest vyličen a kde jest uvedeno, že pohledávky placením zanikly, kde se cituje příslušná kvitance, a výslovně poukazuje k tomu, že i zástavní právo pro pohledávky ty v pozemkové knize pro město Velvary vložené bylo vymazáno.

Po doručení této opposiční žaloby nemůže býti o bona fides žalovaného již řeči, neboť i v tom případě, měl-li ještě žalovaný nějakých pochybností o správnosti okolností v opposiční žalobě uvedených, byl povinen ihned v pozem. knize kat. obce Velvarské o stavu věci se informovati a ihned za zrušení správy zažádati. Taková míra opatrnosti, pozornosti a ohledů na dlužníka jest v právním životě obvyklou a nutnou.

Žalovaný však všeho toho nedbal, nýbrž ještě v opposiční spor se pustil, prodloužení vnucené správy zavinil a jest tudíž již i dle všeobecných předpisů o náhradě škody povinen zaviněné útraty vnucené správy sám nésti; neboť dle § 1295. obč. z. jest každý oprávněn žádati od škodujícího náhradu škody, kterou tento vinou svojí mu způsobil, třebas škoda povstala přestoupením povinnosti smluvní aneb bez ohledu na smlouvu.

O přestoupení smlouvy zde řeči býti nemůže, jedná se tedy o náhradu škody bez ohledu na smlouvu a tu dle § 1294. obč. z. může vina spočívati buďsi ve zlém úmyslu aneb v zaviněné nevědomosti neb v nedostatku náležité pozornosti a tento poslední případ žalovanému nutno přičísti.

Neboť, když jemu, jak výše uvedeno, opposiční žaloba již dne 31. srpna 1905 doručena byla a zavedení správy teprve druhý den nastalo, měl žalovaný při nevelké vzdálenosti Nového Bydžova od Velvar dosti času přesvědčiti se o správnosti tvrzení žaloby jednoduchým nahlédnutím v knihy pozem. a ve sbírku listin, kdež by potvrzení Sv. záložny o zaplacení zmíněných pohledávek snadno nalezl. Žalovaný toho neučinil, naopak, jak sám při výslechu jako strana seznal — opposiční žaloby ani nečetl, vnucenou správu dále trvati nechal a v tom právě shledávati lze nedostatek náležité pozornosti. Žalobkyně pak dle § 1323. a 1324. obč. z. zcela jest oprávněna žádati náhradu skutečné škody, jí vinou žalovaného způsobené, kterážto škoda zde spočívá právě v útratách vnucené správy.

Zbývá pouze otázka, zdaž jeví se býti ospravedlněno odsouzení žalovaného H. Š. ku zaplacení celého zažalovaného obnosu vzhledem k tomu, že spolužalován byl J. Z., ohledně něhož řízení v klidu ponecháno.

Tu sluší uvážiti, že veškeré útraty vnucené správy vznikly teprve po postupu zmíněných pohledávek od J. Z. na H. Š., tedy v době, kdy J. Z. ku žalobkyni v žádném právním poměru se nenalézal.

Posuzuje-li se povinnost k náhradě dle § 74., 75. exek. ř., tu jest zřejmo, že závazek tento stihnouti může pouze vymáhajícího věřitele a tím byl po celou dobu vnucené správy pouze H. Š., a posuzuje-li se povinnost ta dle předpisu obč. z. o náhradě škody, tu jediné H. Š. jako legitimovaný vymáhající věřitel byl povinen o stavu věci řádně se informovati, jediné na jeho žádost mohla exekuce zrušena býti a tudíž pouze jemu nedostatek náležité pozornosti vytýkán býti může.

Námitka žalovaného, že by žalující měla škodu nésti společně se žalovaným, ježto mohla na základě podané opposiční žaloby žádati za odložení výkonu exekuce, že tudíž škodu spoluzavinila, jest bezvýznamnou, neboť dokázáno samou opposiční žalobou, že žalobkyně dotyčný návrh učinila, který ale zamítnut byl, a nemůže tudíž o nějakém nedopatření s její strany mluveno býti.

Rozsudkem c. k. zemského soudu v Praze bylo odvolání žalovaného zamítnuto z těchto důvodů: Soud odvolací přisvědčuje zcela rozhodovacím důvodům v odpor vzatého rozsudku a připomíná, že tvrzení odvolatele, že by I. soudce byl předpokládal, že žalovaný při zahájení exekuce vnucenou správou domu čp. 9 ve Velvarech se nalézal in bona fide — odporuje spisům, zejména důvodům rozhodovacím, kdež výslovně uvedeno, že již před zavedením vnuceného správce — 1. září 1905 — žalovaný měl opposiční žalobu pí. K. P., v rukou, obsah její znal, ve kterémž kvitance na zaplacení pohledávek žalovaným od J. Z. převzatých byly citovány, na základě jichž právo zástavní pro pohledávky ty na zmíněném domě váznoucí bylo vymazáno. O pravosti tohoto zcela jednoduchého stavu věci mohl se žalovaný snadno přesvědčiti, vedení exekuce zastaviti a zbytečnému sporu o žalobu opposiční se vyhnouti.

Vzhledem k těmto nesporným skutečnostem nemůže o bona fides žalovaného býti řeči.

Ostatně, jak již I. soudce ve svých důvodech zcela správně vytknul, by žalovaného ani bona fides od povinnosti náhrady útrat žalobkyní požadovaných nesprostila, neboť dle § 74., 75. exek. ř. i dle § 41. c. ř. s. vzhledem ku § 78. exek. ř. musí i v exekučním řízení každá strana straně druhé nahraditi útraty způsobem neoprávněným způsobené, tedy i vymáhající věřitel dlužníku, které tomuto vznikly tím, že vedena byla exekuce bezdůvodně pro pohledávku před zakročením o exekuci již zaniklou. Bylo by nespravedlivo, aby musel dlužník útraty takové si dáti líbiti, třeba by jednal vymáhající věřitel bona fide.

Okolnost, že věřitel byl sám ve škodu uveden a sice osobami třetími, nesprošťuje jej od náhrady útrat takových, jest mu zůstaveno, na osobách těch se hojiti.

Jest proto výtka v odvolání I. soudci učiněná, že skutečnosti nesprávně ocenil a posoudil, neodůvodněnou, a plyne z těchto vývodů, že i druhý odvolací důvod — nesprávné právní posouzení věci — jest neoprávněným.

Ustanovení § 75. ex. ř. nelze tak jednoduše vykládati, jak se činí v odvolání, nýbrž sluší jíti dále — nejen že vymáhající věřitel nemá proti dlužníku nárok na náhradu útrat exekucí zrušenou vzniklých, nýbrž že dlužník má nárok proti vymáhajícímu věřiteli na náhradu útrat jemu exekucí takovou způsobených, což vyplývá jednak z § 74. exek. ř., podle něhož se musí ustanovení § 75. vykládati a contr., že v případě opačném povinen jest věřitel vymáhající dlužníku neoprávněnou exekucí vzešlé útraty hraditi — jednak i z § 78. exek. ř. a § 41. c. s. ř.

Ostatně se soud I. stolice neobmezil při posuzování otázky, zdali žalobní nárok důvodným jest, na ustanovení exek. řádu, nýbrž posuzoval věc i se stanoviska všeob. obč. zák. a dospěl ku právnímu názoru, že žaloba jest oprávněnou a že žalovaný i podle předpisů obč. zák. povinen jest žalobkyni požadovanou náhradu škody poskytnouti.

V ohledu tom I. soudce v základě zjištěných skutečností zcela věcně a přesvědčivě ve svých vývodech uvedl, že žalovaný nedostatkem pozornosti a opatrnosti zavinil vznik útrat povstalých žalobkyni neoprávněným vedením vnucené správy a že proto tato oprávněna jest dle § 1323. a 1324. obč. zák. náhradu jí tím způsobené škody na žalovaném žádati.

Nikoliv na Sv.-V. záložně aneb na J. Z., se kterým žalobkyně, ani co činiti neměla, nýbrž jen na žalovaném jakožto vymáhajícím věřiteli zmíněnou náhradu požadovati může.

Soud I. stolice dle toho posoudil věc i se stanoviska právního zcela správně a jeví se tudíž oba důvody odvolací bezdůvodnými.

Rozhodnutí c. k. zemského soudu v Praze ze dne 24. ledna 1908 Bc III 12/8. Soud. tajemník *Fr. Štěpán.*

Zprávy o schůzích Právnické jednoty v Praze.

Týdenní schůze ze dne 29. října 1908.

Schůzi tuto, která byla první v přednáškovém období 1908/9, zahájil Jeho Excellence pan starosta Dr. Ant. rytíř Randa za přítomnosti 58 členů a četných hostí. Uvítal přítomné srdečným proslovem a žádal je, aby nejen schůzí pilně se účastnili, ale též vhodnými thematy přednáškovými ku povznesení činnosti Jednoty přispívali.

Ku svému zahajovacímu projevu připojil Jeho Excellence vřelý dík Právnické Jednotě za to, že při příležitosti 50. výročí dosažení doktorátu práv jmenovala jej čestným členem svým, zpravivši jej o tom vzletnou adressou svého předsednictva, a že mimo to dala zhotoviti podobiznu jeho v mistrné pérokresbě slavným českým umělcem Maxem Švabinským. Jeho Excellence ujistil shromáždění, že tyto projevy přichylnosti trvale ve vděčné paměti zachová.

Na to vzpomněl Jeho Excellence p. starosta slovy plnými uznání dvou vynikajících českých právníků, kteří ve dnech právě minulých slavili významné chvíle v životě svém, totiž pana Dra Antonína Pavlíčka, který dovršil 70. rok, a p. Dra Jana Hellera, kterýž dosáhl 60. roku svého věku. Oceniv záslužnou činnost obou těchto v Právnické Jednotě naší tak oblíbených jubilárů, přál jim Jeho Excellence, aby při plném zdraví po dlouhá ještě léta zachováni byli národu a vědě právní, k jejímuž obohacení tolik již přispěli znamenitými plody svého činného ducha. Shromáždění vyslechlo projev tento stojíc a hlučně jej akklamovalo.

Když byl p. předsedající ještě oznámil, že se za nové členy přihlásili pánové Dr. Bedřich Němec, soudní adjunkt v Strakonicích, Jan Šusta, soudní adjunkt v Hořovicích, Dr. Stanislav Zima, kandidát advokacie v Chrudimi, Dr. Ed. Just, kand. advokacie v Praze, a Dr. Jan Koudela, soukr. docent polit. ekonomie v Praze, kteří vesměs přijati byli, udělil slovo p. Dru Josefu Trakalovi, řiditeli Akademie hraběte Straky a universitnímu professoru, aby pojednal o ohlášeném thematu:

Krise na Balkáně a zábor Bosny a Hercegoviny Rakouskem-Uherskem se stanoviska práva mezinárodního.

Pan přednášející poukázal v úvodě na události balkánské, jak se vyvinuly v důsledcích zavedení ústavnosti v Turecku, zvláště na prohlášení Bulharska královstvím s annexí východní Rumelie, jakož i na státní akty Rakousko-Uherska, jimiž provedeno bylo rozšíření práva suverenity císaře Rakouského na Bosnu a Hercegovinu.

Co se týče této t. zv. annexe po stránce práva mezinárodního, byla dosud posuzována na základě dvou státních aktů, totiž na základě Berlínské smlouvy z r. 1878, jíž udělen byl Rakousku-Uhersku mandát k okkupaci a správě Bosny a Hercegoviny, a na základě konvence Cařihradské z 21. dubna 1879, uzavřené mezi Rakouskem-Uherskem a Tureckem.

Znění článku 25. Berlínské smlouvy jest ovšem velmi neurčité a nejasné, jsouc co dílo diplomatické výsledkem složitých politických kompro-

missů. O otázce suverenity císaře Rakouského se mlčí, okkupace a správa dává se Rakousku beze všech podmínek, na dobu naprosto neurčitou, bez omezení časového. Máme sice dojem, že jde tu o nějaký zatímní právní stav, který má se státi někdy definitivním, ale jaký má býti, o tom se ničeho nepraví.

Článek 25. užívá slov »okkupace« a »správa«, dvou výrazů, které nynější vědě mezinárodního práva jsou dosti cizí. Okkupace značí originární nabytí území, jehož tu nebylo. Rovněž tu nebylo okkupace válečné — dočasného zabrání území ze strany válčícího státu — při níž suverenita dosavadní dále trvá. Pojem »správy« není zde rovněž míněn v běžném státoprávním smyslu, nýbrž ve významu zvláštním. Vysvětlení bylo tedy hledáno v citované konvenci z r. 1879. Jest známo, že okkupace Bosny a Hercegoviny byla provedena skoro jako okkupace válečná. Turecko protestovalo proti jistým procedurám vojenským a prohlásilo, že upustí od každého dalšího jednání ohl. provedení čl. 25. Berlínské smlouvy. Rakousko-Uhersko však odpovědělo, že na tom nezáleží, ježto Berlínská smlouva jedině je rozhodná. Když však měla býti okkupace rozšířena na Sandžak, bylo přece zahájeno opět jednání a výsledkem jeho byla konvence cařihradská z r. 1879. Ač tato měla se týkati asi jen okkupace Sandžaku, přece obsahuje články, které se vztahují též na Bosnu a Hercegovinu. V úvodě konstatuje se, že fakt okkupace (ne správy!) není na újmu právům suverenity turecké. V konvenci obsažené konkretní výhrady suverenity sultanovy jsou však celkem bezvýznamny a pozdější státoprávní praxí rakousko-uherskou téměř docela potlačeny. Nejdůležitější otázka právního postavení příslušníků Bosny a Hercegoviny mimo tyto provincie byla odkázána k pozdějšímu jednání, k němuž dosud vůbec nedošlo.

Další nový příspěvek k této věci přinesla sdělení obsažená v letošním ročníku »Revue des deux Mondes« (v článku G. Hanotauxa) o tajném protokolu, který sepsán byl u příležitosti berlínské smlouvy mezi Tureckem a delegáty rakousko-uherskými, ve kterémžto protokolu tito delegáti prohlašují, že suverenita sultánova ohledně Bosny a Hercegoviny nevezme újmy faktem okkupace, stanovené čl. 25., že okkupace bude pokládána za provisorium a že podrobnější vzájemné dohodnutí o tom stane se ihned po smlouvě. Na základě tohoto protokolu dala pak turecká vláda k čl. 25. svůj souhlas. Tento protokol byl též předmětem diskusse v letošním zasedání delegací a souvisí patrně s konvencí cařihradskou z r. 1879. Protokol onen konvencí ovšem pozbyl platnosti a má více ráz historický. V konvenci také výraz o p r o z a t í m n í okkupaci více nepřichází a

spokojila se Porta, že passus o suverenitě její zmíněn byl všeobecným negativním obratem v úvodě. Tak se vysvětluje, proč text čl. 25. jest tak nejasný a neurčitý, tak že mohlo při něm Turecko živiti domnění, že jeho úplná suverenita byla zachována, kdežto souhlasné mínění všech ostatních mocností záleželo asi v tom, že dává se Rakousku-Uhersku právo správy bez omezení časového bezpodmínečně a v přesvědčení, že Rakousko-Uhersko okkupovaných zemí vícekráte nevydá. Jen politické důvody byly tedy příčinou, že článek tento byl formulován nejasně, že hr. Andrássy sám nežádal přesnější právnické vymezení pojmů okkupace a správy.

Není divu, že při této neurčitosti obou dokumentů právní věda a právní theorie ve výkladu právního postavení Bosny a Hercegoviny nevěděla si rady, a že se vyskytují zde tak různá neuspokojivá mínění, při nichž ovšem též politická stanoviska autorů namnoze mají patrný vliv.

Četné náhledy v té věci projevené možno tříditi ve tři skupiny: Jedna skupina praví, že tu máme co činiti s novým zcela zvláštním útvarem, druhá skupina tvrdí, že suverenita turecká nadále potrvala, kdežto třetí stojí na stanovisku, že suverenita přešla na Rakousko-Uhersko. M. j. uvádí referent, že též prof. Dr. Pražák ve svém »Právu ústavním« stojí na stanovisku plného zabrání ze strany Rakouska-Uherska, pokládá výhradu souverenity v konvenci za planou frási, poněvadž si sultán v konvenci této celkem nic nevyhradil. Přenesení správy dle čl. 25. jest dle jeho náhledu zastřené odstoupení Bosny a Hercegoviny a sice ústřednímu státu, takže panovník vládne Bosně a Hercegovině absolutně.

Sledujeme-li různé ty názory, zejména ty, jež připouštějí konkurrenci obou suverenit, v dalších důsledcích, zabředneme do nejobtížnějších a skoro neřešitelných otázek po stránce logické a také praktické. Byla-li Bosna a Hercegovina dosud tureckou provincií, platily by pro příslušníky její zákony a státní smlouvy turecké, jakmile by vyšli z území Bosny a Hercegoviny. V jakém právním postavení jsou tito příslušníci mimo své území? Jaké právo platí v případě t. zv. konfliktu zákonů, zda právo turecké, bosensko-hercegovské či rakouské? Jest Rakousko-Uhersko v případě války s Tureckem oprávněno vésti do pole vojsko bosensko-hercegovské, které, jsouc pod přísahou věrnosti cisaři rakouskému, mělo by bojovat proti svému tureckému souverénu? Má býti Bosna a Hercegovina pokládána v případě války Rakouska-Uherska s jinou mocností (kromě Turecka) za území neutrální nebo za území válečné?

Netřeba však se do těchto otázek dále pouštěti, poněvadž vzhledem k dosavádní 30leté mezinárodní a státoprávní praxi Rakouska-Uherska a vzhledem k posledním státním aktům z října

tohoto roku lze právní postavení Bosny a Hercegoviny určitěji vymeziti, než to bylo možno dle Berlínské smlouvy a konvence z roku 1879. Není pochyby, že Rakousko-Uhersko na základě mezinárodního mandátu správy vykonávalo fakticky a stále v širším a širším rozsahu státní moc ve všech jejích úkonech i v oboru správy i zákonodárství i soudnictví a to nejen po stránce vnitřní, nýbrž i po stránce mezinárodní, bez všelikého předchozího dohodování se se sultánem. Bosna a Hercegovina byly již r. 1879 připojeny k rakousko-uherskému celnímu území, pro ně platí jako pro celé toto území rakousko-uherské smlouvy mezinárodní. Máme dále zákon branný ze 4. listop. 1881, na jehož základě odvádění nováčkové berou se do přísahy věrnosti císaři rakouskému. Uvedena v platnost řada dalších zákonů, mimo jiné zákon trestní, dle něhož ustanovení o urážení Veličenstva vztahuje se jen na dynastii rakousko-uherskou, kdežto urážka sultána pokládá se jen za kvalifikovanou urážku na cti. Veškeré tyto a řada jiných závažných výsostných úkonů státních stala se bez jakékoli dohody se sultánem, vlastním jménem Rakouska-Uherska a zvláště také bez všeliké intervence signatárních mocností, bez jich odporu, tedy jaksi jich tacito consensu. Tento souhlas mocností ku správě rakousko-uherské, jež záležela v úplném výkonu státní výsosti ve všech směrech, můžeme pokládati za authentický výklad čl. 25. Berlínské smlouvy, a to tím spíše, jelikož, ač mandát Rakousku-Uhersku daný lze pokládati dávno za splněný, žádná mocnost dosud se neozvala, že by měl skončiti, že by měl nějaké jiné úpravě Bosny a Hercegoviny učiniti místo a ani Turecko samo nedalo na jevo, že by si takové změny přálo.

Pan přednášející přistoupil potom k výkladu císařských aktů říjnových na základě dosavadních úvah, předesílaje mu výklad o pojmu suverenity, kterou ve smyslu právnickém definovati sluší jako plnou způsobilost k právům a právním činům po stránce mezinárodní i vnitrostátní, vymezenou normami objektivního práva mezinárodního. Berlínská smlouva jakožto smlouva normativní náleží mezi prameny objektivního práva mezinárodního. Jí stanoví se především nezpůsobilost Turecka k právům a k právním jednáním ve příčině Bosny a Hercegoviny, a sice v tom rozsahu, v jakém zároveň ona smlouva přikázala způsobilost takovou ohledně Bosny a Hercegoviny Rakousku-Uhersku. Tento rozsah jest podle znění čl. 25. nepodmíněný a časově neomezený. Proto ze stanoviska práva mezinárodního lze tvrditi, že smlouvou Berlínskou přešlo na Rakousko-Uhersko právo, jež jako právní status povahou, obsahem i rozsahem svým suverenitě se vyrovnává a opírajíc se o objektivněprávní normu smluvní, jeví právní účinky erga omnes, a může býti umen-

šeno s tímto účinkem zase jen normativní smlouvou neb z vůle vlastní Rakouska-Uherska.

Pokud se týče konvence cařihradské z r. 1879 jest to smlouva jiného rázu, jest to obligační úmluva mezi dvěma státy, nikoli normativní pramen mezinárodního práva. Práva a závazky jí založené působí jen mezi Tureckem a Rakouskem-Uherskem a nikoli vůči ostatním státům. Z tohoto stanoviska mohlo Rakousko-Uhersko současně s říjnovým císařským prohlášením konvenci Turecku vypověděti. Výpověď stala se jednostranným aktem vlády rakousko-uherské, a sice, soudě dle obsahu příslušné noty, z důvodu podstatně změněných poměrů, čili t. zv. doložky rebus sic stantibus, kteráž dle práva mezinárodního, není-li ve smlouvě výslovně uvedena, za mlčky doloženou se pokládá, a opravňuje smluvní stát, pod tlakem podstatně změněných poměrů stojící, by jednostrannou výpovědí domáhal se rozvázání smlouvy též ze strany druhé. Ve výpovědi prohlašuje Rakousko-Uhersko, že stojí před nutností zhostiti se výhrad, obsažených v konvenci z r. 1879, aby nabylo opět dřívější plné volnosti jednání. Z obligační povahy konvence uzavřené toliko mezi oběma státy, bez ingerence signatárních mocností lze důsledně dovozovati, že zrušení její není porušení smlouvy Berlínské a nenáleží tudíž vlastně před konferenci mocností, o jejíž svolání se právě jedná k naléhání některých států. Výpovědí konvence postavilo se Rakousko-Uhersko opět na uvolněné plné právo čl. 25. Berlínské smlouvy mu poskytnuté a vztáhlo na základě jeho plnou suverenitu svou na obě země. Pan přednášející shoduje se tudíž celkem se stanoviskem, jež hájil ministr zahraničných záležitostí sv. p. Achrenthal v delegacích; pokládá však za žádoucno v zájmu právní kontinuity, by signatární mocnosti stanovisko to vzaly na vědomí a je legalisovaly.

Na to promluvil k věci pan předseda Jeho Excellence ministr m. sl. Dr. ryt. Randa, kterýž se připojil plnou měrou k vývodům pana přednášejícího a doložil, že kromě titulu smlouvy Berlínské možno se též odvolati i k důvodu válečné okkupace. Při konferenci berlínské se předpokládalo, že uvázání se Rakousko-Uherska v držení se stane klidně, bez obtíží, což se však nesplnilo. Rakousko-Uhersko potkalo se s velikým válečným odporem, který musil býti krví našich vojínů překonán. Dle práva mezinárodního pokládá se occupatio bellica, jež po delší dobu nerušeně se zachovala, za platný důvod ku změně právního stavu. K tomu dlužno připomenouti si, že po této okkupaci po celých 30 let panovník země ty neobmezeně spravoval i na venek zastupoval, jako to činí souveréni, a že jsme na správu a hospodářský rozvoj těchto provincií vynaložili ohromnou práci a konali velké oběti finační. — Obmezíme-li se na znění berlínské

smlouvy, musíme ve příčině výrazu »správa« míti na mysli, že správa ve smyslu práva mezinárodního není totožnou se správou soukromoprávní.

Správa ve smyslu soukromoprávním děje se cizím jménem a podle příkazu, kdežto v našem případě byla správa dle intence mocností vedena bezpodmínečně, samostatně a ve vlastním jméně Rakousko-Uherska a co do času žádné obmezení kladeno nebylo. Vskutku byla také veškera práva souverenity vykonávána, odvod vojska prováděn, odvedení nováčkové přísahali věrnost mocnáři rakousko-uherskému a celá řada smluv mezinárodních (zejména celních a obchodních) s jinými státy za země tyto byla bez odporu ujednávána. Vše to ukazuje, že tu byla vykonávána skutečná moc vladařská — nikoliv toliko správa. Maně si připomínáme, co praví římský právník: Nominis tantum sonus differt (jen zvuk jména se liší). »Správou« se to nazývalo a skutečnou samovládou to bylo! Pokládám tedy za to, že rozšířením souverenity rakousko-uherského mocnáře na tyto zabrané země nastala toliko změna v označení vladařství, kdežto poměry věcné zůstaly tytéž. Jestliže právě s anglické strany činí se výtky, můžeme vzpomenouti anglického přísloví, které praví, že držení znamená devět desítin práva. My ve příčině Bosny a Hercegoviny máme nejen těchto devět desítin, ale i tu poslední jednu desítinu máme v právním titulu, kterýž nám poskytuje rozumný výklad berlínské smlouvy, po případě i vojenská okupace.

Na konec poděkoval Jeho Excellence p. starosta panu přednášejícímu za jeho velmi důkladný, obsažný a poučný výklad, s čímž přítomní hlučným potleskem projevili plný souhlas.

Dr. J. V. Bohuslav. *Dr. V. Pospíšil.*

Slavnostní schůze ze dne 26. listopadu 1908 na počest šedesátiletého panování císaře a krále Františka Josefa I.

Právnická Jednota v Praze uspořádala ve čtvrtek dne 26. listopadu 1908 o 6. hod. večer ve velké zasedací síni Staroměstské radnice slavnostní schůzi na oslavu panovnického jubilea Jeho Veličenstva císaře a krále. Účast byla velmi hojná, nálada slavnostně povznesená. Síň byla případně vyzdobena, v průčelí stálo poprsí Jeho Veličenstva uprostřed palem a vavřínů.

Z přítomných buďtež jmenováni: vicepresident vrchního zemského soudu Rinesch, president obchodního soudu dvorní rada Šindelář, vicepresident zemského soudu Dvořák, za c. k. místodržitelství okresní hejtman Ardelt, dále pp.: president krajského soudu v Plzni dvorní rada Böhm, rada vrchního zemského soudu Mayer, za finanční prokuraturu vrchní finanční rada dr. Král, soudní inspektor Flieder, za řiditelství státních drah inspektor dr. Kepka, president

advokátní komory dr. Körner, president notářské komory dr. Batěk, za universitu rektor dr. Heyrovský a prorektor dvorní rada dr. Goll, dvorní rada dr. Bráf, dvorní rada dr. Ott, dvorní rada dr. Čelakovský, dvorní rada dr. Storch, prof. dr. Horáček, prof. dr. Trakal, prof. dr. Tilsch, prof. dr. Prušák, prof. dr. Gruber, prof. dr. Lukáš, za král. hlav. město Prahu náměstek starosty dr. Štych, dr. Vlček, dr. Prachenský a s. adj. Mattuš, za obch. kom. sekretář vlád. rada dr. Hotowetz, řid. Zem. banky Procházka, dr. Jindř. Šolc, předseda Ústř. banky česk. spoř. dr. Pöschl, řid. České prům. banky dr. J. Lucek, řid. JUC. Sedlák, F. A. Šubert, dr. Nejedlý, předseda notářské Jednoty pro král. České Feyerfeil, rad. z. výb. Dokupil, dr. Vaněk a L. Mareš, r. z. s. Schindelka, r. z. s. Kratochvíle, r. z. s. dr. Chlumecký, r. z. s. Wolf, řid. Zemské banky dr. Tilšer, dr. Valenta, dr. Sobička, dr. Nesý, dr. Kasanda, cís. rada E. Lederer, Dr. Kliment, Dr. J. Arnstein, docent Dr. Šimák, docent Dr. Hobza, docent Dr. Drachovský, doc. Dr. Demel, Dr. Worel, Dr. Krejčí, Dr. Plhal, a m. j.

Svou nepřítomnost omluvili: místodržitel hr. Coudenhove, nejvyšší maršálek zemský princ Ferdinand Lobkovic, ministr m. s. dr. Fořt, správce ministeria orby sekční chef Pop, president vrchního zemského soudu ryt. Wessely, president zem. s. dr. Schramek, vicepresident c. k. místodržitelství Vojáček, vrchní státní zástupce dvorní rada Merhaut, dvorní rada a policejní ředitel Křikava, president zemského trestního soudu dvorní rada dr. Wokaun, president ředitelství pošt a telegrafů Kraus, ze zemské školní rady dvorní rada Schroubek, rektor české techniky dr. Bertl, prof. dr. Henner, dr. Pavlíček, dr. Podlipný, dr. Baštýř, dr. Jeřábek a j.

Za předsednickým stolem zaujali místo starosta Právnické Jednoty Jeho Exc. Dr. A. rytíř Randa, jeho náměstkové vrchní rada Vyšín a Dr. Javůrek a jednatelé Dr. Jos. V. Bohuslav a Dr. Vilém Pospíšil.

Schůzi zahájil J. E. pan starosta následujícím proslovem, který účastníci schůze vyslechli stojíce:

Vysoce ctění pánové!

Pokládám si za velkou čest, že mohu zahájiti slavnostní schůzi Právnické Jednoty na oslavu 60. výročí panování Jeho Veličenstva našeho nejjasnějšího císaře a krále Františka Josefa I.

S radostí a vřelou účastí znamenáme, že všechny národy říše rakouské překonávají se v projevech nejhlubší úcty, věrnosti a oddanosti k nejvyššímu pánu, tomuto jasnému vzoru svědomitého vladaře, vzdávajíce Jemu upřímný a nadšený hold. Zejména národ český osvědčil i při té příležitosti svou vroucí lásku a hlubokou vděčnost k Jeho cís. a král. Apoštolskému Veličenstvu netoliko velkolepou jubilejní výstavou v Praze, nýbrž i založením nepřehledné řady nadací a ústavů k účelům dobročinným a kulturním, hlavně dle šlechetného přání panovníkova ve prospěch dětí a mládeže.

Právnictvo české přimyká se radostně a vroucně k těmto holdovacím projevům, pamětlivo jsouc ohromného pokroku, který učinilo zákonodárství a věda právní za ochrany dlouholetého panování Jeho Veličenstva. Vděčně vzpomínáme dnes ovšem jen letem: zrušení stavovských rozdílů, veledíla agrárního: osvobození stavu selského a vyvazení selských pozemků, prohlášení rovného práva národnostního, velkodušného propůjčení ústavy, jakož i ochrany základních práv státních občanů říšským soudem, zřízení českých vysokých škol Pražských, české techniky v Praze i v Brně; máme dnes na mysli dalekosáhlé reformy práva trestního s ústavem porotních soudů, novotvorbu práva směnečného a obchodního, zejména akciového, pak zákona o společenstvech výdělkových a hospodářských, šťastnou úpravu řádu trestního a zdařilou novotvorbu civilního soudního řízení, soustavné upravení práva vodního, opětné reformy práva živnostenského, zákon o společnostech s ruč. obmez., veledůležité pojišťování nemocenské a úrazové stavu dělného pojišťování soukromého úřadnictva a nyni navrženo velkolepé dílo sociálního pojišťování, poskytující i pojišťování invalidní a starobní asi 10 mil. lidí. Jaký to ohromný pokrok a převrat na poli právním sociálním a národohospodářském, zasahující do samých základů státního a národního rozvoje!

Mluvím zajisté z duše českého právnictva, zejména členů Jednoty Právnické, projevují-li při dnešní slavnostní schůzi city nelíčeného obdivu, nezlomné věrnosti, vroucí oddanosti a vděčnosti k Jeho Apoštolskému Veličenstvu provolávaje našemu nejjasnějšímu císaři a králi Františku Josefovi I. z hloubi srdce Sláva, Sláva, Sláva.

Shromáždění provolalo Jeho Veličenstvu třikrát slávu.

Na to ujal se slova dvorní rada prof. dr. Bráf ku přednášce o thematu: »Právo, hospodářství a politika za panování Jeho Apoštolského Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I.«, která otištěna jest v čele tohoto sešitu.

Přednáška p. dvorního rady byla na mnohých místech přerušována projevy souhlasu, ku konci pak provázena hlučným, dlouhotrvajícím a znovu propukajícím potleskem.

Pan předsedající poděkoval pak srdečnými slovy panu přednášejícímu, dále radě král. hlav. města Prahy za propůjčení zasedací síně a všem přítomným za hojnou účast, načež zakončil tuto význammnou schůzi.

Dr. J. V. Bohuslav. *Dr. Vilém Pospíšil.*

Literární zprávy.

Congrès international de Droit comparé. Procès-verbaux des Séances et Documents. — V Paříži, Librairie générale de droit, 1905 a 1907. — 2 díly (623 a 621 str.).

Roku 1900 odbýván byl v Paříži mezinárodní sjezd pro srovnávací vědu právní; avšak teprve před nedávnem byly rozeslány účastníkům publikace tohoto sjezdu, jež tuto oznamujeme.

Sjezd rozdělen byl na šest sekcí, jež rokovaly o dvanácti thematech a to: I. Sekce. Všeobecná theorie a methoda. 1. Pojem, methoda, dějiny srovnávací vědy právní a její význam pro jednotlivé oddíly práva. — 2. Srovnávací věda právní a vyučování právu. — 3. Prostředky znalosti a důkazu cizích práv.

II. Sekce. Mezinárodní právo soukromé. 4. Prostředky dorozumění mezi státy v příčině kompetence soudů a exekuce rozsudků.

III. Sekce. Právo obchodní. 5. Postavení cizích společností obchodních. — 6. Prostředky jednotně upraviti zákony a obyčeje v příčině cenných papírů obchodních.

IV. Sekce. Právo občanské. 7. Vývoj theorií a zákonodárství o osobách právnických. — 8. Různé upravení majetkového práva manželského.

V. Sekce. Právo veřejné. 9. Srovnání vlád parlamentních. — 10. Poměrné zastoupení.

VI. Sekce. Kriminologie. 11. Nové směry v právu trestním, vliv jejich na zákonodárství, kriminální politika. — 12. System trestů.

Ke každé otázce otištěna jsou dobrozdání, jež byla sjezdu zaslána, a rokování. Resolucí sjezdových není. Nejvíce dobrozdání zasláno bylo ku thematu prvnímu, celkem 22 (dle pořádku, jak jsou otištěna: Saleilles, Zitelmann, Grasserie, Kohler, Josserand, Brie, Pollack, Schm atd.), nejméně k thematu druhému, pouze jedno (Esmein). &.

Dr. Leo Geller u. Dr. Josef Peter Geller, **Das österreichische Wucherstrafrecht.** Für das Studium und die Praxis bearbeitet. — Ve Vídni, 1908, Moric Perles. — 120 str.

Spis rozdělen jest na dva oddíly a přídavek.

V oddíle prvním (str. 1—40) podávají autoři přehled historický o vývoji pojmu lichvy; pojednávají tu o problemu lichvy v právu vůbec, o právu středověkém, o právech v zemích českých a rakouských, o teresianském patentu z r. 1751, o zrušení jeho Josefem II., o patentu z r. 1803, o změně pojmu lichvy, jež udála se během stoleti XIX., o zrušeni taxy úrokové a zákonech z r. 1866, 1877 a 1881.

Druhý oddíl (str. 43—92) věnován jest právu platnému a rozdělen jest na pět kapitol: 1. O přečinu lichvy [a) Všeobecně, b) Pojem lichvy, obj. a subj. náležitosti, c) Druhy lichvy], 2. O vynětí obchodů, 3. O odpadnutí obžaloby, 4. O civilní ochraně proti lichvě, 5. O zneužití morálního nátlaku na nezletilé a důstojníky.

V přídavku (str. 95—117) otištěn jest zákon ze dne 28. května 1881 s výňatky z materiálií, uspořádaných dle §ů zákona.

Spis jest instruktivní, psán zajímavě a jest opatřen podrobným abecedním seznamem látky. &

Prof. Dr. Josef Kohler: **Moderne Rechtsprobleme.** V Lipsku, Teubner, 1907. — 105 str.

Zajímavý tento spisek vyšel ve sbírce »Aus Natur und Geisteswelt« jako svazek 128.

Nejvíce místa popřává Kohler problemům trestního práva a řízení (65 stran), následují problémy právní filosofie (18 stran), civilního processu (8), práva sdružení (7) a práva mezinárodního (7).

Co se týče právní filosofie přiznává se k vývojovému pantheismu novohegeliánskému, nejvíce nájezdů činí na positivismus. S tím ovšem souvisí, že v problému svobodné vůle (v právu trestním) potírá determinismus a prohlašuje myšlenku odplaty za rozhodující. Prostředky zajišťovací počínají teprve po trestu, v tomto ohledu přimlouvá se u nenapravitelných za deportaci, (po případě za zákaz nošení zbraní, zákaz pití lihovin). Mimo problém zajistění je tu problém prevence zločinců; v odstavci o této pojednává o příčinách zločinnosti, k nimž částečně počítá i zvýšení kultury (podporující sebevědomí a nespokojenost jednotlivců), z čehož sluší dle něho čerpati poučení, že kultura nesmí vésti k zženštilosti v užívání práva trestního. Konečně podává různé typy zločinců: nejdůležitější dle něho jest rozdíl mezi zločinci se svědomím (zločinci se sociální basí, zločinci z vášně) a zločinci bez svědomí (moral insanity); jiný jest rozdíl mezi zločinci z povolání a zločinci příležitostními.

Jakožto všeobecné postuláty řízení trestního prohlašuje Kohler dvě věty: Nikdo není nucen, sám se obžalovávati a obhajování je tak svato jako obžaloba a vyšetřování. Přimlouvá se za zrušení přípravného vyšetřování a usnesení zahajovacího, za volnost styku s obhajcem a obrací se proti vazbě kollusní. Za další problém trestního řízení prohlašuje poměr psychologie k důkazu. Konečně pojednává o soudech porotních (vyslovuje se pro ně).

Z civilního práva dotýká se Kohler pouze nauky o osobách právnických pod titulem práva sdružení. Navrhuje tu novou formu sdružení. Více spolků dosud se spojovalo jen tím způsobem, že buď uzavřely společnost aneb nový spolek, jichž členy byly spolky jednotlivé. Kohler navrhuje všeobecné spolky, jejichž členy nejsou jednotlivé spolky, nýbrž členové jednotlivých spolků, takže tito jsou zároveň členy užšího a širšího spolku (tedy jaksi přímé obesílání centrálního spolku); o tomto útvaru slibuje si různé výhody, zejména pro průmysl, jelikož prý takto zájmy zvláštní a zájmy obecné stejnoměrně přicházejí k platnosti.

K problémům civilního processu počítá autor otázku obmezování zásady projednávací (neboli rozšíření moci soudcovy při přípravě materiálu processního) a otázku rozsahu právní moci rozsudku (neboli rozšíření moci soudcovy při rozhodnutí právního poměru). Existenci nějakého zvláštního nároku na právní ochranu (Rectsschutzanspruch) Kohler popírá.

V oboru mezinárodního práva panuje problém války. Kdežto dříve považoval se stav válečný za stejně normální jako stav míru, pokračuje pořád více a více nazírání, že válka je stav abnormální. Jednak pracuje se k umožnění věčného míru, jednak hledí se následky nevyhnutelné války pokud možno zmírniti. &.

Hovorna.

O příčinách přibývání trestných činů.

Vezmeme-li do ruky trestní statistiku, shledáme, že tolik a tolik tisíc lidí bylo pro různé zločiny, přečiny a přestupky ročně potrestáno, a srovnáme-li pak číslice z předešlých let, vidíme, že trestních činů čím dále, tím více přibývá. A tážeme-li se, jaká že toho příčina, musíme k zodpovědění této otázky více okolností uvésti.

Především musíme říci, že náš trestní zákon je již zastaralý, na naše poměry se nehodící, že je tudíž nemoderní a pak příliš přísný; chci

pouze poukázati na některé případy. Nejčastěji setkáváme se v praxi se zločiny krádeže, a právě v tom ohledu zdá se mi býti zákonné ustanovení §§ 171., 173. tr. z. příliš přísné, poněvadž hranice 50 K převyšující, jest velice úzká. Uváží-li se totiž, že dnes za drahotních poměrů 50 korun nemá takovou hodnotu, jako v r. 1852, tudíž před 56 lety, nelze za to míti, že i dnes odpovídá znění § 173. tr. z. původnímu smyslu. V tomto uvážení jest tudíž i ustanovení § 174. lit. e) tr. z. velice přísné. V r. 1852 měla zajisté velká fůra dříví cenu přes 10 K; dnes dostane se sotva několik polínek za tytéž peníze. Ukradne-li dnes někdo z ohraničeného lesa několik polen dříví, dopouští se již zločinu krádeže. A právě tak se to má s § 174. lit. f), g) tr. z. a s § 175. II. a), b) tr. z.

Druhá příčina, proč se lidé dopouštějí tolik trestních činů, jest, že lid není si v mnoha případech ani vědom, že ten neb onen čin je trestný, tudíž neznalost zákona. Dle § 3. zák. trest. neomlouvá ovšem neznalost zákona, ale bylo by záhodno, aby i lid věděl, co se nesmí. Myslím, že by se již ve škole měly děti učiti, co je krádež, co je loupež atd., a že by se i po této stránce daly nějaké učebnice sestaviti. Jsem přesvědčen, že by to na mládež působilo velice blahodárně a že by jí to velice prospělo na budoucí dráze života. Vůbec by se měla věnovati větší pozornost mládeži.

Třetí příčina přibývání trestních činů jest přílišné požívání lihovin. Bylo by skutečně na čase, aby se prodej lihovin co nejvíce zamezil a aby zejména v dělnických městech prodej lihovin v čas výplaty byl přísně zakázán. Záhodno by bylo, aby se lid poučoval o škodlivosti alkoholu a aby se zařizovaly lidové knihovny, aby se lid mohl dále vzdělávati.

Zvláštní pozornost měla by se věnovati nezaměstnaným a měla by se jim dáti příležitost ku práci a zaměstnání, na př. stavbou drah, průplavů atd. Zákon o tuláctví se nikterak neosvědčuje. Tulák si odpyká svůj trest a za několik dní octne se zase jinde ve věznici a tak se to opakuje rok od roku. Soud může ovšem vysloviti přípustnost odevzdání do robotárny, ale dalšího vlivu nemá. Poněvadž je celkem málo robotáren, bývá malé procento přijato. Vím z praxe, že mnohdy ani velice nebezpeční tuláci, pro nejtěžší zločiny u nás i v cizině mnohokráte již trestaní, do robotárny přijati nebyli, ačkoli přípustnost odevzdání do donucovací pracovny vyslovena byla. Uváží-li se, že většina tuláků po 20 let se potuluje a z jedné trestnice do druhé putuje, že vydržování trestanců pro tuláctví odsouzených stojí obrovské peníze a že výsledek je vlastně roveň nule, bylo by zajisté záhodno, zákon o tuláctví upraviti. Důležito to jest i v ohledu zdravotnictví, poněvadž tuláci přenášejí všeliké nakažlivé nemoce z místa na místo.

Konečně chci ještě na to poukázati, že by se mnoho paragrafů o přestupcích mělo z trestního zákona vynechati a že by se dotyčné případy měly ponechati politickým úřadům k potrestání. Chci uvésti pouze některé paragrafy a sice: §§ 320., 326., 328., 330., 419., 434.—459., 478., 482., 483., 507., 522., pak přestupky týkající se rychlé jízdy, jízdy s neosvětleným povozem, pak většina urážek na cti a jiné. Takové případy neměly by se soudně stíhati. *Rudolf Beck*, s. adj. v Mor. Ostravě.

Denník.

Čtyřicáté výročí doktorátu slaví dne 3. prosince 1908 senior české fakulty právnické p. dvorní rada prof. dr. Emil Ott. Byl promován na doktora práv dne 3. prosince 1868 o 10. hod. dop. ve velké aule Karolina (spolu s drem Janem Kühnem); rektorem byl prof. Schulte, děkanem kollegia doktorů dr. Unterweger, děkanem kollegia professorského a zároveň promotorem prof. Chlupp: problema bylo: O systemu warrantovém. Přejeme slavnému učenci a naší vědě, aby ještě velice často opakovalo se jubileum tohoto dne.

Institut de Droit comparé založen byl v lednu 1908 v Brusselu. Účelem jeho jest studium zákonů různých zemí, zejména zákonů nových, překlad jich do jazyka francouzského, sprostředkování mezi společnostmi právnickými, oznamování pokroků v zákonodárství kompetentním mocím, podávání poučení a vydávání vysvědčení o právu v různých zemích atd. Presidentem jeho jest známý pracovník na poli srovnávací vědy právní: Emile Stocquart: nový institut má členy skutečné, dopisující a čestné. Organem jeho jest Revue de l' Institut de Droit comparé (Bruxelles, rue de la Régence, 3 bis; předplatné ročně 15 franků); v prvním sešitě obsažena jest studie Stocquartova o anglickém testamentu a jiné články, pak překlad nového německého zákona o šeku s kommentářem, podrobné zprávy o novém zákonodárství v Severní Americe a recense nových spisů.

Institut de Droit International odbýval sjezd ve dnech 28. září až 3. října 1908 ve Florencii v Palazzo vecchio. Z themat, o kterých tu jednáno, uvádíme: Doplnění haagské konference míru v příčině podmořských min. — Mezinárodní postavení cizinců, již stojí v službách mocností válčících. — Práva a nároky dělníků z úrazového pojištění, náležejí-li podnikatel a dělník různým státům, po případě koná-li se práce v cizím státě. — Jak zameziti dvojí zdanění příjmů a pozůsta-

losti. -- Mezinárodní posuzování obchodů bursovních, zvláště terminových a differenčních. — Mezinárodní upravení práva obligačního, zejména, má-li o obsahu smlouvy rozhodovati právo, jež platí v bydlišti dlužníkově v době uzavření smlouvy aneb právo, jež platí v místě uzavření smlouvy. — Rokování uveřejněno bude v 22. svazku Annuaire de l' Institut de Droit international. Příští sjezd odbýván bude o velikonocích 1910 v Paříži.

Oohrana přírodních památek. O ochraně památek zmínili jsme se již opětně v ročníku 1907 (str. 144, 446); nedávno vydaný Annuaire de Législation française, XXVI. année, přináší francouzský »zákon ze dne 21. dubna 1906 o ochraně poloh a památek přírodních rázu uměleckého«. Návrh zákona podán z podnětu Společnosti pro ochranu krajin a navrženo, aby malebným polohám poskytnuta byla ochrana podobná, jako památkám historickým zákonem ze dne 30. března 1887. Nový zákon ze dne 21. dubna 1906 nařizuje, že v každém departementu zřídí se komisse, jež sepíše seznam nemovitostí, jichž zachování s hlediska uměleckého neb malebného je v zájmu veřejném. Vlastníci označeného pozemku vyzvou se, aby dobrovolně se podrobili závazku, neměniti na nemovitosti nic bez schválení komise. Souhlasí-li, zařadí se pozemek do seznamu chráněných; nesouhlasí-li, může se přikročiti k vyvlastnění. V materiáliích k tomuto zákonu je uvedeno, že v mnohých zemích cizích založeny jsou společnosti proti znešvařování přírodních kras (mezi těmito zeměmi uvedeny jsou také Čechy, kdež prý založen byl takový spolek pod předsednictvím malíře Muchy); zákonů však v té věci je dosud málo, nejúplnější v Hessensku (srv. Právník 1907 str. 144), v některých zemích jest obmezováno plakátování a reklama z ohledu na krásu krajiny, v některých zemích jsou chráněny stromy, v Japonsku zakázáno jest »zneuctívati přírodu hospodami nevhodně položenými«.

K zákonu o ručení za automobily (a kola motorová) ze dne 9. srpna 1908, č. 162 ř. z. vyhlašuje říšský zákonník čtyři nařízení ministerstva vnitra: ze dne 23. října 1908 č. 220 ř. z. o povinnosti vlastníků ohlásiti personál u úrazové pojišťovny; ze dne 26. října 1908, č. 221 ř. z. o zkoušení a označení povozů, pohybujících se menší rychlostí (do 25 km. za hodinu); ze dne 28. října 1908 č. 222 ř. z. o vynětí menších škod z pojištění proti povinnému ručení z řečeného zákona; ze dne 27. listopadu 1908 č. 240 ř. z. o zařazení do tříd nebezpečí.

Proti neobvykle rozšířenému nešvaru podmazávání — čili »provisi« uveřejňuje soudce D o s e n h e i m v D. J. Z e i t z 15. ř í j n a 1908, Nr. 20, velice prudký čl. »Gegen das Schmiergelderunwesen«. D. dovozuje, že tento nešvar v Německu jest tak rozšířen, že se v ku-

peckých kruzích pokládá za nezbytné zlo. Spisovatel míní, že se na tento nešvar nehodí žádné dosavadní zákonné ustanovení, při čemž má na mysli provise, jakéž platí dodavatelé, podnikatelé a kupci úředníkům a zřízencům svých odběratelů dost často pod jménem p r o v i s í, a navrhuje na dávání, i přijímání takových »provisí« zvláštní trest. P r o p r á v o r a k o u s k é budiž dovoleno nám poznamenati tolik: Je-li příjemce takové provise obchodním pomocníkem, tedy m ů ž e t o býti důvodem předčasného propuštění ve smyslu čl. 62. a 64. zák. obch., zejména lze-li spatřovati v takovém přijímání provise bez vědomí principálově zneužití důvěry (čl. 64., odst. 1. obch. zák.). Pro ú ř e d n í k y při konání spravedlnosti, zadávání míst neb rozhodování veřejných záležitostí, jako osvětlování, dláždění, opatřování pitné vody etc., p ř i j í m á n í darů jest z l o č i n e m dle § 104. tr. z. P o s k y t o v á n í darů neb provisí v takovém případě spadá pod § 105. tr. z. Stesk německého právníka jest pro naše poměry dokladem staré pravdy, že mravokárci dosti často jiným neodpouští, čeho sami hromadně a jakoby po živnostensku se dopouští.

Z ředitelství Společnosti pražské fakulty právnické pro vdovy a sirotky. Poslední dobou proběhly novinami zprávy, že společnosti připadlo po zemř. vl. rad. Dr. šl. Gradlovi půlmillionové dědictví. Zprávy ty spočívaly na nesprávné informaci, neboť největší část pozůstalosti připadne různým nadacím. S tou částí pak, která připadne societě, nemůže societa volně nakládati, neboť jest jí zřízen v Klárově ústavu pro slepce substitut, pro případ zrušení společnosti, takže volnými budou jen úroky. Ačkoli pozůstalost není ještě projednána, přece možno již dnes doufati, že se dostane vdovám a sirotkům pense požívajícím z těchto úroků jisté roční částky.

Při té příležitosti dlužno upozorniti mladší právníky na výhody pojištění u society. S t á l o u r o č n í p e n s i (t. č. 700 K ročně), zajišťuje societa vdovám a sirotkům po pojištěných členech již po 3 letech členství, tedy v době, ve které pense státní nebo pod. ještě nabýti nelze. Interessentům zašlou se na požádání stanovy (adressa: Praha, čp. 929-II.).

C. k. notářská komora v Praze založila »jubilejní fond císaře a krále Františka Josefa I. z roku 1908 pro podporování chudých vdov a sirotků po notářích, kteří zemřeli jako členové kolegia Pražského obvodu komorního«. Dne 2. prosince 1908 budou z tohoto fondu po prvé udíleny podpory několika takovým vdovám a sirotkům v místnostech c. k. notářské komory v Praze, na Václavském náměstí č. p. 785-II.

O formě směnky, akceptace, indosace a rukojemství v mezinárodním směnečném právu evropském.

JUDr. Jan Synáček.

Směnka[1]) nadána jsouc vlastní, samostatně zavazující silou, která činí ji neodvislou od materielních poměrů jejímu vzniku a vydání za základ sloužících, má takto podle svého historického a hospodářského poslání působiti nejen mezi původními kontrahenty, nýbrž nadálku, mezi osobami od těchto zcela rozdílnými a jsouc v obchodním světě ceněna co cenné zboží, které každý majitel jeho ku prodeji, kupu, zastavení a p. upotřebiti může, tedy po mnohé praktické stránce co prostředek peníze zastupující, jest prostředkem obchodu par

[1]) Literatura: S. Borchard: Vollständige Sammlung der geltenden Wechsel und Handelsgesetze aller Länder, O. Borchardt: Sammlung der seit dem Jahre 1871 publizirten Wechselgesetze, O. Borchardt: Die Handelsgesetze des Erdballs 1886 (nejnovější vydání z roku 1906), O. Wächter: Encyklopaedie des Wechselrechtes der europaeischen und aussereuropaeischen Länder auf Grundlage des gemeinen deutschen Rechtes, K. Boroschnay: Das rumänische Handels-Gesetzbuch vom Jahre 1887. Pappenheim: Die Uniformierung des Wechselrechtes v Goldschmidts Zeitschrift f. d. ges. Handelsrecht XXVIII., Cohn: Beiträge zur Lehre vom einheitlichen Wechselrechte, Bettelheim: Das internationale Wechselrecht Oesterreichs, Pavlíček: Směnka a chek v evropském zákonodárství, Meyer: Das Weltwechselrecht. Thöl: Das Handelsrecht, II. díl: Das Wechselrecht, Hartmann: Das Deutsche Wechselrecht, historisch und dogmatisch dargestellt, Brauer: Die allgem. deutsche Wechselordnung, Blaschke: Das österreichische Wechselrecht, Theumann: Das österr. Wechselrecht, Kitka: Erläuterungen über die österreichische Wechselordnung und den österreichischen Wechselprocess, Wagner: Handbuch des österreichischen Wechselrechtes, Lehmann: Lehrbuch des deutschen Wechselrechtes.

excellence.[2]) Nejsouc však omezena na hranice toho kterého státu, v němž do oběhu se dostala, nýbrž určena jsouc sloužiti c vynikající prostředek celkovému obchodu světovému, musí opatřena býti směnka v nejvyšší míře dvěma vlastnostmi, jí k tomuto vynikajícímu postavení dopomáhajícími, totiž jistotou a snadností oběhu.

Pokud prvého požadavku se týká, státy na světovém obchodu směnečném súčastněné ve svých zákonodárstvích měrou rozdílnou avšak vždy dostatečnou pro požadovanou jistotu závazku směnečného, pořídily.

Ne tak snadno dá se vyhověti požadavku druhému a nebylo tomuto také měrou žádoucí se strany zákonodárství jednotlivých států vyhověno. Neboť největší obtíže snadnosti oběhu směnky tvoří různost zákonných ustanovení o jednotlivých institutech směnečného práva v různých státech na světovém obchodu súčastněných, se vyskytující. Ideálním stavem, snadnosti oběhu směnky nejvíce na prospěch jsoucím, bylo by vytvoření jednotného světového práva směnečného ve všech státech, jež by všecky různosti odstranilo, činíc zbytečnou znalost cizího směnečného práva pro případ cirkulace směnky za hranice toho státu, kde směnka do oběhu byla dána. Toto vytvoření jednotného světového práva směnečného není žádným úkolem illusorním, majícím za účel vytvořiti dílo umělé, naopak, vzhledem ku kosmopolitické povaze směnky, bylo by toto vytvoření jednotného světového práva směnečného úplně přirozeným, jelikož odchylky různých směnečných zákonů netkví snad v podstatě směnky samé, ani v nějakých místních poměrech, jako spíše pocházejí ze stanoviska právní vědy v době vydání toho kterého zákona, z úzké souvislosti s ostatním civilním právem těchže států a z ohledu na pokračující potřeby vzmáhajícího se obchodu.[3])

Snahy[4]) za účelem vytvoření jednotného světového práva směnečného se nesoucí, také přímo hledí stanoviti základní

[2]) Jako oběhem krve lidské tělo, tak směnkou obchod oživuje. (Leyser: Medit. ad Pandect. Spec. 531., Med. 2.)

[3]) Viz S. Borchardt: Vollst. Sammlung sv. I. předmluva.

[4]) T. M. C. Asser »De la lettre de change«, str. 3. (1863).

Prohlášení Dra S. Borchardta na shromáždění německých právníků r. 1872 (viz Arch. f. d. Wechselrecht nové pořadí sv. V. str. 155.)

principy tohoto světového práva směnečného. O to pokoušeno se zvláště na konferencích za účelem tím svolaných zejména společností »for the reform and codification of the law of nations« r. 1876 do Brém, r. 1877 do Antwerp a r. 1878 do Frankfurtu, jichž výsledkem byly t. zv. »Bremer Regeln«, jež obsahují základní principy jednotného světového práva směnečného. Další konference svolány byly králem belgickým do Antwerp r. 1885 a do Brusselu r. 1888. Konference tyto majíce spíše vědecký, než positivní výsledek v příčině unifikování směnečného práva, přece při nejnovějších evropských kodifikacích směnečného práva, působíce aspoň nepřímo, nezůstaly bez účinku, jak vynikajícím příkladem jest nám právo ruské v nejnovější své kodifikaci, které opustivši zvláštnosti jemu oproti západoevropským právům směnečným vlastní, úplně obralo si za vzor směnečný řád německý, přistoupivši k velké skupině práva tohoto. Nejnověji obraly si za úkol jednotné světové právo směnečné propagovati mezinárodní kongressy obchodních komor, tak zvláště V Lutychu r. 1905, v Miláně r. 1906, posledně i v Praze r. 1908.

Byť i jednak vlivem těchto snah po jednotném světovém právu směnečném, jednak i z potřeby samé dostoupilo zmírnění různosti ve směnečných právech jednotlivých států vysokého stupně, přece nicméně daleko ještě nelze mluviti o jednotném právu směnečném a naskytají se přes to ještě veliké různosti ve směnečných právech jednotlivých národů, působící překážku snadnosti cirkulace směnky za hranicemi toho kterého státu, a znesnadňujíce takto celkový světový obchod směnečný. Odstraněním těchto růzností tím způsobem, že vzájemným přizpůsobením se různých těch norem sobě navzájem uvedou se tyto v soulad, zabývá se mezinárodní právo směnečné. Nesměřuje tedy tak daleko jako světové právo směnečné, však směřujíc za týmž cílem jako jednotné právo světové, doplňuje se s tímto navzájem.

Úkol mezinárodního práva směnečného přes to, že směnečné právo vykazuje méně nationální, jako spíše universální, lidský charakter, jednak vlivem kmenové příbuznosti, jednak z potřeby vzmáhajícího se obchodu dobrovolnou associací, jest valně usnadněn tím, že směnečná zákonodárství evropských států, sledujíce výše uvedené dva podněty na ně působící, tvo-

nymním výrazem této řeči v kontextu označena byla. kterýžto požadavek německého směnečného práva, mající původ svůj již v obyčejovém směnečném právu německém, ve směnečném řádu německém patřičné zákonné důraznosti nabyl. vyskytá se co podstatná náležitost směnky v celé skupině směnečných práv evropských na právu německém základ majících.[13]) Ruský směnečný řád čl. 86 č. 2, bulh. čl. 529 č. 1, rumunský čl. 270 č. 2, švýcar. čl. 722, italský čl. 251.

V právu anglickém, ve skupině práv směnečných, na právu francouzském se zakládajících, dále v právu portugalském a belgickém označení toto není nikterak předepsáno.

Italské právo směnečné v čl. 251 vyžaduje, aby směnka v kontextu výrazem tím (cambiale) označena byla, avšak dovoluje též, aby toto označení »jako směnka« od vydatele dovoluje též, aby toto označení jako »směnka« od vydatele nebo trassanta i mimo kontext bylo napsáno, musí však v případě tom osoby ty vždy k označení onomu podpis svůj připojiti.

2. Přirozeným požadavkem již ze samé povahy směnky plynoucím a historickým jejím vývojem odůvodněným jest, aby směnka, majíc za předmět určitý obnos peněžitý,[14]) též tento obnos, který má býti vyplacen, vyznačovala.[15]) Požadavku tomuto ve směnečných právech všech států evropských plně vyhověno jest..

Souhlasně ve všech téměř směnečných právech evropských, až na několik málo výjimek, stanoveno jest, že summa ve směnce vyznačena býti může buď písmeny[16]) nebo ciframi.[17]) Výminky ty tvoří právo ruské přikazujíc v čl. 4.,

[13]) Rakouské právo směnečné již v dřívějších zákonech směnečných náležitost tuto předpisovalo.

[14]) Směnky na zboží odporují povaze směnky. Sicilský směn. řád ze dne 26. března 1819, čl. 189. a čl. 275., ital. Codice z roku 1865 uznávaly takové směnky.

[15]) Také dřívější směneční zákony rakouské tuto náležitost předepisovaly (Blaschke d. ö. W. R. I. vyd. § 34.).

[16]) Na lipské konferenci bylo navrhováno, aby směnečná summa musela vždy písmeny na směnce býti vyjádřena. Ač prospělo by to jistotě směnečného obchodu, přece návrh ten co povážlivý byl zamítnut a platnost směnky od toho neučiněna závislou. (Srov. Brauer d. allg. d. Wechselordn. § 4.)

[17]) Dle dřívějších rakouských směnečných zákonů mohla smě-

že summa směnečná vyznačena býti může jen písmeny a dále právo švýcarské (čl. 722) a srbské (§ 80.), kde vyžaduje se uvedení summy směnečné v kontextu a vyznačení též písmeny. (Dokončení.)

Zvláštní soudy pro mladistvé v Rakousku a podmínky jejich úspěchu.

Napsal soukr. docent dr. Jaroslav Kallab.

(Dokončení.)

II.

»Soudy pro mladistvé povstaly z velkého hnutí, jež se ve Spojených Státech Severoamerických v nejrůznějších formách ve prospěch nápravy fysického i mravního osudu dětí jeví.«[16])

Abychom vznik těchto soudů pochopili, musíme si uvědomiti dvě fakta: jednak, že anglické právo, jež tvoří též základ práva amerického, jen ve velmi nedokonalé míře pečuje o nemajetné sirotky, tak že jim z pravidla ani poručníků nezřizuje[17]), jednak, že vymezení pravomoci jednotlivých orgánů státních není zvlášť v mladších státech amerických tak přesné, jako u nás, tak že individualita jednotlivého úředníka na rozsah a intensitu jeho činnosti mnohem více působí, než v našich kontinentálních poměrech je myslitelno. Připočteme-li k tomu velký zájem, jemuž otázky výchovy dorostu — snad následkem třeba neuvědomělého vlivu poměrného nedostatku obyvatelstva — se těší, máme v nejkratších rysech naznačeny podmínky, za nichž soudy pro mladistvé v Americe vznikly.

Kořenem, z něhož soudy pro mladistvé (juvenil courts) jako ostatně i jiné instituce trestního práva mladistvých povstaly, jest instituce, jež obyčejně se shrnuje pod názvem probačního systemu (probation system). Je-li pravdivá anekdota, již vypráví Bärenreither v citovaném svém spise,[18])

---

nečná summa rovněž buď písmeny, nebo ciframi býti vyjádřena, pouze v Solnohradsku platný bavorský směnečný řád § 2. stanovil, že udání summy vždy musí se státi písmeny (Blaschke d. ö. W. R. 5. vyd. str. 66. pozn. 5.).

[16]) *Baerenreither*: Jugendfürsorge und Strafrecht in den Vereinigten Staaten von Amerika (1905) str. 159.

[17]) *Harmann*: Die Strafrechtspflege in Amerika (1906) str. 266., *Lenz*: Reformbewegung, str. 209.

[18]) *Baerenreither*: Jugendfürsorge str. 126.

dal podnět ke vzniku probačního systemu soukromník (Rufus R Cook), jenž počátkem let sedmdesátých navštěvoval v Bostonu trestní přelíčení zvlášť, pokud šlo o mladistvé, a dovedl soudce pohnouti k tomu, že v případech ohledu hodných přerušovali řízení, aby mladistvému poskytli příležitost se polepšiti. Takového mladistvého se pak Cook ujímal, vykonával dohled nad ním, a dosáhl z pravidla tak příznivých výsledků, že soudce neuznal za nutné v přerušeném trestním řízení pokračovati. — Tento praeter legem se utvářivší zvyk vpraven v r. 1878 ve státu Massechusetts ve formu zákona, nabyl konečné formy v zákoně z 1. června 1902 (»Rewised Laws of the commonwelth of Massechusets) a rozšířil se mezi tím a po tom ve formách jen v podružných znacích odlišných téměř po všech státech severoamerických[19]).

Osou tohoto systemu jest probation officer[20]), jehož funkci charakterisuje nejpraegnantněji Boies[21]) slovy: an official intermediary between the judge and the prisoner, to act as the confidential friend and adwiser of the accused and the agent of the law. Jest to tedy organ vsunutý mezi soudce a zločince, jenž má povinnost na jedné straně oproti soudci působiti jako jeho důvěrník při zjišťování mravních vlastností pachatelových a příčin, jež jej k činu hnaly, jakož i při zjišťování výsledků výchovné působnosti, »dání na zkoušku«, na druhé straně oproti zločinci jako jeho přítel a rádce, jenž se snaží zmírniti nepříznivé účinky nedůvěry, již společnost proti zločinci chová a vliv svůj jako veřejný orgán uplatňuje k tomu, aby zločinci napomáhal při jeho snaze státi se užitečným členem společnosti. V podstatě činnost jeho věnována je dvěma kategoriím zločinců; těm, jež soudce vůbec neodsoudí, neb vůči nimž podmínečně odloží výkon trestu, a těm, jež správa vězeňská propustí na čestné slovo (»on parole«) před odpykáním trestu pod podmínkou, že, budou-li se dobře chovati, jim zbytek trestu bude prominut. Probation officer jest z pravidla placený úředník, soudem jmenovaný, jenž o své činnosti podává zprá-

---

[19]) V. dobrý přehled dotyčných zákonů v *Lederer*: Der gegenwärtige Stand des Probationssystems in den Vereinigten Staaten von Nordamerika. Zeitschrift für die ges. Strafrechtswiss. 28 (1908), str. 392. n.

[20]) *Baerenreither*: Jugendfürsorge, str. 289.

[21]) *Boies*: The science of Penology (1901), str. 252.

vy jednak soudu, jednak vezeňské komisi (Board of Prison Commissioners), jež v souhlasu se soudy upravuje činnost těchto úředníků, a podává o výsledcích vykonávání trestní spravedlnosti roční zprávu zákonodárnému sboru.[22])

Vzniká tak nový orgán, jenž spolu se soudy působí k racionelnímu nakládání zvlášť s mladistvými zločinci.

Z této instituce spolupůsobení státních soudů s probation officery již opět v nejintimnějším styku stojí se soukromou péčí o mladistvé, v Americe velmi rozsáhlou, organicky vznikla instituce soudů pro mladistvé.

Jest pochopitelno, že vliv probation officere stále více k tomu působil, aby se s mladistvými zločinci individuelně nakládalo, aby co možná nejvíce od dospělých zločinců nejen při výkonu trestu, nýbrž i ve vyšetřování a konečně i v hlavním přelíčení byli odděleni a hlavně aby i trestní soudce na mladistvého zločince jinýma očima pohlížel, než na dospělého[23]).

K tomu přistupuje, že stoupající péčí o děti bylo se častěji státní moci dovoláváno nejen proti zločinným dětem, nýbrž i na ochranu dětí opuštěných a zanedbaných, jichž doposud, jak svrchu uvedeno, právo málo si všímalo.

Tak vznikl v r. 1899 ve státě Illinois zákon (an act to regulate the treatment and control of. dependent, neglected and delinquent children), jenž celou tuto agendu jak s civilistického, tak s kriminalistického a processualného stanoviska upravuje a vrcholí ve zřízení zvláštních soudů pro mladistvé.

Jak patrno, není to trestní soud v našem smyslu.

Opatření soudce mladistvých se nevztahují jen na zločinnou mládež, nýbrž i na obsáhlé kategorie ochrany potřebujících mladistvých, jež terminologie amerických zákonů shrnuje obyčejně pod názvy »dependent and neglected children«. V nejrůznějších definicích snaží se americké zákonodárství, aby zachytilo ona jednání a poměry mladistvých, jež odůvodňují obavu, že by mladistvý zločinným státi se mohl.[24])

---

[22]) Tuto ve státě Massachusetts zavedenou organisaci (*Baerenreither*: Jugendfürsorge str. 127. n.) můžeme pokládati za typickou i pro ostatní státy severoamerické.

[23]) V. u *Baerenreithera*: Jugendfürsorge; str. 290. citované líčení působnosti probation officera ve státě Visconsinu.

[24]) Tak definuje zákon státu Colorado z r. 1903 (An Act concerning delinquent children): The words »delinquent child« shall

Vedle zločinných dětí jsou tu děti opuštěné, na veřejnou dobročinnost odkázané, postrádající otcovské neb poručenské ochrany, děti, jež ze zvyku žebrají, v domech neb u osob špatné pověsti žijí, neb které žijí následkem nedbalosti rodičů, poručníků neb pěstounů v nepříznivých domácích poměrech, konečně děti mladší 10 let, jež potulujíce se po ulicích, žebrají, podomní obchod provozují, neb zpěvem, hudbou, produkcemi se živí, neb osoby provázejí či podporují, které se takto živí.

V tomto množství skutkových podstat, jež odůvodňují zakročení soudu mladistvých, jednotlivý trestný čin klesá na stupeň symptomu zanedbanosti. Jeho právním následkem není trest jako odplata zla zlem, nýbrž opatření k záchraně mladistvého mířící.

A v tom je, tuším, smysl soudů pro mladistvé, jejich »raison d' être« a tajemství jejich úspěchů. Soudy pro mladistvé, v nichž působí soudce za pomocí probation officerů a dobročinných ústavů a společností (jež, mají-li jim od soudu býti svěřovány děti, musí se podrobiti dozoru státní vězeňské komise), stávají se tím jaksi novým článkem v systemu státní výchovy.

Působnost jejich odehrává se dle cit. zákona státu Illinois, s nímž zákony jiných států v podstatě se srovnávají, způsobem následovním: O každém případě řízení před soudcem mladistvých zpraví soudní písař co možná nejdříve inspektory[*]). Jejich povinností je již před přelíčením zjistiti bližší okolnosti činu, dosavadní život mladistvého, poměry jeho rodičů, zkrátka okolnosti, jež by pro soudcovo rozhodnutí závažnými býti mohly. Město nebo hrabství se musí o to postarati, aby tu byly místnosti, v nichž by mladiství mohli býti přechová-

include any child sixteen years of age or under such age who violates any law of this State or any city or village ordinance; or who is incorrigible; or who knowingly associates with thieves, vicious or immoral persons; or who is growing up in idleness or crime; or who knowingly patronizes or visits any policy shop or place where any gaming device is or shall be operated; or who patronizes or visits any saloon or dram shop where intoxicating liquors are sold« atd. atd. až po ty »who habituelly uses vile, obscene, vulgar, profane or indecent language, or is guilty of immoral conduct in any public place or about any schoolhouse«.

[*]) Hledám marně vhodnější překlad slova probation officer (Fürsorger), jenž by také v praxi (až podobná instituce u nás zavedena bude), bez obtíží se vžil.

váni, aniž by přišli do styku s dospělými vyšetřovanci a trestanci. Také pro soud pro mladistvé musí býti zřízena zvláštní místnost. Policejní organy, jež zadrží zločinného, opuštěného neb zanedbaného mladistvého, nesmějí jej odevzdati na policejní stanici, nýbrž jen do ústavů k tomu určených.

O opatřeních, jichž soudce proti mladistvému učiniti může, obsahuje zákon všeobecné pravidlo: »zaopatření, péče a kázeň, jichž se dítěti dostane, mají se co možná nejvíce tomu podobati, co otcovský dům poskytovati má, a ve všech případech, v nichž je to možno, má dítě býti opatřeno v osvědčené rodině, státi se členem této rodiny, ať adopcí či jiným způsobem«.

V přední řadě tedy mladiství přicházejí do rodin a to buď hned, buď, když se osvědčili v ústavě. Také zločinná mládež přichází do soukromých či veřejných ústavů péči o zločinnou mládež věnovaným. V každém případě zůstává pod dohledem soudu, až do úplného polepšení (neb do zletilosti), a soud může i později nutné opatření ohledně něho učiniti.

Řízení jest summární a účastní se ho· vedle inspektorů zástupcové spolků a ústavů, o děti pečujících, tak že soudce je s nimi ve stálém styku a může se s nimi o vhodných opatřeních dohodnouti. Zákon předpisuje, že dítě má býti dáno do rodiny téhož vyznání, jakého jsou jeho rodiče a do ústavu, v němž by v tomto vyznání bylo vychováno. Vedle ústavů, jež se ujímají mladistvých určitého vyznání, jsou ústavy pro příslušníky jednotlivých národností. Tak účastní se řízení před soudem pro mladistvé v Chicagu též zástupci českých ústavů. Také ústavy zřizují[26]) své inspektory, kteří vykonávají dohled nad dětmi z ústavu podmínečně propuštěnými. Konečně i obce a spolky zřizují své inspektory. Jakkoli tedy inspektor není státním úředníkem, přece stojí pod dohledem soudu. Do jednotlivostí organisace pouštěti se nemůžeme. To, co bylo řečeno, snad stačí k charakteristice celé instituce. Jak patrno, shrnuje soudce mladistvých ve své pravomoci pravomoc našeho soudu trestního i poručenského, jsa v obou směrech vydatně podporován důmyslně organisovanou péčí veřejnou i soukromou.

Zákonem z 23. dubna 1903 zavedeny soudy pro mlá-

---

[26]) Aspoň ve státě Illinois: *Baernreither*: Jugendfürsorge str. 168.

distvé dle vzoru státu Illinois ve státě Pennsylvania a rozšířily se odtud v posledních 5 letech do celé řady jiných států.[27]).

Třeba bychom sebe skeptičtěji přijímali americké chvalozpěvy na tuto instituci, již faktum, že tak velkého rozšíření došla, a všude za prospěšnou byla pokládána, jest nám důkazem, že tu jde o zdravou myšlenku, o myšlenku naléhavé potřebě vyhovující, o myšlenku, jež při nejmenším zasluhuje pozornosti.

V Evropě počínají se jeviti teprve prvé počátky instituce soudů pro mladistvé. Nejpříznivější poměry pro vznik těchto soudů a snad — následkem nedostatků soukromého práva — poměrně nejnaléhavější potřeba jich vedla v Anglii k vzniku soudů mladistvých a sice od 14. dubna 1905 v Birminghamu, později ještě v jiných (asi 21) městech[28]). Jedná se tu však toliko o oddělené jednání o případech mladistvých zločinců se týkajících; ovšem při velké autoritě a značné volnosti anglického soudce může tu praxe v mnohém vyhověti potřebám, jimž slouží v Americe soudy mladistvých. Zákonné úpravy se činnosti soudů pro mladistvé dostane asi zákonem, jehož osnova v poslední době parlamentu byla předložena[29]).

V mnohém směru jest nová péče o mladistvé provinilce připravena zákonem »Probation of Offenders Act« 1907 (1. Edward 7. c. 2. s. 12.), jenž m. j. počátkem r. 1908 uvádí v Anglii v život instituci probation officera, jenž ovšem má úkol jen nad podmínečně odsouzeným dohled vykonávati, soudu o jeho chování zprávu podávati a odsouzeného při jeho polepšení podporovati (to adwise, assist and befriend him, and when necessary, to endeavour to find him suiteble employment. s. 4.)[30]), [31]).

---

[27]) V. přehled dotyčných zákonů v *Lenz*: Reformbewegung, str. 210.

[28]) *M. Kleine*: Les Tribunaux speciaux pour enfants. III. En Angleterre (1906).

[29]) A bill to consoli date and amend the law relating to the protection of children and of the treatment of juvenile offenders. (v. Ger. S. 71. str. 360 a 377.)

[30]) *Lenz*: Reformbewegung; str. 114.

[31]) Srov. k předchozímu vůbec mimo spisy citované též *Reicher*: Die Fürsorge für die verwahrloste Jugend I. sv., 2. díl.

Na pevnině Evropské setkává se myšlenka zvláštních soudů pro mladistvé s celou řadou překážek. Je to předem duch trestních zákonů ještě zcela téměř oživovaných ideou odplaty. Pokud jde o mladistvé zločince, ovšem asi snáze, než jinde se uplatní v budoucím zákonodárství myšlenka účelnosti; k tomu však, aby v praxi se došlo příznivých výsledků, bude třeba osvoboditi soudce z dosavadních těsných pout zákonů trestních, umožniti mu individuelní nakládání s jednotlivým zločincem.

Též občanské právo kladouc příliš velký důraz na soukromá práva otcova a poručníkova, stálo na mnoze v cestě racionelním opatřením soudcovským. Hlavní překážka však, tuším, spočívá v nedostatku veřejného zájmu o péči o opuštěnou a zanedbanou mládež. Jednotlivé, porůznu vystupující organisace se nesloučily ještě k rozsáhlejší akci, jak tomu jest v Americe. Tím snad si můžeme též vysvětliti největší překážku racionelní péče o mladistvé, že totiž dosud není zcela překlenuta propast jakéhos nedostatku vzájemné důvěry, jíž staletí absolutismu vymlela mezi soudy, jako orgány vrchnosti, a obecenstvem o mladistvé se zajímajícím, jako poddanými.

Myšlenka soudů p r o m l a d i s t v é však počíná úspěšně všechny tyto překážky překonávati.

Ve F r a n c i i snad největší překážkou bylo v tomto směru zastaralé, avšak stále ještě obdivované občanské právo, jež svou institucí rodinných rad funkci poručenského soudce stlačovalo na minimum. Jen pozvolna si myšlenka, že i bez ohledu na stávající moc otcovskou neb poručenskou státní moc k záchraně zanedbaného dítěte, neb dítěte, s nímž se špatně nakládá, zakročiti může, klestí cestu. Především již čl. 66. a 67. c o d e p é n a l připouští možnost, aby mladistvý, byl-li pro nedostatek schopnosti rozpoznávací osvobozen, byl dán do ústavu vychovávacího, v němž též odsouzený svůj trest odpykati může. Různé ústavy, zvlášť též soukromé, jež po červencové revoluci vznikly, umožnily větší differenciaci mezi těmito zločinnými dětmi. Zákon z 19. dubna 1898 (loi sur la repression des violances, voies de fait, actes de cruauté et attentates commis envers les enfants) poskytuje soudci možnost, aby zločinné dítě, bylo-li pro nedostatek způsobilosti rozpoznávací osvobozeno, dal pod ochranu buď soukromé neb veřejné péče o děti. Teprve tento zákon u-

pustil od zásady code civil, že v otcovskou moc nelze bez přivolení otcova mimo případ zneužití této moci vsáhnouti.[32])

Praxe z pravidla mladistvé osvobozuje, aby právě bylo možno použíti výchovných prostředků, jež mimo soukromou péči hlavně výtečně organisovaná veřejná Assistence Publique[33]) poskytuje.

Dále než Francie pokročilo na této dráze Německo.

Východisko bylo tu podobné, jako ve Francii, totiž ustanovení trest. zák. čl. 56., jež podobně jako čl. 66. code pénal stanoví, že mladistvý (na rozdíl od francouzského práva, jež nezná pro období pochybné příčetnosti spodní věkové meze, starší 12 let, avšak) mladší 18 let byl-li pro nedostatek způsobilosti rozpoznávací osvobozen, může býti dán do polepšovny. Osoby mladší 12 let mohou, dopustily-li se jinak trestného činu, nálezem poručenského soudu býti dány do polepšovny, vychovatelny neb nějaké rodiny. Organisace těchto ústavů přenechána zemskému zákonodárství.

Podstatný pokrok však nastal vydáním občanského zákonníku pro říši německou Při úpravě moci otcovské a poručenské vychází totiž tento zákonník z názoru, že moc otcovská a opatrovnická je předem povinností, tak že, nedbá-li se těchto povinností, může státní moc zasáhnouti, a to dle § 1666, 1686 a 1838 oproti rodičům, jak pro zneužití, tak pro nedbání moci rodiči i pro jejich bezectné neb nemravné chování, oproti poručníkům, i nelpí-li na nich žádné viny; stačí, pokládá-li to soud za vhodné k výchově poručencově. K dohledu nad poručníky a k navrhování vhodných poručníků zřizují §§ 1849—1851 obecní sirotčí rady. Uzná-li soud za vhodno do moci otcovské neb poručenské zasáhnouti, má učiniti vhodné opatření k záchraně dítěte; zvlášť může dítě dáti do cizí rodiny, do vychovatelny neb polepšovny. Organisaci této péče přenechal § 130. uv. zák.

---

[32]) Zák. z 24. června 1889 sur la protection des enfants mal traités ou moralement abandonnés připouštěl již odejmutí moci otcovské pro opilství ze zvyku, pohoršlivé zlé chování a špatné nakládání, bylo-li jím zdraví, bezpečnost neb mravnost dítěte ohroženo.

[33]) Srov. k tomu a k předchozímu vůbec *Baerenreither*: Jugendfürsorge str. XIII. n., *Lenz*: Reformbewegung str. 229. n. *H. Rollet*: Les Tribunaux spéciaux pour enfants II. En France a *Reicher*: Die Fürsorge für die verwahrloste Jugend I. sv. 3 díl (1904).

k obč. zák. zemskému zákonodárství. Tak vznikla po roce 1900 celá řada zemských zákonů o péči o mladistvé (Fürsorgegesetze), jež přes jejich zajímavost ani v hlavních rysech uváděti na tomto místě nemůžeme,[34]) o nichž pro naše účely stačí poznámka, že vymezují a podporují činnost poručenských soudů, stanovíce, pro jaké druhy dětí ústavy zřízeny býti mají, a rozvrhujíce náklady péče o zanedbané a opuštěné chudé děti mezi stát, provincie, a obce.

Tak dva obory soudní činnosti, soudnictví trestní a poručenské, zabývá se zanedbanou a opuštěnou mládeží a používá pro ně institucí veřejné péče o děti.

Pokud mohu přehlédnouti, byl to Köhne, jenž v článku »Jugendgerichte« v r. 1905[35]), první propagoval myšlenku, prozatím aspoň v rámci platné organisace soudní, sloučiti činnost poručenského a trestního soudce nad mladistvými ve zvláštní soudy pro mladistvé. V tomto povšechném přehledu se musíme omeziti na poznámku, že snahy tyto se setkaly potud s praktickým výsledkem, že presidium vrchního zemského soudu ve Frankfurtě n. M. při rozvrhu prací pro rok 1908 přidělilo referentům pro záležitosti nesporné též trestní agendu mladistvých se týkající (pokud náleží před soudy konšelské) a vyšetřování v trestních věcech madistvých (pokud náleží před soudy zemské) patrně ve snaze, aby v praxi stal se pokus, možno-li v rámci platného práva uskutečniti dle amerického vzoru zřízené zvláštní soudy pro mladistvé.[36])

III.

Třeba by dle právě řečeného krok justiční správy rakouské zavádějící od počátku roku 1909 soudy pro mladistvé — nemohl

[34]) Srov. místo jiných *Reicher*: Die Fürsorge für die verwahrloste Jugend I. díl 1. sv. (1904.) *Aschrott*: Gesetz über die Fürsorgeerziehung Minderjähriger (2. vyd. 1907), *Lenz*: Reformbewegung str. 240.

[35]) *Köhne*: Jugendgerichte (Deutsche Juristen-Zeitung. 10. 1905 str. 579. n.).

[36]) *Freudenthal*: Zur Organisation der Jugendgerichte. (Deutsche Juristen-Zeitung 13. 1908, str. 157.).

činiti nároků na naprostou originalitu, přece jistě zasluhuje veškeré pozornosti těch, kdo se o péči o mládež zajímají. Neboť každá podobná instituce, jako soudy pro mladistvé, poskytuje jen rámec, jen určitou řadu možností, jichž praxe může se chopiti nebo jež může pominouti. Činí se pak velmi často výčitky instituci, nesetká-li se s úspěchem, ač vlastně vinnými jsou ti, kteří nepoužili všech možností v instituci skrytých; tím teprve možno dokázati, kde je instituce příliš těsná, a kterým směrem tedy by se měla dále vyvíjeti, a není třeba následkem neúspěchu v tom neb onom směru celou instituci rušiti a tím i to, co v ní je dobrého, znovu budovati.

Snahou ministerstva spravedlnosti při vydání nařízení z 21. října bylo patrně, jak již z úvodních slov (»prozatím, než v platnost vejdou nová zákonná ustanovení . . . nařizuje se následovní:«) vysvítá, uskutečniti v rámci platného práva to, čeho úplněji dosaženo býti má chystanou, a doposud jen panské sněmovně předloženou osnovou »zákona o trestání a trestní ochraně osob mladistvých«.[37])

Dle této osnovy (čl. III., č. 9.) má § 90. tr. ř. zníti: »Nařízením může býti stanoveno, že obstarávání poručenských a opatrovnických záležitostí, pokud městským okresním soudům příslušejí, po ukončení řízení pozůstalostního u jednoho neb některých v tomtéž městě zřízených okresních soudů má býti sloučeno, a těmže soudům i vykonávání trestní spravedlnosti v následujících přestupkových věcech má býti svěřeno:

1. v přestupkových věcech, na nichž osoby až do dokonaného 18. roku buď samy, buď ve spojení s dospělými jako obžalovaní se účastní,

2. v přestupkových věcech dle § 335. tr. z. spáchaných překročením práva kázeňského, 360, 376 až 378, 414 až 418, 420, 421, 506, 512 tr. z., dále § 2. čís. 2. zák. z 24. května 1885, ř. z. č. 89, jakož i dle čl. II. §§ 1., 3. až 5. zák. o trestání a trestní ochraně osob mladistvých[38]), pokud těmito trestnými činy nedospělí neb mladiství byli ohroženi neb zasaženi.«

---

[37]) *Kallab*: O osnově zákona o trestání a trestní ochraně osob mladistvých (Právnické Rozhledy 1908.).

[38]) V podstatě zneužívání mladistvých k veřejným produkcím, alkoholismus u mladistvých, opomíjení povinné péče o mladistvé, a svedení pohlavně zachovalého děvčete mladšího 16 let.

Otázka, jež se nám především naskytá, jest, pokud v rámci platného práva podobné spojení funkcí trestního a poručenského soudu jest již nyní možné.

Utvoření zvláštních městských soudů poručenských, jaké má na mysli právě cit. ustanovení osnovy bez změny zákona, možné není.[39])

Naproti tomu proti sloučení agendy poručenské a jisté části přestupkové agendy trestní v rukou téhož referenta okresního soudu, není zákonných překážek.[40])

Těchto mezí drží se též citované nařízení. Nezavádí nových soudů okresních s agendou poručenskou a trestní, nýbrž slučuje toliko u téhož soudu agendu poručenskou s agendou trestní, pokud obviněnými jsou mladiství. Proč ministerstvo nepřikázalo také poručenským referentům trestní řízení, při nichž zasaženými jsou mladiství, asi v tom objemu, v němž cit. osnova to míní učiniti, není zcela jasno; vždyť i v takových případech jednak zkušenosti poručenského soudce přispějí k vyjasnění skutkové podstaty trestného činu, jednak tyto činy velmi často zavdají podnět k dalším opatřením poručenského soudce, k lepší ochraně mladistvého směřujícím.

Dále, než osnova zákona o trestání mladistvých jde cit. nařízení utvořením zvláštních senátů pro řízení v I. i v II. instanci při soudech krajských a zemských, pokud jde o mladistvé provinilce. Ani proti tomu není zákonných překážek; prakticky by ovšem takový senat, zvlášť u menších sborových soudů, byl poměrně málo zaměstnán, tak že by při sestavování pracovního plánu vznikla otázka, má-li tato agenda býti přikázána trestnímu senátu či senátu pro věci nesporné. Nařízení citované přikazuje ji senátům trestním.

Zdržme se předem u soudů okresních. Pokusil jsem se v I. kapitole nastíniti zásady, jimiž poručenská agenda okresních soudů, pokud jde o opuštěné, zanedbané a zločinné ne-

---

[39]) Zřízení zvláštních exekučních soudů ve Vídni, v Praze a Terstu (nař. min. spr. ze dne 24. června 1897 ř. z. č. 157.) opírá se o § 23. ex. ř.

[40]) § 19. a 21. jedn. ř. soud. sice předpisuje dělení agendy především dle druhů, avšak jen z pravidla. Stálá výjimka z tohoto pravidla je přikazování sporů v průběhu řízení exekučního vzniklých exekučnímu komisaři (nařízení min. spr. z 18. června 1900 čís. 11948.) pro kteroužto výjimku se uvádějí důvody, jež mutatis mutandis by se i pro sloučení agendy poručenské s jistou částí agendy trestní uvésti daly.

zletilce, se řídí, neb dle intencí justiční správy, jež se celkem kryjí s moderními požadavky sociologickými, říditi má. I pokud jde o **trestní** agendu, pokusil jsem se tam nastíniti, jak v rámci daných možností výchovným snahám místa se popřává. Načrtl jsem tak složitý aparát, jenž k záchraně zpustlého mladistvého v pohyb se uvádí, neb — lépe řečeno — by se uváděti měl, kdyby právě jeho složitost jej nečinila méně způsobilým k plnění úkolů jemu uložených. Jest tu trestní soud, pak poručenský soud, pak samosprávné a jiné správní úřady, zvlášt zemská komise o přijetí do polepšovny rozhodující, a konečně soukromá dobročinnost po různu působící, v žádnou vyšší jednotku nesloučená a bez těsnějšího vztahu k soudům. Jsou to spíše disjecta membra budoucího nějakého aparátu, než jednotné těleso, v němž by jeden článek do druhého zapadal a tak rychlé a účelné fungování celku zaručoval.

Sloučení agendy poručenské s agendou trestní, pokud jde o mladistvé obžalované, aspoň u okresních soudů, by bylo prvním krokem k umožnění racionelní činnosti ve prospěch zločinné mládeže.

Při nejlepší vůli nynější přestupkový soudce nemůže s mladistvým individuelně nakládati. V těch několika minutách, jež mu v záplavě různých urážek na cti a policejních deliktů na případ mladistvého zbudou, může nanejvýš zjistit, zda skutečně mladistvý trestného činu jemu za vinu kladeného se dopustil. Pak vyměří obyčejně dle obvyklé šablony trest za použití »mimořádného práva zmírňovacího«. Co se dále stane, vymyká se jeho ingerenci. A tak nejsou vzácností mladiství třikrát a vícekrát trestaní. Snad ve zvlášť křiklavém případě soudce, aby mladistvého uchránil před zhoubným vlivem vězení, ať tak neb onak, jej osvobodí a propustí jej s důtklivým napomenutím. Aspoň se tak dálo před zavedením instituce »podmínečného udělení milosti«. Avšak i tato instituce je příliš těžkopádná v těch případech, kde je třeba okamžité pomoci, a nikoliv dlouhých relací a rozhodování orgánů, jímž se nedostává bezprostředního názoru.

Dejme tomu konečně, že, jak svrchu (str. 778.) citovaná nařízení ukládají, skutečně poručenský soudce mladistvého se doví o jeho trestném činu, a že je dosti svědomitý, aby zkoumal, zda má učiniti nějaké opatření na záchranu mladistvého. Především, než k tomu dojde, při našem systemu krátkodobých

trestů na svobodě z pravidla mladistvý již trest si odpykal a vrátil se do poměrů, jež jej již jednou k trestnému činu svedly. Pak se ještě jednou, ovšem důkladněji, zkoumají okolnosti činu, a odtud teprve se může postupovati k jeho příčinám. To vyžaduje často týdny, snad měsíce. Nedá-li se soudce ani pak zastrašiti myšlenkou, že jeho pomoc přijde pravděpodobně pozdě, a uzná-li za nutné zaopatření mladistvého v jiné rodině, neb v nějakém soukromém či veřejném ústavě, tu teprve začíná dlouhé vyjednávání, shánění všech možných dokladů, než konečně — nestal-li se mladistvý mezi tím nezvěstným, neb, nedopustil-li se nového trestného činu — přijde tam, kde měl býti několik hodin po svém prvním činu, v ústavu neb v řádné rodině. Jen okolnost, že tak malý zájem má veřejnost o svůj dorost, to vysvětluje, že podobné případy zůstávají nepovšimnuty.

Sloučení funkce poručenské a trestní by tomu do jisté míry odpomohlo. Odpadla by aspoň v přemnohých případech skoro bezúčelná procedura před soudcem přestupkovým.

Přes otázku, co se má státi, není-li soud dle trestního řádu k řízení proti mladistvému příslušný, zároveň jeho soudem poručenským, přesunulo se nařízení z 21. října snad příliš lehce. Nezmínilot se vůbec o tomto případě. Stanoví jen, že poručenský soudce soudu dle tr. řádu příslušného má o trestní věci rozhodnouti, třeba by obžalovaný náležel pod vrchní poručenskou moc soudu jiného. Zdá se mi, že nařízení, jež uznalo za dobré upozorniti soudy na § 57. tr. ř., mělo je též upozorniti na možnost dle § 62. tr. ř. k trestnímu řízení delegovati jinak nepříslušný soud poručenský, aneb dle § 111. jur. normy dohled nad osobou mladistvého, jenž trestného činu se dopustil, svěřiti soudu dle tr. ř. příslušnému. U tohoto soudu by se pak v tomtéž řízení zjistila nejen konkretní skutková podstata jednotlivého trestného činu, nýbrž i všechny okolnosti k rozhodnutí o vrchnoporučenském opatření závažné. Nebude-li možných delegací co nejvíce používáno, stane se sloučení agendy trestní s poručenskou při silné fluktuaci vrstev, jejichž dorost nejvíce zločinnosti jest vystaven, velmi často illusorní. —

Již pouze jaksi mechanické sloučení agendy poručenské s agendou trestní, pokud jde o mladistvé, — jak je na mysli má naše nařízení — bude ovšem znamenati aspoň značnou úsporu

práce a času tím, že opatření vrchnoporučenské bude moci v přemnohých případech ihned následovati po rozhodnutí trestním. Příbuznost činnosti poručenského a trestního soudce (pokud jde o mladistvé), již ku konci I. oddílu jsem se pokoušel nastíniti, však dále nutně k tomu povede, že toto mechanické sloučení se přirozeně při troše dobré vůle změní v sloučení organické; tak totiž, že obojí činnost bude jen dvojí stránkou téže činnosti jednotnou tendencí racionelního nakládání zanedbanou a zločinnou mládeží oživované.

K tomu, doufejme, přispěje, že poručenský soudce stojí mladistvému mnohem blíže, než soudce trestní, není tak přetížen spoustou trestních vyšetřování, následkem čehož je více chráněn před nebezpečím šablonovité činnosti, a může více péče věnovati individuelním okolnostem případu.[41])

Také nesmíme přehlédnouti processualnou stránku věci. Viděli jsme, že již nyní ukládá ministerstvo spravedlnosti trestním soudům, aby zákonné zástupce o trestním řízení proti jejich pupillovi vedeném, zpravovali. Netřeba však dlouhého vyličování, že styk mezi zákonným zástupcem a trestním soudem je jiný, než mezi týmtéž zástupcem a soudem poručenským. Tam několik okamžiků, případné napomenutí, a věc je odbyta; zde stálý styk, možnost vzájemné úrady o nejvhodnějším opatření a možnost eventuelní pochybení kdykoliv opraviti.

Též obávané účinky veřejnosti řízení jsou u poručenského soudu méně hrozivé, než u soudu přestupkového. Jednání poručenského soudce nemá mnoho zájmu pro ty, kdo hledají sensaci. Mám za to, že místo takového publika by k přelíčení před poručenským soudcem přicházeli jen ti, kdo mají zájem o péči o mladistvé. Před těmi by mladistvý provinilec nebyl hrdinou dramatického výstupu, nýbrž dítětem, jež potřebuje výchovy. A ani v mladistvém samém by nemohla tak snadno, jako před trestním soudem, vzniknouti illuse hrdinství, tak škodlivě naň působící. Samo sebou by řízení před soudcem poručenským mělo ráz méně slavnostní a dramatický, než před

---

[41]) Srov. *Rothschild*: Über Einrichtung von Jugendgerichten (Aschaffenburg-Monatsschrift 4. 1908 str. 623. n.).

soudcem, u něhož v celé řadě řízení s dospělými osobami jen jaksi spolu jde eventuální řízení proti mladistvému.[42])

Toho cit. nařízení zvlášť tím dosáhnouti se snaží, že předpisuje, aby řízení proti mladistvým se dělo v jiné místnosti neb aspoň v jiné době, než řízení proti dospělým.

Avšak všechny tyto výhody, jakkoliv je nechceme podceňovati, zvlášť, bude-li poručenský soudce vždy jednati v intencích, jež jsme v I. kap. tohoto pojednání se pokoušeli vylíčiti, ještě nevyčerpávají všechny možnosti, jež v rámci instituce soudů pro mladistvé možno i bez změny zákonodárství uskutečniti.

Budiž mi dovoleno tři takové možnosti nastíniti:

1. Jest snad communis opinio kriminalistů i sociologů, že mladistvý provinilec nesmí v průběhu vyšetřování přijíti do styku se zločinnými neb škodlivými živly. U našich přestupkových soudů, zvlášť na venku, tomu snad vůbec nelze zabrániti.

Poručenské soudy byly však již ministerským nařízením z 10. dubna 1902, věst. m. spr. z r. 1902, str. 96. na to upozorněny, že mohou na základě § 178. v. z. o. k záchraně ohroženého mladistvého okamžitě učiniti prozatímní opatření, tedy také zadržeti mladistvého provinilce ve zvláštním ústavě až do rozhodnutí o jeho osudu. Bylo by pak snad jen věcí dohody s policejními orgány, aby mladiství vyšetřovanci místo na strážnici a do soudní vazby ihned byli dodáváni do podobných ústavů, jež s nepatrným nákladem možno všude zříditi.[43]) Nebezpečí, že by snad z podobné vazby vyšetřovanec snáze unikl, než ze soudní vazby, je daleko vyváženo výhodami podobného opatření, jež snad netřeba blíže doličovati.

2. Poručenský, zároveň trestní soudce by po svém okrese musil míti síť důvěrníků, kteří by mu spolehlivé zprávy o rodin-

[42]) *Köhne*: Entwurf ‚zu einem Reichsgesetze, betreffend die Ahndung und Verfolgung strafbarer Handlungen, welche von jugendlichen Personen begangen werden (Mitteilungen der J. K. V. 14. 1907, str. 481. n.) str. 506.

[43]) Do definitivní úpravy by snad stačila nějakým spolkem vydržovaná domácnost bezdětných manželů (v. ku př. *Lydie v. Wolfring*, Kindergruppen-Familiensystem), kteří by pod dohledem funkcionářů dotyčného spolku a vrchním dozorem poručenského soudu mladistvé vyšetřovance přijímali a se o jejich výživu a zaměstnání starali. Srov. též zprávy o činnosti Městské útulny pro dítky žebravé, toulavé a bez přístřeší v Praze, jež otázku tuto s úspěchem snaží se řešiti.

ných poměrech mladistvého provinilce dodávali, neb co nejdříve opatřovali. Do otázky, zda a za jakých podmínek by se k tomu hodily nyní vznikající obecní sirotčí rady[44]), po případě podporované spolky, které dohled nad zanedbanou mládeží za specielní úkol si obraly, na tomto místě pouštěti se nemůžeme. Osoby ty by ovšem v trestním řízení musily vypovídati jako svědci pod všemi kautelami svědecké výpovědi.

3. Soudce by musil předem míti možnost, aby udržoval v evidenci místa v ústavech, pod ochranou spolků, a v rodinách, kam by mladistvého ihned odkázati mohl, třeba by otázka nákladů vydržovacích nebyla prozatím rozhodnuta. Při našem systemu chudinském, v němž často sporné a dlouhého šetření vyžadující otázka příslušnosti rozhoduje, nejsou řídké případy, kdy racionelní opatření se tříští o to, že se neví, kdo na konec náklady uhradí.[45]) Mimo to velmi často, když již bylo rozhodnuto, že mladistvý má do některého ústavu býti dodán, soudce teprve se musí dotazovati u řady ústavů, než se doví, kde by jej opatřiti mohl.

K tomu by ovšem bylo třeba těsnější organisace naší soukromé i veřejné péče o mládež. Snad v tom směru zemská komise pro ochranu dítek a péči o mládež, jež si ve stanovách vytkla úkolem, »soustředití a zorganisovati působnost českých korporací a jednotlivců v Čechách, mající za úkol podporu a ochranu mládeže, k soustavné a úspěšné součinnosti«, zjedná naléhavě nutnou nápravu.

Zbývá poznámka o projektovaných sborových trestních soudech pro mladistvé. Ačkoliv prakticky senáty pro věci nesporné u sborových soudů s péčí o zanedbanou, opuštěnou a zločinnou mládež nemají co činiti, zdá se mi vhodno, aby trestní agenda ohledně mladistvých byla přikázána — pokud nevyplní činnost zcela zvláštního senátu — senátu pro věci nesporné, odvolací řízení pak senátu, jenž v 2. instanci o nesporných věcech roz-

---

[44]) *Janisch*: Jugendfürsorge u. Kinderschutz durch Gemeindeweisenräte und Schutzvereine (II., 1908); *Cerman*: Sirotčí rady v obcích (II., 1908); *Dvořák*: Časová úprava poručenství a opatrovnictví (1904), *týž*: Jednotná organisace dozoru na nalezence, sirotky a děti opuštěné v království Českém (1905).

[45]) *Reicher*: Die Fürsorge für die verwahrloste Jugend (II. díl, 1906) str. 45. n.

hoduje. Tím by organické spojení mezi trestní a poručenskou agendou nebylo v 2. instanci trháno, a hlavně by z velké části platilo v těchto senátech to, co svrchu bylo řečeno o výhodách, jež poručenské jako trestní soudy poskytují, chráníce značně před nepříznivými účinky veřejnosti řízení. Důležité by bylo, aby k vedení vyšetřování byly co nejvíce dle § 12. tr. ř. delegovány okresní soudy poručenské, jež by tak zároveň získaly materiál k eventuelnímu dalšímu opatření poručenskému.

To vše jsou jen návrhy a myšlenky, jež by bylo možno téměř do nekonečna rozmnožiti. Bohužel, stále ještě jsme se nedostali daleko přes stadium projektů a návrhů. A přece snad právě v otázkách péče o mládež, nejvíce platí slovo Bacona Verulamského: »Good thoughts are of no more use than beautiful dreams, unless they be put into action«.

Praktické případy.

Solidární závazek zjištěný hypotekárně na podílech solidárních dlužníků sluší posuzovati analogicky dle pravidel o hypotékách simultanních.

V exekuční věci Dra Š. v Plzni proti manželům Františku a Antonii D. pro 7576 K byl dům těchto, zapsaný ve vložce č. 1501/III. města Plzně v dražbě prodán.

Na domu tom vázly mimo jiné tyto pohledávky v tomto knihovním pořadí pro manžele Michala a Marii F. (pro každého jednou polovicí):

1. Dle kupní smlouvy z 27. dubna 1905 obnos 7576 K — na tomto pohledávání zjištěny právem nadzástavním: a) toliko na polovici Michala F. pro firmu K. & S. v Rakovníku pohledávka ze směnečného platebního příkazu z 8. července 1905 č. j. Cw 548/5 v obnosu 646 K 17 h, b) na polovici Michala i Marie F.: α) pro Aloisii G. pohledávka ze směnečného platebního příkazu z 9. října 1905 č. j. Cw 757/5 v obnosu 2157 K 82 h, β) pro Hospodářskou úvěrní banku pohledávka ze směnečného platebního příkazu z 10. října 1905 č. j. Cw 762/5 v obnosu 3000 K, 2000 K a 4000 korun.

2. Dle dluhopisu ze dne 13. října 1905 obnos 2000 K — na kterémžto pohledávání zjištěny jsou právem nadzástavním:

a) na polovici Michala i Marie F.: α) pohledávka sub 1. b) β) uvedená per 3000 K,

b) toliko na polovici Michala F. pro H. H. pohledávka ze směnečného příkazu platebního z 11. května 1905 č. j. Cw 407/5 v obnosu 3484 korun 45 haléřů,

c) na polovici Michala i Marie F. pohledávka sub 1. b) β) uvedená per 4000 korun.

Při rozpočetním stání nejvyššího podání učinila Hospodářská úvěrní banka návrh, aby pohledávka její per 3000 K (sub 1. b, β) přikázána byla jako dluh solidární především z ½ pohledávky Michalu F. příslušející a zbytek neuhražený pak teprve z druhé polovice Marie F. — ohledně dalších svých pohledávání učinila banka obdobné návrhy.

C. k. okresní soud v Plzni rozvrhovým usnesením ze dne 3. dubna 1907 č. j. E V 1566/35-6 tento návrh Hospodářské úvěrní banky zamítl z toho důvodu, že podzástavní právo vztahuje se ku celému pohledávání Michala a Marie F. jako jediné zástavě a že nebylo na každé z obou polovicí zavazené pohledávky za celou pohledávku věřitelky té simultanně vloženo ve smyslu §u 15. kn. z. Tím jeví se také závěr, že každý díl pohledávky zastavené ručí za celé pohledávání, nesprávným; manželé Michal a Marie F. jsou sice povinni pohledávku této věřitelky solidárně zaplatiti, avšak tento jejich osobní závazek se na reální hypotéku nemůže vztahovati, ježto zde teprve vkladem simultanního práva zástavního dle výše citovaného ustanovení zákonného korrealní závazek může vzniknouti.

Náhled tento jeví se také spravedlivým a správným z toho důvodu, že pozdější věřitel, jednající v důvěře v knihy veřejné, z nichž simultanní závazek není zřejmým, by byl poškozen, ježto ustanovení § 222. ex. ř. neposkytuje ochrany, poněvadž se výslovně vztahuje pouze na nemovitosti.

Dle §u 15. kn. z. vzniká simultanní hypoteka jen, když právo zástavní za tutéž pohledávku nedílně jest zapsáno na dvou neb více tělesech knihovních neb pohledávkách, a jen v takovém případě může věřitel žádat zaplacení pohledávky z každé jednotlivé zástavy, v tomto případě však zástavou jest jediná pohledávka z jednoho právního důvodu dvěma osobám příslušející a není z pozemkové knihy nijak patrno, že by každá polovice zavazené pohledávky tvořila samostatnou zvláštní zástavu.

Rekurs Hospodářské úvěrní banky byl usnesením c. k. krajského soudu v Plzni ze dne 21. května 1907 č. j. R I 134/7 zamítnut s odůvodněním, že stav knihovní jest rozhodným pro rozhodování a přikázání nejvyššího podání, pakli jinaké dohodnutí mezi účastníky se nestalo (§ 214. ex. ř.) a že v pozemkové knize solidární závazek při této pohledávce — ač

jest směneční — na obou polovicích pohledávání manželů Michala a Marie F. nebyl vyznačen.

K dovolacímu rekursu Hospodářské úvěrní banky zrušil nejvyšší soud obě usnesení soudů nižších zamítnuv toliko návrh na přisouzení útrat a to z těchto důvodů. Dle knihovního výtahu vtěleno jest za pohleďávání Hospodářské úvěrní banky pro 3000 K a 2000 K s přísl. exekuční právo zástavní na pohledávkách per 7576 K a 2000 K pro Michala a Marii F. na shora uvedeném domě právem zástavním zjištěných.

Na základě směnečných platebních příkazů byli manželé Michal a Marie F. povinni jmenované pohledávky úvěrní banky rukou společnou a nerozdílnou zaplatiti, a ježto jest právo zástavní následkem akcessorní své povahy s pohledávkou nerozlučně spojeno, jest úvěrní banka podle ustanovení §§ 457. a 891. obč. z. oprávněna žádati přikázání celých svých pohledávek z každé polovice hypotečních pohledávání manželů F., na čemž ničeho nemění ta okolnost, že není zaneseno u pohledávání posléze uvedených výslovně v knihách pozemkových ručení solidární, an seznati lze solidární povinnost dlužníků ku placení z platebních příkazů. jichž opisy v knihách pozemkových jsou založeny.

Při tom budiž podotknuto, že, byť i v případě tomto nebyla simultanní hypoteka v technickém smyslu §u 15. knih. z. založena, přece nelze pochybovati o tom, že tu jest právní poměr simultanní hypotece podobný, jenž vyžaduje obdobného užití §u 222. ex. ř.

Z důvodů těch bylo dovolacímu rekursu vyhověno.

Výrok o útratách vynesen v uvážení, že exekuce byla příklepem ukončena, na místo dlužníka, že nyní nastupuje všem knihovním věřitelům společná podstata k jich uspokojení sloužící tak že není podmínek pro přisouzení útrat ve smyslu §u 74. ex. ř.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 18. června 1907 čís. 8058.*) *Dr. Liška.*

---

*K judikátu č. 179.**) Žaloba na odebrání koupené věci je přípustna, má-li prodavač zájem na tom, aby prodaná věc byla odebrána.*

Žalobce J. F. domáhal se žalobou uznání, že smlouva, kterou se žalovaný Č. D. zavázal, že si naláme v lomu žalobce a odebéře 1000 m.³

---

*) Srovnej úplně opáčné rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 12. června 1901 čís. 8453 uveřejněné v Právníku roku 1902 strana 356.

**) Právník z r. 1907 str. 494.

kamene za 3 K 80 h za sáh, je smlouva po právu platná, že jest žalovaný povinen smlouvu tu dodržeti, zbývajících 748 m.³ kamene z pozemku žalobce nalámati a odebrati za cenu 3 K 80 h za sáh.

C. k. okresní soud v H. K. žalobě vyhověl a uznal, že žalovaný Č. D. jest povinen 748 m.³ kamene z pozemku žalobce J. F. nalámati a odebrati, pokud množství toto v řečeném pozemku obsaženo bude, za cenu 3 K 80 h za 1 sáh.

C. k. nejvyšší soud dovolání žalovaného z rozsudku c. k. krajského co odvolacího soudu v H. K., jímž rozsudek soudu prvého byl potvrzen, nevyhověl z následujících důvodů:

Neprávem dovolání tvrdí, že žalovaný nemohl býti žalován na odebrání koupeného kamene. Je sice správno, že z pravidla kupec nemůže býti přidržán k tomu, aby vykonal příslušející mu právo na odebrání koupené věci. Než tomu tak není tehdy, má-li prodavač oprávněný zájem na tom, aby prodaná věc byla odebrána.

Že však v daném případě žalobce má takový zájem, bylo soudem odvolacím na základě ustanovení smlouvy, že cena trhová má placena býti »dle přijmutí«, právem předpokládáno a plyne zájem ten již z povahy věci samé, poněvadž žalobce, dokud žalovaný kámen neodebere, ani s pozemkem svým nakládati, buďto jako lomu, neb způsobem jiným ho užívati, ani kámen v něm se nalézající někomu jinému prodati nemůže, nemá-li sám smlouvu porušiti, a závazku svého, soudním složením dle povahy věci zbaviti se nemůže.

Rozsudek soudu odvolacího nespočívá tedy na nesprávném právním posudku věci a nebylo proto vyhověti dovolání.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu z 1. dubna 1908 Rv. II 226/8. Dr. *J. H.*

Po schválení nuceného narovnání v konkursu není správce konkursní podstaty již oprávněn podat odvolání proti rozsudku ve sporu odpůrčím konkursní podstaty ani jménem konkursní podstaty, ani jménem dřívějšího konkursanta, nepřipojil-li se tento ku procesu jako vedlejší účastník.

Firmě Bratří M. v R. byla povolena podle rozsudku právoplatného ze dne 19. listopadu 1906 usnesením ze dne 11. prosince 1906 proti protokolované firmě L. K. v O. mobilární exekuce pro pohledávku 409 K s přísl. a byly exekvované firmě dne 19. prosince 1906 zabaveny perské koberce. Ediktem c. k. zemského soudu v O. ze

dne 6. ledna 1907 prohlášen byl na jmění firmy L. K. konkurs. Vyzvání správce konkursní podstaty ku zastavení exekuce a vzdání se práva zástavního nevyhověla firma Bratři M., aby zamezil prodej zabavených koberců, zaplatil člen výboru věřitelského A. P., jemuž byl svěřen prodej krámu, celou pohledávku firmy Bratří M. z peněz konkursní podstaty. Správce konkursní podstaty Dr. N. podal na to odpůrčí žalobu dle § 6., resp. 8., zák. odpůrčího proti firmě Bratří M., žádaje za uznání, že zaplacení pohledávky nemá platnosti proti věřitelstvu, poněvadž bylo žalované firmě v době, kdy jí exekuce byla povolena, známo, že firma L. K. již svoji insolvenci ohlásila.

Žaloba byla rozsudkem c. k. okresního soudu v R. zamítnuta.

Proti rozsudku podal správce konkursní podstaty odvolání, současně pak jako zmocněný zástupce firmy L. K., poněvadž bylo mezitím řízení konkursní následkem nuceného narovnání usnesením c. k. zemského soudu v O. ze dne 31. května 1907 dle § 207. konk. řádu ukončeno. Odvolání bylo dle §§ 471. č. 2 a 472. civ. ř. jako zákonem nepřípustno zamítnuto s odůvodněním:

Dlužník, jenž zrušením konkursu nabyl svých majetkových práv nevstupuje při nárocích odpůrčích v práva věřitelstva. Nárok odpůrčí věřitelů konkursních zakládá se v tom, že bylo porušeno jejich právo býti uspokojenu, a tvoří proto věřitelstvo dle § 16. odp. zák. správcem podstaty zastoupené zvláštní subjekt právní, rozdílný od konkursanta. Jenom věřitelstvo oprávňuje zákon odpůrčí za jistých podmínek odpírati právním jednáním, týkajícím se jmění dlužníka, aby taková právní jednání byla prohlášena vůči věřitelstvu neúčinnými. Žaloba opírající se o zákon odpůrčí, a takovou je žaloba v našem případě, nemůže se domáhati absolutní neplatnosti právního jednání, nýbrž pouze jeho bezúčinnosti vůči věřitelstvu jednáním tím zkrácenému.

Z toho jde, že jen zkrácený věřitel nebo věřitelstvo, a nikdo jiný, oprávněn jest domáhati se, aby bylo právní jednání nějaké bezúčinným prohlášeno a sice v té míře, pokud se mu jím překáží dojíti zaplacení.

Tím, že donuceným narovnáním konkurs o jmění firmy L. K. byl skončen, pozbyto zároveň oprávnění, pokračovati ve sporu odpůrčím a odvolati se proti rozsudku mezitím vynesenému, ježto dle § 233. konk. ř. sprošťuje se konkursant soudně schváleným nuceným narovnáním povinnosti, doplatiti svým věřitelům dodatečně to, oč byli méně obdrželi; **věřitelé konkursní přestávají býti věřiteli dřívějšího konkursanta a pozbývají také nároku odpůrčího, jako zejména z § 44. zák. odp. vysvítá.**

Firma L. K., která se odvolává, není nijak stranou procesní a není

proto k odvolání se nijak oprávněna. Oprávnění takového byla by mohla jen tak nabýti, kdyby byla, prokázavši svůj právní zájem, připojila se k žalobci jako vedlejší intervenient a v případě že by tomu odpůrce byl odpíral, kdyby přípustnost její vedlejší intervence soudem processním byla vyslovena.

Jest proto odvolání toto dle § 472. civ. ř. nepřípustným, ať už je odvoláním firmy L. K. či také odvoláním dřívějšího správce podstaty, poněvadž důsledkem zvláštní povahy právního poměru a zrušení konkursu před tím, než-li odvolání bylo podáno, nepřísluší právo odvolací ani oné, ani tomuto. Bylo proto odvolání dle § 474. odst. 2. civ. ř. s. zamítnuto.

Rozhodnutí c. k. krajského soudu v Č. Lípě odděl. III. ze dne 16. srpna 1907 č. j. Bc III 45/12-7. Dr. *Pšenička.*

Literární zprávy.

Soustavný přehled exekučního práva rakouského, německého a uherského. Napsal Dr. František Plhal, c. k. soudní adjunkt. V Praze 1908, Knihovna Právnických Rozhledů (stran 200).

Úvaha: Ani v české ani v německé literatuře rakouského práva exekučního není posud soustavných děl nadbytek, ačkoli máme výtečný Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního dv. rady prof. Dr. Otta, v němž přihlíží též k řízení exekučnímu, a znamenitý spis (bohužel příliš záhy zesnulého) rady Menouška »Základové nauky o exekuci«, kteréžto spisy ovšem nevytkly si úkolu toho jako autor, totiž podati soustavný přehled práva exekučního. Tím spíše vítati dlužno spis v čele této úvahy naznačený, jenž nad to podává také přehled exekučního práva říše německé a uherské.

Systém volený jest jednoduchý a jasný. Ve třech dílech pojednává spisovatel I. o exekučních titulech a prostředcích (§§ 1—27, str. 1—71), II. o exekučním řízení (§§ 28-50, str. 78—172), III. o obranách proti exekuci (§§ 51—60, str. 176—196). Systém tento srovnává se s chronologickým vývojem každé exekuce; napřed musí dán býti exekuční titul (oprávnění, legitimace) a prostředky exekuční, pak může počíti řízení exekuční a provésti se až k uspokojení a konečně proti zahájenému řízení exekučnímu může se brániti exekut neb i jiné osoby. — V tomto rámci probral spisovatel látku exekučního řádu ze dne 27. května 1896, č. 79 ř. z. až do nejmenších

podrobností, všímaje si při tom také výsledků judikatury, k nimž zaujímá veskrze samostatné stanovisko.

Jakkoli úkol, jejž si spisovatel dle titulu a obsahu díla samého vytkl, jest skoro na objem knihy té přílišným a nedá se snadno v mezích takových zmoci, přece zase získal spis porovnáním exek. práva rakouského s německým a uherským v tom směru, že základní myšlenky (zásady) přesně byly vyhraněny a pojaty. Autor u každého jednotlivého předpisu a útvaru exekučního vyhledává účel jeho a zkoumá, jak účelu tomu vyhovuje ten který předpis, čili v jakém poměru jest prostředek exekuční k svému účelu (str. 75), a tak dospívá na př. ohledně nejnižšího podání při dražbě k správnému odůvodnění téhož (str. 38); týž vyvozuje z jednotlivých předpisů zásady exekučním řádem uplatňované (str. 62 ohl. § 367., odst. 1. ex. ř.). Neméně cenné jest přehledné sestavení předpisů o tom, kdy v řízení exekučním konati se mají výslechy a důkazy (str. 78), kdy jednání ústní (str. 79), jakož i provedení zásad bezprostřednosti a ústnosti (§ 29, str. 80—82), zásady oficiálnosti (§ 30, str. 85—88), zásady účelnosti (§ 41, str. 124, 125). Kontroversám se spisovatel nevyhýbá, nýbrž řeší je stručně sice, ale důkladně (na př. str. 92 a 93 o tom, kdy končí exekuce nuceným zřízením zástavního práva). Spis uvedený jest tedy cennou rukovětí pro důkladné poznání exekučního práva rakouského a zejména znamenitou pomůckou pro praxi. Této ceny neubývá ani tím, že místy dikce není naprosto bezvadná (na př. str. 121 výraz: exekuční kroky místo jednání, str. 155 slova: v následujícím pořadí, místo v tomto pořadí a j.) a že literatury si autor nevšímá způsobem dosud obvyklým, ačkoli nejen německá, nýbrž i česká literatura v tomto směru vykazuje jak znamenité monografie (Menčušek, Hora, Flieder a j.), tak i velmi mnoho dobrých pojednání. Ze spisu samého však jest jasno, že autor sám literaturu tu prozkoumal a bezpochyby k vůli stručnosti nepouští se do polemiky s jednotlivým autorem, nýbrž stanovisko své vyznačuje jen proti názorům. Použití pro praxi byl by také usnadnil scházející rejstřík alfabetický. Výhodné, shora vytčené vlastnosti spisu toho odporučují jej tedy k bedlivému studiu a pro praxi a spis sám jeví se skutečně cenným obohacením literatury právnické české, jakož i rakouské vůbec.

Adv. Dr. Josef Žalud.

Hovorna.

Provenience sirotčích rad v obcích.

Ve sborníku, kterýž těchto dnů v Calve-ově knihkupectví v Praze jakožto svoje jubilejní dílo vydala ústředna německého sirotčinectví a péče o mládež v Čechách (Jahrbuch der deutschen Jugendfürsorge in Böhmen) 544 str. — rada z. s. Frant. Janisch na str. 378, 381 a zvláště 392 (2. a 3. řádek zdola) odmítá, že by k nám tato instituce zavedena byla z Německa, a opětovně tvrdí, že jest to instituce rakouská, kterouž on sám v roce 1900 v Bastiánperku a r. 1902 ve Frýdlandě poprvé v Rakousku v život uvedl. Janisch doznává ovšem, že teprve počátkem května r. 1900 počal usilovati o zavedení sirotčích rad do všech obcí okresu Bastiánperského a že také jednací řád pro ně dle vzoru saského sepsal (dle návodu sděleného saským ministerstvem práv v Drážďanech), však z okolnosti těch nevyplývá prý ještě, že by obecní sirotčí rady ty byly pouhým napodobením stejnojmenného právního útvaru (»Gemeindewaisenrat«) v říši Německé právě v roce 1900 a sice s platností od 1. ledna 1900 v život vstoupivšího (na základě §§ 1675, 1779, 1849, 1850, 1851 a 1862 nového občanského zákona německého z 18. srpna 1896).

Věc to zajisté na výsost choulostivá, uváží-li se nápadná shoda data, kdy byla sirotčí rada v Bastiánperku založena, ač J. tvrdí na str. 378 sborníku, že mu tehdy nebylo známo (»war nicht unterrichtet«), že v Německu sirotčí rady obecní právě působiti počaly.

Samostatnost rakouských rad sirotčích dovozuje J. již z té okolnosti, že na rozdíl od německých jsou zařízeny vždycky kolegiálně, kdežto německé mohou býti i jednotlivci svěřeny.

Nápadným způsobem shledává J. pro Rakousko nevhodným, by zde stejně jako v Německu organisace sirotčích rad přenechána byla zemskému zákonodárství, poněvadž by to (str. 381) »v rakouských poměrech výsledku neslibovalo« (?) — což zajisté jest úsudek překvapující, uvážíme-li různost jednotlivých národností, odlišnost hospodářského vývoje, a povahy obyvatelstva (rolnictví — průmysl, velkoměsto, venkov atd.) — což přece v Rakousku jest daleko intensivnější a proto by různá úprava sirotčích rad zákonodárstvím zemským spíše u nás byla záhodna nežli v Německu, kdež tato zákonodárná cesta beze všech skrupulí zvolena byla, ač právě jednotná kodifikace občanského práva pro celou říši Německou novým občanským zákonem z r. 1896 byla zahájena.

Uvedená odezva J. obstojí sotva proti zástancům náhledu, že sirotčí rady rakouské jsou zařízeny po vzoru saském a hlavně, že nedají se odvodit z ustanovení našeho občanského zákona (§§ 178, 189 a 217), čímž by možnost jich vzniku byla vlastně posunuta do počátku 19. století (1811).

Již před prvním kongressem pro ochranu mládeže ve Vídni v naší literatuře právnické rada Chmelíček v článku »K otázce dozoru na vychovávání nezletilců« — Právník 1903 str. 661 — upozornil, že sirotčí rady a spolky nedají se ustanovením občanského zákona odůvodnit, rovněž D. Aichelberg ve své studii »Der Gemeindewaisenrat« (1906 Št. Hradec) — nepokrytě doznává, že sirotčí rady v Rakousku vznikly dle vzoru německého, když tam novým občanským zákonem byly obligatorně zavedeny, a konečně i v mé úvaze »Sirotčí rady v obcích« II. vyd., str. 15, podrobněji touto otázkou jsem se zabýval a vyloučil jsem možnost, by sir. rady z ustanovení našeho občanského zákona ex post odvozovány byly.

Také Dr. Jindřich Reicher ve svém směrodatném díle »Die Fürsorge für die verwahrloste Jugend«, druhý díl (Rakousko) 1906 na str. 188 k otázce, zda-li sirotčí rady z ustanovení §§ 189, 178 a 217 vš. zák. obč. odvozovati se mohou, vyslovuje se v ten smysl, že § 189 vš. z. obč. stanoví pouze povinnost, by oznámen byl dotyčný případ poručenství (nikoli tedy zároveň i způsobilá osoba poručníka) soudu poručenskému a že také z §§ 178 a 217 vš. z. obč. pouze oprávnění dotyčných osob k podání populární žaloby, nikoli však též povinnost jich dozoru a oznámení vyvoditi se nedá, kdežto na str. 187 cit. díla Dr. Reicher usuzuje, že obecní sirotčí rady podnětem J. nejprve v Bastiánperku zavedené nespočívají jako vídeňské sirotčí rady na zákoně spolkovém, nýbrž úzce přimykají se k německému útvaru obecních rad sirotčích.

Na prvém kongresu pro ochranu mládeže pojednávalo se o s. r. s mnoha hledisk a byl referentem pro tuto otázku min r. Hugo Schauer, jenž ve svém dobrozdání (str. 134) upozornil, že již XII. sjezd právníků německých v r. 1872 odporučil, by v každé obci zřízena byla sirotčí rada, což se také stalo v Prusku ještě před zavedením nového obč. zákona a tímto zákonem po vzoru pruského řádu poručenského i všebecně v říši Německé.

Schauer vytkl dále, že v Rakousku poprvé haličský sněm usnesením ze dne 17. května 1892 odporučil utvoření poručenských rad a zpravodaj v plenu Dr. Feldner ze Štyrského Hradce zmínil se dle protokolu sjezdového (str. 77) též o tom, že zemský výbor král. Českého ve zprávě z 24. ledna 1900 ve smyslu Švarcova návrhu na opravu chudinství v Čechách odporučoval utvoření sirotčích rad, jakož i ústavů na ochranu a péči mládeže za účelem řádné výchovy dětí opuštěných, osiřelých atd.

Netanula snad tato zpráva českého zemského výboru na mysli J., když v Bastiánperku hned v květnu 1900 počal se zřizováním sirotčích rad, kdyžtě o zavedení jich v Německu povědomosti neměl?!

O hmotně právním podkladu sir. rad vyslovil se Schauer v cit. dobrozdání (str. 135) takto: »Potřeba jich (sirot. rad) jest tak pilnou, že v Horních a Dolních Rakousích, Čechách, Moravě, Slezsku, Štyrsku, Korutanech a Krajině, jakož i v Haliči bez zákonného podkladu utvořily se dle vzoru německého četné sirotčí rady v obcích.«

Sjezdový referent Dr. A. Feldner ve své zprávě dle protokolu str. 77. prohlásil proto:

»Poručenská (sirotčí) rada dle vzoru (Vorbild) saské sirotčí obecní rady v posledních letech slavila svůj vítězný vjezd přes Bastlánperk a Frýdland pod záslužným vedením Janischovým do Rakouska atd.«

Ve sborníku právě vydaném jest také tato stať ze zprávy Feldnerovy citována (str. 410), avšak nepochopitelným způsobem vypuštěna v ní slova »nach dem Vorbilde des sächsischen Gemeindewaisenrates«.

Dle těchto ukázek z jednání sjezdového sotva již uhájí J. primát pro sebe a rakouské zákonodárství ve příčině obecních sirotčích rad, zvláště, když novella k obč. zákonníku v oddílu o poručenské radě (§§ 31.—44. osnovy) přimýká se úzce k německo-právní legislaci v této příčině. Okr. soudce Dr. *Cerman.*

Denník.

K čtyřicátému výročí doktorátu p. dv. rady Otta. Sbor professorský české fakulty právnické věnoval jubilantu blahopřejnou adressu, všemi členy sboru učitelského podepsanou, kterou deputace, sestávající z děkana fakulty prof. dra. Cyrilla Horáčka, proděkana prof. dra Kamila Hennera a nejstaršího (po jubilantu) člena sboru, dvorního rady prof. dra Hanela, odevzdala jubilantu. Děkan měl při této příležitosti tento proslov:

»Slovutný pane dvorní rado!

Přicházíme k Vám dnes jménem sboru professorů naší právnické fakulty s myslí rozveselenou. Zítra dovrší se čtyřicáté výročí onoho význačného dne, kdy na staroslavném učení Karlo-Ferdinandově dosáhl Jste hodnosti akademické, dne význačného nejen pro Vás samého, nýbrž i pro naši universitu a pro celou českou vědu právní. Neboť jako universita až do dnešního dne čítá Vaši Slovutnost k předním ozdobám svého učitelstva, tak i česká pravověda děkuje Vám své zúrodnění a obohacení vzácnými skvosty obsáhlé činnosti Vaší badatelské. Sbor professor-

ský české fakulty právnické, který ve Vás jakožto dnes nejstarším svém členu spatřoval vždy otcovského rádce i přítele, jehož vědecké autoritě ochotně a s láskou vždy se podřídil, nemohl dáti uniknouti této milé příležitosti, aby Vaší Slovutnosti k zítřejšímu dni neprojevil svou hlubokou oddanost a nevyslovil své nejupřímnější blahopřání. Račte tudíž přijati tuto blahopřejnou adressu všemi členy sboru učitelského podepsanou s ujištěním, že vroucím přáním nás všech jest, abyste dlouhá léta ještě v dosavadní svěžesti ducha i těla zachován zůstal fakultě naší ku cti a prospěchu staroslavného vysokého učení a české vědy právní.«

Adressa sama má toto znění:

Q. B. F. F. F. Q. S.

VIRO MAGNIFICO ILLUSTRISSIMO CLARISSIMO

AEMILIO OTT

iuris utriusque doctori, caesareo regio consiliario aulico, caesarei ordinis austriaci coronae ferreae III. classis equiti legitimo, diaetae dominorum membro perpetuo, societatis scientiarum regiae Bohemicae, scientiarum, litterarum, artium imperatoris Francisci Josephi Bohemicae et academiae scientiarum Cracoviensis membro ordinario, societatis ad colendum ius canonicum Gottingensis membro externo electo, societatis iuridicae moraviensis membro honorario, academiae comitis Straka curatori, examinum iudicialium praesidi, in c. r. universitate Carolo-Ferdinandea Bohemica processus civilis austriaci professori ordinario, huiusque universitatis suo tempore rectori, facultatis iuridicae ter decano, etc. etc.

LITERARUM ET SCIENTIARUM CULTORI INDEFESSO ET DE STUDIIS IURIDICIS IN PATRIA NOSTRA COLENDIS OPTIME MERITO, VIRO OMNIUM VIRTUTUM LAUDE FLORENTI, MAGISTRO EXIMIO.

DIE QUO OCTO DOCTORATUS LUSTRA FELICITER PEREGIT, SINCERO LIBENTIQUE ANIMO GRATULANTUR

ORDINIS IURE CONSULTORUM C. R. UNIVERSITATIS CAROLO-FERDINANDEAE BOHEMICAE DECANUS PROFESSORES DOCENTES.

DABAMUS PRAGAE, die III. mensis decembris MCMVIII.

Dr. Cyrill Horáček.

Dr. Jaromír Hanel, Dr. František Storch, Dr. Albín Bráf, Dr. Leopold Heyrovský, Dr. Jaromír Čelakovský, Dr. Kamil Henner, Dr. Karel Herrmann-Otavský, Dr. Emanuel Tilsch, Dr. Josef Vančura, Dr. Karel Kadlec, Dr. August Miřička, Dr. Josef Prušák, Dr. Jan Krčmář, Dr. Miloslav Stieber, Dr. Josef Trakal, Dr. Josef Gruber, Dr. Josef Drachovský, Dr. Vilém Funk, Dr. Jan Kapras, Dr. Jaroslav Demel, Dr. Robert Maršan, Dr. František Vavřinek, Dr. Antonín Hobza, Dr. Václav Hora, Dr. Jaroslav Kallab, Dr. Jiří Hoetzel, Dr. Josef Vacek, Dr. Jan Koudela.

V zasedání České Akademie dne 24. listopadu 1908 J. Exc. pan dr. Ant. rytíř Randa jakožto předseda projevil p. dvornímu radovi prof. dr. Emilu Ottovi blahopřání ke čtyřicátému výročí povýšení jeho na doktora práv a kromě toho zaslal jubilantu tento blahopřejný přípis: »Předsednictvo České Akademie pokládá za svou milou povinnost, aby u příležitosti tak vzácné, při čtyřicetiletém jubileu doktorském, vynikajícímu řádnému svému členu a slovutnému učenci, jenž právnickou literaturu obohatil skvostnými pracemi svými: důkladným histor. dílem »Reception des röm.-canon. Processes«, svým velkým, slavným základním dílem »Soustavným úvodem ve studium nového řízení soudního« a opětně vzácnou svou svéráznou knihou »Geschichte u. Grundlehren des österreich. Rechtsfürsorgeverfahrens« a získal si vynikající místo mezi nejpřednějšími právníky Rakouska — projevilo svoje nejvřelejší blahopřání, aby po dlouhá ještě léta v nezdolné svěžesti duševní a v plné síle stálého zdraví sklízeti mohl ovoce svých snah nejšlechetnějších.«

Vřelá blahopřání projevili panu dvornímu radovi J. cís. a král. Výsost pan arcikníže Karel František Josef, žák jubilantův; za českou universitu rektor magnificus pan prof. dr. Leopold Heyrovský osobně; za německou fakultu právnickou deputace sestávající z děkana p. prof. dr. Rintelena a seniora p. dv. r. prof. dr. Ulbricha; městská rada král. hlavního města Prahy; Spolek českých advokátů v král. Českém; Jednota notářů v král. Českém a mnoho jednotlivých hodnostářů i soukromníků. Ve slavnostní schůzi Právnické Jednoty Moravské, o níž podáváme zprávu níže, byl pan dvorní rada předmětem srdečných ovací.

Z university. Císař udělil dvornímu radovi, řádnému professoru právnické fakulty dru Jaromíru Hanelovi komturský kříž řádu Františka Josefa. — K našim zprávám z university pro úplnost dodáváme, že během prázdnin 1908 byla potvrzena ministrem kultu a vyučování usnesení sboru professorského právnické fakulty, kterými udělena byla venia legendi dru Josefu Vackovi pro srovnávací vědu právní a dru Janu Koudelovi pro politickou ekonomii.

Jubilejní valná hromada Právnické Jednoty Moravské, kterouž jsme oznámili na str. 766, konala se dne 8. prosince 1908 ve dvoranách Českého čten. spolku a shromáždila celou moravskou obec právnickou ku svorné povznášející slavnosti. Pan dvorní rada prof. dr. Ott, čestný člen Jednoty, uveden byl na valnou hromadu shromážděným výborem Jednoty a byl nadšeně uvítán svými nesčetnými ctiteli, přátely a hlavně žáky všech věků. Když byl pan vicepresident z. s. Lisec zahájil schůzi, poděkoval p. dv. r. Ott, patrně a mocně dojat, za skvělé

uvítání, na to v přednášce »O hlavním úkolu mezinárodního řízení soudního«, přes hodinu trvající, svým známým přesvědčivým, logickým a jasným tonem, živě a plasticky předvedl svým vděčným posluchačům stav práva mezinárodního v řízení soudním. Bouře potlesku neutuchající opětovně a opětovně byla mu odměnou. Na to aklamací zvolen za čestného člena Právnické Jednoty Moravské přítomný šlechetný mecenáš českého studentstva moravského p. Dr. Václav hrabě z Kaunic, jenž vzrušen poděkoval za toto vyznamenání. Poslanec za město Brno p. Dr. Josef Budinský odůvodnil potom resoluci, jež nadšeně přijata. Resoluce tato zní: »Jubilejní valná hromada Právnické Jednoty Moravské v Brně prohlašuje, že čeští právníci neochvějně trvají na požadavku celého českého národa, aby co nejdříve zřízena byla druhá česká universita na Moravě se sídlem v Brně, kde jedině jsou podmínky zdárného vývoje a rozkvětu vysokého učení, a důrazně žádají, aby naši politikové všemi prostředky se zasadili o brzké splnění tohoto vrcholného kulturního požadavku českého národa.« Konečně poděkoval p. pres. Lisec přítomným a zakončil valnou hromadu vysloviv přání, aby do pěti let dopřáno bylo Jednotě odevzdati půdu připravenou pro vědu právní sboru právnické fakulty české university brněnské ku dalšímu pěstění vědeckému a vítati všeobecný sjezd českého právnictva v Brně, aby odvděčiti se mohli účastníci prvního sjezdu za skvělé uvítání, jakého se jim dostalo v království. Slavnostní den skončil banketem, při němž pronešeny četné zdravice.

Článeček Dosenheimrův o „podmazávání" čili o tajných provisích, o němž jsme podali zprávu v denniku předcházejícího čísla XXII., došel ohlasu až v Anglii, neboť se ozývá v »Deutsche Jur. Zeitg.« z 1. prosince 1908, Nr. 23 anglický právník O. C. Kiep z Glasgowa a referuje, že v Anglii již před dvěma roky pociťována byla potřeba zvláštního zákona proti podplácení tajnými provisemi a pod. Proto tam zaveden zákon »Prevention of Corruption« Act 1906 z 4. srpna 1906 s platností od 1. ledna 1907. Dle prvního odstavce prvního oddílu tohoto zákona stíhá se trestem vězení až do dvou let neboli pokutou do 500 £ každý zástupce neb zmocněnec, který sobě dá slíbiti neb opatřiti dar neb výhodu majetkovou od osoby třetí jako odměnu za své činění neb opomenutí, jímž se někomu má dáti přednost neb položiti překážka v takových obchodech, při nichž zástupce neb zmocněnec má býti činným za svého principála. Stejný trest stíhá toho, kdož za účelem podplácení nějakému zřízenci neb zmocněnci takový dar slíbí neb opatří, v stejných případech. Stíhání na základě tohoto zákona může se státi toliko za souhlasu Attorney Generala (stát. zástupce). Zákon dle Kiepa jeví výtečný odstrašovací a preventivní účinek.

„Národohospodářské potřeby české“ jest titul brožury, jež reprodukujíc přednášku pana dv. r. prof. Bráfa z r. 1904 vydána byla nyní jako výňatek z kalendáře »Vzkříšení« (u Wiesnera, 35 str.). Rozeznává se v ní trojí období našeho obrození. Do roku 1848 bylo tu téměř jen obrození jazykové a literární, od r. 1848 a zejména od r. 1860 počíná obrození politické a v nejnovější době uvědomujeme si teprve, jaký význam má pro nás národohospodářské osamostatnění a zmohutnění našeho národa. a přicházíme k přesvědčení, že ono zvláště v nynějších poměrech českého života a vzhledem k zápletkám světovým doby přítomné jeví se býti jediným a nevyhnutelným prostředkem, abychom snáze mohli čelit: nebezpečím, jež by nadějný vývoj našeho národního života vážně mohla ohroziti. Obrození české není hotovo, obrození české vstupuje snad ve své poslední, ale nejtěžší úlohy, úlohy dohoniti to, co zanedbala doba minulá. To je národohospodářské obrození české.

Knihopis. Spis J. Exc. dra Ant. ryt. Randy: »Die Schadenersatzpflicht nach österr. Rechte« vyšel v druhém rozmnoženém vydání. (Ve Vídni, u Manze, 1908, 269 str.); přineseme o něm zprávu v 1. čísle roč. 1909. — Dv. r. prof. dr. František Storch vydal »Zabavení v právu tiskovém« (Knihovna Sborníku věd právních a státních A XVIII. 1908, 173 str.). — Článek dra. Ant. Pavlíčka: »Nový zákon o šeku v říši Německé (z Právníka 1908) vyšel ve zvláštním otisku (15 str.). — Docent dr. Jan Kapras vydal: »Manželské právo majetkové dle českého práva zemského (Nákladem Král. č. spol. nauk 1908, 85 str.).

Jednota českých kandidátův advokacie se sídlem v Praze konala dne 27. list. 1908 v zasedací síni advokátní komory řádnou valnou hromadu, při níž pro budoucí rok zvoleni byli do výboru následující pánové: JUDr. K. Fischer (starostou), JUC. B. Rydlo (místostarostou), JUDr. V. Hrnčíř, JUDr. A. Josífko, JUDr. L. Langer, JUDr. A. Straka, JUDr. J. Vojta a JUDr. J. Žáček. V následující potom konané schůzi výborové svěřen úřad pokladníka JUDr. J. Vojtovi, úřad jednatele JUDr. A. Strakovi, úřad kondičního referenta podržel JUDr. A. Josífko a úřad pořadatele JUDr. V. Hrnčíř. — Jednota sprostředkuje zdarma místa koncipientská; nabídky a poptávky zasílají se kondičnímu referentu Dru A. Josífkovi v Praze, Spálená, 5.

Uprázdněné místo: JUDr., jenž by vstoupiti chtěl do vysokoškolské kanceláře v Praze jako další úředník konceptní, nechť hlásí se písemně v adm. t. l.

O formě směnky, akceptace, indosace a rukojemství v mezinárodním směnečném právu evropském.

JUDr. Jan Synáček.

(Dokončení.)

Podle valné většiny směnečných řádů evropských při nesouhlase summy směnečné vícekráte psané písmeny a ciframi, platí summa vyjádřená písmeny. V následujících všech směnečných řádech v případu nesouhlasu summy směnečné vícekráte vypsané buď písmeny a ciframi, nebo kde možno summu směnečnou pouze písmeny vyjádřiti, vícekráte vypsané písmeny, platí ustanovení pro zavázaného příznivější, totiž že platí summa menší a to ve skandináv.[18]) sm. ř. § 6., italském čl. 291, portug. čl. 279, švýcar. čl 723, bulhar. čl. 533, ruském čl. 4 a rumunském čl. 313.

V žádném ze směnečných řádů skupin, o nichž jednáme, není stanoven požadavek udati měnu a druh mince a může dokonce směnka zníti pouze na t. zv. měnu početní.[19]) Toliko španělské právo v čl. 444 č. 4 ustanovuje, že summa vyznačena musí býti v effektivní, či nominelní minci, jež obchodem pro směnečné závazky byla přijata.

Pokud se týká otázky, zda úroky ve směnce přislíbeny býti mohou, nutno jest otázku tuto po smyslu skupiny směnečného práva francouzského, která ustanovení o úrocích ve směnce postrádá, však v praksi je připouští,[20]) dále ve smyslu

[18]) Dánsko, Švédsko a Norvéžsko mají totožný směnečný řád z roku 1880 t. zv. skandinávský směnečný řád.

[19]) Viz Borchardt a. d. W. O. 7. vyd. d. 67.

[20]) Rozhodnutí francouz. kassačního dvora ze dne 5. února 1868 (Nouguier, Des lettres de change, 4. vyd., I. díl, str. 128.).

práva portugalského a srbského z téhož důvodu a práva anglického (čl. 9) kladně zodpověděti. Německý směnečný řád (čl. 7),[21]) skandináv. § 7., ital. čl. 254, uherský § 3. ad 2., švýcarský čl. 725, bulhar. čl. 532 a rumunský čl. 273 však pokládají takovýto slib úrokový, ve směnce učiněný pro non scripto. Souhlasně ruský směnečný řád čl. 12 pokládá ujednání, týkající se úroků, konvenční pokuty, nebo osvobození majitele směnky od zachování některého předpisu směnečného řádu, za neplatné.

Rakouský směnečný řád naproti tomu stanoví v minister. nařízení ze dne 2. listopadu 1858 č. 197 ř. z., že celá směnka se slibem úrokovým, v ní obsaženým, vůbec jest neplatnou.

Směnečné právo anglické nařizuje v čl. 3. odst. 2., že listina, v níž se jedná o jiný výkon než o zaplacení částky peněžité, není směnkou. Vyžaduje dále zvláště v čl. 9, že směnečná summa musí býti summou určitou, však dle téhož práva jest summa určitou:

a) i když úroky vymíněny,

b) když jest splatna v určitých lhůtách,

c) třeba i s tím, že při nedodržení jedné lhůty, celá summa k placení dospěje,

d) když summa zaplatiti se má dle určitého kursu, který buď ve směnce již udán jest, nebo dle ustanovení ve směnce učiněného, se určiti může.

Zvláštností italského práva jsou, v čl. 333 připuštěné »směnky nebo rozkazy na zboží znějící«.[22]) Článek ten výslovně stanoví, že listiny tyto jsou směnkami a že při nich, pokud v dalším něco odlišného není stanoveno, říditi

---

[21]) Ve 24. sezení lipské konference velkou většinou hlasů stanoveno, že přislíbení úroků jak ve směnce vlastní, tak vydané, má býti za nepřípustné prohlášeno. Ustanovení němec. směnečného řádu o úrocích na směnce, je doplněk článku 7. dle druhého, eventuelního návrhu IV. novelly norimberské, podle usnesení minority. Prvého návrhu IV. novelly norimberské přidrželo se Rakousko a dle toho čl. 7. našeho směnečného řádu doplnilo.

[22]) Dle čl. 334 ital. musí v kontextu vyznačeno býti »směnka«, nebo »rozkaz na zboží« a musí v ní stanoven býti druh, jakost a kvantita zboží, jež má býti dodáno. Dle čl. 335. musí i stanoven býti čas, kdy se má zboží dodati, jinak by listina taková nebyla směnkou. Stejně i v čl. 359. a 360. rumunského směneč. práva. (Viz Peněžní obzor roč. 1. str. 396. »O italských a rumunských směnkách na zboží«.)

se jest ustanoveními o směnkách. Zvláštnost tuto ve stejném rozsahu převzalo i právo rumunské v čl. 358 a násl.

3. Veškerá evropská práva směnečná[23]) souhlasně s výjimkou pouze práva bulharského a španělského poskytují ono ulehčení směnečnému obchodu, že vyžadují pouze udání jména nebo firmy remittentovy, nikoliv i udání křestního jména téhož. Právo portug. v čl. 278 ad 3. a rumunské v čl. 270 ad 3. dovoluje i jen pouhé udání osoby nebo firmy remittentovy, a právo anglické (čl. 7) připouštějíc označení remittenta buď jménem nebo i jiným způsobem určitě, dovoluje dokonce (v čl. 3. odst. 8. a 9.), že směnka zníti může též na majitele.[24])

Anglické právo v čl. 7. připouští též, že směnka zníti může na dva neb i více remittentů společně a zavedlo v nynějším směnečném řádu anglickém tu novotu, že směnka zníti může na více remittentů i alternativně, aneb na nynějšího úředníka toho kterého úřadu.[25]) Dle téhož článku odst. 3. práva anglického, zní-li směnka na osobu fingovanou, nebo neexistující, lze tuto považovati za takovou, kteráž svědčí majiteli.

Naproti tomu vyžaduje právo bulharské v čl. 529 č. 3 označení osoby, které, nebo na jejíž řád ze směnky placeno býti má, buď firmou její, nebo přijměním a křestním jménem jejím. Totéž vyžaduje v čl. 444 č. 3 i právo španělské, dovolujíc však zároveň i označení jeho titulem.

Dle valné většiny směnečných práv evropských zníti může směnka buď na jméno remittentovo, neb i na řád[26]) jeho, pouze dle práva francouzského a bezprostřední jeho sku-

---

[23]) Stejně i dřívější směneční zákony rakouské (srov. Blaschke d. ö. W. R. I. vyd., § 33.).

[24]) Též právo severoamerické dovoluje směnky na majitele, dříve i dle práva dánského (§ 5.), dle pruského a Anhalt-Dessavského.

[25]) Srov. rozhodnutí německ. říšského nej. obchod. soudu ze dne 22. prosince 1874 (Entsch. sv. XV. str. 315), dle kterého označení hlavního berního úřadu co remittenta, jest přípustné.

[26]) Dle čl. 280. portug. práva směn. jednoduché označení »směnka vydaná« (letra), zahrnuje již klausuli na řád, s výhradou ovšem opáčného prohlášení.

piny[27]) (čl. 110), dále dle práva belgick. (čl. 1), španěl. (čl. 444. od. 3.), srbského (§ 80. č. 3) a rumunského čl. 270 č. 4 nutna jest t. zv. klausule na řád, aby směnka indossovatelnou byla.

4. Ve všech směnečných právech evropských až na malé výjimky nacházíme souhlasně udání doby splatnosti mezi podstatnými náležitostmi[28]) směnky, jichž nezachování má za následek, že nevznikne závazek směnečný. Výjimkou setkáváme se ve směnečném řádu skandinavském (§ 3. posl. odst.), portug. čl. 282 § 2., anglickém čl. 10, belgickém čl. 2, bulhar. čl. 529 ad 4.[29]) a rumunském čl. 271 p. odst. s ustanovením, dle kterého, není-li ve směnce doba splatnosti téže určena, má se za to, že směnka jest splatnou na viděnou.[30])

Všecka směnečná práva evropská souhlasně až na právo anglické, které v čl. 9 dovoluje, že směnka může učiněna býti splatnou ve lhůtách, stanoví, že doba splatnosti ve směnce musí určena býti jednotná pro celou summu směnečnou, a ustanovují dále souhlasně, že doba splatnosti může se ve směnce stanoviti určitým dnem, na viděnou, na určitý čas po viděné a na určitý čas po dni vydání. Valná většina směnečných práv evropských zná směnky splatné o trzích,[31]) a sice právo německé, rakouské, švýcarské a rumunské (čl. 271 a 318) připouštějí směnky buď o trhu, nebo o veletrhu splatné, naproti čemuž právo francouzské (čl. 129), a po něm i celá jeho bezprostřední skupina, dále právo italské v čl. 252, belgické v čl. 20,

---

[27]) totiž právo: lucemburské, monacké, řecké, turecké a právo platné v polských provinciích Ruska.

[28]) Ohraničení doby, až do které splatnost směnky platně stanovena býti může, nařízeno bylo v norvéžském zák. ze dne 20. srpna 1842. Nyní v žádném směnečném právu již nepřichází (srov. Bettelheim, d. int. W. R. Ö. str. 85., pozn. 12.).

[29]) Stejně i v rakouském směnečném řádě ze dne 1. října 1763 — § 15, v novém směnečném řádu bylo to však odstraněno.

[30]) Stejně čl. 6. antverpských usnesení; naproti tomu kongres brusselský od toho opět ustupuje (Speiser v Goldschmidts Ztschr. XXXVI. str. 118.).

[31]) Na lipské konferenci přijaty tržní směnky většinou hlasů s odůvodněním, že jedná se o podržení výjimečných ustanovení, jež základ mají a vyvinuly se z potřeby obchodu samého.

ruské v čl. 5 a španělské v čl. 451 č. 6, znají pouze směnky znějící na veletrh a nikoliv na pouhý trh. Právo uherské v § 3. odst. 4., portug. v čl. 310, bulharské čl. 529, hollandské[32]) čl. 153 srbské § 99., a turecké čl. 87, zná naopak pouze směnky na trh, nikoliv na veletrh znějící. Právo uherské mimo to dodává v § 35., že to musí býti trhy tuzemské. Skandinávská práva, dále právo finské a anglické neznají vůbec směnek ani na trh, ani na veletrh znějících.

Podle čl. 5. směnečného řádu ruského lze stanoviti dobu splatnosti i na trh po viděné.

Zvláštností anglického práva jsou však t. zv. směnky splatné v době budoucí (čl. 11), znějící na nějakou určitou událost nebo určitou dobu po jisté události, při čemž jest nutno, aby bylo jisto, že se událost ta dostaví (na př. trh nějaký). Kdyby směnka učiněna byla splatnou dle nějaké události nejisté, nevznikne závazek směnečný, ani když událost ta později se skutečně dostaví.

Ve většině práv směnečných neplatné t. zv. uso-směnky[33]) podržely dosud výslovně platnost podle čl. 20, 22, a 23 v Belgii, Hollandsku (čl. 151), v Srbsku[34]) (§ 99.), ve Francii (čl. 129),[35]) ve Španělsku (čl. 451). Dle těchto práv může zníti směnka na jedno nebo více uso.

V právu anglickém uznáno jest uso mlčky.

Otázka, zda připustno jest směnečnou summu po částech spláceti a k tomu účelu jednotlivé platební termíny ve směnce vyznačiti, jest, jak již výše podotknuto, souhlasně ve všech právech směnečných evropských rozhodnuta v tom směru, že směnky toho druhu za neplatné jsou prohlášeny.[36])

---

[32]) Hollandské právo užívá slova »jaarmarkt«, hned však dále v souvislosti ustanovuje o tom, když tento výroční trh pouze jediný den trvá.

[33]) Dle směnečního řádu rakousk. ze dne 1. října 1763 uso-směnky byly platné.

[34]) Srbské právo zná uso »o některém svátku, v obyčejný čas« (15 dnů).

[35]) Francouzské právo rozeznává uso po viděné a uso po vydání směnky. Uso směnky podržely platnost též ve skupině práva francouz. s výjimkou práva tureckého čl. 92.

[36]) Stanoveno bylo v Rakousku již nařízením ministr. spravedl. ze dne 21. října 1852, č. 218. ř. z., že směnky, ve kterých nařízeno, že valuta placena býti má ve lhůtách, jsou neplatné. Dle toho později i minister. nařízením ze dne 2. listopadu 1858, článek 4., č. 4. upraven byl.

Právo anglické v čl. 9. dovoluje takové směnky, připouštějíc i ustanovení ve směnce, že při nedodržení jedné lhůty, celá summa najednou má býti splatna.

5. Většina směnečných zákonů evropských spokojuje se podpisem[37]) jména rodového nebo firmy vydatele. Vyžaduje ovšem podpis, čítajíc ho ku podstatným náležitostem směnky a to na přední straně směnky a pod směnečným textem.[38]) Pouze právo, italské v čl. 251 a bulharské v čl. 529 vyžadují podpis vydatele jménem křestním a rodovým, nebo firmou jeho.[39])

6. Požadavek ve všech právech směnečných s výjimkou práva anglického a portugalského se vyskytující, totiž udání místa, dne a roku vystavení směnky, ač ze samé povahy směnky nevyplývá, přece co prostředek bezpečnost směnečného obchodu zajišťující, ve všech směnečných právech evropských s výjimkou pouze práva anglického[40]) (čl. 3.

---

[37]) Psaným, nikoliv snad nějak vytištěným. Též dřívější zákony směnečné rakouské vyžadovaly podpis vydavatelův (Blaschke d. ö. W. R. I. vyd. str. 47., pozn. 3.), jenže vyžadovaly připojení jména křestního, nebo aspoň prvého písmene jména křestního (tamtéž str. 49.).

[38]) Viz souhlasná rozhodnutí nejvyš. soudu rakousk .ze dne 3. dubna 1883, č. 3737, Cz. 331., ze dne 22. srpna 1877, č. 376. Cz. 169. a m. j. a rozhodnutí německého říš. nejvyš. obchod. soudu ze dne 12. dubna 1873 (Entsch. sv. IX., str. 422.) a ze dne 17. prosince 1875 (Entsch. sv. XIX., str. 89.). Stejného názoru je i Hartmann (W. R. § 62., pozn. 4.). Thöl míní, že směnka může též jménem trassantovým začínati. (W. R. 4., vyd. 533. pozn. 18., 19.)

[39]) Dle práva severoamerického není vůbec žádného podpisu vydavatelova na směnce zapotřebí. Stačí pouhé uvedení jména vydavatelova na směnce, ovšem s vůlí jeho. Jakým způsobem tam uvedeno, jest stejné, třeba osobou třetí, nebo vytištěno. Též dřívější právo anglické nevyžadovalo podpisu vydatelova a stačilo, když vydatel svoje jméno v kontextu směnky uvedl. (Blaschke: d. ö. W. R. str. 75., pozn. 1.) Naproti tomu právo rumunské, pojednávající zároveň o náležitostech směnky vydané a směnky vlastní, stanoví v čl. 275., že není-li směnka psána rukou samého dlužníka, a vyskytují se na ní pouze soukromé podpisy, musí směnečný dlužník, pokud nepřináleží ku stavu kupců, řemeslníků, rolníků, vinařů, sluhů, nebo dělníků »k svému podpisu« slova »správně a potvrzeno« připojiti, zároveň však obnos, za který se zavazuje, v písmenách připsati.

[40]) Dle práva anglického čl. 12., jedná-li se o směnku, určitou dobu po datování splatnou, jest každý majitel, opomenuto-li bylo směnku datovati, oprávněn datum připsati, a vůči majiteli bezelstnému nelze učiniti námitku, že datum to jest nesprávné.

odst. 4.) a práva portugalského (čl. 278 a 281) za podstatnou náležitost směnky stanoven jest.[41])

Právo portugalské nečítajíc sice udání místa a času vydání směnky ku podstatným náležitostem směnky, vyžaduje přece v čl. 282 datování směnky stanovíc v § 1. téhož článku, že přijde-li ku kontestaci směnky a není tato datována, musí majitel její datum dokázati.

7. Pojmenování trassata ve směnce, co náležitost téže již z povahy samé směnky vyplývající, uznáno jest ve všech směnečných právech za náležitost podstatnou.[42]) K ulehčení směnečného obchodu i zde ve většině směnečných práv evropských dostačí udání pouze jména nebo firmy trassatovy.[43]) Právo bulharské však v čl. 529 ad 5 a právo španělské v čl. 444 ad 7. vyžaduje udání křestního jména a příjmění trassatova nebo udání jeho firmy. Vedle toho však dovoluje výjimkou ode všech ostatních směnečných práv evropských v tomtéž článku právo španělské označení trassata pouze jeho titulem, žádajíc dále, aby vždycky na směnce bydliště trassátovo[44]) udáno bylo.

Naproti tomu právo ruské v čl. 86 ad 3. nevyžaduje ani udání jména trassatova, dovolujíc, aby trassat ve směnce i jinak určitě byl vyznačen. Stejně i právo anglické v čl. 6.

Otázka, zda udání více trassatů ve směnce, tuto neplatnou činí, jest dle německého práva pochybnou, spíše však dlužno ji záporně zodpověděti.[45]) Anglický

[41]) V Německu dle dřívějších zákonů datování směnky nebylo nutným. (Thöl: d. W. R. str. 79.). Podle dřívějších rakouských zákonů směnečných, bylo udání data nutným jen při t. zv. formálních směnkách. (Blaschke: d. ö. W. R. I. vyd. § 50.)

[42]) Pojmenování trassata na přední straně směnky — analogie čl. 21 smě. ř.; není však podstatnou náležitostí směnky, aby jméno trassatovo napsáno bylo v kontextu směnky a také v žádném ze směnečných práv evropských požadavek tento nepřichází.

[43]) Také při vlastních směnkách vydaných nutno, aby trassat jménem nebo firmou na směnce označen byl a nestačí na př. napsati jen »mně samému«. (Blaschke, d. ö. W. R. str. 78.)

[44]) Ostatní práva směnečná evropská požadavek tento nestanoví.

[45]) Staub (Kommentar zur allg. d. W. O. str. 28., § 43.) soudí, že ve směnce obsažen jest jen jeden platební rozkaz. Může sice více osob jeden příkaz uděliti, ale nemůže ve směnce více osobám jeden příkaz býti udělen. Lehmann L. d. d. W. R. str. 384, Grünhut, Lehrbuch str. 91. a Canstein str. 157. jsou téhož náhledu.

směnečný řád v čl. 6. ustanovuje výslovně, že lze ve směnce dva i více trassatů jmenovati, ať jsou tito společníci nebo ne. Nikdy však není dovoleno více trassatů jmenovati na směnce alternativně, nebo sukcessivně, neboť pak listina pozbyla by tím povahy směnky.

8. Pouze ku zabezpečení směnečného obchodu slouží požadavek valné většiny směnečných práv evropských, totiž udání platebního místa[46]) a jest požadavek tento v těchže směnečných zákonodárstvích prohlášen za podstatnou náležitost směnky.[47]) Naproti tomu však právo anglické a portugalské této podstatné náležitosti směnky neznají.[48])

Anglické právo výslovně v čl. 3. odst. 4. ustanovuje, že směnka není neplatnou v případu, že místo platební ve směnce není uvedeno. Pokládá se zde za platební místo faktické bydliště trassatovo, byť i na směnce udáno nebylo. Právo portugalské nepokládá udání platebního místa za podstatnou náležitost a stanoví výslovně v čl. 282, § 3., že není-li ve směnce místo platební udáno, jest tato v bydlišti trassata splatnou.

Jak výše již ad 7. uvedeno, musí podle čl. 444 č. 7 španělského zákona směnečného vždy při jméně, firmě, nebo titulu trassatově udáno býti i bydliště téhož. V důsledku tohoto ustanovení nezná španělské právo co podstatnou náležitost směnky ještě udání místa platebního, nýbrž platí udané bydliště trassatovo, pokud není ve směnce jiné zvláštní místo platební udáno, za místo platební pro tu kterou směnku.

Udáno-li ve směnce více míst platebních, jest směnka taková všeobecně uznána za neplatnou,[49]) s výjimkou práva uherského, kde pokládá se za místo platební, místo nejprve uvedené a ostatní pokládají se za nenapsa-

---

[46]) Platební místo nemusí býti uvedeno v kontextu směnky.

[47]) V Rakousku byla náležitost jen při formálních směnkách předepsána; u ostatních směnek (neformálních), nebylo-li místo platební udáno, muselo se, za účelem stanovení platebního místa sáhnouti k ustanovením §§ 905. a 1420. obč. zák. (Blaschke, d. ö. W. R. I. vyd., § 36.)

[48]) Dříve též právo francouzské (Pardessus, Cour de droit com. § 337.).

[49]) Směnka taková mohla by ovšem zaplacena býti na místě, udaném u jména trassatova, je-li toto místo připojeno (srovn. Blaschke, d. ö. W. R. str. 80. Wächter, Encykl. d. W. R. str. 423.).

n á.[50]) Směnka »n a v š e c h m í s t e c h s p l a t n á« bez výjimky uznána jest co listina bezpečnost směnečného obchodu ohrožující a všem ostatním institutům směnečného práva odporující, za n e p l a t n o u.

Požadavek t. zv. d i s t a n c i a l o c i, co podstatná náležitost směnky, stanoven byl v právu f r a n c o u z s k é m a z tohoto převzat ostatními směnečnými právy evropskými, na francouzském právu směnečném z á k l a d majícími. Požadavek tento sice zákonem ze dne 7. června 1894 ve f r a n c o u z s k é m právu byl odstraněn, však přes to trvá dosud v právu h o l l a n d s k é m čl. 100, m o n a c k é m čl. 75, l u c e m b u r s k é m čl. 110, ř e c k é m čl. 110 a t u r e c k é m čl. 70.

Distancia loci vyloučením t. zv. místních směnek, užívání směnky v jejím historicky vytknutém úkolu jenom omezuje a o d s t r a n ě n a b y l a proto v nejnovějších kodifikacích vedle práva f r a n c o u z s k é h o i v právu b e l g i c k é m, i t a l s k é m (čl. 251), š p a n ě l s k é m (čl. 446 ad 4.), r u m u n s k é m čl. 270 posl. odst. a p o r t u g a l. O b m e z e n ě, a sice jen při v l a s t n í c h s m ě n k á c h v y d a n ý c h připouští se distancia loci v právu směnečném n ě m e c k é m čl. 6 odst. 2.[51]) a v právech bezprostředně na německém právu směnečném s p o č í v a j í c í c h, mimo to i v právu š p a n ě l s k é m čl. 446 ad 3.

A n i p ř i v l a s t n í c h s m ě n k á c h v y d a n ý c h nevyžadují se distancia loci v právu r u s k é m čl. 87 ad 1., s k a n d i n a v s k é m § 2., ad 2., a n g l i c k é m čl. 5[52]) a r u m u n s k é m čl. 270 posl. odst.

9. Mimo podstatné náležitosti směnky, jak tyto v čl. 4 ra-

---

[50]) Srovn. nesouhlasná rozhodnutí nejv. soudu r a k o u s k. ze dne 8. července 1862 (Arch. f. d. Wechselrecht sv. XII., str. 107.), ze dne 29. července 1873, č. 7645 Cz. 20. a ze dne 20. února 1866, č. 1096. P. 398. Dále rozhodnutí n ě m e c k é h o říš. nejvyš. soudu obchod. ze dne 27. září 1872 (Entsch. sv. VII., str. 191) a rozhodnutí komorního soudu B e r l i n s k é h o ze dne 14. března 1855 (G o l d s c h. Z e i t s c h r. sv. XXIII. n. ř. sv. VIII str. 269., č. 16.). Srovn. S t a u b, Komm. z. a. d. W. O. str. 30., § 51.

[51]) Podle d ř í v ě j š í c h směnečných zákonů r a k o u s k. byla distancia loci stanovena co náležitost směnky formální. (B l a s c h k e, d. ö. W. R. I. vyd. str. 41., pozn. 1.)

[52]) Dle práva s k a n d i n á v. vydaná směnka vlastní pokládá se za směnku vlastní a nikoliv vydanou. Dle práva a n g l i c k é h o jest v tomto případě majitel směnky oprávněn, listinu považovati dle své libosti buď za směnku vydanou nebo za směnku vlastní.

kouského řádu směnečného vypočteny jsou, uvádějí jednotlivá směnečná práva evropská mezi podstatnými náležitostmi ještě následující:

Francouzské právo vyžaduje co podstatnou náležitost směnky připojení t. zv. klausule valutové,[53]) poměr mezi vydatelem směnky a remittentem osvětlující a k posouzení vlastností cirkulující směnky sloužící. Požadavek tento přešel do všech ostatních práv na právu francouzském výhradně se zakládajících, holland. čl. 100, monackého čl. 75, lucemb. čl. 110, řeckého čl. 110 a tureck. čl. 70, dále i do práva španělského čl. 444 ad 5., srbského § 80. ad 9. a práva platného v polských provinciích Ruska.

V ostatních právech směnečných evropských[54]) požadavek tento přijat nebyl, dokonce v nejnovějších kodifikacích směnečných, italské, rumunské, belgické a portugalské, byl odstraněn.

Dále vyžaduje právo francouzské mezi podstatnými náležitostmi (čl. 110), po něm pak práva směnečná, výlučně na něm spočívající, aby vždy ve směnce vyjádřeno bylo, zda tato jest prima, secunda, tertia atd.

Stejně žádá i právo srbské § 80. ad 8, a právo belgické čl. 1.

Ostatní směnečná práva evropská, ponechávajíce majitelům směnky právo žádati duplikáty směnky, nestanoví tento požadavek všeobecně, nýbrž žádají toto číslování směnek co podstatnou náležitost směnky teprve v případu, že k vydání duplikátu dojde. Práva tato vyžadují pak udání, zda směnka jest prima, secunda atd. v kontextu směnky, s výjimkou práva anglického (čl. 71), práva hollandského (čl. 103) a rumunského čl. 300, která neustanovují ničeho o tom, zda toto číslování musí býti v kontextu směnky, nebo ne. Ostatně i práva, která vyžadují, aby vždy udáno bylo kolikátý exemplář směnky táž představuje, ustanovení o tom mají tak

---

[53]) Klausule valutová předepsána byla dle dřívějších rakousk. zákonů u vlastních směnek (Blaschke, d. ö. W. R. I. vyd., § 38.).

[54]) Lipská konference rozhodla pro nepřijetí valutové klausule (srovn. protokoly lipské konference k § 4.), z důvodů uvedených v pruských motivech (str. 24. a 25.), jelikož potvrzení přijetí valuty je pouhou formalitou a požadavek tento dával by příležitost ku sporům, a sváděl by spíše ku podvodům, než jim zabraňoval.

stylisována, že dlužno souditi, že i zde spíše vyžaduje se udání to také v kontextu směnky.

Zvláštní podstatnou náležitost směnky, se kterou v jiných směnečných právech evropských se nesetkáváme, vytýká směnečné právo španělské v čl. 444 č. 6. Vyžadujíc totiž v tomže článku pod č. 5 co podstatnou náležitost uvedení klausule valutové, pod č. 6 vyžaduje zvláště uvedení jména křestního a příjmení, firmy, nebo titulu toho, od kohocena směnky přijata byla, nebo jemuž v účtu postavena byla.

Rovněž osamoceně mezi směnečnými právy evropskými vyžadují práva ruské v čl. 86 č. 4 a hollandské v čl. 100 zvláště udělení poukazu trassatovi, aby ze směnky majiteli jejímu zaplatil. Ostatní směnečná práva požadavek tento nestanoví, za samozřejmý jej pokládajíce.

Směnečné zákony skupiny práv na německém řádu směnečném se zakládajících stanoví výslovně, že z listiny, jíž některá třebas jediná z výše vypočtených podstatných náležitostí schází, nepovstane směnečný závazek a že rovněž prohlášení na takovou listinu připojená (akcept, indossace a aval), nemají směnečné závaznosti. Tak stanoví německý, náš směnečný řád a skandináv. v čl. 7, finský v čl. 1, ruský v čl. 88, bulhar. v čl. 532, ital v čl. 254, rumunský v čl. 273, srbský v § 81., portugal. v čl. 281 a švýcarský v čl. 725. Rovněž anglický řád směnečný v čl. 3 odst. 2 nařizuje, že listina, která neodpovídá podstatným náležitostem směnky v odst. 1 toho článku uvedeným, aneb v níž se jedná o jiný výkon, než o zaplacení částky peněžité, není směnkou.

V zákoně belgickém nenalézáme takového ustanovení, ve francouzském zákoně pak v čl. 112, dále v právech výlučně na právu francouzském spočívajících a v právu hollandském čl. 102 nalézáme pouze nařízení, že podvržení a pravdě neodpovídající udání jména, kvality bydliště, místa, ze kterého směnka tažena, nebo na kterém splatna jest, má za následek, že směnka taková pokládá se pouze za obyčejný dlužní úpis.

Španělský zákon směnečný v čl. 450 stanoví, že vy-

kazuje-li směnka nějaký nedostatek nebo nějakou vadu v zákonem stanovené formě, má se pokládati za dlužní úpis k dobru majitele směnky a k tíži vydatele směnky.

Dlužno též zmíniti se o požadavku z pohnutek fiskálních pochodícím, aby totiž směnka vystavena byla na zákonně stanoveném, státem vydaném kolkovaném blanketu. Požadavek ten pozůstává pouze v právu ruském čl. 86,[55]) jež stanoví, že nevyhověno-li tomuto požadavku, listina taková není směnkou. V ostatních státech ač povinnost kolkování směnky všeobecně pozůstává, přece platnost směnky kolkováním naprosto podmíněna není.[56])

II. Nejen pokud formy směnky samotné se týká, ale i pokud formy ostatních skripturních aktů na směnce se vyskytujících, totiž akceptace, indossace a rukojemství se týká, setkáváme se v jednotlivých směnečných právech s různostmi takovými, že tyto snadnosti a rychlosti směnečného obchodu světového na obtíž jsouce, a komplikovaným jej činíce, úkol mezinárodního práva směnečného eminentně důležitým činí.

1. Dle nynějších ustanovení všech směnečných zákonů evropských možno pouze písemně[57]) směnku akceptovati a ústní akcept dle těchto ustanovení vůbec je vyloučen.[58])

Rozlišovati však můžeme při akceptu písemném mezi právy vyžadujícími pouze jednoduchý akcept záležející v pouhém podpisu trassata na přední nebo dle některých práv na přední nebo na zadní straně směnky a mezi právy směnečnými, vyžadujícími, aby vůle trassatova směnku akceptovati.

[55]) a severoamerickém.

[56]) V Srbsku zavedeno bylo povinné kolkování směnek teprvé poplatkovým zákonem ze dne 16. prosince 1896. Dříve povinnost tato nepozůstávala.

[57]) Dle dřívějších zákonů směnečných rakouských, musela se akceptace státi písemně slovy »přijato« a na směnce; akcept na kopii směnky připuštěn byl jen výjimkou (Blaschke, d. ö. W. R. I. vyd. str. 151.).

[58]) Dříve dosti rozšířený ústní akcept, platný jest nyní pouze výjimečně v právu severoamerickém (Borchard, V. S. d. g. W. I., str. 190). Dříve přípustný byl dle výmarského směnečného řádu, dle hamburského, gothaiského a dokonce i v Anglii při domácích směnkách. (Srovn. Blaschke d. ö. W. R. V. vyd. str. 163., pozn. 1.)

vedle podpisu jeho, ještě výslovným dodatkem k podpisu připojeným, projevena byla.[59])

Pouhý podpis trassatův na přední straně směnky za platný akcept považuje právo směnečné německé, s právy výhradně na něm spočívajícími. Dále i právo belgické čl. 12, italské čl. 262, rumunské čl. 283, ruské čl. 99, portugalské čl. 288 a dokonce i dle francouzské judikatury na Francii pouhý podpis trassantův na přední straně směnky za platnou akceptaci se považuje.

Dodati ovšem dlužno, že italské právo nespokojuje se připojením pouhého jména trassatova na přední stranu směnky, nýbrž vyžaduje připojení jména křestního i příjmení na přední stranu směnky, aby akceptace platnou byla, a musí též dle doby předložení směnky, nebo nejdéle do 24 hodin býti datována.

Belgické právo v čl. 12 odst. 3 nařizuje, že, pak-li před akceptací psány byly jiné poznámky, jest akcept platný, leda by z poznámek těch určitě vysvítalo, že trassat přijmouti nechce.

Anglické právo v čl. 17 a bulhar. v čl. 549 stanoví, že k platné akceptaci dostačí, když trassat své jméno nebo svou firmu na směnku napíše. Nenařizují tedy, aby přijetí psáno bylo na přední straně směnky a dlužno souditi, že dostačí za platnou akceptaci i pouhý podpis trassatův buď na přední nebo na zadní straně směnky.

Anglický směnečný řád stanoví dále v čl. 17, že nesmí se převzetí státi v ten smysl, že směnečník způsobem jiným než placením peněz závazek splní.

Francouzské právo v čl. 122 nařizuje, že přijetí směnky musí býti podepsáno a vyjádřeno slovem »přijato« nebo jiným podobným, však dle judikatury slovo »přijato« není nutné a dostačí sám podpis trassatův.[60])

---

[59]) Akcept na zvláštní listině od směnky oddělené, nebo i v dopisech platný jest v některých státech Unie severoamerické.

[60]) Podle praxe francouzských soudů může ze slibu přijetí nebo zaplacení směnky, podle okolností žalováno býti. Tedy ani akcept zde býti nemusí, nýbrž pouze slib oproti trassantovi směnku buď přijati nebo zaplatiti. Rozhod. kassač. dvora franc. ze dne 2. prosince 1873. (Sirey, Recueil général de lois et des arrêts. 1874. I. p. 246.) ze dne 14. května 1862 Sirey, 1862, I. p. 719 a j.

Však práva směnečná na právu francouzském výlučně se zakládající ustanovení toto podržela a jest dle těchto práv nutno, aby vedle podpisu trassatova na směnce vůle jeho přijetí směnky se týkající, výslovně vyjádřena byla slovem »přijato«, nebo podobným. Tak i zvláště vedle práva hollandského čl. 115 a vedle práva španělského čl. 477, dle kterého musí každý akcept býti též datován.

Akceptace s omezeními, vyjma omezení akceptu na část summy, nejsou v žádném směnečném právu evropském, s výjimkou pouze práva anglického, připuštěny, a může majitel směnky v případu, že akceptace nějaké takové obmezení obsahuje, tak jednati, jako by směnečný akcept vůbec odepřen byl. Pouze dle práva skandinávského, položeno-li v akceptu nějaké jiné obmezení, než toliko na část summy, má se míti za to, jako by to psáno nebylo.

Částečný akcept týkající se pouze části směnečné summy, jest všemi směnečnými právy s výjimkou práva finnského (čl. 23) uznán za platný.[61])

Právo anglické v čl. 19 rozeznává neobmezené a obmezené přijetí směnky. Obmezeným přijetím změní se účinek směnky a může při tomto obmezeném přijetí zejména placení příjemce učiněno býti závislým od nějaké výminky, může to býti přijetí částečné, umístěné, co do času obmezené, nebo přijetí toliko od jednoho, nebo několika trassatů, místo ode všech.

Podle souhlasného znění všech vůbec evropských práv, musí, jestliže zní směnka na nějakou dobu po vidění akcept býti datován, jak veškerá směnečná práva evropská, vedle práva španělského a italského, kde vždy akceptace datována býti musí, zvláště vytýkají.[62])

Kdežto dle anglického řádu směn. čl. 12 každý ma-

---

[61]) Dle pruského návrhu na lipské konferenci (§ 24.), neměl ani takovýto akcept uznán býti za platný, nýbrž i při akceptu na menší summu, nebo pod jinými omezeními mělo se dále jednati tak, jakoby přijetí vůbec odepřeno bylo. Dle jiného názoru, na lipské konferenci hájeného, měl se každé omezené akceptaci přikládati účinek stejný, jako by omezena nebyla. Zdál se však lipské konferenci tento druhý návrh býti povážlivým a přijat proto návrh pruský se změnou, že omezení akceptace na část summy připustným jest (Blaschke: d. ö. W. R. 5. vyd. str. 164., pozn. 4.).

[62]) I právo italské v čl. 263. zvláště tak stanoví.

jitel směnky jest oprávněn datum akceptu připsati, dle ostatních směnečných práv evropských, v případu nepřipojení data akceptaci směnky na nějakou dobu po viděné splatné, po případné protestaci téže, nastane splatnost v době, jejíž počátek v různých směnečných právech evropských různě stanoven jest.

2. Indossament co skripturní akt na směnce vlastnictví téže s indossanta na indossatáře přenášející,[63]) objevuje se ve většině směnečných práv ve formě dvojí buď co úplný, nebo neúplný t. zv. blanco indossament.[64])

Ovšem v Anglii, kde směnka na majitele zníti může, jsou indossamenty na majitele znějící dovoleny,[65]) ba dle čl. 31, zní-li směnka na majitele, lze tuto bez indossace přenésti pouhým odevzdáním.

Právo francouzské s právy směnečnými bezprostředně na něm spočívajícími připouští pouze indossament úplný a sice vyžaduje tu platnost indossamentu, aby týž byl datován, obsahoval potvrzení valuty a obsahoval jméno toho, na jehožto řád[66]) indossament vystaven (čl. 137). Dle čl. 138 neodpovídá-li indossament formou článku 137, jest jej pokládati jen za plnou moc.

Práva francouzského při svých ustanoveních ohledně indossamentu přidrželo se zejména i právo hollandské, španělské a srbské. Hollandské právo stejně vyžaduje v čl. 134 datování, potvrzení valuty a udání jména toho, na nějž, nebo na jehož řád platiti se má, dodává

[63]) Thöl (W. R. 4. vyd. § 127. pozn. 11. str. 483 a pozn. 12. str. 486) míní, že má-li směnka dále býti převoditelnou, musí indossament zníti na řád, což nevyplývá přímo z positivního práva směnečného řádu německého, ale vyplývá prý konsekventně z povahy věci.

[64]) Dřívější směnečné zákony rakouské nepřály blanco indossamentům. Čl. 32. sm. řádu ze dne 1. října 1763 zakazuje blanco-indossamenty a pokládá je za procura indossamenty. Se stejným účinkem vyskytují se blanco indossamenty v čl. 138. Cod. di comm. a v § 34. uhersk. sm. ř. Přes tyto zápovědi blanco indossace v rakouském obchodu směnečném nabyly všeobecného užívání (Blaschke, d. ö. W. R. I. vyd. § 66. a 67.).

[65]) Dříve také v Dánsku (pat. z 18. května 1825, § 12.) až do nového dánského směnečního řádu ze dne 7. května 1880, před tím též v Prusku (Landr. II. odd., 8. tit., §§ 762., 763., 810., 818.) a v Anhalt. Dessavsku (sm. ř. § 18.).

[66]) vyžaduje tedy klausuli na řád.

však naproti právu francouzskému zvláště, že musí indossament býti podepsán.

Shodně holland. právem stanoví v čl. 462 i právo španělské, vyžaduje však označení indossataře jeho jménem i příjměním, firmou nebo titulem a v případu, že osoba, od které cena směnky přijata byla, není totožnou s osobou, na kterou směnka se převádí, vyžaduje v indossamentu udání jména a příjmění, firmy nebo titulu i této osoby (čl. 462 ad 3). Souhlasně vyžaduje v tomto posledním případě i právo hollandské v čl. 134 posl. věta, pojmenování třetí osoby, od níž cena směnky pochází.

Srbské právo (§ 109.) vyžadujíc v indossamentu udání data a potvrzení valuty, žádá zejména i dále udání jména a příjmění indossanta a udání jména a příjmění toho, na jehož řád směnka se převádí.[67])

Dle článku 138 francouz. Code de com. a čl. 135 hollandského práva, chybí-li indossamentu náležitosti v čl. 137 francouz. a v čl. 135 holland. práva vytčené (shora uvedené), pokládá se indossament za plnou moc mezi indossantem a indossatařem, podobně i dle čl. 463 španělského práva, chybí-li indossamentu datum, vlastnictví směnky se nepřenáší a indossament pokládá se za jednoduchý příkaz ku vybrání.

Chybí-li však v indossamentu potvrzení valuty dle čl. 465 španělského práva, vlastnictví směnky přece se přenáší.

I čl. 27 belgického práva přijal nařízení čl. 137 francouz. práva a ustanovuje, že indossament musí býti datován a souhlasně dále vyžaduje, aby zní-li indossament najméno, opatřen byl klausulí na řád. Potvrzení valuty však nežádá.

Francouzský Code de com. v čl. 139 zakazuje předdatování indossamentů pod trestem podvodu. Stejně činí tak právo holland. čl. 138, španělské v čl. 464, belgické v čl. 29 odst. 2 a srbské § 115 a ostatní práva výhradně na právu francouzském spočívající.

Podstatně však uchýlilo se právo belgické (čl. 27 odst.

[67]) žádá rovněž klausuli na řád.

3 a 4), španělské (čl. 465),[68]) hollandské (čl. 136) a srbské (§ 110.) od práva francouzského a skupiny práv výhradně na něm spočívajících, která blanco indossamenty vůbec neznají, tím, že blanco indossamenty připouštějí a účinek vlastnictví směnky převádějící mu přisuzují.[69])

Právo srbské žádá však ještě, aby u blanco indossamentů ponecháno bylo prázdné místo ku vyplnění indossamentu (§ 110.). Odchylkou od práva francouzského a ostatních, s nimiž má souhlasná ustanovení o vyplněném indossamentu, stanoví právo srbské v § 111., že nezachován-li způsob indossace v § 110., tedy o blanco indossaci předepsaný, nenastává přenesení vlastnictví směnky, nýbrž vzniká pouhé udělení plné moci.

Oproti skupině práv směnečných s francouzským právem příbuzných, kde již vítězně blanco indossament cestu si razí, všeobecně uznán jest ve všech právech kolem směnečného řádu německého[70]) seskupených a v právu anglickém takže ve většině směnečných práv evropských vedle úplného indossamentu i blanco indossament, co skripturní akt vlastnictví směnky s indossanta na indossatáře platně přenášející, uznán jest.[71])

Dodati dlužno pouze, že italské právo v čl. 258 a rumunské v čl. 279 odst. 1 vyžadují pro případ použití indossamentu na jméno znějícího, datování tohoto indossamentu a právo portugalské[72]) vyžaduje v čl. 300 § 3.

[68]) Dle čl. 465. španěl. práva platí předpoklad, že v blanco indossaci je již obsaženo potvrzení valuty.

[69]) blanco indossament objevuje se v právu belgickém a španěl. teprve v nejnovějších kodifikacích. Ve starším právu belgickém blanco indossament jest neznámý a dle čl. 471. staršího směnečného zákona španělského byl blanco indossament výslovně zapovězen.

[70]) Dle pruských motivů str. 28.a násl., blanco indossamenty poskytují směnečnému obchodu značné ulehčeni tím, že majitel směnky tuto bez nového indossamentu dále předati, a tak garancii za směnku odmítnouti může, aniž by nucen byl úvěru škodící indossament »bez závazku« na směnku napsati.

Důvody v pruských motivech pro připuštění blanco indossamentu uvedené také na lipské konferenci zvítězily a blanco indossament neobmezeně připuštěn byl.

[71]) Indossování ve zvláštní listině není platným indossamentem (rozhodn. nejvyš. soudu rakousk. ze dne 28. května 1869. č. 4671, K 114.).

[72]) v dřívějším právu portugal. uznán byl blanco indossament pouze částečně jen v nutných případech.

všeobecné datování indossamentů, ať tyto jsou vyplněny nebo blanco indossamenty.[73])

Právo francouzské se svou bezprostřední skupinou práv směnečných, dále právo španěl., belgické a hollandské neustanovují ničeho o tom, kde na směnce indossament umístěn býti má. Skupina práva německého, rovněž i právo portugal. a srbské nestanoví sice ničeho o umístění indossamentu vyplněného, však ohledně blanco indossamentu souhlasně ustanovují, že tento umístěn býti musí na zadní straně směnky.[74])

Výjimky zde tvoří právo ruské, které v čl. 19 výslovně stanoví, že vyplněný indossament psán býti může buď na přední nebo na zadní straně směnky, dále právo uherské (§ 10.) a bulharské (čl. 537), dle nichž musí indossament ať vyplněný, ať blanco indossament, psán býti na zadní straně směnky, nebo kopie, nebo i na alongi.

Dle čl. 33 anglického práva směnečného může sice indossament zníti též výminečně, avšak plátce nemusí bráti zřetele k výmince doložené, nýbrž platně indossovnika zaplatiti, nechť výminka doložená splněna jest čili nic.

3. Směnečné rukojemství ve vlastním významu, může na směnce v různé podobě přicházeti, zejména i jako zakryté rukojemství trassantovo, indossantovo, akceptantovo, vydatele vlastní směnky, nebo jako nezakryté rukojemství. vzniklé spolupodpisem směnky, akceptu, indossamentu, zejména s doložkou »per aval« »jako rukojmí« a p.[75])

Seznavše formu rukojemství s výjimkou avalu, již ve shora uvedeném, chceme se dotknouti pouze formy samotného avalu.

Ne všecky směnečné zákony ustanovují o rukojemství ve

---

[73]) nedostatek datování má za následek, že majitel směnky v případu kontestace, datum indossamentu musí dokázati (čl. 300. § 3.).

[74]) neboť pouhý podpis na přední straně směnky znamenal by spíše převzetí směnečného závazku, než přenesení vlastnictví směnky (čl. 21. a 81. rakousk. sm. ř., prusk. Just. Min. Bl. 1857. str. 140, č. 49.).

Thöl W. R. 4. vyd. § 127. pozn. 11. str. 483 a pozn. 12. str. 486.) připouští možnost blanco indossamentů také na přední straně směnky.

[75]) nezakryté směnečné rukojemství státi se může též nepřímým způsobem na př. když indossant ve svém indossamentu poznamená »valuta v převzatém ručení«.

zvláštním oddíle, nýbrž mnohé, tak zvláště náš směnečný řád, německý, skandinavský, švýcarský anglický, finský, pojednávají o rukojemství jen příležitostně v oddílech jiných. Ostatní směnečné řády věnují rukojemství zvláštní oddíly a všeobecně nečiní rozdílu mezi »směnečným rukojemstvím« a »avalem.[76])

Další rozdíl pokud směnečného rukojemství se týká, panuje mezi směnečnými právy evropskými potud, že podle některých směnečnýgh práv dostačí pouhý podpis[77]) na směnce, kopii, nebo též i na alongi k tomu, aby závazek rukojemský uskutečněn byl, tak zvláště podle směnečného práva německého čl. 81, skandinav. § 87., švýcar. čl. 808, angl. čl. 56, portugal. čl. 305 § 1. a bulharského čl. 595. Naproti tomu všechna ostatní práva vyžadují, aby tento závazek rukojmího, tímto zvláště písemným dodatkem vyjádřen byl.[78])

Liší se vedle toho směnečná práva evropská pokud se týká rukojemství od sebe ještě i tím, že některá práva dovolují, aby rukojemství směnečné poskytnuto bylo pouze na směnce, případně na kopii, nebo i na alongi (uher. § 66., bulhar. čl. 595), oproti jiným, která ustanovují, že rukojemský závazek buď na směnce samé napsán, nebo i ve zvláštní listině,[79]) dokonce i v korrespondenci uskutečněn býti může.[80]) Sem náležejí zejména právo francouzské (čl. 142) s bezprostřední svou skupinou, právo belgické (čl. 32), portugalské (čl. 305), hollandské (čl. 131),

---

[76]) ruský nástin nového směnečného řádu z r. 1902. tak činil. (§ 109. a 140.)

[77]) rozhodn. německ. říšsk. nejv. obchod. soudu ze dne 5. prosince 1873. (Entsch. sv. XII. str. 148.).

[78]) tak i právo uherské § 66.

[79]) srovn. rozhod. nejv. soudu rak. ze dne 28. května 1869. č. 4671, K 114.

[80]) Podle dřívějších rakousk. zákonů směnečných v oněch korunních zemích, kde směnečný řád ze dne 1. října 1763 platil, posuzovalo se směnečné rukojemství jen dle obecného civilního práva (dvor. dekr. ze dne 21. září 1821 odst. 4). Podle Cod. di Comm. (čl. 120. a 142.) bylo rukojemství jak na směnce, tak mimo směnku ve zvláštní listině, směnečně platné. Dle uhersk. sm. ř. (§ 41. a 48.) bylo pouze rukojemství na směnce, nikoliv mimo směnku směnečně platné.

srbské (§ 118).[81]) V samotné korrespondenci závazek rukojemský může býti založen dle práva portugal. (čl. 305, § 1.) a dle práva hollandského (čl. 131.).[82])

Dle čl. 595 bulhar. práva směnečného musí se avalista podepsati křestním jménem i příjměním.

Souhlasně žádné z evropských práv směnečných, s výjimkou práva portugalského, nestanoví,[83]) kde podpis rukojmího s doložkou, ručení přejímající, nebo samotný podpis tohoto umístěn býti musí. Právo portugalské v čl. 305 § 1. stanoví, že přejímá-li rukojmí ručení pouhým svým podpisem, musí tento na zadní straně směnky býti připojen.

V právech uherském § 67., italském čl. 275, portugal. čl. 307, bulhar. čl. 596 a rumunsském čl. 297 odst. 2 nacházíme stejná ustanovení, dle kterých, není-li určitě vyznačeno za koho se zaručeno, pokládá se za to, že se vztahuje rukojemství k příjemci směnky a není-li směnka dosud akceptována, k vydateli; je-li tedy směnka již přijata, ručí rukojmě za zaplacení, není-li, za přijetí i zaplacení.[84])

Ruské právo v čl. 104. stanoví, že v takovémto případě pokládá se za to, že při směnce vydané rukojemství vztahuje se ku příjemci směnky, při směnce vlastní dle čl. 57 ku vydateli směnky, jak ohledně směnky vlastni v čl. 275 stanoví i právo italské.

---

[81]) Dřívější právo španěl. v čl. 476. výslovně stanovilo, že aval ve zvláštní listině poskytnut býti může. V nynějším právu španělském, ač celkem ustanovení o avalu byla ponechána, ustanovení o tom, že aval ve zvláštní listině může býti poskytnut, v čl. 486. nynějšího zákona španěl. bylo vynecháno a souditi dlužno, že asi tím zákon španěl. ustanovení toto chtěl odstraniti.

[82]) Někteří spisovatelé různí mezi vlastním a nevlastním rukojemstvím, dle toho, zda rukojemství na směnce, či mimo tuto ve zvláštní listině se vyskytuje. Srovn. Blaschke, d. ö. W. R. 5. vyd. str. 118. Jiní rozdělování toto zavrhují. Srovn. Wagner, Handb. ö. W. R. I. díl, str. 255., Kitka, Erläuter. str. 45.

[83]) Srovn. rozhodn. německ. říšsk. nejv. soud. obch. ze dne 31. ledna 1874 (Entsch. sv. XI., str. 255.) a rozhodn. téhož tribunálu ze dne 17. prosince 1875 (Etsch. sv. XIX., str. 89.)

[84]) Srovn. rozhodn. rakousk. nejvyš. soudu ze dne 8. července 1875, č. 6195 a ze dne 16. června 1876, č. 4281, Cz. 130.

Že aval může zníti na menší summu než obnáší původní směnečná summa, souditi dlužno všeobecně, jak španělské právo v čl. 487 výslovně stanoví, dle něhož aval i na určitý čas a na určitý případ obmezen býti může. Naproti tomu právo ruské v čl. 58 stanoví, že směnečné rukojemství může jen ve výši celé ze směnky dlužné summy býti poskytnuto a nikoliv jen pro část téže.

III. Ku konci budiž uvedeno, že všecka směnečná práva evropská vedle směnky vydané znají i směnku vlastní, jíž většina podstatných náležitostí, při směnce vydané uvedených, společna jest. Práva tato o směnce vlastní vždy odděleně od směnky vydané pojednávají, s výjimkou práva italského a rumun., která o směnce vlastní zvláště nejednají, nýbrž k této přihlížejí stejně vedle směnky vydané. Směnka vlastní vyskytá se v jednotlivých směnečných právech pod různými názvy, tak zvláště co listina na řád znějící (billet à ordre), poukázka, platební list, promessa na řád znějící a pod.

Pro obmezené místo, však pojednáno bude o formě směnky vlastní, v tom směru, jako pojednáno bylo o směnce vydané, jindy.

Praktické případy.

Kniha judikátů čís. 186.

Pokud nabývací jednání nebylo zapsáno do veřejných knih (§§ 431., 451. a 481. obč. zák.), poskytuje smlouva stran nabytí práva věcného pouhý titul.

Exekuce vedená před knihovním zápisem smlouvou nabytého práva proti dosavadnímu knihovnímu oprávněnému na předmět knihovní, není tudíž dotčena pozdějším zápisem nabyvatele do knih, byť byl tento již před zavedením exekuce se domohl titulu nabývacího.

Ve sporu, v němž šlo o nepřípustnost exekuce nuceným zřízením práva zástavního na jistou nemovitost a nucenou dražbou její ku dobytí několika vykonatelných pohledávek žalovaného nyní věřitele knihovního vlastníka nemovitosti z té příčiny, poněvadž žalobce před exekucí v odpor

branou nemovitost koupil a ona mu v držení byla odevzdána, kdežto arciť dotyčná smlouva trhová zapsána byla do knih teprv po vymožení exekuce, byla většina hlasů rozhodujícího o tom senátu nejvyššího soudu proti srovnalým rozhodnutím nižších soudů pro zamítnutí žaloby. Jelikož v řečené právní otázce vyskytují se odporující si rozhodnutí nejvyššího soudu, bylo usnesení zastaveno i byla právní otázka ta prvním presidentem po rozumu § 16. lit. f) císařského patentu ze dne 7. srpna 1850 č. 325 ř. z. předložena plenissimárnímu senátu k rozhodnutí. Tento schválil právní názor většiny senátu, načež byla podle toho žaloba zamítnuta i zároveň usneseno, aby hořejší právní věta zapsána byla do knihy judikátů. Rozhodnutí soudů spočívají v podstatě na tomto ději: Na jisté nemovitosti vtěleno jest za několik vykonatelných pohledávek žalovaného nucené právo zástavní. K dobytí pohledávek těch zažádal žalovaný za povolení nucené dražby nemovitosti i jde dražební řízení v té příčině zahájené již před se. Proti této exekuci činí žalobce odpor, poněvadž prý má k nemovitosti právo, které nedopouští výkonu exekuce. Koupilť prý delší dobu před vymožením exekuce nemovitost od A. a převzal ji v držení, smlouva trhová byla prý arciť teprv po oné době vtělena do knih. Odkazuje na nabyté jím, v čas povolené exekuce ovšem ještě pro něho nevtělené právo vlastnické k řečené nemovitosti domáhá se žalobce toho, aby exekuce prohlášena byla nepřípustnou, kdežto se žalovaný opírá o důvěru v knihy veřejné a tvrdí, že v době, kdy zřízeno bylo právo zástavní, neměl o trhové smlouvě mezi žalobcem a A. žádné vědomosti.

Procesní soud prvé stolice vyhověl žalobnímu žádání v základě těchto úvah:

Vůči zjištěné skutečnosti, že dotyčná usedlost přešla v červnu 1905 s A. na žalobce, jest vklad práva zástavního na ni, byť právo vlastnické bylo pro žalobce vtěleno teprv po povolení exekuce, bez významu a bez účinku. Odvolává-li se žalovaný na to, že se v době zřízení práva zástavního jevil v pozemkové knize vlastníkem býti A., že tedy zajištění pohledávek svých nabyl důvěřuje v knihu veřejnou, dlužno proti tomu uvésti, že ochrana zásady veřejnosti nemůže býti rozšiřována na nabytí práva cestou exekuce; na prospěch nabytí práva zástavního exekucí nelze se dovolávati důvěry v knihu veřejnou. Ostatně jest v tomto případě lhostejno, nabyl-li žalovaný pohledávek proti A. bona či mala fide, pokud se týče vedl-li exekuci bona či mala fide. Trhovou smlouvou a odevzdáním držby vzdal se A. s právní platností práva vlastnického, jež mu k usedlosti náleželo, tak že v době zřízení práva zástavního za pohledávky žalovaného mu nepříslušelo ani právo vlastnické k předmětu zástavy, ani jinaký věcný nárok k němu.

Arciť předpisuje § 444. obč. zák., že se vlastnictví k věcem nemovitým zrušuje pouze výmazem z knih veřejných; tohoto předpisu, jenž jediný chrániti má důvěru v knihu veřejnou v případě nabytí práva, nemůže se však žalovaný na prospěch svého nabytí exekučního práva zástavního, jak bylo již dříve provedeno, dovolávati, poněvadž účel zásady veřejnosti nese se k tomu, aby chráněno bylo bezelstné jednání smluvní, exekuční nabytí práva zástavního však nelze považovati za akt jednání smluvního. Opačné, žalovaným hájené stanovisko mělo by za následek, že by provedení práva zástavního nabytého snad bezelstně na cizí věci způsobilo neospravedlněné obohacení vymáhajícího věřitele, pokud se týče dlužníka A. na úkor žalobce jakožto nynějšího vlastníka předmětu zástavy, čemuž řád exekuční, jenž snaží se opatřiti věřiteli uspokojení jedině ze jmění dlužníkova, ustanoveními §§ 37., 87., 170., 253. přímo zabrániti hledí. Jelikož vlastnické právo žalobcovo k nemovitosti exekucí stížené nedopouští výkonu její z tohoto předmětu zástavy na prospěch pohledávek příslušejících žalovanému proti dřívějšímu vlastníku, jest rozsudečný výrok zúplna naprosto odůvodněn.

Odvolací soud připojil se k názoru soudu stolice prvé. Neboť vůdčí myšlénkou ustanovení řádu exekučního jest snaha, aby upokojen byl nárok vymáhajícího věřitele ze jmění dlužníka samého, což došlo zejména v ustanoveních §§ 37., 87., 88., 170., 253 a j. ř. exek. neklamným způsobem výrazu. Zde jest zjištěno, že se dlužník žalovaného již před tím, nežli bylo na prospěch tohoto zřízeno nucené právo zástavní, trhovou smlouvou a odevzdáním držby žalobci způsobem právně platným vzdal práva vlastnického, jež mu dříve k předmětu zástavy příslušelo, že tudíž v době tohoto zřízení práva zástavního dlužníku nenáleželo ani právo vlastnické k předmětu zástavy, ani jiný věcný nárok k němu. Předpis druhé věty § 444 obč. zák. ustanovuje sice, že se vlastnictví k věcem nemovitým zrušuje pouze výmazem z knih veřejných; tohoto ustanovení, které jedině chrániti má důvěru v knihu veřejnou při nabývání práva, nemůže se však žalovaný na prospěch svého exekučního nabytí práva smlouvou. Proti rozšiřování ochrany zásady veřejnosti na nabytí cestou exekuce mluví především účel zásady té. Tento směřuje pouze k tomu, aby chráněno bylo bezelstné jednání smluvní; exekuční nabytí práva zástavního nelze však považovati za akt jednání smluvního. Zejména jest mezi dobrovolným a nuceným zřízením práva zástavního značný rozdíl, který taktéž svědčí proti rozšiřování této ochrany na posléz jmenované nabytí práva zástavního. V případě prvějším jest chování se zastavujícího, jenž tím, že zastavuje věc cizí jedná na takový způsob, jakoby měl ještě volné právo se zástavou nakládati, ve spojení s nepodezřelým stavem knihovním zajisté způsobilé, aby

vzbudilo v příjemci zástavy důvěru, kterou chrániti jest v zájmu jednání hypotekárních.

Při nuceném zřízení práva zástavního odpadá však tato okolnost. Dlužník v tom směru ničeho nečiní, aby důvěru věřitelovu rozšiřoval nebo utvrzoval. Jest-li poslednější na zdař bůh sáhne na domnělý předmět majetku dlužníkova, jest mu nésti následky, jež nastanou když se později ukáže, že sáhnuto bylo na předmět mimo majetek dlužníkův. V dalším důsledku těchto úvah nezáleží při tom na tom, jednal-li věřitel nabývaje nucené zástavy věci cizí bezelstně či obmyslně, jelikož jeho důvěra v knihu veřejnou nepožívá ochrany, již poskytuje zásada veřejnosti nabýváním práva smlouvou jako jednáním hypotekárním, jež zásadně chrániti dlužno.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání žalovaného a změniv rozsudek odvolacího soudu zamítl žalobní žádání.

Důvody: Při rozhodování toho sporu dlužno především na zřetel vzíti právní podklad nynějšího žádání žalobního. Toto se neopírá o některý z důvodů pominutí práva zástavního v §§ 467., 468. a 469. obč. z. vytčených, nýbrž o §37. ř. ex. a domáhá se sproštění ze závazku zástavního, tvrdíc, že žalobci z trhové smlouvy ze dne 1. června 1905 ve spojení s následujícím hned na to odevzdáním držby a ze zápisu dne 26. dubna 1907 nastalého náleží ke knihovnímu tělesu, o něž se zde jedná, právo, které nedopouští výkonu exekuce. Proto jest pouze zkoumati, zdali a pokud jest žalobce k tomuto žádání vzhledem k době nuceného zřízení práva zástavního a k době nabytí vlastnického práva k předmětu zástavy oprávněn.

Tu pak nelze tvrditi, že by žalobce byl prokázal právo, jež by výkonu exekuce nedopouštělo. Neboť právo vlastnické, jehož se žalobce pro sebe dovolává, nebylo v době nuceného zřízení práva zástavního ještě po právu, poněvadž podle § 425 obč. zák. pouhý titul neposkytuje ještě práva vlastnického, toho jen právním odevzdáním a přijetím lze dojíti a odevzdání nemovitých, do knihy veřejné zapsaných věcí dle § 431. obč. zák. státi může jedině vtělením do pozemkové knihy, pročež, pokud nový nabyvatel tohoto nedosáhne, dlužno toho, jehož vlastnictví jest v pozemkové knize zapsáno, považovati za vlastníka a s ním tak jednati.

Dle druhé věty § 444. obč. zák. pozbývá se vlastnictví k věcem nemovitým pouze výmazem z knih veřejných. Byloť proto v řečeném rozhodném okamžiku dotýčné knihovní těleso ještě ve vlastnictví dlužníkově a měl žalobce stran tohoto knihovního tělesa toliko obligační nárok, působící vůči dlužníku jako druhé straně smlouvající. Takovéto právo k zástavě neodnímá však ani tuto z disposice dlužníka, jelikož, jak bylo řečeno, možnost scizení a zavazení nemovitého statku zapsaným vlastníkem trvá potud, pokud jest tento za vlastníka zapsán, bez ohledu na nastalý již na

prospěch jiného prodej a bez ohledu na odevzdání držby tomuto (§ 440. obč. zák.), ani nečiní výkon exekuce proti dlužníku nepřípustným.

Vždyť žalobce nabyl věcného práva vlastnického k zástavě teprv v době, kdy tato již byla dle § 21. knih. zák., § 87. a násl. ř. exek. a § 443. obč. zák. způsobem po právu platným nuceným právem zástavním za pohledávky žalovanému vůči dřívějšímu vlastníku knihovnímu příslušející zatížena a když žalovaný tím dle §§ 447. a 461. obč. zák. nabyl práva, aby hleděl nabýti ze zástavy zaplacení a domáhal se vydražení její.

S tohoto hlediska jest tudíž žaloba směřující proti přípustnosti dotyčného exekučního nabytí zástavy a vnucené dražby k uskutečnění jeho dobyté neodůvodněna.

Jelikož se dle § 2. obč. zák. nikdo neznalostí zákona omlouvati nemůže, musí si žalobce sám přičítati, že žalovaný počal nyní uskutečňovati právo zástavní platně nabyté, poněvadž žalobce opomenul hleděti k tomu, aby na základě trhové smlouvy ze dne 1. června 1905 proveden byl v pravý čas zápis práva vlastnického pro něho v knize pozemkové.

Podle svrchu zmíněných úvah bylo dovolání vyhověti, potvrzující rozsudek odvolacího soudu změniti a žalobní žádání zamítnouti.

Plenissimární usnesení c. k. nejvyššího soudu ze dne 28. října 1908, č. j. Rv V 1545/8-1. *J. Št.*

Odkaz, nařízený s podmínkou, že má býti vydán odkazovníku při dosažení zletilosti, jest splatným teprve dosažením zletilosti fysické.

A. V. odkázala v poslední vůli nezletilé A. M. obnos 500 zl. s tím výslovným ustanovením, že má býti zúrokován a A. M. vydán teprve po nabytí zletilosti. A. M. při svém provdání se byla po 20. roku propuštěna z moci otcovské, a žádala za vydání kapitálu a úroků v sirotčí pokladně pro ni uloženého.

C. k. okresní soud v D. K. žádost její zamítl a to z toho důvodu, že v posledním pořízení je ustanoveno, že kapitál má býti A. M. vydán po nabytí zletilosti, kteráž podmínka dosud nenastala, poněvadž propuštění z moci otcovské nenahražuje výslovně stanovenou podmínku dosáhnutí zletilosti fysické.

C. k. krajský co rekursní soud v H. K. stížnosti A. M. dal místa potud, že dal povolení, aby A. M. vydány byly přirostlé úroky, v ostatním ale stížnost na ten čas zamítl a to z důvodu, že sice soud rekursní nesouhlasí s vývody stížnosti, že z doslovu posledního pořízení lze souditi

na to, že propuštění z moci otcovské se rovná »nastalé« zletilosti, jež posled. pořízením zůstavitelky A. V. jako termin výplaty odkazu per 500 zl. byla ustanovena, nýbrž že naopak toto propuštění z moci otcovské lze pokládati za pouhé »dosáhnutí« práv osob zletilých, jež nemá vlivu ani testamentární podmínky nabyté zletilosti, že však vzhledem k té okolnosti, že v posledním pořízení není výslovně určeno, že i úroky smí býti vydány až při nabyté zletilosti, není tu dostatečné příčiny k odepření vydání úroků. Ohledně kapitálu byla však stížnost vzhledem na vývody svrchu uvedené zamítnuta.

C. k. nejvyšší soud mimořádnou dovolací stížnost A. M. pro nedostatek podmínek § 16. cís. pat. z 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. zamítl, ježto zmatečnosti zde není a v odpor braná usnesení také neobsahují zjevné nezákonnosti nebo nesrovnalosti se spisy, zvláště když z okolnosti, že A. V. ve své závěti ohledně obnosu 500 zl. A. M. odkázané neužila slova »svéprávnost«, nýbrž slova »zletilost«, nutno souditi, že tím mínila zletilost fysickou, a tudíž nařídila, že obnos 500 zl. odkazovnici vydati se má teprve po dosažení zletilosti fysické.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu z 24. března 1908 č. R II. 232/8. Dr. *J. H.*

Aberratio ictus při §u 153 tr. z.

Rozsudkem c. k. krajského soudu v U. H. uznán byl L. K. vinným zločinem těžkého ublížení na těle ve smyslu § 153. tr. z., jehož se dopustil tím, že dne 9. února 1908 v B. V. Rovi, když týž jako výpomocný ponocný konal svoji službu, úmyslně na těle ublížil.

C. k. nejvyšší a zrušovací soud vyhověv zmateční stížnosti J-em K-em jako otcem nezl. obžalovaného do rozsudku toho podané, zrušil rozsudek I. instance v celém jeho rozsahu a odkázal záležitost na sborový soud stolice prvé, by ji znova projednal a rozhodl.

Důvody: Právem poukazuje o § 281., č. 10 ř. tr. opřená stížnost zmateční k tomu, že dle § 153. z. tr. předpokládaná »zúmyslnost« lehkého poranění výpomocného ponocného V. R. jen tehda by tu byla, směřoval-li nepřátelský úmysl obžalovaného přímo proti jmenovanému; hodil-li však obžalovaný, jak ovšem zdá se naznačovati bezprostředně předcházevší zvolání »pojď blíž, hned ti hlavu rozštípnu!«, plativší pouze ponocnému M. Š-ovi, po tomto klackem v úmyslu pouze tohoto ponocného poraniti, a zasáhl-li a poranil-li aberraci ictus V-a R-u, že může mu býti přičítáno zranění tohoto po případě jen v mezích § 431. tr. z.

Ohledně ponocného Š. mohla by pak ovšem, jak mimochodem budiž podotčeno, pro obžalovaného ještě přicházeti v úvahu zodpovědnost dle §§. 8. a 153. tr. z. V odpor vzatý rozsudek, uznavší obžalovaného vinným dokonaným zločinem dle §. 153. tr. z., spáchaným na výpomocném ponocném V-u R-ovi, zjišťuje v ohledu tomto pouze v druhém odstavci odůvodnění zcela všeobecně, že obžalovaný bezprostředně po hořejším výkřiku klackem »v nepřátelském úmyslu« hodil a R-u lehce zranil. Na jiném místě důvodů rozhodovacích, tam, kde soud sborový vyvrací obžalovanému imputovaný v obžalobě úmysl zmařiti úřední výkon ponocného, praví se ovšem bez dalšího odůvodňování, že úmyslem obžalovaného bylo pouze ponocným, v přední řadě Š-ovi pro jeho napomínání ublížiti. Avšak ani v tom nelze spatřovati nezávadného, každou pochybnost vylučujícího zjištění nepřátelského úmyslu, směřovavšího též proti V-u R-ovi. Jelikož odsouzení obžalovaného pro zločin dle § 153. tr. z., vynesené na tomto nedostatečném podkladě, spočívá dle toho na mylném právním pojetí, bylo rozsudek v tomto bodě k podání stížnosti zmateční zrušiti jakožto zmatečný, aniž bylo tou dobou třeba obírati se blíže dalšími důvody odpůrčími.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího a zrušovacího soudu ze dne 21. července 1908, č. Kr. 93/8-1.

Dr. *H. M.*

Zprávy o schůzích Právnické jednoty v Praze.

Týdenní schůze ze dne 12. listopadu 1908.

Předseda: I. náměstek starosty rada vrchn. soudu zemského p. Rudolf Vyšín.

Zapisovatel: II. jednatel Dr. Vilém Pospíšil.

Členů přítomno 22, jako host přítomen p. Fr. Portík, člen dozorčí rady nad Pražskou městskou pojišťovnou.

P. předsedající sděluje děkovný přípis p. Dra Antonína Pavlíčka a p. Dr. Jana Hellera za blahopřejné projevy Jednoty a oznamuje nově hlásící se členy, jimiž jsou pp. Dr. František Kroutil, c. k. notář v Bučovicích, Dr. Karel Lašťovka, vicesekretář zemského výboru v Praze a Dr. Tomáš Šašek, advokát ve Skutči. Přijati.

Vzato dále na vědomí sdělení jednatelovo, že Randův portret M. Švabinského, jejž Jeho Excellenci p. starostovi podala Právnická jednota u příležitosti 50. výročí jeho doktorátu, bude vydán nákladem Právnické jednoty reprodukcí Štencova grafického ústavu v rozměrech

65 × 47 cm. knihtiskem na pravém japonském ručním papíře za osobního dohledu autorova, aby byl naprosto věrný dojem originálu docílen. — Pro členy Právnické jednoty a členy České Akademie, kteří se nejdéle do 15. prosince přihlásí, stanovena cena 10 K za 1 list; exempláře tyto budou opatřeny vlastnoručním podpisem Randy i Švabinského. Bude-li přihlášek přiměřeně větší počet, mohl by býti obraz dodán i v rámu, o čemž rozhodnouti si řiditelství Právnické jednoty vyhradilo, jinak stanovena cena jednoho listu na 15 K.

Na to uchopil se slova p. Dr. Karel Svoboda, vicesekretář Pražské městské pojišťovny k ohlášenému thematu »o otázce zřízení a úpravy městských pojišťoven u nás a v cizině«. Přednáška slíbena jako rozpravný článek pro »Právníka«. Přednáška odměněna byla hlučnými potleskem a zavdala podnět k rozpravě.

P. Dr. Vojtěch Frič táže se, co by se stalo, kdyby byla zřízena pojišťovna zemská?

P. referent odpovídá, že překvapilo při loňském návrhu zemského výboru na zřízení pojišťovny zemské na základě pojištění okresního, že nebylo nijak reflektováno na pojišťovnu městskou a také se s ní nikterak nepočítalo. Později bylo zahájeno jednání, které vedlo potud k cíli, že byla vyslovena ochota uvažovati o tom, aby Pražská městská pojišťovna byla považována za ústav okresní. K podrobnějším úvahám nedošlo, poněvadž projekt zemské pojišťovny byl zmařen.

Na dotazy další, zdali také některá říšskoněmecká pojišťovna městská rozšířila obor své působnosti, jako učinila Pražská městská pojišťovna, odpovídá p. přednášející, že v Německu působí pojišťovny ty jen jako požární, a to jen ve svém okrsku; mimo ten většinou nejdou, zejména ne tam, kde byl monopol. Jiné obory vůbec nejsou tam pěstovány. Pražská městská pojišťovna rozšířila působnost svou na všechny v moderní době pěstované odbory, v poslední době právě též na pojišťování životní, čímž otvírá se jí velký okruh působnosti na poli humanity, jež obec pražská tímto svým ústavem jistě bude sledovati.

P. prof. Dr. Hermann šl. Otavský chce dotknouti se, pokud se týká Pražské městské pojišťovny, jednoho bodu právnické stránky soukromoprávní. Při Pražské městské pojišťovně jest stanoven jistý reservní fond, mimo to ručí obec pojištěným dalším fondem 1 mil. K, tak že by snad nedošlo k vypsání dalšího příspěvku, jakž ve stanovách pojišťovny jest pamatováno. Pojišťovna pak nyní přímo slibuje, že v případě, kdyby nestačily záručné fondy, učiní ještě jiné opatření, aby nemusila sáhnouti k vypsání nových příspěvků. Máme tu tedy se stanoviska soukromoprávního vzato ústav vzájemně pojišťující, v praktickém dosahu však jeví se činnost jeho jako pojišťování premiové.

Když už se nikdo dále k slovu nehlásil, poděkoval p. předsedající p. přednášejícímu za jeho zajímavý, pilně propracovaný a soustavně přednesený výklad ukončil schůzi. Dr. *Vilém Pospíšil.*

Literární zprávy.

Handwörterbuch der Staatswissenschaften. Herausgegeben von Conrad, Elster, Lexis, Loening. Dritte gänzlich umgearbeitete Auflage. Erster Band. Abbau--Aristoteles. — Jena 1909. Gustav Fischer. — XII. a 1232 str.

První díl této encyklopedie věd státních, jež námi oznámena byla již na str. 267., jest dokončen. Dílo toto representuje se jako monumentální, jednotlivé články jsou sepsány autory nejlepších jmen a tvoří z části skutečné monografie; tak článek »Arbeiterschutzgesetzgebung« zaujímá téměř 200 stran dvousloupcového tisku lexikové osmerky.

Přes polovici svazku (str. 572—1220) plní hesla, složená z Arbeit neb Arbeiter: Arbeit, Arbeiterschutzgesetzgebung, Arbeiterversicherung, Arbeitsbuch, Arbeitseinstellungen, Arbeitshaus, Arbeitskammer, Arbeitslohn, Arbeitslosigkeit, Arbeitsnachweis und Arbeitsbörsen, Arbeitsordnungen und Arbeiterausschüsse, Arbeitsstatistik, Arbeitsvertrag, Arbeitszeit. Články o ochraně a o pojištění dělnictva a o stávkách rozděleny jsou na oddíly všeobecné a oddíly dle států; oddíl o ochraně dělnictva v Rakousku spracován jest dle Steinbacha a Calla Walkerem, oddíl o pojištění dělnictva v Rakousku, v němž podán historický vývoj, sepsán jest Verkaufem, o stávkách v Rakousku pojednává Mataja.

I civilisticky velice zajímavé jest pojednání Loeningovo o smlouvě pracovní. Podává historický vývoj od římského práva ve starověku přes německé právo ve středověku a recepci práva římského v novověku k moderním zákonníkům a nejnovějšímu stavu; zvláštní oddíl jest věnován porušení smlouvy pracovní (Arbeitsvertragsbuch).

Z ostatních větších hesel buďtež uvedeny: Agrargeschichte, Aktiengesellschaften (oddíl rakouský spracoval Juraschek), Alkoholfrage, Anarchismus, Anerbenrecht, Ansiedlungsgesetzgebung, Anthropologie, Anwaltschaft.

Článek o anarchismu, sepsaný prof. G. Adlerem, poskytuje pro nás zvláštní zajímavost tím, že v historickém oddílu pojednáno jest zevrubněji o českých zjevech anarchismu podobných ze starších dob. Autor probírá nejdříve anarchistické proudy ve starověku: školu kynickou, Zenona stoika, Karpokratiany; pak postupuje k nábožensky zbarvenému anarchismu ve středověku, jehož representanty jsou mu Joachim de Floris v Kalabrii, Amalrich de Bena v Paříži, od něhož vzali původ bratři a sestry svo-

bodného ducha, již se rozšířili po celé Evropě, a s nimiž souvisí sekta Adamitů v Čechách Žižkou zničená; v husitském hnutí samotném nacházejí se prvky náboženského anarchismu; velice zajímavý pak zjev je komunistický a rovněž nábožensky založený pokojný anarchismus, jak hlásán byl Petrem Chelčickým; on chce mírnou cestou zavésti rovnost hlásanou evangeliem; protože stát institucí soukromného vlastnictví proti onomu principu se prohřešuje, pravý křesťan nemá míti na státu podílu, nepoužívá jeho policie, nedovolává se jeho soudů, žádné donucení pro něho neplatí, dobré koná z volné své vůle, nechce vládnout ani poroučet ani někoho využitkovat, neužívá žádného násilí, ani proti nepříteli, jejž třeba milovat dle Kristova slova i příkladu.*)

Českých poměrů blíže dotýká se též článek o stávkách; mezi prvními zprávami o stávkách v moderním smyslu hraje důležitou roli hornictví v Čechách, kdež již v letech šedesátých byly difference vedoucí ke stávkám, rovněž již z let šedesátých (1869) datuje se stávka přádelníků ve Svárově, první v Rakousku v oboru textilním.

Z článku o analfabetech vychází, že v Čechách jest 3·38°/₀ a na Moravě 4·35°/₀ analfabetů (v Dolních Rakousích 4·4°/₀, v Korutanech 18°/₀, v Dalmacii 64·84°/₀), dle obcovací řeči pak že v zemích na říšské radě zastoupených z osob s českou řečí obcovací jest analfabetů nejméně, totiž jen 4·26°/₀, s německou však již 6·83°/₀, s italskou 16·44°/₀ atd., až s rusínskou 75·79°/₀.

Výprava knihy, jež je tištěna latinkou, jest vzorna. &

Hovorna.

K praxi nového zemského zákona o dělení dědictví při rolnických usedlostech střední velikosti.

Říšský zákon ze dne 1. dubna 1889 č. 52 ř. z., jenž vydáním zvláštního zákona ze dne 16. září 1903 č. 33 z. z. platnosti nabyl již v Korutanech, nabývá dnem 7. ledna 1909 (3 měsíce po vyhlášení zákona zemského) následkem vydání zvláštního zemského zákona ze dne 7. srpna 1908 č. 68 z. z. platnosti také v království Českém (viz str. 766). Ministerstvo spravedlnosti, kteréž ku provedení zem. zákona korutanského vydalo zvláštní podrobné výkonné nařízení z 14. ledna 1904 č. 2. věstn., neučinilo tak doposud ohledně zemského zákona českého, kterýž

*) Referentu jest známo z úst východočeského duchovního, že dosud v zapadlých vesnicích vých. Čech žijí lidé podobného smýšlení (tradicionálně po předcích přejatého), kteří nikdy státní moci neb vůbec nějakého úřadu se nedovolávají, daní neplatí a s naprostou povýšeností a suverenním klidem, jakoby té malichernosti ani chápat nedovedli, mlčky pohlížejí na státní moc, jež vtělena jsouc v osobu exekutorovu občas s nimi přichází do lhostejného jim styku.

otištěn jest také ve věstníku min. spr. 1908 str. 293—299 beze všech poznámek. Náš český zákon liší se od korutanského pouze tím, že mezi § 6. a 7. zák. korut. vsunuto jest zvláštní ustanovení o přejímání dvora některým sourozencem (v českém zák. § 5.) — přejaté právě z uvedeného výkonného nařízení § 11. — a pak vsunutím nového ustanovení mezi § 11. a 12. zák. korutanského (§ 11. zák. českého), kterýmž vyhrazeno jest spoludědicům, kteří peněžitými podíly byli vypořádáni, právo, by při dobrovolném prodeji kmenového statku (dvora) — v celku nebo přes polovici — do uplynutí 10 let po smrti zůstavitele nebo zletilosti přejímatele, požadovali na přejímateli dvůr scizivším případné zvýšení svých podílů, jestliže prodejní cena převyšuje původní cenu přejímací.

Také poskytnuto pro tento případ do lhůty 10 roků po smrti zůstavitele řečeným spoludědicům právo předkupní (§ 11. česk. zák.).

Některé další odchylky § 7. zák. korutanského od § 6. zák. českého jsou pouze stylistické a tudíž nezávažné.

Dále schválen byl min. výnosem z 2. listopadu 1905 č. 23.564 zvláštní vzorec (schéma) projednávání pozůstalosti dle řečeného zákona korutanského — otištěn též v nové sbírce Némethy 1906 str. 51.—57. i mám za to, že zvláště praktickým právníkům přijde vhod upozornění na některé zvláštnosti projednávání takovýchto rolnických pozůstalostí podle nového zákona českého, kteréžto zvláštnosti z citovaného min. výk. nařízení z roku 1904 a onoho formuláře se podávají a také u nás k platnosti přicházejí.

Okruh pozůstalostní pod' ustanovení nového zákona spadajících jest u nás proti korutanskému zákonu zúžen, neboť teprve taková rolnická usedlost s obytným domem, k níž patří pozemky ve výměře alespoň 5 hektarů (8 jiter 1101□° = 16 korců (strychů) 1101□°) a jejíž čistý katastrální výnos alespoň 100 K (v Korutanech 50 K) obnáší, podrobena jest nové dědické posloupnosti; maximalní hranice jest čistý katastrální výnos 1500 K, nehledíc k plošné výměře.

Podle katastrálního výnosu budou to tedy statky rolnické v ceně asi mezi 2.500—375.000 K, předpokládajíc, že to není fideikomis.

K projednávání pozůstalosti zváti jest nyní kromě dědiců a znalců též obecního starostu (§ 8.).

V úvodu protokolu budiž konstatováno, kolik činí katastrální výnos nemovitostí do pozůstalosti náležitých a jaká jest jejich plošná výměra, k čemuž ihned uvedeno budiž, zda-li znalci a starosta potvrzují, že pozemky ty jsouce vzdělávány ze dvora samého s ním hospodářskou jednotku tvoří (viz bližší v § 1. al. 2—5), načež musí býti v protokole konstatováno a účastníkům oznámeno, zda-li soud uznal, že se jedná o dvůr ve smyslu zák. ze dne 7. srpna 1908 č. 68 z. z.; písemného vyřízení tohoto usnesení bude třeba jen tehdy, dá-li se očekávati, že bude v odpor vzato, jinak stačí

ústní prohlášení třebas s dodatkem, že účastníci vzdávají se opravného prostředku proti tomu.

Po té lze přikročiti k protokolování dědických přihlášek a k inventuře.

Dle výsledku dědických přihlášek a prozkoumání případného testamentu sezná soudce, zda-li skutečně nastane zvláštní posloupnost tohoto zákona, když jinak potřebný katastr. výnos a plošná výměra dána jest.

Posloupnost tato n e nastává ku př., když testamentem nebo smlouvou dědickou o pozůstalosti sice platně pořízeno jest, aniž by však jmění kmenové (dvůr) jednomu dědici (po případě vdově) byl přikázán i nastala by v tomto případě posloupnost obecná.

Zvláštní posloupnost však nastane při p o s l o u p n o s t i i n t e s t á t n í, j a k o ž i tehdy, když v testamentu nebo smlouvě dědické u s t a n o v e n o j e s t, b y j e d n a t o l i k o o s o b a d v ů r p ř e v z a l a — i musí opět výslovně býti konstatováno, že nastává zvláštní posloupnost dle cit. zákona.

O ústním prohlášení, pokud se týče písemném vyhotovení tohoto usnesení platí obdobně, co řečeno shora (při konstatování výměry a výnosu).

I n v e n t á ř sepisovati náleží dle všeobecných předpisů zákonných jen tehdy, jsou-li podmínky § 92. pat. z roku 1854, i není tudíž závady, by na př. místopřísežným seznamem majetku (bezvýminečná přihláška) seznam jmění a dluhů byl podán.

Cena přijímací může pouhou dohodou účastníků býti stanovena, jinak dlužno vyšetřiti cenu přejímací pomocí odhadu soudními znalci a výslechu starosty (§ 8.).

K odhadní ceně součástek dvora dlužno vyznačiti též příslušenství dvora, však toto se dle § 8. posl. al. neodhaduje, což dle úředního vzorce též v protokole se konstatuje.

Jako dluhy dvora možno započítati z pravidla jen dluhy a závady hypotekární, kdežto osobní dluhy zůstavitele neodpočítávají se (rovněž náklady nemoci a pohřbu), jako naopak majetek movitý — není-li příslušenstvím — k ceně dvoru se nepřipočítává.

Porovnáním takto vypočteného stavu jmění a dluhů, dojde se k nezadlužené hodnotě statku, do jejíhož obnosu stává se přejímatel dlužníkem pozůstalosti.

Berní hodnotu (dle katastr. výnosu nebo daně pozemkové, pokud se týče domovní), dlužno rovněž vypočísti nejen k vůli kontrole, zda dvůr zákonem žádanou velikost má, nýbrž i proto, by se kontrolovati dala znalci vypočtená nebo účastníky shodně ujednaná cena přejímací, a v tom případě, že hodnota berní jest vyšší a mezi dědici jsou osoby nepominutelné,

by přejímací cena až do obnosu berní hodnoty byla zvýšena, neboť dle § 13. al. 2. musí povinný díl vypočten býti z ceny dvora, dosahujícího alespoň výše berní hodnoty. Není-li tu dědiců nepominutelných, mohou účastníci umluviti nebo znalci vyšetřiti přejímací cenu nižší, než-li jest hodnota berní.

Podle úředního vzorce pro Korutany konstatuje se, že dotyčná odhadní neb umluvená cena shledána byla přiměřenou cenou přejímací, při níž může přejímatel obstáti. V případné písemné intimaci tohoto výroku platí totéž, co dříve řečeno (vznesen odpor).

Podíly zákonné (nikoli povinné) vypočítává uvedený úřední vzorec tak, že ku kmenové hodnotě dvora (hrubé) připočítává ještě ostatní majetek zůstavitele (zvláště svršky, skvosty atd.) a ke dluhům a závadám hypotékárním ještě dluhy další (osobní, do domácnosti, pohřeb, nemoc) a odečtením tohoto stavu pasiv od veškerých aktiv dochází k čistému jmění pozůstalosti vůbec, kteréž dle všeobecných předpisů mezi zákonné dědice dělí. Zde tedy může býti čisté jmění nižší nežli nezadlužená přejímací hodnota dvora nebo hodnota berní (nejsouť tu dědicové nepominutelní zúčastněni).

Vypořádání (rozdělení, rozvrh) pozůstalosti a přikázání její děje se dle zásad všeobecných i ustanovuje náš nový zákon pouze, že

1. v dotyčné listině (v protokole projednacím, po případě v listině odevzdací) má býti citován zákon ze dne 7. srpna 1908 č. 68. z. z. jakožto základ této zvláštní dědické posloupnosti;

2. má učiněno býti zvláštní usnesení o splatnosti a zúročitelnosti podílů dědiců ustupujících ve smyslu § 10., nedocíleno-li jiné dohody;

3. za téhož předpokladu soudem ustanoveno, že právo vlastnické přejímatele do knih vloženo býti může za současného vkladu zástavního práva za podíly — v praxi již zavedeno bylo. —

Úplnou novinkou jest vyhražení spolupůsobnosti soudu sborového v případech § 6. — 4. b—e — totiž při vyloučení některých osob z nápadnictví — čímž jest vlastně § 109. jur. n. na tyto případy applikován.

Hlásí-li se taková nezpůsobilá osoba k nápadnictví (převzetí dvora), nemá se projednávání pozůstalosti za účelem rozhodnutí sborového soudu snad přerušiti, nýbrž soud pozůstalostní dle supponovaného rozhodnutí sbor. soudu má pozůstalost pokud možno dojednati a potom teprve spisy soudu sborovému k rozhodnutí (potvrzení) předložiti. Intimuje pak rozhodnutí sbor. soudu, má soud pozůstalostní teprve všecka usnesení, jichž písemného vyhotovení účastníci se nevzdali, do jediného výměru shrnouti a účastníkům dodati.

Není ovšem závady, by soudové přenechávali notářům jako soudním komisařům projednávání těchto rolnických pozůstalostí, však notář musí soudu vrátiti spisy, jakmile jest učiniti nějaké soudní usnesení ve smyslu cit. zák. (což bude pravidlem, nedocílí-li se dohody!) a pak soud uváží, nemá-li raději sám pozůstalost dojednati.

Dle vylíčeného stavu věci přibude soudům s prováděním tohoto zákona břímě nemalé a pro referenty záležitostí nesporných, jimž právě i trestní přestupky proti mladistvým provinilcům přiděleny byly, nevalně asi příjemné. Okr. soudce Dr. *Cerman.*

Denník.

JIŘÍ KNÍŽE Z LOBKOWICZ.

Smutně zakončujeme poslední řádky našeho listu, zaznamenávajíce úmrtí muže, jenž od nejrannějších mužných let až do posledních hodin večerních svého života tolik a takou měrou účastným byl na národním, vědeckém i politickém životě našeho národa, Jiří knížete z Lobkowicz. Již u příležitosti 70. jeho narozenin dne 14. května 1905 měli jsme příležitost poukázati na významnou jeho činnosti v české veřejnosti, ovšem nenadáli jsme se tenkráte, že tak záhy vyrván bude z pevného plotu nejlepších ochránců práv národa českého a nejzasloužilejších pracovníků na naší roli politické. Zesnul po nedlouhé nemoci dne 21. prosince t. r., jedva rok po té, co odstoupil z úřadu nejvyššího zemského maršálka království Českého, aniž by se byl tím vzdal činnosti politické a veřejné vůbec. Není úkolem těchto řádků oceniti veškeru činnost zvěčnělého, o tom promluví historie naše ústy povolanějšími; my konstatujeme pouze, že Jiří kníže z Lobkowicz byl příslušníkem stavu našeho, stavu právnického a řídkou jeho ozdobou, jenž bohatých zkušeností ve správě veřejné uplatnil plnou měrou ve své téměř čtvrtstoleté funkci jako předsedy nejvyššího úřadu samosprávného, a v níž vyvíjel činnost a píli bezpříkladnou, ovládaje veškeru rozsáhlou agendu výboru zemského do nejmenších podrobností a vždy jsa připraven poskytnouti rady a pomoci v otázkách nejspletitějších a nejchoulostivějších. Jeho bezprostředným podnětům ať ve směru meritalním tak i ve výběru jeho spolupracovníků v agendě výboru zemského děkuje vysoká úroveň správní i rozhodovací úřadu tohoto a jeho zásluhou bude, jestliže na položených

jím základech český nejvyšší úřad samosprávný bude se ve stejném po případě i zvýšeném poměru budovat dále. Vzdáváme tímto povinnou úctu Mánům zesnulého a přejeme sobě samým — zajisté v duchu zvěčnělého — aby símě, které činností svojí zasel, v těch kruzích, jimž náležel, vydalo plody semene hořčičného. —

Jubilejní valná hromada Právnické Jednoty Moravské jest předmětem zevrubné zprávy v sešitě VI. Zpráv P. J. M., jenž vyšel dne 15. prosince 1908. Dodatkem k naší zprávě na str. 874 vyjímáme z tohoto sešitu ještě tyto projevy ve prospěch zřízení druhé české university.

V uvítací řeči pana vicepresidenta Lisce čteme tato slova: »Pracovali jsme pečlivě po dvacet roků. Hrdě jsme třímali prapor náš, na němž psáno heslo: Vše pro českou vědu právní, a přáním naším jest, aby tento prapor neposkvrněn z rukou našich převzali silnější paže, učitelé to příští moravské university české. Šťastnou náhodou okolností spadá výročí naše do jubilejního měsíce šedesátileté vlády Jeho Veličenstva. Z Jeho rukou obdrželi jsme rozdělení Karlo-Ferdinandeae, z Jeho rukou obdrželi jsme vysoké školy technické v Praze a v Brně a Jeho rukou, to dejž Bůh, bude dáno národu našemu vysoké učení universitní na Moravě, kterého si tak toužebně přejeme«.

Pan dvorní rada prof. dr. Ott v řeči, kterouž děkoval za skvělé uvítání, učinil tento projev: »S krásnou Moravou spojují mne ještě svazky jiné. Již na počátku mé vědecké činnosti poutaly mne obzvláště dvě památky právní: Sbírka nálezů soudu brněnského z polovice XIV. století, významný památník důležitého kulturního proudu pronikání domácího práva cizím a to římsko-kanonickým právem a splynutí obou; dále pak svérázná Kniha Tovačovská z péra Ctibora z Cimburka, dílo shrnuvší zásady práva zemského tehdy platného, jež později a ve formě soustavné rozvedeny byly v knihách devaterých našeho Všehrda. Nad to mysl moje povždy obrácena byla k dvěma bohatýrům ducha, jejichž kolébka stála na půdě moravské, k velebné postavě Komenského a slavné paměti Karla ze Žerotína, rytíře v nejkrásnějším slova smyslu. Ve spisech Komenského byla to idea humanity, která mne zaujala. Karel ze Žerotína povždy však tanul mi na paměti jako vzor muže zcela oddaného vlasti své. Pevný u víře otců svých až do hrobu, věren svému králi v dobách trudných i bouřích, státník jasných cílů, daleký všech odvážných dobrodružství a nepřítel násilí, znalec práva domácího a cizího, směřoval ve všem konání svém k rozkvětu blahobytu a vzdělanosti a k ochraně jazyka mateřského v krásné této zemi. Kéž by v šlépějích jeho na dráze rozvážného vlasteneckého pokroku povždy kráčel národ náš, kéž by tužby naše po dovršení nejvyššího cíle osvětového, zří-

zení university na Moravě, dočkaly se ještě splnění za panování třetího zakladatele našeho starobylého vysokého učení Karlo-Ferdinandova!«

Nový názor o reformě trestního práva. Na poli zákonodárství soukromoprávního učiněn u nás pokus reformy částečné známou, v těchto listech častěji probíranou osnovou novelly k zákonu občanskému, Nr. 19. vládních předloh sněmovny panské, XVIII. zasedání z r. 1907. Tento příklad a dosavadní bezúspěšnost snah reformních hmotného práva trestního přiměly asi známého odborníka, vídeňského vrchního státního zástupce Dra Hugona Hoegla k tomu, aby ve spise »Die Theilreform auf dem Gebiete des oesterr. Strafrechtes«, Hannover 1908, učinil návrh, aby rakouské hmotné právo trestní bylo reformováno postupně čili částečně tak, aby se postupně vypracovaly a vyhlásily jednotlivé hlavy čili skupiny zločinů, při čemž by se část všeobecná dosavádního zákona pokud možno zachovati měla. Nejprv by se měla podle návrhu Hoeglova vypracovati skupina zločinů proti majetku, pak skupina zločinů proti životu a bezpečnosti těla, po té skupina zločinů veřejného násilí a t. d.

V G. Zeit. z 3. října 1908, Nr. 41 poukazuje Prof. Lammasch na odpory a všechen právní cit urážející nesrovnalosti, ku kterým taková postupná reforma by vedla, a dovozuje z nich její nemožnost. Tak podle reformy Hoeglem zamýšlené — jak ukazuje Lammasch — trestána by byla vražda v affektu či ve velikém rozčilení spáchaná toliko jako přečin, a tak by tomu bylo i při vraždě dítěte — naproti tomu by alespoň pro delší dobu zůstaly netknuty dosavadní přečiny § 300. zlehčování nařízení úředních, § 301. svádění ku kverulanství, § 303. urážka církve zákonem uznané, § 306. poškození hrobek atd. Tyto skutky — někdy dost nepatrné — by byly postaveny na roveň — a v stejných mezích trestány jako vražda v rozčilení spáchaná!

Podobné nesrovnalosti jevily by se i v nauce o promlčení, ježto doba promlčecí řídí se dle velikosti zákonného trestu; byla by tudíž u reformovaných deliktů — dosti závažných — značně snížena — kdežto při všech nereformovaných by zůstala nezměněna atd. Proto těmto a jiným výtkám Lammaschem činěným brání se Hoegel v Ger. Zeitg. z 24. října 1908 Nr. 44 — ale jak myslíme, marně. Zdá se nám, že již pro význam a důležitost všeobecné části trestního zákona jest postupná reforma nemožná, neboť tu jest všeobecná část mnohem důležitější než v právu soukromém, pronikajíc v nauce o zlém úmyslu, o jeho vyloučení (§ 2. a—g), o spoluvině, o pokusu, o trestech a jich druzích, o následcích trestu atd. veškerou látku právo trestní tak hluboko — že nelze

sobě mysliti reformu jednotlivých skupin zločinů bez předcházející reformy všeobecné části; vždyť i nauka o zanikání zločinu a trestu úmrtím, amnestií i promlčením patří do všeobecné části! Podle názoru našeho nutno tedy položiti základ celé reformy novou všeobecnou částí. Ovšem že nestálost politických poměrů bohužel u nás brání pracím kulturním, mezi nimiž nejpřednější místo zaujímá reforma trestního práva — ale dalo by se přece alespoň poněkud docíliti nápravy tím, že komisse ku vypracování nového trestního zákona učinila by se stálou — a nezávislou na změnách parlamentu a vlád parlamentárních, aby svoje dílo mohla ukončiti i přes takové změny.

V jednom ohledu jsme však přece pro reformu částečnou, ovšem v jiném smyslu a způsobu, než Hoegel na mysli má, kteráž by se provésti měla beze všeho zbytečného průtahu. Pokládáme totiž za nezbytno, aby při deliktech, proti majetku obnos škody, jenž skutek činí zločinem, byl náležitě a dle měřítka ceny statků v nynější době zvýšen, jak o tom bylo na říšské radě jednáno a v těchto listech již opětně k tomu poukazováno v roč. 1902 na str. 626 a 1905 na str. 347 pod heslem: »ocenění předmětu zločinu«.

Takové novelle nelze také činiti výčitky nesoustavnosti ani vnitřních odporů.

Nové tituly soudcovských úředníků osmé a deváté třídy. Nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 17. prosince 1908, č. 17. věstníku zní: »Jeho cís. a král. apošt. Veličenstvo nejvyšším rozhodnutím ze dne 16. prosince 1908 ráčilo schváliti, že soudní adjunkti mají míti titul »soudce«, soudní sekretáři titul »okresní soudce« a okresní soudcové titul »okresní soudce a představený soudu«. Nad to Jeho cís. a král. apošt. Veličenstvo zmocnilo správce ministerstva spravedlnosti, aby povolil soudcovským úředníkům, kteří vystoupili z aktivní služby jakožto soudní sekretáři nebo soudní adjunkti, na jejich žádost užívání nových titulů odpovídajících dosavadnímu označení jejich hodnostních tříd, nevadí-li vyhovění žádosti této důvod vystoupení z aktivní služby. Protože tedy nastává jen změna titulu bez jakékoli změny předpisů o organisaci a pravomoci, jest užiti předpisů, jež vztahují se na okresní soudce ve smyslu dosavadního označení (§ 1. zák. ze dne 21. května 1868, č. 46 ř. z., §§ 2., 24. a j. zák. org.), na »okresní soudce a představené soudu«. Soudcovské úředníky opatřené titulem »soudce« a »okresní soudce« jen tehdy sluší považovati za soudce ve smyslu státního základního zákona o soudcovské moci (§ 2. zák. org.), když jsou ustanoveni za samosoudce (§ 25. zák. org.) anebo když jim dáno bylo právo hlasovací (§ 30. zák. org.).«

Spojení žalob o náhradu škody způsobené automobily v jednom oddělení. Dle sdělení obsaženém ve Věstníku min. sprav. 1908, str. 351, nařídil správce ministerstva spravedlnosti výnosem ze dne 30. listopadu 1908, č. 35201, aby, pokud možno, všechny spory o náhradu škody způsobené automobily (motorovými vozidly) spojeny byly v jednom oddělení soudním a to u každého soudu první i vyšší instance, bez rozdílu na zásady o rozdělování jinak platné a bez rozdílu, opírá-li se nárok o zákon o automobilech aneb o všeobecná ustanovení práva občanského.

„Žena poručnicí a poručenskou opatrovnicí" jest titul brožurky, již napsal soud. adj. V. Pšorn a jež vyšla nákladem Záchrany v Praze (Spál. ulice č. 34, cena 10 hal., poštou 13 hal.). Brožurka, jež označena jest jako »příspěvek k otázce účastenství ženy v ochranné práci pro osiřelou a opuštěnou mládež«, osvětluje postavení ženy v nynějším právu poručenském, zmiňuje se o postavení ženy po provedení slibované reformy obč. práva a upozorňuje na význam a úkol t. zv. poručenských opatrovnic, pro něž přináší řadu informativních pokynů. Poručenským soudcům, kteří dnes u nás v Praze i na venkově instituci poručenských opatrovnic ve skutek uvádějí, přijde brožurka zajisté velice vhod.

K terminologii ve věcech ochrany mládeže došly nás z kruhů čtenářstva tyto návrhy: Na str. 850 letošního »Právníka« nadhodil Dr. Kallab v poznámce 25 otázku, jak překládati německé slovo »Fürsorger«; také v novele k obč. zákonu setkáváme se s názvem »Fürsorgeerziehung« (§ 46.). Posledňější dá se zajisté přiléhavě přeložiti slovem »ochranná výchova«. MUDr. Dvořák užívá ve svých četných a zajímavých spisech o ochraně mládeže k označení německého terminu »Fürsorge«: ochranná péče. Nesnadnější jest překlad slova Fürsorger (angl. probation officer), pro kteréž navrhuje Dr. Kallab na cit. místě překlad inspektor. Upozorňuji na terminologii ruskou. Společný kmen p é č(e) shledáváme tam jednak v názvu opekun (poručník), opekúnskij sovět (poručenská rada), jednak v názvu popečitěl, jejž Němci právě překládají Fürsorger, Curator. Popečitěl učébnavo ókruga značí: pečovatel školního okrsku, u nás školní inspektor. Nedalo by se slova »p e č o v a t e l« (ovšem bez přídomku ochranný) k naznačenému účelu použít? Anebo snad slova »ochranný dozorce«?

Změny ve stavu soudcovském, advokátním a notářském v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

J m e n o v á n i: D v o r n í m r a d o u a p r e s. k r a j. s o u d u: Jan B ö h m v Plzni, d v o r n í m r a d o u a d p e r s o n a m pres. trest. soudu v Praze: Dr. Viktor W o k a u n, o d b o r n ý m r a d o u v min. spravedlnosti: Dr. Emanuel H e l l m a n n. — R a d y v r c h n í h o s o u d u z e m.: Emanuel K o r d í k u vrchn. z. s. v Praze, r a d y v r c h. z e m.

soudu a sbor. s. I. instance: Ignác Smutný v Písku, Karel Rotter v Hradci Král. — Rady zem. soudu: subst. stát. zástupce Dr. Vladimír Schmidl a s. taj. Karel Richter v Jihlavě. — Radou zem. s. jako přednostou soudu okres.: s. taj. Frant. Karger ve Wiesenberku, okr. s. Karel Wurzinger v Mor. Krumlově, Jindřich Příborský v Třebíči. — Okresními soudci: s. taj. Adolf Švec v Přerově, Dr. Frant. Machovský v Uher. Ostrohu. —

Přeloženi byli: radové zemsk. s.: Pavel Hamberger a Jan Porák z Plzně k obch. soudu v Praze. — Raďové z. s. jako přednostové s. okres.: Dr. Julius Roller z Vrchlabí ku kraj. s. v Litoměřicích, Jan Baše z Příboru do Uher. Hradiště. — Okres. soudcové: Dr. Václav Schwab do Pohořelic, Otokar Spruček z Bystřice u Jihlavy do Prostějova. — Soud. taj. Julius Brügel z Hustopeče do Brna. — Soud. adj.: Dr. Julius Germář do Sobotky, Jan Knittl do Dobříše. — Subst. stát. zástupce: Dr. Leopold Meitner z Nov. Jičína do Olomouce. —

Dvorním radou ad personam: státní zástupce VI. tř. hod. Adolf Morstadt, v Praze, Alois Löw v Litoměřicích, —

Subst. stát. zástupce v VIII. hodn. tř.: Dr. Václav Hoyer v Litoměřicích, Dr. Jaroslav Vinkler v Hradci Král., Dr. Ant. Blaschtowitschka v Mostě, s. adj. Dr. Viktor Suchanek v Nov. Jičíně, Dr. Ant. Glos v Olomouci. —

Do seznamu advokátů zapsáni: Dr. Alois Fried, Dr. Karel Maizner, Dr. Jos. Navrátil v Praze, pens. rada v. z. s. Maximilian Jeřábek v Ml. Boleslavi, Dr. Emil Harry Langstein v Teplicích, Dr. Ed. Robitscher ve Vimperku, Dr. Josef Kořínek v Místku, Dr. Frant. Smrčka v Olomouci, Dr. Otakar Herold v Král. Vinohradech, Dr. Viktor Perutz a Dr. Ant. Pevný v Praze, Dr. Bedř. Lorman ve Voticích, Dr. Artur Schiff v Nýdku, Dr. Václav Jílek ve Vysl. Mýtě, r. v. z. s. ve výsl. Alois Traub v Chebu.

Advokáti přesídlili: Dr. Rudolf Feldmann z Prahy do Vídně, Dr. Ed. Zeckendorf z Bohumína do Mor. Ostravy, Dr. Hanuš Trost z Aše do Prahy, Dr. Adolf Lederer z Olomouce do Aše, Dr. Reinhold Bloch z Rumburku do Frýdlandu, Dr. Frt. Janský z Ml. Vožice do Vršovic, Dr. Emil Novák z Vlašimi do Slaného, Dr. Adolf Vaněk z Bystřice pod H. do Příboru, Dr. Frant. Prokeš z Vysovic do Bučovic, Dr. Frant. Pešek z Nepomuku do Poličky, Dr. Č. Pinsker z Votic do Prahy, Dr. Frydolín Langer z Nov. Strašecí do Kladna.

Notáři jmenováni: Dr. Alois Zmek v Něm. Brodě. — Přeloženi: Dr. Jan Janatka z Polné do Náchoda, Antonín Rudolf z Lanškrounu do Litomyšle.

Chronologický seznam zákonů a nařízení

k XLVII. ročníku časopisu »Právník«.

